

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Historyczny

Instytut Historii

Artur Pawlicki

Procesy osób oskarżonych o popełnienie zbrodni
nazistowskich w tzw. „Kraju Warty” przed polskimi
sądami specjalnymi w latach 1945-1946

Trials of persons accused of committing Nazi crimes
in the so-called "Warthegau" before Polish special
courts in 1945 to 1946

Praca doktorska
napisana pod kierunkiem
prof. dr. hab. Tadeusza Kotłowskiego
w Zakładzie Historii Powszechnej
XIX i XX wieku
Instytutu Historii
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Poznań 2014

SPIS TREŚCI

Tom I

Wstęp.....	9
------------	---

Rozdział I: Kształtowanie się podstaw prawnych odpowiedzialności za zbrodnie wojenne. ....

24

1. Faza wstępna tworzenia się prawnych podstaw ścigania i karania hitlerowskich zbrodniarzy wojennych.	24
2. Okres powstania najważniejszych międzynarodowych aktów prawnych w dziedzinie ścigania i karania zbrodniarzy wojennych.	31
3. Faza rozwoju prawa wewnętrznego przypadająca na okres po <i>Układzie Londyńskim</i> z 8 sierpnia 1945 r., ogniskująca się wokół procesu toczącego się przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym w Norymberdze od 14 listopada 1945 r. do 1 października 1946 r.	43
3.1. Okres do ogłoszenia wyroku Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze 31 września i 1 października 1946 r.	43
3.2. Okres po ogłoszeniu wyroku Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze 31 września i 1 października 1946 r.	51

Rozdział II: Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie tzw. „Kraju Warty”. ....

54

1. Charakterystyka ogólna tzw. „Kraju Warty”.	54
1.1. Zarząd wojskowy na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty” i zbrodnie popełnione przez żołnierzy Wehrmachtu.	54
1.2. Akcja „Inteligencja” („Intelligenzaktion”).	57
1.3. Grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa (Einsatzgruppen der Sicherheitspolizei und des Sicherheitsdienstes).	59
1.4. SS i Selbstschutz na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty”.	63
1.5. Sturmabteilungen (SA) na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty”.	67
1.6. Zarząd cywilny wraz z powstaniem Okręgu Rzeszy „Kraj Warty”.	68
1.7. Kształtowanie się aparatu policyjnego w tzw. „Kraju Warty”.	71

1.8. Inne instytucje realizujące w tzw. „Kraju Warty” represyjną politykę władz okupacyjnych w stosunku do miejscowej ludności.	76
1.9. Volkssturm na terenie tzw. „Kraju Warty” w końcowej fazie II wojny światowej.	80
1.10. Polityka niemieckich władz okupacyjnych wobec polskiej i żydowskiej ludności w tzw. „Kraju Warty”.	82
2. Analiza procesów osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich na terenie tzw. „Kraju Warty” przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946.	99
3. Aspekty proceduralne rozpraw przed specjalnymi sądami karnymi.	177
4. Uwagi ogólne dotyczące roli sądów specjalnych, sędziów, prokuratorów i adwokatów w systemie prawnym „Polski ludowej”.	182
5. Ogólne podsumowania dotyczące orzecznictwa specjalnych sądów karnych w poszczególnych powiatach miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” wraz z ilustrującymi je przypadkami.	187
6. Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie byłej Rejencji Inowrocławskiej (głównie przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu).	202
6.1. Rejencja Inowrocławska (Regierungsbezirk Hohensalza).	202
6.2. Przykłady procesów osób skazanych za zbrodnie popełnione na terenie Rejencji Inowrocławskiej.	206
7. Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie byłej Rejencji Kalisko-Łódzkiej (głównie przed Specjalnym Sądem Karnym w Warszawie z siedzibą w Łodzi).	241
7.1. Rejencja Kaliska (Regierungsbezirk Kalisch), następnie (od 1 kwietnia 1940 r.) Rejencja Łódzka (Regierungsbezirk Litzmannstadt).	241
7.2. Przykłady procesów osób skazanych za zbrodnie popełnione na terenie Rejencji Łódzkiej.....	247
8. Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie byłej Rejencji Poznańskiej (głównie przed Specjalnym Sądem Karnym w Poznaniu).	291
8.1. Rejencja Poznańska (Regierungsbezirk Posen).	291
8.2. Przykłady procesów osób skazanych za zbrodnie popełnione na terenie Rejencji Poznańskiej.	296
 Rozdział III: Proces Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym. ...339	
1. Postać Artura Greisera.	339
2. Artur Greiser w Polsce. Przygotowania do procesu.	343

3. Przebieg procesu Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym.	358
4. Epilog. Egzekucja Artura Greisera.	390
Zakończenie	397

Tom II

Wprowadzenie	401
---------------------------	------------

Rozdział IV: Biogramy osób, które zostały oskarżone przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946 o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie byłej Rejencji Inowrocławskiej (z podziałem na powiaty miejskie i wiejskie). ....

1. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu ciechocińskiego.	403
2. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego gnieźnieńskiego – wydzielonego miasta Gniezna.	421
3. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego gnieźnieńskiego.	425
4. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu gostynińskiego.	445
5. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego inowrocławskiego – wydzielonego miasta Inowrocławia.	450
6. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego inowrocławskiego.	459
7. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kolskiego.	473
8. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu konińskiego.	482
9. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kutnowskiego.	490
10. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu mogileńskiego.	521
11. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu szubińskiego.	529

12. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wągrowieckiego.	547
13. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego włocławskiego – wydzielonego miasta Włocławka.	572
14. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego włocławskiego.	605
15. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu żnińskiego.	635

Rozdział V: Biogramy osób, które zostały oskarżone przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946 o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie byłej Rejencji Kalisko-Łódzkiej (z podziałem na powiaty miejskie i wiejskie). ....

1. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego kaliskiego – wydzielonego miasta Kalisza.	646
2. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego kaliskiego.	651
3. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kępińskiego.	656
4. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu łaskiego.	660
5. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu łączyckiego.	674
6. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego łódzkiego – wydzielonego miasta Łodzi.	695
7. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego łódzkiego.	926
8. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu ostrowskiego.	992
9. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu sieradzkiego.	997
10. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu tureckiego.	1012
11. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wieluńskiego.	1018

Rozdział VI: Biogramy osób, które zostały oskarżone przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946 o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie byłej Rejencji Poznańskiej (z podziałem na powiaty miejskie i wiejskie). 1026

1. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu chodzieskiego.	1026
2. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu czarnkowskiego.	1048
3. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu gostyńskiego.	1062
4. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu grodziskiego.	1066
5. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu jarocińskiego.	1082
6. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kościańskiego.	1090
7. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu krotoszyńskiego.	1097
8. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu leszczyńskiego.	1102
9. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu międzychodzkiego.	1114
10. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu obornickiego.	1122
11. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego poznańskiego – wydzielonego miasta Poznania.	1128
12. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego poznańskiego.	1195
13. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu rawickiego.	1216
14. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu szamotulskiego.	1227
15. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu śremskiego.	1240

16. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu średzkiego.	1252
17. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wolsztyńskiego.	1260
18. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wrzesińskiego.	1270

Wykaz skrótów

Bibliografia

Fotografie

Aneksy

Tom I

Wstęp

Przełom polityczny w Polsce w 1989 r. zainicjował nowe kierunki badań naukowych, które wcześniej blokowały: ograniczony dostęp do źródeł archiwalnych z jednej strony oraz istniejące różne formy cenzury z drugiej strony. Te ostatnie uniemożliwiały rzetelne przedstawienie poszczególnych postulatów badawczych.¹ Spojrzenie na kwestię historiografii okresu PRL, uzasadnienie cenzury 1989 r. i najnowszych badań podejmowanych w okresie III Rzeczypospolitej obrazuje w dużym stopniu dyskusja pomiędzy historykami zajmującymi się powyższymi kwestiami, opublikowana w jednym z numerów czasopisma „Pamięć i Sprawiedliwość”. W dyskusji uczestniczyli następujący naukowcy: Andrzej Friszke, Edmund Dmitrów, Antoni Dudek, Paweł Machcewicz, Andrzej Paczkowski oraz Jerzy Wiatr.²

W tym miejscu należy nieco uwagi poświęcić opracowaniom o charakterze syntetycznym, które omawiają rozpatrywany w niniejszej pracy okres tuż po zakończeniu II wojny światowej. Za punkt wyjścia przyjmijmy ważną pracę Krystyny Kersten³, która przybliży czytelnikowi okres kształtowania się systemu władzy w Polsce w l. 1943-1948. Książka ukazała się po raz pierwszy w 1984 r. czyli jeszcze przed wskazaną powyżej cenzurą polityczną 1989 r. W związku z tym jednak, że ukazała się ona w niezależnym obiegu wydawniczym, nie podlegała takim ograniczeniom cenzuralnym jak prace wydawane oficjalnie, za przyzwoleniem władz. Nie od rzeczy będzie wspomnieć, że autorka położyła podwaliny pod naukową (krytyczną) metodę narracji dotyczącej dziejów powojennej Polski. Inną pozycją, która powstała w niezależnym obiegu wydawniczym jeszcze przed 1989 r., a później była wielokrotnie wznawiana i przeredagowywana jest „Historia Polski” Wojciecha Roszkowskiego.⁴ Droga przetartą przez Krystynę Kersten kroczą historycy, którzy swoje syntezy dziejów PRL napisali już po 1989 r.: Andrzej Paczkowski⁵, Andrzej Friszke⁶, Jerzy

---

¹ Zob. szerzej: A. Friszke, *Spór o PRL w III Rzeczypospolitej (1989-2001)*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2002, nr 1, s. 9-27.

² Zob.: A. Friszke, *Polityka wobec historii, historiografia wobec polityki: PRL i III Rzeczpospolita*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2002, nr 1, s. 29-53.

³ Zob.: K. Kersten, *Narodziny systemu władzy. Polska 1943-1948*, Poznań 1990.

⁴ Zob.: W. Roszkowski, *Historia Polski 1914-2005 (nowe uaktualnione wydanie)*, Warszawa 2007.

⁵ Zob.: A. Paczkowski, *Pół wieku dziejów Polski 1939-1989*, Warszawa 1998.

⁶ Zob.: A. Friszke, *Polska. Losy państwa i narodu 1939-1989*, Warszawa 2003; por.: recenzja tej książki dokonana przez Jerzego Eislera, [w:] „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2003, nr 2, s. 387-392.

Eisler⁷ Zbigniew Jerzy Hirsza⁸, Andrzej Leon Sowa⁹ oraz redaktorzy jednego z najnowszych popularnych opracowań dziejów Polski w XX w.¹⁰

Odrębne, z racji innego spojrzenia na dzieje Polski w XX w., miejsce należy się Antoniemu Czubińskiemu, który opracował najpierw syntezę najnowszych dziejów Polski w l. 1944-1989,¹¹ a następnie historii Polski po 1945 r. jako tom 6 serii „Polska. Dzieje narodu, państwa i kultury”.¹² Nie są to oczywiście wszystkie tego typu opracowania.

Ponieważ przy omawianiu odpowiedzialności osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w okresie okupacji w l. 1939-1945, niezbędne było częste odwoływanie się do dziejów tego okresu, należy zwrócić uwagę na dyskusję dotyczącą historiografii polskiej i niemieckiej na temat nazistowskiej okupacji ziem polskich podczas II wojny światowej. Dyskusja odbyła się w 2007 r. w siedzibie Biura Edukacji Publicznej IPN w Warszawie z udziałem takich historyków jak: Andrzej Gąsiorowski, Ryszard Kaczmarek, Sebastian Piątkowski i Klaus Ziemer.¹³ Także w tym kontekście w dyskusji pojawia się oznaczająca kres cenzury i zainicjowanie nowych badań data 1989 r. Bogdan Chrzanowski i Piotr Niwiński w jednym z tomów czasopisma „Pamięć i Sprawiedliwość”¹⁴ dokonali frapującego porównania wykonywania okupacji ziem polskich przez III Rzeszę i ZSRR, biorąc pod uwagę różnorodne aspekty. W tymże tomie znalazły się jeszcze artykuły dotyczące okupacji na ziemiach polskich takich autorów, jak: David Silberklang,¹⁵ Ryszard Kaczmarek¹⁶ oraz Dorota Siepracka i Janusz Wróbel.¹⁷ W innym tomie tegoż czasopisma znalazły się artykuły dotyczące spraw narodowościowych w kontekście niemieckiej okupacji ziem polskich napisane przez: Bogdana Musiała,¹⁸ Piotra Madajczyka,¹⁹ którego artykuł dotyczy okresu już

---

⁷ Zob.: J. Eisler, *Zarys dziejów politycznych Polski 1944-1989*, Warszawa 1992.

⁸ Zob.: Z. J. Hirsza, *Historia polityczna Polski 1939-1998*, Białystok 1998.

⁹ Zob.: A. L. Sowa, *Od Drugiej do Trzeciej Rzeczypospolitej (1945-2001)*, Kraków 2001.

¹⁰ Zob.: *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989*, pod red. A. Dziuroka, M. Gałęzowskiego, Ł. Kamińskiego, F. Musiała, Warszawa 2010.

¹¹ Zob.: A. Czubiński, *Dzieje najnowsze Polski. Tom II: Polska Ludowa (1944-1989)*, Poznań 1992.

¹² Zob.: A. Czubiński, *Polska i Polacy po II wojnie światowej (1945-1989)*, Poznań 1998.

¹³ Zob.: S. Piątkowski, *Okupacja niemiecka ziem polskich (1939-1945) w historiografii polskiej i niemieckiej* [dyskusja], „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2009, nr 1, s. 11-25.

¹⁴ Zob.: B. Chrzanowski, P. Niwiński, *Okupacja niemiecka i sowiecka - próba analizy porównawczej (wybrane zagadnienia)*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2008, nr 1, s. 13-39.

¹⁵ Zob.: D. Silberklang, *Refleksje na temat losu Żydów w okupowanej Polsce 1939-1945*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2008, nr 1, s. 113-126.

¹⁶ Zob.: R. Kaczmarek, *Kolaboracja na terenach wcielonych do Rzeszy Niemieckiej*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2008, nr 1, s. 159-181.

¹⁷ Zob.: D. Siepracka, J. Wróbel, *Litzmannstadt - nazistowski eksperyment narodowościowy na ziemiach polskich*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2008, nr 1, s. 229-253.

¹⁸ Zob.: B. Musiał, *Niemiecka polityka narodowościowa w okupowanej Polsce w latach 1939-1945*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2004, nr 2, s. 13-35.

¹⁹ Zob.: P. Madajczyk, *Mniejszości narodowe w Polsce po II wojnie światowej*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2004, nr 2, s. 37-55.

powojennego, gdzie stosunki polsko-niemieckie omawiane są jako fragment ogólnej polityki państwa polskiego wobec mniejszości narodowych oraz Stanisława Jankowiaka,²⁰ zgłębiającego problem postępowania z mniejszością niemiecką pozostałą w Polsce po zakończeniu II wojny światowej. Sytuację w l. 1945-1950 osób wpisanych podczas okupacji w Wielkopolsce na niemiecką listę narodowościową (Deutsche Volksliste - DVL) szczegółowo opisuje Krzysztof Strykowski,²¹ a posunięcia władz regulujące położenie ludności niemieckiej, powołanie i działalność Państwowego Urzędu Repatriacyjnego (PUR) oraz sprawy przesiedleń w kontekście nowych uregulowań granicznych sygnalizuje w swoim opracowaniu Robert Skobelski.²² Tematyka narodowościowa w kontekście powyższych artykułów była punktem odniesienia do dyskusji, która odbyła się w 2004 r. w redakcji czasopisma „Pamięć i Sprawiedliwość” pomiędzy historykami: Piotrem Madajczykiem, Eugeniuszem Mironowiczem, Grzegorzem Motyką, Bogdanem Musiałem i Bożeną Szaynok.²³

Okres tuż po zakończeniu II wojny światowej należy do jednego z najsłabiej rozpoznanych naukowo momentów dziejowych w powojennej historii Polski. Niektóre tematy pozostają nadal postulatami badań. Szerszy dostęp do źródeł archiwalnych ale też - w równym stopniu coraz doskonalsze ich opracowanie i zewidencjonowanie - pozwalają stopniowo polepszać ten stan rzeczy. Powstają nowe wydawnictwa źródłowe i opracowania dotyczące omawianego okresu. Podjęty w niniejszej pracy temat badań nie doczekał się jak dotąd ujęcia monograficznego.

Koncepcja, cel i zakres pracy

W niniejszej pracy podjęto próbę przedstawienia całości zagadnienia odpowiedzialności karnej osób oskarżonych o dokonanie zbrodni nazistowskich w tzw.

---

²⁰ Zob.: S. Jankowiak, *Wysiedlenia Niemców z Polski po II wojnie światowej*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2004, nr 2, s. 139-160; szerzej o powojennej polityce władz polskich stosunku do ludności niemieckiej w najnowszej historiografii zob.: S. Jankowiak, *Wysiedlenie i emigracja ludności niemieckiej w polityce władz polskich w latach 1945-1970*, Warszawa 2005, tam też najnowsza literatura na ten temat; zob.: B. Nitschke, *Wysiedlenie ludności niemieckiej z Polski w latach 1945-1949*, Zielona Góra 1999; zob.: J. Kochanowski, *W polskiej niewoli. Niemcy jeńcy wojenni w Polsce 1945-1950*, Warszawa 2001; zob.: D. Matelski, *Niemcy w Polsce w XX wieku*, Warszawa-Poznań 1999.

²¹ Zob.: K. Strykowski, *Położenie osób wpisanych w Wielkopolsce na niemiecką listę narodowościową w latach 1945-1950*, Poznań 2004.

²² Zob.: R. Skobelski, *Ziemie Zachodnie i Północne Polski w okresie realizacji planu sześcioletniego 1950-1955*, Zielona Góra 2002; szerzej o działalności PUR w dziedzinie przesiedleń i repatriacji, szczególnie w odniesieniu do ludności niemieckiej, zob.: D. Sula, *Działalność przesiedleńczo-repatriacyjna Państwowego Urzędu Repatriacyjnego w latach 1944-1951*, Lublin 2002, s. 82-93.

²³ Zob.: G. Motyka, *Problemy narodowościowe na ziemiach polskich w latach 1939-1989* [dyskusja], „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2004, nr 2, s. 57-81.

„Kraju Warty" przed polskimi sądami specjalnymi w okresie ich funkcjonowania tzn. w l. 1945-1946. Do realizacji tego celu posłużono się konstrukcją mieszaną, a mianowicie pewne zagadnienia, takie jak tworzenie się podstaw prawnych w dziedzinie ścigania i karania zbrodniarzy wojennych (rozdział I) oraz szeroko pojęty proces Artura Greisera (rozdział III) są przedstawione w układzie chronologicznym, układ podstawowej części pracy (rozdział II) ma charakter problemowy, natomiast biogramy zamieszczone w rozdziałach IV-VI w tomie II, zawierające właściwe orzecznictwo poszczególnych specjalnych sądów karnych są przedstawione w pracy w układzie terytorialno-alfabetycznym. Układ taki polega na przyporządkowaniu orzecznictwa do poszczególnych rejencji, w których zbrodnie były dokonywane, a następnie w ich ramach do powiatów. Zarówno rejencje, jak i na niższym ich szczeblu powiaty są przedstawione w pracy w układzie alfabetycznym. Do ustalenia właściwej kolejności posłużyły polskie nazwy rejencji i powiatów.

W poszczególnych biogramach osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich na omawianym terenie, poza kilkoma informacjami osobowymi (identyfikującymi), podane są niemal wyłącznie dane dotyczące szeroko pojętego procesu czyli od momentu zatrzymania podejrzanego do uniewinnienia, deportowania, opuszczenia więzienia lub śmierci (w dwóch ostatnich przypadkach jeśli możliwe było ich ustalenie). W biogramach znajdują się informacje o funkcjach pełnionych w czasie okupacji ale tylko tych związanych z realizowaniem celów władz okupacyjnych III Rzeszy np. przynależność do formacji policyjnych, organizacji narodowo-socjalistycznych SS, SD, SA, Selbstschutz, Volkssturm, NSDAP, pełnienie funkcji administracyjnych itp.

Prezentowana praca przestrzennie obejmuje teren tzw. „Kraju Warty", wyodrębniony z ziem polskich wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej, po agresji hitlerowskiej na Polskę. U podstaw wyodrębnienia jednostki administracyjnej, zwanej w późniejszym okresie „Krajem Warty" z - wcielonych do III Rzeszy - ziem zachodnich II Rzeczypospolitej, leżał *Dekret Adolfa Hitlera z 8 października 1939 r. o strukturze i zarządzie ziem wschodnich*.²⁴ Okręg ten był terytorialnie największą jednostką administracyjną w całych Niemczech o powierzchni 43 943 km², co stanowiło prawie połowę powierzchni ziem polskich wcielonych do III Rzeszy. Tzw. „Kraj Warty" został podzielony na trzy rejencje: poznańską, kaliską (później przemianowaną na łódzką) i inowrocławską. Stolicą okręgu był Poznań, a na jego czele stał namiestnik. W trakcie „krzepnięcia" administracji okupacyjnej „Kraju Warty" granice

---

²⁴ *Erlass des Führers und Reichskanzlers über Gliederung und Verwaltung der Ostgebiete vom 8. Oktober 1939*, [w:] *Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939, zweites Halbjahr*, Berlin 1939, s. 2042-2043; zob. też: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie „prawo" okupacyjne. Wybór dokumentów, cz. I, ziemie „wcielone"*, [w:] *Documenta Occupationis*, t. V, Poznań 1952, s. 84-88.

większości powiatów nie zmieniły swojego przebiegu w stosunku do stanu z „czasów polskich” z sierpnia 1939 r.²⁵

Chronologicznie praca obejmuje l. 1945-1946, w których mieści się zarazem całość orzecznictwa w sprawach przeciwko oskarżonym o zbrodnie nazistowskie przed polskimi sądami specjalnymi dla omawianego obszaru. Jednak dla takiego ujęcia tematu niezbędne były, co oczywiste, liczne odniesienia do okresu niemieckiej okupacji na omawianym terenie. Osoby oskarżone były sądzone przez specjalne sądy karne i Najwyższy Trybunał Narodowy za zbrodnie popełnione w l. 1939-1945. W tym celu należało scharakteryzować teren Okręgu Rzeszy „Kraj Warty”. Dla osądzenia osób podejrzanych o popełnienie przestępstw wojennych w powojennej Polsce zostały powołane sądy specjalne. Specjalny charakter tego sądownictwa wynikał ze szczególnego rodzaju popełnionych przestępstw. Sądy specjalne dla sądenia przestępców wojennych można podzielić na dwie nierówne części. Pierwszą z nich stanowiły specjalne sądy karne, a drugą Najwyższy Trybunał Narodowy [dalej: NTN], będący sądem specjalnym dla spraw o szczególnym znaczeniu tzn. dla osądzenia tzw. głównych zbrodniarzy nazistowskich. Podstawa orzekania obu tych rodzajów sądów specjalnych była taka sama tzn. *Dekret PKWN z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*²⁶ oraz kodeks karny [dalej: kk].²⁷ Oba też rodzaje sądów specjalnych procedowały na podstawie przepisów kodeksu postępowania karnego [dalej: kpk].²⁸

Specjalne sądy karne zostały powołane do życia *Dekretem PKWN z 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*.²⁹ W każdym z okręgów sądów apelacyjnych miał być utworzony jeden specjalny sąd karne oraz prokuratura specjalnego sądu karnego.³⁰ Ziemie wchodzące w skład tzw. „Kraju Warty” podlegały jurysdykcji trzech specjalnych sądów karnych, a mianowicie w Poznaniu, w Toruniu i w Warszawie z siedzibą w Łodzi. Na początku 1945 r. miały miejsce pierwsze procesy przed specjalnymi sądami karnymi, a pod koniec 1946 r. ostatnie. Specjalne sądy

---

²⁵ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 8-9; por.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 481-510.

²⁶ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944 r., Nr 4, poz. 16, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*.

²⁷ Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 60, poz. 571 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny*.

²⁸ Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 33, poz. 313 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego*.

²⁹ Dz. U. R. P., nr 4, poz. 21.

³⁰ Zob.: A. Lityński, *Historia prawa Polski Ludowej*, Warszawa 2007, s. 53.

karne zlikwidowano *Dekretem z 17 października 1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych*.³¹ Dekret ów wszedł w życie w dniu ogłoszenia czyli 17 listopada 1946 r. Odtąd właściwymi dla tego rodzaju spraw stały się sądy okręgowe.³² Jedyne procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym dotyczący oskarżonego, działającego na terenie tzw. „Kraju Warty”, Artura Greisera, miał miejsce w połowie 1946 r. Jednocześnie początek tego okresu był związany z opuszczeniem omawianego terytorium przez okupantów nazistowskich, a jego koniec stanowiło przekazanie spraw osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie pod jurysdykcję sądownictwa powszechnego.

Prezentowana praca składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, z których na trzy składają się biogramy osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w tzw. „Kraju Warty” przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946, zawierające wyroki poszczególnych sądów, zakończenia oraz wykazu źródeł i literatury. Do pracy dołączono wykaz skrótów, materiał zdjęciowy, aneksy (akty normatywne) oraz szczegółową bibliografię.

Baza źródłowa

Geneza i kształt tzw. „Kraju Warty” została odtworzona na podstawie *Dekretu Adolfa Hitlera z 8 października 1939 r. o strukturze i zarządzie ziem wschodnich*, pochodzącego z opublikowanego w wydawnictwie urzędowym Rzeszy przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Rzeszy (Reichsministerium des Innern) Dzienniku Ustaw Rzeszy (Reichsgesetzblatt) z 1939 r.³³ Tekst tegoż dekretu został również opublikowany w zbiorze dokumentów dla ziem „wcielonych” wydanym przez Instytut Zachodni w 1952 r. jako t. V *Documenta Occupationis* opracowany przez Karola Mariana Pospieszalskiego,³⁴ który stał się podstawą tłumaczenia zamieszczonego z kolei w zbiorze dokumentów opracowanych przez Tadeusza Cieślaka i in.³⁵

Pierwszy rozdział w znacznej mierze oparty jest na źródłach normatywnych takich jak ustawy i dekrety zamieszczone w Dzienniku Ustaw RP [zwanym dalej: Dz. U. R. P.] oraz

---

³¹ Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 324.

³² Zob.: A. Lityński, *Historia...*, s. 53.

³³ *Erlass des Führers und Reichskanzlers über Gliederung und Verwaltung der Ostgebiete vom 8. Oktober 1939*, [w:] *Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939, zweites Halbjahr*, Berlin 1939, s. 2042-2043.

³⁴ K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie „prawo” okupacyjne. Wybór dokumentów, cz. I, ziemie „wcielone”*, [w:] *Documenta Occupationis*, t. V, Poznań 1952.

³⁵ Zob.: *Dekret A. Hitlera o organizacji i administracji wschodnich terytoriów włączonych do Rzeszy* [nr 66], [w:] *Sprawa polska w czasie drugiej wojny światowej na arenie międzynarodowej. Zbiór dokumentów*, oprac.: T. Cieślak i in., Warszawa 1965, s. 107-109.

innych aktów prawnych, deklaracji, przemówień i not pochodzących z wyborów źródeł, dokonanych i naukowo opracowanych przez Andrzeja Krzysztofa Kunerta,³⁶ Ludwika Gelberga,³⁷ Juliana Makowskiego,³⁸ Aleksandra Kochańskiego³⁹ oraz Czesława Pilichowskiego.⁴⁰

W rozdziale drugim przy sporządzaniu szkiców biograficznych sędziów i prokuratorów specjalnych sądów karnych wykorzystane zostały regulacje pochodzące z Dziennika Urzędowego Ministerstwa Sprawiedliwości, Monitora Polskiego, archiwum korporacyjnego itp., a także akta operacyjne i paszportowe oraz zapisy ewidencyjne dotyczące tych osób zgromadzone przez ówczesne cywilne organy bezpieczeństwa państwa (UB i SB).

Zasadniczy zrąb pracy (rozdział II oraz rozdziały IV-VI) oparty jest na materiałach z zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Akta bowiem postępowań przed specjalnymi sądami karnymi oraz akta procesów przed NTN zostały przekazane, jako zasób byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, do archiwum IPN.⁴¹

Należy podkreślić, że zamieszczone w pracy liczne fotografie nie są jedynie ilustracją przeprowadzonej przez autora analizy akt procesowych ale stanowią one bogate uzupełnienie narracji. Zdjęcia służyły bowiem do identyfikacji osób oskarżonych, były częścią dokumentów wydanych przez władze okupacyjne (choć nie tylko), pomagały w poszukiwaniach zbiegłych i ukrywających się więźniów, a w niektórych przypadkach pozwalały ustalić - na podstawie noszonych uniformów - przynależność do poszczególnych formacji nazistowskich. Obecnie fotografie te są nieodłączną częścią akt procesowych specjalnych sądów karnych i dlatego autor zdecydował się na tak liczne ich wykorzystanie. Nie we wszystkich aktach takie zdjęcia się zachowały, a nawet - co warto stwierdzić - są one stosunkowo rzadkie, występują bowiem w ok. 10% rozpatrywanych procesów (autor niekiedy wykorzystał kilka zdjęć z tych samych akt). W niektórych przypadkach autor zamieścił

---

³⁶ *Rzeczpospolita Polska czasu wojny (Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945)*, pod red. nauk.: A. K. Kunerta, Warszawa 1995.

³⁷ *Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów*, wstęp i opr.: L. Gelberga, t. 3, Warszawa 1960.

³⁸ *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red.: J. Makowskiego, nr 3-4, listopad-grudzień 1945.

³⁹ A. Kochański, *Polska 1944-1991. Informator historyczny, t. 1, Podział administracyjny. Ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe (1944-1956)*, Warszawa 1996.

⁴⁰ *Ściganie i karanie sprawców zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości (Wybór dokumentów)*, Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, nr 47, pod. red.: Cz. Pilichowskiego, Warszawa 1978.

⁴¹ Dz. U. R. P. z dnia 19 grudnia 1998 r., nr 155, poz. 1016, *Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu*.

fotografie tej samej osoby wykonane w różnym okresie np. w mundurze nazistowskim, a następnie w ubiorze więźnia polskich władz powojennych. Taki zabieg pozwala dostrzec widoczne zmiany w wyglądzie oskarżonego. Wszystkie fotografie pochodzą z zasobu archiwalnego: Delegatury IPN w Bydgoszczy, Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie oraz Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Poznaniu.

Sądy specjalne orzekające w sprawach osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie tzw. „Kraju Warty”, a mianowicie specjalne sądy karne w Toruniu, w Poznaniu i Warszawie z siedzibą w Łodzi oraz Najwyższy Trybunał Narodowy wydały w l. 1945-1946 wyroki w sprawach toczących się przeciwko 1796 osobom. W trakcie kwerendy należało więc wyeliminować ze spuścizny archiwalnej tych sądów wszystkie sprawy, które zakończyły się na etapie dochodzeń (nie sformułowano aktu oskarżenia), sprawy rozpoczęte przez specjalne sądy karne ale kontynuowane już przez sądy okręgowe (po zlikwidowaniu specjalnych sądów karnych), sprawy, w których dokonano przekwalifikowania podstawy prawnej popełnionych przestępstw⁴² oraz takie, w których oskarżeni w okresie okupacji byli aktywni wyłącznie poza terenem tzw. „Kraju Warty”. Powyższe 1796 przypadków zostało opisanych w niniejszej pracy. Pozostałe procesy omawianych specjalnych sądów karnych zostały wyeliminowane, czy to na poziomie opisu archiwalnego, czy to w trakcie kwerendy w samych materiałach archiwalnych z wyżej podanych powodów.

Akta postępowań przed SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi oraz akta procesu Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym znajdują się obecnie w archiwum Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie. Zespół materiałów archiwalnych z procesów toczących się przed SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi obejmuje 1365 jednostek archiwalnych liczących w sumie 14,5 metra bieżącego. Zespół archiwalny procesu Artura Greisera toczącego się przed NTN obejmuje 45 jednostek archiwalnych liczących ok. 0,6 metra bieżącego. Akta postępowań przed SSK w Toruniu znajdują się obecnie w archiwum Delegatury IPN w Bydgoszczy. Zespół materiałów archiwalnych z procesów toczących się przed SSK w Toruniu obejmuje 1208 jednostek archiwalnych liczących w sumie 8,7 metra bieżącego. Akta postępowań przed SSK w

---

⁴² Podstawą prawną dla osądzenia zbrodniarzy nazistowskich był *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* [w:] Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944 r., Nr 4, poz. 16 z późn. zm., natomiast w trakcie przeprowadzania dochodzenia lub przygotowywania aktu oskarżenia prokuratorskiego specjalnego sądu karnego postanawiał np. zmienić pierwotną kwalifikację czynu inkryminowanego na przepis z *Dekretu z dnia 6 maja 1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów*, [w:] Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 96, bądź też innego dekretu.

Poznaniu znajdują się obecnie w archiwum Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Poznaniu. Zespół materiałów archiwalnych z procesów toczących się przed SSK w Poznaniu obejmuje 821 jednostek archiwalnych liczących w sumie 9,1 metra bieżącego. Łącznie daje to liczbę 3439 jednostek archiwalnych liczących w sumie ok. 33 metrów bieżących. Akta specjalnych sądów karnych, których orzecznictwo jest omawiane w niniejszej pracy są zarazem trzema najliczniejszymi zespołami spośród wszystkich akt procesowych specjalnych sądów karnych w Polsce.⁴³ Ale i teren tzw. „Kraju Warty” był rozległy.

Powyższe materiały archiwalne są to akta procesowe, składające się z dokumentacji zgromadzonej w trakcie prowadzonych postępowań. Można w nich odnaleźć pisma organów bezpieczeństwa publicznego odpowiedzialnych za zatrzymania, rewizje, przesłuchania i przekazania podejrzanych do właściwych prokuratur specjalnych sądów karnych. Następną grupą archiwaliów w aktach spraw jest dokumentacja wytworzona przez prokuratorów specjalnych sądów karnych ale w dość wąskim zakresie tzn. postanowienia o aresztowaniach, osadzeniach w więzieniach i przeniesieniach osób aresztowanych, ich losy w więzieniach, postanowienia o zwolnieniach, protokoły przesłuchań świadków itp., a to z tego względu, że właściwe akta prokuratorskie są przeważnie zarchiwizowane w osobnych zespołach poszczególnych prokuratur. Zespoły te są nieraz bardzo obszerne, składające się z kilkuset jednostek archiwalnych, liczących kilka metrów bieżących, nie przekraczających jednak liczby i objętości akt sądowych poszczególnych spraw. Niektóre akta prokuratorskie są bowiem włączone do akt spraw. Ponadto w aktach sądowych znajdują się protokoły przesłuchań świadków i oskarżonych, potwierdzenia odbioru wezwań, protokoły rozpraw, sentencje wyroków, rachunki kosztów, opinie o oskarżonych skazanych na karę śmierci, prośby o łaskę, korespondencja zgromadzona w trakcie prowadzenia spraw, decyzje i postanowienia sądów powszechnych, protokoły wizji lokalnych, wydawnictwa, artykuły prasowe, stenogramy, opinie biegłych, wyniki badań lekarskich, fotografie, dokumenty tożsamości, świadectwa zgonów i in. Poszczególne akta spraw liczą od kilku (niekompletne) do kilkuset (ponad 300) kart lub stron. Większość spraw toczyła się przeciwko jednej osobie ale występują także takie, w których oskarżonych było kilka osób np. cztery.

W aktach sprawy Artura Greisera przed NTN jedna z teczek zawiera tylko 4 karty (najcieńsza), a inna 352 karty (najobszerniejsza). Zawartość tego zespołu w ogólnym zarysie składa się z tych samych elementów co akta specjalnych sądów karnych. Różnica polega na

---

⁴³ Zob.: *Informator o zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej (stan na dzień 31 grudnia 2008 roku)*, red. nauk.: J. Bednarek, R. Leśkiewicz, Warszawa 2009, s. 346-347.

tym, że w aktach sprawy Greisera, zamiast pism organów bezpieczeństwa państwa dotyczących fazy zatrzymania podejrzanego znajdują się materiały zgromadzone w trakcie procedury ekstradycyjnej oraz - co oczywiste - różnica tkwi również w proporcjach.

Do tej liczby należy dodać repertoria i skorowidz SSK w Poznaniu, które znajdują się w Archiwum Państwowym w Poznaniu⁴⁴ oraz repertoria SSK w Toruniu zgromadzone w zasobie archiwalnym Delegatury IPN w Bydgoszczy.⁴⁵

Ponadto w rozdziale trzecim wykorzystano wydane w 1946 r. w Warszawie akta procesu Artura Greisera przed NTN.⁴⁶ Ważne dla pokazania przebiegu procesu i wykonania wyroku z punktu widzenia „władzy ludowej” są wspomnienia osoby oddelegowanej do zabezpieczania porządku podczas tych wydarzeń tzn. Komendanta Wojewódzkiego MO w Poznaniu, będącego jednocześnie dowódcą konnego szwadronu mjr. Czesława Kurpiasa.⁴⁷ Przebieg kolejnych etapów procesu i egzekucji namiestnika udało się odtworzyć za pomocą artykułów prasowych, zamieszczonych szczególnie w dzienniku „Głos Wielkopolski”.

Opracowania

Pomimo braku monografii omawianego zagadnienia, wiele opracowań, tak specjalistycznych jak i bardziej ogólnych, oddało nieocenioną pomoc w ukończeniu niniejszej pracy. Na początku warto wymienić spuściznę wydawniczą byłej Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej oraz jej wcześniejszych wcieleń czyli Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce oraz Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce. W ramach tych komisji wydano ponad 130 tytułów różnego rodzaju publikacji w tym licznych okołoprocesowych. Od 1946 r. ukazywało się w komisji czasopismo naukowe Biuletyn Głównej Komisji, które od 1995 r. nosiło nazwę „Pamięć i Sprawiedliwość” (do 1998 r. ukazało się 40 numerów), od 2002 r. zostało wznowione jego wydawanie przez obecny IPN-GKŚZpNP. Z inicjatywy pracowników poznańskiej Okręgowej Komisji - Główna Komisja była współwydawcą - wraz

---

⁴⁴ APP 3148, *Zespół Sądu Okręgowego w Poznaniu z l. 1945-1950. Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu za 1945 r.*, s. 1-147; APP 3149, *Zespół Sądu Okręgowego w Poznaniu z l. 1945-1950. Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu za 1946 r.*, s. 2-44; APP 3150, *Zespół Sądu Okręgowego w Poznaniu z l. 1945-1950. Skorowidz K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu za l. 1945-1946 i Sądu Okręgowego Wydz. VIII Karnego w Poznaniu za l. 1946-1950*, b/p.

⁴⁵ AIPN By 41/8, *Repertorium wyroków wydanych przez Specjalny Sąd Karny w Toruniu*, s. 1-44; AIPN By 483/5, *Repertorium Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu dot. spraw o sygnaturze „K. spec” za lata 1945-1946*, b/p.

⁴⁶ Zob.: *Proces Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym*, Warszawa 1946.

⁴⁷ AIPN BU 2241/99, Cz. Kurpias, *Wspomnienia 1944-1946*. Wydawnictwo Biura Historycznego MSW, Warszawa 1981, s. 134-138.

z Instytutem Zachodnim rozpoczęto wydawanie serii źródłowej „Documenta Occupationis”, w ramach której ukazało się 12 tomów.⁴⁸

Przede wszystkim, w odtworzeniu stanu geopolitycznego Okręgu Rzeszy „Kraj Warty” wiele informacji i komentarzy pochodzi od: Czesława Łuczaka,⁴⁹ Czesława Madajczyka,⁵⁰ Stanisława Waszaka,⁵¹ Tadeusza Bojanowskiego,⁵² Stanisława Liszewskiego,⁵³ Krzysztofa G. Latochy, Artura Ossowskiego, Pawła Spodenkiewicza i Magdaleny Zapolskiej-Downar⁵⁴ oraz Doroty Sieprackiej i Janusza Wróbla.⁵⁵

W napisaniu pierwszego rozdziału pomocne okazały się opracowania Alfonsa Kłafkowskiego,⁵⁶ Franciszka Ryszki,⁵⁷ Tadeusza Cypriana⁵⁸ i Jerzego Sawickiego,⁵⁹ Elżbiety Kobierskiej-Motas,⁶⁰ Czesława Pilichowskiego,⁶¹ Jerzego Krasuskiego,⁶² Grzegorza Jakubowskiego,⁶³ Władysława Zielińskiego⁶⁴ oraz Zdzisława Albina Ziemby.⁶⁵

Do powstania drugiego rozdziału w znacznej mierze przyczyniły się prace autorów opisujących różne aspekty funkcjonowania okupacyjnego aparatu represji. Odtworzenie struktury aparatu SS i policji na omawianym terenie stało się możliwe dzięki pracom: Jana

---

⁴⁸ Zob.: *Informator. Główna Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytut Pamięci Narodowej*, Warszawa 1997, s. 19 i 51.

⁴⁹ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*

⁵⁰ Zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce*, Warszawa 1970, t. 1-2.

⁵¹ Zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 481-510.

⁵² Zob.: T. Bojanowski, *Łódź pod okupacją niemiecką w latach II wojny światowej (1939-1945)*, Łódź 1992.

⁵³ Zob.: *Łódź. Monografia miasta*, pod. red.: S. Liszewskiego, Łódź 2009.

⁵⁴ Zob.: K. G. Latocha, A. Ossowski, P. Spodenkiewicz, M. Zapolska-Downar, *Najdłuższe pół wieku. Kalendarium Łodzi 1939-1989*, Łódź 2013.

⁵⁵ Zob.: D. Siepracka, J. Wróbel, *Litzmannstadt...*, s. 229-253.

⁵⁶ Zob.: A. Kłafkowski, *Ściganie zbrodniarzy wojennych w Niemieckiej Republice Federalnej w świetle prawa międzynarodowego*, Poznań 1968.

⁵⁷ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga. Prehistoria i ciąg dalszy*, Warszawa 1982.

⁵⁸ Zob.: T. Cyprian, *Wehrmacht. Zbrodnia i kara*, Warszawa 1971.

⁵⁹ Zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy Norymbergi*, Poznań 1967; T. Cyprian, J. Sawicki, *Nieznaną Norymbergę. Dwanaście procesów norymberskich*, Warszawa 1965,

⁶⁰ Zob.: E. Kobierska-Motas, *Ekstradycje przestępców wojennych do Polski z czterech stref okupacyjnych Niemiec 1946-1950*, cz. II, Warszawa 1992; zob.: E. Kobierska-Motas, *Międzynarodowe listy przestępców wojennych sporządzone przez United Nations War Crimes Commission (UNWCC)*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1997-1998, nr XL, s. 317-336; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski na Emigracji wobec problemu dokumentowania niemieckich przestępstw wojennych*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1995, nr XXXVIII, s. 175-202.

⁶¹ Zob.: *Zbrodnie i sprawcy. Ludobójstwo hitlerowskie przed sądem ludzkości i historii*, pod red.: Cz. Pilichowskiego, Warszawa 1980.

⁶² Zob.: J. Krasuski, *Polityka czterech mocarstw wobec Niemiec 1945-1949*, Poznań 1967.

⁶³ Zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo powszechne w Polsce w latach 1944-1950*, Warszawa 2002.

⁶⁴ Zob.: W. Zieliński, *Wkład Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce i polskiego wymiaru sprawiedliwości w ściganie zbrodniarzy hitlerowskich*, [w:] *40 lat wymiaru sprawiedliwości PRL*, w opr. I. Kleniewskiej, Warszawa 1988, s. 95-103.

⁶⁵ Zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo przeciwko społeczeństwu. Polskie prawo karne w latach 1944-1956*, Warszawa 1997.

Szilinga,⁶⁶ Stanisława Nawrockiego,⁶⁷ Czesława Łuczaka,⁶⁸ Czesława Madajczyka,⁶⁹ Mariana Kaczmarka,⁷⁰ Mirosława Cygańskiego,⁷¹ Klausa Michaela Mallmanna,⁷² Edwarda Serwańskiego,⁷³ Michaela Albertiego,⁷⁴ Ludwika Gomolca i Stanisława Kubiaka,⁷⁵ Henryka Zimniaka⁷⁶ oraz Krzysztofa Strykowskiego.⁷⁷

Różne aspekty represyjnej polityki władz okupacyjnych w stosunku do ludności polskiej i żydowskiej w tzw. „Kraju Warty” oprócz ww. prac Czesława Łuczaka, Jana Szilinga, Edwarda Serwańskiego i Stanisława Waszaka nakreślili również tacy autorzy jak: Maria Wardzyńska,⁷⁸ Tadeusz Janicki,⁷⁹ Roman Hrabar,⁸⁰ Michał Maranda,⁸¹ Artur Hojan⁸² oraz Tom Matzek.⁸³

Natomiast odtworzeniu sytuacji w polskim sądownictwie w omawianym okresie oraz roli w nim sędziów, prokuratorów i adwokatów dopomogły publikacja Andrzeja Rzeplińskiego,⁸⁴ rozmowa Barbary Polak z Krzysztofem Szwagrzykiem i Janem Żarynem opublikowana w Biuletynie IPN,⁸⁵ a także opracowania i artykuły Jana Szarycza⁸⁶, Marcina

---

⁶⁶ Zob.: J. Sziling, *Polityka okupanta hitlerowskiego wobec Kościoła katolickiego 1939-1945. Tzw. Okręgi Rzeszy: Gdańsk-Prusy Zachodnie, Kraj Warty i Regencja Katowicka*, Poznań 1970.

⁶⁷ Zob.: S. Nawrocki, *Policja hitlerowska w tzw. Kraju Warty w latach 1939-1945*, Poznań 1970; zob.: S. Nawrocki, *Terror policyjny w „Kraju Warty” 1939-1945*, Poznań 1973; zob.: S. Nawrocki, *Hitlerowska okupacja Wielkopolski w okresie zarządu wojskowego. Wrzesień-październik 1939 r.*, Poznań 1966.

⁶⁸ Zob.: Cz. Łuczak, *„Kraj Warty” 1939-1945. Studium historyczno-gospodarcze okupacji hitlerowskiej*, Poznań 1972.

⁶⁹ Zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 1-2.

⁷⁰ Zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja poznańskiego Gestapo (1939-1945)* [maszynopis ze zbiorów b. GKBZHWP IPN], Poznań 1985.

⁷¹ Zob.: M. Cygański, *Działalność urzędu rejencji w Łodzi pod kierownictwem F. Übelhöra i W. Mosera w latach 1939-1942*, „Rocznik Łódzki” 1973, t. XVII (XX); zob.: M. Cygański, *Policja kryminalna i porządkowa III Rzeszy w Łodzi i Rejencji Łódzkiej (1939-1945)*, „Rocznik Łódzki” 1972, XVI (XIX).

⁷² Zob.: K. M. Mallmann, „Rozwiązać przez jakikolwiek szybko działający środek”. *Policja Bezpieczeństwa w Łodzi a Shoah w Kraju Warty*, [w:] *Zagłada Żydów na polskich terenach wcielonych do Rzeszy*, Warszawa 2008.

⁷³ Zob.: E. Serwański, *Wrzesień 1939 r. w Wielkopolsce*, Poznań 1966.

⁷⁴ Zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung und Vernichtung der Juden im Reichsgau Wartheland 1939-1945*, Wiesbaden 2006.

⁷⁵ Zob.: L. Gomolec, S. Kubiak, *Terror hitlerowski w Wielkopolsce*, Poznań 1962.

⁷⁶ Zob.: H. Zimniak, *Wartheland - kraj niespełnionych nadziei. Niemcy bałtyccy w „Kraju Warty” w okresie II wojny światowej*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 2001/2002, r. VIII/IX, s. 143-164.

⁷⁷ Zob.: K. Strykowski, *Położenie Polaków „wydajnie pracujących” (Leistungspolen) w Wielkopolsce w latach 1945-1946*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 2001/2002, r. VIII/IX, s. 165-179.

⁷⁸ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok 1939. Operacja niemieckiej policji bezpieczeństwa w Polsce. Intelligenzaktion*, Warszawa 2009.

⁷⁹ Zob.: T. Janicki, *Wieża w Kraju Warty (1939-1945)*, Poznań 1996.

⁸⁰ Zob.: R. Hrabar, *„Lebensborn” czyli źródło życia*, Bytom 1980.

⁸¹ Zob.: M. Maranda, *Nazistowskie obozy zagłady. Opis i próba analizy zjawiska*, Warszawa 2002.

⁸² Zob.: A. Hojan, *Nazistowska pseudoeutanazja w Krajowym Zakładzie Psychiatrycznym w Kościanie (1939-1940)*, Kościan 2004.

⁸³ Zob.: T. Matzek, *Zamek śmierci Hartheim. Eutanazja w III Rzeszy*, Warszawa 2004.

⁸⁴ Zob.: A. Rzepliński, *Sądownictwo w Polsce Ludowej. Między dyspozycyjnością a niezawisłością*, Warszawa 1989.

⁸⁵ Zob.: *O karach śmierci w latach 1944-1956 z Krzysztofem Szwagrzykiem i Janem Żarynem rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej” 2002, nr 11(22), s. 4-29.

⁸⁶ Zob.: J. Szarycz, *Sędziowie i sądy w Polsce w latach 1918-1988*, Warszawa 1988.

Zaborskiego,⁸⁷ Lecha Domerackiego,⁸⁸ Tadeusza Skóry,⁸⁹ Tadeusza Mołdawy,⁹⁰ Marii Stanowskiej i Adama Strzembosza,⁹¹ Zdzisława Albina Ziemby⁹² oraz Marii Turlejskiej.⁹³ Informacje biograficzne dotyczące postaci sędziów, prokuratorów i wiceprokuratorów zostały zaczerpnięte m. in. z publikacji Maurycego Zajęckiego⁹⁴ oraz Witolda Oknińskiego i Danuty Sowińskiej.⁹⁵

Przy napisaniu rozdziału trzeciego niniejszej pracy wykorzystane zostały opracowania dotyczące funkcjonowania NTN, jego orzecznictwa oraz postaci i działalności Artura Greisera. Odtworzeniu podstaw prawnych, funkcjonowania oraz orzecznictwa NTN pomogły prace: Adama Lityńskiego,⁹⁶ Anny Sosińskiej⁹⁷ oraz Tadeusza Cypriana i Jerzego Sawickiego.⁹⁸ Informacje biograficzne Artura Greisera, w tym dane dotyczące procesu przed NTN, zaczerpnięte zostały w znacznej mierze z opracowań: Catherine Epstein,⁹⁹ Czesława Łuczaka,¹⁰⁰ Jacka Andrzeja Młynarczyka,¹⁰¹ Iana Kershawa¹⁰² oraz Tadeusza Janickiego.¹⁰³ Bogate uzupełnienie przebiegu procesu Namiestnika Okręgu „Kraju Warty” stanowiły opracowania: Edwarda Serwańskiego,¹⁰⁴ Albina Wietrzykowskiego,¹⁰⁵ Janusza

---

⁸⁷ Zob.: M. Zaborski, *Czy bronić „zdrajców narodu”, „zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich” i „volksdeutschów”?* Uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 25 maja 1946 r. w sprawie udziału adwokatów w procesach o zdradę narodu lub o rehabilitację wyłączonych ze społeczeństwa, „Palestra” 2013, nr 1-2, s. 234-247, http://www.palestra.pl/pdf_pliki/35_zaborski_czy_broni_.pdf (data dostępu: 1 sierpnia 2014 r.).

⁸⁸ Zob.: L. Domeracki, *W 40-lecie wymiaru sprawiedliwości PRL*, [w:] *40 lat wymiaru sprawiedliwości PRL*, opr.: I. Kleniewskiej, Warszawa 1988, s. 5-11.

⁸⁹ Zob.: T. Skóra, *Sądownictwo i notariat w 40-lecie PRL*, [w:] *40 lat wymiaru sprawiedliwości PRL*, opr.: I. Kleniewskiej, Warszawa 1988, s. 13-22.

⁹⁰ Zob.: T. Mołdawa, *Ludzie władzy 1944-1991. Władze państwowe i polityczne Polski według stanu na dzień 28 II 1991*, Warszawa 1991.

⁹¹ Zob.: M. Stanowska, A. Strzembosz, *Sędziowie warszawscy w czasie próby 1981-1988*, Warszawa 2005.

⁹² Zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*

⁹³ Zob.: M. Turlejska, *Te pokolenia żałobami czarne... Skazani na śmierć i ich sędziowie*, Warszawa 1990.

⁹⁴ Zob.: M. Zajęcki, *Album Academicorum. Biogramy członków Korporacji Akademickiej Chrobria (1921-1939)*, Zakrzewo 2011.

⁹⁵ Zob.: W. Okniński, D. Sowińska, *Sędziowie i prokuratorzy Siedleckiego Okręgu Sądowego w latach 1917-1950*, Siedlce 2013.

⁹⁶ Zob. A. Lityński, *Historia...*

⁹⁷ Zob.: A. Sosińska, *Powstanie i działalność Najwyższego Trybunału Narodowego*, [w:] *W czterdziestolecie powołania Najwyższego Trybunału Narodowego. Materiały z posiedzenia naukowego w dniu 20 stycznia 1986 r.*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce – Instytut Pamięci Narodowej”, nr 89, Warszawa 1986.

⁹⁸ Zob. T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem procesów przed Najwyższym Trybunałem Narodowym*, Poznań 1962.

⁹⁹ Zob.: C. Epstein, *Wzorcowy nazista. Arthur Greiser i okupacja Kraju Warty*, Wrocław 2010.

¹⁰⁰ Zob. Cz. Łuczak, *Arthur Greiser, hitlerowski władca w Wolnym Mieście Gdańsku i w Kraju Warty*, Poznań 1997.

¹⁰¹ Zob.: J. A. Młynarczyk, *Wpływ inicjatyw oddolnych Arthura Greisera i Odilona Globocnika na decyzję o wymordowaniu Żydów*, [w:] *Zagłada Żydów na polskich terenach wcielonych do Rzeszy*, pod red.: A. Namysło, Warszawa 2008.

¹⁰² Zob.: I. Kershaw, *Arthur Greiser – Ein Motor der „Endlösung”*, [w:] *Die Braune Elite II: weitere biographische Skizzen*, red.: R. Smelzer, E. Syring i R. Zitellmann, Darmstadt 1993, s. 116-127.

¹⁰³ Zob.: T. Janicki, *Wieś...*

¹⁰⁴ Zob. E. Serwański, *Wielkopolska w cieniu swastyki*, Warszawa 1970.

¹⁰⁵ Zob.: A. Wietrzykowski, *Powrót Arthura Greisera*, Poznań 1946.

Gumkowskiego,¹⁰⁶ Mariana Bartoszkiewicza¹⁰⁷ oraz Tadeusza Cypriana, Jerzego Sawickiego i Mieczysława Siewierskiego.¹⁰⁸

W tomie II zawierającym biogramy osób, wobec których orzeczenia wydały specjalne sądy karne dodatkowe informacje pochodzą od: Krzysztofa Szwagrzyka,¹⁰⁹ Marcina Zwolskiego,¹¹⁰ Filipa Musiała,¹¹¹ Janiny Wojciechowskiej¹¹² oraz Łukasza Jastrzęba.¹¹³

Jako uzupełnienie brakujących danych osobowych, pełnionych funkcji, nazw miejscowości lub ich położenia, posłużyły w niektórych przypadkach informacje zaczerpnięte z internetowych artykułów historii regionalnej i ogólnej, spisów, wykazów i indeksów, nekrologów i innych dokumentów okolicznościowych, a także materiałów zamieszczonych na portalach historycznych.

W związku z tym, że kwerenda archiwalna musiała dotyczyć znacznej ilości materiałów i przynieść odpowiedzi na wiele pytań badawczych stawianych przez autora, inne aspekty nie mogły zostać potraktowane zbyt wnikliwie. W niektórych kwestiach na ich rozwinięcie nie pozwalał brak danych lub dane fragmentaryczne.

Autor ma nadzieję, że zainicjowany w niniejszej pracy kierunek badań będzie w przyszłości kontynuowany i pogłębiany, zarówno dla omawianego w niniejszej pracy czasu funkcjonowania sądownictwa specjalnego, jak i dla okresów późniejszych. Analogiczne studia dotyczące innych jednostek administracyjnych ziem polskich były by wskazane, czy to dla pozostałych okręgów ziem wcielonych do III Rzeszy (np. Pomorza, Śląska), czy też dla Generalnego Gubernatorstwa, rozpoczynając np. od jego dystryktów. To z kolei pozwoliło by pokazać jak z problemem odpowiedzialności za popełnienie zbrodni nazistowskich poradziły sobie władze „Polski ludowej” w skali całego ówczesnego państwa w poszczególnych fazach mierzenia się z tym zagadnieniem.

Na koniec autor chciałby wyrazić szczególne podziękowania promotorowi i opiekunowi naukowemu niniejszej pracy doktorskiej prof. dr. hab. Tadeuszowi Kotłowskiemu, pod którego życzliwym spojrzeniem ona powstała. Na słowa wdzięczności

---

¹⁰⁶ Zob.: J. Gumkowski, *Proces Artura Greisera, namiestnika Rzeszy w Poznaniu*, [w:] J. Gumkowski, T. Kułakowski, *Zbrodniarze hitlerowscy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym*, Warszawa 1961.

¹⁰⁷ Zob.: M. Bartoszkiewicz, *Arthur Greiser*, [w:] „Przegląd Zachodni” 1946, nr 2, s. 301-320.

¹⁰⁸ Zob.: *Głos ma prokurator...*, red. T. Cyprian, J. Sawicki, M. Siewierski, Warszawa 1962.

¹⁰⁹ Zob.: K. Szwagrzyk, *Straceni na Dolnym Śląsku 1945-1956*, Wrocław-Rzeszów 2002.

¹¹⁰ Zob.: M. Zwolski, *Wykonywanie wyroków kary śmierci w polskich więzieniach grudzień 1954 - kwiecień 1956*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1, s. 268-272.

¹¹¹ Zob.: F. Musiał, „Rehabilitacje” - wspomnienia Józefa Waszkiewicza, sędziego NSW, „Aparat represji w Polsce Ludowej 1944-1989” 2005, nr 1, s. 415-435.

¹¹² Zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965.

¹¹³ Zob.: Ł. Jastrzęb, *Archidiecezja Poznańska w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945*, Poznań 2012.

zasłużyli także wszyscy, którzy w sposób bezpośredni lub pośredni przyczynili się do napisania tej rozprawy, a więc rodzice i pozostała część rodziny, przyjaciele i współpracownicy. Za pomoc i wsparcie autor dziękuje pracownikom poznańskiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej, a szczególnie jego pionu archiwalnego.

Rozdział I.

Kształtowanie się podstaw prawnych odpowiedzialności za zbrodnie wojenne.

1. Faza wstępna tworzenia się prawnych podstaw ścigania i karania hitlerowskich zbrodniarzy wojennych.

Na ten okres przypadło powstanie organizacji międzynarodowych opracowujących kodyfikację prawa karnego tego szczególnego rodzaju zbrodni. II wojna światowa już od pierwszych dni przyniosła wiele aktów okrucieństwa, dokonanych przez najeźdźców, wśród nich obozy, masowe egzekucje, wysiedlenia w nieludzkich warunkach, itp. Dopóki jednak wojska niemieckie zwyciężały na frontach, dopóty nie było można podjąć skutecznej akcji ścigania i karania sprawców tych zbrodni. Zapowiedź represji wobec zbrodniarzy pojawia się w wydanej w Angers *Uchwale Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1939 r. w sprawie okrucieństw niemieckich w Polsce*. Znajdujemy tam następujące słowa: „Wobec potwornych masowych egzekucji patriotów polskich, dokonanych i dokonywanych w dalszym ciągu z polecenia władz niemieckich w Polsce, a szczególnie na jej bezprawnie do Rzeszy wcielonych ziemiach zachodnich Rząd Polski uważa za swój obowiązek złożyć następujące oświadczenie: Po zwycięskiej wojnie Państwo Polskie zastosuje za niewinne ofiary polskie retorsje wobec Niemców i to zwłaszcza wobec ich sfer kierowniczych.”¹¹⁴

Pierwszym krokiem w procesie ścigania i karania zbrodniarzy wojennych musiało stać się zebranie odpowiedniej dokumentacji. Akcję tę rozpoczął *Projekt instrukcji w sprawie dokumentacji w Polsce o działalności okupanta* z 21 kwietnia 1940 r. opracowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Komitetu dla Spraw Kraju (polskiego rządu emigracyjnego) w Angers. W punkcie 3 instrukcji mowa jest o potrzebie zbierania danych „dotyczących prowadzenia wojny oraz okupowania kraju w sprzeczności z zasadami prawa i moralności, które obowiązują cywilizowane państwa”¹¹⁵ z powołaniem się na aneks IV Konwencji Haskiej z 1907 r. [w oryginale omyłkowo: 1917 r.]. Pomimo tego, że Konwencja Haska IV nie konkretyzowała zasad represji wobec zbrodniarzy wojennych, to stała się ona

---

¹¹⁴ Monitor Polski Nr 285-288, Angers, sobota 23 grudnia 1939 r., Rok XXII [treść] Dział Urzędowy, *Uchwała Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1939 r. w sprawie okrucieństw niemieckich w Polsce* [w:] *Rzeczpospolita Polska czasu wojny (Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945)*, red. nauk.: Andrzej K. Kunert, Warszawa 1995; zob.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 95.

¹¹⁵ Cyt. za: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 99; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski na Emigracji wobec problemu dokumentowania niemieckich przestępstw wojennych*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1995, nr XXXVIII, s. 176; zob.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 95-97.

punktem wyjścia do tworzenia aktów prawnych w dziedzinie ścigania i karania zbrodniarzy wojennych oraz kwalifikowania ich zbrodni.¹¹⁶

W 1940 r. w Cambridge powstała Międzynarodowa Komisja do Rekonstrukcji i Rozwoju Prawa Karnego złożona z wielonarodowego zespołu prawników. Jej zadaniem było opracowanie, na podstawie prawa karnego wybranych państw, zasad proceduralnych represji karnej dla zbrodniarzy wojennych. Specjalistyczne podzespoły komisji opracowywały poszczególne zagadnienia. Efektem prac komisji był kwestionariusz dotyczący zbrodni wojennych, który otrzymały rządy wszystkich państw tworzących Narody Zjednoczone. Sformułowane zasady były wypadkową prawa międzynarodowego i wewnętrznego krajów okupowanych, na których terytorium zbrodnie te zostały dokonane. Jeśli dla osądzenia zbrodniarza wojennego brakowało podstaw w prawie międzynarodowym, powinno się posiłkować wewnętrznym prawem karnym kraju, na którego obszarze dopuścił się on zbrodni. Sytuacja idealną miało stać się połączenie w doskonałej symbiozie prawa karnego międzynarodowego i wewnętrznego poprzez wyeliminowanie występujących niekiedy między nimi sprzeczności, w celu osądzenia zbrodniczego okupanta.¹¹⁷

Drugim organem, który podjął się opracowania na skalę międzynarodową zasad przyszłej represji stało się założone w 1941 r. Międzynarodowe Zgromadzenie Londyńskie składające się z członków asygnowanych przez rządy państw Narodów Zjednoczonych. Przedstawiciele informowali na bieżąco rządy swoich państw o rezultatach prac.¹¹⁸

Dokumentację dotyczącą zbrodni i ich sprawców zbierało MSZ polskiego rządu emigracyjnego. Pieczę nad całością sprawował Józef Kisielewski, pisarz i publicysta, który kierował specjalną sekcją badającą sprawy niemieckie. 21 października 1941 r. premier Władysław E. Sikorski wydał okólnik nakładający na MSW prowadzenie kartoteki Niemców działających na terenie okupowanej Polski. Komórką wyodrębnioną w ramach MSW, zbierającą dane dotyczące zbrodni wojennych, kierował dr Jan Wagner. Informacji dostarczały głównie: Delegatura Rządu na Kraj, jednostki Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie oraz Komisja Badawcza Ministerstwa Sprawiedliwości w Jerozolimie kierowana przez Aleksandra Robinsona.¹¹⁹

W kilka dni później, 25 października 1941 r. rząd brytyjski wydał oficjalną deklarację, popartą przez prezydenta - wówczas jeszcze neutralnych - Stanów Zjednoczonych Franklina

---

¹¹⁶ AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 655; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 48-50 i 99; Dz. U. 1927, nr 21, poz. 160 i 161.

¹¹⁷ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 53-54.

¹¹⁸ *Tamże*, s. 54.

¹¹⁹ *Okólnik premiera Sikorskiego z 21.X.1941 r.* [w:] AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 649; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 100 i 122-123.

D. Roosevelta, która zapowiadała po raz pierwszy na skalę międzynarodową represję karną dla sprawców zbrodni wojennych.¹²⁰

Te działania zachęciły rządy państw, których terytoria były okupowane - Polski, Belgii, Czechosłowacji, Grecji, Holandii, Jugosławii, Luksemburga, Norwegii oraz Francji - do podjęcia wspólnej uchwały o ściganiu sprawców i karaniu zbrodni popełnionych w ich krajach. Rozmowy w tej sprawie były kontynuowane przez powyższą „Dziwiątkę” na wspólnej konferencji w Londynie, która odbyła się w dniach od 5 do 21 listopada 1941 r. Przewodniczył jej polski ambasador w Londynie, Edward Raczyński. Konferencja zakończyła się wydaniem rezolucji zobowiązującej uczestników - w jednym z punktów - do gromadzenia wszelkich danych o popełnianych na terytoriach ich państw przestępstwach.¹²¹

4 grudnia 1941 r. rządy Związku Radzieckiego i Polski podpisały deklarację, w której istotną dla zapewnienia trwałego pokoju rolę miało spełnić ukaranie zbrodniarzy hitlerowskich. W powyższej deklaracji użyte zostały słowa: „Po zwycięstwie i odpowiednim ukaraniu hitlerowskich zbrodniarzy będzie zadaniem obu sprzymierzonych państw zagwarantowanie trwałego i sprawiedliwego pokoju”.¹²²

Ważnym krokiem w dziedzinie represji wobec zbrodniarzy wojennych stała się deklaracja ogłoszona 13 stycznia 1942 r. na zakończenie obrad konferencji dziewięciu państw sprzymierzonych w Pałacu św. Jakuba (St. James Palace) w Londynie. Deklaracja będąca reakcją sprzymierzonych na agresję Niemiec, ich sojuszników i współników, którzy w okupowanych przez siebie krajach stworzyły aparat terroru z nieodłącznymi okrucieństwami w postaci masowych aresztowań, łapanek, deportacji i egzekucji zakładała potrzebę wspólnego wystąpienia przeciwko ewentualnym aktom zemsty ludności cywilnej za te zbrodnie. Dążąc jednocześnie do zadośćuczynienia elementarnemu poczuciu sprawiedliwości świata cywilizowanego, miała na uwadze, fakt, że prawo międzynarodowe, a w szczególności Konwencja Haska z 1907 dotycząca praw i zwyczajów wojny lądowej nie zezwalała stronom wojującym dokonywania w krajach okupowanych aktów gwałtu nad ludnością cywilną, uchylania działania praw lub znoszenia ustrojów państwowych oraz zwyczajów tych krajów.¹²³

---

¹²⁰ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 100-101.

¹²¹ AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 642; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 101-102; zob.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 96.

¹²² Cyt. za: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 49; zob.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 95-96.

¹²³ *Deklaracja krajów sojusznicznych okupowanych przez Niemcy w sprawie ukarania hitlerowców i ich współników za popełnione przestępstwa* [nr 26], Londyn 13 stycznia 1943 r. [w:] *Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów. Wstęp i opracowanie L. Gelberga*, t. 3, Warszawa 1960, s. 45-46; por.: *Deklaracja 9 państw alianckich okupowanych przez Niemcy w sprawie ukarania zbrodni władz okupacyjnych podpisana w Londynie 13 stycznia 1942 r.* [nr 518], [w:] *Prawdziwa historia Polaków*.

Przedstawiciele Rządów Belgii, Czechosłowacji, Narodowego Komitetu Wolnej Francji, Rządów Grecji, Holandii, Jugosławii, Luksemburga, Norwegii i Polski, wyposażeni w należyte pełnomocnictwa, deklarowali, że: gwałty dokonywane na ludności cywilnej nie dawały się w żaden sposób pogodzić z powszechnymi normami przyjętymi przez narody cywilizowane a dotyczącymi prowadzenia działań wojennych i przestępstw politycznych. Przedstawiciele „Dziewiątki” przyjęli do wiadomości oświadczenia ogłoszone w powyższej kwestii przez Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki i Premiera Wielkiej Brytanii 25 października 1941 r. Jednym z podstawowych celów prowadzonych działań wojennych miało stać się ukaranie drogą zorganizowanego wymiaru sprawiedliwości winnych zbrodni wojennych. W tym założeniu nie było różnicy w dokonaniu tych przestępstw na ich rozkaz, przez nich osobiście lub przy ich udziale w jakikolwiek sposób. Odtąd sprzymierzeni mieli dążyć do tego, aby zbrodniarze - niezależnie od tego z jakiej wywodzili się narodowości - zostali wykryci, oddani w ręce sprawiedliwości i osądzeni, a wyroki na nich wykonane. Mając świadomość, że może się to dokonać tylko wspólnymi siłami międzynarodowej solidarności przedstawiciele ww. krajów doprowadzili do wydania wspólnej deklaracji i ją podpisali.¹²⁴

W tym dokumencie po raz pierwszy pojawiła się idea sądowej represji zbrodniarzy winnych naruszenia norm międzynarodowych. Konferencji w Pałacu św. Jakuba (St. James Palace) w Londynie przewodniczył premier polskiego rządu emigracyjnego Władysław E. Sikorski. W charakterze obserwatorów w Konferencji brali udział zaproszeni przedstawiciele Wielkiej Brytanii, brytyjskich dominiów, Stanów Zjednoczonych, Chin i Związku Radzieckiego.¹²⁵

27 kwietnia 1942 r. rząd radziecki złożył swoją trzecią notę zapowiadającą kary dla Hitlera i jego pomocników za wszelkie popełnione przez nich zbrodnie (dwie pierwsze noty dotyczyły tylko zbrodni dokonanych na terytorium Związku Radzieckiego).¹²⁶

W tym samym czasie obradowała polska komisja międzyministerialna zwołana przez rząd polski na emigracji. Obrady dotyczyły odpowiedzialności Niemców za zbrodnie popełnione na terenie okupowanego kraju. Komisji przewodniczyli kolejno: minister

---

Ilustrowane wypisy źródłowe 1939-1945, opr.: D. Baliszewskiego i A. K. Kunerta, t. 1, Warszawa 1999, s. 480-481; zob. też: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 49-50; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 176-177.

¹²⁴ *Deklaracja krajów...*, s. 45-46; por.: *Deklaracja 9...*, s. 480-481; zob. też: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 49-50; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 176-177.

¹²⁵ Zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 49-50; F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 104-105.

¹²⁶ Zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 50.

sprawiedliwości Wacław Komarnicki i kierownik Działu Ustawodawczego MSZ prof. Uniwersytetu Warszawskiego Eugeniusz Jarry.¹²⁷

Na konferencji w Pałacu św. Jakuba (St. James Palace) w Londynie, 13 stycznia 1942 r., powołano organ konsultacyjny pomiędzy rządami dziewięciu państw sprzymierzonych, sygnatariuszami deklaracji, pod nazwą Międzyaliancka Komisja ds. Karania Zbrodni Wojennych (Inter -Allied Commission on the Punishment of War Crimes). Komisja została zorganizowana jednak dopiero w czerwcu 1942 r. Przewodniczył jej radca prawny belgijskiego MSZ Kaeckenbeek.¹²⁸

Z 15 lipca 1942 r. pochodzi rezolucja Międzynarodowej Komisji do Rekonstrukcji i Rozwoju Prawa Karnego z Cambridge, w której domagano się umieszczenia postanowień o wydawaniu zbrodniarzy wojennych w ręce sprawiedliwości już w momencie zawieszenia broni.¹²⁹

W lipcu 1942 r. poszczególne kraje w imieniu pozostałych sygnatariuszy deklaracji z Pałacu św. Jakuba (St. James Palace) w Londynie wręczyły przedstawicielom trzech wielkich mocarstw noty domagające się wiążących postanowień w przedmiocie ścigania zbrodniarzy hitlerowskich po zakończeniu działań wojennych. Noty zawierały opisy zbrodni niemieckich popełnionych w okupowanych krajach. I tak, 21 lipca Grecja i Norwegia wręczyły taką notę rządowi Wielkiej Brytanii, 23 lipca Czechosłowacja i Francja rządowi Związku Radzieckiego, a 30 lipca 1942 r. Jugosławia, Holandia i Luksemburg rządowi Stanów Zjednoczonych.¹³⁰

Wszystkie trzy mocarstwa odpowiedziały na noty dziewięciu państw sprzymierzonych zapowiadając sądowe ściganie zbrodniarzy hitlerowskich. Rząd brytyjski odpowiedział 6 sierpnia 1942 r. zalecając tworzenie w sposób tajny prowizorycznych list zbrodniarzy wojennych. 21 sierpnia 1942 r. odpowiedział w formie deklaracji w imieniu Stanów Zjednoczonych prezydent Franklin D. Roosevelt, a 14 października 1942 r. w odpowiedzi notę złożył w imieniu Związku Radzieckiego ludowy komisarz spraw zagranicznych Władimir Mołotow. 8 września 1942 r. premier Wielkiej Brytanii Winston Churchill złożył w Izbie Gmin oświadczenie w tej sprawie.¹³¹

---

¹²⁷ Protokoły konferencji z 27 i 30 kwietnia 1942 r. [w:] AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 556-572; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 108.

¹²⁸ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 107.

¹²⁹ Zob.: A. Klafkowski, *Ściganie...*, s. 72.

¹³⁰ Zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 50.

¹³¹ AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 520 i następne; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 115-121; zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 50.

Reakcją na zalecenie rządu brytyjskiego z 6 sierpnia 1942 r. w sprawie sporządzania prowizorycznych list zbrodniarzy wojennych było, ze strony polskiej, pismo premiera Władysława E. Sikorskiego do ministra spraw wewnętrznych polskiego rządu emigracyjnego Stanisława Mikołajczyka z 13 sierpnia 1942 r. zalecające tajne sporządzenie takiej listy, która pod koniec tego roku zawierała już ponad 3 tys. nazwisk.¹³²

Problem represji za zbrodnie wojenne pojawił się w deklaracji prezydenta USA Franklina D. Roosevelta z 7 października 1942 r. zapowiadającej utworzenie Komisji Narodów Zjednoczonych do Spraw Zbrodni Wojennych (United Nations War Crimes Commission - UNWCC). Zadaniem komisji miało być ustalenie listy zbrodniarzy wojennych, stworzenie zasad proceduralnych dla sądów mających sądzić zbrodniarzy wojennych i usunięcie problemów technicznych stojących na drodze do szybkiego i sprawnego ukarania winnych zbrodni popełnionych w krajach okupowanych.¹³³

Pod koniec 1942 r. Międzynarodowe Zgromadzenie Londyńskie zaproponowało powołanie oficjalnego wspólnej organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw badania zbrodni wojennych i zobowiązało się oddać przyszłemu organowi wyniki swoich prac, a wśród nich projekty aktów prawnych.¹³⁴

Spośród Narodów Zjednoczonych polski rząd jako pierwszy wydał ustawę represyjną w stosunku do zbrodniarzy wojennych. „Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 marca 1943 r. o odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne” przewidywał ukaranie hitlerowców i ich sprzymierzeńców oraz osoby działające w ich interesie za zbrodnie popełnione po 31 sierpnia 1939 r. Nie było istotne gdzie zbrodnie były popełnione. Dekret określając rodzaj przestępstw i sankcje przewidziane za ich popełnienie, zapowiadał kary zarówno dla zarządzających dokonanie czynów karalnych z mocy tegoż dekretu, jak i wykonawców tych zarządzeń. Ponadto była przewidziana sankcja dla osób pomagających sprawcom przestępstw objętych tymże dekretem w uchyleniu się od odpowiedzialności albo nie zapobieżeniu w uchyleniu się od odpowiedzialności w sytuacji kiedy byliby w mocy to uczynić.¹³⁵

---

¹³² AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 520 i n.; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 122; A. Klafkowski, *Ściganie...*, s. 55.

¹³³ Zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 51; zob.: E. Kobierska Motas, *Międzynarodowe listy przestępców wojennych sporządzone przez United Nations War Crimes Commission (UNWCC)*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1997-1998, nr XL, s. 317.

¹³⁴ Zob.: A. Klafkowski, *Ściganie...*, s. 54-55.

¹³⁵ Dz. U. R. P. Londyn, dnia 31 marca 1943 r., Nr 3, Cz. I, poz. 6, *Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 marca 1943 r. o odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne*, [w:] *Rzeczpospolita Polska czasu wojny (Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945)*, red. nauk.: A. K. Kunert, Warszawa 1995; zob. F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 112; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 177; zob.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 95.

20 października 1943 r. na spotkaniu organizacyjnym w gmachu Foreign Office w Londynie przedstawiciele 17 krajów: Australii, Belgii, Kanady, Chin, Czechosłowacji, Grecji, Nowej Zelandii, Norwegii, Polski, Unii Afryki Południowej, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Jugosławii, Indii, Luksemburga, Francji i Holandii powołane zostały: Międzynarodowa Komisja Dochodzeniowa (United Nations Commission for the Investigation of War Crimes, w skrócie Fact Finding Commission) zajmująca się sprawami śledczymi oraz Komitet Techniczny opracowujący zagadnienia proceduralne. Z powyższych krajów tylko Unia Afryki Południowej nie weszła w skład Komisji. Przedstawicielami Polski byli: prof. Stefan Glaser w Komisji oraz dr Tadeusz Cyprian w Komitecie. Powstanie Komisji zapowiedział już rok wcześniej minister spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii John Simon. Zadaniem Komisji miało stać się badanie oskarżeń wnoszonych przez rządy państw alianckich, tworzenie list zbrodniarzy wojennych mających być wydanymi państwom, na których obszarach dopuścili się swych zbrodniczych czynów. Komisja miała też doradzać państwom, które poprzez swoich przedstawicieli zwrócą się o poradę w zakresie dotyczącym zbrodni wojennych, a także opracować zasady odpowiedzialności za te zbrodnie.¹³⁶

Na ten czas przypada powiększenie - powołanej 1 listopada 1943 r. - w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych polskiego rządu emigracyjnego komórki zbierającej dane dotyczące zbrodni wojennych i wyodrębnienie jej pod nazwą Biuro ds. Zbrodni Wojennych. Kierownikiem BZW został krakowski adwokat, dawny sędzia grodzki dr Jerzy Litawski, a jego zastępcami zostali prokurator dr Karol Ender i sędzia z Katowic Edward Snop. Do końca roku 1943 r. lista zbrodniarzy wojennych powiększyła się do 4 tys. nazwisk.¹³⁷ Biuro zakończyło funkcjonowanie jesienią 1945 r., przekazując jednocześnie 1 października 1945 r. zebrane w trakcie swej działalności materiały Delegatowi Polski do UNWCC dr. Mieczysławowi Szererowi.¹³⁸

---

¹³⁶ *Pismo ministra sprawiedliwości do premiera Mikołajczyka z 14 października 1943 r.*, [w:] AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 345; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 123 i 159; zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 51; zob.: E. Kobierska-Motas, *Międzynarodowe...*, s. 317; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 178.

¹³⁷ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 123; AIPN GK 159/25-45, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, listy alfabetyczne zbrodniarzy wojennych; zob.: E. Kobierska-Motas, *Międzynarodowe...*, s. 322-323; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 178.

¹³⁸ Zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 179.

2. Okres powstania najważniejszych międzynarodowych aktów prawnych w dziedzinie ścigania i karania zbrodniarzy wojennych.

W następnym okresie powstały najważniejsze międzynarodowe akty prawne w dziedzinie ścigania i karania zbrodniarzy wojennych od *Deklaracji Moskiewskiej* z 1 listopada 1943 r. do *Układu Londyńskiego* z 8 sierpnia 1945 r. Na ten czas przypada intensyfikacja działań legislacyjnych poszczególnych krajów należących do Narodów Zjednoczonych. Pod wpływem ustaleń międzynarodowych wprowadzone zostało wiele rozwiązań w prawie wewnętrznym tych państw.

Wreszcie sytuacja międzynarodowa dojrzała do tego, aby przedstawiciele trzech mocarstw Wielkiej Koalicji zawarli ze sobą porozumienie w sprawie represji za zbrodnie wojenne. 1 listopada 1943 r. został ogłoszony w Moskwie tekst *Deklaracji trzech mocarstw o okrucieństwach*.¹³⁹ *Deklaracja moskiewska* była długo oczekiwanym krokiem milowym na drodze do sądowej represji na międzynarodową skalę dla winnych zbrodni wojennych. Deklaracja zapowiadała, że rządy Zjednoczonego Królestwa, Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego - po otrzymaniu z różnych źródeł dowodów na okrucieństwo sił hitlerowskich, które dopuszczały się swych zbrodni w zajętych przez siebie państwach - postanowiły zapowiedzieć, w interesie 32 Narodów Zjednoczonych, sankcję dla zbrodniarzy. Mieli być oni pociągnięci za swoje zbrodnie w krajach, na których terytorium dopuścili się czynów przestępczych. Nie dotyczyło to zbrodniarzy, których przestępstw nie można było geograficznie przyporządkować, gdyż ci mieli być ukarani na mocy porozumienia i decyzji rządów państw alianckich.¹⁴⁰ W praktyce deklaracja kładła podstawę pod przyszłą ekstradycję zbrodniarzy do krajów, w których popełnili przestępstwa oraz pod utworzenie w przyszłości swego rodzaju trybunału, który miał osądzić głównych zbrodniarzy hitlerowskich, gdyż to ich przede wszystkim działalność nie mogła być powiązana z konkretną miejscowością ale obejmowała swym zasięgiem zwykle większy obszar.

Pod wpływem *Deklaracji Moskiewskiej* Biuro ds. Zbrodni Wojennych przy MSW polskiego rządu emigracyjnego, za pośrednictwem prof. Stefana Glasera, zmodyfikowało zasady działania. Szczególnie dotyczyło to ostatniej części *Deklaracji Moskiewskiej*, w której

---

¹³⁹ Deklaracje moskiewskie (Moskwa, 1 listopada 1943 r.) [nr 16], *Deklaracja trzech mocarstw o okrucieństwach*, [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red. J. Makowskiego, Nr 3-4, listopad-grudzień 1945, s. 83-86; por.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 96.

¹⁴⁰ Deklaracje moskiewskie (Moskwa, 1 listopada 1943 r.) [nr 16], *Deklaracja trzech mocarstw o okrucieństwach*, [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red. J. Makowskiego, Nr 3-4, listopad-grudzień 1945, s. 83-86; zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 50-51; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 127-128; zob.: A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 57-58.

mowa o tym, że tzw. główni zbrodniarze będą karani na mocy wspólnej decyzji rządów koalicji. BZW opracowało nowy wzór listy zbrodniarzy wojennych, która, na podstawie zaleceń Fact Finding Commission, była podzielona na cztery części. Część A obejmowała zbrodniarzy przewidzianych do wspólnego osądzenia przez państwa sprzymierzone w myśl końcowego akapitu *Deklaracji Moskiewskiej*. W części B1 umieszczono nazwiska osób, co do których udowodniono przedstawione zarzuty, a w części B2 znalazły się osoby, których wina nie została jeszcze udowodniona (dowody nie były w pełni zebrane). W części C umieszczono osoby, których domniemyanych zbrodniczych działań nie dało się jeszcze wówczas udowodnić.¹⁴¹

W okólniku wydanym przez sekretarza Fact Finding Commission Hugh'a McKinnona Wooda 13 grudnia 1943 r. znalazł się wzór listy zbrodniarzy wojennych. Przy każdym zbrodniarzu na liście winny znaleźć się takie elementy jak: charakterystyka zbrodni, nazwisko sprawcy (jeśli możliwym było jego ustalenie), stopień odpowiedzialności sprawcy, hierarchizacja zależności (działanie na rozkaz lub samodzielne), ocena dostępności dowodów, określenie możliwości oskarżenia poprzez sporządzenie aktu oskarżenia oraz ocena możliwości udowodnienia winy.¹⁴²

W podsumowaniu swych prac, zakończonych w grudniu 1943 r., Międzynarodowe Zgromadzenie Londyńskie uznało za konieczne powołanie natychmiast po zakończeniu wojny międzynarodowego trybunału sprawiedliwości, a także zażądało szybkiego, najpóźniej w 1944 r., utworzenia Komisji Narodów Zjednoczonych do Badania Zbrodni Wojennych.¹⁴³

W styczniu 1944 r. rozpoczęły swoją działalność - kierowane przez swego pierwszego przewodniczącego sir Cecila Hursta, brytyjskiego prawnika i sędziego, wiceprzewodniczącego Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej w Hadze - Międzynarodowa Komisja Dochodzeniowa (Fact Finding Commission) oraz Komitet Techniczny. Rządy 16 państw reprezentowanych w Fact Finding Commission rozpoczęły regularne ogłaszanie list zbrodniarzy wojennych. Działalnością teoretyczno-prawną zajmował się Komitet Techniczny. W sensie organizacyjnym Komisja była złożona z trzech organów: Komitetu Śledczego (Komitetu I), Komitetu Wykonawczego (Komitetu II) i Komitetu Doradczego lub Technicznego (Komitetu III).¹⁴⁴

---

¹⁴¹AIPN GK 159/1-2, *Zespół MSW Rządu RP w Londynie*, k. 321-323; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 127-128 i 136-137.

¹⁴² Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s.168; zob.: E. Kobierska Motas, *Międzynarodowe...*, s. 319.

¹⁴³ Zob.: A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 72.

¹⁴⁴ Zob. szerzej: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 51; zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 162-163.

Na początku 1944 r. powstały w ramach Komisji Narodów Zjednoczonych do Spraw Zbrodni Wojennych (UNWCC) tzw. urzędy narodowe, wśród nich również urząd polski.¹⁴⁵

Istotnym wkładem polskiego rządu emigracyjnego w dziedzinie represji sądowej dla zbrodniarzy wojennych było *Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów z dnia 3 maja 1944 r. o sądach karnych specjalnych*.¹⁴⁶

Zagadnienie wydania zbrodniarzy wojennych krajom, na których obszarach dopuścili się oni swych czynów, poruszone w *Deklaracji Moskiewskiej* z 1 listopada 1943 r. wiązało się w sposób bezpośredni ze sprawą ekstradycji. W związku z tym Komitet II Wykonawczy Międzynarodowej Komisji Dochodzeniowej opracował projekt konwencji ekstradycyjnej i przedłożył go Komisji, która przyjęła go na posiedzeniu 29 sierpnia 1944 r. Fact Finding Commission przesłała projekt poszczególnym rządów państw alianckich, proponując zwołanie konferencji z udziałem dyplomatów państw sprzymierzonych i zawarcie konwencji ekstradycyjnej. Jej celem miało być wzajemne wydawanie dla osądzenia lub wykonania wyroku oskarżonych lub skazanych za zbrodnie wojenne, naruszenie praw i obyczajów wojennych, pomaganie nieprzyjacielowi, czerpanie przestępczej korzyści ze stanu wojny itp.¹⁴⁷

Także dla nowopowstałego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego palącą kwestią stało się opracowanie aktu prawnego regulującego sprawy represji sądowej dla winnych zbrodni wojennych. Już w *Manifeście PKWN* z 22 lipca 1944 r. znalazła się zapowiedź ukarania zbrodniarzy nazistowskich. Padły tam słowa o tym, że: „zadaniem niezawisłych sądów polskich będzie zapewnić szybki wymiar sprawiedliwości. Żaden niemiecki zbrodniarz wojenny, żaden zdrajca narodu nie może ująć kary!”.¹⁴⁸

Takim aktem był *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*.¹⁴⁹ Dekret ten rozpoczął właściwie proces ścigania i karania przestępców wojennych na ziemiach polskich i choć początkowo obowiązywał jedynie w granicach

---

¹⁴⁵ Zob.: A. Klafkowski, *Ściganie...*, s. 55.

¹⁴⁶ Dz. U. R. P., Część III, Warszawa, dnia 20 lipca 1944 r., Nr 1, poz. 6, *Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów z dnia 3 maja 1944 r. o sądach karnych specjalnych*, [w:] *Rzeczpospolita Polska czasu wojny (Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945)*, red. nauk.: A. K. Kunert, Warszawa 1995.

¹⁴⁷ Zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 56-57.

¹⁴⁸ Cyt. za: L. Domeracki, *W 40-lecie...*, s. 5.

¹⁴⁹ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944 r., Nr 4, poz. 16, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 270.

„Polski lubelskiej” to w miarę powiększania się obszaru uwolnionego od okupacji hitlerowskiej jego moc rozciągała się stopniowo na pozostałe polskie ziemie, w tym, co szczególnie dla nas ważne, na obszar tzw. „Kraju Warty”.

Dekret był przejawem poszukiwania przez formujące się sądownictwo „Polski lubelskiej” rozwiązań dla wyzwań, które pojawiły się w trakcie wypierania narodowo-socjalistycznego okupanta z ziem polskich. Nowe sądownictwo musiało siłą rzeczy w znacznej mierze oprzeć się na przedwojennych normach prawnych, korzystając przy tym z kadry sędziowskiej II Rzeczypospolitej. Jednak m. in. tenże Dekret jest przejawem tendencji do wyłączenia zasadniczej części spraw z właściwości sądów powszechnych. Przynajmniej w początkowym okresie tworzenia się „nowej rzeczywistości”.¹⁵⁰

Dekret przewidywał surowe sankcje dla osób, które - na rzecz władz okupacyjnych niemieckich - dokonywały zabójstw, znęcania się i prześladowań ludności cywilnej lub jeńców wojennych. Takie czyny podlegały karze śmierci. Także działanie na szkodę osób przebywających na terenie Państwa Polskiego poprzez ich wydawanie władzom okupacyjnym - wyjąwszy ściganie za przestępstwa pospolite - podlegało karze śmierci. Wysokie kary groziły osobom, które korzystając z trudnej sytuacji ludności zagrożonej represjami okupanta wymuszały na nich różnego rodzaju świadczenia pod groźbą ich wydania. Nie zwalniało od odpowiedzialności karnej dokonywanie powyższych zbrodni pod wpływem nakazu lub przymusu władz okupacyjnych. Poza dokonaniem powyższych przestępstw ukaraniu podlegały również usiłowanie ich dokonania, podżeganie do ich dokonania oraz pomoc w ich dokonywaniu. Dekret miał zastosowanie do wszystkich przestępstw w nim wymienionych, a popełnionych po 31 sierpnia 1939 r. Dekret wymieniał ponadto kary dodatkowe towarzyszące skazaniom za najcięższe zbrodnie tzn. z art. 1, 2 i 4. Przestępstwa określone dekretem z 31 sierpnia 1944 r. podlegać miały właściwości specjalnych sądów karnych.¹⁵¹

Represją sądową w stosunku do zbrodniarzy wojennych miały się zajmować specjalne sądy karne. Zostały one powołane *Dekretem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*.¹⁵² Warto zwrócić uwagę na fakt, w jak dużym stopniu PKWN wydając Dekret z 12 września 1944 r. korzystał z dorobku Polskiego Państwa Podziemnego, które wcześniej

¹⁵⁰ Zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 35; zob.: M. Turlejska, *Te pokolenia...*, s. 36-37.

¹⁵¹ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944 r., Nr 4, poz. 16, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*; zob. też: E. Kobierska-Motas, *Ekstradycje...*, s. 6; zob.: A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 45.

¹⁵² Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*; zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 45.

wydało *Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów z dnia 3 maja 1944 r. o sądach karnych specjalnych*.¹⁵³

Specjalne sądy karne zostały utworzone dla osądzenia przestępstw z art. 1, 2, 3 i 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego. Specjalne sądy karne charakteryzowały się uproszczonym i szybkim trybem procedowania. Po jednym specjalnym sądzie karnym utworzono dla każdego okręgu sądu apelacyjnego. Specjalny sąd karny orzekał w składzie jednego sędziego i dwóch ławników. O kandydaturach sędziów, prokuratorów i ławników decydowało Prezydium KRN, które powoływało spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie, na wniosek Kierownika Resortu Sprawiedliwości, przewodniczących i po trzech sędziów dla każdego specjalnego sądu karnego, przy czym ilość sędziów mogła być powiększona w razie potrzeby oraz prokuratorów wraz z odpowiednią liczbą wiceprokuratorów dla każdej prokuratury specjalnego sądu karnego. Prezydium KRN listę ławników ustalało zaś spośród kandydatów wskazanych przez właściwe miejscowo wojewódzkie rady narodowe.¹⁵⁴

Kandydaci na ławników byli wybierani spośród osób, które ukończyły 21 lat i: „brały lub biorą czynny udział bądź w walce z okupantem, bądź w cywilnej akcji samoobrony i oporu, włączając w to akcję propagandową, bądź też w akcji odbudowy państwowości polskiej w zakresie politycznym, gospodarczym lub kulturalnym.”¹⁵⁵ Kandydaci nie mogli być też osobami, które: „współdziałały z okupantem bądź brały udział w zwalczaniu niepodległościowych organizacji demokratycznych.”¹⁵⁶

W praktyce oznaczało to wprowadzenie do składów orzekających specjalnych sądów karnych przedstawicieli „sojuszu robotniczo-chłopskiego”, a ławnicy reprezentowali właściwą z punktu widzenia władz politycznych (rady narodowe) postawę.¹⁵⁷

Przewodniczący poszczególnych specjalnych sądów karnych służbowo mieli podlegać bezpośredniemu zwierzchnictwu Kierownika Resortu Sprawiedliwości PKWN. Postępowania przed specjalnymi sądami karnymi miały się odbywać według przepisów kpk, o ile nie

---

¹⁵³ Por.: Dz. U. R. P., Część III, Warszawa, dnia 20 lipca 1944 r., Nr 1, poz. 6, *Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów z dnia 3 maja 1944 r. o sądach karnych specjalnych*, [w:] *Rzeczpospolita Polska czasu wojny (Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945)*, red. nauk.: A. K. Kunert, Warszawa 1995.

¹⁵⁴ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*; zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 35-36; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 65.

¹⁵⁵ Cyt. za: art. 1 §1 *Ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych*, [w:] Dz. U. R. P. z 1944 r., Nr 5, poz. 22.

¹⁵⁶ Cyt. za: art. 1 §2, *tamże*.

¹⁵⁷ Por.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 84.

zostało to postanowione w odmienny sposób. Władze bezpieczeństwa były zobowiązane do niezwłocznego powiadomienia prokuratora specjalnego sądu karnego o popełnieniu przestępstwa podlegającego właściwości tegoż sądu oraz jednoczesnego przekazania mu zebranych informacji i dowodów w sprawie. Ponadto należało niezwłocznie zatrzymać podejrzanego. W powyższych sprawach nie prowadziło się śledztw. Prokurator mógł przeprowadzić samodzielne dochodzenie lub skorzystać z pomocy organów bezpieczeństwa publicznego, a także zwrócić się do sędziów śledczych lub sądów grodzkich o dokonanie poszczególnych czynności sądowych. Prokurator powinien zarządzić natychmiastowe aresztowanie osoby zatrzymanej pod zarzutem popełnienia przestępstwa określonego w Dekrecie PKWN z 31 sierpnia 1944 r.¹⁵⁸

Nie wymagający uzasadnienia akt oskarżenia winien być wniesiony przed upływem 14 dni od daty zatrzymania podejrzanego. W przypadku ucieczki oskarżonego można było wnieść akt oskarżenia i rozpoznać sprawę pod jego nieobecność, a jednocześnie wyrok zapadły w sprawie nie był uznawany za zaoczny. Na przewodniczących specjalnych sądów karnych ciążył obowiązek wyznaczenia terminu rozprawy głównej w ciągu 48 godzin od wręczenia podejrzanemu aktu oskarżenia oraz zarządzenie wszelkich stosownych doręczeń i wezwań. Nie dopuszczano sprzeciwu wobec aktu oskarżenia, a decyzję o powołaniu świadków i biegłych oraz sprawdzeniu powołanych przez oskarżonego dowodów specjalny sąd karny podejmował na posiedzeniu niejawnym. Konieczny był, w myśl przepisów tegoż dekretu, udział obrońcy w rozprawie głównej. Na rozprawie mogły być odczytywane różnego rodzaju zapiski dochodzenia oraz pisma prywatne i urzędowe. Natychmiast po naradzie powinien zostać ogłoszony wyrok wraz z uzasadnieniem. Wyroki specjalnych sądów karnych były ostateczne i prawomocne. Jedynie skazanym na śmierć przysługiwało prawo wniesienia próśby o ułaskawienie do Przewodniczącego KRN.¹⁵⁹

W nawiązaniu do tegoż Dekretu ukazało się *Rozporządzenie Kierowników Resortu Sprawiedliwości i Resoru Bezpieczeństwa Publicznego z dnia 3 października 1944 r. w sprawie wykonania dekretu PKWN z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*.¹⁶⁰ Rozporządzenie regulowało

---

¹⁵⁸ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*; zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 35-36; por.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 308-317.

¹⁵⁹ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*; zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 35-36; por.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 308-317.

¹⁶⁰ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 12 października 1944 r., Nr 7, poz. 35, *Rozporządzenie z dnia 3 października 1944 r. Kierowników Resortu Sprawiedliwości i Resoru Bezpieczeństwa Publicznego w sprawie wykonania dekretu*

funkcjonowanie specjalnych sądów karnych na ziemiach polskich na bazie istniejących przepisów dotyczących funkcjonowania sądów powszechnych. W rozporządzeniu znajduje się zapowiedź powołania specjalnych sądów karnych w pozostałych, nie wymienionych w Dekrecie z 12 września 1944 r., okręgach sądów apelacyjnych po wyparciu okupanta hitlerowskiego z dalszych obszarów Polski. Z perspektywy niniejszej pracy istotny jest zapis o konieczności prowadzenia przez specjalny sąd karny repertorium spraw karnych, oznaczone symbolem „K.spec”, w którym rejestrowano kolejne akty oskarżenia w sprawach toczących się przed tymże sądem. Przewodniczący specjalnego sądu karnego był jednocześnie kierownikiem tegoż sądu. Na wniosek przewodniczącego, w razie konieczności, Kierownik Resortu Sprawiedliwości mógł wyznaczyć stałego zastępcę przewodniczącego spośród sędziów danego specjalnego sądu karnego. W momencie rozpoczęcia funkcjonowania specjalnych sądów karnych w poszczególnych okręgach apelacyjnych wszystkie sprawy podlegające właściwości tychże sądów, prowadzone dotychczas przez inne organy sądowe, powinny być natychmiast przekazane odpowiednim prokuraturom specjalnych sądów karnych wg właściwości terytorialnej.¹⁶¹

Trzeba podkreślić, że wyłączenie spraw karnych przeciwko zbrodniarzom narodowo-socjalistycznym z właściwości sądownictwa powszechnego spotkało się również z krytyką środowisk sędziowskich w kraju. Pojawił się np. zarzut, że przy tak rozległej właściwości terytorialnej specjalnych sądów karnych mogło stać się niemożliwym dotrzymanie tak krótkich terminów orzekania. W praktyce okazało się, że zarzut ten był jak najbardziej zasadny.¹⁶²

Z 17 października 1944 r. pochodziła uchwała Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o utworzeniu Komisji do Zbadania Zbrodni Niemieckich w Polsce, która została faktycznie uchylona 29 marca 1945 r.¹⁶³

11 lutego 1945 r. na zakończenie konferencji przywódców trzech mocarstw Wielkiej Koalicji w Jałcie na Krymie ukazało się wspólne oświadczenie, które dotyczyło również zagadnienia represji sądowych dla zbrodniarzy wojennych.¹⁶⁴ W oświadczeniu zawarte było

---

Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.

¹⁶¹ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 12 października 1944 r., Nr 7, poz. 35, *Rozporządzenie z dnia 3 października 1944 r. Kierowników Resortu Sprawiedliwości i Resortu Bezpieczeństwa Publicznego w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.*

¹⁶² Zob. szerzej: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 36-37.

¹⁶³ Zob.: A. Kochański, *Polska 1944-1991...*, s. 38.

¹⁶⁴ *Komunikat z Konferencji Krymskiej, Jalta, 11 lutego 1945 r.*, [w:] *Ściganie i karanie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości (Wybór dokumentów)*, pod red.: Cz. Pilichowskiego, Informacja wewnętrzna nr 47 GKBZHWP, Warszawa 1978, s. 138-139; *Sprawozdanie z Konferencji Krymskiej (Jalta, 11 lutego 1945)*, [nr

następujące zobowiązanie: „Jesteśmy zdecydowani (...) ukarać sprawiedliwie i szybko wszystkich zbrodniarzy wojennych (...); unicestwić narodowo-socjalistyczną partię, narodowo-socjalistyczne ustawy, organizacje i instytucje; usunąć wszelkie wpływy narodowo-socjalistyczne i militarystyczne z urzędów publicznych i z życia kulturalnego i gospodarczego narodu niemieckiego (...).”¹⁶⁵

Kilka dni po zakończeniu *Konferencji Jaltańskiej* wydany został *Dekret z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*.¹⁶⁶ Łagodził on nieco sankcje wprowadzając kilka zmian widocznych szczególnie w brzmieniu art. 1 §2 oraz art. 2 ww. dekretu.¹⁶⁷ Dokonano przeredagowania art. 1 poprzez uzupełnienie jego zakresu przedmiotowego. Także wskazanie władzom okupacyjnym osób poszukiwanych zostało potraktowane na równi z ujęciem lub wywożeniem tych osób. Zmianie uległy też sankcje karne za przestępstwa określone w art. 1 i 2 tegoż dekretu. Nowym elementem było określenie dolnych granic tych sankcji. Usunięto zastrzeżenie, że działanie na szkodę określonych w Dekrecie osób musiało nastąpić na terenie Państwa Polskiego. Natomiast działanie na szkodę Państwa Polskiego miało być karane tak samo jak dokonywanie przestępstw na szkodę poszczególnych osób.¹⁶⁸

Z 29 marca 1945 r. pochodzi uchwała Prezydium Krajowej Rady Narodowej w sprawie powołania Głównej Komisji do Spraw Zbadania Zbrodni Niemieckich w Polsce. Uchwała została faktycznie uchylona 10 listopada 1945 r.¹⁶⁹

14 kwietnia 1945 r. utworzono w Paryżu instytucję Centralnego Rejestru Zbrodniarzy Wojennych i Podejrzanych (Central Registry of War Criminals and Security Suspects -

---

18], [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red.: J. Makowskiego, Nr 3-4, listopad-grudzień 1945, s. 92-106; zob. szerzej: A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 59-60.

¹⁶⁵ Cyt. za: *Sprawozdanie z Konferencji Krymskiej (Jalta, 11 lutego 1945)*, [nr 18], [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red.: J. Makowskiego, Nr 3-4, listopad-grudzień 1945, s. 92-106.

¹⁶⁶ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29, *Dekret z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*; zob.: Z. A. Ziemba, *Prawo...*, s. 270-271.

¹⁶⁷ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29; zob. też: E. Kobierska-Motas, *op. cit.*, s. 7.

¹⁶⁸ Zob.: L. Nowakowski, *Zakres obowiązywania dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*, [w:] *Zbrodnie przeszłości. Opracowania i materiały prokuratorów IPN*, t. 3: Nazizm, pod red.: R. Ignatiew, A. Kura, Warszawa 2009, s. 58; zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 48; zob.: Z. A. Ziemba, *Prawo...*, s. 271.

¹⁶⁹ Zob.: A. Kochański, *Polska 1944-1991...*, s. 65; zob.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 98.

CROWCASS), podległą amerykańskim i brytyjskim wojskowym władzom okupacyjnym w Niemczech.¹⁷⁰

Także w kwietniu 1945 r. kiedy delegacje UNWCC przebywały na terenie Niemiec, uzgodniono w sztabie głównodowodzącego wojsk amerykańskich w Europie gen. Dwighta Eisenhowera, że powołane zostaną misje wojskowe ds. zbrodni wojennych dla poszczególnych krajów członkowskich UNWCC. Misje miały być akredytowane przy dowództwach alianckich w Niemczech, brytyjskim i amerykańskim, a ich zadaniem miało być gromadzenie dokumentacji dot. zbrodni wojennych oraz poszukiwanie przestępców wojennych. Decyzja ta pokryła się w zasadzie z istniejącą już od marca 1945 r. polską instytucją tzw. „oficerów łącznikowych” m. in. dla tych samych zadań. Zorganizowanie polskich misji powierzono Ministerstwu Sprawiedliwości z racji dostępu do emigracyjnych kadr sędziowskich i prokuratorskich. W końcu pierwsza grupa „oficerów łącznikowych” w poł. czerwca 1945 r. zgłosiła się do 12 Armii Amerykańskiej, a druga grupa w następnym miesiącu została przydzielona do 21 Brytyjskiej Armii Renu. Obie grupy działały tylko na terenie odpowiednich (amerykańskiej i brytyjskiej) stref okupacyjnych Niemiec i organizacyjnie podlegały rozkazom władz wojskowych w tych strefach, merytorycznie zaś ich zwierzchnikiem był Delegat RP do UNWCC. Działalność „grup oficerów łącznikowych” trwała kilka miesięcy, do początku 1946 r. kiedy utworzone zostały właściwe misje wojskowe, o czym będzie jeszcze mowa w dalszej części niniejszego rozdziału.¹⁷¹

Dzięki sugestiom i naciskom takich organów, jak Międzynarodowa Komisja do Rekonstrukcji i Rozwoju Prawa Karnego z Cambridge z jednej strony oraz Międzynarodowe Zgromadzenie Londyńskie z drugiej strony, w *Deklaracji czterech głównych mocarstw w sprawie objęcia najwyższej władzy w Niemczech*¹⁷² z 8 czerwca 1945 r., znalazł się zapis dotyczący odpowiedzialności karnej przywódców narodowo-socjalistycznych i ich współników. Deklaracja rozwijała niektóre zagadnienia zawarte w ogólnym zarysie w akcie bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy Niemieckiej z 8 maja 1945 r. Wspomniany zapis w takich oto słowach zapowiadał karną represję dla winnych zbrodni wojennych: „Główni przywódcy narodowosocjalistyczni wyszczególnieni przez Przedstawicieli Sojuszników, oraz inne osoby wskazane od czasu do czasu przez Przedstawicieli Sojuszników imiennie lub przez podanie ich rangi, urzędu lub zatrudnienia, jako podejrzane o popełnienie, nakazanie

---

¹⁷⁰ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 181; zob.: E. Kobierska-Motas, *Międzynarodowe...*, s. 321.

¹⁷¹ Zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 179-180.

¹⁷² *Deklaracja czterech głównych mocarstw w sprawie objęcia najwyższej władzy w Niemczech* (Berlin, 8 czerwca 1945), [nr 35], [w:] *Zbiór dokumentów*, pod red.: J. Makowskiego, Nr 10 (25), październik 1947 r., s. 202-217.

lub podżeganie do popełnienia zbrodni wojennych lub innych przestępstw analogicznych, będą przytrzymane i wydane Przedstawicielom Sojuszników. (...) Tak samo będzie się postępowoło w przypadku jakiego bądź obywatela jednego z Narodów Zjednoczonych, pomawianego o popełnienie przestępstwa przeciwko prawom swojego kraju, którego od czasu do czasu mogą wskazać Przedstawiciele Sojuszników imiennie lub przez podanie jego rangi, urzędu lub zatrudnienia."¹⁷³

*Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 czerwca 1945 r. o amnestii*¹⁷⁴ nie obejmował zbrodniarzy wojennych. Stanowił on bowiem, że: „amnestii nie stosuje się do przestępstw określonych w dekreście Prezydenta RP z 30 marca 1943 r. o odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne."¹⁷⁵

Zbrodniarzy wojennych nie objął również *Dekret z dnia 2 sierpnia 1945 r. o amnestii*¹⁷⁶, który stanowił, że: „nie podlegały amnestii osoby, które dopuściły się przestępstw, podlegających właściwości specjalnych sądów karnych."¹⁷⁷

2 sierpnia 1945 r. podpisano w Berlinie na zakończenie *Konferencji Poczdamskiej* przywódców trzech mocarstw Wielkiej Koalicji porozumienia w sprawie przyszłości Niemiec. Były wśród nich uchwały dotyczące zbrodniarzy wojennych. W *Uchwałach Poczdamskich*¹⁷⁸ znajdujemy zapowiedź aresztowania i internowania przywódców narodowo-socjalistycznych, wpływowych zwolenników nazizmu oraz wysokich urzędników i funkcjonariuszy organizacji i instytucji nazistowskich, biorących udział w planowaniu lub dokonywaniu zbrodni narodowo-socjalistycznych. Znaczący członkowie partii narodowo-socjalistycznej mieli być usunięci z urzędów publicznych oraz odpowiedzialnych stanowisk w sektorze prywatnym. Najważniejszą z punktu widzenia ścigania i ukarania zbrodniarzy wojennych uchwałą było porozumienie przedstawicieli Wielkiej Trójki odnośnie sposobu osądzenia głównych przestępców wojennych, których zbrodni nie dało się powiązać z określoną miejscowością geograficzną. Problem ten sygnalizowała już *Deklaracja Moskiewska* z 30 października 1943 r. W uchwałach podkreślono konieczność szybkiego

---

¹⁷³ Cyt. za: *tamże*, s. 202-217; zob. A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 72-74; [34.] *Kapitulacja Niemiec (Berlin, 8 maja 1945)*, [nr 34], [w:] *Zbiór dokumentów*, pod red.: J. Makowskiego, Nr 10 (25), październik 1947 r., s. 199-201.

¹⁷⁴ Dz. U. R. P. Londyn, dnia 29 czerwca 1945 r. Nr 6, poz. 17, *Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 czerwca 1945 r. o amnestii*.

¹⁷⁵ Cyt. za: *tamże*.

¹⁷⁶ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 21 sierpnia 1945 r. Nr 28, poz. 172, *Dekret z dnia 2 sierpnia 1945 r. o amnestii*.

¹⁷⁷ Cyt. za: *tamże*.

¹⁷⁸ *Uchwały Poczdamskie (Berlin, dnia 2 sierpnia 1945)*, [nr 1], [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red.: J. Makowskiego, Nr 1(4), styczeń 1946 r., s. 12-24; *Uchwały Poczdamskie, Berlin, 2 sierpnia 1945 r.*, [nr 68], [w:] *Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów*, Wstęp i opr.: L. Gelberga, t. 3, Warszawa 1960, s. 186-196.

osądzenia tych zbrodniarzy i ich ukarania. Pierwsza lista oskarżonych miała być ogłoszona jeszcze przed 1 września 1945 r.¹⁷⁹ I tak się też stało. Jak relacjonowała prasa, 29 sierpnia 1945 r. została ogłoszona równocześnie w Londynie, w Moskwie, w Paryżu i w Waszyngtonie długo oczekiwana lista głównych zbrodniarzy wojennych.¹⁸⁰

8 sierpnia 1945 r. podpisano w Londynie, zapowiedziane jeszcze w *Uchwałach Poczdamskich* z 2 sierpnia 1945 r., *Porozumienie pomiędzy Rządem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki, Rządem Tymczasowym Republiki Francuskiej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w przedmiocie ścigania i karania głównych przestępców wojennych Osi europejskiej*.¹⁸¹

Tekst porozumienia odwoływał się do brzmienia *Deklaracji Moskiewskiej* z 30 października 1943 r. i stwierdzał, że zbrodniarze nazistowscy będą odsyłani do krajów, na których terenie popełnili swoje przestępstwa w celu osądzenia i ukarania stosownie do tamtejszego prawa krajowego. Natomiast główni zbrodniarze nazistowscy, których czyny przestępne nie dawały się powiązać z żadną określoną miejscowością geograficzną mieli być osądzeni na podstawie wspólnej decyzji rządów sprzymierzonych. Do tego celu utworzony miał być Międzynarodowy Trybunał Wojskowy [dalej: MTW], którego ustrój, kompetencje i działalność określała Karta dołączona do tegoż Porozumienia (stanowiła jego nieodłączną część). Porozumienie nakładało na sygnatariuszy Porozumienia tzn. Rządy USA, Wielkiej Brytanii, Francji i ZSRR obowiązek przekazania do osądzenia przed MTW tych głównych zbrodniarzy nazistowskich, którzy znajdowali się w ich rękach. Jednocześnie sygnatariusze Porozumienia zostali zobowiązani do udzielenia pomocy i dołożenia wszelkich starań do schwytania tych przestępców, którzy nie znajdowali się na terytorium żadnego z tych państw.¹⁸²

Umożliwiono przystąpienie do Porozumienia każdemu z Rządów Narodów Zjednoczonych [dalej: NZ]. Podkreślono, że treść Porozumienia pozostawała w zgodzie z *Deklaracją Moskiewską* i nie uchybiała w żaden sposób ustawodawstwu krajowemu państw

---

¹⁷⁹ *Uchwały Poczdamskie (Berlin, dnia 2 sierpnia 1945)*, [nr 1], [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red.: J. Makowskiego, Nr 1(4), styczeń 1946 r., s. 12-24; *Uchwały Poczdamskie, Berlin, 2 sierpnia 1945 r.*, [nr 68], [w:] *Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów*, Wstęp i opr.: L. Gelberga, t. 3, Warszawa 1960, s. 186-196; zob. też: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 285-286; zob. też: A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 60.

¹⁸⁰ *Lista głównych zbrodniarzy*, „Głos Wielkopolski”, 30 VIII 1945.

¹⁸¹ *Porozumienie pomiędzy Rządem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki, Rządem Tymczasowym Republiki Francuskiej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w przedmiocie ścigania i karania głównych przestępców wojennych Osi europejskiej* [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, pod red.: J. Makowskiego, Nr 4 (7), kwiecień 1946 r., s. 79-83.

¹⁸² *Tamże*; zob. też: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 204-206; zob. też: A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 65-68.

sprzymierzonych oraz okupacyjnemu w Niemczech w dziedzinie sądenia przestępców wojennych. Powyższe Porozumienie zostało podpisane następnie przez 19 krajów należących do Narodów Zjednoczonych.¹⁸³

Do powyższego *Porozumienia Londyńskiego* dołączony był *statut Międzynarodowego Trybunału Wojskowego*, określający struktury organizacyjne, zakres i kompetencje tego organu. Statut był praktyczną próbą realizacji celów określonych w *Porozumieniu Londyńskim* oraz we wcześniejszych porozumieniach międzynarodowych, za pomocą konkretnego aktu prawnego. Zasady organizacyjne, prawne i proceduralne MTW opracowała UNWCC.¹⁸⁴

---

¹⁸³ *Porozumienie pomiędzy...*, s. 79-83; zob. też: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 204-206; zob. też: A. Klafkowski, *Ściganie...*, s. 65-68.

¹⁸⁴ Zob.: T. Cyprian, *Wehrmacht...*, s. 234; zob. też: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 210.

3. Faza rozwoju prawa wewnętrznego przypadająca na okres po *Układzie Londyńskim* z 8 sierpnia 1945 r., ogniskująca się wokół procesu toczącego się przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym w Norymberdze od 14 listopada 1945 r. do 1 października 1946 r.

3.1. Okres do ogłoszenia wyroku Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze 31 września i 1 października 1946 r.

14 sierpnia 1945 r. Główna Komisja Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce, która już działała, choć dekret oficjalnie powołujący ją do życia wydano w niemal w trzy miesiące później, wyznaczyła delegata do działającej w Londynie Komisji Narodów Zjednoczonych do Spraw Zbrodni Wojennych. Został nim Tadeusz Cyprian. Tym samym dopuszczono polskich przedstawicieli do materiałów zgromadzonych przez UNWCC oraz do składania wniosków o wpisanie na międzynarodową listę zbrodniarzy wojennych także sprawców zbrodni dokonywanych na obszarze Polski.¹⁸⁵

30 sierpnia 1945 r. minister administracji publicznej wydał okólnik dla wojewodów w sprawie akcji udokumentowania zbrodni niemieckich w Polsce. Następnego dnia minister sprawiedliwości mianował delegata Rzeczypospolitej Polskiej do Komisji Narodów Zjednoczonych do Spraw Zbrodni Wojennych.¹⁸⁶

Z 11 października 1945 r. pochodzi nota MSZ RP do Ambasady Związku Radzieckiego w Warszawie w sprawie powołania stałego polskiego przedstawicielstwa w Berlinie (Polskiej Misji Wojskowej w Berlinie przy Sojuszniczej Radzie Kontroli nad Niemcami).¹⁸⁷

Nieoceniony wkład w dziedzinę ścigania i karania winnych zbrodni wojennych, szczególnie na odcinku zbierania odpowiedniej dokumentacji, wniosły Główna i Okręgowe Komisje Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce. Powstały one na mocy *Dekretu z dnia 10 listopada 1945 r. o Głównej i Okręgowych Komisjach Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce*.¹⁸⁸ GKBZNwP została utworzona przy Ministerstwie Sprawiedliwości, a Minister Sprawiedliwości został jej przewodniczącym, który z kolei powoływał przewodniczących OKBZN. Do zadań GKBZNwP i OKBZN należało: „Badanie i zbieranie materiałów

---

¹⁸⁵ Zob. szerzej: *Zbrodnie i sprawcy...*, s. 24; zob.: W. Zieliński, *Wkład...*, s. 98.

¹⁸⁶ A. Kochański, *Polska 1944-1991...*, s. 98.

¹⁸⁷ *Tamże*, s. 108.

¹⁸⁸ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 27 listopada 1945 r., Nr 51, poz. 293, *Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o Głównej i Okręgowych Komisjach Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce*.

dotyczących zbrodni niemieckich, popełnionych w latach 1939-1945 w Polsce lub poza jej granicami w stosunku do obywateli polskich lub osób narodowości polskiej oraz w stosunku do cudzoziemców, którzy w tym czasie przebywali w Polsce", ponadto: „kierownictwo i uzgadnianie prac Okręgowych Komisji oraz wszystkich instytucji o pokrewnym zakresie działania i współpraca z Instytutem Pamięci Narodowej przy Prezydium Rady Ministrów" oraz „ogłaszanie materiałów i wyników badań dotyczących zbrodni niemieckich i rozpowszechnianie ich w kraju i za granicą oraz udostępnianie materiałów pokrewnym instytucjom zagranicznym."¹⁸⁹

GKBZNwP i OKBZN uzyskały, wraz z delegowanymi przez nie organami, prawo prowadzenia dochodzeń oraz badania świadków, stosując przy tym stosowne przepisy kodeksu postępowania karnego. Przy wykonywaniu powyższych czynności korzystały z uprawnień władz sądowych, a zlecenia wydane w tym zakresie organom bezpieczeństwa publicznego, milicji oraz administracji państwowej i samorządowej winny być niezwłocznie wykonane. W dziedzinie zbierania dokumentacji dotyczącej zbrodni niemieckich dekret zobowiązywał wszystkie instytucje i osoby prywatne do jej przekazania GKBZNwP i OKBZN jeśli takową posiadały.¹⁹⁰

29 listopada 1945 r. Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Moskwie przesłała zastępcy komisarza ludowego spraw zagranicznych ZSRR Andriejowi J. Wyszyńskiemu notę informującą o tym, że Polska Misja Wojskowa Badania Niemieckich Zbrodni Wojennych wyjechała do Berlina.¹⁹¹

Koniec roku przyniósł jeszcze jeden ważny akt prawny, a mianowicie *Ustawę Nr 10 Rady Kontroli*¹⁹² z dnia 20 grudnia 1945 r. *dotyczącą karania osób winnych zbrodni wojennych, zbrodni przeciwko pokojowi i przeciwko ludzkości*. Przyniosła ona konkretne rozwiązania wykonawcze w zakresie określenia rodzaju zbrodni, aresztowania i postawienia przed sądem podejrzanego o popełnienie zbrodni oraz zasady przyszłej ekstradycji zbrodniarzy do krajów, na których obszarze te zbrodnie popełnili. Ustawa dokonała podziału zbrodni na trzy rodzaje: zbrodnie przeciwko pokojowi, zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości. Także przynależność do grup lub organizacji, które MTW uznał za

---

¹⁸⁹ Cyt. za: Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 27 listopada 1945 r., Nr 51, poz. 293, *Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o Głównej i Okręgowych Komisjach Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce*.

¹⁹⁰ *Tamże*.

¹⁹¹ Zob.: A. Kochański, *Polska 1944-1991...*, s. 116.

¹⁹² *Ustawa Nr 10 Rady Kontroli z dnia 20 grudnia 1945 r.*, [w:] T. Cyprian, J. Sawicki, *Nieznana...*, s. 331-338.

przestępcze podlegała ukaraniu. Ustawa określała kary jakim podlegali oskarżeni o powyższe zbrodnie.¹⁹³

Na ostatnie dni roku przypadało wysłanie przez Rząd RP memoriału do MTW w sprawie zbrodni hitlerowskich w Polsce.¹⁹⁴

Od 8 stycznia 1946 r. rozpoczęła się działalność Polskiej Misji Wojskowej Badania Zbrodni Niemieckich w Berlinie.¹⁹⁵

Z problemem represji sądowej zbrodniarzy wojennych po zakończeniu II wojny światowej wiąże się zagadnienie denazyfikacji zapowiedzianej w *Układzie Poczdamskim* z 8 sierpnia 1945 r. Stworzenie odpowiednich podstaw prawnych należało do kompetencji Sojuszniczej Rady Kontroli nad Niemcami. Podstawowym aktem prawnym regulującym działalność denazyfikacyjną, tzn. prowadzącą do usunięcia z życia społecznego i politycznego Niemiec wpływów ideologii narodowo-socjalistycznej III Rzeszy Niemieckiej, była *Dyrektywa Nr 24 Sojuszniczej Rady Kontroli z 12 stycznia 1946 r.*¹⁹⁶ Dyrektywa zawierała drobiazgowo (ponad 90 pozycji) wyliczenie „odpowiedzialnych stanowisk”, z których miały być usunięte osoby piastujące szczegółowo wymienione na liście funkcje lub posiadające odpowiedni status. Spis wymieniał najpierw zbrodniarzy wojennych z list UNWCC, list kontrwywiadowczych i osób podejrzanych o przestępstwa wojenne, następnie wyliczał urzędy państwowe i funkcje w NSDAP od najwyższych do najniższych, a kończył na osobach propagujących ideologię nazistowską albo faszystowską. Poza niedopuszczeniem do pełnienia przez nazistów odpowiedzialnych funkcji w urzędach, *Dyrektywa* miała pomóc również w usunięciu osób wrogo usposobionych do alianckich celów okupacyjnych w Niemczech.¹⁹⁷

Ekstradytowanych do Polski zbrodniarzy miał sądzić specjalny organ sądowy - trybunał powołany *Dekretem z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*.¹⁹⁸ Powołanie NTN nastąpiło w związku z przyjęciem *Deklaracji moskiewskiej* z 1 listopada 1943 r. oraz w duchu *Porozumienia londyńskiego* z 8 sierpnia 1945 r. i wynikających z niego postanowień o utworzeniu MTW.¹⁹⁹

---

¹⁹³ *Tamże*; zob. też: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 274-277.

¹⁹⁴ Zob.: A. Kochański, *Polska 1944-1991...*, s. 120.

¹⁹⁵ *Tamże*, s. 116.

¹⁹⁶ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 288-289; zob. też: J. Krasuski, *Polityka czterech...*, s. 48.

¹⁹⁷ *Tamże*.

¹⁹⁸ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*.

¹⁹⁹ Zob. A. Lityński, *Historia...*, s. 54; zob.: A. Sosińska, *Powstanie ...*, s. 38; zob. T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. IX; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 309-310; zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 49-50.

Najwyższy Trybunał Narodowy wraz z Prokuraturą NTN zostały powołane dekretem z 22 stycznia 1946 r.²⁰⁰ w siedzibie Sądu Najwyższego [dalej: SN], jako kolejna forma sądownictwa specjalnego. NTN składał się z prezesa i sędziów. Prezesem NTN był każdorazowo urzędujący pierwszy prezes SN, natomiast sędziów NTN wyłaniało - spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie - Prezydium Krajowej Rady Narodowej [dalej: Prezydium KRN] na wniosek Ministra Sprawiedliwości RP. Zarówno Prezes jak i sędziowie NTN zostali zrównani w prawach i obowiązkach z – odpowiednio – pierwszym prezesem i sędziami SN. Funkcja sędziego orzekającego w sądach powszechnych nie stanowiła przeszkody w powołaniu w szeregi sędziów NTN.²⁰¹

W skład zespołu orzekającego NTN obok przewidzianych trzech sędziów wchodził także czterech ławnicy, którzy w dekrete o NTN zostali określani jako niezawisli i podlegający jedynie ustawom podczas pełnienia swoich funkcji. Ławników spośród posłów KRN wyłaniało Prezydium KRN. NTN orzekał w składzie trzech sędziów i czterech ławników.²⁰²

Prokuratura NTN składała się z pierwszego prokuratora oraz prokuratorów NTN, którzy byli powoływani - spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie – przez Prezydium KRN na wniosek Ministra Sprawiedliwości RP. Pełnienie obowiązków prokuratora w sądach powszechnych lub specjalnych nie stanowiło przeszkody w sprawowaniu funkcji prokuratorskich w NTN. Pierwszy prokurator oraz prokuratorzy NTN zostali zrównani w prawach i obowiązkach z – odpowiednio – pierwszym prokuratorem i prokuratorami SN.²⁰³

Dekret o NTN przewidywał, iż oskarżonemu przysługuje wybór obrońcy, którego udział - szczególnie podczas rozprawy głównej - był konieczny. Wybór obrońcy przysługiwał również - w przypadku nie ujęcia oskarżonego i rozpoznawaniu sprawy w trakcie jego nieobecności – jego rodzicom, rodzeństwu, małżonkowi lub małżonce, opiekunowi oraz dzieciom. Obrońcą oskarżonego mógł zostać każdy obywatel polski, którego wybór

---

²⁰⁰ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*; zob.: T. Cyprian i J. Sawicki, *Siedem...*, s. X-XII; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 64-65.

²⁰¹ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*, art. 1, 2.1, 4.1, 4.2a, 4.3 oraz 5; zob.: T. Cyprian i J. Sawicki, *Siedem...*, s. XIII; zob. G. Jakobowski, *Sądownictwo...*, s. 37.

²⁰² Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*, art. 3.1, 3.2 oraz 4.5; zob.: T. Cyprian i J. Sawicki, *Siedem...*, s. XIII; zob. G. Jakobowski, *Sądownictwo...*, s. 37.

²⁰³ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*, art. 1, 2.2, 4.2b, 4.4 oraz 5.

zatwierdziłby prezes NTN. W przypadku nie wskazania przez oskarżonego obrońcy z wyboru, obrońcę z urzędu wyznaczał prezes NTN.²⁰⁴

Do właściwości NTN należały przede wszystkim w myśl art. 13 ust. 1 pkt 1 dekretu o NTN: „sprawy o przestępstwa osób, które zgodnie z deklaracją moskiewską trzech mocarstw sprzymierzonych: Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Związku Socjalistycznych Republik Rad i Wielkiej Brytanii o odpowiedzialności hitlerowców za popełnione bestialstwa oddane będą do dyspozycji organom prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej za zbrodnie dokonane na obszarze Państwa Polskiego w czasie okupacji”.²⁰⁵

Podstawą postępowania przed NTN były przepisy kodeksu postępowania karnego²⁰⁶ [dalej: kpk] z wyjątkiem tych przepisów, które zostały uregulowane w odrębny sposób. Odwołując się do przykładu przywołanego w niniejszej pracy można wskazać, że np. Antoni Peretiatkowicz prof. Uniwersytetu Poznańskiego interpretował powyższe rozwiązanie legislacyjne, biorąc pod uwagę, że działania Niemców (w tym Artura Greisera) na terenie okupowanym (w tym w tzw. „Kraju Warty”) były nie tylko: „pogwałceniem przepisów prawa międzynarodowego ale także mają wyraźne cechy kryminalne i w ten sposób przekraczają ramy prawa międzynarodowego, wchodząc na teren prawa karnego. Toteż akt oskarżenia przeciw Greiserowi oparty jest na przepisach polskiego kodeksu karnego.”²⁰⁷

W sprawach podlegających właściwości NTN, prokurator NTN mógł zarządzić tymczasowe aresztowanie podejrzanego. Prokurator NTN mógł przeprowadzić dochodzenie w sprawie osobiście lub zlecając je prokuratorowi sądu specjalnego, prokuratorowi sądu okręgowego lub organów ścigania, takich jak, organa bezpieczeństwa publicznego czy Milicji Obywatelskiej. W praktyce z reguły prokuratorzy NTN prowadzili czynności dochodzeniowe i śledcze za pośrednictwem GKBZHWp. Prokurator NTN mógł również zlecić wykonanie części czynności sądowych sędziom śledczym albo sądom grodzkim. Na wniosek prokuratora NTN i pod jego dozorem sędzia śledczy prowadził śledztwo. Na wydane przez sędziego śledczego postanowienie w przedmiocie wszczęcia śledztwa lub jego umorzenia dekret o

---

²⁰⁴ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*, art. 9.1, 9.2, 10.1 oraz 10.2a; zob.: T. Cyprian i J. Sawicki, *Siedem...*, s. XVI.

²⁰⁵ Cyt. za: Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45; zob. A. Sosińska, *Powstanie...*, s. 37; zob. AIPN Po, GK 196/528, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego – Proces Artura Greisera. Pierwszy dzień rozprawy 21.06.1946 r.*, k. 5; zob.: *Proces Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym*, Warszawa 1946, s. 5; zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. XIII-XV.

²⁰⁶ Dz. U. R. P. z 1928 r., nr 33, poz. 313 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego*; por.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. XVI.

²⁰⁷ Cyt. za.: *Proces Greisera w świetle prawa międzynarodowego (opinia przedłożona NTN w procesie Greisera)*, [w:] „Przegląd Zachodni” 1946, nr 2, s. 680; zob.: Dz. U. R. P. z 1932 r., nr 60, poz. 571 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny*.

NTN nie dopuszczał złożenia zażalenia. Pokrzywdzonemu nie przysługiwało również prawo złożenia zażalenia na postanowienie prokuratora umarzające dochodzenie.²⁰⁸

Prokurator NTN mógł zarządzić w trakcie dochodzenia lub śledztwa zajęcie części lub całości mienia podejrzanego, jego współmałżonka i dzieci, wyłączając jednak mienie dzieci pochodzące z ich dorobku własnego. Dla podejrzanego przewidziano złożenie zażalenia na postanowienie prokuratora NTN o zajęciu mienia, które NTN rozstrzygał na posiedzeniu niejawnym. Wniesieniem sporządzonego przez prokuratora NTN - na podstawie zebranych w trakcie dochodzenia i śledztwa danych - aktu oskarżenia rozpoczynało się rozpoznawanie sprawy. Niedopuszczalne było złożenie sprzeciwu wobec aktu oskarżenia. Nieobecność oskarżonego na rozprawie nie stanowiła przeszkody w przeprowadzeniu postępowania sądowego, a orzeczony wyrok nie był rozstrzygnięciem zaocznym. Na rozprawie wolno było odczytywać zapiski z przeprowadzonego dochodzenia w sprawie, a także korespondencję i notatki o charakterze prywatnym oraz pisma urzędowe.²⁰⁹

Prokurator NTN miał prawo przekazać NTN każdą sprawę wszczętą w prokuraturze specjalnego sądu karnego lub już toczącą się przed specjalnym sądem karnym zgodnie z jego właściwością miejscową. W takim przypadku prokurator NTN winien sporządzić nowy akt oskarżenia oraz zawiadomić o tym fakcie właściwy sąd i prokuraturę.²¹⁰

Prezes sądu w myśl kpk zarządzał wezwanie na rozprawę świadków i biegłych oraz sprowadzał dowody, które wskazała jedna ze stron, wtedy druga otrzymywała ich wykaz²¹¹ w nieprzekraczalnym terminie pięciu dni. Oskarżony mógł wystąpić o wznowienie postępowania karnego zakończonych prawomocnym wyrokiem. Mogło to nastąpić po wskazaniu nowych faktów i nieznanymi uprzednio NTN dowodów, które wskazywałyby - same lub w związku z innymi - na niewinność oskarżonego lub skazanie go na karę niewspółmierną do popełnionego przestępstwa. W każdym przypadku NTN po zakończeniu przewodu sądowego sporządzał na piśmie wyrok z uzasadnieniem będący podstawą przygotowania sentencji wyroku,²¹² która według kpk, powinna zawierać takie elementy składowe jak ustalenie czynu o jaki podsądny był oskarżony, podstawę prawną oraz

---

²⁰⁸ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, art. 6, 7.1, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 8.3, 9.3 oraz 10.1; por.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. XV-XVII.

²⁰⁹ *Tamże*.

²¹⁰ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, art. 13 ust. 2; zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 50.

²¹¹ Dz. U. R. P. z 1928 r., nr 33, poz. 313 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego*, art. 296.

²¹² Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, art. 8.2, 10.2b, 11.1 oraz 11.2.

orzeczoną wobec niego karę.²¹³ Ogłoszenie sentencji wyroku powinno odbyć się w terminie do siedmiu dni. Wyroki i postanowienia NTN były ostateczne i prawomocne, od których jednak skazanemu przysługiwało wniesienie prośby o ułaskawienie do Prezydenta KRN. W sprawach, w których orzeczono wobec skazanego karę śmierci, prezes NTN przysyłał niezwłocznie akta sprawy Ministrowi Sprawiedliwości RP, a ten przysyłał je, wraz z opinią NTN o skazanym, Prezydentowi KRN w celu podjęcia decyzji odnośnie ułaskawienia.²¹⁴

NTN działał w okresie od 21 czerwca 1946 r. do 5 sierpnia 1948 r., a następnie, choć formalnie nie został zniesiony, w praktyce po tej drugiej dacie zaprzestał swojej działalności. Ogółem odbyło się 7 procesów, w których oskarżonych było 49 zbrodniarzy wojennych z czego 5 spraw dotyczyło pojedynczych osób, w 1 oskarżono 4 osoby, a 1 była procesem zbiorowym przeciwko 40 osobom.²¹⁵

23 stycznia 1946 r. minister obrony narodowej wydał rozkaz nr 29, powołujący Polską Misję Wojskową Badania Zbrodni Wojennych [dalej: PMW BZW] przy Armii Brytyjskiej nad Renem. PMW BZW przy Oddziale Zbrodni Wojennych Armii Stanów Zjednoczonych w Europie została powołana 15 lutego 1946 r. na mocy rozkazu nr 57 ministra obrony narodowej - naczelnego wodza Wojska Polskiego. Do końca marca 1946 r. przyjechały z Warszawy do stref amerykańskiej i brytyjskiej oddziały Polskich Misji Wojskowych Badania Niemieckich Zbrodni Wojennych (PMW BNZW), które początkowo działały niezależnie. W ślad za rozkazami ministra obrony narodowej, minister spraw zagranicznych wydał 30 lipca 1946 r. zarządzenia o ustanowieniu PMW w Niemczech, podporządkowanych szefowi PMW w Berlinie. I tak odpowiednio PMW działająca w strefie okupacyjnej amerykańskiej znalazła swoją siedzibę we Frankfurcie n. Menem, w strefie okupacyjnej brytyjskiej - w Bad Oynhausen, a w strefie okupacyjnej francuskiej - w Baden-Baden. Podstawowym celem działalności misji było przeprowadzanie ekstradycji zbrodniarzy hitlerowskich działających na obszarze okupowanej Polski, którzy mieli być sądzeni, na mocy *Deklaracji Moskiewskiej* i późniejszych aktów prawa międzynarodowego, przez polskie sądy krajowe.²¹⁶

Już w niecałe dwa miesiące po rozpoczęciu działalności NTN zarysowała się konieczność wprowadzenia pewnych zmian do dekretu. Zwrócił na nie uwagę szef PMW BZW w Berlinie w swoich pismach do ministra sprawiedliwości RP Henryka

---

²¹³ Dz. U. R. P. z 1928 r., nr 33, poz. 313 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego*, art. 367.

²¹⁴ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, art. 11.2, 12.1 oraz 12.2.

²¹⁵ Por.: A. Lityński, *Historia...*, s. 54; A. Sosińska, *Powstanie...*, s. 39-41; różnice w obu publikacjach dotyczą liczby oskarżonych i obie zdają się w tym względzie błędzić, podając odpowiednio liczby 46 i 48; por.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. XVII; por.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 50.

²¹⁶ Zob.: A. Kochański, *Polska 1944-1991...*, s. 126, 131 i 159-160; *Zbrodnie i sprawcy...*, s. 27; zob.: E. Kobierska-Motas, *Rząd Polski...*, s. 180-181.

Świątkowskiego z 15 i 24 kwietnia 1946 r. W obu pismach przywołana została myśl, że nie należało obciążać autorytetu NTN prowadzeniem spraw „średnich i małych przestępców”, które powinny zostać przekazane specjalnym sądom karnym lub sądom okręgowym według właściwości miejscowej. Na marginesie należy dodać, że takie przekazanie zwiększyłoby szybkość działania i skuteczność NTN. Zmiany te zostały uwzględnione w *dekrecie z dnia 17 października 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*, o którym jeszcze będzie mowa w stosownym miejscu.²¹⁷

Na ten okres przypada zmiana organizacyjna, pierwotnie zależnej statutowo od ustawodawstwa brytyjskiego Międzynarodowej Komisji Dochodzeniowej, która znalazła się od 1946 r. w administracyjnym aparacie ONZ. Także w tym roku, w czerwcu, Centralny Rejestr Zbrodniarzy Wojennych i Podejrzanych (CROWCASS) został przeniesiony z Paryża do Berlina-Dahlem.²¹⁸

---

²¹⁷ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r., Nr 59, poz. 325, *Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*; tekst jednolity Dekretu o Najwyższym Trybunale Narodowym ukazał się jako załącznik do *Obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1946 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym* [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r., Nr 59, poz. 327; zob.: E. Kobierska-Motas, *Ekstradycja...*, s. 10.

²¹⁸ Zob.: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 160-161 i 181.

3.2. Okres po ogłoszeniu wyroku Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze 31 września i 1 października 1946 r.

Uzupełnieniem *Dyrektywy Nr 24 Sojuszniczej Rady Kontroli* była *Dyrektywa Nr 38 Sojuszniczej Rady Kontroli dla Niemiec dotycząca aresztowania i karania zbrodniarzy wojennych, hitlerowców i militarystów oraz internowania, kontroli i nadzoru nad potencjalnie niebezpiecznymi Niemcami*²¹⁹ z 12 października 1946 r. Zawierała ona szczegółowe przepisy dotyczące aresztowania i karania zbrodniarzy wojennych, i osób mających być poddanymi denazyfikacji, wśród nich hitlerowców, militarystów, przemysłowców wspierających nazizm, a także internowania i nadzoru nad Niemcami zagrażającymi stabilizacji życia w Niemczech. *Dyrektywa* poza potwierdzeniem zasad obowiązujących w takich aktach jak: *Uchwały Poczdamskie*, *sentencja wyroku Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze*, *Ustawa Nr 10 Sojuszniczej Rady Kontroli* oraz *Dyrektywa Nr 24 Sojuszniczej Rady Kontroli* wprowadzała pewne nowe przepisy. W *Dyrektywie Nr 38* obok kar pojawiły się również sankcje administracyjne, a obok przestępstw pojęcie „zagrożeń”. W praktyce sądowej I instancji pojawił się podział na trzy klasy oskarżenia, składające się z kolei z trzech do czterech grup, stosownie do hierarchii odpowiedzialności. Stosownie do tego, im wyższe stanowisko zajmowała osoba podejrzana o popełnienie zbrodni wojennych, tym wyższą karę lub sankcję powinna ponieść.

Klasa A Przywódców (Führerkorps) NSDAP w *Dyrektywie Nr 38 Sojuszniczej Rady Kontroli* zawierała spis stanowisk od Gauleitera (1) do Ortsgruppenleiters (3), klasa B Gestapo i SD obejmowała funkcje od dyrektora kryminalnego (2) do asystenta kryminalnego (4), a klasa C Allgemeine SS i Waffen SS rozciągała się od najwyższych stopni generalskich (1), poprzez stopnie oficerskie wyższe (2) od stopnia Standartenführer do stopnia Sturmbannführer, stopnie oficerskie niższe (3), do podoficerów i szeregowców (4).²²⁰

Po ponad 2 latach działania, dekretem z 17 października 1946 r. zostały zlikwidowane specjalne sądy karne, a sprawy zbrodniarzy wojennych znalazły się w gestii sądów okręgowych. Reorganizacja sądownictwa przebiegała według przepisów tegoż *Dekretu z dnia*

---

²¹⁹ *Dyrektywa Nr 38 Sojuszniczej Rady Kontroli dla Niemiec dotycząca aresztowania i karania zbrodniarzy wojennych, hitlerowców i militarystów oraz internowania, kontroli i nadzoru nad potencjalnie niebezpiecznymi Niemcami*, Berlin, 12 października 1946 r., [w:] *Ściganie i karanie...*, s. 167-180; zob. też: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 304 i 309-310; zob. też: J. Krasuski, *Polityka czterech...*, s. 48.

²²⁰ Zob.: *Dyrektywa Nr 38...*, [w] *Ściganie i karanie...*, s. 167-180; zob. szerzej: F. Ryszka, *Norymberga...*, s. 304 i 309-310; zob.: J. Krasuski, *Polityka czterech...*, s. 48.

17 października 1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych.²²¹ Jako powód tej decyzji na posiedzeniu Prezydium KRN 17 października 1946 r. podało konieczność unifikacji ustroju sądowego. Likwidacji miała ulec zbyt duża liczba organów sądowych i licznych przed nimi postępowań.²²²

Na potrzeby niniejszej pracy należy zwrócić uwagę na przepisy dotyczące orzecznictwa specjalnych sądów karnych po ich formalnej likwidacji. W przypadku kiedy rozprawa główna była rozpoczęta w specjalnym sądzie karnym jeszcze przed wejściem w życie *Dekretu z dnia 17 października 1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych* miała się ona toczyć przed tym sądem w myśl dotychczas obowiązujących przepisów. W takich przypadkach prokuratorowi NTN przysługiwało prawo wniesienia w ciągu dwóch miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku specjalnego sądu karnego kasacji bezpośrednio do SN. W przypadku odroczenia rozprawy, uchylenia lub unieważnienia wyroku albo wznowienia postępowania miało się ono toczyć już przed sądem okręgowym.²²³

Tego samego dnia ukazał się *Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*.²²⁴ Dekret wprowadził kilka zmian proceduralnych oraz przepisy związane ze zniesieniem specjalnych sądów karnych.²²⁵

25 października 1946 r. minister sprawiedliwości wydał Okólnik nr 47 w sprawie wniosków o ekstradycję zbrodniarzy wojennych i przestępców politycznych.²²⁶

Z 15 listopada 1946 r. pochodzi *Instrukcja szefa Polskiej Misji Wojskowej w Berlinie dla polskich misji wojskowych w strefach amerykańskiej, brytyjskiej i francuskiej Niemiec*.²²⁷

10 grudnia 1946 r. zmianom uległ *dekret z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*.²²⁸ Zmiany te uwzględniały ustalenia

---

²²¹ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r. Nr 59, poz. 324, *Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych*; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 65.

²²² Zob.: G. Jakubowski, *Sądownictwo...*, s. 177.

²²³ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r. Nr 59, poz. 324.

²²⁴ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r., Nr 59, poz. 325, *Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*; tekst jednolity Dekretu o Najwyższym Trybunale Narodowym ukazał się jako załącznik do *Obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1946 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym* [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r., Nr 59, poz. 327.

²²⁵ *Tamże*.

²²⁶ Zob.: A. Kochański, *Polska 1944-1991...*, s. 170.

²²⁷ Zob.: *tamże*, s. 174.

²²⁸ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 15 grudnia 1946 r., Nr 69, poz. 376, *Dekret z dnia 10 grudnia 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*; tekst jednolity Dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego ukazał się jako załącznik do *Obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 grudnia 1946 r. w sprawie ogłoszenia*

wyroku MTW w Norymberdze, ogłoszonego 30 września i 1 października 1946 r. Dotyczyło to w szczególności poszerzenia zakresu odpowiedzialności o przynależność do grup przestępczych mających na celu zbrodnie przeciwko pokojowi, zbrodnie wojenne lub zbrodnie przeciwko ludzkości lub mających inny cel ale zdążających do jego osiągnięcia przez popełnienie powyższych zbrodni. Dekret określał te organizacje: NSDAP (wszelkie stanowiska kierownicze), SS, Gestapo i SD. Dekret uściślił ponadto zakres stosowania kar dodatkowych: utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskaty mienia. Wyłączono zastosowanie dwóch artykułów części ogólnej kodeksu karnego z 1932 r. oraz dwóch artykułów kodeksu karnego Wojska Polskiego do przestępstw objętych *Dekretem z dnia 10 grudnia 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*.²²⁹

---

jednolitego tekstu dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego, [w:] Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 377.

²²⁹ *Tamże*; zob. też: L. Nowakowski, *Zakres...*, s. 56-60; por.: R. Kopydłowski, *Zakres odpowiedzialności karnej za zbrodnie popełnione w czasie II wojny światowej na gruncie prawa polskiego (artykuł polemiczny)*, [w:] *Zbrodnie przeszłości. Opracowania i materiały prokuratorów IPN*, t. 3: *Nazizm*, pod red.: R. Ignatiew, A. Kura, Warszawa 2009, s. 61-65; zob. też: E. Kobierska-Motas, *op. cit.*, s. 7; zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Ludzie i sprawy...*, s. 81; szerzej o wyroku norymberskim z 1946 r.: A. Kłafkowski, *Ściganie...*, s. 68-70.

Rozdział II.

Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie tzw. „Kraju Warty”.

1. Charakterystyka ogólna tzw. „Kraju Warty”.

1.1. Zarząd wojskowy na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty” i zbrodnie popełnione przez żołnierzy Wehrmachtu.

1 września 1939 r. nad ranem zbombardowany został wielkopolski Wieluń. Rozpoczęła się II wojna światowa.²³⁰ Do Wielkopolski wkroczyła 8 Armia Wehrmachtu pod dowództwem gen. płk. piechoty Johannesa Blaskowitza. 8 Armia była częścią składową grupy Armii „Południe”, którą dowodził gen. płk Gerd von Runstedt. Na północy Wielkopolski w rejonie Krzyża, Czarnkowa i Żnina operowała dywizja z 4 Armii Wehrmachtu, dowodzonej przez gen. artylerii Hansa Günthera von Kluge. 4 Armia wchodziła z kolei w skład grupy Armii „Północ”, dowodzonej przez gen. płk. Fedora von Bocka.²³¹

Od początku września 1939 r., od pierwszych dni okupacji hitlerowskiej istniał na terenach zachodnich II Rzeczypospolitej zarząd wojskowy (Militärverwaltung). Władzę nad zagarniętym terytorium objął naczelny dowódca wojsk lądowych (Oberbefehlshaber des Heeres) gen. płk Walther von Brauchitsch. Teren okupowany został w okresie zarządu wojskowego podzielony na okręgi wojskowe (Militärbezirke), z których dla omawianego obszaru utworzono jeden w Poznaniu, a drugi w Łodzi. Natomiast rejon Inowrocławia wchodził w skład gdańskiego okręgu wojskowego. Na czele okręgów wojskowych stali dowódcy wojskowi, przy których swoje funkcje sprawowali szefowie zarządów cywilnych, urzędujący w Poznaniu i w Łodzi. Inowrocław wraz z powiatem został już 25 września 1939 r. włączony do poznańskiego okręgu wojskowego. Struktura administracyjna w okresie zarządu wojskowego z racji swej tymczasowości nie wykształciła trwałych form. Trudno niekiedy określić, co w tym względzie było tylko projektem, a co zdążyło wejść w życie.²³²

---

²³⁰ Zob.: *Wieluń 1 IX 1939 r.*, pod red: J. Żelazko, A. Ossowski, Łódź 2009, s. 5-11; zob. szerzej: A. Gałąj, S. Abramowicz, *Bombardowanie Wielunia 1 września 1939 r. Rozważania na podstawie śledztwa OKŚZpNP w Łodzi*, [w:] *Zbrodnie przeszłości. Opracowania i materiały prokuratorów IPN*, t. 3: *Nazizm*, pod red.: R. Ignatiew, A. Kura, Warszawa 2009, s. 9-18.

²³¹ Zob. szerzej: E. Serwański, *Wrzesień...*, s. 43; zob.: P. P. Wieczorkiewicz, *Kampania 1939 roku*, Warszawa 2001, s. 136-137.

²³² Zob.: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 31; zob.: J. Sziling, *W latach okupacji hitlerowskiej (1939-1945)*, [w:] *Dzieje Inowrocławia*, pod red.: M. Biskupa, t. 2, Warszawa-Poznań-Toruń 1982, s. 98.

O zmianach koncepcji i wahaniach odnośnie organizacji zajętych ziem świadczy chociażby funkcja naczelnego dowódcy wschodu (Oberbefehlshaber Ost), którą sprawował gen. płk Gerd von Runstedt. Występuje on niekiedy jako szef zarządu wojskowego dla okupowanych obszarów, niedookreślona wydaje się jego podległość w stosunku do gen. płk. Walthera von Brauchitscha, którego miał być przewidywanym następcą. Komendantem wojskowym stolicy okręgu - Poznania został gen. Max Schenkendorff, a największego miasta okręgu - Łodzi, gen. mjr baron Wolfgang von Poltho. Kres tym planom położył dekret z 8 października 1939 r., w którym Adolf Hitler zdecydował o odmiennej organizacji zarządu terenów „wcielonych”.²³³

Krótki okres zarządu wojskowego obfitował w zbrodnie dokonywane na żołnierzach i ludności cywilnej. Okupant popełniał je przede wszystkim poprzez wykorzystanie do tego celu formacji wojskowych, policyjnych i paramilitarnych. To na ten okres przypadały takie zbrodnicze akcje jak: egzekucje dokonywane w licznych miejscowościach omawianego terenu, eksterminacja umysłowo chorych, wysiedlenia ludności polskiej i żydowskiej, wymordowanie polskiej inteligencji i działaczy niepodległościowych, grabienie i niszczenie mienia mieszkańców zagrabionych obszarów. Na tym nie wyczerpywał się arsenał przestępstw dokonywanych przez armię najeźdźców.

Jako pierwsze do Polski wkroczyły Niemieckie Siły Zbrojne (Deutsche Wehrmacht), które nosiły taką nazwę w l. 1935-1945 i to one odpowiadały za pierwsze zbrodnie dokonane na tym obszarze, szczególnie za przeprowadzanie egzekucji polskiej ludności cywilnej.²³⁴

Po wkroczeniu do polskich miast, miasteczek i wsi Wehrmacht często dokonywał egzekucji obrońców i osób, które w jakikolwiek sposób wspomagały Wojsko Polskie. Takie zdarzenia miały miejsce na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty” w nader licznych przypadkach. Nasilenie takich egzekucji odwetowych przypadło na pierwszą poł. września 1939 r.²³⁵

Po zdobyciu poszczególnych miejscowości przez Wehrmacht sprawy poszukiwania tych obrońców i ich pomocników, których jeszcze nie ujęto i dalsze represje przejmowały grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa oraz wspomagające je

---

²³³ Zob.: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 29-34; zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 25; zob.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 24; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 45.

²³⁴ Zob. szerzej: E. Serwański, *Wrzesień...*, s. 62-89, 94-108 i 138-162; zob.: G. Knopp, *Wehrmacht. Od inwazji na Polskę do kapitulacji*, Warszawa 2009, s. 7; zob.: L. Gomolec, S. Kubiak, *Terror...*, s. 38-55.

²³⁵ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 88-99; zob.: K. Daszkiewicz, *Niemieckie ludobójstwo na narodzie polskim (1939-1945). Część II Aneks*, Toruń 2009; zob.: K. Leszczyński, *Eksterminacja ludności na ziemiach polskich w latach 1939-1945. Opracowanie materiałów ankiety z 1945 roku (woj. łódzkie, pomorskie i rzeszowskie)*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, 1958, nr X, s. 89-91 i 102-110; por.: G. Knopp, *Wehrmacht...*, s. 8-12; zob.: L. Gomolec, S. Kubiak, *Terror...*, s. 38-55.

oddziały policji porządkowej i SS z licznym udziałem zarówno poszczególnych członków, jak i całych grup miejscowych społeczności niemieckich. Wtedy Wehrmacht przekazywał tym oddziałom również ujętych już zakładników. Działalność tych jednostek nie oznaczała oczywiście kresu zbrodni dokonywanych na podbijanych obszarach przez Wehrmacht. Natomiast większy w nich udział miał Wehrmacht siłą rzeczy w okresie zarządu wojskowego na „ziemiach wcielonych”.²³⁶

---

²³⁶ Por.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 99-100; zob.: L. Gomolec, S. Kubiak, *Terror...*, s. 38-55 i 108-136.

1. 2. Akcja „Inteligencja” („Intelligenzaktion”).

W planach Adolfa Hitlera rozprawienia się z polską inteligencją ważną rolę odgrywali członkowie mniejszości niemieckiej, którzy zamieszkiwali w II Rzeczypospolitej i zrzeszeni byli w różnego rodzaju organizacjach i partiach narodowosocjalistycznych takich, jak: Partia Młodoniemiecka (Jungdeutsche Partei - JDP), Niemieckie Zjednoczenie (Deutsche Vereinigung - DV), Związek Narodowo-Socjalistyczny (Naziverein), Młodzież Hitlera (Hitlerjugend - HJ) i Związek Niemieckich Dziewcząt (Bund Deutscher Mädel - BDM). NSDAP już od 1936 r. objęła kompleksową koordynacją działalność niemieckich grup narodowych za granicą poprzez stworzenie ośrodka dyspozycyjnego i rozkazodawczego - ale też przyznającego dotacje pieniężne dla tych środowisk - pod nazwą Centralne Biuro ds. Etnicznych Niemców (Volksdeutsche Mittelstelle - VoMi).²³⁷

W założeniach bowiem akcji „politycznego oczyszczania gruntu” („politische Flurbereinigung”), realizowanej od jesieni 1939 r. w Polsce poprzez akcję „Inteligencja” („Intelligenzaktion”), przedstawiciele mniejszości niemieckiej mieli spełniać rolę przede wszystkim informatorów i przewodników. To oni mieli sporządzać listy obywateli polskich warstw inteligenckich przeznaczonych do deportacji do obozów koncentracyjnych lub bezpośrednio do eksterminacji czyli tzw. listy proskrypcyjne. Celem tych zabiegów było uniemożliwienie wykształcenia się potencjalnych środowisk oporu przeciwko władzy okupacyjnej koncentrujących się wokół „nosicieli polskiej kultury i polskiej tożsamości narodowej oraz idei polskiej państwowości”, a także wszelkich osób zagrażających realizacji celów okupacyjnych. W przekonaniu Hitlera, Himmlera i Heydricha takimi osobami mogli stać się obywatele II Rzeczypospolitej wywodzący się z warstw inteligenckich takich, jak: nauczyciele, lekarze, przywódcy polityczni, pracownicy naukowcy, duchowieństwo, członkowie Związku Zachodniego, Związku Strzeleckiego, uczestnicy Powstania Wielkopolskiego, powstańcy śląscy, wojskowi i wielu innych.²³⁸

Na tym nie kończyła się rola członków powyższych organizacji, gdyż poza funkcjami informacyjnymi często stawali się oni agresywnymi w stosunku do miejscowej ludności dywersantami (jeszcze przed wybuchem i po wybuchu wojny), mścicielami krzywd (rzekomych i rzeczywistych) czy najbardziej zagorzałymi wyznawcami ideologii nazistowskiej na terenach, na których przyszło im działać. Stali się V kolumną. To na nich w

---

²³⁷ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 7 i 22-23; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 234-237.

²³⁸ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 7 i 22-23; J. Sziling, *Polityka...*, s. 234-237; zob.: A. Łuczak, A. Pietrowicz, *Polityczne oczyszczanie gruntu. Zagłada polskich elit w Wielkopolsce (1939-1941)*, Poznań 2009, s. 7-19.

pierwszym rządzie mogły liczyć władze okupacyjne i na nich też opierały swoją politykę na podbitych terenach. Jako mieszkańcy tych ziem dobrze orientowali się w miejscowych stosunkach. Najeźdźcy doskonale potrafili wykorzystać tę wiedzę do swoich celów. Poza członkami mniejszości niemieckiej zamieszkującej w przedwojennej Polsce nieocenionym źródłem informacji o przyszłych ofiarach represji stały się przejęte przez nazistów archiwa polskiej administracji i organizacji społeczno-politycznych.²³⁹

---

²³⁹ Por.: E. Serwański, *Wrzesień...*, s. 91-119 i 138-162; zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 22-27; szerzej o eksterminacji polskiej inteligencji w Wielkopolsce, zob.: A. Łuczak, A. Pietrowicz, *Polityczne...*, s. 7-178; o dywersji w Polsce w 1939 r., zob.: T. Chinciński, *Niemiecka dywersja w Polsce w 1939 r. w świetle dokumentów policyjnych i wojskowych II Rzeczypospolitej oraz służb specjalnych III Rzeszy*, cz. 2 (sierpień - wrzesień 1939 r.), „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2006, nr 1, s. 165-197; zob.: T. Rabant, *Współdziałanie niemieckich placówek dyplomatycznych i konsularnych w przygotowywaniu agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku oraz ich późniejsza ewakuacja i likwidacja*, „Pamięć i Sprawiedliwość”, 2006, nr 1, s. 199-215.

1.3. Grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa (Einsatzgruppen der Sicherheitspolizei und des Sicherheitsdienstes).

W ślad za Wehrmachtem na zajmowane tereny wkraczały, zaopatrzone w spisy osób spośród polskiej inteligencji - grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa (Einsatzgruppen der Sicherheitspolizei und des Sicherheitsdienstes). Były to grupy, których podstawowym zadaniem było przeprowadzenie akcji „Inteligencja” (Intelligenzaktion), wyposażone w nadzwyczajne pełnomocnictwa dotyczące szybkiego i skutecznego rozprawienia się z potencjalną warstwą przywódczą narodu polskiego. Przyszłe zadania grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa przedstawił już 18 maja 1939 r. SS-Gruppenführer Reinhard Heydrich szef policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa (Chef der Sicherheitspolizei und des SD) III Rzeszy. Do porozumienia Naczelnego Dowództwa Wojsk Lądowych (Oberkommando des Heeres - OKH) oraz szefa policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa Heydricha w tej kwestii doszło w lipcu 1939 r. Pierwszych pięć grup operacyjnych utworzono już pod koniec sierpnia 1939 r., po jednej dla każdej z wkraczających do Polski pięciu armii. Grupę operacyjną policji bezpieczeństwa nr VI (EG VI) sformowano 9 września 1939 r. W połowie września 1939 r. liczba grup operacyjnych policji bezpieczeństwa podążających za przesuwanymi się na wschód armiami wzrosła do ośmiu.²⁴⁰

Udział grup operacyjnych policji bezpieczeństwa w ataku na Polskę nadano kryptonim „Akcja Tannenberg” (Unternehmen Tannenberg). Członkowie tych grup rekrutowali się z funkcjonariuszy Tajnej Policji Państwowej (Gestapo), policji kryminalnej (Kripo), służby bezpieczeństwa (SD) oraz personelu administracyjnego i technicznego. Posuwając się za nacierającymi armiami, grupy operacyjne policji bezpieczeństwa, poza wykonywaniem swego podstawowego zadania mieszczącego się w ramach akcji „Inteligencja”, tworzyły i obsadzały stopniowo pierwsze placówki Sipo i SD.²⁴¹

Na dowódców grup specjalnych powołano wyższych urzędników aparatu bezpieczeństwa, przeważnie inspektorów Sipo lub szefów ekspozytur Gestapo w większych miastach „Starej Rzeszy”. Każdemu z nich bezpośrednio podlegał zastępca, który był jednocześnie oficerem łącznikowym przy sztabie armii i szefie zarządu cywilnego tejże armii oraz adiutant. Sztab grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa uformowany z komórek

---

²⁴⁰ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 15 i 50-51; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 234-236; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 35-38.

²⁴¹ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 51; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 234-237; por.: G. Knopp, *Wehrmacht...*, s. 46-48.

Gestapo, Kripo i SD, składał się również z pododdziału obsługi, w którym funkcjonowały sekcje łączności, środków transportu i administracyjno-gospodarcza. Każda grupa była złożona z 2 do 4 oddziałów operacyjnych (Einsatzkommandos) Sipo i SD. Oddziały operacyjne były zorganizowane podobnie jak grupy operacyjne. Oddziałami operacyjnymi dowodzili przeważnie szefowie ekspozytur Gestapo.²⁴²

Do Wielkopolski w pierwszych dniach września 1939 r. w ślad za Wehrmachtem wkroczyła grupa operacyjna policji bezpieczeństwa nr III (EG III). Grupa operacyjna policji bezpieczeństwa nr III (EG III) pod dowództwem SS-Obersturmbannführera dr. Hansa Fischera objęła swym działaniem tereny południowej i środkowej Wielkopolski, a następnie Ziemi Sieradzkiej, Łodzi i Kujaw. Jej marszruta przebiegała przez następujące miejsca zgrupowań na omawianym terenie: Kępno, Kalisz, Łódź, Ostrów Wielkopolski, Rawicz, Leszno, Ostrzeszów i Poznań, a następnie Włocławek i Zduńska Wola. EG III, przyporządkowana do 8 Armii gen. płk. piechoty Johannes Blaskowitza dotarła aż do Poznania, w którym podjęła swoją działalność, która trwała nieco dłużej niż pobyt na tym terenie EG IV. Grupa operacyjna policji bezpieczeństwa nr III składała się z dwóch oddziałów operacyjnych: EK 1/III pod dowództwem SS-Hauptsturmführera Wilhelma Schrapwinkla oraz EK 2/III dowodzonego przez SS- Hauptsturmführera Fritza Liphardta. Oba oddziały operacyjne działały na omawianym obszarze.²⁴³

Natomiast grupa operacyjna policji bezpieczeństwa nr IV (EG IV) pod dowództwem SS-Brigadeführera Lothara Beutla, przyporządkowana do 4 Armii gen. artylerii Hansa Günthera von Kluge, działała na omawianym terenie jedynie kilka dni. Ok. 12 września 1939 r. wkroczyła bowiem na teren Kujaw, gdzie dotarła do Wysocinka i Inowrocławia (na omawianym w niniejszej pracy obszarze). Grupa operacyjna policji bezpieczeństwa nr IV także składała się z dwóch oddziałów operacyjnych, z których jedynie EK 1/IV pod dowództwem SS-Sturmbannführera Helmuta Bischoffa działał na omawianym terenie.²⁴⁴

Następnie obie grupy (EK III i EK IV) podążyły w kierunku Łodzi i Warszawy, w ślad za walczącymi armiami (odpowiednio 8 i 4), do których były przypisane.

Wkrótce pojawiła się potrzeba stworzenia dla Wielkopolski odrębnego okręgu wojskowego (Militärbezirk) z siedzibą w Poznaniu pod dowództwem gen. artylerii Alfreda

---

²⁴² Zob.: K. Radziwończyk, „Akcja Tannenberg” grup operacyjnych Sipo i SD w Polsce jesienią 1939 r., „Przegląd Zachodni”, 1966, nr 5, s. 94-118.

²⁴³ Zob.: J. Böhler, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen w Polsce*, Warszawa 2009, s. 51 i 54; por.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 16-17; zob.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie wszystkich. Einsatzgruppen 1938-1941*, Warszawa 2012, s. 344-345; zob.: K. Radziwończyk, „Akcja...”, s. 95; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 36-38.

²⁴⁴ Zob.: J. Böhler, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 16-17, 33, 51, 54-55 i przypis nr 307 ze s. 234; por.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 16-17; zob.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie...*, s. 344-345; zob.: K. Radziwończyk, „Akcja...”, s. 95; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 36.

von Vollard-Bockelberga (Befehlshaber der Militärsbezirk Posen), do którego doszło 8 września 1939 r. Przy tej jednostce wojskowej utworzono, 9 września 1939 r. we Frankfurcie n. Odrą, grupę operacyjną policji bezpieczeństwa nr VI (EG VI), której dowództwo powierzono SS-Oberführerowi Erichowi Naumannowi. Nową siedzibą EG VI, którą objęła po przybyciu do stolicy Wielkopolski 12 września 1939 r., stał się tzw. „Dom Żołnierza” przy obecnej ul. Niezłomnych 1 w Poznaniu, w późniejszym okresie osławiona placówka poznańskiego Gestapo. EG VI składała się z dwóch oddziałów operacyjnych policji bezpieczeństwa (Einsatzkommandos) nr 1/VI i 2/VI. EK 1/VI pod dowództwem SS-Sturmabführera Gerharda Flescha operowało w rejonie południowej Wielkopolski, a EK 2/VI pod dowództwem SS-Sturmabführera Franza Sommera działało w północnej Wielkopolsce. Utworzenie i przybycie do Wielkopolski EK VI umożliwiło planowane przemieszczenie EK III w okolice Łodzi. Dla dopełnienia obrazu organizacji grup operacyjnych policji bezpieczeństwa w Wielkopolsce należy dodać, iż w ostatniej dekadzie października 1939 r. w północnej części Wielkopolski pojawiło się EK 1/V z SS-Sturmabführerem dr. Heinzem Gräfe na czele, wchodzące w skład EG V, kierowanej przez SS-Standartenführera Ernsta Damzoga, działającej przy 3 Armii dowodzonej przez gen. artylerii Georga von Küchlera, a wkraczającej do Polski od strony Prus Wschodnich.²⁴⁵

Warto w tym miejscu dodać, że realizacja akcji eksterminacji polskiej inteligencji wkroczyła w fazę bardziej skoordynowaną i masową pod koniec września 1939 r., kiedy to z jednej strony kończyła się polska wojna obronna 1939 r., a z drugiej skryształizowały się plany polityczne władz III Rzeszy w stosunku do narodu polskiego. Jedną z konsekwencji tych planów był *Dekret Adolfa Hitlera o umocnieniu niemczyzny z 7 października 1939 r.*²⁴⁶ komisarzem Rzeszy ds. umacniania niemczyzny (Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums) został Reichsführer SS i szef niemieckiej policji Heinrich Himmler, do którego zadań należało m. in. uwolnienie niemieckiej wspólnoty narodowej III Rzeszy od szkodliwych wpływów obcych narodowościowo grup ludności, które zagrażały tej

---

²⁴⁵ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 17; por.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie...*, s. 220-221 i 344-345; J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 35-37, 51 i 55-57; zob.: P. P. Wiczorek, *Kampania...*, s. 136; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 35-45; szerzej o działalności EK 1/VI SS-Sturmabführera Gerharda Flescha: T. Cieślak, *Wokół zbrodni niemieckich w Pleszewie w 1939 roku*, „Rocznik Pleszewski” 2013, s. 226-249; por.: M. Stępiak, *Zbrodnie hitlerowskiego oddziału policji bezpieczeństwa w Lesznie, Włoszakowicach i Osiecznej w dniu 21 października 1939*, „Rocznik Leszczyński” 1985, t. 7, s. 283-298.

²⁴⁶ *Dekret Führera i Kanclerza Rzeszy o Umocnieniu Niemczyzny z 7 października 1939 r. (Erlass des Führers und Reichskanzlers zur Festigung deutschen Volkstums vom 7. Oktober 1939)*, [w:] Sz. Datner, J. Gumkowski, K. Leszczyński, *Wysiedlanie ludności z ziem polskich wcielonych do Rzeszy*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” 1960, t. XII, s. 34-36; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 237.

wspólnocie, co w praktyce oznaczało ich likwidację. Tereny zaś zamieszkałe dotychczas przez te grupy ludności miały zostać zgermanizowane.²⁴⁷

Z racji tego, że zadania określone w tymże dekrete należały do najbardziej żywotnych i istotnych ideologicznie i politycznie z punktu widzenia programu partii narodowo-socjalistycznej stanowisko komisarza, objęte przez Heinricha Himmlera uzyskało bardzo szerokie pełnomocnictwa, częściowo sędowane w okręgach Rzeszy powstałych na „ziemiach wcielonych” na przedstawicieli aparatu administracyjnego. O tym jak rozwiązano to zagadnienie w tzw. „Kraju Warty” będzie mowa w dalszej części pracy.

Jeszcze przed 26 października 1939 r. tzn. przed przejściem władzy na obszarze przyszłego tzw. „Kraju Warty” przez władze cywilne grupy operacyjne stały się jednostkami stacjonarnymi i były rozmieszczone w ten sposób, że EG III miała swoją siedzibę w Łodzi, kontrolując tamtejszy okręg, a EG VI w Poznaniu, terenem działania obejmując w zasadzie Wielkopolskę. 20 listopada 1939 r. grupy operacyjne policji bezpieczeństwa zostały formalnie rozwiązane. Praktycznie jednak dały one początek, po reorganizacji, stałemu aparatowi policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa, w tym również dla tzw. „Kraju Warty”. Likwidacja grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa w tym kształcie zakończyła również pierwszy etap rozprawiania się z polską inteligencją czyli akcji „Inteligencja”.²⁴⁸ Odtąd, od końca listopada 1939 r. akcję „Inteligencja” kontynuowały stacjonarne placówki policji w tzw. „Kraju Warty”.²⁴⁹

---

²⁴⁷ Zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 237.

²⁴⁸ Zob. : K. Radziwończyk, „*Akcja...*”, s. 103-104 i 106.

²⁴⁹ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 15.

1.4. SS i Selbstschutz na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty”.

Grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa były wspomagane przez wkraczające również w ślad za nacierającymi armiami Wehrmachtu jednostki SS. Na obszarze operacyjnym 8 Armii, po wkroczeniu do Ostrowa Wielkopolskiego, Kalisza, Turku, Koła, Krośniewic, Kłodawy, Chodzieży i Włocławka na omawianym terenie działała SS-Totenkopf-Standarte „Brandenburg” pod dowództwem SS-Standartenführera Nostitza, a na terenach na południe od Łodzi oraz na obszarze ciągnącym się od Łodzi do Bzury czynna była SS-Leibstandarte „Adolf Hitler”. Oddziały te zajmowały się rewizjami, aresztowaniami i egzekucjami aresztowanych.²⁵⁰

Obraz zbrodni dokonywanych na obszarze przyszłego tzw. „Kraju Warty”, jeszcze w okresie zarządu wojskowego nie byłby pełen bez krótkiego przyjrzenia się organizacji i znaczeniu formacji parapolicyjnej o nazwie „Samoobrona” (Selbstschutz). Założnikiem tej organizacji stali się członkowie niemieckiej mniejszości narodowej zamieszkali w II Rzeczypospolitej. Przed wybuchem II wojny światowej przyszli członkowie Selbstschutzu byli V kolumną polityki hitlerowskiej w stosunku do Polski. To oni brali udział w różnorodnych działaniach dywersyjnych oraz przygotowywali - jako Niemcy od lat mieszkający w Polsce i znający tutejsze stosunki - listy członków polskiej inteligencji przeznaczonych do eksterminacji. Oficjalne decyzje o utworzeniu „Samoobrony” na polskich „ziemiach wcielonych” do III Rzeszy zostały podjęte na konferencji zorganizowanej przez Reichsführera SS i szefa policji niemieckiej (Reichsführer SS und Chef der Deutschen Polizei) Heinricha Himmlera między 8 a 10 września 1939 r. w kwaterze Adolfa Hitlera w Berlinie, choć można spotkać w niektórych źródłach wcześniejsze daty utworzenia tej organizacji np. podawana przez Richarda Hildebrandta wyższego dowódcę SS i policji w Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie - 1 września 1939 r. Pismo Heinricha Himmlera do szefa Urzędu Uzupełnień SS (SS-Ergänzungsamt), którym był SS-Brigadeführer Gottlob Berger z 20 września 1939 r., nakazujące temu ostatniemu powołanie Selbstschutzu na terenach okupowanych i podporządkowanie go dowódcom policji porządkowej przy poszczególnych dowództwach armii wydaje się tylko zatwierdzać istniejący od kilku tygodni stan rzeczy.²⁵¹

---

²⁵⁰ *Tamże*, s. 61-62 i 72; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 43.

²⁵¹ Zob.: K. Daszkiewicz, *Niemieckie ludobójstwo na narodzie polskim (1939-1945)*, Toruń 2009, s. 87-89; por.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 62 i 72; por.: J. Skorzyński, *Selbstschutz - V Kolumna*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, 1958, nr X, s. 5-6 i 41-43, gdzie autor sytuje powstanie Selbstschutzu jeszcze przed wybuchem II wojny światowej; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 51-52.

Selbstschutz była organizacją policji, która podlegała dowódcy policji porządkowej w zakresie zadań policyjnych. Reichsführer SS i szef niemieckiej policji w zarządzeniu z 7 października 1939 r. skierowanym do wyższych dowódców SS i policji m. in. w Poznaniu podał „tymczasowe wytyczne dotyczące organizacji Selbstschutzu w Polsce” (Vorläufige Richtlinien für die Organisation des Selbstschutzes in Polen). Z dokumentu wynika, iż zorganizowanie Selbstschutzu powierzono sztabom SS działającym przy okręgach wojskowych w porozumieniu z dowódcami policji porządkowej. Dowódcy sztabów SS w okręgach wojskowych podlegali bezpośrednio wyższym dowódcom SS i policji. Wykorzystanie jednostek Selbstschutz do określonych działań zarządzali dowódcy policji porządkowej. Szefowi Urzędu Uzupełnień SS (SS-Ergänzungsamt), SS-Brigadeführerowi Gottlobowi Bergerowi powierzono całkowitą organizację Selbstschutzu na okupowanych terenach Polski. Podlegał on bezpośrednio Szefowi Policji Porządkowej. Rekrutacji mieli być poddawani Volksdeutsche w wieku od 17 do 45 lat.²⁵²

Członkowie Selbstschutz, po spełnieniu określonych wobec nich oczekiwań, mieli zasilić szeregi policji pomocniczej. Ponadto Selbstschutz wspomagał grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa w realizacji ich głównego celu czyli likwidacji polskich elit przywódczych poprzez konwojowanie i przejmowanie osób aresztowanych. Do innych zadań Selbstschutz należało aresztowanie i przekazywanie Gestapo zatrzymanych osób, ochrona i zabezpieczanie ważnych zakładów i obiektów oraz branie udziału w większych akcjach policyjnych i rewizjach oraz wysiedleniach. Członkowie Selbstschutz tworzyli tzw. sądy doraźne niezależne od policji, skazujące Polaków w błyskawicznych postępowaniach najczęściej na karę śmierci. Do oskarżenia danej osoby wymagane były jedynie podpisy trzech świadków - volksdeutsche. Nie przeprowadzano postępowania dowodowego. Korzystano przy tym z list proskrypcyjnych. Nazwiska aresztowanych wraz z krótkimi adnotacjami dotyczącymi zarzutów wpisywano na listę i kierowano do dowódcy Selbstschutzu w okręgu celem podjęcia decyzji. Postępowanie było krótkie i brało pod uwagę wąski wachlarz możliwości: rozstrzelanie, skierowanie do obozu koncentracyjnego lub zwolnienie. W praktyce często decyzję podejmowali członkowie Selbstschutzu niższej rangi.²⁵³

To z członków Selbstschutz rekrutowały się tzw. „Oddziały Śledcze ds. Zabójstw” („Mordkommissionen”) czyli komisje powołane do ukarania rzekomych i rzeczywistych

---

²⁵² Zob.: K. Daszkiewicz, *Niemieckie...*, s. 87-89; por.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 62 i 72; por.: J. Skorzyński, *Selbstschutz...*, s. 5-6 i 41-43; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 52 i 178.

²⁵³ Zob.: K. Daszkiewicz, *Niemieckie...*, s. 87-89; por.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 62 i 72; por.: J. Skorzyński, *Selbstschutz...*, s. 5-6 i 41-43; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 52 i 179-180.

zbrodni dokonanych przez Polaków na Niemcach. Komisje te działały w pierwszych miesiącach okupacji i związane były z Selbstschutzem. Mianowicie składały się one z reguły z trzech osób, z których dwie były członkami Selbstschutzu. Działanie tych organów parasądowych polegało na dokonywaniu wyboru spośród uwięzionych w większej liczbie Polaków tych, którzy jako pierwsi mieli być skierowani na egzekucje.²⁵⁴

Selbstschutz był zorganizowany w ten sposób, że większość omawianego w niniejszej pracy terenu wchodziła w skład okręgu centralnego (środkowego) ze stolicą w Poznaniu. Jego dowódcą został SS-Oberführer Hans Kelz. Jednostki samoobrony okręgu centralnego zostały podporządkowane szefowi Głównego Urzędu SS, SS-Obergruppenführerowi Heismeyerowi. Selbstschutz powiatów inowrocławskich (miejskiego i wiejskiego), włocławskich (miejskiego i wiejskiego) oraz nieszawskiego tworzył III inspektorat pod dowództwem SS-Obersturmbannführera dr. Hansa Kölzowa. Wchodził on w skład okręgu północnego Selbstschutz, który stworzył i nim dowodził SS-Oberführer Ludolf Hermann von Alvensleben. Jednostką organizacyjną Selbstschutzu była inspekcja (Inspektion) obejmująca kilka powiatów (Bezirke), a mniejszymi jednostkami w ramach powiatów były placówki miejscowe (Orte). Na czele placówek miejscowych stali dowódcy rekrutujący się z członków miejscowej mniejszości niemieckiej, a stanowiska inspektorów i kierowników powiatowych były obsadzane przez funkcjonariuszy SS pochodzącymi z głębi Rzeszy. Po zakończeniu zarządu wojskowego na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty” powołano odrębnego dowódcę Selbstschutz dla całego okręgu o znacznym stopniu samodzielności. Rozwiązanie tej formacji oficjalnie nastąpiło na mocy zarządzenia Reichsführera SS i szefa policji niemieckiej (Reichsführer SS und Chef der Deutschen Polizei) Heinricha Himmlera z 8 listopada 1939 r. Członkowie „Samoobrony” mieli od tego dnia wejść w skład sztafet ochronnych (SS). Jednakże po tej dacie można natrafić na członków Selbstschutz konwojujących transporty Polaków przeznaczonych do wysiedlenia oraz jako członków różnego rodzaju plutonów egzekucyjnych, mordujących członków polskiej elity przywódczej w ramach realizowanej nadal akcji „Inteligencja”.²⁵⁵

Kontynuowanie działalności Selbstschutzu po formalnym rozwiązaniu 8 listopada 1939 r. uzasadniano rzekomą niewystarczającą ilością miejsc w oddziałach SS dla wszystkich członków tej organizacji. Dowódca Nadodcinka SS „Warta” (SS-Oberabschnitt Warthe), a

---

²⁵⁴ Zob.: K. Daszkiewicz, *Niemieckie...*, s. 87-89; por.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 62 i 72; por.: J. Skorzyński, *Selbstschutz...*, s. 5-6 i 41-43; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 52 i 179-180.

²⁵⁵ Zob.: K. Daszkiewicz, *Niemieckie...*, s. 87-89; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 241-249 i 254; zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 63-64; por.: J. Skorzyński, *Selbstschutz...*, s. 41 i 54-55; zob.: J. Sziling, *W latach...*, s. 106-108; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 52-53 i 55.

następnie wyższy dowódca SS i policji w tzw. „Kraju Warty” SS-Obergruppenführer Wilhelm Koppe na pocz. lutego 1940 r. poinformował Szefa Policji Porządkowej o niemożności rozwiązania Selbstschutzu w Okręgu Rzeszy „Kraj Warty” w czasie do 15 stycznia 1940 r. z racji braku korpusu dowódczego, szczególnie führerów i unterführerów SS, do objęcia przywództwa nad oddziałami tej formacji. W związku z tym, że konieczna była dalsza pomoc Selbstschutzu dla policji w okręgu, musiał on pozostawać jeszcze pod dotychczasowym dowództwem. Problem miał być rozwiązany w okręgu w 1 poł. marca 1940 r. w ten sposób, że wszyscy członkowie Selbstschutz, którzy nie znaleźli się w SS, mieli być wcieleni do takich formacji jak SA, NSKK i Narodowo-Socjalistyczny Korpus Lotników (Nationalsozialistische Fliegerkorps - NSFK). Dowództwo zatwierdziło zaproponowane rozwiązanie dla Okręgu Rzeszy „Kraj Warty”. Realizacja programu ludobójstwa na terenach „ziem wcielonych”, w takim tempie i takim zakresie jak to miało miejsce w 1939 r., nie byłaby z pewnością możliwa bez wielokierunkowych działań Selbstschutzu.²⁵⁶

---

²⁵⁶ Zob.: K. Daszkiewicz, *Niemieckie...*, s. 87-89; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 241-249 i 254; zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 63-64; por.: J. Skorzyński, *Selbstschutz...*, s. 41 i 54-55; zob.: J. Sziling, *W latach...*, s. 106-108; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 179-180.

1.5. Sturmabteilungen (SA) na terenie późniejszego tzw. „Kraju Warty”.

Oddziały Szturmowe Narodowo-Socjalistycznej Partii Niemieckich Robotników (Sturmabteilungen der NSDAP - SA), które powstały jeszcze w 1921 r. do ochrony zgromadzeń partyjnych, a straciły na znaczeniu, po wymordowaniu ich przywódców podczas tzw. „nocy długich noży” z 29 na 30 czerwca 1934 r. Pomimo utraty znaczenia na rzecz SS, SA istniała nadal i była bardzo popularna na ziemiach polskich wcielonych do III Rzeszy. Jej członkowie brali udział we wszelkich zbrodniczych akcjach na terenie tzw. „Kraju Warty”. Ponieważ organizacja miała długi rodowód, jej członkowie albo zachowywali ciągłość w przynależności od czasów największej liczebności tzn. sprzed „nocy długich noży”, kiedy liczyła ponad 3 mln „brunatnych koszul” (od barwy umundurowania) albo wstępowali do niej już w okresie okupacji. SA jako organizacja bojowa NSDAP rekrutowała się spośród jej członków. W poł. 1940 r. Oddziały Szturmowe w tzw. „Kraju Warty” liczyły 55 500 członków.²⁵⁷

Śledząc przedstawione w niniejszej pracy procesy przeciwko osobom oskarżonym o popełnienie zbrodni narodowo-socjalistycznych lub przynależność do organizacji nazistowskich zauważymy, że członkowie SA byli wśród sądzonych liczną grupą.

Na terenie tzw. „Kraju Warty” struktury organizacyjne rozpoczął tworzyć przeniesiony na ten teren z Gdańska SA-Brigadeführer Heinrich (właściwie: Elias Gustav Heinrich) Hacker. Od 1 listopada 1939 r. objął on kierownictwo sztabu dla utworzenia struktur SA w „Okręgu Warty” (Aufbaustabsführer der SA im Warthegau - Posen). 22 stycznia 1940 r. mianowano go kierownikiem Grupy SA „Warta” (Führer der SA-Gruppe Warthe - Posen), obejmującej swoim zasięgiem teren tzw. „Kraju Warty”. Heinrich Hacker był kierownikiem SA w tzw. „Kraju Warty” (w okresie od 20 października 1940 do 31 grudnia 1941 r. jako SA-Gruppenführer) aż do końca okupacji.²⁵⁸

---

²⁵⁷ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 251; por.: Cz. Łuczak, *„Kraj...”*, s. 29, gdzie ten sam autor podaje liczbę 45 000 członków SA w tzw. „Kraju Warty” w połowie 1940 r.; por.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 38, gdzie autor również podaje liczbę 45 000 członków SA w tzw. „Kraju Warty” w 1940 r.; por.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 241-242, gdzie autor podaje liczbę 10 350 członków jesienią 1940 r.

²⁵⁸ Zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 241-242; zob.: biogram Heinricha Hackera, <http://forum.axishistory.com/viewtopic.php?f=45&t=36306&start=0> (data dostępu: 18 lipca 2014 r.); Hacker wśród innych dowódców SA [w:] <http://forum.axishistory.com/viewtopic.php?f=45&t=65896> (data dostępu: 18 lipca 2014 r.); szerzej o życiu i działalności Heinricha Hackera zob.: de.wikipedia.org/wiki/Heinrich_Hacker (data dostępu: 18 lipca 2014 r.).

1.6. Zarząd cywilny wraz z powstaniem Okręgu Rzeszy „Kraj Warty”.

Już w sierpniu 1939 r. we Wrocławiu funkcjonował sztab szefa administracji cywilnej (Chef der Zivilverwaltung) przy 8 Armii, którym został dotychczasowy wiceprezydent Rejencji Wrocławskiej SS-Standartenführer dr Harry Georg von Craushaar. Po tym, jak 9 września 1939 r. oddziały 8 Armii wkroczyły do Łodzi, 13 września 1939 r. szef administracji cywilnej (Chef der Zivilverwaltung) przy 8 Armii (we wrześniu 1939 r. już SS-Brigadeführer) dr Harry Georg von Craushaar zainstalował się tam wraz ze swoim sztabem. Szef administracji cywilnej dr Harry Georg von Craushaar miał odtąd podlegać - na podstawie rozkazu Adolfa Hitlera do naczelnego dowódcy wojsk lądowych o organizacji zarządu wojskowego w Polsce z 8 września 1939 r. - dowódcy okręgu wojskowego w Łodzi. Dowódcą okręgu wojskowego w Łodzi (Befehlshaber der Militärsbezirk Lodsch) był faktycznie (formalnie od 3 października 1939 r. na mocy zarządzenia władz wojskowych) Naczelnny Dowódca Wschodu (Oberbefehlshaber Ost) gen. Gerd von Runstedt, którego główna kwatera mieściła się w Spale. Od 3 października 1939 r. szef administracji cywilnej (Chef der Zivilverwaltung) przy 8 Armii SS-Brigadeführer dr Harry Georg von Craushaar stał się szefem administracji w okręgu wojskowym Łódź (Verwaltungschef im Militärbezirk Lodz), a 8 października 1939 r. dowództwo 8 Armii zostało przekształcone w dowództwo Odcinka Granicznego Środek (Grenzabschnittskommando Mitte).²⁵⁹

Od 14 września 1939 r. szefem administracji cywilnej (Chef der Zivilverwaltung) przy zarządzie wojskowym (Militärbezirk) w Poznaniu był dotychczasowy Prezydent Senatu Wolnego Miasta Gdańska Artur Greiser. 21 października 1939 r. Hitler mianował Greisera kierownikiem partii narodowo-socjalistycznej (Gauleiter der NSDAP) w nowoutworzonym Okręgu Warty (Warthegau), 26 października 1939 r. powierzył mu stanowisko namiestnika (Reichsstatthalter) w tejże jednostce administracyjnej.²⁶⁰ W związku z tym, że partia narodowo-socjalistyczna miała w III Rzeszy stanowisko nadrzędne, funkcję partyjną wymieniano zawsze na pierwszym miejscu, przed państwową. Tak więc Artur Greiser był tytułowany: *Gauleiter und Reichsstatthalter*.²⁶¹

Mianowanie Greisera namiestnikiem nowoutworzonej jednostki administracyjnej Rzeszy było konsekwencją wejścia w życie *Dekretu Adolfa Hitlera z 8 października 1939 r. o*

²⁵⁹ Zob.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 24-29; por.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 1, s. 51-53; zob.: D. Siepracka, J. Wróbel, *Litzmannstadt...*, s. 242; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 35, 40 i 106.

²⁶⁰ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 3; zob.: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 79-83.

²⁶¹ Zob.: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 81; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 54-58.

strukturze i zarządzie ziem wschodnich.²⁶² Tekst dekretu przewidywał, że miał on obowiązywać od 1 listopada 1939 r. ale Hitler kolejnym *Dekretem o wejściu w życie Dekretu Adolfa Hitlera o strukturze i zarządzie ziem wschodnich z 20 października 1939 r.* przyspieszył ten termin właśnie na 26 października 1939 r.²⁶³ W ten sposób zakończył się okres funkcjonowania zarządu wojskowego na ziemiach „wcielonych”, z których części został uformowany tzw. „Kraj Warty”.²⁶⁴

26 października 1939 r. wraz z objęciem przez Artura Greisera funkcji namiestnika okręgu administracyjnego noszącego nazwę Reichsgau Posen (od końca stycznia 1940 r. określanego jako Reichsgau Wartheland) zakończył się tam okres zarządu wojskowego i rządy przeszły w ręce administracji cywilnej. Od razu przystąpiono do organizowania instytucji, których wzorem były te istniejące w „Starej Rzeszy”. Powstał aparat administracyjny okręgowy, rejencyjny, powiatowy i gminny. Na każdym szczeblu administracji znajdowały się instytucje i jednostki utrzymujące w szachu ludność polską, szerząc wśród niej terror wywołujący wszechobecne poczucie strachu.

Do tego celu wykorzystywano komórki Narodowo-Socjalistycznej Partii Niemieckich Robotników (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei - NSDAP),²⁶⁵ sztafety ochronne (Schutzstaffeln - SS),²⁶⁶ oddziały szturmowe (Sturmabteilungen - SA),²⁶⁷ Narodowo-Socjalistyczny Korpus Kierowców (Nationalsozialistischer Kraftfahrerkorps - NSKK),²⁶⁸ Narodowo-Socjalistyczny Korpus Lotników (Nationalsozialistischer Flieger Korps - NSFK),²⁶⁹ Narodowo-Socjalistyczny Urząd Opieki Społecznej (NS-Volkswohlfahrt - NSV),²⁷⁰ Młodzież Hitlera (Hitlerjugend - HJ),²⁷¹ Związek Niemieckich Dziewcząt (Bund Deutscher Mädel BDM),²⁷² Narodowo-Socjalistyczny Związek Kobiet (NS-Frauenschaft),²⁷³

---

²⁶² *Erlass des Führers und Reichskanzlers über Gliederung und Verwaltung der Ostgebiete vom 8. Oktober 1939*, [w:] *Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939*, zweites Halbjahr, Berlin 1939, Teil I, s. 2042-2043; zob. też: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 84-88; zob. też: *Dekret A. Hitlera o organizacji i administracji wschodnich terytoriów włączonych do Rzeszy* [nr 66], [w:] *Sprawa polska w czasie drugiej wojny światowej na arenie międzynarodowej. Zbiór dokumentów*, oprac.: T. Cieślak i in., Warszawa 1965, s. 107-109.

²⁶³ *Erlass des Führers und Reichskanzlers über das Inkrafttreten des Erlasses über Gliederung und Verwaltung der Ostgebiete vom 20. Oktober 1939*, [w:] *Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939*, zweites Halbjahr, Berlin 1939, Teil I, s. 2057-2058; zob. też: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 87.

²⁶⁴ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 3.

²⁶⁵ Zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 239-241.

²⁶⁶ zob.: *tamże*, s. 236-239.

²⁶⁷ Zob.: *tamże*, s. 241-242.

²⁶⁸ Zob.: *tamże*, s. 243-244.

²⁶⁹ Zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 38.

²⁷⁰ Zob.: *tamże*, s. 38; zob.: Cz. Łuczak, „*Kraj...*”, s. 213.

²⁷¹ Zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 242-243.

²⁷² Zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 38.

²⁷³ Zob.: *tamże*, s. 38.

urzędy pracy (Arbeitsämter),²⁷⁴ Niemiecki Front Pracy (Deutsche Arbeitsfront - DAF),²⁷⁵ Służbę Pracy Rzeszy (Reichsarbeitsdienst - RAD)²⁷⁶ i znaczną liczbę innych związków, stowarzyszeń, partii, oddziałów, sztabów, zrzeszeń, straży, frontów itp. I choć - jak wyżej zasygnalizowano - nie tylko, to w głównej mierze funkcjonowanie administracji w nowym okręgu oparte było na aparacie policyjnym, stojącym na straży polityki okupacyjnej władz niemieckich.

---

²⁷⁴ Zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 197.

²⁷⁵ Zob.: *tamże*, s. 194.

²⁷⁶ Zob.: *tamże*, s. 197.

1.7. Kształtowanie się aparatu policyjnego w tzw. „Kraju Warty”.

Organizację policji dostosowano do wzorów panujących w Niemczech. Pierwszym krokiem do stworzenia sieci placówek stacjonarnych Sipo i SD było zarządzenie Reichsführera SS i szefa niemieckiej policji Heinricha Himmlera o wprowadzeniu administracji cywilnej na zajętych obszarach z 7 listopada 1939 r. U podstaw stworzenia zrębów organizacyjnych i kadrowych leżało formalne rozwiązanie przez szefa policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa Reinharda Heydricha 20 listopada 1939 r. grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa (Einsatzgruppen der Sicherheitspolizei und des Sicherheitsdienstes) na terenach okupowanych, w tym także w tzw. „Kraju Warty”.

Dowódcy grup i oddziałów obejmowali stanowiska kierownicze w sieci placówek stacjonarnych policji i służby bezpieczeństwa. Członkami grup operacyjnych byli funkcjonariusze różnych formacji policyjnych takich jak: Gestapo, SD i Kripo, więc po rozwiązaniu EG stali się oni kadrą dla sieci placówek terenowych kształtującego się aparatu policyjnego. Funkcjonariusze oddziału operacyjnego EK 1/V z grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr V (EG V) stali się kadrą dla Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Inowrocławiu. Funkcjonariusze grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr VI (EG VI), po jej rozwiązaniu weszli w skład Sztabu Inspektora Policji Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa w Poznaniu oraz stali się trzonem kierowniczego urzędu policji państwowej w Poznaniu i urzędów policji państwowej w Łodzi i w Inowrocławiu. Centralą dla Gestapo stał się kierowniczy urząd policji państwowej (Staatspolizeileitstelle) w Poznaniu, na szczeblu rejencji powstały urzędy policji państwowej (Staatspolizeistellen) w Inowrocławiu i w Łodzi, a w mniejszych miastach ekspozytury. Szef kierowniczego urzędu policji państwowej był zarazem referentem politycznym namiestnika, taką samą rolę przy prezydentach rejencji odgrywali szefowie urzędów policji państwowej. Dla Kripo, zorganizowanego na podobnych zasadach centralą w okręgu był kierowniczy urząd policji kryminalnej (Kriminalpolizeileitstelle) z siedzibą w Poznaniu. Dla służby bezpieczeństwa w okręgu najważniejszy był organ kierowniczy służby bezpieczeństwa (SD-Leitabschnitt) w Poznaniu.²⁷⁷

---

²⁷⁷ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 5 i 18; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 64 i 251-252; M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 53-54 i 60.

Gestapo w tzw. „Kraju Warty” uzyskało dominującą rolę. Do jej zadań należały sprawy o charakterze politycznym czyli wszelkie zdrady stanu, działalność ruchów społecznych o zabarwieniu lewicowym, ruch oporu, wroga propaganda, zamachy bombowe, akty sabotażu, strajki, wyznania religijne, nadzór nad ludnością żydowską itp. W pełnieniu swych funkcji Gestapo mogło liczyć na pomoc innych formacji policyjnych. Niekiedy wręcz zlecało innym urzędom i organizacjom wypełnianie poszczególnych zadań lub ich części. Rola Gestapo w tzw. „Kraju Warty” świadczy o tym, z jakiego kierunku władze okręgu spodziewały się największych zagrożeń i jaka linia polityki była dla nich najważniejsza.

Z Gestapo blisko współpracowała policja kryminalna (Kripo), której zakres kompetencji w tym okręgu także został rozszerzony. Do zadań Kripo należały przestępstwa o charakterze kryminalnym ale również ściganie zbiegów takich jak jeńcy wojenni, robotnicy przymusowi z głębi Rzeszy, partyzanci, spadochroniarze i in. oraz zapobieganie i zwalczanie przestępstw godzących w prawidłowe funkcjonowanie gospodarki wojennej.

Służba bezpieczeństwa (SD) gromadziła materiały i odpowiednio je przetwarzała w postaci kartotek, zestawień, opinii, przesyłając wyniki kierownictwu. SD nie brała bowiem zwykle udziału w służbie wykonawczej, która należała do Sipo (Gestapo i Kripo). Gestapo z pomocą nadesłanych s SD danych mogło przeprowadzić różnorakie akcje prowokacyjne skierowane przeciwko osobom potencjalnie lub rzeczywiście zagrażającym celom okupanta na omawianym terenie. W tym celu SD opłotła tzw. „Kraj Warty” siecią donosicieli i konfidentów, przez co stworzyła tam szeroką siatkę informacyjną.²⁷⁸

Podobnie jak formacje policyjne wchodzące w skład grup operacyjnych policji bezpieczeństwa, które wkroczyły do tzw. „Kraju Warty” za żołnierzami Wehrmachtu, tak samo znaleźli się tutaj funkcjonariusze policji porządkowej (Ordnungspolizei - Orpo), zorganizowani w bataliony, które zostały przydzielone do poszczególnych armii. Bataliony policji porządkowej zabezpieczały i ochraniały zdobycze wojenne, poszukiwały ukrytej broni, rozbrajały wszystkich stawiających opór, przeprowadzały akcje pacyfikacyjne oraz dokonywały egzekucji tzw. partyzantów. Początkowo Orpo pomagała władzom administracyjnym w przejmowaniu miast i powiatów. Orpo została zorganizowana w ten sposób, że we wsiach i małych miastach utworzone zostały posterunki i komendy żandarmerii, a w większych miastach, szczególnie powiatowych działała policja ochronna (Schutzpolizei - Schupo). W największych miastach okręgu utworzono państwowe zarządy policyjne czyli prezydium policji (Polizeipräsiden). Powstały one początkowo w Poznaniu i

---

²⁷⁸ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 18-19; zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 9; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 121-147.

Łodzi, a w 1940 r. również we Włocławku. Policja porządkowa w obu swoich odmianach tzn. żandarmeria i policja ochronna (Schupo) były wspomagane w swoich działaniach przez policję pomocniczą (Hilfspolizei - Hipo). Członkowie Hipo rekrutowali się już z przedstawicieli miejscowej mniejszości niemieckiej. W skład policji porządkowej wchodziła ponadto straż pożarna (Feuerschutzpolizei), pogotowie techniczne (Technische Nothilfe), policja wodna (Wasserschutzpolizei) i Związek Obrony Przeciwlotniczej (Reichsluftschutzbund). Początkowo, w okresie zarządu wojskowego w późniejszym tzw. „Kraju Warty” policja porządkowa była zorganizowana w ten sposób, że powołano jednego dowódcę żandarmerii i jednego dowódcę Schupo dla całego okręgu. Po przejściu władzy przez administrację cywilną dowódcy formacji policji porządkowej, szczególnie żandarmerii i Schupo, połączyli swoje obowiązki przy trzech prezesach rejencji (Regierungspräsidenten). Poza zwykłymi obowiązkami porządkowymi, Orpo brała również udział w egzekucjach, wysiedlaniu polskiej i żydowskiej ludności, rekwizycjach, rewizjach, pościgach za zbiegami, akcjach skierowanych przeciwko członkom ruchu oporu itp.²⁷⁹

Całym aparatem policyjnym w tzw. „Kraju Warty”, który jako okręg wojskowy oznaczony był nazwą Wehrkreis XXI (pod dowództwem gen. Walthera Petzela), kierował wyższy dowódca SS i policji (Höherer SS- und Polizeiführer). Funkcję tę sprawowali kolejno: SS-Gruppenführer i gen. policji Wilhelm Koppe (od 5 października 1939 r. do 15 listopada 1943 r.), SS-Obergruppenführer i gen. policji Teodor Berkelmann (od 15 listopada 1943 r. do 27 grudnia 1943 r.) oraz SS-Brigadeführer i gen. mjr policji Heinz Reinefarth (od stycznia 1944 r. do stycznia 1945 r.). Ogromne było znaczenie ww. funkcji, gdyż wyższy dowódca SS i policji był bezpośrednim przedstawicielem i zastępcą Heinricha Himmlera w tzw. „Kraju Warty” w kierowaniu formacjami SS i policji, które miał integrować w jednolity organ o tożsamy celach. Mogło to doprowadzić do konfliktów z namiestnikiem stojącym na czele tego okręgu ale Artur Greiser dzięki doskonałym kontaktom z Heinrichem Himmlerem i bezpośredniej zależności od samego Adolfa Hitlera potrafił narzucić policji swoje zwierzchnictwo. Dzięki temu przez cały okres funkcjonowania tzw. „Kraju Warty” nie dochodziło do większych konfliktów pomiędzy namiestnikiem a kolejnymi wyższymi dowódcami SS i policji w tym okręgu.²⁸⁰

Wyższy dowódca SS i policji w tzw. „Kraju Warty” kierował dwoma podstawowymi rodzajami policji poprzez inspektorów. Pierwszym z nich był inspektor policji

---

²⁷⁹ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 19-20; zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 72; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 180-185.

²⁸⁰ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 20-21 i 25; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 64; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 67-70; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 96-104.

bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa (Inspekteur der Sicherheitspolizei und des SD), osobisty pełnomocnik szefa Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy (Reichssicherheitshauptamt - RSHA). W okręgu sprawował funkcję przywódcy, opiekuna i wychowawcy funkcjonariuszy Sipo, a w razie konieczności był dowódcą oddziałów operacyjnych tej formacji. Posiadał szerokie kompetencje umożliwiające przeprowadzanie wysiedleń Polaków i osiedleń Niemców w omawianym okręgu. Przez cały okres okupacji inspektorem policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa był najpierw SS-Standartenführer, a następnie (od lipca 1944 r.) SS-Brigadeführer Ernst Damzog.²⁸¹

Drugim inspektorem podległym wyższemu dowódcy SS i policji w omawianym okręgu był dowódca policji porządkowej (Befehlshaber der Ordnungspolizei). Jego ww. tytułatura świadczy o tym, że miał on szersze kompetencje niż inspektor. Dowódca policji porządkowej działał na podległym sobie terenie w imieniu szefa Głównego Urzędu Policji Porządkowej (Hauptamt Ordnungspolizei), a więc nadzorował żandarmerię, Schupo, straż pożarną, przeprowadzał szkolenie tych formacji policji mundurowej, a także dowodził nimi w czasie akcji na większym obszarze. Dowódca policji porządkowej wydawał zarządzenia i polecenia również dla presesów rejencji sprawujących w swoich jednostkach administracyjnych wyższą władzę policyjną. Prezesi rejencji zobowiązani byli współpracować z policją porządkową, a także podlegali rozkazom jej dowódcy w sprawach związanych z zakwaterowaniem jej funkcjonariuszy, wyposażeniem jej posterunków, finansowaniem działalności itp. Dowódcy policji porządkowej podlegały bataliony policyjne i inne zwarte oddziały stacjonujące w tzw. „Kraju Warty”. Jednostki te służyły do przeprowadzania wysiedleń ludności polskiej i żydowskiej, pilnowania obozów i gett na terenie okręgu, zabezpieczania dróg w wypadku przejazdu różnorodnych dygnitarzy, urządzania - we współpracy z wojskiem - łapanek na ulicach miast, pacyfikacji terenu itp. Stanowisko dowódcy policji porządkowej w tzw. „Kraju Warty” piastowali kolejno: gen. mjr policji Oskar Knoke (od poł. września 1939 r. do 19 września 1942 r.), gen. mjr policji Walter Hille (od 19 września 1942 r. do końca 1943 r.), płk Hans Podzun, dotychczasowy komendant żandarmerii w Rejencji Łódzkiej (od 4 stycznia do poł. marca 1944 r.) oraz SS-Brigadeführer i gen. mjr policji dr Walter Gudewill (od poł. marca 1944 r. do poł. lutego 1945 r.).²⁸²

---

²⁸¹ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 21-22 i 27-28; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 64; zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 35-36; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 70-71; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 101 i 111-115.

²⁸² Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 21-22 i 27-28; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 64; zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 35-36; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 70-71; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 115-120.

Z miejscowych tzn. pochodzących z tzw. „Kraju Warty” Niemców rekrutowano policję pomocniczą (Hilfspolizei lub Hilfsgendarmerie - Hipo), która z założenia miała uzupełniać kadry Schupo i żandarmerii. Głównymi zadaniami tej formacji policyjnej były: służba patrolowa w rewirach podległych posterunkom żandarmerii, służba wartownicza przy strzeżeniu obiektów i pomoc przy wysiedlaniu ludności polskiej. Na początku 1940 r. policja pomocnicza liczyła w tzw. „Kraju Warty” ok. 4 000 funkcjonariuszy.²⁸³

Istniały w tzw. „Kraju Warty” również inne rodzaje specjalistycznych formacji parapolicyjnych (cywilnych i ochotniczych), powoływane do wykonywania zadań policyjnych, podległe wyższemu dowódcy SS i policji (Höherer SS- und Polizeiführer), bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem inspektora policji porządkowej, szefa odpowiedniego urzędu Gestapo lub Kripo albo prezesa rejencji. Do nich należały: straż lokalna (Ortschutz) zabezpieczająca wysiedlanie Polaków i osiedlanie Niemców przed sprzeciwiającą się temu ludnością polską, straż wiejska i miejska (Land- und Stadtwacht) dla ochrony przed zbiegami i dla ich ścigania, straż fabryczna (Werkschutz) dla ochrony zakładów pracy i fabryk, obrona kolejowa (Bahnschutz), które były zobowiązane do ścisłego współdziałania w Gestapo. Policyjne po części charakter miały również takie organizacje jak: straż leśna (Forstschutz), niemiecka służba pracy (Reichsarbeitsdienst), urzędy pracy (Arbeitsämter), a nawet poszczególni członkowie NSDAP. Cały ten system policyjny oparty w znacznym stopniu na aktywizacji jak największej liczby Niemców miał na celu objęcie ścisłą kontrolą i nadzorem ludności polskiej tzw. „Kraju Warty” po to, by wykluczyć każdą formę oporu przeciw realizowanym przez okupanta celom.²⁸⁴

---

²⁸³ Zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 46; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 176-177.

²⁸⁴ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 22-23; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 47-48; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 187-198.

1.8. Inne instytucje realizujące w tzw. „Kraju Warty” represyjną politykę władz okupacyjnych w stosunku do miejscowej ludności.

Przyjrzyjmy się jeszcze kilku instytucjom o charakterze centralnym dla tzw. „Kraju Warty” realizującym - często z pomocą, a często wyłącznie z wykorzystaniem aparatu policyjnego - represyjny względem ludności polskiej program władz okupacyjnych. Pierwszym z takich organów okupacyjnych był utworzony 19 października 1939 r. przez marszałka Rzeszy Hermanna Göringa, będącego zarazem pełnomocnikiem ds. Planu Czteroletniego, Główny Urząd Powierniczy „Wschód” (Haupttreuhandstelle Ost - HTO). Urząd regulował problem majątku państwa polskiego i jego obywateli. Szczególnie w kompetencji tego organu znalazła się tzw. własność przemysłowa. Jednym z pierwszych posunięć tego urzędu na okupowanym obszarze było skonfiskowanie mienia żydowskiego. W ramach HTO konfiskatą i zagospodarowaniem nieruchomości mieszkalnych zarządzało Towarzystwo Gruntowe Głównego Urzędu Powierniczego z ograniczoną odpowiedzialnością (Grundstücksgesellschaft der Haupttreuhandstelle Ost m. b. H.). HTO działał w okręgu poprzez Urząd Powierniczy (Treuhandstelle) w Poznaniu i jego oddział w Łodzi.²⁸⁵

Zagospodarowaniem skonfiskowanych majątków rolnych zajmowało się utworzone 12 lutego 1940 r. Wschodnio-Niemieckie Towarzystwo Gospodarowania Ziemią, z ograniczoną odpowiedzialnością (Ostdeutsche Landwirtschaftsgesellschaft G. m. b. H. - Ostland). 1 lipca 1942 r. spółka została przekształcona w Towarzystwo Rzeszy dla Gospodarowania Ziemią (Reichsgesellschaft für Landwirtschaft G. m. b. H. - Reichsland).²⁸⁶

Jesienią 1939 r. w Poznaniu została powołana komórka centralna dla okręgu, która zajmowała się wyłącznie wysiedleniami tzn. Urząd ds. Wysiedlania Polaków i Żydów przy Wyższym Dowódcy SS i Policji (Amt für Aussiedlung von Polen und Juden beim Höheren SS und Polizeiführer). Podlegała ona inspektorowi policji bezpieczeństwa w Poznaniu Ernstowi Damzogowi, który ponosił bezpośrednią odpowiedzialność za przebieg wysiedleń. W pow. miejskich i wiejskich był on wspomagany przez nadburmistrzów i starostów, którzy organizowali wysiedlenia na podległym ich terenie. Organem centralnym dla okręgu powstałym jesienią 1939 r. dla wykonywania zadań związanych z wysiedleniami ludności polskiej i żydowskiej był Sztab ds. Ewakuacji i Wywozu Polaków i Żydów do Generalnego

---

²⁸⁵ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 45 i 96; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 199-201 i 212; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj...”, s. 73 i 85; zob.: W. Porzycki, *Posłuszni aż do śmierci (niemieccy urzędnicy w Kraju Warty 1939-1945)*, Poznań 1997, s. 13-14.

²⁸⁶ Zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 201-202; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj...”, s. 85-86.

Gubernatorstwa (Stab für die Evakuierung und Abtransport der Polen und Juden in das Generalgouvernement), którą kierował szef SD-Leitabschnitt w Poznaniu SS-Sturmabführer Albert Rapp. Organ ten od stycznia 1945 r. nosił nazwę Specjalny Sztab do Spraw Wysiedlania Polaków i Żydów (Sonderstab für die Aussiedlung der Polen und Juden), a który z kolei został przekształcony w końcu marca 1940 r. w placówkę przesiedleńczą (Umwanderungsstelle), a następnie Centralą Przesiedleńczą w Poznaniu (Umwandererzentralstelle Posen - UWZ), której siedzibą szybko stała się Łódź. Organizacyjnie organ ten podlegał szefowi SD-Leitabschnitt w Poznaniu, nadzór nad nim sprawował inspektor policji bezpieczeństwa Ernst Damzog. Po przeniesieniu siedziby do Łodzi Centralą Przesiedleńczą kierował SS-Obersturmbannführer Hermann Krumei. Następnie na terenie tzw. „Kraju Warty” powstały jeszcze 2 sztaby osiedleńcze z 22 ekspozyturami powiatowymi. SD odpowiedzialna za przeprowadzanie akcji współpracowała w tym zakresie z władzami administracyjnymi wszystkich szczebli, od namiestnika począwszy, poprzez prezesów rejencji, nadburmistrzów, landratów, burmistrzów, a na wójtach i sołtysach skończywszy.²⁸⁷

Całością osadnictwa przesiedleńców na terenach polskich wcielonych do III Rzeszy miał zajmować się Centralny Urząd Imigracyjny (początkowo Einwandererzentralstelle Nord-Ost, potem Einwandererzentralstelle - Litzmannstadt - EWZ), powołany jesienią 1939 r. W tej placówce opracowywano plany osadnicze. Również jesienią 1939 r. został powołany specjalny Sztab ds. Terenowego i Zawodowego Rozmieszczenia Niemców Bałtyckich i Wołyńskich (Stab für die örtliche und berufliche Unterbringung der Balten- und Wolhyniendeutschen), kierowany przez dr. Alberta Derichsweilera prezesa Niemieckiego Frontu Pracy (Gauobmann der DAF) w Okręgu Rzeszy „Kraj Warty”. Do przeprowadzania akcji osiedleńczej ludności niemieckiej na terenach, z których uprzednio wysiedlono ludność polską i żydowską powołano też Urząd Osiedleńczy SS (SS-Ansiedlungsstab). Urząd podlegał wyższemu dowódcy SS i policji w tzw. „Kraju Warty”, który współdziałał w realizowaniu jego celów z Głównym Urzędem Rasy i Osadnictwa SS (SS-Rasse- und Siedlungshauptamt) w Berlinie.²⁸⁸

---

²⁸⁷ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 68; zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 1, s. 307; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 24-25; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 79-80; zob.: Sz. Datner, J. Gumkowski, K. Leszczyński, *Wysiedlanie...*, s. 25-26; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj...”, s. 50-51.

²⁸⁸ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 72; zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 1, s. 307 i 351; AIPN Po 3/565 t. 1 *Urzednicy partyjni NSDAP w Okregu „Kraj Warty”*. *Gau-Amtsblatt [do uzytku wewnetrznego]*, Posen 1940, s. 6; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj...”, s. 72-73; zob.: W. Porzycki, *Posluszni...*, s. 48; szerzej zob.: H. Zimniak, *Wartheland...*, s. 143-164.

Do realizacji polityki germanizacyjnej została powołana oficjalnie 28 października 1939 r. przez Namiestnika tzw. „Kraju Warty” Artura Greisera Centrala „Niemieckiej Listy Narodowej” (Zentralstelle „Deutsche Volksliste”) w Poznaniu. Wprowadziła ona z czasem podział ludności wpisanej na DVL na cztery grupy uwzględniające takie współczynniki jak: procent „niemieckiej krwi”, pochodzenie, tradycję, wychowanie, przywiązanie do określonych wartości czy poczucie przynależności narodowej. Szefem tego urzędu był dr Karl Albert Coulon, który pełnił jednocześnie funkcję kierownika Urzędu Narodowościowego w NSDAP w tzw. „Kraju Warty”.²⁸⁹

W 1943 r. Namiestnik tzw. „Kraju Warty” utworzył Związek Wydajnych Polaków (Verband der Leistungspolen). Do tego związku wpisywano „wydajnych Polaków”, którzy wyróżniali się lojalną postawą w stosunku do okupanta, zdyscyplinowanych, rzetelnie pracujących i zdrowych. Kandydatów - najczęściej mężczyzn po ukończeniu 18 roku życia ale nie tylko, rzadziej także niezamężne kobiety - przedstawiało władzom lokalnym NSDAP, kierownictwo zakładów pracy i szef zakładowy Niemieckiego Frontu Pracy (DAF). Kandydat musiał wyrazić zgodę na wpisanie do związku, a po wyrażeniu aprobaty wciągano tam również jego współmałżonka i dzieci do lat 14. Była to grupa uprzywilejowana, korzystająca z wielu dobrodziejstw aprowizacyjnych w trudnym okresie okupacji, pomimo tego związek nie przybrał charakteru masowego.²⁹⁰

Należy jeszcze wspomnieć o ważnej z punktu widzenia omawianego okręgu instytucji jaką był Związek (Stan) Żywcicieli Rzeszy (Reichsnährstand - RNS), regulujący organizację życia i pracy niemieckich chłopów, który podlegał wodzowi chłopów Rzeszy (Reichsbauerführer), będącemu jednocześnie Ministrem Wyżywienia i Rolnictwa Rzeszy SS-Obergruppenführerowi Richardowi Waltherowi Darré, a po nim (od 1942 r. do końca okupacji) SS-Obergruppenführerowi Herbertowi Backe. Wszystkie osoby i instytucje związane zawodowo z rolnictwem i wyżywieniem musiały należeć do tego związku, w

---

²⁸⁹ Zob.: S. Nawrocki, *Terror...*, s. 74-75; zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 1, s. 442; Zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 37; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 24; zob.: J. Wróbel, *Bilans okupacji niemieckiej w Łodzi 1939-1945*, [w:] *Rok 1945 w Łodzi. Studia i szkice*, pod red. J. Żelazko, Łódź 2008, s. 17; szerzej o szczególnej roli powiatu kępińskiego w ramach tzw. „Kraju Warty”, zob.: J. Wróbel, *Kwestie narodowościowe na terenie powiatu kępińskiego w latach 1945-1947*, [w:] *Kępno i Ziemia Kępińska w latach 1945-1956. Studia i szkice*, pod red. J. Bednarka, J. Żelazko, Łódź 2007, s. 80-83; zob.: Cz. Łuczak, *Przeobrażenia demograficzne w Poznaniu w okresie okupacji niemieckiej (1939-1945)*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1995, nr XXXVIII, s. 81-82; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 59, 139 i 417; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj...”, s. 71-72; zob.: W. Porzycki, *Posłuszni...*, s. 21; zob.: S. Nawrocki, *Hitlerowska...*, s. 241-242.

²⁹⁰ Zob.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 164-165; zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 1, s. 445-447; J. Wróbel, *Bilans...*, s. 22; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj...”, s. 26-27; zob. szerzej: K. Strykowski, *Położenie Polaków „wydajnie pracujących” (Leistungspolen) w Wielkopolsce w latach 1945-1946*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 2001/2002, r. VIII/IX, s. 165-179.

praktyce realizującego cele polityki NSDAP na wsi. Na czele chłopów w okręgu stał Krajowy Przywódca Chłopów (Landesbauernführer) lub Okręgowy Partyjny Przywódca Chłopów (Gaubauernführer der NSDAP), któremu podlegali przywódcy powiatowi (Kreisbauernführer), a im z kolei lokalni przywódcy chłopów (Ortsbauernführer). Formalnie organizacja okręgowa w tzw. „Kraju Warty” została utworzona na mocy zarządzenia wodza chłopów Rzeszy Richarda Walthera Darré z 23 stycznia 1940 r. (choć wcześniej w powiecie poznańskim powstały podwaliny tej instytucji ale miały one charakter lokalny i próbny). Krajowym przywódcą chłopów został SS-Standartenführer Karl Reinhardt (od 30 stycznia 1940 r. do 1 kwietnia 1941 r.), po nim zaś SS-Oberführer dr Hans Kohnert (najpierw jako przywódca komisaryczny od 1 kwietnia 1941 r., następnie jako przywódca od lipca 1941 r. do zakończenia okupacji). Siedzibą krajowego przywódcy chłopów był Poznań.²⁹¹

---

²⁹¹ Zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 28 i 31-37; zob.: K. Grünberg, *SS - czarna gwardia Hitlera*, Warszawa 1984, s. 96-98; zob.: W. Porzycki, *Posłuszni...*, s. 21.

1.9. Volkssturm na terenie tzw. „Kraju Warty” w końcowej fazie II wojny światowej.

25 września 1944 r. Adolf Hitler podpisał dekret o powołaniu ludowego pospolitego ruszenia (Volkssturm). Początkowo został on rozesłany gauleiterom jako tajna informacja, a opublikowano go dopiero 20 października 1944 r. Rekrutacja miała objąć wszystkich mężczyzn zdolnych do noszenia broni w przedziale wiekowym od 16 do 60 lat, którzy podlegali obowiązkowi pracy, a z różnych względów dotychczas nie byli wcieleni do wojska. Volkssturm był organizacją, nad którą pieczę sprawowała NSDAP z racji swej dominującej roli w III Rzeszy i obejmowania swoim nadzorem wszystkich zagadnień funkcjonowania państwa. Było to istotne z punktu widzenia aprowizacyjnego, organizacyjnego, kadrowego, szkoleniowego i ideologicznego funkcjonowania nowych oddziałów. Istotną rolę w powierzeniu Volkssturmu kierownictwu NSDAP miały względy polityczne m. in. ograniczenie zaufania Adolfa Hitlera do kół wojskowych po zamachu na swoje życie w tym samym roku.²⁹²

W Okręgu Rzeszy „Kraj Warty” organizacja Volkssturmu i ogólny nad nim nadzór spoczywał w ręku Gauleitera Artura Greisera. Pod względem organizacyjno-wojskowym, dowódczym, szkoleniowym, aprowizacyjnym, a nade wszystko odnośnie wykorzystania Volkssturmu w czynnej akcji bojowej i jej kierowania Artur Greiser podlegał Reichsführerowi SS i szefowi niemieckiej policji, będącemu jednocześnie komisarzem ds. umacniania niemieczyny i dowódcą wojsk zapasowych Heinrichowi Himmlerowi. Pod względem zaś kierownictwa politycznego, obsady personalnej stanowisk dowódczych oraz wcielania w szeregi Volkssturmu Greiser podlegał Kierownikowi Kancelarii Partii Reichsleiterowi Martinowi Bormannowi. Kadra kierująca poszczególnymi oddziałami Volkssturmu miała się rekrutować spośród zaufanych, zdolnych i wypróbowanych dowódców takich organizacji jak SA, SS, NSKK czy HJ.²⁹³

W obowiązkach i prawach członkowie Volkssturmu zostali zrównani z wszystkimi innymi żołnierzami sił zbrojnych. Z racji swego doraźnego charakteru służba w oddziałach w Volkssturmie była traktowana jako nadrzędna w stosunku do działalności we wszelkich innych organizacjach. Członkowie Volkssturmu różnili się od żołnierzy Wehrmachtu tym, że zwykle nie posiadali mundurów, gdyż sami musieli troszczyć się o swoją odzież. Wyróżniać ich miała specjalna opaska z napisem „Deutscher Volkssturm - Wehrmacht”. Poza czasem

---

²⁹² Zob.: T. Sawicki, *Niemieckie wojska lądowe na froncie wschodnim. Czerwiec 1944 - maj 1945 (struktura)*, Warszawa 1987, s. 132-133; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 32.

²⁹³ Zob.: T. Sawicki, *Niemieckie...*, s. 132-133.

ćwiczeń, szkoleń i innych obowiązków członkowie Volkssturmu nie przebywali w koszarach ale wykonywali swoją normalną pracę, pozostając jednak w pogotowiu na każde wezwanie do służby. Volkssturm był zorganizowany w drużyny, plutony, kompanie i bataliony. Rzadko, ale zdarzały się też pułki.²⁹⁴

Do podstawowych zadań Volkssturmu należały: ochrona granic, twierdz, rejonów umocnionych po to, aby uniemożliwić zaskoczenie przez przeciwnika, zatrzymywanie ataków do czasu nadejścia sił Wehrmachtu, obrona lokalnych punktów oporu przed atakami przeciwnika, ochrona zapór przeciwpancernych, obrona wskazanych obiektów, budowa wałów i fortyfikacji oraz innych polowych umocnień, jak również ich konserwacja, działania dotyczące zaopatrywania walczących oddziałów, organizacja i ochrona akcji ewakuacyjnych, eskortowania jeńców, pacyfikacja zaburzeń w szeregach robotników cudzoziemskich i in. Volkssturm rozpoczął też przejmowanie zadań straży miejskiej i wiejskiej (Stadt- und Landwacht), rozwiązanych 31 grudnia 1944 r. Zmieniające się warunki zbliżającej się do końca II wojny światowej i bezkompromisowa postawa wodza III Rzeszy wymogły na członkach Volkssturmu walkę do samego końca.²⁹⁵

---

²⁹⁴ Zob.: *tamże*, s. 133-134.

²⁹⁵ Zob.: *tamże*, s. 136-137; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 191.

1.10. Polityka niemieckich władz okupacyjnych wobec polskiej i żydowskiej ludności w tzw. „Kraju Warty”.

Jednym z głównych założeń polityki zagranicznej „Führera i kanclerza Rzeszy” Adolfa Hitlera była od początku konieczność odrzucenia postanowień traktatu wersalskiego, podpisanego po zakończeniu I wojny światowej. Z tego założenia wynikało m. in. dążenie do rewizji granic. Jeśli dodamy jeszcze cel ideologiczny, którym było szukanie na Wschodzie przestrzeni życiowej (Lebensraum) przede wszystkim dla niemieckich chłopów, mających tam realizować wizję wspólnoty „krwi i ziemi” (Blut und Boden), to od razu dostrzeżemy możliwość potencjalnego konfliktu z sąsiednią Polską. Podczas tajnej narady z dowódcami Wehrmachtu 28 sierpnia 1939 r., tuż przed podjęciem agresji przeciwko Polsce, Hitler jasno wyłożył swoje stanowisko dotyczące postępowania z ludnością polską. W myśl jego zaleceń należało dążyć do zniszczenia państwa polskiego, natomiast w stosunku do ludności podbitego kraju należało fizycznie ją wyniszczyć przez surowe, bezwzględne i bezlitosne postępowanie. Kiedy 1 września 1939 r. nazistowskie Niemcy zaatakowały Polskę, okazało się, że najeźdźcy dysponują gotowym już planem unicestwienia polskiej inteligencji („Intelligenzaktion”). Celem tej akcji było pozbawienie narodu polskiego warstw przywódczych i potencjalnych źródeł oporu przeciwko najeźdźcom.²⁹⁶

Realizując wytyczne Adolfa Hitlera dotyczące sposobów postępowania z ludnością polską, najeźdźcy mścili się już od pierwszych dni wojny na obrońcach wsi, miasteczek i miast za stawiany im zbrojnie opór. Wśród pierwszych ofiar byli liczni przedstawiciele Komitetów Obywatelskich zwanych też Strażą Obywatelską lub Obroną Narodową. Komitety Obywatelskie powstawały bądź samorzutnie po ewakuacji z poszczególnych miejscowości władz cywilnych i wojskowych przejmując na siebie obowiązek obrony, bądź były powoływane na początku września 1939 r. przez starostów w celu ochrony ważnych węzłów komunikacyjnych i placówek użyteczności publicznej przed dywersją. Komitety Obywatelskie przejęły na siebie poza obowiązkami o charakterze wojskowym również rolę policyjno-porządkową i administracyjną. Pomimo tego, że w myśl Konwencji Haskiej z 1907 r. członkom Komitetów Obywatelskich przysługiwały prawa kombatanckie, przez Niemców uznawani byli za bandytów i skazywani na śmierć. Wystarczającym pretekstem dla Niemców do fizycznej likwidacji Polaków stało się w tych pierwszych dniach wojny posiadanie przez tych ostatnich broni, amunicji, łusek wystrzelonych naboju, munduru członka Przysposobienia

---

²⁹⁶ Zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 15-16 i 32; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 14-19; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 59-66.

Wojskowego (PW), straży pożarnej, mundurka harcerskiego lub opaski Komitetu Obywatelskiego. Szacuje się, że w ten sposób na samym początku wojny zginęło ok. 900 osób.²⁹⁷

Warto w tym miejscu dodać, że w październiku 1939 r., w czasie zarządu wojskowego (Militärverwaltung) nad terenem tzw. „Kraju Warty” miało miejsce wiele masowych egzekucji. Choć masowe stracenia trwały przez cały okres okupacji, to największe ich nasilenie przypadało na okres od września 1939 r. do połowy 1940 r. Od końca 1939 r. pod wpływem światowej opinii publicznej zaczęto ograniczać egzekucje publiczne zastępując je mordami popełnianymi nocą w lasach, na cmentarzach, dziedzińcach więziennych lub w obozach koncentracyjnych. Po połowie 1940 r. publiczne stracenia miały miejsce rzadziej, co nie znaczy, że nie odbywały się wcale. Późniejsze egzekucje były przeprowadzane jako represje za zamachy na nazistowskich funkcjonariuszy dokonywane przez ruch oporu, względnie za sabotaż.²⁹⁸

Po utworzeniu 8 października 1939 r. Okręgu Rzeszy „Reichsgau Posen”, którego nazwa została zmieniona 29 stycznia 1940 r. na Okręg Rzeszy „Kraj Warty”, jego zarządca Artur Greiser rozpoczął kształtować własną politykę w stosunku do miejscowej ludności. Tzw. „Kraj Warty” stanowił w koncepcji Gauleitera Greisera narodowo-socjalistyczny „poligon doświadczalny” (Exerzierplatz), na którym były wypróbowywane różnorodne modele rozwiązań dotyczących ułożenia stosunków politycznych, demograficznych i gospodarczych z ludnością polską i żydowską zamieszkałą w okręgu. Namiestnik postanowił stworzyć z zarządzanej przez siebie jednostki administracyjnej „wzorcowy okręg” (Mustergau). Okręg ten miał wyprzedzać inne pod względem przede wszystkim właściwie przeprowadzanej germanizacji oraz szybkiego i skutecznego wypracowania metod postępowania z miejscową ludnością polską i żydowską. Tzw. „Kraj Warty” miał ulec w perspektywie 10 lat całkowitej germanizacji. Wyznaczono mu rolę „spichlerza Rzeszy”, z którego miały pochodzić surowce, żywność oraz tania siła robocza.²⁹⁹

Powyższe cele były realizowane z bezwzględną brutalnością i konsekwencją. Podstawą stosunku władz okupacyjnych do Polaków i Żydów był rasistowski podział, w którym Niemcy zostali sklasyfikowani jako „nadludzie” (Übermenschen) lub „naród panów” (Herrenvolk), Polacy i Żydzi zaś jako „podludzie” (Untermenschen) lub niewolnicy. W

²⁹⁷ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 32-34; zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 88-99; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 28-31; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 20-21.

²⁹⁸ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 34-35; zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 186-220; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 48-54 i 70-79; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 21-24.

²⁹⁹ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 10-11 i 16; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 41-42; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 10-13, 101-109 i 166; zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 481-482.

związku z tym założeniem Niemcy szybko objęli kierownicze stanowiska we wszystkich dziedzinach życia po to, by zagwarantować ściśle przestrzeganie reguł okupacyjnych. Od razu też ustawili się na pozycji uprzywilejowanej zastrzegając tylko dla siebie udział w wielu dziedzinach aktywności życiowej na płaszczyźnie ekonomicznej, politycznej, oświatowej, sportowej czy kulturalnej.³⁰⁰

Po pierwszych mordach ludności żydowskiej dokonanych w pierwszych dniach II wojny światowej najeźdźcy przystąpili do realizacji celów całkowitego pozbycia się Żydów z tzw. „Kraju Warty”. Rozpoczęło się masowe wywożenie ludności żydowskiej do Oświęcimia (Auschwitz) gdzie zginęło ok. 75 tys. osób. Żydzi pochodzący z mniejszych miejscowości mieli być najpierw skoncentrowani w - wydzielonych specjalnie w tym celu dzielnicach większych miast - gettach (położonych w dogodnych pod względem komunikacyjnym miejscach), a następnie usunięci z tzw. „Kraju Warty” lub wymordowani. W tym ostatnim celu założono obóz zagłady w Chełmnie n. Nerem (Kulmhof), do którego pierwszy transport Żydów dotarł 8 grudnia 1941 r. W obozie tym zginęło ok. 270 tys. Żydów. Szacuje się, że ogółem zginęło ok. 380 tys. Żydów z tzw. „Kraju Warty”. Zanim jednak to nastąpiło należało ludność tę maksymalnie wyeksploatować pod względem gospodarczym, grabiąc jej mienie i wykorzystując jako tanią siłę roboczą, co w szczególnie widoczny sposób czynił właśnie Namiestnik tzw. „Kraju Warty” Artur Greiser. Stopniowo okręg miał się stać „wolny od Żydów” (Judenfrei).³⁰¹

Także osoby psychicznie chore miały być wymordowane w specjalnej akcji eutanazyjnej, rozpoczętej pod koniec października 1939 r. w myśl hasła „życie niegodne życia” (lebensunwertes leben). Akcję oznaczono kryptonimem „T4” pochodzącym stąd, że siedziba zespołu prowadzącego program eutanazji mieściła się w Berlinie przy Tiergartenstrasse 4. Od 1941 r. zmieniono kryptonim na „14 f 13”. Uśmiercaniem pacjentów szpitali psychiatrycznych na terenie tzw. „Kraju Warty” zajmował się specjalny oddział SS (SS-Sonderkommando) dowodzony przez SS-Obersturmführera Herberta Lange. Szacuje się, że akcja ta pochłonęła ok. 4 tys. osób w tym wszystkich pacjentów szpitali dla psychicznie chorych w Dziekanowie (1201), Owińskach (1000), Kościanie (542), Kochanówce (692), Gostyninie (107), Warcie (582), Poznaniu (28) i Śremie. Zostali oni rozstrzelani albo

---

³⁰⁰ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 9-10; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 17-18; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 27-28.

³⁰¹ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 36; zob.: M. Maranda, *Nazistowskie obozy zagłady. Opis i próba analizy zjawiska*, Warszawa 2002, s. 43-50; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 85-93; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 41-48; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 66.

zagazowani w specjalnych samochodach lub zabici zastrzykami luminalu i pogrzebani w masowych grobach w okolicznych lasach.³⁰²

Polakom wyznaczono rolę służenia Niemcom. Celom tym podporządkowane były takie działania, jak: wymordowanie warstw przywódczych i wyniszczenie biologiczne kolejnej części ludności, wysiedlenie części ludności polskiej poza teren tzw. „Kraju Warty” oraz przekształcenie pozostałych na miejscu Polaków w niewolników. Aby cele te osiągnąć władze okupacyjne stworzyły w tzw. „Kraju Warty” maszynę bezwzględnego terroru realizowanego w głównej mierze przez aparat policyjny.³⁰³

Od początku okupacji terenu tzw. „Kraju Warty” przeprowadzano tutaj na masową skalę egzekucje, osadzano miejscowych w więzieniach i obozach koncentracyjnych, germanizowano przemocą polskie dzieci, za pomocą specjalnych dyrektyw obniżano przyrost naturalny, zmuszano do wyniszczającej pracy fizycznej, głodzono, utrzymywano niski standard sanitarny i higieniczny, poprzez całkowitą likwidację polskiego szkolnictwa hamowano rozwój umysłowy. Ograniczono swobodę posługiwania się językiem polskim, rugując go najpierw z urzędów i instytucji, a następnie z wielu miejsc publicznych i zakładów pracy. Uniemożliwiono uczestnictwo w życiu religijnym. Zlikwidowano wszystkie polskie gazety, biblioteki publiczne, pozbawiono możliwości uczestnictwa w przedstawieniach teatralnych, na koncertach i innych imprezach kulturalnych. Tylko do kin - w bardzo ograniczonym zakresie i tylko w wyznaczonych miejscach - ludność polska mogła chodzić ze względu na propagandowy charakter seansów. Zakazano też zdobywania kwalifikacji niezbędnych w fabrykach, rzemiośle i handlu oraz zdawania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich. Polak mógł zostać jedynie niewykwalifikowanym robotnikiem (ungelehrter Arbeiter). Nauczanie, w nielicznych zresztą miejscowościach w tzw. „Kraju Warty” zostało zredukowane do czytania, pisania i rachowania, jedynie na elementarnym poziomie. Tak, aby te „umiejętności” pozwoliły w przyszłości lepiej służyć swoim panom, którzy szybko się zorientowali, że całkowity brak tych podstaw może przynieść więcej szkody niż pożytku z punktu widzenia polityki okupacyjnej.³⁰⁴

Likwidacji uległy wszystkie polskie urzędy, instytucje państwowe i samorządowe, stronnictwa polityczne oraz organizacje społeczne. Szybko w ich miejsce powstały ich

---

³⁰² Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 35-38; por.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 216-217, w której autorka szacuje liczbę strat Szpitala dla Psychicznie i Nerwowo Chorych w Kochanówce k. Łodzi na 1500; por.: Cz. Łuczak, „*Kraj Warty*”..., s. 37; por.: A. Hojan, *Nazistowska...*, s. 3-34; por.: M. Maranda, *Nazistowskie...*, s. 29-38; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 79-80; zob.: T. Matzek, *Zamek...*, s. 22-24.

³⁰³ Zob.: L. Gomolec, S. Kubiak, *Terror...*, s. 5-22; zob.: Cz. Łuczak, „*Kraj Warty*”..., s. 19; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 59-66; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 10-20; zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 481-482.

³⁰⁴ Zob.: Cz. Łuczak, „*Kraj Warty*”..., s. 19-23; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 66-69; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 284-287.

niemieckie odpowiedniki. W wyniku dokonanego podziału rasistowskiego na „panów” i „niewolników”, Niemcy na każdym kroku okazywali swoją wyższość, przeprowadzając ściśle rozgraniczenie obu narodowości. Większość instytucji była dostępna tylko dla Niemców, a tam gdzie dopuszczano dostęp polskiej ludności, pojawiało się rozgraniczenie w postaci wydzielonych stref z napisem „tylko dla Niemców” (nur für Deutsche). System szykan opierający się na licznych zakazach i nakazach skutkujących niewspółmiernie wysokimi karami za ich przekraczanie dotyczył każdej dziedziny życia. W tym celu zostało stworzone specjalne ustawodawstwo dla Polaków charakteryzujące się uproszczoną procedurą oraz natychmiastową wykonalnością i surowością wyroków. Kara pozbawienia wolności miała być odbywana wyłącznie w obozie karnym. Nie bez powodu wśród polskiej ludności funkcjonowało określenie „obóz karny - Kraj Warty” (Straflager Wartheland), używane niekiedy nawet przez administrację niemiecką.³⁰⁵

Obok indywidualnych i masowych mordów omawianych w innym miejscu niniejszej pracy formą bezpośredniej eksterminacji było traktowanie przez najeźdźców więźniów. W więzieniach tzw. „Kraju Warty” przebywało przez cały okres okupacji łącznie ponad 50 tys. osób. Najwięcej osadzonych przebywało w więzieniach w Rawiczu, we Wronkach i w Sieradzu. Po wprowadzeniu specjalnego prawa karnego dla Polaków i Żydów, część więzień została w 1942 r. zamieniona na obozy karne, w których panował głód i szerzące się choroby. Wyniszczająca praca, złe traktowanie, brak środków higienicznych i lekarstw, prowadził do licznych zgonów. Zmarło w ten sposób ok. 3 tys. osadzonych tam Polaków, a ok. 900 kolejnych zostało zamordowanych w trakcie spiesznej ewakuacji więzień i obozów podjętej i przeprowadzanej przez nazistowską administrację tzw. „Kraju Warty” w obliczu zbliżającego się radzieckiego frontu. Do tej liczby należy doliczyć przynajmniej kilkudziesięciu Polaków zamęczonych przez nazistów w obozach internowania, istniejących do pocz. 1940 r.³⁰⁶

Tak jak w innych dziedzinach życia w tzw. „Kraju Warty” również w kwestii religijnej Artur Greiser wypracował własną politykę. 5 lutego 1940 r. Namiestnik skierował do Ministra Spraw Kościelnych Rzeszy Hansa Kerrla pismo z żądaniem, aby powierzono mu prawo do uporządkowania stosunków kościelnych w podległym mu okręgu, niezależnie od polityki realizowanej w tzw. „Starej Rzeszy”. Już jesienią tego samego roku zerwane zostały wszelkie kontakty służbowe między ww. ministerstwem a Namiestnikiem. Kolejny krok do całkowitej emancypacji uczynił Adolf Hitler w 2 poł. 1941 r. pozbawiając Ministra Spraw

---

³⁰⁵ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 27-33 i 194-202; zob.: Cz. Łuczak, „*Kraj Warty*”..., s. 24-26 i 81; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 55-58.

³⁰⁶ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 34-35.

Kościelnych Rzeszy Hansa Kerrla wpływu na kształtowanie stosunków kościelnych w tzw. „Kraju Warty”. Odtąd Greiser prowadził politykę kościelną w podległym mu okręgu według własnego uznania, konsultując jedynie swoje decyzje z Kierownikiem Kancelarii Partii Martinem Bormannem i jego podwładnym z referatu spraw kościelnych Kancelarii Partii - odpowiadającym za sprawy kościelne na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy - radcą ministerialnym Kurtem Krügerem.³⁰⁷

Dla ponad 3 mln katolików spośród ludności polskiej zamieszkałej w tzw. „Kraju Warty” władze okupacyjne pozostawiły w październiku 1939 r. ok. 80 księży polskich. W ten sposób kilka powiatów tego okręgu w ogóle pozbawiono polskich księży np. w pow. jarocińskim i krotoszyńskim, a w innych zezwolono na pozostanie 1-2 księży np. w pow. gostyńskim, szamotulskim i wieluńskim. W kwietniu 1944 r. otwartych było dla Polaków wyznania rzymskokatolickiego ok. 60 świątyń w całym tzw. „Kraju Warty”. To znacznie utrudniało, czy wręcz paraliżowało dostęp do posługi duszpasterskiej w tzw. „Kraju Warty”, rozwijało się więc duszpasterstwo tajne, za które groziło zesłanie do obozu koncentracyjnego.³⁰⁸

13 września 1941 r. Artur Greiser wydał rozporządzenie o związkach i stowarzyszeniach religijnych, w którym nadał osobowość prawną czterem takim organizacjom. Wśród nich nie było rzymskokatolickiego Kościoła narodowości polskiej, który do końca okupacji nie uzyskał statutu prawnego.³⁰⁹ Duchowieństwo katolickie już od pierwszych dni wojny, aż do końca okupacji ponosiło straty w wyniku eksterminacyjnej działalności nazistów, księża ginęli w ramach akcji „Inteligencja”, w obozach koncentracyjnych i zagłady, w masowych egzekucjach, w wyniku nieodpowiednich warunków żywieniowych, higienicznych, mieszkaniowych, wskutek braku opieki lekarskiej itp. Straty osobowe księży z terenu tzw. „Kraju Warty” sięgnęły w całym okresie okupacji 752.³¹⁰

Jednym z głównych założeń władz niemieckich w stosunku do ludności polskiej było wysiedlenie znacznej jej liczby do innych rejonów świata. „Generalny Plan Wschodni” (Generalplan Ost - GPO) zakładał wysiedlenie do 85% Polaków z ich dotychczasowych siedzib. Realizacja tego planu zależała od zwycięskiego dla Niemców zakończenia wojny.

---

³⁰⁷ Zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 52-56; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 217-228.

³⁰⁸ Zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 99-101; por.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 221-222; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 302, 304 i 309-310.

³⁰⁹ Zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 120-122; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 222-223; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 304-305.

³¹⁰ Zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 234-275; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 220; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 302.

Władze nazistowskie były zgodne co do koncepcji wysiedlenia z tzw. „Kraju Warty” Polaków, różnice dotyczyły jedynie ich liczby. Jedna koncepcja zakładała wysiedlenie wszystkich Polaków mieszkających na wsi, inna wysiedlenie ponad 1 mln osób, jeszcze inna przewidywała usunięcie poza obręb okręgu 540 tys. przedstawicieli ludności polskiej. Plany te pokrzyżował jednak przebieg II wojny światowej. Od początku okupacji miały miejsce niezorganizowane wysiedlenia pojedynczych osób i rodzin dotyczące głównie wielkich posiadaczy ziemskich, kupców i rzemieślników, a przeprowadzane do końca listopada 1939 r. przez władze lokalne. Stopniowo, od początku listopada 1939 r., kontrolę nad wysiedleniami zaczęły przejmować specjalnie w tym celu powołane instytucje (o których mowa jest w innej części niniejszej pracy), aby nadać im charakter zorganizowany i masowy. Odtąd wysiedlanie odbywało się według ściśle określonego planu i było nadzorowane przez policję bezpieczeństwa i służbę bezpieczeństwa na mocy uprawnień powierzonych w okręgu Pełnomocnikowi Komisarza Rzeszy ds. Umacniania Niemczyzny. Bezpośrednio do wysiedlania zaangażowane były formacje żandarmerii, policji ochronnej (Schupo), Selbstschutzu, SA, SS i NSKK. Wysiedlano osoby figurujące na specjalnych listach imiennych, na których znaleźli się działacze polityczni i społeczni, przedstawiciele inteligencji, powstańcy śląscy i wielkopolscy, właściciele większych przedsiębiorstw gospodarczych, inwalidzi, nieuleczalnie chorzy i starcy. Okres zorganizowanego, masowego wysiedlania trwał do października 1944 r. Szacuje się, że w całym okresie okupacji wysiedlonych poza teren tzw. „Kraju Warty” zostało 435 167 tys. Polaków.³¹¹

Poza wysiedlaniem poza obręb tzw. „Kraju Warty” dokonywane były również przesiedlenia wewnątrz samego Okręgu zwane tutaj „wypieraniem” lub „rugowaniem” (Verdrängung). Przebiegały one w ten sposób, że osobę lub rodzinę przenoszono z jednej miejscowości do drugiej, z dzielnic położonych w centrum miast na ich obrzeża, z mieszkań lepszych na gorsze, czy z większych gospodarstw na mniejsze. „Wypieranie” miało na celu przygotowanie lepszych warunków dla osiedlanych Niemców (zwykle dla 1 Niemca wysiedlano 2-3 Polaków). W trakcie „wypierania” na miejscu należało pozostawić część lub całe mienie. Niemcy przejmowali bardziej rentowne placówki gospodarcze, czasami pozostawiano dawnych właścicieli w roli zarządców. Niekiedy próbowano się w ten sposób pozbyć ludności polskiej z określonych dzielnic, miejscowości, ulic i rejonów, głównie ze względów militarnych. Często nie wyznaczano wysiedlonym Polakom mieszkań zastępczych

---

³¹¹ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 52-57; zob.: Cz. Łuczak, *„Kraj Warty”...*, s. 49-58; zob.: S. Datner, J. Gumkowski, K. Leszczyński, *Wysiedlanie...*, s. 5-31; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 116-135 i 142-148; zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 491-495; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 68-74.

zmuszając ich do tułaczego trybu życia, co w warunkach okupacyjnych musiało kończyć się zatargami z policją i aparatem administracyjnym. Część tych osób osadzono w specjalnych „rezerwatach dla Polaków” (Polenreserve) czyli wioskach przeznaczonych do zamieszkania wyłącznie przez ludność polską, funkcjonujących w l. 1942-1943 w powiatach ostrowskim, kaliskim i wieluńskim. W rezerwatach tych skoncentrowanych było łącznie 5798 Polaków. Wioski miały w założeniu stanowić rezerwuar taniej siły roboczej dla niemieckiego rolnictwa i przemysłu. Szacuje się, że w wyniku „wypierania” 194 428 Polaków z tzw. „Kraju Warty” zostało pozbawionych swoich siedzib.³¹²

Łącznie w czasie okupacji niemieckiej ok. 1,5 mln. osób zostało wysiedlonych i „wypartych” ze swoich przedwojennych domostw i gospodarstw. Sposób przeprowadzania wysiedleń i „wypierania”, nieludzkie warunki pobytu w obozach przejściowych, transport w bydlęcych wagonach, lata wygnania, prymitywne warunki mieszkaniowe, duże zagęszczenie mieszkańców, niewystarczające do życia środki, brak własnych warsztatów pracy, niedostateczne warunki sanitarne, brak opieki lekarskiej itp. przyczyniły się do śmierci i długoletnich chorób u wielu osób objętych akcją wysiedleńczą i przesiedleńczą. Wiele osób zostało pobitych, a kilka nawet zabitych podczas przeprowadzania tych akcji. Była to jedna z form eksterminacji ludności polskiej i żydowskiej.³¹³

Z tzw. „Kraju Warty” wywieziono na roboty przymusowe do „Starej Rzeszy” (Altreich) kilkakrotnie większą ilość Polaków niż ze Śląska i Pomorza. Wynikało to z odmiennej polityki narodowościowej. Artur Greiser zarządził odmienny sposób wpisywania ludności na niemiecką listę narodowościową (DVL), w związku z czym znalazła się na niej tylko niewielka liczba Polaków, których można było bez zastrzeżeń wysłać na roboty w głąb Niemiec. Robotnicy przymusowi byli imiennie wzywani do urzędów pracy, gdzie dowiadywali się o decyzji wysłania ich na roboty do Niemiec, terminie wyjazdu oraz miejscu zbiórki. Tylko w nielicznych przypadkach udawało się zmienić tę decyzję. Transport do „Starej Rzeszy” odbywał się w wagonach osobowych lub towarowych pod eskortą. Ani robotnicy, ani ich rodziny, w momencie wyjazdu nie znali dokładnego miejsca przeznaczenia.

---

³¹² Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 56-57; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 56-57; zob.: S. Datner, J. Gumkowski, K. Leszczyński, *Wysiedlanie...*, s. 23-31; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 135-142 i 148-154; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 74-75.

³¹³ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 52-58; zob.: S. Datner, J. Gumkowski, K. Leszczyński, *Wysiedlanie...*, s. 5-31; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 119-154; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 57; zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 491-495.

Akcja ta trwała przez cały okres okupacji. Łącznie z tzw. „Kraju Warty” zostało wywiezionych na roboty przymusowe do Rzeszy ok. 450 tys. Polaków.³¹⁴

Artur Greiser postanowił zewidencjonować wszystkie osoby zdolne do pracy w tzw. „Kraju Warty” w celu jak największego wykorzystania polskiej siły roboczej. Dlatego już we wrześniu i październiku 1939 r. cały okręg został pokryty siecią urzędów pracy. Na szczycie tej struktury mieścił się centralny dla całego tzw. „Kraju Warty” Krajowy Urząd Pracy (Landesarbeitsamt) w Poznaniu, któremu podlegały rejencyjne urzędy pracy w Poznaniu, w Łodzi i w Inowrocławiu, a im z kolei powiatowe urzędy pracy. Powiatowe urzędy pracy dysponowały kilku filiami w mniejszych miejscowościach. Szefowie wyższych szczebli, okręgowego i rejencyjnego byli jednocześnie pełnomocnikami powiernika Rzeszy ds. pracy. Skupienie obu tych funkcji skutkowało tym, że byli oni władni rozstrzygać wszelkie sprawy dotyczące zatrudnienia ludności. Od razu przystąpiono do rejestrowania ludności polskiej w wieku 14-60 (w niektórych miejscowościach nawet do 70) lat. Polacy zostali zmuszeni pod groźbą surowych sankcji do zgłoszenia się we wskazanym terminie do urzędu pracy, a następnie do podjęcia w trybie natychmiastowym każdej wskazanej im pracy. Usankcjonowany został w ten sposób przymus pracy. Ewidencjonowanie zostało zakończone już w listopadzie 1939 r.³¹⁵

Władze okupacyjne zmuszały Polaków do wyniszczającej siły fizycznej pracy. Często pracowali oni od 60 do 72 godzin tygodniowo, a ponadto zapędzano ich jeszcze do prac porządkowych w zakładach pracy, w miejscach publicznych takich jak place ulice itp. Za te prace dodatkowe zwykle nie otrzymywali wynagrodzenia. Polskich pracowników z czasem pozbawiono nawet możliwości urlopu. Do poł. 1941 r. polscy robotnicy mogli wykorzystać 7 dni urlopu w ciągu roku. 1 lutego 1942 r. Artur Greiser wydał zarządzenie, które zabraniało udzielać urlopów Polakom zatrudnionym w służbie publicznej. Rozporządzenie z 24 marca 1943 r. zniosło w ogóle urlopy udzielane Polakom z nielicznymi szczególnymi wyjątkami, które zależały od decyzji władz okupacyjnych. W tzw. „Kraju Warty” często stosowano karę chłosty za zbyt małą - zdaniem pracodawcy - efektywność pracy oraz za najmniejsze nawet naruszanie dyscypliny pracy. Polacy mogli być nawet za to umieszczeni - za pośrednictwem Gestapo - w obozie karnym, bądź bezterminowo, bądź na czas krótki. W tym ostatnim przypadku często stosowano tzw. „weekendowe pouczenie” (Wochenendbelehrung), polegające na pobycie skazanego w obozie od sobotniego popołudnia do poniedziałkowego

---

³¹⁴ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 58-63; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 163-186; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 74-78; zob.: T. Janicki, *Wiś...*, s. 76-77.

³¹⁵ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 172-173; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 163-170 i 184-186; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 147-153.

poranka. Podczas takiego pobytu w obozie osadzony był maltretowany, zmuszany do wymyślnych i uciążliwych ćwiczeń bez chwili odpoczynku oraz ciężkich prac fizycznych. Po takim „pouczeniu”, aresztowani, którzy byli kompletnie wyczerpani, poranieni, pobici, przez kilkadziesiąt godzin pozbawieni snu, musieli się zaraz rano, po zwolnieniu z obozu, stawić do pracy. 30 lipca 1944 r. Artur Greiser jako komisarz obrony Rzeszy w tzw. „Kraju Warty” wydał zarządzenie, aby wszyscy Polacy w wieku 15-65 lat wzięli udział w służbie stanu wyjątkowego (Notdienstverpflichtung), w ramach której budowali umocnienia obronne (tzw. Einsatz).³¹⁶

Także ludność żydowska była wykorzystywana jako tania siła robocza i eksploatowana, aż do całkowitego wyczerpania. Stworzono dla Żydów sieć ok. 120 obozów pracy w tzw. „Kraju Warty”, gdzie byli zatrudnieni przy budowie autostrady Frankfurt n. Odrą-Poznań, przy robotach drogowych, melioracyjnych, w budownictwie, kolejnictwie, rolnictwie i przemyśle (również zbrojeniowym). Warunki w jakich bytowali i pracowali Żydzi prowadziły do pośredniej eksterminacji. Głód, brak higieny, choroby, insekty, brak opieki lekarskiej, przełudnienie i wyniszczająca praca były przyczyną wielu zgonów wśród robotników żydowskich. Liczbę tę powiększało nieludzkie traktowanie przez nazistów, którzy maltretowali, katowali i zabijali także tych, wykorzystywanych do ciężkiej pracy Żydów. Realizowali oni w ten sposób program eksterminacji ludności żydowskiej, w którym wyniszczająca praca była tylko jednym z etapów. 9 sierpnia 1943 r. Heinrich Himmler zarządził likwidację obozów pracy dla Żydów. Wówczas część tych robotników trafiła do getta w Łodzi, a część bezpośrednio do obozu w Chełmnie n. Nerem (Kulmhof) w celu zagazowania. Proces eksterminacji ludności żydowskiej przebiegał wolniej w gettach niż w ww. obozach pracy. Masowa zagłada Żydów dobiegła końca w poł. 1944 r. w obozie w Chełmnie n. Nerem (Kulmhof), dokąd trafiły ostatnie transporty tej ludności z getta w Łodzi.³¹⁷

W poszukiwaniu taniej siły roboczej administracja okupacyjna Artura Greisera postanowiła wykorzystać do tego celu więźniów. Wykonywali oni prace w przemyśle zbrojeniowym, w rolnictwie, przy budowie dróg oraz w warsztatach więziennych. Nie oszczędzano w tym względzie również dzieci skoncentrowanych w obozach np. w Dzierżan

---

³¹⁶ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 33 i 147-157; zob.: Cz. Łuczak, „*Kraj Warty*”..., s. 188-192; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 161-163 i 507-512.

³¹⁷ Zob.: Cz. Łuczak, „*Kraj Warty*”..., s. 192-194; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 86-93; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 44.

k. Łodzi, czy w Łodzi przy ul. Łąkowej. Więźniowie - głodni, bici, maltretowani i izolowani - pracowali ciężko. Okupant realizował w ten sposób zasadę „wyniszczenia przez pracę”.³¹⁸

Władze okupacyjne próbowały zniemczyć (Eindeutschung) niewielki odsetek ludności polskiej, który spełniał wymogi rasowe. W myśl dyrektyw Hitlera zasymilowaniu miało ulec ok. 3% czyli ok. 120 tys. osób z ludności polskiej zamieszkującej wówczas tzw. „Kraj Warty”. Greiser uważał tę liczbę za zawyżoną sugerując aby wynosiła ona ok. 100 tys. Polaków w perspektywie 10 lat. Nie oglądano się przy tym na stanowisko ludności polskiej w znakomitej większości wrogo nastawionej do tego typu inicjatyw podejmowanych przez władze okupacyjne. Do 31 października 1944 r. udało się władzom okupacyjnym - pomimo wysiłków czynionych w tym kierunku - wysłać z tzw. „Kraju Warty” w głąb „Starej Rzeszy” jedynie 17 299 Polaków w celu zgermanizowania. Tak więc nie można mówić o sukcesie tej akcji.³¹⁹

Innym przejawem narodowościowej polityki władz okupacyjnych w stosunku do ludności polskiej było uprowadzanie polskich dzieci w celu poddania germanizacji. Wyszukiwano - począwszy od 18 czerwca 1941 r. kiedy wyraził na to zgodę Himmler w liście do Greisera - dzieci odpowiadające kryteriom rasowym. Wymogi zostały drobiazgowo opracowane przez agendy podległe Reichsführerowi SS i szefowi niemieckiej policji Heinrichowi Himmlerowi. Przeszukiwano sierocińce, odbierano sieroty pełnoprawnym opiekunom - w tym najbliższym krewnym, uprowadzano dzieci niekiedy wprost ze szkoły, zabierano dzieci rodziców skazanych za udział w ruchu oporu, podobnie postępując z półsierotami z małżeństw mieszanych polsko-niemieckich, jeśli pozostali przy życiu rodzic był Polakiem, dziecko zabierano. Wszystkie te dzieci były następnie kierowane do specjalnych domów wychowawczych, które znajdowały się w: Bruczkowie, Kaliszu, Gnieźnie, Ludwikowie, Pokrzywnie, Poznaniu, Puszczykowie i Zaniemyślu. Opiekę nad najmłodszymi dziećmi w wieku 2-6 lat przejęła organizacja „Źródło Życia” (Lebensborn). W tych specjalnych domach wychowawczych dokonywano ostatecznej selekcji zabranych dzieci i te, które zostały wybrane, były poddawane systematycznej germanizacji. Wobec opornych stosowano przymus. Dzieci otrzymywały nowe niemieckie nazwiska, a następnie po kilkumiesięcznym pobycie w specjalnych domach wychowawczych na terenie tzw. „Kraju Warty”, były wywożone do specjalnych ośrodków w „Starej Rzeszy”. Później w przeważającej części dzieci były przekazywane niemieckim rodzinom, które je adoptowały, a

---

³¹⁸ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 195-196; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 245; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 164.

³¹⁹ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 63-65; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 187-188; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 57-64; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 92-94.

następnie wychowywały w duchu germańskim. W związku z tym, że naziści przeprowadzali akcję w najściślejszej tajemnicy, nie jest możliwe podanie dokładnej liczby określającej ilość - porwanych w celu zgermanizowania - dzieci. Szacuje się, że było ich kilkanaście tysięcy. Tylko część z tych dzieci udało się po wojnie odzyskać dzięki determinacji rodziców i władz państwowych. Większości jednak nie udało się odnaleźć, gdyż albo zginęły w czasie działań wojennych albo zasymilowały się ze społeczeństwem niemieckim, będąc kolejną wielką stratą dla swoich rodzin i dla narodu polskiego.³²⁰

Formą pośredniej eksterminacji ludności polskiej w tzw. „Kraju Warty” było ograniczenie czy wręcz zahamowanie przyrostu naturalnego. W tym celu władze okupacyjne postanowiły uderzyć w rodzinę - podstawową komórkę społeczną. W 1940 r. wydano w niektórych powiatach zarządzenie zakazujące udzielania ślubów kościelnych, w praktyce oznaczało to dla większości religijnej społeczności polskiej zakaz zawierania związków małżeńskich. W pierwszych miesiącach wojny nie udzielano też ślubów cywilnych. Od 1 maja 1943 r. wprowadzono zarządzenie wymagające od Polaka chcącego zawrzeć związek małżeński ukończenia 28 roku życia, a od Polki 25 roku życia. W konsekwencji zmniejszył się przyrost naturalny, pomimo zwiększenia liczby dzieci nieślubnych. Poza tym wszelkimi sposobami starano się utrudniać zawieranie małżeństw np. poprzez wywożenie w ostatniej chwili jednego z potencjalnych małżonków na roboty do Niemiec. 13 kwietnia 1942 r. wprowadzono kolejne obostrzenie mówiące o tym, że w czasie wojny powinno się wydawać tylko najważniejsze dokumenty, a akt ślubu - w interpretacji władz okupacyjnych - do takich nie należał. Było to kolejną przeszkodą dla osób chcących zawrzeć związek małżeński. Rozdzielano świadomie również zawarte już młode małżeństwa, wysyłając osobno małżonków na roboty przymusowe w głąb Rzeszy. Spadek liczby ślubów w tzw. „Kraju Warty” spowodował zmniejszenie się liczby urodzeń. Drugim czynnikiem obok spadku liczby urodzeń wpływającym na zmniejszanie się przyrostu naturalnego ludności polskiej była wzrastająca gwałtownie liczba zgonów. Wyczerpująca praca fizyczna, niskokaloryczne przydziały żywnościowe, złe warunki mieszkaniowe, niedostateczna opieka lekarska, atmosfera wszechobecnej nerwowości i zagrożenia czy troska o losy najbliższych, wpływały na zwiększającą się śmiertelność Polaków, obejmującą również niemowlęta. Takie były skutki polityki demograficznej władz okupacyjnych.³²¹

---

³²⁰ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 65-67; zob.: R. Hrabar, „Lebensborn”..., s. 33, 107-109 i 132-149, tam też informacje o losach niektórych dzieci zrabowanych w czasie okupacji przez nazistów; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska*..., s. 241-246; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim*..., s. 64-65.

³²¹ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 67-70; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska*..., s. 187-201; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim*..., s. 39-41; zob.: S. Waszak, *Bilans*..., s. 482-483 i 495-497.

Pomimo stosowanego terroru, niemożliwych do zniesienia szykan w życiu codziennym, a także prób rozbicia przez władze okupacyjne jedności Polaków np. przez poróżnienie robotników i chłopów z inteligencją czy tworzenie takich organizacji jak Związek Wydajnych Polaków (Verband der Leistungspolen), ludność polska zachowywała w zdecydowanej większości jednolicie wrogą postawę wobec okupanta. W przypadku powyższego Związku ludność polska potrafiła szybko dostrzec właściwe cele powołania przez okupanta takiej organizacji, a następnie - nie dysponując żadnymi środkami masowego przekazu - ustnie uświadomić resztę społeczności o jego szkodliwości. Wokół Związku wytworzyła się szybko atmosfera piętnująca członkostwo w nim jako element współpracy z okupantem. Taka postawa prowadziła do izolacji członków Związku w polskim społeczeństwie, co stawiało pod znakiem zapytania cel jego funkcjonowania. Wiele osób nastawionych patriotycznie odmówiło propozycjom władz okupacyjnych wciągnięcia do Związku, bowiem rekrutacja przebiegała w ten sposób, że pracodawcy wyznaczali potencjalnych członków, którzy musieli zostać zatwierdzeni przez kierownictwo powiatowej komórki NSDAP. Odrzucenie przynależności do Związku groziło represjami.³²²

Artur Greiser, którego mottem było sformułowanie, że: „wszystko, co służy Rzeszy, jest słuszne” (Alles, was dem Reiche nützt, ist recht)³²³ oczywiście sam nie realizował kreowanej przez siebie polityki w tzw. „Kraju Warty”. Oprócz bezwzględnie mu oddanego aparatu administracyjnego, partyjnego, sądowego i policyjnego, mógł liczyć na bezwarunkowe poparcie i pomoc zdecydowanej większości zamieszkujących w tzw. „Kraju Warty” Niemców. Szczególnie przydatni byli Niemcy zamieszkujący teren okręgu przed wybuchem II wojny światowej ze względu na znajomość miejscowych realiów. Ich gorliwość w prześladowaniu Polaków wynikała bądź z pobudek ideologicznych podsycanych przez propagandę narodowo-socjalistyczną, bądź z koniunkturalizmu lub korzyści materialnych, a także z powodu osobistego odwetu.³²⁴

Bardzo dotkliwą formą antypolskiej polityki władz okupacyjnych była - realizowana od pierwszych dni wojny, aż do końca okupacji - grabież mienia. Wkraczający na polskie ziemie Wehrmacht przejął całe mienie ruchome i nieruchome Wojska Polskiego oraz najważniejsze surowce o znaczeniu strategicznym. Żołnierze Wehrmachtu dokonywali grabieży dóbr z mieszkań, sklepów i warsztatów. Także niemiecka administracja państwowa,

---

³²² Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 26-27; zob.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 164-165; zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 1, s. 445-447; J. Wróbel, *Bilans...*, s. 22; zob.: K. Strykowski, *Położenie...*, s. 165-179; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 65-68.

³²³ Cyt. za: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 31; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 13.

³²⁴ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 10-13; zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 28-31.

partyjna i samorządowa oraz wszelkie organizacje polityczne, społeczne, policyjne, paramilitarne, sądowe, sportowe, kulturalne, a także indywidualni Niemcy zabierali ludności polskiej i żydowskiej ruchomości i nieruchomości. Wystarczał byle pretekst, pod którym dokonywano konfiskaty mienia. Często niemieccy denuncjatorzy przejmowali mienie osoby, na którą złożyły donos. 28 września 1939 r. Artur Greiser wydał zarządzenie dotyczące obowiązku poddania kontroli przez władze okupacyjne wszystkich umów kupna i sprzedaży zawartych na obszarze tzw. „Kraju Warty” pomiędzy 1 października 1918 r. a 31 grudnia 1938 r. Zarządzenie to często stanowiło podstawę do grabieży dóbr. W początkowym okresie grabież miała charakter niezorganizowany i niekontrolowany. Kiedy władze okupacyjne postanowiły grabież zinstytucjonalizować i poddać kontroli ogromna część majątku polskiego i żydowskiego znajdowała się już w rękach niemieckich.³²⁵

Od października 1939 r. władze nazistowskie przystąpiły do wprowadzenia zorganizowanej formy grabieży dóbr ruchomych i nieruchomych. Wstępem do przeprowadzenia tej akcji stało się wydanie kilku aktów prawnych dotyczących konfiskaty majątków. Pierwszym i najważniejszym było rozporządzenie Hermanna Göringa jako Pełnomocnika ds. Planu Czteroletniego z 19 października 1939 r. o utworzeniu Głównego Urzędu Powierniczego Wschód (Haupttreuhandstelle Ost - HTO), o którym była mowa w innej części niniejszej pracy. Konfiskacie podlegało w zasadzie wszystko, co należało do ludności polskiej i żydowskiej. Konfiskowano przedsiębiorstwa przemysłowe, transportowe i handlowe oraz warsztaty rzemieślnicze, które następnie przekazywano w ręce tzw. „powierników” (Treuhandler) czyli administratorów zagrabionych polskich przedsiębiorstw, z ramienia HTO.³²⁶

Z początku wolniej przebiegała akcja przejmowania przez władze okupacyjne polskich przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych. W związku z tym jak ważna dla władz okupacyjnych była to dziedzina proces ten uległ stopniowemu przyspieszeniu. W końcu tzw. „Kraj Warty” był „spichlerzem Rzeszy”. Działaniom tym przyświecał program Artura Greisera opierający się na tezie sformułowanej przez Adolfa Hitlera całkowitej „germanizacji ziemi”. Minister Aproprowizacji i Rolnictwa Rzeszy Richard Walther Darré 28 lutego 1940 r. wydał rozporządzenie dotyczące konfiskaty gospodarstw rolnych wraz z wszystkimi ruchomościami do nich przynależącymi, które miała przeprowadzać spółka Ostdeutsche Landwirtschaftsgesellschaft, zwana w skrócie Ostland (później nazywana Reichsland).

---

³²⁵ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 88-89; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 154-160 i 210-215; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 92-101.

³²⁶ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 89-93; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 156-157 i 211-215; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 93-95.

Polskie państwowe majątki rolne były przejmowane bezpośrednio przez Ministerstwo Apropowizacji i Rolnictwa Rzeszy. Często wysiedlano z tych przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych ich właścicieli Polaków natomiast pozostawiano całą służbę, pracującą odtąd na rzecz nowego właściciela lub w przypadku gdy brakowało kandydata produkcja odbywała się pod kontrolą przedstawicieli władz okupacyjnych do czasu jego znalezienia. W 1941 r. wydano zarządzenie, że gospodarstwa, w których nadal prowadzą działalność Polacy, odtąd nie są już ich własnością. Wprowadzono ścisłą kontrolę przychodów i rozchodów tych gospodarstw poprzez zmuszenie Polaków do wpłacania wszelkich wpływów pochodzących ze sprzedaży produktów rolnych na specjalne konto. Kontem tym Polacy mogli dysponować tylko za zgodą powiatowego agronoma (Kreislandwirt). Spółka Ostland powoływała ponadto specjalnego pełnomocnika Niemca, który sprawował kontrolę w jednej lub kilku sąsiednich wsiach nad gospodarstwami prowadzonymi przez Polaków. Tym samym Polacy stali się praktycznie robotnikami najemnymi, których nadzorowała i kontrolowała okupacyjna administracja gospodarcza. Proces grabieży polskich przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych został w zasadzie zakończony w tzw. „Kraju Warty” w 1941 r.³²⁷

W tym samym czasie zagrabiono wszystkie polskie gospodarstwa leśne, skonfiskowano wszystkie należące do Polaków i Żydów budynki mieszkalne, teatry i kina, wszystkie zabytki kultury i sztuki należące zarówno do muzeów jak i znajdujące się w rękach prywatnych, to samo dotyczyło zbiorów bibliotecznych, z których część zniszczono, część oddano na makulaturę, a najcenniejsze pozycje wywieziono do Rzeszy. W celu przeprowadzania konfiskaty surowców strategicznych powołano specjalną spółkę pod nazwą Towarzystwo Zarządzania i Spieniężania (Verwaltungs- und Verwertungsgesellschaft der HTO), która zagrabione surowce wysyłała w głąb Niemiec na potrzeby przemysłu zbrojeniowego.³²⁸

W pierwszych tygodniach wojny najeźdźcy zmuszali ludność podbitych ziem do płacenia kontrybucji pieniężnych oraz obowiązkowej wymiany - dokonywanej w niemieckich bankach - nadwyżek pieniędzy polskich ponad ustaloną kwotę na walutę niemiecką. Przez cały okres okupacji ludność polską ograbiano ze wszelkich ruchomości, zabierano jej meble, biżuterię, radia, aparaty fotograficzne, pieniądze, odzież, rowery, zegarki, często pamiątki rodzinne, przedmioty zabytkowe, narzędzia, sztucce i wiele innych rzeczy, licząc w to także żywność. Nie liczono się przy tym z warunkami domowymi ograbianych, którzy często

---

³²⁷ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 90 i 93-94; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 19 i 27; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 157; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 95-96; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 22-24.

³²⁸ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 94-96; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 56-58, 154-160 i 210-217; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 96-98.

pozostawali bez środków do życia. Osobliwą formą grabieży było poddanie konfiskacie wszelkich wierzytelności zagranicznych obywateli polskich, które były z całą skrupulatnością ściągane przez władze okupacyjne. Dotyczyło to również wierzytelności polskich placówek gospodarczych i innych instytucji, zagrabionych przez najeźdźców.³²⁹

Władze okupacyjne prowadziły odmienną dla Polaków politykę podatkową opierającą się na wprowadzeniu dodatkowych świadczeń i podwyższeniu wysokości dotychczasowych obciążeń. Od 1 sierpnia 1940 r. obowiązywał Polaków społeczny podatek wyrównawczy (Sozialausgleichabgabe), do którego uiszczenia byli zobligowani wszyscy płatnicy podatku dochodowego i od uposażeń, z wyjątkiem robotników rolnych. Wysokość tego podatku wynosiła początkowo 15%, a od 15 lutego 1942 r. 20% dochodów. Potrącano też 2% dochodu na fundusz Niemieckiego Frontu Pracy (DAF) choć Polakom zabroniono być jego członkami. Polacy nie mogli korzystać - w myśl okólnika Ministra Finansów Rzeszy z 10 lutego 1940 r. - z żadnych ulg podatkowych wynikających z posiadania dzieci. Także w dziedzinie ubezpieczeń społecznych ludność polska była dyskryminowana. Nie mogła mieć ona z tytułu ubezpieczeń społecznych żadnych roszczeń, musiała się więc pogodzić z rozwiązaniami narzuconymi jej przez władze okupacyjne. Ludność żydowska podlegała osobnym uregulowaniom podatkowym. Największe w tzw. „Kraju Warty” getto łódzkie musiało płacić z początku 1% osiągniętego w nim dochodu. Następnie podatek ten został podwyższony na 1,5%, a od 1 lipca 1942 r. na 2%. Kolejne 15% musiało zapłacić getto łódzkie Magistratowi Łodzi jako podatek od wartości dostarczanych do getta towarów. Każdy mieszkaniec getta łódzkiego musiał zapłacić 40 marek rocznie podatku gminnego. Ludność żydowska w innych gettach musiała płacić podatki na fundusz NSDAP, sięgające niekiedy do 65% dochodów.³³⁰

Ludność polska w życiu codziennym dotkliwie odczuwała skutki zarządzeń wprowadzanych przez nazistowskiego okupanta na polu aprowizacji. 10 kwietnia 1940 r. wprowadzono w tzw. „Kraju Warty” zakaz uboju zwierząt bez zezwolenia władz, jednocześnie wprowadzając obowiązkowe dostawy nadwyżek masła do wskazanych sklepów. Podczas przeprowadzanej głównie w 1940 r. akcji wywłaszczania polskich rolników, zabierano im mienie nieruchome i część ruchomego, wliczając w to wszystkie urządzenia rolnicze, cały żywy inwentarz (z nielicznymi wyjątkami), który przy okazji został dokładnie zewidencjonowany. Utrudniło to poważnie nielegalny ubój, a polskich rolników pozbawiło koniecznych choćby tylko dla ich rodzin zapasów żywności. Większość artykułów

---

³²⁹ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 96-99; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 154-160; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 98-101.

³³⁰ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 144-149 i 183-184; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 181-184; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 134-136.

żywnościowych była dostępna tylko dla Niemców. Te i inne poczynania władz okupacyjnych doprowadziły do tego, że ludności polskiej od jesieni 1940 r. coraz częściej doskwierał głód. Od 7 lutego 1941 r. Artur Greiser wprowadził w tzw. „Kraju Warty” reglamentację na wszystkie produkty rolne. Ludności polskiej nie wolno było w tzw. „Kraju Warty” nabywać ryb, soków, owoców, większości warzyw, pieczywa pszennego itp. Mniejsze racje żywnościowe były przewidziane dla ludności żydowskiej, które nie były wystarczające, aby uchronić znaczną część osób, szczególnie chorych, starców i dzieci od śmierci głodowej.³³¹

Analogiczne trudności aprowizacyjne dla ludności polskiej dotyczyły również odzieży, obuwia, węgla, nafty (używanej powszechnie do oświetlenia), mydła i środków piorących, mieszkań itp. Wszystko to razem z utrudnionym dostępem do służby zdrowia prowadziło do szerzenia się groźnych chorób, które pochłonęły wiele istnień ludzkich w tzw. „Kraju Warty”. Szerzyła się wśród Polaków gruźlica otwarta, tyfus, dyfteryt, malaria, jaglica i in.³³²

Warto jeszcze wspomnieć o rozpoczęciu w czerwcu 1944 r. - przygotowywanej wcześniej - akcji „sparaliżowania” oznaczonej kryptonimem „L” (Lähmungsaktion). Władze okupacyjne licząc się z koniecznością opuszczenia tzw. „Kraju Warty” planowały wywiezienie wszystkich ważniejszych urządzeń, narzędzi, maszyn, surowców i gotowych produktów, a także zniszczenie pozostałych dóbr produkcyjnych i obiektów gospodarczych przed wkroczeniem wrogich wojsk. Już do końca czerwca 1944 r. wywieziono z Łodzi do innych miejscowości tzw. Kraju Warty” artykuły włókiennicze.³³³

Czesław Łuczak szacował w swoim opracowaniu liczbę osób pozbawionych życia w wyniku bezpośredniej eksterminacji na terenie tzw. „Kraju Warty” na ok. 450 tys. Polaków i Żydów. Ok. 10 tys. osób zmarło w trakcie wykonywania prac przymusowych w „Starej Rzeszy”, ok. 9 tys. poczynęły wycieńczenie i choroby, do których doprowadziły złe warunki socjalno-bytowe, ok. 20 tys. zginęło w wyniku bezpośrednich działań wojennych. Łącznie szacuje się straty osobowe w tzw. „Kraju Warty” na ok. 490 tys. Z tej liczby ponad 90% stanowią straty spowodowane eksterminacyjną działalnością władz nazistowskich.³³⁴

---

³³¹ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 199-200, 202-203 i 205; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 196-198; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 137-147 i 167-168.

³³² Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 205-212; zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 198-201; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 169-178; zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 497-500.

³³³ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 234-235; por.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 513-520; zob.: T. Janicki, *Więś...*, s. 15.

³³⁴ Zob.: Cz. Łuczak, „Kraj Warty”..., s. 46 i 239; por.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 107-115; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 314-316.

2. Analiza procesów osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich na terenie tzw. „Kraju Warty” przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946.

Specjalne sądy karne w krótkim okresie swego faktycznego funkcjonowania - przez niecałe 2 lata (pierwsze rozprawy miały miejsce na początku 1945 r., a ostatnie pod koniec 1946 r.) - zdołały osądzić 1795 osób z terenu tzw. „Kraju Warty” w 1654 procesach. Liczba procesów jest mniejsza od sumy oskarżonych dlatego, że w niektórych przypadkach jednym postępowaniem karnym objęte było kilka osób. W rozpatrywanych przypadkach liczba oskarżonych mieściła się w przedziale od 1 do 5 osób. 666 osób zostało osądzonych w 1945 r., a 1129 w 1946 r.

Na karę więzienia do 3 lat skazane zostały 283 osoby, które popełniły przestępstwa na terenie tzw. „Kraju Warty”. Na karę więzienia powyżej 3 do 6 lat skazano 195 przestępców. Karę powyżej 6 do 9 lat pozbawienia wolności orzeczono w stosunku do 51 osób. Karę więzienia powyżej 9 do 15 lat zastosowano do 158 zbrodniarzy. Tylko 18 osób zostało skazanych na karę więzienia powyżej 15 lat do dożywotniego pozbawienia wolności łącznie. 268 osób skazano na karę śmierci, z tego 144 w 1945 r., a 124 w 1946 r. Aż 822 oskarżonych uniewinniono albo umorzono postępowania karne w sprawach przeciwko nim. Specjalne sądy karne rozpatrzyły sprawy przeciwko 1362 mężczyznom i 433 kobietom, których oskarżono o popełnienie zbrodni na terenie tzw. „Kraju Warty”.

Wzmiankowaną analizę autor zdecydował się poszerzyć i ukazać na podstawie kilkunastu wytypowanych procesów, zawierających akt oskarżenia, przebieg postępowania karnego oraz wyrok w sprawie. Zabieg taki ma umożliwić rozeznanie się w rzeczywistym przebiegu postępowań przed specjalnymi sądami karnymi i pozwolić na wychwycenie ich charakterystycznych elementów.

Zacznijmy ten przegląd od trudności na jakie można natrafić w poszukiwaniu ewentualnych ilustracji procesów prowadzonych przez specjalne sądy karne przeciwko żołnierzom Wehrmachtu oraz funkcjonariuszom grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa. Wynika to z kilku powodów, którym należałoby się przyjrzeć. Zacznijmy od żołnierzy Wehrmachtu, którzy z racji poboru wywodzili się z ludności niemieckiej z różnych części Niemiec, więc często nie byli związani z terenem, na którym przyszło im działać. Przebywali na danym obszarze tymczasowo, przemieszczając się wraz ze swoimi jednostkami na coraz to nowy teren prowadzonych działań wojennych. Znaczna ich liczba poległa na różnych frontach podczas światowych działań wojennych. Z racji działania zwykle w grupie - często licznej - i jednolitego umundurowania wojskowego identyfikacja

ewentualnego jednostkowego sprawcy była utrudniona. Na omawianym terenie Wehrmacht popełniał najliczniejsze zbrodnie w pierwszych miesiącach wojny, szczególnie w okresie zarządu wojskowego tzn. do 26 października 1939 r. więc jeśli już, to przyznawano się do służby w wojsku ale w późniejszym okresie.

Kolejnym powodem braku takich procesów w omawianym okresie jest trwający przez kilka dekad powojennej historii często powracający jeszcze nawet obecnie mit opierający się na przeświadczeniu, że Wehrmacht nie odpowiadał za zbrodnie popełnione na ludności cywilnej i jeńcach, a wszystkich przestępstw dokonywało Gestapo (pod którym to określeniem w zbiorowej świadomości krył się cały aparat policyjny) lub SS. I wreszcie bardzo ważny powód, a mianowicie krótki czas funkcjonowania specjalnych sądów karnych w Polsce tzn. do końca 1946 r. Zebranie ewentualnego materiału dowodowego, przesłuchanie świadków i przeprowadzenie postępowania w sytuacji migracji ludności (w tym owych świadków i ewentualnych oskarżonych), przeprowadzane dopiero od niedawna ekshumacje na miejscach zbrodni (wiele z tych miejsc odkryto dopiero w późniejszym czasie) utrudniały czy wręcz uniemożliwiały skazywanie żołnierzy Wehrmachtu. Po zakończeniu funkcjonowania specjalnych sądów karnych takie procesy miały miejsce zarówno przed sądami powszechnymi w Polsce, jak i w Niemczech, czy w innych krajach.

Jeszcze trudniejsze byłoby wskazanie jakichkolwiek orzeczeń specjalnych sądów karnych w stosunku do funkcjonariuszy grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa. Grupy te formowane były poza granicami terenów okupowanych z funkcjonariuszy Sipo i SD służących na terenie „Starej Rzeszy” więc również oni nie wywodzili się ludności miejscowej. Po rozwiązaniu grup operacyjnych część funkcjonariuszy Sipo i SD stała się kadrą dla powstających placówek stacjonarnych, a część powędrowała dalej w ślad za przesuującym się Wehrmachtem ulegając różnorodnym przekształceniom. Do tego dochodzi jeszcze rotacja, której w znacznej mierze podlegali ww. funkcjonariusze, przenoszeni z jednej placówki do innej lub kierowani do kolejnych zadań. Część z nich poległa w trakcie działań wojennych. Trudność w identyfikacji sprawców polegała również na tym, że żaden z członków grup operacyjnych z własnej woli nie przyznałby się do przynależności do tych oddziałów, mając świadomość odpowiedzialności grożącej mu za najcięższe zbrodnie jakich dopuszczały się te grupy. Wszak głównym ich celem było wymordowanie polskich elit przywódczych. Tak więc korzystniej z punktu widzenia sprawcy byłoby się przyznać do tego, że było się funkcjonariuszem Gestapo, Kripo czy SD (jeśli już taki fakt został ujawniony, choć były to złowieszcze formacje jak najgorzej kojarzone przez ludność polską) niż do uczestnictwa w egzekucjach w ramach grup operacyjnych. Do tego

akcja mordowania polskiej inteligencji przebiegała w ścisłej tajemnicy. Należy tutaj dodać, że w 1942 r., po niepowodzeniach na wschodnim froncie, podjęto decyzję o zacieraniu śladów zbrodni w ramach przedsięwzięcia przeprowadzanego w ścisłej tajemnicy, a oznaczonego kryptonimem „Akcja 1005”, której kierownictwo powierzono SS-Standartenführerowi Paulowi Blobelowi. „Akcja 1005” polegała na odnajdywaniu miejsc masowych egzekucji, rozkopywaniu grobów, paleniu ciał, miażdżeniu kości i ich rozsypywaniu tak, aby żaden ślad zbrodni nie pozostał. Akcja nabrała impetu w 1943 r. i w 1944 r. Jesienią 1944 r. uznano ją za zakończoną. Pomimo tego, wiele takich miejsc zostało jeszcze po wojnie odkrytych, jednakże identyfikacja ofiar i wyjaśnianie okoliczności egzekucji i przypisanie ich konkretnym sprawcom było niezwykle żmudnym i czasochłonnym procesem.³³⁵

Udowodnienie tych zbrodni było nad wyraz trudnym zadaniem. Nie bez znaczenia było również to, że funkcjonariusze grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa, szczególnie kadra kierownicza, byli często ludźmi wykształconymi, inteligentnymi, którzy potrafili swoje zdolności spożytkować na skuteczne ukrycie się lub wieloletnie unikanie odpowiedzialności karnej. I podobnie, jak w przypadku ścigania żołnierzy Wehrmachtu, tak i tutaj krótki czas funkcjonowania specjalnych sądów karnych w Polsce tzn. do końca 1946 r. nie pozwolił na szybkie przeprowadzenie dochodzeń w sprawach zbrodni okrytych tak szczelną mgłą tajemnicy. I podobnie, jak w przypadku żołnierzy Wehrmachtu, po zakończeniu funkcjonowania specjalnych sądów karnych procesy przeciwko członkom grup operacyjnych policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa miały miejsce zarówno przed sądami powszechnymi w Polsce, jak i w Niemczech, czy w innych krajach i to nawet przeciwko dowódcom tych oddziałów. Jako przykład może posłużyć orzeczenie w procesie nr 9 toczącym się przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym w Norymberdze 10 kwietnia 1948 r. przeciwko dowódcom grup operacyjnych.³³⁶

Jako osobę działającą w okolicznościach, o których była wyżej mowa można wskazać Emila Heyna vel Heina z Wymysławia w pow. chodzieskim.³³⁷ Emil Heyn (tak sam się podpisywał) vel Hein był VD zamieszkałym pośród mniejszości niemieckiej w II Rzeczypospolitej. Następnego dnia po swoim aresztowaniu 22 maja 1945 r. przez funkcjonariuszy PUBP w Chodzieży zeznał, że przed II wojną światową należał do JDP. Na kilka dni przed rozpoczęciem działań wojennych pojechał furmanką nad Noteć i przywiózł

---

³³⁵ Zob.: M. Wardzyńska, *Był rok...*, s. 74.

³³⁶ Zob. szerzej o procesie i zapadłych wyrokach: *Fall 9. Das Urteil im SS-Einsatzgruppenprozeß gefällt am 10. April 1948 in Nürnberg vom Militärgerichtshof II der Vereinigten Staaten von Amerika*, herausgegeben von Kazimierz Leszczyński mit Einleitung von Dr. Siegmur Quilitzsch, Berlin 1963.

³³⁷ Zob.: biogram w t. II.

stamtąd broń przeznaczoną przez hitlerowców dla pow. chodzieskiego, którą następnie gospodarze rozwieźli do swoich wsi. W pierwszym dniu wojny przeszedł on na czele grupy ok. dwudziestu osób przez granicę polsko-niemiecką, za którą dołączył do napotkanych wojsk niemieckich, stając się ich przewodnikiem, w drodze aż do Chodzieży. Podejrzany wyjaśnił również, że na rozkaz wojska niemieckiego - wraz ze swoją grupą - aresztował i zamykał Polaków, a następnie dokonywał na nich samosądów. Heyn vel Hein sam wymieniał się wśród „sędziów” takich „kolegów”. W swoim zeznaniu ww. opisał następnie sposoby mordowania Polaków, mianowicie przez rozstrzelanie, poderżnięcie gardła nożem lub brzytwą lub zabicie tępym narzędziem. Zwłoki były wrzucane do Noteci i w torfowisko nad rzeką. W ten sposób zostało uśmierconych sześciu Polaków: dwóch braci Jagiełłów, Kiermarz, Grzegorzewski, Kunkel, a ostatniego nazwiska podejrzany nie pamiętał. Jako powód zamordowania tych osób wskazał, że ci właśnie Polacy w Wymysławiu w pow. chodzieskim wybili kilku Niemcom szyby w oknach ich domów i zabrali im konie uciekając przed wojskami niemieckimi w kierunku Warszawy. Emil Heyn vel Hein przyznał się ponadto do zamordowania dwóch osób ze Słomek: Karniszewskiego i Rutkowskiego. Zeznał: „W nocy wyprowadziłem ich nad noteckie łąki i chciałem zastrzelić obydwóch, a że pistolet mój nie chciał wypalić, wydobyłem nóż kieszonkowy i przerzynałem gardło dwa razy wskutek czego zmarł po upływie krwi. Potem chwyciliśmy w trójkę zwłoki i wrzuciliśmy do torfowiska we wodę, najpierw jednego, potem drugiego. Po wrzuceniu zwłok do wody wróciliśmy do domu. Będąc w wiosce wypiliśmy wódki z flaszki, którą mieliśmy ze sobą i rozeszliśmy się spać.”³³⁸

Heyn vel Hein relacjonował dalej, że należał od 1941 r. do NSDAP, w której to partii pełnił funkcję kierownika bloku (Blockleiter der NSDAP), bagatelizował jednak znaczenie organizacji twierdząc, że jej członkowie (w tym on) tylko opłacali składki, chodzili na zebrania i czytali „Mein Kampf” Adolfa Hitlera. Na koniec podejrzany zeznał, że podczas okupacji zachowywał się dobrze w stosunku do Polaków i krzywdy im nie robił, a dwóch nawet służyło u niego.³³⁹ Tego samego dnia zeznanie złożyła Józefa Jagiełła, której mąż i dwóch synów, zostali aresztowani - przez Niemców z opaskami na rękach - za przynależność do Związku Strzeleckiego i branie udziału w uroczystościach i pochodach. Mąż Józefy Jagiełły został zwolniony tego samego dnia, zaś jej synowie Adam i Leon po trzydniowym torturowaniu ich w areszcie, zostali zamordowani. Mąż świadka jesienią 1939 r. znalazł w

---

³³⁸ Cyt. za: IPN Po 791/269, s. 7v.

³³⁹ AIPN Po 791/269, s. 5-8v.

rowie przy torfowisku ciała dwóch zamordowanych Polaków: Rutkowskiego i Karniszewskiego.³⁴⁰

Następny świadek, Volksdeutsch Agnieszka Grzegorzewska, potwierdziła w swoich zeznaniach to co już było znane z innych relacji. Heyn vel Hein „dowódca bandytów hitlerowskich” i wójt gminy w Zacharzynie w pow. chodzieskim aresztował jej syna za przynależność do Związku Strzeleckiego. Syn przesiedział trzy dni w sklepie [gwarowe określenie: piwnicy] u Heyna vel Heina w areszcie, a następnie został zabrany na łąki nadnoteckie i tam zamordowany wraz z kolegami.³⁴¹ Świadek Andrzej Niepolski zrelacjonował, iż Emil Heyn vel Hein był wójtem i „dowódcą bandytów” w Zacharzynie. Kiedy 4 września 1939 r. wojska niemieckie wkroczyły do Zacharzyna, wtedy podejrzany, według słów świadka, zorganizował szajkę bandytów i mordował Polaków. Tego dnia aresztował także świadka, który przesiedział w chlewie-stajni ok. trzech tygodni pośród ok. trzydziestu Polaków, po czym został zwolniony. Oprócz chlewa-stajni za areszt służyła również lodownia, w której przebywała większa liczba osób, w tym Karniszewski, Rutkowski i Roman Pytlak. Ponadto pięciu aresztowanych Polaków przebywało jeszcze w sklepie [gwarowe określenie: piwnicy] w stodole, gdzie byli bici i przygotowywani na stracenie. Po trzech dniach bicia zostali oni wyprowadzeni na łąki nadnoteckie i tam zamordowani. Byli to Leon i Adam Jagiełłowie, Feliks Kunkel, Paweł Grzegorzewski i Kiermarz. Zostali oni zamordowani za przynależność do Związku Strzeleckiego przez „dowódcę bandytów” Heyna vel Heina.³⁴²

Następnego dnia po podejrzanym, 24 maja 1945 r., swoje zeznania składali kolejni świadkowie, ofiary i bliscy pomordowanych. Pierwszy świadek, Stanisława Rutkowska, matka zamordowanego Stanisława powiedziała, że Heyn vel Hein był wójtem w Zacharzynie w pow. chodzieskim i „dowódcą bandytów”. Według relacji osób miejscowych, to on zamordował jej syna i pochował we wskazanym miejscu. 28 kwietnia 1945 r. grupa osób, w tym Stanisława Rutkowska, brała udział w odkopaniu ciała swego syna oraz ciała Stanisława Karniszewskiego. Zwłoki miały podcięte wokoło szyję i poprzecinane żyły, a syn dodatkowo miał wybite oko i połamane kości wokół oka. Syn świadka, Stanisław, w chwili swojej śmierci miał 16 lat.³⁴³

Kolejny świadek, Jadwiga Kunkel, wskazała, że „dowódca bandytów” i wójt Heyn vel Hein zamordował jej syna za to, że ten należał do Związku Strzeleckiego. Jadwiga Kunkel

---

³⁴⁰ *Tamże*, s. 17+v.

³⁴¹ *Tamże*, s. 23+v.

³⁴² *Tamże*, s. 25-26.

³⁴³ *Tamże*, s. 12+v.

sama będąc VD, bała się jednak pytać Niemców o los swego syna.³⁴⁴ Świadek Kazimierz Kiermarz zeznał, że Heyn vel Hein był „dowódcą morderców” i wójtem gminy w Zacharzynie i odpowiadał za zamordowanie jego brata Pawła. Odbywało się to w ten sposób, że po aresztowaniu codziennie przed wschodem słońca aresztanci byli bici tak długo, aż ciała były sine, niejeden zemdlął od tego. Świadek słyszał od osób miejscowych, że wszystkich aresztantów zamordowano. Rutkowskiego i Karniszewskiego zakatowano za przynależność do Związku Strzeleckiego i zakopano na łąkach nadnoteckich. Po ekshumacji ich ciała są pochowane na cmentarzu w Strzelcach.³⁴⁵

Następny świadek, Roman Pytlak wyjaśnił, że Heyn vel Hein i jego banda zamordowali braci Jagiełłów, Kunkela i Grzegorzewskiego. Sam świadek był po aresztowaniu bity przez Heyna vel Heina przez 14 dni, różnymi sposobami. Podejrzany przeciął mu głowę bagnietem, bił karabinem, wkładał mu w usta pistolet i groził śmiercią. Świadek leczył się potem z tych obrażeń, miał nawet operowaną głowę. Choroba już go nie opuszczała. Roman Pytlak został powołany do Obrony Narodowej i jako jej członek usłyszał pewnego dnia w jednym z mieszkań w Zacharzynie zgromadzenie miejscowych Niemców - z udziałem Heyna vel Heina - na którym radzili jak uderzyć na Polaków. Naradę zakończono pozdrowieniem Heil Hitler i odśpiewaniem „Deutschland über alles”. W 1940 r. świadek został ponownie zatrzymany przez Heyna vel Heina za śpiewanie „Jeszcze Polska nie zginęła”. Do zeznań, świadek dodał, że Heyna vel Heina nie zapomni do końca swego życia.³⁴⁶

Inny świadek, Rozalia Karniszewska, opowiedziała o tym, jak jej mąż został zamordowany razem z Bernardem Rutkowskim na łąkach pod Raczynem przez dowódcę z Zacharzyna, Heyna vel Heina. Podcięto im gardła i żyły poprzecinano nożem, byli pokłuci. Wiadomo to stąd, że 28 kwietnia 1945 r. ciała ofiar zostały odkopane i pochowane na cmentarzu w Strzelcach. Powodem zakatowania obu osób miało być śpiewanie piosenek na cześć „polskich czasów” i potępiających Hitlera.³⁴⁷

Prowadzący dochodzenie w tej sprawie oficer śledczy PUBP w Chodzieży 1 czerwca 1945 r. zakończył je i przekazał Emila Heyna vel Heina, zatrzymanego na podstawie art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r., do dyspozycji prokuratora SSK w Poznaniu.³⁴⁸ Tego samego dnia tenże oficer śledczy wydał postanowienie o pociągnięciu Heyna vel Heina do

---

³⁴⁴ *Tamże*, s. 14+v.

³⁴⁵ *Tamże*, s. 19+v.

³⁴⁶ *Tamże*, s. 9-10.

³⁴⁷ *Tamże*, s. 21+v.

³⁴⁸ *Tamże*, s. 27.

odpowiedzialności karnej³⁴⁹ oraz o zastosowaniu wobec niego środka zapobiegawczego w postaci umieszczenia go w więzieniu śledczym przy ul. Krasieńskiego w Chodzieży.³⁵⁰ Kilka dni później, 5 czerwca 1945 r., oficer przekazał akta dochodzenia w sprawie Emila Heyna vel Heina prokuratorowi SSK w Poznaniu,³⁵¹ który 22 czerwca 1945 r. wydał postanowienie o aresztowaniu podejrzanego.³⁵²

19 lipca 1945 r. sędzia W. Wrzeszczyński - w ramach pomocy udzielonej prokuratorowi SSK w Poznaniu prowadzącemu sprawę Emila Heyna vel Heina - przesłuchał w Sądzie Grodzkim w Chodzieży w obecności podejrzanego, który został doprowadzony z więzienia w Chodzieży i przy udziale protokolanta, M. Adamczaka, świadków oskarżenia. Sędzia uprzedził świadków o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, o treści art. 106 kpk oraz o znaczeniu przysięgi. Następnie sędzia odebrał przysięgę od świadków, po czym ich przesłuchał. Poza okolicznościami wskazanymi już w uprzednich zeznaniach złożonych w PUBP w Chodzieży, świadek Pytlak stwierdził, że przebywał w areszcie przez ok. 27 dni we wrześniu 1939 r. i wtedy był maltretowany przez Heyna vel Heina. Świadek Jadwiga Kunkel zeznała, że podejrzany był wójtem i członkiem SS, świadek Kiermarz dodał ponadto, iż sam także był pobity przez niego za to, że był Polakiem. Świadek Agnieszka Grzegorzewska stwierdziła, że Heyn vel Hein wydawał rozkazy jako burmistrz (wójt) gminy Zacharzyn.³⁵³

Tego samego dnia sędzia W. Wrzeszczyński przesłuchał Emila Heyna vel Heina, Niemca, odznaczonego Krzyżem Żelaznym II klasy za udział w I wojnie światowej, nie władającego językiem polskim. Podejrzany przyznał, iż należał do JDP. Zeznał też, że na osiem dni przed wybuchem II wojny światowej pojechał wozem konnym nad Noteć i przywiózł pistolety maszynowe i browningi przeznaczone na pow. chodzieski. 2 września 1939 r. przekroczył granicę, dołączył do wojska niemieckiego i powrócił z nim do Polski, jako przewodnik. Przyznał, że poderżnął Stanisławowi Karniszewskiemu gardło nożem i ciało wrzucił do torfowiska, a następnie pomagał przy zamordowaniu Bernarda Rutkowskiego i wrzuceniu jego ciała do tegoż torfowiska. Burmistrz Chodzieży Pepliński mianował go - jako osobę zaufaną - wójtem gminy Zacharzyn. Burmistrz Pepliński polecił jemu i innym Niemcom mordować Polaków, którzy wyrządzili im jakąkolwiek krzywdę. W tych działaniach nie było ani sądu, ani porządku i - jak twierdził podejrzany - każdy działał na własną rękę. Grupa z Zacharzyna, której przewodził, zamordowała sześć osób. Według

---

³⁴⁹ *Tamże*, s. 28.

³⁵⁰ *Tamże*, s. 29.

³⁵¹ *Tamże*, s. 30.

³⁵² *Tamże*, s. 31.

³⁵³ *Tamże*, s. 42-44.

podejrzanego powodem ich zgładzenia było to, że wybili Niemcom szyby w oknach, a następnie dopuścili się też pobicia członków niemieckiej społeczności. Dwie osoby zostały zamordowane w opisany wyżej sposób, a pozostałe cztery zabili członkowie bandy Heyna vel Heina, którzy zameldowali mu o tym po wykonaniu zadania.³⁵⁴

W zastępstwie wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Ignacego Mojkowskiego, Kazimierz Garszyński sporządził 22 sierpnia 1945 r. akt oskarżenia Emila Heyna vel Heina. Miał on odpowiadać z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. o to, że: „w 1939 r. w Wymysławiu jako członek NSDAP i kierownik niemieckiej organizacji bojowej tej partii, a więc związku przestępczego, mającego na celu dokonywanie na Polakach zabójstw, rabunków i kradzieży”.³⁵⁵ Tego samego dnia wyznaczono oskarżonemu - w myśl art. 15 Dekretu PKWN z 12 września 1944 r. - obrońcę z urzędu, adwokata Bachowskiego.³⁵⁶

Rozprawie głównej SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 12 września 1945 r. przewodniczył prezes SSK w Poznaniu Bohdan Zembruski, a uczestniczyli w niej dwaj ławnicy: Wincenty Olejniczak i Józef Cyrulik, prokurator SSK w Poznaniu Kazimierz Garszyński, protokolant aplikant sądowy Zygmunt Gronowski, obrońca z urzędu Czesław Bachowski oraz tłumacz przysięgły Franciszek Gapiński. Rozprawa odbyła się jawnie. W toku rozprawy oskarżony sprostował, że nie wybił oka Rutkowskiemu i nie rozkazał zabić czterech wymienionych Polaków, ani nie odebrał raportu od innych morderców. Wobec sprzeczności w tych zeznaniach, odczytano poprzednie wyjaśnienia oskarżonego. Zeznał on, iż rozkaz zamordowania czterech Polaków pochodził od burmistrza Peplińskiego i starosty Heinza Möhra, zaprzeczył, aby aresztował Romana Pytlaka i że widział go wśród aresztowanych, chociaż bywał w piwnicy, gdzie ich przetrzymywano. Przywożąc znad Noteci broń był tylko furmanem, a jej dystrybucja przebiegała według z góry narzuconego rozdzielnika. On sam otrzymał browning. Następnie zaprzeczył, że był przewodnikiem wojska, bo według niego był nim burmistrz Pepliński. Oskarżony przejął funkcję ochrony, dowodząc dziesięcioma ludźmi, aby wieś nie została spalona. Twierdził, że: „nie zastanawiał się nad swoim postępowaniem, zresztą to była wojna, działał na rozkaz swej władzy, zaś nożem kieszonkowym pomagał sobie, gdyż browning mu nie chciał strzelać. Wyżej

---

³⁵⁴ *Tamże*, s. 45+v.

³⁵⁵ Cyt. za: *tamże*, s. 50+v.

³⁵⁶ *Tamże*, s. 53.

wymienieni Polacy zostali dlatego zamordowani, że Niemców bili i wytłukli im szyby w oknach, sam oskarżony też otrzymał uderzenie, tylko nie wie kto bił, gdyż było ciemno."³⁵⁷

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe i pouczył - za pośrednictwem tłumacza - oskarżonego, że ma on prawo czynić uwagi i składać wyjaśnienia, a w szczególności ma prawo zadawać świadkom pytania. Następnie przewodniczący wezwał na salę rozpraw świadków. Oskarżyciel wniósł prośbę o wymierzenie oskarżonemu kary śmierci. Obrońca zaś odwołał się do uczucia litości sądu. Oskarżony w ostatnim słowie podczas rozprawy poprosił o łagodny wymiar kary z uwagi na to, że wraz z resztą narodu niemieckiego został uwiedziony przez Hitlera i innych przywódców.³⁵⁸

SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży skazał Emila Heyna vel Heina - zgodnie z aktem oskarżenia - na karę śmierci. W uzasadnieniu skostatowano, iż skazany był typowym przedstawicielem V kolumny w Polsce, przez 20 lat mieszkając na polskiej wsi nie nauczył się ani słowa po polsku i języka tego nie rozumiał. W 1938 r. wstąpił do JDP i będąc obywatelem polskim brał udział w zebraniach i naradach hitlerowskich, na których mówiono, że dojdzie do wojny z Polską, a Niemcy opanują cały świat. III Rzesza nagrodziła go stanowiskiem wójta (Bürgermeister) sąsiedniej wsi Zacharyn, większej od Wymysławia i zamieszkannej głównie przez Niemców. W toku rozprawy, co prawda, oskarżony wycofał się częściowo z przyznania się do winy, jednakże Sąd nie dał wiary tej nowej linii obrony, uważając ją za wykrętną i zmierzającą do złagodzenia odpowiedzialności karnej, z której oskarżony zdawał sobie coraz większą sprawę.³⁵⁹

Przypisane mu czyny przestępcze wyczerpywały wszelkie znamiona zbrodni z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. w związku z tym należało wymierzyć Emilowi Heynowi vel Heinowi za popełnione zbrodnie karę przewidzianą w ww. ustawie czyli karę śmierci. Jego obrona, opierająca się na przeświadczeniu o działaniu pod wpływem atmosfery wytworzonej pośród mniejszości niemieckiej zamieszkałej w II Rzeczypospolitej w obliczu nadchodzącej wojny, musiała być odrzucona. Jak wykazał przewod sądowy Emil Heyn vel Hein sam był jednym z najgorliwszych hitlerowców wśród lokalnej społeczności niemieckiej w Polsce, sam kreował atmosferę, za którą się w swej obronie chował. Jeszcze przed dokonaniem zbrodni, będących

---

³⁵⁷ Cyt. za: tamże, s. 69.

³⁵⁸ *Tamże*, s. 68-71v.

³⁵⁹ *Tamże*, s. 72-74.

przedmiotem tejże rozprawy, dopuścił się wielokrotnie zbrodni stanu i zdrady kraju, w którym żył.³⁶⁰

Tego samego dnia przewodniczący rozprawie sądowej przeciwko Emilowi Heynowi vel Heinowi, prezes SSK w Poznaniu Bohdan Zembrzuski oraz ławnicy Wincenty Olejniczak i Józef Cyrulik wydali opinię, że Emil Heyn vel Hein na łaskę nie zasługuje. W opinii znalazło się takie oto uzasadnienie: „Jedynie kara śmierci może stanowić pewną odpłatę za zbrodnię oskarżonego i zabezpieczyć społeczeństwo nasze przed tego rodzaju jednostkami.”³⁶¹

Następną osobą aktywną jako V kolumna przed wybuchem II wojny światowej, a następnie gorliwą jako nazista przez cały okres okupacji był Wilhelm Bauling.³⁶² Został zatrzymany 19 maja 1945 r. i wszczęto przeciwko niemu dochodzenie, jako podejrzanemu z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. W trakcie przesłuchiwania go przez oficera śledczego PUBP w Lesznie, Władysława Płaczka zeznał, że przed wojną należał do JDP w Mórkowie w pow. leszczyńskim.³⁶³ W 1940 r. wstąpił jako szeregowiec do SS (SS-mann), a w 1944 r. do Związku Obrony Przeciwlotniczej (Reichsluftschutzbund). Według słów Wilhelma Baulinga, jego zadaniem w SS było bicie, znęcanie się i niszczenie Polaków oraz wysiedlanie ich z mieszkań i gospodarstw. W swoim zeznaniu podejrzany przyznał się do: pobicia ośmiu Polaków za niezdejmowanie przed nim czapki, wysiedlania polskiej ludności i bicia Polaków ręką lub kijem. Wilhelm Bauling - jak sam twierdził - chodził na zebrania NSDAP, na których nawoływano do bicia Polaków. W 1941 r. został zaciągnięty do Waffen SS i walczył na froncie wschodnim. Po powrocie z frontu w dalszym ciągu wysiedlał Polaków. Pod koniec wojny należał do Volkssturmu, w związku z czym otrzymał rewolwer. W walce już nie brał udziału, bo miał sparaliżowaną rękę. Pozostał na swoim gospodarstwie, aż do nadejścia wojsk radzieckich. Dodał jeszcze, iż w 1939 r. pobił jednego Polaka za wypowiedź o tym, że odrodzi się Polska. Po czterech tygodniach ów Polak zmarł.³⁶⁴

Prawdopodobnie tego samego dnia oficer śledczy PUBP w Lesznie, Władysław Płaczek, wydał postanowienie o zamknięciu dochodzenia przeciwko Wilhelmowi Baulingowi,³⁶⁵ a 19 maja 1945 r. postanowienie o pociągnięciu Wilhelma Baulinga do odpowiedzialności karnej z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu

---

³⁶⁰ *Tamże*, s. 72-74.

³⁶¹ Cyt. za: *tamże*, s. 80 (w kopercie).

³⁶² Zob.: biogram w t. II s.

³⁶³ AIPN Po 791/522, s. 2 i 4-5.

³⁶⁴ *Tamże*, s. 4-5.

³⁶⁵ *Tamże*, s. 6, brak daty sporządzenia dokumentu.

noweli z 16 lutego 1945 r.³⁶⁶ Następnie referent PUBP w Lesznie, Władysław Płaczek, postanowił przekazać podejrzanego do dyspozycji WUBP w Poznaniu.³⁶⁷ 26 maja 1945 r. oficer śledczy WUBP w Poznaniu, Wiktor Laskowski, wydał postanowienie o zastosowaniu środka zapobiegawczego w stosunku do Wilhelma Baulinga w postaci umieszczenia go w więzieniu śledczym w Poznaniu.³⁶⁸ Pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu 20 czerwca 1945 r. wydał postanowienie o aresztowaniu Wilhelma Baulinga.³⁶⁹

W kolejnym przesłuchaniu, Volksdeutsch (II kat.) Wilhelm Bauling, zmienił swoje pierwotne zeznania, twierdząc, że kiedy został zaciągnięty do Waffen SS, przez cały okres służby przebywał w szpitalu w Berlinie, dlatego, że miał sparaliżowaną rękę. Po zwolnieniu ze służby w Waffen SS, na pocz. 1941 r., powrócił do Mórkowa i odtąd już nikogo nie wysiedlał. W 1945 r. - według podejrzanego - uderzył on tylko raz bykowcem jednego Polaka, którego bili też inni Niemcy. Polak ten zmarł po czterech tygodniach „na ślepą kiszkę”.³⁷⁰ Pierwszy świadek, Michał Maćkowiak, złożył 26 września 1945 r. w PUBP w Lesznie zeznanie, z którego wynikało, że w maju 1940 r. przyszedł do niego Wilhelm Bauling z kilkoma innymi Niemcami. Poszukiwali syna świadka. Kiedy świadek zaprzeczył, że wie, gdzie syn przebywa został wyprowadzony poza wieś i tam dotkliwie pobity tępym narzędziem m. in. w pusty oczodół (był inwalidą wojennym w 100% - oko stracił jeszcze w 1914 r. w wyniku wypadku). W wyniku pobicia świadek doznał uszkodzenia lewego ucha.³⁷¹

Kolejny świadek, Czesław Drożdżyński, złożył 26 września 1945 r. w PUBP w Lesznie zeznanie, w którym stwierdził, że Wilhelm Bauling uchodził w swojej wsi za kata Polaków. W 1940 r. pobił świadka poza wsią za to, że nie zdjął przed nim czapki. Świadek był pobity do tego stopnia, że miał całą głowę siną i przez tydzień leżał w łóżku niezdolny do pracy.³⁷² Inny świadek, Ireneusz Szady, zeznał 26 września 1945 r. w PUBP w Lesznie, że „nadmierzają brutalny” Wilhelm Bauling z bronią i opaską ze swastyką na ręce przybył do niego wraz z dziewięcioma towarzyszami. Podejrzany zarekwirował świadkowi rower, twierdząc przy tym, że świadek ma jeszcze ukryte inne rowery oraz broń. Kiedy ten zaprzeczał, Wilhelm Bauling wydał polecenie towarzyszącym mu Niemcom, aby go pobili, w wyniku czego został pokaleczony, doznał uszkodzenia lewego ucha.³⁷³ Świadek Józef Dolczewski w swoim zeznaniu 26 września 1939 r. w PUBP w Lesznie scharakteryzował

---

³⁶⁶ *Tamże*, s. 7.

³⁶⁷ *Tamże*, s. 9, brak daty sporządzenia dokumentu i przekazania zatrzymanego.

³⁶⁸ *Tamże*, s. 8.

³⁶⁹ *Tamże*, s. 10, nieczytelny podpis.

³⁷⁰ *Tamże*, s. 11-12.

³⁷¹ *Tamże*, s. 17+v.

³⁷² *Tamże*, s. 18+v.

³⁷³ *Tamże*, s. 19+v.

podejrzanego jako „postrach gromady Targowisko” w pow. leszczyńskim. W kwietniu 1940 r. na podwórzu gospodarstwa należącego do świadka wszedł uzbrojony Wilhelm Bauling i bez powodu uderzył go dwukrotnie silnie w twarz, po czym zaczął go wypytywać o różne rzeczy.³⁷⁴

Świadek Czesław Karwatka zeznał 27 września 1945 r. w PUBP w Lesznie, że w listopadzie 1939 r. pewien Polak o nazwisku Przybylski, przesłuchiwany przez Wilhelma Baulinga milczał, za co został przez tego ostatniego oraz jego współpracowników pobity m. in. karabinem po głowie oraz silnie pokopany po brzuchu. Po wyjściu z miejsca pobicia Przybylski sprawiał wrażenie jakby był w stanie nietrzeźwym, słaniając się na nogach. Po tym wypadku - jak twierdził świadek - Przybylski musiał jeszcze przez ok. trzy miesiące pracować, skarżąc się na bóle brzucha. W Wielkanoc 1940 r. został odstawiony do szpitala w Lesznie, gdzie po operacji zmarł.³⁷⁵ Świadek Anna Przybylska zeznała 29 września 1945 r. w PUBP w Lesznie, że - jak słyszała od mieszkańców Mórkowa - jej brat został pobity przez Niemców.³⁷⁶ Franciszek Samelczak złożył 20 października 1945 r. w PUBP w Lesznie zeznanie dotyczące swojego wysiedlenia w marcu 1941 r. z gromady Targowisko w pow. leszczyńskim i uprzedniego, jesienią 1940 r. kilkakrotnego uderzenia go przez Wilhelma Baulinga podczas przeprowadzania rewizji w jego mieszkaniu.³⁷⁷

Następny świadek, Stanisław Wawrzyniak, zeznał 22 października 1939 r. w PUBP w Lesznie, że Wilhelm Bauling należał przed wojną do tajnej organizacji niemieckiej na terytorium Polski. W listopadzie 1939 r. świadek, kiedy już leżał po zakończonej pracy w swoim łóżku - po godz. 22.00 - został uderzony przez Wilhelma Baulinga, który pojawił się w jego mieszkaniu, najpierw dwukrotnie bykowcem w plecy, po czym nastąpiło dalsze bicie tym samym narzędziem po plecach. W tym samym dniu został pobity również brat świadka, z tą różnicą, że musiał się on rozebrać, po czym bito go po gołym ciele. Wskutek tego pobicia brat świadka leżał chory przez dwa tygodnie w łóżku. W 1943 r. świadek został ponownie pobity przez Wilhelma Baulinga za niezdjęcie przed nim czapki.³⁷⁸

8 stycznia 1946 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Leopold Gąsiorowski sporządził akt oskarżenia przeciwko Wilhelmowi Baulingowi, który miał odpowiadać z art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Wilhelm Bauling został oskarżony o pobicie Polaków w Wilkowie,

---

³⁷⁴ *Tamże*, s. 20+v.

³⁷⁵ *Tamże*, s. 15-16.

³⁷⁶ *Tamże*, s. 14+v.

³⁷⁷ *Tamże*, s. 26-27.

³⁷⁸ *Tamże*, s. 30-31.

Targowisku i Mórkowie w pow. leszczyńskim, o to, że: „wstąpił do organizacji SS, a więc do związku przestępczego mającego na celu wytypowanie Narodu Polskiego, a w szczególności dokonywanie na Polakach zabójstw, rabunków i rozlicznych aktów znęcania się”³⁷⁹ oraz o to, że: „w roku 1940 w Smyczynie pow. leszczyńskiego, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, działał na szkodę osób spośród ludności cywilnej w ten sposób, że brał udział w wysiedlaniu Polaków”.³⁸⁰

19 stycznia 1946 r. przewodniczący SSK w Poznaniu wydał zarządzenie o rozpisaniu rozprawy głównej, zaplanowanej na 24 kwietnia 1946 r. na sesji wyjazdowej w Lesznie. Pod pozycją ławnicy wpisani zostali: Wojciech Skórzewski, Leon Wiśniewski i Tomasz Kurt (ten ostatni zapewne jako ławnik rezerwowy), wszyscy trzej z Leszna.³⁸¹ Tenże przewodniczący SSK w Poznaniu również 19 stycznia 1946 r. zarządził by - w myśl art. 15 Dekretu PKWN z 12 września 1944 r. - wyznaczyć Wilhelmowi Baulingowi obrońcę z urzędu - adwokata Juliusza Kuczkowskiego.³⁸² 24 stycznia 1946 r. oskarżony Wilhelm Bauling odebrał akt oskarżenia.³⁸³ 12 lutego 1946 r. Wilhelm Bauling zmarł śmiercią naturalną w więzieniu w Poznaniu.³⁸⁴

Osobą sądzoną za zbrodnie popełniane w ramach przynależności m. in. do Selbstschutz był Gerhard Helmchen. Został on zatrzymany 24 kwietnia 1945 r. przez funkcjonariuszy PUBP w Nowym Tomyślu.³⁸⁵ Tego samego dnia został przesłuchany i wyjaśnił, że był VD (II kat.) zam. w Bolewicach w pow. nowotomyskim (w okresie okupacji pow. grodziskim). Przed II wojną światową należał do DV (Deutsche Vereinigung), a po wybuchu wojny do Selbstschutz. Był kierownikiem politycznym partii nazistowskiej (Politischeleiter der NSDAP) i członkiem NSKK. Brał udział w wysiedleniach Polaków m. in. Józefa Molendy oraz Franciszka i Józefa Lisków, biciu Polaków, a także niszczeniu katolickich figur przydrożnych na terenie Bolewic w pow. nowotomyskim.³⁸⁶

24 kwietnia 1945 r. oficer śledczy PUBP w Nowym Tomyślu wydał postanowienie o zamknięciu dochodzenia przeciwko Gerhardowi Helmchenowi i skierowaniu podejrzanego do dyspozycji prokuratora SSK w Poznaniu.³⁸⁷ 27 kwietnia 1945 r. ppor. Zygmunt Kowalski z

---

³⁷⁹ Cyt. za: *tamże*, s. 34-35.

³⁸⁰ Cyt. za: *tamże*, s. 34-35.

³⁸¹ *Tamże*, s. 37+v., podpis Przewodniczącego SSK w Poznaniu nieczytelny.

³⁸² *Tamże*, s. 38, podpis Przewodniczącego SSK w Poznaniu nieczytelny.

³⁸³ *Tamże*, s. 39.

³⁸⁴ *Tamże*, s. 40+v.

³⁸⁵ Zob.: biogram w t. II s.

³⁸⁶ AIPN Po 791/590, s. 8+v.

³⁸⁷ *Tamże*, s. 10.

WUBP w Poznaniu postanowił aresztować podejrzanego i trzymać go w więzieniu śledczym do czasu sformułowania przeciwko niemu zarzutów.³⁸⁸

Wiceprokurator SSK w Poznaniu 4 maja 1945 r. wydał postanowienie o aresztowaniu Gerharda Helmchena, w związku z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. i osadzeniu go w więzieniu w Poznaniu.³⁸⁹ Tego samego dnia świadek Józef Molenda zeznał, że Gerhard Helmchen groził jemu i jego koledze aresztowaniem oraz ubliżał im, obrażając jednocześnie uczucia narodowe.³⁹⁰ Następny świadek, Wojciech Marciniak, zeznając tego samego dnia, opisał wysiedlenie Józefa Molendy i wysłanie go następnie na roboty przymusowe do Niemiec oraz ubliżanie świadkowi i straszenie go.³⁹¹

Kolejno zeznawał świadek Franciszek Lisek. W lipcu 1940 r. został on aresztowany wraz ze swoim bratem Józefem, po czym obaj zostali odprowadzeni na posterunek żandarmerii w Bolewicach w pow. nowotomyskim, gdzie niezawezwany zjawił się Gerhard Helmchen - wówczas pracownik poczty - i trzymał świadka, podczas gdy inni Niemcy go bili. Podobnie postąpili z bratem świadka, który wskutek pobicia nie powrócił już do zdrowia i po kilku tygodniach zmarł.³⁹² 6 listopada 1945 r. Franciszek Lisek zeznawał ponownie, twierdząc, że po aresztowaniu jego i jego brata, zostali oni odstawieni do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim. Kiedy pobici stanęli przed lekarzem w Grodzisku Wielkopolskim, mieli całe ciała sine od kolan po szyję. Brat zmarł ok. dwa lata później. Gerhard Helmchen był wówczas kierownikiem poczty w Bolewicach. Doprowadził też do wysiedlenia Józefa Molendy, po czym zagarnął jego mieszkanie i dobrze zaopatrzony skład towarów kolonialnych.³⁹³

Inny świadek, Józef Molenda, zeznał 16 listopada 1945 r., że został wysiedlony wraz z ojcem i resztą rodziny z mieszkania i składu kolonialnego, po czym przydzielono im małe mieszkanie, w którym nie mogli się pomieścić, później ponownie ich przeniesiono. Pracowali jako robotnicy. W 1941 r. ojciec świadka, też Józef, został zabrany na przymusowe roboty do Niemiec, gdzie w marcu 1945 r. zmarł. Gerhard Helmchen zajął sklep z mieszkaniem, po tym jak - według świadka prawdopodobnie - doprowadził do wysiedlenia ojca i wysłania go do Niemiec. Podejrzany zawsze nosił laskę, bo był kulawy i tą laską często bił Polaków

---

³⁸⁸ *Tamże*, s. 13.

³⁸⁹ *Tamże*, s. 14.

³⁹⁰ *Tamże*, s. 17+v.

³⁹¹ *Tamże*, s. 18+v.

³⁹² *Tamże*, s. 19+v.

³⁹³ *Tamże*, s. 29+v.

zmuszając ich m. in. na poczcie do kłaniania się jemu.³⁹⁴ Tego samego dnia zeznawał również ojczym Józefa Molendy, świadek Wojciech Marciniak. Potwierdził, iż Gerhard Helmchen często groził świadkowi i jego rodzinie aresztowaniem, a także wysiedlił Józefa Molendę z mieszkania i składu kolonialnego. W 1940 r. zabrano syna świadka, Bonifacego do więzienia, a następnie wywieziono go w niewiadomym dla świadka kierunku i odtąd nie było o nim żadnych wiadomości.³⁹⁵

Kolejny świadek, Kazimierz Szawala, zeznał 19 stycznia 1946 r., że Gerhard Helmchen groził mu w 1944 r. oraz o tym, że z jego inicjatywy aresztowano: Jana Kaczmarka, Bonifacego Marciniaka, Wiktora Kaczmarka i Leona Szarafę, wszystkich trzech z Bolewic, po czym wywieziono ich w niewiadomym dla świadka kierunku i odtąd nie było o nich żadnych informacji. Świadek podał, że podejrzany był członkiem SA i uczestniczył w wysiedlaniu Polaków.³⁹⁶

21 lutego 1946 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Gapiński sporządził akt oskarżenia Gerharda Helmchena. Zarzucał on oskarżonemu znęcanie się nad Polakami, wysiedlanie i doprowadzenie do śmierci oraz przynależność do „SA, a więc związku przestępczego mającego na celu zniszczenie narodu polskiego przez mord i grabieże”³⁹⁷ i że był kierownikiem politycznym NSDAP czyli o przestępstwa z art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³⁹⁸ Przewodniczący SSK w Poznaniu 5 czerwca 1946 r. zarządził, by - w myśl art. 15 Dekretu PKWN z 12 września 1944 r. - wyznaczyć Gerhardowi Helmchenowi obrońcę z urzędu - adwokata Aleksandra Kosickiego z Nowego Tomyśla.³⁹⁹

Rozprawie SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu, która odbyła się jawnie 13 czerwca 1946 r. przewodniczył sędzia SSK w Poznaniu, Włodzimierz Ostrowski. Rozprawa odbyła się z udziałem ławników Jana Hojnowskiego i Hipolita Pietrzyka, prokurator SSK w Poznaniu Zofii Dormanowskiej, obrońcy Aleksandra Kosickiego i protokolującego aplikanta sądowego, Henryka Molla. Oskarżony nie przyznał się do winy, twierdząc, że nie należał do NSDAP i SA, a jedynie do NSKK. W grudniu 1940 r. został powołany do wojska, służbę odbywał do stycznia 1942 r., kiedy to uległ wypadkowi. Odtąd, do stycznia 1945 r. prowadził agencję pocztową w Bolewicach. Potem zbiegł przed nadciągającą Armią Czerwoną ale powrócił do Bolewic, sądząc, iż żył w zgodzie z miejscową

---

³⁹⁴ *Tamże*, s. 31+v.

³⁹⁵ *Tamże*, s. 32+v.

³⁹⁶ *Tamże*, s. 37.

³⁹⁷ Cyt. za: *tamże*, s. 41+v.

³⁹⁸ *Tamże*, s. 41+v.

³⁹⁹ *Tamże*, s. 45, podpis przewodniczącego SSK w Poznaniu nieczytelny.

polską ludnością. Posterunek żandarmerii w Bolewicach korzystał niekiedy z jego usług jako tłumacza. Oskarżony twierdził ponadto, że nie bił braci Lisków, nie przyczynił się do wysiedlenia Józefa Molendy, nie doprowadził do aresztowania Jana i Wiktora Kaczmarków, Bonifacego Marciniaka, Zygmunta Szafety, nie lżył nikogo, a do NSKK musiał należeć, ponieważ posiadał motocykl. Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe i uprzedził oskarżonego, że wolno mu czynić uwagi i składać wyjaśnienia, odnośnie każdego dowodu.⁴⁰⁰

Pierwsi świadkowie, Józef Molenda i Wojciech Marciniak, podtrzymali swoje zeznania. Kolejny świadek, Marta Szymaniakowa, usprawiedliwiała w swoich zeznaniach oskarżonego, zrzucając winę na jego teścia Ottona Bascha. Wtedy oskarżony wyjaśnił, że jego teść był członkiem NSDAP i SA. Na rozprawie zabrakło kilku świadków, za co ukarano ich grzywną. Odczytano zeznanie kolejnego świadka Kazimierza Szawali z 19 stycznia 1946 r. Prokurator wnioskował o dopuszczenie dowodu z przesłuchania obecnego na rozprawie Franciszka Nowaka, na co sąd wyraził zgodę. Wtedy świadek Franciszek Nowak zeznał, iż został 12 grudnia 1939 r. wraz z rodziną wysiedlony z mieszkania m. in. przez Gerharda Helmchena, będącego w mundurze i uzbrojonego w karabin. Świadek wraz z rodziną i innymi Polakami zostali wysłani do obozu przejściowego, a następnie do Częstochowy, gdzie znalazło się ok 3 tys. osób. Prokurator wnioskował o przesłuchanie w charakterze świadka, obecnego podczas rozprawy Stefana Stawińskiego. Sąd wyraził na to zgodę. Wtedy świadek Stefan Stawiński zeznał, że słyszał od swego kolegi o zdarzeniu, które miało miejsce w 1942 lub 1943 r. Mianowicie grupa Niemców rozbijała figury przydrożne i krzyże, w czym miał uczestniczyć oskarżony. Przewodniczący zarządził półgodzinną przerwę w rozprawie potrzebną na doprowadzenie świadka Franciszka Liska. Po przybyciu świadek Franciszek Lisek zeznał, że Gerhard Helmchen nie występował w roli tłumacza ale brał czynny udział w pobiciu świadka. Nie wiedział natomiast, czy oskarżony uczestniczył również w biciu jego brata. Oskarżyciel zwrócił się z prośbą o ukaranie Gerharda Helmchena zgodnie z aktem oskarżenia, obrońca wnioskował o zastosowanie ustawy, a oskarżony prosił o łagodny wymiar kary.⁴⁰¹

SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 13 czerwca 1946 r. skazał Gerharda Helmchena na podstawie art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. za to, że brał udział w biciu Polaków na 5 lat więzienia oraz za to, że brał udział w wywłaszczeniu rodziny Nowaków na 5 lat więzienia. Łącznie

---

⁴⁰⁰ *Tamże*, s. 62-65v.

⁴⁰¹ *Tamże*, s. 62-65v.

skazano Gerharda Helmchena na karę 10 lat więzienia, uniewinniając go od reszty zarzutów.⁴⁰²

W uzasadnieniu wyroku podano: „Powyżej opisane zachowanie się oskarżonego nie nosi wprawdzie znamion znęcania się wzgl. prześladowania ludności polskiej w rozumieniu art. 1 §1 Dekretu z d. 31.8.1944 r. albowiem były to wystąpienia oderwane i niezbyt dotkliwe w skutkach dla osób pokrzywdzonych, jednakże wyczerpują całkowicie istotne cechy przestępstwa z art. 1 §2 Dekretu z dn. 16 II 1945 r. albowiem oskarżony w obu wypadkach działał na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, a na szkodę pokrzywdzonych osób z pośród polskiej ludności cywilnej. Biorąc pod uwagę zdecydowanie wrogie i fałszywe nastawienie oskarżonego do polskiej ludności uznał Sąd, że wymierzona kara dziesięciu lat więzienia odpowiada winie oskarżonego.”⁴⁰³ 13 listopada 1953 r. złagodzone Gerhardowi Helmchenowi karę do 6 lat i 8 miesięcy więzienia.⁴⁰⁴ 23 grudnia 1953 r. Gerhard Helmchen został zwolniony z więzienia na mocy amnestii z 1952 r.⁴⁰⁵

Kolejną osobą oskarżoną przez specjalny sąd karny o zbrodnie popełnione w ramach działalności w Selbstschutz był Jan Dubiella.⁴⁰⁶ Z protokołu sporządzonego 19 lutego 1945 r. przez komendanta powiatowego MO w Aleksandrowie Kujawskim wynika, że Jan Dubiella został zatrzymany 17 lutego 1945 r.⁴⁰⁷ Już w dwa dni później, 19 lutego 1945 r., oficer śledczy PUBP w Aleksandrowie Kujawskim, Bernard Cieśliński wydał postanowienie o wszczęciu dochodzenia przeciwko Janowi Dubielli, zamieszkałemu w Aleksandrowie Kujawskim. Przy tej okazji podejrzany został przesłuchany. Z jego zeznań wynika, że ok. 10 października 1939 r. udał się do gmachu Starostwa Powiatowego w Aleksandrowie Kujawskim, w którym urzędował wówczas szef tamtejszej placówki Gestapo Patino vel Patyna. Podejrzany chciał się zapisać do Selbstschutzu. Kiedy dopełnił formalności został komendantem Selbstschutzu w Aleksandrowie Kujawskim (Ortsführer des Selbstschutzes für die Stadt Alexandrowo). Po tym, jak podejrzany został wciągnięty na listę członków organizacji, brał udział w ćwiczeniach. Na jednym z ćwiczeń Patino vel Patyna zlecił Janowi Dubielli zadanie prowadzenia ewidencji członków Selbstschutzu. Przybyły na ćwiczenia funkcjonariusz Gestapo wybrał spośród zgromadzonych dwanaście osób, którym polecił szpiegować, donosić i składać meldunki na piśmie na ręce Jana Dubielli. Podejrzany wyjaśnił,

---

⁴⁰² *Tamże*, s. 66-68.

⁴⁰³ Cyt. za: *tamże*, s. 67.

⁴⁰⁴ *Tamże*, s. 95.

⁴⁰⁵ *Tamże*, s. 97.

⁴⁰⁶ Zob.: biogram w t. II.

⁴⁰⁷ *Tamże*, s. 6.

że otrzymał tylko dwa takie meldunki i to w błahych sprawach. Wąciągnął stąd wniosek, że członkowie organizacji kontaktowali się bezpośrednio z Patino vel Patyną.⁴⁰⁸

Pierwszy świadek, Stanisław Blajchert, zeznał 28 lutego 1945 r. w PUBP w Aleksandrowie Kujawskim, że w listopadzie 1939 r. został aresztowany. Po jego zatrzymaniu, do celi przyszedł Jan Dubiella w towarzystwie Patino vel Patyny i innych Niemców. Jak się świadek dowiedział od aresztowanego członka Selbstschutzu, 11 listopada 1939 r. do celi aresztu wszedł Patino vel Patyna i osobiście zastrzelił wszystkich czternastu zakładników. Świadek nie wiedział, czy podejrzany uczestniczył w tym mordzie. Świadek powiedział natomiast, że osobiście oglądał ślady kul na ścianach celi.⁴⁰⁹ Ppor. Bernard Cieśliński z PUBP w Aleksandrowie Kujawskim, 27 marca 1945 r., przesłuchał świadka Aleksandrę Budzyńską, znającą od wielu lat Jana Dubiellę. Świadek twierdziła, że podejrzany donosił na Polaków, wysiedlał ich i ogólnie był „Polakożercą”. Jan Dubiella jako komendant Selbstschutzu posiadał rzeczy zrabowane Polakom i Żydom. Jego rodzina korzystała podczas wojny z licznych przywilejów.⁴¹⁰

Kolejny świadek, Bronisława Wróblewska, 13 kwietnia 1945 r. zeznała, że widziała jak podejrzany wraz z Patino vel Patyną jeździli na miejsce straceń Polaków, położone niedaleko cmentarza katolickiego. Pewnego razu zawieźli tam młodego Polaka ze Służewa, po czym zastrzelili go.⁴¹¹ 16 kwietnia 1945 r. Jan Dubiella zeznał, że wskazał władzom niemieckim dwie osoby, mające być aresztowane o nazwiskach Michta i Meister. Zostali oni potraktowani przez dwie doby jako zakładnicy.⁴¹² Oficer śledczy PUBP w Aleksandrowie Kujawskim, ppor. Bernard Cieśliński, tego samego dnia wydał postanowienie o zamknięciu dochodzenia przeciwko Janowi Dubielli, który miał odpowiadać na mocy Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. (nie podano, z jakiego art.). Sprawę, wraz z zatrzymanym, przekazano do dyspozycji prokuratora SSK (nie podano gdzie).⁴¹³

Następnie, 19 maja 1945 r. kierownik Sekcji Śledczej Pomorskiego WUBP w Bydgoszczy, Fr. Zalewski przekazał akta wraz z zatrzymanym prokuratorowi SSK w Toruniu.⁴¹⁴ 2 czerwca 1945 r. wiceprokurator rejonu I Prokuratury SSK w Toruniu, Roman Wnękowski wydał zarządzenie o aresztowaniu podejrzanego - w związku z art. 1 Dekretu

---

⁴⁰⁸ *Tamże*, s. 2-4 i 8-10.

⁴⁰⁹ *Tamże*, s. 13-14.

⁴¹⁰ *Tamże*, s. 17-18.

⁴¹¹ *Tamże*, s. 21.

⁴¹² *Tamże*, s. 23.

⁴¹³ *Tamże*, s. 24.

⁴¹⁴ *Tamże*, s. 28.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - do dyspozycji prokuratora SSK w Toruniu. Jan Dubiella odebrał kopię tego zarządzenia 12 czerwca 1945 r.⁴¹⁵ Świadek Stanisław Blajchert zeznał 8 czerwca 1945 r. w Sądzie Grodzkim w Aleksandrowie Kujawskim przed sędzią J. Klekottko, że Jan Dubiella był komendantem Selbstschutzu w Aleksandrowie Kujawskim i przybył do więzienia w towarzystwie szefa Gestapo Patino vel Patyny. Obaj byli uzbrojeni w rewolwery.⁴¹⁶

12 czerwca 1945 r. sędzia Grodzki w Koronowie, W. Walczak, przy udziale protokolanta J. Willi, przesłuchiwał obywatela polskiego Jana Dubiellę, który nie przyznawał się do winy. Potwierdził jedynie swoje dobrowolne wstąpienie do Selbstschutzu i złożenie donosu do władz okupacyjnych na dwóch Polaków - kolejarzy z Aleksandrowa Kujawskiego Leopolda Majstra i Michty (nie pamiętał jego imienia) - którzy stali się zakładnikami. Jak podejrzany przyznał zrobił to z powodu osobistej urazy pochodzącej jeszcze z czasów przedwojennych. Wszystkiemu innemu - o czym była mowa podczas przesłuchania - zaprzeczał.⁴¹⁷ Następnie zeznawała świadek Aleksandra Budzyńska, która potwierdziła, że podejrzany był postrachem ludności polskiej i, że należał do Selbstschutzu.⁴¹⁸ Po niej swoje zeznania złożyła świadek Bronisława Wróblewska, dodając do swojej poprzedniej relacji, że we wskazanej jej przez miejscowe osoby lokalizacji szukała zamordowanego przez okupantów swego brata, Józefa Zientarskiego, chcąc poznać miejsce jego pochówku. Po wojnie, po rozkopaniu zbiorowej mogiły przy cmentarzu katolickim, rozpoznała zwłoki brata.⁴¹⁹

W zastępstwie kierownika Sekcji VIII, oficer śledczy PUBP w Aleksandrowie Kujawskim, M. Jaworski 6 lipca 1945 r. - uprzedziwszy świadka o odpowiedzialności karnej z art. 140 kk w razie składania fałszywych zeznań - przesłuchiwał Kazimierza Adamkiewicza. Świadek zeznał, że widział wielokrotnie Jana Dubiellę konwojującego i pilnującego aresztowanych Polaków ale z racji tego, że zabijano ich w przeznaczonym do tego celu budynku, nie wiedział dokładnie, kto był oprawcą. Najgorszą sławą cieszyli się Patino vel Patyna, Jan Dubiella i Feiertag.⁴²⁰ Świadek Bronisława Wróblewska wyjaśniła, że podejrzany bywał - wraz z Patino vel Patyną - w budynku, w którym mordowano Polaków ale ona sama

---

⁴¹⁵ *Tamże*, s. 32.

⁴¹⁶ *Tamże*, s. 35.

⁴¹⁷ *Tamże*, s. 30-31.

⁴¹⁸ *Tamże*, s. 36-37.

⁴¹⁹ *Tamże*, s. 38-39.

⁴²⁰ *Tamże*, s. 46-47.

nie widziała, ażeby robił to Jan Dubiella. Ta sama obserwacja dotyczyła Polaka ze Służewa.⁴²¹

Następny świadek, Weronika Krakowiak, 9 lipca 1945 r. zeznała, że będący sierotą Bolesław Krakowiak ze Służewa pod koniec października 1939 r. został zabrany i przez dziesięć dni przebywał w areszcie. Codziennie odwiedzała go ciotka-przybrana matka, która dowiedziała się w ostatnim, dziesiątym dniu jego pobytu w areszcie, że został on stamtąd wywieziony. Wracając jednak do domu dowiedziała się, że Bolesław Krakowiak został zabity w tym budynku, w którym Niemcy rozstrzeliwali Polaków. Kto konkretnie był bezpośrednim sprawcą mordu, tego świadek nie wiedziała.⁴²² 10 lipca 1945 r. oficer śledczy PUBP w Aleksandrowie Kujawskim, Stefan Klimek, przesłuchał świadka Katarzynę Andryszewską, która zeznała, że w końcu października 1939 r. Niemcy aresztowali jej syna Kazimierza. Przebywał on w areszcie przez ok. dziesięć dni. Po tym czasie mąż świadka, odwiedzający syna w areszcie, dowiedział się, że został on stamtąd wywieziony. Strażnik niemiecki uderzył ponadto męża świadka kilka razy, każąc mu się wynosić. Krążyły pogłoski, że Bolesław Krakowiak został zastrzelony. Jednak dopiero w 1945 r., po rozkopaniu zbiorowej mogiły pomordowanych Polaków, świadek rozpoznała ciało syna.⁴²³

18 sierpnia 1945 r. wiceprokurator rejonu I Prokuratury SSK w Toruniu sporządził akt oskarżenia przeciwko Janowi Dubielli. Zarzucono mu, że jako komendant Selbstschutzu w Aleksandrowie Kujawskim jesienią 1939 r. brał udział w dokonywaniu zabójstw Bolesława Krakowiaka, Kazimierza Andryszewskiego i Józefa Zientarskiego, zamordowanych wraz z innymi Polakami, tj. o czyn z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Ponadto Jana Dubiellę oskarżono o to, iż działał na szkodę ludności cywilnej, donosząc na Mejstra i Michtę do władz niemieckich, wskazując ich jako zakładników, wskutek czego zostali oni pozbawieni wolności na dwie doby, tj. o przestępstwo z art. 1 §2 tegoż Dekretu.⁴²⁴ Na obrońcę oskarżonego sędzia wyznaczył adwokata Wygockiego.⁴²⁵

Rozprawie SSK w Toruniu 7 listopada 1945 r. przewodniczył prezes SSK w Toruniu, Adam Bobkowski. Rozprawa odbyła się jawnie, przy udziale ławników Alfonsa Makowskiego i Edmunda Kamińskiego, prokuratora SSK w Toruniu, Radwańskiego, obrońcy Wygockiego oraz protokolantki sekretarki, Z. Śledzińskiej. Świadkowie zostali umieszczeni

---

⁴²¹ *Tamże*, s. 48.

⁴²² *Tamże*, s. 51-53.

⁴²³ *Tamże*, s. 54-56.

⁴²⁴ *Tamże*, s. 61-62.

⁴²⁵ *Tamże*, s. 63-64.

w osobnym pomieszczeniu, natomiast biegli mogli, zgodnie z postanowieniem sądu - w myśl art. 331 kpk - pozostać na sali. Odczytano akt oskarżenia. Oskarżony nie przyznał się do winy i wycofał swoje poprzednie zeznania, twierdząc, że nie były zgodne z prawdą. Do Selbstschutzu wstąpił „jako Konrad Wallenrod”, jego czynności w tej organizacji ograniczały się do spisywania członków i sprawdzania listy obecności. Z aresztowaniami Polaków nie miał nic wspólnego, na obławy nie chodził i nie należał do żadnej organizacji tajnej przed wojną. Komendantem Selbstschutzu był tylko nominalnie, faktycznie rolę tę pełnił Patino vel Patyna, a broni nigdy nie posiadał. W 1939 r. w Łodzi złożył wniosek o wpisanie na DVL. Przyznał się natomiast oskarżony do wydania w ręce władz okupacyjnych dwóch Polaków jako zakładników. Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz uprzedził oskarżonego, że wolno mu było czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu, na podstawie art. 335 kpk.⁴²⁶

Po wezwaniu świadków na salę obrad przewodniczący pouczył ich wszystkich oraz biegłych o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania oraz przytoczył treść art. 106 kpk. Ponadto przewodniczący uprzedził wszystkich o znaczeniu przysięgi oraz odebrał ją od świadków - na podstawie art. 111 i 113 kpk. Następnie nastąpiło przesłuchanie świadków. Pierwszy świadek, Aleksandra Budzyńska, potwierdziła swoje poprzednie zeznania, podobnie postąpiła świadek Bronisława Wróblewska. Kolejny świadek, Kazimierz Adamkiewicz, zeznał, że widział, jak Patino vel Patyna wraz z oskarżonym przywieźli na miejsce straceń skutych Polaków, którzy następnie byli zabijani w tzw. „dołach”. Świadek mieszkał blisko i widział, jak Jan Dubiella spacerował podczas egzekucji - razem z oprawcami - po miejscu kaźni. Patino vel Patyna osobiście strzelał do skazańców. W trakcie tego opowiadania oskarżony - korzystając ze swojego prawa - złożył wyjaśnienie, że świadek zapewne się pomylił, bo on nigdy w tym miejscu nie był, co z kolei spotkało się z repliką świadka, który zauważył, że dobrze rozpoznał oskarżonego. Świadek Weronika Krakowiak także potwierdziła swoje poprzednie zeznania, podobnie postąpiła świadek Katarzyna Andryszewska.⁴²⁷

Następnie zostało odczytane wcześniejsze zeznanie nieobecnego świadka Blajcherta, który wskutek źle doręczonego mu wezwania nie przybył na rozprawę. W tym wypadku sąd uznał nieobecność świadka za usprawiedliwioną. Na zapytanie przewodniczącego strony oświadczyły, że nie żądają uzupełnienia przewodu sądowego. Wtedy przewodniczący ogłosił przewód sądowy za zamknięty i udzielił głosu stronom. Oskarżyciel wniósł do sądu prośbę o

---

⁴²⁶ *Tamże*, s. 85-90.

⁴²⁷ *Tamże*, s. 85-90.

wymierzenie oskarżonemu kary śmierci, obrońca wnioskował o wymierzenie łagodnego wymiaru kary, oskarżony również poprosił sąd o pobłażliwość. Po wysłuchaniu stron, sąd udał się na naradę. Po powrocie na salę rozpraw przewodniczący ogłosił publicznie sentencję wyroku, która wraz z uzasadnieniem, była sporządzona na piśmie. Wyrok był ostateczny i prawomocny. Wobec orzeczenia w stosunku do Jana Dubielli kary śmierci, przysługiwało mu prawo zwrócenia się do Prezydenta KRN o zastosowanie prawa łaski.⁴²⁸

W uzasadnieniu wyroku sąd podał, że nie czuł się przekonany wycofaniem się oskarżonego z wcześniej złożonych zeznań, jako rzekomo niezgodnych z prawdą. Choć skazany sam nie dokonywał rozstrzeliwania Polaków, to jednak jako komendant Selbstschutzu je nadzorował. Zostało dowiedzione, że wraz z SS-Sturmführerem Patino vel Patyną przyjechał na miejsce kaźni samochodem. Czyn ten mógł być ukarany tylko śmiercią, która to kara pochłaniała ewentualną karę wymierzoną Janowi Dubielli za inne przestępstwa.⁴²⁹

W tym samym dniu, 7 listopada 1945 r., sąd w składzie z prezesem SSK w Toruniu, Adamem Bobkowskim, jako przewodniczącym, przy udziale ławników Alfonsa Makowskiego i Edmunda Kamińskiego zebrał się już po ogłoszeniu wyroku na posiedzeniu niejawnym w sprawie wydania opinii o Janie Dubielli. Opinia ta była konieczna przy staraniu się o zastosowanie w stosunku do skazanego prawa łaski. Po wysłuchaniu wniosku prokuratora, sąd wydał tę opinię, z której wynikało, że trzeba było: „uznać, że skazany Jan Dubiella na ułaskawienie nie zasługuje.”⁴³⁰ Pomimo tego, kiedy adwokat skazanego Józef Wygocki zwrócił się 8 listopada 1945 r. do prezydenta KRN, Bolesława Bieruta, o zastosowanie prawa łaski,⁴³¹ ten 20 grudnia 1945 r. do tej prośby się przychylił, zamieniając Janowi Dubielli orzeczoną w stosunku do niego karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁴³² Ostatecznie 31 sierpnia 1956 r. Jan Dubiella został zwolniony z więzienia.⁴³³

Osobą sądzoną m. in. za przynależność do SS na omawianym terenie był Hugo Engelbrecht.⁴³⁴ Oficer śledczy PUBP w Żninie, Kazimierz Chyliński 6 marca 1946 r. wydał postanowienie o rozpoczęciu dochodzenia przeciwko Hugonowi Engelbrechtowi pod zarzutem jego przynależności do SS⁴³⁵ oraz postanowienie o zastosowaniu wobec niego

---

⁴²⁸ *Tamże*, s. 85-90.

⁴²⁹ *Tamże*, s. 91-92.

⁴³⁰ Cyt. za: *tamże*, s. 102.

⁴³¹ *Tamże*, s. 97-99.

⁴³² *Tamże*, s. 103.

⁴³³ *Tamże*, s. 191.

⁴³⁴ Zob.: biogram w t. II.

⁴³⁵ AIPN Po 791/734, s. 3.

środka zapobiegawczego w postaci umieszczenia go w więzieniu w Żninie.⁴³⁶ 6 marca 1946 r. kierownik PUBP w Żninie, por. Ignacy Libuda, wydał nakaz aresztowania i zatrzymania podejrzanego w areszcie na czas dochodzenia.⁴³⁷

Leonard Sobczak z PUBP w Żninie tego samego dnia przesłuchiwał Volksdeutscha (II gr.) Hugona Engelbrechta, zamieszkałego w Wiewiórczynie w pow. żnińskim, który został pouczone zgodnie z art. 140 kk. Podejrzany zeznał, że w listopadzie 1939 r. został powołany na badania, po których skierowano go do SS, jako szeregowca (SS-manna). Hugon Engelbrecht stwierdził, że nie brał udziału w wysiedleniach. Chodził raz w tygodniu na zebrania partyjne, gdzie śpiewano niemieckie piosenki. Uczęszczał także na ćwiczenia wojskowe. Wyjaśnił, że podczas służby nie składał żadnej przysięgi. W 1940 r. otrzymał mundur. Uważał, że nie skrzywdził żadnego Polaka. Otrzymał wprowadzić gospodarstwo po wysiedlonym Polaku, Kopińskim, ale nie wnioskował do władz okupacyjnych o jego przyznanie. W SS służył do sierpnia 1941 r., był też w marynarce wojennej jako artylerzysta. 16 kwietnia 1945 r. dostał się do niewoli radzieckiej. W Insterburgu w Prusach Wschodnich pracował do września 1945 r., po czym został zwolniony i wówczas przyjechał do Żnina.⁴³⁸

Oficer śledczy PUBP w Żninie, Kazimierz Chyliński 10 marca 1946 r. wydał postanowienie o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej Hugona Engelbrechta za to, że od 15 grudnia 1939 r. do sierpnia 1941 r. należał do SS, a później od sierpnia 1941 r. do 16 kwietnia 1945 r. służył w wojsku niemieckim, tj. o zbrodnie z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴³⁹ Następnego dnia tenże oficer przesłuchiwał podejrzanego. W toku przesłuchania oficerowi udało się ustalić, że Hugo Engelbrecht służył w wojsku niemieckim w artylerii nadbrzeżnej oraz, że podejrzany walczył na froncie wschodnim, gdzie 16 kwietnia 1945 r. dostał się do niewoli.⁴⁴⁰

12 marca 1946 r. ten sam oficer wydał postanowienie o zamknięciu dochodzenia przeciwko Hugonowi Engelbrechtowi - podejrzanemu na podstawie art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - i skierowaniu sprawy, wraz z zatrzymanym, do dyspozycji prokuratora SSK w Poznaniu.⁴⁴¹ Do sprawy były załączone dowody w postaci książeczki wojskowej, przepustki dla członka SS i świadectwo uczęszczania do szkoły ludowej. Przepustka ta została podpisana przez SS-Obersturmführera (podpis nieczytelny) kierownika Odcinka SS Gniezno (Der Führer des SS-Abschnitts Gnesen)

---

⁴³⁶ *Tamże*, s. 4.

⁴³⁷ *Tamże*, s. 6.

⁴³⁸ *Tamże*, s. 8+v.

⁴³⁹ *Tamże*, s. 9.

⁴⁴⁰ *Tamże*, s. 10+v.

⁴⁴¹ *Tamże*, s. 12.

i opatrzona pieczęcią z napisem Samoobrona Prowincji Poznań (Selbstschutz der Provinz Posen) z datą 15 grudnia 1939 r.⁴⁴²

Wiceprokurator SSK w Poznaniu, Ignacy Mojkowski 15 czerwca 1946 r. wydał postanowienie o aresztowaniu Hugona Engelbrechta w związku z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.,⁴⁴³ które zatrzymany odebrał 24 czerwca 1946 r.⁴⁴⁴ W zastępstwie wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Alfons Lehmann 17 lipca 1946 r. sporządził akt oskarżenia przeciwko Hugonowi Engelbrechtowi, któremu zarzucano, że: „w czasie okupacji niemieckiej na terenie powiatu żnińskiego, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej brał udział w zabójstwach osób spośród ludności cywilnej i w znęcaniu się nad tymi osobami przez to, że wstąpił do przestępczej organizacji SS mającej na celu dokonywanie powyższych zbrodni - czym wzmocnił potencjał tego związku przestępczego,”⁴⁴⁵ tj. o zbrodnię z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁴⁶

Rozprawę SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 19 września 1946 r. prowadził przewodniczący SSK w Poznaniu Bohdan Zembrzusi. Na rozprawie, która odbyła się jawnie byli obecni ławnicy Mieczysław Olszewski i Jan Wasilewski, wiceprokurator SSK w Poznaniu Ignacy Mojkowski, protokolant aplikant sądowy, Jan Kurasz, obrońca z urzędu - adwokat Sobociński, a także tłumacz - rejestrator Sądu Grodzkiego w Żninie - Henryk Nowaczyk. Na pytanie przewodniczącego oskarżony przyznał się do zarzucanego mu czynu tzn. do tego, że należał do SS, z początku nosił czarny mundur, który otrzymał w 1940 r., a następnie został zaciągnięty do wojska niemieckiego i służył w Wehrmachcie w Grecji. Jednakowoż zaprzeczył, że: wysiedlał Polaków, przeszedł w SS szkolenie polityczne, należał przed wojną do organizacji mniejszości niemieckiej i, że miał odznaczenia. Powiedział, że w wojsku dosłużył się tylko stopnia Gefreitra. Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz uprzedził oskarżonego, że wolno mu było czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu, na podstawie art. 335 kpk. Oskarżyciel wniósł prośbę o ukaranie w myśl art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., obrońca wnioskował o uniewinnienie, bądź o najłagodniejszą karę, a oskarżony poprosił o najłagodniejszy wymiar kary.⁴⁴⁷

---

⁴⁴² *Tamże*, s. 13 (koperta).

⁴⁴³ *Tamże*, s. 15.

⁴⁴⁴ *Tamże*, s. 16.

⁴⁴⁵ Cyt. za: *tamże*, s. 19+v.

⁴⁴⁶ *Tamże*, s. 19+v.

⁴⁴⁷ *Tamże*, s. 26-28v.

W uzasadnieniu wyroku sąd podał, że Hugo Engelbrecht należał jako kandydat do SS przez niemal dwa lata i skazał go - na podstawie art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na karę 3 lat więzienia. Sąd uznał ponadto, że skazany, jako rodowity Niemiec, bez wniosku otrzymał niebieski wykaz VD i wstąpił do Selbstschutzu. Następnie zaś był - jako członek Selbstschutzu - kandydatem SS. Rozprawa nie wykazała, ażeby Hugo Engelbrecht awansował z kandydata na członka SS. Brakowało również podstaw do stwierdzenia, że skazany w czasie swojej służby w Selbstschutzu popełnił jakiegokolwiek czyn karalny. Z drugiej strony sąd nie dał wiary skazanemu, który twierdził, że nie otrzymał przeszkolenia politycznego i nie znał założeń oraz celów organizacji SS. Jako okoliczności łagodzące sąd wziął pod uwagę to, iż pomimo dwuletniego pobytu skazanego na omawianym terenie nie wpłynęły przeciwko niemu żadne zarzuty oraz, że mimo bardzo dobrych warunków fizycznych nie został on wcielony do SS i wreszcie sąd wziął pod uwagę los małoletnich dzieci Hugona Engelbrechta. Z tych to powodów sąd wymierzył skazanemu najniższą karę przewidzianą w ustawie (Dekrecie) tzn. karę 3 lat więzienia.⁴⁴⁸ 5 marca 1949 r. Hugo Engelbrecht został zwolniony z więzienia.⁴⁴⁹

Osobą skazaną za przynależność do SS był także Wilhelm Spreen.⁴⁵⁰ Kierownik PUBP w Żninie, Ignacy Libuda 30 kwietnia 1945 r. wydał postanowienie o zatrzymaniu Wilhelma Spreena, podejrzanego o to, że należał do SS i służył w wojsku niemieckim, a także o zamknięciu go w więzieniu na czas trwania dochodzenia.⁴⁵¹ Oficer śledczy PUBP w Żninie, ppor. Jerzy Szczepkowski 8 maja 1945 r. wydał postanowienie o rozpoczęciu dochodzenia przeciwko Niemcowi Wilhelmowi Spreenowi.⁴⁵² Stanisław Nieciejewski z PUBP w Żninie tego samego dnia przesłuchał podejrzanego, z którego zeznań wynika, że mieszkał w Jaroszewie w pow. żnińskim i należał do SS. Podejrzanym złożył pisemną przysięgę na wierność i walkę aż do końca, którym miało być zniszczenie komunizmu i bolszewickiej Rosji. W kwietniu 1942 r. Wilhelm Spreen został powołany do wojska i służył przez sześć miesięcy w Berlinie, następnie przez sześć tygodni we Francji i w końcu, w lutym 1943 r. w Charkowie, gdzie dowoził amunicję na front. Tam też stracił prawą nogę. Jesienią 1943 r. powrócił na swoje gospodarstwo. Przez cały okres pobytu w pow. żnińskim wysiedlał Polaków z ich gospodarstw.⁴⁵³

---

⁴⁴⁸ *Tamże*, s. 29-31.

⁴⁴⁹ *Tamże*, s. 39.

⁴⁵⁰ Zob.: biogram w t. II.

⁴⁵¹ AIPN Po 791/142, s. 8.

⁴⁵² *Tamże*, s. 4.

⁴⁵³ *Tamże*, s. 10-11.

Kazimierz Chyliński z PUBP w Żninie 23 maja 1945 r. przesłuchał pierwszego świadka, Stanisława Katafiasza, który zeznał, że 28 października 1939 r. przybył do niego Wilhelm Spreen - wraz z innymi Niemcami - i przeprowadzili wysiedlenie świadka z należącego do niego gospodarstwa. Podejrzany przejął je, oddając świadkowi w zamian swoje, zniszczone w wyniku działań wojennych i w dodatku ze znikomym inwentarzem.⁴⁵⁴ Ten sam funkcjonariusz przesłuchał 25 maja 1945 r. kolejnego świadka, Joannę Walkowiak. Świadek potwierdziła okoliczności wysiedlenia Stanisława Katafiasza podane przez niego samego. Znała te okoliczności, gdyż pracowała w jego gospodarstwie. Świadek jednocześnie dodała, że podejrzany wysiedlił jeszcze nauczyciela Wieczorka z jego mieszkania w Jaroszewie oraz pobił jej syna, który u niego pracował.⁴⁵⁵ Następnie został przesłuchany świadek Kazimierz Paszkiewicz, który zeznał, że pracował w gospodarstwie Stanisława Katafiasza, mógł więc potwierdzić - z pierwszej ręki - przedstawione okoliczności wysiedlenia polskiego gospodarza. Podejrzany bił i zmuszał do nadmiernej i ciężkiej pracy również samego świadka.⁴⁵⁶

Jerzy Szczepkowski z PUBP w Żninie 26 maja 1945 r. przesłuchał świadka Marię Smaruj. Z jej zeznań wynika, że zatrzymany brał udział w pobiciu świadka przez sołtysa Zerbsta. Wilhelm Spreen trzymał ją mianowicie podczas tego bicia.⁴⁵⁷ Ten sam funkcjonariusz, Szczepkowski 28 maja 1945 r. przesłuchał świadka Józefę Świtalę, która opowiedziała, w jaki sposób podejrzany pobił jej dziewięcioletniego syna Ryszarda i jak w 1944 r. groził mu.⁴⁵⁸ Jako kolejny świadek zeznawała Zofia Piwecka. Wilhelm Spreen pobił jej dwunastoletniego wnuczka, Stanisława Zielińskiego w 1942 r.⁴⁵⁹ W aktach sprawy znajduje się własnoręczny życiorys zatrzymanego. Napisał on, że 12 grudnia 1939 r. - jako członek Selbstschutzu - był kandydatem SS (SS-Bewerber). Od 15 grudnia 1940 r. był już członkiem SS w stopniu szeregowca (SS-mannem) i służył w jednostce 9/110. Jednocześnie podejrzany pełnił funkcję „przywódcy miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer).⁴⁶⁰

Oficer śledczy PUBP w Żninie, ppor. Jerzy Szczepkowski 28 maja 1945 r. wydał postanowienie o pociągnięciu Wilhelma Spreena do odpowiedzialności karnej z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁶¹ Jednocześnie tenże oficer przesłuchał podejrzanego, który zeznał, że jego zadaniem w SS było pilnowanie

---

⁴⁵⁴ *Tamże*, s. 12+v.

⁴⁵⁵ *Tamże*, s. 13+v.

⁴⁵⁶ *Tamże*, s. 14+v.

⁴⁵⁷ *Tamże*, s. 15+v.

⁴⁵⁸ *Tamże*, s. 16+v.

⁴⁵⁹ *Tamże*, s. 17+v.

⁴⁶⁰ *Tamże*, s. 18.

⁴⁶¹ *Tamże*, s. 19.

godziny policyjnej przewidzianej dla Polaków i wykrywanie nawet najdrobniejszych uchybień z ich strony. Podejrzany był zobowiązany do złożenia doniesienia do władz okupacyjnych w przypadku, kiedy Polacy ociągali się z oddawaniem wyznaczonego kontyngentu. Wypełniał więc Wilhelm Spreen wszystkie czynności, mające zapobiec rzekomemu szkodzeniu niemieckim interesom. Podejrzany przyznał się do wysiedlenia Polaka Kujawy, pochodzącego ze Żnina. 15 kwietnia 1942 r. Wilhelm Spreen został powołany do wojska i walczył na froncie wschodnim w okolicach Charkowa, gdzie stracił nogę, po czym powrócił na swoje gospodarstwo. Tam pobił dwóch Polaków.⁴⁶²

Oficer śledczy PUBP w Żninie, ppor. Jerzy Szczepkowski 28 maja 1945 r. wydał postanowienie o zamknięciu dochodzenia przeciwko Wilhelmowi Spreenowi, który miał ospowiadać z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Tenże oficer skierował również sprawę, wraz z podejrzanym, do dyspozycji prokuratora SSK w Poznaniu.⁴⁶³

Wiceprokurator SSK w Poznaniu, Ignacy Mojkowski 21 czerwca 1945 r. sporządził akt oskarżenia przeciwko Wilhelmowi Spreenowi, w którym mu zarzucano, że: „wstąpił do SS, a więc organizacji mającej na celu dokonywanie na Polakach zabójstw, rabunków i kradzieży.”⁴⁶⁴ Ponadto w Jaroszewie w pow. żnińskim oskarżony - idąc na rękę władzy okupacyjnej - zagarnął gospodarstwo Stanisława Katafiasza i sam je przejął. Oskarżony wysiedlił nauczyciela Wieczorka i innych Polaków, pobił polskie dzieci: trzynastoletniego Sylwestra Walkowiaka, dziewięcioletniego Ryszarda Świtałę i dwunastoletniego Stanisława Zielińskiego, pomagał w pobiciu Marii Smaruj oraz dotkliwie pobił po głowie Kazimierza Paszkiewicza. Czyny te stanowiły zbrodnię z art. 1 §2 oraz art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁶⁵

Rozprawie SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie przewodniczył sędzia SSK w Poznaniu, Włodzimierz Ostrowski, przy udziale ławników Wiktora Wysockiego i Jana Ziemby, wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Alfonsa Lehmana, obrońcy z urzędu - adwokata Smoczyka oraz protokolanta Maksymiliana Bucha. Odczytano akt oskarżenia. Wilhelm Spreen, Volksdeutsch (II kat.) z niebieskim wykazem, przyznał się do winy z wyjątkiem wyrzucenia z mieszkania nauczyciela Wieczorka. Wyjaśnił, że kiedy jego gospodarstwo zostało zniszczone w wyniku działań wojennych, został przeniesiony na gospodarstwo Stanisława Katafiasza, a ten z kolei na jego. Do SS wstąpił w 1940 r., bo został do tego

---

⁴⁶² *Tamże*, s. 20+v.

⁴⁶³ *Tamże*, s. 22.

⁴⁶⁴ Cyt. za: *tamże*, s. 29.

⁴⁶⁵ *Tamże*, s. 29-30.

zmuszony. W 1941 r. został powołany do wojska do dywizji „Leibstandarte”, z której został po roku zwolniony w skutek utraty nogi pod Charkowem. Jak tłumaczył, z Polakami źle się obchodził właśnie wskutek utraty nogi, bo był w związku z tym bardzo nerwowy. Z mieszkania usunął jedynie Polaka Kujawę, a Kazimierza Paszkiewicza uderzył dwukrotnie w twarz za popełnienie błędu gospodarskiego. Z kolei Marię Smaruj - jak twierdził - to nawet bronił przed pobiciem jej przez sołtysa Zerbsta. Wilhelm Spreen uderzył Sylwestra Walkowiaka za niezdjęcie kozucha na jego wezwanie.⁴⁶⁶

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz uprzedził oskarżonego, że wolno mu było czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu, na podstawie art. 335 kpk. Świadek Kazimierz Paszkiewicz zeznał, że oskarżony początkowo nie był dla niego aż tak zły ale po powrocie z wojny uderzył go kilka razy po głowie. Syna Walkowiakowej pobił za to, że ten, będąc przeziębionym, pracował w kozuchu. Kolejny świadek, Maria Smaruj, potwierdziła swoje wcześniejsze zeznanie. Następny świadek, Józefa Światała, zeznała, że oskarżony pobił jej syna - i ogólnie - często bił Polaków za niekłanianie się jemu. Świadek Zofia Piwecka potwierdziła, że Wilhelm Spreen pobił małego Światałę. W dalszym toku rozprawy głównej odczytano życiorys oskarżonego. Prokurator złożył wniosek o dopuszczenie jako dowodu zeznania nauczyciela Wieczorka. Obrońca się temu nie sprzeciwił i w końcu sąd wyraził zgodę. Świadek Wieczorek rozpoznał w oskarżonym Niemca, który wyrzucił go z mieszkania.⁴⁶⁷

Następny świadek, Stanisław Katafiasz, zeznał, że 28 października 1939 r. został wyrzucony ze swego gospodarstwa. Rozkaz opuszczenia otrzymał od sołtysa Zerbsta, Wilhelm Spreen się w to nie mieszał. Jednak w następstwie tego, świadek został przeniesiony na zniszczone gospodarstwo, należące do oskarżonego, w Podgórzynie. Kolejny świadek, Joanna Walkowiak, podała, że w 1943 r. oskarżony pobił jej syna po twarzy, a w 1944 r. pobił go znowu ale tym razem po głowie. Świadek słyszała od osób miejscowych, że Wilhelm Spreen był obecny przy wyrzucaniu nauczyciela Wieczorka z mieszkania. Oskarżony chodził na służbę w mundurze SS. Świadek zapamiętała, że Wilhelm Spreen groził jej synowi zabiciem. Oskarżyciel złożył wniosek o ukaranie go z art. 1 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., obrońca wnioskował o zastosowanie art. 1 §2 tegoż Dekretu, a oskarżony poprosił o uwolnienie go.⁴⁶⁸

---

⁴⁶⁶ *Tamże*, s. 47-49v.

⁴⁶⁷ *Tamże*, s. 47-49v.

⁴⁶⁸ *Tamże*, s. 47-49v.

W uzasadnieniu wyroku sąd podał, że oskarżony dopuścił się wielu aktów pobicia wymienionych w sentencji Polaków, czyniąc to w poczuciu uprzywilejowanej pozycji Niemca i członka SS w stosunku do bezbronnej polskiej ludności cywilnej. Pod względem prawnym sąd dopatrywał się w postępowaniu Wilhelma Spreena znamion przestępstwa z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., gdyż samo przystąpienie do SS⁴⁶⁹ - „związku mającego na celu dokonywanie wszelkiego rodzaju aktów gwałtu na ludności polskiej jest działaniem na szkodę polskiej ludności cywilnej, a powstałe wypadki pobicia poszczególnych osób na tle prywatnych porachunków oskarżonego nie stanowią prześladowania polskiej ludności cywilnej w rozumieniu art. 1 §1 cyt. dekretu, noszą jednak niewątpliwie cechy zbrodni określonej w art. 1 §2 tegoż dekretu z uwagi na to, że były dokonywane w interesie okupanta niemieckiego, który zlecał Niemcom związanym z reżimem surowe trzymanie w karbach polskiej ludności cywilnej i ustawiczne jej terroryzowanie. Wymierzając oskarżonemu karę łączną dziesięciu lat więzienia, uznał Sąd powyższą karę za słuszną, a jako jedyną okoliczność łagodzącą przyjęto niski poziom rozwoju umysłowego i wykształcenia u oskarżonego.”⁴⁷⁰ 30 kwietnia 1955 r. Wilhelm Spreen został zwolniony z więzienia.⁴⁷¹

Gustaw Pubans był osobą, która swoje zbrodnie popełniała w ramach przynależności do SA.⁴⁷² Jak wynika z zachowanych meldunków członków SA, należał on do tej formacji w stopniu szeregowca (SA-Sturmmann).⁴⁷³ Gustaw Pubans był dowódcą kompanii 3 (Führer des SA-Sturmes 3) należącej do pułku (Standarte) Litzmannstadt-Land SA w ramach Grupy SA „Warta” (SA-Gruppe Warthe).⁴⁷⁴ Oficer śledczy WUBP w Łodzi, Michał Sikorski, przesłuchiwał 2 marca 1945 r. podejrzanego Niemca (Volksdeutscha) Gustawa Pubansa, zamieszkałego w Nowym Zdziechowie w pow. wiejskim łódzkim. Zeznał on, że chociaż nie doświadczył ze strony Polaków żadnej krzywdy to jednak witał wkraczających na tereny okupowane Niemców jak braci. Podejrzany złożył wniosek na DVL. Na pocz. 1940 r. zapisał się do SA i chodził na ćwiczenia wojskowe tej organizacji, a następnie został sołtysem Zdziechowa Nowego w pow. wiejskim łódzkim. Brał udział w wysiedlaniu Polaków: Raczyckiego, Bednarka, Szkudlarka, Antoniego Samulskiego, wraz z rodzinami (łącznie dziewiętnaście osób). Wszyscy wysiedleni zostali bez dachu nad głową. Jako nadzorca pracujących u niego Polaków był dla nich bardzo srogi, wysyłał ich, m. in. Heraczyńskiego,

---

⁴⁶⁹ *Tamże*, s. 50-53.

⁴⁷⁰ Cyt. za: *tamże*, s. 52-53.

⁴⁷¹ *Tamże*, s. 66.

⁴⁷² Zob.: biogram w t. II.

⁴⁷³ Stopnie w Sturmabteilung (SA), <http://www.dws-xip.pl/reich/stopnie/sa.html> (data dostępu: 18 lipca 2014 r.).

⁴⁷⁴ *Tamże*; IPN GK 209/222, s. 99, 102 i 105.

do obozu na Sikawie w Łodzi. Wraz z policją urządzał łapanki np. dwudziestu do trzydziestu osób w Lutomiersku, a wśród nich Marszałka, Stefana Twardowskiego, Józefa Symere, Czechowicza i Lepczyńskiego.⁴⁷⁵

Prokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 marca 1945 r. przesłuchał Gustawa Pubansa, podejrzanego z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., który zeznał, że do SA należał od 1940 r., sołtysem Starego Zdziechowa w pow. wiejskim łódzkim był od 1943 r. Podejrzany twierdził, że podczas składania zeznań na posterunku MO był skolowany i w związku z tym podał nieprawdziwe informacje.⁴⁷⁶ Wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 marca 1945 r. postanowił zarządzić aresztowanie Gustawa Pubansa w związku z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁷⁷

Funkcjonariusz posterunku MO w Beldowie w pow. wiejskim łódzkim, Franciszek Szkudlarek, 16 kwietnia 1945 r. - przy udziale protokolanta Janusza Bystrego - przesłuchał w Starym Zdziechowie w pow. wiejskim łódzkim świadka Feliksa Szkudlarka. Świadek zeznał, że podejrzany był komendantem kompanii SA w gminie Beldów oraz członkiem „tajnej policji”. Wraz z miejscową żandarmerią poszukiwał świadka, który musiał uchodzić do Generalnego Gubernatorstwa.⁴⁷⁸ Franciszek Szkudlarek tego samego dnia przesłuchał również świadka Edwarda Bednarka, który zeznał, że został wysiedlony w 1941 r. ze swojego gospodarstwa, które zajął Gustaw Pubans.⁴⁷⁹

Następny świadek, Stefan Pietrzak, opowiedział o tym, jak był w 1940 r. służącym u podejrzanego i o tym, jak doświadczył z jego strony wielokrotnie złego traktowania przejawiającego się szczególnie biciem.⁴⁸⁰ Kolejny świadek, Marian Grzelka, wyjaśnił, że podejrzany wysiedlił z gospodarstwa Edwarda Bednarka, po czym zajął je dla siebie. W ten sposób zagarnął również gospodarstwa Franciszka i Aleksandra Kochanów, świadkowi zaś rozebrał stodołę, zabierając część ziemi i inwentarza. Doprowadził również do tego, że świadek został wywieziony „na okopy”.⁴⁸¹

Następny świadek, Julianna Michałowicz, zobrazowała okres kiedy to była służącą u Gustawa Pubansa, który ją bił. Tak samo postępował z innym polskim robotnikiem

---

⁴⁷⁵ AIPN GK 209/222, s. 149-153.

⁴⁷⁶ *Tamże*, s. 156-157.

⁴⁷⁷ *Tamże*, s. 158.

⁴⁷⁸ *Tamże*, s. 160-161.

⁴⁷⁹ *Tamże*, s. 162.

⁴⁸⁰ *Tamże*, s. 163.

⁴⁸¹ *Tamże*, s. 164.

pracującym u niego - Stefanem Pietrzakiem.⁴⁸² Zeznawała również żona podejrzanego, Julianna - przyznając - że wraz z mężem źle traktowała pracujących u nich Polaków, których lżyli i bili przy każdej nadającej się okazji.⁴⁸³

Ciąg dalszy przesłuchań świadków w Zdziechowie Starym przeprowadził 24 kwietnia 1945 r. Franciszek Jeziorski. Jako pierwsza zeznawała świadek Apolonia Czechowicz, mówiąc, że podejrzany 6 maja 1940 r. aresztował jej trzydziestodwuletniego syna Marcela i zesłał go do obozu w Dachau, gdzie ten zmarł. Gustaw Pubans należał do SA i był jednocześnie sołtysem. Najpierw wysiedlił Franciszka Kochana, a następnie osiadł na jego gospodarstwie.⁴⁸⁴ Kolejny świadek, Leokadia Sobieraj, zeznała, że była siostrą Józefa Symery, który w maju 1940 r. został aresztowany przez podejrzanego za wypowiedź antyniemiecką i wysłany do obozu w Oranienburgu, gdzie zmarł.⁴⁸⁵ Świadek Edward Marszałek nakreślił okoliczności obrony przez jego ojca Władysława, pracownika szkoły, nieruchomości szkolnych (budynków i ziemi) przed zagarnięciem przez Niemców.⁴⁸⁶

Następny świadek, Alfons Poszepczyński, zeznał, że Gustaw Pubans podsłuchiwał tego, co mówili między sobą Polacy kiedy przebywali w sklepie, który mieścił się w należącym do niego budynku. Podejrzany następnie składał donosy do władz okupacyjnych o treści tych rozmów, wskutek czego wielu Polaków zostało skazanych na wywiezienie do obozów.⁴⁸⁷ Inny świadek, Anna Gorczyńska, opowiedziała o tym, jak jej mąż Stanisław został aresztowany, jednak po dziesięciu dniach wrócił cały i zdrowy do domu. Świadek nie potrafiła określić, czy podejrzany brał udział w aresztowaniu jej męża.⁴⁸⁸ Kolejny świadek, Amelia Hak, zeznała, że jej ojciec Leon został w maju 1940 r. aresztowany i wysłany do obozu w Dachau, gdzie zmarł. Gustaw Pubans był kierownikiem SA i sołtysem, który bił i katował Polaków, zabierając im jednocześnie żywność.⁴⁸⁹ Świadek Józefa Twardowska wyjaśniła, że jej mąż Stefan został 6 maja 1940 r. aresztowany, zaś 11 grudnia 1940 r. nadeszło z obozu w Oranienburgu zawiadomienie o jego śmierci. Świadek dodała, że Gustaw Pubans był kierownikiem SA i wysiedlił Franciszka Kochana z jego gospodarstwa.⁴⁹⁰

19 czerwca 1945 r. sędzina śledcza I rejonu Sądu Okręgowego w Łodzi, Jadwiga Narten, przesłuchiwała - w ramach pomocy sądowej - wskazanych świadków. Jako pierwsza

---

⁴⁸² *Tamże*, s. 165.

⁴⁸³ *Tamże*, s. 166.

⁴⁸⁴ *Tamże*, s. 169-170.

⁴⁸⁵ *Tamże*, s. 171-172.

⁴⁸⁶ *Tamże*, s. 173-174.

⁴⁸⁷ *Tamże*, s. 175-176.

⁴⁸⁸ *Tamże*, s. 177-178.

⁴⁸⁹ *Tamże*, s. 179-180.

⁴⁹⁰ *Tamże*, s. 181-182.

zeczowała świadek Janina Czechowicz w zastępstwie Apolonii Czechowicz, która była już stara i chora.⁴⁹¹ Następnie zeznania złożyli świadkowie: Alfons Poszepczyński,⁴⁹² Amelia Hak,⁴⁹³ Józefa Twardowska,⁴⁹⁴ Julianna Michałowicz,⁴⁹⁵ Stefan Pietrzak⁴⁹⁶ oraz Edward Bednarek.⁴⁹⁷ Natomiast sędzia śledczy I rejonu Sądu Okręgowego w Łodzi, W. Szarffenberg, 7 lipca 1945 r. przesłuchał świadka Feliksa Szkudlarka.⁴⁹⁸

31 sierpnia 1945 r. wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stefan Walczak, sporządził akt oskarżenia przeciwko Gustawowi Pubansowi. Został on oskarżony o to, że w Stanisławowie w pow. wiejskim łódzkim był kierownikiem SA, będącego organem zbrojnym NSDAP, „używanego na równi z formacjami Gestapo, SS i innymi do służby policyjnej, pacyfikacyjnej, w obozach koncentracyjnych itp. w czasie od pocz. 1940 r. do 19 I 1945 r. w powiecie łódzkim znęcał się nad osobami spośród ludności cywilnej i prześladował je, a w szczególności bił zatrudnionych u siebie w gospodarstwie rolnym robotników Julianę Michałowicz i Stefana Pietrzaka, zmuszając tego ostatniego do pracy podczas choroby; spowodował wysiedlenie z gospodarstw rolnych Franciszka Kochana i Edwarda Bednarka, które to gospodarstwa objął sam; odbierał ludności polskiej artykuły żywnościowe oraz wspólnie z innym nieznanego nazwiska członkiem oddziału szturmowego (SA) zabrał rodzinie Szkudlarków dwa kozuchy.”⁴⁹⁹ Czyny te stanowiły zbrodnie z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁰⁰

Rozprawie SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 października 1945 r. przewodniczył sędzia SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Bronisław Diehl. Rozprawa odbyła się jawnie przy udziale ławników Jana Kowalskiego i Br. Andrzejewskiego, prokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Jana Walewskiego, protokolantki J. Wojciechowskiej i obrońcy z urzędu - adwokata Nikodema Goldszteina-Kowalskiego. Stawili się wszyscy świadkowie z wyjątkiem Alfonsa Poszepczyńskiego, w jego wypadku wezwanie zostało doręczone poprawnie, toteż sąd uznał niestawiennictwo za nieusprawiedliwione i ukarał świadka grzywną. Przewodniczący zarządził otwarcie przewodu sądowego. Oskarżony - na podstawie art. 82 kpk - uporządkował dotyczące go informacje. Następnie

---

⁴⁹¹ *Tamże*, s. 187-188.

⁴⁹² *Tamże*, s. 189-190.

⁴⁹³ *Tamże*, s. 191-192.

⁴⁹⁴ *Tamże*, s. 193-194.

⁴⁹⁵ *Tamże*, s. 195-196.

⁴⁹⁶ *Tamże*, s. 197-198.

⁴⁹⁷ *Tamże*, s. 199-200.

⁴⁹⁸ *Tamże*, s. 214-215.

⁴⁹⁹ Cyt. za: *tamże*, s. 2-3.

⁵⁰⁰ *Tamże*, s. 2-3.

przewodniczący odczytał akt oskarżenia. Gustaw Pubans nie przyznał się do zarzucanych mu czynów, twierdząc, iż nikomu nie robił krzywdy i nikogo nie bił z wyjątkiem służącej, którą ukarał w ten sposób za kradzież i służącego Stefana Pietrzaka dlatego, że ten jemu wymyślał. Przestępstwa, o które się go oskarża, popełniały władze niemieckie. Oskarżony uważał, że choć uczestniczył w rewizjach i rekwizycjach, to sam nic nie zabierał z zagrabionego mienia.⁵⁰¹

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz uprzedził oskarżonego, że może składać - na podstawie art. 335 kpk - uwagi i wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu. Następnie po kolei wezwano świadków na salę rozpraw. Świadek Janina Czechowicz zeznała, że знаła oskarżonego, który był wrogo usposobiony do Polaków. Należał do SA. Mówiono o nim, że donosił do władz okupacyjnych na Polaków, wskutek czego byli oni aresztowani i wywożeni do obozów. Brat, stryj i wuj świadka zostali aresztowani i wywiezieni, a po jakimś czasie nadeszły kolejno telegramy informujące o ich śmierci. Świadek powiedziała też, że służąca Gustawa Pubansa, Julianna Michałowicz, narzekała na pobicie jej przez niego. Świadek wyjaśniła też, że oskarżony wysiedlił Polaków Kochana i Bednarka, obejmując ich gospodarstwa. Kolejny świadek, Julianna Michałowicz, zeznała, że pracowała u oskarżonego od 1941 r. do 1944 r., będąc źle karmioną i zmuszaną do pracy nawet podczas choroby. Kiedy się sprzeciwiała takiemu traktowaniu była bita kijem i ręką po twarzy, przy czym oskarżony często szarpał ją za włosy. Świadek słyszała, że Gustaw Pubans pobił Mirowskiego i widziała jak uderzył Stefana Pietrzaka tak silnie, aż mu spadła czapka z głowy. Powodem było to, że Stefan Pietrzak skarżył się na nadmierne obciążenie w pracy. Oskarżony należał do SA, chodził w mundurze i nosił broń.⁵⁰²

Następny świadek, Stefan Pietrzak, pracował u Gustawa Pubansa przez cztery lata jako robotnik. Jego praca była bardzo ciężka. Kiedy był chory oskarżony też kazał mu pracować, a jak nie chciał tego wykonać, to został przez oskarżonego uderzony. Podobnie było ze służącą Julianną Michałowicz, którą Gustaw Pubans pobił kilka razy. Oskarżony wysłał Kazimierza Heraczyńskiego do obozu na Sikawie w Łodzi za to, że ten oddalił się do żony i dziecka. W Nowym Zdziechowie w domu oskarżonego był sklep-piwiarnia, w którym ten, wraz z żoną, podsłuchiwali rozmów, a następnie donosili o ich treści do władz okupacyjnych. Innemu Polakowi, Mirowskiemu, oskarżony z kolei groził kijem. Gustaw Pubans nosił mundur oraz broń krótką i długą. Przejął gospodarstwa po Kochanie i Bednarku. Prawdopodobnie był sprawcą wysłania do obozu w Dachau Twardowskiego, męża Kociuby i

---

⁵⁰¹ *Tamże*, s. 38-49.

⁵⁰² *Tamże*, s. 38-49.

Czechowicza. Kolejny świadek, Edward Bednarek, zeznał, że został w listopadzie 1939 r. wysiedlony ze swego gospodarstwa wraz z rodziną, a obecny był przy tym Gustaw Pubans, komendant SA, który zawsze brał udział w wysiedlaniu. Często zabierał ludziom różne rzeczy oraz donosił na nich do władz okupacyjnych. Przed wojną mieszkał w sąsiedniej wsi, po czym pozabierał gospodarstwa w tej.⁵⁰³

Następny świadek, Feliks Szkudlarek, wyjaśnił, że Gustaw Pubans, komendant SA na tamtejszym terenie, podpisywał wysiedlenia i skierowania do obozów. Świadek musiał, wskutek poszukiwania go przez oskarżonego, uciekać do GG. Jednocześnie oskarżony zabrał świadkowi zimowe kożuchy. Świadek Jadwiga Kociuba zeznała, że pracowała u Gustawa Pubansa bardzo ciężko, ten namawiał ją do fizycznego oddania mu się, w zamian za lepszą pracę. W wyniku odmowy oskarżony prześladował świadka, a jej męża wydał policji. Po aresztowaniu, mąż świadka został wysłany do obozu w Dachau, gdzie zmarł po krótkim czasie. Jak wynikało z nadesłanego telegramu przyczyną jego zgonu był atak serca, choć wcześniej - według świadka - nie chorował, był zdrowy i silny. Świadek też musiała pracować będąc chorą. Kolejny świadek, Wojciech Bednarek, złożył zeznanie, z którego wynika, że Gustaw Pubans, miejscowy komendant SA, wysiedlał Polaków, wrogo się do nich odnosił, bił służących, ojcu świadka zabrał kożuch, a innym zabierał żywność podczas rewizji. Ostatni świadek, Stanisław Sproch, był sąsiadem Gustawa Pubansa, który należał do SA i chodził w mundurze oraz brał udział w wysiedlaniu ludności polskiej. Oskarżony budził w świadku największą trwogę.⁵⁰⁴

Przewodniczący ogłosił przewód sądowy za zamknięty. Prokurator poparł akt oskarżenia jako całkowicie udowodniony, obrońca wniósł prośbę o zmianę kwalifikacji prawnej czynów oskarżonego z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. na art. 1 §2 tegoż Dekretu i wnioskował o zastosowanie wymiaru kary w granicach przewidzianych dla tegoż artykułu, a oskarżony poprosił o łagodny wymiar kary. Sąd udał się na naradę, zaś po powrocie przewodniczący ogłosił publicznie sentencję wyroku wraz z uzasadnieniem. Wyjaśnił, że wyrok jest ostateczny i prawomocny. Przewodniczący objaśnił ponadto, że skazanemu przysługuje prawo wniesienia prośby o łaskę do Prezydenta KRN.⁵⁰⁵

Specjalny Sąd Karny w Warszawie z siedzibą w Łodzi skazał Gustawa Pubansa - na podstawie art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16

---

⁵⁰³ *Tamże*, s. 38-49.

⁵⁰⁴ *Tamże*, s. 38-49.

⁵⁰⁵ *Tamże*, s. 38-49.

lutego 1945 r. - na karę śmierci. W uzasadnieniu tegoż wyroku sąd podał,⁵⁰⁶ że orzekł jak wyżej: „Biorąc pod uwagę nieludzki wprost sposób prześladowania ludności cywilnej i znęcania się nad chorymi służącymi, dla których był bezwzględny, zmuszając ich do pracy. Ponadto Sąd wziął pod uwagę to, że oskarżony Pubans Gustaw był kierownikiem oddziału SA, że zatem musiał się on zbrodniczymi czynami w stosunku do ludności polskiej zasłużyć na takie stanowisko i dlatego uznał za współmierną winie oskarżonego karę śmierci.”⁵⁰⁷

Tego samego dnia SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi pod przewodnictwem sędziego Bronisława Diehla, przy udziale ławników Jana Kowalskiego i Br. Andrzejewskiego, tym razem na posiedzeniu niejawnym, wydał opinię odnośnie skazanego: „Gustaw Pubans na łaskę nie zasługuje wobec wysoce szkodliwej działalności w stosunku do ludności cywilnej, polskiej (wysiedlenia, znęcanie się, bicie, donoszenie do władz niemieckich, co powodowało wywożenie ludzi do obozów koncentracyjnych, z których większa część nie powróciła). Jediną okolicznością łagodzącą, przemawiającą na korzyść oskarżonego, jest fakt jego niskiego poziomu umysłowego.”⁵⁰⁸

Pomimo powyższej opinii SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Prezydent KRN skorzystał 20 grudnia 1945 r. z prawa łaski w stosunku do Gustawa Pubansa, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁵⁰⁹

Inną osobą oskarżoną o przynależność do SA był Volksdeutsch Ludwik Metzger.⁵¹⁰ Urzędnik śledczy PUBP w Wągrowcu, Kramer 19 listopada 1945 r. przesłuchał podejrzanego, zamieszkałego w Dąbrowie w pow. wągrowieckim. Jak twierdził Ludwik Metzger, w 1940 r. został on wciągnięty do SA i brał udział w ćwiczeniach wojskowych. W 1945 r. został z kolei wcielony do Volkssturmu.⁵¹¹ 10 grudnia 1945 r. podejrzany uzupełnił swoje zeznania przed tymże urzędnikiem śledczym, twierdząc, że do Volkssturmu został wciągnięty 17 stycznia 1944 r. [zapewne powinno być: 1945 r.], po czym wysłano go na front w okolice Kępna, gdzie jego oddział został rozbity przez Rosjan, a on sam został wzięty do niewoli. Został zwolniony 18 sierpnia 1945 r., po czym powrócił do Dąbrowy. Był członkiem SA.⁵¹² 13 grudnia 1945 r. oficer śledczy Sekcji VIII PUBP w Wągrowcu, Łubiński przekazał akta sprawy Ludwika Metzgera prokuratorowi SSK w Poznaniu, z prośbą o nałożenie sankcji na

---

⁵⁰⁶ *Tamże*, s. 50-55.

⁵⁰⁷ Cyt. za: *tamże*, s. 55.

⁵⁰⁸ *Tamże*, s. 62.

⁵⁰⁹ *Tamże*, s. 65.

⁵¹⁰ Zob.: biogram w t. II.

⁵¹¹ AIPN Po 791/718, s. 3-4v.

⁵¹² *Tamże*, s. 6-7.

podejrzanego i skierowanie go do obozu pracy.⁵¹³ Pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu 23 stycznia 1946 r. wydał postanowienie o aresztowaniu Ludwika Metzgera, podejrzanego z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵¹⁴

Oficer śledczy PUBP w Wągrowcu, Łubiński przesłuchał 1 lutego 1946 r. - na prośbę pełniącego obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu - świadka Witolda Okoniewskiego, który zeznał, że nie miał z Ludwikiem Metzgerem żadnych zatargów, zachowanie podejrzanego było „dość możliwe”. Świadek słyszał, że miał on jakąś sprawę z Marianem Baryłą.⁵¹⁵ Ten sam oficer przesłuchał również świadka Janinę Świetlik, która wyjaśniła, że nie miała żadnych zatargów z Ludwikiem Metzgerem, który jednak należał do SA.⁵¹⁶ Tenże sam oficer śledczy przesłuchał 11 lutego 1946 r. kolejnego świadka, Marcina Baryłę, który zeznał, że nic nie wie o tym, ażeby podejrzany szkodził komukolwiek.⁵¹⁷ Następnie oficer wysłał protokoły spisanych przesłuchań do prokuratora SSK w Poznaniu.⁵¹⁸

14 lipca 1946 r. wiceprokurator SSK w Poznaniu, Alfons Lehmann, sporządził akt oskarżenia przeciwko Ludwikowi Metzgerowi, któremu zarzucił, że: „w czasie okupacji niemieckiej, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, działał na szkodę osób spośród ludności cywilnej i Państwa Polskiego, przez to, że wstąpił do SA, a więc organizacji mającej na celu dokonywanie na Polakach zabójstw, rabunków i przywłaszczeń, czym wzmocnił potencjał tego związku przestępczego.”⁵¹⁹ Czyn ten stanowił przestępstwo z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵²⁰ Przewodniczący SSK w Poznaniu 20 lipca 1946 r. postanowił - w myśl art. 15 Dekretu PKWN z 12 września 1944 r. - wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu - adwokata Czesława Matuszewskiego z Wągrowca.⁵²¹

Rozprawie głównej SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 15 października 1945 r. przewodniczył sędzia SSK w Poznaniu, Seweryn Ossowski. W rozprawie, która odbyła się jawnie, uczestniczyli ławnicy Jan Wzięch i Bolesław Jezierski, wiceprokurator SSK w Poznaniu, Ignacy Mojkowski, protokolant aplikant sądowy, Alojzy Lehmann i obrońca z urzędu - adwokat Radkowski (adwokat Matuszewski był chory i

---

⁵¹³ *Tamże*, s. 8.

⁵¹⁴ *Tamże*, s. 9.

⁵¹⁵ *Tamże*, s. 11-12.

⁵¹⁶ *Tamże*, s. 13-14v.

⁵¹⁷ *Tamże*, s. 15-16.

⁵¹⁸ *Tamże*, s. 17.

⁵¹⁹ Cyt. za: *tamże*, s. 21+v.

⁵²⁰ *Tamże*, s. 21+v.

⁵²¹ *Tamże*, s. 24.

poprosił o zastępstwo). Z osób wezwanych na rozprawę nie stawiała się Anna Rączkova. Oskarżony wyjaśnił - na podstawie art. 82 kpk - że był Niemcem (Volksdeutschem I kat.). Odczytano akt oskarżenia. Ludwik Metzger nie przyznał się do winy. Powiedział, że w 1940 r. wstąpił do SA i złożył przysięgę, przed wojną nie należał do żadnego związku niemieckiego, a dopiero po wybuchu II wojny światowej należał do Selbstschutzu w Dąbrowie w pow. wągrowieckim. W ramach swoich obowiązków chodził na patrole, aby zatrzymywać podejrzanych, praktycznie jednak nikogo nie udało mu się aresztować. Twierdził, że nikomu nie odbierał roweru. Według słów oskarżonego, Polacy nie byli w Dąbrowie rozstrzeliwani. Oskarżony powiedział też, że nie brał udziału w wysiedlaniu Polaków, nie należał do NSDAP i nie był członkiem komisji opiniującej Polaków. Oskarżony w wojsku nie był ale został wciągnięty w 1944 r. do Volkssturmu. Wraz ze swoim oddziałem z Volkssturmu trafił na front w okolice Kępna, gdzie został wzięty do niewoli radzieckiej. Twierdził, że z Polakami żył w dobrych stosunkach. Kilku Polaków służyło u niego, nie bił ich i nie wymagał od nich, aby mu się kłaniali. Jednak na zebraniach uczono go, ażeby Polaków trzymać krótko, nie witać się z nimi, wymagać od nich kłaniania się Niemcom, zwłaszcza tym w mundurach, natomiast nie kazano ich bić i nie zmuszano do czytania „Mein Kampf” Adolfa Hitlera. W SA był szeregowcem (SA-Sturmmann).⁵²²

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz upomniął oskarżonego, że wolno mu było czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu, na podstawie art. 335 kpk. Po wezwaniu świadków na salę obrad przewodniczący pouczył ich wszystkich, a także biegłych o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz przytoczył treść art. 106 kpk. Ponadto przewodniczący uprzedził wszystkich o znaczeniu przysięgi oraz odebrał ją od świadków, na podstawie art. 111 i 113 kpk. Następnie nastąpiło przesłuchanie świadków. Pierwszy świadek, Witold Okoniewski, zeznał, że Ludwik Metzger chodził często w mundurze. Mówił po polsku. Po wysiedleniu Wojciecha Pruchnickiego, przejął jego gospodarstwo. W tym miejscu oskarżony wyjaśnił, że najpierw ziemię po Pruchnickim dzierżył inny Niemiec, a on otrzymał ją dopiero przed końcem wojny i zniszczone gospodarstwo doprowadził do porządku, co też świadek potwierdził. Następny świadek, Tadeusz Gierliński, zeznając potwierdził, że oskarżony był w porządku w stosunku do niego i innych Polaków. Kolejny świadek, Franciszek Pieterek, wyjaśnił, że Ludwik Metzger był droźnikiem i nadzorował kolumnę robotników polskich ale nie bił ich i zwracał się do nich po polsku.⁵²³

---

⁵²² *Tamże*, s. 47-49.

⁵²³ *Tamże*, s. 47-49.

Oskarżony i obrońca zrzekli się przesłuchania świadka Anny Rączkowej. Prokurator zgodził się na odstąpienie od przesłuchania tego świadka. Przewodniczący odczytał meldunek MO z posterunku w Domasławku z 15 października 1946 r. o tym, że Ludwik Metzger w czasie okupacji, jak stwierdzono, nie był agresywnym w stosunku do ludności polskiej. Na zapytanie przewodniczącego strony oświadczyły, że nie żądają uzupełnienia przewodu sądowego. Przewodniczący ogłosił, że przewód sądowy jest zamknięty, po czym udzielił głosu stronom. Oskarżyciel wniósł prośbę o uznanie Ludwika Metzgera winnym przynależności do SA i uwzględnienie okoliczności łagodzących, obrońca zaś wnioskował o uniewinnienie i oskarżony również poprosił sąd o uniewinnienie.⁵²⁴

W uzasadnieniu wyroku sąd uznał, że Ludwik Metzger wstąpił w 1939 r. do Selbstschutzu w Dąbrowie w pow. wągrowieckim, zaś w 1940 r. zaciągnął się do SA i był członkiem tej organizacji do końca okupacji. Skazany przyznał wprawdzie, że był członkiem SA ale dodał jednocześnie, że władze okupacyjne w Dąbrowie wywierały presję na Niemców, aby wstępowali do SA. Według oskarżonego, rzekomo wszyscy Niemcy do lat pięćdziesięciu byli członkami SA. Ludwik Metzger przejął ziemię Polaka Wojciecha Pruchnickiego rzekomo pod naciskiem komisarza.⁵²⁵

Toteż sąd stwierdził, że: „obrona ta oskarżonego nie może go uwolnić od kary, albowiem znane jest Sądowi, że wstąpienie do SA zależało od swobodnej woli każdego Niemca i że również korzystanie z ziemi po Polaku wysiedlonym zależało od wniosku Niemca. Oskarżony przyjmując do wykorzystania ziemię po wysiedlonym Polaku Pruchnickim dał tym samym dowód, że aprobuje politykę eksterminacyjną okupanta wysiedlającego Polaków i politykę przywłaszczania sobie cudzego mienia. Działal przeto oskarżony w ten sposób zarówno na szkodę Pruchnickiego jak i też narodu polskiego. Opisany czyn wyczerpuje w zupełności znamiona przestępstwa art. 1 §2 Dekretu i dlatego postanowił Sąd orzec”⁵²⁶ wobec Ludwika Metzgera karę 3 lat więzienia. „Przy wymiarze kary uwzględnił Sąd to, że oskarżony nawet w mundurze SA mówił do Polaków po polsku, że sprzedawał Okoniewskiemu i Gierlińskiemu pszenicę i inne produkty po cenach rynkowych, tak że Sąd wymierzył mu najniższy dopuszczalny ustawowo wymiar kary, uważając taką karę za słuszną, wystarczającą i zgodną z ustawą.”⁵²⁷ 19 listopada 1948 r. Ludwik Metzger został zwolniony z więzienia.⁵²⁸

---

⁵²⁴ *Tamże*, s. 47-49.

⁵²⁵ *Tamże*, s. 50-51v.

⁵²⁶ Cyt. za: *tamże*, s. 51.

⁵²⁷ Cyt. za: *tamże*, s. 51.

⁵²⁸ *Tamże*, s. 60.

Osobą popełniającą swe zbrodnie w trakcie swej służby w urzędzie pracy (Arbeitsamt) była Anna Krüger.⁵²⁹ 5 lutego 1945 r. świadek Janina Nagler zeznała, że została wysłana przez podejrzaną do bardzo ciężkiej pracy przy kopaniu ogrodu. Kiedy - będąc chorą - zgłosiła się do miejscowego urzędu pracy, została przez podejrzaną zelżona, a następnie na jej polecenie kopnięta i zastraszana.⁵³⁰ Tego samego dnia swe zeznanie złożył świadek Stanisław Jabłoński, który powiedział, że w 1943 r. dostał wezwanie z urzędu pracy. Ponieważ miał chorą nogę, przedstawił zwolnienie lekarskie, wtedy został przez podejrzaną i jej współpracownika pobity i zelżony, a na końcu wysłany do najcięższych robót. Kiedy Anna Krüger próbowała go wysłać do obozu, schował się i pozostawał w ukryciu do końca wojny.⁵³¹

Tego samego też dnia kierownik Sekcji Śledczej PUBP we Włocławku nakazał komendantowi miejscowego więzienia przyjąć podejrzaną i trzymać ją do czasu przeprowadzenia dochodzenia przez PUBP. Nie powinna być ona wypuszczana poza obręb więzienia.⁵³² 16 lutego 1945 r. swoje wyjaśnienia złożyła świadek Józefa Małecka. Zeznała ona, że podejrzana pracowała w urzędzie pracy. W 1943 r. córka Józefy Małeckiej, Marianna dostała wezwanie z tegoż urzędu. Podejrzana skierowała ją na wyjazd na roboty do Niemiec. Prośby, żeby ją zostawiła na miejscu ze względu na małe dziecko pozostały bezskuteczne. Marianna została zwymyślana i mimo wszystko wysłana do Niemiec. Również druga, piętnastoletnia córka Józefy Małeckiej została wysłana przez Annę Krüger do Niemiec. Dotąd obie znajdowały się na wygnaniu.⁵³³

Oficer śledczy PUBP we Włocławku, mł. ref. Ryszard Kuszczynski, 16 lutego 1945 r. przesłuchał świadka Józefę Małecką, która potwierdziła swoje wcześniejsze doniesienie, z którego wynikało, że Anna Krüger była kierowniczką Urzędu Pracy we Włocławku, a młodsza córka świadka została wysłana przez nią do Niemiec w 1940 r.⁵³⁴ Ryszard Kuszczynski tego samego dnia przesłuchał też innego świadka, Stanisława Jabłońskiego. Zeznał on, że w 1943 r. dostał wezwanie z urzędu pracy do ciężkich robót przy okopach. Po dwóch miesiącach świadek zachorował (bolała go noga) i został zwolniony z tych prac. Kiedy dotarło do podejrzanej, że świadek nie pracował, wezwała go do urzędu pracy, a tam został

---

⁵²⁹ Zob.: biogram w t. II.

⁵³⁰ AIPN By 686/317, s. 7-9.

⁵³¹ *Tamże*, s. 10.

⁵³² *Tamże*, s. 11.

⁵³³ *Tamże*, s. 12.

⁵³⁴ *Tamże*, s. 13-14.

uderzony trzykrotnie pięścią w twarz. Wtedy też podejrzana zagroziła mu wysłaniem do obozu, wskutek czego świadek musiał uciekać i ukrywać się aż do końca okupacji.⁵³⁵

16 lutego 1945 r. oficer śledczy PUBP we Włocławku, Czesław Czernielewski, przesłuchiwał świadka Janinę Nagler. Świadek powiedziała, że Anna Krüger była kierowniczką Urzędu Pracy we Włocławku. Świadek stawiała się w lipcu 1944 r. w urzędzie pracy na wezwanie podejrzanej. Kiedy prosiła Annę Krüger o to, ażeby zostawiła ją na miejscu, albowiem była chora, miała troje dzieci i męża pracującego po dwanaście godzin dziennie, została przez podejrzaną zelżona. Następnie Anna Krüger nakazała swemu współpracownikowi, aby ją pobił, co ten uczynił, bijąc ją po twarzy i grożąc rewolwerem przystawionym do skroni. Świadek słyszała, że Anna Krüger wysłała ok. 4 tysiące osób spośród młodzieży polskiej do Niemiec, a także widziała, jak podejrzana brała udział w obławach i aresztowaniach młodych Polaków i Polek. Według świadka, podejrzana była jedną z najgorszych prześladowczyń Polaków we Włocławku.⁵³⁶

18 lutego 1945 r. oficer śledczy PUBP we Włocławku, Pawelec, przesłuchiwał podejrzaną. Wyjaśniła ona, że w marcu 1940 r. podpisała Volkslistę. Od 16 listopada 1939 r. rozpoczęła pracę w urzędzie pracy jako kierowniczka oddziału zajmującego się wysyłaniem Polaków do Niemiec. Podczas tego wysyłania biła ich i skierowywała chorych na ciężkie roboty. Podejrzana brała udział w łapankach, w wyniku których Polacy byli masowo wysyłani do Niemiec. Jedną z Polek, Bobrowską, podejrzana wysłała do obozu, gdzie ta zginęła.⁵³⁷

18 lutego 1945 r. oficer śledczy PUBP we Włocławku, Czesław Czernielewski, rozpatrzywszy materiały dochodzenia w sprawie przeciwko Annie Krüger, podejrzanej z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. i zważywszy, że zachodziła obawa ucieczki i matactwa z jej strony, postanowił zastosować wobec niej środek zapobiegawczy w postaci aresztu tymczasowego. Podejrzana miała zostać umieszczona w więzieniu karno-śledczym we Włocławku, do dyspozycji prokuratora SSK w Toruniu. Postanowienie to zostało zatwierdzone 15 czerwca 1945 r. przez pełniącego obowiązki wiceprokuratora rejonu IV Prokuratury SSK w Toruniu.⁵³⁸ 19 lutego 1945 r. oficer śledczy PUBP we Włocławku, Czesław Czernielewski, postanowił rozpocząć dochodzenie w sprawie przeciwko Annie Krüger. Czesław Czernielewski zdecydował też, że poprowadzi tę sprawę.⁵³⁹

---

⁵³⁵ *Tamże*, s. 15-16.

⁵³⁶ *Tamże*, s. 17-18.

⁵³⁷ *Tamże*, s. 20-21.

⁵³⁸ *Tamże*, s. 22.

⁵³⁹ *Tamże*, s. 23.

Czesław Czernielewski tego samego dnia - rozpatrzywszy sprawę podejrzaną - ustalił też, że złożyła ona w początkach okupacji wniosek na Volkslistę i otrzymała dowód (Ausweis) I kat. W końcu 1939 r. podjęła pracę jako kierowniczką w Urzędzie Pracy we Włocławku, gdzie za wysyłanie ludzi do Niemiec, bicie i wyzyskiwanie Polaków, została wyróżniona przez władze niemieckie awansem na wyższe stanowisko służbowe. Przez cały okres okupacji wysłała z samego Włocławka ok. 4 tysięcy Polaków, z czego pewna część zmarła w obozach. Anna Krüger brała czynny udział w łapankach i aresztowaniach Polaków. Za te zbrodnie oficer postanowił pociągnąć podejrzaną do odpowiedzialności karnej z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁴⁰ 8 marca 1945 r. oficer śledczy PUBP we Włocławku, L. Pawelec, przesłuchiwał podejrzaną, która potwierdziła swoje poprzednie zeznania.⁵⁴¹ Tego samego dnia oficer śledczy PUBP we Włocławku, Czesław Czernielewski, wydał postanowienie o zamknięciu dochodzenia przeciwko Annie Krüger i przekazaniu sprawy, wraz z zatrzymaną, do dyspozycji prokuratora SSK w Toruniu.⁵⁴²

PUBP we Włocławku 4 lipca 1945 r. zwróciło się z prośbą do prokuratora SSK w Toruniu o wytoczenie Annie Krüger, VD (II kat.), zastępczyni kierowniczką działu kobiecego w Urzędzie Pracy (Arbeitsamt) we Włocławku publiczno-pokazowego procesu. Podejrzana była brutalna, masowo wysyłała chore Polki do pracy do Niemiec, nie zważając na przedstawiane zwolnienia lekarskie, biła kobiety i dzieci. W momencie zatrzymania podejrzaną przez funkcjonariuszy MO miejscowe kobiety chciały dokonać na niej samosądu tak, że musiał ją eskortować podwojony pluton MO. Codziennie napływały prośby osób domagających się publicznego ukarania podejrzaną, nawet biorąc pod uwagę, że większość poszkodowanych znajdowała się jeszcze w Niemczech.⁵⁴³

11 września 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora rejonu IV Prokuratury SSK w Toruniu, Adam Ferenc, wysłał sędziemu śledczemu we Włocławku akta dochodzenia przeciwko Annie Krüger, z prośbą o przesłuchanie podejrzaną i wskazanych świadków: Józefy Małeckiej, Stanisława Jabłońskiego i Janiny Nagler.⁵⁴⁴ 10 października 1945 r. sędzia śledczy Sądu Okręgowego w Toruniu z siedzibą we Włocławku w osobie sędziego grodzkiego, Zygmunta Kossowskiego, przy udziale protokolanta, H. Kierkowskiej, przesłuchiwał podejrzaną, która wycofała się ze swoich poprzednich zeznań, nie przypominając

---

⁵⁴⁰ *Tamże*, s. 24.

⁵⁴¹ *Tamże*, s. 25.

⁵⁴² *Tamże*, s. 27.

⁵⁴³ *Tamże*, s. 3.

⁵⁴⁴ *Tamże*, s. 1.

sobie wówczas wielu spraw i okoliczności. Twierdziła, że w Urzędzie Pracy we Włocławku pracowała od 16 października 1939 r. do maja 1944 r., nie znęcała się nad Polakami i nie pamiętała Józefy Małeckiej. Uważała, że od niej zależał jedynie rodzaj pracy, do której kierowano robotników. Od listopada 1943 r. pracowała w dziale lekarskim tegoż urzędu. Polaka Jabłońskiego również sobie nie przypominała. Twierdziła, że Polkę Janinę Nagler pamiętała ale z nią nie rozmawiała i nie przypominała sobie też opisanego przez nią zajścia. Po skonfrontowaniu z Jabłońskim podejrzana wyjaśniła, że widziała go w urzędzie pracy ale nic więcej sobie nie przypominała.⁵⁴⁵ Ten sam sędzia tego samego dnia przesłuchiwał również świadka Józefę Małecką, która potwierdziła swoje wcześniejsze zeznania, dodając jednak, że nie widziała osobiście podejrzanej, biorącej udział w łapankach, a nawet jej samej też nie widziała.⁵⁴⁶

13 października 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora rejonu IV Prokuratury SSK w Toruniu, Adam Ferenc, sporządził akt oskarżenia przeciwko Annie Krüger. Miała być ona oskarżona o to: „że w okresie okupacji we Włocławku, idąc na rękę okupacyjnej władzy niemieckiej, jako urzędniczka Urzędu Pracy (Arbeitsamt) brała udział w wyznaczaniu Polaków do pracy w Rzeszy Niemieckiej, przy czym skierowywała ich do pracy bez względu na wiek, stan zdrowia i stosunki rodzinne oraz biła ich i lżyła słowami obrażającymi ich godność narodową polską.”⁵⁴⁷ Czyny te stanowiły zbrodnie z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁴⁸ Pełniący obowiązki prokuratora SSK w Toruniu, dr K. Dodesz 16 października 1945 r. - na zasadzie art. 247 i 283 kpk - przesłał akt oskarżenia w sprawie przeciwko Annie Krüger, podejrzanej z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - wraz z wykazem dowodów oraz nią samą, do rozporządzenia SSK w Toruniu.⁵⁴⁹ Przewodniczący SSK w Toruniu wyznaczył na obrońcę oskarżonego adwokata Ignacego Daniłowicza z Włocławka.⁵⁵⁰

Rozprawie SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 12 grudnia 1945 r. przewodniczył sędzia SSK w Toruniu, Henryk Zawadzki, przy udziale ławników R. Kubeckiej i F. Kuligowskiego, wiceprokuratora SSK w Toruniu, Adama Ferenc, protokolanta aplikanta sądowego, P. Laube oraz obrońcy z urzędu - adwokata Ignacego Daniłowicza. Rozprawa odbyła się jawnie. Wiceprokurator poprosił o przesłuchanie świadków: Zofii Skibowskiej, Genowefy Nawrockiej i Zofii Radomskiej. Obrońca nie

---

⁵⁴⁵ *Tamże*, s. 37-40.

⁵⁴⁶ *Tamże*, s. 45-46.

⁵⁴⁷ Cyt. za: *tamże*, s. 55.

⁵⁴⁸ *Tamże*, s. 55-56.

⁵⁴⁹ *Tamże*, s. 53.

⁵⁵⁰ *Tamże*, s. 57.

sprzeciwił się. Sąd, mając na uwadze, że przesłuchanie tych świadków może mieć istotne dla sprawy znaczenie, postanowił ich przesłuchać, tym bardziej, że znajdowali się oni wówczas w sądzie. Przewodniczący odczytał akt oskarżenia, a następnie zapytał oskarżoną, czy przyznaje się do zarzucanego jej czynu i jakie chce złożyć sądowi wyjaśnienia. Oskarżona odpowiedziała, że nie przyznaje się do zarzucanego jej czynu i wyjaśniła, że była VD (II gr.), nie biła, nie maltretowała i nie lżyła Polaków. Należała do NS-Frauenschaft.⁵⁵¹

Świadkowie, Józefa Małecka, Stanisław Jabłoński i Janina Nagler potwierdzili swoje wcześniejsze zeznania. Kolejny świadek, Maria Garwacka, zeznała, że została przez Annę Krüger wezwana do urzędu pracy, a następnie wyszydzona i wysłana na roboty do Niemiec. Podobny los spotkał jej szesnastoletnią siostrę. W czasie łapanek nie widziała oskarżonej, która jednak do świadka zwracała się po niemiecku. Anna Krüger uchodziła za postrach Polaków. Następny świadek, Zofia Skibowska, opowiedziała, jak oskarżona przysłała jej w 1944 r. kartę wezwania. Świadek ukrywała się więc w Sępólnie. Za świadka oskarżona wysłała do pracy do Niemiec jej szesnastoletnią siostrę, która jak dotąd stamtąd nie powróciła. Świadek nie widziała Anny Krüger w łapanek ale widziała jak prowadziła do pracy polskie kobiety m. in. Orankiewiczową. Świadek nie widziała też aby oskarżona kogoś biła ale widziała jak groziła. Z zeznań kolejnego świadka, Zofii Radomskiej, wynika, że została ona w 1942 r. wysłana przez oskarżoną do Niemiec. Świadek zapamiętała ją jako gorliwą Niemkę, na różne sposoby szkodzącą Polakom.⁵⁵²

Następny świadek, Genowefa Nowacka, powiedziała, że w 1942 r. jej córka została wysłana do Niemiec, a podczas rejestracji świadek słyszała, jak w obelżywy i wulgarny sposób oskarżona traktowała jej piętnastoletnią córkę oraz inne kobiety. Wiceprokurator wniósł o zmianę kwalifikacji czynu na zbrodnię z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., tzn. oskarżenie Anny Krüger: „o to, że w okresie okupacji we Włocławku, idąc na rękę okupacyjnej władzy niemieckiej jako urzędniczka Urzędu Pracy (Arbeitsamt) brała udział w prześladowaniu Polaków przez wyznaczanie ich do pracy w Rzeszy Niemieckiej, przy czym skierowywała ich do pracy bez względu na ich stan zdrowia i utrzymanie rodzin i nadto uczestniczyła w ulicznych łapanek Polaków oraz biła ich i lżyła słowami obrażającymi ich godność narodową polską.”⁵⁵³

Obrona złożyła sprzeciw dotyczący wniosku o rozszerzenie aktu oskarżenia. Sąd udał się na naradę, a po powrocie na salę rozpraw, przewodniczący ogłosił, że sąd nie uwzględnił

---

⁵⁵¹ *Tamże*, s. 68-75.

⁵⁵² *Tamże*, s. 68-75.

⁵⁵³ Cyt. za: *tamże*, s. 73.

wniosku wiceprokuratora o rozszerzenie aktu oskarżenia. Oskarżyciel wniósł prośbę o wymierzenie oskarżonej kary śmierci, obrońca wnioskował o łagodny wymiar kary, również oskarżony poprosił o łagodny wymiar kary. Sąd udał się na naradę. Po powrocie do sali, przewodniczący ogłosił - publicznie - sporządzoną na piśmie sentencję wyroku oraz odczytał jego uzasadnienie. Następnie wskazał stronom, że ogłoszony wyrok jest ostateczny i prawomocny i nie podlega zaskarżeniu. Na tym rozprawę zamknięto.⁵⁵⁴

Sąd postanowił skazać Annę Krüger na podstawie art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. na karę dożywotniego więzienia.⁵⁵⁵ Sąd uznał, że zatrudnienie skazanej w poszczególnych działach urzędu pracy: „było dowodem zaufania władz niemieckich dla oskarżonej. Zresztą oskarżona podtrzymała to zaufanie przez wstąpienie do „Frauenschaftu” i przez wpisanie się na niemiecką listę narodową w grupie II 7. Samo pracowanie [sic!] w znienawidzonym przez Polaków Arbeitsamcie nie jest jeszcze przestępstwem lecz oskarżona wykonując funkcję urzędniczką wykazywała nadmierną a więc przestępczą gorliwość, której działalność wówczas skierowana była na szkodę ludności polskiej.”⁵⁵⁶ I dalej sąd uzasadniał: „Nie pomogły ani prośby ani łzy nieszczęśliwych kobiet, oskarżona wykazując swą gorliwość wysyłała je do ciężkiej pracy w Niemczech.”⁵⁵⁷

Oskarżona nie brała pod uwagę ani ustawowych zwolnień od pracy, ani wieku piętnastu do szesnastu lat, ani opieki nad nieletnimi dziećmi. Prośbom tych kobiet towarzyszyły wyzwiska oskarżonej. Nawet kiedy jechała drogą na rowerze i spotykała polskie kobiety, to zatrzymywała je wypytywała dlaczego nie pracują i kazała im się zgłaszać do urzędu pracy. Biła i łżyła Polki, a także brała udział w łapankach. Sąd, charakteryzując oskarżoną, tak ją opisał: „Trzeba istotnie nie mieć serca, aby nie wejść w położenie choćby takiej Naglerowej, która była matką trojga nieletnich dzieci, sama będąc po operacji i mającej męża pracującego po 12 godzin w fabryce. I tej kobiecie oskarżona zwolnienia z pracy nie dała, a nawet spowodowała pobicie Naglerowej przez jej współpracownika, Niemca.”⁵⁵⁸

A tak sąd uzasadniał wymierzenie takiego wyroku, jak w sentencji: „To wyżej opisane postępowanie oskarżonej stwierdza działanie na szkodę ludności polskiej, a jednocześnie pójście na rękę okupacyjnej władzy niemieckiej. Mając przy tym na uwadze wysokie napięcie złej woli oskarżonej, Sąd uznał za słuszne wymierzyć jej surową karę jak w sentencji

---

⁵⁵⁴ *Tamże*, s. 68-75.

⁵⁵⁵ *Tamże*, s. 76-78.

⁵⁵⁶ Cyt. za: *tamże*, s. 77.

⁵⁵⁷ Cyt. za: *tamże*, s. 77.

⁵⁵⁸ Cyt. za: *tamże*, s. 78.

wyroku."⁵⁵⁹ Jednakże Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy na mocy postanowienia sprzed 20 sierpnia 1955 r. zwolnił warunkowo przedterminowo Annę Krüger z więzienia.⁵⁶⁰

Osobą, która popełniała swoje zbrodnie w ramach przynależności do SA oraz służby w SD był Ernst Schmidt.⁵⁶¹ Oficer śledczy PUBP w Poznaniu, Wiktor Błaszczak 26 czerwca 1945 r. dokonał przesłuchania świadka Stefana Kubickiego, który był zatrudniony w okresie okupacji u podejrzanego. Ernst Schmidt, będąc członkiem SA, bił i maltretował swoją służbę, składającą się z Polaków, w tym świadka i jego brata Konrada. Stałym elementem obchodzenia się podejrzanego ze swoją służbą były wyzwiska i kopanie.⁵⁶² Tego samego dnia kolejny świadek, Maria Majewska, zeznała przed starszym referentem PUBP w Poznaniu, Edwardem Łodyńskim, że ona również pracowała (od 1941 r.) w gospodarstwie u podejrzanego. Był on członkiem SA i nosił żółty mundur, traktował on swoich pracowników - Polaków - w sposób brutalny, często ich bijąc bez powodu i uciążając im. Podejrzanym był do takiego zachowania podburzany przez swoją żonę. Świadek spędziła sześć tygodni w obozie w Forcie VII w Poznaniu. Wskutek tego, świadek nie mogąc wytrzymać złego traktowania uciekła z gospodarstwa, który to fakt Ernst Schmidt natychmiast zgłosił do władz okupacyjnych. Po wypuszczeniu obozu świadek została zmuszona do powrotu do pracy w gospodarstwie podejrzanego.⁵⁶³

Oficer śledczy PUBP w Poznaniu, Sylwester Nowak przesłuchiwał, tego samego dnia, następnego świadka, Marię Cholewę, która była zatrudniona od 1941 r. w gospodarstwie podejrzanego w charakterze robotnicy. Świadek zeznała, że w 1944 r., kiedy to Maria Majewska zbiegła z gospodarstwa i została następnie doprowadzona przez policję, ona też została pobita. Ernst Schmidt nie przerwał bicia nawet wtedy, gdy nadeszły jego żona i córka.⁵⁶⁴ Z kolei oficer śledczy PUBP w Poznaniu, Wiktor Błaszczak, tego samego dnia, przesłuchiwał kolejnego świadka Antoninę Szibilię. Świadek opowiedziała o tym, jak pracowała od 1940 r. u podejrzanego, który zatrudniał czterech stałych robotników. Był członkiem SA i miał szerokie znajomości z policją niemiecką. Pewnego razu, żona podejrzanego posadziła Antoninę Szibilię - według niej samej niesłusznie - o kradzież sita do mąki i naślała na nią policję, która przeprowadziła rewizję. Policja jednak nic nie znalazła. Nie przeszkodziło to podejrzanemu, podburzonemu przez swoją żonę, pobić świadka do tego stopnia, że ta przez

---

⁵⁵⁹ Cyt. za: *tamże*, s. 78.

⁵⁶⁰ *Tamże*, s. 96.

⁵⁶¹ Zob.: biogram w t. II.

⁵⁶² AIPN Po 791/313, s. 5+v.

⁵⁶³ *Tamże*, s. 6+v.

⁵⁶⁴ *Tamże*, s. 7+v.

trzy tygodnie leżała w łóżku, nie mogąc się poruszać i nic widzieć w związku z tym, że miała całą twarz posiniaczoną i opuchniętą.⁵⁶⁵

Tego samego dnia, starszy referent PUBP w Poznaniu, Edward Kodyński, przesłuchał świadka Kazimierza Pantola, który był sąsiadem podejrzanego. Świadek ten zeznał, że widywał Ernsta Schmidta chodzącego w brązowym mundurze. Podejrzanym był nieprzejednanym wrogiem Polaków, który maltretował swoich polskich pracowników. Przychodzili oni niekiedy do gospodarstwa świadka, pokazując mu sińce powstałe w wyniku pobicia ich przez podejrzanego. W tych pobiciach i wyzwiskach współdziałały z Ernstem Schmidtem jego żona i córka. Pewien Niemiec, Kurt Lemke opowiadał świadkowi, że kiedyś jechał z podejrzanym drogą, podczas gdy z kościoła wychodzili Polacy po nabożeństwie. Wtedy podejrzanym ich napadł, bijąc, kopiąc i obrzucając wyzwiskami. Podejrzanym raz zagroził świadkowi, że mu wybije wszystkie zęby, jeśli ten ponownie zwróci mu na coś uwagę.⁵⁶⁶

Oficer śledczy PUBP w Poznaniu, Wiktor Błaszczak, tego samego dnia, przesłuchał Ernsta Schmidta. Podejrzanym wyjaśnił, że był odznaczony Krzyżem Żelaznym II kl., od 1940 r. otrzymał w dzierżawę gospodarstwo w Rabowicach w pow. wiejskim poznańskim, w którym pracował przez cały okres okupacji. Należał do SA i SD, choć - według niego - w organizacjach tych brał udział jedynie w pełnieniu wart i ćwiczeniach. Funkcjonariusze policji zaś zachodzili do niego tylko na kawę i ewentualnie ogrzać się w chłodne dni. Podejrzanym nie przyznał się do pobicia i denuncjowania innych pracowników, z wyjątkiem Antoniny Szibillii.⁵⁶⁷

Oficer śledczy PUBP w Poznaniu, Sylwester Nowak, przesłuchał 28 czerwca 1945 r. Ernsta Schmidta. Podejrzanym zeznał, że należał do SA w l. 1940-1943, później zaś nie miał czasu chodzić na ćwiczenia, a do tego odebrano mu mundur. Twierdził, że nie pobił nikogo, z wyjątkiem Antoniny Szibillii.⁵⁶⁸ Sylwester Nowak, następnego dnia, ponownie przesłuchał podejrzanego, który zeznał, że był członkiem SA, zamieszkiwał w gospodarstwie w Rabowicach w pow. wiejskim poznańskim i zatrudniał u siebie Polaków, bijąc ich pod byle pretekstem i oskarżając ich przed władzami okupacyjnymi. Następnie tenże funkcjonariusz jeszcze tego samego dnia, po rozpatrzeniu materiałów dochodzenia przeciwko Ernstowi Schmidtowi, podejrzanemu z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. i uznając jego winę, skierował go do Prokuratury SSK w celu

---

⁵⁶⁵ *Tamże*, s. 8+v.

⁵⁶⁶ *Tamże*, s. 9+v.

⁵⁶⁷ *Tamże*, s. 10-11.

⁵⁶⁸ *Tamże*, s. 12+v.

wymierzenia kary.⁵⁶⁹ Dzień później 30 czerwca 1945 r. oficer śledczy PUBP w Poznaniu, Alfons Woroch, przesłuchał kolejnego świadka, Bronisławę Schulz, z której zeznań wynika, że w trakcie swojego zatrudnienia u syna Ernsta Schmidta, ten ostatni uderzył ją ręką cztery razy w twarz.⁵⁷⁰

Kierownik Wydz. Śledczego PUBP w Poznaniu 3 lipca 1945 r. przekazał akta Ernsta Schmidta do Prokuratury SSK w Poznaniu.⁵⁷¹ Wiceprokurator SSK w Poznaniu wydał 3 lipca 1945 r. postanowienie o aresztowaniu Ernsta Schmidta z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁷²

14 września 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Kazimierz Garszyński sporządził akt oskarżenia przeciwko Ernstowi Schmidtowi. Miał on odpowiadać za to, że w okresie od 1 października 1939 r. do 31 stycznia 1945 r. w Rabowicach w pow. wiejskim poznańskim, idąc na rękę niemieckiej władzy okupacyjnej: „1. był funkcjonariuszem hitlerowskiej władzy polityczno policyjnej tzw. Sicherheitsdienst'u oraz był członkiem hitlerowskiej organizacji bojowej SA (Sturmabteilung), mającej m. i. na celu dokonywanie zabójstw i grabieży na narodzie polskim. 2. bił pracowników swoich Polaków i lżył ich. 3. oskarżył pracownicę swoją Marię Majewską przed władzami niemieckimi o uchylanie się od pracy, wskutek czego została ona aresztowana.”⁵⁷³ Czyny te stanowiły zbrodnie z art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁷⁴ 18 września 1945 r. przewodniczący SSK w Poznaniu postanowił - w myśl art. 15 Dekretu z 12 września 1944 r. - wyznaczyć podejrzanemu obrońcę z urzędu - dr. Franciszka Jaglarza z Poznania.⁵⁷⁵

Rozprawie SSK w Poznaniu 11 lutego 1946 r. przewodniczył sędzia SSK w Poznaniu, Seweryn Ossowski, przy udziale ławników Franciszka Klause i Wincentego Zyfferta, prokuratora SSK w Poznaniu, Zofii Dormanowskiej, obrońcy z urzędu - dr. Jaglarza z Poznania i protokolanta aplikanta sądowego, Jana Nowaczyka. Odczytano akt oskarżenia. Oskarżony nie przyznał się do winy. Twierdził, że do SA należał tylko przez dwa lata, nikogo - z wyjątkiem służącej Antoniny Szybili - nie pobił. Następnie rozpoczęto przesłuchiwanie świadków, które zostało jednak przerwane i na tym etapie rozprawa została odroczone. Następnie wznowiona rozprawa odbyła się dopiero 8 lipca 1946 r. pod przewodnictwem

---

⁵⁶⁹ AIPN Po 791/313, s. 3.

⁵⁷⁰ *Tamże*, s. 4+v.

⁵⁷¹ *Tamże*, s. 2.

⁵⁷² *Tamże*, s. 1.

⁵⁷³ Cyt. za: *tamże*, s. 17+v.

⁵⁷⁴ *Tamże*, s. 17+v.

⁵⁷⁵ *Tamże*, s. 21.

sędziego SSK w Poznaniu, Leonarda Woltyńskiego, przy udziale ławników Romana Dziubińskiego i Teodora Jankowiaka, prokuratora SSK w Poznaniu, Czesława Matysiaka, obrońcy z urzędu - dr. Jaglarza z Poznania i protokolanta aplikanta sądowego, Jana Nowaczyka. Odczytano akt oskarżenia, wysłuchano wyjaśnień oskarżonego Ernsta Schmidta, następnie odczytano protokół jego zeznania z 11 lutego 1946 r. Sąd zarządził postępowanie dowodowe i w tym celu odczytano protokół rozprawy głównej z 11 lutego 1946 r.⁵⁷⁶

Kontynuowano rozprawę od przesłuchania świadków. Pierwszy świadek, Rozalia Gajewska, zeznała, że widziała zatarg żony Schmidta ze służącą Szibilią. Kolejny świadek, Władysława Cholewa, opowiedziała, że widziała jak oskarżony gonił Szibilię, która potem była chora. Świadek nie miała pewności, czy Szibilia straciła zęby z dolnej żuchwy w wyniku pobicia, czy też nie. Świadek Konrad Kubicki służąc przez dwa lata u oskarżonego był wielokrotnie przez niego bity rękami i kijem po głowie oraz łżony. Kolejny świadek, Antonina Szibilia, zeznała, że w miesiąc po pobiciu straciła pozostałe zęby, miała opuchniętą i posiniaczoną twarz i bolące uprzednio przed wypadnięciem zęby, leciała jej krew z nosa oraz z jamy ustnej, nie mogła nic widzieć i się poruszać. Świadek Władysław Przybylski wyjaśnił, że oskarżony bardzo ulegał swojej żonie, która była bardzo nerwową kobietą. Oskarżony i jego rodzina wspomagali żonę świadka przez dwa i pół roku, podczas jego ukrywania się. Oskarżony spotkał świadka w tym okresie i - mogąc to uczynić - nie wydał go.⁵⁷⁷

Następny świadek, Feliks Frąckowiak, oświadczył, że nie znał oskarżonego. Kolejny świadek, Zygmunt Frąckowiak opowiedział, że spostrzegł jak oskarżony bił Szibilię, widział też tę ostatnią po pobiciu i to jak później długo chorowała, mając siną twarz i zapuchnięte oczy. Świadek Marian Frąckowiak zeznał, że również widział, jak oskarżony pobił Szibilię, która miała spuchnięte oczy, twarz i ręce, jak leżała koło domu i płakała, jak ją zanieśli do łóżka i pojechali po lekarza. Świadek pamiętał, że przyjechał do niej Niemiec, dr Vetter. Kolejny świadek, Aleksandra Kurpisz wyjaśniła, że oskarżony mieszkał w jej sąsiedztwie w Jerzykowie, a ona słyszała, że często bił polską służbę bez powodu. Świadek widziała, jak przywieziona została do domu pobita służąca Szibilia, która miała posiniaczoną całą twarz, oczy zupełnie napuchnięte, nabrzmiały koło jednego z oczu guz sprawiał wrażenie jakby oko wypłynęło, posiniaczone miała też ręce, trzeba jej było przez kilka dni wlewać pokarm łyżeczką wprost do ust. Szibilia twierdziła wówczas, że została pobita do tego stopnia, że w wyniku tego skatowania straciła wszystkie zęby. Powodem miało być to, że nie powiedziała

---

⁵⁷⁶ *Tamże*, s. 87-90v.

⁵⁷⁷ *Tamże*, s. 87-90v.

żonie Ernsta Schmidta: „Guten Tag”. Jej wygląd wskazywał na to, że musiała zostać pobita nie ręką lecz jakimś przedmiotem.⁵⁷⁸

Następnie obrońca złożył wniosek o odroczenie rozprawy i przesłuchanie pozostałych świadków. Prokurator się temu sprzeciwił. Przewodniczący odrzucił wniosek obrońcy, albowiem całokształt sprawy został dostatecznie wyjaśniony przez przesłuchanie dotąd wystarczająco licznej grupy świadków. Oskarżyciel złożył wniosek o wydanie wyroku skazującego, obrońca wnioskował o łagodny wymiar kary, oskarżony również poprosił o wymierzenie łagodnej kary.⁵⁷⁹

W sentencji wyroku sąd poinformował, że skazał Ernsta Schmidta na karę śmierci na podstawie art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁸⁰ W uzasadnieniu wyroku sąd wyjaśnił, że nie dał wiary tłumaczeniom oskarżonego, który przyznał się do przynależności do SD lecz negował swoją czynną w niej służbę. Oskarżony przyznał się, iż należał przez dwa lata do SA oraz do tego, że bił swoich polskich pracowników. Zeznania świadków potwierdziły: „przynależność osk. do Sicherheitsdienstu i SA, a więc organizacji zbrodniczej mającej na celu dokonywanie zabójstw i grabieży na narodzie polskim, który to czyn ulega karze wedle §2 art. 1 Dekretu PKWN z 31.8.44.”⁵⁸¹ W sposobie traktowania służby polskiej sąd: „dopatrzył się znęcania się nad Polakami z §1a art. 1 Dekretu z 31.8.44. Sprawca postępował tak bezwzględnie wobec Polaków, bo wiedział o tym, że ci w bezbronności swojej nie mogli przeciwdziałać jego niecnym sprawkom i że w sposób ten przyczynia się do gnębienia narodu polskiego w myśl wskazówek reżimu hitlerowskiego, któremu chciał iść na rękę.”⁵⁸²

Sąd przyjął również, że złożony przez oskarżonego donos odnośnie Majewskiej zawierający obraz niezadowolenia pracodawcy ze swego pracownika, skutkował tym, „iż Majewską zabrano na fory na szereg tygodni. Osk. przewidywał skutek taki a co najmniej powinien go być przewidzieć, jeżeli nawet nie należy przyjąć, iż osk. taki właśnie skutek zamierzał donosem swym sprowadzić. Przez to więc wskazywał władzy okupacyjnej osobę cywilną celem jej dalszego prześladowania, co mogło być spowodować śmierć świadka tego. Za czyn ten oskarżony więc odpowiada z art. 1 §1b Dekretu z 31.8.44 r.”⁵⁸³ W uzasadnieniu wydania kary śmierci sąd objaśnił: „Ogółem więc odpowiedzialność osk. z art. 1 §1 a i b oraz

---

⁵⁷⁸ *Tamże*, s. 87-90v.

⁵⁷⁹ *Tamże*, s. 87-90v.

⁵⁸⁰ *Tamże*, s. 91-93.

⁵⁸¹ Cyt. za: *tamże*, s. 91v.-93.

⁵⁸² Cyt. za: *tamże*, s. 91v.-93.

⁵⁸³ Cyt. za: *tamże*, s. 91v.-93.

§2 Dekretu PKWN z 31.8.44 (Dz. U. poz. 29/45) zagrożona jest sankcją kary śmierci, którą Sąd postanowił wymierzyć oskarżonemu."⁵⁸⁴

SSK w Poznaniu pod przewodnictwem sędziego SSK w Poznaniu, Leonarda Woltyńskiego, przy udziale ławników Romana Dziubińskiego i Teodora Jankowiaka, na posiedzeniu niejawnym, tego samego dnia wydał opinię w sprawie jego ewentualnego ułaskawienia. Sąd zaopiniował postawę skazanego, uzasadniając, że: „Ponieważ na polskiej żył ziemi, a tak się jej źle odwdzieczył Polakom, Sąd uważa, że na łaskę nie zasługuje.”⁵⁸⁵ Prezydent KRN, Bolesław Bierut, 24 lipca 1946 r. nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ernsta Schmidta.⁵⁸⁶ 14 sierpnia 1946 r. wyrok śmierci w stosunku do skazanego został wykonany.⁵⁸⁷

Funkcjonariuszem popełniającym zbrodnie w ramach pełnienia służby w policji kryminalnej (Kripo) był Maksymilian Czerniak.⁵⁸⁸ Świadek Mieczysław Ambroziak wyjaśnił w trakcie przesłuchania, że nie znał osobiście podejrzanego, który jednak aresztował Polaka Gralak wraz z żoną i wiele innych osób. Przebiegało to w ten sposób, że Czerniak osobiście zajeżdżał pod dom, wchodził do mieszkania, zasłaniał okna, przeprowadzał rewizję, zabierając na końcu wiele rzeczy. Mieczysław Ambroziak widział osobiście takie zdarzenia.⁵⁸⁹ Tego samego dnia zeznanie złożyła Stanisława Gralak, opowiadając, że w 1944 r. przyszedł do jej mieszkania Maksymilian Czerniak w sprawie jej męża, chciał go aresztować ale go nie zastał. Po pięciu tygodniach Czerniak przyszedł znowu i wtedy aresztował świadka. Świadek była bita przez podejrzanego podczas przesłuchiwania, kiedy to została sprowadzona na śledztwo, przeprowadzane w siedzibie Kripo przy ul. Kilińskiego w Łodzi. Tam była torturowana przez podejrzanego, który np. kazał jej klęczeć przed rozgrzanym piecem i trzymać ręce do góry. On tymczasem deptał ją po nogach i bił. Trzymano ją tam przez cztery miesiące i dotąd nie mogła wrócić do zdrowia. W grudniu 1944 r. Maksymilian Czerniak aresztował jej męża, który przebywał w obozie na Radogoszczu w Łodzi do stycznia 1945 r., kiedy to zginął w płomieniach, podpalonego przez uciekającego okupanta, obozu. Jak słyszała od lekarza, u którego była na badaniu, Czerniak sprzeciwiał się jej zwolnieniu. Podejrzany namawiał ją też do tego, aby została konfidentką, wtedy polepszy się jej los.⁵⁹⁰

---

⁵⁸⁴ Cyt. za: *tamże*, s. 91v.-93.

⁵⁸⁵ Cyt. za: *tamże*, s. 97 (w kopercie).

⁵⁸⁶ *Tamże*, s. 104.

⁵⁸⁷ *Tamże*, s. 108.

⁵⁸⁸ Zob.: biogram w t. II.

⁵⁸⁹ AIPN GK 209/804, s. 191.

⁵⁹⁰ *Tamże*, s. 195.

Również tego dnia zeznanie złożyła Tekla Masłowska. Opowiedziała o tym, jak podejrzany przyszedł do jej mieszkania 2 stycznia 1945 r., poinformował ją, że jest z policji kryminalnej, po czym przeprowadził rewizję. W tym czasie kilka razy ją uderzył i naubliżał jej. Pytał o jej zięcia Jana Kaczora, który był w tym czasie nieobecny. W trakcie jednak rewizji Jan Kaczor wrócił do domu. Po wylegitymowaniu go, podejrzany od razu zaczął go bić, a następnie zabrał go z sobą. Po dwóch dniach podejrzany znów przyszedł do mieszkania świadka i zaczął ją bić - staruszkę sześćdziesięcioletnią. Zięć dotychczas nie wrócił, albowiem spłonął w styczniu 1945 r. w palących się zabudowaniach obozu na Radogoszczu w Łodzi. Może o tym zaświadczyć Feliks Błotnicki.⁵⁹¹

Tego samego dnia kolejny świadek, Helena Balcerska, zeznała, że podejrzany wynajął u niej mieszkanie przy ul. Łącznej 2 w Łodzi, do którego wprowadził się wraz ze swoją konkubiną Apolonią Kamińską i jej synkiem. Był lokatorem uciążliwym, ciągle się awanturował. Kiedy urzędnicy niemieccy przeprowadzali spis mieszkańców oboje podali, że są Niemcami, przedstawiając jakieś dokumenty. Podejrzany mówił jej, że pracuje w Kripo przy ul. Kilińskiego w Łodzi. Kiedy syn Heleny Balcerskiej, Józef został aresztowany jako wróg państwa niemieckiego, początkowo Kamińska nawet udzielała świadkowi informacji o nim. Jednak jak tylko sprzykrzyły się im obojgu prośby świadka dotyczące syna, to sprawili, że został wysłany do obozu w Niemczech. Widywano Maksymiliana Czerniaka w obozie na Radogoszczu w Łodzi, gdzie bił i szykanował więźniów.⁵⁹² Jak wynika z zeznania, złożonego przez Helenę Balcerską 8 listopada 1945 r., Maksymilian Czerniak wraz ze swoją konkubiną Apolonią Kamińską wynajęli u niej mieszkanie przy ul. Łącznej 2 w Łodzi. Balcerska uważała, że oboje byli sprawcami wysłania jej syna do obozu.⁵⁹³

17 listopada 1945 r. Krystyna Laufert złożyła zeznanie, z którego wynika, iż podejrzany przyszedł do jej mieszkania i wypytywał ją o Kuźniaka, który był jej narzeczoną. Kiedy mówiła, że nie wie gdzie przebywa Kuźniak, podejrzany bił ją i lżył. Następnie zabrał palto i garnitur Kuźniaka, które znajdowały się w mieszkaniu świadka. Podejrzany oskarżał świadka o paserstwo. Później dowiedziała się ona, że Kuźniak, po torturach, został stracony.⁵⁹⁴ Służąca Maksymiliana Czerniaka, Ottilia Bogdoll zeznała 22 listopada 1945 r. że podejrzany, wraz z Kamińską, w ostatnim czasie zamieszkiwali w Bytomiu. Tam zaczęli wyprzedawać rzeczy i zlecili włamanie do jednego z mieszkań w

---

⁵⁹¹ *Tamże*, s. 197.

⁵⁹² *Tamże*, s. 200-202.

⁵⁹³ *Tamże*, s. 189-190.

⁵⁹⁴ *Tamże*, s. 203-206.

celach rabunkowych. Wszystko to czynili, aby zebrać szybko pieniądze na wyjazd do Niemiec.⁵⁹⁵

Oficer śledczy MUBP w Łodzi, Michał Sikorski, 4 grudnia 1945 r. przesłuchał świadka Helenę Balcerską. Zeznała ona, że podejrzany pracował w policji kryminalnej przy ul. Klilińskiego 152 w Łodzi. W trakcie swojej służby skrzywdził wielu ludzi.⁵⁹⁶ Następnego dnia tenże oficer śledczy przesłuchał świadka Krystynę Laufert, która opowiedziała, jak w sierpniu 1944 r. przyszedł do jej mieszkania podejrzany i pytał o jej narzeczonego Mariana Kuźniaka. Kiedy odpowiedziała, że nie wie gdzie przebywa Kuźniak, podejrzany uderzył ją trzykrotnie w twarz, potem bił ją znowu. Żądał wydania Gralak, Michalaka i Kuźniaka, nakłaniał ją do współpracy, obiecując lepsze życie. Świadek dowiedziała się, że Kuźniak miał przez Maksymiliana Czerniaka połamane obie dłonie i wskutek silnego bólu wyskoczył przez okno z III piętra budynku więziennego, zabijając się na miejscu. Kiedy podejrzany przyszedł do jej mieszkania ponownie, zauważyła na jego palcu pierścionek, który podarowała narzeczonemu Kuźniakowi. Wtedy znowu zaczął ją bić i jej ubliżać.⁵⁹⁷

Tego samego dnia Michał Sikorski przesłuchał świadka Mieczysława Ambroziaka, który wyjaśnił, że widział, jak we wrześniu 1944 r. podejrzany przeprowadzał rewizję u Stanisławy Gralakowej, zabierając jej rzeczy. Mąż Gralakowej został dwa miesiące wcześniej aresztowany, wywieziony do obozu na Radogoszczu w Łodzi i tam w styczniu 1945 r. spalony. Podejrzany był postrachem całej dzielnicy.⁵⁹⁸ 6 grudnia 1945 r. tenże oficer śledczy przesłuchał świadka Zygmunta Balcerskiego, który zwierzył się podczas okupacji Maksymilianowi Czerniakowi, że jest komunistą. W 1943 r. podejrzany zaczął pracować w Kripo jako tajny policjant. 24 marca 1944 r. podejrzany przyszedł do mieszkania świadka, przeprowadził rewizję i zabrał niektóre rzeczy oraz aresztował żonę świadka. Świadek był nieobecny, a po powrocie do mieszkania zastał wezwanie od podejrzanego, aby stawił się w siedzibie Kripo przy ul. Kilińskiego 152 w Łodzi. Kiedy tam się pojawił, żona została zwolniona, a on zatrzymany. Wtedy też funkcjonariusze zaczęli go bić. W końcu został oskarżony i skazany na dwa i pół roku obozu karnego w Amberg w Bawarii. Został stamtąd zwolniony po wkroczeniu wojsk amerykańskich w kwietniu 1945 r., a do Łodzi powrócił dopiero w sierpniu 1945 r. Był schorowany wskutek ciągłego bicia i głodówki.⁵⁹⁹

---

⁵⁹⁵ *Tamże*, s. 212.

⁵⁹⁶ *Tamże*, s. 213-214.

⁵⁹⁷ *Tamże*, s. 215-217.

⁵⁹⁸ *Tamże*, s. 218-219.

⁵⁹⁹ *Tamże*, s. 220-221.

Tenże sam oficer śledczy tego samego dnia przesłuchiwał kolejnego świadka, Feliksa Błotnickiego, który nie znał podejrzanego ale przebywał w obozie na Radogoszczu w Łodzi razem z Janem Kaczorem i Józefem Gralakiem. Ci opowiadali świadkowi jak byli przez Maksymiliana Czerniaka aresztowani i bici do utraty przytomności. W styczniu 1945 r. Gralak został ciężko ranny i zginął w płomieniach, a Kaczor został zastrzelony i spalił się, kiedy uciekający Niemcy podłożyli ogień pod zabudowania obozowe na Radogoszczu w Łodzi.⁶⁰⁰ 10 grudnia 1945 r. tenże oficer śledczy przesłuchiwał podejrzanego, który przyznał się jedynie do tego, że przeprowadzał rewizje i zabierał rzeczy ale zaprzeczył, aby kogokolwiek bił czy komukolwiek ubliżał.⁶⁰¹ Tego samego dnia tenże oficer śledczy przesłuchiwał następnego świadka, Józefa Karbowskiego. Zeznał on, że w sierpniu 1943 r. do jego mieszkania przyszedł Maksymilian Czerniak wraz z dwoma policjantami tajnymi, aby go aresztować. Świadek był nieobecny, więc Czerniak bił jego żonę oraz uderzył ich pięcioletnie dziecko.⁶⁰²

Następnego dnia tenże oficer śledczy przesłuchiwał kolejnego świadka, Teklę Masłowską, z której zeznań wynika, że 2 stycznia 1945 r. do jej mieszkania przyszedł podejrzanym z jednym tajnym policjantem, pytając o jej zięcia, Jana Kaczora, następnie obaj przeprowadzili rewizję. Podejrzanym uderzył przy tym kilka razy świadka i zabrał z mieszkania kilka rzeczy. Kiedy w trakcie rewizji wrócił do mieszkania Kaczor, zaczęli go natychmiast bić, po czym zabrali go z sobą. Trafił on do obozu na Radogoszczu w Łodzi, gdzie został spalony 18 stycznia 1945 r. Po kilku dniach podejrzanym ponownie przyszedł do mieszkania świadka i bił ją znowu.⁶⁰³

12 grudnia 1945 r. oficer śledczy MUBP w Łodzi, Michał Sikorski, przesłuchiwał następnego świadka, Bronisława Niemczyka, który nie znał osobiście podejrzanego. Jedynie z opowiadań szwagra Maksymiliana Czerniaka - Kotlińskiego. Świadek z tym ostatnim miał zatarg. Po ok. trzech dniach został aresztowany i pobity do nieprzytomności przez czterech tajnych policjantów ale czy był wśród nich podejrzanym, tego świadek nie wiedział. Świadek był przetrzymywany tam przez trzy dni i wtedy stracił zdrowie, torturujący poodbijali mu głowę, musiał się leczyć na nerwy, a po paru dniach został wysłany do Kochanówki k. Łodzi jako umysłowo chory. Dotychczas nie odzyskał zdrowia.⁶⁰⁴

---

⁶⁰⁰ *Tamże*, s. 222-223.

⁶⁰¹ *Tamże*, s. 224-229.

⁶⁰² *Tamże*, s. 232-233.

⁶⁰³ *Tamże*, s. 234-235.

⁶⁰⁴ *Tamże*, s. 236-237.

Tego samego dnia tenże oficer śledczy dokonał konfrontacji Maksymiliana Czerniaka i świadka Aleksandry Niemczyk, która podała, że 2 marca 1944 r. jej mąż pokłócił się ze szwagrem podejrzanego, Walentym Kotlińskim. 7 marca 1944 r. przyszło do mieszkania Niemczyków dwóch tajnych policjantów, którzy aresztowali męża świadka. Dzięki staraniom świadka, jej mąż został zwolniony ale w wyniku pobicia nie mógł ustać na nogach o własnych siłach. Ona sama została wezwana do siedziby Kripo 13 marca 1945 r. Tam podejrzanym zaczął ją bić i jej ubliżać, uderzył ją też tak mocno, aż z rąk wypadło jej ośmiomiesięczne dziecko i wpadło pod stół, zaś ona zatrzymała się na szafie. Oskarżony tym zeznaniem zaprzeczył.⁶⁰⁵ Następnego dnia tenże oficer śledczy przesłuchiwał kolejnego świadka, Katarzynę Hajdys, która opowiedziała, jak podczas jednej z rozmów pomiędzy małżeństwem Niemczyków, nią i Walentym Kotlińskim rzekła, że to ten ostatni wydał małżonków do Kripo. Wtedy Kotliński groził świadkowi, a następnie poskarżył się szwagrowi - Maksymilianowi Czerniakowi. Ten z kolei wezwał świadka na przesłuchanie i naubliżał jej.⁶⁰⁶

17 grudnia 1945 r. oficer śledczy MUBP w Łodzi, Michał Sikorski - rozpatrzywszy materiały dochodzenia w sprawie Maksymiliana Czerniaka i ustaliwszy, że był on Volksdeutschem (bez oznaczonej kategorii), od lipca 1942 r. zatrudnionym w Kripo jako tajny policjant - postanowił skierować sprawę wraz z podejrzanym do prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi.⁶⁰⁷ 28 grudnia 1945 r. wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Jerzy Lewiński, przy udziale protokolanta aplikanta, L. Benia, przesłuchiwał podejrzanego, który wyjaśnił, że pracował w Kripo jako tłumacz i jako taki brał udział w rewizjach. Zaprzeczył natomiast jakoby kogokolwiek bił.⁶⁰⁸ Tego samego dnia wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi postanowił zarządzić aresztowanie Maksymiliana Czerniaka, który miał odpowiadać z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁰⁹ 3 stycznia 1946 r. wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Jerzy Lewiński, przy udziale protokolanta aplikanta, L. Benia, przesłuchiwał świadka Stanisławę Gralak, która potwierdziła swoje wcześniejsze zeznania.⁶¹⁰

29 stycznia 1946 r. wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Julian Popek, przy udziale protokolanta aplikanta, A. Mankiewicza, przesłuchiwał kolejnego świadka, Krystynę Laufert, która - poza okolicznościami opisanymi w poprzednich zeznaniach - wyjaśniła, że będąc w wydziale śledczym Kripo spisała sobie na karteczce imiona, nazwiska i

---

⁶⁰⁵ *Tamże*, s. 238-240.

⁶⁰⁶ *Tamże*, s. 241-242.

⁶⁰⁷ *Tamże*, s. 243.

⁶⁰⁸ *Tamże*, s. 245-246.

⁶⁰⁹ *Tamże*, s. 247.

⁶¹⁰ *Tamże*, s. 244.

funkcje zatrudnionych tam policjantów i urzędników z tabliczek umieszczonych na drzwiach. Wśród nich znajdował się również Maksymilian Czerniak, który zauważył co świadek robi, wyrwał jej z rąk karteczkę i podarł, a następnie ją uderzył w twarz używając przy tym ordynarnych słów.⁶¹¹

Tego samego dnia ten sam skład przesłuchiwał następnego świadka, Zofię Wdówkę, która nie знаła podejrzanego ale słyszała od Janiny Kaczorowej, że jej mąż został aresztowany przez tajniaka Czerniaka.⁶¹² Tego samego dnia ten sam skład przesłuchiwał kolejnego świadka, Lucjana Sikorskiego, który zeznał, że 5 grudnia 1944 r. przyszedł do jego mieszkania Maksymilian Czerniak, ubrany po cywilnemu, z bronią krótką, aresztował go i odprowadził do Kripo.⁶¹³ 28 lutego 1946 r. ten sam skład przesłuchiwał innego świadka, Zenobię Sobolewską. Z jej zeznań wynika, że uzyskała ona pomoc od podejrzanego w postaci zniszczenia przez niego dokumentów śledztwa w jej sprawie.⁶¹⁴ To samo przed tym samym składem i tego samego dnia potwierdziły świadek Władysława Sobolewska⁶¹⁵ i świadek Maria Posselt.⁶¹⁶ Jak wynika z pisma kierownika Wydz. WUBP w Łodzi do wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi z 13 marca 1946 r. Maksymilian Czerniak składał 20 grudnia 1942 r. wniosek na Volkslistę, który został jednak przez władze okupacyjne odrzucony.⁶¹⁷

30 marca 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Jerzy Lewiński sporządził akt oskarżenia przeciwko Maksymilianowi Czerniakowi. Miał on odpowiadać za to, że: „w okresie od lipca 1942 r. do stycznia 1945 r. w Łodzi, idąc na rękę okupacyjnej władzy niemieckiej, jako funkcjonariusz policji kryminalnej działał na szkodę Polaków, a w szczególności brał udział w aresztowaniu Józefa Gralak, Mariana Kuźnika, Stanisławy Gralak, Jana Kaczora i Krystyny Laufert, przy czym trzy ostatnie z wymienionych osób również pobił, nadto zbił również Zygmunta Balcerskiego, Aleksandrę Niemczyk i Teklę Masłowską. Spośród aresztowanych zginęli Józef Gralak, Marian Kuźniak i Jan Kaczor.”⁶¹⁸ Czyny te stanowiły zbrodnie z art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶¹⁹

---

⁶¹¹ *Tamże*, s. 264-265.

⁶¹² *Tamże*, s. 266.

⁶¹³ *Tamże*, s. 267-268.

⁶¹⁴ *Tamże*, s. 279.

⁶¹⁵ *Tamże*, s. 280.

⁶¹⁶ *Tamże*, s. 281.

⁶¹⁷ *Tamże*, s. 283.

⁶¹⁸ Cyt. za: *tamże*, s. 2.

⁶¹⁹ *Tamże*, s. 2-3.

Rozprawie głównej SSK dla Okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 sierpnia 1946 r. przewodniczył sędzia SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Mikołaj Grocholski, przy udziale ławników S. Mroczkowskiego i W. Laskiewicza, protokolanta aplikanta T. Buchali, wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi S. Bronowskiego oraz obrońcy z urzędu - adwokata Jakuba Grynberga. Rozprawa odbyła się jawnie. Stawili się wszyscy świadkowie z wyjątkiem Ottilii Bogdoll i Wacława Kosińskiego. Wiceprokurator wniósł o usprawiedliwienie Bogdoll i ukaranie Kosińskiego. Obrona nie oponowała i wnioskowała o dopuszczenie w charakterze świadków Feliksa i Władysławy Sobolewskich. Sąd postanowił skreślić zeznanie Ottilii Bogdoll z listy dowodów, niestawiennictwo Wacława Kosińskiego uznać za nieusprawiedliwione i ukarać go grzywną oraz zbadać - doprowadzonych przez obronę - Sobolewskich.⁶²⁰

Przewodniczący zarządził otwarcie przewodu sądowego. Oskarżony poinformował sąd, że był narodowości polskiej. Przewodniczący odczytał akt oskarżenia. Maksymilian Czerniak - zapytany przez przewodniczącego czy przyznaje się do winy i jakie chciałby złożyć wyjaśnienia - nie przyznał się do popełnienia zarzucanych mu w akcie oskarżenia przestępstw. Twierdził, że od lutego 1940 r. przebywał w Łodzi, uczył nielegalnie polskie dzieci i pracował jako technik dentystyczny. W 1942 r. doniesiono na niego do Gestapo, że uczy polskie dzieci, nie posiada meldunku i nie stawiał się na wezwanie władz niemieckich do dawnej swojej pracy w policji kryminalnej. Na podstawie tego doniesienia urząd pracy skierował go do policji kryminalnej w charakterze tłumacza. Jak twierdził, nie przeprowadzał żadnych dochodzeń, gdyż jako Polakowi nie wolno mu było tego robić. Gralak znał jako starego recydywistę ale jego aresztowanie nie nastąpiło z winy oskarżonego. Według niego aresztowani Gralak, Kuźniak i Kaczor byli zawodowymi złodziejami, karanymi kilkakrotnie jeszcze przed wojną. Stanisława Gralak był podejrzana o utrzymywanie kontaktów ze swoim mężem oraz o to, że znaleziono u niej przedmioty z kradzieży. Opowiadał, że pewnego razu został obudzony przez dwóch Niemców i zmuszony do tego, aby z nimi iść na rewizję do Balcerskiego. Do siedziby Kripo przyszła żona Balcerskiego, której powiedziano, że jej mąż ma się tam zgłosić, co ten też uczynił. Stwierdził, że nie przypomina sobie Niemczykowej, wysłał jej tylko wezwanie do zgłoszenia się ale nie wiedział, kto ją przesłuchiwał. Zygmunta Balcerskiego i Tekli Masłowskiej nie pobił. W policji pracował do grudnia 1944 r. Twierdził też, że po wkroczeniu wojsk polskich pracował w NKWD z Rosjanami.⁶²¹

---

⁶²⁰ *Tamże*, s. 48-58.

⁶²¹ *Tamże*, s. 48-58.

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz pouczył oskarżonego, że wolno mu było czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu. Po wezwaniu świadków na salę rozpraw, przewodniczący uprzedził ich o odpowiedzialności karnej w przypadku składania fałszywych zeznań i za zgodą stron zwolnił ich od przysięgi. Wszystkich osiemnastu świadków usunięto do odrębnego pomieszczenia i rozpoczęto ich wzywanie po kolei. Pierwszy świadek, Helena Balcerska, zeznała, że знаła oskarżonego jeszcze sprzed wojny, mieszkał w tym samym domu co ona. Miał wybuchowy charakter, zrobił jej awanturę i chciał ją uderzyć za rzekomą wypowiedź, że jak wojska sprzymierzone przyjdą, to ona go oskarży. Przed wojną służył w policji kryminalnej i po powrocie do Łodzi również. Widziała u niego na licznych organizowanych przyjęciach i wizytach wielu Niemców, w tym „jego” komisarza. Świadek była dozorczynią tego domu.⁶²²

Następny świadek, Mieczysław Ambroziak, wyjaśnił, że znał oskarżonego z widzenia, spostrzegł go jak - ze współpracownikiem - rabowali mieszkanie Gralaka, a Gralakową zabrali do siedziby Kripo. Kolejny świadek, Stanisława Gralak, zeznała, że znała Maksymiliana Czerniaka od momentu swego aresztowania we wrześniu 1944 r. Wtedy przyszli do niej dwaj mężczyźni i pytali ją o męża, Kuźniaka i Michalaka, domagając się podania ich adresów. Mąż był karany w czasie okupacji za handel materiałami na rynku. Po pięciu tygodniach oskarżony przyszedł ponownie, tym razem z jednym cywilnym Niemcem i żądał, aby podała mu adresy Kuźniaka i Michalaka. Oskarżony przebywał u niej kilka godzin robiąc rewizję. Znalazł jajka i masło, pokazał to temu drugiemu Niemcowi i zaczął ją bić, ściągnął jej z ręki pierścioneł i dał go temu Niemcowi, który go jednak zwrócił świadkowi. Następnie zaczęli ją razem bić, więcej jednak bił ją oskarżony. Zabrali jej kilka rzeczy: firanki, buty, cztery metry materiału oraz - ponownie - pierścioneł. Maksymilian Czerniak zelżył ją i zaczął mocno bić. Była bardzo pokrwawiona, wtedy oskarżony powiedział jej, że jest chora na płuca, a on przyczyni się do jej szybkiego zgonu. Innym razem zastała po powrocie do domu wezwanie na śledztwo, podczas którego Maksymilian Czerniak zaproponował jej współpracę i roztaczał przed nią obraz lepszego życia w przypadku zgody na to. Mówił, że musiałaby tylko służyć Niemcom i wydawać Polaków, bo jest dość przebiegła. Podczas kolejnego śledztwa oskarżony kazał jej klęczeć kilka godzin i trzymać ręce do góry, a on w tym czasie ją bił. Dostała w końcu krwotoku ale on nie przerwał bicia. Wcześniej świadek nie znała oskarżonego.⁶²³

---

⁶²² *Tamże*, s. 48-58.

⁶²³ *Tamże*, s. 48-58.

Świadek Tekla Masłowska знаła oskarżonego wcześniej. Jej zięć Jan Kaczor pracował w czasie okupacji w firmie samochodowej. Później dowiedziała się, że Kaczor był karany za paserstwo. Oskarżony zrobił u niej rewizję, a właściwie u córki, gdyż zięcia nie było w domu. Kiedy zięć wrócił, oskarżony zaczął go bić, przy okazji uderzył także świadka za to, że nie odpowiedziała dokładnie na jego zapytanie. Maksymilian Czerniak powiedział do zięcia, że ma on pójść z nimi. Choć z oskarżonym był jeszcze jeden Niemiec, ubrany również po cywilnemu, to w trakcie rewizji był całą sytuacją mało zainteresowany. Na trzeci dzień oskarżony przyszedł do świadka z policjantem mundurowym i uderzył ją trzykrotnie za to, że posprzątała mieszkanie po rewizji. Jan Kaczor już więcej do domu nie wrócił, został spalony w obozie na Radogoszczu w Łodzi. Świadek знаła Józefa Gralaka, który też był aresztowany, natomiast nie znała Mariana Kuźniaka. Kolejny świadek, Stanisława Gralak, opowiedziała o tym, jak jej mąż został aresztowany przez Maksymiliana Czerniaka. Kiedy świadek przebywała w areszcie, a jej mąż był tam także ale na innym piętrze, to się komunikowali przez Michalaka, który pośredniczył w przekazywaniu informacji. Dowiedziała się np. tą drogą, że mąż został mocno pobity przez oskarżonego. Świadek nie wiedziała za co był skazany Michalak i na jaką karę.⁶²⁴

Następny świadek, Krystyna Laufert, znała Maksymiliana Czerniaka od czasu nachodzenia przez niego jej mieszkania w 1944 r. i wypytowania o Mariana Kuźniaka, który był jej narzeczonym. Oskarżony mówił, że poszukuje Kuźniaka w związku z kradzieżą. Kiedy nie uzyskał zadowolającej go odpowiedzi, pobił świadka tak, że miała przez tydzień spuchniętą twarz, przy tym ubliżał jej. Dowiedziała się, że oskarżony skatował Kuźniaka do tego stopnia, że ten z bólu wyskoczył z III piętra więziennego gmachu, zabijając się na miejscu. Za pierwszym razem przyszło do niej pięć osób, kilka z nich mówiło po polsku, oskarżony zaś po niemiecku. Świadek nie została aresztowana tylko przesłuchiwana, po czym zwolniono ją. Pytano ją o Józefa Gralaka, którego znała ale nie przychodził on jednak do jej mieszkania zbyt często. Znała też Jana Kaczora, który w ogóle nie przychodził do jej mieszkania. Stwierdziła też, że Michalak nie był karany przed wojną. Z mieszkania świadka oskarżony zabrał ubranie Kuźniaka i kapelusz Gralaka. Maksymilian Czerniak zaproponował świadkowi, aby została konfidentką. Świadek słyszała od ludzi, że oskarżony zatrzymał Józefa Gralaka w tramwaju lub na ulicy. Świadek nie znała Gralakowej, słyszała tylko, że ta była aresztowana z powodu swego męża. Świadek nie wiedziała też z jakiego powodu został

---

⁶²⁴ *Tamże*, s. 48-58.

aresztowany Jan Kaczor. Oskarżony i jego towarzysze posądzali świadka o paserstwo. Mówili, że Marian Kuźniak przynosi różne rzeczy, a ona je przechowuje.⁶²⁵

Następny świadek, Zygmunt Balcerski znał Maksymiliana Czerniaka od czasów wojny. Oskarżony przychodził do świadka i kupował od niego skórę. Żalił się, że klepie biedę, ucząc dzieci. Było to w 1942 r., w policji jeszcze nie pracował. Opowiadał, że Niemcy radzili mu podjęcie pracy w policji, świadek jednak mu to odradzał. Czerniak jednak później wstąpił do policji kryminalnej, chodził i robił rewizje. Świadek wtedy z ostrożności odsunął się od niego, bo posiadał zakład ślusarsko-blacharski. Raz oskarżony zrobił u niego rewizję, świadka nie było wówczas w domu, a jego żona przyszła dopiero w trakcie rewizji. Posądzono go o to, że gotuje wódkę w warsztacie. Po tym fakcie świadek poszedł do domu oskarżonego ale go nie zastał, obecna była tylko jego konkubina. Kiedy zapytał ją o radę, powiedziała mu, ażeby się nie bał, bo jak będzie potrzeba to Maks go obroni. Kolejny świadek, Feliks Błotnicki, nie znał oskarżonego, a sam był aresztowany przez Gestapo i karany dwukrotnie za gotowanie wódki i za uchylanie się od pracy. Świadek znał Józefa Gralaka, natomiast nie znał Mariana Kuźniaka. Gralak opowiadał świadkowi, że on i jego żona zostali aresztowani przez Maksymiliana Czerniaka. Świadek nie wiedział, za co został aresztowany Jan Kaczor.⁶²⁶

Kolejny świadek, Józef Karbowski, znał oskarżonego z czasów okupacji, bo ten przeprowadzał u niego rewizję. Świadek był w tym czasie obecny w domu, znaleźli u niego butelkę wódki. Wtedy oskarżony powiedział do świadka, że odda mu tę butelkę wódki, jak ten da mu kilogram mięsa niestemplowanego, ponieważ tutaj gdzieś zabita została świnia. Drugi raz przyszedł Maksymilian Czerniak do mieszkania świadka i pobił mu żonę oraz czteroletnie dziecko. Następny świadek, Bronisław Niemczyk, nie znał oskarżonego osobiście. Raz świadek pokłócił się z Walentym Kotlińskim, który był szwagrem Czerniaka. Kotliński groził świadkowi. Po kilku dniach został zabrany do siedziby Kripo ale świadek nie wiedział, czy był tam Maksymilian Czerniak. Świadek Aleksandra Niemczyk znała oskarżonego, bo w 1944 r. uderzył ją w siedzibie Kripo przy ul. Kilińskiego w Łodzi. Kotliński, który był szwagrem Czerniaka, odgrażał się jej, że ten sprzątnie jej męża. Kiedy zabrali męża na śledztwo, ona starała się o jego uwolnienie. Nie była u niej przeprowadzana rewizja. Po trzech dniach, dzięki jej staraniom, mąż został zwolniony. Był jednak tak mocno pobity, że nie mógł iść o własnych siłach. Świadek dostała wezwanie od oskarżonego, poszła tam z dzieckiem. Oskarżony pytał ją czy go zna, a ona odpowiedziała, że nie. Wtedy Czerniak

---

⁶²⁵ *Tamże*, s. 48-58.

⁶²⁶ *Tamże*, s. 48-58.

napisał wezwanie i wręczył jej, aby dostarczyła je Polce Hajdysowej. Ją zaś uderzył tak mocno, że jej dziecko z rąk wypadło.⁶²⁷

Następny świadek, Katarzyna Hajdys, zeznała, że poznała oskarżonego podczas śledztwa. Powiedziała do Walentego Kotlińskiego, że oskarżony kazał aresztować Niemczyków. Ten zwymyślał ją, że korzysta z praw niemieckich, a pomaga Polakom. Inny świadek, Zofia Wdówka, nie знаła Maksymiliana Czerniaka ale słyszała od Kaczorowej, że ten aresztował jej męża, który przez niego zginął za to, że posługiwał się nieswoimi papierami. Gralaka też aresztował. Świadek Lucjan Sikorski znał oskarżonego, który przyszedł sam do jego mieszkania i go aresztował. Był ubrany po cywilnemu. Kazał świadkowi pokazać dokumenty, które były sfalszowane. Świadek został zabrany w związku z nieodbyłą karą, albowiem handlował nielegalnie. Oskarżony przesłuchiwał świadka sam. Po skazaniu świadek ukrywał się. Inny świadek Maria Posselt rozmawiała z Maksymilianem Czerniakiem w związku z wysłaniem telegramu. Prosiła go, aby wysłał jej telegram do męża, który służył w wojsku niemieckim. Oskarżony wysłał ten telegram, którego treść była sfalszowana. Z tego powodu była rozprawa, w wyniku której świadek została skazana na osiem miesięcy więzienia, zaś oskarżony na trzy miesiące. Świadek korzystała z praw niemieckich jako żona Niemca.⁶²⁸

Kolejny świadek, Maria Bajer opowiedziała jak oskarżony przeprowadzał rewizję u niej w mieszkaniu w poszukiwaniu koca. Znalazł skórę i trzy pary nowych butów ale ich nie zabrał. Na rewizję przyszło ich dwóch ale oskarżony sam ją przeprowadzał. Świadek Kazimierz Bajer był szewcem, oskarżony zrobił u niego rewizję w poszukiwaniu koca. Znalazł nowe buty i korek. Wezwali świadka aby się z tego usprawiedliwił, gdyż - w myśl niemieckich zarządzeń okupacyjnych - wolno mu było wykonywać tylko naprawy. Świadek tak uczynił, a oskarżony mu nic nie zabrał. Na rewizję przyszedł z jednym Niemcem. Pewien Polak, Malczyński, pracował u świadka podczas okupacji przez dwa i pół roku i nie był meldowany. Świadek nie wiedział, czy oskarżony był w tym zorientowany. Następny świadek, Feliks Sobolewski, znał oskarżonego. W czasie okupacji świadek pracował w firmie i miał iść na okopy ale został zwolniony przez oskarżonego i mógł pracować nadal. Następnie miał zatarg z szefem, Niemcem, który go pobił. Maksymilian Czerniak obronił go ale świadek musiał się później ukrywać przed szefem. Świadek Władysława Sobolewska знаła oskarżonego z czasów okupacji. Miała trafić do obozu na Sikawie w Łodzi ale oskarżony zniszczył akta jej sprawy, a kiedy dała żandarmowi złoty zegarek, ten ją puścił. Wiedziała, że

---

⁶²⁷ *Tamże*, s. 48-58.

⁶²⁸ *Tamże*, s. 48-58.

Maksymilian Czerniak pracował przy ul. Kilińskiego w Łodzi jako tłumacz. Apolonia Kamińska była szwagierką świadka i żyła z oskarżonym w czasie okupacji. Oboje zajmowali się stomatologią. Świadek nie słyszała, co robiła Apolonia Kamińska w getcie.⁶²⁹

Sąd ujawnił dowody rzeczowe oskarżonego. Maksymilian Czerniak przedstawił dokumenty dotyczące jego pracy, aż do czasu aresztowania i wniósł prośbę o przesłuchanie w charakterze świadka, Karola Narbocińskiego. Prokurator nie oponował przeciwko dopuszczeniu tego świadka. Przewodniczący uprzedził świadka o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania i za zgodą stron zwolnił go od zaprzysiężenia. Wtedy świadek Karol Narbociński zeznał, że był poszukiwany przez Gestapo ponieważ należał do podziemnej organizacji, miał być aresztowany ale w porę uciekł do Lublina, gdzie pracował u Bajera, nie był zameldowany. Oskarżony o tym wiedział, bo świadek się mu z tego zwierzył. Był ostrzegany przez oskarżonego przed łapankami na ulicy. Prokurator zaoponował przeciwko włączaniu do sprawy dokumentów oskarżonego jako nie mających żadnego związku ze sprawą. Z uwagi na to, że materiał dostarczony przez oskarżonego dotyczący jego działalności po zakończeniu okupacji i nie miał związku ze sprawą, sąd postanowił wniosek oskarżonego pozostawić bez uwzględnienia. Sąd za zgodą stron zaliczył w poczet materiału dowodowego, ujawnionego na rozprawie bez odczytania, protokoły przesłuchań i zapiski dochodzeń.⁶³⁰

Na zapytanie przewodniczącego strony oświadczyły, że nie żądają uzupełnienia przewodu sądowego. Przewodniczący ogłosił, że przewód sądowy jest zamknięty, po czym udzielił głosu stronom. Prokurator poparł oskarżenie z art. 1 § 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., obrońca wnioskował o łagodny wymiar kary, a oskarżony poprosił o uniewinnienie. Sąd udał się na naradę i po powrocie do sali obrad ogłosił wyrok wraz z uzasadnieniem na piśmie. Na tym rozprawę zamknęto.⁶³¹ Sąd skazał Maksymiliana Czerniaka na podstawie art. 1 § 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. na karę 15 lat więzienia oraz zwolnił go od pozostałych zarzutów.⁶³² 1 lutego 1955 r. Maksymilian Czerniak został warunkowo przedterminowo zwolniony z więzienia⁶³³ na podstawie ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z 31 października 1951 r.⁶³⁴

---

⁶²⁹ *Tamże*, s. 48-58.

⁶³⁰ *Tamże*, s. 48-58.

⁶³¹ *Tamże*, s. 48-58.

⁶³² *Tamże*, s. 59-62.

⁶³³ *Tamże*, s. 186.

⁶³⁴ *Tamże*, s. 187.

Funkcjonariuszem policji kryminalnej (Kripo) był też Reinhold Fraszke.⁶³⁵ Oficer śledczy MUBP w Łodzi, Ludwik Niciński 4 czerwca 1945 r. przesłuchał w Rudzie Pabianickiej podejrzanego. Zeznał on, że w 1939 r. podpisał Volkslistę i otrzymał obywatelstwo niemieckie, w 1939 r. wstąpił też do Kripo w Łodzi, które miało swoją siedzibę przy ul. Kilińskiego 152. Pracował tam w dziale kradzieży, a oprócz tego był tłumaczem. Raz pobił bez powodu dziecko Otylii Młoczkovskiej ale nie orientował się, czy znalazło się ono z tego powodu w szpitalu. Wydawało mu się, że szkodził polskiej ludności z zadowoleniem, upojony władzą, Teodora Szirę pobił po pijanemu. Innym razem, kiedy jakaś kobieta niosła worek na plecach, to zaczął ją gonić, a jak uciekała, to strzelał. Wtedy ta kobieta porzuciła mięso, które on zabrał i oddał do Kripo.⁶³⁶

Ludwik Niciński tego samego dnia przesłuchał świadka Otylię Młoczkovską, uprzedziwszy ją - na podstawie art. 140 kk - o karze w przypadku składania fałszywych zeznań. W 1940 r. Reinhold Fraszke pobił jej czternastoletniego syna Karola bez powodu, na ulicy do tego stopnia, że trafił on do szpitala. Lekarze orzekli, że następuje wpływ krwi na tętnicy szyjnej i konieczna jest operacja, po której dotychczas pozostała blizna. Świadek musiała zapłacić za dwutygodniowy pobyt syna w szpitalu. Podejrzany pracował w Kripo i zabrał jej raz mięso, które szmuglowała. Kiedy zaczął strzelać za nią, rzuciła mięso i uciekła. Był dla Polaków bezwzględny, o czym wiedziało całe Stare Rokicie (dzielnica Łodzi).⁶³⁷ Ludwik Niciński tego samego dnia przesłuchał też kolejnego świadka, Teodora Szirę, który zeznał, że w 1940 r. spotkał podejrzanego na korytarzu, kiedy ten zapytał świadka kto idzie i nie uzyskał na to zadowalającej go odpowiedzi, zaczął go bić i grozić mu. Wtedy świadek uciekł do sąsiada, a do domu już nie wrócił. Fraszke trzykrotnie w ciągu tej nocy przychodził po niego, wcześniej strasząc, że wyśle go do obozu na Radogoszczu w Łodzi. Świadek musiał się ukrywać z powodu podejrzanego prawie przez cały okres okupacji, aż do nadejścia Armii Czerwonej.⁶³⁸

5 czerwca 1945 r. tenże oficer śledczy przesłuchał następnego świadka, Anielę Lasek, która opowiedziała o tym, jak raz - w 1940 r. - podejrzany, będąc pijanym chodził wzdłuż kanału płynącego za miastem i zabierał ludziom mleko, mięso i inne towary. Przyszedł wtedy też do domu świadka i bez powodu pobił jej męża, grożąc mu, a następnie zostawił wezwanie do stawienia się w siedzibie Kripo. Kiedy mąż świadka się tam nazajutrz udał, został przez podejrzanego i innych Niemców pobity. 23 listopada 1944 r. został aresztowany za nielegalny

---

⁶³⁵ Zob.: biogram w t. II.

⁶³⁶ AIPN GK 209/1221, s. 102-103.

⁶³⁷ *Tamże*, s. 104-105.

⁶³⁸ *Tamże*, s. 106-107.

ubój, choć nic u niego podczas rewizji nie znaleziono i wysłany do obozu na Radogoszczu w Łodzi, gdzie został spalony w styczniu 1945 r. Znajdował się wtedy na II piętrze gmachu obozowego. Podejrzany był nieludzki dla Polaków, bił ich bez opamiętania.⁶³⁹

Ludwik Niciński tego samego dnia przesłuchiwał też następnego świadka, Krystynę Syskę. Zeznała ona, że we wrześniu 1941 r. jej ojciec zabił krowę, chcąc sprzedać mięso polskiej ludności, przy szlachtowaniu krowy pomagał mu Józef Wnuk, a asystował kupujący i zarazem dostawca Drajling. Po pewnym czasie nadeszło czterech żandarmów, którzy przeprowadzili rewizję ale nic nie znaleźli i poszli sobie. Nagle pojawił się podejrzany, który zawrócił żandarmów i przeprowadził rewizję sam, znalazł skórę i łeb krowy. Wtedy zaczął krzyczeć, wygrażać i bić w nieludzki sposób, do utraty przytomności najpierw Wnuka, a następnie ojca świadka - Walentego Syskę. Potem Reinhold Fraszke wziął obu pobitych mężczyzn, zabrał z sobą, każąc im nieść w workach na plecach, jednemu skórę, a drugiemu łeb krowy, do Hali na Górnym Rynku. Dopiero wieczorem przyszli do siedziby Kripo i tam zostali skazani na siedem miesięcy więzienia. Karę tę mieli odbywać w obozie na Radogoszczu w Łodzi. Ojciec świadka i Józef Wnuk, po odbyciu pięciu miesięcy kary zmarli w obozie. Drajling prawdopodobnie odsiedział swój wyrok lecz wyglądał bardzo źle i później też zmarł. Świadek uważała, że wszyscy trzej współnicy zmarli przez podejrzanego. Syska pozostawił dziewięcioro dzieci, Wnuk jedno dziecko, a Drajling jedynie żonę.⁶⁴⁰

12 czerwca 1945 r. wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisław Ciesielski, przy udziale protokolanta Stanisława Janasa, przesłuchiwał podejrzanego, który nie przyznał się do szkodenia Polakom, a poza tym zeznał jak wcześniej.⁶⁴¹ Wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi tego samego dnia postanowił zarządzić aresztowanie Reinholda Fraszke, podejrzanego z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. i osadzenie go w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴² 14 czerwca 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisław Ciesielski zwrócił się - na zasadzie art. 254 §1 pkt c kpk i art. 8 Dekretu PKWN z 12 września 1944 r. - do sędziego śledczego rejonu I w Łodzi z prośbą o przesłuchanie świadków: Otylii Młockowskiej, Teodora Sziry, Anieli Lasek, Krystyny Syski i Franciszka Pastusińskiego.⁶⁴³

---

⁶³⁹ *Tamże*, s. 108-109.

⁶⁴⁰ *Tamże*, s. 110-111.

⁶⁴¹ *Tamże*, s. 116-119

⁶⁴² *Tamże*, s. 120.

⁶⁴³ *Tamże*, s. 121.

27 czerwca 1945 r. sędzia śledczy rejonu I Sądu Okręgowego w Łodzi, J. Nartanowa, przy udziale protokolanta, R. Dzięgielewskiej, przesłuchiwała świadka Franciszka Pastusińskiego, który zeznał, że Reinhold Fraszke podczas okupacji odnosił się do niego przychylnie, a nawet dużo mu pomógł. Świadek prowadził zakład ślusarsko-rowerowy, który zabrali mu Niemcy i opieczętowali. Po interwencji podejrzanego zakład został świadkowi zwrócony, a pieczęcie zdjęte. Żona świadka ukrywała się przez trzy lata, bo handlowała nielegalnie mięsem, co było zagrożone surowymi karami. Podejrzany o tym wiedział, a nawet - przez jakiś czas - żona świadka ukrywała się u niego. Wiedział też, że syn świadka ukrywał się przez jeden rok, aby nie zostać wysłany na roboty do Rzeszy i nie zadenuncjował go.⁶⁴⁴

Sędzia śledczy, J. Nartanowa, tego samego dnia przesłuchiwała też kolejnego świadka, Otylię Młockowską, która potwierdziła zeznania, które złożyła już wcześniej, dodając, że w zamieszkanym przez nią domu przeprowadzono rewizję u sąsiadów w poszukiwaniu mięsa, pochodzącego z nielegalnego uboju. Przy tym bito wielu Polaków. Zrewidowano też mieszkanie jej sąsiadki Bębnowskiej, która opowiadała o tym świadkowi.⁶⁴⁵

Sędzia śledczy, J. Nartanowa tego samego dnia przesłuchiwała jeszcze jednego świadka, Teodora Szirę, który zeznał, że kiedy raz wyszedł do ubikacji mieszczącej się na parterze domu przy ul. Franciszka 24 w Łodzi, w którym zamieszkiwał, natknął się na pijanego podejrzanego. Wychodził on właśnie z restauracji tylnym wyjściem mieszczącym się w tym samym budynku, w którym zamieszkiwał świadek. Kiedy podejrzany zaczął bić świadka, z mieszkań wybiegli ludzie i korzystając z zamieszania sąsiad świadka, Gutowski, wciągnął go do swojego mieszkania. Reinhold Fraszke stracił orientację, gdzie się świadek podział. Restaurator Danys zaprowadził podejrzanego z powrotem do lokalu. Po tym zajściu świadek uciekł do swej matki, która mieszkała przy ul. Pabianickiej w Łodzi i tam został na noc. Od tego czasu świadek ukrywał się, od żony się dowiedział, że podejrzany jeszcze dwukrotnie w ciągu tej nocy przychodził po niego. Świadek ukrywał się mniej więcej przez pół roku, do czasu kiedy podejrzany został oskarżony o zgwałcenie Polki i dostał się z tego powodu do więzienia. Po ok. roku Reinhold Fraszke wyszedł z więzienia, a świadek znów musiał się ukrywać, aż do nadejścia Armii Czerwonej. Według świadka podejrzany był łapownikiem, agentem Kripo i postrachem całego Starego Rokicia (dzielnicy Łodzi).⁶⁴⁶

Sędzia śledczy, J. Nartanowa, tego samego dnia przesłuchiwała jeszcze ostatniego świadka, Anielę Lasek, które potwierdziła swoje wcześniejsze zeznanie dotyczące swojego

---

⁶⁴⁴ *Tamże*, s. 122-123.

⁶⁴⁵ *Tamże*, s. 124-125.

⁶⁴⁶ *Tamże*, s. 126-127.

męża, który po pobiciu przez podejrzanego przez dwa tygodnie leżał w łóżku, miał całe plecy sine i odtąd uskarżał się na nerki. Świadek nie wiedziała jakie zarzuty mu postawiono, ponieważ sama wtedy przebywała w więzieniu. W późniejszym czasie mąż świadka został ponownie aresztowany, tym razem za szmugiel i zginął w obozie na Radogoszczu w Łodzi.⁶⁴⁷

24 sierpnia 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi przesłuchał świadka Teodora Szirę, który nie wniósł do swojego zeznania jakichś nowych okoliczności, które nie pojawiłyby się już we wcześniejszych zeznaniach.⁶⁴⁸ 15 września 1945 r. wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Julian Leszczyński, przesłuchał następnego świadka Aleksandra Danysa, który znał podejrzanego jeszcze sprzed 1939 r. Świadek słyszał, że pracował on w Kripo, choć w mundurze nigdy nie chodził. Świadek nie widział, aby podejrzany kiedykolwiek źle odnosił się do ludności polskiej, czasami wręcz uprzedzał Polaków o grożących im aresztowaniach m. in. ostrzegł rzeźnika Białkowskiego.⁶⁴⁹

Tenże wiceprokurator tego samego dnia przesłuchał też świadka Irenę Szirę, która potwierdziła swoje wcześniejsze zeznania.⁶⁵⁰ Z protokołu zeznania kolejnego świadka, Jana Kołodziejczyka, z 15 października 1945 r. wynika, że w grupie osadzonych, którzy zostali wyprowadzeni z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi i wysłani na miejsce straceń byli m. in. siostrzeniec świadka Stanisław Kupczak, Leon Wnukowski, Apolinariusz Gruszczyński i mecenas Kowalski. W posiadaniu świadka znajdowały się grypsy z tegoż więzienia.⁶⁵¹

17 października 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisław Ciesielski, przesłuchał innego świadka, Kazimierza Cieślaka, który wyjaśnił, że na początku 1940 r. przyszedł do jego mieszkania Reinhold Fraszke i trzech innych Niemców. Byli ubrani po cywilnemu, nosili tylko opaski ze swastykami na rękawach z wyjątkiem jednego, który nosił czarny mundur. Podejrzany uderzył świadka w twarz. Następnie świadek został zabrany wraz z dwunastoma innymi Polakami do Rudy, gdzie został skatowany. Był cały siny i skrwawiony. Reinhold Fraszke cały czas był obecny. Wskutek interwencji znajomego Niemca świadek został w końcu zwolniony. 27 kwietnia 1943 r. został jednak ponownie aresztowany za pracę konspiracyjną i wywieziony do obozu w Mauthausen, gdzie przebywał do końca wojny.⁶⁵²

---

⁶⁴⁷ *Tamże*, s. 128-129.

⁶⁴⁸ *Tamże*, s. 143-144.

⁶⁴⁹ *Tamże*, s. 145.

⁶⁵⁰ *Tamże*, s. 146.

⁶⁵¹ *Tamże*, s. 147.

⁶⁵² *Tamże*, s. 148-149.

Tenże pełniący obowiązki wiceprokuratora tego samego dnia, przy udziale protokolanta aplikanta Szymańskiego, przesłuchiwał świadka Anielę Lasek, która potwierdziła swoje wcześniejsze zeznania odnośnie swego męża Ludwika.⁶⁵³ Także kolejny świadek, Otylia Młockowska, przesłuchana tego samego dnia przez tegoż pełniącego obowiązki wiceprokuratora nie wniosła do swoich zeznań nowych okoliczności.⁶⁵⁴ Podobnie rzecz się miała z przesłuchiwaną - tego samego dnia przez tegoż pełniącego obowiązki wiceprokuratora - świadkiem Apolonią Czerwczak.⁶⁵⁵ Tenże pełniący obowiązki wiceprokuratora przesłuchiwał tego samego dnia również następnego świadka, Jana Kaczmarczyka, który zeznał, że wiedział od Władysława Bobrzaka, iż Reinhold Fraszke doprowadził do powieszenia Franciszki Isiakowej w więzieniu i do aresztowania Kowalskiego.⁶⁵⁶ Tenże pełniący obowiązki wiceprokuratora przesłuchiwał tego samego dnia jeszcze ostatniego świadka, Jana Kołodziejczyka, który powiedział, że wśród funkcjonariuszy wpychających osadzonych w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi do samochodu ciężarowego, tylko podejrzany był ubrany po cywilnemu, pozostali nosili czarne mundury.⁶⁵⁷

27 października 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisław Ciesielski, przesłuchiwał świadka Józefę Borowiak vel Zaborowską, która potwierdziła swoje wcześniejsze zeznania, dodając, że od jej drzwi odciągnęli podejrzanego Apolonia Czerwczak i jej mąż, którzy mieli na niego pewien wpływ. Jesienią 1939 r. świadek widziała podejrzanego w żółtym mundurze i czarnych spodniach uzbrojonego w broń krótką. W grudniu 1939 r. świadek widziała jak rabował mienie Żydów przy ul. Zgierskiej w Łodzi. Na początku 1940 r. świadek dowiedziała się od Apolonii Czerwczak, iż podejrzany rozpoczął pracę w Kripo. W trakcie swej służby zebrał podejrzany spory majątek. Na początku 1943 r. został aresztowany, gdyż znaleziono u niego sporo cennych rzeczy. Po pół roku zaciągnięto go do wojska.⁶⁵⁸

Stanisław Ciesielski tego samego dnia przesłuchiwał również następnego świadka, Zofię Seidel, która poznała podejrzanego w 1944 r. jako pracownika firmy „Hartwig”, w której nadzorował robotników, gdzie ona też pracowała.⁶⁵⁹ 29 października 1945 r. tenże pełniący obowiązki wiceprokuratora przesłuchiwał świadka Tadeusza Gajewskiego, który potwierdził swoje wcześniejsze zeznanie, dodając, że został dwukrotnie pobity przez podejrzanego na

---

⁶⁵³ *Tamże*, s. 150-151.

⁶⁵⁴ *Tamże*, s. 152.

⁶⁵⁵ *Tamże*, s. 153.

⁶⁵⁶ *Tamże*, s. 154-155.

⁶⁵⁷ *Tamże*, s. 156-157.

⁶⁵⁸ *Tamże*, s. 159-160.

⁶⁵⁹ *Tamże*, s. 161.

ulicy, zanim dostał wezwanie do Kripo.⁶⁶⁰ 30 października 1945 r. Stanisław Ciesielski, przy udziale protokolanta A. Osady, przesłuchał świadka Jana Kołodziejczyka, który wyjaśnił odnośnie swoich wcześniejszych zeznań, że podczas wyprowadzania osadzonych z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi do samochodu ciężarowego konwojenci byli ubrani w czarne mundury, a policja w mundury zielone, byli też obecni Niemcy ubrani po cywilnemu.⁶⁶¹

3 listopada 1945 r. Stanisław Ciesielski, przy udziale protokolanta A. Osady, przesłuchał kolejnego świadka, Apolonię Czerwczak, która słyszała od Sabiny Syski, że podejrzany pobił jej rodziców i wujka, a także o tym, że w późniejszym czasie oni wszyscy zginęli. W 1943 lub 1944 r. Reinhold Fraszke pobił na ulicy chłopaka w uniformie organizacji Todt.⁶⁶² 5 listopada 1945 r. Stanisław Ciesielski, przy udziale protokolanta A. Osady, przesłuchał następnego świadka, Stanisława Wyznikiewicza, który znał podejrzanego od początku wojny. Świadek wiedział, że służył on w Kripo. Często przychodzili do podejrzanego esesmani. Wiele razy świadek widział Reinholda Fraszke pijanym, kiedy urządzał awantury. Świadek widział też - pobitego przez podejrzanego – chłopca, Karola Młockowskiego. W 1942 r. Reinhold Fraszke został aresztowany. Po wyjściu z więzienia opowiadał, że widział rozstrzeliwania, znał szczegóły egzekucji.⁶⁶³

Pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisław Ciesielski, przy udziale protokolanta A. Osady, tego samego dnia przesłuchał kolejnego świadka, Stefana Wieznera, który znał podejrzanego od listopada 1939 r., dlatego, że mieszkali niedaleko od siebie. Reinhold Fraszke pracował w Kripo, a następnie w firmie „Hartwig” w Łodzi, potem został wzięty do wojska. Był żonaty z Polką, syna wychowywali w duchu polskim. Świadek nic nie wiedział o szkodliwej działalności podejrzanego. W końcu 1941 r. lub na początku 1942 r. został on aresztowany, według świadka, prawdopodobnie za opilstwo i za awanturę z jakimś esesmanem. Dostał za to jeden rok więzienia.⁶⁶⁴

27 lutego 1946 r. tenże pełniący obowiązki wiceprokuratora przesłuchał jeszcze ostatniego świadka, Józefę Dąbską, która zeznała, że jesienią 1942 r. do jej mieszkania przyszli żandarmi niemieccy, w tej liczbie podejrzany, na rewizję z powodu nielegalnego uboju. W czasie rewizji podejrzany skatował ojca świadka, Walentego Syskę i obecnego wówczas Józefa Wnuka, którzy następnie zostali aresztowani i osadzeni w obozie na

---

⁶⁶⁰ *Tamże*, s. 162-163.

⁶⁶¹ *Tamże*, s. 164-165.

⁶⁶² *Tamże*, s. 166-167.

⁶⁶³ *Tamże*, s. 168-169.

⁶⁶⁴ *Tamże*, s. 170.

Radogoszczu w Łodzi, gdzie zostali zamęczeni. Drajling też był przez podejrzanego aresztowany i został zamęczony w obozie na Radogoszczu w Łodzi.⁶⁶⁵

29 marca 1946 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisław Ciesielski, sporządził akt oskarżenia przeciwko Reinholdowi Fraszke, który miał odpowiadać za to, że: „w czasie od końca 1939 r. do 1943 r. w Łodzi, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, jako członek kryminalnej policji niemieckiej, brał udział w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej, w znęcaniu się nad nimi i w ich prześladowaniu, w szczególności w marcu 1942 r. eskortował Polaków Stanisława Kupczaka, Kazimierza Kowalskiego, Jerzego Wnukowskiego, Apolinarego Gruszczyńskiego i innych o nieustalonych nazwiskach przewożonych z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi na miejsce egzekucji masowej pod Zgierzem, pobił bez powodu szereg Polaków, między innymi Walentego Syskę, Józefa Wnuka, Karola Młockowskiego, Ludwika Laskę, Kazimierza Cieślaka, Tadeusza Gajewskiego i Teodora Szirę - oraz ścigał ludność polską za nielegalny handel i przeprowadzał u nich w tym celu rewizję.”⁶⁶⁶ Zbrodnie te podlegały osądzeniu z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁶⁷

Jednocześnie oskarżony miał odpowiadać za to, że: „w tymże czasie, miejscu i charakterze, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, działał na szkodę osób poszukiwanych i prześladowanych przez władzę okupacyjną, w szczególności współdziałał w ujęciu osób trudniących się nielegalnym ubojem lub handlem, między innymi spowodował aresztowanie Walentego Syski, Józefa Wnuka, Drajlinga o nieustalonym imieniu, osadzonych następnie w obozie karnym w Radogoszczu, gdzie zmarli, aresztował za nielegalny handel Franciszkę Isiak oraz usiłował ująć z tegoż powodu Otylię Młockowską - nadto brał udział w aresztowaniu z nieznanymi bliżej powodów Kazimierza Cieślaka.”⁶⁶⁸ Zbrodnie te podlegały osądzeniu z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁶⁹

Rozprawie głównej SSK dla Okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 lipca 1946 r. przewodniczył sędzia SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Tadeusz Łuszczewski, przy udziale ławników Władysława Szczepańczyka i Kazimierza Zdunka, protokolanta T. Buchali, wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisława Ciesielskiego oraz obrońcy z urzędu - adwokata B. Grochowskiego. Rozprawa odbyła się

---

⁶⁶⁵ *Tamże*, s. 171.

⁶⁶⁶ Cyt. za: *tamże*, s. 3.

⁶⁶⁷ *Tamże*, s. 3-4.

⁶⁶⁸ Cyt. za: *tamże*, s. 3.

⁶⁶⁹ *Tamże*, s. 3-4.

jawnie. Adwokat B. Grochowski poprosił sąd o zwolnienie z obrony, gdyż sprawy oskarżonego bronić miał jego zastępca, W. Roszkowski z Łodzi. Sąd postanowił przychylić się do tej prośby. Stawili się prawie wszyscy świadkowie z wyjątkiem czterech. Przewodniczący zarządził przewód sądowy. Reinhold Fraszke powiedział, że jest narodowości niemieckiej. Przewodniczący odczytał akt oskarżenia. Oskarżony, zapytany przez przewodniczącego, czy przyznaje się do winy i jakie chce złożyć wyjaśnienia, oświadczył, że przyjął Volkslistę przed 1940 r., do Kripo wstąpił 23 października 1939 r. i służył tam do 9 maja 1941 r., a potem pracował na oddziale kradzieży. 9 maja 1941 r. wystąpił z policji kryminalnej, bo był aresztowany za utrzymywanie kontaktów z Polakami i został skazany na jeden rok więzienia. Sprawa odbyła się w Poznaniu. W 1940 r. uderzył Karola Młockowskiego dwukrotnie ręką w twarz za to, że przed 1939 r. sprowadził do niego, jako do Niemca, kilku cywilnych Polaków, którzy mieli przeprowadzić rewizję. Twierdził, że innych Polaków nie bił i na obławy nie chodził, a w obozie na Radogoszczu w Łodzi bywał i przesłuchiwał wtedy więźniów, natomiast do getta nie jeździł. Polka Isiakowa była jego sąsiadką.⁶⁷⁰

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz pouczył oskarżonego, że wolno mu było czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu. Po wezwaniu świadków na salę przewodniczący uprzedził ich o odpowiedzialności karnej w przypadku składania fałszywych zeznań i o znaczeniu przysięgi, którą następnie odebrał - zgodnie z przepisami art. 111 i 113 kpk. Po złożeniu przysięgi świadkowie zostali usunięci do osobnego pokoju. Następnie każdego świadka osobno wzywano na salę i przesłuchiowano pod nieobecność tych świadków, którzy jeszcze nie zeznawali. Po złożeniu zeznań przez pierwszego świadka Otylię Młockowską, sąd ujawnił wcześniejsze jej zeznanie z powodu sprzeczności, jakie zachodziły między tamtymi wyjaśnieniami a tymi, składanymi na rozprawie.⁶⁷¹

Następnie zeznawali świadkowie: Teodor Szira, Apolonia Czerwczak, Jan Kaczmarczyk, Jan Kołodziejczyk Józefa Rengel vel Borowiak vel Zaborowska, Tadeusz Gajewski, Zofia Seidel, Józefa Głabska, dr Szymaniak oraz adwokat Stefan Wieszner.⁶⁷²

Sąd postanowił oddalić wniosek obrony o odroczenie rozprawy i wezwanie nowych świadków. Sąd za zgodą stron zaliczył w poczet materiału dowodowego ujawnione na rozprawie bez odczytania protokoły przesłuchań świadków Kazimierza Cieślaka i Stanisława

---

⁶⁷⁰ *Tamże*, s. 53-64.

⁶⁷¹ *Tamże*, s. 53-64.

⁶⁷² *Tamże*, s. 53-64.

Wyznikiewiczza oraz zapiski dochodzeń. Na zapytanie przewodniczącego strony oświadczyły, że nie żądają uzupełnienia przewodu sądowego, który został zamknięty, po czym przewodniczący udzielił głosu stronom. Wiceprokurator poparł oskarżenie i domagał się najsurowszej kary, obrońca wniósł prośbę o uniewinnienie, a oskarżony poprosił o łagodny wymiar kary. Sąd - po sporządzeniu sentencji wyroku, wraz z uzasadnieniem na piśmie - ogłosił je publicznie i objaśnił, że wyrok jest ostateczny i prawomocny. Przewodniczący oznajmił skazanemu, że może wnieść – w ciągu 24 godzin - podanie o łaskę do Prezydenta KRN. Na tym rozprawę zamknięto.⁶⁷³

Sąd postanowił na zasadzie art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. skazać Reinholda Fraszke na karę śmierci. Oskarżony nie przyznał się do winy, potwierdził tylko, że jako Niemiec w 1939 r. wstąpił do Kripo, gdzie pracował w wydziale przestępstw pospolitych i to, że pobił Karola Młockowskiego. Sąd dał wiarę zeznaniom świadków jak np. Jana Kołodziejczyka, który potwierdził udział skazanego w przygotowywaniu egzekucji w Zgierzu i wiele innych przestępstw.⁶⁷⁴

Tego samego dnia sąd pod przewodnictwem sędziego SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Tadeusza Łuszczewskiego, przy udziale ławników Władysława Szczepańczyka i Kazimierza Zdunka, na posiedzeniu niejawnym, wydał opinię w sprawie ewentualnego ulaskawienia skazanego Reinholda Fraszke. Sąd zróżnicował zachowanie skazanego w różnych okresach okupacji i biorąc pod uwagę okoliczności łagodzące skłonny byłby poprzeć wniosek o zmianę kary śmierci na karę wieloletniego więzienia.⁶⁷⁵

W zastępstwie naczelnika Wydz. Prawnego Biura Prezydialnego KRN, A. Wendel, 27 lipca 1946 r. zaopiniował wniosek o łaskę dla skazanego Volksdeutscha (II kat.) Reinholda Fraszke. Naczelnik wziął pod uwagę, że w opinii SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 12 lipca 1946 r. znalazła się informacja, że skazany dopuszczał się swoich czynów przestępczych w pierwszym okresie okupacji, zaś w okresie późniejszym jego stosunek do Polaków uległ zmianie. Wtedy pomógł wielu osobom. Sąd doszedł na tej podstawie do przekonania, że byłoby wskazane poparcie wniosku o zmianę kary śmierci na karę wieloletniego więzienia. Wydział Prawny doszedł do wniosku, iż wobec nieodwracalności orzeczenia wyroku śmierci, skazany zasługuje na zmianę - w drodze łaski - kary śmierci na karę dożywotniego

---

⁶⁷³ *Tamże*, s. 53-64.

⁶⁷⁴ *Tamże*, s. 65-67.

⁶⁷⁵ *Tamże*, s. 76.

więzienia.⁶⁷⁶ Jednak Prezydent KRN 5 sierpnia 1946 r. nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Reinholda Fraszke.⁶⁷⁷ Został on stracony w więzieniu 19 sierpnia 1946 r.⁶⁷⁸

Osobą oskarżoną o realizację celów okupacyjnych w ramach działalności w Centrali Przesiedleńczej w Łodzi jest Ignacy Sokołowski vel Maks Falkner.⁶⁷⁹ Oficer śledczy Sekcji I WUBP w Łodzi, Roman Jastrzębski, 27 września 1945 r. przesłuchał świadka Stefana Kmicica, z którego zeznań wynika, iż pracował on w tym samym domu, w którym zamieszkiwał podejrzany. Świadek widywał go często w zielonym mundurze ze znakami SS w klapach, podejrzany zachowywał się na ogół spokojnie raz tylko grożąc kominiarzowi, gdy ten nasypał mu sadzy do mieszkania, że go zastrzeli jak psa.⁶⁸⁰ Roman Jastrzębski tego samego dnia przesłuchał też kolejnego świadka, Weronikę Zawadę, która zeznała, że była sąsiadką podejrzanego. Świadek powiedziała, że chodził on w zielonym mundurze, na czapce nosił trupa główkę, jeździł samochodem i zachowywał się raczej spokojnie w stosunku do Polaków.⁶⁸¹

5 października 1945 r. w WUBP w Łodzi zeznawał Maks Falkner, który wyjaśnił, że był Volksdeutchem w 75% od 1941 r., na listę wpisał się, aby korzystać w pełni z praw niemieckich. Podejrzany był szoferem w NSKK, w której to organizacji – jak twierdził - miał funkcję techniczną, nie brał udziału w obławach i wysiedlaniu Polaków, w wojsku nie służył bo miał zwolnienie lekarskie, przez cały okres okupacji mieszkał w Łodzi. W styczniu 1945 r. na rozkaz władz wojskowych wyjechał do Berlina. Powrócił do Łodzi 21 maja 1945 r. i odtąd posługiwał się nazwiskiem Sokołowski.⁶⁸² W zastępstwie kierownika Sekcji Śledczej WUBP w Łodzi, ppor. T. Chojnackiego, 8 października 1945 r. funkcjonariusz przekazał według właściwości prokuratorowi SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi akta dochodzenia w sprawie przeciwko Maksowi Falknerowi, wraz z podejrzanym.⁶⁸³ Tego samego dnia wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi przesłuchał Maksa Falknera, który zeznał, że należał do NSKK, był polskiego pochodzenia i twierdził, że nie wiedział, jak to się stało, iż został potraktowany jako Volksdeutsch w 75% (II kat.).⁶⁸⁴ Tenże wiceprokurator tego samego dnia wydał postanowienie o aresztowaniu podejrzanego.⁶⁸⁵

---

⁶⁷⁶ *Tamże*, s. 92-93.

⁶⁷⁷ *Tamże*, s. 78.

⁶⁷⁸ *Tamże*, s. 82.

⁶⁷⁹ Zob.: biogram w t. II.

⁶⁸⁰ AIPN GK 209/615, s. 42-43.

⁶⁸¹ *Tamże*, s. 44-45.

⁶⁸² *Tamże*, s. 46-47.

⁶⁸³ *Tamże*, s. 48.

⁶⁸⁴ *Tamże*, s. 49-50 i 52.

⁶⁸⁵ *Tamże*, s. 51.

12 października 1945 r. wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Jerzy Lewiński, przesłuchał świadka Stanisława Jóźwiaka, który opowiedział o tym, że mieszkał w tym samym domu co podejrzany, który chodził w mundurze NSKK. Maks Falkner pracował jako szofer w NSKK i w tym charakterze mógł być przydzielony do SS. Był na ogół spokojny.⁶⁸⁶ Tenże wiceprokurator tego samego dnia przesłuchał następnego świadka, Stefana Kmicica, który mieszkał w tym samym domu co podejrzany, znał go od 1940 r. Według świadka, Maks Falkner chodził w mundurze SS i nosił pistolet. Świadek uważał na tej podstawie, że podejrzany należał do SS. Był na ogół spokojny, raz tylko się wzburzył, kiedy kominiarz nasypał mu do mieszkania sadzy podczas czyszczenia komina, grożąc mu za to, że go zastrzeli jak psa.⁶⁸⁷ Wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 listopada 1945 r. przesłuchał kolejnego świadka, Romana Piaszczyka, który poinformował sąd, że podejrzany pracował jako szofer początkowo w Komisji (Centrali) Imigracyjnej (Einwandererzentralstelle), a później na Dworcu Kaliskim w placówce tejże instytucji. Według świadka podejrzany nie wyrządził nikomu krzywdy, zwykle chodził w mundurze NSKK.⁶⁸⁸

22 lutego 1946 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, S. Bronowski, sporządził akt oskarżenia przeciwko Ignacemu Sokołowskiemu vel Maksowi Falknerowi. Został on oskarżony: „o to, że w czasie okupacji niemieckiej do stycznia 1945 r. w Łodzi idąc na rękę władzy okupacyjnej jako Niemiec i pracownik tzw. „Einwandererzentralstelle”, instytucji będącej pod nadzorem SS, mającej za zadanie osiedlanie na terenach Rzeczypospolitej Polskiej Niemców z poza Rzeszy, działał na szkodę obywateli polskich.”⁶⁸⁹ Czyn ten stanowił zbrodnię z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁹⁰

Rozprawie SSK dla Okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 maja 1946 r. przewodniczył sędzia SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Mikołaj Grocholski, przy udziale ławników J. Kukulskiego i M. Kazimierczaka, protokolanta apl. Strzełińskiej oraz obrońcy z urzędu - adwokata Władysława Dieksteina. Rozprawa odbyła się jawnie. Stawili się wszyscy świadkowie z wyjątkiem Romana Piaszczyka. Prokurator złożył wniosek o ukaranie nieobecności świadka. Sąd postanowił uznać niestawiennictwo Romana Piaszczyka za nieusprawiedliwione i ukarać je grzywną. Wezwani świadkowie zostali

---

⁶⁸⁶ *Tamże*, s. 54.

⁶⁸⁷ *Tamże*, s. 56.

⁶⁸⁸ *Tamże*, s. 59.

⁶⁸⁹ Cyt. za: *tamże*, s. 2.

⁶⁹⁰ *Tamże*, s. 2.

skierowani do odrębnego pomieszczenia. Przewodniczący zarządził przewód sądowy. Oskarżony potwierdził dane dotyczące swej osoby, że był narodowości niemieckiej (Volksdeutsch w 75%) i zamieszkiwał w Łodzi. Przewodniczący odczytał akt oskarżenia, a następnie zapytał oskarżonego, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu i jakie chce złożyć sądowi wyjaśnienia. Oskarżony odpowiedział, że nie przyznaje się do zarzucanego mu czynu i wyjaśnił, że pracował jako szofer w NSV, a następnie z powodu kalectwa został przeniesiony do warsztatów naprawczych jako mechanik. W wojsku nie służył, w 1941 r. przyjął Volkslistę, gdyż miał żonę Niemkę, a poza tym był ciężko chory i miał iść do szpitala. Jednocześnie grożono mu. Ignacy Sokołowski vel Maks Falkner – jak sam twierdził - należał do NSKK dlatego, że był szoferem, z Polakami żył w zgodzie.⁶⁹¹

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe oraz uprzedził oskarżonego, że wolno mu czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu. Po wezwaniu świadka na salę, przewodniczący uprzedził go o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania. Pierwszy świadek, Stanisław Jóźwiak, zeznał, że mieszkał z oskarżonym w jednym domu. Oskarżony był szoferem i chodził w mundurze NSKK, a od czasu do czasu w bluzie w kolorze khaki. Sąd odczytał zeznanie kolejnego świadka, Romana Piaszczyka. obrońca wnioskował o przesłuchanie świadka Romana Piaszczyka. Prokurator pozostawił to uznaniu sądu. Sąd postanowił - z uwagi na to, że sprawa została całkowicie wyjaśniona i nie zachodziła potrzeba przesłuchania dodatkowego świadka, Romana Piaszczyka - wniosek obrońcy odrzucić. Sąd zaliczył do dowodów oświadczenie UB o przynależności oskarżonego do DVL (II kat.) oraz świadectwo jego urodzenia. Na zapytanie przewodniczącego strony oświadczyły, że nie żądają uzupełnienia przewodu sądowego. Przewodniczący ogłosił, że przewód sądowy jest zamknięty, a następnie udzielił głosu stronom. Prokurator poparł akt oskarżenia, obrońca wnioskował o uniewinnienie i oskarżony także poprosił o uniewinnienie. Sąd po sporządzeniu na piśmie sentencji wyroku, wraz z uzasadnieniem, ogłosił je publicznie i objaśnił, że wyrok jest ostateczny i prawomocny. Na tym rozprawa została zamknięta.⁶⁹²

SSK dla Okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 maja 1946 r. postanowił uniewinnić Ignacego Sokołowskiego vel Maksa Falknera od dokonania zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁹³

---

⁶⁹¹ *Tamże*, s. 12-15.

⁶⁹² *Tamże*, s. 12-15.

⁶⁹³ *Tamże*, s. 16-18.

Osobą będącą członkiem oddziałów szturmowych (SA), jednocześnie pełniącą funkcję strażnika miejskiego (Stadtwachtmann), a która następnie została uczestnikiem narodowego pospolitego ruszenia (Volkssturm) był Ludwik Brychcy.⁶⁹⁴ Jak wynika z poniemieckich materiałów zachowanych w aktach procesowych, 18 grudnia 1943 r. został on wcielony do straży miejskiej (Stadtwacht) jako strażnik miejski posterunku w Lesznie (Stadtwachtmann des Stadtpostens Lissa) i urzędnik policji pomocniczej (Hilfspolizeibeamter). Kiedy 24 czerwca 1944 r. straż miejską w Lesznie przeorganizowano, Ludwik Brychcy wszedł w skład oddziału specjalnego nr 13 (Wachbereitschaft 13) w Lesznie pod kierownictwem Wachbereitschaftsführera Seiferta. Podejrzany był Volksdeutschem z niebieskim wykazem.⁶⁹⁵

Kiedy 20 marca 1945 r. Ludwik Brychcy został przesłuchany w Krakowie przez wiceprokuratora SSK w Krakowie, powiedział, iż należał do SA.⁶⁹⁶ Następnie prokurator SSK w Krakowie 16 kwietnia 1945 r. przekazał akta sprawy Ludwika Brychcy, podejrzanego z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - według właściwości miejscowej - prokuratorowi SSK w Poznaniu.⁶⁹⁷ 6 maja 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Kazimierz Garszyński, z udziałem protokolanta aplikanta sądowego, Stefana Strzelczyka, dokonali - na zasadzie art. 20 przepisów wprowadzających do kpk i art. 254 §1 pkt c kpk - oględzin dokumentów: dowodu osobistego z fotografią - niemieckiej listy narodowej w kolorze niebieskim (Ausweis der Deutschen Volksliste) oraz rozkazów i meldunków dotyczących strażnika miejskiego posterunku w Lesznie i jako takiego pomocniczego urzędnika policyjnego, upoważnionego do noszenia broni na służbie. Z dokumentów wynika, że Ludwik Brychcy miał się stawić na każdorazowe wezwanie dowódcy Schutzpolizei - oddziału w Lesznie.⁶⁹⁸

12 maja 1945 r. pełniący obowiązki wiceprokuratora, Kazimierz Garszyński, sporządził akt oskarżenia przeciwko Ludwikowi Brychcy.⁶⁹⁹ Został on oskarżony o to, że: „w czasie między końcem roku 1941 a początkiem 1945 w Lesznie, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej był członkiem hitlerowskiej organizacji bojowej SA (Sturmabteilung) i jako taki był strażnikiem miejskim (Stadtwachtmann) w Lesznie oraz członkiem niemieckiego narodowego pospolitego ruszenia (Volkssturmu).”⁷⁰⁰ 17 maja 1945 r. przewodniczący SSK w Poznaniu postanowił - w myśl art. 15 Dekretu z 12 września 1944 r. -

---

⁶⁹⁴ Zob.: biogram w t. II.

⁶⁹⁵ AIPN Po 791/63, s. 14-15, 17 i 22.

⁶⁹⁶ *Tamże*, s. 28+v.

⁶⁹⁷ *Tamże*, s. 29.

⁶⁹⁸ *Tamże*, s. 30+v.

⁶⁹⁹ *Tamże*, s. 32+v.

⁷⁰⁰ Cyt. za: *tamże*, s. 32.

wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu w osobie adwokata Józefa Gąsiorowskiego z Poznania.⁷⁰¹

Pierwszej rozprawie głównej SSK w Poznaniu w sprawie przeciwko Ludwikowi Brychcy, która odbyła się 28 czerwca 1945 r., przewodniczył sędzia SSK w Poznaniu, Józef Szubert. Rozprawa toczyła się jawnie, przy udziale ławników Mieczysława Jaskólskiego i Michała Miki, prokuratora SSK w Poznaniu, Alfonsa Lehmana, protokolanta st. rej. Teofila Witkowskiego oraz obrońcy z urzędu - adwokata Józefa Gąsiorowskiego. Przewodniczący odczytał akt oskarżenia z 12 maja 1945 r. Oskarżony, został następnie zapytany przez przewodniczącego, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu i jakie wyjaśnienia chce złożyć sądowi w tej sprawie. Ludwik Brychcy wyjaśnił, że złożył w czasie okupacji podanie do Starostwa Powiatowego w Lesznie o przyznanie mu lepszego, mniej zniszczonego gospodarstwa w Lesznie i otrzymał je. W marcu 1942 r. otrzymał dowód osobisty niemieckiej listy narodowej w kolorze niebieskim (Ausweis der Deutschen Volksliste) II kategorii. Został zmuszony do wstąpienia do SA, do orkiestry. Mundur SA nosił tylko podczas ćwiczeń orkiestry, został też wcielony do straży miejskiej (Stadtwacht), chodził na organizowane wykłady, a jego zadaniem w tej służbie było strzeżenie w czasie nalotów określonego odcinka miasta przed rabunkami. Został wezwany też do poboru ale chora noga uniemożliwiła wcielenie go do armii, natomiast trafił do Volkssturmu.⁷⁰²

Po wystąpieniu oskarżonego obrońca wnioskował o przesłuchanie świadków: Wojciecha Paluszkiewicza i Magdaleny Zygmantowskiej. Oskarżyciel nie sprzeciwił się wnioskowi obrońcy. Sąd udał się na naradę. Po powrocie na salę rozpraw, sąd ogłosił postanowienie uwzględnienia dowodów w postaci protokołów zeznań wskazanych świadków i to w drodze rekwizycji przez Sąd Grodzki w Lesznie. Nowy termin rozprawy miał być wyznaczony z urzędu. Na tym rozprawę zamknięto.⁷⁰³

Sędzia Teodor Bogacki w Sądzie Grodzkim w Lesznie 16 lipca 1945 r., przy udziale protokolanta rej., Franciszka Smoczka, przesłuchał dwóch wskazanych świadków, po pouczeniu o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania i zaprzysiężeniu. Pierwszy świadek, Magdalena Zygmantowska, zeznała, że pracowała u Ludwika Brychcy jako robotnica rolna od 1941 r., aż do zakończenia wojny. Charakteryzując oskarżonego stwierdziła, że pomagał on Polakom w miarę swoich możliwości.⁷⁰⁴ Drugi świadek, Wojciech Paluszkiewicz, opowiedział, że pracował u oskarżonego od 1941 r. do lutego 1945 r. jako

---

⁷⁰¹ *Tamże*, s. 34.

⁷⁰² *Tamże*, s. 51-52.

⁷⁰³ *Tamże*, s. 51-52.

⁷⁰⁴ *Tamże*, s. 57+v.

robotnik rolny i był traktowany dość dobrze. Zeznał też, że Ludwik Brychcy należał do orkiestry miejskiej i nosił żółtą bluzę, a przed wkroczeniem wojsk radzieckich chodził w mundurze wojskowym zielonego koloru. Na tydzień przed wejściem do miasta Armii Czerwonej oskarżony poprosił świadka, aby go ukrył w sianie na strychu obory po to, by uniknąć ewakuacji w głąb Niemiec.⁷⁰⁵

Drugą rozprawę główną SSK w Poznaniu 25 października 1945 r. prowadził przewodniczący SSK w Poznaniu, Bohdan Zembrzusi, przy udziale ławników Józefa Topolskiego i Stanisława Żurawskiego, prokuratora SSK w Poznaniu, Leopolda Gąsiorowskiego, protokolanta aplikanta Teodora [nazwisko nieczytelne] oraz obrońcy z urzędu - adwokata Józefa Gąsiorowskiego. Rozprawa odbyła się jawnie. Odczytano akt oskarżenia z 12 maja 1945 r. Oskarżony, podobnie jak na poprzedniej rozprawie, zapytany przez przewodniczącego, nie przyznał się do winy. Twierdził, że nie należał do SA, a jedynie do orkiestry, nie chodził na zebrania SA i nie składał przysięgi. Powiedział też, że posiadał tylko mundur SA, w którym występował na ćwiczeniach i uroczystościach. Wobec sprzeczności, odczytany został protokół poprzedniego zeznania oskarżonego. Ludwik Brychcy powyższe sprzeczności wytłumaczył niedokładnością tłumaczenia jego zeznań. Twierdził, że nie przypominał sobie, czy też podpisywał dowód niemieckiej listy narodowej. W 1943 r. został wpisany do straży miejskiej.⁷⁰⁶

Przewodniczący zarządził postępowanie dowodowe i pouczył oskarżonego, że wolno mu czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego z dowodów. Odczytano zeznanie świadka Wojciecha Paluszkiewicza. Oskarżony wyjaśnił, że chodził w mundurze Volkssturmu, jednak bez broni i tylko przez kilka dni. Zadaniem tej organizacji było, według oskarżonego, kierować ewakuacją ludności ze wschodu na zachód, wskazaniem jej kwater itp. Następnie zostały odczytane ponemieckie dokumenty dotyczące Ludwika Brychcy. Przewodniczący zarządził sprawdzenie kilku okoliczności za pomocą porad ekspertów np. roli orkiestry w ramach SA itp. Na tym rozprawę zakończono.⁷⁰⁷

26 listopada 1945 r. sędzia Sądu Grodzkiego w Lesznie ponownie przesłuchał świadka Wojciecha Paluszkiewicza, który zeznał, że Ludwik Brychcy należał do orkiestry SA i chodził na ćwiczeniach i paradach w mundurze żółtym SA, który trzymał w domu.⁷⁰⁸

Trzeciej rozprawie głównej SSK w Poznaniu, która odbyła się jawnie, 28 grudnia 1945 r., przewodniczył prezes SSK w Poznaniu, sędzia Bohdan Zembrzusi. Udział w

---

⁷⁰⁵ *Tamże*, s. 58+v.

⁷⁰⁶ *Tamże*, s. 76-78v.

⁷⁰⁷ *Tamże*, s. 76-78v.

⁷⁰⁸ *Tamże*, s. 84+v.

rozprawie wzięli ławnicy Czesław Chrzanowski i Zbigniew Jakubowski, wiceprokurator SSK w Poznaniu, Czesław Matysiak, protokolant aplikant sądowy, Romuald Kozłowski oraz obrońca z urzędu - adwokat Józef Gąsiorowski z Poznania. Analogicznie, jak na poprzednich rozprawach, odczytano akt oskarżenia i zapytano oskarżonego, czy przyznaje się do winy. W postępowaniu dowodowym odczytano karty zeznań i dokumenty. Oskarżony wyjaśnił, że straż miejska była służbą porządkową, przeznaczoną do zadań obrony przeciwlotniczej. Wykorzystywano ją tylko w obrębie miasta.⁷⁰⁹

Prokurator złożył wniosek o sprawdzenie, na podstawie Dziennika Ustaw Rzeszy (Reichgesetzblatt) z 15 października 1938 r., czy do służby w straży miejskiej wciągano tylko członków partii narodowo-socjalistycznej. Na zapytanie przewodniczącego strony oświadczyły, że nie żądają uzupełnienia przewodu sądowego. Wtedy przewodniczący ogłosił przewód za zamknięty i udzielił głosu stronom. Oskarżyciel wniósł prośbę o wymierzenie Ludwikowi Brychcy kary za przestępstwo z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., obrońca wnioskował o uniewinnienie, podobnie oskarżony poprosił o uniewinnienie. Sąd udał się na naradę. Po powrocie do sali przewodniczący ogłosił publicznie, sporządzony na piśmie, wyrok wraz z uzasadnieniem i wyjaśnił, że wyrok ten jest ostateczny i prawomocny. Na tym rozprawa została zakończona.⁷¹⁰

W uzasadnieniu wyroku sąd podał, że uznał Ludwika Brychcy winnym tego: „że w czasie okupacji niemieckiej w Lesznie był członkiem związku mającego na celu przestępstwa, w szczególności idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, działał na szkodę Państwa Polskiego i polskiej ludności w sposób inny niż przewidziany w §1 art. 1 Dekretu z 31 sierpnia 1944 r. przez to, że wstąpił i należał do organizacji SA tj. uznać winnym zbrodni z art. 1 §2 Dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku w brzmieniu Dekretu z dnia 16 II 1945 roku i za to na zasadzie art. 1 §2 Dekretu skazać oskarżonego na karę 5 lat więzienia.”⁷¹¹ W dalszej części uzasadnienia wyroku sąd wyjaśnił, że: „postępowanie odnośnie zarzutu należenia do Volkssturmu umorzyć na zasadzie art. 3 kpk na koszt Skarbu Państwa”⁷¹² i dalej: „Postępowanie co do zarzutu należenia oskarżonego do Volkssturmu Sąd umorzył, dopatrując się w tym wypadku znamiona zbrodni z art. 101 kk, nie zaś zbrodni podlegającej osądzeniu przez Sąd Specjalny.”⁷¹³

---

⁷⁰⁹ *Tamże*, s. 90-91v.

⁷¹⁰ *Tamże*, s. 90-91v.

⁷¹¹ Cyt. za: *tamże*, s. 92v.

⁷¹² Cyt. za: *tamże*, s. 92v.

⁷¹³ Cyt. za: *tamże*, s. 93v.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów aktu oskarżenia przeciwko Ludwikowi Brychcy sąd zawyrokował: „Od reszty oskarżenia oskarżonego uniewinnić na koszt Skarbu Państwa.”⁷¹⁴ Na koniec sąd ustosunkował się do zarzutu przynależności skazanego do straży miejskiej: „Od zarzutu należenia do „Stadtwacht” w Lesznie Sąd oskarżonego uniewinnił, albowiem tekst niemieckiego rozporządzenia z 15.10.1938 roku (Notdienstverordnung) przekonuje Sąd, że samo pełnienie tej służby nie może być uznane za zbrodnie z Dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku.”⁷¹⁵ 5 sierpnia 1950 r. Ludwik Brychcy został zwolniony z więzienia.⁷¹⁶

---

⁷¹⁴ Cyt. za: *tamże*, s. 92v.

⁷¹⁵ Cyt. za: *tamże*, s. 93v.

⁷¹⁶ *Tamże*, s. 117.

3. Aspekty proceduralne rozpraw przed specjalnymi sądami karnymi.

Powyższe przypadki, poza szczegółowym przedstawieniem przygotowań i samych przebiegów procesów, mogą stanowić również podstawę do przyjrzenia się jak wyglądała procedura postępowań sądowych podczas rozpraw przed specjalnymi sądami karnymi. W praktyce osoba pokrzywdzona lub świadek czynu przestępczego składał doniesienie do organów ścigania, znajdujących się w pobliżu jego miejsca zamieszkania (MO, organy bezpieczeństwa publicznego - UB, a nawet NKWD). Następnie władze bezpieczeństwa (wskazywał je nominalnie Dekret) zobowiązane były zawiadomić niezwłocznie prokuratora specjalnego sądu karnego o każdym czynie zawierającym cechy przestępstwa, podlegającego właściwości określonego specjalnego sądu karnego, przesyłając temuż prokuratorowi zebrane wiadomości i dowody. Jednocześnie należało niezwłocznie zatrzymać podejrzanego.

W sprawach podlegających właściwości specjalnego sądu karnego nie prowadziło się śledztw, prokurator mógł natomiast przeprowadzić dochodzenie.⁷¹⁷ Mógł je przeprowadzić bezpośrednio lub za pośrednictwem organów bezpieczeństwa publicznego lub zwrócić się o dokonanie poszczególnych czynności sądowych do sędziów śledczych albo sądów grodzkich. Prokurator specjalnego sądu karnego był zobowiązany zarządzić niezwłoczne aresztowanie osoby zatrzymanej pod zarzutem popełnienia przestępstwa podlegającego właściwości specjalnego sądu karnego. Prokurator mógł, także w toku dochodzenia, zażądać zajęcia w całości lub w części mienia podejrzanego, jego małżonka i dzieci, w celu zabezpieczenia. Rozstrzygnięcie specjalnego sądu karnego w przedmiocie zajęcia mienia następowało na posiedzeniu niejawnym.

Pokrzywdzonym przez czyn oskarżonego lub ich następcom przysługiwało zażalenie do specjalnego sądu karnego na postanowienie prokuratora umarzające dochodzenie, a wtedy sąd rozstrzygał ostatecznie. Przepisy kpk o kaucji i przymusie adwokackim nie obowiązywały. Akt oskarżenia nie wymagał uzasadnienia i powinien być wniesiony najpóźniej w ciągu 14 dni od daty ujęcia podejrzanego. Uchybienie czternastodniowego terminu nie stało na przeszkodzie wniesieniu aktu oskarżenia, a powodowało tylko odpowiedzialność dyscyplinarną prokuratora. Ucieczka oskarżonego nie stała na przeszkodzie wniesieniu aktu oskarżenia i rozpoznaniu sprawy pod jego nieobecność, a zapadłego wyroku nie uważało się za zaoczny.

---

⁷¹⁷ Zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 308-310.

Przewodniczący specjalnego sądu karnego wyznaczał termin rozprawy głównej w ciągu 48 godzin po otrzymaniu aktu oskarżenia i zarządzał potrzebne doręczenia i wezwania. W tym samym czasie przewodniczący specjalnego sądu karnego zarządzał - w myśl art. 15 Dekretu PKWN z 12 września 1944 r. - wyznaczenie oskarżonemu obrońcy z urzędu. Specjalny sąd karny postanawiał na posiedzeniu niejawnym o wezwaniu świadków i biegłych, a także o sprawdzeniu innych dowodów podanych przez oskarżonego. Niedopuszczalny był sprzeciw w stosunku do aktu oskarżenia. Konieczny był udział obrońcy podczas rozprawy głównej. W przypadku kiedy oskarżony nie miał obrońcy z wyboru, przewodniczący wyznaczał obrońcę z urzędu. Dopuszczało się odczytywanie podczas rozprawy wszelkich zapisków dochodzenia, a także pism prywatnych i urzędowych.

Specjalny sąd karny orzekał w składzie jednego sędziego, mianowanego na wniosek Kierownika Resortu Sprawiedliwości przez Prezydium KRN spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie oraz dwóch ławników z listy ustalonej przez Prezydium KRN spośród kandydatów przedstawionych przez wojewódzkie rady narodowe. Postępowanie przed specjalnym sądem karnym toczyło się wg przepisów kpk, o ile przepisy Dekretu nie zawierały co do tego odmiennych postanowień.

Rozprawa odbywała się jawnie. Przewód sądowy rozpoczynał się odczytaniem aktu oskarżenia. Po jego odczytaniu przewodniczący zapytywał oskarżonego, czy ten przyznaje się do popełnienia zarzucanych mu czynów przestępczych i jakie wyjaśnienia chce złożyć sądowi. Po wysłuchaniu oskarżonego, przewodniczący zarządzał postępowanie dowodowe i pouczał oskarżonego, że wolno mu było czynić uwagi i składać wyjaśnienia odnośnie każdego dowodu, a w szczególności miał on prawo zadawać świadkom pytania. W przypadku jeśli wyjaśnienia oskarżonego, który przyznawał się do winy, nie budziły wątpliwości, sąd mógł - za zgodą stron - nie przeprowadzać postępowania dowodowego lub przeprowadzać je tylko w części.

Oskarżony miał prawo być obecny przy wszystkich czynnościach postępowania dowodowego chyba, że przewodniczący zarządził wydalenie oskarżonego z sali sądowej na czas przesłuchania świadka, biegłego lub współoskarżonego, jeśli jego obecność działałaby na nich krępująco. Następnie przewodniczący wzywał na salę rozpraw świadków i uprzedzał ich o odpowiedzialności karnej z art. 140 kk w razie składania fałszywych zeznań. Następnie świadkowie byli umieszczani w osobnym pomieszczeniu, natomiast biegli mogli, zgodnie z postanowieniem sądu jeśli ten uznał to za potrzebne - w myśl art. 331 kpk - pozostać na sali. Każdy świadek był wzywany na salę osobno i był przesłuchiwany podczas nieobecności tych świadków, którzy jeszcze nie zeznawali.

Po przeprowadzeniu każdego dowodu strony miały prawo zabierać głos w celu złożenia wyjaśnień. Przewodniczący miał prawo dla ważnych przyczyn przerwać rozprawę główną ale przerwa nie mogła trwać więcej niż 14 dni. Rozprawa przerwana była po przerwie kontynuowana z wyjątkiem przypadków kiedy należało ją przeprowadzić od początku tzn. wtedy gdy sąd z własnej inicjatywy lub na wniosek stron uznał to za konieczne lub wtedy gdy zmienił się skład sądu. O odroczeniu z kolei rozprawy już rozpoczętej mógł postanowić tylko sąd. Odroczone rozprawa w nowym terminie winna być prowadzona od początku.

Po zakończeniu postępowania dowodowego przewodniczący zapytywał strony czy nie życzą sobie uzupełnienia przewodu sądowego. Jeśli strony udzieliły odpowiedzi odmownej, przewodniczący ogłaszał zamknięcie przewodu sądowego. Przewód sądowy mógł być wznowiony tylko na mocy postanowienia sądu. Po zamknięciu przewodu sądowego przewodniczący udzielał głosu stronom. Najpierw głos zabierał oskarżyciel publiczny, prywatny, powód cywilny, następnie obrońca oskarżonego, a w końcu sam oskarżony. Po wysłuchaniu głosów stron sąd przystępował niezwłocznie do narady, która odbywała się w osobnym pomieszczeniu. Narada i głosowanie sędziów były tajne. Oprócz składu sędziowskiego mógł być obecny tylko protokolant.

Za podstawę orzeczenia służył całokształt okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego. Narady i głosowania odbywały się osobno odnośnie winy oraz osobno odnośnie kary i środków zabezpieczających. W tym drugim przypadku winny być brane pod uwagę okoliczności ustawowo wyłączające, zmniejszające lub zwiększające przestępczość czynu. Po przedyskutowaniu sprawy przewodniczący zbierał głosy sędziów poczynawszy od najmłodszego, a sam głosował jako ostatni. Orzeczenie zapadało bezwzględną większością głosów. Po zakończeniu głosowania jeden z sędziów lub protokolant sporządzał pisemną sentencję wyroku, którą następnie podpisywali wszyscy sędziowie niezależnie od tego jak głosowali. Sędzia przegłosowany miał prawo złożyć pisemnie zdanie odrębne wraz z uzasadnieniem przed upływem terminu uzasadnienia wyroku.

Każda sentencja wyroku powinna zawierać oznaczenie sądu wydającego wyrok, nazwiska sędziów, prokuratora i protokolanta, datę i miejsce, gdzie sprawa była rozpoznawana i był wydany wyrok, dane personalne identyfikujące tożsamość oskarżonego oraz dokładny opis zarzucanych oskarżonemu czynów wraz z podaniem czasu i miejsca ich popełnienia. W sentencji winno się również znaleźć ustalenie przypisanego oskarżonemu czynu, wskazanie podstawy prawnej ukarania oskarżonego oraz kara, na jaką został skazany.

Po podpisaniu sentencji wyroku wraz z uzasadnieniem przewodniczący ogłaszał ją publicznie, natychmiast po naradzie, odroczenie ogłoszenia wyroku było niedopuszczalne.

Obecni, z wyjątkiem sądu, wysłuchiwali jej stojąc. Po ogłoszeniu sentencji przewodniczący przytaczał ustnie najważniejsze powody wyroku. W przypadku kiedy oskarżony został uniewinniony w wyniku zapadłego wyroku przewodniczący zarządzał natychmiastowe zwolnienie go z więzienia. Każde uzasadnienie wyroku powinno zawierać dokładne wskazanie jakie fakty sąd uznał za udowodnione, a jakie za nieudowodnione, na których dowodach sąd oparł się w swoim orzeczeniu i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych, a także wskazanie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem zastosowanych przepisów. Ponadto w uzasadnieniu wyroku powinny się znaleźć okoliczności wzięte przez sąd pod rozagę przy orzekaniu o wymiarze kary, środkach wychowawczych lub zabezpieczających. Wyroki specjalnego sądu karnego były ostateczne i prawomocne. Wyroki podlegały wykonaniu natychmiast po uprawomocnieniu się.

Skazanemu na śmierć przysługiwało prawo zwrócenia się do Prezydenta KRN z prośbą o ulaskawienie. Specjalny sąd karny tego samego dnia i w tym samym składzie w jakim wydał wyrok, po wysłuchaniu prokuratora, sporządzał na posiedzeniu niejawnym opinię o ww. dotyczącą tego, czy skazany zasługuje na łaskę czy też nie, a następnie przysyłał ją za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości do decyzji Prezydenta KRN. Wykonanie wyroku śmierci mogło nastąpić dopiero po decyzji Prezydenta KRN o nieskorzystaniu z prawa łaski w stosunku do skazanego.

W celu wykonania wyroku prokurator wydawał zlecenia władzom więziennym, policyjnym i in. Wyrok śmierci był wykonywany w miejscu zamkniętym, niepublicznie. Przy egzekucji winien być obecny prokurator, naczelnik więzienia, protokolant, lekarz i duchowny wyznania, które deklarował skazany. Mógł być obecny również obrońca, który powinien być powiadomiony o terminie wykonania wyroku śmierci. Z przebiegu wykonania na skazanym wyroku śmierci był sporządzany protokół.

Sąd wydawał również postanowienia dotyczące kosztów postępowania karnego, do których należały: wydatki związane z doręczaniem wezwań i innych pism sądowych, wydatki związane z przejazdem sędziów i innych osób z powodu czynności dochodzeniowo-sądowych, koszty doprowadzenia, przewozu i konwojowania oskarżonego, świadków i biegłych, honoraria i zwroty kosztów poniesionych przez świadków, biegłych i tłumaczy, koszty oględzin sądowych i in. badań podjętych w ramach postępowania, koszty przesyłki i przechowywania dowodów i zajętych przedmiotów (także ich sprzedaży), koszty ogłoszeń sądowych w prasie, koszty utrzymania tymczasowo aresztowanego, należności obrońców i pełnomocników stron oraz koszty wykonania wyroku.

W wyroku, a także w postanowieniu o umorzeniu postępowania powinno się zawsze znaleźć orzeczenie odnośnie tego, kto ma ponieść koszty postępowania. W przypadku gdy oskarżony został uniewinniony lub postępowanie przeciwko niemu umorzono, także wtedy kiedy zmarł przed uprawomocnieniem się wyroku koszty postępowania ponosił Skarb Państwa, z wyjątkiem należności obrońców i pełnomocników stron.⁷¹⁸

---

⁷¹⁸ Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 33, poz. 313 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego*.

4. Uwagi ogólne dotyczące roli sądów specjalnych, sędziów, prokuratorów i adwokatów w systemie prawnym „Polski ludowej”.

Nowe władze „Polski ludowej” musiały się liczyć z opinią ogółu społeczeństwa domagającego się sprawnego ukarania osób odpowiedzialnych za popełnienie zbrodni nazistowskich. Stąd też bierze początek doraźny i wyodrębniony charakter organizacyjny sądów powołanych do tego rodzaju spraw i odpowiednich norm prawnych. Jak wiele lat później referował Lech Domeracki późniejszy Minister Sprawiedliwości PRL od początku powołanie sądów specjalnych było traktowane jako rozwiązanie doraźne, bowiem niemal jednocześnie trwały prace przygotowawcze w celu stworzenia wymiaru sprawiedliwości opartego na „ludowych zasadach ustrojowych”.⁷¹⁹

Poprzez udział ławników rekrutujących się spośród członków wojewódzkich rad narodowych nowe polskie władze zapewniły sobie udział w ferowaniu wyroków w sprawach dot. zbrodni wojennych. Dość wspomnieć, że decyzje, które podejmował skład orzekający specjalnego sądu karnego, były podejmowane w drodze głosowania w gronie 3 osób (sędzia-przewodniczący i 2 ławników). Odpowiedni matematyczny rachunek procesowy wskazuje, że przy zgodności obu ławników, mogli oni przegłosować stosowne postanowienia sądu.⁷²⁰

Funkcjonowanie państwa w tym okresie opierało się zasadniczo na przedwojennych aktach prawnych. Przyjęto jednak zasady interpretacyjne, w których wymagano tłumaczenia tych przepisów w ten sposób, aby odpowiadały potrzebom tworzącego się nowego „ludowego” systemu społeczno-politycznego.⁷²¹

Sędziowie i prokuratorzy, którzy przeżyli wojnę (ok. 3500) zgłaszali się do służby od poł. 1944 r. Z tej liczby ok. 1300 zostało zatrudnionych w strukturach sądownictwa i to oni w początkowym okresie „Polski ludowej” stanowili podstawowe kadry sędziowskie i prokuratorskie.⁷²²

W kwietniu 1946 r. tak ten stan rzeczy komentował na posiedzeniu KRN Wiceminister Sprawiedliwości RP Leon Chajn, wskazując jednocześnie kierunek zmian: „Ministerstwo Sprawiedliwości jest jedynym ministerstwem w odrodzonej Polsce, które odbudowując się, oparło się wyłącznie na starych kadrach sędziowskich i prokuratorskich, tj. sięgnęło do przedwojennego aparatu wymiaru sprawiedliwości. (...) znaczna część naszych

---

⁷¹⁹ Zob.: L. Domeracki, *W 40-lecie...*, s. 6.

⁷²⁰ Zob.: Z. A. Ziemba, *Prawo...*, s. 407-421.

⁷²¹ Zob.: L. Domeracki, *W 40-lecie...*, s. 6; zob.: Z. A. Ziemba, *Prawo...*, s. 366-367.

⁷²² Zob.: A. Rzepliński, *Sądownictwo...*, s. 17-19; zob.: J. Szarycz, *Sędziowie...*, s. 77; zob.: T. Skóra, *Sądownictwo...*, s. 14; zob.: Z. A. Ziemba, *Prawo...*, s. 366.

sędziów i prokuratorów do tej pory nie zajęła jeszcze aktywnej postawy wobec tych wszystkich przemian, jakie w kraju się dokonują. W wyniku tej biernej postawy (...) mamy dzisiaj niewątpliwie jeszcze nienormalny stan w sądownictwie. I dlatego (...) chcielibyśmy (...) wprowadzić do sądownictwa nowy strumień krwi społecznej."⁷²³

Przedwojenni sędziowie i prokuratorzy nie dawali się w tym stopniu - w jakim oczekiwali od nich tego władze - wykorzystywać do walki z przeciwnikami politycznymi. A umożliwiało to władzom sformułowanie użyte w nazwie *Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*.⁷²⁴ Jednak prawdopodobnie ze względu na postawę przedwojennej kadry sędziowskiej i prokuratorskiej tylko w niewielkim stopniu w początkowym okresie funkcjonowania tegoż Dekretu można go było wykorzystać w celu zwalczania opozycji. I - na co zwraca uwagę Maria Turlejska w swoim opracowaniu - prawdopodobnie można późniejszą likwidację specjalnych sądów karnych częściowo tłumaczyć niewystarczająco dyspozycyjną postawą kadry sądowniczej wobec władz. Zniesienie bowiem specjalnych sądów karnych nastąpiło w przededniu rozpoczęcia masowej akcji ekstradycyjnej zbrodniarzy nazistowskich z Zachodu. Wcześniej na łamach prasy rządowej oskarżano sędziów i ławników o wydawanie niewspółmiernie niskich wyroków w stosunku do popełnionych win.⁷²⁵

Ten stan miał się stopniowo zmieniać. Nowy strumień krwi społecznej mieli wprowadzić odpowiednio ideowo ukształtowani absolwenci (łącznie było ich ok. 1500) specjalnie do tego celu powoływanych szkół prawniczych. Funkcjonariusze ci sumiennie wykonywali zadania nakładane przez nich przez nowy system społeczno-prawny, a dopiero w późniejszym okresie część z nich ukończyła studia uniwersyteckie.⁷²⁶

Władze „Polski ludowej” w początkowym okresie swego funkcjonowania wykazywały dbałość o zachowanie uwiarygodniających je w oczach społeczeństwa polskiego elementów. Stopniowo jednak modyfikowały prawo II Rzeczypospolitej w kierunku dla siebie korzystnym. Przedwojenny sędzia orzekający w „ludowym trybunale” miał być postrzegany przez społeczeństwo jako bezpośredni kontynuator wymiaru sprawiedliwości II

---

⁷²³ Cyt. za: A. Rzepliński, *Sądownictwo...*, s. 21-22; zob.: Z. A. Ziemba, *Prawo...*, s. 366.

⁷²⁴ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944 r., Nr 4, poz. 16, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*.

⁷²⁵ Zob.: M. Turlejska, *Te pokolenia...*, s. 36-37.

⁷²⁶ Zob.: T. Skóra, *Sądownictwo...*, s. 14; zob.: M. Turlejska, *Te pokolenia...*, s. 51.

Rzeczypospolitej.⁷²⁷ Z czasem ta dbałość o pozory ciągłości funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości była coraz bardziej iluzoryczna. Ponieważ jednak należało dokonać skomplikowanego zabiegu dostosowania przedwojennego prawa do potrzeb „młodego ludowego państwa” konieczni byli wykształceni prawnicy, fachowcy, których nie mogły jeszcze wówczas dostarczyć władze „Polski ludowej”. Te bowiem nie dysponowały jeszcze wówczas własnymi kadrami sędziów, prokuratorów i adwokatów, którzy byliby wykształceni w duchu nowej ideologii. Ta sytuacja miała się niebawem zmienić.⁷²⁸

W omawianym okresie władze „Polski ludowej” wydały szereg przepisów prawnych, które pozwalały im na kształtowanie - w pewnym zakresie - polityki kadrowej w polskim sądownictwie. Były to chronologicznie: *Dekret PKWN z dnia 23 października 1944 r. o powołaniu i ukonstytuowaniu ławy przysięgłych*,⁷²⁹ *Dekret PKWN z dnia 14 listopada 1944 r. o upoważnieniu do tworzenia sądów oraz zmiany ich okręgów, a ponadto do przenoszenia sędziów na inne miejsca służbowe*,⁷³⁰ *Dekret z dnia 24 maja 1945 r. o tymczasowych przepisach uzupełniających prawo o ustroju adwokatury*,⁷³¹ *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o wyjątkowym dopuszczeniu do obejmowania stanowisk sędziowskich, prokuratorских, notarialnych oraz do wpisywania na listę adwokatów*⁷³² oraz *Dekret z dnia 22 lutego 1946 r. o rejestracji i przymusowym zatrudnianiu we władzach wymiaru sprawiedliwości osób, mających kwalifikację do objęcia stanowiska sędziowskiego*.⁷³³

Jeszcze pod koniec 1946 r. 9 na 10 sędziów wywodziło się z przedwojennej palestry. Ten model rekrutacji kadr był charakterystyczny zarówno dla sądownictwa powszechnego, jak i specjalnego. Wpływ na orzecznictwo sądowe ówczesne władze polityczne uzyskały - jak wyżej zostało powiedziane - poprzez odpowiedni dobór ławników, a stopniowo również przez nowy nabór kadr prokuratorских i sędziowskich. Jednakże w omawianym okresie było na to za wcześnie i z konieczności musiano opierać się w znacznym stopniu na kadrze

⁷²⁷ Zob. szerzej o wymogach stawianych przedwojennym sędziom, aplikantom, prokuratorom i adwokatom: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 361-391 i 407-436.

⁷²⁸ Zob.: *O karach śmierci...*, s. 5-9; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 366-375.

⁷²⁹ Dz. U. R. P. z 1944 r., nr 9, poz. 47, *Dekret PKWN z dnia 23 października 1944 r. o powołaniu i ukonstytuowaniu ławy przysięgłych*; zob.: J. Szarycz, *Sędziowie...*, s. 432; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 407-421.

⁷³⁰ Dz. U. R. P. z 1944 r., nr 11, poz. 58, *Dekret PKWN z dnia 14 listopada 1944 r. o upoważnieniu do tworzenia sądów oraz zmiany ich okręgów, a ponadto do przenoszenia sędziów na inne miejsca służbowe*; zob.: J. Szarycz, *Sędziowie...*, s. 432; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 375-376.

⁷³¹ Dz. U. R. P. z 1945 r., nr 25, poz. 146, *Dekret z dnia 24 maja 1945 r. o tymczasowych przepisach uzupełniających prawo o ustroju adwokatury*; zob.: M. Zaborski, *Czy bronić...*, s. 240.

⁷³² Dz. U. R. P. z 1946 r., nr 4, poz. 33, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o wyjątkowym dopuszczeniu do obejmowania stanowisk sędziowskich, prokuratorских, notarialnych oraz do wpisywania na listę adwokatów*; zob.: J. Szarycz, *Sędziowie...*, s. 432; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 376-380.

⁷³³ Dz. U. R. P. z 1946 r., nr 9, poz. 65, *Dekret z dnia 22 lutego 1946 r. o rejestracji i przymusowym zatrudnianiu we władzach wymiaru sprawiedliwości osób, mających kwalifikację do objęcia stanowiska sędziowskiego*; zob.: J. Szarycz, *Sędziowie...*, s. 432.

przedwojennej. W zamian zyskiwano wykwalifikowanych i doświadczonych specjalistów. Należy od razu zaznaczyć, że władze polityczne przejęły od samego początku monopol kontroli nad sądownictwem specjalnym. Wprowadzili instytucję ławników nie będących zawodowymi sędziami i dali im decydujący wpływ na kształt wyroków przy zachowaniu względów proceduralnych realizowanych przez sędziów wykwalifikowanych pełniących podczas procesów funkcje przewodniczących i niekiedy protokolantów. Ławnicy uzyskali pełne prerogatywy sędziowskie. Andrzej Rzepliński zwraca uwagę na to, że samo utworzenie i rozszerzanie kompetencji sądów specjalnych było formą łamania niezawisłości sędziów i sądownictwa.⁷³⁴

Z informacji biograficznych dotyczących sędziów i prokuratorów, zamieszczonych w innych miejscach niniejszej pracy, można wyciągnąć wnioski potwierdzające powyższe uwagi. Właściwie cała kadra sędziowsko-prokuratorska - o której udało się zebrać jakiejkolwiek informacje i zamieścić w odpowiednich podrozdziałach tegoż opracowania, w których analizowana jest działalność poszczególnych specjalnych sądów karnych - zdobywała doświadczenie w sądownictwie przedwojennym. To wtedy uzyskiwali uniwersyteckie wykształcenie prawnicze, działali w akademickich korporacjach, byli członkami organizacji niepodległościowych, udzielali się w pracy społecznej i zdobywali doświadczenie jako aplikanci, asesory, sędziowie, prezesi, podprokuratorzy, wiceprokuratorzy, prokuratorzy i obrońcy. Wiele z tych osób, zanim trafiło do specjalnych sądów karnych, pracowało od wielu lat w sądownictwie powszechnym. Nawiasem mówiąc krótki (blisko dwuletni) epizod obecności w strukturach tych sądów jest często skrupulatnie pomijany w mniej lub bardziej oficjalnych notkach biograficznych tychże sędziów i prokuratorów.

Straty wojenne w szeregach polskich adwokatów były znaczne. Z 7980 pracujących w II Rzeczypospolitej, wojny nie przeżyło ok. 4500, co stanowi ok. 57 %. Pozostało więc ok. 43 % przedwojennych polskich adwokatów. To oni stanowili pierwsze kadry obrońców w powojennych sądach, również w tych specjalnych. Udział obrońców bowiem w rozprawach głównych w trakcie procesów przed specjalnymi sądami karnymi był konieczny. W przypadku jeśli oskarżony nie miał obrońcy z wyboru, przewodniczący wyznaczał mu obrońcę z urzędu.⁷³⁵

Także na adwokatów władze „Polski ludowej” chciały mieć swój wpływ. Na mocy *Dekretu z 24 maja 1945 r. o tymczasowych przepisach uzupełniających prawo o ustroju*

---

⁷³⁴ Zob.: A. Rzepliński, *Sądownictwo...*, s. 17-19 i 23-24.

⁷³⁵ Zob.: *tamże*, s. 17; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 422-427.

adwokatury⁷³⁶ uchyliły przepisy przedwojennej *Ustawy z 4 maja 1938 r. Prawo o ustroju adwokatury*. Zniesiono funkcjonujący od jesieni 1944 r. - na podstawie dotychczasowych przepisów - samorząd adwokacki, odradzający się na bazie oddolnych ruchów w trakcie dobiegającej końca wojny. Odtąd minister sprawiedliwości uzyskał arbitralne prawo powoływania tymczasowych władz adwokatury: Naczelnej Rady Adwokackiej, okręgowych rad adwokackich, sądów dyscyplinarnych i komisji rewizyjnych, co znajdowało swoje odzwierciedlenie także w nazwach tych gremiów.⁷³⁷

Na koniec tych rozważań warto wspomnieć, że przedwojenni sędziowie i prokuratorzy oraz adwokaci mieli poprzez swoje doświadczenie przeważnie pozytywny wpływ na proceduralną prawidłowość procesów toczących się przed specjalnymi sądami karnymi.⁷³⁸ Warto zwrócić uwagę, że funkcje przedwojennego sędziego śledczego przejęło faktycznie na siebie Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego i podległe mu organy, przygotowując dochodzenie (śledztwa w sprawach o zbrodnie wojenne nie prowadzono), aż do momentu przekazania sprawy prokuratorowi zobowiązanemu do sformułowania aktu oskarżenia, najpóźniej po 14 dniach od momentu ujęcia podejrzanego. W zależności od tego jak długo organy bezpieczeństwa państwa prowadziły dochodzenie, o tyle skracał się czas potrzebny prokuratorowi do przygotowania aktu oskarżenia. Również więzienia i areszty, w których przebywali oskarżeni o zbrodnie narodowo-socjalistyczne podlegały Ministrowi Bezpieczeństwa Publicznego. Wszystkie te elementy miały istotne znaczenie w przygotowaniu procesów przed specjalnymi sądami karnymi.⁷³⁹

Pomimo tego jednak przeważnie przewodniczący zwracali uwagę na właściwy przebieg postępowań, prokuratorzy usiłowali znaleźć właściwe normy prawne, będące podstawą sporządzenia aktów oskarżenia oraz podeprzeć zarzuty materiałem dowodowym, a adwokaci czynili starania o rzetelną obronę oskarżonych i ostatecznie adekwatną do winy karę.⁷⁴⁰ Natomiast z podanych powyżej przyczyn decydujący wpływ na końcowe orzeczenie wyroku specjalnego sądu karnego i tak należał do „ludowych sędziów” czyli ławników.

---

⁷³⁶ Dz. U. R. P. z 1945 r., nr 25, poz. 146, *Dekret z dnia 24 maja 1945 r. o tymczasowych przepisach uzupełniających prawo o ustroju adwokatury*; zob.: M. Zaborski, *Czy bronić...*, s. 240.

⁷³⁷ Zob.: M. Zaborski, *Czy bronić...*, s. 240; zob.: Z. A. Ziemia, *Prawo...*, s. 422-427.

⁷³⁸ Zob.: *O karach śmierci...*, s. 8.

⁷³⁹ Zob.: *tamże*, s. 8-9.

⁷⁴⁰ Zob.: *tamże*, s. 8 i 13.

5. Ogólne podsumowania dotyczące orzecznictwa specjalnych sądów karnych w poszczególnych powiatach wiejskich i miejskich w tzw. „Kraju Warty” wraz z ilustrującymi je przypadkami.

A oto kilka zestawień podsumowujących wyroki w procesach przed specjalnymi sądami karnymi. W przypadku kiedy obliczenia ilości osób w poszczególnych przedziałach procentowych nie prowadziły do uzyskania liczb naturalnych problem rozwiązano w ten sposób, że cezurę stanowiło pół i to co dawało część poniżej pół zrównano w dół, a to co powyżej pół zrównano w górę, aby uzyskać liczbę naturalną.

Przy dokonywaniu ewentualnych podliczeń poszczególnych kryteriów dla terenu całego tzw. „Kraju Warty” na podstawie przedstawionych z podziałem na rejencje i powiaty w niniejszej pracy przypadków, należy pamiętać, że niektóre osoby były aktywne w kilku powiatach. Oskarżeni, którzy dopuścili się popełnienia zbrodni na terenie więcej niż jednego powiatu stanowią jednak stosunkowo nieliczną grupę liczącą mniej niż 77 osób.

Czołowe miejsce pow. miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi w poniższych zestawieniach naniesionych na mapy wynika z faktu, że władze okupacyjne na początku 1940 r. - po włączeniu do Łodzi kilkunastu miast, wsi, osad i osiedli - uczyniły z niej największą aglomerację miejską w tzw. „Kraju Warty”. Obszar miasta powiększył się prawie czterokrotnie z 58.40 km² do 226.60 km², a liczba ludności wzrosła z niemal 680 tys. w okresie sprzed wybuchu II wojny światowej do 778 tys. na początku 1940 r.⁷⁴¹ A przecież Łódź pierwotnie nie miała nawet należeć do tzw. „Kraju Warty” ale do Generalnego Gubernatorstwa. Nic dziwnego też w tym, iż Namiestnik tzw. „Kraju Warty” Artur Greiser nie szczędził wysiłków, aby doprowadzić do włączenia miasta w granice podległego mu okręgu. Jak wiemy z dalszego biegu wydarzeń, jego starania zostały uwieńczone sukcesem. Tak więc potęga demograficzna Łodzi była jedną z przyczyn największej ilości spraw rozpatrywanych przez specjalne sądy karne dla terenów tzw. „Kraju Warty” oraz wszelkich wynikających stąd konsekwencji, które zarysowały się w postaci chociażby poniższych zestawień naniesionych na poszczególne mapy.

Na *mapie nr 3* zobrazowano rozmieszczenie liczby osób, które zostały oskarżone o popełnienie zbrodni nazistowskich w tzw. „Kraju Warty” według powiatów miejskich i wiejskich. Najliczniejsza grupa takich osób (436) pochodziła z powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi. Powiat wiejski łódzki oraz powiat miejski poznański -

---

⁷⁴¹ Zob.: D. Siepracka, J. Wróbel, *Litzmannstadt...*, s. 250; por.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 59-66; zob.: J. Wróbel, *Bilans...*, s. 13.

wydzielone miasto Poznań mieszczą się w skali w przedziale 20-40%. Wszystkie pozostałe powiaty tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 87 osób.

W tym zestawieniu naturalna wydaje się tak wysoka pozycja powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi ze względu na to, że miasto miało największą liczbę ludności w okręgu, mieściło się w nim wiele istotnych placówek i instytucji z punktu widzenia realizacji polityki okupacyjnej w okręgu, najliczniejszy był tutaj aparat policyjny, istniało największe w okręgu getto, funkcjonowało kilka obozów koncentracyjnych, obozów pracy, więzień itp. Do tego doliczyć trzeba jeszcze przeprowadzane na dużą skalę przemieszczenia demograficzne ludności, wysiedlenia ludności polskiej i żydowskiej, osiedlenia tzw. „etnicznych Niemców”, wywózki na roboty w głąb Niemiec oraz do obozów zagłady. Ogromny wpływ miało też postępowanie władz okupacyjnych w stosunku do ludności żydowskiej, która została zamknięta w getcie. W początkowym okresie okupacji liczba ludności w getcie łódzkim wzrastała w wyniku transportów ludności żydowskiej z zachodu, a także z mniejszych gett ze wschodniej części tzw. „Kraju Warty”. Następnie liczba ta zaczęła maleć w związku z wywożeniem społeczności żydowskiej do obozów zagłady, a także dużej śmiertelności, naturalnej wskutek chorób i ogólnie sytuacji sanitarno-higienicznej oraz w wyniku mordów dokonywanych przez okupanta na tej ludności. Wszystkie powyższe okoliczności wpływały na wysoki współczynnik dokonywanych w mieście zbrodni i znacznej liczby osób je popełniających.

Nie dziwi też wysoka pozycja w tym zestawieniu powiatu miejskiego poznańskiego - wydzielonego miasta Poznania, stolicy okręgu. Pod względem demograficznym bowiem Poznań był drugim najliczniejszym miastem okręgu i należy w tym zestawieniu brać pod uwagę wszystkie te okoliczności podane w przypadku Łodzi z wyjątkiem getta i przemian w nim zachodzących. Na dużą skalę funkcjonowały w Poznaniu i okolicy obozy pracy dla Żydów (*Arbeitslager für Juden*). Ich liczbę szacuje się obecnie na co najmniej 173 dla całego Okręgu Rzeszy „Kraj Warty”.⁷⁴² Poznań był siedzibą Namiestnika tzw. „Kraju Warty”, który za pośrednictwem Urzędu Namiestnictwa z jego licznymi wydziałami kierował większością spraw administracyjnych w okręgu. Na każdym szczeblu administracji dochodziło również do popełniania zbrodni.

---

⁷⁴² Zob.: A. Ziółkowska, *Obozy pracy przymusowej dla Żydów w Kraju Warty*, [w:] *Zagłada Żydów na polskich terenach wcielonych do Rzeszy*, Warszawa 2008, s. 100-102; zob. szerzej: A. Ziółkowska, *Obozy pracy przymusowej dla Żydów w Wielkopolsce w latach okupacji hitlerowskiej (1941-1943)*, Poznań 2005.

Obecność zaś powiatu wiejskiego łódzkiego w tym zestawieniu na tak eksponowanej pozycji można wytłumaczyć tym, że - poza względami demograficznymi - teren ten stanowił naturalne zaplecze dla działających w Łodzi instytucji.

Mapa nr 4 pokazuje rozmieszczenie - według powiatów miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” - liczby osób, które zostały skazane na karę więzienia w wymiarze do 3 lat. Najliczniejsza grupa takich osób (75) pochodziła z powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi. Powiat wiejski łódzki mieści się w skali w przedziale 40-60%. Dalsze trzy powiaty, a mianowicie wągrowiecki, miejski włocławski - wydzielone miasto Włocławek oraz wiejski włocławski mieszczą się w skali w przedziale 20-40%. Wszystkie pozostałe pow. tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 15 osób.

Do tej kategorii osób należeli najczęściej przestępcy, którzy byli oskarżeni z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Stosowny zapis brzmiał: „Kto, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, działał lub działał w inny sposób, niż przewidziany w §1, na szkodę Państwa Polskiego albo osób spośród ludności cywilnej lub jeńców wojennych podlega karze więzienia do lat 15 lecz na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio albo karze śmierci.”⁷⁴³ Rzadziej w tej kategorii znajdowały się osoby oskarżone z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Treść tego przepisu brzmiała: „Kto wymuszał lub wymusza świadczenia od takich osób (art. 1) lub im bliskich pod groźbą ich ujęcia lub oddania w ręce władzy okupacyjnej albo w inny sposób działał lub działa na szkodę tych osób, wyzyskując ich położenie, wytworzone przez okupację, podlega karze więzienia do lat 15 lecz na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio.”⁷⁴⁴

W praktyce art. 1 §2 ww. Dekretu, który został wprowadzony do niego przez pierwszą nowelizację z 16 lutego 1945 r.,⁷⁴⁵ był najczęściej wykorzystywanym przez sędziów specjalnych sądów karnych przepisem tegoż Dekretu. Powodem tak liczego wykorzystywania tego art. w orzecznictwie specjalnych sądów karnych było samo jego brzmienie. Był on bowiem sformułowany w sposób na tyle ogólny, że pozwalał objąć cały szereg form przestępstw nazistowskich nieujętych w art. 1 tegoż Dekretu. W kategorii tej znaleźli się sprawcy, którzy nie brali udziału w eksterminacji ludności polskiej lecz podejmowali różnorodne poczynania potęgujące dolegliwość życia codziennego tej ludności. Wytwarzali oni atmosferę poniżającą godność narodową Polaków. Podkreślali różnice pomiędzy Niemcami i Polakami w oparciu o mit „narodu Panów” (Herrenvolk). Sprawca

---

⁷⁴³ Cyt. za: *art. 1 §2 Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29.

⁷⁴⁴ Cyt. za: *tamże*, art. 2.

⁷⁴⁵ Zob.: *tamże*, art. 1 §2.

takich przestępstw na każdym kroku pilnował, aby ludność polska nie przekraczała reguł narzuconych jej przez okupanta, nie wahając się donosić o takich przekroczeniach odpowiednim władzom policyjnym lub egzekwując ich przestrzeganie we własnym zakresie. W grupie tej znaleźli się też sprawcy, którzy wykorzystywali warunki okupacyjne do osiągnięcia możliwie jak największych korzyści osobistych na szkodę Państwa Polskiego lub osób fizycznych.⁷⁴⁶

Do kategorii tej zostali wciągnięci sprawcy, którzy odpowiadali z tytułu przynależności do organizacji narodowo-socjalistycznych. I tutaj najliczniejsi byli członkowie SA (Sturmabteilungen) oraz przedstawiciele lokalnej administracji sprawujący swoje funkcje z ramienia NSDAP.

Jako przykłady osób skazanych na karę więzienia w wymiarze do 3 lat można przedstawić przypadki: Gerharda Thurnhofera, skazanego za dotkliwe pobicie Polaka, który odezwał się do niego po polsku,⁷⁴⁷ Zygmunta Mackiewicza kierownika fabryki fajansów we Włocławku, zmuszającego polskich młodocianych robotników do nadmiernej pracy i karania ich grzywną za opuszczone dni⁷⁴⁸ oraz Hugona Engelbrechta skazanego za przynależność do Selbstschutz i bycie kandydatem SS, któremu jednak nie udowodniono popełnienia innych zbrodni.⁷⁴⁹

---

⁷⁴⁶ Zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 48-49.

⁷⁴⁷ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 41.

⁷⁴⁸ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 43.

⁷⁴⁹ Zob.: biogram w t. II.

Mapa nr 5 przedstawia rozlokowanie - według powiatów miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” - liczby osób, które zostały skazane na karę więzienia powyżej 3 lat do 6 lat. Najlichniesza grupa takich osób (64) pochodziła z powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi. Powiat miejski poznański - wydzielone miasto Poznań oraz powiat miejski włocławski - wydzielone miasto Włocławek mieszczą się w skali w przedziale 20-40%. Wszystkie pozostałe powiaty tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 12 osób.

Tak się złożyło, że ta kategoria osób była najlichniesza w trzech największych miastach (wydzielonych) tzw. „Kraju Warty” tzn. w Łodzi, w Poznaniu i we Włocławku. Do kategorii osób skazanych na karę więzienia powyżej 3 lat do 6 lat należeli najczęściej przestępcy, którzy byli oskarżeni z art. 1 §2 lub art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁵⁰ Są to te same artykuły, z których skazani byli sprawcy, którzy otrzymali kary więzienia do 3 lat. Różnica polegała na ciężarze gatunkowym popełnionych zbrodni ewntualnie na łączeniu (zbiegu) kilku przestępstw przez nich popełnionych. W tej kategorii przynależność do organizacji narodowo-socjalistycznej, uznawanej przez sąd za przestępczą, łączyła się najczęściej z popełnieniem konkretnych indywidualnych zbrodni. Do przestępstw popełnianych przez sprawców, karanych więzieniem powyżej 3 lat do 6 lat należały m. in. denuncjacje skutkujące wysłaniem do obozów, pod warunkiem, że osoby zadenuncjowane przeżyły pobyt w obozach. W przeciwnym przypadku przestępcy skazywani byli z innego artykułu tegoż Dekretu. Innym powodem skazywania sprawców na karę więzienia powyżej 3 lat do 6 lat było zagarnianie mienia ruchomego i nieruchomego, bicie pracowników przymusowych itp.

Osobami skazanymi na karę więzienia powyżej 3 lat do 6 lat byli: Jana Lewandowski, działający na szkodę pewnego Polaka przez doniesienie niemieckiej policji o nielegalnym handlu mięsem wskutek czego Polak ten został aresztowany,⁷⁵¹ Adam Brudnicki, działający na szkodę jednego Polaka przez złożenie donosu niemieckiej policji o przeprowadzeniu przez niego przez granicę do Generalnego Gubernatorstwa innego przedstawiciela polskiej narodowości wskutek czego zadenuncjowany Polak został osadzony w obozie⁷⁵² oraz Juliusz

---

⁷⁵⁰ Zob.: art. 1 §2 i art. 2 Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29.

⁷⁵¹ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 40.

⁷⁵² Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 41.

Rode, który zabrał bezprawnie dom Polakowi, a następnie usunął go z mieszkania, oddając mu w zamian swoje własne, brudne i uszkodzone.⁷⁵³

---

⁷⁵³ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 44.

Z mapy nr 6 pokazującej rozmieszczenie - według powiatów miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” - liczby osób, które zostały skazane na karę więzienia w wymiarze powyżej 6 lat do 9 lat, można odczytać, że najliczniejsza grupa takich osób (24) pochodziła z powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi. Wszystkie pozostałe pow. tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 5 osób.

Do kategorii osób skazanych na karę więzienia powyżej 6 lat do 9 lat należeli najczęściej przestępcy, którzy byli oskarżeni z art. 1 §2 lub art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁵⁴ Są to te same artykuły, będące podstawą skazania sprawców, wobec których sądy orzekły kary więzienia do 3 lat oraz kary więzienia powyżej 3 do 6 lat. I w tym przypadku różnica polegała jednak na ciężarze gatunkowym popełnionych zbrodni ewntualnie na łączeniu (zbiegu) kilku przestępstw przez nich popełnionych.

Osobą skazaną na karę więzienia w wymiarze powyżej 6 lat do 9 lat za popełnione zbrodnie był Karol Kartaj, członek NSDAP, który uderzył Polaka i rozgłaszał informacje, że Polska już się nie odrodzi, co miało przygnębiający wpływ na polską ludność.⁷⁵⁵

Na wymiar kary z tegoż przedziału został też skazany Jan Bogal, który w okresie od końca 1939 r. do końca okupacji w Kutnie, pracując na stacji kolejowej, rozgłaszał wśród polskich robotników wiadomości, że armia niemiecka jest niewyciężona, przy tym obrzucał Polaków ordynarnymi wyzwiskami, szydząc z wartości narodowych polskich. Jan Bogal z własnej inicjatywy zniszczył elektryczną nastawnię kolejową nr 2 w Kutnie.⁷⁵⁶

Inną osobą skazaną na karę więzienia w wymiarze powyżej 6 lat do 9 lat był Rudolf Haet, członek SA, który brał udział w wysiedlaniu polskich rodzin z domów i gospodarstw w Konarzewie w powiecie wiejskim poznańskim. Bił przy tym Polaków nie zważając na ich płeć i wiek.⁷⁵⁷

---

⁷⁵⁴ Zob.: art. 1 §2 i art. 2 Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29.

⁷⁵⁵ Zob.: biogram w t. II.

⁷⁵⁶ Zob.: biogram w t. II.

⁷⁵⁷ Zob.: biogram w t. II.

Mapa nr 7 orientuje w rozlokowaniu - według powiatów miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” - liczby osób, które zostały skazane na karę więzienia powyżej 9 lat do 15 lat. Najliczniejsza grupa takich osób (66) pochodziła z powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi. Powiat wiejski łódzki mieści się w skali w przedziale 20-40%. Wszystkie pozostałe powiaty tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 13 osób.

Do kategorii osób skazanych na karę więzienia powyżej 9 lat do 15 lat należeli najczęściej przestępcy, którzy byli oskarżeni z art. 1 §2 lub art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁵⁸ Jednak na takie kary więzienia skazywani byli przestępcy, którzy popełnili ciężkie gatunkowo zbrodnie. Częstym motywem popełniania zbrodni, których sprawcy byli skazywani na karę więzienia powyżej 9 do 15 lat była chęć odwetu nacechowana wysokim napięciem złej woli. Sprawcy ci, dla dokonania zemsty za krzywdy, rzekomo lub rzeczywiście, wyrządzone im przez Polaków przed rozpoczęciem wojny lub już w jej trakcie, wykorzystywali rozpętaną i podsycaną przez najeżdżącą atmosferę nienawiści narodowej. Nie brali przy tym pod uwagę jak surowe konsekwencje groziły ludności polskiej obwinionej przez „skrzywdzonych”.

Obrazem takiego zdarzenia była sprawa Friedy Bisanz. Kiedy 11 września 1939 r. pewna polska rodzina wracała do swojego domu, po tym jak w pierwszych dniach września 1939 r. musiała stamtąd uciekać, przy wjeździe do Balczewa w powiecie wiejskim inowrocławskim zbliżyła się do nich grupa miejscowych Niemców, wśród których znajdowała się Frieda Bisanz. Jak zeznali świadkowie w wynikłej między obu grupami narodowościowymi kłótni niezwykle aktywny udział wzięła skazana. Krzyczała m. in., że polska rodzina powinna zostać zamordowana, tak samo, jak Polacy mordowali Niemców, po czy uderzyła pantoflem jednego z Polaków. Po chwili na miejscu zjawili się niemieccy żołnierze, zaalarmowani przez uczestniczących w zajściu Niemców, którzy po wysłuchaniu Friedy Bisanz, wprowadzili do chlewa dwóch członków tejże polskiej rodziny i tam ich zastrzelili.⁷⁵⁹

Podobny motyw przyświecał działaniom Jadwigi Wilke, która idąc na rękę niemieckiej władzy okupacyjnej zadenuncjowała do Gestapo, że dwóch Polaków we wrześniu 1939 r. przeprowadziło w jej mieszkaniu, jako Niemki, rewizję w poszukiwaniu broni. W

---

⁷⁵⁸ Zob.: art. 1 §2 i art. 2 Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29.

⁷⁵⁹ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 38-40.

następstwie tego faktu Gestapo aresztowało obu Polaków, którzy zostali wywiezieni do obozu, gdzie zmarli w 1940 r.⁷⁶⁰

Innym motywem popełniania zbrodni, których sprawcy byli skazywani na karę więzienia powyżej 9 do 15 lat była eksploatacja polskiej przymusowej siły roboczej. Przestępstwa tego typu były popełniane szczególnie na wsi, gdzie polscy robotnicy wyzyskiwani w gospodarstwach niemieckich niejednokrotnie doświadczali dodatkowo różnego rodzaju szykan. Często też przestępstwa takie popełniane były w miastach, gdzie w prywatnych zakładach rzemieślniczych i fabrykach należących do Niemców, polscy robotnicy doświadczali na sobie sadystycznych praktyk ze strony tychże właścicieli lub ich gorliwych nadzorców, majstrów i brygadzystów. Jako ilustracja takich praktyk niech posłuży casus Jana Rode, członka SA. Bił on mianowicie przydzielonych mu przez Urząd Pracy (Arbeitsamt) we Włocławku polskich robotników przymusowych pracujących w jego gospodarstwie w Rybnicy w powiecie wiejskim włocławskim. Ponadto obciążał ich nadmierną pracą, niedostatecznie ich odżywiał oraz donosił na nich do Gestapo, które przybywało, aby ich ukarać.⁷⁶¹

---

⁷⁶⁰ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 40.

⁷⁶¹ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 43.

Mapa nr 8 ukazuje rozmieszczenie - według powiatów miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” - liczby osób, które zostały skazane na karę więzienia w wymiarze powyżej 15 lat do dożywotniego pozbawienia wolności łącznie. Najliczniejsza grupa takich osób (5) pochodziła z powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi. Powiat miejski włocławski - wydzielone miasto Włocławek mieści się w skali w przedziale 60-80%. Dalsze dwa powiaty, a mianowicie miejski kaliski - wydzielone miasto Kalisz oraz wiejski włocławski mieszczą się w skali w przedziale 20-40%. Wszystkie pozostałe pow. tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 1 osoby.

Niezbyt liczne są przypadki skazań osób popełniających zbrodnie narodowo-socjalistyczne na karę więzienia w wymiarze powyżej 15 lat do dożywotniego więzienia łącznie. Do kategorii osób skazanych na karę więzienia powyżej 15 lat dożywotnia łącznie należeli najczęściej przestępcy, którzy byli oskarżeni z art. 1 §2 lub w połączeniu tegoż artykułu z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁶² Na takie kary byli skazywani przestępcy odpowiedzialni za popełnienie najcięższych zbrodni wyjąwszy jedynie te, które podlegały osądzeniu z art. 1 §1 lit. a i b tegoż Dekretu.

Przykładem orzeczenia wobec przestępczyni skazanej na karę więzienia w wymiarze powyżej 15 lat do dożywotniego więzienia jest Anna Krüger członkini NS-Frauenschaft i kierowniczką wydziału kobiecego Urzędu Pracy (Arbeitsamt) we Włocławku wysyłająca do ciężkich prac w Niemczech młode polskie kobiety bez uwzględniania zwolnień lekarskich, wieku, sytuacji rodzinnej (małe dzieci) itp. okoliczności, bijąc i lżąc je, brała udział w łapankach w celu wywiezienia na roboty, przy wysokim napięciu złej woli działała na szkodę ludności polskiej.⁷⁶³

Osobą skazaną na karę więzienia w wymiarze powyżej 15 lat do dożywotniego więzienia był także Henryk Dąbrowski, który pełniąc obowiązki majstra w niemieckiej fabryce fajansu we Włocławku, aby zmusić robotników polskich do zwiększenia wydajności pracy bił ich przy każdej możliwej okazji ręką lub gumowym narzędziem. Pretekstów

---

⁷⁶² Zob.: art. 1 §2 i art. 2 Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29.

⁷⁶³ Zob.: biogram w t. II.

dostarczały mu skrzętnie wykrywane najmniejsze nawet uchybienia. Lżył przy tym tychże robotników, obrażając ich poczucie godności narodowej polskiej.⁷⁶⁴

Także Otto Wirsch, członek NSDAP i SS, został skazany na karę więzienia w rozpatrywanym przedziale. Był on majstrem, a następnie przełożonym hali produkcyjnej w fabryce Geyera w Łodzi. Tam znęcał się nad polskimi robotnikami, którzy byli w tejże fabryce zatrudnieni. Prześladował ich bez uzasadnionej przyczyny, bijąc i kopiąc w sposób permanentny i brutalny, szczególnie małoletnich, którym wybijał zęby i powodował różne, często trwałe obrażenia ciała. Otto Wirsch zmuszał robotników do nadmiernej pracy, nie pozwalając im nawet przez krótką chwilę odpocząć. Obrażał ich poczucie godności narodowej polskiej, grożąc im przy tym wysłaniem do obozu karnego na Sikawie w Łodzi.⁷⁶⁵

---

⁷⁶⁴ Zob.: biogram w t. II.

⁷⁶⁵ Zob.: biogram w t. II.

Z mapy nr 9 można odczytać rozmieszczenie - według powiatów miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” - liczby osób, które zostały skazane na karę śmierci. Najliczniejsza grupa takich osób (100) pochodziła z powiatu miejskiego łódzkiego - wydzielonego miasta Łodzi. Dalsze dwa powiaty, a mianowicie wiejski łódzki i kutnowski mieszczą się w skali w przedziale 20-40%. Wszystkie pozostałe powiaty tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 20 osób.

Zbrodniarze nazistowscy byli najczęściej skazywani na karę śmierci z art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Treść tych przepisów brzmiała następująco: „Kto, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej a) brał lub bierze udział w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej lub jeńców wojennych, w znęcaniu się nad nimi albo w ich prześladowaniu, b) działał lub działa na szkodę osób poszukiwanych albo prześladowanych przez władzę okupacyjną z jakichkolwiek przyczyn (z wyłączeniem ścigania za przestępstwa pospolite) przez ich wskazanie, ujęcie lub wywożenie podlega karze śmierci.”⁷⁶⁶

Na karę śmierci przestępcy mogli być skazani także z art. 1 §2 ww. Dekretu albo z połączenia kilku omawianych artykułów. W tej kategorii najczęstszym motywem był czynny współudział w eksterminacji ludności polskiej i żydowskiej. Postawa sprawców nacechowana była agresywnością, brutalnością i wysokim napięciem złej woli w stosunku do ludności kraju okupowanego. Tłem popełniania tego rodzaju zbrodni w wielu przypadkach był szowinizm narodowy i rasowy wywołany i podsycany przez nazistowskiego okupanta. Były to najcięższe zbrodnie z arsenału tych, których dopuścili się przestępcy nazistowscy na okupowanych przez siebie terenach polskich.

Częstym też motywem sprawców popełniających zbrodnie, za które byli skazywani na karę śmierci okazywała się chęć odwetu na polskich obywatelach, ze strony których Niemcy doznali przed wojną rzekomych lub rzeczywistych krzywd. Konsekwencją zgłoszenia do policji okupacyjnej tych „zdarzeń” z przeszłości było niejednokrotnie ciężkie pobicie skutkujące trwałymi uszkodzeniami ciała, zabójstwo osoby denuncjowanej względnie zesłanie jej do obozu, z którego często taka osoba już nie wracała. Sprawcy musieli sobie zdawać sprawę, w rzeczywistości okupacyjnej, na jakie konsekwencje narażają osobę zadenuncjowaną przez siebie. Potrzeba „wyrównania porachunków” była jednak silniejsza.

---

⁷⁶⁶ Cyt. za: *art. 1 §1 lit. a i b Dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego* [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29.

Zbrodniarzem popełniającym czyny, za które został skazany na karę śmierci był Friedrich Freiheit, członek Selbstschutzu, który jesienią 1939 r. we Włocławku prześladował polską ludność. Z przedmieścia Włocławka o nazwie Grzybno uzbrojony eskortował do GG Polaków i Żydów usuniętych ze swoich domostw. Następnie Grzybno zostało przez Niemców spalone. W czasie tych czynności bił bykowcem dzieci polskie i żydowskie, które w wyniku tego doznawały trwałych uszkodzeń ciała. Był sprawcą śmierci siedmioletniego chłopca. Ludność żydowską spędział do getta we Włocławku. Brał też udział w łapankach ludności polskiej, która była następnie wywożona na ciężkie roboty w głąb Niemiec.⁷⁶⁷

Innym zbrodniarzem popełniającym czyny, za które został skazany na karę śmierci był Jan Fergin, który we wrześniu 1939 r. we Włocławku, idąc na rękę okupacyjnej władzy niemieckiej złożył doniesienie do Gestapo, iż jeden z Polaków, na polecenie władz polskich, brał udział w internowaniu Niemców. Jednocześnie Jan Fergin podał, że został w tych okolicznościach pobity przez tego Polaka. Polak został wskutek tego donosu aresztowany przez Gestapo i wywieziony do obozu, z którego już nie powrócił.⁷⁶⁸

Trzecią osobą skazaną za popełnienie zbrodni nazistowskich na karę śmierci był Rudolf Kramp, który do 19 stycznia 1945 r. pełnił rolę faktycznego zastępcy kierownika zarządu getta (Ghettoverwaltung) w Łodzi Hansa Biebow. Brał on udział w prześladowaniu osadzonych przemocą w getcie Żydów w liczbie ok. 200 tys., a następnie w wywożeniu ich do obozów zagłady (Vernichtungslagers) w Chełmnie n. Nerem, Oświęcimiu i innych, gdzie zostali zgładzeni przy użyciu gazów trujących, bądź w inny sposób wymordowani.⁷⁶⁹

---

⁷⁶⁷ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 37-38.

⁷⁶⁸ Zob.: biogram w t. II; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 38-40.

⁷⁶⁹ Zob.: biogram w t. II.

Mapa nr 10 odzwierciedla rozmieszczenie - według powiatów miejskich i wiejskich w tzw. „Kraju Warty” - liczby osób, które zostały uniewinnione lub postępowania karne przeciwko nim zostały umorzone. Najliczniejsza grupa takich osób (121) pochodziła z powiatu miejskiego poznańskiego - wydzielonego miasta Poznania. W tym samym przedziale 80-100% mieści się powiat miejski łódzki - wydzielone miasto Łódź. Dalsze trzy powiaty, a mianowicie wiejski łódzki, sieradzki oraz wiejski poznański mieszczą się w skali w przedziale 20-40%. Wszystkie pozostałe powiaty tzw. „Kraju Warty” należą do zbioru, którego liczebność pod kątem rozpatrywanego kryterium nie przekracza 23 osób.

Różne były przesłanki orzekania przez specjalne sądy karne uniewinnienia oskarżonych, wśród nich można wymienić takie jak brak dostatecznych dowodów winy czy to, że w trakcie przewodu sądowego okazywało się, iż stawiane przeciwko oskarżonym zarzuty były bezpodstawne. Jednym z najczęstszych powodów umorzenia postępowania karnego przeciwko oskarżonemu była jego śmierć w więzieniu w oczekiwaniu na rozprawę sądową.

Pierwszą taką osobą, wobec której specjalny sąd karny umorzył postępowanie karne nie dopatrując się w jej postępowaniu czynów o charakterze przestępczym i nie znajdując przesłanek do ukarania jej za przynależność do nazistowskich związków przestępczych był Henry Jahn. Był on członkiem NSDAP i starszym wachmistrzem (Hauptwachtmeister) policji ochronnej (Schupo) w Poznaniu.⁷⁷⁰

Drugim oskarżonym, który został uniewinniony przez specjalny sąd karny od zarzutu popełnienia zbrodni opisanych w akcie oskarżenia był Stefan Resterny. Zarzucano mu to, że jako Niemiec i funkcjonariusz obrony powietrznej (Luftschuttpolizei) w Łodzi dopomagał w zmuszaniu więźniów obozów karnych do pracy przez ich eskortowanie z tychże obozów do miejsc zatrudnienia.⁷⁷¹

I wreszcie osobą, która zmarła w trakcie przygotowywania rozprawy specjalnego sądu karnego przeciwko niej, w następstwie czego tenże sąd wydał postanowienie o umorzeniu postępowania karnego, był Reinhold Heilmann.⁷⁷²

---

⁷⁷⁰ Zob.: biogram w t. II.

⁷⁷¹ Zob.: biogram w t. II.

⁷⁷² Zob.: biogram w t. II.

6. Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie byłej Rejencji Inowrocławskiej (głównie przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu).

6.1. Rejencja Inowrocławska (Regierungsbezirk Hohensalza).

Rejencja Inowrocławska została utworzona na mocy *Dekretu Adolfa Hitlera z 8 października 1939 r. o strukturze i zarządzie ziem wschodnich*.⁷⁷³

Rejencja Inowrocławska była pod względem powierzchni drugą - po Rejencji Poznańskiej, a przed Rejencją Łódzką - jednostką administracyjną w tzw. „Kraju Warty”. Jej powierzchnia wynosiła blisko 14 461 km².⁷⁷⁴

Stolicą rejencji był Inowrocław. Obszar rejencji został podzielony na powiaty, których kształt nie odbiegał zasadniczo od kształtu powiatów II Rzeczypospolitej w sierpniu 1939 r. Różnicę stanowiło powiększenie powiatu mogileńskiego o część powiatu wiejskiego inowrocławskiego, powiększenie powiatów konińskiego i kolskiego o część powiatu tureckiego, a także zmniejszenie powiatów wiejskich inowrocławskiego, gnieźnieńskiego i włocławskiego o obszary włączone w skład odpowiednio Inowrocławia, Gniezna i Włocławka i tym samym powiększenie powiatów miejskich (miast wydzielonych) inowrocławskiego, gnieźnieńskiego i włocławskiego.⁷⁷⁵

Nieznaczemu zmniejszeniu uległ też obszar powiatu gostynińskiego, który utracił część terytorium na rzecz powiatu płockiego, leżącego poza granicami Okręgu Rzeszy „Kraj Warty” (Reichsgau „Wartheland”).⁷⁷⁶

Tak więc Rejencja Inowrocławska, która uformowała się w swoim kształcie do listopada 1939 r. i przetrwała w nim do końca okupacji w 1945 r., składała się z 12 powiatów wiejskich (Landkreise) i 3 powiatów miejskich (Stadtkreise). Na czele rejencji stał prezes (Regierungspräsident), do zarządzania zaś powiatami wiejskimi ustanowiono starostów (Landraten), a powiatami miejskimi burmistrzów (Bürgermeister) z urzędową nazwą nadburmistrzów (Oberbürgermeister).⁷⁷⁷

---

⁷⁷³ *Erlass des Führers und Reichskanzlers über Gliederung und Verwaltung der Ostgebiete vom 8. Oktober 1939*, [w:] *Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939, zweites Halbjahr*, Berlin 1939, s. 2042-2043; zob. też: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 84-88; zob. też: *Dekret A. Hitlera o organizacji i administracji wschodnich terytoriów włączonych do Rzeszy* [nr 66], [w:] *Sprawa polska...*, s. 107-109.

⁷⁷⁴ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 9, według stanu z 1 stycznia 1941 r.

⁷⁷⁵ *Tamże*, s. 7-8; por.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 484.

⁷⁷⁶ Zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 484.

⁷⁷⁷ *Erlass des Führers...*, [w:] K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 84-88; zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 7-8.

W celu scalenia funkcji kierowniczej administracji państwowej na szczeblu rejencji z przywództwem rejencyjnej organizacji partyjnej, prezesom rejencji powierzone zostały funkcje inspektorów obwodowych NSDAP (Gauinspekteur der NSDAP).⁷⁷⁸

Presesami Rejencji Inowrocławskiej byli: dr Hans Burkhardt (od 24 października 1939 r. do 28 marca 1944 r.), dr Wilhelm Pickel (od 28 marca 1944 r. do II poł. 1944 r.) dotychczasowy wiceprezes Rejencji Inowrocławskiej oraz SS-Brigadeführer dr Karl Wilhelm Albert, dotychczasowy prezydent policji w Łodzi (od II poł. 1944 r. do końca okupacji).⁷⁷⁹

U podstaw tworzenia się aparatu policyjnego w Rejencji Inowrocławskiej stało przybycie 12 września 1939 r. do Inowrocławia oddziału operacyjnego nr 1 (EK 1/IV), dowodzonego przez SS-Sturmabführera Helmuta Bischoffa, wchodzącego w skład grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr IV (Einsatzgruppe der Sicherheitspolizei und des SD - EG IV) pod dowództwem SS-Brigadeführera Lothara Beutla. 25 września 1939 r. przybył do Włocławka stacjonujący w Łodzi oddział operacyjny nr 1 (EK 1/III, dowodzony przez SS-Hauptsturmführera dr. Wilhelma Schrapwinkla, który wchodził w skład grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr III (Einsatzgruppe der Sicherheitspolizei und des SD - EG III) pod dowództwem SS-Obersturmbannführera Hansa Fischera. We Włocławku EK 1/III zaczęło tworzyć filię. Pod koniec października 1939 r. w okolicy Inowrocławia został skierowany oddział operacyjny nr 1 (EK 1/V) dowodzony przez SS-Sturmabführera dr. Heinza Gräfe, będący w składzie EG V pod dowództwem SS-Standartenführera Ernsta Damzoga. Przez pewien okres (niemal do końca października 1939 r.) oddział ten był podporządkowany dowództwu EG VI i działał w północnych powiatach Wielkopolski, skąd wymaszerował właśnie w rejon Inowrocławia. W terenie utworzono placówki zamiejscowe zwane pododdziałami (Unterkommandos), w skład których wchodziły posterunki (Posten). Obszar działania tych ostatnich pokrywał się mniej więcej z terenem powiatu.⁷⁸⁰

20 listopada 1939 r. grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa zostały rozwiązane, a funkcjonariusze Gestapo, Kripo i SD, z których się one składały, stali się personelem stacjonarnych placówek tych formacji. Funkcjonariusze Gestapo z oddziału operacyjnego nr 1 (1/V) pod dowództwem SS-Sturmabführera dr. Heinza Gräfe zostali przydzieleni do Urzędu Tajnej Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Inowrocławiu. Z

---

⁷⁷⁸ Zob.: M. Cygański, *Działalność...*, s. 198; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 18.

⁷⁷⁹ Zob.: J. Sziling, *W latach...*, s. 99; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 64; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 80.

⁷⁸⁰ Zob.: J. Böhler, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 54-55 i 234; zob.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie...*, s. 344-345; zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 8-11; por.: J. Sziling, *W latach...*, s. 105-106.

pozostałych w Rejencji Inowrocławskiej oddziałów operacyjnych zostały utworzone placówki Gestapo, Kripo i SD.⁷⁸¹

1 listopada 1943 r. Urząd Tajnej Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Inowrocławiu został zlikwidowany, powstała placówka zamiejscowa (Aussendienststelle) w Inowrocławiu, a teren Rejencji Inowrocławskiej stał się polem działania urzędów Gestapo w Poznaniu i w Łodzi. Podział przebiegał w ten sposób, że odtąd placówka zamiejscowa (Aussendienststelle) w Inowrocławiu i analogiczna placówka w Gnieźnie, obejmujące powiaty inowrocławskie (miejski i wiejski), gnieźnieńskie (miejski i wiejski), szubiński, żniński, wągrowiecki i mogileński, podlegały Kierowniczemu Urzędowi Tajnej Policji Państwowej (Staatspolizeileitstelle) w Poznaniu. Natomiast placówki zamiejscowe (Aussendienststellen) w Koninie i we Włocławku wraz z powiatami: konińskim, włocławskimi (miejskim i wiejskim), ciechocińskim, kolskim, gostyńskim i kutnowskim oraz komisariat policji granicznej w Kutnie podlegały Urzędowi Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi. Kierownikiem Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Inowrocławiu był SS-Sturmbannführer i radca rządowy Friedrich Hegenscheidt (od 1939 r. do września 1943 r.). Kierownikiem zaś placówki zamiejscowej Gestapo (Aussendienststelle) w Inowrocławiu został SS-Hauptsturmführer i komisarz kryminalny Hans Legath (od października 1943 r. do końca okupacji).⁷⁸²

Urząd Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeistelle) w Inowrocławiu powstał w lutym 1940 r. i funkcjonował do 25 sierpnia 1944 r. Urzędowi w Inowrocławiu podlegały placówki terenowe (Gemeindekriminalabteilungen): w Gnieźnie, w Koninie, w Kutnie i we Włocławku. Pierwszy szef inowrocławskiego Kripo jest nieznany. W późniejszym czasie szefami Urzędu Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeistelle) w Inowrocławiu byli: SS-Hauptsturmführer i komisarz kryminalny Fritz Linthe (od 1942 r. do listopada 1943 r.), radca kryminalny Lange (od listopada 1943 r.), SS-Hauptsturmführer i komisarz kryminalny Krebs oraz Karl Christ.⁷⁸³

Odcinek SD (SD-Abschnitt) w Inowrocławiu funkcjonował od listopada 1939 r. Urząd ten organizował od początku do 1940 r. SS-Sturmbannführer Rudolf Hotzel, wywodzący się z EK 1/V. Odcinkowi SD (SD-Abschnitt) w Inowrocławiu podlegały placówki (SD-Aussenstellen): w Gnieźnie, w Koninie, w Kutnie i we Włocławku. Od 1 października 1942 r.

---

⁷⁸¹ Zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 10-15; zob.: K. M. Mallmann, „*Rozwiązać...*”, s. 90; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 47; zob.: J. Sziling, *W latach...*, s. 101; zob.: J. Böhlér, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 108; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 121-130 i 259.

⁷⁸² Zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 10-15; zob.: K. M. Mallmann, „*Rozwiązać...*”, s. 90; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s. 47; zob.: J. Sziling, *W latach...*, s. 101; zob.: J. Böhlér, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 108; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 121-130 i 259.

⁷⁸³ Zob.: J. Sziling, *W latach...*, s. 101; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 131-138.

urząd został przekształcony w placówkę zamiejscową, która - wraz z placówką w Gnieźnie - podlegała Nadodcinkowi lub Odcinkowi Kierowniczemu SD (SD-Leitabschnitt) w Poznaniu. Natomiast placówki w Koninie, w Kutnie i we Włocławku przydzielono do Odcinka SD (SD-Abschnitt) w Łodzi. Kierownikiem Odcinka SD (SD-Abschnitt) w Inowrocławiu był SS-Obersturmbannführer Karl Traut.⁷⁸⁴

---

⁷⁸⁴ Zob.: J. Sziling, *W latach...*, s. 101; zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 37; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 138-147.

6.2. Przykłady procesów osób skazanych za zbrodnie popełnione na terenie Rejencji Inowrocławskiej.

Specjalne sądy karne (głównie ale nie tylko - jak to poniżej w niniejszej pracy zostanie powiedziane - SSK w Toruniu) w krótkim okresie swego faktycznego funkcjonowania - przez niecałe 2 lata (pierwsze rozprawy miały miejsce na początku 1945 r., a ostatnie pod koniec 1946 r.) - zdołały osądzić 496 osób - które były oskarżone o popełnienie zbrodni na terenie Rejencji Inowrocławskiej - w 463 procesach. Liczba procesów jest mniejsza od sumy oskarżonych dlatego, że w niektórych przypadkach jednym postępowaniem karnym objęte było kilka osób. 171 osób zostało osądzonych w 1945 r., a 325 w 1946 r.

Na karę więzienia do 3 lat skazanych zostało 98 osób, które popełniły przestępstwa na terenie Rejencji Inowrocławskiej. Na karę więzienia powyżej 3 do 6 lat skazano 57 przestępców. Karę powyżej 6 do 9 lat pozbawienia wolności orzeczono w stosunku do 14 osób. Karę więzienia powyżej 9 do 15 lat zastosowano do 53 zbrodniarzy. 9 osób zostało skazanych na karę więzienia powyżej 15 lat do dożywotniego pozbawienia wolności łącznie. 82 osoby skazano na karę śmierci, z tego 31 w 1945 r., a 51 w 1946 r. 183 oskarżonych uniewinniono albo umorzono postępowania karne w sprawach przeciwko nim. Specjalne sądy karne rozpatrzyły sprawy przeciwko 384 mężczyznom i 112 kobietom, których oskarżono o popełnienie zbrodni na terenie Rejencji Inowrocławskiej.

Osoby popełniające zbrodnie na terenie powiatów Rejencji Inowrocławskiej były przeważnie sądzone przez Specjalny Sąd Karny w Toruniu. Wyjątkami były osoby oskarżone o zbrodnie dokonane na terenie powiatów: wągrowieckiego, żnińskiego, mogileńskiego, gnieźnieńskich (miejskiego i wiejskiego), konińskiego i kolskiego, które podlegały jurysdykcji SSK w Poznaniu oraz kutnowskiego i gostynińskiego, podlegających jurysdykcji SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi. Dla każdego specjalnego sądu karnego, jak już wyżej była mowa, Prezydium KRN na wniosek ministra sprawiedliwości powoływało spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie: przewodniczącego i trzech sędziów, których ilość mogła być w razie potrzeby powiększona.⁷⁸⁵

Na podstawie pewnej grupy przejrzanych - pod kątem obsady sędziowskiej - akt zarysował się taki oto stan faktyczny dla SSK w Toruniu. Przewodniczącym (prezesem) SSK

---

⁷⁸⁵ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.*

w Toruniu był Adam Bobkowski.⁷⁸⁶ W grupie analizowanych akt pojawiło się trzech sędziów SSK w Toruniu: Stanisław Dąbrowski, Leon Siemiński⁷⁸⁷ i Henryk Zawadzki.⁷⁸⁸

Również Prezydium KRN na wniosek ministra sprawiedliwości powoływało - spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie - prokuratorów i odpowiednią ilość wiceprokuratorów dla prokuratury specjalnego sądu karnego.⁷⁸⁹ Na podstawie tej samej grupy przejranych - pod kątem obsady prokuratorskiej - akt zarysował się taki oto stan faktyczny dla Prokuratury SSK w Toruniu. Jako prokuratorzy Prokuratury SSK w Toruniu występują: Radwański, Jan Ryś i (pełniący obowiązki) dr K. Dodesz, natomiast jako wiceprokuratorzy: Roman Wnękowski,⁷⁹⁰ M. Zdanowska i Adam Ferenc.

---

⁷⁸⁶ Bobkowski Adam, wiceprezes Sądu Okręgowego w Łucku, został 5 marca 1930 r. mianowany przez Generalnego Komisarza Wyborczego przewodniczącym Okręgowej Komisji Wyborczej nr 57 w Łucku, w 1932 r. był prezesem Sądu Okręgowego w Pińsku, [w:] *Wołyński Dziennik Wojewódzki*, Łuck 12 marca 1930 r. Nr 4, poz. 44, *Ogłoszenie Generalnego Komisarza Wyborczego z dnia 5 marca 1930 r. L. Dz. 2421-30 w sprawie mianowania Przewodniczącego i Zastępcy Okręgowej Komisji Wyborczej Nr 57 w Łucku*, <http://pbc.biaman.pl/Content/8926/Syg.%20Dziennik%20Wo%C5%82y%C5%84ski%201930%20nr%204%20%2012%20marca.pdf> (data dostępu: 15 września 2014 r.); https://www.google.pl/search?q=s%C4%99dzia%20adam%20bobkowski&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:pl:official&client=firefox-a&source=hp&channel=np&gfe_rd=cr&ei=7q8WVIHHLMyxOrW7gLAJ (data dostępu: 15 września 2014 r.).

⁷⁸⁷ Siemiński Leon s. Józefa, ur. 7 kwietnia 1897 r. w Różanie, w 1919 r. ukończył Szkołę Podchorążych w Warszawie, w 1920 r. brał udział w wojnie z bolszewicką Rosją, za co został odznaczony Krzyżem Walecznych, w 1920 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, ukończył je jednak w 1926 r. już na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, po ukończeniu studiów praktykował w Starostwie Powiatowym w Łunińcu, następnie jako aplikant i asesor pracował w Sądzie Okręgowym w Mławie, później jako podprokurator i wiceprokurator, a ostatecznie sędzia od 1936 r. w Sądzie Okręgowym w Siedlcach, na tym ostatnim stanowisku orzekał również przez cały okres okupacji, aż do czerwca 1945 r., kiedy to został sędzią Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu i był nim do momentu jego zniesienia pod koniec 1946 r., odąd był sędzią Sądu Okręgowego w Toruniu, a po jego reorganizacji sędzią Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy - Wydziału Karnego Rewizyjnego z siedzibą w Toruniu, w 1952 r. przeniesiony w stan spoczynku, wtedy rozpoczął praktykę adwokacką w kancelarii w Nowym Mieście Lubawskim, a następnie jako kierownik Zespołu Adwokackiego w Lipnie, w 1956 r. podjął ponownie pracę w Sądzie Wojewódzkim w Bydgoszczy - Wydziale Karnym Rewizyjnym z siedzibą w Toruniu, na dawnym stanowisku, w 1964 r. przeszedł na emeryturę, w późniejszym czasie przeniósł się do Warszawy, był autorem wspomnień, w których opisał m. in. swoją pracę prokuratorską i sędziowską, zm. 3 kwietnia 1986 r. w Warszawie, [w:] W. Okniński, D. Sowińska, *Sędziowie...*, s. 95.

⁷⁸⁸ Zawadzki Henryk Seweryn s. Jana, ur. 4 grudnia 1901 r. w Końskich, już od czasów szkolnych członek organizacji niepodległościowych tajnego skautingu i Polskiej Organizacji Wojskowej, wziął udział ochotniczo jako artylerzysta w wojnie z bolszewicką Rosją w 1920 r., również jako ochotnik uczestniczył w czasach studenckich w wykopaliskach archeologicznych, absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego w 1927 r., po studiach, do 1934 r. pracował jako sędzia Sądu Powiatowego w Opatowie, od 1934 r. sędzia Sądu Okręgowego w Radomiu, podczas okupacji niemieckiej sekretarz hipoteczny w Końskich, w tym czasie jako porucznik rezerwy był żołnierzem Armii Krajowej pod ps. „Kalinowski” oraz członkiem obwodowej Delegatury Rządu, w 1945 r. osiadł w Toruniu, do 1954 r. sędzia Sądu Wojewódzkiego w Toruniu, następnie usunięty z tego stanowiska z powodów politycznych, odąd przez kolejne 20 lat, aż do emerytury pracował jako adwokat w Toruniu, autor kilku książek historycznych, bibliofil, kolekcjoner, społecznik, a także artysta plastyk i fotograf, nagradzany na licznych wystawach, zm. 8 czerwca 1998 r. w Toruniu, <http://www.konskie.org.pl/2010/06/henryk-seweryn-zawadzki.html> (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.); <http://www.archiwumkorporacyjne.pl/index.php/muzeum-korporacyjne/warszawa/k-grunwaldja/> (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.).

⁷⁸⁹ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21.

⁷⁹⁰ Wnękowski Roman s. Ludwika, uchwałą Rady Państwa PRL z 6 lipca 1954 r. odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi jako pracownik Prokuratury PRL, zm. najprawdopodobniej 23 marca 1993 r. w Warszawie, [w:]

Odzwierciedleniem procesu osoby, która popełniła swoje zbrodnie na terenie Rejencji Inowrocławskiej jest sprawa Niemki Marii Stutz. Specjalny Sąd Karny w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 5 grudnia 1945 r. pod przewodnictwem prezesa SSK w Toruniu Adama Bobkowskiego przy udziale ławników Henryka Szymańskiego i Piotra Biegonia, protokolanta sekr., P. Laube, oskarżyciela publicznego - prokuratora SSK w Toruniu, Jana Rysia oraz obrońcy z urzędu - Szlenka rozpoznał sprawę karną Marii Stutz oskarżonej z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadała ona za to, że w marcu 1943 r. w Dębach w powiecie ciechocińskim złożyła sołtysowi tejże wsi Karolowi Wagnerowi doniesienie, że pewien Polak uchylał się od pracy u niej. Wskutek tego doniesienia Polak został aresztowany, a następnie osadzony w obozie pracy przymusowej w Inowrocławiu, w którym z powodu odniesionych podczas pobicia ran, zmarł w maju 1943 r. Sąd skazał Marię Stutz na karę 15 lat więzienia. Jednakże 2 lutego 1955 r. została ona zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia.⁷⁹¹

Kolejną ilustracją procesu osoby, która popełniła swoje zbrodnie na terenie Rejencji Inowrocławskiej jest casus Niemki (VD II gr.) Zofii Nierod. Specjalny Sąd Karny w Toruniu 24 stycznia 1946 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Toruniu Stanisława Dąbrowskiego przy udziale ławników Franciszka Zomkowskiego i Henryka Pawlaka, protokolanta sekr., Zofii Śledzińskiej, oskarżyciela publicznego - wiceprokuratora SSK w Toruniu, Romana Wnękowskiego oraz obrońcy z urzędu - adwokata dr. Mieczysława Monne rozpoznał sprawę karną Zofii Nierod oskarżonej z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadała ona za to, że w okresie okupacji niemieckiej w Woli Bachornej w powiecie ciechocińskim wykorzystywała położenie ludności polskiej wytworzone wskutek tej okupacji poprzez bicie zatrudnionych w gospodarstwie jej matki Polaków. Zofia Nierod obrażała przy tym ich poczucie godności narodowej polskiej.⁷⁹²

Trzecim obrazem postępowania karnego przeciwko osobom, które popełniły zbrodnie na terenie Rejencji Inowrocławskiej jest sprawa niemieckiego małżeństwa Fryderyka i Wilhelminy Krause. Specjalny Sąd Karny w Toruniu na sesji wyjazdowej w Wyrzysku 3 grudnia 1945 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Toruniu, Leona Siemińskiego, przy udziale ławników Wiktora Górnego i Czesława Susały, protokolanta sekr. sąd., Zofii

---

Monitor Polski z 1954 r. Nr 95, poz. 1083, *Uchwała Rady Państwa z dnia 6 lipca 1954 r. Nr 0/269*, https://www.google.pl/search?q=wiceprokurator%20roman%20wn%C4%99kowski&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:official&client=firefox-a&source=hp&channel=np&gfe_rd=cr&ei=sZbsU4j8LMqI8QeO1YGYBQ (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.); <http://www.nekrologi-baza.pl/zlista/438> (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.).

⁷⁹¹ Zob.: biogram w t. II.

⁷⁹² Zob.: biogram w t. II.

Śledzińskiej, oskarżyciela publicznego - prokuratora SSK w Toruniu, M. Zdanowskiej oraz obrońcy z urzędu - adwokata Dziecioła rozpoznał sprawę karną Fryderyka i Wilhelminy Krause oskarżonych z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadali oni za to, że w okresie niemieckiej okupacji w Woli Bachornej w pow. ciechocińskim brutalnie postępowali w stosunku do pracujących u nich polskich służących, bijąc ich i lżąc bez powodu. Sąd przy orzeczeniu wziął pod uwagę charakter przestępstwa, wiek oskarżonych oraz ich poziom umysłowy i skazał każdego z małżonków na karę 3 lat więzienia.⁷⁹³

Ciechocinek (Hermannsbad)

Tabela nr 1: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. ciechocińskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Petersohn Edgar	1945				x			
2	Migdalska Stanisława	1945		x					
3	Kowalski Wincenty	1945						x	
4	Sikorska Maria	1945				x			
5	Knappek Franciszka	1945		x					
6	Gotowalski Michał	1945						x	
7	Świrkowski Otto	1945	x						
8	Dubiella Jan	1945						x	
9	Ambrożewicz Wacław	1945							x

⁷⁹³ Zob.: biogram w t. II.

10	Krause Friedrich	1945	x						
11	Krause Wilhelmine	1945	x						
12	Stutz Maria	1945				x			
13	Madajczyk Kazimierz	1945							x
14	Nierod Zofia	1946	x						
15	Redschlag Gustaw	1946							x
16	Hoffmann Juliusz	1945						x	
17	Hoffmann Otto	1945						x	
18	Kozłowski Leon	1946							x
19	Stupak Jan	1946							x
20	Tucholke Eduard	1946	x						
21	Jabs Ludwik	1946		x					
22	Seland Karolina	1946				x			
23	Pawlicka Maria	1946				x			
24	Lange Ferdynand	1946		x					
25	Seifert Wilhelm	1946							x
26	Arndt Artur	1946	x						
27	Modrzejewski Julian	1946			x				
28	Diesner Elwira	1946							x
29	Schachschneider Gottlieb	1946							x
30	Felmet Karol	1946						x	
31	Behlke Matylda	1946						x	
32	Szmelter Henryk	1946							x
33	Madalińska Lidia	1946							x
34	Stojke Albert	1946	x						
35	Rutter Andrzej	1946	x						
36	Obrzeżgiewicz Franciszek	1946							x

37	Leszczyński Klemens	1946							x
	Razem		8	4	1	5	0	7	12

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie ciechocińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 37 osobom. Chronologicznie 15 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 22 orzeczenia zapadły w 1946 r. W 8 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 7 osób skazano na karę śmierci, a 12 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 7 wyroków śmierci 5 zapadło w 1945 r., a 2 zapadły w 1946 r. W powiecie ciechocińskim oskarżonych było 26 mężczyzn i 11 kobiet.

Gniezno pow. miejski - miasto wydzielone (Gnesen Stadtkreis)

Tabela nr 2: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. miejskim gnieźnieńskim (mieście wydzielonym Gnieźnie).

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Lemańczyk Katarzyna	1945							x
2	Klawitter Teofil	1945		x					
3	Truskawska Anna	1945							x
4	Ciężki Jan	1946	x						
5	Kubiak Szczepan	1945		x					
6	Kozłowska Stanisława	1945		x					
7	Krause	1945				x			

	Karol								
8	Uszakiewicz Jan	1945							x
9	Kujat Agnieszka	1946							x
10	Jeschke vel Jeske Erich	1946	x						
11	Paszenda Jan	1946							x
12	Tyblewski Józef	1946							x
	Razem		2	3	0	1	0	0	6

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie miejskim gnieźnieńskim (mieście wydzielonym Gnieźnie). Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 12 osobom. Chronologicznie 7 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 5 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 2 sprawach orzeczono karę więzienia do 3 lat, w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat. W 6 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. W powiecie nie orzeczono żadnego wyroku śmierci. W powiecie miejskim gnieźnieńskim (mieście wydzielonym Gnieźnie) oskarżonych było 8 mężczyzn i 4 kobiety.

Gniezno pow. wiejski (Gnesen Landkreis)

Tabela nr 3: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wiejskim gnieźnieńskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzecze- nia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewin- nienie lub umorzenie sprawy
1	Wulfgramm Emil	1945						x	

2	Hutsch Paweł	1945							x
3	Bochinski Berta	1946							x
4	Smolarek Władysław	1945				x			
5	Semmler Else	1945						x	
6	Neumann Edward	1945							x
7	Hermann Otto	1945				x			
8	Günther Augusta	1945				x			
9	Kniaś Władysław	1945							x
10	Körth Berta	1945							x
11	Łaniecki Piotr	1945							x
12	Müller Robert	1945				x			
13	Brugis Karol	1945		x					
14	Marks Jan	1945							x
15	Kluge vel Mądry Karol	1945				x			
16	Szabla Walenty	1945							x
17	Arndt Otto	1945				x			
18	Augustyniak Pelagia	1945							x
19	Pfeiffer Katarzyna	1945						x	
20	Kałasz Edmund	1946							x
21	Tews Alwina	1945				x			
22	Fietz Elli	1946							x
23	Zamiar Katarzyna	1945							x
24	Dobrzycki Sylwester	1945							x

25	Andrzejewski Jakub	1945			x				
26	Gracz Piotr	1946							x
27	Mier Greta	1946							x
28	Grajek Józefa	1946							x
29	Trepel Otylia	1946						x	
30	Librenz Wanda	1946	x						
31	Góralczyk Stanisław	1946	x						
32	Springer Willibald	1946				x			
33	Meller Augustyn	1946							x
34	Degner Karol	1946					x		
35	Markowski Leonard	1946							x
36	Pawlikowski Franciszek	1946							x
37	Kühntopf Johanna vel Janina	1946	x						
38	Hedt Berta	1946	x						
39	Hütte Wilhelm	1946	x						
40	Wiese Emil	1946						x	
41	Horbanowicz Leon	1946							x
	Razem		5	1	1	8	1	5	20

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wiejskim gnieźnieńskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 41 osobom. Chronologicznie 22 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 19 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 5 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat, w 8 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia włącznie. Ponadto 5 osób skazano na karę śmierci, a 20 oskarżonych uniewinniono lub

umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 5 wyroków śmierci 3 zapadły w 1945 r., a 2 zapadły w 1946 r. W powiecie wiejskim gnieźnieńskim oskarżonych było 26 mężczyzn i 15 kobiet.

Gostynin (Waldrode)

Tabela nr 4: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. gostynińskim.

Lp	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Neumann Albert	1945	x						
2	Mass Edward	1945						x	
3	Well Edward	1946							x
4	Well Jerzy	1946							x
5	Sidwa Jan	1946							x
6	Baranowska Zofia	1946						x	
7	Sujkowski Stanisław	1946							x
8	Huff Zygmunt	1946	x						
9	Hübner Rudolf	1946				x			
10	Sitkowski Wilhelm Konrad	1946						x	
	Razem		2	0	0	1	0	3	4

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie gostynińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 10 osobom. Chronologicznie 2 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 8 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 2 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, a

w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 3 osoby skazano na karę śmierci, a 4 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 3 wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r., a 2 zapadły w 1946 r. W powiecie gostyńskim oskarżonych było 9 mężczyzn i 1 kobieta.

Inowrocław pow. miejski - miasto wydzielone (Hohensalza Stadtkreis)

Tabela nr 5: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. miejskim inowrocławskim (mieście wydzielonym Inowrocławiu).

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Müller Robert	1945				x			
2	Reitz Józef	1945		x					
3	Deolecka Felicja	1945							x
4	Kurek Bolesław	1946						x	
5	Dobrzyński Edward Bogumił	1945	x						
6	Kachel Stanisław	1945	x						
7	Serwach Franciszek	1945						x	
8	Hornung Berta	1945		x					
9	Klause Paweł	1945							x
10	Harenda Michał	1945							x
11	Lewandowski Jan	1945		x					

12	Luxenberg Margarethe Joanna	1945				x			
13	Sobczak Kazimierz	1945				x			
14	Manthej Robert	1945				x			
15	Robacki Edward	1946							x
16	Palczyński Klemens	1946						x	
17	Endel Erna	1946							x
18	Jendrycki Adolf	1946							x
19	Grynkiewicz Józefa	1946							x
20	Setny Erich	1946	x						
21	Schilling Małgorzata	1946							x
22	Thurnhofer Gerhard	1946	x						
23	Belke Herta	1945						x	
	Razem		4	3	0	4	0	4	8

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie miejskim inowrocławskim - wydzielonym mieście Inowrocławiu. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 23 osobom. Chronologicznie 14 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 9 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 4 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 4 osoby skazano na karę śmierci, a 8 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 4 wyroków śmierci 2 zapadły w 1945 r. i 2 zapadły w 1946 r. W powiecie miejskim inowrocławskim - wydzielonym mieście Inowrocławiu oskarżonych było 16 mężczyzn i 7 kobiet.

Inowrocław powiat wiejski (Landkreis Hohensalza)

Tabela nr 6: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wiejskim inowrocławskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Mierzejewski Stanisław	1945							x
2	Balon Stefan	1945	x						
3	Fagin Gustaw	1945		x					
4	Różański Jan	1945				x			
5	Zytur Grzegorz	1945						x	
6	Dingler Otto	1945						x	
7	Orwat Alfred	1945						x	
8	Sobkiewicz Leonard	1945							x
9	Górski Stefan	1946							x
10	Krokos Władysław	1945							x
11	Kasper Bruno	1945						x	
12	Stiller Józef	1946							x
13	Dingler Klara	1946	x						
14	Piątek Bronisława	1946							x
15	Bölter Frieda	1946						x	
16	Felmet Heinrich	1946						x	
17	Grzelak Władysław	1946							x
18	Giering Friedrich	1946		x					

19	Westphal Emma	1946							x
20	Bisanz Frieda	1946						x	
21	Leske August	1946							x
22	Krüger Ewald	1946							x
23	Walter Wilhelm	1946					x		
24	Bohlmann Erwin	1946		x					
25	Fege Hermann	1946							x
26	Manthey Franciszek	1946	x						
27	Bölter Otto	1946							x
28	Schmidt Amelia	1946	x						
29	Mahlke Martin	1946	x						
	Razem		5	3	0	1	1	7	12

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wiejskim inowrocławskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 29 osobom. Chronologicznie 10 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 19 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 5 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 7 osób skazano na karę śmierci, a 12 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 7 wyroków śmierci 4 zapadły w 1945 r., a 3 zapadły w 1946 r. W powiecie wiejskim inowrocławskim oskarżonych było 23 mężczyzn i 6 kobiet.

Koło (Wartbrücken)

Tabela nr 7: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. kolskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Zimmer Edmund	1945						x	
2	Milas Ludwik	1945							x
3	Wawrzyniak Weronika	1946							x
4	Matusiak Jan	1946							x
5	Floriańczyk Helena	1946							x
6	Gostyńska Antonina	1946							x
7	Adamski Henryk	1946							x
8	Kozańda Czesław	1946							x
9	Grzelak Jan	1946							x
10	Grzelak Adam	1946							x
11	Soszyński Stanisław	1946							x
12	Puszczyk Antoni	1946							x
13	Tomaszewski Roman	1946							x
14	Ludwicki Adam	1946							x
15	Woltersdorf Jakub	1946							x
16	Kluth Ludwik	1946							x

17	Ruda Julian	1946							x
18	Wendlandt Lidia	1946	x						
19	Bączkowska Helena	1946							x
20	Dreger Edward	1946						x	
21	Klingbeil Adolf	1946	x						
22	Pag Ludwik	1946	x						
23	Streich Julianna	1946	x						
24	Streich Alma	1946	x						
25	Kramp Rudolf	1945						x	
26	Kłódczyński Antoni	1946							x
27	Israel Bruno	1946						x	
	Razem		5	0	0	0	0	4	18

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie kolskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 27 osobom. Chronologicznie 3 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 24 orzeczenia zapadły w 1946 r. W 5 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat. Ponadto 4 osoby skazano na karę śmierci, a 18 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 4 wyroków śmierci 2 zapadły w 1945 r. i 2 zapadły w 1946 r. W powiecie kolskim oskarżonych było 20 mężczyzn i 7 kobiet.

Konin (Konin)

Tabela nr 8: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. konińskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Steinke Adela	1945						x	
2	Juszczak Józefa	1945							x
3	Quast Andreas	1945						x	
4	Łodziwski Czesław	1946							x
5	Urbaniak Józef	1946							x
6	Zelmer Robert	1946						x	
7	Kelm Julian	1946							x
8	Cieślak Stanisław	1946							x
9	Okoniewski Piotr	1946							x
10	Kryszak Zygmunt	1946							x
11	Rakowski Alfred	1946						x	
12	Wojciechowski Władysław	1946							x
13	Przybylski Stanisław	1946							x
14	Grzelak Franciszek	1946							x
15	Wojciechowski Kazimierz	1946							x
16	Kurowski Stefan	1946							x

17	Malinowska Maria	1946							x
18	Herter Emil	1945			x				
19	Drews Rudolf	1946		x					
20	Krajewski Roman	1946			x				
21	Maas Edmund	1946						x	
22	Kłódczyński Antoni	1946							x
	Razem		0	1	2	0	0	5	14

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie konińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 22 osobom. Chronologicznie 4 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 18 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat. Ponadto 5 osób skazano na karę śmierci, a 14 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 5 wyroków śmierci 2 zapadły w 1945 r., a 3 zapadły w 1946 r. W powiecie konińskim oskarżonych było 19 mężczyzn i 3 kobiety.

Kutno (Kutno)

Tabela nr 9: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. kutnowskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Rakowski Alfred	1946						x	
2	Beroba Feliks	1945	x						
3	Danielak Konstanty	1945						x	

4	Schmidtke Artur	1945				x			
5	Stańczyk Władysław	1945							x
6	Janakowska Stefania	1945				x			
7	Pech Rudolf	1945							x
8	Wirth Heinrich	1946						x	
9	Krzemieniewski Józef	1945							x
10	Liber Gottfried	1945						x	
11	Brzezińska Genowefa	1946							x
12	Weber Rudolf	1945						x	
13	Ryst Teodor	1945						x	
14	Mass Gottlieb	1946						x	
15	Wedman Stefan	1945						x	
16	Mass Edward	1945						x	
17	Lauk Karol	1945		x					
18	Mokrzycki Zbigniew	1945							x
19	Krauze Eugeniusz	1946							x
20	Ptaszyńska Waleria	1946							x
21	Krukowski Edward	1946							x
22	Rode Michał	1946						x	
23	Zduńczyk Bolesław	1946	x						
24	Schick Martin	1946						x	
25	Pawłowska Marianna	1946						x	
26	Pawłowski Andrzej	1946							x
27	Nowosielski Czesław	1946				x			
28	Greczycho Henryk	1946				x			

29	Pawlikowski Józef	1946							x
30	Lange Richard	1946						x	
31	Kaczmarek Stefania	1946	x						
32	Gajewski Franciszek	1946		x					
33	Sprint Gustaw	1946							x
34	Ernst Daniel	1946							x
35	Warszawski Marian	1946							x
36	Bon Ida	1946							x
37	Sobczyk Bronisław	1946				x			
38	Zekało Mikołaj	1946						x	
39	Stender Józef	1946							x
40	Stoliński Adam	1946							x
41	Szymański Władysław Ryszard	1946						x	
42	Partyka Leon	1946				x			
43	Kubiak Adam	1946						x	
44	Bogal Jan	1946			x				
45	Czerbin Oswald Jan	1946						x	
46	Wienandt Kurt	1946	x						
47	Hamm Adolf	1946	x						
48	Potiechin Jerzy Tadeusz	1946		x					
49	Hubert Jan	1946		x					
50	Markwart Karol	1946						x	
51	Markwart Barbara	1946						x	
52	Henschel Jadwiga	1946		x					
53	Malicka Wanda	1946						x	
54	Belke Herta	1945						x	
55	Pawlikowski Stanisław	1945							x

56	Marciniak Helena	1946						x	
	Razem		5	5	1	6	0	22	17

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie kutnowskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 56 osobom. Chronologicznie 16 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 40 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 5 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 6 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 22 osoby skazano na karę śmierci, a 17 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 22 wyroków śmierci 7 zapadło w 1945 r., a 15 zapadło w 1946 r. W powiecie kutnowskim oskarżonych było 45 mężczyzn i 11 kobiet.

Mogilno (Mogilno)

Tabela nr 10: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. mogileńskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Semmler Else	1945						x	
2	Polus Kazimierz	1945							x
3	Marczak Kazimierz	1946							x
4	Kelm Elżbieta	1946	x						
5	Martin Anna	1946						x	
6	Kaszyński	1945							x

	Wacław								
7	Nogajczyk Ernest	1945						x	
8	Dörr Karol	1945						x	
9	Wujek Władysław	1946							x
10	Deolecka Felicja	1945							x
11	Barczak Artur Alfred	1946						x	
12	Nest Otto	1946						x	
13	Tessmer Jan	1946						x	
14	Panek Maria	1946			x				
15	Scholl Elfriede	1946							x
16	Kasprowicz Irena	1946							x
17	Tyblewski Józef	1946							x
18	Serwach Franciszek	1945						x	
	Razem		1	0	1	0	0	8	8

Powyższa tabela obrazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie mogileńskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 18 osobom. Chronologicznie 7 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 11 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia do 3 lat i w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat. Ponadto 8 osób skazano na karę śmierci, a 8 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 8 wyroków śmierci 4 zapadły w 1945 r. i 4 zapadły w 1946 r. W powiecie mogileńskim oskarżonych było 11 mężczyzn i 7 kobiet.

Szubin (Alzburgund)

Tabela nr 11: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. szubińskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Makarońska Antonina	1945		x					
2	Ziemke Paul Konrad	1945				x			
3	Bałka Pelagia	1945							x
4	Krüger Klara	1945				x			
5	Krüger Leon	1945							x
6	Wyka Władysław	1946							x
7	Stieglitz Fritz	1945				x			
8	Tidelski Marta	1945		x					
9	Preuss Antoni	1946							x
10	Amburski Jan	1946							x
11	Krzywizna Piotr	1946							x
12	Kubiak Józef	1946							x
13	Rierner Helmuth	1946	x						
14	Muszyński Ryszard	1946	x						
15	Krentz Aribert	1946			x				
16	Gołatka Kazimierz	1945							x
17	Plewa Piotr	1946							x
18	Kowalska	1946				x			

	Marta								
19	Häusler Robert	1946		x					
20	Schmidt Erich	1946	x						
21	Wilemski Jan	1946					x		
22	Zühlke Albert	1946						x	
23	Grabowski Mikołaj	1946		x					
24	Grabowska Wanda	1946		x					
25	Primus Gerhard	1946							x
26	Hoffmann Willy	1946			x				
27	Nessler Willi	1946	x						
28	Hubach Erich	1946							x
29	Schwarzrock Hugo	1946	x						
30	Jagodziński Antoni	1946				x			
31	Hermann Ludwig	1946	x						
32	Rasmus Wojciech	1946							x
33	Stieler Maria	1946							x
34	Lipke Erna	1946							x
	Razem		6	5	2	5	1	1	14

Powyższa tabela pokazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie szubińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 34 osobom. Chronologicznie 8 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 26 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 6 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 1 osobę skazano na karę śmierci, a 14 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wyrok śmierci zapadł w 1946 r. W powiecie szubińskim oskarżonych było 26 mężczyzn i 8 kobiet.

Wągrowiec (Eichenbrück)

Tabela nr 12: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wągrowieckim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Jędryka vel Jendryka Wawrzyn	1945				x			
2	Rade Ryszard	1945		x					
3	Herkt Antoni	1945							x
4	Ciężki Jan	1946	x						
5	Gebert Adelheide	1945		x					
6	Dąbrowski Franciszek	1945	x						
7	Wiciak Stanisław	1945							x
8	Piechocki Jan	1946							x
9	Sikorzyński Józef	1945							x
10	Wrzesiński Walenty	1945							x
11	Koch Elżbieta	1945	x						
12	Rybak Jan	1945	x						
13	Struck Anna	1945	x						
14	Munz Otto	1945				x			
15	Schütz Rudolf	1945							x
16	Wieczorek Antoni	1945							x
17	Cybulski Józef	1945							x

18	Wagner Anna	1945	x						
19	Gładach Alfred	1945		x					
20	Stewin Adolf	1945							x
21	Wierschke Otto	1945							x
22	Wierschke Jadwiga	1945							x
23	Milke Walenty	1945							x
24	Jasiński Stanisław	1945	x						
25	Moszyński Karol	1945							x
26	Konowski Leon	1945							x
27	Zühlke Agata	1945	x						
28	Petersohn Edgar	1945				x			
29	Szadzińska Stefania	1945	x						
30	Schmidt Hulda	1946						x	
31	Łowińska Maria	1946						x	
32	Sajewski Bolesław	1945							x
33	Krenz Teodor	1946							x
34	Konwińska Leokadia	1946							x
35	Małecka Rozalia	1946							x
36	Derda Józef	1946							x
37	Dotzlaw Justyna	1946				x			
38	Reppekus Franciszka Cecylia	1946			x				
39	Reppekus Wilhelm Emil	1946			x				
40	Stach Karol	1946	x						
41	Płaszczkowski	1946		x					

	Tadeusz								
42	Radeck Wilhelm	1946						x	
43	Mataczyńska Maria	1946							x
44	Wendlandt Stefan	1946							x
45	Knodel Gottlieba	1946	x						
46	Freitag Relli	1946	x						
47	Seidel Marta	1946	x						
48	Metzger Ludwik	1946	x						
49	Meier Ewald	1946							x
50	Thomas Fryderyk	1946							x
51	Borucka Zofia	1946	x						
52	Borucki Michał	1946	x						
	Razem		16	4	2	4	0	3	23

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wągrowieckim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 52 osobom. Chronologicznie 28 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 24 orzeczenia zapadły w 1946 r. W 16 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 3 osoby skazano na karę śmierci, a 23 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z trzech wyroków śmierci wszystkie zapadły w 1946 r. W powiecie wągrowieckim oskarżonych było 35 mężczyzn i 17 kobiet.

Włocławek pow. miejski - miasto wydzielone Włocławek (Stadtkreis Leslau)

Tabela nr 13: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. miejskim włocławskim - mieście wydzielonym Włocławku.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Lange Elsa	1945					x		
2	Brudnicki Adam	1945		x					
3	Mackiewicz Zygmunt	1945	x						
4	Jeschke vel Zalewski Jan	1946						x	
5	Dziarnowski Franciszek	1945	x						
6	Lewicki Jan	1945		x					
7	Szczupakowska Eleonora	1945				x			
8	Feiner Małgorzata	1945				x			
9	Karolak Wojciech	1945				x			
10	Szczyżyński Władysław	1945	x						
11	Szczyżyńska Józefa	1945							x
12	Cywiński Tadeusz	1945			x				
13	Pletz Juliusz	1946		x					
14	Malcan Ludwik	1945	x						
15	Selke Emilia	1946						x	
16	Krüger Anna	1945					x		
17	Dąbrowiecki	1945					x		

	Henryk								
18	Gahr Emil	1945	x						
19	Matz Aleksander	1945	x						
20	Friedrich Julius	1946		x					
21	Wendland Ryszard	1945							x
22	Turek Andrzej	1946							x
23	Kremp Emil	1945		x					
24	Szulczewski Leon	1945						x	
25	Barke Oskar	1945	x						
26	Bauer Filip	1945					x		
27	Wilke Jadwiga	1946				x			
28	Fergin Jan	1946						x	
29	Jerke Alfred	1946	x						
30	Janke Albert	1946			x				
31	Fürstenwald Ernest	1946		x					
32	Hanusz Adolf	1946	x						
33	Zygmański Jan	1946							x
34	Freiheit Friedrich	1946						x	
35	Genert Jan	1946	x						
36	Grossmann Gustaw	1946	x						
37	Szulc Jan	1946				x			
38	Caban Stanisław	1946				x			
39	Babecki Edward	1946		x					
40	Miziołek Pelagia Lidia	1946							x
41	Wiśniewski Jan	1946							x
42	Szafrński Kazimierz	1946	x						
43	Paczkowski Stanisław Józef	1946	x						
44	Heimann	1946							x

	Oswald								
45	Lindemann Helena	1946						x	
46	Błaszczński Józef	1946							x
47	Preiss Gottlieb	1946	x						
48	Rode Elżbieta	1946							x
49	Rode Juliusz	1946		x					
50	Kosmala Albert	1946		x					
51	Sentz Reinhold	1946		x					
52	Izbrecht Leopold	1946	x						
53	Nodorft Theodor	1946	x						
54	Radatz Mikołaj	1946	x						
55	Jesse Artur	1946		x					
56	Stek Albert	1946	x						
57	Mohr Georg Juliusz	1946							x
58	Szwanke Alfons	1946		x					
59	Schendel Friedrich	1946							x
60	Szlachter Juliusz	1946						x	
61	Mischke Maks	1946				x			
62	Roloff Rudolf	1946		x					
63	Pfefferkorn Henryk	1946		x					
64	Wieser Hermann	1946	x						
65	Bütner Jan	1946	x						
66	Ritz Heinrich	1946							x
	Razem		20	14	2	7	4	7	12

Powyższa tabela odzwierciedla strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie miejskim wrocławskim - mieście wydzielonym Wrocławku. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 66 osobom. Chronologicznie 21 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 45 orzeczeń

zapadło w 1946 r. W 20 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 14 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, w 7 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 7 osób skazano na karę śmierci, a 12 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 7 wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r., a 6 zapadło w 1946 r. W powiecie miejskim wrocławskim - mieście wydzielonym Wrocławku oskarżonych było 56 mężczyzn i 10 kobiet.

Wrocław pow. wiejski (Landkreis Leslau)

Tabela nr 14: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wiejskim wrocławskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywotnia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Osiński Feliks	1945				x			
2	Kühn Emma	1945		x					
3	Wormandt Wanda	1945						x	
4	Pruss Leokadia	1945	x						
5	Rode Karol	1945		x					
6	Steinke Julianna	1946							x
7	Szapował Zachariasz	1945					x		
8	Karolak Wojciech	1945				x			
9	Arndt Ludwik	1946				x			
10	Werner Ludwik	1945	x						
11	Wieser Edward	1945						x	

12	Fries Karol	1945	x						
13	Bremer Juliusz	1946	x						
14	Grenke Rudolf	1946					x		
15	Rode Jan	1946				x			
16	Wieser Hermann	1946				x			
17	Arendt Jan	1946	x						
18	Ubert Hugo	1946		x					
19	Bloch Andrzej	1946	x						
20	Arendt Bruno	1946		x					
21	Thiem Adam	1946	x						
22	Scharfenberg Julian	1946		x					
23	Knichel August	1946	x						
24	Steinke Emil	1946	x						
25	Schattschneider Edward	1946	x						
26	Jabs Otto	1946	x						
27	Lonau Adelgonda	1946		x					
28	Steinke Leopold	1946		x					
29	Schubert Friedrich	1946	x						
30	Krüger Waldemar	1946	x						
31	Wizer Leopold	1946							x
32	Preiss Aleksander	1946		x					
33	Kinzel Juliusz	1946							x
34	Hempel Roman	1946							x
35	Dyngler Michał	1946						x	
36	Riemer Jakob	1946						x	
37	Nikolaj Leopold	1946				x			
38	Flemke Alfred	1946				x			
39	Burchardt Hermann	1946							x

40	Juszczak Jan	1946	x						
41	Bremer Edward	1946	x						
42	Szarfenberg Bolesław	1946	x						
43	Feldt Konrad	1946						x	
44	Woltersdorf Leopold	1946			x				
45	Rutter Emma	1946						x	
46	Friedrich Albert	1946				x			
47	Haisler Teofil	1946	x						
48	Schubert Ludwik	1946				x			
49	Kicman Edmund	1946		x					
50	Sommerfeld Jan	1946				x			
51	Feldt Arthur	1946		x					
52	Waldeck Włodzimierz Karol	1946							x
53	Stauffer Gustaw	1946		x					
54	Gudrian Ewald	1946				x			
55	Arndt Stefan Aleksander	1946							x
56	Wolter Stefan	1946			x				
57	Wieser Hermann (2)	1946	x						
58	Fritz Wilhelm	1946							x
59	Sadzak Jan	1945						x	
	Razem		18	11	2	11	2	7	8

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wiejskim wrocławskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 59 osobom. Chronologicznie 11 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 48 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 18 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 11 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 2 sprawach

orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, w 11 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 7 osób skazano na karę śmierci, a 8 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 7 wyroków śmierci 3 zapadły w 1945 r., a 4 zapadły w 1946 r. W powiecie wiejskim wrocławskim oskarżonych było 53 mężczyzn i 6 kobiet.

Żnin (Dietfurt)

Tabela nr 15: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. żnińskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Frankowski Józef	1945							x
2	Pichłacz Tomasz	1945							x
3	Siadak Józef	1945							x
4	Nowakowski Aleksy	1945							x
5	Zawadowski Maciej vel Matthias	1945				x			
6	Godurkiewicz Franciszek	1945							x
7	Wegner Karol	1945							x
8	Jahnz Stefan	1945	x						
9	Spreen Wilhelm	1945				x			
10	Wegner Gustaw	1946		x					

11	Zerbst Wilhelm	1946						x	
12	Średnicki Henryk	1945							x
13	Reitz Józef	1945		x					
14	Gauter Walter	1946	x						
15	Becker Jakub	1946						x	
16	Ziemke Walter	1946		x					
17	Fromm Jan	1946		x					
18	Seidel Marta	1946	x						
19	Zeinert Maksymilian Otto Paul	1946						x	
20	Müller Karol	1946				x			
21	Engelbrecht Hugo	1946	x						
22	Żygulska Pelagia	1946							x
23	Włodarczak Antoni	1946							x
24	Kurek Bolesław	1946						x	
	Razem		4	4	0	3	0	4	9

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie żnińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 24 osobom. Chronologicznie 11 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 13 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 4 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 4 osoby skazano na karę śmierci, a 9 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z 4 wyroków śmierci wszystkie zapadły w 1946 r. W powiecie żnińskim oskarżonych było 22 mężczyzn i 2 kobiety.

7. Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie byłej Rejencji Kalisko-Łódzkiej (głównie przed Specjalnym Sądem Karnym w Warszawie z siedzibą w Łodzi).

7.1. Rejencja Kaliska (Regierungsbezirk Kalisch), następnie (od 1 kwietnia 1940 r.) Rejencja Łódzka (Regierungsbezirk Litzmannstadt).

Rejencja Kaliska została utworzona na mocy *Dekretu Adolfa Hitlera z 8 października 1939 r. o strukturze i zarządzie ziem wschodnich*.⁷⁹⁴

Następnie, 1 kwietnia 1940 r., stolica rejencji została przeniesiona z Kalisza do Łodzi, a Rejencja Kaliska stała się jednocześnie Rejencją Łódzką. Z uwagi na fakt, że ta jednostka okupacyjnej administracji stosunkowo krótki czas istniała jako Rejencja Kaliska będziemy ją w w dalszej części wywodów nazywać Rejencją Łódzką. Rejencja Łódzka była pod względem powierzchni najmniejszą jednostką administracyjną w tzw. „Kraju Warty”. Jej powierzchnia wynosiła nieco ponad 14 062 km².⁷⁹⁵

Stolicą rejencji, jak już wyżej wspomniano, był najpierw Kalisz, a następnie (od 1 kwietnia 1940 r.) Łódź. Obszar rejencji został podzielony na powiaty, których kształt nie odbiegał zasadniczo od kształtu powiatów II Rzeczypospolitej w sierpniu 1939 r., choć dokonano tutaj kilku zmian. Różnicę stanowiło powiększenie trzech powiatów wschodnich Rejencji Łódzkiej tzn. wiejskiego łódzkiego, łaskiego i wieluńskiego o zachodnie części powiatów odpowiednio brzezińskiego (z Brzezinami), piotrkowskiego (bez Piotrkowa Trybunalskiego) i radomszczańskie (bez Radomska), których pozostałe części znalazły się w Generalnym Gubernatorstwie. Władze okupacyjne pomniejszyły powiaty wiejskie łódzki i kaliski o obszary włączone w skład odpowiednio Łodzi i Kalisza i tym samym powiększyły powiaty miejskie (oba miasta wydzielone).⁷⁹⁶

Zmniejszeniu uległ obszar powiatu tureckiego, który stracił część swojego terytorium na rzecz powiatu kolskiego i powiatu konińskiego, należących do Rejencji Inowrocławskiej.⁷⁹⁷

Tak więc Rejencja Kaliska, która uformowała się w swoim kształcie do listopada 1939 r. i po przeniesieniu stolicy i zmianie nazwy na Rejencję Łódzką przetrwała w nim do końca

---

⁷⁹⁴ *Erllass des Führers...*, [w:] *Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939, zweites Halbjahr*, Berlin 1939, s. 2042-2043; zob. też: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 84-88; zob. też: *Dekret A. Hitlera o organizacji i administracji wschodnich terytoriów włączonych do Rzeszy* [nr 66], [w:] *Sprawa polska...*, s. 107-109.

⁷⁹⁵ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 9, według stanu z 1 stycznia 1941 r.

⁷⁹⁶ *Tamże*, s. 7-8; zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 484.

⁷⁹⁷ Zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 484.

okupacji w 1945 r., składała się z 9 powiatów wiejskich (Landkreise) i 2 powiatów miejskich (Stadtkreise). Na czele rejencji stał prezes (Regierungspräsident), do zarządzania zaś powiatami wiejskimi ustanowiono starostów (Landraten), a powiatów miejskich burmistrzów (Bürgermeister) z urzędową nazwą nadburmistrzów (Oberbürgermeister).⁷⁹⁸

W celu scalenia funkcji kierowniczej administracji państwowej na szczeblu rejencji z przywództwem rejencyjnej organizacji partyjnej, prezesom rejencji powierzone zostały funkcje inspektorów obwodowych NSDAP (Gauinspekteur der NSDAP).⁷⁹⁹

Prezesami Rejencji Kalisko-Łódzkiej byli: SS-Brigadeführer w sztabie Nadodcinka SS „Warta” (SS-Oberabschnitt Warthe) Friedrich Übelhör (od 26 października 1939 r. do 15 grudnia 1942 r.), jego komisarycznym następcą został (od 15 grudnia 1942 r.) dr Hermann Riediger, dotychczasowy wiceprezes Rejencji Poznańskiej, który w lutym 1944 r. został mianowany prezesem Rejencji Łódzkiej i pozostał na tym stanowisku do swojej ucieczki z Łodzi w styczniu 1945 r.⁸⁰⁰

U podstaw tworzenia się aparatu policyjnego w Rejencji Kaliskiej stało przybycie na omawiany teren grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr III (Einsatzgruppe der Sicherheitspolizei und des SD - EG III) pod dowództwem SS-Obersturmbannführera dr. Hansa Fischera. Grupa podążająca w ślad za 8 Armią, po wkroczeniu 9 września 1939 r. do Łodzi, założyła tam swój sztab. Jeśli chodzi o oddziały operacyjne wchodzące w skład EG III, to pierwszy do Łodzi przybył oddział operacyjny nr 2 (Einsatzkommando - EK 2/III) pod dowództwem SS-Hauptsturmführera Fritza Lipharda - jak wyżej wspomniano - 9 września 1939 r. Dopiero 23 września 1939 r. przybył do Łodzi oddział operacyjny nr 1 (Einsatzkommando - EK 1/III) dowodzony przez SS-Hauptsturmführera dr. Wilhelma Schrapwinkla. W ten sposób kadra dowódcza grupy operacyjnej nr III znalazła się w Łodzi. 29 września 1939 r. Naczelne Dowództwo Wojsk Lądowych wydało rozkaz, aby EG III pozostała w Łodzi i stamtąd operowała na obszarze będącym teatrem działań wojennych 8 Armii.⁸⁰¹

---

⁷⁹⁸ *Erlass des Führers...*, [w:] K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 84-88; zob. Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 7-8.

⁷⁹⁹ Zob.: M. Cygański, *Działalność...*, s. 198; zob.: T. Janicki, *Wiś...*, s. 18; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 80.

⁸⁰⁰ Zob.: M. Cygański, *Działalność...*, s. 196-200 i 216; zob.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 67; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 62-64; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 80; zob.: W. Porzycki, *Posłuszni...*, s. 53 i 130.

⁸⁰¹ Zob.: K. M. Mallmann, *„Rozwiązać...”*, s. 87-88.

1 października 1939 r. do Łodzi wkroczył jeszcze oddział operacyjny nr 1 (EK 1/IV) pod dowództwem SS-Sturmbannführera Helmuta Bischoffa, wchodzący w skład EG IV dowodzonej przez SS-Brigadeführera Lothara Beutla.⁸⁰²

W listopadzie 1939 r. grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa zostały rozwiązane, a funkcjonariusze Gestapo, Kripo i SD, z których się one składały, stali się personelem stacjonarnych placówek tych formacji. Ostatecznie pozostały w Rejencji Kaliskiej EK 2 z EG III i EK 1 z EG IV. Reszta grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr III wyruszyła dalej na wschód, aby dać początek placówkom stacjonarnym policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa w Generalnym Gubernatorstwie. Z pozostałych w Rejencji Kaliskiej oddziałów operacyjnych zostały utworzone placówki Gestapo, Kripo i SD. Pierwszym kierownikiem Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi został SS-Sturmbannführer Gerhard Flesch, dotychczas będący szefem oddziału operacyjnego nr 1 (EK1/VI) w ramach grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr VI dowodzonej przez SS-Oberführera Ericha Naumanna. SS-Sturmbannführer i radca rejencji Gerhard Flesch w oparciu o pozostałych w Łodzi członków oddziału operacyjnego nr 2 (Einsatzkommando - EK 2/III) SS-Hauptsturmführera Fritza Liphardta, stworzył kadrę dla Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi, placówki zamiejscowej w Kaliszu oraz komisariatu policji granicznej w Łodzi.⁸⁰³

Następcą Gerharda Flescha na stanowisku kierownika Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi - jeszcze od jesieni 1939 r. - został SS-Hauptsturmführer i radca rejencji dr Robert Schefe dotychczasowy szef oddziału operacyjnego nr 2 (EK2/V) w ramach grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr V dowodzonej przez SS-Standartenführera Ernsta Damzoga. Na następcę SS-Hauptsturmführera dr. Roberta Schefe na stanowisku kierownika Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi został w końcu stycznia 1942 r. desygnowany SS-Sturmbannführer dr Otto Bradfisch jednakże z powodu jego ówczesnej działalności w Mohylewie (obecnie Białoruś), gdzie dowodził oddziałem operacyjnym nr 8 grupy operacyjnej B na terenie ZSRR, początkowo funkcję tę objął faktycznie, jako pełniący obowiązki kierownika Staatspolizeistelle w Łodzi, SS-Sturmbannführer Herbert Weygandt. Wreszcie 26 kwietnia 1942 r. SS-Sturmbannführer dr

---

⁸⁰² Tamże, s. 88; zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, 51 i 54-55; zob.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie...*, s. 344-345.

⁸⁰³ Zob.: K. M. Mallmann, „Rozwiązać...”, s. 88-89; zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, 51, 56-57 i 108; zob.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie...*, s. 344-345; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 121-125.

Otto Bradfish przybył z Mohylewa i objął stanowisko kierownika Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi, na którym był do stycznia 1945 r. Dr Otto Bradfish jesienią 1943 r. został jeszcze mianowany komisarycznym Nadburmistrzem Łodzi. Szczególne prerogatywy uzyskał on od września 1944 r., kiedy to został ponadto szefem policji bezpieczeństwa (Chef der Sicherheitspolizei) w Łodzi, któremu podlegała również placówka Kripo w Łodzi.⁸⁰⁴

Urząd Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi na początku 1940 r. składał się z ok. 200 pracowników, która to liczba w kwietniu 1943 r. została rozdzielona pomiędzy placówkę centralną, ekspozyturę zamiejscową w Kaliszu, w Łęczycy i w Sieradzu, komisariat policji granicznej w Wieluniu oraz posterunek policji granicznej w Łodzi. 1 listopada 1943 r., kiedy został rozwiązany Urząd Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Inowrocławiu, Placówka w Łodzi przejęła część terenu Rejencji Inowrocławskiej pod swoje zwierzchnictwo. Odtąd placówki zamiejscowe (Aussendienststellen) w Koninie i we Włocławku wraz z powiatami: konińskim, włocławskimi (miejskim i wiejskim), ciechocińskim, kolskim, gostyńskim i kutnowskim oraz komisariat policji granicznej w Kutnie podlegały Urzędowi Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi. Bezpośredni nadzór nad Urzędem Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Łodzi sprawował Inspektor Policji Bezpieczeństwa i Służby Bezpieczeństwa (Inspekteur der Sicherheitspolizei und des SD) w tzw. „Kraju Warty”, którym był SS-Standartenführer Ernst Damzog, w 1939 r. dowodzący grupą operacyjną policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr V. Ten z kolei podlegał wyższemu dowódcy SS i policji (Höherer SS- und Polizeiführer) w tzw. „Kraju Warty” SS-Gruppenführerowi Wilhelmowi Koppe.⁸⁰⁵

W Rejencji Łódzkiej powstało 10 urzędów policji kryminalnej (Kripo): Urząd Policji Kryminalnej (początkowo Kriminalabteilung, a następnie Kriminalpolizeistelle) w Łodzi oraz placówki terenowe (Gemeindekriminalabteilungen) w Kaliszu, w Kępnie, w Ostrowie Wielkopolskim, w Ozorkowie, w Turku, w Wieluniu i w Zduńskiej Woli, do których w późniejszym czasie dołączyły jeszcze placówki w Sieradzu i w Zgierzu. Była to największa ilość placówek Kripo w tzw. „Kraju Warty”, a wynikało to z przesłanek demograficznych, gdyż urzędy Kripo powstawały w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 7500. Za

---

⁸⁰⁴ Zob.: K. M. Mallmann, „Rozwiązać...”, s. 89-90; zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 38, 51 i 108; zob.: Ł. Gładysiak, *op. Zabijajcie...*, s. 344-345; zob.: S. Abramowicz, B. Wicińska-Ambrozek, *Śledztwo w sprawie zbrodni zgieźskiej 20 marca 1942 r.*, [w:] „Dziś za jednego Niemca, śmierć poniesie 50 Polaków”. *Materiały konferencji popularnonaukowej w Zgierzu 20 III 2012 r.*, pod red.: J. Wróbla, Łódź 2013, s. 102; por.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 124.

⁸⁰⁵ Zob.: K. M. Mallmann, „Rozwiązać...”, s. 90; zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 14; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 124-130.

sprawy administracyjne Kripo w rejencji odpowiadał jej prezes jako wyższa władza policyjna.⁸⁰⁶

Placówkę policji kryminalnej (Kriminalpolizeistelle) w Łodzi zakładał jej pierwszy szef radca kryminalny (Kriminalrat) SS-Sturmbannführer Max Hotze, dotychczasowy zastępca komendanta EK 1/VI.⁸⁰⁷

Organizacja Kripo w Rejencji Łódzkiej została stworzona w znacznej mierze przez jej kolejnego szefa SS-Sturmbannführera i dyrektora kryminalnego (Kriminaldirektor) dr. Waltera Zirpinsa. Wraz z nim do Łodzi przybył jako jego zastępca dyrektor kryminalny (Kriminaldirektor) dr. Krömer, który pozostał w Łodzi do końca okupacji w styczniu 1945 r.⁸⁰⁸

W maju 1940 r. została utworzona specjalna placówka Kripo w getcie (nazywana początkowo Sonderkommando, następnie K II/5-Getto, a od poł. 1942 r. Kriminalkommissariat-Getto). Placówka Kripo w getcie zatrudniała ok. 15 urzędników. Kierował nią SS-Hauptscharführer Bruno Obersteiner. W Łodzi istniało 15 komisariatów Kripo. Po reorganizacji policji kryminalnej przez Heinricha Himmlera, który 24 sierpnia 1943 r. został mianowany Ministrem Spraw Wewnętrznych III Rzeszy, na mocy okólnika z 9 października 1943 r. placówki terenowe (Gemeindekriminalabteilungen) zostały przekształcone w ekspozytury (Kriminal-Aussendienststellen) w Kaliszu i w Pabianicach (zatrudniały powyżej 10 osób) oraz posterunki pozamiejscowe (Kriminal-Aussenposten) w Kępnie, w Ostrowie Wielkopolskim, w Ozorkowie, w Sieradzu, w Turku, w Wieluniu, w Zduńskiej Woli i w Zgierzu (zatrudniały do 10 osób). Reorganizacja ta miała na celu wyzwolenie Kripo spod gospodarczego i personalnego zwierzchnictwa Prezydenta Policji (Polizeipräsident) w Łodzi. W praktyce zwierzchnictwo to było czysto iluzoryczne, a po 9 października 1943 r., instrukcje i rozkazy Kripo otrzymywała wyłącznie z RSHA. Powiązania Urzędu Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeistelle) z Prezydium Policji (Polizeipräsidium) po reorganizacji Kripo ograniczyły się do przekazywania informacji dotyczących spraw z obszaru działalności państwowych zarządów policji i wszelkich organów policji porządkowej. Na początku sierpnia 1944 r. została utworzona w Łodzi komendantura policji bezpieczeństwa, która połączyła urzędy Gestapo i Kripo. Krok ten wyzwolił całkowicie Kripo

---

⁸⁰⁶ Zob.: M. Cygański, *Policja ...*, s. 31; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 131-132.

⁸⁰⁷ Zob.: J. Böhlér, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 43.

⁸⁰⁸ *Tamże*, s. 31-32; por.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 134.

z wszelkich prawno-organizacyjnym powiązań z Prezydium Policji (Polizeipräsidium) w Łodzi.⁸⁰⁹

Szefami Urzędu Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeistelle) w Łodzi byli kolejno: SS-Sturmbannführer i radca kryminalny (Kriminalrat) Max Hotze (od jesieni 1939 r. do maja 1940 r.), SS-Sturmbannführer i dyrektor kryminalny (Kriminaldirektor) dr Walter Zirpins (od maja 1940 r. do grudnia 1941 r.) oraz SS-Sturmbannführer i dyrektor kryminalny (Kriminaldirektor) Karl Ehrlich (od grudnia 1941 r. do stycznia 1945 r.).⁸¹⁰

W listopadzie 1939 r. w Łodzi powstała, a w 1940 r. objęła swym zasięgiem cały obszar Rejencji Łódzkiej Służba Bezpieczeństwa (Sicherheitsdienst - SD). Struktura SD w Rejencji Łódzkiej nosiła nazwę Odcinka SD w Łodzi (SD-Abschnitt Litzmannstadt) i składała się z głównej ekspozytury SD w Łodzi (SD-Hauptaussonstelle Litzmannstadt) dla obu powiatów łódzkich: miasta wydzielonego i powiatu wiejskiego oraz 5 ekspozytur terenowych (Aussenstellen) w Łęczycy, w Kaliszu, w Pabianicach, w Sieradzu i w Wieluniu. Od 1 października 1942 r. - po zawieszeniu funkcjonowania SD-Abschnitt w Inowrocławiu - Odcinek SD (SD-Abschnitt) w Łodzi przejął ponadto placówki w Koninie, w Kutnie i we Włocławku.⁸¹¹

Szefami Odcinka SD (SD-Abschnitt) w Łodzi byli: SS-Obersturmführer Otto Ernst Prast (od 1939 r. do 1940 r.), SS-Sturmbannführer dr Friedrich Buchardt (od 1941 r. do stycznia 1943 r.), SS-Sturmbannführer dr Heinrich Bolte (od stycznia 1943 r.) oraz SS-Sturmbannführer Dyroff (pod koniec okupacji).⁸¹²

---

⁸⁰⁹ Tamże, s. 33-36; zob.: D. Siepracka, *Żydzi łódzcy po likwidacji getta (wrzesień 1944 - styczeń 1945)*, [w:] *Rok 1945 w Łodzi. Studia i szkice, pod red.: J. Żelazko, Łódź 2008*, s. 39.

⁸¹⁰ Zob.: J. Böhler, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 34 i 43; por.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 134.

⁸¹¹ Zob.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 103; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 138-147.

⁸¹² Zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 140.

7.2. Przykłady procesów osób skazanych za zbrodnie popełnione na terenie Rejencji Łódzkiej.

Specjalne sądy karne (głównie ale nie tylko - jak to poniżej w niniejszej pracy zostanie powiedziane - SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi) w krótkim okresie swego faktycznego funkcjonowania - przez niecałe 2 lata (pierwsze rozprawy miały miejsce na początku 1945 r., a ostatnie pod koniec 1946 r.) - zdołały osądzić 733 osoby - które były oskarżone o popełnienie zbrodni na terenie Rejencji Kalisko-Łódzkiej - w 694 procesach. Liczba procesów jest mniejsza od sumy oskarżonych dlatego, że w niektórych przypadkach jednym postępowaniem karnym objęte było kilka osób. 263 osoby zostały osądzone w 1945 r., a 470 w 1946 r.

Na karę więzienia do 3 lat skazanych zostało 125 osób, które popełniły przestępstwa na terenie Rejencji Kalisko-Łódzkiej. Na karę więzienia powyżej 3 do 6 lat skazano 90 przestępców. Karę powyżej 6 do 9 lat pozbawienia wolności orzeczono w stosunku do 29 osób. Karę więzienia powyżej 9 do 15 lat zastosowano do 87 zbrodniarzy. 9 osób zostało skazanych na karę więzienia powyżej 15 lat do dożywotniego pozbawienia wolności włącznie. 143 osoby skazano na karę śmierci, z tego 90 w 1945 r., a 53 w 1946 r. 250 oskarżonych uniewinniono albo umorzono postępowania karne w sprawach przeciwko nim. Specjalne sądy karne rozpatrzyły sprawy przeciwko 563 mężczyznom i 170 kobietom, których oskarżono o popełnienie zbrodni na terenie Rejencji Kalisko-Łódzkiej.

Osoby popełniające zbrodnie na terenie powiatów Rejencji Kalisko-Łódzkiej były przeważnie sądzone przez Specjalny Sąd Karny w Warszawie z siedzibą w Łodzi. Wyjątkami były osoby oskarżone o zbrodnie dokonane na terenie powiatów: ostrowskiego, kaliskich (miejskiego i wiejskiego), kępińskiego, sieradzkiego, tureckiego i wieluńskiego (w większej części), które podlegały jurysdykcji SSK w Poznaniu. Dla każdego specjalnego sądu karnego, jak już wyżej była mowa, Prezydium KRN na wniosek ministra sprawiedliwości powoływało spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie: przewodniczącego i trzech sędziów, których ilość mogła być w razie potrzeby powiększona.⁸¹³

Na podstawie pewnej grupy przejranych - pod kątem obsady sędziowskiej - akt zarysował się taki oto stan faktyczny dla SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi.

---

⁸¹³ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*; zob.: J. Żelazko, *Organizacja aparatu przymusu i pierwsza fala represji*, [w:] *Rok 1945 w Łodzi. Studia i szkice*, pod red.: J. Żelazko, Łódź 2008, s. 111-112.

Przewodniczącym (prezesem) SSK w Warszawie był Henryk Cieśluk.⁸¹⁴ W grupie analizowanych akt pojawiło się ośmiu sędziów SSK w Warszawie: Mikołaj Grocholski,⁸¹⁵ Franciszek Kwaśniak, Władysław Zawadzki,⁸¹⁶ Andrzej Garus,⁸¹⁷ Tadeusz Łuszczewski,⁸¹⁸ Jan Walewski,⁸¹⁹ Bronisław Diehl⁸²⁰ i Józef Szałański.

⁸¹⁴ Cieśluk Henryk s. Adama, ur. 8 grudnia 1906 r. w Łomży, od 1927 r. w KPP, w l. 1938-1939 pracownik umysłowy Ubezpieczalni Społecznej w Ciechanowie, w l. 1939-1940 główny buchalter w „Rajpotrebsojuz” w Łomży i Śniadowie, w l. 1940-1941 przewodniczący komisji rewizyjnej w „Obłpotrebsojuz” w Białymstoku, w l. 1941-1944 robotnik w majątku rolnym Wierdomicze-Kwatery, od 1944 r. w PPR, w l. 1944-1945 szef w Prokuraturze SSK w Lublinie, w l. 1945-1946 prezes SSK w Warszawie, w l. 1947-1949 prezes Sądu Okręgowego w Łodzi, od 1948 r. w PZPR, w l. 1949-1953 szef w Prokuraturze Wojewódzkiej w Poznaniu, w l. 1952-1956 podsekretarz stanu (wiceminister) w Ministerstwie Sprawiedliwości, w l. 1957-1961 radca ministra w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego, w l. 1961-1972 zastępca Prokuratora Generalnego, w l. 1982-1989 członek Trybunału Stanu, zob.: *Biuletyn Informacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu*, <http://katalog.bip.ipn.gov.pl/showDetails.do?idx=CI&katalogId=1...> (data dostępu: 31 lipca 2014 r.); zob.: T. Mołdawa, *Ludzie...*, s. 162-163 i 209; zob.: M. Stanowska, A. Strzembosz, *Sędziowie...*, s. 25.

⁸¹⁵ Grocholski Mikołaj, 29 lipca 1937 r. dotychczasowy sędzia Sądu Grodzkiego w Łodzi został przeniesiony na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Łodzi, [w:] *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości*, Warszawa 16 sierpnia 1937 r., nr 8, *Ruch służbowy w zarządzie centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/24134/Dziennik%208.pdf> (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.).

⁸¹⁶ Zawadzki Władysław, najprawdopodobniej: ur. 8 września 1885 r. w Wilnie, prof. na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie w okresie międzywojennym, [w:] M. Tarkowski, Rada Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (1919-1939), „*Studia Iuridica Toruniensia*” 2006, t. VII, s. 115, http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=32&ved=0CCUQFjABOB4&url=http%3A%2F%2Fwww.law.umk.pl%2Fupload%2Fstudia%2520Iuridica%2520Toruniensia%2FSIT_7_06_Miko%25C5%2582aj%2520Tarkowski.pdf&ei=4LzsU5vwBPPN7AbSs4HoBw&usg=AFQjCNFL3UygFISptz_Rf3WPMMWHmoXByw (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.).

⁸¹⁷ Garus Andrzej, jako egzaminowany aplikant sądowy został w 1937 r. mianowany asesorem sądowym w okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie, [w:] *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości*, Warszawa 15 grudnia 1937 r., nr 12, *Ruch służbowy w zarządzie centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/24138/Dziennik%2012.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸¹⁸ Łuszczewski Tadeusz, w okresie międzywojennym sędzia w procesie członka Komunistycznej Partii Polski Zenona Kliszki, złożył votum separatum (zdanie odrębne) dotyczące wyroku w tej sprawie, w późniejszym czasie pracował jako adwokat, [w:] J. Szczęsny, *Odwaga ciągle w cenie*, [obserwatorkonstytucyjny.pl](http://www.obserwatorkonstytucyjny.pl), 11 lipca 2013 r., <http://www.obserwatorkonstytucyjny.pl/publicystyka/odwaga-ciagle-w-cenie/> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸¹⁹ Walewski Jan s. Antoniego, ur. w 1876 r. w Gąbinie, w 1921 r. otworzył kancelarię adwokacką w Warszawie, w l. 1935-1939 pisarz hipoteczny w Pułtusk, w l. 1940-1943 kierownik Urzędu Hipotecznego w Ostrowii Mazowieckiej, w l. 1943-1944 przewodniczący Polskiego Komitetu Opiekuńczego na powiat ostrowski (Rada Główna Opiekuńcza), w 1944 r. przewodniczący MRN w Ostrowii Mazowieckiej i Przewodniczący Związków Zawodowych na powiat ostrowski, od 4 listopada 1944 r. sędzia i zastępca przewodniczącego SSK na Okręg Apelacji Warszawskiej, od listopada 1946 r. (po zniesieniu specjalnych sądów karnych) do lutego 1948 r. sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi, od lutego 1948 r. delegowany do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Okręgowym w Łodzi, gdzie pracował nadal w lutym 1950 r., zob.: *Życiorys własnoręczny Jana Walewskiego Sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie*, http://www.enter.com.pl/zyciorys_jana_walewskiego.htm (data dostępu: 1 sierpnia 2014 r.).

⁸²⁰ Diehl Bronisław, był m. in. sędzią w procesach zbrodniarzy z obozu na Radogoszczu w Łodzi, [w:] W. Źródłak, *Bibliografia Radogoska*, aktualizacja: 15 stycznia 2014 r., www.muzeumtradycji.pl/files/bibliografia.doc (data dostępu: 15 września 2014 r.).

Również Prezydium KRN na wniosek ministra sprawiedliwości powoływało spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie prokuratorów i odpowiednią ilość wiceprokuratorów dla prokuratury specjalnego sądu karnego.⁸²¹

Na podstawie tej samej grupy przejranych - pod kątem obsady prokuratorskiej - akt zarysował się taki oto stan faktyczny dla Prokuratury SSK w Warszawie. Jako prokuratorzy Prokuratury SSK w Warszawie występują Stefan Walczak i Julian Popek, natomiast jako wiceprokuratorzy: J. Walczak, Stanisław Ciesielski, Julian Popek (zapewne tożsamy z powyższym prokuratorem tegoż sądu, który mógł występować w obu rolach), Jan Walewski (zapewne tożsamy z powyższym sędzią tegoż sądu, który mógł występować w obu rolach), Julian Leszczyński, Anna Czerska, Jerzy Lewiński,⁸²² St. Bronowski i Wiesław Anc.⁸²³

Odzwierciedleniem procesu osoby, która popełniła swoje zbrodnie m. in. na terenie Rejencji Łódzkiej jest sprawa Herty Belke. Specjalny Sąd Karny w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 września 1945 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Władysława Zawadzkiego, przy udziale ławników Bronisława Radzikowskiego i Mariana Popińskiego, protokolanta aplikanta, J. Nowopolskiego, oskarżyciela publicznego - wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Stanisława Ciesielskiego oraz obrońcy z urzędu - adwokata Szczepana Mazurowskiego rozpoznał sprawę karną Herty Belke oskarżonej z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadała ona za to, że jako Niemka i funkcjonariuszka obozów przejściowych dla wysiedlonych obywateli polskich m. in. przy ul. Łąkowej w Łodzi, w Kutnie i w Inowrocławiu od 1940 r., pełniąc rolę rewidentki kobiet, była umieszczone tam więźniarki. Powierzone jej obowiązki wykonywała niezwykle skrupulatnie aby przypodobać

---

⁸²¹ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sadach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich*.

⁸²² Lewiński Jerzy s. Kacpra, ur. 26 lutego 1911 r., adwokat i redaktor, podczas okupacji przesiedlony do getta w Warszawie, gdzie pełnił służbę jako policjant na stanowisku kierownika III rejonu Służby Porządkowej, po zakończeniu wojny był oskarżycielem w procesach zbrodniarzy hitlerowskich m. in. w sprawie Hansa Biebowo toczącej się przed Sądem Okręgowym w Łodzi w 1947 r., a następnie obrońcą m. in. w sprawie Wiery Gran, był również prezesem Koła Seniorów CWKS „Legia”, opracował i wydał w GKBZHWP źródła do procesu Hansa Biebowo, współpracował z miesięcznikiem „Midrasz”, w którym opublikował kilka artykułów o charakterze historyczno-wspomnieniowym, zm. 6 lipca 2006 r. w Warszawie, http://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Lewi%C5%84ski (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.); zob. też: artykuł o procesie Hansa Biebowo w ujęciu prasy łódzkiej [w:] D. Bębnowski, *Proces Hansa Biebowo w świetle wybranej prasy łódzkiej*, „Wiedza” 11 lutego 2013, <http://www.sztetl.org.pl/pl/cms/wiedza/3145,proces-hansa-biebowo-w-swietle-wybranej-prasy-lodzkiej/> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸²³ W związku z pewną niedokładnością zapisów (brak imienia, niedokładne wpisanie funkcji itp.) niektóre informacje zawarte w aktach mogą zawierać pewne błędy lub uproszczenia. Bierze się to np. stąd, że w przypadku gotowych szablonów sentencji, aktów oskarżenia, pieczętek itp. niekiedy protokolant lub inna osoba sporządzająca określone pismo nie uzupełniła stosownego przedrostka albo w jednym piśmie uzupełniła, a w innym nie. Stąd ta sama osoba, w tej samej sprawie raz występuje np. jako prokurator, a raz jako wiceprokurator, bądź p. o. wiceprokuratora itp.

się niemieckiej władzy okupacyjnej, nakazując kobietom rozbierać się do koszuli i przeprowadzając rewizję osobistą nawet w miejscach intymnych. Postępowała przy tym brutalnie i sadystycznie zrywając więźniarkom biżuterię, często wraz z naskórkiem z palców i wyrywając kolczyki z uszu. Za najmniejszy opór lub choćby tylko drobną opieszałość w wykonywaniu jej poleceń Herta Belke biła kobiety po twarzach batem lub bykowcem. Nawet małemu polskiemu dziecku wyrwała z ręki lalkę i zniszczyła ją w poszukiwaniu rzekomo ukrytych w niej kosztowności. Za czyny te sąd orzekł w stosunku do niej karę śmierci. Tego samego dnia sąd w tym samym składzie wydał opinię o Hercie Belke, konieczną przy staraniu się jej o ułaskawienie. Sąd - biorąc pod uwagę charakter przestępstw, których dopuściła się skazana i natężenie złej woli w postaci długotrwałości popełniania zbrodniczych czynów - uznał, że nie zasługuje ona na łaskę. Prezydent KRN był jednak odmiennego zdania i 22 października 1945 r. skorzystał z prawa łaski w stosunku do Herty Belke, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁸²⁴

Kolejną ilustracją procesu osoby, która popełniła swoje zbrodnie na terenie Rejencji Łódzkiej jest sprawa Johannesa Hoffmanna. Specjalny Sąd Karny w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 grudnia 1945 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Mikołaja Grocholskiego, przy udziale ławników Wincentego Stawińskiego i Zygmunta Włodarka, protokolanta aplikanta, Wiktora Wejnbauma, oskarżyciela publicznego - wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Anny Czerskiej oraz obrońcy z urzędu - adwokata J. Czerwiakowskiego rozpoznał sprawę karną Johannesa Hoffmanna oskarżonego z art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadał on za to, że w marcu 1943 r. w Koninie w powiecie łaskim z własnej inicjatywy schwytał - ukrywającego się przed wywiezieniem na roboty przymusowe do Niemiec - Polaka, którego pobił i doprowadził na posterunek żandarmerii. Jednocześnie Johannes Hoffmann w 1944 r. w Koninie w powiecie łaskim bił zatrudnionych u niego pracowników przymusowych, źle ich odżywiał i zmuszał do wykonywania ciężkich prac. Sąd ostatecznie zakwalifikował popełnione przez Johannesa Hoffmanna przestępstwa jako zbrodnie z art. 1 §2 ww. Dekretu i skazał go na karę 10 lat więzienia.⁸²⁵

Trzeciego casusu osoby, która popełniła zbrodnie na terenie Rejencji Łódzkiej dostarcza proces Niemca Brunona Israela. Specjalny Sąd Karny w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 sierpnia 1946 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Tadeusza Łuszczewskiego, przy udziale ławników Kazimiery Kubickiej i Stanisława

---

⁸²⁴ Zob.: biogram w t. II.

⁸²⁵ Zob.: biogram w t. II.

Jaszcza, protokolanta Krystyny Powalki, oskarżyciela publicznego - wiceprokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Juliana Popka oraz obrońcy z urzędu - adwokata Jerzego Grudzińskiego rozpoznał sprawę karną Brunona Israela oskarżonego z art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadał on za to, że w okresie od lipca 1940 r. do poł. 1944 r. jako funkcjonariusz w stopniu Oberwachtmeister na posterunku żandarmerii w Łodzi-Sikawie prześladował polską ludność cywilną poprzez ściganie i przeprowadzanie rewizji u Polaków, którzy przewozili lub przechowywali artykuły żywnościowe i inne towary, zabierane następnie przez niego. Osoby, u których znaleziono powyższe artykuły, ujawnione w trakcie rewizji były pociągane do odpowiedzialności karnej.⁸²⁶

Skazany miał na swoim koncie liczne przypadki pobicia Polaków, którzy zajmowali się nielegalnym handlem oraz ukrywali się przed władzami okupacyjnymi. Aresztował również Polaków uchylających się od pracy. Bruno Israel wykorzystywał przymusowe położenie ludności polskiej wytworzone wskutek okupacji niemieckiej i wymuszał na niej różnorakie artykuły żywnościowe grożąc jej przy tym użyciem broni, aresztowaniem i osadzeniem w obozie karnym. I wreszcie od poł. 1944 r. do poł. stycznia 1945 r. skazany, będąc członkiem załogi obozu zagłady w Chełmnie n. Nerem w pow. kolskim, w którym przebywała przywożona tam ludność żydowska, brał udział w jej eksterminacji. Jego rola polegała w tym procederze na konwojowaniu Żydów do pobliskiego lasu tzw. szuchawskiego, w którym to miejscu odbywały się masowe egzekucje.⁸²⁷

Za zbrodnie powyższe Bruno Israel został skazany na karę śmierci oraz na karę 3 lat więzienia - łącznie zaś na karę śmierci. Tego samego dnia sąd w tym samym składzie sporządził opinię o Brunonie Israelu, który starał się o darowanie mu kary w drodze łaski. Sąd w opinii tej wziął pod uwagę skruchę i dotychczasową niekaralność skazanego i poparł jego prośbę o łaskę. Prezydent KRN 3 września 1946 r. skorzystał z prawa łaski w stosunku do Brunona Israela, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia. Jednak już 10 grudnia 1958 r. został on zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia, na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z 21 października 1958 r.⁸²⁸

---

⁸²⁶ Zob.: biogram w t. II.

⁸²⁷ Zob.: biogram w t. II.

⁸²⁸ Zob.: biogram w t. II.

Kalisz pow. miejski - miasto wydzielone Kalisz (Stadtkreis Kalisch)

Tabela nr 16: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. miejskim kaliskim - mieście wydzielonym Kaliszu.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywotnia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Martin Adolf Wilhelm Aleksander	1945							x
2	Wagenknecht Gustaw	1945							x
3	Jędraszak Czesław	1946							x
4	Witkowska Maria	1946							x
5	Słodowicz Józef	1946							x
6	Kaniasty Stanisław	1946							x
7	Langner Władysław	1946							x
8	Kruszyna Wanda	1945					x		
9	Skrzypek Józef	1946						x	
10	Woźniak Zofia	1946					x		
	Razem		0	0	0	0	2	1	7

Powyższa tabela obrazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie miejskim kaliskim - mieście wydzielonym Kaliszu. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 10 osobom. Chronologicznie 3 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 7 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto

1 osobę skazano na karę śmierci, a 7 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wyrok śmierci zapadł w 1946 r. W powiecie miejskim kaliskim - mieście wydzielonym Kaliszu oskarżonych było 7 mężczyzn i 3 kobiety.

Kalisz pow. wiejski (Landkreis Kalisch)

Tabela nr 17: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wiejskim kaliskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Bieniaszczyk Leon	1945							x
2	Neumann Ernestyna	1946							x
3	Maniszewski Stanisław	1946							x
4	Krymarys Stanisław	1945							x
5	Gliege Gottfried	1946							x
6	Chojnicki Wawrzyniec	1946							x
7	Kończal Stanisław	1946							x
8	Iwanow Borys	1946							x
9	Schultz Adolf	1946							x
10	Laskowski Józef	1946							x
11	Grabarczyk Marcin	1946						x	
12	Mühlnickel Jan	1946	x						
	Razem		1	0	0	0	0	1	10

Powyższa tabela odzwierciedla strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wiejskim kaliskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 12 osobom. Chronologicznie 2 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 10 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia do 3 lat. Ponadto 1 osobę skazano na karę śmierci, a 10 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wyrok śmierci zapadł w 1946 r. W powiecie wiejskim kaliskim oskarżonych było 11 mężczyzn i 1 kobieta.

Kępno (Kempen)

Tabela nr 18: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. kępińskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Knurra Edward	1946							x
2	Skiba Franciszek	1946							x
3	Skrobacz Marcin	1946							x
4	Goliński Oswald	1946							x
5	Jokiel Wilhelm	1946							x
6	Spigiel vel Szpigiel Michał	1946							x
7	Moździerz Ignacy	1946							x
8	Miesięc Teofil	1946							x
9	Wolniak Stanisław	1946							x

10	Kapica Ludwik	1946							x
11	Kummer Edward	1946		x					
	Razem		0	1	0	0	0	0	10

Powyższa tabela pokazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie kępińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 11 osobom. Chronologicznie wszystkie 11 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat. Pozostałych 10 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. W powiecie kępińskim nie zapadł żaden wyrok śmierci. W powiecie kępińskim oskarżonych było 11 mężczyzn, natomiast nie oskarżono żadnej kobiety.

Łask (Lask)

Tabela nr 19: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. łaskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Henning Johann Theodor	1945							x
2	Bal Władysław	1945						x	
3	Marchewczyński Karol Apolinary	1945			x				
4	Albrecht Otto	1945					x		
5	Kadach Juliusz	1945						x	
6	Frątczak Józef	1945							x
7	Till Linda	1945	x						
8	Neldner Anna Maria	1945		x					

9	Kräter Piotr	1945						x	
10	Sobczak Antoni	1945							x
11	Pierzakowski Jan	1945							x
12	Pustelnik Stanisław	1945						x	
13	Hoffmann Adolf	1945						x	
14	Hoffmann Oswald	1946		x					
15	Hoffmann Johannes	1945				x			
16	Jensch Reinhold	1946				x			
17	Łagiewczyk Edward	1946							x
18	Weidner Hugo	1946				x			
19	Cypel Józef	1946	x						
20	Rejwer Zygmunt	1946							x
21	Langner Oskar	1946		x					
22	Ruscher Maria	1946			x				
23	Schehinger Ferdynand	1946	x						
24	Spiess Johann	1946		x					
25	Baucz Zygmunt	1946							x
26	Gutknecht Reinhold	1946	x						
	Razem		4	4	2	3	1	5	7

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie łaskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 26 osobom. Chronologicznie 14 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 12 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 4 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 5 osób skazano na karę śmierci, a 7 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wszystkie 5 wyroków śmierci zapadło w 1945 r. W powiecie łaskim oskarżonych było 23 mężczyzn i 3 kobiety.

Łęczyca (Lentschütz)

Tabela nr 20: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. łęczyckim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Zych vel Zich Olga	1945		x					
2	Rode Elza	1945	x						
3	Pawlak Stanisław	1945		x					
4	Heilmann Reinhold	1945							x
5	Nadarzyński Aleksander	1945				x			
6	Duks August	1946						x	
7	Pęcherzewski Józef	1946				x			
8	Grzelak Tadeusz	1946				x			
9	Sommerfeld Edmund	1946				x			
10	Pelzer Johann	1946	x						
11	Kryger Adolf	1946	x						
12	Kochalewicz Karol	1946	x						
13	Michalak Janina	1946		x					
14	Hoffmann Hedwig	1946	x						
15	Bielawska Stanisława	1946	x						
16	Mayer	1946			x				

	Edmund								
17	Zachert Teodor	1946						x	
18	Link Ewald	1946	x						
19	Rode Ryszard	1946	x						
20	Kołodziejczyk Jan	1946							x
21	Petrich Michael	1946				x			
22	Stuwe Kurt	1946							x
23	Rode Adolf	1946							x
24	Geschke Waldemar Robert	1946	x						
25	Rode vel Czerwiński Emil	1946		x					
26	Schulz Waldemar	1946	x						
27	Knypel Marianna	1946							x
28	Reinsch Herman	1946		x					
29	Patzer Ferdynand	1946							x
30	Lehman Edmund	1946	x						
31	Kluge Daniel	1946	x						
32	Kłódczyński Antoni	1946							x
33	Frei Emil	1946						x	
34	Wolski Edmund	1946	x						
35	Arndt Gustaw	1946				x			
	Razem		13	5	1	6	0	3	7

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie łęczyckim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 35 osobom. Chronologicznie 5 orzeczeń zapadło w 1945 r.,

a 30 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 13 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 6 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 3 osoby skazano na karę śmierci, a 7 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wszystkie 3 wyroki śmierci zapadły w 1946 r. W powiecie łęczyckim oskarżonych było 29 mężczyzn i 6 kobiet.

Łódź pow. miejski - miasto wydzielone Łódź (Stadtkreis Litzmannstadt)

Tabela nr 21: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. miejskim łódzkim - wydzielonym mieście Łodzi.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Meier Ewald	1946							x
2	Lange Elsa	1945					x		
3	Hoffmann Walerian	1945						x	
4	Schwenk Kurt	1945						x	
5	Schwenk Barbara	1945						x	
6	Tebus Alfons	1945						x	
7	Schreinert Adam	1945						x	
8	Marciniak Marian	1945						x	
9	Merkert Hugo	1945				x			
10	Weiss Otylia	1945						x	
11	Koszel Stanisław	1945		x					
12	Jaszczyra Wincenty	1945				x			

13	Gralińska Eugenia	1945		x					
14	Pirek Władysław	1945			x				
15	Pietrzak Maria	1945						x	
16	Kruczkowska Jadwiga	1945						x	
17	Delik Jerzy	1945						x	
18	Gerreth Mieczysław	1945						x	
19	Kujawiński Władysław	1945						x	
20	Deręgiewicz Władysław	1945						x	
21	Gierbich Marian	1945						x	
22	Sulejewicz Jan	1945						x	
23	Cethold Helena	1945						x	
24	Greif Alfons	1945						x	
25	Benkel Gustaw	1945						x	
26	Zieher Emma	1945						x	
27	Kondratiuk Helena	1945						x	
28	Bischof Olga	1945							x
29	Kruczkowski Jan	1945							x
30	Tonn Ottilie	1945						x	
31	Betke Elza	1945						x	
32	Müller Irena	1945							x
33	Figur Jan	1945		x					
34	Gaszyńska Wiktoria	1945			x				
35	Laubisch Irena	1945			x				
36	Plesiak Zofia	1945	x						
37	Heinzel Juliusz	1945						x	
38	Oelke Gottlieb	1945				x			
39	Tomczyk Stefan	1945			x				
40	Cymer	1945				x			

	Katarzyna								
41	Job Artur	1945				x			
42	Krüger Friedrich	1945						x	
43	Michalak Jan	1945		x					
44	Berger Matylda	1945						x	
45	Freitag Stanisława	1945						x	
46	Bloch Alma Paulina	1945						x	
47	Walczak Marian	1945						x	
48	Łyk Gustaw	1945			x				
49	Ruff Albert	1945						x	
50	Jakob Lucyna Alicja	1945						x	
51	Latek Jan	1945		x					
52	Lück Otto	1945						x	
53	Leszczyński Walenty	1945							x
54	Kozłowska Genowefa	1945							x
55	Görlitz Karol	1945						x	
56	Radke Berta	1945		x					
57	Funt Stanisław	1945	x						
58	Graf Antoni	1945							x
59	Schindel Marta	1945				x			
60	Baranowska vel Baron Alfreda	1945						x	
61	Węgliński Zenon	1945	x						
62	Klause Henryk Gustaw	1945						x	
63	Eichmann Marta	1945					x		
64	Herzog Wanda	1945				x			
65	Lange Teodor	1945						x	

66	Ulrich Edward Egon	1945						x	
67	Gortat Waclaw	1945						x	
68	Gortat Maria	1945		x					
69	Kaniewski Kazimierz	1945						x	
70	Faust Teodor	1945						x	
71	Brojer Fryderyk Wilhelm	1945							x
72	Migala Maria	1945							x
73	Wyrobiec vel Wyrobcow Janina vel Johanna	1945				x			
74	Ogiński Stefan	1945						x	
75	Ogińska Jadwiga	1945	x						
76	Stefan Marian	1945							x
77	Jindrich Erwin	1945							x
78	Koch Ernest	1945						x	
79	Kartaj Karol	1945			x				
80	Snowarski Aleksander	1945						x	
81	Kargier Kazimierz	1945						x	
82	Kwiecień Michalina	1945							x
83	Sztelzer Olga	1945				x			
84	Platz Melania	1945				x			
85	Rode Elza	1945	x						
86	Tasch Klara	1945				x			
87	Herzog Melida	1945						x	
88	Antosik Franciszek	1945	x						
89	Deiter Erwin	1945						x	
90	Kurc Bolesława	1945							x
91	Garstka Anna	1945							x

92	Gürtler Leopold	1945				x			
93	Schwalm Eugenia	1945		x					
94	Wilhelm Gertruda	1945							x
95	Broniarczyk Henryk	1945				x			
96	Kowalski Gustaw	1945		x					
97	Kędzierska Helena	1945							x
98	Zasada Franciszka	1945	x						
99	Schumann Feliks	1945							x
100	Schönrock Wanda	1945				x			
101	Szewczyk Piotr	1945	x						
102	Wagner Charlotta	1945				x			
103	Breinert Jan	1945							x
104	Breinert Emma	1945	x						
105	Marek Henryk	1945		x					
106	Dawidow Olga	1945				x			
107	Reinsch Otto	1945				x			
108	Rychter Bronisław	1945				x			
109	Mantaj Rajmund	1945	x						
110	Schulz Olga	1945							x
111	Schmidel Otylia	1946		x					
112	Daszkin Stefan	1945		x					
113	Stencel Hugo	1945		x					
114	Krawczyk Helena	1945	x						
115	Radke Laura	1945				x			
116	Dedecjusz	1945						x	

	Aleksander								
117	Kosińska Kazimiera	1945		x					
118	Nawrocka Wanda	1945		x					
119	Freindorf Alicja	1945	x						
120	Reich Artur Edward	1946		x					
121	Skrobała Józefa	1945							x
122	Markwart Elżbieta	1945	x						
123	Schulz Teodor	1945				x			
124	Andrejew Waldemar	1945	x						
125	Freier Wilhelm	1945							x
126	Fabiańska Eugenia	1946							x
127	Zbrojewska Leokadia	1945				x			
128	Leder Juliusz	1945							x
129	Karasiński Franciszek	1945		x					
130	Heller Freda	1945			x				
131	Pawłowicz Maria	1946		x					
132	Wall Stanisław	1945	x						
133	Lachowicz Rudolf	1945				x			
134	Makowska vel Mohl Melania	1945	x						
135	Leszczyński Edmund	1945							x
136	Limiera Władysław	1945							x
137	Gensch Klara	1946							x
138	Gensch Melania	1946							x

139	Freier Stanisława	1945			x				
140	Nyck Emil	1946					x		
141	Graumann Jan	1945							x
142	Jensch Mia	1945							x
143	Müller Lidia	1946			x				
144	Witkowski Józef	1945							x
145	Witkowska Marta	1945							x
146	Sokół Edward	1946						x	
147	Roth Cezary	1946				x			
148	Roth Elza	1945		x					
149	Cibart Karol	1946							x
150	Gebel Erwin	1946				x			
151	Stelzig Erika Hildegarda	1945							x
152	Herman Wanda	1945	x						
153	Neumacher Jakub	1946						x	
154	Lück Karol	1945		x					
155	Jurk Eugeniusz	1945	x						
156	Salomo Karol August	1946							x
157	Rossnagel Emil	1946				x			
158	Kowalska Helena	1945							x
159	Krolop Józef	1945	x						
160	Petz Hugo	1945							x
161	Stankiewicz Władysław	1945						x	
162	Wojtasik Józef	1946						x	
163	Jokel Józef	1945			x				
164	Szczepaniak Lucyna	1946						x	
165	Jarosz Jan	1946							x
166	Schneider Emil	1946		x					

167	Kulesza Marianna	1946							x
168	Lichtner Bruno Józef	1946							x
169	Werle Waleria Stanisława	1945		x					
170	Marks Erwin Alfons	1946				x			
171	Jöngling Johann	1946				x			
172	Klausner Hugo	1946	x						
173	Kozłowski vel Ziegler Aleksy	1946			x				
174	Schwabe Adolf	1946	x						
175	Ottmann Ryszard	1946		x					
176	Piękna Katarzyna	1946	x						
177	Majer Gottlieb	1946				x			
178	Koss Bogumił	1946		x					
179	Korytkowski vel Gumke Wilhelm Artur	1946	x						
180	Cerbe Juliusz	1945							x
181	Wagner Wilhelm	1946				x			
182	Hundt Wilhelm	1946		x					
183	Hubert Alfred	1946						x	
184	Vogel Alicja Marta	1946			x				
185	Link Jan	1946	x						
186	Koss Paweł	1946							x
187	Bohrt Teodor	1946				x			
188	Günther Zofia	1946	x						
189	Tebus Marta	1946						x	
190	Krumpf Herman	1946				x			
191	Lieske Alfred	1946		x					
192	Strzelecki	1946						x	

	Kazimierz								
193	Lisner vel Lisowski Adolf	1946							x
194	Gulitz Edmund	1946		x					
195	Sauter Józef	1946	x						
196	Pągowska Emilia	1946						x	
197	Gelert Zygmunt	1946		x					
198	Lause Eugeniusz	1946			x				
199	Pidde Oskar	1946				x			
200	Schultz Adela	1946	x						
201	Wojtkowiak Helena	1946							x
202	Bednarek Jan	1946				x			
203	Birkner Reinhold	1946				x			
204	Arndt Alma	1946							x
205	Wenske Linda	1946							x
206	Hansch Frieda	1946							x
207	Foll Antoni	1946	x						
208	Mitsch vel Micz Otto	1946	x						
209	Rodak Marcelli	1946							x
210	Böhmert Jan Edmund	1946			x				
211	Schultz Edward	1946							x
212	Nippe Maks	1946							x
213	Weber Friedrich	1946			x				
214	Mindel Gustaw	1946	x						
215	Skopiński Bolesław	1946	x						
216	Scheffler Gerhard	1946							x
217	Sowińska Małgorzata	1946							x

218	Rosiak Józefa	1946							x
219	Plóciennik Zofia	1946							x
220	Fiebich Adolf	1946							x
221	Krüger Adolf	1946							x
222	Łagiewczyk Edward	1946							x
223	Kittel Oskar	1946				x			
224	Maier Alfons Cäsar	1946		x					
225	Keller Józef	1946							x
226	Gabara Stanisław	1946							x
227	Putka Franciszek	1946							x
228	Buda Leon	1946		x					
229	Kramp Marta (1)	1946		x					
230	Kramp Marta (2)	1946		x					
231	Zajac Alfons	1946						x	
232	Berg vel Góra Teodor	1946	x						
233	Gahlert Erwin	1946				x			
234	Restewny Stefan	1946							x
235	Gürtler vel Tłuchowska Maria	1946						x	
236	Rojek Antoni vel Aleksander	1946							x
237	Prymas Wilhelm	1946							x
238	Langner Bronisław	1946	x						
239	Schulz Otto	1946	x						
240	Hekert Władysław	1946	x						
241	Kroll Johann	1946		x					

242	Schrot Leopold	1946		x					
243	Müller Andrzej	1946			x				
244	Helzel Melida	1946	x						
245	Łągiewczyk Edward	1946							x
246	Bachert Antoni	1946							x
247	Süss Erhard	1946			x				
248	Iwanow Mikołaj	1946							x
249	Sokołowski vel Falkner Ignacy vel Maks	1946							x
250	Świątek Edmund	1946							x
251	Milczarek Stanisław	1946	x						
252	Lederer Roland	1946		x					
253	Ziółkowski Józef	1946		x					
254	Mayer Edmund	1946			x				
255	Trębacki Stanisław	1946							x
256	Kernich Hugo	1946		x					
257	Radke Helmut	1946				x			
258	Eliasch Karolina	1946	x						
259	Fleiszer vel Fleischer Bronisław vel Bruno Adolf	1946		x					
260	Franz Alfons	1946				x			
261	Grudzińska Felicja	1946							x
262	Lapp Oskar	1946							x
263	Mitke Tabea	1946		x					
264	Ekkert Edward	1946		x					
265	Krüger Zygmunt	1946							x
266	Vockrodt	1946		x					

	Ryszard Edward								
267	Gildner Hugo	1946	x						
268	Maib Berthold	1946							x
269	Berger Gustaw	1946						x	
270	Kaiser Oskar	1946		x					
271	Nuc Bronisław	1946		x					
272	Heinrich Artur Juliusz	1946		x					
273	Wagner Alfred	1946			x				
274	Glaser Konstanty	1946						x	
275	Hausch Adolf	1946		x					
276	Kuk Ryszard	1946		x					
277	Kriegel Artur Rudolf	1946	x						
278	Michel Alma	1946							x
279	Okrój Leon	1946			x				
280	Renc Erwin	1946			x				
281	Leszczyński Stanisław	1946						x	
282	Nawrocka Wanda	1946							x
283	Petrich Michael	1946				x			
284	Rode Adolf	1946							x
285	Grun Erich	1946	x						
286	Resselt Julian	1946				x			
287	Schwan Artur	1946		x					
288	Werle Filip	1946							x
289	Freund Genowefa	1946	x						
290	Wagner Alfons	1946	x						
291	Arndt Aleksander	1946	x						
292	Włodarski Józef	1946	x						
293	Wertich Władysław	1946			x				

294	Böhm Franciszek	1946		x					
295	Karnecki Karol	1946							x
296	Krüger Emil	1946	x						
297	Olejniczak vel Öhler Bolesław	1946	x						
298	Schwarz Helena Isabella	1946				x			
299	Iskrzycki Roman	1946	x						
300	Koszalkiewicz Hieronim	1946		x					
301	Baron Paul	1946	x						
302	Czerniak Maksymilian	1946				x			
303	Grüning Michał	1946		x					
304	Reger vel Regedziński Teodor	1946		x					
305	Schultz Hermann	1946							x
306	Bräjer Otto	1946							x
307	Buchholtz Erich	1946							x
308	Falker Rudolf	1946	x						
309	Kunkiel Janina	1946							x
310	Pydde Karol Robert	1946	x						
311	Siber Edmund	1946	x						
312	Szarlat Zofia	1946						x	
313	Studzianny Henryk	1946				x			
314	Gielicz Walentyna	1946						x	
315	Schmidt Adolf Teodor	1946		x					
316	Birkner vel Brzeziński	1946	x						

	Alfons								
317	Schwartz Rudolf	1946		x					
318	Scharf Erwin Robert	1946							x
319	Babiński Leon	1946				x			
320	Kaczorowska Helena	1946							x
321	Zypel Ewald	1946	x						
322	Franz Józef	1946		x					
323	Stein Johann	1946	x						
324	Michalska Janina	1946							x
325	Raich Roman	1946			x				
326	Kirschner Andrzej	1946							x
327	Meier Emma	1946				x			
328	Kaczmarek Eugeniusz	1946	x						
329	Betker Ludwik	1946	x						
330	Klink Aleksander	1946	x						
331	Albertin Erwin	1946		x					
332	Simon Adolf	1946	x						
333	Ketter Aleksander	1946		x					
334	Szwander Hugo	1946							x
335	Kowalski vel Schmidt Karol	1946		x					
336	Schwartz Zygmunt	1946		x					
337	Braunseis Edward	1946				x			
338	Krüger vel Wiaderek Alicja	1946							x
339	Netzel Erwin	1946		x					
340	Neumann	1946		x					

	Edward								
341	Piltz Alojzy	1946	x						
342	Seidel Ludwig	1946	x						
343	Welke Oskar	1946	x						
344	Schenkenberg Reinhold	1946		x					
345	Stroschein Wilhelm Daniel vel Daniel Willi	1946	x						
346	Roguszewski Eugeniusz	1946				x			
347	Wendland Józef	1946	x						
348	Zdanowska Władysława	1946							x
349	Galert August	1946	x						
350	Taborek Czesław	1946							x
351	Sommer Ignacy	1946							x
352	Selin Oskar	1946	x						
353	Ostrowski Mieczysław	1946							x
354	Abraham Karol	1946	x						
355	Seemann Johann	1946	x						
356	Żelgowski Mieczysław	1946							x
357	Böhme Artur	1946		x					
358	Manios Józef	1946							x
359	Kierpal Alojzy	1946							x
360	Wichek Artur	1946	x						
361	Kifer Jan	1946							x
362	Loos Olga	1946						x	
363	Starczyński Stanisław	1946							x
364	Kummer Edward	1946		x					

365	Gottbeck Zofia Janina	1946		x					
366	Lubińska Marta	1945						x	
367	Burzyński Jan	1945						x	
368	Pfützner vel Kałuża vel Kałużewska Joanna	1945				x			
369	Przychocki Władysław	1945				x			
370	Schultz Łucja	1945				x			
371	Berlik Franz	1945	x						
372	Kramp Rudolf	1945						x	
373	Szulc Zygmunt	1946				x			
374	Michel Herman	1946				x			
375	Klinke Adam	1946	x						
376	Hochman Jan Adolf	1946				x			
377	Wirsch Otto	1946					x		
378	Luteracki Wacław	1946						x	
379	Sączawa Aleksander	1946						x	
380	Lazis Elisabeth	1946						x	
381	Belke Herta	1945						x	
382	Mitleiner Alfons	1946			x				
383	Orłowski vel Adler Adolf	1945						x	
384	Baško Stanisław	1946							x
385	Bajer Sydonia	1945						x	
386	August Edward	1945						x	
387	Murlikiewicz Wiktor	1945	x						
388	Bauer Józef	1945						x	
389	Tschadek	1945				x			

	Erwin								
390	Netzel Lidia	1945						x	
391	Krauze Antoni	1945							x
392	Neuman Leon	1945						x	
393	Wegner Hugo	1946						x	
394	Cerecki Tadeusz Teodor	1945					x		
395	Bańkowska Zofia Jadwiga	1945						x	
396	Fibich Marta	1946	x						
397	Schwemm Jakub	1946							x
398	Günther Willi	1946						x	
399	Zieliński Tadeusz	1946						x	
400	Figur Oskar Bertold	1946						x	
401	Grulke Gustaw	1946						x	
402	Walter Alfons	1946						x	
403	Ćwikła Emilia	1946						x	
404	Schmidt Berthold	1946	x						
405	Röster Maks	1946							x
406	Busch Teodor	1946							x
407	Wilhelms Alfred	1945						x	
408	Bergmann Paweł	1946						x	
409	Fuchler Jan	1946						x	
410	Fraszke Reinhold	1946						x	
411	Skrętowski Stefan	1945						x	
412	Adamus Jan	1945						x	
413	Wiśniewski Józef	1945						x	
414	Hausmann Gustaw	1945						x	

415	Rydel Józef	1945				x			
416	Kiciński Stefan	1946						x	
417	Knobloch Edmund	1946				x			
418	Potocka Kamila	1946						x	
419	Israel Bruno	1946						x	
420	Roth Waldemar	1946				x			
421	Minor Antonina	1946				x			
422	Pustelnik Zenon	1945						x	
423	Hoffman Adolf	1945				x			
424	Kirschstein Artur Teodor	1945				x			
425	Walter Juliusz Hugo	1946				x			
426	Jędrykowski Władysław	1946						x	
427	Bernstein Erwin	1946				x			
428	Franz Teodor	1946						x	
429	Gernandt Teodor	1946				x			
430	Łubisz Tatiana	1946						x	
431	Łubisz Feliks Bolesław	1946							x
432	Hoff Alfons	1946				x			
433	Joachimiak Franciszek	1946				x			
434	Marchwat Józefa	1946				x			
435	Willi Hermann	1946	x						
436	Kawa Bolesław Józef	1946						x	
	Razem		75	64	24	66	5	100	102

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w pow. miejskim łódzkim - mieście wydzielonym Łodzi. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 436 osobom. Chronologicznie 176 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 260 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 75 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 64 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 24 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, w 66 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 100 osób skazano na karę śmierci, a 102 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 100 wyroków śmierci 64 zapadły w 1945 r., a 36 zapadło w 1946 r. W powiecie miejskim łódzkim - mieście wydzielonym Łodzi oskarżonych było 314 mężczyzn i 122 kobiety.

Łódź pow. wiejski (Landkreis Litzmannstadt)

Tabela nr 22: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wiejskim łódzkim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Urbaniak Józef	1945						x	
2	Hintz August	1945						x	
3	Schulz Gustaw	1945						x	
4	Wilamek Władysław	1945				x			
5	Kunert Lidia	1945						x	
6	Graf Antoni	1945							x
7	Frinker Wilhelm	1945						x	
8	Parcik Lidia	1945						x	
9	Mittmann	1945	x						

	Oskar								
10	Stefan Marian	1945							x
11	Brodehl Eli	1945		x					
12	Becker Herman	1945						x	
13	Ender Adolf	1945				x			
14	Meisner Hermann	1945					x		
15	Freede Heinrich	1945						x	
16	Lipiński Józef	1945							x
17	Rode Elza	1945	x						
18	Krüger Lina	1945	x						
19	Rode Edward	1945						x	
20	Reiter August	1945	x						
21	Abraham Alfred	1945						x	
22	Damitz Gustaw	1945						x	
23	Kruszel Julian	1945	x						
24	Mataj Zelinda	1945	x						
25	Mataj Fryderyk	1945							x
26	Hartwig Adolf	1945	x						
27	Kublik Martin	1945						x	
28	Loszek Wacława	1945	x						
29	Radke Henryk	1945							x
30	Lange Eryk	1945				x			
31	Zink Erwin	1945						x	
32	Gust Gottlieb	1945	x						
33	Kübler Elza	1945						x	
34	Koht Juliusz	1945				x			
35	Schultz Adolf	1945							x
36	Riemer Samuel	1945						x	
37	Szulc Karol	1945	x						
38	Stein Reinhold	1945	x						
39	Pubans	1945						x	

	Gustaw								
40	Bohrt August	1945			x				
41	Fabiańska Eugenia	1946							x
42	Chyliński Adam	1945							x
43	Petrych Aleksy	1945			x				
44	Ujma Klara	1945				x			
45	Scheffler Bruno	1945							x
46	Kotynia Franciszek	1945							x
47	Marcinkiewicz Janina	1945	x						
48	Jania Tadeusz	1946							x
49	Jöngling Johann	1946				x			
50	Henke Edmund	1946				x			
51	Reich Robert	1946							x
52	Stibban Hugo	1946	x						
53	Vogel Alicja Marta	1946			x				
54	Irke Juliusz	1945							x
55	Schwandt Natalia	1946	x						
56	Weiss Adolf	1946	x						
57	Lisner vel Lisowski Adolf	1946							x
58	Tomas Maria	1946	x						
59	Strohschein Rudolf	1946	x						
60	Lehman Robert	1946							x
61	Klein Jan	1946							x
62	Arndt Alma	1946							x
63	Eihorst Johann	1946		x					
64	Pufal Herbert	1946	x						

65	Rimpel Oskar	1946	x						
66	Weber Friedrich	1946			x				
67	Nitschke Berthold	1946		x					
68	Nitschke Reinhold	1946						x	
69	Czeszek Marian	1946	x						
70	Kochaniak Henryk	1946							x
71	Krünke Hugo	1946						x	
72	Probek Jan	1946							x
73	Cieciorowski Józef	1946							x
74	Jóźwiak Jan	1946							x
75	Kaczmarek Franciszek	1946	x						
76	Radke Helmut	1946				x			
77	Eschner Cecylia	1946							x
78	Rahm Leopold	1946			x				
79	Pękowski Adam	1946							x
80	Grams Karol	1946	x						
81	Trellenberg Jan	1946						x	
82	Kaźmierczak Genowefa	1946							x
83	Maas Edmund	1946						x	
84	Krüger Zygmunt	1946							x
85	Zajac Jan	1946							x
86	Wirth Johann	1946							x
87	Rode Gottlieb	1946	x						
88	Glaser Konstanty	1946						x	
89	Schmidt vel Kowalski	1946							x

	Adolf vel Rudolf								
90	Frajtak Jan	1946		x					
91	Perwin Rudolf	1946		x					
92	Koch Henryk	1946	x						
93	Jende Reinhold	1946							x
94	Koch Jerzy	1946							x
95	Petrich Michael	1946				x			
96	Rode Adolf	1946							x
97	Elke Bertold	1946	x						
98	Bartłomiejczyk Feliks	1946							x
99	Dreger Otto	1946							x
100	Graf Albert	1946				x			
101	Łabuda Roman	1946	x						
102	Podolski Adolf	1946							x
103	Schultz Alfred	1946		x					
104	Schehinger Ferdynand	1946	x						
105	Zerfass Robert	1946		x					
106	Abraham Adolf	1946							x
107	Bernhardt Marta	1946							x
108	Banasiak Marianna	1946						x	
109	Hellwig Maksymilian	1946		x					
110	Zypel Ewald	1946	x						
111	Stein Johann	1946	x						
112	Rogowski Henryk	1946							x
113	Rau Roman	1946							x
114	Fercho Edmund	1946		x					
115	Peć Augustyna	1946							x
116	Krüger	1946	x						

	Wilhelm								
117	Richter Alfons	1946		x					
118	Zawiślak Maria	1946	x						
119	Plagens Waldemar	1946				x			
120	Öelke Teodor	1946	x						
121	Glass Wilhelm	1946		x					
122	Keiter Dawid	1946	x						
123	Puppe Eryk	1946							x
124	Różalska Leokadia	1946							x
125	Sager Teodor Maks	1946							x
126	Zeifert Artur	1946	x						
127	Bauer Alfons	1946		x					
128	Melcer Oskar	1946						x	
129	Günther Willi	1946						x	
130	Bergmann Paweł	1946						x	
131	Fuchler Jan	1946						x	
132	Skrętowski Stefan	1945						x	
133	Adamus Jan	1945						x	
134	Wiśniewski Józef	1945						x	
135	Hausmann Gustaw	1945						x	
136	Tursz Erwin	1946				x			
137	Frąckiewicz Halina	1946						x	
138	Hackbert August	1946				x			
139	Krampitz Karol	1946				x			
140	Łubisz Tatiana	1946						x	
141	Bajer Reinhold	1946				x			
	Razem		34	12	5	15	1	32	42

Powyższa tabela odzwierciedla strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wiejskim łódzkim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 141 osobom. Chronologicznie 51 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 90 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 34 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 12 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, w 15 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 32 osoby skazano na karę śmierci, a 42 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 32 wyroków śmierci 20 zapadło w 1945 r., a 12 zapadło w 1946 r. W powiecie wiejskim łódzkim oskarżonych było 117 mężczyzn i 24 kobiety.

Ostrów Wielkopolski (Ostrowo)

Tabela nr 23: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. ostrowskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Orzeł Roman	1945							x
2	Pszeniczny Wincenty	1945							x
3	Kohla Paweł	1945							x
4	Wojtczak Władysław	1946							x
5	Kałużna Jadwiga	1946							x
6	Rybka Józef	1946							x
7	Kubica Franciszek	1946							x
8	Bączkiewicz	1946						x	

	Hipolit								
9	Jeziorek Jan	1946							x
10	Wadepohl Marta	1946							x
	Razem		0	0	0	0	0	1	9

Powyższa tabela ukazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie ostrowskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 10 osobom. Chronologicznie 3 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 7 orzeczeń zapadło w 1946 r. W powiecie ostrowskim nie orzeczono żadnej kary więzienia. 1 osobę skazano na karę śmierci, a 9 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wyrok śmierci zapadł w 1946 r. W powiecie ostrowskim oskarżonych było 8 mężczyzn i 2 kobiety.

Sieradz (Schieratz)

Tabela nr 24: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. sieradzkim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Wołowicz Michał	1945							x
2	Sawicka Janina	1945							x
3	Wroński Józef	1945							x
4	Nowak Lidia	1946							x
5	Schulz Reinhold	1945						x	
6	Jeger Karolina	1945						x	

7	Mańkowski Józef	1945						x	
8	Gałka Marianna	1946							x
9	Cyrański Stefan	1946							x
10	Kurzawa Józef	1946							x
11	Flut Marian	1946							x
12	Górna Janina	1946							x
13	Rzeszewski Zygmunt	1946							x
14	Olejniki Walenty	1946							x
15	Puławski Kazimierz	1946							x
16	Grela Ludwik	1946							x
17	Olejniki Józef	1946							x
18	Marczewski Antoni	1946							x
19	Palma Bronisław	1946							x
20	Majewski Franciszek	1946							x
21	Kosicki Tadeusz	1946							x
22	Nogala Ignacy	1946							x
23	Osmulski Ksawera	1946							x
24	Kozicki Leon	1946							x
25	Miller Antoni	1946							x
26	Kikowski Marian	1946							x

27	Ślipek Franciszek	1946							x
28	Świderski Tomasz	1946							x
29	Góralczyk Franciszek	1946							x
30	Mrowiński Franciszek	1946							x
31	Jasek Stanisław (I)	1946							x
32	Jasek Stanisław (II)	1946							x
33	Cyganek Władysław	1946							x
34	Machała Stanisław	1946							x
35	Karbowski Stefan	1946							x
36	Świt Zygmunt	1946							x
37	Świt Stanisław	1946							x
38	Ziarniak Jan	1946							x
39	Czajkowski Władysław	1946							x
40	Siwy vel Grauer Jan	1946							x
41	Pawlak Józef	1946							x
42	Dominiak Stanisław	1946							x
43	Gogulski Władysław	1946							x
44	Śledziński Stanisław	1946							x
45	Śledzińska Maria	1946							x

46	Grün Franciszek	1945				x			
47	Götze Berthold	1945	x						
48	Martyński Józef	1946		x					
49	Markiewicz Alojzy	1946	x						
50	Schulz Teodor	1945				x			
	Razem		2	1	0	2	0	3	42

Powyższa tabela wyjaśnia strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie sieradzkim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 50 osobom. Chronologicznie 9 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 41 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 2 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 3 osoby skazano na karę śmierci, a 42 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wszystkie 3 wyroki śmierci zapadły w 1945 r. W powiecie sieradzkim oskarżonych było 43 mężczyzn i 7 kobiet.

Turek (Turek)

Tabela nr 25: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. tureckim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Geisler Agnieszka	1946							x
2	Martin Adolf Wilhelm	1945							x

	Aleksander								
3	Brząkała Piotr	1946							x
4	Janaszekiewicz Antoni	1945							x
5	Chrzęściewski Tadeusz Bolesław	1946							x
6	Tusiński Stanisław	1946						x	
7	Piestrzyński Stanisław	1946							x
8	Kowalczyk Tadeusz	1946							x
9	Rybka Józef	1946							x
10	Rogalska Regina Eugenia	1946							x
11	Kasprzak Janina	1945						x	
12	Arndt Martha	1945		x					
13	Stübner Hulda	1945		x					
14	Grek Jakub	1946	x						
15	Hajn Otto	1946		x					
16	Kowalska Helena	1946							x
17	Okrój Leon	1946			x				
	Razem		1	3	1	0	0	2	10

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie tureckim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 17 osobom. Chronologicznie 5 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 12 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia do 3 lat, w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat. Ponadto 2 osoby skazano na karę śmierci, a 10 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z obu wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r. i 1 zapadł w 1946 r. W powiecie tureckim oskarżonych było 11 mężczyzn i 6 kobiet.

Wieluń (Welungen)

Tabela nr 26: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wieluńskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Engler Helena	1945						x	
2	Żmuda Leon	1945							x
3	Musialski Paweł	1945							x
4	Kręzel Feliks	1945							x
5	Ekiert Piotr	1946							x
6	Podeszwa Jan	1946							x
7	Tyc Franciszek	1946							x
8	Wolny Józef	1946						x	
9	Urbanek Franciszek	1946							x
10	Galasiński Mieczysław	1946							x
11	Grzejdziak Władysław	1946							x
12	Ochej Franciszek	1946							x
13	Gatting Ewald	1946							x
14	Sikora Franciszek	1946							x
15	Czarnecki	1945		x					

	Tadeusz								
16	Szymczak Stefan	1946							x
17	Salzwedel Erwin	1946							x
18	Lesner Emma	1946						x	
19	Trellenberg Jan	1946						x	
20	Kuźnicki Leon	1946						x	
	Razem		0	1	0	0	0	5	14

Powyższa tabela zaznacza ze strukturą procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wieluńskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 20 osobom. Chronologicznie 5 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 15 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat. Ponadto 5 osób skazano na karę śmierci, a 14 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 5 wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r., a 4 zapadły w 1946 r. W powiecie wieluńskim oskarżonych było 18 mężczyzn i 2 kobiety.

8. Procesy osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie dokonane na terenie byłej Rejencji Poznańskiej (głównie przed Specjalnym Sądem Karnym w Poznaniu).

8.1. Rejencja Poznańska (Regierungsbezirk Posen).

Rejencja Poznańska została utworzona na mocy *Dekretu Adolfa Hitlera z 8 października 1939 r. o strukturze i zarządzie ziem wschodnich*.⁸²⁹

Rejencja Poznańska była pod względem powierzchni najrozleglejszą jednostką administracyjną w tzw. „Kraju Warty”. Jej powierzchnia wynosiła blisko 15 420 km².⁸³⁰ Stolicą rejencji był Poznań. Obszar rejencji został podzielony na powiaty, których kształt nie odbiegał zasadniczo od kształtu powiatów II Rzeczypospolitej w sierpniu 1939 r. Różnicę stanowiło pomniejszenie powiatu wiejskiego poznańskiego o obszary włączone w skład Poznania i tym samym powiększenie powiatu miejskiego poznańskiego.⁸³¹

Tak więc Rejencja Poznańska, która uformowała się w swoim kształcie do listopada 1939 r. i przetrwała w nim do końca okupacji w 1945 r., składała się z 17 powiatów wiejskich (Landkreise) i 1 powiatu miejskiego (Stadtkreis). Na czele rejencji stał prezes (Regierungspräsident), do zarządzania zaś powiatami wiejskimi ustanowiono starostów (Landraten), a powiatem miejskim burmistrza (Bürgermeister) z urzędową nazwą nadburmistrza (Oberbürgermeister).⁸³²

W celu scalenia funkcji kierowniczej administracji państwowej na szczeblu rejencji z przywództwem rejencyjnej organizacji partyjnej, prezesom rejencji powierzone zostały funkcje inspektorów obwodowych NSDAP (Gauinspekteur der NSDAP).⁸³³

Prezesem Rejencji Poznańskiej przez cały okres okupacji był SS-Standartenführer (od listopada 1943 r. SS-Brigadeführer) - pochodzący z Gdańska - dr Viktor Böttcher (od września 1939 r. do lutego 1945 r.).⁸³⁴

U podstaw tworzenia się aparatu policyjnego w Rejencji Poznańskiej stało przybycie 11 września 1939 r. do Nowego Tomyśla i do Międzychodu, a 12 września 1939 r. do

---

⁸²⁹ *Erlass des Führers und Reichskanzlers über Gliederung und Verwaltung der Ostgebiete vom 8. Oktober 1939*, [w:] *Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939, zweites Halbjahr*, Berlin 1939, s. 2042-2043; zob. też: K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 84-88; zob. też: *Dekret A. Hitlera o organizacji i administracji wschodnich terytoriów włączonych do Rzeszy* [nr 66], [w:] *Sprawa polska...*, s. 107-109.

⁸³⁰ Zob.: Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 9, według stanu z 1 stycznia 1941 r.

⁸³¹ *Tamże*, s. 7-8; zob.: S. Waszak, *Bilans...*, s. 484.

⁸³² *Erlass des Führers...*, [w:] K. M. Pospieszalski, *Hitlerowskie...*, s. 84-88; zob. Cz. Łuczak, *Pod niemieckim...*, s. 7-8.

⁸³³ Zob.: M. Cygański, *Działalność...*, s. 198; zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 18; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 80.

⁸³⁴ AIPN Po 3/565 t. 1, *Gau-Amtsblatt (do użytku wewnętrznego)*, Posen 1940, s. 4; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 80.

Poznania nowoutworzonej (9 września 1939 r.) grupy operacyjnej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa nr VI (Einsatzgruppe der Sicherheitspolizei und des SD - EG VI) pod dowództwem SS-Oberführera Ericha Naumanna. Grupa ta, po wkroczeniu do Poznania, założyła swój sztab w gmachu „Domu Żołnierza” w Poznaniu. Byli tam już co prawda - przybyli dzień wcześniej - funkcjonariusze EG III (dowodzonej przez SS-Obersturmbannführera dr. Hansa Fischera), reprezentowanej przez oddział operacyjny nr 1 (Einsatzkommando - EK 1/III) dowodzony przez SS-Hauptsturmführera dr. Wilhelma Schrapwinkla. EK 2/III pod dowództwem SS-Hauptsturmführera Fritza Liphardta, rozlokowało się na terenie przyszłej Rejencji Poznańskiej w ten sposób, że utworzyło filie w Lesznie (już ok. 4 września 1939 r.) i w Rawiczu. Po przybyciu do Poznania EG VI utworzyła filie i posterunki w Szamotułach, w Wolsztynie, w Kościanie, w Gostyniu, w Rawiczu, w Środzie Wielkopolskiej, we Wrześni, w Jarocinie, w Śremie i w Pleszewie, oba oddziały operacyjne EG III podążyły zaś w kierunku Łodzi.⁸³⁵

Ostatecznie EG VI rozlokowała się na terenie późniejszej Rejencji Poznańskiej w ten sposób, że oddział operacyjny nr 1 (EK 1/VI) dowodzony przez SS-Sturmbannführera Gerharda Flescha objął swoim działaniem jej część południową, natomiast w części północnej z Poznaniem funkcjonował oddział operacyjny nr 2 (EK 2/VI) pod dowództwem SS-Sturmbannführera Franza Sommera. Przez pewien okres (niemal do końca października 1939 r.) dowództwu EG VI został podporządkowany działający w północnych powiatach późniejszej Rejencji Poznańskiej oddział operacyjny nr 1 (EK 1/V) dowodzony przez SS-Sturmbannführera dr. Heinza Gräfe, będący w składzie EG V pod dowództwem SS-Standartenführera Ernsta Damzoga. Kierownictwo grupy i sztaby oddziałów miały swoją siedzibę w Poznaniu. W terenie utworzono placówki zamiejscowe zwane pododdziałami (Unterkommandos), w skład których wchodziły posterunki (Posten). Obszar działania tych ostatnich pokrywał się mniej więcej z terenem powiatu. Szef EG VI SS-Oberführer Erich Naumann jeszcze 15 listopada 1939 r. przebywał w Poznaniu.⁸³⁶

20 listopada 1939 r. grupy operacyjne policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa zostały rozwiązane, a funkcjonariusze Gestapo, Kripo i SD, z których się one składały, stali się personelem stacjonarnych placówek tych formacji. Członkowie sztabu EG VI stali się sztabowcami inspektora policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa w tzw. „Kraju Warty”, rezydującego w Poznaniu SS-Brigadeführera Ernsta Damzoga. Funkcjonariusze

⁸³⁵ Zob.: J. Böhlér, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, 54-57 i 234; zob.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie...*, s. 344-345; zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 8-11.

⁸³⁶ Zob.: J. Böhlér, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, 54-57 i 234; zob.: Ł. Gładysiak, *Zabijajcie...*, s. 344-345; zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 8-11.

Gestapo z oddziału operacyjnego nr 2 (2/VI) pod dowództwem SS-Sturmbannführera Franza Sommera zostali przydzieleni do Kierowniczego Urzędu Tajnej Policji Państwowej (Staatspolizeileitstelle) w Poznaniu. Z pozostałych w Rejencji Poznańskiej oddziałów operacyjnych zostały utworzone placówki Gestapo, Kripo i SD. Należy dodać, że Staatspolizeileitstelle w Poznaniu jako centrala dla całego Okręgu Rzeszy „Kraj Warty”, po likwidacji 1 listopada 1943 r. Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeistelle) w Inowrocławiu, objęła swym zasięgiem działania większą część Rejencji Inowrocławskiej. Odtąd placówka zamiejscowa (Aussendienststelle) w Inowrocławiu i analogiczna placówka w Gnieźnie, obejmujące powiaty inowrocławskie (miejski i wiejski), gnieźnieńskie (miejski i wiejski), szubiński, zniński, wągrowiecki i mogileński, podlegały Kierowniczemu Urzędowi Tajnej Policji Państwowej (Staatspolizeileitstelle) w Poznaniu.⁸³⁷

Pierwszym szefem Kierowniczego Urzędu Policji Państwowej (Staatspolizeileitstelle) w Poznaniu został SS-Sturmbannführer i radca rejencyjny (Regierungsrat) Helmut Bischoff (od listopada 1939 r. do października 1941 r.), dotychczasowy dowódca oddziału operacyjnego nr 1 (EK 1/IV) z EG IV. Jego następcą został SS-Obersturmbannführer i radca rejencyjny (Regierungsrat) dr Heinz Karl Stossberg (od października 1941 r. do września 1944 r.). Po nim komendantem policji bezpieczeństwa (Kommandeur der Sicherheitspolizei) tzn. funkcji powstałej z połączenia - na podstawie okólnika Szefa RSHA Ernsta Kaltenbrunnera z 17 sierpnia 1944 r. - urzędów Gestapo i Kripo został SS-Obersturmbannführer i nadradca rejencyjny (Oberregierungsrat) dr Karl Pütz (od września 1944 r. do stycznia 1945 r.). Na kilka dni przed wkroczeniem do Poznania wojsk radzieckich komendantem policji bezpieczeństwa został mianowany SS-Obersturmbannführer dr Lange. Personel poznańskiego urzędu Gestapo liczył ponad 200 pracowników.⁸³⁸

W Rejencji Poznańskiej powstało 5 urzędów policji kryminalnej (Kripo): Kierowniczy Urząd Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeileitstelle) w Poznaniu oraz 4 placówki terenowe (Gemeindekriminalabteilungen) w Kościanie, w Krotoszynie, w Lesznie i w Rawiczu. Urzędy Kripo powstawały w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 7500. Kierowniczy Urząd Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeileitstelle) w Poznaniu spełniał funkcje koordynujące i nadzorcze w stosunku do całego aparatu policji kryminalnej w tzw. „Kraju Warty” oraz był bezpośrednią władzą zwierzchnią dla placówek terenowych w Rejencji

---

⁸³⁷ Zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 10-15 i 31-32; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s.47 i 57; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 478; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 121-130.

⁸³⁸ Zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 10-15 i 31-32; zob.: J. Sziling, *Polityka...*, s.47 i 57; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 478; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 121-130.

Poznańskiej. Za sprawy administracyjne Kripo w rejencji odpowiadał jej prezes jako wyższa władza policyjna.⁸³⁹

Po reorganizacji policji kryminalnej przez Heinricha Himmlera, który 24 sierpnia 1943 r. został mianowany Ministrem Spraw Wewnętrznych III Rzeszy, na mocy okólnika z 9 października 1943 r. placówki terenowe (Gemeindekriminalabteilungen) zostały przekształcone w ekspozytury (Kriminal-Aussendienststellen), które zatrudniały powyżej 10 osób oraz posterunki pozamiejscowe (Kriminal-Aussenposten), zatrudniające do 10 osób. Reorganizacja ta miała na celu wyzwolenie Kripo spod gospodarczego i personalnego zwierzchnictwa Prezydenta Policji (Polizeipräsident) w Poznaniu. W praktyce zwierzchnictwo to było czysto iluzoryczne, a po 9 października 1943 r., instrukcje i rozkazy Kripo otrzymywała wyłącznie z RSHA. Powiązania Urzędu Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeistelle) z Prezydium Policji (Polizeipräsidium) po reorganizacji Kripo ograniczyły się do przekazywania informacji dotyczących spraw z obszaru działalności państwowych zarządów policji i wszelkich organów policji porządkowej. Na mocy okólnika szefa RSHA z 17 sierpnia 1944 r. został utworzony w Poznaniu urząd komendanta policji bezpieczeństwa (Kommandeur der Sicherheitspolizei), który połączył organizacyjnie Gestapo i Kripo w jeden organizm, przy zachowaniu dotychczasowego podziału funkcji i zadań każdego z nich. Krok ten wyzwolił całkowicie Kripo z wszelkich prawno-organizacyjnych powiązań z Prezydium Policji (Polizeipräsidium) w Poznaniu.⁸⁴⁰

Szefem Kierowniczego Urzędu Policji Kryminalnej (Kriminalpolizeileitstelle) w Poznaniu był SS-Sturmbannführer i dyrektor kryminalny (Kriminaldirektor) Weitzel (od końca 1939 r. do pocz. lipca 1942 r.), a po nim SS-Sturmbannführer i dyrektor kryminalny (Kriminaldirektor) Hugo Krüger (od pocz. lipca 1942 r. do sierpnia 1944 r.).⁸⁴¹

W listopadzie 1939 r. w Poznaniu powstała i objęła swym zasięgiem cały obszar Rejencji Poznańskiej Służba Bezpieczeństwa (Sicherheitsdienst - SD). Struktura SD w Rejencji Poznańskiej nosiła nazwę Nadodcinka (lub Odcinka Kierowniczego) SD w Poznaniu (SD-Leitabschnitt Posen) i składała się z głównej placówki SD w Poznaniu (SD-Leitabschnitt Posen) oraz 6 ekspozytur terenowych (Aussenstellen) w Chodzieży, w Jarocinie, w Lesznie, w Środzie Wielkopolskiej, w Szamotułach i w Wolsztynie. Od 1 października 1942 r., kiedy to została zawieszona działalność SD-Abschnitt w Inowrocławiu, Odcinek Kierowniczy SD (SD-Leitabschnitt) w Poznaniu przejął placówkę zamiejscową w Inowrocławiu wraz z

---

⁸³⁹ Zob.: M. Cygański, *Policja...*, s. 31; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 131-132.

⁸⁴⁰ Zob.: M. Cygański, *Policja...*, s. 33-36; zob.: M. Kaczmarek, *Organizacja...*, s. 14; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 133.

⁸⁴¹ Zob.: M. Cygański, *Policja...*, s. 39; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 133-134.

placówką w Gnieźnie. Przez krótki okres, do lata 1944 r. istniały placówki terenowe w Grodzisku Wielkopolskim i w Międzychodzie.⁸⁴²

Szefami Odcinka Kierowniczego (SD-Leitabschnitt) w Poznaniu byli: SS-Sturmbannführer Albert Rapp (od listopada 1939 r. do kwietnia 1940 r.), dotychczasowy kierownik SD w sztabie EG VI,⁸⁴³ po nim SS-Sturmbannführer i radca rejencyjny (Regierungsrat) dr Rolf Heinz Höppner (od kwietnia 1940 r. do 1 lipca 1944 r.) oraz SS-Sturmbannführer Wolff Koch (od 1 lipca 1944 r. do lutego 1945 r.).⁸⁴⁴

---

⁸⁴² Por.: T. Bojanowski, *Łódź...*, s. 103; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 138-139

⁸⁴³ Zob.: J. Böhrer, K. M. Mallmann, J. Matthäus, *Einsatzgruppen...*, s. 42; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 74; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 139.

⁸⁴⁴ Zob.: K. M. Mallmann, „Rozwiązać...”, s. 91; zob.: M. Rutowska, *Nazistowski terror w Kraju Warty (1939-1945)*, [w:] „Dziś za jednego Niemca, śmierć poniesie 50 Polaków”. *Materiały konferencji popularnonaukowej w Zgierzu 20 III 2012 r.*, pod red.: J. Wróbla, Łódź 2013, s. 21; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 59, 74 i 79; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 139-140.

8.2. Przykłady procesów osób skazanych za zbrodnie popełnione na terenie Rejencji Poznańskiej.

Specjalne sądy karne (z nielicznymi wyjątkami prawie wyłącznie - jak to zostało powiedziane w innej części niniejszej pracy - SSK w Poznaniu) w krótkim okresie swego faktycznego funkcjonowania - przez niecałe 2 lata (pierwsze rozprawy miały miejsce na początku 1945 r., a ostatnie pod koniec 1946 r.) - zdołały osądzić 584 osoby - które były oskarżone o popełnienie zbrodni na terenie Rejencji Poznańskiej - w 519 procesach. Liczba procesów jest mniejsza od sumy oskarżonych dlatego, że w niektórych przypadkach jednym postępowaniem karnym objęte było kilka osób. 238 osób zostało osądzonych w 1945 r., a 346 osób w 1946 r.

Na karę więzienia do 3 lat skazanych zostało 60 osób, które popełniły przestępstwa na terenie Rejencji Poznańskiej. Na karę więzienia powyżej 3 do 6 lat skazano 49 przestępców. Karę powyżej 6 do 9 lat pozbawienia wolności orzeczono w stosunku do 8 osób. Karę więzienia powyżej 9 do 15 lat zastosowano do 19 zbrodniarzy. 2 osoby zostały skazane na karę więzienia powyżej 15 lat do dożywotniego pozbawienia wolności łącznie. 50 osób skazano na karę śmierci, z tego 27 w 1945 r., a 23 w 1946 r. 396 oskarżonych uniewinniono albo umorzono postępowania karne w sprawach przeciwko nim. Specjalne sądy karne rozpatrzyły sprawy przeciwko 428 mężczyznom i 156 kobietom, których oskarżono o popełnienie zbrodni na terenie Rejencji Poznańskiej.

Osoby popełniające zbrodnie na terenie Rejencji Poznańskiej były niemal wyłącznie sądzone przez Specjalny Sąd Karny w Poznaniu. Dla każdego specjalnego sądu karnego, jak już wyżej była mowa, Prezydium KRN na wniosek ministra sprawiedliwości powoływało spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie: przewodniczącego i trzech sędziów, których ilość mogła być w razie potrzeby powiększona.⁸⁴⁵

Na podstawie pewnej grupy przejrzanych - pod kątem obsady sędziowskiej - akt zarysował się taki oto stan faktyczny dla SSK w Poznaniu. Przewodniczącym (prezesem) SSK w Poznaniu był Bohdan Zembrzusi.⁸⁴⁶

---

⁸⁴⁵ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.*

⁸⁴⁶ Zembrzusi Bohdan Józef s. Jana, ur. 25 listopada 1903 r. w Warszawie, ukończył studia prawnicze, 27 kwietnia 1926 r. został aplikantem w okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie, był członkiem Stronnictwa Demokratycznego, a także w późniejszym czasie BBWR, w l. 1932-1939 był kolejno wiceprokuratorem w Sądach Okręgowych w Toruniu, następnie w Grudziądzu i w Tarnowie, w czasie okupacji od 1940 r. pracował jako adwokat w Mielcu, po zakończeniu okupacji został najpierw przez krótki okres przewodniczącym Specjalnego Sądu Karnego w Lublinie, a następnie w l. 1945-1946 przewodniczącym (prezesem) Specjalnego

W grupie analizowanych akt pojawiło się pięciu sędziów SSK w Poznaniu: Włodzimierz Ostrowski, Józef Szubert, Seweryn Ossowski,⁸⁴⁷ dr Henryk Stachowski⁸⁴⁸ i Leonard Woltyński.⁸⁴⁹

Również Prezydium KRN na wniosek ministra sprawiedliwości powoływało spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie prokuratorów i odpowiednią ilość wiceprokuratorów dla prokuratury specjalnego sądu karnego.⁸⁵⁰

Na podstawie tej samej grupy przejranych - pod kątem obsady prokuratorskiej - akt zarysował się taki oto stan faktyczny dla Prokuratury SSK w Poznaniu. Jako prokuratorzy Prokuratury SSK w Poznaniu występują: Henryk Gapiński,⁸⁵¹ Ignacy Mojkowski,⁸⁵² Antoni

---

Sądu Karnego w Poznaniu, po zniesieniu specjalnych sądów karnych w końcu 1946 r. został prezesem Sądu Okręgowego w Poznaniu, w l. 1949-1951 był rozpracowywany przez Sekcję III Wydziału V WUBP w Poznaniu jako przedwojenny sędzia sanacyjny ale ostatecznie zaniechano jego czynnego rozpracowywania, a materiały zostały złożone do archiwum, w późniejszym czasie pracował we własnej kancelarii adwokackiej w Poznaniu i w Zielonej Górze, [w:] *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości*, Warszawa 1 lipca 1926 r., nr 13, *Ruch służbowy w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/23776/Dziennik%20Urz%C4%99dowy%201926%nr%2013.pdf> (data dostępu: 1 sierpnia 2014 r.); AIPN Po 003/402 *Sprawa obiektowa KWMO w Poznaniu dot. środowiska poznańskich prawników*, s. 23-27v.; AIPN Po, Kartoteka Ogólnoinformacyjna b. KWMO/WUSW w Poznaniu, karta E-14; AIPN Po 00169/5/2, *Księga wpływu i ruchu akt operacyjnych sygn. K-2 b. KWMO w Poznaniu*; AIPN BU 1532/16702, *Akta paszportowe Bohdana Zembrzuskiego*.

⁸⁴⁷ Ossowski Seweryn, prawdopodobnie: ur. 18 października 1898 r., w okresie międzywojennym aplikował w Sądzie Powiatowym w Gostyniu, następnie został sędzią Sądu Grodzkiego w Lesznie, zm. 5 września 1953 r., [w:] R. Czub, *Sądy w Gostyniu w dwudziestolecu międzywojennym i w latach II wojny światowej*, <http://www.muzeum.gostyn.pl/i/dg/452.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.); <http://parafiastareoborzyska.pl/seweryn,ossowski,769,grob.html> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁴⁸ Stachowski Henryk dr, 5 stycznia 1923 r. został przeniesiony wskutek własnego podania ze stanowiska aplikanta w okręgu Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na stanowisko aplikanta w okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z delegacją do pełnienia zastępczo czynności sędziego śledczego w Sądzie Okręgowym w Łodzi, w 1929 r. został przeniesiony ze stanowiska podprokuratora przy Sądzie Okręgowym w Łodzi i mianowany na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Toruniu, 22 marca 1938 r. brał udział jako sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu w głośnym procesie zabójcy ks. proboszcza Stanisława Streicha z parafii w Luboniu, od 1945 r. prezes Sądu Okręgowego w Głogowie z siedzibą w Nowej Soli, [w:] *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości*, Warszawa 1 marca 1923 r., nr 5, *Ruch służbowy w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/23696/Dziennik%205.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.); *Zmiany w sądownictwie łódzkim*, „Ilustrowana Republika” 25 lutego 1929 r., rok VII, nr 55, <http://bc.wimbp.lodz.pl/Content/24335/IlustrowanaRepublika1929kwINr055.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.); http://www.echolubonia.pl/historia_lokalna/sprawa_zabojstwa/sprawa_3.htm (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.); http://pl.wikipedia.org/wiki/S%C4%85d_rejonowy_w_G%C5%82ogowie (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁴⁹ Woltyński Leonard, 27 lipca 1928 r. jako egzaminowany aplikant został asesorem sądowym w okręgu Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, [w:] *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości*, Warszawa 15 września 1928 r., nr 18, *Ruch służbowy w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/23809/Dziennik%2018.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵⁰ Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21.

⁸⁵¹ Gapiński Henryk (1913-1995), absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, członek korporacji studenckich, pracował jako radca prawny, http://archive-pl.com/pl/a/archiwumkorporacyjne.pl/2012-07-20_170843_Fraternities_Archive/ (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.); <http://www.archiwumkorporacyjne.pl/index.php/muzeum-korporacyjne/poznan/k-magna-polonia/> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵² Mojkowski Ignacy, 30 listopada 1937 r. został przeniesiony wskutek własnego podania ze stanowiska wiceprokuratora okręgowego w Gdyni na stanowisko wiceprokuratora okręgowego w Poznaniu, [w:] *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości*, Warszawa 15 grudnia 1937 r., nr 12, *Ruch służbowy w zarządzie*

Wroński,⁸⁵³ Leszek Jaksa, Edmund Łyskowski,⁸⁵⁴ Czesław Matysiak i Wacław Jonsik,⁸⁵⁵ natomiast jako wiceprokuratorzy: (pełniący obowiązki) Zofia Dormanowska,⁸⁵⁶ Alfons Lehmann,⁸⁵⁷ Michał Grzegorzewicz,⁸⁵⁸ (pełniący obowiązki) Wiktor Andrzejewski,⁸⁵⁹

---

centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie, <http://pbc.biaman.pl/Content/24138/Dziennik%2012.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵³ Wroński Antoni s. Ignacego, ur. 1 stycznia 1908 r. w Brodnicy, absolwent Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego w 1934 r., członek korporacji studenckich, po studiach rozpoczął aplikację sądową, w 1938 r. zdał egzamin sędziowski, do wybuchu II wojny światowej pracował w sądzie, w wydziale zamiejscowym we Włocławku, następnie został zmobilizowany i brał udział w walkach kampanii wrześniowej 1939 r., po zakończeniu walk trafił do niemieckiej niewoli i przebywał w stalagach i oflagach, po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. powrócił do kraju, w l. 1945-1946 pracował jako podprokurator w Prokuraturze Specjalnego Sadu Karnego w Poznaniu, zm. 16 października 1994 r. w Poznaniu, [w:] M. Zajęcki, *Album...*, s. 260-261; <http://www.chrobria.org/wspolczesnosc/zestawienie/przedwojenni-chrobrycy-u-z/> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵⁴ Łyskowski Edmund, 13 lutego 1937 r. został wskutek własnego podania przeniesiony ze stanowiska podprokuratora okręgowego w Kaliszu na stanowisko podprokuratora okręgowego w Poznaniu, [w:] *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości*, Warszawa 15 kwietnia 1937 r., nr 4, *Ruch służbowy w zarządzie centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/24130/Dziennik%204.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵⁵ Jonsik (po wojnie: Jonsik-Krzesiński) Wacław s. Michała, ur. 6 czerwca 1903 r. w Łodzi, absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Poznańskiego w 1926 r., działacz Organizacji Młodzieży Narodowej, członek korporacji studenckich, po uzyskaniu aplikacji pracował jako sędzia grodzki i okręgowy w Wielkopolsce, w czasie II wojny światowej trafił do Warszawy, gdzie pracował najpierw jako robotnik fizyczny, następnie zaś od 1940 r. jako adwokat, od 1941 r. działał w konspiracji pod ps. „Zdzisław Krzesiński”, na przełomie 1944 i 1945 r. objął funkcję wiceprokuratora Specjalnego Sadu Karnego w Warszawie z siedzibą w Siedlcach, od 1945 r. działacz Stronnictwa Demokratycznego, w l. 1945-1946 prokurator Specjalnego Sadu Karnego w Poznaniu, w l. 1946-1950 prokurator Sadu Najwyższego, w 1950 r. wskutek odmowy oskarżania w procesach politycznych został przeniesiony w stan spoczynku, w l. 1947-1952 poseł na Sejm Ustawodawczy, następnie, w l. 1953-1963, aż do przejścia na emeryturę prowadził własną działalność adwokacką w Poznaniu, był aktywny w wielu dziedzinach m. in. był członkiem Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce, przewodniczącym Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Poznaniu, przewodniczącym Komisji Weryfikacyjnej dla adwokatów z terenu Apelacji Poznańskiej, wiceprezesem oddziału Zrzeszenia Prawników Demokratów, członkiem zarządu głównego ZPD w Warszawie, działaczem związków sportowych, był autorem publikacji i opracowań z dziedziny prawa, odznaczony dwukrotnie Złotym Krzyżem Zasługi w 1938 i 1950 r. oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski w 1957 r., zm. 5 sierpnia 1979 r. w Poznaniu, pl.wikipedia.org/wiki/Wacław_Jonsik (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.); <http://www.archiwumkorporacyjne.pl/index.php/muzeum-korporacyjne/poznan/pozostale/> (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.); http://archive-pl.com/pl/a/archiwumkorporacyjne.pl/2012-07-20_170843_Fraternities_Archive/ (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵⁶ Dormanowska Zofia Teresa c. Ignacego, ur. 20 sierpnia 1910 r. w Bielsku-Białej, w 1934 r. ukończyła studia na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego, w tym też roku opublikowała swój pierwszy wiersz w piśmie „Ilustracja Polska”, w czasie okupacji pracowała w Radzie Głównej Opiekuńczej w Krakowie, po wojnie zamieszkała w Poznaniu, w l. 1945-1946 prokurator Specjalnego Sadu Karnego w Poznaniu, w 1949 r. została zwolniona z pracy z przyczyn politycznych, w 1950 r. przeniosła się do Warszawy, w l. 1950-1971 pracowała jako radca prawny w Ministerstwie Kultury i Sztuki, w 1955 r. odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi, po przejściu na emeryturę powróciła do twórczości poetyckiej, publikując w 1977 r. swój pierwszy tomik wierszy, zm. w 1995 r., <http://xarchiwum.pl/list-do-nikogo-wiersze-zofia-dormanowska-tanio-i1948452517.html> (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.); <http://biblioteka.kijowski.pl/bartelski%20leslaw.m/pisarze.pdf> (data dostępu: 14 sierpnia 2014 r.); *Monitor Polski* z 1955 r. Nr 91, poz. 1144, *Uchwała Rady Państwa z dnia 11 lipca 1955 r. Nr 0/1085a*, <http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=19&ved=0CEYQFjAIOAo&url=http%3A%2F%2Fisap.sejm.gov.pl%2FDownload%3Fid%3DWMP19550911144%26type%3D2&ei=TUUQVKfNMoSYPKvdkGAG&usq=AFQjCNHzJyybaBxQxi4hE8cfCCJWWgzoYg&bvm=bv.74649129,d.ZWU> (data dostępu: 10 września 2014 r.).

⁸⁵⁷ Lehmann Alfons, 20 października 1933 r. został mianowany aplikantem w okręgu Sadu Apelacyjnego w Toruniu, następnie jako egzaminowany aplikant sądowy został w 1938 r. mianowany asesorem sądowym w okręgu Sadu Apelacyjnego w Poznaniu, w 1956 r. jako prokurator Prokuratury Wojewódzkiej w Poznaniu był

(pełniący obowiązki) Leopold Gąsiorowski, (pełniący obowiązki) Zenon Terlecki, Kazimierz Garszyński,⁸⁶⁰ Ignacy Mojkowski (zapewne tożsamy z powyższym prokuratorem tegoż sądu, który mógł występować w obu rolach), (pełniący obowiązki) Jerzy Nosal, (pełniący obowiązki) Alfons Bartkowiak, (pełniący obowiązki) Leszek Jaksa (zapewne tożsamy z powyższym prokuratorem tegoż sądu, który mógł występować w obu rolach) oraz (pełniący obowiązki) Marian Świtoński.⁸⁶¹

Odzwierciedleniem procesu osoby, która popełniła swoje zbrodnie na terenie Rejencji Poznańskiej jest casus Niemca Oskara Kahla. Specjalny Sąd Karny w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 22 marca 1946 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Poznaniu, Leonarda Woltyńskiego, przy udziale ławników Jana Dudkowiaka i Wojciecha

---

oskarżycielem m. in. w tzw. „procesie trzech” przeciwko poznańskim robotnikom, [w:] Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 15 grudnia 1937 r., nr 12, *Ruch służbowy w zarządzie centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/24138/Dziennik%2012.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.); Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 15 lutego 1934 r., nr 4, *Ruch służbowy w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/23928/Dziennik%204.pdf> (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.); <http://www.poznan.pl/mim/czerwiec56/procesy,p,3043,3782,3784.html> (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵⁸ Grzegorzewicz Michał, asesor sądowy w okręgu Sądu Apelacyjnego w Poznaniu został 19 kwietnia 1937 r. mianowany podprokuratorem Sądu Okręgowego w Poznaniu, [w:] Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 15 maja 1937 r., nr 5, *Ruch służbowy w zarządzie centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/24131/Dziennik%205.pdf> (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.).

⁸⁵⁹ Andrzejewski Wiktor (1913-2006), absolwent Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego ok. 1934 r., po II wojnie światowej wiceprokurator Prokuratury Wojewódzkiej w Poznaniu, w l. 1991-1994 członek Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Filistrów Poznańskich Korporacji Akademickich, www.archiwumkorporacyjne.pl/en/index.php/featernities-museum/poznan/posnania/ (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.).

⁸⁶⁰ Garszyński Kazimierz, ur. w 1901 r., studiował prawo na Uniwersytecie Poznańskim, członek korporacji studenckich, radca prawny, 8 lipca 1936 r. został przeniesiony wskutek własnego podania ze stanowiska podprokuratora Sądu Okręgowego w Ostrowie na stanowisko podprokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, w czasie II wojny światowej członek Komendy Głównej AK, w 1945 r. jako wiceprokurator delegowany z Poznania do Bydgoszczy, w ramach GKBZNWp sporządził raport dotyczący niemieckiego propagandowego mitu tzw. „bydgoskiej krwawej niedzieli”, odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Zwycięstwa i Wolności 1945 roku i Odznaką Honorową Miasta Poznania, zm. 29 sierpnia 1986 r. w Poznaniu, [w:] Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 16 listopada 1936 r., nr 16, *Ruch służbowy w zarządzie centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/24125/Dziennik%2016.pdf> (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.); <http://www.archiwumkorporacyjne.pl/en/index.php/fraternities-museum/poznan/lechia/> (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.); T. Chinciński, P. Kosiński, *Koniec mitu „bydgoskiej krwawej niedzieli”*, <http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCcQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.1wrzesnia39.pl%2Fdownload%2F19%2F23667%2FTomaszChincinskiKoniecmitubydgoskiejkrwawejniedzieli.pdf&ei=O2L0U4VRgtg58ZiA2AE&usq=AFQjCNGMOLzx-XX0I5w1nkJySj8ZKEoTew&bvm=bv.73231344,d.ZWU> (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.); http://forum.gazeta.pl/forum/w,34281,51446575,51446756,Dywiersja_niemieckich_sluzb_specjalnych_.html (data dostępu: 20 sierpnia 2014 r.).

⁸⁶¹ W związku z pewną niedokładnością zapisów (brak imienia, niedokładne wpisanie funkcji itp.) niektóre informacje zawarte w aktach mogą zawierać pewne błędy lub uproszczenia. Bierze się to np. stąd, że w przypadku gotowych szablonów sentencji, aktów oskarżenia, pieczętek itp. niekiedy protokolant lub inna osoba sporządzająca określone pismo nie uzupełniła stosownego przedrostka albo w jednym piśmie uzupełniła, a w innym nie. Stąd ta sama osoba, w tej samej sprawie raz występuje np. jako prokurator, a raz jako wiceprokurator, bądź p. o. wiceprokuratora itp.

Skórzewskiego, protokolanta aplikanta sądowego, Stanisława Grędzielewskiego, oskarżyciela publicznego - pełniącego obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Zofii Dormanowskiej oraz obrońcy z urzędu - adwokata Matuszewskiego rozpoznał sprawę karną Oskara Kahla oskarżonego z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadał on za to, że w okresie okupacji niemieckiej w Lesznie był członkiem SS i w ramach przynależności do tejże organizacji w 1942 r. brał udział w wysiedlaniu Polaków oraz - także w Lesznie - w l. 1941-1944 bił ręką po twarzy zatrudnionych w jego gospodarstwie ogrodniczym Polaków, ubliżając im przy tym, przez co działał na ich szkodę wyzyskując ich przymusowe położenie wytworzone w warunkach okupacji. Oskar Kahl został skazany przez sąd na łączną karę 6 lat więzienia i karę tę całkowicie odbył.⁸⁶²

Kolejnym procesem osoby, która popełniła swoje zbrodnie na terenie Rejencji Poznańskiej było postępowanie karne przeciwko Niemcowi (VD II gr.) Phillippowi Straussowi. Specjalny Sąd Karny w Poznaniu 4 stycznia 1946 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Poznaniu, Seweryna Ossowskiego, przy udziale ławników Henryka Szczerbowskiego i Wawrzyna Strzeleckiego, protokolanta aplikanta sądowego, Józefa Michalaka, oskarżyciela publicznego - wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Kazimierza Garszyńskiego oraz obrońcy z urzędu - adwokata Alojzego Wizy z Poznania rozpoznał sprawę karną Phillipa Straussa oskarżonego z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadał on za to, że w okresie pomiędzy 1 września 1940 r. a 30 czerwca 1943 r. był strażnikiem fabrycznym w DWM (Deutsche Waffen- und Munitionsfabrik) w Poznaniu, który brał udział w masowym znęcaniu się nad przymusowymi pracownikami tejże fabryki, bił ich pięścią lub pałą gumową często do utraty przytomności, a także lżył ich obraźliwymi słowami. Philipp Strauss został skazany na karę śmierci. W opinii o skazanym sporządzonej tego samego dnia przez sąd w powyższym składzie uznano, że zasługuje on na łaskę ponieważ wskutek - ujawnionych w trakcie rozprawy głównej - jego przestępczych czynów nie nastąpiły żadne poważniejsze ujemne skutki. Pomimo tej opinii Prezydent KRN 25 stycznia 1946 r. nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Phillipa Straussa. 4 lutego 1946 r. wyrok śmierci został na nim wykonany.⁸⁶³

Trzecią osobą, która popełniła zbrodnie na terenie Rejencji Poznańskiej była Anna Maciejak, narodowości polskiej i niemieckiego obywatelstwa. Specjalny Sąd Karny w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 7 sierpnia 1945 r. pod przewodnictwem sędziego SSK w Poznaniu, Włodzimierza Ostrowskiego, przy udziale ławników Franciszka

---

⁸⁶² Zob.: biogram w t. II.

⁸⁶³ Zob.: biogram w t. II.

Durczewskiego i Jana Hasika, protokolanta aplikanta sądowego, Telesfora Kaczmarka, oskarżyciela publicznego - pełniącego obowiązki prokuratora SSK w Poznaniu, Jerzego Nosala oraz obrońcy z urzędu - adwokata Brunona Michalskiego z Rawicza rozpoznał sprawę karną Anny Maciejak oskarżonej z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. Odpowiadała ona za to, że w okresie od października 1940 r. do stycznia 1945 r. w Białymkale w pow. rawickim pełniąc obowiązki nauczycielki w niemieckiej szkole przymusowej dla dzieci polskich, biła i katowała te ostatnie, wymagając od nich ponadto nadmiernych świadczeń przy zbieraniu ziół leczniczych i jagód przeznaczonych dla wojska niemieckiego. Przy zbieraniu ziół leczniczych i jagód nakazywała obowiązkowe dostawy, a w przypadku niewywiązania się z nich karała dzieci. Na rodziców dzieci, które były nieobecne w szkole składała donosy do wójta. Ten nakładał na rodziców wysokie kary pieniężne. Polska ludność uważała ją za Niemkę. Posiadając niemiecki paszport uzyskała w Urzędzie Pracy (Arbeitsamt) w Rawiczu pracę i odtąd gorliwie starała się udowodnić okupacyjnym władzom niemieckim, że nie zawiedzie pokładanego w niej zaufania. Należy dodać, że Polaków zwykle nie zatrudniano jako nauczycieli.⁸⁶⁴

W trakcie wykonywania swoich obowiązków Anna Maciejak karała chłopców za najłżejsze nawet uchybienia chłostą, okładając ich różgą lub kijem po gołym ciele, nie wahając się przy tym obnażać ich do tego celu. Skatowane dzieci niejednokrotnie przez kilka dni gorączkowały i nosiły dotkliwe ślady pobicia. Dziewczynki też były karane przez nią cieleśnie, biła je bowiem kijem po dłoniach, wskutek czego powstawały obrzęki rąk. Sąd skazał ją na karę śmierci. Jednak tego samego dnia sąd w tym samym składzie wydał opinię o Annie Maciejak, wnoszącej prośbę o łaskę. W opinii tej sąd uznał za wskazane poparcie wniosku o zamianę kary śmierci na karę więzienia, biorąc pod uwagę, że sadyzm tej nauczycielki, przejawiający się w stosunku do uczniów miał swoje źródło nie we względach politycznych lecz w kalectwie skazanej, cierpiała ona bowiem na paraliż prawej stopy. Ponadto wskutek jej działań nikt nie poniósł większej szkody. Wobec tych okoliczności orzeczona kara śmierci za popełnione przez Annę Maciejak zbrodnie uchodziła w opinii sądu za zbyt surową. Prezydent KRN przychylił się do tej opinii i 21 września 1945 r. skorzystał z prawa łaski w stosunku do Anny Maciejak, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia. 5 czerwca 1955 r. wyrok był już całkowicie wykonany.⁸⁶⁵

---

⁸⁶⁴ Zob.: biogram w t. II.

⁸⁶⁵ Zob.: biogram w t. II.

Chodzież (Kolmar)

Tabela nr 27: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. chodzieskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Abraham Erich	1945						x	
2	Firlej Jan	1945							x
3	Szyński Jan	1945						x	
4	Kotecka Maria	1946							x
5	Biskup Franciszek	1945							x
6	Cybulski Józef	1945							x
7	Ciężki Jan	1945							x
8	Hein vel Heyn Emil	1945						x	
9	Heepe Friedrich	1945							x
10	Heuer August	1945							x
11	Bieri Fritz Eduard	1945	x						
12	Lewitzki Paweł	1945						x	
13	Bügel Artur	1946							x
14	Dereziński Jan	1945							x
15	Kosmylla Max	1945							x
16	Lewandowski Stanisław	1946							x
17	Bonk Marta	1946							x
18	Józwiak Władysław	1946							x
19	Wollenberg Reinhold	1946							x
20	Seide Edmund	1946							x

21	Lange Wilhelm	1946							x
22	Dardas Wojciech	1945	x						
23	Kühl Wilhelm	1945				x			
24	Böske Robert	1946				x			
25	Wojciechowski Jan	1946							x
26	Radtke Jan	1945				x			
27	Grünke Hildegarda	1945	x						
28	Fiebig Paweł	1945		x					
29	Ziebell Otto	1945	x						
30	Karamucki Franciszek	1945	x						
31	Karamucka Emma	1945	x						
32	Kleszczyński Walenty	1945							x
33	Fletta Bernhard	1946		x					
34	Hoffmann Herbert	1945						x	
35	Kijanka Weronika	1945	x						
36	Eisenach Charlotte	1945		x					
37	Maciejewska Gertruda	1946	x						
38	Maciejewski Franciszek	1946	x						
39	Peksa Kazimierz	1945				x			
40	Ciesielski Leon	1945						x	
41	Reimann Wilhelm	1945		x					
42	Schmidt Edmund	1945	x						
43	Assmann Władysław	1946				x			
44	Riewe Rudolf	1946							x

	Razem		10	4	0	5	0	6	19
--	--------------	--	-----------	----------	----------	----------	----------	----------	-----------

Powyższa tabela odzwierciedla strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie chodzieskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 44 osobom. Chronologicznie 29 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 15 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 10 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 6 osób skazano na karę śmierci, a w 19 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wszystkie 6 wyroków śmierci zapadło w 1945 r. W powiecie chodzieskim oskarżonych było 37 mężczyzn i 7 kobiet.

Czarnków (Scharnikau)

Tabela nr 28: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. czarnkowskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Tymek Bartłomiej	1945							x
2	Broniewska Franciszka	1945							x
3	Broniewski Franciszek	1946							x
4	Jarosz Florian	1946							x
5	Huth Fritz	1946							x
6	Protz Robert	1945							x
7	Kordyla Antoni	1946							x
8	Sobierajski Jan	1946							x
9	Denecke	1946							x

	Leokadia								
10	Chmielewska Maria	1946							x
11	Dassuj Helena	1946							x
12	Stanisławski Antoni	1946	x						
13	Wylęgała Emil	1946							x
14	Sturm Maria	1946							x
15	Sturm Hulda	1946							x
16	Sturm Friedrich	1946							x
17	Michalak Gertruda	1946							x
18	Domagalski Jan	1946							x
19	Kroll Jan	1946							x
20	Zimmermann Maksymilian	1945				x			
21	Stanisławski Paweł	1946	x						
22	Boll Fritz	1946	x						
23	Wolff Edwin	1946	x						
24	Kietzmann Paul	1946		x					
25	Kwiran Benigna vel Berta	1946		x					
26	Scheiwe Arnold	1946	x						
27	Głazewski Wojciech	1946						x	
28	Tomaszkiewicz Anastazja	1946		x					
29	Tomaszkiewicz Stanisław	1946							x
30	Tomaszkiewicz Henryk	1946							x
31	Kmitta Paul	1946				x			
32	Wygrała	1946		x					

	Andrzej								
	Razem		5	4	0	2	0	1	20

Powyższa tabela pokazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie czarnkowskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 32 osobom. Chronologicznie 4 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 28 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 5 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 4 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 1 osobę skazano na karę śmierci, a w 20 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wyrok śmierci zapadł w 1946 r. W powiecie czarnkowskim oskarżonych było 23 mężczyzn i 9 kobiet.

Gostyń (Gostingen)

Tabela nr 29: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. gostyńskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Niedzwiedziński Wojciech	1945							x
2	Smektała Antoni	1945							x
3	Adamek Ignacy	1945		x					
4	Adamek Maria	1945		x					
5	Luttelmann Jan dr	1945							x
6	Karolewicz Łucja	1946							x
7	Nowak Franciszek	1946							x
8	Wojtkowiak	1946							x

	Władysława								
9	Barkowiak Józefa	1946							x
	Razem		0	2	0	0	0	0	7

Powyższa tabela ilustruje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie gostyńskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 9 osobom. Chronologicznie 5 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 4 orzeczenia zapadły w 1946 r. W 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a 7 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. W powiecie gostyńskim nie zapadł żaden wyrok śmierci. W powiecie gostyńskim oskarżonych było 5 mężczyzn i 4 kobiety.

Grodzisk Wielkopolski (Grätz) – wcześniej i później Nowy Tomyśl (Neutomischel)

Tabela nr 30: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. grodziskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Marcinkowska Helena	1945				x			
2	Berbieć Mieczysław	1945							x
3	Engler Helena	1945						x	
4	Saage Elly	1945							x
5	Cicha Antonina	1945							x
6	Walkowiak Franciszek	1945							x
7	Walkowiak Józefa	1945							x

8	Klaer Frieda	1946	x						
9	Werner Ryszard	1946							x
10	Kurtz Hermann	1945							x
11	Pluta Józef	1946	x						
12	Lüdke Oskar	1946							x
13	Vater Wilhelm	1945							x
14	Mańczyńska Maria	1946							x
15	Krause Erna vel Anna	1946		x					
16	Wojciechowski Piotr	1946						x	
17	Jaensch Ernst	1946							x
18	Pawłowski Zbigniew	1946							x
19	Helmchen Gerhard	1946				x			
20	Słociński Ignacy	1946	x						
21	Ortlieb Berthold	1946	x						
22	Bocer Antoni	1946							x
23	Kwiatkowska Maria	1946							x
24	Kwiatkowska Stanisława	1946							x
25	Szaj Maria	1946			x				
26	Szaj Franciszka	1946	x						
27	Fechner Heinrich Otto	1946		x					
28	Kania Wojciech	1946		x					
29	Janotte Bruno	1946	x						
30	Schmidtchen Frieda	1946							x
31	Müller	1946							x

	Wilhelm								
	Razem		6	3	1	2	0	2	17

Powyższa tabela zaznacza ze strukturą procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie grodziskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 31 osobom. Chronologicznie 9 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 22 orzeczenia zapadły w 1946 r. W 6 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 2 osoby skazano na karę śmierci, a w 17 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z obu wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r. i 1 zapadł w 1946 r. W powiecie grodziskim oskarżonych było 18 mężczyzn i 13 kobiet.

Jarocin (Jarotschin)

Tabela nr 31: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. jarocińskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Koturbasz Michał	1945							x
2	Burchardt Edmund	1945							x
3	Kowalski Józef	1945							x
4	Hyżorek Łucja	1945							x
5	Łeński Antoni	1945							x
6	Lorenz Jan	1945							x
7	Cieślak Roch	1945							x
8	Konieczna	1945							x

	Antonina								
9	Błaszczyk Maria	1945							x
10	Nowak Jan	1946							x
11	Baran Anna	1946							x
12	Sołtysiak Krzysztof	1946		x					
13	Marek Ludwik	1946							x
14	Weiss Zygmunt	1946							x
15	Taszarek Feliks	1946							x
16	Bautz Herbert	1946						x	
17	Jouanne Christian	1945						x	
18	Theimert Helena	1945							x
19	Woźniak Zofia	1946					x		
	Razem		0	1	0	0	1	2	15

Powyższa tabela ukazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie jarocińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 19 osobom. Chronologicznie 11 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 8 orzeczeń w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 2 osoby skazano na karę śmierci, a 15 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z obu wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r., a 1 zapadł w 1946 r. W powiecie jarocińskim oskarżonych było 13 mężczyzn i 6 kobiet.

Kościan (Kosten)

Tabela nr 32: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. kościańskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Adamska Kazimiera	1945	x						
2	Bręczewski Stanisław	1945							x
3	Nowak Antoni	1945							x
4	Dykiert Henryk	1945							x
5	Schmidt Gustaw	1946							x
6	Kasprzak Stanisław	1946							x
7	Henninger Berta	1946							x
8	Filipowicz Paweł	1946							x
9	Ryl Bronisław Robert	1946							x
10	Kaczmarek Stanisław	1946	x						
11	Kruschke Arnold	1946							x
12	Krawczyk Katarzyna	1946							x
13	Gutsche Franciszek	1946		x					
14	Andrzejewski Ignacy	1946							x

15	Wawrzyniak Franciszek	1946							x
16	Kałmuczak Jan	1946							x
17	Raszke Gustaw Jan	1946				x			
	Razem		2	1	0	1	0	0	13

Powyższa tabela ukazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie kościańskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 17 osobom. Chronologicznie 4 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 13 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 2 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat. W pozostałych 13 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. W powiecie kościańskim oskarżonych było 14 mężczyzn i 3 kobiety.

Krotoszyn (Krotoschin)

Tabela nr 33: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. krotoszyńskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Marcinkowski Franciszek	1945							x
2	Krupiński Franciszek	1946							x
3	Nelka Tomasz	1946							x
4	Jaskulski Edward	1946							x
5	Ciąder Ludwik	1945						x	
6	Schaeffer	1946							x

	Anna								
7	Krawczyk Stanisława	1946							x
8	Stremke Hildegarda	1946							x
9	Bielawski vel Bilawsky Edward	1946						x	
10	Pacholski Tomasz	1946							x
11	Skrzypczak Jan	1946							x
12	Kędzierski Jan	1946							x
	Razem		0	0	0	0	0	2	10

Powyższa tabela odzwierciedla strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie krotoszyńskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 12 osobom. Chronologicznie 2 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 10 orzeczeń zapadło w 1946 r. W powiecie krotoszyńskim nie zapadł żaden wyrok więzienia. 2 osoby skazano na karę śmierci, a 10 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z obu wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r. i 1 zapadł w 1946 r. W powiecie krotoszyńskim oskarżonych było 9 mężczyzn i 3 kobiety.

Leszno (Lissa)

Tabela nr 34: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. leszczyńskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Brychcy	1945		x					

	Ludwik								
2	Rudisch Hermann	1945							x
3	Gindera Zofia	1945							x
4	Walkowski Franciszek	1945							x
5	Koschel Karol	1945						x	
6	Napieralski Józef	1946							x
7	Konopa Jan	1945							x
8	Kołodziejczak Stanisław	1945							x
9	Sikuciński Teodor	1945							x
10	Płaczek Józef	1946						x	
11	Jaworski Stanisław	1946							x
12	Marschel Albert vel Merszel Wojciech	1946							x
13	Kahl Oskar	1946		x					
14	Beyer Maria	1946						x	
15	Jasiczek Józef	1946							x
16	Bauling Wilhelm	1946							x
17	Kühnel Otto	1946				x			
18	Tiedemann Friedrich Josef	1946	x						
19	Bartkowiak Władysław	1946							x
20	Szczepaniak Józef	1946						x	
21	Pilarczyk Henryk	1946							x
22	Just Wilhelm	1946						x	
23	Kröhl Paweł	1946							x
24	Kałmuczak Jan	1946							x
25	Nowicki	1946							x

	Franciszek								
26	Kaczmarek Franciszek	1946						x	
	Razem		1	2	0	1	0	6	16

Powyższa tabela zaznacza ze strukturą procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie leszczyńskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 26 osobom. Chronologicznie 8 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 18 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia do 3 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 6 osób skazano na karę śmierci, a w 16 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 6 wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r., a 5 zapadło w 1946 r. W powiecie leszczyńskim oskarżonych było 24 mężczyzn i 2 kobiety.

Międzychód (Birnbaum)

Tabela nr 35: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. międzychodzkiem.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Mistrzak Maria	1945							x
2	Wesel Ignacy	1945							x
3	Flegert August	1945							x
4	Kałwiński vel Spettmann Stanisław	1945							x
5	Piltz Fritz	1945		x					
6	Behrendt	1945							x

	Antoni August								
7	Łabojewski Kazimierz	1945							x
8	Mitzner Reinhold	1945							x
9	Furmaniak Edmund	1945							x
10	Bogajewicz Franciszek	1945							x
11	Buda Józef	1946							x
12	Kopernik Piotr	1945							x
13	Feld Adolf	1946							x
14	Giering Longin	1946							x
15	Posch August	1946							x
16	Schubert Gustaw	1946							x
17	Sowiński Gertruda	1946							x
18	Dąbrowski Bronisław	1946							x
19	Bieda Wiktor	1946							x
20	Tomczak Stanisław	1946							x
21	Milkowska Maria	1946							x
22	Dobkiewicz Władysław	1946							x
	Razem		0	1	0	0	0	0	21

Powyższa tabela obrazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie międzychodzkim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 22 osobom. Chronologicznie 11 orzeczeń zapadło w 1945 r. i 11 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat. W pozostałych 21 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania

karne przeciwko nim. W powiecie międzychodzkim oskarżonych było 19 mężczyzn i 3 kobiety.

Oborniki Wielkopolskie (Obornick)

Tabela nr 36: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. obornickim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia dożywotnia łącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Wawrzyniak Franciszek	1945							x
2	Lemke Karol	1945	x						
3	Szalczyński Wincenty	1945							x
4	Gerke Paweł	1945							x
5	Jerzy Jakub	1946							x
6	Westwal Wilhelm	1945	x						
7	Zellober Alfred	1945						x	
8	Sell Andrzej	1946							x
9	Sell Anna	1946							x
10	Gessner Jakub	1946	x						
11	Feldmann Alfred	1946					x		
12	Meissner vel Majsner Leon	1946							x
13	Kmieć Wacław	1946							x
14	Biskup Stanisław	1946							x
	Razem		3	0	0	0	1	1	9

Powyższa tabela pokazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie obornickim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 14 osobom. Chronologicznie 6 orzeczeń zapadło w 1945 r.,

a 8 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 3 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 15 lat do kary dożywotniego więzienia. Ponadto 1 osobę skazano na karę śmierci, a w 9 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wyrok śmierci zapadł w 1945 r. W powiecie obornickim oskarżonych było 13 mężczyzn i 1 kobieta.

Poznań pow. miejski - miasto wydzielone Poznań (Stadtkreis Posen)

Tabela nr 37: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. miejskim poznańskim - mieście wydzielonym Poznaniu.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Pytlak Józefa	1945		x					
2	Kaźmierczak Wincenty	1945							x
3	Bomke Emil	1945						x	
4	Biechowiak Janina	1945							x
5	Naryniecki Eryk Hubert	1945							x
6	Szymański Ignacy	1945						x	
7	Bąk Jan	1945						x	
8	Lorenz Antoni	1945		x					
9	Janowski Leon	1945							x
10	Wojtkowiak Maria	1945							x
11	Mantyk Bolesław	1945							x
12	Jarosz Hieronim	1945		x					
13	Zborowska Adelajda	1945		x					
14	Chludzińska Anna Wilhelmina	1945				x			

15	Skąlecki Franciszek	1945							x
16	Sanner Theodor	1945	x						
17	Żmudziński Kazimierz	1945							x
18	Nowaczyk Józef	1945		x					
19	Śmigielski Ignacy	1945							x
20	Piechocki Jan	1946							x
21	Bączkowski Roman	1945							x
22	Paluszkiewicz Marian	1945							x
23	Jaskuła Michał	1945	x						
24	Amler Stanisław	1945						x	
25	Kubiak Wawrzyniec	1945							x
26	Majchrzak Gertruda	1945							x
27	Höll Józef	1945						x	
28	Lang Anton	1945						x	
29	Maciejewska Józefa	1945							x
30	Zieliński Wincenty	1945							x
31	Galle Michał	1945							x
32	Gościński Ignacy	1945							x
33	Filipowski Emanuel	1945							x
34	Cyrankowski Czesław	1946							x
35	Cyrankowska Waleria	1946							x
36	Dawid Wilhelm	1945						x	
37	Grajkowski Franciszek	1945							x
38	Koperski Kazimierz	1945							x
39	Renkiewicz Zygryd	1945							x

40	Feldmann Bronisław	1945							x
41	Nowak Roman	1945							x
42	Witczak Franciszek	1945							x
43	Paluch Ella	1945							x
44	Ziętek Andrzej	1945							x
45	Kaczmarek Stefan	1945							x
46	Jędraszewski Edmund	1945							x
47	Kamińska Jadwiga	1945							x
48	Strzelecki Bolesław	1945							x
49	Kulcenty Marian	1946							x
50	Kulcenty Klara	1946							x
51	Kulcenty Helena	1946							x
52	Rentz Eugen	1945						x	
53	Strauss Phillipp	1946						x	
54	Skrzypczak Antoni	1945							x
55	Czajka Zuzanna	1945	x						
56	Kubasik Alfons	1946	x						
57	Szafran Jan	1945							x
58	Milbradt Arnold Leon	1945							x
59	Andrzejak Aniela	1945							x
60	Janiszewski Stanisław	1945							x
61	Stein Józef	1945			x				
62	Kobiela Jan	1945							x
63	Dolski Leon	1945							x
64	Szews Edmund	1945							x
65	Walenschütz Florentyna	1946							x
66	Müller Stanisława	1945							x
67	Walter Józef	1945							x
68	Muślewska Stanisława	1945							x

69	Najser Weronika	1945							x
70	Maćkowiak Stanisław	1946							x
71	Nagengast Andrzej	1945		x					
72	Stachowiak Łukasz	1945		x					
73	Goćwiński Czesław	1945							x
74	Goćwińska Stefania	1945							x
75	Wnuk-Lipiński Jan	1945							x
76	Pilarski Michał	1945	x						
77	Polańska Eugenia	1945		x					
78	Słomińska Józefa	1946	x						
79	Jakubowski Franciszek	1945							x
80	Jakubowska Leokadia	1945							x
81	Pilarska Józefa	1945							x
82	Gallas Józef	1945	x						
83	Miłaszewski Adam	1946							x
84	Wojtkiewicz Leokadia	1945	x						
85	Jänisch Henryk	1946							x
86	Tomaszewski Kazimierz	1945							x
87	Ratajczak Henryk	1945							x
88	Schrinner Henryk	1946	x						
89	Spitznagel Renata	1946						x	
90	Jahn Henry	1945							x
91	Kępiński Leon	1946							x
92	Kubicki Jan	1945							x
93	Weigt Hermann	1946							x
94	Tefs Paweł	1945							x
95	Laskowski Józef	1946							x
96	Zielińska Zofia	1946							x

97	Lisiecka Katarzyna	1946							x
98	Fabiś Maria	1946							x
99	Kühn Stefan	1945							x
100	Kühn Maria	1945							x
101	Kühn Henryk	1945							x
102	Jezierska Joanna	1945							x
103	Kluczyński Wincenty	1946							x
104	Majewski Sylwester	1946						x	
105	Lewandowski Czesław	1945							x
106	Tomczak Walenty	1946							x
107	Nowak Mieczysław	1945							x
108	Reckziegel Marcin	1946							x
109	Reckziegel Helena	1946							x
110	Skibiński Stanisław	1945							x
111	Kapela Janina	1946							x
112	Hinz Gustaw	1946							x
113	Schreckenschläger Wanda	1946		x					
114	Krugielka Jakub	1946							x
115	Schröder Stanisław	1946							x
116	Czarczyński Marian	1946							x
117	Kusz Stefan	1946							x
118	Szulz Maria	1946						x	
119	Wiśniewska Maria	1946	x						
120	Błaszyk Andrzej	1946							x
121	Smyczek Franciszka	1946							x
122	Pigłas Genowefa	1946	x						

123	Borowski Jan	1946							x
124	Skibińska Pelagia	1946							x
125	Nowaczyk Józefa	1946							x
126	Walkowska Halina	1946							x
127	Cieślińska Helena	1946							x
128	Cieśliński Ignacy	1946							x
129	Beier Piotr	1946							x
130	Beier Kazimiera	1946							x
131	Fieske Stefan August	1946	x						
132	Statkiewicz Kazimierz	1946							x
133	Powałowski Marian	1946							x
134	Ratajczak Anastazy	1946							x
135	Karge Jan	1946							x
136	Węzyk Minie vel Mina	1946							x
137	Franek Jan	1946						x	
138	Kuk Arno	1946	x						
139	Rumplewicz Alfons	1946							x
140	Daierling Antoni	1946						x	
141	Dopieralski Walerian	1946							x
142	Kowalak Antoni	1946							x
143	Kowalak Józefa	1946							x
144	Krajewska Anna	1946							x
145	Zacharek Franciszek	1946							x
146	Korcz Stefan	1946		x					
147	Koszczał Henryk	1946							x
148	Welke Stanisława	1946							x
149	Szyfter Zofia	1946						x	
150	Strączyński Franciszek	1946							x
151	Fromm Jan	1946		x					

152	Ojster Piotr	1946							x
153	Rogowska Gabriela	1946		x					
154	Kosicki Maksymilian	1946	x						
155	Zugehoer Luise	1946							x
156	Smoczyński Wojciech	1946							x
157	Wojciechowski Piotr	1946							x
158	Schwarz Richard	1946		x					
159	André Maria	1946							x
160	Beychler Jadwiga	1946			x				
161	Nowicki Jan	1946						x	
162	Stein Walentyna	1946		x					
163	Głowacki Robert Wiktor	1946						x	
164	Sobkowiak Edmund	1945							x
165	Frost Franciszek	1945	x						
166	Tomasek Karol	1945		x					
167	Gołaski Wincenty	1946							x
168	Schultz Edward	1946							x
169	Radke Helmut	1946				x			
170	Maas Edmund	1946						x	
171	Ritz Heinrich	1946							x
172	Kamieńska Linda	1946							x
173	Kamieński Łucjan	1946	x						
174	Steuer Albert	1946							x
	Razem		16	15	2	2	0	18	121

Powyższa tabela ukazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie miejskim poznańskim - mieście wydzielonym Poznaniu. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 174 osobom. Chronologicznie 87 orzeczeń zapadło w 1945 r. i 87 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 16 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 15 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 2 sprawach orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 18 osób skazano na karę

śmierci, a w 121 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 18 wyroków śmierci 8 zapadło w 1945 r., a 10 zapadło w 1946 r. W powiecie miejskim poznańskim - mieście wydzielonym Poznaniu oskarżonych było 121 mężczyzn i 53 kobiety.

Poznań pow. wiejski (Landkreis Posen)

Tabela nr 38: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wiejskim poznańskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Głogowski Stanisław	1945							x
2	Grochowski Kazimierz	1945	x						
3	Bartkowiak Marta	1945		x					
4	Wieczorek Jan	1945							x
5	Szajkowski Piotr	1945							x
6	Boiński Jan	1945							x
7	Katafiasz Franciszek	1945							x
8	Tylska Teresa	1945							x
9	Bogacki Zbigniew	1945							x
10	Szymkowska Jadwiga	1945	x						
11	Ogór Franciszka	1945	x						
12	Ogór Walenty	1945							x
13	Ristau	1945	x						

	Franciszek								
14	Ristau Władysława	1945							x
15	Andrys Alojzy	1945							x
16	Czerniewicz Edmund	1945							x
17	Kamiński Ignacy	1945							x
18	Pluta Józef	1946	x						
19	Witt Władysław	1945							x
20	Matuszczak Katarzyna	1945							x
21	Matecki Franciszek	1945							x
22	Schöneich Gertrud	1945							x
23	Brandt Zofia	1946							x
24	Kucz Ludwik	1946							x
25	Schulz Gustaw	1946		x					
26	Schmidt Ernst	1946						x	
27	Klarczyk Elżbieta	1946		x					
28	Tefs Paweł	1945							x
29	Stasiński Franciszek	1945							x
30	Stasińska Zofia	1945							x
31	Piechowiak Stanisława	1946							x
32	Piechowiak Jakub	1946							x
33	Antkowski Tadeusz	1946							x
34	Rybacki Ignacy	1946							x
35	Przybył Ignacy	1946		x					
36	Nikowska Maria	1946							x
37	Schmidt Stefan	1946							x
38	Smyczek	1946							x

	Franciszka								
39	Smoczyk Ryszard	1946							x
40	Szymankiewicz Walenty	1946							x
41	Kryszka Florian	1946							x
42	Szczęsny Marcin	1946							x
43	Mazurek Marcin	1946							x
44	Bońska Maria	1946							x
45	Franek Jan	1946						x	
46	Suchy Stanisław	1946							x
47	Sawicka Helena	1946							x
48	Haet Rudolf	1946			x				
49	Szyfter Zofia	1946						x	
50	Forszpaniak Władysław	1946							x
51	Schulz Heinrich	1946							x
52	Biernat Stefan	1946							x
53	Schultz Friedrich	1946	x						
54	Janiak Stanisław	1946							x
55	Tholen Karol	1946		x					
56	Netz Herbert	1945						x	
	Razem		6	5	1	0	0	4	40

Powyższa tabela odzwierciedla strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wiejskim poznańskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 56 osobom. Chronologicznie 25 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 31 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 6 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 5 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat. Ponadto 4 osoby skazano na karę śmierci, a w

40 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 4 wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r., a 3 zapadły w 1946 r. W powiecie wiejskim poznańskim oskarżonych było 40 mężczyzn i 16 kobiet.

Rawicz (Rawitsch)

Tabela nr 39: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. rawickim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Przybylak Jan	1945							x
2	Smit Dirk	1945				x			
3	Szczurek Antoni	1945							x
4	Maciejak Anna	1945						x	
5	Naskręt Andrzej	1945							x
6	Stefaniak Franciszek	1945							x
7	Dudziak Jan	1945							x
8	Mańka vel Manke Andrzej	1945						x	
9	Krawczyk Jadwiga	1946							x
10	Gerold Henryk	1946							x
11	Metzner Maria	1945							x
12	Krzyżaniak	1945				x			

	Maria								
13	Górski Marcin	1945						x	
14	Kabisch Hermann	1945				x			
15	Sędlak Michalina	1946							x
16	Jarysiak Jan	1946	x						
17	Kaźmierczak Maria	1946							x
18	Chudzińska Kazimiera	1946							x
19	Uhlke Zygmunt	1946			x				
20	Grabsch Fritz	1946							x
21	Fremdling Kazimierz	1946							x
22	Richter Anna	1946		x					
23	Ofiarkiewicz Pelagia	1946							x
24	Tichter Albert	1946						x	
25	Kędziński Jan	1946							x
	Razem		1	1	1	3	0	4	15

Powyższa tabela obrazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie rawickim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 25 osobom. Chronologicznie 12 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 13 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 1 sprawie orzeczono karę więzienia do 3 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 4 osoby skazano na karę śmierci, a 15 oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z wszystkich 4 wyroków śmierci 3 zapadły w 1945 r., a 1 zapadł w 1946 r. W powiecie rawickim oskarżonych było 16 mężczyzn i 9 kobiet.

Szamotuly (Samter)

Tabela nr 40: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. szamotulskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Kühn Wilhelm	1945			x				
2	Jurdzińska Cecylia	1946			x				
3	Kwiatecki Antoni	1946							x
4	Kubiak Stanisław	1946							x
5	Sommerfeld Oskar	1945				x			
6	Rotnicki Wincenty	1945						x	
7	Ramm Hermann	1945						x	
8	Czeszak Stanisław	1946		x					
9	Pietraszewska Joanna	1945							x
10	Sawala Anna	1945							x
11	Rataj Anna	1946							x
12	Kriese Hermann	1946	x						
13	Hossa Leon	1946							x
14	Kamiński Albert	1946							x
15	Kamińska Margarete	1946							x
16	Nawrocki	1946							x

	Feliks								
17	Bogalski Henryk vel Tillo	1946		x					
18	Holl Richard	1946		x					
19	Szczechowiak Władysław	1946							x
20	Kmiecinski Władysław	1946							x
21	Perski Józef Lambert	1946	x						
22	Napierała Jan	1946							x
23	Wachholz Bruno	1946							x
24	Matthess Julius	1946	x						
25	Matthess Martha	1946							x
26	Balcer Władysław	1946							x
27	Przybylski Szczeban	1946							x
28	Wachowiak Edward	1946							x
	Razem		3	3	2	1	0	2	17

Powyższa tabela szkicuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie szamotulskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 28 osobom. Chronologicznie 6 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 22 orzeczenia zapadły w 1946 r. W 3 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 2 osoby skazano na karę śmierci, a w 17 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Obydwa wyroki śmierci zapadły w 1945 r. W powiecie szamotulskim oskarżonych było 22 mężczyzn i 6 kobiet.

Śrem (Schrimm)

Tabela nr 41: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. śremskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Gadomski Stanisław	1945							x
2	Pietrzak Stefan	1945						x	
3	Heinrich Maria	1945	x						
4	Lampasiak Michalina	1945		x					
5	Chraplewski Kazimierz	1945							x
6	Kiel Ignacy	1945							x
7	Sosna Aleksander	1945							x
8	Szymkowiak Antoni	1946							x
9	Paniączyk Antonina	1945							x
10	Kleczewski Franciszek	1946							x
11	Tomczak Walentyna	1945							x
12	Wawrzyniak Ignacy	1945							x
13	Koschnik Rudolf	1945							x
14	Franzke Emma	1945		x					
15	Grzelak Jan	1945							x
16	Kasprzak Stanisław	1945							x

17	Niewręda Aniela	1946							x
18	Jakubiak Stanisława	1946							x
19	Stachowiak Michalina	1946							x
20	Baraniak Józef	1946							x
21	Nowicki Ignacy	1946							x
22	Ćwiklik Józef	1946							x
23	Radke Lidia	1946							x
24	Pikosz Franciszek	1946		x					
25	Pikosz Józefa	1946	x						
26	Zajac Marcin	1946	x						
27	Dworczyński Wojciech	1946							x
28	Franek Jan	1946						x	
29	Stelmaszyk Wawrzyn	1946							x
30	Szymanowski Piotr	1946							x
31	Schloderbach Władysław	1946							x
32	Rozmiarek Konstanty	1946							x
	Razem		3	3	0	0	0	2	24

Powyższa tabela pokazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie śremskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 32 osobom. Chronologicznie 14 orzeczeń zapadło w 1945 r., a 18 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 3 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat i w 3 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat. Ponadto 2 osoby skazano na karę śmierci, a w 24 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z obu wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r. i 1 zapadł w 1946 r. W powiecie śremskim oskarżonych było 22 mężczyzn i 10 kobiet.

Środa Wielkopolska (Schroda)

Tabela nr 42: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. średzkim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Karsten Maks	1945				x			
2	Dreger Ida	1945							x
3	Gawlak Stanisław	1946							x
4	Gawlak Adam	1946							x
5	Rostalska Stanisława	1946							x
6	Majewska Maria	1946							x
7	Szalaty Władysław	1946							x
8	Olejniczak Janina	1946						x	
9	Dudziński Leon	1946		x					
10	Paruchała Józef	1946		x					
11	Domowicz Roch	1946							x
12	Lis Zofia	1946							x
13	Kominowska Waleria	1946	x						
14	Bianek Stanisław	1946							x
15	Perkiewicz Antoni	1946	x						
16	Budzyńska	1946							x

	Bronisława								
17	Binek Jan	1946	x						
18	Andrysiak Franciszek	1946							x
19	Weiss Otto	1946							x
	Razem		3	2	0	1	0	1	12

Powyższa tabela odzwierciedla strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie średzkim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 19 osobom. Chronologicznie 2 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 17 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 3 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat. Ponadto 1 osobę skazano na karę śmierci, a w 12 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Wyrok śmierci zapadł w 1946 r. W powiecie średzkim oskarżonych było 12 mężczyzn i 7 kobiet.

Wolsztyn (Wollstein)

Tabela nr 43: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wolsztyńskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Pawliczak Paweł	1946			x				
2	Sarbak Stanisław	1945				x			
3	Jaskulski Hipolit	1946							x
4	Jaskulski Stanisław	1946							x
5	Kaczmarek	1945							x

	Władysław								
6	Sandner Rudolf	1946							x
7	Gertner Bolesław	1946							x
8	Rosenau Bernhard	1946	x						
9	Joksch Ludwik	1946							x
10	Dzioch Franciszek	1946							x
11	Hübner Otylia	1946							x
12	Marko Kurt	1946		x					
13	Steinborn Konrad	1946	x						
14	Galus Konstanty	1946							x
15	Schulz Hermann	1946		x					
16	Tomys Józef	1946							x
17	Hrab Piotr	1946							x
18	Czarnecki Marian	1946							x
19	Rybarczyk Walerian	1946							x
20	Biedrowski Kazimierz	1946							x
21	Falak Antoni	1946							x
22	Patalas Jan	1946							x
	Razem		2	2	1	1	0	0	16

Powyższa tabela pokazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wolsztyńskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 22 osobom. Chronologicznie 2 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 20 orzeczeń zapadło w 1946 r. W 2 sprawach orzeczono kary więzienia do 3 lat, w 2 sprawach orzeczono kary więzienia powyżej 3 do 6 lat, w 1 sprawie orzeczono karę

więzienia powyżej 6 do 9 lat, a w 1 sprawie orzeczono karę więzienia powyżej 9 do 15 lat. W pozostałych 16 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. W powiecie wolsztyńskim oskarżonych było 21 mężczyzn i 1 kobieta.

Września (Wreschen)

Tabela nr 44: wyroki, jakie zapadły w stosunku do oskarżonych o zbrodnie nazistowskie w pow. wrzesińskim.

Lp.	Nazwisko i imię	Rok orzeczenia wyroku	Kara do 3 lat więzienia	Kara powyżej 3 lat do 6 lat więzienia	Kara powyżej 6 lat do 9 lat więzienia	Kara powyżej 9 lat do 15 lat więzienia	Kara powyżej 15 lat więzienia do kary dożywocia włącznie	Kara śmierci	Uniewinnienie lub umorzenie sprawy
1	Simińska Michalina	1945							x
2	Marszalska Otylia	1945						x	
3	Griko August	1946							x
4	Szałaty Władysław	1946							x
5	Szałaty Franciszka	1946							x
6	Kłosowski Michał	1946							x
7	Kłosowska Katarzyna	1946							x
8	Czerniak Mikołaj	1946							x
9	Szafranek Alfons	1946							x
10	Zimmer Ludwika	1946						x	
11	Wojciechowski Piotr	1946							x
12	Szarzyński	1946							x

	Marcin								
	Razem		0	0	0	0	0	2	10

Powyższa tabela obrazuje strukturę procesów i kar w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich w powiecie wrzesińskim. Ogólnie, w l. 1945-1946, zapadły orzeczenia w sprawach przeciwko 12 osobom. Chronologicznie 2 orzeczenia zapadły w 1945 r., a 10 orzeczeń zapadło w 1946 r. Nie orzeczono żadnych kar więzienia. 2 osoby skazano na karę śmierci, a w 10 sprawach oskarżonych uniewinniono lub umorzono postępowania karne przeciwko nim. Z obu wyroków śmierci 1 zapadł w 1945 r. i 1 zapadł w 1946 r. W powiecie wrzesińskim oskarżonych było 7 mężczyzn i 5 kobiet.

Rozdział III.

Proces Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym.

1. Postać Artura Greisera.

Ze spraw rozpatrzonych przez NTN, terenu byłego tzw. „Kraju Warty” dotyczyła tylko jedna. W porównaniu z liczbami spraw związanych z tym obszarem, a rozpatrzonych w l. 1945-1946 przez SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, SSK w Poznaniu i SSK w Toruniu nie jest to liczba znacząca. Waga tej jednej sprawy polega jednak na znaczeniu osoby, której dotyczyła. Rozprawa bowiem toczyła się przeciwko osobie w tzw. „Kraju Warty” najważniejszej, stojącej na czele tej jednostki administracyjnej, wchodzącej w skład III Rzeszy Niemieckiej – namiestnikowi Arturowi Greiserowi.

Postać Artura Greisera była już przedmiotem badań biograficznych.⁸⁶⁶ Choć przedmiotem zainteresowań autora w tym miejscu pozostaje proces Artura Greisera przed NTN oraz orzeczenie w tej sprawie, należałoby krótko przyjrzeć się karierze namiestnika, która doprowadziła go w końcu przed NTN w Polsce. Jak dowiadujemy się z protokołu rozprawy głównej toczącego się przeciwko niemu procesu – Artur Greiser był synem Gustawa i Idy z domu Siegmund, urodzonym 22 stycznia 1897 r. w Środzie Wielkopolskiej.⁸⁶⁷

Tylko pierwsze trzy lata spędził późniejszy namiestnik tzw. „Kraju Warty” w miejscu urodzenia, następnie losy powiodły go do Inowrocławia, poprzez fronty I wojny światowej w służbie w marynarce wojennej oraz w lotnictwie marynarki wojennej, aż do Gdańska. W 1914 r. jako ochotnik zaciągnął się do cesarskiej marynarki wojennej, ukończył też kurs pilotów lotniczych. Podczas lotu patrolowego został ranny. Po wojnie odznaczono go m. in. Krzyżem Żelaznym I klasy. Rozgoryczony postanowieniami Traktatu Wersalskiego w sprawie Niemiec wstąpił do Freikorpsu, w 1922 r. zapisał się do Partii Niemiecko-Socjalistycznej i do związku kombatantów „Kamerad”, zaś w 1924 r. założył oddział Stahlhelmu w Gdańsku. Od 1921 r. do 1927 r. był członkiem loży masońskiej pod nazwą „Feste Burg im Osten”. W 1929 r. stał się członkiem SA, a w 1930 r. NSDAP. Niedługo potem Artur Greiser objął stanowisko zastępcy Gauleitera NSDAP w Wolnym Mieście Gdańsku. Był przewodniczącym frakcji narodowych socjalistów w gdańskim Volkstagu, w 1933 r. został wybrany wiceprezydentem i

---

⁸⁶⁶ Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*; zob.: C. Epstein, *Wzorcowy...*; zob.: I. Kershaw, *Arthur Greiser...*, s. 116-127; zob.: M. Bartoszkiewicz, *Arthur Greiser...*, s. 301-320.

⁸⁶⁷ AIPN Po, GK 196/38, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego w sprawie karnej Artura Greisera*, tom V, s. 11; zob. też: AIPN Po 754/1-18, *Kolekcja rodziny Hejmowskich (korespondencja i notatki Artura Greisera)*.

senatorem spraw wewnętrznych, a w następnym roku prezydentem Senatu Wolnego Miasta Gdańska. Obie te funkcje tzn. zastępcy Gauleitera NSDAP i prezydenta Senatu Wolnego Miasta Gdańska, pełnił aż do wybuchu II wojny światowej. W strukturach SS, do których wstąpił w 1931 r., także wspinał się po szczeblach kariery. W październiku 1939 r. awansował na SS-Gruppenführera, a w 1942 r. na SS-Obergruppenführera. 10 sierpnia 1940 r. został też mianowany pełnomocnikiem komisarza Rzeszy ds. umacniania niemczyzny Heinricha Himmlera na obszar Okręgu „Kraju Warty”. Pozwoliło to skupić Arturowi Greiserowi w swoim ręku kierownictwo administracji cywilnej i struktur partyjnych NSDAP oraz nadzór nad całym aparatem SS i policji w tzw. „Kraju Warty”.⁸⁶⁸

Artur Greiser pełnił również funkcję komisarza obrony Rzeszy (Reichsverteidigungskommissar), sprawował nadzór nad okręgowym urzędem gospodarczym (Bezirkswirtschaftsamt), krajowym urzędem wyżywienia (Landesernährungsamt), a nadto powierzono mu zwierzchnictwo nad administracją sądową, aparatem policyjnym, systemem finansowym i propagandą w podległym mu okręgu. W 1942 r. powierzono mu funkcję okręgowego pełnomocnika ds. zatrudnienia (Bevollmächtigter für den Arbeitseinsatz im Reichsgau Wartheland).⁸⁶⁹

Jednocześnie Artur Greiser angażował się w stworzenie w podległym sobie okręgu teoretycznych podstaw realizowanej przez siebie polityki germanizacji. W tym celu został kierownikiem Grupy Roboczej dla Zasiedlania Wschodu przy Fundacji Rzeszy dla Niemieckich Badań Wschodnich (Arbeitsgemeinschaft für Ostsiedlung in der Reichsstiftung für deutsche Ostforschung), która miała za zadanie opracowywanie nowych planów osadniczych. Na pocz. 1941 r. stworzył również Regionalną Placówkę Badawczą w Kraju Warty (Landeskundliche Forschungsstelle des Reichsgaues Wartheland), która opracowywała teoretyczne koncepcje rozwiązań narodowo-socjalistycznych i ich praktycznej realizacji przez odpowiednie urzędy administracyjne w okręgu. Placówka ta miała w swoich badaniach współpracować z otwartym przez Artura Greisera 19 kwietnia 1941 r. Uniwersytetem Rzeszy w Poznaniu (Reichsuniversität Posen), którego pierwszym rektorem został SS-Standartenführer Peter Carstens.⁸⁷⁰

Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu Wielkopolski przez okupanta hitlerowskiego, Artur Greiser został szefem zarządu cywilnego (Chef der Zivilverwaltung) przy dowódcy wojskowym poznańskiego okręgu wojskowego (nominacja została podpisana

---

⁸⁶⁸ Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 3-12; zob.: J. A. Młynarczyk, *Wpływ...*, s. 15; zob.: M. Alberti, *Die Verfolgung...*, s. 54-56.

⁸⁶⁹ Zob.: T. Janicki, *Wieś...*, s. 17; zob.: S. Nawrocki, *Policja...*, s. 71.

⁸⁷⁰ Zob.: J. A. Młynarczyk, *Wpływ...*, s. 19; zob.: Cz. Madajczyk, *Polityka...*, t. 2, s. 142.

przez Hitlera 8 września 1939 r.). Po wcieleniu ziem zachodnich Polski do III Rzeszy Niemieckiej 25 października 1939 r. – na podstawie tzw. dekretu inkorporacyjnego Adolfa Hitlera z 8 października 1939 r. – Artur Greiser został mianowany namiestnikiem, utworzonego w ramach zagarniętych przez Rzeszę ziem okręgu, tzw. „Kraju Warty” (nominację podpisał Hitler 26 października 1939 r.). Od 21 października 1939 r. (data podpisania nominacji przez Hitlera) sprawował on również funkcję kierownika partii NSDAP w tym okręgu. Tak więc Artur Greiser skupił w swym ręku najwyższą władzę ustawodawczą, wykonawczą i partyjną w tzw. „Kraju Warty”.⁸⁷¹ Namiestnik tzw. „Kraju Warty” pełnił swoje obowiązki do 20 stycznia 1945 r. tzn. do swojej ucieczki z Poznania.⁸⁷²

Koleje losu wiodły Greisera po ucieczce z Poznania, 20 stycznia 1945 r., przez Pniewy, Frankfurt nad Odrą, Gorzów Wielkopolski do Wałcza, następnie – ponownie - Gorzów Wielkopolski, Krösinsee, Berlin, Bad Elster, aż do Karlowych Warów, gdzie w sanatorium SS poddał się, na życzenie samego Hitlera, leczeniu wątroby. 29 marca 1945 r. wrócił z sanatorium w Karlowych Warach do Berlina, w którym przebywał do 17 kwietnia 1945 r. Stamtąd osobiście kierował działającym tymczasowo w Poczdamie urzędem namiestnika tzw. Kraju Warty. Następnego dnia po rozpoczęciu - 16 kwietnia 1945 r. - przez Armię Czerwoną tzw. operacji berlińskiej Artur Greiser opuścił stolicę III Rzeszy. Droga ucieczki namiestnika tzw. Kraju Warty wiodła przez Zossen, Fürstenwalde, Budziszyn, Pragę, Passawę, Mitterdarching, aż dotarł 5 maja 1945 r. do Krimml [ew. Krümmel] k. Salzburga, gdzie zamieszkał w gospodarstwie rolnym. Tam zastał go koniec wojny i wkroczenie żołnierzy amerykańskich 9 maja 1945 r. Tydzień później, 16 maja 1945 r., został Greiser aresztowany przez policję wojsk amerykańskich i dowieziony na przesłuchanie do Salzburga.⁸⁷³

Po zakończeniu salzburskich przesłuchań namiestnika tzw. „Kraju Warty”, został on umieszczony w obozach internowania, którymi były: kurort Bad Wörishofen, Augsburg, Ludwigsburg, Karlsruhe, Seeckenheim k. Mannheim oraz Kornwertheim k. Stuttgartu, skąd 11 marca 1946 r. trafił do więzienia we Frankfurcie n. Menem. Greiser czynił wiele wysiłków i składał szereg obietnic przedstawicielom władz amerykańskich w celu pozostawienia go w tamtejszej strefie okupacyjnej Niemiec. Alianci posiadając bogatą dokumentację zbrodniczej działalności Artura Greisera, zdecydowali – w myśl postanowienia *Deklaracji Moskiewskiej* - przekazać go władzom polskim. W trakcie pobytu w alianckich obozach internowania, 23

⁸⁷¹ Zob.: E. Serwański, *Wielkopolska...*, s. 67; zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 17, 36-37.

⁸⁷² Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 62; zob.: M. Rutowska, *Nazistowski...*, s. 20.

⁸⁷³ Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 115-120; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 297-305; por.: A. Wietrzykowski, *Powrót...*, s. 24; zob.: M. Rutowska, *Nazistowski...*, s. 20.

października 1945 r. władze polskie wystąpiły o jego przekazanie do Polski, w celu osądzenia go w miejscu popełnienia zbrodni. W celu przejęcia byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty” władze polskie musiały spełnić wiele formalnych procedur ekstradycyjnych. Na początku należało złożyć wniosek do Międzynarodowej Komisji Badania Zbrodni Wojennych w Londynie (UNWCC), a jednocześnie uzyskać zgodę na wydanie tegoż przestępcy od Rady Czterech czyli alianckiego rządu okupacyjnego Niemiec. Do wydania przestępcy konieczna była również zgoda Dowództwa Strefy Amerykańskiej oraz szefa tamtejszego więziennictwa i sądownictwa w urzędzie Theater Provost Marshall. Potrzebne było ponadto władzom polskim zwolnienie od MTW w Norymberdze, w którego gestii przestępcę formalnie się znajdował. Wtedy można było podpisać akt zdawczo-odbiorczy i przystąpić do przygotowywania transportu.⁸⁷⁴

---

⁸⁷⁴ Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 120-122; zob. A. Sosińska, *Powstanie...*, s. 37; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 305-307; por.: *Proces...*, s. 5; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 3; por.: A. Wietrzykowski, *Powrót...*, s. 25.

2. Artur Greiser w Polsce. Przygotowania do procesu.

Po wypełnieniu powyższych formalności, dopiero 30 marca 1946 r. został on przetransportowany pod polską eskortą samolotem z Frankfurtu n. Menem do Warszawy, gdzie został umieszczony w więzieniu mokotowskim.⁸⁷⁵

Wydana przez Sojuszniczą Radę Kontroli Niemiec 20 grudnia 1945 r. *Ustawa nr 10* będąca niejako uzupełnieniem do *Deklaracji Moskiewskiej* stanowiła, że osoby przekazane do osądzenia do tych państw, na których terytorium dopuścili się popełnienia zbrodni, miały być osądzone i skazane w terminie nie przekraczającym 6 miesięcy od daty wydania. Miało to zapobiec przewlekaniu proceduralnemu procesów.⁸⁷⁶

Jeszcze zanim Artur Greiser trafił do polskiego więzienia prasa, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, relacjonowała jego losy. 4 maja 1946 r. pisano: „Już niedługo jest czas, gdy przed obliczem sądu polskiego w Poznaniu stanie kat narodu polskiego – Greiser (...) b. gauleiter tzw. „Warthelandu”. Pan życia i śmierci milionów Polaków – traktowanych za jego „panowania” jak niewolnicy. Artur Greiser sądzony będzie jako jeden z głównych zbrodniarzy wojennych, który narodowi naszemu specjalnie wyrządzał ciężkie krzywdy”.⁸⁷⁷ I dalej: „Uciekając z Poznania w pamiętnych dniach lutego 1945 roku – Greiser nie przypuszczał zapewne, że powróci znów do Polski, a przede wszystkim do Poznania, ażeby przekonać się naocznie, że niebo się nie zapadło. Schwytyany w amerykańskiej strefie okupacyjnej (...) do ostatniej chwili nie wiedział, że zostanie oddany sądowi polskiemu. Gdy na lotnisku powiedziano im [Greiserowi i Fischerowi – przyp. aut.], że jadą do Polski - „bohaterskim führerom” zrzędyły miny. Ogarnął ich strach i dzika trwoga o nędzne, plugawe życie. Gdy samolot wylądował na lotnisku warszawskim, przewieziono ich pod silną eskortą do więzienia mokotowskiego”.⁸⁷⁸

O losach wielkorządcy Kraju Warty pisano: „Dniem i nocą Greiser i Fischer strzeżeni są przez strażników, zaglądających regularnie co pół minuty przez „judasza”, by strach przed oczekiwanym wyrokiem nie popchnął zbrodniarzy do próby samobójstwa. Na ogół obaj zachowują się spokojnie. Zbrodniarze podlegają normalnemu regulaminowi więziennemu z tym jednak wyjątkiem, że wszystkie posiłki przynoszone są do celi. Nie wolno im również

---

⁸⁷⁵ Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 120-122; zob. A. Sosińska, *Powstanie...*, s. 37; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 305-307; por.: *Proces...*, s. 5; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 3; por.: A. Wietrzykowski, *Powrót...*, s. 25.

⁸⁷⁶ Zob.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 307.

⁸⁷⁷ Cyt. za: *Kandydaci do „poprzecznej belki”. Greiser i Fischer sądzeni będą przez „Trybunał siedmiu”, „Głos Wielkopolski”, 4 V 1946.*

⁸⁷⁸ Cyt. za: *tamże*.

korzystać ze spacerów. Nie jest to specjalne zaostrenie regulaminu, lecz konieczna ostrożność, zachowana z obawy przed możliwością „lynchu” ze strony więźniów. Zbrodniarze całe dni siedzą nieruchomo, wpatrzeni w jeden punkt. Z dnia na dzień zwiększa się ich depresja (...) Greisera nie interesuje nic.”⁸⁷⁹

Zauważono ponadto, iż: „W kancelarii więziennej złożone są walizki zbrodniarzy. Żółta walizka ze świńskiej skóry, wybita szafirowym aksamitem – to własność Greisera. W teczce kilkadziesiąt arkuszy maszyno i rękopisów – to przygotowywana na wolności, a później w Norymberdze obrona. Zapomniał widocznie, że taki „rachunek” uregulować można tylko w ten sposób, że trzeba zapłacić... własną głową!”⁸⁸⁰ Próbowano przedstawiać skład i procedury NTN: „Sprawiedliwość zbrodniarzom wymierzy Najwyższy Trybunał Narodowy składający się z trzech sędziów Sądu Najwyższego i czterech posłów do KRN. Jest to więc „Trybunał Siedmiu”. Na czele kompletu sędziowskiego stoi z mocy ustawy, I-szy Prezes Sądu Najwyższego. Uczestnictwo posłów podkreśla fakt, że zbrodniarze odpowiadać będą przed sądem całego narodu”.⁸⁸¹ „Oskarżenie wnosić będzie Prokuratura Najwyższego Trybunału Narodowego. Ze względu na wagę procesu i rozpiętość zbrodni dokonywanych przez blisko 6 lat, oskarżać będzie conajmniej [sic!] dwóch prokuratorów”.⁸⁸²

„Oskarżonym przysługuje prawo obrony i to nawet – obrony z wyboru. Oczywiście kandydat na obrońcę musi mieć obywatelstwo polskie. Trudno przypuścić, aby ktokolwiek z palestry polskiej z własnej woli, ochotniczo, podjął się obrony, jest rzeczą niewątpliwą, że przestępcy otrzymają obrońcę z urzędu”.⁸⁸³ „Procedura będzie taka, jaką przewiduje ustawa o Najwyższym Trybunale Narodowym. Będzie to więc ogólna procedura karna – z pewnymi niewielkimi zmianami! Jakie prawo na świecie obejmie ten bezmiar krzywdy, które Niemcy wyrządzili ludzkości? Według jakiego prawa sądzić będzie Greisera (...) Najwyższy Trybunał Narodowy? Jedną wersją może być ogólne prawo międzynarodowe – które stosuje Trybunał Norymberski. Drugą wersją – jest polskie prawo karne (ogólne – ustawa z 1932). Trzecią wreszcie – jest prawo polskie, zawarte w ustawie specjalnej przeciwko zbrodniarzom hitlerowskim – z sierpnia 1944 roku. Która z tych wersji [sic!] prawa – potraktowana osobno, czy też łącznie – będzie właściwszą rozstrzygnie Ministerstwo Sprawiedliwości”.⁸⁸⁴ „Po śledztwie Greiser będzie przewieziony na proces do Poznania! Przyjedzie, w jakże zmienionych okolicznościach. Nie we własnej limuzynie, bez heilowania i wiwatów.

---

⁸⁷⁹ Cyt. za: *tamże*.

⁸⁸⁰ Cyt. za: *tamże*.

⁸⁸¹ Cyt. za: *tamże*.

⁸⁸² Cyt. za: *tamże*.

⁸⁸³ Cyt. za: *tamże*.

⁸⁸⁴ Cyt. za: *tamże*.

Oczekiwać go będą gruzy „Domu Żołnierza” i obozu żabikowskiego. Oczekiwać go będą zwarte tłumy tych, którym przez ciąg swego pobytu dał się dobrze we znaki. Oczekiwać go będą zwarte pięści, nienawiść w oczach i jeden wielki okrzyk powitalny: „Na szubienicę!!...”.⁸⁸⁵

Prasa informowała na bieżąco społeczeństwo wielkopolskie o przygotowywanym procesie Artura Greisera. 8 maja 1946 r. podała informację o zbieraniu przez SSK w Poznaniu dowodów w tej sprawie, apelując – w interesie społeczeństwa – o niezwłoczne zgłaszanie się do SSK w Poznaniu osób posiadających jakiegokolwiek dowody działalności b. gauleitera Kraju Warty. Mogły to być oryginały zarządzeń lub innych dokumentów dotyczących działalności ww., które po wykonaniu odbitek miały być zwrócone właścicielom.⁸⁸⁶ W tym samym numerze znalazła się również informacja o tym, że proces Greisera odbędzie się w połowie czerwca 1946 r. w Poznaniu.⁸⁸⁷

15 maja 1946 r. opinia publiczna została poinformowana o przeprowadzonej w związku z przygotowywanym procesem wizji lokalnej w Forcie VII – miejscu kaźni Wielkopolan. Wzięli w niej udział prokurator SN Mieczysław Siewierski i rzecznik oskarżenia polskiego w Norymberdze, prokurator Jerzy Sawicki, obaj zostali w późniejszym czasie oskarżycielami w procesie „kata Wielkopolski”. Wówczas jednak data dzienna procesu, jak i jego miejsce, nie zostały jeszcze szczegółowo ustalone.⁸⁸⁸ W artykule dotyczącym przeznaczenia dawnej siedziby Artura Greisera w Ludwikowie na dom dziecka z 30 maja 1946 r. została podana informacja o miejscu przygotowywanego procesu: „Los Arthura Greisera dopełni się w Poznaniu! Tak chce sprawiedliwa historia, aby miejsce obficie zroszone męczeńską krwią polską, stało się miejscem sądu i kary dla niemieckiego zbrodniarza!”.⁸⁸⁹ 2 czerwca 1946 r. prasa podała, że: „Wg informacji zasięgniętych u władz sądowych proces kata Wielkopolski Artura Greisera odbędzie się między 15 a 25 bm. w auli Uniwersytetu Poznańskiego”.⁸⁹⁰ „Celem uniknięcia tłoku na auli, będą wydawane bilety wstępu”.⁸⁹¹ Jak sygnalizowano: „Wielkie zainteresowanie nie tylko w kraju ale i zagranicą

---

⁸⁸⁵ Cyt. za: *tamże*; por.: A. Wietrzykowski, *Powrót...*, s. 25.

⁸⁸⁶ *Sąd zbiera dowody zbrodni Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 8 V 1946.

⁸⁸⁷ *Proces Greisera w czerwcu w Poznaniu*, „Głos Wielkopolski”, 8 V 1946.

⁸⁸⁸ *Przed procesem Greisera. Wizja lokalna w Forcie VII*, „Głos Wielkopolski”, 15 V 1946.

⁸⁸⁹ Cyt. za: *W dawnej siedzibie kata Wielkopolski. Pół miliona zł wydał Zarząd Miejski na „Dom Dziecka” w Ludwikowie*, „Głos Wielkopolski”, 30 V 1946.

⁸⁹⁰ Cyt. za: *Proces Greisera w połowie czerwca*, „Głos Wielkopolski”, 2 VI 1946.

⁸⁹¹ Cyt. za: *tamże*.

budzi mający się wkrótce rozpocząć proces przeciwko „gauleiterowi” Arturowi Greiserowi”.⁸⁹²

Z pisma Wacława Barcikowskiego prezesa NTN do Kazimierza Bzowskiego prezesa Izby Karnej SN i sędziego NTN w Łodzi z początku czerwca 1946 r. (brak daty dziennej) dowiadujemy się, że: „W związku z wyznaczeniem na dzień 21 czerwca r. b. rozprawy przeciwko Arturowi Greiserowi deleguję Obywatela do zastępowania mnie w charakterze Prezesa Najwyższego Trybunału Narodowego. Jako sędziów w sprawie wymienionego Artura Greisera wyznaczam Obywateli: dr. Emila Stanisława Rappaporta, Sędziego Sądu Najwyższego, Witolda Kutznera, Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, Alfreda Eimerta, Prezesa Sądu Specjalnego w Krakowie”.⁸⁹³

Zanim jeszcze Artur Greiser został przetransportowany do więzienia w Poznaniu Kazimierz Bzowski w zastępstwie prezesa NTN wydał w Łodzi (siedzibie NTN) 5 czerwca 1946 r. zarządzenie o doręczeniu oskarżonemu aktu oskarżenia w jego sprawie wraz z przekładem niemieckim w terminie 5 dni (co wynikało z art. 296 kpk w związku z art. 8 ust. 2 Dekretu PKWN z dnia 22 stycznia 1946 r. o NTN). Pierwszy prokurator NTN Stefan Kurowski podpisał akt oskarżenia 10 czerwca 1946 r. W powyższym zarządzeniu mowa jest również o tym, że obrońcami z urzędu oskarżonego zostali wyznaczeni dr Stanisław Hejmowski oraz dr Jan Kręglewski. W myśl zarządzenia należało umożliwić obu obrońcom, na podstawie art. 94 kpk, widywanie się z oskarżonym. Ponadto należało bezzwłocznie zawiadomić o treści tegoż zarządzenia oskarżonego oraz obu obrońców.⁸⁹⁴

8 czerwca 1946 r. jeden z obrońców oskarżonego, dr Stanisław Hejmowski zwrócił się pisemnie do NTN w Łodzi z prośbą o zwolnienie go z tego obowiązku: „Pismem Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 czerwca 1946 r. (...) zostałem zawiadomiony, że Najwyższy Trybunał Narodowy wyznaczył mnie postanowieniem z dnia 5 czerwca 1946 r. obrońcą z urzędu oskarżonego Artura Greisera. Mam zaszczyt upraszać Najwyższy Trybunał Narodowy o zwolnienie mnie z obowiązku powyższego. Z przykrością stwierdzam, że przed ustanowieniem mnie obrońcą Artura Greisera nie zostałem zapytany o moje zdanie w tej sprawie. Artur Greiser działał na terenie Wielkopolski i nie ma chyba ani jednej rodziny w Poznaniu, która nie zostałaby przez niego skrzywdzona bądź przez utratę kogoś z osób najbliższych, bądź przez pozbawienie wolności jednego z członków, bądź przez uszczerbek

---

⁸⁹² Cyt. za: *Przed procesem Greisera. Główny oskarżyciel angielski w Norymberdze przybywa do Polski*, „Głos Wielkopolski”, 12 VI 1946.

⁸⁹³ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego – Akta w sprawie karnej Artura Greisera*, t. I, k. 91.

⁸⁹⁴ AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 12-63 i 69.

na zdrowiu spowodowany pracą nad siły, bądź przez zabór majątku lub mieszkania. Dlatego też powinni oskarżać Greisera w pierwszym rzędzie prokuratorzy z Wielkopolski. W składzie Sądu powinni w pierwszym rzędzie zasiadać sędziowie z Wielkopolski. Natomiast żaden z wielkopolskich adwokatów nie może i nie powinien być obrońcą Greisera. W zbliżającym się procesie byłego „Namiestnika Kraju Warty” rzecz się zapowiada odwrotnie. Właśnie Poznań ma dostarczyć Greiserowi nie oskarżycieli, lecz... obrońców! Ażeby proces tego rodzaju miał być procesem wiarygodnym, procesem prawdziwym, a nie tylko czczą formalnością obrona oskarżonego musi być żywa, dynamiczna, musi być prawdziwa. Takiej obrony nie może procesowi zapewnić adwokat z Poznania bez pewności narażenia się na ostracyzm miejscowego społeczeństwa. Obrona, sprawowana przez adwokatów poznańskich musiałaby z konieczności być tylko obroną formalną”.⁸⁹⁵

I dalej wyrażał swoje wątpliwości mecenas Hejmowski: „Ja osobiście zostałem na skutek zarządzenia niemieckich władz okupacyjnych wypędzony w grudniu 1939 r. z Poznania do tak zw. Generalnej Guberni, przy czym pozbawiono mnie dorobku 10-letniej pracy zawodowej. W czasie wojny straciłem z rąk niemieckich dwóch rodzonych braci. Doprawdy trudno wymagać ode mnie, ażebym obecnie był obrońcą Artura Greisera”.⁸⁹⁶

Z więzienia mokotowskiego w Warszawie, 12 czerwca 1946 r. przetransportowano Artura Greisera do więzienia przy ul. Młyńskiej w Poznaniu. Tam miał w jednoosobowej celi oczekiwać przygotowywanego przeciwko niemu procesu.⁸⁹⁷ Oczywiście informowała o tym wielkopolska prasa: „W dniu wczorajszym o godzinie 14-tej przywieziono do Poznania b. namiestnika „Warthelandu” – Artura Greisera. Kata Wielkopolski osadzono w więzieniu przy ul. Młyńskiej w celi pojedynczej [sic!] i natychmiast doręczono mu akt oskarżenia. Jak się dowiadujemy termin procesu ustalono oficjalnie na dzień 21-go czerwca br.”⁸⁹⁸ „Według zebranych przez nas informacji [sic!] b. „gauleiter” znajduje się w pełni władz umysłowych i fizycznych”.⁸⁹⁹

W związku z ogromnym zainteresowaniem procesem przed organizatorami stanęło trudne logistyczne zadanie polegające na jego przygotowaniu technicznym. Było to również

---

⁸⁹⁵ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 67-68; zob.: M. Zaborski, *Czy bronić...*, s. 239.

⁸⁹⁶ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 67-68; zob.: M. Zaborski, *Czy bronić...*, s. 239.

⁸⁹⁷ *Greiser w więzieniu na Młyńskiej*, „Głos Wielkopolski”, 13 VI 1946; por.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 122, w której autor podaje jako datę przewiezienia Greisera z Warszawy do Poznania 14 czerwca 1946 r.; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 308, w której autorka podaje jako datę przewiezienia Greisera z Warszawy do Poznania 13 czerwca 1946 r.

⁸⁹⁸ Cyt. za: *Greiser w więzieniu na Młyńskiej*, „Głos Wielkopolski”, 13 VI 1946.

⁸⁹⁹ Cyt. za: *tamże*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 310-312.

relacjonowane w prasie: „Przyjazd licznych dziennikarzy z kraju i zagranicy oraz zainteresowanie procesem spowodowały niektóre czynniki do przeprowadzenia odpowiednich inwestycji i remontów w Auli Uniwersyteckiej, gdzie rozprawa ma się odbywać. Aula ma otrzymać nie tylko wygląd reprezentacyjny, przez naprawianie uszkodzeń wojennych i odrestaurowanie otaczających ją pokoi i sal, ale równocześnie otrzyma specjalne urządzenie, pozwalające na dogodne obserwowanie procesu. W związku z tym buduje się specjalne podium dla trybunału i przygotowuje się miejsce dla oskarżonego i jego obrońców. Dla sędziów i prokuratorów przygotowano salę narad, przeznaczając na ten cel małą aulę U[niwersytetu] P[oznańskiego], a bezpośrednio obok dużej sali wykańcza się specjalne pomieszczenie, w którym będzie przebywał Greiser poza godzinami procesu. Sprawozdawcy radiowi i zagraniczni korespondenci znajdą pomieszczenie w specjalnie do tego celu wybudowanych kabinach, do których przeprowadza się instalację radiową i telefoniczną. Również przyległe do auli pokoje odnawia się i w nich znajdą dziennikarze wygodne miejsca pracy. Ogółem przewiduje się przyjazd około 60 sprawozdawców”.⁹⁰⁰

Na tym nie koniec organizacyjnych przygotowań do procesu: „W celu uniknięcia tłoku na sali rozprawy, a równocześnie celem zapoznania z przebiegiem procesu szerokiego ogółu społeczeństwa poznańskiego, wprowadzone będą na czas trwania procesu specjalne bilety wstępu, przy czym wydawane one będą jednorazowo na daną osobę na jedną sesję dziennie. Tak więc osoba otrzymująca bilet na którykolwiek z dni procesu, będzie mogła uczestniczyć albo w jego części od godziny 9-tej do 14-tej albo od 16-tej do 20-tej. Bilety wydawane będą imiennie, a wejście na salę dopuszczalne będzie tylko i wyłącznie za biletem, przy okazaniu dowodu osobistego. Tym sposobem uniknie się handlu biletami (których cena z pewnością przekraczałaby możliwości mas pracujących), a równocześnie wykluczy się możliwość dostarczenia biletu dwukrotnie tej samej osobie. Stałe karty wstępu na czas trwania rozprawy dostarczone zostaną instytucjom rządowym i samorządowym, partiom oraz sądowym organom wojskowym i Milicji Obywatelskiej. Specjalne bilety wstępu wraz z upoważnieniami do fotografowania procesu otrzymają sprawozdawcy radiowi i prasowi. Termin rozpoczęcia wydawania biletów zostanie ustalony w ciągu najbliższych dni. Rozprawa przewidziana jest na 20 dni”.⁹⁰¹

Z pisma Kazimierza Bzowskiego w zastępstwie prezesa NTN z 12 czerwca 1946 r. wynika, że doręczony został Arturowi Greiserowi odpis aktu oskarżenia w jego sprawie i powiadomiono go:

---

⁹⁰⁰ Cyt. za: *Greiser w więzieniu na Młyńskiej*, „Głos Wielkopolski”, 13 VI 1946.

⁹⁰¹ Cyt. za: *tamże*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 312.

„1) że w myśl art. 8 ust. 2 Dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. (Dz.U. 1946 Nr 5, poz. 45) i art. 296 K.P.K. ma on prawo w terminie 5-dniowym od daty doręczenia mu odpisu aktu oskarżenia wnosić o wezwanie innych osób oraz sprowadzenia innych dowodów prócz wskazanych w wykazie, załączonym do aktu oskarżenia; wskazując nowe osoby lub inne dowody, on powinien podać okoliczności, które w ten sposób chce stwierdzić,

2) że obrońcami jego z urzędu są wyznaczeni adwokaci Hejmowski i Kręglewski, o ile on nie ma obrońcy z wyboru; tym ostatnim może być w myśl art. 86 K.P.K. tylko osoba wpisana w Polsce na listę adwokatów, albo profesor lub docent prawa polskiej szkoły akademickiej państwowej lub przez Państwo uznanej,

3) że rozprawa główna w jego sprawie jest wyznaczona w Poznaniu w Auli Uniwersytetu na dzień 21 czerwca 1946 r. godzina 9-ta”.⁹⁰²

Na marginesie tegoż pisma znalazł się dopisek Alfonsa Lehmana pełniącego obowiązki wiceprokuratora SSK w Poznaniu: „Akt oskarżenia wraz z tłumaczeniem doręczyłem 12.06.1946 r. oskarżonemu Arturowi Greiserowi”.⁹⁰³ Z tego samego dnia pochodzi pismo Kazimierza Bzowskiego w zastępstwie prezesa NTN do Zarządu Więzienia w Poznaniu: „Rozprawa główna w sprawie Artura Greisera jest wyznaczona w Poznaniu w Auli Uniwersyteckiej na dzień 21 czerwca 1946 r. godzina 9-ta. Należy dostarczyć oskarżonego punktualnie na tę godzinę. Posiedzenia odbywać się będą o godz. 9-tej i o godz. 15-tej. Oskarżony powinien być na te godziny dostarczony punktualnie. Obrońcami jego z urzędu, mającymi w myśl art. 94 K.P.K. prawo porozumiewania się z oskarżonym sam na sam, są adwokaci Hejmowski i Kręglewski z Poznania. Obaj oni łącznie i każdy z nich z osobna ma to prawo”.⁹⁰⁴

Pisma o podobnej treści, tego samego dnia, Kazimierz Bzowski w zastępstwie prezesa NTN skierował do obu obrońców, w której to korespondencji znalazło się ponadto określenie terminu podania przez oskarżonego do 19 czerwca 1946 r. nowych świadków i dowodów w jego sprawie.⁹⁰⁵ Następnego dnia Kazimierz Bzowski w zastępstwie prezesa NTN skierował pisma o podobnej treści do 2 ławników.⁹⁰⁶ Również z 13 czerwca 1946 r. pochodzi pismo skierowane przez jednego z obrońców dr. Jana Kręglewskiego do NTN w Poznaniu, w którym ponownie zwraca się z prośbą o zwolnienie go ze stanowiska obrońcy Greisera w związku ze zbieganiem się terminu rozprawy z okresem egzaminów na Uniwersytecie

⁹⁰² Cyt. za: AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 70.

⁹⁰³ Cyt. za: *tamże*, t. I, k. 70.

⁹⁰⁴ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 71; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 309.

⁹⁰⁵ AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 74.

⁹⁰⁶ AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 75-76.

Poznańskim. Dr Jan Kręglewski był tam bowiem aktywny jako wykładowca procesu cywilnego – egzaminator IV roku prawa.⁹⁰⁷

Jak wynika z dalszego biegu wydarzeń w tej sprawie, NTN nie przychylił się do próśb obu mecenasów i nie zwolnił ich z funkcji obrońców oskarżonego.

Na tydzień przed procesem byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty”, 14 czerwca 1946 r., w Głosie Wielkopolskim ukazał się wywiad z Czesławem Leszczyńskim prezesem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Prezes podkreślił, że ostateczną datę procesu NTN potwierdził dopiero dnia poprzedniego, a ukazujące się od jakiegoś czasu w prasie kolejne terminy były jedynie domysłami bardziej lub mniej trafnymi. Czesław Leszczyński przewidywał, że rozprawa może potrwać od 2 do 3 tygodni, gdyż należało się liczyć z ogromem dokumentacji w sprawie. Sam akt oskarżenia wraz z uzasadnieniem obejmował przeszło 50 kart maszynopisu. Podstawą oskarżenia miało być prawo międzynarodowe i krajowe. NTN miał opierać się przeważnie na dowodach dokumentowych. Według słów prezesa - oskarżenie Artura Greisera miało się opierać na zarzutach zgrupowanych w punkty dotyczące poszczególnych rodzajów jego działalności. I tak oskarżony odpowiadać miał, ograniczając się do jego działalności na terenie tzw. Kraju Warty, za: morderstwa i masowe rozstrzeliwania zakładników w Tuchawie, Małej Górcie, Zgierzu i Sieradzu, palenie zwłok w krematorium Uniwersytetu Poznańskiego, akcję wysiedleńczą, nieludzkie obchodzenie się z robotnikami polskimi, bezprawne grabieże polskiego mienia, czy germanizację polskich dzieci. Do długiej listy zarzutów przeciwko niemu wchodziły ponadto: dyrektywy dotyczące leczenia Polaków, ich dyskryminacja przez żywiol niemiecki, obozy koncentracyjne w Forcie VII i Żabikowie, treść przemówienia w Chodzieży w 1942 r., a także rozliczne zbrodnie niemieckie w Łodzi.⁹⁰⁸

Według Czesława Leszczyńskiego powołanych miało być około 70 świadków, którym przeznaczono rolę uzupełniania - zgromadzonych w sprawie – dowodów. Świadkowie mieli reprezentować wszystkie warstwy społeczeństwa polskiego, a zarazem obrazować szeroki wachlarz działalności byłego gauleitera Okręgu Warty (Warthegau). Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu poinformował czytelników, iż poprzedniego dnia podprokurator Lehmann doręczył Arturowi Greiserowi akt oskarżenia w języku polskim, wraz z niemieckim tłumaczeniem. Oskarżony twierdził bowiem, iż bardzo słabo zna język polski, mało co z niego rozumiejąc. Rozprawa miała być tłumaczona z języka polskiego na języki niemiecki,

---

⁹⁰⁷ AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 86; zob.: M. Zaborski, *Czy bronić...*, s. 239.

⁹⁰⁸ *Przed procesem Greisera (wywiad z Prezesem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu ob. Czesławem Leszczyńskim)*, „Głos Wielkopolski”, 14 VI 1946.

angielski, rosyjski i francuski ze względu na spodziewany liczny udział zagranicznych dziennikarzy. Poznań w czasie procesu miał stanowić pewną analogię do Norymbergi.⁹⁰⁹

Przewodniczyć pracom NTN miał z urzędu pierwszy prezes SN, Wacław Barcikowski, ale – jak prognozował prezes Leszczyński – rozliczne jego obowiązki mogą uniemożliwić mu przewodniczenie przez cały okres trwania procesu. Dlatego w czasie jego nieobecności w tych obowiązkach miał go zastępować Kazimierz Bzowski prezes SN. Składu NTN mieli dopełnić: sędzia Emil Rappaport wiceprezes Międzynarodowego Prawa Karnego i zarazem znawca prawa międzynarodowego, sędzia Witold Kutzner wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu oraz jako zastępca dr Alfred Eimer przewodniczący SSK w Krakowie. Ławnikami NTN reprezentującymi Wielkopolskę mieli być posłowie do KRN Piękniewski i Grajek, natomiast 2 dalszych i ich zastępcę powoływała KRN. Na oskarżycieli zostali wyznaczeni przez NTN prokurator dr Sawicki, który zasłynął już w rozprawie „katów z Majdanka” pierwszej tego rodzaju na ziemiach polskich oraz prokurator SN dr Siewierski. Obaj prokuratorzy byli rzecznikami polskiego oskarżenia na procesie w Norymberdze. Obrońcami z urzędu zostali wyznaczeni adwokaci: prof. Procedury Cywilnej Uniwersytetu Poznańskiego dr Kręglewski oraz dr Hejmowski. Ustawa o NTN wymagała, ażeby oskarżony miał obrońcę (lub obrońców). Nie trzeba dodawać jak trudne zadanie – jako na Polakach – spoczywało na obu adwokatach. Pomimo tego - aby w przyszłości uniknąć nawet cienia podejrzenia o to, że nie zapewniono oskarżonemu należytej obrony - musieli wypełnić swoje zadanie z najwyższą starannością. Dlatego również na obrońców Greisera wyznaczono tak znakomitych prawników.⁹¹⁰

Prezes Leszczyński poinformował opinię publiczną również o technicznej stronie procesu. Wyłącznie do dystrybucji biletów zostało utworzone specjalne biuro składające się z 10 urzędników, którego kierownictwo powierzono sędziemu Sądu Apelacyjnego dr. B. Taszyckiemu. Przygotowano 740 miejsc dla widowni, po specjalnej przebudowie Auli Uniwersytetu Poznańskiego. Czesław Leszczyński zaznaczył, iż niemożliwe było spełnienie oczekiwań niektórych instytucji lub firm, które zamawiały znaczne ilości biletów miejscowych (nawet do kilkudziesięciu). Kolejnych 7 urzędników miało, pełniąc rolę porządkowych, czuwać nad zachowaniem należytej powagi i całkowitego spokoju wśród zgromadzonej widowni. W czynnościach procesowych miało aktywnie uczestniczyć 8 tłumaczy, 4 stenotypistki i miało działać biuro maszyn. Całość miała być protokołowana

---

⁹⁰⁹ *Tamże.*

⁹¹⁰ *Tamże.*

przez 2 aplikantów sądowych. Jak zapewnił prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu oskarżony czuł się na tydzień przed procesem dobrze i studiował wówczas akt oskarżenia.⁹¹¹

Na koniec wywiadu z Czesławem Leszczyńskim ukazał się jego komunikat dotyczący spraw porządkowych związanych z procesem. Prezes potwierdził w nim dotychczasowe ustalenia co do daty i przebiegu procesu, którego posiedzenia miały się odbywać 2 razy dziennie z dwugodzinną przerwą. Karty wstępy miały być wydawane bezpłatnie na posiedzenia przedpołudniowe i popołudniowe w sekretariacie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu przy ul. Młyńskiej 11a w pokoju nr 12, codziennie od godz. 9.00 do 14.00, rozpoczynając od 17 czerwca 1946 r. Posiedzenia przedpołudniowe miały się rozpoczynać od godziny 9.00, a popołudniowe od godziny 15.00. Wejście na salę rozpraw w Auli Uniwersytetu Poznańskiego miało być możliwe po okazaniu imiennej karty wstępu i dowodu tożsamości. Publiczność była obowiązana, na podstawie art. 60 i 61 Prawa o Ustroju Sądów Powszechnych do utrzymania bezwzględnego spokoju na sali rozpraw.⁹¹²

Na sposób w jaki wydarzenia związane z procesem Greisera w Poznaniu wpisują się w ogólną sytuację międzynarodową zwrócił uwagę w swoim artykule w *Głosie Wielkopolskim* redaktor Jan Brzeski 16 czerwca 1946 r. Konstatował, iż: „Od kilku miesięcy przed Trybunałem Międzynarodowym w Norymberdze toczy się proces głównych bonzów hitlerowskiego reżimu, inicjatorów światowej rzezi, organizatorów przestępczych związków SA i SS, winnych zbrodni przeciwko ludzkości i pokojowi”.⁹¹³ Z artykułu redaktora Brzeskiego, który scharakteryzował metody działalności Greisera w Wielkopolsce można wyciągnąć wniosek, iż tym czym sądzić w Norymberdze zbrodniarze byli dla Europy, tym samym, w lokalnym wydaniu, był dla Wielkopolan były Namiestnik Kraju Warty.⁹¹⁴

17 czerwca 1946 r., w myśl art. 296 kpk, dr Jak Kręglewski skierował do NTN w Poznaniu odpowiedź dotyczącą podania innych osób i sprowadzenia innych dowodów prócz wskazanych w wykazie prokuratorskim. Wykaz był załączony do aktu oskarżenia i zawierał również wskazanie okoliczności, co do których świadkowie mieli być przesłuchiwać. Ww. okoliczności zostały pogrupowane w 62 punktach. Natomiast lista świadków sporządzona przez adwokata Kręglewskiego wg wskazówek Greisera zawierała 126 nazwisk świadków. Już 19 czerwca 1946 r., po uwzględnieniu wskazań oskarżonego, sporządzony został przez zespół prokuratorski w Poznaniu - w zastępstwie pierwszego prokuratora NTN Mieczysława

---

⁹¹¹ *Tamże.*

⁹¹² *Tamże.*

⁹¹³ Cyt. za: J. Brzeski, *Sprawiedliwość zwycięża. Przed procesem Greisera, karta Wielkopolski*, „Głos Wielkopolski”, 16 VI 1946.

⁹¹⁴ *Tamże.*

Siewierskiego - uzupełniający wykaz dowodów i nowych świadków, jak i ekspertów do poszczególnych grup zarzutów. Ostateczny akt oskarżenia był gotowy.⁹¹⁵

O tych przygotowanym akcie oskarżenia i innych faktach dotyczących zbliżającego się procesu na bieżąco informowała Wielkopolska prasa. 17 czerwca 1946 r. ukazało się w *Głosie Wielkopolskim* kilka artykułów związanych z tym zagadnieniem m. in. wywiad z mecenasem Kręglewskim jednym z obrońców Greisera. Od kilku dni przebywał w Poznaniu prezes NTN sędzia Kazimierz Bzowski, który w określonych wypadkach nieobecności pierwszego prezesa NTN Wacława Barcikowskiego, miał w jego zastępstwie przewodniczyć NTN w tym procesie. Wacław Barcikowski był równocześnie wiceprezydentem KRN i w związku z tym liczne obowiązki polityczne jak chociażby te związane z referendum ludowym, którego termin zbiegał się z okresem obrad procesowych miały wpłynąć na niemożność kierowania przez niego obradami NTN. Tego dnia spodziewany był przyjazd prokuratora Mieczysława Siewierskiego jak i kilku dalszych członków NTN. Prokurator Jerzy Sawicki miał przybyć dopiero w przeddzień procesu. Zreasumowano informacje o przebudowywaniu Auli Uniwersytetu Poznańskiego na potrzeby procesu. W czasie obrad okna Auli miały być zasłonięte a proces miał się odbywać przy sztucznym oświetleniu. W celu skontrolowania sprawności technicznej instalacji telefonicznych i radiowych przewidziano na jutro rodzaj próby generalnej z udziałem trybunału. Jako biegli w procesie zostali powołani najwybitniejsi krajowi znawcy prawa karnego i międzynarodowego. Przygotowany przez prokuratorów NTN Sawickiego i Siewierskiego akt oskarżenia powoływał około 70 świadków a opierał się głównie na materiałach zgromadzonych przez Główną Komisję Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce [dalej: GKBZNwP].⁹¹⁶

Dochodzenia w sprawie byłego namiestnika Kraju Warty prowadził sędzia śledczy przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie ds. wyjątkowego znaczenia Józef Skorzyński. Działał on z ramienia tejże komisji. Akt oskarżenia obejmował 57 stron maszynopisu z czego 7 przypadło na samą sentencję a reszta na uzasadnienie. Autor artykułu dokonał również analizy treści samego aktu. Po przywiezieniu Greisera do Poznania, jak to już wyżej zaznaczono, akt oskarżenia wręczył oskarżonemu wiceprokurator Lehman. Mecenas Kręglewski, obrońca Greisera, który dwukrotnie – bezskutecznie – zabiegał u NTN o zwolnienie go z tego obowiązku, spotkał się z oskarżonym po raz pierwszy w piątek 14 czerwca 1946 r. Tematem rozmowy miał być akt oskarżenia. Według dr. Jana Kręglewskiego

---

⁹¹⁵ AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 198-237 i 244-245.

⁹¹⁶ *Akt oskarżenia przeciwko katowi Wielkopolski. Greiser wzywa na świadka Goeringa – Ostatnie przygotowania do procesu – Wywiad z mecenasem Kręglewskim – Prywatne archiwum Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 17 VI 1946; por.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 4.

Greiser wywarł na nim wrażenie człowieka opanowanego, który natychmiast przystąpił do studiowania niemieckiego tłumaczenia aktu oskarżenia. Oskarżony sporządził już uprzednio maszynopis swojej osobistej obrony wraz z wnioskami dowodowymi. Ten zawierający blisko 30 stron dokument wskazywał m. in. na potrzebę wezwania licznych świadków w znacznej części ze ścisłej czołówki władz III Rzeszy Niemieckiej.⁹¹⁷

W artykule z następnego dnia drugi z obrońców dr Stanisław Hejmowski zapytany o znaczenie obrony Greisera, odpowiedział: „Do obrony Artura Greisera (...) przystępujemy w przeświadczeniu, że spełniając ten obowiązek, służymy w pierwszym rzędzie interesom polskiego społeczeństwa. Współczesna obrona ma za naczelne zadanie strzeżenie, ażeby nie uległ skazaniu nikt, komu wina nie została udowodniona w sposób nie budzący żadnych wątpliwości, oraz by zachowane zostały w toku postępowania karnego obowiązujące formy procedury. Do zadań obrońcy należy również czuwanie by – w razie stwierdzenia winy – skazanego nie spotkała kara niewspółmierna. W wielkim procesie politycznym, na który kierują się oczy zarówno kraju jak i zagranicy – a takim jest niewątpliwie proces Greisera – wspomniane przeze mnie zadania i obowiązki obrony nabierają szczególnej doniosłości. Należy bowiem pieczołowicie dbać o to, aby nikt nigdy nie mógł podnieść zarzutu, że oskarżony Greiser był pozbawiony obrony lub był w niej krępowany. Czuwanie nad tym jest właśnie naszym obowiązkiem jako obrońców Greisera”.⁹¹⁸

Mecenas Hejmowski podkreślił, podobnie do dr. Kręglewskiego, jak trudne to zadanie ze względu na to, iż obaj są Polakami i mieszkańcami Poznania. Obaj wszakże zostali wysiedleni z Poznania w 1939 r., tracąc swój dobytek. Również w tym przypadku NTN nie przychylił się do prośby o zwolnienie z tego obowiązku. Adwokat Stanisław Hejmowski, który dwukrotnie odwiedził w więzieniu oskarżonego, zwrócił uwagę, że Greiser był ujęty bardzo poprawnym obejściem się z nim prokuratorów, a także grzecznym traktowaniem go przez władze więzienia.⁹¹⁹

W artykule, który ukazał się w Głosie Wielkopolskim 19 czerwca 1946 r. zamieszczono plan sali sądowej czyli Auli Uniwersytetu Poznańskiego na czas procesu. Na planie zaznaczono miejsca, które zajmować będą poszczególni uczestnicy sesji NTN. Przy tej okazji prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, Czesław Leszczyński – w uzupełnieniu swego oświadczenia w Głosie Wielkopolskim z 14 czerwca 1946 r. - zamieścił dalsze

---

⁹¹⁷ *Akt oskarżenia przeciwko katowi Wielkopolski. Greiser wzywa na świadka Goeringa – Ostatnie przygotowania do procesu – Wywiad z mecenasem Kręglewskim – Prywatne archiwum Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 17 VI 1946; por.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 4.

⁹¹⁸ Cyt. za: *Greiser podkreśla dobre traktowanie w więzieniu. Na temat zadań obrony rozmawiamy z drem Hejmowskim*, „Głos Wielkopolski”, 18 VI 1946.

⁹¹⁹ Zob.: *tamże*.

rozporządzenia dotyczące procesu. Zarządził on mianowicie: „Pewna ilość kart wstępu na proces Greisera została wydana jako karty stałe, bezimienne. Zainteresowanie procesem jest duże, zatem [sic!] nie mogą być na posiedzeniach miejsca niezajęte gdyż mogłoby to wywołać słuszne niezadowolenie osób, które kart z powodu ograniczonej ich ilości otrzymać nie mogą. Wobec powyższego posiadacze kart stałych winni je wykorzystywać całkowicie, bądź osobiście, bądź odstępując je osobom, za których zachowanie się będą odpowiedzialni. Posiadacze kart stałych, których miejsca nie będą zajęte muszą być przygotowani na to, że karty ich będą unieważnione; mogą jednak tego uniknąć, jeżeli kartę swoją zwrócą do biura wydawania kart (ul. Młyńska 11a, pokój 12), zawiadamiając o tych dniach, w których nie będą obecni na posiedzeniach.”⁹²⁰

Ponadto prezes Leszczyński zwrócił uwagę, że zakazane miało być na sali sądowej palenie tytoniu oraz wznoszenie jakichkolwiek okrzyków, które znamionowałyby oburzenie lub zadowolenie. Powinnością uczestników poszczególnych sesji procesu było zwracanie uwagi i stosowanie się do zaleceń woźnych oraz organów bezpieczeństwa. Odpowiedzialność karna miała dotknąć wszystkich, którzy nie respektowali wydanych przepisów i zaleceń. Na salę miały nie być wpuszczane osoby, których karta wstępu byłaby niezgodna z dowodem osobistym lub innym dopuszczalnym dokumentem tożsamości. Sesje miały odbywać się w ustalonych terminach z wyjątkiem pierwszego dnia procesu, kiedy posiedzenie popołudniowe miało rozpocząć się o godzinie 14.00 oraz w niedzielę 23 czerwca 1946 r., w który to dzień miała odbyć się tylko sesja popołudniowa od godziny 15.00. Czesław Leszczyński poinformował czytelników, iż poprzedniego dnia odbyło się zapowiadane posiedzenie próbne NTN z udziałem pierwszego prezesa NTN Wacława Barcikowskiego oraz prezesa NTN Kazimierza Bzowskiego, sędziego Rappaporta i prokuratora Siewierskiego.⁹²¹

W przeddzień rozprawy, 20 czerwca 1946 r., odbyło się posiedzenie niejawne NTN w Poznaniu przy udziale przewodniczącego – prezesa NTN Wacława Barcikowskiego, sędziów NTN Kazimierza Bzowskiego i Emila Stanisława Rappaporta, prokuratorów NTN Jerzego Sawickiego i Mieczysława Siewierskiego. Z protokołu sporządzonego przez Kazimierza Bzowskiego wynika, że na tym posiedzeniu rozpoznane zostały wnioski oskarżenia i obrony o wezwanie świadków i biegłych w sprawie Artura Greisera, a następnie ustalony został porządek ich wzywania na rozprawie.⁹²²

---

⁹²⁰ Cyt. za: *Pojutrze proces Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 19 VI 1946.

⁹²¹ Zob.: *tamże*.

⁹²² AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 241-242.

Tego samego dnia miał miejsce wywiad z pierwszym prokuratorem NTN, Stefanem Kurowskim, zamieszczony w Głosie Wielkopolskim. Rozmówca, zapytany o przyczynę, dla której Greisera sądzić miał NTN, a nie właściwy terytorialnie SSK, odpowiedział: „Zbrodnie Greisera w zasięgu swym wykraczają daleko poza granice terytorium Wielkopolski. To, co uczynił Greiser jako gauleiter wielkopolski godziło w cały naród polski, zmierzało do jego zniszczenia, a wobec tego cały naród polski bezpośrednio obchodzić musi. Proces ten ma również ogromne znaczenie w skali międzynarodowej. Wszak wyrok w tym procesie zapadnie wcześniej, niż wyrok w Norymberdze. Stanović więc będzie precedens w dziedzinie ustalenia szeregu norm prawnych, a więc: w zakresie karalności przygotowań do agresji, uznania wojny zaczepnej za przestępstwo, poddania ustawom polskim działalności hitlerowskiej nawet poza granicami Polski, jako akcji zagrażającej w konsekwencji bezpieczeństwu całości państwa polskiego. Dlatego wyrok winien być ferowany przez Najwyższy Trybunał Narodowy w imieniu narodu polskiego jako całości. Na obrońców z urzędu powołano adwokatów z Poznania, zgodnie z przepisami, przewidującymi, że obrońcy tacy winni być powoływani z terytorium tego okręgu Sądu Apelacyjnego, w którego siedzibie proces się odbywa. Powołanie obrońców z urzędu nastąpiło nie w interesie Greisera, ale w interesie samego wymiaru sprawiedliwości. Proces Greisera nie jest bowiem jakimś porachunkiem czy zemstą, ale aktem wymiaru sprawiedliwości wobec zbrodniarza, który na najcięższy wymiar kary dobrze sobie zasłużył”.⁹²³

Pierwszy prokurator NTN zaopiniował, iż proces poza wymierzeniem oskarżonemu kary za popełnione zbrodnie ma do spełnienia jeszcze rolę ostrzegawczą. Według słów Stefana Kurowskiego Niemcy w sprzyjających okolicznościach mogliby wrócić do metod stosowanych w okresie okupacji w Polsce, gdyż hasła hitlerowskie mają nadal swoich zwolenników. Tak więc: „proces Greisera ma na celu nie tylko ukaranie zbrodniarza, ale także zabezpieczenie się od niego i jemu podobnych”.⁹²⁴ „Dla Niemców zaś, niech będzie [proces – przyp. aut. A. P.] ostrzeżeniem, że żadna zbrodnia popełniona na obcym terytorium, a w szczególności w stosunku do narodów słowiańskich, nie przejdzie bezkarnie i że zbrodniarza, we właściwym czasie, dosięgnie ręka karzącej [sic!] sprawiedliwości”.⁹²⁵ W tym samym numerze gazety został podany do publicznej wiadomości skład zespołu 9 tłumaczy

---

⁹²³ Cyt. za: *Wymiar sprawiedliwości a nie akt zemsty. Proces Greisera przestroga dla narodu polskiego. Wywiad z pierwszym prokuratorem Najwyższego Trybunału Narodowego – Stefanem Kurowskim*, „Głos Wielkopolski”, 20 VI 1946.

⁹²⁴ Cyt. za: *tamże*.

⁹²⁵ Cyt. za: *tamże*.

(po 2 na języki francuski, rosyjski i angielski oraz 3 na język niemiecki), a także potwierdzono udział w procesie 25 dziennikarzy zagranicznych.⁹²⁶

Czas nagiął, już w dzień procesu 21 czerwca 1946 r. Kazimierz Bzowski przewodniczący NTN w Poznaniu wysłał telegram do Więzienia Mokotowskiego w Warszawie. Wzywał w nim w imieniu NTN o natychmiastowe dostarczenie do więzienia w Poznaniu Augusta Jägera, który miał być przesłuchany w charakterze świadka w procesie Artura Greisera. Wskazał go w tym charakterze sam oskarżony. Władze więzienne winny o przetransportowaniu więźnia natychmiast powiadomić NTN.⁹²⁷

---

⁹²⁶ *Udogodnienia dla sprawozdawców prasowych w procesie Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 20 VI 1946; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 312-313.

⁹²⁷ AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 240.

3. Przebieg procesu Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym.

Proces Artura Greisera, który odbywał się jawnie, był pierwszą z 7 spraw rozpoznanych przez NTN i rozpoczął się 21 czerwca 1946 r. w Poznaniu. Rozprawa zakończyła się 9 lipca 1946 r.⁹²⁸ W trakcie dwutygodniowego procesu NTN wnikliwie rozpatrzył materiał dowodowy, na który składały się przede wszystkim dokumenty zgromadzone w trakcie dochodzenia przeprowadzonego na zlecenie GKBZHWP. Dokonał tego sędzia apelacyjny śledczy ds. wyjątkowego znaczenia Józef Skorzyński. Ponadto na materiał dowodowy składały się dostarczone przez strony orzeczenia biegłych, zeznania świadków, a także objaśnienia złożone przez oskarżonego.⁹²⁹

Pierwszą sesję rozprawy, 21 czerwca 1946 r., otworzył – według stenogramu posiedzenia - prezes NTN Wacław Barcikowski. Jak wynika z protokołu rozprawy głównej NTN pierwszej sesji przewodniczył prezes SN Kazimierz Bzowski. Posiedzenie odbywało się przy udziale sędziów: sędziego SN dr. Emila Rappaporta, wiceprezesa Sądu Apelacyjnego [dalej: SA] w Poznaniu Witolda Kutzniera oraz sędziego zapasowego – prezesa SSK w Krakowie dr. Alfreda Eimera. W pierwszym dniu rozprawy, poza wymienionymi, udział wzięli 4 ławnicy, 2 ławnicy zapasowi, oskarżyciele publiczni – pierwszy prokurator NTN Stefan Kurowski, prokuratorzy NTN dr Jerzy Sawicki i dr Mieczysław Siewierski oraz 4 protokolanci. Na rozprawę doprowadzono z aresztu tymczasowego oskarżonego Artura Greisera. Jako obrońcy oskarżonego zostali wyznaczeni adwokaci: dr Jan Kręglewski i dr Stanisław Hejmowski. Odbywająca się w języku polskim rozprawa była tłumaczona przez 8 osób na języki: angielski, francuski, niemiecki i rosyjski.⁹³⁰

Poza prezesem NTN Barcikowskim tego dnia przemawiali również prokuratorzy Siewierski i Sawicki, przewodniczący NTN Bzowski, oskarżony Greiser oraz świadkowie. Byłemu namiestnikowi tzw. „Kraju Warty” odczytano akt oskarżenia, którego odpis otrzymał. Uzasadnienie aktu oskarżenia zostało zebrane w 14 rozdziałach i podpisane przez prokuratorów NTN Jerzego Sawickiego i Mieczysława Siewierskiego, a następnie przez pierwszego prokuratora NTN, Stefana Kurowskiego. Przedstawionych zostało 70 świadków przyporządkowanych do 11 obszarów działalności Artura Greisera. Oskarżony do winy się

⁹²⁸ AIPN Po, GK 196/2, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego*, k. 32; zob.: *Proces...*, s. 5; zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. 3; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 3, zob.: *Głos ma prokurator...*, red.: T. Cyprian, J. Sawicki, M. Siewierski, Warszawa 1962, s. 33.

⁹²⁹ Zob.: *Proces Artura Greisera...*, s. 6; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 4.

⁹³⁰ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego – Akta w sprawie karnej Artura Greisera*, t. V, k. 11-24; AIPN Po, GK 196/528, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego – Proces Artura Greisera. Pierwszy dzień rozprawy 21.06.1946 r.*, k. 4-66; AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 7-66 i 101; zob.: *Proces...*, s. 6 i 57-62; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 4; zob.: *Głos ma...*, s. 33-41.

nie przyznał. Następnie obradujący zespół NTN przesłuchiwał tego dnia kilku z przedstawionych przez oskarżenie na załączonej liście - świadków (jeden się nie stawił, ale został przez NTN usprawiedliwiony). Na tym zakończył się pierwszy dzień obrad.⁹³¹

Początek procesu znalazł swój wydźwięk w prasie. W jednym z artykułów w *Głosie Wielkopolskim* zamieszczono, poza informacją o rozpoczęciu procesu i krótkiej charakterystyce aktu oskarżenia, skład NTN, o którym wzmiankowano wyżej. Jako ławników w procesie podano: Zygmunta Piękniewskiego prezesa Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu, Czesława Grajka sekretarza Wojewódzkiego Komitetu PPS w Poznaniu, Jerzego Nowackiego działacza Stronnictwa Demokratycznego w Katowicach, Longina Szymańskiego wiceprezesa Komitetu Wojewódzkiego Stronnictwa Demokratycznego w Łodzi (jego dane sprostowano w nr 169 *Głosu Wielkopolskiego*) oraz jako ławników zapasowych: aktywistów robotniczych Franciszka Żymłę z Katowic i Kiembrowskiego z Warszawy (w materiałach procesowych podano w jego miejsce dr. Mariana Lityńskiego z Poznania). Zostali oni wybrani przez KRN spośród jej posłów.⁹³²

W artykule znalazły się krótkie charakterystyki oskarżycieli i rzeczoznawców w procesie. O prokuratorze NTN dr. Mieczysławie Siewierskim napisano, iż był wcześniej pierwszym prokuratorem SN, a obecnie pełni funkcję wykładowcy i członka Rady Pedagogicznej Szkoły Prawniczej Ministerstwa Sprawiedliwości. Znany jest jako współautor rozpowszechnionych „Komentarzy do Kodeksu Karnego i Procedury Sądowej”. Będąc jednym z najlepszych prawników w kraju został wydelegowany z ramienia Rządu Polskiego jako obserwator do Pragi czeskiej na proces Francka. Prokurator NTN dr Jerzy Sawicki został scharakteryzowany jako były prokurator SSK w Lublinie, gdzie oskarżał kolaborantów w pierwszym na ziemiach polskich procesie, a także w głośnym procesie załogi Majdanka. Następnie dr Sawicki został powołany na stanowisko kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym RP, a kilka miesięcy później udał się w delegacji do Londynu w celu przejęcia dokumentacji polskiego rządu emigracyjnego dotyczących przestępstw wojennych. Prokurator Sawicki wszedł w skład delegacji polskiej do Trybunału Norymberskiego, a następnie został Dyrektorem Biura Współpracy Międzynarodowej. Znany jest ponadto jako współautor rozpowszechnionego komentarza do jedynych w kraju „Przepisów przeciwko hitlerowcom i V. D.” Jak przypuszczano dr Sawicki miał w procesie

⁹³¹ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 11-24; AIPN Po, GK 196/528, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 4-66; AIPN Po, GK 196/34, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. I, k. 7-66 i 101; zob.: *Proces...*, s. 6 i 57-62; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 4; zob.: *Głos ma...*, s. 33-41.

⁹³² *Poznań centrum zainteresowania całej Polski. Dziś rozpoczyna się proces Greisera. Kto oskarża kata Wielkopolski?*, „*Głos Wielkopolski*”, 21 VI 1946; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 313; zob.: *Proces...*, s. 6; zob.: *Proces Greisera w świetle...*, [w:] „*Przegląd Zachodni*” 1946, nr 2, s. 673-680.

precyzować kwestie dotyczące prawa międzynarodowego, wszelkie inne zagadnienia pozostawiając dr. Siewierskiemu. W rozprawie – w charakterze ekspertów – uczestniczyli tacy specjaliści jak: dr Ehrlich prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego w dziedzinie prawa międzynarodowego, prof. Peretiatkowicz z Uniwersytetu Poznańskiego znawca prawa międzynarodowego i niemieckiego prawa konstytucyjnego, dr Pospieszalski z Instytutu Zachodniego w dziedzinie niemieckiego prawa administracyjnego, prof. Taylor z Uniwersytetu Poznańskiego jako ekspert w sprawach gospodarki niemieckiej, dr Jastrzębowski prof. Akademii Handlowej w Warszawie powołany w sprawach niemieckich zagadnień populacyjnych i gospodarczych, a także dr Deresiewicz znawca gospodarki niemieckiej.⁹³³

W tymże numerze Głosu Wielkopolskiego zamieszczono ponadto artykuł dotyczący ustaw i rozporządzeń okupanta niemieckiego w tzw. Kraju Warty i udziału w ich redagowaniu i wydawaniu Artura Greisera byłego Namiestnika tego okręgu wzorcowego (Mustergau). Zwrócono uwagę na to, jak aktywny udział w antypolskiej polityce władz okupacyjnych brał oskarżony. Sprawował on swoisty „patronat” nad antypolskim ustawodawstwem. Sytuację prawno-administracyjną oraz rolę w niej Greisera zanalizowano na podstawie publikacji poświęconych tym zagadnieniom autorstwa M. Pospieszalskiego i M. Bartoszkiewicza. Ten drugi autor konkluduje w swojej książce – wbrew linii obrony samego oskarżonego w jego procesie – iż Greiser: „[...] zwiedzał więzienia i obozy koncentracyjne i dobrze znał nędzę Polaków. Wszystko co się stało „w Kraju Warty” – stało się z jego wiedzą, wolą i rozkazem”.⁹³⁴

Analiza wydarzeń pierwszego dnia procesu mogła się ukazać w prasie dopiero dnia następnego. Artykuł, który otwierał Głos Wielkopolski z 22 czerwca 1946 r. obejmował większą część całego numeru. Pisano: „W mieście panuje nastrój nerwowego podniecenia, który łatwo zrozumieć, gdy się patrzy, że nie ma w Poznaniu, (jak zresztą i w całej Wielkopolsce) rodziny, która by nie była poszkodowana przez zbrodniczą działalność „namiestnika Rzeszy” w latach hitlerowskiej niewoli. Przez cały dzień przed gmachem Auli gromadziły się tłumy ludzi, słuchających transmitowanego przez głośniki radiowe przebiegu rozprawy. Sama aula na długo przed godz. 9-tą wypełniła się publicznością, wśród której zauważyliśmy wielu przedstawicieli świata naukowego, palestry, administracji. Samego

---

⁹³³ *Poznań centrum zainteresowania całej Polski. Dziś rozpoczyna się proces Greisera. Kto oskarża kata Wielkopolski?*, „Głos Wielkopolski”, 21 VI 1946; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 313; zob.: *Proces...*, s. 6; zob. *Proces Greisera w świetle...*, s. 673-680.

⁹³⁴ Cyt. za: *Rola Greisera w świetle ustaw i rozporządzeń niemieckich*, „Głos Wielkopolski”, 21 VI 1946; zob.: *tamże*.

oskarżonego przywieziono jeszcze przed godz. 8-mą autem policyjnym i umieszczono pod strażą w przeznaczonej dla niego ubikacji. Przy stołach prasowych rojno i gwarno. Prócz bardzo licznie reprezentowanej prasy krajowej są też przedstawiciele prasy zagranicznej wielkich agencji Associated Press, Tassa i Reutera, oraz wielkich dzienników, zwłaszcza angielskich i amerykańskich. Punktualnie o godz. 9-tej ogólne poruszenie na sali. Wprowadzają oskarżonego. Greiser ma na sobie luźną sportową marynarkę koloru popielatego i ciemne spodnie. Twarz straciła wiele z nalanej obrzmiałości, tak charakterystycznej dla „gauleitera”, kiedy jeszcze „rządził Krajem Warty”, jednak posępny zbójcki wyraz oczu pozostał. Prawdopodobnie, ażeby ukryć wyraz tych oczu, zakłada Greiser ciemne okulary. Zdejmuje je zresztą często, ale wówczas oczy przymyka. Oskarżonego, umieszczonego na miejscu widzialnym z wszystkich stron sali, pilnuje dwóch milicjantów.”⁹³⁵

Przewodniczący i pierwszy prezes NTN Wacław Barcikowski zasiadł w rzeźbionym, wysokim, przywiezionym z zamku fotelu, nieopodal usiadł prezes NTN Kazimierz Bzowski sprawujący również funkcję referenta sprawy Greisera. Z 6 ławników Piękniewski i Grajek reprezentowali województwo poznańskie. Na otwarcie sesji NTN głos zabrał przewodniczący NTN Barcikowski i odwołał się do NTN nakreślając jakie zadania stały przed jego członkami, jakie okoliczności powinni wziąć pod uwagę, jaka odpowiedzialność na nich ciążyła oraz rolę jaką im wyznaczyła do odegrania historia. Wacław Barcikowski zaapelował aby członkowie NTN mieli świadomość prekursorskiego charakteru rozprawy. Jako podstawy prawne procesu Greisera w Poznaniu wskazał on konferencję, która odbyła się z inicjatywy Polski w Londynie w styczniu 1942 r. i podjętych na niej postanowień dotyczących karania sprawców w miejscach (krajach) popełnienia przez nich zbrodni. Postanowienia te zostały potwierdzone w *Deklaracji Moskiewskiej* trzech wielkich mocarstw. Następnie głos zabrali oskarżyciele Siewierski i Sawicki, którzy scharakteryzowali na czym miała się opierać linia oskarżenia. Po udzieleniu mu głosu Greiser nie przyznał się do zarzucanych mu czynów. Z zeznań 9 świadków wyłonił się obraz działalności wielkorządcy Greisera w powierzonym mu okręgu Rzeszy.⁹³⁶

Po przesłuchaniu świadków prokurator Sawicki poinformował NTN, iż 20 czerwca 1946 r. pierwszy prokurator NTN Stefan Kurowski otrzymał od 7 Armii Okupacyjnej USA z amerykańskiej strefy w Niemczech teczkę zawierającą dokumenty dotyczące Greisera. Są to

---

⁹³⁵ Cyt. za: *Cała ludzkość szuka sprawiedliwości przed polskim Trybunałem. Pierwszy dzień procesu Greisera. Wobec tych zbrodni prawo staje bezradne*, „Głos Wielkopolski”, 22 VI 1946; zob.: *Głos ma...*, s. 37-41.

⁹³⁶ Zob.: *Cała ludzkość...*; zob.: *Głos ma...*, s. 37-41.

m. in. notatki jego samego – lista osób zajmująca w okresie okupacji kierownicze stanowiska w Poznaniu, notatki gen. Heinza Guderiana i Baldoura von Schiracha, zeznania Karola Burchardta byłego wysokiego komisarza Ligi Narodów w Gdańsku, a także depesza hitlerowskiego naczelnika policji w Pradze Habera z instrukcjami do jego odpowiednika, naczelnika policji w Łodzi dotyczącymi 90 dzieci czeskich z Lidic. Prokuratorzy wnieśli o włączenie dokumentów do masy dowodowej w procesie. Na zakończenie sesji przewodniczący udzielił głosu oskarżonemu, który odniósł się do zeznań pierwszego świadka powołanego tego dnia. Zeznania dotyczyły przede wszystkim obozu w Forcie VII. Według świadka, w czasie jego pobytu w obozie, Greiser dwukrotnie wizytował ten obóz, stykając się w nim m. in. z wojewodą poznańskim Adolfem Bnińskim, który wymienił oskarżonemu swoje nazwisko. W swoim wystąpieniu Artur Greiser stwierdził, że wiedział o obozie w Forcie VII w Poznaniu tyle co inni mieszkańcy miasta, a w sprawie wojewody Bnińskiego zeznał, iż nic nie wiedział o jego pobycie w obozie, bo w przeciwnym razie by się nim zaopiekował. Stwierdzenie to wywołało ogólny śmiech w auli. Rozprawę odroczono do następnego dnia.⁹³⁷

O ogromnym zainteresowaniu społeczeństwa polskiego procesem Greisera i jego znaczeniu pisze w swoich wspomnieniach ówczesny Komendant Wojewódzki MO w Poznaniu i zarazem dowódca konnego szwadronu KWMO mjr Czesław Kurpias odpowiedzialny za zapewnienie porządku w trakcie trwania procesu.⁹³⁸

W tygodniku ilustrowanym „Żołnierz Polski” znalazło się na stronie tytułowej sugestywne zdjęcie starszych kobiet zasłuchanych w transmitowany za pomocą głośników na plac przed gmachem Auli Uniwersyteckiej przebieg procesu Artura Greisera.⁹³⁹

Następny, drugi dzień obrad, 22 czerwca 1946 r. upłynął w znacznej części na wystąpieniu dr. Mariana Pospieszalskiego, adiunkta Uniwersytetu Poznańskiego, wezwanego jako biegłego w dziedzinie prawa państwowego. Przedstawił on obradującemu gremium stosunki państwowe panujące na ziemiach polskich wcielonych do III Rzeszy w okresie okupacji hitlerowskiej - w tym, szczególnie, w tzw. Kraju Warty. Dr Pospieszalski swe wystąpienie oparł na wydanej przez siebie książce „Polska pod niemieckim prawem 1939-1945. Ziemie Zachodnie”.⁹⁴⁰

---

⁹³⁷ Zob.: *Cała ludzkość...*; zob.: *Głos ma prokurator...*, s. 37-41.

⁹³⁸ AIPN BU 2241/99, Cz. Kurpias, *Wspomnienia 1944-1946*. Wydawnictwo Biura Historycznego MSW, Warszawa 1981, s. 134.

⁹³⁹ *Nasze matki oskarżają!*, „Żołnierz Polski. Tygodnik Ilustrowany”, 5-11 VII 1946, nr 25, s. 1.

⁹⁴⁰ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 25-39.

Jak ten dzień obrad został odebrany przez zgromadzoną publiczność relacjonuje Głos Wielkopolski z 23 czerwca 1946 r.: „Rozprawa rozpoczęła się punktualnie o godz. 9-tej. Podobnie jak w pierwszym dniu publiczność wypełniła aulę do ostatniego miejsca, a przed gmachem zgromadził się liczny tłum, słuchających transmisji głośnikowej z procesu. Poza tym spora ilość widzów obsadziła płot żelazny od strony alei Armii Czerwonej. – Kiedy Trybunał pod przewodnictwem prezesa Bzowskiego zajął miejsce przy ustawionym w podkowę pokrytym zielonym suknem stole – Greiser wprowadzony parę minut wcześniej na salę, wstaje i prosi o udzielenie mu głosu dla złożenia wyjaśnień. Greiser mówi po niemiecku, jego zeznania są natychmiast tłumaczone na język polski.”⁹⁴¹

Przedpołudniową sesję zdominował pojedynek słowny pomiędzy oskarżonym a oskarżycielami Sawickim i Siewierskim. Jak próbował wykazać w swoim wystąpieniu Greiser, jego rola sprowadzała się wyłącznie do wykonywania woli i rozkazów Adolfa Hitlera. Odbywało się to wbrew wewnętrznym przekonaniom oskarżonego, nie orientującego się w antypolskiej i antyżydowskiej polityce realizowanej w Kraju Warty. Indagowany przez oskarżycieli Greiser składał sprzeczne lub wymijające zeznania. Do pytań o podległość służbową poszczególnych jednostek policyjno-wojskowych, odniósł się w charakterystyczny dla siebie sposób twierdząc, że był zwierzchnikiem tylko żandarmerii i policji. Jak wykazał prokurator Siewierski, powołując się na ukaz Hitlera, oskarżony nie mówił prawdy. Zapytany o swój udział w akcji tzw. umacniania niemczyzny, której pełnomocnikiem na podległym sobie terenie został mianowany, przerzucił całą odpowiedzialność na Heinricha Himmlera. Oskarżony wg własnych słów chciał realizować inną politykę osiedlania, znacznie różniącą się od tej, do której realizacji został przymuszony rozkazami Himmlera. Nic nie wiedział, jak twierdził o prawdziwym przeznaczeniu obozów koncentracyjnych, uważając je za zwykłe więzienia tajnej policji. Greiser twierdził także, że był przeciwny tworzeniu sądów doraźnych i specjalnych, a kiedy zostały wbrew jego zdaniu, powołane, nie korzystał z możliwości współpracy z nimi, uważając, iż sądownictwo powszechne jest w tej materii wystarczające.⁹⁴²

„Publiczność, która w trakcie zeznań Greisera często reagowała pomrukiem oburzenia w tym miejscu skonsternowana jego bezczelnością wybucha głośnym śmiechem. Szczytem wszystkiego jest oświadczenie Greisera, że bardzo chętnie korzystał z prawa łaski i że

---

⁹⁴¹ Cyt. za: *Drugi dzień historycznego procesu. Co zeznaje Greiser? Dwie dusze kata Wielkopolski*, „Głos Wielkopolski”, 23 VI 1946.

⁹⁴² *Tamże*; zob.: *Proces Artura Greisera...*, s. 65-74; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim Trybunałem*, „Żołnierz Polski. Tygodnik Ilustrowany”, 5-11 VII 1946, nr 25, s. 8-9.

zabiegał w ministerstwie sprawiedliwości, by nie skazywano Polaków na dłużej niż 11 miesięcy więzienia, gdyż wówczas wywożono ich w głąb Rzeszy i odrywano od rodziny.”⁹⁴³

Oskarżony indagowany przez prokuratora Sawickiego o program NSDAP i swoją z nim identyfikację sprawiał wrażenie coraz bardziej zmieszanego, gubił się w zeznaniach, aż wreszcie na pytanie czy podzielał punkt tego programu dotyczący podziału na „naród panów” i „naród niewolników” oświadczył, że tak. Zastrzegł jednak, iż w jego piersi znajdują się dwie dusze. W odpowiedzi: „Sala wybucha śmiechem. Wszyscy zdają sobie sprawę, że Greiser najwidoczniej uświadomił sobie, że ma także drugą duszę dopiero wówczas, kiedy znalazł się za kratkami. Polacy zamieszkali na obszarze „kraj Warty” znali zawsze tylko tę pierwszą. Duszę kata, fanatycznego wroga polskości, dla którego każdy środek prowadzący do zamierzonego celu, to zn. do wyniszczenia naszego narodu był dobry. A jeżeli już segregował ich wartość, to chyba tylko pod tym kątem, który prędzej osiągnięcie tego celu zapewni.”⁹⁴⁴

Prokurator nawiązał do tej wypowiedzi oskarżonego: „Będziemy najpierw mówili o tej pierwszej duszy, to znaczy tej duszy, którą Polska i Poznań poznali. Czy przemówienia, które oskarżony wygłaszał w Polsce, podkreślając stale, że Niemcy przyszli tu jako panowie, a Polacy mają być ich parobkami, czy pochodziły one z pierwszej czy z drugiej duszy? Czy nie sądzi [oskarżony – przyp. aut.], że były one nawoływaniem do popełniania przestępstw przez innych? Nakłanianiem ich do przestępstw?”⁹⁴⁵

Greiser nieodmiennie odpowiadał, iż wykonywał tylko rozkazy Hitlera, dotyczyło to także kwestii przemówień. Kolejna indagacja prokuratora Sawickiego toczyła się wokół sprawy wydanych przez Greisera zarządzeń podwyższających granicę wieku zawierania małżeństw przez Polaków. Oskarżony twierdził, iż powodem ich wydania była przedłużająca się wojna, która wpływała na obniżanie się stopy życiowej. Tymczasem prokurator Siewierski przedstawił dokument, podpisany przez samego oskarżonego, w którym on w odmienny sposób wyjaśnia powody jego wydania. Mianowicie miały te rozporządzenia na celu zmniejszenia prokreacji wśród Polaków i w konsekwencji stopniowego wyginięcia narodu polskiego. Biegły dr Pospieszalski przedstawił szereg dokumentów zbrodniczej działalności byłego gauleitera, z których wynikało niezbicie, iż właściwie żadne kwestie nie leżały poza granicami jego uprawnień. Rozporządzenia znalazły się w materiale dowodowym. Poszczególne przypadki podparto konkretnymi przykładami. Następnie powrócono do

---

⁹⁴³ Cyt. za: *Drugi dzień historycznego procesu. Co zeznaje Greiser? Dwie dusze kata Wielkopolski*, „Głos Wielkopolski”, 23 VI 1946; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim Trybunałem*, „Żołnierz Polski. Tygodnik Ilustrowany”, 5-11 VII 1946, nr 25, s. 8-9.

⁹⁴⁴ Cyt. za: *tamże*.

⁹⁴⁵ Cyt. za: *tamże*.

przesłuchiwania świadków, z których wyłonił się obraz codzienności tzw. „Kraju Warty” pod rządami Artura Greisera. Zeznania dotyczyły postępowania z Polakami w Domu Żołnierza, w obozie żabikowskim, a także zbrodni w lasach wionczyńskich koło Łodzi, w okolicach Zgierza, w Tuchorzy i Małej Górcie. Po wysłuchaniu zeznań świadków rozprawę odroczone do następnego dnia (niedziela) do godz. 15.00.⁹⁴⁶

Trzeciego dnia rozprawy, 23 czerwca 1946 r. w dalszym ciągu przesłuchiowano świadków.⁹⁴⁷ W prasie zwrócono uwagę na paralele rozprawy przeciwko Greiserowi i procesów norymberskich oraz na rolę tych wszystkich procesów w kształtowaniu się orzecznictwa w kwestii karania zbrodni wojennych.⁹⁴⁸ Trzeci dzień procesu upłynął pod znakiem przybliżania tragicznych losów dzieci polskich poddanych germanizacji. Świadcami było tego dnia kilkoro dzieci, których zeznania przeplatały się z odczytywanymi przez prokuratorów instrukcjami Himmlera dla Greisera, a także zarządzeniami tego ostatniego w kwestii niemczenia dzieci oraz w szerszym wymiarze całego tzw. „Kraju Warty”. Zeznania dalszych świadków dotyczyły zrabowania znacznego zapasu win z piwnic hotelu „Bazar” przez oskarżonego, wizyt Greisera w Forcie VII i urządzanych tam ekscesów oraz metod wysiedlania Polaków. Jeden ze świadków przedstawił sugestywny i szczegółowy opis działalności obozu zagłady w Chełmnie n. Nerem i odwiedzin w nim byłego Namiestnika tzw. „Kraju Warty”.⁹⁴⁹

Znaczącym akcentem czwartego dnia, 24 czerwca 1946 r., obrad NTN było wystąpienie jako świadka księdza Józefa Nowackiego.⁹⁵⁰ W prasie zwrócono uwagę, że traktowanie więźniów w tzw. „Kraju Warty” nosiło znamiona jeszcze większego okrucieństwa niż to znane już z opowiadań tych, którzy ocalili w osławionych obozach koncentracyjnych znajdujących się w innych częściach okupowanego przez hitlerowców obszaru. Do tego stopnia, iż zesłanie do któregoś z nich było dla wielu więźniów greiserowskich obozów rodzajem wybawienia lub ocalenia. Taki obraz wyłaniał się z zeznań świadka dotyczących traktowania więźniów w obozie w Łodzi-Radogoszczu będącego areną sadystycznych praktyk - do spalania części obozu wraz z więźniami - włącznie. Kolejny świadek w swoich zeznaniach przybliżył praktyki stosowane przez policję hitlerowską wobec Polaków podczas ich przesłuchiwań. Według świadka egzekucje przeprowadzone w

⁹⁴⁶ *Tamże*; zob.: *Proces...*, s. 81-89; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

⁹⁴⁷ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 40-49.

⁹⁴⁸ *Poznań i Norymberga*, „Głos Wielkopolski”, 24 VI 1946; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

⁹⁴⁹ *Trzeci dzień procesu Greisera. Kazano im zapomnieć, że byli Polakami. Tragedia polskiego dziecka. Wstrząsająca prawda obozu straceń w Chełmnie*, „Głos Wielkopolski”, 24 VI 1946, zob.: *Proces Artura Greisera...*, s. 93-111; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

⁹⁵⁰ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 50-68.

Wiskitnie k. Łodzi i w Zgierzu były wynikiem przemówienia byłego gauleitera Greisera, odgrążającego się, iż za każdego zabitego Niemca musi być zgładzonych 50 względnie 100 Polaków. Ostatni składający zeznania tego dnia świadek zobrazował sytuację panującą w obozie pracy dla Żydów na Stadionie w Poznaniu, który był centralą dla 11 dalszych żydowskich obozów pracy, gdzie wieszano więźniów nawet za najdrobniejsze przewinienia. W tej liczbie znajdowały się również dzieci żydowskie. Zeznanie tego świadka zakończyło przedpołudniową sesję czwartego dnia procesu.⁹⁵¹

Popołudniową sesję rozpoczęły zeznania świadka, który na bazie swoich doświadczeń pokazał jak wyglądała codzienność w Łodzi i traktowanie przez okupanta Niemców z jednej strony, a Polaków i Żydów z drugiej. Następnie w kwestiach łamania umów międzynarodowych przez III Rzeszę wypowiedzieli się specjaliści w tej dziedzinie prof. Ludwik Ehrlich z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz prof. Antoni Peretiatkowicz z Uniwersytetu Poznańskiego. Po ich wywodach głos zabrał ks. kanonik dr Józef Nowacki, który omawiał sytuację Kościoła katolickiego i losy jego duchowieństwa podczas okupacji hitlerowskiej. Po objęciu władzy w tzw. „Kraju Warty” przez Artura Greisera prześladowania Kościoła się nasiliły. Rozpoczęły się masowe aresztowania duchownych, ograniczanie duszpasterstwa, zamykanie świątyń, konfiskaty mienia kościelnego czy niszczenie pomników i kapliczek. Całkowitemu lub częściowemu zniszczeniu względnie wywiezieniu uległy zbiory biblioteczne, archiwalne, naczynia liturgiczne, zgromadzone w świątyniach dzieła sztuki, a także dzwony kościelne. Lista strat jakie poniosło duchowieństwo Kościoła katolickiego pod rządami Greisera była bardzo długa. On sam wydał 3 września 1941 r. rozporządzenie, w którym za dopuszczalne uznawał tylko praktyki liturgiczne trzech rodzajów Kościoła ewangelickiego i niemieckiego Kościoła katolickiego. Polskie duchowieństwo uznał w jednym ze swoich wystąpień, wygłoszonym w Kilonii, za wroga. Wystąpienie ks. kanonika dr. Józefa Nowackiego zakończyło popołudniową sesję, a zarazem czwarty dzień procesu Greisera.⁹⁵²

Poranną sesję piątego dnia rozprawy, 25 czerwca 1946 r.⁹⁵³ prokurator NTN Jerzy Sawicki zapoczątkował przedstawieniem 2 map sporządzonych przez OKBZN w Poznaniu, które na jego wniosek miały być włączone w skład materiałów dowodowych w procesie. Na

---

⁹⁵¹ *Czwarty dzień procesu Greisera. Wysłanie do obozu – ratunkiem. Straszne przeżycia więźniów Radogoszczy i Stadionu*, „Głos Wielkopolski”, 25 VI 1946, zob.: *Proces Artura Greisera...*, s. 115-126; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

⁹⁵² *Piąty dzień procesu Greisera. Wszystkiemu winni Hitler i Himmler. Dwugodzinna mowa obronna Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 26 VI 1946, zob.: *Proces Artura Greisera...*, s. 126-148; zob. *Proces Greisera w świetle...*, s. 673-680; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

⁹⁵³ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 69-81.

jednej z tych map zaznaczono wszystkie miejsca w tzw. „Kraju Warty”, gdzie odbywały się egzekucje i w których odnaleziono masowe groby. Kryterium zaznaczonych miejsc określała liczba 20 czyli tam, gdzie zamordowano jednorazowo 20 lub więcej osób, bądź tyleż złożono w masowym grobie. Do mapy załączony został alfabetyczny spis tych miejscowości. Miejsc, gdzie zamordowano mniej niż 20 osób lub gdzie znajdują się groby mniejszej niż 20 liczby osób na mapie nie zaznaczono. Twórcy mapy wyszli bowiem z założenia, iż nie było na tym obszarze miejscowości, w których nie byłyby dokonywane egzekucje lub nie znajdowały się groby ofiar. Na drugiej mapie zaznaczono przebieg akcji eksterminacyjnej Żydów w tzw. „Kraju Warty”. Strzałki wskazywały i określały ilu Żydów z poszczególnych miejscowości tego okręgu zostało skierowanych do Łodzi, skąd następnie zostało odtransportowanych do obozu zagłady w Chełmnie n. Nerem. Do dowodów włączony został również jeden z Biuletynów GKBZNwP zawierający spis obozów koncentracyjnych na terenie całego kraju, na którym zaznaczono te działające w tzw. „Kraju Warty”.⁹⁵⁴

Po tym wstępie głos zabrał oskarżony. Stwierdził on, iż wielką akcją przesiedleńczą zainicjował podczas wizyty w Poznaniu w listopadzie 1939 r. Heinrich Himmler. Jak ważne stoi przed nim zadanie zdał sobie sprawę oskarżony podczas swojej wizyty w Berlinie, gdzie na spotkaniu z Hitlerem otrzymał od niego polecenie, aby zniemczyć podległy sobie okręg w ciągu 10 lat. Greiser tłumaczył, że postawiono go wbrew jego woli przed faktami dokonanymi. Zaczęły mianowicie do Poznania napływać wielkie transporty Niemców bałtyckich, tak więc aby przygotować dla nich miejsce, musiała rozpocząć się akcja wysiedlania Polaków. Następnie oskarżony przeszedł do jednej ze swoich podstawowych linii obrony uznając się w tzw. „Kraju Warty” niejako figurantem bez wpływu na ważne decyzje i izolowanym od rzeczywistej władzy. Odpowiedzialnym za politykę w tym okręgu uczynił Greiser Himmlera, który sprawował tam rządy za pomocą wszechwładnego aparatu policyjnego, niezależnego od Namiestnika tej jednostki administracyjnej III Rzeszy. Tylko tam, gdzie Himmler potrzebował do realizacji swoich celów oskarżonego, zabiegał o jego przychylność. Okręg Warthegau był - według słów oskarżonego - terenem, na którym przeprowadzano wiele narodowo-socjalistycznych eksperymentów i prób reform. Bez skutku.⁹⁵⁵

Greiser, jak twierdził w dalszym ciągu swojej przemowy, coraz bardziej oddalał się w swoich przekonaniach od Adolfa Hitlera, co stopniowo stało się jego największym w życiu

---

⁹⁵⁴ *Piąty dzień procesu Greisera. Wszystkiemu winni Hitler i Himmler. Dwugodzinna mowa obronna Greisera, „Głos Wielkopolski”, 26 VI 1946, zob.: Proces Artura Greisera..., s. 151-162; zob.: W. Wirpsza, Przed polskim Trybunałem, „Żołnierz Polski. Tygodnik Ilustrowany”, 5-11 VII 1946, nr 25, s. 8-9.*

⁹⁵⁵ *Piąty dzień procesu..., zob.: Proces..., s. 151-162; zob.: W. Wirpsza, Przed polskim..., s. 8-9.*

rozczarowaniem. Po zakończeniu wywodów Greisera - w których nakreślił swoje rzekome plany restytuowania po wojnie państwa polskiego, zakończone w wyniku odrzucenia przez władze w Berlinie jego czterokrotnymi prośbami o dymisję oraz próby aprowizacyjnego zrównania praw ludności niemieckiej i polskiej – uchylił się on od pytań prokuratorów zasłaniając się zmęczeniem. Wobec tego NTN zarządził odczytywanie dokumentów procesowych dotyczących obchodzenia się z ludnością żydowską w obozie w Chełmnie n. Nerem. Na popołudniowej sesji piątego dnia procesu NTN przesłuchiwał świadków. Poruszano m. in. zagadnienia stosunku okupanta do germanizacji Wielkopolski, jej roli jako spichlerza i kolebki demograficznej w państwie hitlerowskim, a także podjęto próbę wyjaśnienia losów 180 dzieci z Lidic, przywiezionych prawdopodobnie do tzw. „Kraju Warty”.⁹⁵⁶

Podczas tej sesji pierwszą część swojej opinii - dotyczącej roli polskich ziem wcielonych do III Rzeszy w hitlerowskim planie stworzenia systemu gospodarczo-politycznego tzw. Wielkich Niemiec i sposobów jego realizacji przez partię narodowo-socjalistyczną – rozpoczął prof. Wacław Jastrzębowski wykładowca Uniwersytetu Łódzkiego.⁹⁵⁷

Podczas obrad piątego dnia procesu Greisera wezwano na następny dzień, 26 czerwca 1946 r. ponownie jako biegłego dr. Mariana Pospieszalskiego, którego obszernie wystąpienie wypełniło znaczną część szóstego dnia obrad.⁹⁵⁸ Dr Pospieszalski, wicedyrektor Instytutu Zachodniego starał się wykazać, iż – wbrew temu co twierdził oskarżony – miał on w tzw. „Kraju Warty” władzę niemal nieograniczoną. Nawet wyższy dowódca SS i policji podlegał Namiestnikowi osobiście i bezpośrednio wg hitlerowskiej doktryny systemu wodzostwa. Realizowanie tej zasady ułatwiał w tzw. „Kraju Warty” niemal całkowite zespolenie administracji państwowej z partyjną. Nie tylko bowiem Namiestnik był szefem partii w całym Warthegau ale również poszczególni starostowie (Landraci) przewodzili powiatowym komórkom NSDAP. Greiser uzyskał szerokie prerogatywy w wydawaniu zarządzeń dla kierowanego przez siebie okręgu. Wydając te zarządzenia nie tylko samodzielnie decydował o kształcie polityki na tym obszarze ale w wielu kwestiach, takich jak m. in.: niemieckiej listy narodowej (DVL) czy podwyższeniu wieku do zawierania małżeństw przez Polaków, znacznie wyprzedzał ustawodawstwo innych ziem polskich wcielonych do III Rzeszy. Na zakończenie wystąpienia dr. Pospieszalskiego stwierdził on, że w myśl ustawodawstwa

---

⁹⁵⁶ *Piąty dzień procesu...*, zob.: *Proces...*, s. 151-162; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

⁹⁵⁷ Zob.: *Proces...*, s. 162-171.

⁹⁵⁸ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 82-99.

hitlerowskiego w tzw. „Kraju Warty” Polacy stali się przedmiotami prawa, a nie jego podmiotami. Antypolskie zarządzenia wydane w tym okręgu były jedynie bazą do dalszych interpretacji. Oto bowiem namiestnik w myśl narodowo-socjalistycznej doktryny wydał szereg okólników, zaleceń, pouczeń i wyjaśnień dla sędziów i urzędników, aby interpretowali ustawy i rozporządzenia zawsze na niekorzyść Polaków. Wszystko to miało służyć „umacnianiu Niemczyzny”.⁹⁵⁹

Przedpołudniowa sesja szóstego dnia obrad poświęcona była w dalszej części wystąpieniom biegłych w dziedzinie zagadnień gospodarczo-społecznych. Docent Uniwersytetu Poznańskiego dr Janusz Deresiewicz obalił tezę oskarżonego o rzekomo korzystnej dla Polaków polityce cenowej i aprowizacyjnej. Polacy w tzw. „Kraju Warty” byli zmuszani do pracy ponad siły co pociągało za sobą również najwyższą w tzw. Wielkich Niemczech śmiertelność wśród nich. W wielu przypadkach pracowali 24 godziny na dobę, a przymus pracy obejmował wszystkich Polaków w wieku od 14 do 60 lat choć te granice również były traktowane czysto umownie na ich niekorzyść. Z wywodów kolejnego biegłego w sprawach ekonomii, prof. Uniwersytetu Poznańskiego dr. Edwarda Taylora wynikało, iż polityka gospodarcza NSDAP musiała w konsekwencji doprowadzić do wybuchu wojny. Kolejnym biegłym przemawiającym na przedpołudniowej sesji szóstego dnia procesu był prof. Uniwersytetu Łódzkiego dr Wacław Jastrzębowski. Biegły uzupełniał swoje wystąpienie z dnia poprzedniego wyjaśniając m. in. teorię depopulacji opierającej się na zmniejszeniu rozrodczości i sił żywotnych narodu przeznaczonego do zaniknięcia. W tzw. „Kraju Warty” stosowano najszersze spektrum metod służących wprowadzeniu w życie tej właśnie teorii aby z czasem doprowadzić do unicestwienia narodu polskiego.⁹⁶⁰

Na popołudniowej sesji szóstego dnia procesu dalej zeznawali powołani biegli. Jako pierwszy wystąpił docent Uniwersytetu Poznańskiego dr Stanisław Łąguna z Zakładu Medycyny Sądowej w Poznaniu. Ekspert, który przebadał dotąd znaczną ilość zwłok z masowych grobów na terenie Wielkopolski, stwierdził, że cała Polska pokryta jest grobami ofiar hitlerowskiego terroru. Nie wszystkie jak dotąd udało się odnaleźć i przebadać. Dr Łąguna przedstawił niektóre metody postępowania okupanta wobec ludności polskiej i żydowskiej, a także sposoby grzebania ciał i ukrywania zbrodniczej działalności. Jako następny biegły wystąpił adiunkt Uniwersytetu Poznańskiego dr Stanisław Waszak naczelnik Miejskiego Urzędu Statystycznego w Poznaniu, który zajmował się badaniami

---

⁹⁵⁹ *Szósty dzień procesu Greisera. Gdzie podział się milion Wielkopolan? Prawda i fałsz w procesie Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 27 VI 1946, zob.: *Proces Artura Greisera...*, s. 175-210.

⁹⁶⁰ *Szósty dzień procesu...*; zob.: *Proces...*, s. 175-210.

statystycznymi, mającymi na celu określenie polskich strat osobowych w tzw. „Kraju Warty” podczas okupacji hitlerowskiej. Według obliczeń statystycznych opartych na szczegółowych niemieckich raportach kwartalnych i półrocznych wysyłanych przez administrację Greisera do centrali w Berlinie wynika, że straty polskiego żywołu w tzw. „Kraju Warty” w okresie okupacji wyznacza górna granica 500 tys. - 1 mln osób. Zagadnięty w tej sprawie przez prokuratora oskarżony zasłaniał się brakiem materiałów statystycznych, zmęczeniem, lukami w pamięci oraz zgłosił sprzeciw przeciwko wnioskowi prokuratorów o włączenie dodatkowych dokumentów jako dowody w sprawie. Poprosił również NTN o włączanie do materiałów dowodowych w sprawie tylko tych, które mógłby rozpoznać i za które mógłby przyjąć odpowiedzialność. Prokurator w związku z tym wykazał NTN na czym opierała się strategia procesowa Greisera, chcącego zyskać na czasie, po to, aby kolejno i systematycznie wyłączać ze sprawy dowody, które nie nosiły jego odrębnego podpisu i przez to w konsekwencji przypisywać ich wytworzenie innym osobom.⁹⁶¹

Siódmy dzień rozprawy (27 czerwca 1946 r.)⁹⁶² rozpoczęły zeznania jednego z księży pochodzącego z diecezji włocławskiej. Świadek opisał sytuację duchowieństwa w tej diecezji tzn. masowe aresztowania zarówno księży, jak i biskupa pomocniczego włocławskiego Michała Kozala, a ostatecznie po dotkliwych torturach zamordowanie wielu z nich z ww. biskupem na czele. Następnie kolej przyszła na grabieże mienia kościelnego, w tym bogatych księgozbiorów. Kolejny świadek nakreślił metody postępowania z Polakami w urzędach pracy, gdzie jednym ze sposobów „nakłonienia” do niej było fizyczne znęcanie się, wg informacji podanych przez świadka, na rozkaz Greisera. Zeznania następnego świadka koncentrowały się na sprawie burzenia pomników, m. in. Chrystusa Króla w Poznaniu. Na zapytanie prokuratora w tej sprawie Greiser odpowiedział, iż nie informowano go o tym, a jeśli już, to po fakcie. Publiczność żywo i długo zareagowała pomrukiem wesołości na zapewnienia byłego Namiestnika tzw. „Kraju Warty”, iż nie orientował się w sprawie zburzenia wszystkich polskich pomników w zarządzanym przez niego okręgu. Potem powróciła w zeznaniach kilku świadków sprawa niemczenia polskich dzieci w III Rzeszy. Świadkowie czynili odpowiedzialnym za te działania oskarżonego. Pod koniec pierwszej sesji siódmego dnia procesu, prokurator dr Sawicki indagował byłego gauleitera Warthegau w kwestiach ogólnych czyli opinii na temat Adolfa Hitlera, programu narodowo-socjalistycznego i miejsca zajmowanego w nim przez oskarżonego. Greiser odpowiedział, że wpływ Hitlera był niezwykle sugestywny dlatego tak oddziaływał na Niemców, natomiast

---

⁹⁶¹ *Szósty dzień procesu...*: zob.: *Proces...*, s. 175-210.

⁹⁶² AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 100-119.

program przyciągnął przede wszystkim liczne rzesze bezrobotnych i niezadowolonych, którzy odnajdowali w nim przyczyny ówczesnej, nienajlepszej, sytuacji oraz możliwe warianty jej rozwiązania.⁹⁶³

Popołudniową sesję tego dnia niemal w całości wypełniła indagacja prokuratora NTN wobec oskarżonego. Tutaj Greiser przyjął taką metodę, iż przypisywał sobie mniej znaczące zarządzenia, a inne bagatelizował, co miało na celu stępić ich antypolskie ostrze. W myśl tych wywodów germanizacja miała przebiegać inaczej niż znamy to z dokumentów, oskarżony dążył do stopniowej autonomii a następnie restytucji Państwa Polskiego, co narażało go na nieporozumienia z Hitlerem. W przyszłym państwie Greisera Polacy i Niemcy mieli żyć obok siebie we wspólnym społeczeństwie, a liczba Niemców nie miała przekraczać 40 procent. W dalszej części repliki prokuratorskiej będącej odpowiedzią na te wywody pojawiły się dowody związane z rabunkową rolą oskarżonego w Powstaniu Warszawskim, które tłumili również jego podwładni oraz w akcji przesiedleńczej i wysiedleńczej. W celu skanalizowania tych „zysków” założył nawet specjalne konto, do którego wyłączny dostęp sobie zarezerwował. Przykładem bagatelizowania swoich zarządzeń były jego regulacje dotyczące karania za współżycia płciowe pomiędzy przedstawicielami narodowości niemieckiej i polskiej oraz przyłapywania Niemców w polskich kościołach. Greiser oświadczył, że w praktyce zarządzenia te nie były egzekwowane, służąc raczej zapobieganiu szpiegostwu. Po dołączeniu kilku dowodów do sprawy m. in. raportu ze spotkania Greisera z Himmlerem, na którym omawiano sprawy przesiedleń, sesję popołudniową zamknięto odraczając rozprawę do dnia następnego.⁹⁶⁴

Ósmego dnia rozprawy, 28 czerwca 1946 r.,⁹⁶⁵ przesłuchiowano nadal świadków obrony i świadków oskarżenia. W „Głosie Wielkopolskim” z następnego dnia ukazał się wywiad z prokuratorem NTN Siewierskim poprzedzony artykułem opisującym egzekucje hitlerowskie dokonane na rozkaz Greisera na Polakach w lasach k. Zgierza, Tuchorzy oraz Małej Górcie k. Wrześni.⁹⁶⁶

Greiser obrał w procesie taktykę zmiany charakteru zarzutów z ideologiczno-politycznego, w którym oskarżony występował jako zwolennik i realizator programu narodowo-socjalistycznego, na osobisty o wymiarze kryminalnym. W ten sposób – jak powiedział prokurator Mieczysław Siewierski – Greiser chciał zasugerować NTN, iż stojąc na

---

⁹⁶³ *Siódmy dzień procesu Greisera. Zrobić z Polaków analfabetów – to był program Greisera. Zbrodnie przeciw kulturze polskiej*, „Głos Wielkopolski”, 28 VI 1946, zob.: *Proces...*, s. 213-230.

⁹⁶⁴ *Siódmy dzień procesu...*; zob.: *Proces...*, s. 213-230.

⁹⁶⁵ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 120-132.

⁹⁶⁶ *Pod rządami Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 29 VI 1946.

czele olbrzymiego aparatu biurokratycznego w podległym mu okręgu nie miał możliwości wglądu i decydowania o wielu poszczególnych sprawach. Na tej podstawie nie przyznawał się do wielu zarządzeń i regulacji przedstawionych przez prokuratorów NTN jako dowody w procesie przeciwko niemu. Poza tym oskarżony twierdził, iż był zmuszony realizować wiele z punktów programu narodowo-socjalistycznego wbrew swej woli wskutek nieuwzględnienia przez Hitlera jego kilkakrotnych próśb o dymisję. Zeznania świadków obrony miały służyć pokazaniu byłego Namiestnika tzw. „Kraju Warty” w bardziej „ludzkim” wymiarze, jako wyrozumiałego i sprawiedliwego pana dla polskiej służby. Przywoływano nawet przypadki pomocy świadczonej przez Greisera zatrudnionym u niego Polakom. Jako przykład takiej przysługi podany został przypadek wyciągnięcia z obozu koncentracyjnego syna swego szkolnego kolegi, który właśnie zeznawał w procesie jako świadek. Kolejny świadek scharakteryzował działalność Greisera w Gdańsku, a prokurator Siewierski zobrazował prowadzoną przez niego konsekwentną i pełną determinacji politykę germanizacyjną w tzw. „Kraju Warty”. W tej ostatniej kwestii Greiser wyjaśniał, iż wszystkie działy jego administracji choć formalnie podlegały Namiestnikowi to w praktyce realizowały zadania, które zlecały im poszczególne i właściwe im ministerstwa III Rzeszy. Podobnie - według Greisera - było ze stanowiskiem gauleitera, które gubiąc się w meandrach biurokracji miało niewielki wpływ na procesy decyzyjne. Tak więc Greiser będąc niejako zawieszony pomiędzy tymi dwoma urzędami wywierał nieznaczny tylko wpływ na to co się w podległym mu okręgu działo, a o wielu sprawach nawet nie był informowany.⁹⁶⁷

Procesowi reasumującemu całą politykę hitlerowską wobec Polski i Polaków poświęcano sporo miejsca na łamach czasopism. W Głosie Wielkopolskim z 29 czerwca 1946 r. został zamieszczony jeszcze trzeci artykuł, w którym Edward Serwański przeprowadził analizę porównawczą reżimów Greisera w tzw. „Kraju Warty” i Hansa Franka w Generalnym Gubernatorstwie. Warthegau Greisera odróżniało od sytuacji w Generalnym Gubernatorstwie to, że długofalowemu procesowi germanizacji służyło antypolskie ustawodawstwo. Stąd skutki działań byłego Namiestnika tzw. „Kraju Warty” były tak dotkliwe - i w długofalowej perspektywie - tak skuteczne.⁹⁶⁸

Pozostały czas ósmego dnia procesu poświęcony został na odczytywanie dokumentów dotyczących przede wszystkim dwóch zagadnień. Pierwsza partię dokumentów stanowiły materiały z akcji wysiedleńczej Polaków. Jeden z nich czyli tzw. plan na okres najbliższy

---

⁹⁶⁷ *Ósmy dzień procesu Greisera. Taktyka obronna kata Wielkopolski. Z procesu politycznego przeciwko systemowi hitlerowskiemu – próbuje zrobić proces kryminalny*, „Głos Wielkopolski”, 29 VI 1946, zob.: *Proces...*, s. 233-250.

⁹⁶⁸ *Greiser wyniósł zbrodnię do godności prawa*, „Głos Wielkopolski”, 29 VI 1946.

przewidywał wysiedlenie 330 tys. Polaków po to, aby osiedlić w tym miejscu 33 tys. Niemców. Ta dysproporcja stoi w sprzeczności z wyrażonym przez Greisera poglądem, iż wysiedlanie Polaków było nagłą koniecznością ze względu na wzmożony napływ Niemców repatriowanych ze wschodu. Druga partia odczytywanych tego dnia na procesie dokumentów dotyczyła zrabowanych - przez hitlerowską administrację tzw. „Kraju Warty” z Arturem Greiserem na czele - dóbr kościelnych. Greiser swoim rozporządzeniem doprowadził do zamknięcia od 1200 do 1300 kościołów w podległym sobie okręgu. Ponadto były namiestnik tzw. „Kraju Warty” zastrzegł sobie prawo dysponowania majątkiem kościelnym, a także zawiadywał mieniem ruchomym nakazując np. konfiskatę wszystkich dzwonów z polskich kościołów oraz niszczenie polskich zbiorów archiwalnych i bibliotecznych. Jak zaznaczył prokurator, oskarżenie położyło nacisk na wyższość dowodów dokumentowych nad zeznaniami świadków, stąd taka ich ilość w procesie. Było to paradoksalnie zgodne również z twierdzeniami na ten temat samego oskarżonego. Uważał on bowiem, że świadkowie mogą kierować się podczas składania zeznań osobistymi sugestiami lub subiektywnymi ocenami. Tak więc oskarżony miał możliwość zapoznania się z wytworzonymi przez siebie zarządzeniami, pismami urzędowymi, notatkami czy tekstami przemówień.⁹⁶⁹

Dziewiątego dnia rozprawy w procesie Greisera, 29 czerwca 1946 r., przesłuchiowano Augusta Jägera, sędziego i naczelnika administracyjnego w zarządzie tzw. „Kraju Warty”. Zeznania tego świadka obrony, będącego pomocnikiem i powiernikiem Artura Greisera były w zasadzie zbieżne z poglądami przedstawionymi przez byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty”.⁹⁷⁰

Zastępca Greisera na urzędzie namiestnika tzw. „Kraju Warty” zeznawał w procesie swego przełożonego, oczekując w więzieniu na własny proces, tak więc musiało to mieć wpływ na treść jego zeznań. W sprawie próśb Greisera o rzekomą dymisję nic nie słyszał, podobnie o niszczeniu polskich księgozbiorów i bibliotek, wywożeniu polskich dzieci do Rzeszy w celu ich niemczenia, usuwaniu polskich napisów czy istnieniu obozów w Radogoszczy k. Łodzi i Chełmnie n. Nerem. Według świadka obaj z Greiserem byli przeciwni wywożeniu ludności żydowskiej z getta w Łodzi, bo osłabiałoby to siłę roboczą ale nie ośmielali sprzeciwić się Hitlerowi. Wyższy dowódca SS i policji w tzw. „Kraju Warty” choć osobiście podlegał namiestnikowi tego okręgu to w praktyce dążył do uzyskania znacznej niezależności. I to mu się w znacznej mierze – zdaniem Augusta Jägera – udawało.

---

⁹⁶⁹ *Ósmy dzień procesu Greisera. Spotkanie przestępców na sali sądowej. Dokumenty oskarżają Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 30 VI 1946.

⁹⁷⁰ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 133-140.

Na zakończenie sobotniej sesji świadek Jäger - odpowiadając na pytanie postawione przez prokuratora Sawickiego, czy przestępstwem były w jego przekonaniu prawniczym obozy koncentracyjne – stwierdził, że nie.⁹⁷¹

Kolejny, dziesiąty dzień obrad, 1 lipca 1946 r., zaznaczył się nieobecnością pierwszego prokuratora NTN Stefana Kurowskiego i dalszym przesłuchiwaniami świadków.⁹⁷²

Dzień ten rozpoczęły zeznania pracowników zakładów anatomii opisowej Uniwersytetu Poznańskiego w sprawie spalania ciał pomordowanych Polaków i Żydów w funkcjonującym tamże specjalnym piecu krematoryjnym. Piec wykorzystywany był do tego celu w l. 1940-1945. Ciała Polaków przywożono do spalania przede wszystkim z więzienia przy ul. Młyńskiej, obozu w Forcie VII i obozu w Żabikowie. Z zeznań wynikało, że ilość ciał Polaków przywiezionych do spalania wzrosła znacząco po Powstaniu Warszawskim. Po tym ponurym akcencie obrazującym codzienność greisеровских rządów w tzw. „Kraju Warty” składanie zeznań z poprzedniego dnia kontynuował świadek August Jäger. Założył on w swych dalszych zeznaniach, iż zarówno on, jak i jego przełożony Greiser, nie prowadzili administracyjnej walki z polskością, nie wiedzieli o dokonywanych masakrach Polaków i Żydów, wymordowaniu ludności getta w Łodzi, nie mieli wpływu na sytuację narodowościową, regulacje w szkolnictwie, aprowizację czy sprawy religijne w tzw. „Kraju Warty”. Zeznania te wywoływały u zgromadzonej publiczności pomruki oburzenia. Po nich nastąpiły dalsze zeznania świadków w sprawie prób znalezienia przez hitlerowców rezerw wojskowych wśród Polaków w tzw. „Kraju Warty”. W planach tych wzięto pod uwagę osobę wojewody poznańskiego Adolfa Bnińskiego, a jego odmowa miała doprowadzić go do osadzenia w obozie w Forcie VII, gdzie został zamordowany. Następnie głos zabrał biegły, prof. Stefan Zygmunt Dąbrowski, rektor Uniwersytetu Poznańskiego. Na zapytanie prokuratora NTN Sawickiego, prof. Dąbrowski wyłożył cześć swojej „teorii zmierzającej do określenia tzw. faz krytycznych w wyczerpaniu wojennym rezerw ludzkich”. Na tym zakończyła się przedpołudniowa sesja dziesiątego dnia rozprawy. Zeznania świadków z popołudniowej sesji dziesiątego dnia ponownie wypełniły obrazy losów i tragedii 180 dzieci czeskich z Lidic, barbarzyńskiego niszczenia polskich i żydowskich księgozbiorów

---

⁹⁷¹ *Dziewiąty dzień procesu Greisera. August Jaeger zeznaje w obronie Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 30 VI 1946, zob.: *Proces...*, s. 253-268.

⁹⁷² AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 141-157.

publicznych i prywatnych oraz sytuacji w Gdańsku w latach poprzedzających wybuch II wojny światowej.⁹⁷³

Poza przybliżaniem czytelnikom przebiegu samego procesu Artura Greisera prasa zamieszczała niekiedy również artykuły poświęcone kwestiom prawnym z nim związanym. W jednym z takich artykułów dr Stanisław Berkan analizował rolę tego procesu w kontekście prawa międzynarodowego, a także zależności legislacji krajowej i międzynarodowej, postulując jednocześnie powołanie stosownej organizacji międzynarodowej stojącej na straży porządku prawnego.⁹⁷⁴

Jedenastego dnia rozprawy - 2 lipca 1946 r. – NTN wysłuchał zeznań świadka Hansa Biebow z Zarządu Getta w Łodzi, który w ogólnym rozrachunku oskarżył w nich Greisera, przerzucając na niego całą odpowiedzialność za popełnione przestępstwa.⁹⁷⁵ Wg Biebow, to na rozkaz Greisera zostało utworzone getto w Łodzi i to on odpowiedzialny jest za jego likwidację poprzez wymordowanie jego mieszkańców. Greiser wprowadził też bezwzględny wyzysk ludności żydowskiej, z którego korzyści zasilaty specjalnie utworzone przez niego konto przyjaciół tzw. „Kraju Warty”, sobie zastrzegając wyłączny do niego dostęp.⁹⁷⁶

Po tym, jak świadek Biebow zakończył zeznawać i został wyprowadzony, na wniosek prokuratora Siewierskiego, do akt sprawy zostały dołączone kolejne dokumenty dotyczące m. in. celu wprowadzenia instytucji „Leistungspole”, a także zostało odtworzone z płyty jedno z przemówień Greisera. Jak wyjaśnił prokurator Sawicki celem tej transmisji było naświetlenie psychologicznej sylwetki oskarżonego. W odpowiedzi na pytanie postawione przez jednego z ławników Greiser odpowiedział, iż wierzył w zwycięstwo III Rzeszy lub przynajmniej „rozsądny” dla Niemiec pokój aż do końca stycznia 1945 r. W końcu głos zabrał prokurator Siewierski, który poddał analizie linię obrony oskarżonego, podpartą zeznaniami świadka Augusta Jägera. Linia ta opierała się na konsekwentnym przypisywaniu inicjatyw zagrożonych sankcją karną ingerencji centralnych władz w Berlinie, natomiast to, co miało konsekwencje korzystne dla polskiej ludności zamieszkującej tzw. „Kraj Warty” zostało przypisane namiestnikowi i jego zastępcy.⁹⁷⁷

---

⁹⁷³ *Dziewiąty dzień procesu...* [wszystko wskazuje na to, że redakcja popełniła tutaj błąd opisując przebieg rozprawy dziesiątego dnia procesu, przypisując go do dziewiątego dnia procesu, który był opisany w innym numerze tegoż dziennika]; zob.: *Proces...*, s. 271-295, stamtąd również cyt. ze s. 283.

⁹⁷⁴ Zob.: S. Berkan, *Proces Greisera a prawo międzynarodowe*, „Głos Wielkopolski”, 2 VII 1946.

⁹⁷⁵ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 158-166.

⁹⁷⁶ *Dalszy ciąg procesu Greisera. Greiser stosował politykę ucisku i gwałtu. Dokumenty znaczą więcej niż słowa. Zamknięcie przewodu sądowego w sprawie Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 3 VII 1946; AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 166; zob.: *Proces...*, s. 299-313; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 60.

⁹⁷⁷ *Dalszy ciąg procesu...*; AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 166; zob.: *Proces...*, s. 299-313; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 60.

Tej linii obrony przeciwstawił się prokurator przedstawiając dokumenty zadające kłam słowom świadka. I tak np. kiedy zapytano Jägera o konferencję w sprawie organizacji pracy w tzw. „Kraju Warty”, która odbyła się w 1941 r., odpowiedział, iż mogła mieć miejsce ale on w niej nie uczestniczył. Tymczasem w przedstawionym przez prokuratora protokole tej konferencji znalazła się informacja, iż wśród uczestników są wymienieni zarówno Greiser, jak i Jäger. I to bynajmniej nie jako uczestnicy bierni. Były gauleiter Warthegau uważał, iż wprowadzane właśnie zarządzenia w sprawie pracy są zbyt łagodne w stosunku do Polaków i nie powinny obowiązywać na obszarach wschodnich przyłączonych do III Rzeszy. Powołując się na specjalne pełnomocnictwa uzyskane od Adolfa Hitlera optował za utrzymaniem swej dotychczasowej polityki, dodajmy, surowszej niż nowe regulacje. Następnie prokurator Siewierski przedstawił dowody poddające w wątpliwość wywody świadka Jägera o rzekomym uzależnieniu polityki antykościelnej w tzw. „Kraju Warty” od zarządzeń władz w Berlinie. Z dokumentów wynikało, iż również w tej kwestii Greiser w podległym sobie okręgu znacznie wyprzedzał resztę obszarów III Rzeszy i samodzielnie regulował sprawy religijne. Jeden z dokumentów przedłożonych przez prokuratora przypisywał myśl o wymordowaniu Żydów poprzez zagazowanie inwencji urzędu namiestnika tzw. „Kraju Warty”. Pomysł ten znalazł swoją realizację w utworzeniu obozu zagłady w Chełmnie n. Nerem, pierwszego w ogóle obozu tego typu. Po wywodach prokuratora Siewierskiego, NTN obwieścił, iż odrzucił wniosek obrony dotyczący przesłuchania kolejnych świadków z tej racji, że albo mieli być powołani do zeznawania w okolicznościach nieistotnych dla sprawy albo przebywali za granicą i prawdopodobnie nie byłoby możliwe ich uczestnictwo w procesie. Ostatecznie przewodniczący NTN ogłosił zamknięcie przewodu sądowego i zawiadomił zebranych, że NTN wysłucha wystąpień stron w piątek 5 lipca 1946 r. o godz. 9.00.⁹⁷⁸

Rozprawa przeciwko Arturowi Greiserowi została wznowiona 5 lipca 1946 r., po dwudniowej przerwie. Był to już dwunasty dzień obrad, który rozpoczął końcową fazę procesu. Zakończyło się postępowanie dowodowe, NTN przeszedł do wysłuchania głosów stron. Na początek przewodniczący NTN udzielił głosu dwom oskarżycielom publicznym. Aby wysłuchać wystąpień oskarżycielskich zarówno aula, jak i plac przed gmachem uniwersyteckim wypełniły tłumy. Występujący jako pierwszy z oskarżycieli – prokurator NTN dr Mieczysław Siewierski scharakteryzował rolę byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty” w dokonywanych na obszarach państwa polskiego wcielonych do III Rzeszy

---

⁹⁷⁸ *Dalszy ciąg procesu...*; AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 166; zob.: *Proces...*, s. 299-313; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 60.

zbrodniach. Oskarżony uosabiał ogół działań podjętych na tym terenie w celu unicestwienia narodu polskiego. Nie wahał się użyć jednocześnie wszelkich możliwych środków, aby osiągnąć swój cel. W swej gorliwości niejednokrotnie wyprzedzał swoich mocodawców w Berlinie, a nawet nie obawiał się występować przeciwko nim kiedy to służyło jego interesom. Zazdrośnie strzegł swej władzy na powierzonym mu terenie. Wbrew temu co zeznał w trakcie procesu kreował w tzw. „Kraju Warty” samodzielną i w znacznym stopniu niezależną politykę antypolską. W swojej zaciętości i konsekwencji wyróżniała się ona na tle innych okupowanych przez III Rzeszę ziem.⁹⁷⁹

Prokurator Siewierski w swoim przemówieniu scharakteryzował poszczególne etapy działalności Greisera odwołując się do przedstawionych dowodów oraz zeznań świadków, dzięki czemu NTN i zgromadzona publiczność mogła w syntetycznej formie przypomnieć sobie istotne momenty procesu. W realizacji celu, jakim było zniszczenie narodu polskiego znalazł on poparcie w narodzie niemieckim zarówno zamieszkującym w Warthegau, jak i w głębi III Rzeszy. Greiser mógł w swoich działaniach liczyć nie tylko na policjantów, żołnierzy, funkcjonariuszy i urzędników, ale także na przedstawicieli nauki, palestry, medycyny – słowem – reprezentantów wszystkich warstw społeczeństwa niemieckiego. System jego rządów zespałał wszystkie środki umożliwiające konsekwentną antypolską politykę. Wszystko dla germanizacji podległego jego władzy okręgu. Realizacji tego celu miało służyć odseparowanie ludności polskiej od niemieckiej oraz dyskryminacja tej pierwszej. System prawny i administracyjny miał być podporządkowany konieczności wprowadzenia w życie wyznaczonych przez program narodowo-socjalistyczny zasad. To, co dało się spożytkować dla dobra narodu niemieckiego wykorzystać, a resztę zniszczyć. Ta zasada obowiązywała we wszystkich dziedzinach życia w tzw. „Kraju Warty”, a na jej straży stał wyposażony w nadzwyczajne uprawnienia i pełnomocnictwa były namiestnik Artur Greiser. Legislacja krajowa i międzynarodowa stanęła przed problemem skali zbrodni. O ile bowiem ustawodawstwo określało zbrodnie jednostkowe, to zbrodniarze z czasu II wojny światowej, a wśród nich Greiser, odpowiadali lub mieli odpowiadać za zbrodnie masowe. Taką zbrodnią był całokształt polityki oskarżonego prowadzonej przeciwko narodowi polskiemu w tzw. „Kraju Warty”. Mowa oskarżycielska prokuratora Mieczysława

---

⁹⁷⁹ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 167; *Ostatnia faza procesu Greisera. Wykreślić Greisera z środowiska ludzi żyjących. Przemówienie prokuratora Siewierskiego*, „Głos Wielkopolski”, 6 VII 1946; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 316-317; zob.: *Proces...*, s. 317-334; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 60-61; zob.: *Głos ma...*, s. 42-54.

Siewierskiego wypełniła całą przedpołudniową sesję dwunastego dnia rozprawy. Prokurator NTN dr Siewierski zakończył swój wywód żądając dla oskarżonego kary śmierci.⁹⁸⁰

Również drugi oskarżyciel publiczny, prokurator NTN dr Jerzy Sawicki, którego wystąpienie wypełniło całą popołudniową sesję dwunastego dnia procesu zwrócił uwagę, iż prawodawstwo dotychczasowe nie nadążało za tak potwornymi metodami i takim zwyrodnieniem, a do tego na tak masową skalę, jakie miały miejsce podczas II wojny światowej. Prokurator Sawicki w swojej mowie skupił się na aspekcie odpowiedzialności jednostki przynależącej do grupy lub zespołu. Jak twierdził prokurator, ten kto wstąpił do zespołu, przyjął również odpowiedzialność za działanie tej grupy ludzi. Aby uniknąć odpowiedzialności za zbiorowość jednostka mogła z grupy wystąpić. Tymczasem Greiser, jak wielu jemu podobnych, określił Hitlera szaleńcem dopiero wtedy, kiedy znalazł się na ławie oskarżonych. Mając na względzie ogrom popełnionych przez oskarżonego zbrodni na polskiej ludności zamieszkującej ziemię, którą nazywał swą ojczyzną, prokurator NTN dr Jerzy Sawicki, dopowiadając, iż ziemia ta może być dla Artura Greisera tylko grobem, wniósł o wymierzenie oskarżonemu kary śmierci za popełnione zbrodnie.⁹⁸¹

Następny dzień miały wypełnić mowy obrońców. W prasie ukazał się wywiad, którego obrońcy udzielili przed wygłoszeniem swoich mów. Znalazło się tam sformułowanie, mogące służyć im za motto: „My bronimy tylko podstawowej zasady procesowej: „audiatur et altera pars”. My jesteśmy dla Trybunału jednym okiem, podczas gdy prokuratorzy stanowią oko drugie. Dopiero dwoje oczu daje w sumie plastyczny, dokładny i pełny obraz, który musi mieć Trybunał by mógł wydać sprawiedliwy wyrok. Obrona wobec tego służy prawidłowemu wymiarowi sprawiedliwości”.⁹⁸²

Trzynastego dnia rozprawy, w sobotę 6 lipca 1946 r. przewodniczący NTN udzielił głosu obrońcom oskarżonego, mecenasowi Hejmowskiemu i mecenasowi Kręglewskiemu. Obaj obrońcy w swoich ostatnich mowach podważyli podstawy prawne, na których opierał się akt oskarżenia i zwrócili uwagę na brak dostatecznych dowodów winy oskarżonego. Obie

---

⁹⁸⁰ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 167; *Ostatnia faza procesu...*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 316-317; zob.: *Proces...*, s. 317-334; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 60-61; zob.: *Głos ma...*, s. 42-54.

⁹⁸¹ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 167; *Prokurator Sawicki: Ziemia polska może być dla Greisera tylko grobem. Człowiek partii ponosi pełną odpowiedzialność za jej działanie*, „Głos Wielkopolski”, 7 VII 1946; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 317; zob.: *Proces...*, s. 334-349; zob.: *Głos ma...*, s. 55-80; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

⁹⁸² Cyt. za: *Stanowisko obrony w procesie Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 6 VII 1946.

mowy adwokatów nie zakończyły się jednak sprecyzowaniem ostatecznego wniosku obrony.⁹⁸³

W swojej mowie końcowej mecenas Hejmowski zwracał uwagę, iż – według stenogramu trzynastego dnia posiedzenia – NTN to: „Najwyższa polska instancja sądowa, symbolizująca sumienie całego narodu”. Dla obrońców Greiser: „(...) jest i powinien być człowiekiem, który cierpi”.⁹⁸⁴ Wcześniej: „Jego rola uległa wyolbrzymieniu. W nim widzimy społeczeństwo polskie i promotora i sprawcę swoich krzywd. Szczególna etyka naszego zawodu nie pozwala nam, obrońcom, widzieć oskarżonego w tym świetle”.⁹⁸⁵ Obrońca Hejmowski uważał, że NTN powinna obowiązywać maksyma „nullum crimen sine lege foenali, nulla poene sine lege”.⁹⁸⁶ W wystąpieniu Stanisława Hejmowskiego pojawił się akcent znany już z zeznań samego oskarżonego, iż: „Greiser był figurantem, władzą kraju była suwerenna policja”.⁹⁸⁷ Obrońca odwoływał się do zebranych: „Ważne są pewne zasady prawne i moralne. Chodzi o czystość polskiej myśli prawniczej, której nie wolno poświęcić dla zaspokojenia chwilowej potrzeby zemsty. Gdyby śmierć Greisera mogła wskrzesić chociaż jedną ofiarę gestapo, otrzeć jedną łzę polskiego dziecka – sam bym za nią głosował. Ale to jest niemożliwe. Więc poco [sic!] ta śmierć? Dla zemsty?”.⁹⁸⁸ I dalej grzmiał w swoich słowach dr Hejmowski: „Nie wierzę w drogę do lepszej przyszłości ludzkości, nad którą jak brama tryumfalna wznosić się ma szubienica!”.⁹⁸⁹

Mecenas Hejmowski, który przemawiał jako pierwszy, zwrócił uwagę, iż prawo międzynarodowe w stosunku do hitlerowskich zbrodni jest przestarzałe jak w przypadku IV konwencji haskiej z 1907 r. dot. praw i zwyczajów wojny lądowej. Inne akty międzynarodowe z kolei nie przewidywały sankcji karnych w razie ich naruszenia, czego przykładem mógł być pakt Brianda-Kelloga z 1928 r., podpisany w Paryżu w 1929 r. zakazujący uciekania się do wojny jako źródła rozwiązywania sporów międzynarodowych czy deklaracja polsko-niemiecka z 1934 r. o nieagresji. Należało podkreślić, że wszystkie te akty zostały podpisane przez Niemcy. Obrońca w dalszej części swoich wywodów szedł śladem twierdzeń oskarżonego o tym, że był on w tzw. „Kraju Warty” figurantem, a suwerenne rządy sprawowała tam policja. Inną płaszczyzną obrony było działanie Greisera na rozkaz. Jednak jak sam obrońca zauważył, *Dekret PKWN z 31 sierpnia 1944 r.* przewidywał

⁹⁸³ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 168; AIPN GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego – Proces Artura Greisera*, k. 4-5; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 61.

⁹⁸⁴ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 8-9.

⁹⁸⁵ Cyt. za: *tamże*; zob.: *Proces...*, s. 353.

⁹⁸⁶ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 12; por.: *Proces...*, s. 355.

⁹⁸⁷ Cyt. za: AIPN GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 20; zob.: *Proces...*, s. 358.

⁹⁸⁸ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 33; zob.: *Proces...*, s. 364.

⁹⁸⁹ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 33; zob.: *Proces...*, s. 364.

sankcję także w przypadku działania na rozkaz. Toteż obrona skonstruowała tezę, że oskarżony nie mógł podlegać mocy ww. Dekretu gdyż sam stanowił władzę na terenie tzw. „Kraju Warty”.⁹⁹⁰

Drugi z obrońców adwokat Kręglewski w swojej mowie skupił się przede wszystkim na zakwestionowaniu dowodów oskarżenia.⁹⁹¹ Rozpoczął on swoje wywody od stwierdzenia, że oskarżony nie miał obowiązku wykazania swojej niewinności, lecz to na prokuraturze ciążyło udowodnienie mu winy. A oskarżony nie przyznawał się do zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów. Następnie obrońca dokonał krytyki zeznań świadków zarzucając im niekiedy nieścisłości lub sprzeczności w kilku przypadkach. Odpowiedzialność za niektóre zbrodnicze zarządzenia dr Kręglewski przerzucił na policję lub ministrów III Rzeszy i oparł się na stwierdzeniu oskarżonego, którego nie udało się udowodnić w trakcie trwania procesu, o jego rzekomej kilkakrotnej prośbie o dymisję. Mecenas Kręglewski twierdził, iż wykluczone było stosowanie wobec oskarżonego przepisów kodeksu karnego z jednej strony, a *Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r.* z drugiej strony. Sąd swój opierał na tym, że kodeks karny odnosił się do przestępstw popełnionych po jego ogłoszeniu (1932 r.), a ww. Dekret do przestępstw także sprzed jego wejścia w życie. Z uwagi na rozpiętość czasową zbrodniczej działalności byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty” nie było w stosowaniu obu przepisów – wbrew twierdzeniu dr. Kręglewskiego – elementu wzajemnego wykluczania się.⁹⁹²

Po wystąpieniach obu obrońców, na wniosek przewodniczącego NTN, głos zabrał oskarżony Artur Greiser. W swoim ostatnim blisko czterogodzinnym przemówieniu wypełniającym popołudniową sesję trzynastego dnia rozprawy oskarżony zwrócił uwagę m. in. na swoją działalność polityczną w Gdańsku. Charakteryzując okres pełnienia przez siebie funkcji namiestnika tzw. „Kraju Warty” i równocześnie gauleitera Okręgu Rzeszy „Kraj Warty” doszedł do konkluzji, iż w swojej działalności był coraz bardziej ograniczany przez rozszerzające się uprawnienia aparatu policyjnego. Na policję zrzucił też Greiser odpowiedzialność za wszelkie popełnione - w okresie okupacji hitlerowskiej - na tym terenie zbrodnie. Oskarżony wyparł się popełnienia zarzucanych mu w trakcie procesu czynów zbrodniczych.⁹⁹³

---

⁹⁹⁰ *Obrońcy spełniają swój obowiązek*, „Głos Wielkopolski”, 7 VII 1946; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 317-318; zob.: *Proces...*, s. 353-365; por.: *Proces Greisera w świetle...*, s. 673.

⁹⁹¹ AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 34-39.

⁹⁹² *Obrońcy spełniają ...*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 318-319; zob.: *Proces...*, s. 365-384.

⁹⁹³ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 168; AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 6-8 i 79-132; szerzej odnośnie działalności Greisera w Gdańsku, zob.: AIPN Po, GK 196/524, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego – Proces Artura Greisera. Działalność w Gdańsku. Przestępstwa przeciwko polskim inspektorom celnym; Obrońcy spełniają...*; zob.: *Proces...*, s. 384-395; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 61; zob.: W. Wirpsza, *Przed polskim...*, s. 8-9.

Oskarżony wyjaśniał: „Dla mnie Polacy nie byli przedmiotem do zniszczenia lecz siłą roboczą w gospodarce, a zwłaszcza w rolnictwie dla powiększenia potencjału wojennego Rzeszy. A to w moich oczach nie jest zbrodnią, lecz jest obowiązkiem wszystkich urzędników na całym świecie, jeżeli podczas wojny mają spełniać podobne zadania jak ja”.⁹⁹⁴ Poruszenie na sali wywołało stwierdzenie oskarżonego: „Dowiodłem zresztą w moim rozporządzeniu z dnia 15 września [19]39 r. co do ruchu nieruchomości [sic!] i kamienic, że byłem zdania, że prawa własności Polaków nigdy nie wolno dotykać”.⁹⁹⁵ Następnie Greiser skupił się na przedstawieniu osiągnięć, do których udało się podnieść na polu gospodarki zarządzanej przez niego obszary, dzięki jego osobistej działalności.⁹⁹⁶

Po nakreśleniu swoich zasług gospodarczych byłym namiestnik tzw. „Kraju Warty” zwrócił uwagę zgromadzonych na swoje stosunki ze służbą i współpracownikami Polakami. Według niego cechowało je ludzkie podejście i znośne traktowanie⁹⁹⁷. Swoje wystąpienie zakończył byłym namiestnik tzw. „Kraju Warty” prośbą skierowaną do NTN, aby w przypadku orzeczenia wobec niego kary śmierci, została ona wykonana bez opaski, przez rozstrzelanie czyli w sposób, który był przepisany dla żołnierzy. Po wykonaniu kary śmierci jego zwłoki miały być złożone na cmentarzu w grobie obok zwłok jego syna. Na wypadek orzeczenia wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności – prosił on NTN w swoim ostatnim przemówieniu – o umożliwienie mu pisania prac o tematyce społecznej i historycznej. Prosił również o danie mu okazji do, jak to sam określił: „bezkompromisowego porozumienia naszych dwóch narodów”. Po wygłoszeniu ostatniego przemówienia przez Artura Greisera przewodniczący NTN oznajmił, iż NTN przystąpi następnego dnia do narad nad orzeczeniem wyroku, o którego terminie - w rozpatrywanej sprawie - publiczność miała zostać powiadomiona w poniedziałek 8 lipca 1946 r. o godz. 15.00 poprzez stosowne zapisy na tablicy ogłoszeń NTN.⁹⁹⁸

Z protokołu posiedzenia NTN wznowionego 9 lipca 1946 r. – czternastego i ostatniego dnia rozprawy - wynika, iż zostały przyznane biegłym wynagrodzenia za czynności

---

⁹⁹⁴ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 112; por.: *Proces...*, s. 395.

⁹⁹⁵ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 112; *Polityka pruska zawiodła na tej ziemi stwierdza Greiser w ostatnim słowie*, „Głos Wielkopolski”, 8 VII 1946; por.: *Proces...*, s. 395.

⁹⁹⁶ Zob.: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 114; *Polityka pruska...*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 319; zob.: *Proces...*, s. 395-397.

⁹⁹⁷ Zob.: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 115-119; *Polityka pruska...*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 319; zob.: *Proces...*, s. 395-396.

⁹⁹⁸ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 168; AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 6-8 i 133; cyt. za: AIPN Po, GK 196/540, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 132; *Obrońcy spełniają...*; *Polityka pruska...*; C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 158 i 319; zob.: *Proces...*, s. 397-400.

dochodzeniowe dokonane w toku rozprawy, następnie Przewodniczący ogłosił sentencję wyroku, a sędzia Rappaport odczytał uzasadnienie tegoż wyroku.⁹⁹⁹

Sentencję wyroku ogłosił NTN pod przewodnictwem prezesa SN Kazimierza Bzowskiego, przy udziale sędziów: sędziego SN dr. Emila Stanisława Rapaporta i wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, Witolda Kutznera, 4 ławników (Zygmunt Piękniewski, Czesław Grajek, Longin Szymański i Jerzy Nowacki) oraz 4 protokolantów. Obecni na sali byli prokuratorzy NTN: pierwszy prokurator Stefan Kurowski, dr Jerzy Sawicki oraz Mieczysław Siewierski. Jak głosiła sentencja wyroku, NTN rozpoznawał sprawę byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty” od 21 do 29 czerwca oraz 1 do 2 i 5 do 7 lipca 1946 r. Greiser oskarżony był o następujące przestępstwa:

- o usiłowanie pozbawienia Państwa Polskiego niepodległego bytu lub oderwanie części jego obszaru za co groziła kara nie krótsza od 10 lat więzienia, dożywocie lub kara śmierci oraz o usiłowanie zmiany przemocą ustroju Państwa Polskiego za co groziła kara nie krótsza od 10 lat więzienia lub dożywocie,¹⁰⁰⁰
- o wejście w porozumienie z innymi osobami w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 93 kk za co groziła kara więzienia,¹⁰⁰¹
- o wchodzenie w porozumienie z osobami działającymi w interesie obcych państw lub organizacji międzynarodowych w celu wywołania wojennych lub innych wrogich działań przeciwko Państwu Polskiemu, które to czyny zagrożone były karą więzienia w czasie nie krótszym niż 10 lat,¹⁰⁰²
- o publiczne lżenie lub wyszydzanie Narodu albo Państwa Polskiego, co było zagrożone karą do 3 lat aresztu lub więzienia,¹⁰⁰³
- o zabójstwo człowieka, którego sprawcy groziła kara więzienia na okres nie krótszy od 5 lat lub dożywocie lub kara śmierci, a w przypadku działania pod wpływem silnego wzruszenia kara do 10 lat więzienia,¹⁰⁰⁴
- o pozbawienie wolności człowieka trwające dłużej niż 14 dni albo łączące się ze szczególnym udręczeniem albo z oddaniem we władztwo obcego państwa albo w innych szczególnie ciężkich przypadkach, pod groźbą kary do 10 lat więzienia,¹⁰⁰⁵

---

⁹⁹⁹ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 169; AIPN Po, GK 196/541, *Akta Najwyższego Trybunału Narodowego – Proces Artura Greisera. Czternasty dzień rozprawy – ogłoszenie wyroku*, k. 4-31; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 319.

¹⁰⁰⁰ Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 60, poz. 571 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny*, art. 93 §1 oraz §2.

¹⁰⁰¹ *Tamże*, art. 97 §1.

¹⁰⁰² *Tamże*, art. 99.

¹⁰⁰³ *Tamże*, art. 152.

¹⁰⁰⁴ *Tamże*, art. 225 §1 oraz §2.

- o spowodowanie oddania innej osoby w stan niewolnictwa, uprawianie handlu niewolnikami lub branie udziału w przedsiębiorstwie z tym związanym, którego sprawca podlega karze więzienia na okres nie krótszy niż 10 lat,¹⁰⁰⁶
- o pozbawienie człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia albo spowodowanie innego trwałego kalectwa, ciężkiej nieuleczalnej choroby, choroby zagrażającej życiu albo trwałej choroby psychicznej lub trwałej niezdolności do pracy zawodowej, co podlega karze do 10 lat więzienia, a w sytuacji gdy sprawca działał nieumyślnie do 3 lat więzienia,¹⁰⁰⁷
- o spowodowanie trwałego zeszpecenia lub trwałego zniekształcenia ciała innego człowieka, czyli o czyn podlegający karze więzienia do lat 5,¹⁰⁰⁸
- o znęcanie się fizyczne lub moralne nad pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy osobą nieletnią do lat 17 lub bezradną tj. o czyn zagrożony karą do 5 lat więzienia,¹⁰⁰⁹
- o uprowadzenie lub zatrzymanie osoby nieletniej do 17 lat albo osoby znajdującej się pod opieką lub nadzorem z powodu nienormalności lub nieprzytomności wbrew woli osoby mającej prawo opieki lub nadzoru, za który to czyn groziła kara do 5 lat więzienia,¹⁰¹⁰
- o zabranie innej osobie cudzego mienia ruchomego w celu przywłaszczenia, co podlegało karze do 5 lat więzienia,¹⁰¹¹
- o używanie przemocy lub groźby użycia natychmiastowego gwałtu na osobie, w celu utwierdzenia się w posiadaniu cudzego mienia ruchomego, zabranego innej osobie z zamiarem przywłaszczenia lub po to by uniknąć pościgu bezpośredniego tj. o czyn zagrożony karą 10 lat więzienia,¹⁰¹²
- o zabranie innej osobie cudzego mienia ruchomego w celu przywłaszczenia z użyciem przemocy albo pod groźbą natychmiastowego gwałtu na osobie albo doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, a więc za czyn karany więzieniem,¹⁰¹³
- o zmuszanie innej osoby do rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem w celu osiągnięcia dla siebie lub innego korzyści majątkowej przemocą lub groźbą użycia natychmiastowego gwałtu na osobie, który to czyn zagrożony był karą do 10 lat więzienia,¹⁰¹⁴

---

¹⁰⁰⁵ *Tamże*, art. 248 §2.

¹⁰⁰⁶ *Tamże*, art. 249.

¹⁰⁰⁷ *Tamże*, art. 235 §1 oraz §2.

¹⁰⁰⁸ *Tamże*, art. 236 §1 pkt 2.

¹⁰⁰⁹ *Tamże*, art. 246.

¹⁰¹⁰ *Tamże*, art. 199.

¹⁰¹¹ *Tamże*, art. 257 §1.

¹⁰¹² *Tamże*, art. 258.

¹⁰¹³ *Tamże*, art. 259.

¹⁰¹⁴ *Tamże*, art. 261.

- o przywłaszczenie sobie cudzego mienia ruchomego, przywłaszczenie powierzonego mu mienia lub przywłaszczenie sobie mienia znalezione, którego sprawca podlegał ukaraniu odpowiednio w pierwszym przypadku do 3 lat więzienia lub aresztu, w drugim przypadku do 5 lat więzienia lub aresztu, a w trzecim przypadku do 6 miesięcy aresztu lub karze grzywny,¹⁰¹⁵
- o pójście na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej poprzez branie udziału w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej bądź też jeńców wojennych, w znęcaniu się nad nimi albo ich prześladowaniu, za które to przestępstwo groziła kara śmierci,¹⁰¹⁶
- o pójście na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej poprzez działanie na szkodę osób poszukiwanych lub prześladowanych przez władzę okupacyjną z jakichkolwiek przyczyn, z wyjątkiem przestępstw pospolitych, przez ich wskazanie, ujęcie lub wywożenie, za które to przestępstwo groziła kara śmierci,¹⁰¹⁷
- o działanie w inny sposób niż przewidziany w § 1 tegoż dekretu na szkodę Państwa Polskiego lub osób spośród ludności cywilnej bądź też jeńców wojennych, za które to przestępstwo groziła kara więzienia do lat 15 lecz nie krócej niż 3 lat albo kara dożywotniego więzienia albo kara śmierci,¹⁰¹⁸
- nie zwalniało od odpowiedzialności karnej za dokonanie zbrodni określonych w art. 1 i 2 ww. Dekretu, które byłyby przewidziane w służbie nieprzyjacielskiej władzy okupacyjnej albo z jej nakazu lub z jej przymusu,¹⁰¹⁹
- ukaraniu podlegały zarówno dokonanie przestępstw, które określał ww. Dekret, jak i usiłowanie ich popełnienia, podżeganie do ich popełnienia, a także pomoc w ich popełnieniu,¹⁰²⁰
- w przypadku skazania sprawcy przestępstw określonych w art. 1, 2 i 4 ww. Dekretu sąd orzekał ponadto: utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego mienia osoby skazanej. Sąd mógł orzec także konfiskatę mienia małżonka osoby skazanej oraz mienia jego dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich, które pochodziło z

---

¹⁰¹⁵ *Tamże*, art. 262 §1, §2 oraz §3.

¹⁰¹⁶ Dz. U. R. P. 1944, nr 4, poz. 16, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*, [z uwzględnieniem zmian wynikających z] *Dekretu PKWN z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie Dekretu PKWN z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*, [w:] Dz. U. R. P. 1945, nr 7, poz. 29, art. 1 §1 lit. a.

¹⁰¹⁷ *Tamże*, art. 1 §1 lit. b.

¹⁰¹⁸ *Tamże*, art. 1 §2.

¹⁰¹⁹ *Tamże*, art. 3.

¹⁰²⁰ *Tamże*, art. 4.

ich dorobku własnego, spadkobrania lub darowizny (z zastrzeżeniem, że spadkodawca lub darczyńca nie popełnił czynów karalnych w myśl tegoż Dekretu),¹⁰²¹

- o wyłączeniu od konfiskaty, którą przewidywał art. 5 § 1 lit. b ww. Dekretu miały orzekać powszechne sądy cywilne w myśl przepisów kodeksu postępowania cywilnego dotyczących zwolnienia spod egzekucji czyli art. 567 i następne kpc,¹⁰²²

- do przestępstw określonych w ww. Dekrecie miały zastosowanie przepisy części ogólnej kk,¹⁰²³

W sentencji określono podstawę prawną, na zasadzie której odbywał się proces przeciwko byłemu Namiestnikowi tzw. „Kraju Warty”. Były to mianowicie art. 3 i 6 ustawy o NTN.¹⁰²⁴ Jak już wyżej zostało powiedziane art. 3 dotyczył składu NTN, natomiast art. 6 określał, iż postępowanie przed NTN odbywało się według przepisów kodeksu postępowania karnego [dalej: kpk] jeśli przepisy dalsze nie stanowiły inaczej. W dalszej części sentencja wskazywała odnośne przepisy stanowiące, iż:

- na podstawę orzeczenia składał się całokształt okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego,¹⁰²⁵

- w uzasadnieniu każdego wyroku winno się znajdować dokładne ustalenie podstawy faktycznej tego wyroku poprzez wskazanie, które fakty zostały przez sąd uznane za udowodnione, a które nie udowodnione oraz na jakich sąd oparł się dowodach w orzeczeniu, a które odrzucił,¹⁰²⁶

- w uzasadnieniu każdego wyroku winno się znajdować dokładne wyjaśnienie jego podstawy prawnej z przytoczeniem zastosowanych przepisów,¹⁰²⁷

- uzasadnienie wyroku skazującego winno zawierać także przytoczenie okoliczności wziętych przez sąd pod uwagę przy orzekaniu kary i stosowaniu środków wychowawczych lub zabezpieczających,¹⁰²⁸

- w wyroku, a także postanowieniu o umorzeniu postępowania winno się zawsze znajdować orzeczenie, kto poniesie koszty postępowania sądowego.¹⁰²⁹

---

¹⁰²¹ *Tamże*, art. 5 §1 lit. a i b.

¹⁰²² *Tamże*, art. 5 §2.

¹⁰²³ *Tamże*, art. 6.

¹⁰²⁴ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 319; por.: *Proces...*, s. 11-15, gdzie w wśród podstawy prawnej oskarżenia znajduje się także art. 258 kk, uwzględniany w kolejnych publikacjach m. in. [w:] T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. 9; zob.: *Proces...*, s. 403-407; por.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. 4-22; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 61-66.

¹⁰²⁵ Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 33, poz. 313 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. Kodeks postępowania karnego*, art. 360.

¹⁰²⁶ *Tamże*, art. 379 §1 lit. a.

¹⁰²⁷ *Tamże*, art. 379 §1 lit. b.

¹⁰²⁸ *Tamże*, art. 379 §2.

Z przywołanych w dalszej części sentencji wyroku przepisów wynikało, iż:

- polski kodeks karny stosował się do wszystkich osób popełniających przestępstwa na obszarze Państwa Polskiego lub na polskim statku wodnym czy też powietrznym, biorąc pod uwagę terytorium państwa, jego wody wewnętrzne oraz powietrze nad jego obszarem,¹⁰³⁰
- przestępstwo dokonane na obszarze Państwa Polskiego, na polskiej jednostce wodnej lub powietrznej to takie, które sprawca tamże popełnił lub dopuścił się zaniechania albo tamże nastąpił skutek przestępstwa lub miał nastąpić zgodnie z zamiarem sprawcy,¹⁰³¹
- sprawca odpowiadał za czyn popełniony zagranicą wtedy, kiedy ustawa obowiązująca w miejscu jego popełnienia uznawała go za przestępstwo,¹⁰³²
- w przypadku zaistnienia różnic w treści ustaw kraju pochodzenia przestępcy oraz kraju, w którym dopuścił się czynu przestępczego, sędzia stosując polski kk, mógł uwzględnić różnicę na korzyść oskarżonego,¹⁰³³
- sąd polski stosował środki zabezpieczające niezależnie od ustaw miejsca popełnienia przestępstwa,¹⁰³⁴
- osoba nakłaniająca inną osobę do popełnienia przestępstwa dopuszczała się podżegania,¹⁰³⁵
- osoba słowem lub czynem udzielająca pomocy innej osobie do popełnienia przestępstwa dopuszczała się pomocnictwa,¹⁰³⁶
- sąd obok orzeczonej kary śmierci nie wymierzał innej kary zasadniczej,¹⁰³⁷
- w przypadku jeśli przestępstwo podpadało jednocześnie pod kilka przepisów kk, sąd winien zastosować ten przepis, który przewiduje najsurowszą karę, co nie wykluczało stosowania kar dodatkowych albo środków zabezpieczających przewidzianych przez inne przepisy,¹⁰³⁸
- kara śmierci była wykonywana przez powieszenie,¹⁰³⁹
- w przypadku skazania na karę śmierci lub dożywotnie więzienie, na karę więzienia za popełnienie zbrodni stanu lub zbrodni godzących w interesy zewnętrzne Państwa Polskiego i

---

¹⁰²⁹ *Tamże*, art. 577.

¹⁰³⁰ Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 60, poz. 571 z późn. zm., *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Kodeks karny*, art. 3 §1.

¹⁰³¹ *Tamże*, art. 3 §2.

¹⁰³² *Tamże*, art. 6 §1.

¹⁰³³ *Tamże*, art. 6 §2.

¹⁰³⁴ *Tamże*, art. 6 §3.

¹⁰³⁵ *Tamże*, art. 26.

¹⁰³⁶ *Tamże*, art. 27.

¹⁰³⁷ *Tamże*, art. 33 §2.

¹⁰³⁸ *Tamże*, art. 36.

¹⁰³⁹ *Tamże*, art. 38.

stosunki międzynarodowe albo na karę więzienia za popełnione z chęci zysku inne zbrodnie sąd orzekał utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych,¹⁰⁴⁰

- sąd wymierzał karę według swojego uznania, biorąc pod uwagę w szczególności pobudki działania sprawcy, sposób dokonania przestępstwa, stosunek sprawcy do ofiary, stopień rozwoju umysłowego i charakter sprawcy, jego wcześniejsze życie, a także zachowanie się po popełnieniu przestępstwa.¹⁰⁴¹

W końcowej części sentencji wyroku przeciwko Arturowi Greiserowi mowa jest o kosztach sądowych. Orzeczony wobec ww. art. 73 *Przepisów o kosztach sądowych*,¹⁰⁴² nakładał na każdego oskarżonego w procesie karnym, wobec którego zapadł wyrok skazujący, obowiązek uiszczenia opłaty sądowej w zależności od wymierzonej mu kary, według szczegółowych przepisów.

NTN 9 lipca 1946 r. na sesji w Poznaniu skazał Artura Greisera byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty” na karę śmierci, ponadto orzekł w stosunku do niego utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, a także nakazał konfiskatę całego jego mienia. NTN zwolnił skazanego od zapłacenia kosztów sądowych i opłaty sądowej. Dowody rzeczowe, w myśl orzeczenia wyroku, miały pozostać w aktach sprawy.¹⁰⁴³

Tym samym NTN w swoim orzeczeniu potwierdził, że oskarżony winien był wszystkich zarzucanych mu w akcie oskarżenia czynów, z zastrzeżeniem jednak takim, iż zabójstw, uszkodzeń cielesnych i znęcania się fizycznego nie dokonywał osobiście. Przed godz. 9.00, kiedy to miał być ogłoszony wyrok plac przed gmachem Uniwersytetu Poznańskiego wypełnił się licznie zgromadzonym tłumem, szczelnie zapełniła się widownia również aula uniwersytecka, do której milicjanci wprowadzili bladego i ślaniającego się na nogach Artura Greisera. Po przetłumaczeniu oskarżonemu treści wyroku przewodniczący NTN pouczył go, iż może złożyć na ręce Prezydenta KRN prośbę o ulaskawienie. To oświadczenie chwilowo uspokoiło oskarżonego.¹⁰⁴⁴

Uzasadnienie wyroku w sprawie Artura Greisera szczegółowo przyporządkowywało powyższe podstawy prawne do jego konkretnych działań, wydawanych decyzji lub stosunku

---

¹⁰⁴⁰ *Tamże*, Art. 47 §1 pkt a, b i c.

¹⁰⁴¹ *Tamże*, art. 54.

¹⁰⁴² Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 15 poz. 89 z późn. zm., *Przepisy o kosztach sądowych z dnia 17 kwietnia 1945 r.*, (tekst jednolity), [w:] Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 1, poz. 1; zob.: T. Cyprian, J. Sawicki, *Siedem...*, s. 4-22.

¹⁰⁴³ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 170-177; por.: AIPN Po, GK 196/541, *Akta Najwyższego Trybunału...*, k. 31; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 319; zob.: *Proces...*, s. 408-418; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 66.

¹⁰⁴⁴ *Na karę śmierci. Wyrok Najwyższego Trybunału Narodowego w procesie Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 10 VII 1946.

do poszczególnych problemów i zagadnień. Uzasadnienie zawierało ponadto analizę podstawy dowodowej przedstawionych zarzutów.¹⁰⁴⁵

Podczas ogłoszenia sentencji wyroku i odczytywania jego uzasadnienia były namiestnik tzw. „Kraju Warty” był opanowany z wyjątkiem chwilowych nerwowych drgań mięśni. Załamał się dopiero po powrocie do celi więzienia przy ul. Młyńskiej w Poznaniu. Tam płakał i modlił się długo. Kiedy udało mu się chwilowo opanować skierował do Prezydenta KRN, Bolesława Bieruta pisemną prośbę o ułaskawienie. Greiser powtarzał w tej korespondencji swoje wcześniejsze, przedstawione w trakcie procesu tezy o swojej niewinności. Tego samego dnia, 9 lipca 1946 r. również jego obrońcy wnieśli prośbę o ułaskawienie do Prezydenta KRN, Bolesława Bieruta.¹⁰⁴⁶

Greiser w swojej prośbie do Prezydenta KRN o zastosowanie wobec niego prawa łaski tak uzasadniał swoje stanowisko: „Oświadczam [...] uroczyście, że Hitler osobiście nakazał mi surowe traktowanie części polskiej ludności w czasie wojny i dawał mi szczegółowe instrukcje. Nie brałem żadnego udziału w terrorze policyjnej hierarchii służbowej Himmlera. [...] Chciałbym jeszcze przez napisanie książki na podstawie mojego bogatego doświadczenia w Niemczech i za granicą służyć dziełu poszukiwania prawdy i tym samym – sprawie zabezpieczenia pokoju na świecie”.¹⁰⁴⁷

Do prośby oskarżonego - skierowanej do Prezydenta KRN za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości RP - NTN załączył swoją opinię w sprawie ułaskawienia. Dowiadujemy się z niej, że: „Skazany Artur Greiser w związku z ujawnionymi w toku rozprawy dowodami i załączonym odpisem uzasadnienia wyroku z dnia 9 lipca 1946 r. na złagodzenie w drodze łaski wymierzonej mu kary śmierci nie zasługuje”.¹⁰⁴⁸

Natomiast pismo obrońcy oskarżonego, dr. Stanisława Hejmowskiego, skierowane do Prezydenta KRN z prośbą o zastosowanie prawa łaski zawiera takie oto słowa: „[...] Artur Greiser ułaskawiony przyniesie Polsce więcej korzyści, niż Artur Greiser stracony. Greiser jest potrzebny w charakterze świadka nie tylko [sic!] dla całego szeregu procesów innych funkcjonariuszy niemieckich władz okupacyjnych, lecz jest ponadto potrzebny jako źródło cennych wiadomości historycznych z dziedziny zdarzeń poprzedzających wybuch wojny, tudzież z dziedziny jej przebiegu”.¹⁰⁴⁹

---

¹⁰⁴⁵ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 178-198.

¹⁰⁴⁶ Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 125-127; zob. AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 217-218; *Po wyroku. Artur Greiser prosi o ułaskawienie*, „Głos Wielkopolski”, 10 VII 1946; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 323.

¹⁰⁴⁷ Cyt. za: *Prośba Artura Greisera o łaskę odrzucona*, „Głos Wielkopolski”, 13 VII 1946.

¹⁰⁴⁸ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 200.

¹⁰⁴⁹ Cyt. za: AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 215-216.

„[...] W każdym razie, w wypadku gdyby Obywatel Prezydent odmówił darowania Greiserowi życia, mam zaszczyt upraszać Obywatela Prezydenta o zarządzenie, ażeby wyrok wykonany został przez rozstrzelanie a nie przez powieszenie”.¹⁰⁵⁰ „Greiser jest oficerem, jest kapitanem wojennej marynarki niemieckiej i został w chwili wybuchu wojny zmobilizowany do czynnej służby. Odkomenderowany do państwowej służby cywilnej, nie przestał być żołnierzem. Przestępstwa jego są natury politycznej. Brak powodu, aby odmówić Greiserowi oszczędzenia mu śmierci hańbiącej”.¹⁰⁵¹ Jeszcze tego samego dnia, 9 lipca 1946 r. pierwszy prokurator NTN, Stefan Kurowski, udał się do Warszawy w celu przedłożenia próśb o ułaskawienie Prezydentowi KRN.¹⁰⁵²

---

¹⁰⁵⁰ Cyt. za: *tamże*.

¹⁰⁵¹ Cyt. za: *tamże*.

¹⁰⁵² Zob.: *Po wyroku...*

4. Epilog. Egzekucja Artura Greisera.

Tymczasem jak donosiła prasa lokalne społeczeństwo debatowało nad miejscem wykonania kary śmierci na byłym Namiestniku tzw. „Kraju Warty”. Oto jedna z propozycji: „Jest życzeniem ludności Poznania i całej Wielkopolski, aby Artura Greisera, który tylokrotnie zarządzał publiczną egzekucję niewinnych ludzi, jak się to nazywało „na przestroagę” Polakom, również stracono publicznie [...], - Uważamy, że najodpowiedniejszym miejscem dla wykonania wyroku będzie stadion miejski, na którym w latach 1940-44 wykonano 112 publicznych egzekucyj zbiorowych na Żydach, a wszystkie na życzenie gauleitera (auf Wunsch des Gauleiters). Na tym samym miejscu, gdzie na z dala widocznych wysokich potrójnych szubienicach wisiały jego ofiary, powinien zawisnąć i kat.”¹⁰⁵³

Jak oceniał ówczesny Komendant Wojewódzki MO w Poznaniu mjr Czesław Kurpias wyrok śmierci przez powieszenie i do tego w publicznej egzekucji ogłoszony i podchwycony natychmiast przez miejscową prasę był posunięciem niezbyt fortunnym. Nazajutrz po ogłoszeniu wyroku i w kolejnych dniach mjr Kurpias był informowany przez WUBP w Poznaniu o nastrojach mieszkańców Poznania i okolicy, którzy uważali, że należało by nie dopuścić do oficjalnej egzekucji, lecz powinno się dokonać na Greiserze samosądu. Nastroje te potęgowały się w miarę zbliżania się terminu stracenia byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty”. Sytuacja wywołała zaniepokojenie w MBP i KGMO w Warszawie, gdzie uważano, że gdyby doszło do samosądu na Arturze Greiserze, po wyroku Najwyższego Trybunału Narodowego byłoby to jednocześnie łamaniem zasad praworządności i przede wszystkim kompromitacją władzy. Wydarzenia takie odbiły by się echem na całym świecie. Aby znaleźć rozwiązanie tej sprawy do Poznania przybył specjalnie Minister Bezpieczeństwa Publicznego Stanisław Radkiewicz. W wyniku narady ministra Radkiewicza z szefem i naczelnikami wydziałów WUBP w Poznaniu oraz właśnie Komendantem Wojewódzkim MO, ten ostatni - odpowiedzialny za zapewnienie porządku w trakcie procesu oraz w dniu egzekucji - otrzymał dodatkowy pułk wojska. W ten sposób mjr Kurpias mógł stworzyć podwójny kordon z wojska otaczający miejsce stracenia Greisera.¹⁰⁵⁴

12 lipca 1946 r. Kierownik Nadzoru Sądowego Zygmunt Kapitaniak¹⁰⁵⁵ Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP skierował do NTN w Łodzi pismo

---

¹⁰⁵³ Cyt. za: *Na karę śmierci. Wyrok Najwyższego Trybunału Narodowego w procesie Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 10 VII 1946.

¹⁰⁵⁴ AIPN BU 2241/99, Cz. Kurpias, *Wspomnienia...*, s. 135-136.

¹⁰⁵⁵ Kapitaniak Zygmunt s. Franciszka, ur. 28 marca 1905 r. w Kaliszu, studia na Uniwersytecie Warszawskim, a następnie Wileńskim ukończył w 1930 r., w l. 1931-1934 aplikant sądowy w Sądzie Okręgowym w Warszawie i

zawiadamiające, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Artura Greisera.¹⁰⁵⁶

Jak podawała prasa Greiser przebywał w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu oczekując na decyzję Prezydenta KRN. Stracił on już nadzieję na ułaskawienie. Po ogłoszeniu wyroku popadł w stan rezygnacji, przerywanej atakami rozpacz, to płakał to żarliwie się modlił. O tej decyzji były namiestnik tzw. „Kraju Warty” miał dowiedzieć się dopiero w przeddzień wykonania wyroku. Wówczas jednakże nie ustalono jeszcze terminu egzekucji i nie zdecydowano czy odbędzie się ona publicznie, czy też nie.¹⁰⁵⁷

Jak relacjonowano, w myśl przepisów kara śmierci winna być wykonana natychmiast po odrzuceniu przez Prezydenta KRN prośby o ułaskawienie, tymczasem upłynęło już kilka dni od ogłoszenia w prasie tej decyzji i nie ukazał się dotąd żaden komunikat o czasie i miejscu egzekucji. Taka sytuacja rodziła plotki i spekulacje kolportowane różnymi drogami. Oskarżony oczekując w więzieniu na informacje dotyczące ww. sprawy załamał się psychicznie.¹⁰⁵⁸

Greiser liczył na interwencję papieża Piusa XII, do którego – za zgodą władz polskich – zwrócił się o poparcie u Prezydenta KRN, swojej prośby o ułaskawienie. Interwencja papieska w sprawie ułaskawienia Greisera nie odniosła skutku, rząd polski zareagował oburzeniem, co nie pozostawało – wskutek doniesień prasowych - bez wpływu na opinię publiczną. Po otrzymaniu odpowiedzi papieża na pismo udzielające odmowy skorzystania z aktu łaski w stosunku do Artura Greisera, rząd polski nakazał przygotowanie jego egzekucji.

---

członek Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów, w l. 1934-1936 asesor sądowy w Sądzie Okręgowym w Warszawie, w l. 1935-1938 należał do Związku Młodych Prawników, 19 listopada 1937 r. wskutek własnego podania został przeniesiony ze stanowiska sędziego w Sądzie Grodzkim w Białymstoku na stanowisko sędziego w Sądzie Grodzkim w Warszawie, w l. 1937-1939 sędzia w Sądzie Grodzkim w Warszawie i w Sądzie Okręgowym w Warszawie, w l. 1939-1942 sędzia w Sądzie Okręgowym w Warszawie, w l. 1942-1944 prowadził praktykę adwokacką, w czasie okupacji był żołnierzem AK, od lipca 1944 r. członek Zjednoczenia Demokratycznego, a od 1945 r. Stronnictwa Demokratycznego, w l. 1945-1949 sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, a następnie delegowany na stanowisko pełniącego obowiązki dyrektora Departamentu Nadzoru Sądowego w Ministerstwie Sprawiedliwości, od 1948 r. MBP gromadziło informacje na jego temat, od 1 września 1949 r. sędzia Sądu Najwyższego w Warszawie, w 1951 r. został usunięty ze stanowiska dyrektora Departamentu Nadzoru Sądowego w Ministerstwie Sprawiedliwości i przesłuchany przez funkcjonariuszy Departamentu X MBP, 15 lutego 1956 r. w Kds.BP opracowano plan operacyjnych przedsięwzięć przeciwko ww. o krypt. „Platon” ale już 8 stycznia 1957 r. wydano postanowienie o zakończeniu sprawy i przekazaniu akt do archiwum (w notatce o zakończeniu sprawy zawarto informację, że ww. został ostatnio zrehabilitowany i powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Warszawie), [w:] AIPN BU 01222/2848/J, *Akta osobowe Zygmunta Kapitaniaka*; Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości Nr 12, Warszawa 15 grudnia 1937 r., *Ruch służbowy w zarządzie centralnym wymiaru sprawiedliwości i w sądownictwie*, <http://pbc.biaman.pl/Content/24138/Dziennik%2012.pdf> (data dostępu: 18 sierpnia 2014 r.).

¹⁰⁵⁶ AIPN Po, GK 196/38/FTP, *Akta Najwyższego Trybunału...*, t. V, k. 219; por.: *Prośba Artura Greisera o łaskę odrzucona*, „Głos Wielkopolski”, 13 VII 1946.

¹⁰⁵⁷ *Greiser czeka na śmierć*, „Głos Wielkopolski”, 14 VII 1946.

¹⁰⁵⁸ *Kiedy Greiser zawiśnie na szubienicy. Brak oficjalnych wiadomości źródłem plotek*, „Głos Wielkopolski”, 17 VII 1946.

Jak relacjonował w swoich późniejszych zeznaniach z 1985 r. zastępca oskarżyciela publicznego specjalnego wydziału kryminalnego Sądu Powiatowego w Poznaniu, Roman Śmielecki, 18 lipca 1946 r. to jemu powierzono przygotowanie egzekucji. Opisane poniżej wydarzenia poprzedzające egzekucję, jak i jej przebieg odbywały się więc niejako według scenariusza przygotowanego przez Romana Śmieleckiego.¹⁰⁵⁹

W przeddzień egzekucji ukazał się nadzwyczajny dodatek Głosu Wielkopolskiego, a w nim specjalny komunikat dotyczący mającej się odbyć egzekucji Greisera. Czytamy w nim: „W niedzielę o godzinie 7 rano u wylotu Alei Pułaskiego w kierunku na Winogrody odbędzie się publiczna egzekucja kata Wielkopolski Artura Greisera. Dziś o godz. 18-ej Greiser zostanie powiadomiony o odrzuceniu przez Prezydenta K. R. N. jego prośby o ułaskawienie i o terminie wykonania wyroku. Wstęp na miejsce egzekucji dostępny jest dla każdego. Wzywamy jednak społeczeństwo do zachowania należytej powagi i wstrzymania się od wszelkich demonstracji swych uczuć w stosunku do zbrodniarza. Nie należy również przyprowadzać na miejsce stracenia dzieci i młodzieży. Egzekucja będzie filmowana. Prócz przedstawicieli prasy polskiej, obecni również będą korespondenci pism zagranicznych.”¹⁰⁶⁰

Podano motywy wyboru czasu i miejsca egzekucji przez władze prokuratorskie. Wczesna pora miała wykluczyć udział w niej dzieci i młodzieży, które powinny zostać zatrzymane przez rodziców w domu. Ich obecność na miejscu stracenia byłaby wysoce szkodliwa pod względem wychowawczo-psychologicznym. Wybierając miejsce egzekucji władze prokuratorskie kierowały się amfiteatralnym położeniem stoków Cytadeli co umożliwiało obserwowanie zdarzeń nawet ze znacznej odległości. Brano pod uwagę również dwie inne lokalizacje jednak stadion miejski odpadł, gdyż udział tak licznej widowni mógł doprowadzić do zawalenia się trybun, a Fort VII nie wchodził w rachubę z innych względów. Nie chciano mianowicie bezcześcić miejsca straceń bohaterów narodowych poprzez wieszanie tam zbrodniarza hitlerowskiego. Poza tym względy techniczne nie pozwalały na przeprowadzenie tam publicznej egzekucji. Jak podał prokurator SSK w Poznaniu ciało Artura Greisera w 20 minut po wykonaniu wyroku miało zostać złożone w trumnie. Miała być to taka sama trumna, w jakich Niemcy składali ciała straconych Polaków. Kilka takich trumien zachowało się w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu. Podczas wykonywania wyroku mieli być obecni jako delegat pierwszego prokuratora NTN Stefana Kurowskiego prokurator SSK w Poznaniu, dwóch katów, lekarz oraz pastor. Na miejsce stracenia

¹⁰⁵⁹ Zob.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 323-326; zob.: M. Rutowska, *Nazistowski...*, s. 20.

¹⁰⁶⁰ Cyt. za: *Jutro o godz. 7 rano Greiser zawisnie na szubienicy. Wyrok wykonany będzie publicznie na stokach Cytadeli*, „Głos Wielkopolski” - dodatek nadzwyczajny, 20 VII 1946.

oskarżony miał być przywieziony samochodem, po czym miał mieć związane ręce oraz zakryte opaską oczy. Egzekucja miała przebiegać wg procedur formalnych tzn. przed wykonaniem wyroku musiała być potwierdzona tożsamość skazanego, który na szubienicy miał wisieć przez 20 minut, po czym lekarz miał stwierdzić jego zgon. Z racji tego, że nie wiadomo jaka będzie ostatnia wola skazanego, przypuszczano, iż wyrazi on życzenie konwersji na katolicyzm.¹⁰⁶¹

Oskarżony został powiadomiony o decyzji Prezydenta KRN dopiero 20 lipca 1946 r., a więc w przeddzień egzekucji. Treść decyzji oznajmił oskarżonemu prokurator przy udziale tłumacza, sekretarza sądu i naczelnika więzienia przy ul. Młyńskiej w Poznaniu. Greiser podobnie jak ogłoszenie wyroku przyjął decyzję Prezydenta KRN początkowo spokojnie, a następnie załamał się, padł na kolana, ukrywając twarz w dłoniach dla ukrycia silnego poruszenia wewnętrznego i prawdopodobnie płaczu. Tego samego dnia wieczorem spotkał się jeszcze ze swoim obrońcą mecenasem Stanisławem Hejmowskim, którego poprosił raz jeszcze o wykonanie wyroku na nim w sposób żołnierski tzn. przez rozstrzelanie. Jako, że nie było możliwe zrealizowanie ostatniego życzenia Artura Greisera tzn. widzenia się z żoną, poprosił on o spotkanie z - osadzonym w tymże samym więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu swoim byłym zastępcą w pełnieniu funkcji namiestnika tzw. „Kraju Warty” - Augustem Jägerem. Jak już wyżej zaznaczono Jäger zeznawał jako świadek w procesie Greisera. Władze prokuratorskie przychyliły się do tej prośby wyznaczając czas 15 minut na to widzenie. Spotkanie upłynęło na wspólnych wspomnieniach i zakończyło się wzajemnym uściskiem ramion. Prokuratorzy spodziewając się, iż ostatnim życzeniem oskarżonego, który wszakże pragnął być pochowany obok swego syna, będzie udanie się na jego grób, polecili uporządkować go wraz z otoczeniem. Stało się jednak inaczej i były najwyższy dygnitarz tzw. „Kraju Warty” spotkał się ze swoim zastępcą. Artur Greiser uznając się za ewangelika wyraził też wolę – wobec prokuratora – skorzystania z posługi duchowej według obrządku religii reformowanej. Prokurator wyraził zgodę na spełnienie tego życzenia. Ostatniej posługi udzielił oskarżonemu polski pastor ewangelicki władający dobrze językiem niemieckim. Po rozmowie z pastorem Greiser napisał ostatni w swym życiu list do żony.¹⁰⁶²

Skazany pracował nad redakcją tej korespondencji niemal całą noc. List jest pełen sprzeczności i wątpliwości, w jednym miejscu pisze - nie poczuwając się do winy za swoje zbrodnie - iż oczekuje ulaskawienia, w innym natomiast pewien jest swojej śmierci nazajutrz. Po informacji o spotkaniu ze swoim obrońcą, mecenasem Hejmowskim, który wywarł na nim

¹⁰⁶¹ *Dlaczego w tym miejscu i o tej porze?*, „Głos Wielkopolski” - dodatek nadzwyczajny, 20 VII 1946.

¹⁰⁶² Zob.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 127.

bardzo korzystne wrażenie, Greiser przeszedł do swoich dyspozycji na wypadek śmierci. Prosi swoją drugą żonę Marię, aby powiadomiła członków rodziny o jego śmierci. Następnie wspominał chwile spędzone razem. Na końcu listu znajdują się jego osobiste refleksje dopisywane aż do ostatnich chwil w kolejnych postscriptum. A więc o oczekującej go śmierci haniebnej, o prośbie papieża o łaskę dla niego, o swojej nieudanej próbie samobójczej, rezygnacji z samobójstwa i usprawiedliwieniu tej próby. Chciał uchodzić, nawet w obliczu śmierci, za człowieka silnego. Tylko żona miała być świadoma jego zwątpienia i słabości. W końcu nadawca listu wyraził swoją opinię o spotkaniu się ze swoją małżonką po śmierci „tam, w górze”. Tekst nosi ślady ingerencji cenzora.¹⁰⁶³

Z tego czasu pochodzą zapiski nazwane w zespole *Kolekcja rodziny Hejmowskich* testamentem, a właściwie jego tłumaczeniem na język polski. Są to dyspozycje byłego gauleitera dotyczące jego majątku ruchomego. Jak się okazało, w takiej chwili skazany nie zapomniał również o sprawach doczesnych. Zgodnie z jego życzeniem listy miały trafić do żony. Następnie przyszła kolej na obliczenia pieniędzy pochodzących z różnych kont, służbowych i prywatnych, gotówki, akcji, obligacji, a nawet wierzytelności, wszystko na łączną sumę 397.800 marek. Greiser rozdysponował również kosztowne drobiazgi, jak portmonetkę i spinki mankietowe, wskazał miejsce przechowywania 2 obrazów, a na koniec poinformował, że rękopis jego książki o Gdańsku znajdował się w rękach jego obrońcy, mecenasa Kręglewskiego.¹⁰⁶⁴

I wreszcie nadeszła niedziela 21 lipca 1946 r. Ostatni dzień życia Artura Greisera. Wczesnie rano Roman Śmielecki udał się na miejsce egzekucji aby dopilnować, czy przygotowania do niej przebiegają bez zakłóceń. To na nim spoczywał również obowiązek prawidłowego przeprowadzenia samego stracenia skazańca. Od wczesnych godzin porannych tłumy ludzi zmierzały w kierunku Cytadeli. Otwartą przestrzeń u stóp Cytadeli oraz okoliczne ulice wypełniła zgromadzona publiczność. Jak relacjonowano w prasie tłum około godz. 7.00 przekroczył liczbę 100 tys. osób.¹⁰⁶⁵

Drewniane rusztowanie szubienicy zostało zbudowane na szczycie porośniętego murawą niewysokiego wzgórza. Miejsce to było dobrze wyeksponowane gdyż wokół rozciągały się jedynie łąki i pola. W poprzecznej belce łączącej dwa pionowe słupy

---

¹⁰⁶³ Zob. i cyt. za: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 326-328; por.: Cz. Łuczak, *Arthur Greiser...*, s. 127.

¹⁰⁶⁴ AIPN Po 754/18, *Kolekcja rodziny Hejmowskich. Tłumaczenie testamentu Artura Greisera (rękopis)*, s. 1-2.

¹⁰⁶⁵ *Zbrodni nie popełnia się bezkarnie. Jak powieszono Greisera*, „Głos Wielkopolski”, 22 VII 1946, gdzie podano jako liczbę zgromadzonych uczestników egzekucji 100 tys. osób, która to liczba wydaje się o wiele przewyższać prawdziwą liczbę osób; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 7 i 328, gdzie autorka podaje jako liczbę zgromadzonych uczestników egzekucji 15 tys. osób; zob.: *Proces...*, s. 418; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 3 i 78; por.: AIPN BU 2241/99, Cz. Kurpias, *Wspomnienia...*, s. 136.

zamocowano metalowy hak mający służyć do umieszczenia w nim stryczka. Na kilka minut przed godz. 7.00 na miejsce egzekucji przyjechał samochód ciężarowy z oznaczeniami Czerwonego Krzyża, z którego strażnicy więzienni wyprowadzili byłego Namiestnika tzw. „Kraju Warty”. Miał on związane z tyłu ręce oraz czarną opaskę na oczach. W kierunku szubienicy prowadzili go strażnicy więzienni, z których dwóch podtrzymywało słaniającego się na nogach skazańca. Pod szubienicą oczekiwali już prokurator SSK w Poznaniu, kat i jego pomocnik oraz lekarz. Kat ubrany był we frak i białą kamizelkę, na głowie miał założony granatowy beret a na rękach białe rękawiczki. Jego pomocnik założył czarny tużurek bez nakrycia głowy. Twarze ich obu były zasłonięte czarnymi maskami.¹⁰⁶⁶

Kiedy doprowadzono Greisera po stopniach na podstawę szubienicy, kat i jego pomocnik stanęli po obu jego bokach twarzami do siebie, żołnierze ustawili go na niskim stołeczku przytwierdzonym do tej podstawy, wtedy kat założył mu stryczek na szyję. Greiser stał spokojnie, nie wrywał się i nie wznosił żadnych okrzyków. Po chwili pomocnik kata za pomocą dźwigni umieszczonej w podstawie szubienicy zwolnił zapadnię i tym samym stołeczek został usunięty spod nóg zbrodniarza, który zawisł w powietrzu. Po upływie 20 minut jak nakazywała procedura karna, choć zgon nastąpił zapewne dużo wcześniej, prokurator nakazał lekarzowi wojskowemu stwierdzenie zgonu, co ten przy pomocy stetoskopu, uczynił. Lekarzowi przy dokonywaniu czynności stwierdzających zgon towarzyszyło dwóch asystentów. Następnie pomocnik kata zdjął Greiserowi opaskę z oczu i rozwiązał mu ręce, a strażnicy zdjęli ciało z szubienicy i złożyli w uprzednio przygotowanej trumnie. Strażnicy więzienni zanieśli trumnę z ciałem byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty” do tego samego samochodu, którym przybyli na miejsce stracenia i odwieźli ją do prosektorium, gdzie miała być przeprowadzona sekcja zwłok Greisera.¹⁰⁶⁷

Ciało Artura Greisera skremowano w Instytucie Anatomii Akademii Medycznej w Poznaniu. Nie wiadomo dokładnie co stało się z prochami byłego namiestnika tzw. „Kraju Warty”. Prokurator Roman Śmielecki zeznał, że miejsce, gdzie została złożona urna zostało utajnione ale pojawiły się również doniesienia o tym, iż prochy te zostały rozsypane w nieznanym miejscu, aby uniknąć w przyszłości tworzenia się ewentualnego celu pielgrzymek do miejsca spoczynku Greisera.¹⁰⁶⁸

---

¹⁰⁶⁶ *Zbrodni nie popełnia...*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 7 i 328; zob.: *Proces...*, s. 418; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 3 i 78; zob.: M. Rutowska, *Nazistowski...*, s. 20; por.: AIPN BU 2241/99, Cz. Kurpias, *Wspomnienia...*, s. 136-138.

¹⁰⁶⁷ *Zbrodni nie popełnia...*; por.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 7 i 328; zob.: *Proces...*, s. 418; zob.: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 3 i 78; zob.: M. Rutowska, *Nazistowski...*, s. 20; por.: AIPN BU 2241/99, Cz. Kurpias, *Wspomnienia...*, s. 136-138.

¹⁰⁶⁸ Zob.: C. Epstein, *Wzorcowy...*, s. 328.

Ukazujący się w Krakowie „Dziennik Polski” podał 31 lipca 1946 r. do wiadomości, że: „Zwłoki Greisera po przeprowadzeniu sekcji w Zakładzie Anatomicznym Uniwersyt[etu] Poznańskiego zostały spalone w krematorium zbudowanym w czasie wojny przez Niemców. Prochy jego oddane zostały do dyspozycji Prokuratury Sądu Specjalnego”.¹⁰⁶⁹

---

¹⁰⁶⁹ Cyt. za: J. Gumkowski, *Proces...*, s. 78.

Zakończenie

Orzecznictwo specjalnych sądów karnych stanowiło pierwszą w Polsce próbę zmierzenia się z problemem prawnej odpowiedzialności osób oskarżonych o nazistowskie zbrodnie wojenne. Polska z racji tego, że była prekursorką w stworzeniu stosownej podstawy prawnej i aktu ustawodawczego powołującego sądy specjalne, nie mogła korzystać z doświadczeń międzynarodowych w tej dziedzinie. Od początku też zarysowały się dwie koncepcje, ażeby bądź to włączyć tę dziedzinę karną do istniejącego już sądownictwa powszechnego, bądź stworzyć specjalne sądy dla rozpatrywania tego rodzaju spraw. W końcu zdecydowano się na tę drugą możliwość, wskazując na szczególnie rodzaj takich przestępstw jakimi były zbrodnie nazistowskie. Uproszczona procedura miała też gwarantować sprawny i szybki przebieg postępowań, a co za tym idzie - również wydawania wyroków. W praktyce różnie ten postulat był realizowany. Surowe w początkowym okresie sankcje ulegały z czasem coraz większemu złagodzeniu. W orzecznictwie przewija się cała paleta zastosowanych kar, przy czym przeważają sankcje skrajne tzn. albo skazywano zbrodniarza na karę śmierci albo stosowano wobec niego uniewinnienie bądź stosunkowo niski wymiar kary więzienia (3 lata). Szczególnie rzadkie były kary dożywotniego więzienia. Przy orzekaniu kar wieloletniego więzienia stosunkowo nieczęsto zdarzało się, ażeby skazany odbywał karę w całości.

Krótki okres, w którym funkcjonowały specjalne sądy karne, stanowi pewną zamkniętą całość. Ma swój początek i koniec. A także swoje cechy charakterystyczne, z których na czoło wysuwają się doraźny tryb postępowań oraz znaczna przewaga wśród skazanych osób pochodzenia miejscowego. Ten drugi aspekt wiąże się z tym, że władze okupacyjne oraz członkowie narodowo-socjalistycznych organizacji, z funkcjonariuszami aparatu policyjnego na czele, uciekli przed zbliżającym się frontem w głąb Rzeszy, a miejscowi sympatycy nazizmu pozostali, bądź wrócili w rodzinne strony po przesunięciu się głównych działań wojennych w kierunku zachodnim. Stąd ci drudzy częściej byli zatrzymywani przez polskie organy ścigania. Na miejscu łatwiej mogli zostać rozpoznani, szybciej można było zebrać materiał dowodowy i przesłuchać odpowiednich świadków. Zaś członkowie pierwszej wskazanej grupy, którzy znaleźli się na terenach tzw. „Starej Rzeszy” i tam zostali ujęci przez aliantów musieli zostać najpierw ekstradytowani, następnie dostarczeni do właściwego miejscowo sądu krajowego, dopiero wtedy rozpoczynał się proces gromadzenia dokumentacji i lokalizowania świadków. Zwykle zajmowało to tyle czasu, że sprawy nie zdążyły się zakończyć przed zlikwidowaniem specjalnych sądów karnych i

orzecznictwo w takich sprawach należy już do następnego okresu, w którym wyroki wydawały sądy powszechne.

Tym m. in. należy tłumaczyć fakt, że przestępcy oskarżeni o najcięższe zbrodnie, aparaczczyki narodowo-socjalistyczni, którzy zostali ujęci, byli osądzeni już przez sądy okręgowe tzn. w okresie po zniesieniu specjalnych sądów karnych. W tym początkowym okresie „próbnym” w l. 1945-1946 skazywane bywały najczęściej osoby „wykonawców”, a nie „rozkazodawców”, którzy zdążyli się skutecznie ukryć. Wyjątkiem niemal jest tutaj osoba Artura Greisera, osądzona przez inny rodzaj specjalnego organu sądowego jakim był Najwyższy Trybunał Narodowy. Była to jednak sprawa o szczególnym znaczeniu (nie tylko lokalnym), dlatego dołożono wszelkich starań, ażeby udało się ją rozstrzygnąć w jak najkrótszym czasie. Poza tym takie były oczekiwania społeczne.

Doraźność postępowania specjalnych sądów karnych miała swoje dodatnie i ujemne strony. Do pierwszych z nich zaliczyć należy stosunkowo dużą liczbę zakończonych w l. 1945-1946 spraw, nieprzewlekane postępowanie w sytuacji, kiedy łagodzeniu podlegały stosowane sankcje oraz uniknięcie naturalnych zgonów osób oczekujących na rozprawę. Ujemne było to, że przyspieszony tryb często wpływał na jakość i ilość przygotowanego materiału dowodowego, co skutkowało niewystarczającym udokumentowaniem postawionych zarzutów i w konsekwencji uniewinnieniem oskarżonego.

W pewnym sensie przekazanie spraw przeciwko osobom oskarżonym o popełnienie zbrodni nazistowskich pod jurysdykcję sądownictwa powszechnego jest powrotem do pierwotnej koncepcji przekazania tego rodzaju orzecznictwa tymże sądom. Różnie można to postrzegać. Albo jako przyznanie się do błędu popełnionego przez formującą się „Polskę lubelską”, która nie miała pełnego zaufania do - w znacznej części przedwojennej kadry sędziowskiej - i tworzyła dla przeciwwagi specjalne organy sądowe albo przeciwnie jako na element dokonującej się ewolucji, bo o jakiejś naturalnej cezurze trudno w tym przypadku mówić. Procesy przeciwko zbrodniarzom wojennym nie zakończyły się, nie wygasły też podstawy prawne do ich przeprowadzania, zmieniły się jedynie trybunały orzekające.

Janina Wojciechowska w swojej pracy o orzecznictwie SSK w Toruniu, na podstawie materiału procesowego - a uwagi te można odnieść do treści dokumentacji pozostałych specjalnych sądów karnych - zwraca uwagę na to, że na hasła narodowo-socjalistyczne najbardziej była podatna mentalność drobnomieszczańska, która traktowała zbrodnie jako „normalne zjawiska społeczne”. Sprawca często był świadomym uczestnikiem terroru, podżegaczem, pomocnikiem w zbrodni, denuncjatorem, dywersantem i odwetowcem, stróżem porządku okupacyjnego, szowinistą narodowym i rasowym ale często kierowały nim też

względy natury ekonomicznej takie jak potrzeba wzbogacenia się, wyzyskiwania przymusowej siły roboczej, objęcie intratnej posady i wreszcie pojawiający się motyw osobistej zemsty. Motywy te były drobiazgowo rozpatrywane przez specjalny sąd karny, który brał je pod uwagę przy wydawaniu wyroku i ewentualnym orzeczeniu o wysokości nakładanej sankcji.¹⁰⁷⁰ Specjalne sądy karne w swoich orzeczeniach często wskazywały na niski poziom umysłowy sprawców i ich poczucie bezkarności. W aktach można się spotkać z różnymi rodzajami „banalności zła” (termin użyty przez Hannah Arendt), zrodzonego w określonym kontekście polityczno-społecznym.¹⁰⁷¹

Polskie ustawodawstwo dotyczące zbrodni nazistowskich szybko rozprawiło się z częstą tezą broniących się przestępców, a mianowicie działania na rozkaz. W tej teorii czynili się oni bezwolnymi narzędziami w rękach wąskiej grupy tzw. „głównych zbrodniarzy narodowo-socjalistycznych”. Odtąd jednak także usiłowanie popełnienia przestępstwa, podżeganie do czynu przestępczego i pomoc w jego dokonaniu stały się zbrodniami.

Analizowany w niniejszej pracy materiał procesowy ze względu na swoją objętość (1796 przypadków osób, wobec których sądy specjalne wydały orzeczenia) nie pozwolił na wyczerpujące scharakteryzowanie wszystkich pojawiających się w nim aspektów. Akta stanowią bogate źródło, które może dostarczyć materiału dla licznych badań zarówno tych o charakterze ogólnym, jak i szczegółowych np. regionalnych. W tym ostatnim przypadku możliwe byłoby bardziej wnikliwe przeanalizowanie określonych poszczególnych spraw. Ale na tym nie koniec. Także inne dyscypliny nauk mogą korzystać z bogactwa tego materiału archiwalnego. Nasuwa się tutaj od razu na myśl psychologia, prawo, ekonomia, politologia, socjologia, kryminalistyka i wiele innych.

---

¹⁰⁷⁰ Zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy...*, s. 34-47 i 51-52.

¹⁰⁷¹ O psychologicznych motywach zbrodniarzy nazistowskich szerzej zob.: J. Lubecka, *Unde malum? Badania psychologiczne zbrodniarzy niemieckich po 1945 r.*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2013, nr 37, s. 5-21.

Tom II

Wprowadzenie

W tomie II niniejszej pracy, składającym się przede wszystkim z rozdziałów IV-VI, zostały opisane - w formie biogramów - orzeczenia specjalnych sądów karnych, wydane w stosunku do osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich na terenie tzw. „Kraju Warty”. Biogramy są przedstawione w pracy w układzie terytorialno-alfabetycznym, polegającym na przyporządkowaniu orzecznictwa omawianych w pracy specjalnych sądów karnych do poszczególnych rejencji, w których zbrodnie były dokonywane, a następnie w ich ramach do powiatów. Zarówno rejencje, jak i na niższym ich szczeblu powiaty są przedstawione w pracy w układzie alfabetycznym. Do ustalenia właściwej kolejności posłużyły polskie nazwy rejencji i powiatów.

W poszczególnych biogramach osób oskarżonych o popełnienie zbrodni nazistowskich na omawianym terenie, poza kilkoma informacjami osobowymi (identyfikującymi) takimi jak: nazwisko, nazwisko rodowe w przypadku kobiet, ewentualnie dodatkowo inne używane nazwisko, bądź jego odmienna forma, imię lub imiona, data urodzenia, miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, podane są niemal wyłącznie dane dotyczące szeroko pojętego procesu. Opisane są w niniejszej pracy losy poszczególnych osób od czasu ich zatrzymania, jako podejrzanych, do momentu ich uniewinnienia, deportowania, opuszczenia przez nich więzienia lub ich śmierci (w dwóch ostatnich przypadkach jeśli możliwe było ich ustalenie). W biogramach znajdują się też informacje o pełnionych w czasie okupacji przez oskarżonych funkcjach ale tylko tych, które były związane z realizowaniem celów władz okupacyjnych III Rzeszy w ramach np. przynależności do formacji policyjnych, organizacji narodowo-socjalistycznych SS, SD, SA, Selbstschutz, Volkssturm, NSDAP, piastowanie funkcji administracyjnych itp. Nie oznacza to oczywiście, że pozostałe osoby takich funkcji nie pełniły. Bądź to jednak oskarżeni ukryli w trakcie procesu takie informacje, bądź nie były one znane sądom z innych przyczyn, ewentualnie też nie były brane przez sądy pod uwagę, a trybunały skupiały się jedynie na właściwej działalności przestępczej oskarżonych.

Ta część pracy została oparta na dokumentach znajdujących się w archiwach Delegatury IPN w Bydgoszczy, Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Warszawie, Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN w Poznaniu oraz Archiwum Państwowego w Poznaniu. Z zasobu trzech powyższych jednostek organizacyjnych IPN pochodzą również wszystkie zamieszczone w tomie II niniejszej pracy skany fotografii.

Ze względu na objętość tej części pracy autor był zmuszony korzystać - w większym zakresie niż w narracji ciągłej - ze skrótów językowych, jednak tak, aby nie wpłynęło to na zrozumienie tekstu. Niektóre zabiegi takie jak wytłuszczenie nazwisk i imion, miały na celu możliwie jak największą przejrzystość tekstu.

Rozdział IV: Biogramy osób, które zostały oskarżone przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946 o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie byłej Rejencji Inowrocławskiej (z podziałem na powiaty miejskie i wiejskie).

1. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu ciechocińskiego.

Ciechocinek (Hermannsbad)

Petersohn Edgar (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wągrowieckiego).

Migdalska Stanisława¹⁰⁷² c. Stanisława i Jadwigi z d. Bądkowskiej ur. 8 lutego 1922 r. w Łupkowicach pow. nieszawski, zam. Zapustek pow. nieszawski.¹⁰⁷³ Aresztowana od 5 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.¹⁰⁷⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 16 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.¹⁰⁷⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, J. Pastuszek 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż Stanisława Migdalska zmarła 14 października 1945 r. w szpitalu w tamtejszym więzieniu. Ww. przebywała w szpitalu więziennym od 9 lipca 1945 r. do 20 sierpnia 1945 r.¹⁰⁷⁶

Kowalski Wincenty¹⁰⁷⁷ s. Jana i Michaliny z d. Frontczak ur. 10 września 1910 r. w Ośnie pow. nieszawski, zam. Aleksandrów Kujawski ul. Listna 6 pow. nieszawski.¹⁰⁷⁸ Aresztowany i osadzony w więzieniu w Koronowie.¹⁰⁷⁹ SSK w Toruniu 24 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił

---

¹⁰⁷² AIPN By 686/15 (K. spec. 15/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stanisławie Migdalskiej*.

¹⁰⁷³ AIPN By 686/15, s. 5.

¹⁰⁷⁴ AIPN By 686/15, s. 34-35.

¹⁰⁷⁵ AIPN By 686/15, s. 61-64.

¹⁰⁷⁶ AIPN By 686/15, s. 71; sprawę postępowania w sytuacji zgonu więźnia regulowały przepisy *Ustawy o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu* z 17 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r., nr 35, poz. 359) nakazujące m. in. aby wszelkie pochówki odbywały się jedynie na terenie cmentarzy, [w:] M. Zwolski, *Wykonywanie wyroków kary śmierci w polskich więzieniach grudzień 1954 - kwiecień 1956*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1, s. 268.

¹⁰⁷⁷ AIPN By 686/62 (K. spec. 68/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wincentemu Kowalskiemu, Marii Sikorskiej i Franciszce Knapke*.

¹⁰⁷⁸ AIPN By 686/62, s. 24-26.

¹⁰⁷⁹ AIPN By 686/62, s. 88-89.

skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁰⁸⁰ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wincentego Kowalskiego.¹⁰⁸¹ P. o. Wiceprokuratora rej. W. Prokuratury SSK w Toruniu 16 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż kara śmierci w stosunku do Wincentego Kowalskiego została wykonana 9 października 1945 r. w więzieniu w Koronowie.¹⁰⁸²

Sikorska Maria¹⁰⁸³ c. Antoniego i Marianny z d. Kasprzak ur. 15 sierpnia 1920 r. w Aleksandrowie Kujawskim pow. nieszawski, zam. Aleksandrów Kujawski ul. Słowackiego 59 pow. nieszawski.¹⁰⁸⁴ Aresztowana i osadzona w więzieniu w Koronowie.¹⁰⁸⁵ SSK w Toruniu 24 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.¹⁰⁸⁶ 9 września 1945 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie.¹⁰⁸⁷ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 22 października 1952 r. zawiadomił Sąd

---

¹⁰⁸⁰ AIPN By 686/62, s. 123-126; jeszcze w art. 37 kodeksu karnego z 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r., nr 60, poz. 571) kara śmierci wykonywana przez powieszenie została uznana za karę zasadniczą, [w:] K. Szwaagrzyk, *Straceni na Dolnym Śląsku 1945-1956*, Wrocław-Rzeszów 2002, s. 13.

¹⁰⁸¹ AIPN By 686/62, s. 133.

¹⁰⁸² AIPN By 686/62, s. 137; w sprawie wykonywania kary śmierci moc obowiązującą miał nadal kodeks postępowania karnego z 19 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. z 1928 r., nr 33, poz. 313) nakazujący wykonywanie egzekucji niepublicznie, w obecności prokuratora, naczelnika więzienia, lekarza, duchownego oraz ewentualnie obrońcy. W 1946 r. Dyrektor Departamentu Więziennictwa i Obozów MBP wydał kolejne projekty i okólniki regulujące te kwestie. Karę śmierci przez powieszenie miało wykonywać odtąd 2 katów w zamkniętym pomieszczeniu. Kiedy ciało zawisło na sznurze jeden kat miał energicznie skrócić głowę skazanego celem przzerwania kręgów szyjnych. Dyrektor zezwolił na obecność księdza jednak na wyraźne życzenie skazańca, [w:] M. Zwolski, *Wykonywanie...*, s. 269; zachowało się pismo Ministra Bezpieczeństwa Publicznego Stanisława Radkiewicza z 1 września 1945 r. skierowane do podległych mu kierowników poszczególnych WUBP polecające sformowanie drużyn egzekucyjnych w celu wykonywania wyroków śmierci. Miały one liczyć 3 funkcjonariuszy, którym należało wydzielić odzież ochronną składającą się z płaszcza z kapturem oraz gumowych butów i gumowych rękawic. Dalej Minister zalecał kierownikom WUBP powiadomienie prokuratorów, działających na terenie powierzonych im województw, ażeby kontaktowali się w sprawach wykonywania wyroków śmierci z właściwymi miejscowo kierownikami WUBP. Po dokonanej egzekucji sporządzany był w 3 egzemplarzach protokół, pod którym podpisy składali jej uczestnicy. O śmierci więźnia zawiadamiane były właściwe miejscowo Urzędy Stanu Cywilnego, Wydział Więziennictwa i Obozów właściwego miejscowo WUBP oraz Departament Więziennictwa i Obozów MBP. Po wykonanej egzekucji prokurator nadzorujący jej przebieg informował naczelnika więzienia, na terenie którego wykonano karę śmierci zezwalające na pogrzebanie zwłok lub wydanie ich rodzinie więźnia (co praktycznie zachodziło bardzo rzadko). Pomimo tego, że żaden z wówczas obowiązujących przepisów legislacyjnych nie zakazywał wydania zwłok rodzinie zmarłego lub straconego, to w praktyce w przeważającej części zakaz taki w l. 1944-1956 stosowano, [w:] K. Szwaagrzyk, *Straceni...*, s. 33-34 i 170-171.

¹⁰⁸³ AIPN By 686/62 (K. spec. 68/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wincentemu Kowalskiemu, Marii Sikorskiej i Franciszce Knappek*.

¹⁰⁸⁴ AIPN By 686/62, s. 7-8.

¹⁰⁸⁵ AIPN By 686/62, s. 88-89.

¹⁰⁸⁶ AIPN By 686/62, s. 123-126.

¹⁰⁸⁷ AIPN By 686/62, s. 142.

Powiatowy w Toruniu, iż ww. została 16 kwietnia 1952 r. zwolniona warunkowo z więzienia w Grudziądzu I.¹⁰⁸⁸ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Bydgoszczy 11 listopada 1952 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 416 kpk - ustalić czas utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Marię Sikorską na 10 lat, ponieważ SSK w Toruniu, nie określając czasu utraty tych praw, miał na myśli okres najdłuższy tzn. okres 10 lat przy terminowym pozbawieniu wolności (art. 52 §2 kk).¹⁰⁸⁹

Knapek z d. Makowska Franciszka¹⁰⁹⁰ c. Wojciecha i Marianny z d. Puleckiej ur. 23 marca 1907 r. w Dąbrowie Chełmińskiej pow. bydgoski, zam. Aleksandrów Kujawski ul. Listna 6 pow. nieszawski.¹⁰⁹¹ Aresztowana i osadzona w więzieniu w Koronowie.¹⁰⁹² SSK w Toruniu 24 sierpnia 1945 r. na mocy art. 4 w związku z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.¹⁰⁹³ Od 15 maja 1949 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I¹⁰⁹⁴ i nadal tamże 15 października 1949 r.¹⁰⁹⁵ Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy 14 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zwolnić Franciszkę Knapek warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat więzienia i ustalić dla niej okres próby na 5 lat.¹⁰⁹⁶

Gotowski Michał¹⁰⁹⁷ s. Tomasza i Konstancji z d. Więzewskiej ur. 25 września 1901 r. w Ostrowie pow. inowrocławski, zam. Piotrków Kujawski pow. nieszawski.¹⁰⁹⁸ Zatrzymany od 13 kwietnia 1945 r., aresztowany od 16 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹⁰⁹⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹¹⁰⁰ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 listopada 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał w prawa łaski w

---

¹⁰⁸⁸ AIPN By 686/62, s. 175.

¹⁰⁸⁹ AIPN By 686/62, s. 197.

¹⁰⁹⁰ AIPN By 686/62 (K. spec. 68/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wincentemu Kowalskiemu, Marii Sikorskiej i Franciszce Knapek*.

¹⁰⁹¹ AIPN By 686/62, s. 33 i 38-39.

¹⁰⁹² AIPN By 686/62, s. 88-89.

¹⁰⁹³ AIPN By 686/62, s. 123-126.

¹⁰⁹⁴ AIPN By 686/62, s. 211.

¹⁰⁹⁵ AIPN By 686/62, s. 163.

¹⁰⁹⁶ AIPN By 686/62, s. 225.

¹⁰⁹⁷ AIPN By 686/88 (K. spec. 100/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Michałowi Gotowskiemu*.

¹⁰⁹⁸ AIPN By 686/88, s. 21.

¹⁰⁹⁹ AIPN By 686/88, s. 46-47.

¹¹⁰⁰ AIPN By 686/88, s. 97-98.

stosunku do Michała Gotowalskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze.¹¹⁰¹ 26 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.¹¹⁰² W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 3 lipca 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Michał Gotowalski zmarł 20 lutego 1953 r.¹¹⁰³ Dopiero po tym fakcie, Sąd Najwyższy w Warszawie 10 lipca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy przeciwko Michałowi Gotowalskiemu w związku z rewizją nadzwyczajną założoną przez Ministra Sprawiedliwości od wyroku SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku z 17 października 1945 r. postanowił - na podstawie art. 394-396, 400 §4, 384 §2, 459 kpk i art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w ten sposób, iż postanowił - na mocy art. 1 §2 i art. 5 §3 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - skazać ww. na karę 8 lat więzienia, pozbawić go praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od 16 kwietnia 1945 r. i tym samym karę uznać za odbytą, a także zwolnić ww. od kosztów postępowania karnego.¹¹⁰⁴

Świrkowski Otto¹¹⁰⁵ s. Fryderyka i Matyldy z d. Posiadłej ur. 15 marca 1901 r. w Żołnowie pow. nieszawski, zam. Włocławek ul. Kapitulna 31. Był członkiem SS i SA w Aleksandrowie Kujawskim w pow. ciechocińskim.¹¹⁰⁶ Zatrzymany od 5 kwietnia 1945 r., aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koronowie.¹¹⁰⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 8 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹¹⁰⁸ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 6 maja 1949 r. zawiadomił Sąd

---

¹¹⁰¹ AIPN By 686/88, s. 115.

¹¹⁰² AIPN By 686/88, s. 140.

¹¹⁰³ AIPN By 686/88, s. 214.

¹¹⁰⁴ AIPN By 686/88, s. 215-217.

¹¹⁰⁵ AIPN By 686/105 (K. spec. 119/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ottonowi Świrkowskiemu*.

¹¹⁰⁶ AIPN By 686/105, s. 2, 7-9 i 44-45.

¹¹⁰⁷ AIPN By 686/105, s. 44-45.

¹¹⁰⁸ AIPN By 686/105, s. 62-63.

Okręgowy w Toruniu, iż Otto Świrkowski, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 8 października 1948 r. zwolniony z więzienia.¹¹⁰⁹

Dubiella Jan¹¹¹⁰ s. Jacka i Pauliny z d. Ślusarskiej ur. 4 października 1903 r. w Karszanku pow. starogardzki, zam. Aleksandrów Kujawski ul. Wilsona 6 pow. nieszawski.¹¹¹¹ Był komendantem Selbstschutz w Aleksandrowie Kujawskim w pow. ciechocińskim.¹¹¹² Aresztowany od 2 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koronowie.¹¹¹³ SSK w Toruniu 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę przez ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹¹¹⁴ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał w prawa łaski w stosunku do Jana Dubielli, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.¹¹¹⁵ Naczelnik więzienia w Potulicach 31 sierpnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki w Toruniu, iż Jan Dubiella, po odbyciu kary 10 lat, 9 miesięcy i 24 dni pozbawienia wolności, został zwolniony z tamtejszego więzienia.¹¹¹⁶

Ambrożewicz Wacław¹¹¹⁷ s. Jana i Wacławy z d. Czarneckiej ur. 24 maja 1925 r. w Nieszawie, zam. Aleksandrów Kujawski ul. Piłsudskiego 2 pow. nieszawski.¹¹¹⁸ Zatrzymany od 6 sierpnia 1945 r., aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹¹¹⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 29 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na rachunek Skarbu Państwa.¹¹²⁰

Krause Friedrich¹¹²¹ s. Adama i Teofili z d. Jeske ur. 16 września 1871 r. w Zalesiu pow. nieszawski, zam. Wola Bachorna pow. nieszawski.¹¹²² Aresztowany od 4 lipca 1945 r. i

---

¹¹⁰⁹ AIPN By 686/105, s. 70.

¹¹¹⁰ AIPN By 686/124 (K. spec. 142/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Dubielli*.

¹¹¹¹ AIPN By 686/124, s. 8-10.

¹¹¹² AIPN By 686/124, s. 32-33.

¹¹¹³ AIPN By 686/124, s. 65-66.

¹¹¹⁴ AIPN By 686/124, s. 95-96.

¹¹¹⁵ AIPN By 686/124, s. 107.

¹¹¹⁶ AIPN By 686/124, s. 199.

¹¹¹⁷ AIPN By 686/237 (K. spec. 275/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wacławowi Ambrożewiczowi*.

¹¹¹⁸ AIPN By 686/237, s. 9.

¹¹¹⁹ AIPN By 686/237, s. 67-68.

¹¹²⁰ AIPN By 686/237, s. 132-133.

¹¹²¹ AIPN By 686/270 (K. spec. 311/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Friedrichowi Krause i Wilhelmine Krause*.

¹¹²² AIPN By 686/270, s. 26-27.

osadzony w więzieniu w Wyrzysku.¹¹²³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Wyrzysku 3 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz mienia jego żony oraz solidarne poniesienie przez niego, wraz z żoną, kosztów postępowania w sprawie.¹¹²⁴ Kierownik PUBP w Wyrzysku, Jakubowski 21 grudnia 1945 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż Friedrich Krause zmarł tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.¹¹²⁵ Dr Maurycy Szwaykowski z Wyrzyska 21 grudnia 1945 r. wystawił świadectwo zgonu, z którego wynika, iż Friedrich Krause zmarł 21 grudnia 1945 r. w więzieniu w Wyrzysku wskutek wyczerpania starczego (74 lata).¹¹²⁶

Krause z d. Lorenz Wilhelmine¹¹²⁷ c. Wilhelma i Julianny z d. Tschesten ur. 10 września 1878 r. w Mirosławiu pow. kowelski, zam. Wola Bachorna pow. nieszawski.¹¹²⁸ Aresztowana od 4 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wyrzysku.¹¹²⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Wyrzysku 3 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz mienia jej męża oraz solidarne poniesienie przez nią, wraz z mężem, kosztów postępowania w sprawie.¹¹³⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia przy Sądzie Grodzkim w Nakle n. Notecią do więzienia w Fordonie.¹¹³¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 6 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Wilhelmine Krause została 3 grudnia 1948 r., po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, zwolniona z tamtejszego więzienia.¹¹³²

Stutz z d. Rauser Maria¹¹³³ c. Gustawa i Elisabeth z d. Kraft ur. 31 sierpnia 1914 r. w Katlipuk pow. akkermanski (Besarabia), zam. Bodzanowo pow. nieszawski.¹¹³⁴ Zatrzymana od 2 lipca 1945 r., aresztowana od 7 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w

---

¹¹²³ AIPN By 686/270, s. 70-71.

¹¹²⁴ AIPN By 686/270, s. 93-94.

¹¹²⁵ AIPN By 686/270, s. 98.

¹¹²⁶ AIPN By 686/270, s. 105.

¹¹²⁷ AIPN By 686/270 (K. spec. 311/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Friedrichowi Krause i Wilhelmine Krause*.

¹¹²⁸ AIPN By 686/270, s. 6-7.

¹¹²⁹ AIPN By 686/270, s. 70-71.

¹¹³⁰ AIPN By 686/270, s. 93-94.

¹¹³¹ AIPN By 686/270, s. 99.

¹¹³² AIPN By 686/270, s. 109

¹¹³³ AIPN By 686/284 (K. spec. 326/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Marii Stutz*.

¹¹³⁴ AIPN By 686/284, s. 11 i 16.

Bydgoszczy.¹¹³⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej majątku.¹¹³⁶ Naczelnik więzienia w Bydgoszczy 24 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przetransportowana z tamtejszego więzienia do więzienia w Fordonie.¹¹³⁷ 24 sierpnia 1954 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu.¹¹³⁸ Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy 23 września 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 416 kpk - zaliczyć Marii Stutz na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r. do 5 grudnia 1945 r.¹¹³⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 24 grudnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Marii Stutz zostało udzielone 2 lutego 1955 r. warunkowe przedterminowe zwolnienie z więzienia.¹¹⁴⁰

Madajczyk Kazimierz¹¹⁴¹ s. Józefa i Cecylii z d. Sobocińskiej ur. 26 lutego 1915 r. w Łowiczku pow. nieszawski, zam. Chromowola pow. nieszawski.¹¹⁴² Aresztowany od 29 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹¹⁴³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianego mu zarzutu, na koszt Skarbu Państwa.¹¹⁴⁴

Nierod Zofia¹¹⁴⁵ c. Jakuba i Marii z d. Fehlauer ur. 28 sierpnia 1920 r. w Stolinie (Polesie), zam. Wola Bachorna pow. nieszawski.¹¹⁴⁶ Aresztowana od 3 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Toruniu.¹¹⁴⁷ SSK w Toruniu 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 sierpnia 1945 r. do 24 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz obciążyć ww. kosztami

---

¹¹³⁵ AIPN By 686/284, s. 41+v.

¹¹³⁶ AIPN By 686/284, s. 55+v.

¹¹³⁷ AIPN By 686/284, s. 59.

¹¹³⁸ AIPN By 686/284, s. 64+v.

¹¹³⁹ AIPN By 686/284, s. 66.

¹¹⁴⁰ AIPN By 686/284, s. 69.

¹¹⁴¹ AIPN By 686/314 (K. spec. 360/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Kazimierzowi Madajczykowi*.

¹¹⁴² AIPN By 686/314, s. 13.

¹¹⁴³ AIPN By 686/314, s. 120-121.

¹¹⁴⁴ AIPN By 686/314, s. 165-166.

¹¹⁴⁵ AIPN By 686/316 (K. spec. 362/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Zofii Nierod*.

¹¹⁴⁶ AIPN By 686/316, s. 35 i 57-58.

¹¹⁴⁷ AIPN By 686/316, s. 72-73.

postępowania w sprawie.¹¹⁴⁸ Naczelnik Obozu Pracy w Toruniu-Rudaku 1 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została 30 stycznia 1946 r. przeniesiona z więzienia karno-śledczego w Toruniu do tamtejszego obozu.¹¹⁴⁹ Naczelnik Obozu Pracy w Toruniu-Rudaku (Fort XV), Stanisław Nowak 12 kwietnia 1946 r. poinformował SSK w Toruniu, iż - wg obowiązujących przepisów - nie wolno było przetrzymywać w obozach pracy więźniów skazanych prawomocnymi wyrokami. W związku z tym Naczelnik prosił o decyzję dotyczącą Zofii Nierad, względnie o zarządzenie jej translokacji.¹¹⁵⁰ Naczelnik Obozu Pracy w Toruniu-Rudaku, Stanisław Nowak 19 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Zofia Nierod przebywała w tamtejszym obozie od 30 stycznia 1946 r. do 18 lipca 1946 r., po czym - na zarządzenie Naczelnika Wydz. W[ięziennictwa] i O[bozów] WUBP w Bydgoszczy - została 18 lipca 1946 r. przetransportowana do więzienia karno-śledczego w Toruniu.¹¹⁵¹ 2 października 1947 r. ww. przebywała w więzieniu w Fordonie.¹¹⁵²

Redschlag Gustaw¹¹⁵³ s. Gustawa i Magdaleny z d. Klimchen ur. 18 września 1892 r. w Puchawie pow. Równe (Wołyń), zam. Czołowo pow. nieszawski. Był członkiem NSDAP i SA w Czołowie w pow. ciechocińskim.¹¹⁵⁴ Aresztowany od 23 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹¹⁵⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Inowrocławiu.¹¹⁵⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.¹¹⁵⁷

Hoffmann Juliusz¹¹⁵⁸ s. Augustyna i Anny z d. Hartwig ur. 1 listopada 1890 r. w Chromowoli pow. nieszawski, zam. Święte pow. nieszawski. Był sołtysem Świętego w pow. ciechocińskim.¹¹⁵⁹ Aresztowany od 5 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koronowie.¹¹⁶⁰ SSK w Toruniu 19 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944

---

¹¹⁴⁸ AIPN By 686/316, s. 133-134.

¹¹⁴⁹ AIPN By 686/316, s. 140.

¹¹⁵⁰ AIPN By 686/316, s. 143.

¹¹⁵¹ AIPN By 686/316, s. 150.

¹¹⁵² AIPN By 686/316, s. 165.

¹¹⁵³ AIPN By 686/417 (K. spec. 476/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gustawowi Redschlagowi*.

¹¹⁵⁴ AIPN By 686/417, s. 6-7 i 19-20.

¹¹⁵⁵ AIPN By 686/417, s. 24-25.

¹¹⁵⁶ AIPN By 686/417, s. 41.

¹¹⁵⁷ AIPN By 686/417, s. 37-38.

¹¹⁵⁸ AIPN By 686/423 (K. spec. 483/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliuszowi Hoffmannowi i Ottonowi Hoffmannowi*.

¹¹⁵⁹ AIPN By 686/423, s. 112-113.

¹¹⁶⁰ AIPN By 686/423, s. 140-141.

r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz konfiskatę całego jego mienia.¹¹⁶¹ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał w prawa łaski w stosunku do Juliusza Hoffmanna.¹¹⁶² P. o. Wiceprokuratora rej. W. Prokuratury SSK w Toruniu 27 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż kara śmierci w stosunku do Juliusza Hoffmanna została wykonana 13 marca 1946 r. w więzieniu w Toruniu.¹¹⁶³

Hoffmann Otto¹¹⁶⁴ s. Juliusza i Amalii ur. 26 lipca 1917 r. w Brudnowie pow. nieszawski, zam. Świąte pow. nieszawski.¹¹⁶⁵ Aresztowany od 13 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Toruniu.¹¹⁶⁶ SSK w Toruniu 19 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz konfiskatę całego jego mienia.¹¹⁶⁷ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał w prawa łaski w stosunku do Ottona Hoffmanna, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.¹¹⁶⁸ 18 kwietnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.¹¹⁶⁹ Dyrektor Biura Ułaskawień Prokuratury Generalnej RP, B. Kowalewska 24 sierpnia 1955 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Rada Państwa - decyzją z 18 sierpnia 1955 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Ottona Hoffmanna, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 15 lat pozbawienia wolności oraz łagodząc karę dodatkową utraty praw na zawsze do kary utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata.¹¹⁷⁰ Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku, B. Betlejewski 19 września 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Otto Hoffmann został 12 września 1955 r. zwolniony z więzienia w Goleniowie.¹¹⁷¹

---

¹¹⁶¹ AIPN By 686/423, s. 172-174.

¹¹⁶² AIPN By 686/423, s. 183.

¹¹⁶³ AIPN By 686/423, s. 190.

¹¹⁶⁴ AIPN By 686/423 (K. spec. 483/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliuszowi Hoffmannowi i Ottonowi Hoffmannowi*.

¹¹⁶⁵ AIPN By 686/423, s. 120-121.

¹¹⁶⁶ AIPN By 686/423, s. 140-141.

¹¹⁶⁷ AIPN By 686/423, s. 172-174.

¹¹⁶⁸ AIPN By 686/423, s. 183.

¹¹⁶⁹ AIPN By 686/423, s. 193.

¹¹⁷⁰ AIPN By 686/423, s. 192.

¹¹⁷¹ AIPN By 686/423, s. 294.

Kozłowski Leon¹¹⁷² s. Władysława i Marii z d. Pietrzak ur. 30 listopada 1904 r. w Pieczeni pow. toruński, zam. Pieczenia pow. toruński.¹¹⁷³ Aresztowany od 24 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Toruniu.¹¹⁷⁴ SSK w Toruniu 1 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹¹⁷⁵

Stupak Jan¹¹⁷⁶ s. Justyna i Marianny z d. Olek ur. 11 listopada 1898 r. w Janowie pow. winnicki, zam. Służewo pow. nieszawski.¹¹⁷⁷ Aresztowany od 3 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹¹⁷⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 15 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹¹⁷⁹

Tucholke Eduard¹¹⁸⁰ s. Gottlieba i Luizy z d. Repke ur. 9 lipca 1907 r. w Karsku pow. nieszawski, zam. Bycz pow. nieszawski.¹¹⁸¹ Był członkiem SA w pow. ciechocińskim. Aresztowany od 29 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Cieszynie.¹¹⁸² Naczelnik więzienia w Toruniu 1 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Cieszynie do więzienia w Toruniu.¹¹⁸³ SSK w Toruniu 3 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹¹⁸⁴ Naczelnik więzienia karnego w Grudziądzu 20 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Eduard Tucholke został 8 stycznia 1947 r. przeniesiony z więzienia w Toruniu do więzienia w Grudziądzu.¹¹⁸⁵ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we

---

¹¹⁷² AIPN By 686/426 (K. spec. 486/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leonowi Kozłowskiemu*.

¹¹⁷³ AIPN By 686/426, s. 7-8.

¹¹⁷⁴ AIPN By 686/426, s. 19-20.

¹¹⁷⁵ AIPN By 686/426, s. 51-52.

¹¹⁷⁶ AIPN By 686/483 (K. spec. 553/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Stupakowi*.

¹¹⁷⁷ AIPN By 686/483, s. 6.

¹¹⁷⁸ AIPN By 686/483, s. 105-106.

¹¹⁷⁹ AIPN By 686/483, s. 215-216.

¹¹⁸⁰ AIPN By 686/548 (K. spec. 631/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Eduardowi Tucholke*.

¹¹⁸¹ AIPN By 686/548, s. 3-4.

¹¹⁸² AIPN By 686/548, s. 24-25.

¹¹⁸³ AIPN By 686/548, s. 34.

¹¹⁸⁴ AIPN By 686/548, s. 62-63.

¹¹⁸⁵ AIPN By 686/548, s. 68.

Włocławku 19 października 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Eduard Tucholke, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 29 września 1948 r. zwolniony z więzienia.¹¹⁸⁶

Jabs Ludwik¹¹⁸⁷ s. Ludwika i Matyldy z d. Stark ur. 5 lipca 1901 r. w Mariankach pow. włocławski, zam. Kuczek pow. nieszawski.¹¹⁸⁸ Był członkiem SA w pow. ciechocińskim.¹¹⁸⁹ Aresztowany od 20 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹¹⁹⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.¹¹⁹¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 14 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww., wg stanu z 11 i 12 stycznia 1946 r. był chory na tyfus plamisty.¹¹⁹² W/z Naczelnika więzienia karnego w Inowrocławiu 17 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 12 czerwca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Sztumie.¹¹⁹³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz przepadek całego jego mienia.¹¹⁹⁴ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 15 maja 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Ludwik Jabs, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został 12 kwietnia 1951 r. zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.¹¹⁹⁵

Seland z d. Gutowska Karolina¹¹⁹⁶ c. Jana i Katarzyny z d. Mohr ur. 7 czerwca 1914 r. w Lipowcu pow. łucki (Wołyń), zam. Czołpin pow. nieszawski.¹¹⁹⁷ Aresztowana od 7 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Bydgoszczy.¹¹⁹⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we

---

¹¹⁸⁶ AIPN By 686/548, s. 69.

¹¹⁸⁷ AIPN By 686/617 (K. spec. 45/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ludwikowi Jabsowi*.

¹¹⁸⁸ AIPN By 686/617, s. 4.

¹¹⁸⁹ AIPN By 686/617, s. 9-10.

¹¹⁹⁰ AIPN By 686/617, s. 35-36.

¹¹⁹¹ AIPN By 686/617, s. 1.

¹¹⁹² AIPN By 686/617, s. 34.

¹¹⁹³ AIPN By 686/617, s. 45.

¹¹⁹⁴ AIPN By 686/617, s. 51-52.

¹¹⁹⁵ AIPN By 686/617, s. 67.

¹¹⁹⁶ AIPN By 686/634 (K. spec. 65/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Karolinie Seland i Marii Pawickiej*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 44.

¹¹⁹⁷ AIPN By 686/634, s. 17 i 21-22.

¹¹⁹⁸ AIPN By 686/634, s. 90-91.

Włocławku 16 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.¹¹⁹⁹ Naczelnik więzienia w Bydgoszczy 21 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przetransportowana z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Fordonie.¹²⁰⁰ Kierownik Sekretariatu Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 22 maja 1954 r. zawiadomił Sekretarza Sądu Powiatowego w Toruniu, iż Karolinie Seland zostało udzielone warunkowe przedterminowe zwolnienie z więzienia, na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego [w Bydgoszczy] z 11 maja 1954 r.¹²⁰¹

Pawicka Maria¹²⁰² c. Franciszka i Wiktorii z d. Borkowskiej ur. 14 stycznia 1922 r. w Szostce pow. nieszawski, zam. Dęby pow. nieszawski. Aresztowana od 29 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.¹²⁰³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 16 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.¹²⁰⁴ Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy 2 listopada 1953 r. na posiedzeniu niejawnym - zważywszy, że czyn inkryminowany był przez nią popełniony przed 20 listopada 1952 r., kara ww. podlegała złagodzeniu na mocy art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii i nie podlegał wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii - postanowił - na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2 lit. b, 16 i 10 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Marii Pawickiej karę 15 lat pozbawienia wolności do kary 10 lat więzienia.¹²⁰⁵

Lange Ferdynand¹²⁰⁶ s. Karola i Emmy z d. Wittersheim ur. 14 kwietnia 1887 r. w Radziejowie pow. nieszawski, zam. Radziejów pow. nieszawski. Był członkiem NSDAP w Radziejowie w pow. ciechocińskim.¹²⁰⁷ Aresztowany od 12 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²⁰⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 marca

---

¹¹⁹⁹ AIPN By 686/634, s. 118-123.

¹²⁰⁰ AIPN By 686/634, s. 127.

¹²⁰¹ AIPN By 686/634, s. 150.

¹²⁰² AIPN By 686/634 (K. spec. 65/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Karolinie Seland i Marii Pawickiej*.

¹²⁰³ AIPN By 686/634, s. 90-91.

¹²⁰⁴ AIPN By 686/634, s. 118-123.

¹²⁰⁵ AIPN By 686/634, s. 143.

¹²⁰⁶ AIPN By 686/639 (K. spec. 70/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ferdynandowi Lange*.

¹²⁰⁷ AIPN By 686/639, s. 2-3.

¹²⁰⁸ AIPN By 686/639, s. 12-13.

1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.¹²⁰⁹ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.¹²¹⁰ 8 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.¹²¹¹

Seifert Wilhelm¹²¹² s. Augusta i Emilii z d. Finkel ur. 19 września 1900 r. we Włocławku, zam. Osięciny ul. Poznańska 13 pow. nieszawski. Był członkiem SA w pow. ciechocińskim.¹²¹³ Aresztowany od 23 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²¹⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹²¹⁵

Arndt Artur¹²¹⁶ s. Leonarda i Berty z d. Krüger ur. 1 marca 1907 r. w Osięcinach pow. nieszawski, zam. Osięciny pow. nieszawski. Był członkiem SA w Osięcinach w pow. ciechocińskim.¹²¹⁷ Aresztowany od 23 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²¹⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 stycznia 1946 r. do 20 lipca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.¹²¹⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.¹²²⁰ 7 października 1947 r. przebywał w więzieniu w Sztumie¹²²¹ i nadal tamże 4

---

¹²⁰⁹ AIPN By 686/639, s. 34-35.

¹²¹⁰ AIPN By 686/639, s. 45.

¹²¹¹ AIPN By 686/639, s. 52.

¹²¹² AIPN By 686/748 (K. spec. 208/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wilhelmowi Seifertowi*.

¹²¹³ AIPN By 686/748, s. 8-9.

¹²¹⁴ AIPN By 686/748, s. 23-24.

¹²¹⁵ AIPN By 686/748, s. 40-41.

¹²¹⁶ AIPN By 686/749 (K. spec. 209/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Arturowi Arndtowi*.

¹²¹⁷ AIPN By 686/749, s. 15-16.

¹²¹⁸ AIPN By 686/749, s. 27-28.

¹²¹⁹ AIPN By 686/749, s. 45-48.

¹²²⁰ AIPN By 686/749, s. 49.

czerwca 1948 r.¹²²² W/z Kierownika [Oddziału] Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, podprokurator H. Wiśniewski 30 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Artur Arndt, po 2 latach, 10 miesiącach i 2 dniach pozbawienia wolności, został 25 listopada 1948 r. zwolniony warunkowo z więzienia.¹²²³

Modrzejewski Julian¹²²⁴ s. Ignacego i Rozalii z d. Nogackiej ur. 11 kwietnia 1897 r. w Lubaniach pow. nieszawski, zam. Lubanie pow. nieszawski.¹²²⁵ Aresztowany od 24 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Toruniu.¹²²⁶ SSK w Toruniu 11 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.¹²²⁷ 21 stycznia 1949 r. przebywał w więzieniu w Sztumie¹²²⁸ i nadal tamże 27 października 1951 r.¹²²⁹

Diesner z d. Tejter Elwira¹²³⁰ c. Jana i Idy z d. Herbst ur. 12 sierpnia 1894 r. w Wysocinku pow. włocławski, zam. Ciechocinek ul. Mazowiecka 14 pow. nieszawski.¹²³¹ Aresztowana od 20 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu w Bydgoszczy.¹²³² Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. została 1 marca 1946 r. przetransportowana z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.¹²³³ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 6 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia wysłana z tamtejszego więzienia do SSK w Toruniu.¹²³⁴ SSK w Toruniu 28 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹²³⁵ Naczelnik więzienia w

---

¹²²¹ AIPN By 686/749, s. 67.

¹²²² AIPN By 686/749, s. 81.

¹²²³ AIPN By 686/749, s. 88.

¹²²⁴ AIPN By 686/771 (K. spec. 245/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Julianowi Modrzejewskiemu*.

¹²²⁵ AIPN By 686/771, s. 33-35.

¹²²⁶ AIPN By 686/771, s. 76-77.

¹²²⁷ AIPN By 686/771, s. 114-115.

¹²²⁸ AIPN By 686/771, s. 132.

¹²²⁹ AIPN By 686/771, s. 150.

¹²³⁰ AIPN By 686/778 (K. spec. 259/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Elwirze Diesner*.

¹²³¹ AIPN By 686/778, s. 9-10.

¹²³² AIPN By 686/778, s. 41-42.

¹²³³ AIPN By 686/778, s. 77.

¹²³⁴ AIPN By 686/778, s. 46, najprawdopodobniej chodzi o to, że została przeniesiona do więzienia w Toruniu.

¹²³⁵ AIPN By 686/778, s. 92-94.

Toruniu 29 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o zwolnieniu Elwiry Diesner tego samego dnia z tamtejszego więzienia.¹²³⁶

Schachschneider Gottlieb¹²³⁷ s. Augusta i Honoraty z d. Perz ur. 2 października 1908 r. w Galszyczkach pow. nieszawski, zam. Galszyce pow. nieszawski.¹²³⁸ Był sołtysem w Ostrówku w pow. ciechocińskim. Aresztowany od 5 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²³⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 25 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹²⁴⁰

Felmet Karol¹²⁴¹ s. Jana i Emilii z d. Cylke ur. 6 lipca 1905 r. w Tuszyńku pow. nieszawski, zam. Tuszynek pow. nieszawski. Był członkiem SS i NSKK w Tuszyńku w pow. ciechocińskim.¹²⁴² Aresztowany od 23 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²⁴³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.¹²⁴⁴ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 października 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał w prawa łaski w stosunku do Karola Felmeta.¹²⁴⁵

Behlke z d. Hoppe Matylda¹²⁴⁶ c. Karola i Emilii z d. Krygier ur. 8 grudnia 1888 r. w Kawęczynku pow. nieszawski, zam. Turzno pow. nieszawski.¹²⁴⁷ Aresztowana od 8 lutego 1946 r. i osadzona w więzieniu w Toruniu.¹²⁴⁸ SSK w Toruniu 30 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. w związku z art. 26 kk postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych

---

¹²³⁶ AIPN By 686/778, s. 98.

¹²³⁷ AIPN By 686/851 (K. spec. 360/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gottliebowi Schachschneiderowi*.

¹²³⁸ AIPN By 686/851, s. 19-20.

¹²³⁹ AIPN By 686/851, s. 29-30.

¹²⁴⁰ AIPN By 686/851, s. 48-49.

¹²⁴¹ AIPN By 686/868 (K. spec. 378/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Karolowi Felmetowi*.

¹²⁴² AIPN By 686/868, s. 15-18.

¹²⁴³ AIPN By 686/868, s. 44-45.

¹²⁴⁴ AIPN By 686/868, s. 90-91.

¹²⁴⁵ AIPN By 686/868, s. 99.

¹²⁴⁶ AIPN By 686/892 (K. spec. 409/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Matyldzie Behlke*.

¹²⁴⁷ AIPN By 686/892, s. 9-10.

¹²⁴⁸ AIPN By 686/892, s. 22-23.

i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.¹²⁴⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał w prawa łaski w stosunku do Matyldy Behlke, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na 5 lat.¹²⁵⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 11 grudnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została 30 września 1946 r. przeniesiona z więzienia w Toruniu do więzienia w Fordonie.¹²⁵¹ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 5 listopada 1954 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Rada Państwa - decyzją z 3 listopada 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku od Matyldy Behlke, darowując jej resztę nieodcierpianej kary 10 lat więzienia. Biuro prosiło o powiadomienie o wydanych zarządzeniach, w szczególności o udzielenie informacji, kiedy ww. została zawiadomiona o decyzji Rady Państwa.¹²⁵² Naczelnik Ośrodka Pracy Wychowawczej w Kamińsku 27 lipca 1955 r. zawiadomił Prokuraturę Wojewódzką w Bydgoszczy, iż ww. została 3 lipca 1954 r. zwolniona na przerwę w odbywaniu kary na okres 12 miesięcy, zgodnie z nakazem zwolnienia wydanym przez Prokuratora Wojewódzkiego w Bydgoszczy z 3 czerwca 1954 r. Koniec przerwy w odbywaniu kary upłynął 3 lipca 1955 r. i dotąd Matylda Behlke nie stawiała się w celu odbycia pozostałej części kary. Wobec powyższego Naczelnik zwrócił się do Prokuratora o wydanie polecenia organom MO doprowadzenia więźniarki do tamtejszego OPW.¹²⁵³

Szmelter Henryk¹²⁵⁴ s. Juliana i Augusty Cyłke ur. 7 marca 1910 r. w Przywieczerzynie pow. nieszawski, zam. Biele pow. nieszawski.¹²⁵⁵ Był członkiem SA w pow. ciechocińskim.¹²⁵⁶ Aresztowany od 17 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Aleksandrowie Kujawskim.¹²⁵⁷ SSK w Toruniu 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianego mu zarzutu, na koszt Skarbu Państwa.¹²⁵⁸

---

¹²⁴⁹ AIPN By 686/892, s. 58-59.

¹²⁵⁰ AIPN By 686/892, s. 65.

¹²⁵¹ AIPN By 686/892, s. 57.

¹²⁵² AIPN By 686/892, s. 88.

¹²⁵³ AIPN By 686/892, s. 83.

¹²⁵⁴ AIPN By 686/893 (K. spec. 410/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Henrykowi Szmelterowi*.

¹²⁵⁵ AIPN By 686/893, s. 1.

¹²⁵⁶ AIPN By 686/893, s. 10-11 i 23-24.

¹²⁵⁷ AIPN By 686/893, s. 23-24.

¹²⁵⁸ AIPN By 686/893, s. 49-50.

Madalińska Lidia¹²⁵⁹ c. Henryka i Emmy ur. 31 grudnia 1913 r. w Hejszach pow. kolski, zam. Ciechocinek ul. Widok 40 pow. nieszawski.¹²⁶⁰ Aresztowana od 29 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.¹²⁶¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 8 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹²⁶²

Stojke Albert¹²⁶³ s. NN i Augusty Stojke ur. 31 października 1900 r. w Zalesiu pow. nieszawski, zam. Kuczek pow. nieszawski. Był członkiem SA w pow. ciechocińskim.¹²⁶⁴ Aresztowany od 21 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²⁶⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia, a kosztami postępowania w sprawie obciążyć Skarb Państwa.¹²⁶⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.¹²⁶⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Prezydent RP skorzystał w prawa łaski w stosunku do Alberta Stojke, darowując mu resztę nieodcierpianej kary pozbawienia wolności, przy utrzymaniu w mocy kar dodatkowych.¹²⁶⁸ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 26 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Albert Stojke został 10 stycznia 1949 r. zwolniony z więzienia wskutek ulaskawienia go przez Prezydenta RP.¹²⁶⁹

Rutter Andrzej¹²⁷⁰ s. Michała i Otylii z d. Kesler ur. 14 kwietnia 1905 r. w Zumarze pow. nieszawski, zam. Odolin pow. nieszawski. Był członkiem SA w pow. ciechocińskim.¹²⁷¹

---

¹²⁵⁹ AIPN By 686/918 (K. spec. 450/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Lidii Madalińskiej*.

¹²⁶⁰ AIPN By 686/918, s. 14-16.

¹²⁶¹ AIPN By 686/918, s. 37-39.

¹²⁶² AIPN By 686/918, s. 70-72.

¹²⁶³ AIPN By 686/919 (K. spec. 451/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Albertowi Stojke*.

¹²⁶⁴ AIPN By 686/919, s. 11-12.

¹²⁶⁵ AIPN By 686/919, s. 21-22.

¹²⁶⁶ AIPN By 686/919, s. 40-43.

¹²⁶⁷ AIPN By 686/919, s. 44.

¹²⁶⁸ AIPN By 686/919, s. 52.

¹²⁶⁹ AIPN By 686/919, s. 55.

¹²⁷⁰ AIPN By 686/920 (K. spec. 452/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Andrzejowi Rutterowi*.

¹²⁷¹ AIPN By 686/920, s. 6-7.

Aresztowany od 21 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²⁷² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 27 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.¹²⁷³ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.¹²⁷⁴

Obrzeżgiewicz Franciszek¹²⁷⁵ s. Ludwika i Rozalii z d. Moraczewskiej ur. 1 października 1906 r. w Guzlinie pow. włocławski, zam. Rudonki pow. nieszawski.¹²⁷⁶ Aresztowany od 1 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²⁷⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, Wł. Wałęsa 25 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia w Toruniu.¹²⁷⁸ SSK w Toruniu 2 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹²⁷⁹

Leszczyński Klemens¹²⁸⁰ s. Andrzeja i Emilii z d. Kesler ur. 13 listopada 1903 r. w Zegrzu pow. warszawski, zam. Służewo pow. nieszawski. Był członkiem SA w pow. ciechocińskim.¹²⁸¹ Aresztowany od 21 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.¹²⁸² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹²⁸³

---

¹²⁷² AIPN By 686/920, s. 21-22.

¹²⁷³ AIPN By 686/920, s. 34-35.

¹²⁷⁴ AIPN By 686/920, s. 38.

¹²⁷⁵ AIPN By 686/988 (K. spec. 557/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Franciszkowi Obrzeżgiewiczowi*.

¹²⁷⁶ AIPN By 686/988, s. 32-34.

¹²⁷⁷ AIPN By 686/988, s. 73-74.

¹²⁷⁸ AIPN By 686/988, s. 82.

¹²⁷⁹ AIPN By 686/988, s. 119-120.

¹²⁸⁰ AIPN By 686/1015 (K. spec. 609/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Klemensowi Leszczyńskiemu*.

¹²⁸¹ AIPN By 686/1015, s. 7-8.

¹²⁸² AIPN By 686/1015, s. 42-43.

¹²⁸³ AIPN By 686/1015, s. 73-74.

2. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego gnieźnieńskiego – wydzielonego miasta Gniezna.

Gniezno pow. miejski - miasto wydzielone (Gnesen Stadtkreis)

Lemańczyk z d. Klatt Katarzyna¹²⁸⁴ c. Józefa i Katarzyny z d. Palenkiewicz ur. 1 kwietnia 1906 r. w Gnieźnie, zam. Gniezno ul. Dąbrówki 9.¹²⁸⁵ Aresztowana od 2 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 10 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹²⁸⁶

Klawitter Teofil¹²⁸⁷ s. Józefa i Marii ur. 24 kwietnia 1879 r. w Mielnie pow. gnieźnieński, zam. Gniezno ul. Chociszewskiego 28/13.¹²⁸⁸ Aresztowany od 9 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹²⁸⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 24 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć skazanemu na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 kwietnia 1945 r. do 24 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania sądowego.¹²⁹⁰ Teofil Klawitter został 16 grudnia 1948 r. zwolniony warunkowo z więzienia w Koronowie.¹²⁹¹

Truskawska z d. Kaczmarek Anna¹²⁹² c. Antoniego i Antoniny z d. Pawlickiej ur. 28 czerwca 1916 r. w Gnieźnie, zam. Gniezno ul. Witkowska 88.¹²⁹³ Aresztowana i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹²⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 29 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹²⁹⁵

Ciężki Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wągrowieckiego)

---

¹²⁸⁴ AIPN Po 791/3 (K. spec. 4/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Katarzynie Lemańczyk*.

¹²⁸⁵ AIPN Po 791/3, s. 5.

¹²⁸⁶ AIPN Po 791/3, s. 122.

¹²⁸⁷ AIPN Po 791/4 (K. spec. 5/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Teofilowi Klawitterowi*.

¹²⁸⁸ AIPN Po 791/4, s. 34+v.

¹²⁸⁹ AIPN Po 791/4, s. 34+v. i 38.

¹²⁹⁰ AIPN Po 791/4, s. 34+v.

¹²⁹¹ AIPN Po 791/4, s. 49.

¹²⁹² AIPN Po 791/30 (K. spec. 37/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Truskawskiej*.

¹²⁹³ AIPN Po 791/30, s. 6.

¹²⁹⁴ AIPN Po 791/30, s. 16.

¹²⁹⁵ AIPN Po 791/30, s. 61+v.

Kubiak Szczepan¹²⁹⁶ s. Stanisława i Józefy z d. Peretz ur. 23 grudnia 1901 r. w Czerniejewie pow. gnieźnieński, zam. Gniezno ul. Świętokrzyska 10/3. Aresztowany od 12 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹²⁹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 9 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹²⁹⁸

Kozłowska Stanisława¹²⁹⁹ c. Faustyna i Marii z d. Chorjan ur. 10 sierpnia 1881 r. w Powidzu pow. gnieźnieński, zam. Gniezno ul. 3 Maja 47. Zatrzymana od 19 maja 1945 r., aresztowana od 2 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁰⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 2 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹³⁰¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 22 grudnia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. została 15 września 1945 r. przeniesiona z więzienia w Gnieźnie do więzienia w Fordonie.¹³⁰² P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 2 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, że Prokurator Sądu Apelacyjnego w Poznaniu - na mocy postanowienia z 13 kwietnia 1949 r. - zwolnił 21 kwietnia 1949 r. Stanisławę Kozłowską warunkowo z więzienia w Fordonie. Okres próby dla warunkowo zwolnionej został wyznaczony na 1 rok i 6 miesięcy.¹³⁰³

Krause Karol¹³⁰⁴ s. Emila i Heleny z d. Hilert ur. 2 maja 1879 r. w Tworkach pow. raciborski, zam. Gniezno ul. Warszawska 26.¹³⁰⁵ Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i

---

¹²⁹⁶ AIPN Po 791/85 (K. spec. 100/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Szczepanowi Kubiakowi*; zob.: *Kary dla gwałcicieli Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 23 XI 1945.

¹²⁹⁷ AIPN Po 791/85, s. 11, 20 i 99-100.

¹²⁹⁸ AIPN Po 791/85, s. 99-100.

¹²⁹⁹ AIPN Po 791/135 (K. spec. 166/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Kozłowskiej*.

¹³⁰⁰ AIPN Po 791/135, s. 16+v. i 99-100.

¹³⁰¹ AIPN Po 791/135, s. 99-100.

¹³⁰² AIPN Po 791/135, s. 68.

¹³⁰³ AIPN Po 791/135, s. 101.

¹³⁰⁴ AIPN Po 791/145 (K. spec. 182/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Krause*.

¹³⁰⁵ AIPN Po 791/145, s. 20.

osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁰⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 6 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31 kk - karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹³⁰⁷ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego 10 maja 1956 r. postanowił - na podstawie art. 8 ust. 3 i art. 4 ust. 2 pkt a ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 57) - złagodzić Karolowi Krause karę 10 lat więzienia do kary 5 lat więzienia oraz karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych z 10 lat do 5 lat.¹³⁰⁸

Uszakiewicz Jan¹³⁰⁹ s. Feliksa i Ludwiki z d. Łabuzińskiej ur. 23 października 1886 r. w Gnieźnie, zam. Gniezno ul. Sienkiewicza 24/3. Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³¹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 10 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹³¹¹

Kujat z d. Nowakowska Agnieszka¹³¹² c. Marcina i Marianny z d. Dolnej ur. 8 stycznia 1904 r. w Grzybowie pow. wrzesiński, zam. Gniezno ul. Piekary 77/1.¹³¹³ Zatrzymana od 20 września 1945 r., aresztowana od 21 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹³¹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹³¹⁵

---

¹³⁰⁶ AIPN Po 791/145, s. 20 i 47-48v.

¹³⁰⁷ AIPN Po 791/145, s. 47-48v.

¹³⁰⁸ AIPN Po 791/145, s. 58.

¹³⁰⁹ AIPN Po 791/192 (K. spec. 247/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Uszakiewiczowi*.

¹³¹⁰ AIPN Po 791/192, s. 62.

¹³¹¹ AIPN Po 791/192, s. 97-98.

¹³¹² AIPN Po 791/493 (K. spec. 645/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Agnieszce Kujat*.

¹³¹³ AIPN Po 791/493, s. 13.

¹³¹⁴ AIPN Po 791/493, s. 29+v. i 60-62.

¹³¹⁵ AIPN Po 791/493, s. 60-62.

Jeschke vel Jeske Erich¹³¹⁶ s. Wilhelma i Pauline z d. Jeske ur. 24 lutego 1910 r. w Burach pow. gnieźnieński, zam. Gniezno ul. Tczewska 20. Był członkiem SA.¹³¹⁷ Zatrzymany od 15 listopada 1945 r., aresztowany od 5 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.¹³¹⁸ Naczelnik więzienia w Poznaniu 11 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 8 kwietnia 1946 r. przeniesiony z więzienia w Bielsku do więzienia w Poznaniu.¹³¹⁹ SSK w Poznaniu 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹³²⁰ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, podprokurator Krysiński 12 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Erich Jeschke vel Jeske odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 5 grudnia 1945 r. do 5 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.¹³²¹

Paszenda Jan¹³²² s. Pawła i Marii z d. Motyki ur. 11 lutego 1905 r. w Batron pow. recklinghausenski (Westfalia), zam. Gniezno.¹³²³ Aresztowany od 3 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 18 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹³²⁴

Tyblewski Józef (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. mogileńskiego).

---

¹³¹⁶ AIPN Po 791/536 (K. spec. 58/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Erichowi Jeschke vel Jeske*; zob.: *Zbrodniarz wojenny przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 16 VII 1946.

¹³¹⁷ AIPN Po 791/536, s. 4+v. i 20-21v.

¹³¹⁸ AIPN Po 791/536, s. 13+v. i 28-29.

¹³¹⁹ AIPN Po 791/536, s. 23.

¹³²⁰ AIPN Po 791/536, s. 28-29.

¹³²¹ AIPN Po 791/536, s. 47.

¹³²² AIPN Po 791/587 (K. spec. 130/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Paszendzie*; ww. dot. również akta o sygn. AIPN Po 791/588 (K. spec. 130/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Paszendzie*.

¹³²³ AIPN Po 791/587, s. 72-74

¹³²⁴ AIPN Po 791/588, s. 151-154v.

3. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego gnieźnieńskiego.

Gniezno pow. wiejski (Gnesen Landkreis)

Wulfgramm Emil¹³²⁵ s. Juliusza i Otylii z d. Witte ur. 16 listopada 1875 r. w Hohengrasse, zam. Dalki pow. gnieźnieński. Aresztowany i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³²⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 23 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego mienia jego i jego żony oraz pokrycie przez niego kosztów postępowania sądowego, a dowód rzeczowy zwrócić świadkowi.¹³²⁷ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, na polecenie Ministra Sprawiedliwości RP 18 maja 1945 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emila Wulfgramma.¹³²⁸

Hutsch Paweł¹³²⁹ s. Fryderyka i Zuzanny z d. Wittek ur. 3 lutego 1889 r. w Stettel pow. namysłowski, zam. Jankowo Dolne pow. gnieźnieński. Aresztowany i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³³⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 24 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł postępowanie karne przeciwko ww. umorzyć, na koszt Skarbu Państwa.¹³³¹

Bochinski z d. Brudler Berta¹³³² c. Johanna i Anny Münch ur. 31 lipca 1889 r. w Borowie (Boberfeld) pow. koniński, zam. Ruchocin pow. gnieźnieński. Była członkiem NSV¹³³³, aresztowana od 16 lutego 1946 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹³³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 23 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31

---

¹³²⁵ AIPN Po 791/5 t. 1-2 (K. spec. 6/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emilowi Wulfgrammowi*; zob.: *Niemcy donosiciele staną przed Specjalnym Sądem Karnym w Poznaniu*, „Głos Wielkopolski”, 13 IV 1945, gdzie ww. był przedstawiony pod mylnym nazwiskiem Wulf.

¹³²⁶ AIPN Po 791/5 t. 1, s. 22 i 61.

¹³²⁷ AIPN Po 791/5 t. 1 s. 48-51v.

¹³²⁸ AIPN Po 791/5 t. 1, s. 62.

¹³²⁹ AIPN Po 791/6 (K. spec. 8/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Hutschowi*.

¹³³⁰ AIPN Po 791/6, s. 12-13v. i 42.

¹³³¹ AIPN Po 791/6, s. 40-41.

¹³³² AIPN Po 791/12 (K. spec. 16/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bercie Bochinski*.

¹³³³ AIPN Po 791/12, s. 2 i 97-98v.

¹³³⁴ AIPN Po 791/12, s. 15+v. i 41.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia wymienionych w akcie oskarżenia czynów, na koszt Skarbu Państwa.¹³³⁵

Smolarek Władysław¹³³⁶ s. Tomasza i Marianny z d. Królak ur. 26 czerwca 1908 r. w Wierzycach pow. gnieźnieński, zam. Przyborowo pow. gnieźnieński.¹³³⁷ Aresztowany w marcu 1945 r. i osadzony w więzieniu wojskowym w Gnieźnie.¹³³⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 28 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania karnego.¹³³⁹ 18 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu karnym w Inowrocławiu.¹³⁴⁰ 11 stycznia 1949 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.¹³⁴¹ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 16 maja 1953 r. postanowił złagodzić orzeczoną w stosunku do Władysława Smolarka karę 15 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia.¹³⁴² Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 18 września 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 2, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób, odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP, Nr 58, poz. 399) - zwolnić Władysława Smolarka, przebywającego w więzieniu w Koronowie, warunkowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności. Jako okres próby dla warunkowo zwolnionego został wyznaczony czas pozostały do odbycia kary tj. do 28 maja 1955 r.¹³⁴³ Naczelnik więzienia w Koronowie 5 października 1953 r. poinformował Prokuraturę Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie o zwolnieniu Władysława Smolarka, po odbyciu 8 lat, 4 miesięcy i 1 tygodnia kary pozbawienia wolności, z tamtejszego więzienia.¹³⁴⁴

Semmler Else¹³⁴⁵ c. Paula i Almy ur. 26 listopada 1905 r. w Kolaninku pow. gnieźnieński, zam. Wylatkowo pow. gnieźnieński.¹³⁴⁶ Aresztowana od 13 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu śledczym w Gnieźnie.¹³⁴⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 2

---

¹³³⁵ AIPN Po 791/12, s. 97-100v.

¹³³⁶ AIPN Po 791/18 (K. spec. 23/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Smolarkowi*.

¹³³⁷ AIPN Po 791/18, s. 7.

¹³³⁸ AIPN Po 791/18, s. 26 i 132+v.

¹³³⁹ AIPN Po 791/18, s. 93-95.

¹³⁴⁰ AIPN Po 791/18, s. 115.

¹³⁴¹ AIPN Po 791/18, s. 136.

¹³⁴² AIPN Po 791/18, s. 203-204.

¹³⁴³ AIPN Po 791/18, s. 216+v..

¹³⁴⁴ AIPN Po 791/18, s. 210.

¹³⁴⁵ AIPN Po 791/20 (K. spec. 25/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Else Semmler*.

¹³⁴⁶ AIPN Po 791/20, s. 12+v.

¹³⁴⁷ AIPN Po 791/20, s. 12 i 56-57v.

sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹³⁴⁸ Prokurator dr J. Sawicki z Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 września 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Else Semmler, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary.¹³⁴⁹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 16 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Gnieźnie o przeniesieniu 21 stycznia 1946 r. ww. z więzienia w Gnieźnie do więzienia w Fordonie.¹³⁵⁰ 18 lutego 1954 r. została przeniesiona do więzienia w Brzegu.¹³⁵¹ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL 25 maja 1954 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy w Gnieźnie, że Rada Państwa - decyzją z 21 maja 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Else Semmler, darowując jej resztę nie przebytej kary 15 lat więzienia.¹³⁵² W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, podprokurator Śmielecki 7 czerwca 1954 r. poinformował Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Else Semmler została 4 czerwca 1954 r. zwolniona z więzienia w Brzegu.¹³⁵³

Neumann Edward¹³⁵⁴ s. Gottlieba i Florentyny z d. Siedow ur. 6 kwietnia 1880 r. w Malinowie pow. koniński, zam. Ruchocin pow. gnieźnieński.¹³⁵⁵ Aresztowany i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 29 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.¹³⁵⁷

---

¹³⁴⁸ AIPN Po 791/20, s. 56-57v.

¹³⁴⁹ AIPN Po 791/20, s. 67.

¹³⁵⁰ AIPN Po 791/20, s. 80.

¹³⁵¹ AIPN Po 791/20, s. 86.

¹³⁵² AIPN Po 791/20, s. 89.

¹³⁵³ AIPN Po 791/20, s. 90.

¹³⁵⁴ AIPN Po 791/25 (K. spec. 32/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edwardowi Neumannowi*.

¹³⁵⁵ AIPN Po 791/25, s. 1.

¹³⁵⁶ AIPN Po 791/25, s. 14 i 39-40.

¹³⁵⁷ AIPN Po 791/25, s. 39-40.

Hermann Otto¹³⁵⁸ s. Johanna i Katarzyny z d. Hermann ur. 12 listopada 1889 r. w Hierschenhof (Łotwa), zam. Komorowo pow. gnieźnieński.¹³⁵⁹ Był członkiem SA (SA-Sturmmann) w Kłecku w pow. gnieźnieńskim. Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁶⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 9 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 12 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹³⁶¹ 4 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.¹³⁶² Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 10 kwietnia 1952 r. postanowił złagodzić Ottonowi Hermannowi karę 12 lat więzienia do kary 8 lat więzienia.¹³⁶³ Naczelnik więzienia w Strzelcach Opolskich 9 października 1953 r. poinformował Sąd Wojewódzki w Poznaniu o zwolnieniu Ottona Hermanna, po odbyciu kary 8 lat pozbawienia wolności, tego samego dnia z tamtejszego więzienia.¹³⁶⁴

Günther z d. Friedrich Augusta¹³⁶⁵ c. Gustawa i Luise z d. Fiedler ur. 15 listopada 1896 r. w Lipnicy pow. koniński, zam. Smolniki pow. gnieźnieński.¹³⁶⁶ Aresztowana od 5 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu śledczym w Gnieźnie.¹³⁶⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 18 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia i mienia jej dzieci, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹³⁶⁸ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 listopada 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Augusty Günther, zmniejszając jej karę więzienia z 10 do 3 lat.¹³⁶⁹ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 7 lipca 1948 r.

---

¹³⁵⁸ AIPN Po 791/42 (K. spec. 50/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Hermannowi*; zob.: *Kary dla gnębieli Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 23 XI 1945.

¹³⁵⁹ AIPN Po 791/42, s. 13.

¹³⁶⁰ AIPN Po 791/42, s. 17, 34 i 66+v.

¹³⁶¹ AIPN Po 791/42, s. 66+v.

¹³⁶² AIPN Po 791/42, s. 77.

¹³⁶³ AIPN Po 791/42, s. 101.

¹³⁶⁴ AIPN Po 791/42, s. 105.

¹³⁶⁵ AIPN Po 791/62 (K. spec. 73/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Augustie Günther*.

¹³⁶⁶ AIPN Po 791/62, s. 4.

¹³⁶⁷ AIPN Po 791/62, s. 16 i 32-33v.

¹³⁶⁸ AIPN Po 791/62, s. 32-33v.

¹³⁶⁹ AIPN Po 791/62, s. 54.

zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, że Augusta Günther odbyła karę 3 lat więzienia od 18 czerwca 1945 r. do 18 czerwca 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.¹³⁷⁰

Knias Władysław¹³⁷¹ s. Franciszka i Marianny z d. Żurawskiej ur. 11 lutego 1906 r. w Lindenhorst (Niemcy), zam. Komorowo pow. gnieźnieński.¹³⁷² Aresztowany od 12 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu śledczym w Gnieźnie. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 2 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹³⁷³

Körth Berta¹³⁷⁴ c. Michała i Joanny z d. Hoffmann ur. 20 października 1880 r. w Strzałkowie pow. wrzesiński, zam. Goraninek pow. gnieźnieński.¹³⁷⁵ Aresztowana od 24 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁷⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 4 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹³⁷⁷

Łaniecki Piotr¹³⁷⁸ s. Ignacego i Marianny z d. Wilkosz ur. 14 października 1886 r. w Pałędziu Kościelnym pow. mogileński, zam. Winiary pow. gnieźnieński.¹³⁷⁹ Był włodarzem majątku w Winiarach w pow. gnieźnieńskim. Aresztowany od 13 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 4 września 1945 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹³⁸¹

Müller Robert¹³⁸² s. Augusta i Emmy z d. Mutchler ur. 11 października 1884 r. w Ciechrzu pow. mogileński, zam. Mąkownica pow. gnieźnieński.¹³⁸³ Aresztowany od 16 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁸⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 5

---

¹³⁷⁰ AIPN Po 791/62, s. 59.

¹³⁷¹ AIPN Po 791/95 (K. spec. 110/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Kniasowi*.

¹³⁷² AIPN Po 791/95, s. 6.

¹³⁷³ AIPN Po 791/95, s. 75+v.

¹³⁷⁴ AIPN Po 791/122 (K. spec. 148/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bercie Körth*.

¹³⁷⁵ AIPN Po 791/122, s. 4.

¹³⁷⁶ AIPN Po 791/122, s. 21 i 57-58.

¹³⁷⁷ AIPN Po 791/122, s. 57-58.

¹³⁷⁸ AIPN Po 791/130 (K. spec. 159/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Łanieckiemu*.

¹³⁷⁹ AIPN Po 791/130, s. 49 i 84-92v.

¹³⁸⁰ AIPN Po 791/130, s. 56 i 93-95.

¹³⁸¹ AIPN Po 791/130, s. 93-95.

¹³⁸² AIPN Po 791/131 (K. spec. 161/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Robertowi Müllerowi*.

¹³⁸³ AIPN Po 791/131, s. 3 i 17+v.

¹³⁸⁴ AIPN Po 791/131, s. 17+v. i 48-49.

września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat i konfiskatę całego jego mienia oraz na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat i konfiskatę całego jego mienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31 kk - karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹³⁸⁵ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 10 maja 1956 r. postanowił - na podstawie art. 8 ust. 3 i art. 4 ust. 2 pkt a ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 57) - złagodzić Robertowi Müllerowi karę 10 lat więzienia do kary 5 lat więzienia i analogicznie karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych z 10 lat do 5 lat.¹³⁸⁶

Brugis Karol¹³⁸⁷ s. Jana i Julii z d. Karlin ur. 4 lutego 1903 r. w Erberg (Łotwa), zam. Mnichowo pow. gnieźnieński. Był członkiem SA w Minichowie w pow. gnieźnieńskim; zatrzymany od 4 maja 1945 r., aresztowany od 19 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹³⁸⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 10 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹³⁸⁹ Naczelnik więzienia w Strzelcach 12 maja 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż Karol Brugis został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Strzelcach do więzienia w Warszawie III.¹³⁹⁰

Marks Jan¹³⁹¹ s. Gottlieba i Krystyny ur. 25 kwietnia 1873 r. w Dombrowicach pow. kaliski, zam. Lulkowo pow. gnieźnieński.¹³⁹² Zatrzymany od 5 maja 1945 r., aresztowany od 12 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu śledczym w Gnieźnie.¹³⁹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 11 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31

---

¹³⁸⁵ AIPN Po 791/131, s. 48-49.

¹³⁸⁶ AIPN Po 791/131, s. 60.

¹³⁸⁷ AIPN Po 791/154 (K. spec. 195/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Brugisowi*.

¹³⁸⁸ AIPN Po 791/154, s. 23+v. i 57+v.

¹³⁸⁹ AIPN Po 791/154, s. 57+v.

¹³⁹⁰ AIPN Po 791/154, s. 89.

¹³⁹¹ AIPN Po 791/167 (K. spec. 218/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Marksowi*.

¹³⁹² AIPN Po 791/167, s. 7

¹³⁹³ AIPN Po 791/167, s. 12 i 37-38v.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - w myśl art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.¹³⁹⁴

Kluge vel Mądry Karol¹³⁹⁵ s. Eugeniusza i Anny z d. Nowak ur. 4 października 1909 r. w Rudniczach pow. wągrowiecki, zam. Bojanice pow. gnieźnieński.¹³⁹⁶ 19 czerwca 1945 r. zostało wydane postanowienie o aresztowaniu ale nie udało się ująć ww. Przewodniczący SSK w Poznaniu, B. Zembrzuski 4 września 1945 r. ogłosił list gończy za ww., w którym zobowiązał wszystkie władze cywilne i wojskowe do zatrzymania i dostawienia poszukiwanego do więzienia karno-śledczego przy ul. Młyńskiej 1 w Poznaniu.¹³⁹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 11 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww., którego miejsce pobytu było nieznane, na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹³⁹⁸ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 10 maja 1956 r. postanowił - na podstawie art. 8 ust. 3 i art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 57) - złagodzić Karolowi Kluge vel Mądrymu karę 15 lat więzienia do kary 10 lat więzienia oraz karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych z 10 do 5 lat.¹³⁹⁹

Szabla Walenty¹⁴⁰⁰ s. Ignacego i Małgorzaty z d. Wiśniewskiej ur. 31 stycznia 1909 r. w Miałkach pow. mogileński, zam. Wierzchowiska pow. gnieźnieński.¹⁴⁰¹ Był włodarzem majątku w Wierzchowiskach w pow. gnieźnieńskim. Zatrzymany od 23 lipca 1945 r., aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁰² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 14 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁴⁰³

---

¹³⁹⁴ AIPN Po 791/167, s. 37-38v.

¹³⁹⁵ AIPN Po 791/168 (K. spec. 220/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Kluge vel Mądrymu*.

¹³⁹⁶ AIPN Po 791/168, s. 15, 18 i 35-36.

¹³⁹⁷ AIPN Po 791/168, s. 22.

¹³⁹⁸ AIPN Po 791/168, s. 35-36.

¹³⁹⁹ AIPN Po 791/168, s. 54.

¹⁴⁰⁰ AIPN Po 791/212 (K. spec. 269/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentemu Szabli*.

¹⁴⁰¹ AIPN Po 791/212, s. 2.

¹⁴⁰² AIPN Po 791/212, s. 29+v. i 73+v.

¹⁴⁰³ AIPN Po 791/212, s. 73+v.

Arndt Otto¹⁴⁰⁴ s. Leopolda i Amandy z d. Krentz ur. 22 sierpnia 1892 r. w Małachowie-Kępem pow. gnieźnieński, zam. Witkowo ul. Poznańska 48 pow. gnieźnieński.¹⁴⁰⁵ Zatrzymany od 7 lipca 1945 r., aresztowany od 3 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁰⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 15 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 lipca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁴⁰⁷ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 9 kwietnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP nr 58, poz. 399) – zwolnić Ottona Arndta, przebywającego w więzieniu w Łławie, warunkowo od odbycia reszty kary. Okres próby dla warunkowo zwolnionego miał stanowić czas pozostały do odbycia kary tj. do 7 lipca 1955 r.¹⁴⁰⁸ Naczelnik więzienia (OPW) w Łławie 23 czerwca 1954 r. zawiadomił Prokuratora Miasta i Powiatu w Gnieźnie, iż Otto Arndt został 14 maja 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z tamtejszego więzienia.¹⁴⁰⁹

Augustyniak z d. Jendrasiak Pelagia¹⁴¹⁰ c. Tomasza i Heleny s d. Binek ur. 16 grudnia 1906 r. w Odolanowie pow. ostrowski, zam. Lednogóra pow. gnieźnieński.¹⁴¹¹ Zatrzymana od 31 lipca 1945 r., aresztowana od 8 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 15 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁴¹³

Pfeiffer Katarzyna¹⁴¹⁴ c. Melchiora i Krystyny z d. Helwig ur. 15 września 1886 r. w Sucharzewie pow. mogileński, zam. Lulkowo pow. gnieźnieński.¹⁴¹⁵ Zatrzymana od 2

---

¹⁴⁰⁴ AIPN Po 791/225 (K. spec. 283/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Arndtowi*.

¹⁴⁰⁵ AIPN Po 791/225, s. 28.

¹⁴⁰⁶ AIPN Po 791/225, s. 67+v. i 92-93.

¹⁴⁰⁷ AIPN Po 791/225, s. 92-93.

¹⁴⁰⁸ AIPN Po 791/225, s. 100+v.

¹⁴⁰⁹ AIPN Po 791/225, s. 99.

¹⁴¹⁰ AIPN Po 791/232 (K. spec. 292/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pelagii Augustyniak*.

¹⁴¹¹ AIPN Po 791/232, s. 11.

¹⁴¹² AIPN Po 791/232, s. 11 i 42-43.

¹⁴¹³ AIPN Po 791/232, s. 42-43.

¹⁴¹⁴ AIPN Po 791/234 (K. spec. 294/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Katarzynie Pfeiffer*; por.: *Wyrok śmierci na Niemkę-denuncjantkę*, „Głos Wielkopolski”, 20 XI 1945.

czerwca 1945 r., aresztowana od 7 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴¹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 13 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁴¹⁷ P. o. Naczelnika więzienia śledczego w Gnieźnie 20 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została 10 grudnia 1945 r. przetransportowana z więzienia w Gnieźnie do Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna.¹⁴¹⁸ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, Prokurator dr J. Sawicki 27 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Katarzyny Pfeiffer.¹⁴¹⁹

Kałasz Edmund¹⁴²⁰ s. Andrzeja i Zofii z d. Łowińskiej ur. 23 czerwca 1923 r. w Mieleszynie pow. gnieźnieński, zam. Świniary pow. gnieźnieński. Aresztowany od 20 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴²¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 31 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁴²²

Tews z d. Przygoda Alwina¹⁴²³ c. Krystana i Zofii ur. 14 kwietnia 1903 r. w Kolonii Józefów pow. łukowski, zam. Dębica pow. gnieźnieński.¹⁴²⁴ Aresztowana od 10 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴²⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 11 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁴²⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 25 stycznia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została 21

---

¹⁴¹⁵ AIPN Po 791/234, s. 18 i 79-83v.

¹⁴¹⁶ AIPN Po 791/234, s. 36 i 87-89.

¹⁴¹⁷ AIPN Po 791/234, s. 87-89.

¹⁴¹⁸ AIPN Po 791/234, s. 98.

¹⁴¹⁹ AIPN Po 791/234, s. 99.

¹⁴²⁰ AIPN Po 791/236 (K. spec. 296/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Kałaszowi*.

¹⁴²¹ AIPN Po 791/236, s. 25.

¹⁴²² AIPN Po 791/236, s. 58-59.

¹⁴²³ AIPN Po 791/237 (K. spec. 297/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alwinie Tews*.

¹⁴²⁴ AIPN Po 791/237, s. 4 i 14.

¹⁴²⁵ AIPN Po 791/237, s. 14 i 37-38.

¹⁴²⁶ AIPN Po 791/237, s. 37-38.

stycznia 1946 r. przetransportowana z więzienia w Gnieźnie do więzienia w Fordonie.¹⁴²⁷ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 16 listopada 1949 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Grudziądzu I.¹⁴²⁸ 16 listopada 1949 r. rozpoczęła odbywanie kary w więzieniu w Grudziądzu.¹⁴²⁹ Sąd Wojewódzki w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym 10 kwietnia 1953 r. - zważywszy, że czyny inkryminowane ww. nie podlegają wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy amnestii - postanowił - na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2 i 10 pkt 2 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Alwinie Tews karę 10 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia.¹⁴³⁰ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, Garszka 11 czerwca 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Alwina Tews została 27 maja 1953 r., na zasadzie ustawy o amnestii, zwolniona z więzienia w Grudziądzu II od odbycia reszty kary.¹⁴³¹

Fietz Elli¹⁴³² c. Paula i Diny z d. Jagau ur. 10 czerwca 1920 r. w Mielżynie pow. gnieźnieński, zam. Witkowo pow. gnieźnieński.¹⁴³³ Zatrzymana od 18 kwietnia 1945 r., aresztowana od 16 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁴³⁵

Zamiar z d. Węglewska Katarzyna¹⁴³⁶ c. Antoniego i Anny z d. Szewczyk ur. 26 lutego 1885 r. w Niechanowie pow. gnieźnieński, zam. Malenin pow. gnieźnieński.¹⁴³⁷ Aresztowana od 16 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴³⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁴³⁹

---

¹⁴²⁷ AIPN Po 791/237, s. 44-45.

¹⁴²⁸ AIPN Po 791/237, s. 46.

¹⁴²⁹ AIPN Po 791/237, s. 60.

¹⁴³⁰ AIPN Po 791/237, s. 48.

¹⁴³¹ AIPN Po 791/237, s. 55.

¹⁴³² AIPN Po 791/247 (K. spec. 308/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Elli Fietz*.

¹⁴³³ AIPN Po 791/247, s. 5 i 18+v.

¹⁴³⁴ AIPN Po 791/247, s. 18 i 88+v.

¹⁴³⁵ AIPN Po 791/247, s. 88+v.

¹⁴³⁶ AIPN Po 791/255 (K. spec. 318/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Katarzynie Zamiar*.

¹⁴³⁷ AIPN Po 791/255, s. 7+v. i 14+v.

¹⁴³⁸ AIPN Po 791/255, s. 28 i 57-58v.

¹⁴³⁹ AIPN Po 791/255, s. 57-58v.

Dobrzycki Sylwester¹⁴⁴⁰ s. Władysława i Ludwika z d. Janowczyk ur. 20 grudnia 1900 r. w Rudach pow. wrzesiński, zam. Piłka pow. gnieźnieński.¹⁴⁴¹ Aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁴⁴³

Andrzejewski Jakub¹⁴⁴⁴ s. Jana i Marianny z d. Kryrowicz ur. 20 lipca 1892 r. w Charbinie pow. gnieźnieński, zam. Witkowo pow. gnieźnieński. Aresztowany od 7 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.¹⁴⁴⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.¹⁴⁴⁶ SSK w Poznaniu 2 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 lipca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁴⁴⁷ 1 lutego 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.¹⁴⁴⁸ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, Sękowski 18 lipca 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Jakub Andrzejewski został 9 czerwca 1951 r. - na mocy postanowienia Prokuratora Wojewódzkiego w Poznaniu z 1 czerwca 1951 r. - zwolniony warunkowo z więzienia w Strzelcach Opolskich. Okresem próby dla warunkowo zwolnionego miał być czas do 9 października 1953 r.¹⁴⁴⁹

Gracz Piotr¹⁴⁵⁰ s. Antoniego i Anny z d. Małeckiej ur. 6 grudnia 1896 r. w Kokoszkach pow. gnieźnieński, zam. Kokoszki pow. gnieźnieński.¹⁴⁵¹ Aresztowany od 15 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 13

---

¹⁴⁴⁰ AIPN Po 791/256 (K. spec. 319/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Sylwestrowi Dobrzyckiemu*.

¹⁴⁴¹ AIPN Po 791/256, s. 19.

¹⁴⁴² AIPN Po 791/256, s. 19 i 40+v.

¹⁴⁴³ AIPN Po 791/256, s. 40+v.

¹⁴⁴⁴ AIPN Po 791/305 (K. spec. 381/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jakubowi Andrzejewskiemu*.

¹⁴⁴⁵ AIPN Po 791/305, s. 17.

¹⁴⁴⁶ AIPN Po 791/305, s. 32.

¹⁴⁴⁷ AIPN Po 791/305, s. 45-47.

¹⁴⁴⁸ AIPN Po 791/305, s. 74.

¹⁴⁴⁹ AIPN Po 791/305, s. 110.

¹⁴⁵⁰ AIPN Po 791/330 (K. spec. 421/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Graczowi i Grecie Mier*.

¹⁴⁵¹ AIPN Po 791/330, s. 75.

¹⁴⁵² AIPN Po 791/330, s. 91.

listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁴⁵³

Mier z d. Krüger Greta¹⁴⁵⁴ c. Leopolda i Otylii z d. Koert ur. 7 sierpnia 1879 r. w Kocanowie pow. poznański, zam. Mnichów pow. gnieźnieński. Aresztowana od 30 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie. Ww. była oskarżona z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁴⁵⁵ Starszy rejestrator sądowy Sądu Grodzkiego w Kościanie 9 września 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż, jak dowiedziano się z Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna, ww. wyjechała transportem do Niemiec.¹⁴⁵⁶ Naczelnik Obozu Pracy w Gronowie koło Leszna 5 października 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 18 grudnia 1945 r. wysłana do Niemiec jako niezdolna do pracy - w myśl zarządzenia Dep. Więziennictwa MBP nr 22520 z 23 listopada 1945 r.¹⁴⁵⁷ SSK w Poznaniu 12 października 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - wobec wysłania do Niemiec Grety Mier i nieujęcia jej - zawiesić postępowanie karne przeciwko niej, do chwili ponownego aresztowania.¹⁴⁵⁸

Grajek z d. Więckowska Józefa¹⁴⁵⁹ c. Andrzeja i Anny z d. Fabiańskiej ur. 8 marca 1906 r. w Przysieku pow. wągrowiecki, zam. Zdziechowa pow. gnieźnieński.¹⁴⁶⁰ Aresztowana od 26 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁶¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 31 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁴⁶²

Trepel Otylia¹⁴⁶³ c. Emila i Rozalii z d. Lehmann ur. 19 lutego 1910 r. w Gawronach pow. koniński, zam. Radłowo Leśne pow. gnieźnieński.¹⁴⁶⁴ Aresztowana od 30 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁶⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 30

---

¹⁴⁵³ AIPN Po 791/330, s. 146+v.

¹⁴⁵⁴ AIPN Po 791/330 (K. spec. 421/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Graczowi i Grecie Mier.*

¹⁴⁵⁵ AIPN Po 791/330, s. 35.

¹⁴⁵⁶ AIPN Po 791/330, s. 98.

¹⁴⁵⁷ AIPN Po 791/330, s. 123.

¹⁴⁵⁸ AIPN Po 791/330, s. 35 i 126.

¹⁴⁵⁹ AIPN Po 791/395 (K. spec. 501/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefie Grajek.*

¹⁴⁶⁰ AIPN Po 791/395, s. 12.

¹⁴⁶¹ AIPN Po 791/395, s. 21+v.

¹⁴⁶² AIPN Po 791/395, s. 60-62.

¹⁴⁶³ AIPN Po 791/428 (K. spec. 543/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Otylii Trepel.*

¹⁴⁶⁴ AIPN Po 791/428, s. 7.

¹⁴⁶⁵ AIPN Po 791/428, s. 36+v.

stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁴⁶⁶ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Otylii Trepel, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia, przy zachowaniu w mocy utraty praw na zawsze oraz konfiskaty mienia.¹⁴⁶⁷ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 27 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 26 kwietnia 1946 r. przeniesiona z więzienia w Gnieźnie do więzienia w Fordonie.¹⁴⁶⁸ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 2 lipca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz.399) – zwolnić Otylię Trepel, przebywającą w więzieniu w Grudziądzu, warunkowo od odbycia reszty kary 10 lat więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionej miał stanowić czas pozostały do odbycia kary tj. do 30 stycznia 1956 r.¹⁴⁶⁹ Naczelnik więzienia w Grudziądzu I 30 września 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. II Karny w Gnieźnie, iż Otylia Trepel została 13 lipca 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z tamtejszego więzienia.¹⁴⁷⁰

Librenz z d. Beyer Wanda¹⁴⁷¹ c. Ludwika i Marii z d. Bachmann ur. 16 listopada 1909 r. w Leonardowie pow. łukowski, zam. Łubowo pow. gnieźnieński.¹⁴⁷² Aresztowana od 25 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁷³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 31 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., przy zastosowaniu art. 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 lipca 1945 r. do 31 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz

---

¹⁴⁶⁶ AIPN Po 791/428, s. 66-68v.

¹⁴⁶⁷ AIPN Po 791/428, s. 76.

¹⁴⁶⁸ AIPN Po 791/428, s. 88.

¹⁴⁶⁹ AIPN Po 791/428, s. 95+v.

¹⁴⁷⁰ AIPN Po 791/428, s. 99.

¹⁴⁷¹ AIPN Po 791/469 (K. spec. 612/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wandzie Librenz*; zob.: *Kary więzienia i śmierci za bestialstwa Niemców*, „Głos Wielkopolski”, 22 II 1946.

¹⁴⁷² AIPN Po 791/469, s. 11 i 55-57v.

¹⁴⁷³ AIPN Po 791/469, s. 41+v.

ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁴⁷⁴ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 27 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 26 kwietnia 1946 r. przeniesiona z więzienia w Gnieźnie do więzienia w Fordonie.¹⁴⁷⁵ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 3 sierpnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Wanda Librenz odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 25 lipca 1945 r. do 25 lipca 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.¹⁴⁷⁶

Góralczyk Stanisław¹⁴⁷⁷ s. Jana i Marianny z d. Kujawy ur. 12 listopada 1898 r. w Modliszewie pow. gnieźnieński, zam. Gorzów ul. Jagiełły 102.¹⁴⁷⁸ Aresztowany od 5 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gorzowie Wielkopolskim.¹⁴⁷⁹ Kierownik Wydz. Śledczego PUBP w Gorzowie n. Wartą 22 grudnia 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przekazany do więzienia w Lesznie.¹⁴⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁴⁸¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 12 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stanisława Góralczyka, darując mu resztę nieodcierpianej kary 3 lat więzienia, przy utrzymaniu w mocy kary pozbawienia praw.¹⁴⁸² W/z Naczelnika Centralnego Więzienia w Strzelcach 27 grudnia 1946 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁴⁸³ Sąd Okręgowy w Gnieźnie 24 czerwca 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 53 kk - przywrócić Stanisławowi Góralczykowi prawa publiczne i obywatelskie prawa honorowe.¹⁴⁸⁴

---

¹⁴⁷⁴ AIPN Po 791/469, s. 58-60v.

¹⁴⁷⁵ AIPN Po 791/469, s. 64.

¹⁴⁷⁶ AIPN Po 791/469, s. 73.

¹⁴⁷⁷ AIPN Po 791/525 (K. spec. 37/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Góralczykowi*.

¹⁴⁷⁸ AIPN Po 791/525, s. 13+v.

¹⁴⁷⁹ AIPN Po 791/525, s. 16, 19+v. i 48-49v.

¹⁴⁸⁰ AIPN Po 791/525, s. 16.

¹⁴⁸¹ AIPN Po 791/525, s. 48-49v.

¹⁴⁸² AIPN Po 791/525, s. 82.

¹⁴⁸³ AIPN Po 791/525, s. 84.

¹⁴⁸⁴ AIPN Po 791/525, s. 112.

Springer Willibald¹⁴⁸⁵ s. Gustawa i Alwine z d. Szawranski ur. 29 marca 1905 r. w Anastazewie pow. gnieźnieński, zam. Ostrowo pow. gnieźnieński.¹⁴⁸⁶ Był członkiem Selbstschutz i SA w pow. gnieźnieńskim.¹⁴⁸⁷ Aresztowany od 17 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁸⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia oraz na karę 4 lat więzienia, kary te połączyć i wymierzyć ww. karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁴⁸⁹ Naczelnik więzienia w Rawiczu 12 stycznia 1951 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. rozpoczął odbywanie dalszej części kary 10 lat pozbawienia wolności w tamtejszym więzieniu.¹⁴⁹⁰ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 16 kwietnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Willibalda Springera, przebywającego wówczas w więzieniu w Szczecinie, warunkowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności. Okres próby dla warunkowo zwolnionego miał stanowić czas pozostały do odbycia kary tj. do 13 marca 1956 r.¹⁴⁹¹ Naczelnik więzienia w Goleniowie 3 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Gnieźnie, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁴⁹² Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 30 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Willibald Springer został 3 maja 1954 r. warunkowo przedterminowo zwolniony z więzienia.¹⁴⁹³

Meller Augustyn¹⁴⁹⁴ s. Andrzeja i Antoniny z d. Budnej ur. 24 lipca 1893 r. w Miławie pow. mogileński, zam. Drachowo pow. gnieźnieński.¹⁴⁹⁵ Aresztowany od 19 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁴⁹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 13

---

¹⁴⁸⁵ AIPN Po 791/535 (K. spec. 57/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Willibaldowi Springerowi*.

¹⁴⁸⁶ AIPN Po 791/535, s. 8+v.

¹⁴⁸⁷ AIPN Po 791/535, s. 8+v. i 10.

¹⁴⁸⁸ AIPN Po 791/535, s. 11 i 13+v.

¹⁴⁸⁹ AIPN Po 791/535, s. 35-36v.

¹⁴⁹⁰ AIPN Po 791/535, s. 67.

¹⁴⁹¹ AIPN Po 791/535, s. 78+v.

¹⁴⁹² AIPN Po 791/535, s. 81.

¹⁴⁹³ AIPN Po 791/535, s. 92.

¹⁴⁹⁴ AIPN Po 791/539 (K. spec. 64/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Augustynowi Mellerowi*.

¹⁴⁹⁵ AIPN Po 791/539, s. 7.

¹⁴⁹⁶ AIPN Po 791/539, s. 15 i 19+v.

marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁴⁹⁷

Degner Karol¹⁴⁹⁸ s. Emila i Marii z d. Klomp ur. 2 lutego 1905 r. w Dziekance pow. gnieźnieński, zam. Miesleszyn pow. gnieźnieński.¹⁴⁹⁹ Był członkiem NSKK i Volkssturm w pow. gnieźnieńskim.¹⁵⁰⁰ Zatrzymany od 5 grudnia 1945 r., aresztowany od 17 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵⁰¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 23 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁵⁰² Naczelnik więzienia w Rawiczu 31 stycznia 1952 r. zakomunikował Naczelnikowi więzienia w Raciborzu, iż ww. został 9 grudnia 1951 r. przetransportowany z więzienia w Rawiczu do więzienia w Raciborzu.¹⁵⁰³

Markowski Leonard¹⁵⁰⁴ s. Marcelego i Jadwigi z d. Szmańdy ur. 14 października 1874 r. w Powidzu pow. gnieźnieński, zam. Powidz pow. gnieźnieński.¹⁵⁰⁵ Zatrzymany od 9 listopada 1945 r., aresztowany od 26 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵⁰⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁵⁰⁷

Pawlikowski Franciszek¹⁵⁰⁸ s. Wojciecha i Emilii z d. Leskau ur. 31 marca 1880 r. w Czarnowie pow. toruński, zam. Dębica pow. gnieźnieński.¹⁵⁰⁹ Aresztowany od 27 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵¹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

¹⁴⁹⁷ AIPN Po 791/539, s. 39-40v.

¹⁴⁹⁸ AIPN Po 791/582 (K. spec. 125/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Degnerowi*; zob.: *Z sali rozpraw*, „Głos Wielkopolski”, 29 V 1946.

¹⁴⁹⁹ AIPN Po 791/582, s. 6.

¹⁵⁰⁰ AIPN Po 791/582, s. 7.

¹⁵⁰¹ AIPN Po 791/582, s. 25+v. i 40-42.

¹⁵⁰² AIPN Po 791/582, s. 40-42.

¹⁵⁰³ AIPN Po 791/582, s. 58.

¹⁵⁰⁴ AIPN Po 791/599 (K. spec. 145/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonardowi Markowskiemu*; zob.: *Uniewinniony od ciężkiego zarzutu*, „Głos Wielkopolski”, 18 XI 1946.

¹⁵⁰⁵ AIPN Po 791/599, s. 7.

¹⁵⁰⁶ AIPN Po 791/599, s. 31+v. i 83+v.

¹⁵⁰⁷ AIPN Po 791/599, s. 83+v.

¹⁵⁰⁸ AIPN Po 791/633 (K. spec. 206/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Pawlikowskiemu*.

¹⁵⁰⁹ AIPN Po 791/633, s. 13.

¹⁵¹⁰ AIPN Po 791/633, s. 50+v.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁵¹¹

Kühntopf Johanna vel Janina¹⁵¹² c. Heinricha i Marty z d. Behtke ur. 3 lipca 1906 r. w Anastazewie pow. gnieźnieński, zam. Polanowo pow. gnieźnieński.¹⁵¹³ Aresztowana od 29 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵¹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 23 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uwolnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.¹⁵¹⁵ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 8 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Johanna vel Janina Kühntopf odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 29 września 1945 r. do 29 września 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Gnieźnie.¹⁵¹⁶

Hedt Berta¹⁵¹⁷ c. Paula i Otylii z d. Reitz ur. 18 stycznia 1910 r. w Waliszewie pow. gnieźnieński, zam. Chłędowo pow. gnieźnieński.¹⁵¹⁸ Aresztowana od 18 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵¹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 23 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia i mienia jej męża, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uwolnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.¹⁵²⁰ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, podprokurator Krysiński 14 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Berta Hedt odbyła karę 3 lat

---

¹⁵¹¹ AIPN Po 791/633, s. 71-72.

¹⁵¹² AIPN Po 791/720 (K. spec. 363/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Johannie vel Janinie Kühntopf*.

¹⁵¹³ AIPN Po 791/720, s. 7+v. i 72+v.

¹⁵¹⁴ AIPN Po 791/720, s. 40+v.

¹⁵¹⁵ AIPN Po 791/720, s. 65-66.

¹⁵¹⁶ AIPN Po 791/720, s. 75.

¹⁵¹⁷ AIPN Po 791/722 (K. spec. 366/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bercie Hedt*.

¹⁵¹⁸ AIPN Po 791/722, s. 11+v.

¹⁵¹⁹ AIPN Po 791/722, s. 39-40.

¹⁵²⁰ AIPN Po 791/722, s. 72-73.

pozbawienia wolności od 18 grudnia 1945 r. do 18 grudnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.¹⁵²¹

Hütte Wilhelm¹⁵²² s. Ludwika i Charlotty ur. 20 stycznia 1881 r. w Alswerde pow. lubecki (Niemcy), zam. Lednogóra pow. gnieźnieński. Był członkiem NSDAP oraz sołtysem w Lednogórze i Moraczewie w pow. gnieźnieńskim.¹⁵²³ Aresztowany od 26 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵²⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 23 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 listopada 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego żony, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uwolnić ww. od reszty zarzutów.¹⁵²⁵ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 11 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Wilhelm Hütte odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 26 listopada 1945 r. do 26 listopada 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Gnieźnie.¹⁵²⁶

Wiese Emil¹⁵²⁷ s. Hermanna i Julianny z d. Mutschler ur. 3 października 1888 r. w Małych Bartłodziejach pow. bydgoski, zam. Małachowo-Kępe pow. gnieźnieński.¹⁵²⁸ Aresztowany od 6 kwietnia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵²⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 24 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁵³⁰ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emila Wiese, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego

---

¹⁵²¹ AIPN Po 791/722, s. 80.

¹⁵²² AIPN Po 791/726 (K. spec. 376/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmmowi Hütte*.

¹⁵²³ AIPN Po 791/726, s. 11-12v., 27+v. i 51-52.

¹⁵²⁴ AIPN Po 791/726, s. 27+v.

¹⁵²⁵ AIPN Po 791/726, s. 51-52.

¹⁵²⁶ AIPN Po 791/726, s. 58.

¹⁵²⁷ AIPN Po 791/735 (K. spec. 402/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emilowi Wiese*; zob.: *Zamiast śmierci dożywotnie więzienie*, „Głos Wielkopolski”, 10 XI 1946.

¹⁵²⁸ AIPN Po 791/735, s. 6+v.

¹⁵²⁹ AIPN Po 791/735, s. 12+v.

¹⁵³⁰ AIPN Po 791/735, s. 39-42.

więzienia.¹⁵³¹ Naczelnik więzienia w Strzelcach 28 stycznia 1954 r. poinformował Prokuraturę Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, iż ww. przebywał w tamtejszym więzieniu od 29 maja 1947 r.¹⁵³² 13 kwietnia 1954 r. przebywał w więzieniu w Iławie.¹⁵³³ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP 4 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Gnieźnie, iż Rada Państwa - decyzją z 30 kwietnia 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Emila Wiese, łagodząc mu karę dożywotniego więzienia do kary 10 lat więzienia oraz karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat.¹⁵³⁴ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 28 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 58 kk oraz art. 408 i 416 §1 kpk - zaliczyć Emilowi Wiese na poczet kary 10 lat więzienia okres tymczasowego aresztowania od 5 kwietnia 1946 r. do 24 października 1946 r., jednocześnie postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić ww. warunkowo od odbycia reszty kary. Okres próby dla warunkowo zwolnionego stanowił czas pozostały do odbycia kary tj. do 5 kwietnia 1956 r.¹⁵³⁵ W/z Prokuratora Powiatowego Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 14 marca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Emil Wiese został 8 marca 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Iławie.¹⁵³⁶

Horbanowicz Leon¹⁵³⁷ s. Wiktora i Adeli z d. Wójtowicz ur. 19 lipca 1894 r. w Poweczy pow. piński (Polesie), zam. Niechanowo pow. gnieźnieński.¹⁵³⁸ Zatrzymany od 10 września 1946 r., aresztowany od 19 września 1946 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.¹⁵³⁹ W/z Naczelnika więzienia w Gnieźnie 14 października 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 9 października 1946 r. umieszczony w Szpitalu Miejskim w Gnieźnie.¹⁵⁴⁰ Dyrektor Zarządu Szpitala Miejskiego w Gnieźnie, dr Stein 13 listopada 1946 r. sporządził świadectwo lekarskie, z którego wynika, iż Leon Horbanowicz przebywał w tamtejszym szpitalu od 9 października 1946 r. do 13 listopada 1946 r. gdyż cierpiał wskutek powikłań nieuleczalnego

---

¹⁵³¹ AIPN Po 791/735, s. 52.

¹⁵³² AIPN Po 791/735, s. 60.

¹⁵³³ AIPN Po 791/735, s. 56.

¹⁵³⁴ AIPN Po 791/735, s. 61+v.

¹⁵³⁵ AIPN Po 791/735, s. 68-69.

¹⁵³⁶ AIPN Po 791/735, s. 67.

¹⁵³⁷ AIPN Po 791/760 (K. spec. 514/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Horbanowiczowi*.

¹⁵³⁸ AIPN Po 791/760, s. 9-11v.

¹⁵³⁹ AIPN Po 791/760, s. 24+v. i 60+v.

¹⁵⁴⁰ AIPN Po 791/760, s. 35.

raka kieszki stolcowej.¹⁵⁴¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁵⁴²

---

¹⁵⁴¹ AIPN Po 791/760, s. 56.

¹⁵⁴² AIPN Po 791/760, s. 60+v.

4. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu gostynińskiego.

Gostynin (Waldrode)

Neumann Albert¹⁵⁴³ s. Jana i Heleny z d. Dąbrowskiej ur. 24 października 1879 r. w Pulinie pow. żytomierski, zam. Gostynin ul. Długa 3/5.¹⁵⁴⁴ Aresztowany przed 5 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.¹⁵⁴⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 598 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.¹⁵⁴⁶ 22 września 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.¹⁵⁴⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 27 października 1945 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został - stosownie do nakazu Wydz. Więziennictwa i Obozów WUBP w Łodzi - wysłany tego samego dnia do więzienia w Rawiczu.¹⁵⁴⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, prokurator T. Śmiarowski 15 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Albert Neumann odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 5 września 1945 r. do 5 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.¹⁵⁴⁹

Mass Edward¹⁵⁵⁰ s. Gottfrieda i Wilhelminy z d. Szady ur. 28 grudnia 1905 r. w Choinku pow. gostyniński, zam. Gąbin ul. Letniska 3 pow. gostyniński. Był członkiem SA i żandarmem w pow. gostynińskim i w pow. kutnowskim. Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.¹⁵⁵¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz

---

¹⁵⁴³ AIPN GK 209/179 (K. spec. 211/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Albertowi Neumannowi*.

¹⁵⁴⁴ AIPN GK 209/179, s. 3+v. i 49.

¹⁵⁴⁵ AIPN GK 209/179, s. 3+v. i 55.

¹⁵⁴⁶ AIPN GK 209/179, s. 47-48v.

¹⁵⁴⁷ AIPN GK 209/179, s. 49.

¹⁵⁴⁸ AIPN GK 209/179, s. 51.

¹⁵⁴⁹ AIPN GK 209/179, s. 55.

¹⁵⁵⁰ AIPN GK 209/269 (K. spec. 320/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Massowi*; zob.: *Zbrodnia i kara. Bezczelni „volksdeutsche” - Zbrodniarze hitlerowscy przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 1 XII 1945, gdzie podano, że ww. [pisownia nazwiska: Mars] był również czł. NSDAP.

¹⁵⁵¹ AIPN GK 209/269, s. 3-4, 151 i 165-166.

zwolnić go od pokrycia kosztów postępowania w sprawie.¹⁵⁵² W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Massa.¹⁵⁵³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 19 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Edwarda Massa został wykonany 28 stycznia 1946 r.¹⁵⁵⁴

Well Edward¹⁵⁵⁵ s. Wojciecha i Antoniny z d. Parowisz ur. 29 września 1890 r. w Jaranowicach pow. jędrzejowski, zam. majątek w Słupie pow. gostyniński. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.¹⁵⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁵⁵⁷

Well Jerzy¹⁵⁵⁸ s. Edwarda i Janiny z d. Diszlajdis ur. 25 listopada 1924 r. w majątku w Strugach pow. sochaczewski, zam. majątek w Słupie pow. gostyniński. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.¹⁵⁵⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁵⁶⁰

Sidwa Jan¹⁵⁶¹ s. Józefa i Antoniny z d. Ledzion ur. 1 stycznia 1917 r. w Jankach pow. gostyniński, zam. Janki pow. gostyniński. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.¹⁵⁶² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁵⁶³

---

¹⁵⁵² AIPN GK 209/269, s. 99-102.

¹⁵⁵³ AIPN GK 209/269, s. 132.

¹⁵⁵⁴ AIPN GK 209/269, s. 155.

¹⁵⁵⁵ AIPN GK 209/280 (K. spec. 334/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Wellowi, Jerzemu Wellowi i Janowi Sidwie.*

¹⁵⁵⁶ AIPN GK 209/280, s. 2+v. i 100-101.

¹⁵⁵⁷ AIPN GK 209/280, s. 78-82.

¹⁵⁵⁸ AIPN GK 209/280 (K. spec. 334/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Wellowi, Jerzemu Wellowi i Janowi Sidwie.*

¹⁵⁵⁹ AIPN GK 209/280, s. 2+v. i 100-101.

¹⁵⁶⁰ AIPN GK 209/280, s. 78-82.

¹⁵⁶¹ AIPN GK 209/280 (K. spec. 334/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Wellowi, Jerzemu Wellowi i Janowi Sidwie.*

¹⁵⁶² AIPN GK 209/280, s. 2+v.

¹⁵⁶³ AIPN GK 209/280, s. 78-82.

Baranowska Zofia¹⁵⁶⁴ c. Andrzeja i Katarzyny z d. Dzikowskiej ur. 25 lipca 1913 r. w Nowym Zaborowie pow. gostyniński, zam. Osiny pow. gostyniński. Aresztowana od 14 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.¹⁵⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ww. od płacenia kosztów postępowania karnego.¹⁵⁶⁶ 23 stycznia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.¹⁵⁶⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 8 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Zofii Baranowskiej.¹⁵⁶⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, prokurator Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zofia Baranowska została 19 lutego 1946 r. stracona w więzieniu.¹⁵⁶⁹

Sujkowski Stanisław¹⁵⁷⁰ s. Szczepana i Marianny z d. Szczepańskiej ur. 2 kwietnia 1906 r. w Walentynowie pow. gostyniński, zam. Misiadła pow. gostyniński. Zatrzymany od 15 marca 1945 r., aresztowany od 20 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.¹⁵⁷¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.¹⁵⁷²

Huff Zygmunt¹⁵⁷³ s. Fryderyka i Emilii z d. Marcinkowskiej ur. 10 maja 1904 r. w Choinku pow. gostyniński, zam. Rogożelek pow. gostyniński. Był członkiem SA w pow. gostynińskim. Aresztowany od 12 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.¹⁵⁷⁴ 24 maja 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.¹⁵⁷⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 22 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16

---

¹⁵⁶⁴ AIPN GK 209/361 (K. spec. 427/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zofii Baranowskiej*.

¹⁵⁶⁵ AIPN GK 209/361, s. 3+v.

¹⁵⁶⁶ AIPN GK 209/361, s. 50-51v.

¹⁵⁶⁷ AIPN GK 209/361, s. 53.

¹⁵⁶⁸ AIPN GK 209/361, s. 57.

¹⁵⁶⁹ AIPN GK 209/361, s. 77.

¹⁵⁷⁰ AIPN GK 209/635 (K. spec. 274/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Sujkowskiemu*.

¹⁵⁷¹ AIPN GK 209/635, s. 2.

¹⁵⁷² AIPN GK 209/635, s. 20-23.

¹⁵⁷³ AIPN GK 209/727 (K. spec. 405/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zygmuntowi Huffowi*.

¹⁵⁷⁴ AIPN GK 209/727, s. 4-5, 54 i 64.

¹⁵⁷⁵ AIPN GK 209/727, s. 22-23.

lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.¹⁵⁷⁶ 19 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu w Kutnie.¹⁵⁷⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Kutnie 29 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 27 lipca 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.¹⁵⁷⁸ Naczelnik więzienia we Wrocławiu 15 czerwca 1947 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Łodzi, iż ww. został 14 czerwca 1947 r. przetransportowany z więzienia w Raciborzu do więzienia we Wrocławiu.¹⁵⁷⁹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 24 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zygmunt Huff odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 22 czerwca 1946 r. do 22 czerwca 1949 r. i został zwolniony z więzienia we Wrocławiu.¹⁵⁸⁰

Hübner Rudolf¹⁵⁸¹ s. Teodora i Krystyny z d. Schmidt ur. 27 lutego 1900 r. w Bryście II pow. łucki (Wołyń), zam. Gostynin. Był członkiem NSDAP w pow. gostynińskim. Aresztowany od 28 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.¹⁵⁸² Naczelnik więzienia w Płocku 21 sierpnia 1946 r. zakomunikował SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 17 sierpnia 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.¹⁵⁸³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Płocku 26 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego majątku oraz majątku jego żony i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z ich dorobku własnego, spadkobrania, względnie darowizny, zwolnić ww. z ponoszenia kosztów postępowania karnego i obciążyć nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.¹⁵⁸⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 września 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście

---

¹⁵⁷⁶ AIPN GK 209/727, s. 50-53.

¹⁵⁷⁷ AIPN GK 209/727, s. 54.

¹⁵⁷⁸ AIPN GK 209/727, s. 58.

¹⁵⁷⁹ AIPN GK 209/727, s. 66.

¹⁵⁸⁰ AIPN GK 209/727, s. 70.

¹⁵⁸¹ AIPN GK 209/778 (K. spec. 503/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Hübnerowi*.

¹⁵⁸² AIPN GK 209/778, s. 2 i 25.

¹⁵⁸³ AIPN GK 209/778, s. 36.

¹⁵⁸⁴ AIPN GK 209/778, s. 29-32v.

Wydz. V Karny w Łodzi, iż Rudolf Hübner został 9 marca 1954 r. zwolniony warunkowo z więzienia w Płocku.¹⁵⁸⁵

Sitkowski Wilhelm Konrad¹⁵⁸⁶ s. Wilhelma i Janiny z d. Zajc ur. 6 listopada 1888 r. w Świerczynie pow. płocki, zam. Gostynin ul. Płocka Szosa 22. Był członkiem SA w Gostyninie. Aresztowany od 8 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.¹⁵⁸⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zakomunikował Wiceprokuratorowi SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.¹⁵⁸⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 6 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, na karę śmierci oraz na karę 5 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego majątku oraz majątku jego żony i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z ich dorobku własnego, spadkobrania, względnie darowizny, uwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania karnego i obciążyć nimi Skarb Państwa.¹⁵⁸⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Konrada Sitkowskiego.¹⁵⁹⁰ Naczelnik więzienia w Łęczycy 9 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Łęczycy do więzienia w Kutnie.¹⁵⁹¹ 7 października 1946 r. przebywał w więzieniu w Kutnie.¹⁵⁹² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Kutnie, Paweł Karp 11 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Wilhelm Konrad Sitkowski został powieszony 11 października 1946 r. w więzieniu w Kutnie.¹⁵⁹³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, prokurator Józef Namysłowski 21

---

¹⁵⁸⁵ AIPN GK 209/778, s. 48.

¹⁵⁸⁶ AIPN GK 209/938 t. 1-2 (K. spec. 772/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Konradowi Sitkowskiemu*.

¹⁵⁸⁷ AIPN GK 209/938 t. 1, s. 2+v., 29-33 i 45; AIPN GK 209/938 t. 2, s. 23.

¹⁵⁸⁸ AIPN GK 209/938 t. 2, s. 23.

¹⁵⁸⁹ AIPN GK 209/938 t. 1, s. 29-33.

¹⁵⁹⁰ AIPN GK 209/938 t. 1, s. 38.

¹⁵⁹¹ AIPN GK 209/938 t. 1, s. 42.

¹⁵⁹² AIPN GK 209/938 t. 1, s. 39.

¹⁵⁹³ AIPN GK 209/938 t. 1, s. 44+v.

stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Wilhelm Konrad Sitkowski został 11 października 1946 r. stracony w więzieniu.¹⁵⁹⁴

5. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego inowrocławskiego – wydzielonego miasta Inowrocławia.

Inowrocław pow. miejski - miasto wydzielone (Hohensalza Stadtkreis)

Müller Robert (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego gnieźnieńskiego).

Reitz Józef (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. żnińskiego).

Deolecka z d. Norwid Felicja (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. mogileńskiego).

Kurek Bolesław (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. żnińskiego).

Dobrzyński Edward Bogumił¹⁵⁹⁵ s. Stanisława i Rozalii z d. Bęcwałek ur. 16 listopada 1921 r. w Inowrocławiu, zam. Inowrocław.¹⁵⁹⁶ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁵⁹⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć ww. kosztami postępowania karnego.¹⁵⁹⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy 31 lipca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż ww. odbył 30 czerwca 1948 r. karę 3 lat pozbawienia wolności i został zwolniony z więzienia w Sztumie.¹⁵⁹⁹ Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu 24 czerwca 1963 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 90 §1 kk oraz art. 496 kpk - zarządzić zatarcie skazania z wyroku z 30 czerwca 1945 r. i przywrócić Edwardowi Bogumiłowi Dobrzyńskiemu prawa, ponieważ od zwolnienia go z więzienia upłynęło ponad 10 lat.¹⁶⁰⁰

---

¹⁵⁹⁴ AIPN GK 209/938 t. 1, s. 43.

¹⁵⁹⁵ AIPN By 686/8 (K. spec. 8/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Edwardowi Bogumiłowi Dobrzyńskiemu*.

¹⁵⁹⁶ AIPN By 686/8, s. 8-9.

¹⁵⁹⁷ AIPN By 686/8, s. 27-28.

¹⁵⁹⁸ AIPN By 686/8, s. 49-56.

¹⁵⁹⁹ AIPN By 686/8, s. 83.

¹⁶⁰⁰ AIPN By 686/8, s. 111-112.

Kachel Stanisław¹⁶⁰¹ s. Marcina i Heleny ur. 9 lutego 1902 r. w Szymborzu pow. inowrocławski, zam. Inowrocław.¹⁶⁰² Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁰³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć ww. kosztami postępowania karnego.¹⁶⁰⁴ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu, mjr Jan Trosniak 12 maja 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. III Karny w Toruniu, iż ww. został 31 maja 1946 r. przetransportowany z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Sztumie.¹⁶⁰⁵

Serwach Franciszek¹⁶⁰⁶ s. Jana i Zofii z d. Zwierzychowskiej ur. 20 września 1918 r. w Skalmierowicach pow. mogileński, zam. Inowrocław ul. Kościelna 11/6.¹⁶⁰⁷ Aresztowany od 30 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁰⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 31 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁶⁰⁹ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Franciszka Serwacha, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych na 5 lat po odbyciu kary.¹⁶¹⁰ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Koronowie.¹⁶¹¹ Prokurator Prokuratury Miasta Bydgoszczy w Bydgoszczy, J. Paszkiewicz 27 października 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Franciszek Serwach został 7 lutego 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat

---

¹⁶⁰¹ AIPN By 686/10 (K. spec. 10/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stanisławowi Kachelowi*.

¹⁶⁰² AIPN By 686/10, s. 5-6.

¹⁶⁰³ AIPN By 686/10, s. 36-37.

¹⁶⁰⁴ AIPN By 686/10, s. 62-72.

¹⁶⁰⁵ AIPN By 686/10, s. 98.

¹⁶⁰⁶ AIPN By 686/45 t. 1-2 (K. spec. 50/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Franciszkowi Serwachowi*.

¹⁶⁰⁷ AIPN By 686/45 t. 1, s. 22-24.

¹⁶⁰⁸ AIPN By 686/45 t. 1, s. 59-60.

¹⁶⁰⁹ AIPN By 686/45 t. 1, s. 97-99.

¹⁶¹⁰ AIPN By 686/45 t. 1, s. 111.

¹⁶¹¹ AIPN By 686/45 t. 1, s. 115.

więzienia. Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 31 października 1951 r. Prokurator uważał karę za odbytą.¹⁶¹²

Hornung z d. Volke Berta¹⁶¹³ c. Wilhelma i Eleonory z d. Neumann ur. 26 kwietnia 1896 r. w Augustowie pow. łódzki, zam. Inowrocław ul. Poniatowskiego 2.¹⁶¹⁴ Zatrzymana od 12 maja 1945 r., aresztowana od 13 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶¹⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 29 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz konfiskatę całego jej mienia.¹⁶¹⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została 3 czerwca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie.¹⁶¹⁷ Prokurator Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Berta Hornung odbyła 29 września 1950 r. karę 5 lat pozbawienia wolności i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.¹⁶¹⁸

Klause Paweł¹⁶¹⁹ s. Jana i Anny z d. Szender ur. 2 stycznia 1895 r. w Bytomiu (Górny Śląsk), zam. Inowrocław Pl. Klasztorny 4. Aresztowany od 20 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶²⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 6 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹⁶²¹

Harenda Michał¹⁶²² s. Walentego i Marianny z d. Mamfiwskiej ur. 12 września 1878 r. w Inowrocławiu, zam. Inowrocław ul. Pakowska 12.¹⁶²³ Aresztowany od 20 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶²⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 6 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

¹⁶¹² AIPN By 686/45 t. 1, s. 131.

¹⁶¹³ AIPN By 686/141 (K. spec. 162/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Bercie Hornung*.

¹⁶¹⁴ AIPN By 686/141, s. 8-9 i 22-23.

¹⁶¹⁵ AIPN By 686/141, s. 35-36.

¹⁶¹⁶ AIPN By 686/141, s. 58-59.

¹⁶¹⁷ AIPN By 686/141, s. 66.

¹⁶¹⁸ AIPN By 686/141, s. 70.

¹⁶¹⁹ AIPN By 686/214 (K. spec. 251/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Pawłowi Klausie*.

¹⁶²⁰ AIPN By 686/214, s. 39-40.

¹⁶²¹ AIPN By 686/214, s. 77-78.

¹⁶²² AIPN By 686/278 (K. spec. 319/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Michałowi Harendzie*.

¹⁶²³ AIPN By 686/278, s. 6-9.

¹⁶²⁴ AIPN By 686/278, s. 35-36.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁶²⁵

Lewandowski Jan¹⁶²⁶ s. Stanisława i Bronisławy z d. Kwiatkowskiej ur. 26 maja 1917 r. w Inowrocławiu, zam. Inowrocław ul. Przypadek 4/2.¹⁶²⁷ Zatrzymany od 19 czerwca 1945 r., aresztowany od 26 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶²⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć ww. kosztami postępowania.¹⁶²⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, wiceprokurator 9 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Jan Lewandowski odbył karę 4 lat pozbawienia wolności i 30 listopada 1949 r. został zwolniony z więzienia w Sztumie.¹⁶³⁰

Luxenberg z d. Blum Margarethe Joanna¹⁶³¹ c. Jakoba i Elisabeth z d. Migul ur. 2 stycznia 1890 r. w Inowrocławiu, zam. Inowrocław.¹⁶³² Aresztowana od 1 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶³³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na kary poszczególne i łączną karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz obciążyć ww. kosztami sądowymi.¹⁶³⁴ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie.¹⁶³⁵ 15 stycznia 1951 r. przebywała w więzieniu karnym w Grudziądzu.¹⁶³⁶ Prokurator Prokuratury Miasta Bydgoszczy w Bydgoszczy, J. Paszkiewicz 27 października 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. IV Karny w Toruniu, iż Margarethe Joanna Luxenberg została 19 maja

---

¹⁶²⁵ AIPN By 686/278, s. 60-61.

¹⁶²⁶ AIPN By 686/371 (K. spec. 427/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Lewandowskiemu*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 40.

¹⁶²⁷ AIPN By 686/371, s. 13-14 i 32-33.

¹⁶²⁸ AIPN By 686/371, s. 39-40.

¹⁶²⁹ AIPN By 686/371, s. 113-116.

¹⁶³⁰ AIPN By 686/371, s. 137.

¹⁶³¹ AIPN By 686/391 (K. spec. 449/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Margarethe Luxenberg*.

¹⁶³² AIPN By 686/391, s. 2 i 91.

¹⁶³³ AIPN By 686/391, s. 29-31.

¹⁶³⁴ AIPN By 686/391, s. 53-56.

¹⁶³⁵ AIPN By 686/391, s. 63.

¹⁶³⁶ AIPN By 686/391, s. 81-82.

1952 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z odbycia reszty kary. Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 31 października 1951 r. Prokurator uważał karę za odbytą.¹⁶³⁷

Sobczak Kazimierz¹⁶³⁸ s. Kacpra i Cecylii z d. Olszewskiej ur. 13 lutego 1926 r. w Gorzanach pow. inowrocławski, zam. Mątwy ul. Poznańska 298 pow. inowrocławski. Był sztabowym (przełożonym izby) oddziału męskiego w Obozie Pracy w Inowrocławiu.¹⁶³⁹ Aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁴⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.¹⁶⁴¹ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Koronowie.¹⁶⁴² Naczelnik więzienia w Sztumie 17 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż ww., po odbyciu przeszło połowy kary, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁶⁴³ Prokurator Prokuratury Miasta Bydgoszczy w Bydgoszczy, J. Paszkiewicz 27 października 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. IV Karny w Toruniu, iż Kazimierz Sobczak został 17 maja 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności. Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 31 października 1951 r. Prokurator uważał karę za odbytą.¹⁶⁴⁴

Manthej Robert¹⁶⁴⁵ s. Gustawa i Pauliny z d. Klumb ur. 11 listopada 1897 r. w Strzelnie pow. mogileński, zam. Inowrocław ul. Św. Ducha 39. Był członkiem SS i SA w Inowrocławiu.¹⁶⁴⁶ Aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁴⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 1 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - poszczególnie i łącznie - na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww.

---

¹⁶³⁷ AIPN By 686/391, s. 115.

¹⁶³⁸ AIPN By 686/398 (K. spec. 456/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Kazimierzowi Sobczakowi*.

¹⁶³⁹ AIPN By 686/398, s. 13-14 i 31-32.

¹⁶⁴⁰ AIPN By 686/398, s. 61-63.

¹⁶⁴¹ AIPN By 686/398, s. 94-98.

¹⁶⁴² AIPN By 686/398, s. 106.

¹⁶⁴³ AIPN By 686/398, s. 190-191.

¹⁶⁴⁴ AIPN By 686/398, s. 188.

¹⁶⁴⁵ AIPN By 686/399 (K. spec. 457/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Robertowi Manthejowi*.

¹⁶⁴⁶ AIPN By 686/399, s. 7-8 i 27.

¹⁶⁴⁷ AIPN By 686/399, s. 66-68.

praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.¹⁶⁴⁸ 20 lutego 1947 r. przebywał w więzieniu w Koronowie¹⁶⁴⁹ i nadal tamże 26 stycznia 1950 r.¹⁶⁵⁰

Robacki Edward¹⁶⁵¹ s. Stefana i Marii z d. Januszek ur. 9 września 1919 r. w Wójcinie pow. mogileński, zam. Zagórze-Wybudowanie pow. szczeciński.¹⁶⁵² Był kalifaktorem w więzieniu w Inowrocławiu. Aresztowany od 4 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁵³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 16 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁶⁵⁴

Palczyński Klemens¹⁶⁵⁵ s. Wojciecha i Ewy z d. Tierfass ur. 28 kwietnia 1905 r. w Wolfsbruch pow. flatowski (Niemcy), zam. Inowrocław ul. Cegielna 1.¹⁶⁵⁶ Zatrzymany od 19 lutego 1945 r., aresztowany od 17 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁵⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 23 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁶⁵⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 26 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Klemensa Palczyńskiego.¹⁶⁵⁹ Naczelnik więzienia karnego w Inowrocławiu 4 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia, zatrzymanego przez PUBP w Inowrocławiu od 19 lutego 1945 r. Wg opinii lekarza więziennego, w stosunku do Klemensa Palczyńskiego 4 maja 1946 r. wykonano wyrok śmierci przez powieszenie w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁶⁰

---

¹⁶⁴⁸ AIPN By 686/399, s. 101-104.

¹⁶⁴⁹ AIPN By 686/399, s. 132-133.

¹⁶⁵⁰ AIPN By 686/399, s. 134-135.

¹⁶⁵¹ AIPN By 686/435 (K. spec. 497/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Edwardowi Robackiemu*.

¹⁶⁵² AIPN By 686/435, s. 14-15, 27 i 103.

¹⁶⁵³ AIPN By 686/435, s. 48-49.

¹⁶⁵⁴ AIPN By 686/435, s. 99-100.

¹⁶⁵⁵ AIPN By 686/476 (K. spec. 541/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Klemensowi Palczyńskiemu*.

¹⁶⁵⁶ AIPN By 686/476, s. 5-6.

¹⁶⁵⁷ AIPN By 686/476, s. 30-31 i 72-73.

¹⁶⁵⁸ AIPN By 686/476, s. 63-67.

¹⁶⁵⁹ AIPN By 686/476, s. 74.

¹⁶⁶⁰ AIPN By 686/476, s. 72-73.

Endel z d. Weiss Erna¹⁶⁶¹ c. Juliusza i Laury z d. Schott ur. 30 września 1911 r. w Murzynku pow. inowrocławski, zam. Murzynko pow. inowrocławski.¹⁶⁶² Zatrzymana od 13 marca 1945 r., aresztowana od 13 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁶³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych jej czynów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁶⁶⁴ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 10 października 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia wysłana z tamtejszego więzienia do Obozu Pracy w Potulicach.¹⁶⁶⁵

Jendrycki Adolf¹⁶⁶⁶ s. Fryderyka i Amandy z d. Pape ur. 17 czerwca 1898 r. w Kielcach, zam. Inowrocław ul. Młyńska 50. Był członkiem DAF w Inowrocławiu.¹⁶⁶⁷ Aresztowany od 5 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁶⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 23 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁶⁶⁹ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 2 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został 29 marca 1946 r. zrehabilitowany przed Sądem Grodzkim w Inowrocławiu i - na podstawie nakazu zwolnienia SSK w Toruniu z 23 lutego 1946 r. - został 4 kwietnia 1946 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁶⁷⁰

Gryniewicz z d. Bohdanowicz Józefa¹⁶⁷¹ c. Stanisława i Heleny z d. Eismont ur. 1 listopada 1874 r. w Karasiowszczyźnie pow. grodzieński (Białoruś), zam. Inowrocław ul. Św. Wojciecha 54.¹⁶⁷² Aresztowana od 24 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁷³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 18 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁶⁷⁴

---

¹⁶⁶¹ AIPN By 686/514 (K. spec. 593/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ernie Endel*.

¹⁶⁶² AIPN By 686/514, s. 8-9.

¹⁶⁶³ AIPN By 686/514, s. 33-34.

¹⁶⁶⁴ AIPN By 686/514, s. 72-73.

¹⁶⁶⁵ AIPN By 686/514, s. 84.

¹⁶⁶⁶ AIPN By 686/515 (K. spec. 594/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Adolfowi Jendryckiemu*.

¹⁶⁶⁷ AIPN By 686/515, s. 28-31.

¹⁶⁶⁸ AIPN By 686/515, s. 46-47.

¹⁶⁶⁹ AIPN By 686/515, s. 93-94.

¹⁶⁷⁰ AIPN By 686/515, s. 99.

¹⁶⁷¹ AIPN By 686/608 (K. spec. 27/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Józefie Gryniewicz*.

¹⁶⁷² AIPN By 686/608, s. 8-9.

¹⁶⁷³ AIPN By 686/608, s. 34-35.

¹⁶⁷⁴ AIPN By 686/608, s. 65-66.

Setny Erich¹⁶⁷⁵ s. Stefana i Anny z d. Gebauer ur. 16 października 1901 r. w Międzychodzie, zam. Inowrocław ul. Św. Ducha 99. Był członkiem NSDAP, Selbstschutz i SS w Inowrocławiu.¹⁶⁷⁶ Aresztowany od 24 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁷⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 20 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia, zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.¹⁶⁷⁸ 5 kwietnia 1949 r. przebywał w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie.¹⁶⁷⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, wiceprokurator 8 czerwca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Erich Setny odbył karę 3 lat pozbawienia wolności i 20 maja 1949 r. został zwolniony z Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie.¹⁶⁸⁰

Schilling z d. Chrzaszczak Małgorzata¹⁶⁸¹ c. Ewalda i Marty z d. Oesler ur. 3 listopada 1919 r. w Zawiszynie pow. inowrocławski, zam. Lisewo Kościelne pow. inowrocławski.¹⁶⁸² Aresztowana od 17 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁸³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 17 maja 1946 r. na mocy art. 4 oraz art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁶⁸⁴

Thurnhofer Gerhard¹⁶⁸⁵ s. Józefa i Anny z d. Schmidt ur. 4 marca 1911 r. w Inowrocławiu, zam. Inowrocław ul. Wałowa 13.¹⁶⁸⁶ Aresztowany od 24 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁸⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego

---

¹⁶⁷⁵ AIPN By 686/717 (K. spec. 166/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Erichowi Setnemu*.

¹⁶⁷⁶ AIPN By 686/717, s. 6, 8-10 i 26-27.

¹⁶⁷⁷ AIPN By 686/717, s. 26-27.

¹⁶⁷⁸ AIPN By 686/717, s. 45-49.

¹⁶⁷⁹ AIPN By 686/717, s. 53-54.

¹⁶⁸⁰ AIPN By 686/717, s. 59.

¹⁶⁸¹ AIPN By 686/725 (K. spec. 177/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Małgorzacie Schilling*.

¹⁶⁸² AIPN By 686/725, s. 3-4.

¹⁶⁸³ AIPN By 686/725, s. 55-57.

¹⁶⁸⁴ AIPN By 686/725, s. 74-75.

¹⁶⁸⁵ AIPN By 686/756 t. 2 (K. spec. 221/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gerhardowi Thurnhoferowi*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 41.

¹⁶⁸⁶ AIPN By 686/756 t. 2, s. 6-9.

¹⁶⁸⁷ AIPN By 686/756 t. 2, s. 43-44.

aresztowania od 24 września 1945 r. do 17 maja 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.¹⁶⁸⁸ Od 13 czerwca 1946 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.¹⁶⁸⁹ Prokurator Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, J. Karls 1 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Gerhard Thurnhofer odbył 24 września 1948 r. karę 3 lat pozbawienia wolności i został zwolniony z więzienia w Sztumie.¹⁶⁹⁰

Belke Herta (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

---

¹⁶⁸⁸ AIPN By 686/756 t. 2, s. 74-76.

¹⁶⁸⁹ AIPN By 686/756 t. 2, s. 78.

¹⁶⁹⁰ AIPN By 686/756 t. 2, s. 111.

6. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego inowrocławskiego.

Inowrocław powiat wiejski (Landkreis Hohensalza)

Mierzejewski Stanisław¹⁶⁹¹ s. Wincentego i Heleny ur. 20 września 1919 r. w Choromanach pow. ostrolęcki, zam. Gniewkowo pow. inowrocławski. Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁹² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 358 kpk postanowił uniewinnić ww. od przypisywanego mu zarzutu, na koszt Skarbu Państwa.¹⁶⁹³

Balon Stefan¹⁶⁹⁴ s. Władysława i Stefanii z d. Bukowskiej ur. 2 września 1917 r. we Wróblewie pow. szamotulski, zam. Inowrocław ul. Toruńska 1. Był urzędnikiem w majątku w Kołudzie Wielkiej w pow. inowrocławskim.¹⁶⁹⁵ Aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁶⁹⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁶⁹⁷ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Koronowie.¹⁶⁹⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Bydgoszczy 11 września 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż

---

¹⁶⁹¹ AIPN By 686/9 (K. spec. 9/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stanisławowi Mierzejewskiemu*.

¹⁶⁹² AIPN By 686/9, s. 23.

¹⁶⁹³ AIPN By 686/9, s. 39-45.

¹⁶⁹⁴ AIPN By 686/21 (K. spec. 21/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stefanowi Balonowi*.

¹⁶⁹⁵ AIPN By 686/21, s. 21+v.

¹⁶⁹⁶ AIPN By 686/21, s. 103+v.

¹⁶⁹⁷ AIPN By 686/21, s. 176+v.

¹⁶⁹⁸ AIPN By 686/21, s. 180.

Stefan Balon odbył 30 lipca 1948 r. karę 3 lat pozbawienia wolności i został zwolniony z więzienia w Koronowie.¹⁶⁹⁹

Fagin Gustaw¹⁷⁰⁰ s. Wilhelma i Henriety z d. Gertz ur. 28 kwietnia 1874 r. w Koziborze pow. toruński, zam. Gniewkowo ul. Kilińskiego 28 pow. inowrocławski.¹⁷⁰¹ Zatrzymany od 21 kwietnia 1945 r., aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁰² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁷⁰³ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Koronowie.¹⁷⁰⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Toruniu 5 sierpnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Gustaw Fagin odbył karę 5 lat więzienia od 30 lipca 1945 r. do 30 lipca 1950 r.¹⁷⁰⁵

Róžański Jan¹⁷⁰⁶ s. Ignacego i Katarzyny z d. Kolm ur. 1 grudnia 1914 r. w Słaboszewie pow. mogileński, zam. Nowa Wieś Wielka pow. inowrocławski.¹⁷⁰⁷ Aresztowany od 17 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁰⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 29 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁷⁰⁹ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Koronowie.¹⁷¹⁰ Prokurator Prokuratury Miasta Bydgoszczy w Bydgoszczy, J. Paszkiewicz 18 lutego 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż ww. został warunkowo przedterminowo zwolniony z więzienia w Koronowie.¹⁷¹¹ Prokurator Prokuratury Miasta Bydgoszczy w Bydgoszczy, J. Paszkiewicz 27 października 1956 r. zawiadomił Sąd

---

¹⁶⁹⁹ AIPN By 686/21, s. 194.

¹⁷⁰⁰ AIPN By 686/26 (K. spec. 26/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gustawowi Faginowi*.

¹⁷⁰¹ AIPN By 686/26, s. 8-9 i 17+v.

¹⁷⁰² AIPN By 686/26, s. 24-25.

¹⁷⁰³ AIPN By 686/26, s. 38-39.

¹⁷⁰⁴ AIPN By 686/26, s. 45.

¹⁷⁰⁵ AIPN By 686/26, s. 48.

¹⁷⁰⁶ AIPN By 686/89 t. 1-2 (K. spec. 101/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Róžańskiemu*.

¹⁷⁰⁷ AIPN By 686/89 t. 1, s. 19-20.

¹⁷⁰⁸ AIPN By 686/89 t. 1, s. 42-43.

¹⁷⁰⁹ AIPN By 686/89 t. 1, s. 68-69.

¹⁷¹⁰ AIPN By 686/89 t. 1, s. 78.

¹⁷¹¹ AIPN By 686/89 t. 1, s. 183.

Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Jan Różański został 4 marca 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat więzienia. Na zasadzie art. 10 ustawy z dnia 31 października 1951 r. Prokurator uważał karę za odbytą.¹⁷¹²

Zytur Grzegorz¹⁷¹³ s. Jana i Rozalii z d. Rehbein ur. 23 sierpnia 1886 r. w Krajence pow. złotowski, zam. Kruszwica ul. Rynek 16 pow. inowrocławski. Był członkiem SA, Volkssturm i Kierownikiem Urzędu Mieszkaniowego w Kruszwicy w pow. inowrocławskim.¹⁷¹⁴ Zatrzymany od 2 czerwca 1945 r., aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷¹⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 6 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci i na karę 10 lat więzienia, [wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci], utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁷¹⁶ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 18 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Grzegorza Zytura.¹⁷¹⁷ P. o. Prokuratora rej. W. Prokuratury SSK w Toruniu 18 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż kara śmierci w stosunku do Grzegorza Zytura została wykonana 22 stycznia 1946 r. w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷¹⁸

Dingler Otto¹⁷¹⁹ s. Karola i Jadwigi Dey ur. 5 czerwca 1912 r. w Murzynie pow. inowrocławski, zam. Murzynno pow. inowrocławski.¹⁷²⁰ Był „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Kleparach i w Murzynie w pow. inowrocławskim.¹⁷²¹ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷²² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 6 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b i c Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - poszczególne i łącznie na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz uniewinnić

---

¹⁷¹² AIPN By 686/89 t. 1, s. 182.

¹⁷¹³ AIPN By 686/142 (K. spec. 167/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Grzegorzowi Zyturowi*.

¹⁷¹⁴ AIPN By 686/142, s. 8-9 i 58-59.

¹⁷¹⁵ AIPN By 686/142, s. 58-59.

¹⁷¹⁶ AIPN By 686/142, s. 96-98.

¹⁷¹⁷ AIPN By 686/142, s. 108.

¹⁷¹⁸ AIPN By 686/142, s. 114.

¹⁷¹⁹ AIPN By 686/174 (K. spec. 207/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ottonowi Dinglerowi*.

¹⁷²⁰ AIPN Po 686/174, s. 8-9.

¹⁷²¹ AIPN Po 686/174, s. 27-32.

¹⁷²² AIPN Po 686/174, s. 88-89.

ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.¹⁷²³ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ottona Dinglera.¹⁷²⁴ P. o. Wiceprokuratora rej. W. Prokuratury SSK w Toruniu 18 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż kara śmierci w stosunku do Ottona Dinglera została wykonana 22 stycznia 1946 r. w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷²⁵

Orwat Alfred¹⁷²⁶ s. Stanisława i Elżbiety z d. Liedke ur. 7 lipca 1907 r. w Tassdorf pow. niederbarminski (Niemcy), zam. Jezierce pow. bydgoski.¹⁷²⁷ Był członkiem Wehrmannschaft, wchodzącej w skład SA w pow. inowrocławskim. Aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹⁷²⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 9 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁷²⁹ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfreda Orwata, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.¹⁷³⁰ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 2 marca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 27 lutego 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia karnego w Koronowie.¹⁷³¹ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 9 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Alfred Orwat został 25 lutego 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Koronowie.¹⁷³²

Sobkiewicz Leonard¹⁷³³ s. Józefa i Marianny z d. Skwarek ur. 28 grudnia 1909 r. w Henrykowie pow. brzeziński, zam. Bydgoszcz ul. Toruńska 144.¹⁷³⁴ Aresztowany od 21 lipca

---

¹⁷²³ AIPN Po 686/174, s. 129-130.

¹⁷²⁴ AIPN Po 686/174, s. 138.

¹⁷²⁵ AIPN Po 686/174, s. 141.

¹⁷²⁶ AIPN By 686/185 (K. spec. 221/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Alfredowi Orwatowi i Leonardowi Sobkiewiczowi*.

¹⁷²⁷ AIPN By 686/185, s. 9-10.

¹⁷²⁸ AIPN By 686/185, s. 102-103.

¹⁷²⁹ AIPN By 686/185, s. 137-138.

¹⁷³⁰ AIPN By 686/185, s. 150.

¹⁷³¹ AIPN By 686/185, s. 153.

¹⁷³² AIPN By 686/185, s. 182.

¹⁷³³ AIPN By 686/185 (K. spec. 221/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Alfredowi Orwatowi i Leonardowi Sobkiewiczowi*.

¹⁷³⁴ AIPN By 686/185, s. 67-72.

1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹⁷³⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 9 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁷³⁶

Górski Stefan¹⁷³⁷ s. Karola i Rozalii z d. Przybyszewskiej ur. 17 sierpnia 1902 r. w Ostrowsu pow. nieszawski, zam. Wójtostwo 5 k. Gniewkowa pow. inowrocławski.¹⁷³⁸ Aresztowany od 2 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷³⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 23 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁷⁴⁰

Krokos Władysław¹⁷⁴¹ s. Wojciecha i Józefy z d. Lewandowskiej ur. 8 listopada 1895 r. w Witowach pow. inowrocławski, zam. Maszynice pow. inowrocławski.¹⁷⁴² Aresztowany od 16 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁴³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹⁷⁴⁴

Kasper Bruno¹⁷⁴⁵ s. Wojciecha i Anny z d. Erpenstein ur. 17 kwietnia 1899 r. w Szankowie, zam. Dybów pow. toruński.¹⁷⁴⁶ Był członkiem NSDAP i SA w Cierpiszewie w pow. inowrocławskim.¹⁷⁴⁷ Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Toruniu.¹⁷⁴⁸ SSK w Toruniu 28 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci i na karę 15 lat więzienia, wobec zbiegu tych przestępstw - na mocy art. 31 kk - skazać ww. na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw

---

¹⁷³⁵ AIPN By 686/185, s. 102-103.

¹⁷³⁶ AIPN By 686/185, s. 137-138.

¹⁷³⁷ AIPN By 686/264 (K. spec. 305/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stefanowi Górskiemu*.

¹⁷³⁸ AIPN By 686/264, s. 27-28 i 44-45.

¹⁷³⁹ AIPN By 686/264, s. 69-70.

¹⁷⁴⁰ AIPN By 686/264, s. 188-189.

¹⁷⁴¹ AIPN By 686/364 (K. spec. 419/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Władysławowi Krokosowi*.

¹⁷⁴² AIPN By 686/364, s. 12-13.

¹⁷⁴³ AIPN By 686/364, s. 70-72.

¹⁷⁴⁴ AIPN By 686/364, s. 115-116.

¹⁷⁴⁵ AIPN By 686/387 (K. spec. 445/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Brunonowi Kasperowi*.

¹⁷⁴⁶ AIPN By 686/387, s. 4-5, prawdopodobnie Szanków jest zniekształconym zapisem, a w rzeczywistości chodzi o Szynkówko w pow. brodnickim.

¹⁷⁴⁷ AIPN By 686/387, s. 55-57 i 90-92.

¹⁷⁴⁸ AIPN By 686/387, s. 55-57.

honorowych na zawsze oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁷⁴⁹ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 12 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Brunona Kaspera.¹⁷⁵⁰

Stiller Józef¹⁷⁵¹ s. Augusta i Agnieszki z d. Marówki ur. 13 grudnia 1882 r. w Szczyglicach (Bismarckhöhe) pow. głogowski, zam. Niechłonin pow. obornicki. Był członkiem SA w pow. inowrocławskim.¹⁷⁵² Zatrzymany od 2 lipca 1945 r., aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a oraz 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁷⁵³ W/z Naczelnika więzienia karnego w Inowrocławiu 11 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu o śmierci Józefa Stillera. Wg opinii lekarza więziennego dr. Czesława Zagórskiego ww. zmarł 11 stycznia 1946 r. w więzieniu w Inowrocławiu wskutek obrzęków i osłabienia mięśnia sercowego. Ww. przebywał w szpitalu więziennym od 13 lipca 1945 r. do 11 stycznia 1946 r.¹⁷⁵⁴ Naczelnik więzienia karnego w Inowrocławiu, Bolesław Pietrewicz 12 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia 11 stycznia 1946 r. w tamtejszym więzieniu.¹⁷⁵⁵ SSK w Toruniu 21 stycznia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 i 581 kpk - postępowanie karne przeciwko Józefowi Stillerowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.¹⁷⁵⁶

Dingler z d. Weiss Klara¹⁷⁵⁷ c. Juliusza i Laury z d. Schoft ur. 10 października 1905 r. w Murzynku pow. inowrocławski, zam. Murzynno pow. inowrocławski.¹⁷⁵⁸ Aresztowana od 21 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁵⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 23 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych,

---

¹⁷⁴⁹ AIPN By 686/387, s. 90-92.

¹⁷⁵⁰ AIPN By 686/387, s. 108.

¹⁷⁵¹ AIPN By 686/390 (K. spec. 448/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Józefowi Stillerowi*.

¹⁷⁵² AIPN By 686/390, s. 8-11 i 53-54.

¹⁷⁵³ AIPN By 686/390, s. 67-69.

¹⁷⁵⁴ AIPN By 686/390, s. 96-97.

¹⁷⁵⁵ AIPN By 686/390, s. 95.

¹⁷⁵⁶ AIPN By 686/390, s. 98-99.

¹⁷⁵⁷ AIPN By 686/470 (K. spec. 534/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Klarze Dingler*.

¹⁷⁵⁸ AIPN By 686/470, s. 4 i 23-24.

¹⁷⁵⁹ AIPN By 686/470, s. 34-35.

konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania.¹⁷⁶⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 18 listopada 1946 r. zakomunikował Prokuraturze SSK w Toruniu, iż ww. została 23 września 1946 r. przetransportowana z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie.¹⁷⁶¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, wiceprokurator 5 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Klara Dingler odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności i została 21 września 1948 r. zwolniona z więzienia w Fordonie.¹⁷⁶²

Piątek z d. Trzmielewska Bronisława¹⁷⁶³ c. Franciszka i Marii z d. Urbańskiej ur. 9 września 1908 r. w Aleksandrowie Kujawskim pow. nieszawski, zam. Chełmiczki pow. inowrocławski.¹⁷⁶⁴ Aresztowana od 1 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁶⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.¹⁷⁶⁶

Bölter Frieda¹⁷⁶⁷ c. Juliusa i Emilii z d. Marquardt ur. 18 stycznia 1899 r. w Radojewicach pow. inowrocławski, zam. Radojewice pow. inowrocławski.¹⁷⁶⁸ Aresztowana od 13 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁶⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 16 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego jej mienia.¹⁷⁷⁰ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Friedy Bölter, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia.¹⁷⁷¹ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 23 września 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie.¹⁷⁷² Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu

---

¹⁷⁶⁰ AIPN By 686/470, s. 57-58.

¹⁷⁶¹ AIPN By 686/470, s. 65.

¹⁷⁶² AIPN By 686/470, s. 66.

¹⁷⁶³ AIPN By 686/516 (K. spec. 595/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Bronisławie Piątek*.

¹⁷⁶⁴ AIPN By 686/516, s. 14-16 i 43.

¹⁷⁶⁵ AIPN By 686/516, s. 66-67.

¹⁷⁶⁶ AIPN By 686/516, s. 87-89.

¹⁷⁶⁷ AIPN By 686/542 (K. spec. 624/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Friedzie Bölter*.

¹⁷⁶⁸ AIPN By 686/542, s. 10-11 i 18-19.

¹⁷⁶⁹ AIPN By 686/542, s. 54-55.

¹⁷⁷⁰ AIPN By 686/542, s. 92-93.

¹⁷⁷¹ AIPN By 686/542, s. 102.

¹⁷⁷² AIPN By 686/542, s. 103.

Bydgoskiego w Bydgoszczy, J. Wiśniewski 14 maja 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Frieda Bölter zmarła 31 marca 1953 r. w szpitalu więziennym w Grudziądzu I.¹⁷⁷³ **Felmet Heinrich**¹⁷⁷⁴ s. Jana i Emilii z d. Ziehlke ur. 31 października 1902 r. w Zapustku pow. nieszawski, zam. Gąski pow. inowrocławski.¹⁷⁷⁵ Był członkiem Selbstschutz i SA w pow. inowrocławskim.¹⁷⁷⁶ Aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁷⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.¹⁷⁷⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 21 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heinricha Felmeta.¹⁷⁷⁹ Naczelnik więzienia karnego w Inowrocławiu 4 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. skazanego. Wg opinii lekarza więziennego, Heinrich Felmet został tego samego dnia powieszony w więzieniu w Inowrocławiu na podstawie wyroku śmierci. Badanie pośmiertne wykazało całkowite ustanie akcji serca i płuc; żrenice małe nie reagowały na światło i dotyk.¹⁷⁸⁰

Grzelak Władysław¹⁷⁸¹ s. Jana i Rozalii z d. Wesołowskiej ur. 12 września 1905 r. w Kruszwicy pow. inowrocławski, zam. Kruszwica ul. Kolejowa 30/4 pow. inowrocławski. Był komendantem obozu (Lagerführer) żydowskiego w Radojewicach w pow. inowrocławskim.¹⁷⁸² Aresztowany od 3 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.¹⁷⁸³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych mu czynów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁷⁸⁴

---

¹⁷⁷³ AIPN By 686/542, s. 109.

¹⁷⁷⁴ AIPN By 686/569 (K. spec. 655/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Heinrichowi Felmetowi*.

¹⁷⁷⁵ AIPN By 686/569, s. 6-9.

¹⁷⁷⁶ AIPN By 686/569, s. 16-17 i 61-62.

¹⁷⁷⁷ AIPN By 686/569, s. 61-62.

¹⁷⁷⁸ AIPN By 686/569, s. 108-112.

¹⁷⁷⁹ AIPN By 686/569, s. 116.

¹⁷⁸⁰ AIPN By 686/569, s. 120-121.

¹⁷⁸¹ AIPN By 686/580 (K. spec. 669/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Władysławowi Grzelakowi*.

¹⁷⁸² AIPN By 686/580, s. 27-28 i 53-57.

¹⁷⁸³ AIPN By 686/580, s. 68-69.

¹⁷⁸⁴ AIPN By 686/580, s. 119-120.

Giering Friedrich¹⁷⁸⁵ s. Friedricha i Ottilie z d. Schäfer ur. 6 grudnia 1882 r. w Wonorzu pow. inowrocławski, zam. Gąski pow. inowrocławski.¹⁷⁸⁶ Był członkiem SA w pow. inowrocławskim.¹⁷⁸⁷ Aresztowany od 7 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁸⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 18 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.¹⁷⁸⁹ Naczelnik więzienia karnego w Sztumie 3 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Friedrich Giering zmarł 3 lipca 1946 r. w szpitalu więziennym w Sztumie wskutek osłabienia serca. W szpitalu więziennym był leczony od 28 czerwca 1946 r. do 3 lipca 1946 r.¹⁷⁹⁰

Westphal z d. Brickmann Emma¹⁷⁹¹ c. Adolfa i Henrietty z d. Hoffmann ur. 13 sierpnia 1889 r. w Januszkowie pow. inowrocławski, zam. Balczewo pow. inowrocławski.¹⁷⁹² Aresztowana od 3 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁹³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych jej czynów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁷⁹⁴

Bisanz Frieda¹⁷⁹⁵ c. Willego i Emmy ur. 24 września 1913 r. w Nowej Wsi Wielkiej pow. inowrocławski, zam. Balczewo pow. inowrocławski.¹⁷⁹⁶ Aresztowana od 3 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁷⁹⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 17 maja 1946 r. na mocy art. 4 w związku z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę

---

¹⁷⁸⁵ AIPN By 686/650 (K. spec. 82/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Friedrichowi Gieringowi*.

¹⁷⁸⁶ AIPN By 686/650, s. 12 i 14-15.

¹⁷⁸⁷ AIPN By 686/650, s. 43.

¹⁷⁸⁸ AIPN By 686/650, s. 67-68.

¹⁷⁸⁹ AIPN By 686/650, s. 89-90.

¹⁷⁹⁰ AIPN By 686/650, s. 93-94.

¹⁷⁹¹ AIPN By 686/704 (K. spec. 151/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emmie Westphal, Friedzie Bisanz i Augustowi Leske*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 39-40.

¹⁷⁹² AIPN By 686/704, s. 27-29.

¹⁷⁹³ AIPN By 686/704, s. 69-70.

¹⁷⁹⁴ AIPN By 686/704, s. 107-109.

¹⁷⁹⁵ AIPN By 686/704 (K. spec. 151/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emmie Westphal, Friedzie Bisanz i Augustowi Leske*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 39-40.

¹⁷⁹⁶ AIPN By 686/704, s. 32-33.

¹⁷⁹⁷ AIPN By 686/704, s. 69-70.

śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego jej mienia.¹⁷⁹⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Friedy Bisanz, zamieniając jej karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.¹⁷⁹⁹ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 23 września 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie.¹⁸⁰⁰ 22 września 1954 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.¹⁸⁰¹ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP, B. Kowalewska 24 sierpnia 1955 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Rada Państwa - decyzją z 18 sierpnia 1955 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Friedy Bisanz, łagodząc jej karę dożywotniego więzienia do kary 10 lat więzienia, licząc jej początek od 28 sierpnia 1945 r. oraz łagodząc jej karę dodatkową utraty praw na zawsze do kary utraty tych praw na 5 lat.¹⁸⁰² W/z Prokuratora Prokuratury Miasta Bydgoszczy w Bydgoszczy, J. Paszkiewicz 26 lipca 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Frieda Bisanz została 6 września 1955 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu I i deportowana do NRD.¹⁸⁰³

Leske August¹⁸⁰⁴ s. Karola i Emilii ur. 25 listopada 1878 r. w Czyściwicach pow. kaliski, zam. Balczewo pow. inowrocławski.¹⁸⁰⁵ Aresztowany od 3 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁸⁰⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych mu czynów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁰⁷ Kierownik Działu Administracyjnego Centralnego Obozu Pracy w Potulicach, sierż. A. Śpiewak 30 września 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż internowany August Leske zmarł 21 września 1946 r. w tamtejszym Obozie Pracy.¹⁸⁰⁸

---

¹⁷⁹⁸ AIPN By 686/704, s. 107-109.

¹⁷⁹⁹ AIPN By 686/704, s. 121.

¹⁸⁰⁰ AIPN By 686/704, s. 124.

¹⁸⁰¹ AIPN By 686/704, s. 143-144.

¹⁸⁰² AIPN By 686/704, s. 152-153.

¹⁸⁰³ AIPN By 686/704, s. 156.

¹⁸⁰⁴ AIPN By 686/704 (K. spec. 151/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emmie Westphal, Friedzie Bisanz i Augustowi Leske*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 39-40.

¹⁸⁰⁵ AIPN By 686/704, s. 36-37.

¹⁸⁰⁶ AIPN By 686/704, s. 69-70.

¹⁸⁰⁷ AIPN By 686/704, s. 107-109.

¹⁸⁰⁸ AIPN By 686/704, s. 126.

Krüger Ewald¹⁸⁰⁹ s. Gustawa i Amalii z d. Jeszke ur. 15 stycznia 1895 r. w Mamliczu pow. szubiński, zam. Gąski pow. inowrocławski. Był członkiem SA (SA-Rottenführer) w pow. inowrocławskim.¹⁸¹⁰ Aresztowany od 31 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁸¹¹ Naczelnik więzienia karnego w Inowrocławiu 9 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. więzień zmarł 8 marca 1946 r. w tamtejszym więzieniu.¹⁸¹² Wg opinii lekarza więziennego, Ewald Krüger zmarł 8 marca 1946 r. wskutek osłabienia serca (adynamia cordis).¹⁸¹³ SSK w Toruniu 29 lipca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Ewaldowi Krügerowi wskutek jego śmierci.¹⁸¹⁴

Walter Wilhelm¹⁸¹⁵ s. Henryka i Wilhelminy z d. Kohl ur. 9 lutego 1905 r. w Gąskach pow. inowrocławski, zam. Gąski pow. inowrocławski. Był członkiem SS i „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Gąskach w pow. inowrocławskim.¹⁸¹⁶ Aresztowany od 31 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁸¹⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 18 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego jego mienia.¹⁸¹⁸ 12 lutego 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie¹⁸¹⁹ i nadal tamże 22 września 1948 r.¹⁸²⁰ SN Izba Karna w Warszawie 5 lutego 1954 r. po rozpoznaniu sprawy Wilhelma Waltera z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Prokuratora Generalnego PRL od wyroku SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu z 18 maja 1946 r. postanowił - na podstawie art. 375, 384 p. 2, 388 §1, 394-396, 400, 459 kpk i art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w ten sposób, że za czyny inkryminowane skazał ww. na karę 9 lat więzienia, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 31 października

---

¹⁸⁰⁹ AIPN By 686/718 (K. spec. 167/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ewaldowi Krügerowi*.

¹⁸¹⁰ AIPN By 686/718, s. 11-12.

¹⁸¹¹ AIPN By 686/718, s. 17-18.

¹⁸¹² AIPN By 686/718, s. 22.

¹⁸¹³ AIPN By 686/718, s. 23-24 i 33.

¹⁸¹⁴ AIPN By 686/718, s. 37-38.

¹⁸¹⁵ AIPN By 686/742 (K. spec. 202/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wilhelmmowi Walterowi*.

¹⁸¹⁶ AIPN By 686/742, s. 8-14.

¹⁸¹⁷ AIPN By 686/742, s. 39-40.

¹⁸¹⁸ AIPN By 686/742, s. 67-68.

¹⁸¹⁹ AIPN By 686/742, s. 89.

¹⁸²⁰ AIPN By 686/742, s. 97.

1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, nie orzekł przepadku mienia i zwolnił go od kosztów postępowania spowodowanych rewizją nadzwyczajną. W uzasadnieniu takiego orzeczenia SN podał niewspółmierność kary do stopnia szkodliwości społecznej przypisanych mu czynów.¹⁸²¹

Bohlmann Erwin¹⁸²² s. NN i Anny Bohlmann ur. 1 lipca 1917 r. w Niszczewicach pow. inowrocławski, zam. Lachmierowice pow. inowrocławski. Był członkiem SA w pow. inowrocławskim. Aresztowany od 17 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁸²³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 7 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.¹⁸²⁴ 10 października 1947 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.¹⁸²⁵ Sąd Okręgowy Wydz. IV Karny w Bydgoszczy 4 marca 1948 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił wyjaśnić - w trybie art. 555 §1 kpk - że orzeczona w stosunku do Erwina Bohlmanna kara nie ulegała wykonaniu w części dotyczącej, uznanej ww. wyrokiem za przestępstwo, przynależności skazanego do SA. Wobec tego wyszczególniona w ww. wyroku kara łączna 4 lat więzienia ulegała wykonaniu tylko w rozmiarze równającym się karze wymierzonej za pozostałe przestępstwo tj. karze 3 lat więzienia. Kary dodatkowe nie ulegały zmianie. Przynależność do SA, szczególnie wobec wstecznej mocy art. 9 ww. Dekretu, nie była przewidziana jako czyn karalny. Dlatego - zgodnie z art. 2 §2 kk - kara za ten czyn już wymierzona ale jeszcze całkowicie lub częściowo nie wykonana, nie ulegała wykonaniu, jako odnosząca się do czynu nie będącego przestępstwem.¹⁸²⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, wiceprokurator 20 czerwca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Erwin Bohlmann odbył 7 czerwca 1949 r. karę 3 lat pozbawienia wolności i został zwolniony z więzienia w Sztumie.¹⁸²⁷

---

¹⁸²¹ AIPN By 686/742, s. 95-96.

¹⁸²² AIPN By 686/787 (K. spec. 273/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Erwinowi Bohlmannowi*.

¹⁸²³ AIPN By 686/787, s. 61-62.

¹⁸²⁴ AIPN By 686/787, s. 85-86.

¹⁸²⁵ AIPN By 686/787, s. 96A.

¹⁸²⁶ AIPN By 686/787, s. 102-103.

¹⁸²⁷ AIPN By 686/787, s. 104.

Fege Hermann¹⁸²⁸ s. Heinricha i Karoliny z d. Gerth ur. 16 lutego 1885 r. w Zajezierzu pow. inowrocławski, zam. Szpital pow. inowrocławski. Był członkiem SA w pow. inowrocławskim.¹⁸²⁹ Aresztowany od 21 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Grudziądzu.¹⁸³⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Grudziądzu 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁸³¹

Manthey Franciszek¹⁸³² s. Juliusza i Józefy z d. Małkowskiej ur. 29 listopada 1903 r. w Bielawach pow. szubiński, zam. Kaczkowo pow. inowrocławski.¹⁸³³ Był członkiem SA w pow. inowrocławskim.¹⁸³⁴ Aresztowany od 7 lutego 1946 r. i osadzony w Obozie Pracy w Łegnowie.¹⁸³⁵ Naczelnik Centralnego Obozu Pracy w Potulicach, por. Marian Kwiatek-Kwieciński 9 października 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż Franciszek Manthey został tego samego dnia wysłany do więzienia w Bydgoszczy.¹⁸³⁶ Naczelnik więzienia w Bydgoszczy 10 października 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.¹⁸³⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 14 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 lutego 1946 r. do 14 października 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.¹⁸³⁸

Bölter Otto¹⁸³⁹ s. Friedricha i Wilhelminy z d. Gerth ur. 14 grudnia 1890 r. w Godziembie pow. inowrocławski, zam. Radojewice pow. inowrocławski. Był członkiem SA w pow. inowrocławskim.¹⁸⁴⁰ Aresztowany od 27 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁸⁴¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 19 lipca 1946 r. na

---

¹⁸²⁸ AIPN By 686/928 (K. spec. 463/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Hermannowi Fege*.

¹⁸²⁹ AIPN By 686/928, s. 2-3.

¹⁸³⁰ AIPN By 686/928, s. 7-8.

¹⁸³¹ AIPN By 686/928, s. 24-25.

¹⁸³² AIPN By 686/937 t. 1-2 (K. spec. 478/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Franciszkowi Mantheyowi*.

¹⁸³³ AIPN By 686/937 t. 1, s. 20.

¹⁸³⁴ AIPN By 686/937 t. 2, s. 2-3 i 7-8.

¹⁸³⁵ AIPN By 686/937 t. 2, s. 7-8.

¹⁸³⁶ AIPN By 686/937 t. 2, s. 28.

¹⁸³⁷ AIPN By 686/937 t. 2, s. 14.

¹⁸³⁸ AIPN By 686/937 t. 2, s. 21-22.

¹⁸³⁹ AIPN By 686/972 (K. spec. 535/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ottonowi Bölterowi*.

¹⁸⁴⁰ AIPN By 686/972, s. 2-3.

¹⁸⁴¹ AIPN By 686/972, s. 7-9.

mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁴²

Schmidt Amelia¹⁸⁴³ c. Emanuela i Anny z d. Grysz ur. 20 lutego 1910 r. w Radojewicach pow. inowrocławski, zam. Mierzwin pow. inowrocławski.¹⁸⁴⁴ Aresztowana od 12 marca 1946 r. i osadzona w więzieniu w Inowrocławiu.¹⁸⁴⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz poniesienie przez nią kosztów postępowania w sprawie.¹⁸⁴⁶ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 23 września 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie.¹⁸⁴⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, wiceprokurator 26 marca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Amelia Schmidt odbyła 12 marca 1949 r. karę 3 lat pozbawienia wolności i została zwolniona z więzienia w Fordonie.¹⁸⁴⁸

Mahlke Martin¹⁸⁴⁹ s. Johanna i Mathilde z d. Karkow ur. 30 grudnia 1888 r. w Nadarzycach (Rederitz) pow. złotowski, zam. Tupadły pow. inowrocławski. Był członkiem NSDAP i sołtysem w Tupadłach w pow. inowrocławskim.¹⁸⁵⁰ Aresztowany od 9 kwietnia 1946 r. i osadzony w Obozie Pracy w Potulicach.¹⁸⁵¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Nakle n. Notecią 7 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 kwietnia 1946 r. do 7 września 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania w sprawie.¹⁸⁵² Od 14 czerwca 1947 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.¹⁸⁵³

---

¹⁸⁴² AIPN By 686/972, s. 25-26.

¹⁸⁴³ AIPN By 686/1039 (K. spec. 650/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Amelii Schmidt*.

¹⁸⁴⁴ AIPN By 686/1039, s. 21-24.

¹⁸⁴⁵ AIPN By 686/1039, s. 38-39.

¹⁸⁴⁶ AIPN By 686/1039, s. 62-63.

¹⁸⁴⁷ AIPN By 686/1039, s. 68.

¹⁸⁴⁸ AIPN By 686/1039, s. 81.

¹⁸⁴⁹ AIPN By 686/1050 (K. spec. 684/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Martinowi Mahlke*.

¹⁸⁵⁰ AIPN By 686/1050, s. 2-3.

¹⁸⁵¹ AIPN By 686/1050, s. 7-8.

¹⁸⁵² AIPN By 686/1050, s. 33-34.

¹⁸⁵³ AIPN By 686/1050, s. 44.

7. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kolskiego.

Koło (Wartbrücken)

Zimmer Edmund¹⁸⁵⁴ s. Gottlieba i Emilii ur. 29 grudnia 1903 r. w Mieczysławowie pow. włocławski, zam. Śmielnik pow. włocławski.¹⁸⁵⁵ Był członkiem SA w pow. kolskim. Aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁸⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 25 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 ww. Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze i konfiskatę całego jego mienia oraz na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat i konfiskatę całego jego mienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31 kk – karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia.¹⁸⁵⁷ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edmunda Zimmera.¹⁸⁵⁸

Milas Ludwik¹⁸⁵⁹ s. Juliusza i Olgi z d. Kakoschke ur. 30 sierpnia 1894 r. w Marianowie pow. koniński, zam. Kaźmierowo pow. kolski.¹⁸⁶⁰ Zatrzymany od 11 maja 1945 r., aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁸⁶¹ SSK w Poznaniu na sesji

---

¹⁸⁵⁴ AIPN Po 791/127 (K. spec. 155/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Zimmerowi*.

¹⁸⁵⁵ AIPN Po 791/127, s. 5.

¹⁸⁵⁶ AIPN Po 791/127, s. 11+v.

¹⁸⁵⁷ AIPN Po 791/127, s. 41-43.

¹⁸⁵⁸ AIPN Po 791/127, s. 50.

¹⁸⁵⁹ AIPN Po 791/161 (K. spec. 209/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Milasowi*.

¹⁸⁶⁰ AIPN Po 791/161, s. 3.

¹⁸⁶¹ AIPN Po 791/161, s. 13+v. i 57-58.

wyjazdowej w Kole 25 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁶² P. o. Naczelnika więzienia w Kole, Jerzy Derliński 25 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i przekazany do Obozu Pracy dla Niemców we Wrzący Wielkiej.¹⁸⁶³

Wawrzyniak z d. Tęgosz Weronika¹⁸⁶⁴ c. Antoniego i Marianny z d. Łopaty ur. 27 października 1901 r. w Gąsiorowie pow. kolski, zam. Trzęsniew pow. kolski.¹⁸⁶⁵ Zatrzymana od 22 kwietnia 1945 r., aresztowana od 11 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kole.¹⁸⁶⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 16 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁶⁷

Matusiak Jan¹⁸⁶⁸ s. Ludwika i Józefy z d. Dominiak ur. w 1862 r. w Grochowskich pow. kolski, zam. Kaźmierowo pow. kolski.¹⁸⁶⁹ Aresztowany od 11 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁸⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁷¹

Floriańczyk z d. Jarońska Helena¹⁸⁷² c. Franciszka i Marianny z d. Rewers ur. 20 lipca 1905 r. w Ameryce pow. kolski, zam. Kaźmierowo pow. kolski. Aresztowana od 11 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kole.¹⁸⁷³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁷⁴

---

¹⁸⁶² AIPN Po 791/161, s. 57-58.

¹⁸⁶³ AIPN Po 791/161, s. 60.

¹⁸⁶⁴ AIPN Po 791/243 (K. spec. 305/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Weronice Wawrzyniak*.

¹⁸⁶⁵ AIPN Po 791/243, s. 5 i 62-67v.

¹⁸⁶⁶ AIPN Po 791/243, s. 34 i 70+v.

¹⁸⁶⁷ AIPN Po 791/243, s. 70+v.

¹⁸⁶⁸ AIPN Po 791/322 (K. spec. 408/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Matusiakowi i Helenie Floriańczyk*.

¹⁸⁶⁹ AIPN Po 791/322, s. 4.

¹⁸⁷⁰ AIPN Po 791/322, s. 9 i 20+v.

¹⁸⁷¹ AIPN Po 791/322, s. 52+v.

¹⁸⁷² AIPN Po 791/322 (K. spec. 408/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Matusiakowi i Helenie Floriańczyk*.

¹⁸⁷³ AIPN Po 791/322, s. 9 i 20+v.

¹⁸⁷⁴ AIPN Po 791/322, s. 52+v.

Gostyńska Antonina¹⁸⁷⁵ c. Michała i Marianny z d. Tomtal ur. 12 czerwca 1899 r. w Poleniszu pow. kolski, zam. Osówie pow. kolski. Aresztowana od 14 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kole. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 5 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego jej aktem oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁷⁶

Adamski Henryk¹⁸⁷⁷ s. Ignacego i Julianny ur. 25 lipca 1894 r. w Topólce pow. nieszawski, zam. Józefowo pow. kolski. Był „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Volkssturm w pow. kolskim.¹⁸⁷⁸ Aresztowany od 21 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁸⁷⁹ 13 marca 1946 r. przebywał w więzieniu w Koninie.¹⁸⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 11 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁸¹ Naczelnik więzienia w Koninie 12 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁸⁸²

Kozańda Czesław¹⁸⁸³ s. Marcina i Marianny z d. Szmagaj ur. 1 czerwca 1906 r. we Wrzący Małej pow. kolski, zam. Wrząca Wielka pow. kolski.¹⁸⁸⁴ Aresztowany od 11 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁸⁸⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁸⁶ Naczelnik więzienia w Koninie 8 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁸⁸⁷

Grzelak Jan¹⁸⁸⁸ s. Józefa i Anny z d. Budniak ur. 9 kwietnia 1926 r. w Wiesiołowie pow. kolski, zam. Dąbie ul. Rynek 7 pow. kolski.¹⁸⁸⁹ Aresztowany od 5 lipca 1945 r. i osadzony w

---

¹⁸⁷⁵ AIPN Po 791/335 (K. spec. 427/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoninie Gostyńskiej*.

¹⁸⁷⁶ AIPN Po 791/335, s. 1 i 27.

¹⁸⁷⁷ AIPN Po 791/419 (K. spec. 532/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Adamskiemu*.

¹⁸⁷⁸ AIPN Po 791/419, s. 7.

¹⁸⁷⁹ AIPN Po 791/419, s. 26+v. i 73+v.

¹⁸⁸⁰ AIPN Po 791/419, s. 48.

¹⁸⁸¹ AIPN Po 791/419, s. 73+v.

¹⁸⁸² AIPN Po 791/419, s. 76.

¹⁸⁸³ AIPN Po 791/438 (K. spec. 561/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Kozańdzie*.

¹⁸⁸⁴ AIPN Po 791/438, s. 37.

¹⁸⁸⁵ AIPN Po 791/438, s. 43+v. i 80-81.

¹⁸⁸⁶ AIPN Po 791/438, s. 80-81.

¹⁸⁸⁷ AIPN Po 791/438, s. 85.

¹⁸⁸⁸ AIPN Po 791/481 (K. spec. 629/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Grzelakowi, Adamowi Grzelakowi i Stanisławowi Soszyńskiemu*.

więzieniu w Kole.¹⁸⁹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁹¹ Naczelnik więzienia w Koninie 8 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 7 marca 1946 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁸⁹²

Grzelak Adam¹⁸⁹³ s. Walentego i Rozalii z d. Szczypiorskiej ur. 12 grudnia 1925 r. w Dąbiu pow. kolski, zam. Dąbie ul. Nadrzeczna 14 pow. kolski.¹⁸⁹⁴ Aresztowany od 5 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁸⁹⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹⁸⁹⁶ Naczelnik więzienia w Koninie 8 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 7 marca 1946 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁸⁹⁷

Soszyński Stanisław¹⁸⁹⁸ s. Bronisława i Marianny z d. Koperdowskiej ur. 17 lipca 1926 r. w Rzuchowie pow. kolski, zam. Dąbie ul. Mostowa 1 pow. kolski.¹⁸⁹⁹ Aresztowany od 5 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁹⁰⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹⁰¹ Naczelnik więzienia w Koninie 8 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 7 marca 1946 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁹⁰²

Puszczyk Antoni¹⁹⁰³ s. Ignacego i Ludwika z d. Wasilewskiej ur. 15 kwietnia 1897 r. w Modzerowie pow. kolski, zam. Wrząca Wielka pow. kolski.¹⁹⁰⁴ Był zastępcą sołtysa Wrzący Wielkiej w pow. kolskim.¹⁹⁰⁵ Zatrzymany od 28 lutego 1945 r., aresztowany od 4 sierpnia

---

¹⁸⁸⁹ AIPN Po 791/481, s. 5.

¹⁸⁹⁰ AIPN Po 791/481, s. 46+v. i 78+v.

¹⁸⁹¹ AIPN Po 791/481, s. 78+v.

¹⁸⁹² AIPN Po 791/481, s. 81.

¹⁸⁹³ AIPN Po 791/481 (K. spec. 629/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Grzelakowi, Adamowi Grzelakowi i Stanisławowi Soszyńskiemu*.

¹⁸⁹⁴ AIPN Po 791/481, s. 7.

¹⁸⁹⁵ AIPN Po 791/481, s. 46+v. i 78+v.

¹⁸⁹⁶ AIPN Po 791/481, s. 78+v.

¹⁸⁹⁷ AIPN Po 791/481, s. 82.

¹⁸⁹⁸ AIPN Po 791/481 (K. spec. 629/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Grzelakowi, Adamowi Grzelakowi i Stanisławowi Soszyńskiemu*.

¹⁸⁹⁹ AIPN Po 791/481, s. 9 i 27-30.

¹⁹⁰⁰ AIPN Po 791/481, s. 46+v. i 78+v.

¹⁹⁰¹ AIPN Po 791/481, s. 78+v.

¹⁹⁰² AIPN Po 791/481, s. 80.

¹⁹⁰³ AIPN Po 791/487 (K. spec. 636/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Puszczykowi*.

¹⁹⁰⁴ AIPN Po 791/487, s. 24 i 98-105v.

¹⁹⁰⁵ AIPN Po 791/487, s. 27.

1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁹⁰⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 18 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹⁰⁷

Tomaszewski Roman¹⁹⁰⁸ s. Jana i Julianny z d. Kostrzewy ur. 15 lutego 1912 r. w Sacalach pow. kolski, zam. Majdany pow. kolski.¹⁹⁰⁹ Aresztowany od 24 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole, a następnie w Koninie.¹⁹¹⁰ 7 marca 1946 r. przebywał w więzieniu w Koninie.¹⁹¹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹¹²

Ludwicki Adam¹⁹¹³ s. Michała i Marianny z d. Mikos ur. 30 maja 1903 r. w Krzewie, zam. Majdany pow. kolski.¹⁹¹⁴ Ww. ukrywał się.¹⁹¹⁵ SSK w Poznaniu 16 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 188 i 189 kpk - zarządzić rozesłanie listów gończych za Adamem Ludwickim, ponieważ uznał zastosowanie w stosunku do ww. aresztu tymczasowego za obligatoryjne i konieczne.¹⁹¹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww., ukrywającego się, od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹¹⁷

Woltersdorf Jakub¹⁹¹⁸ s. Alfreda i Pauliny z d. Lange ur. 24 kwietnia 1905 r. w Kłodawie pow. kolski, zam. Kłodawa ul. Witanowskiego 5 pow. kolski.¹⁹¹⁹ Zatrzymany od 3 października 1945 r., aresztowany od 4 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.¹⁹²⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1

---

¹⁹⁰⁶ AIPN Po 791/487, s. 77+v. i 106-110.

¹⁹⁰⁷ AIPN Po 791/487, s. 106-110.

¹⁹⁰⁸ AIPN Po 791/554 (K. spec. 84/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Romanowi Tomaszewskiemu i Adamowi Ludwickiemu*.

¹⁹⁰⁹ AIPN Po 791/554, s. 3.

¹⁹¹⁰ AIPN Po 791/554, s. 21+v. i 70+v.

¹⁹¹¹ AIPN Po 791/554, s. 32.

¹⁹¹² AIPN Po 791/554, s. 70+v.

¹⁹¹³ AIPN Po 791/554 (K. spec. 84/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Romanowi Tomaszewskiemu i Adamowi Ludwickiemu*.

¹⁹¹⁴ AIPN Po 791/554, s. 2.

¹⁹¹⁵ AIPN Po 791/554, s. 21+v.

¹⁹¹⁶ AIPN Po 791/554, s. 96.

¹⁹¹⁷ AIPN Po 791/554, s. 70+v.

¹⁹¹⁸ AIPN Po 791/634 (K. spec. 207/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jakubowi Woltersdorfowi*.

¹⁹¹⁹ AIPN Po 791/634, s. 14.

¹⁹²⁰ AIPN Po 791/634, s. 48+v. i 87+v.

lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹²¹

Kluth Ludwik¹⁹²² s. Samuela i Matyldy z d. Banek ur. 15 sierpnia 1912 r. w Sompolinku pow. nieszawski, zam. Sompolno ul. Stodolna 5 pow. kolski. Był członkiem SA i DAF w Sompolnie w pow. kolskim.¹⁹²³ Zatrzymany od 24 kwietnia 1945 r., aresztowany od 24 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mysłowicach. Był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁹²⁴ W/z Prokuratora SSK w Poznaniu Lehmana 15 lipca 1946 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został 5 maja 1946 r. przeniesiony z Obozu Pracy w Mysłowicach do Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie k. Katowic.¹⁹²⁵ Naczelnik Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie, kpt. Kwiatkowski 10 lipca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Juliana Sewerskiego, Ludwik Kluth zmarł 1 lipca 1946 r. w COP w Jaworznie wskutek złośliwej ropowicy szyji, prawego karku i klatki piersiowej oraz ropnego zapalenia prawej opłucnej. Ww. przebywał w szpitalu więziennym od 24 czerwca 1946 r.¹⁹²⁶ SSK w Poznaniu 7 września 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Ludwikowi Kluthowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹²⁷

Ruda Julian¹⁹²⁸ s. Stanisława i Bronisławy z d. Słodzińskiej ur. 8 listopada 1900 r. we Władysławowie pow. koniński, zam. Izbica Kujawska pow. kolski.¹⁹²⁹ Zatrzymany od 10 lipca 1945 r., aresztowany od 25 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.¹⁹³⁰ SSK w Poznaniu 11 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹³¹

---

¹⁹²¹ AIPN Po 791/634, s. 87+v.

¹⁹²² AIPN Po 791/692 (K. spec. 311/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Kluthowi*.

¹⁹²³ AIPN Po 791/692, s. 2+v. i 16+v.

¹⁹²⁴ AIPN Po 791/692, s. 3-4 i 16+v.

¹⁹²⁵ AIPN Po 791/692, s. 18.

¹⁹²⁶ AIPN Po 791/692, s. 32+v.

¹⁹²⁷ AIPN Po 791/692, s. 34.

¹⁹²⁸ AIPN Po 791/719 (K. spec. 359/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Julianowi Rudzie*.

¹⁹²⁹ AIPN Po 791/719, s. 4.

¹⁹³⁰ AIPN Po 791/719, s. 50+v. i 87-88.

¹⁹³¹ AIPN Po 791/719, s. 87-88.

Wendlandt Lidia¹⁹³² c. Augusta i Justyny z d. Mund ur. 14 września 1909 r. w Gradowie pow. nieszawski, zam. Podtymin pow. kolski.¹⁹³³ Aresztowana od 20 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Koninie.¹⁹³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia i mienia jej męża oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁹³⁵ W/z Naczelnika Centralnego Więzienia w Fordonie Leokadii Strumińskiej 17 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została 15 maja 1946 r. przetransportowana z więzienia w Koninie do więzienia w Fordonie.¹⁹³⁶

Bączkowska Helena¹⁹³⁷ c. Antoniego i Michaliny z d. Bujanowskiej ur. 22 maja 1926 r. w Wólce pow. kolski, zam. Skarbanowo pow. kolski.¹⁹³⁸ Aresztowana od 20 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kole.¹⁹³⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. w związku z art. 26 kk orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹⁴⁰ Naczelnik więzienia w Koninie 4 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.¹⁹⁴¹

Dreger Edward¹⁹⁴² s. Henryka i Adeli z d. Deter ur. 25 marca 1906 r. w Smardzewie pow. łączycki, zam. Krupinin pow. kolski.¹⁹⁴³ Był członkiem SA w Krupininie w pow. kolskim.¹⁹⁴⁴ Zatrzymany od 6 czerwca 1945 r., aresztowany od 2 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kole.¹⁹⁴⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego żony oraz ponoszenie przez niego

---

¹⁹³² AIPN Po 791/782 (K. spec. 316/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Lidii Wendlandt i Helenie Bączkowskiej*.

¹⁹³³ AIPN Po 791/782, s. 11-12v. i 60.

¹⁹³⁴ AIPN Po 791/782, s. 20+v. i 46-47v.

¹⁹³⁵ AIPN Po 791/782, s. 46-47v.

¹⁹³⁶ AIPN Po 791/782, s. 59.

¹⁹³⁷ AIPN Po 791/782 (K. spec. 316/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Lidii Wendlandt i Helenie Bączkowskiej*.

¹⁹³⁸ AIPN Po 791/782, s. 5+v.

¹⁹³⁹ AIPN Po 791/782, s. 20+v. i 46-47v.

¹⁹⁴⁰ AIPN Po 791/782, s. 46-47v.

¹⁹⁴¹ AIPN Po 791/782, s. 50.

¹⁹⁴² AIPN Po 791/784 (K. spec. 398/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edwardowi Dregerowi*.

¹⁹⁴³ AIPN Po 791/784, s. 4+v.

¹⁹⁴⁴ AIPN Po 791/784, s. 11+v. i 39+v.

¹⁹⁴⁵ AIPN Po 791/784, s. 39+v. i 70+v.

kosztów postępowania karnego.¹⁹⁴⁶ Jak wynika z protokołu rozprawy głównej SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole z 4 kwietnia 1946 r. ww. został doprowadzony na rozprawę z więzienia w Koninie.¹⁹⁴⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Dregera, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze i przepadkiem mienia.¹⁹⁴⁸ Naczelnik więzienia w Koninie 5 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został przeniesiony z więzienia w Koninie do więzienia w Wartenburgu.¹⁹⁴⁹

Klingbeil Adolf¹⁹⁵⁰ s. Bogumiła i Justyny z d. Zimmer ur. 21 maja 1883 r. w Sędzinie pow. kolski, zam. Ciepliny pow. kolski.¹⁹⁵¹ Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.¹⁹⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 11 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na czas kary więzienia, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁹⁵³ Naczelnik więzienia w Koninie 14 września 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 12 września 1946 r. przeniesiony z więzienia w Koninie do więzienia w Środzie.¹⁹⁵⁴

Pag Ludwik¹⁹⁵⁵ s. Bogumiła i Luizy z d. Langner ur. 27 grudnia 1886 r. w Lucynowie pow. kolski, zam. Ciepliny pow. kolski.¹⁹⁵⁶ Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.¹⁹⁵⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 11 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i

---

¹⁹⁴⁶ AIPN Po 791/784, s. 70+v.

¹⁹⁴⁷ AIPN Po 791/784, s. 67-69v.

¹⁹⁴⁸ AIPN Po 791/784, s. 76.

¹⁹⁴⁹ AIPN Po 791/784, brak paginacji, karta pomiędzy dwiema kartami o numerach 77 i 77; brak daty przeniesienia więźnia oraz możliwy błąd w nazwie więzienia tzn. zamiast Wartenburg, winno być Wartembork [obecnie: Barczewo].

¹⁹⁵⁰ AIPN Po 791/785 (K. spec. 417/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Klingbeilowi i Ludwikowi Pagowi*.

¹⁹⁵¹ AIPN Po 791/785, s. 2+v.

¹⁹⁵² AIPN Po 791/785, s. 19+v.

¹⁹⁵³ AIPN Po 791/785, s. 75-77.

¹⁹⁵⁴ AIPN Po 791/785, s. 79-80.

¹⁹⁵⁵ AIPN Po 791/785 (K. spec. 417/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Klingbeilowi i Ludwikowi Pagowi*.

¹⁹⁵⁶ AIPN Po 791/785, s. 2+v.

¹⁹⁵⁷ AIPN Po 791/785, s. 19+v.

obywatelskich praw honorowych na czas kary więzienia, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁹⁵⁸ Naczelnik więzienia w Koninie 14 września 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 12 września 1946 r. przeniesiony z więzienia w Koninie do więzienia w Środzie.¹⁹⁵⁹

Streich z d. Zanter Julianna¹⁹⁶⁰ c. Gustawa i Karoliny z d. Kujat ur. 4 sierpnia 1882 r. w Szczepanowie pow. kolski, zam. Kol. Ostrów pow. kolski.¹⁹⁶¹ Zatrzymana od 30 kwietnia 1945 r., aresztowana od 6 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Koninie.¹⁹⁶² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 12 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia bez zaliczenia aresztu śledczego na poczet orzeczonej kary, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁹⁶³

Streich Alma¹⁹⁶⁴ c. Gottlieba i Julianny z d. Zanter ur. 30 kwietnia 1914 r. w Kol. Ostrów pow. kolski, zam. Kol. Ostrów pow. kolski.¹⁹⁶⁵ Zatrzymana od 30 kwietnia 1945 r., aresztowana od 6 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Koninie.¹⁹⁶⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kole 12 września 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia bez zaliczenia aresztu śledczego na poczet orzeczonej kary, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁹⁶⁷

Kramp Rudolf (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Kłódczyński Antoni (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. łęczyckiego).

Israel Bruno (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

---

¹⁹⁵⁸ AIPN Po 791/785, s. 75-77.

¹⁹⁵⁹ AIPN Po 791/785, s. 79-80.

¹⁹⁶⁰ AIPN Po 791/795 (K. spec. 378/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Juliannie Streich i Almie Streich*.

¹⁹⁶¹ AIPN Po 791/795, s. 3+v. i 62.

¹⁹⁶² AIPN Po 791/795, s. 39+v. i 50-51v.

¹⁹⁶³ AIPN Po 791/795, s. 50-51v.

¹⁹⁶⁴ AIPN Po 791/795 (K. spec. 378/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Juliannie Streich i Almie Streich*.

¹⁹⁶⁵ AIPN Po 791/795, s. 5+v. i 62.

¹⁹⁶⁶ AIPN Po 791/795, s. 39+v. i 50-51v.

¹⁹⁶⁷ AIPN Po 791/795, s. 50-51v.

8. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu konińskiego.

Konin (Konin)

Steinke z d. Beier Adela¹⁹⁶⁸ c. Reinholda i Matyldy ur. 26 stycznia 1909 r. w Czartówku pow. koniński, zam. Skulsk pow. koniński.¹⁹⁶⁹ Aresztowana od 10 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Koninie.¹⁹⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 12 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁹⁷¹ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 12 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Adeli Steinke.¹⁹⁷²

Juszczak z d. Wasilewska (primo voto: Nożewska) Józefa¹⁹⁷³ c. Rafała i Cecylii z d. Trzczińskiej ur. 18 marca 1907 r. w Kazimierzu Biskupim pow. koniński, zam. Kazimierz Biskupi pow. koniński.¹⁹⁷⁴ Zatrzymana od 28 lipca 1945 r., aresztowana od 29 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Koninie.¹⁹⁷⁵ Akuszerka z Kazimierza Biskupiego 29 lipca 1945 r. wystawiła zaświadczenie, iż Józefa Juszczak była w 9 miesiącu ciąży.¹⁹⁷⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 16 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁹⁷⁷

---

¹⁹⁶⁸ AIPN Po 791/260 (K. spec. 324/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adeli Steinke*.

¹⁹⁶⁹ AIPN Po 791/260, s. 3.

¹⁹⁷⁰ AIPN Po 791/260, s. 18 i 45-46v.

¹⁹⁷¹ AIPN Po 791/260, s. 45-46v.

¹⁹⁷² AIPN Po 791/260, s. 64.

¹⁹⁷³ AIPN Po 791/271 (K. spec. 340/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefie Juszczak*.

¹⁹⁷⁴ AIPN Po 791/271, s. 4.

¹⁹⁷⁵ AIPN Po 791/271, s. 48 i 74-75v.

¹⁹⁷⁶ AIPN Po 791/271, s. 36.

¹⁹⁷⁷ AIPN Po 791/271, s. 74-75v.

Quast Andreas¹⁹⁷⁸ s. Andrzeja i Marii z d. Reich ur. 17 lipca 1889 r. w Tschemschelly (Besarabia), zam. Lisiec Wielki pow. koniński.¹⁹⁷⁹ Był członkiem pomocniczej żandarmerii (Landwache) w Liściu Wielkim w pow. konińskim i w Koninie.¹⁹⁸⁰ Komendant Aresztu Miejskiego w Turku, B. Pożarowski 12 września 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 18 czerwca 1945 r. przewieziony - przez funkcjonariuszy PUBP w Turku - do więzienia w Kaliszu.¹⁹⁸¹ Aresztowany od 17 lipca 1945 r. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 16 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁹⁸² W/z Naczelnika więzienia w Koninie, Wł. Leśniewski 18 października 1945 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. – na mocy postanowienia Sędziego Okręgowego Śledczego w Koninie z tego samego dnia – został osadzony w więzieniu w Koninie.¹⁹⁸³ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 listopada 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Andreasa Quasta.¹⁹⁸⁴

Łodziewski Czesław¹⁹⁸⁵ s. Antoniego i Franciszki z d. Przybył ur. 17 stycznia 1898 r. w Łodzi, zam. Słupca ul. Warszawska 47 pow. koniński.¹⁹⁸⁶ Zatrzymany od 28 stycznia 1945 r., aresztowany od 9 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁹⁸⁷ Naczelnik więzienia w Koninie 6 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Czerwińskiego, Czesław Łodziewski zmarł 6 lutego 1946 r. w więzieniu w Koninie na gruźlicę płuc. Ww. był leczony w izbie chorych tamtejszego więzienia z powodu gruźlicy płuc i zmarł wskutek wycieńczenia organizmu.¹⁹⁸⁸ SSK w Poznaniu 16 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 3 kpk - umorzyć postępowanie karne przeciwko Czesławowi Łodziewskiemu, albowiem, jak

---

¹⁹⁷⁸ AIPN Po 791/274 (K. spec. 343/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andreasowi Quastowi*.

¹⁹⁷⁹ AIPN Po 791/274, s. 7.

¹⁹⁸⁰ AIPN Po 791/274, s. 25.

¹⁹⁸¹ AIPN Po 791/274, s. 32.

¹⁹⁸² AIPN Po 791/274, s. 51-52.

¹⁹⁸³ AIPN Po 791/274, s. 67.

¹⁹⁸⁴ AIPN Po 791/274, s. 69.

¹⁹⁸⁵ AIPN Po 791/315 (K. spec. 392/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Łodziewskiemu*.

¹⁹⁸⁶ AIPN Po 791/315, s. 1.

¹⁹⁸⁷ AIPN Po 791/315, s. 32+v. i 64+v.

¹⁹⁸⁸ AIPN Po 791/315, s. 64+v.

wynika z zawiadomienia z więzienia w Koninie z 6 lutego 1946 r., zmarł on tamże tego samego dnia.¹⁹⁸⁹

Urbaniak Józef¹⁹⁹⁰ s. Michała i Katarzyny z d. Żabińskiej ur. 23 kwietnia 1900 r. w Rozalinie pow. koniński, zam. Kurów pow. koniński.¹⁹⁹¹ Aresztowany od 10 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.¹⁹⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 6 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁹⁹³

Zelmer Robert¹⁹⁹⁴ s. Edwarda i Pauliny ur. 2 lutego 1893 r. w Żdżarach pow. koniński, zam. Żdżary pow. koniński.¹⁹⁹⁵ Był członkiem SA w gminie Stare Miasto w pow. konińskim. Aresztowany od 31 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.¹⁹⁹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 6 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego majątku i majątku jego żony oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁹⁹⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Roberta Zelmera.¹⁹⁹⁸

Kelm Julian¹⁹⁹⁹ s. Gottlieba i Marianny z d. Boettke ur. 17 lutego 1899 r. w Tarnowie pow. koniński, zam. Drzewce pow. koniński.²⁰⁰⁰ Aresztowany od 17 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰⁰¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 30 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁰⁰²

---

¹⁹⁸⁹ AIPN Po 791/315, s. 67.

¹⁹⁹⁰ AIPN Po 791/362 (K. spec. 458/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Urbaniakowi*.

¹⁹⁹¹ AIPN Po 791/362, s. 5.

¹⁹⁹² AIPN Po 791/362, s. 20+v. i 41+v.

¹⁹⁹³ AIPN Po 791/362, s. 41+v.

¹⁹⁹⁴ AIPN Po 791/363 (K. spec. 463/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Robertowi Zelmerowi*.

¹⁹⁹⁵ AIPN Po 791/363, s. 7.

¹⁹⁹⁶ AIPN Po 791/363, s. 31+v. i 56-58.

¹⁹⁹⁷ AIPN Po 791/363, s. 56-58.

¹⁹⁹⁸ AIPN Po 791/363, s. 67.

¹⁹⁹⁹ AIPN Po 791/377 (K. spec. 479/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Julianowi Kelmowi*.

²⁰⁰⁰ AIPN Po 791/377, s. 4.

²⁰⁰¹ AIPN Po 791/377, s. 18+v. i 57-59v.

²⁰⁰² AIPN Po 791/377, s. 57-59v.

Cieślak Stanisław²⁰⁰³ s. Józefa i Adaminy z d. Grochowskiej ur. 12 kwietnia 1898 r. w Borkach pow. koniński, zam. Borki pow. koniński.²⁰⁰⁴ Aresztowany od 6 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰⁰⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 7 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁰⁰⁶

Okoniewski Piotr²⁰⁰⁷ s. Aleksandra i Józefy ur. 17 października 1912 r. w Koninie, zam. Konin.²⁰⁰⁸ Aresztowany od 31 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰⁰⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 7 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu, na koszt Skarbu Państwa.²⁰¹⁰

Kryszak Zygmunt²⁰¹¹ s. Stanisława i Weroniki z d. Matuszak ur. 2 grudnia 1918 r. w Pyzdrach pow. koniński, zam. Poznań ul. Piekary 25/9.²⁰¹² Funkcjonariusz Urzędu Pracy (Arbeitsamt) w Słupcy w pow. konińskim. Aresztowany od 19 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 8 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.²⁰¹⁴

Rakowski Alfred²⁰¹⁵ s. Ludwika i Amalii z d. Danus ur. 1 lutego 1909 r. w Bilczowie pow. koniński, zam. Emilianów pow. kutnowski. Był żandarmem na posterunkach żandarmerii w Kramsku w pow. konińskim i w Emilianowie w pow. kutnowskim.²⁰¹⁶ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 8 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

²⁰⁰³ AIPN Po 791/401 (K. spec. 510/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Cieślakowi*.

²⁰⁰⁴ AIPN Po 791/401, s. 3.

²⁰⁰⁵ AIPN Po 791/401, s. 35+v. i 71-72.

²⁰⁰⁶ AIPN Po 791/401, s. 71-72.

²⁰⁰⁷ AIPN Po 791/405 (K. spec. 516/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Okoniewskiemu*.

²⁰⁰⁸ AIPN Po 791/405, s. 11.

²⁰⁰⁹ AIPN Po 791/405, s. 42+v. i 63+v.

²⁰¹⁰ AIPN Po 791/405, s. 63+v.

²⁰¹¹ AIPN Po 791/453 (K. spec. 591/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zygmunutowi Kryszakowi*.

²⁰¹² AIPN Po 791/453, s. 19.

²⁰¹³ AIPN Po 791/453, s. 25 i 65+v.

²⁰¹⁴ AIPN Po 791/453, s. 91+v.

²⁰¹⁵ AIPN Po 791/506 (K. spec. 2/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alfredowi Rakowskiemu*; zob.: *Żandarm niemiecki skazany na karę śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 16 III 1946.

²⁰¹⁶ AIPN Po 791/506, s. 1-2.

²⁰¹⁷ AIPN Po 791/506, s. 68+v. i 92-93v.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁰¹⁸ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 marca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfreda Rakowskiego.²⁰¹⁹ Przewodniczący Sądu Powiatowego dla Miasta Poznania w Poznaniu 1 czerwca 1951 r. zawiadomił Ministerstwo Sprawiedliwości Wydz. Statystyczny w Warszawie, iż wyrok śmierci w stosunku do Alfreda Rakowskiego został wykonany 5 kwietnia 1946 r.²⁰²⁰

Wojciechowski Władysław²⁰²¹ s. Franciszka i Marianny z d. Kotuńskiej ur. 16 kwietnia 1899 r. w Rożku pow. koniński, zam. Rożek pow. koniński.²⁰²² Zatrzymany od 15 kwietnia 1945 r., aresztowany od 26 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰²³ Naczelnik więzienia w Koninie 7 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 12 września 1946 r. przeniesiony z więzienia w Koninie do więzienia w Środzie Wielkopolskiej.²⁰²⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁰²⁵

Przybylski Stanisław²⁰²⁶ s. Wincentego i Michaliny ur. 5 października 1924 r. w Łuszczewie pow. koniński, zam. Radwenzewo pow. koniński.²⁰²⁷ Zatrzymany od 28 lutego 1945 r., aresztowany od 22 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰²⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 29 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁰²⁹

---

²⁰¹⁸ AIPN Po 791/506, s. 92-93v.

²⁰¹⁹ AIPN Po 791/506, s. 103.

²⁰²⁰ AIPN Po 791/506, s. 116.

²⁰²¹ AIPN Po 791/572 (K. spec. 111/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Wojciechowskiemu*.

²⁰²² AIPN Po 791/572, s. 3 i 91-104.

²⁰²³ AIPN Po 791/572, s. 68+v. i 148-150.

²⁰²⁴ AIPN Po 791/572, s. 142.

²⁰²⁵ AIPN Po 791/572, s. 148-150.

²⁰²⁶ AIPN Po 791/620 (K. spec. 189/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Przybylskiemu*.

²⁰²⁷ AIPN Po 791/620, s. 5.

²⁰²⁸ AIPN Po 791/620, s. 50+v.

²⁰²⁹ AIPN Po 791/620, s. 71-72v.

Grzelak Franciszek²⁰³⁰ s. Franciszka i Marianny z d. Tylman ur. 28 sierpnia 1904 r. w Kamionce pow. koniński, zam. Kamionka pow. koniński.²⁰³¹ Zatrzymany od 6 lutego 1946 r., aresztowany od 7 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰³² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 15 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a łącznie z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁰³³

Wojciechowski Kazimierz²⁰³⁴ s. Walentego i Tekli z d. Sobczak ur. 5 lutego 1902 r. w Babinie pow. wrzesiński, zam. Gosławice pow. koniński.²⁰³⁵ Aresztowany od 23 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰³⁶ Adwokat Michał Grzegorzewicz 23 października 1946 r. poinformował Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został przeniesiony z więzienia w Koninie do więzienia w Środzie Wielkopolskiej.²⁰³⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 15 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁰³⁸ Naczelnik więzienia w Środzie Wielkopolskiej 18 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.²⁰³⁹

Kurowski Stefan²⁰⁴⁰ s. Michała i Antoniny z d. Szkudlarek ur. 7 grudnia 1897 r. w Pątnowie pow. koniński, zam. Cukrownia Gosławice pow. koniński.²⁰⁴¹ Aresztowany od 12 kwietnia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰⁴² Naczelnik więzienia w Koninie 23 września 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został 12 września 1946 r. przeniesiony z więzienia w Koninie do więzienia w Środzie Wielkopolskiej.²⁰⁴³ SSK w Poznaniu 25 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁰⁴⁴

---

²⁰³⁰ AIPN Po 791/687 (K. spec. 306/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Grzelakowi*.

²⁰³¹ AIPN Po 791/687, s. 10-12 i 43-49v.

²⁰³² AIPN Po 791/687, s. 33+v. i 90-91.

²⁰³³ AIPN Po 791/687, s. 90-91.

²⁰³⁴ AIPN Po 791/750 (K. spec. 446/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Wojciechowskiemu*.

²⁰³⁵ AIPN Po 791/750, s. 11+v.

²⁰³⁶ AIPN Po 791/750, s. 110-111 i 142-146.

²⁰³⁷ AIPN Po 791/750, s. 120, brak daty przeniesienia więźnia.

²⁰³⁸ AIPN Po 791/750, s. 142-146.

²⁰³⁹ AIPN Po 791/750, s. 150.

²⁰⁴⁰ AIPN Po 791/754 (K. spec. 457/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kurowskiemu*.

²⁰⁴¹ AIPN Po 791/754, s. 4-5.

²⁰⁴² AIPN Po 791/754, s. 40+v., 46 i 60+v.

²⁰⁴³ AIPN Po 791/754, s. 46.

²⁰⁴⁴ AIPN Po 791/754, s. 60+v.

Malinowska Maria²⁰⁴⁵ c. Władysława i Marianny z d. Dryjańskiej ur. 14 lipca 1908 r. w Kazimierzu Biskupim pow. koniński, zam. Kleczewo pow. koniński.²⁰⁴⁶ Aresztowana od 4 października 1946 r. i osadzona w więzieniu w Koninie.²⁰⁴⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁰⁴⁸

Herter Emil²⁰⁴⁹ s. Augusta i Ernestyny z d. Schmeidel ur. 9 października 1883 r. w Galiszewie pow. koniński, zam. Wierzelin pow. koniński.²⁰⁵⁰ Zatrzymany od 11 kwietnia 1945 r., aresztowany od 2 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.²⁰⁵¹ W/z Naczelnika więzienia karnego w Inowrocławiu kpt. m. z. Eugeniusza Wasilewskiego, Bolesław Pietrewicz 30 listopada 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia przy ul. Młyńskiej 1a w Poznaniu.²⁰⁵² SSK w Poznaniu 10 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na łączną karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁰⁵³

Drews Rudolf²⁰⁵⁴ s. Henryka i Emilii z d. Frischke ur. 14 maja 1908 r. w Pogorzeli pow. koniński, zam. Słupca pow. koniński. Był członkiem SA w Słupcy w pow. konińskim. Aresztowany od 23 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni.²⁰⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 28 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na łączną karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych

---

²⁰⁴⁵ AIPN Po 791/773 (K. spec. 594/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Malinowskiej*.

²⁰⁴⁶ AIPN Po 791/773, s. 4.

²⁰⁴⁷ AIPN Po 791/773, s. 56+v. i 101-104.

²⁰⁴⁸ AIPN Po 791/773, s. 101-104.

²⁰⁴⁹ AIPN Po 791/783 (K. spec. 323/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emilowi Herterowi*.

²⁰⁵⁰ AIPN Po 791/783, s. 6.

²⁰⁵¹ AIPN Po 791/783, s. 23+v. i 43-46v.

²⁰⁵² AIPN Po 791/783, s. 32.

²⁰⁵³ AIPN Po 791/783, s. 43-46v.

²⁰⁵⁴ AIPN Po 791/786 (K. spec. 330/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Rudolfowi Drewsowi*; zob.: *Echa poznańskich wydarzeń*, „Głos Wielkopolski”, 16 VI 1946.

²⁰⁵⁵ AIPN Po 791/786, s. 1+v.

na 6 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁰⁵⁶

Krajewski Roman²⁰⁵⁷ s. Romana i Heleny z d. Kolskiej ur. 1 stycznia 1903 r. w Borysowie, zam. Konin ul. Kilińskiego 7.²⁰⁵⁸ Zatrzymany od 24 maja 1945 r., aresztowany od 13 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koninie.²⁰⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koninie 15 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.²⁰⁶⁰ Naczelnik więzienia w Koninie, J. Janicki 5 lutego 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został przeniesiony z więzienia w Koninie do więzienia we Wronkach.²⁰⁶¹

Maas Edmund (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego łódzkiego).

Kłódczyński Antoni (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. łęczyckiego).

---

²⁰⁵⁶ AIPN Po 791/786, s. 142-145.

²⁰⁵⁷ AIPN Po 791/789 (K. spec. 430/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Romanowi Krajewskiemu*.

²⁰⁵⁸ AIPN Po 791/789, s. 11.

²⁰⁵⁹ AIPN Po 791/789, s. 48+v. i 77-80.

²⁰⁶⁰ AIPN Po 791/789, s. 77-80.

²⁰⁶¹ AIPN Po 791/789, s. 83, brak daty przeniesienia więźnia.

9. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kutnowskiego.

Kutno (Kutno)

Rakowski Alfred (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. konińskiego).

Beroba Feliks²⁰⁶² s. Leona i Marianny z d. Banachowicz ur. 17 października 1884 r. w Rakowcu pow. kutnowski, zam. Kutno ul. Wronia 6. Aresztowany od 20 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²⁰⁶³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata od chwili odbycia kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania sądowego.²⁰⁶⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, Kubiak 30 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż m. in. ww. został 28 czerwca 1945 r. - stosownie do polecenia Dep. Więziennictwa i Obozów MBP - przetransportowany do więzienia we Wronkach.²⁰⁶⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi Tadeusza Śmiarowskiego 31 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Feliks Beroba odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 20 kwietnia 1945 r. do 20 kwietnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Koronowie.²⁰⁶⁶

---

²⁰⁶² AIPN GK 209/44 (K. spec. 51/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Feliksowi Berobie*.

²⁰⁶³ AIPN GK 209/44, s. 4-5.

²⁰⁶⁴ AIPN GK 209/44, s. 34-35.

²⁰⁶⁵ AIPN GK 209/44, s. 239.

²⁰⁶⁶ AIPN GK 209/44, s. 40.

Danielak Konstanty²⁰⁶⁷ s. Szczepana i Józefy z d. Kamińskiej ur. 1 listopada 1898 r. w Nustuszewie pow. nieszawski, zam. Kutno ul. Rychterskiego 13. Aresztowany od 20 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²⁰⁶⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 5 oraz art. 7 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577, 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.²⁰⁶⁹ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Konstantego Danielaka.²⁰⁷⁰ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Konstanty Danielak został 1 września 1945 r. stracony.²⁰⁷¹

Schmidtke Artur²⁰⁷² s. Samuela i Emilii z d. Steidelman ur. 24 września 1893 r. w Walentynowie pow. kutnowski, zam. Dobrzelin pow. kutnowski. Był członkiem NSKK w pow. kutnowskim. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²⁰⁷³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 12 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.²⁰⁷⁴ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 19 czerwca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Artura Schmidtke warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 12 lat pozbawienia wolności, której połowa upłynęła 12 marca 1951

---

²⁰⁶⁷ AIPN GK 209/47 (K. spec. 54/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Konstantemu Danielakowi*.

²⁰⁶⁸ AIPN GK 209/47, s. 3-4 i 78.

²⁰⁶⁹ AIPN GK 209/47, s. 47-51.

²⁰⁷⁰ AIPN GK 209/47, s. 61.

²⁰⁷¹ AIPN GK 209/47, s. 73.

²⁰⁷² AIPN GK 209/107 (K. spec. 123/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Schmidtke*.

²⁰⁷³ AIPN GK 209/107, s. 5-6.

²⁰⁷⁴ AIPN GK 209/107, s. 151-156.

r.²⁰⁷⁵ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 24 czerwca 1954 r. postanowił - w związku z przedterminowym warunkowym zwolnieniem Artura Schmidtke z więzienia na zasadzie art. 6 i 10 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zawiadomić go o tym, że nieodbyta przez niego część kary miała być uznana za odbytą jeżeli w okresie próby kończącym się 12 marca 1957 r. sprawowaniem swym nie spowodowałby odwołania zarządzonego zwolnienia. Ponadto należało zobowiązać ww. aby w okresie próby zawiadamiał natychmiast najbliższy posterunek lub komisariat MO o każdej zmianie swego miejsca pobytu.²⁰⁷⁶ Naczelnik więzienia w Rawiczu 26 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Artur Schmidtke został tego samego dnia, po 8 latach, 8 miesiącach i 17 dniach kary pozbawienia wolności, zwolniony warunkowo przedterminowo z tamtejszego więzienia.²⁰⁷⁷

Stańczyk Władysław²⁰⁷⁸ s. Wawrzyńca i Józefy z d. Markwant ur. 10 czerwca 1905 r. w Żychlinie pow. kutnowski, zam. Kutno. Aresztowany od 26 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²⁰⁷⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych mu aktem oskarżenia przestępstw, na koszt Skarbu Państwa.²⁰⁸⁰

Janakowska Stefania²⁰⁸¹ c. Stefana i Franciszki z d. Komorek ur. 16 stycznia 1924 r. w Kopach pow. kutnowski, zam. Nowe Ostrowy pow. kutnowski. Aresztowana od 21 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.²⁰⁸² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.²⁰⁸³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16

---

²⁰⁷⁵ AIPN GK 209/107, s. 17.

²⁰⁷⁶ AIPN GK 209/107, s. 16.

²⁰⁷⁷ AIPN GK 209/107, s. 9 i 11.

²⁰⁷⁸ AIPN GK 209/111 (K. spec. 129/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Stańczykowi*.

²⁰⁷⁹ AIPN GK 209/111, s. 4-5.

²⁰⁸⁰ AIPN GK 209/111, s. 30-31.

²⁰⁸¹ AIPN GK 209/126 (K. spec. 147/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanii Janakowskiej*.

²⁰⁸² AIPN GK 209/126, s. 3-4.

²⁰⁸³ AIPN GK 209/126, s. 40-45.

sierpnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Stefania Janakowska została 18 czerwca 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.²⁰⁸⁴

Pech Rudolf²⁰⁸⁵ s. Juliana i Julianny z d. Ikert ur. 22 lutego 1894 r. w Babach pow. kutnowski, zam. Adamowice pow. kutnowski. Był członkiem NSKK w pow. kutnowskim. Aresztowany od 11 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.²⁰⁸⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi 26 września 1945 r. zakomunikował SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. więzień zmarł tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.²⁰⁸⁷ Lekarz więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi (II), dr med. J. Brzozowski sporządził świadectwo zgonu Rudolfa Pecha, podpisane 26 września 1945 r. przez Naczelnika tegoż więzienia. Wynika z niego, iż Rudolf Pech zmarł 26 września 1945 r. śmiercią naturalną wskutek ciężkiej niedomogi mięśnia sercowego. Lekarz więzienny tego samego dnia stwierdził zgon.²⁰⁸⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 października 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Rudolfowi Pechowi wskutek jego śmierci.²⁰⁸⁹

Wirth Heinrich²⁰⁹⁰ s. Wilhelma i Karoliny z d. Walter ur. 17 lutego 1910 r. w Ugartstal pow. kałuski, zam. Boża Wola pow. kutnowski. Był członkiem NSDAP i kierownikiem straży wiejskiej (Landwachtpostführer) w Bożej Woli i Leszczynku w pow. kutnowskim. Aresztowany od 13 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²⁰⁹¹ 15 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu w Łęczycy.²⁰⁹² Z pisma Naczelnika więzienia śledczego w Łęczycy, Wł. Kleszczonka do SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na kadencji w Kutnie z 18 lutego 1946 r. wynika, iż ww. więźnia nie było wówczas w tamtejszym więzieniu.²⁰⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 18 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i

---

²⁰⁸⁴ AIPN GK 209/126, s. 55.

²⁰⁸⁵ AIPN GK 209/156 (K. spec. 185/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Pechowi i Heinrichowi Wirthowi*.

²⁰⁸⁶ AIPN GK 209/156, s. 5-6.

²⁰⁸⁷ AIPN GK 209/156, s. 66.

²⁰⁸⁸ AIPN GK 209/156, s. 40.

²⁰⁸⁹ AIPN GK 209/156, s. 68.

²⁰⁹⁰ AIPN GK 209/156 (K. spec. 185/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Pechowi i Heinrichowi Wirthowi*.

²⁰⁹¹ AIPN GK 209/156, s. 5-6.

²⁰⁹² AIPN GK 209/156, s. 174.

²⁰⁹³ AIPN GK 209/156, s. 182.

obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania w sprawie.²⁰⁹⁴ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heinricha Wirtha.²⁰⁹⁵ Naczelnik więzienia w Kutnie, Paweł Karp 13 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Heinrich Wirth zmarł 13 marca 1946 r. w więzieniu w Kutnie, a przyczyną zgonu była egzekucja przez powieszenie.²⁰⁹⁶ W odpisie protokołu wykonania kary śmierci w stosunku do Heinricha Wirtha podano: „13 marca 1946 r. w Łodzi w obecności Wiceprok[uratora] SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi Wiesława Anca, Sekretarza Prokuratury SSK [w Warszawie z siedzibą w Łodzi] apl[ikanta] Wacława Chlebnego, Naczelnika Więż[ienia w Kutnie] Karpa Pawła, lekarza więziennego dr. Maurycego Finkelsteina, księdza Stanisława Witkowskiego wykonany został prawomocny wyrok SSK w W[arsza]wie z siedzibą w Łodzi z 18 lutego 1946 r., mocą którego ww. został skazany na karę śmierci. Skazanego ww. wyprowadzono z celi więziennej i po sprawdzeniu jego personalii i ustaleniu jego tożsamości przez Prokuratora, odprowadzono go na miejsce stracenia. Sekretarz odczytał skazańcowi treść wyroku. Następnie Prokurator polecił wykonać nad skazanym egzekucję. Egzekucję rozpoczęto o godz. 6.25 i zakończono o godz. 6.45. Lekarz stwierdził śmierć skazanego. Na tym prot[okół] zakończono. Zgodność z oryg[inałem] potw[ierdził] Nacz[elnik] Więż[ienia] Paweł Karp. Podpisali ww. uczestnicy egzekucji.”²⁰⁹⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi 15 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Heinrich Wirth został 13 marca 1946 r. stracony w więzieniu.²⁰⁹⁸

Krzemieniewski Józef²⁰⁹⁹ s. Marceliego i Stefanii z d. Rosiak ur. 12 września 1916 r. w Zieleniewie pow. łęczycki, zam. Kutno ul. Narutowicza 6. Aresztowany od 21 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²¹⁰⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od dokonania zarzucanej mu

---

²⁰⁹⁴ AIPN GK 209/156, s. 195-196 i 208-209.

²⁰⁹⁵ AIPN GK 209/156, s. 202.

²⁰⁹⁶ AIPN GK 209/156, s. 205-206.

²⁰⁹⁷ Cyt. za: AIPN GK 209/156, s. 207.

²⁰⁹⁸ AIPN GK 209/156, s. 213.

²⁰⁹⁹ AIPN GK 209/182 (K. spec. 216/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Krzemieniewskiemu*.

²¹⁰⁰ AIPN GK 209/182, s. 5-6.

zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, część dokumentów pozostawić w aktach sprawy, a resztę zwrócić ww.²¹⁰¹

Libert Gottfried²¹⁰² s. Jana i Pauliny z d. Jenand ur. 23 lutego 1893 r. w Jamkach pow. łucki (Wołyń), zam. Wola Owsiana pow. kutnowski. Był członkiem SA i „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w pow. kutnowskim. Aresztowany od 21 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²¹⁰³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - oddzielnie i łącznie - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie obciążając nimi Skarb Państwa.²¹⁰⁴ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gottfrieda Liberty.²¹⁰⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Gottfried Libert został 7 stycznia 1946 r. stracony w więzieniu.²¹⁰⁶

Brzezińska z d. Kolejba Genowefa²¹⁰⁷ c. Henryka i Władysławy z d. Neimann ur. 15 października 1902 r. w Łodzi, zam. Żychlin ul. Orląt 3 pow. kutnowski. Aresztowana od 20 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.²¹⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia objętej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe wydać ww.²¹⁰⁹

Weber Rudolf²¹¹⁰ s. Wilhelma i Natalii z d. Wackenhut ur. 10 grudnia 1910 r. w Wygorzelach pow. łączycki, zam. Krośniewice ul. Kłodawska 18 pow. kutnowski. Był członkiem NSKK w Krośniewicach w pow. kutnowskim. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i

---

²¹⁰¹ AIPN GK 209/182, s. 42-45.

²¹⁰² AIPN GK 209/218 (K. spec. 263/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gottfriedowi Libertowi*.

²¹⁰³ AIPN GK 209/218, s. 4-5.

²¹⁰⁴ AIPN GK 209/218, s. 37-41.

²¹⁰⁵ AIPN GK 209/218, s. 51.

²¹⁰⁶ AIPN GK 209/218, s. 53.

²¹⁰⁷ AIPN GK 209/221 (K. spec. 267/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Genowefie Brzezińskiej*.

²¹⁰⁸ AIPN GK 209/221, s. 2-3.

²¹⁰⁹ AIPN GK 209/221, s. 79-82.

²¹¹⁰ AIPN GK 209/239 (K. spec. 290/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Weberowi*.

osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci oraz na karę 10 lat więzienia, wobec zbiegu tych przestępstw skazać ww. na łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.²¹¹² W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Rudolfa Webera, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.²¹¹³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 30 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Rudolf Weber zmarł 22 kwietnia 1947 r. w więzieniu w Sieradzu.²¹¹⁴

Ryst Teodor²¹¹⁵ s. Michała i Rozalii z d. Michalczuk ur. 22 lipca 1903 r. w Bugrynie-Majdanie pow. równeński (Wołyń), zam. Brzezinki pow. kutnowski. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, na karę śmierci oraz na karę 5 lat więzienia, wobec zbiegu tych trzech przestępstw skazać ww. łącznie - na mocy art. 31 kk - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zasądzić do niego koszty postępowania w sprawie.²¹¹⁷ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Teodora Rysta.²¹¹⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Teodor Ryst został 7 stycznia 1946 r. stracony w więzieniu.²¹¹⁹

---

²¹¹¹ AIPN GK 209/239, s. 4-5, 109-110 i 112-113.

²¹¹² AIPN GK 209/239, s. 49-55.

²¹¹³ AIPN GK 209/239, s. 64.

²¹¹⁴ AIPN GK 209/239, s. 159.

²¹¹⁵ AIPN GK 209/259 (K. spec. 310/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Rystowi*.

²¹¹⁶ AIPN GK 209/259, s. 4-5.

²¹¹⁷ AIPN GK 209/259, s. 33-36.

²¹¹⁸ AIPN GK 209/259, s. 49.

²¹¹⁹ AIPN GK 209/259, s. 56.

Mass Gottlieb²¹²⁰ s. Fryderyka i Augusty z d. Gantzke ur. 18 września 1902 r. w Adamówce pow. łucki (Wołyń), zam. Jurków II pow. kutnowski. Był członkiem SA w pow. kutnowskim. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹²¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Kutnie, Henryk Torada 16 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został osadzony tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.²¹²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 16 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.²¹²³ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gottlieba Massa, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.²¹²⁴ 30 sierpnia 1951 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.²¹²⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator T. Ostrowski 25 lipca 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. IX Karny w Łodzi, iż Gottlieb Mass został 2 maja 1956 r. zwolniony z więzienia, na mocy amnestii z 27 kwietnia 1956 r.²¹²⁶

Wedman Stefan²¹²⁷ s. NN i Krystyny Wedman ur. 21 sierpnia 1902 r. w Kutnie, zam. Kutno ul. Spokojna 24. Był funkcjonariuszem policji kolejowej (Bahnschutzpolizei) w Kutnie. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹²⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić ww. od

---

²¹²⁰ AIPN GK 209/260 (K. spec. 311/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gottliebowi Massowi*.

²¹²¹ AIPN GK 209/260, s. 5-6.

²¹²² AIPN GK 209/260, s. 183.

²¹²³ AIPN GK 209/260, s. 161-163.

²¹²⁴ AIPN GK 209/260, s. 174.

²¹²⁵ AIPN GK 209/260, s. 207-208.

²¹²⁶ AIPN GK 209/260, s. 295.

²¹²⁷ AIPN GK 209/268 (K. spec. 319/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Wedmanowi*; zob.: *Zbrodnia i kara. Bezczelni „volksdeutsche” - Zbrodniarze hitlerowscy przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 1 XII 1945.

²¹²⁸ AIPN GK 209/268, s. 5-6 i 70.

kosztów postępowania, uniewinnić go od reszty zarzutów, a dowód rzeczowy wydać ww.²¹²⁹ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stefana Wedmana, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na 3 lata.²¹³⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 18 marca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 2, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Stefana Wedmana warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa upłynęła 23 listopada 1950 r., koniec zaś przypadał 23 listopada 1955 r.²¹³¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 23 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Stefan Wedman został 23 marca 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Łagiewnikach Śląskich.²¹³²

Mass Edward (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. gostynińskiego).

Lauk Karol²¹³³ s. Józefa i Karoliny z d. Rajchelt ur. 19 lipca 1896 r. w Warszawie, zam. Kutno ul. Skorupki 3a. Był członkiem NSKK w Kutnie i w Żychlinie w pow. kutnowskim. Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹³⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dokumenty wydać ww.²¹³⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 29 lipca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Karol Lauk, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został 19 lipca 1950 r. zwolniony z Obozu Pracy w Sikawie.²¹³⁶

---

²¹²⁹ AIPN GK 209/268, s. 44-49.

²¹³⁰ AIPN GK 209/268, s. 3 i 67.

²¹³¹ AIPN GK 209/268, s. 131.

²¹³² AIPN GK 209/268, s. 34.

²¹³³ AIPN GK 209/270 (K. spec. 321/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Laukowi*.

²¹³⁴ AIPN GK 209/270, s. 4-5.

²¹³⁵ AIPN GK 209/270, s. 34-37.

²¹³⁶ AIPN GK 209/270, s. 49.

Mokrzycki Zbigniew²¹³⁷ s. Stanisława i Marianny z d. Brzezińskiej ur. 2 grudnia 1922 r. w Skierniewicach, zam. Skierniewice ul. Łowki 71. Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia objętej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty osobiste wydać ww.²¹³⁹

Krauze Eugeniusz²¹⁴⁰ s. Gustawa i Eugenii z d. Schwarz ur. 11 lipca 1914 r. w Warszawie, zam. Kutno ul. Podrzeczna 4/4. Aresztowany od 8 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²¹⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od dokonania zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, na koszt Skarbu Państwa.²¹⁴²

Ptaszyńska z d. Sof Waleria²¹⁴³ c. Piotra i Jadwigi z d. Wesołowskiej ur. 10 września 1894 r. w Nowej Wsi pow. grójecki, zam. Janów pow. kutnowski. Aresztowana od 20 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.²¹⁴⁴ 7 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.²¹⁴⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia objętej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zwrócić ww.²¹⁴⁶

Krukowski Edward²¹⁴⁷ s. Andrzeja i Michaliny z d. Rojewskiej ur. 29 czerwca 1910 r. we Wronczynie pow. kutnowski, zam. Włosków pow. kutnowski. Aresztowany od 8 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²¹⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z

---

²¹³⁷ AIPN GK 209/306 (K. spec. 363/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zbigniewowi Mokrzykiemu*.

²¹³⁸ AIPN GK 209/306, s. 3-4 i 64.

²¹³⁹ AIPN GK 209/306, s. 55-59.

²¹⁴⁰ AIPN GK 209/342 (K. spec. 405/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eugeniuszowi Krauze*.

²¹⁴¹ AIPN GK 209/342, s. 4, 57 i 67.

²¹⁴² AIPN GK 209/342, s. 53-55.

²¹⁴³ AIPN GK 209/381 (K. spec. 452/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Walerii Ptaszyńskiej*.

²¹⁴⁴ AIPN GK 209/381, s. 2, 113 i 149-151.

²¹⁴⁵ AIPN GK 209/381, s. 68.

²¹⁴⁶ AIPN GK 209/381, s. 84-87.

²¹⁴⁷ AIPN GK 209/388 (K. spec. 460/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Krukowskiemu*.

²¹⁴⁸ AIPN GK 209/388, s. 2-3.

16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu dokonania przypisywanego mu w akcie oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe wydać ww.²¹⁴⁹

Rode Michał²¹⁵⁰ s. Michała i Marianny z d. Scelent ur. 25 sierpnia 1887 r. w Mościcach pow. brzeski, zam. Odolnik pow. kutnowski. Aresztowany od 21 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²¹⁵¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić go od pozostałych zarzutów, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.²¹⁵² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 23 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Michała Rode.²¹⁵³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 15 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Michał Rode został 5 marca 1946 r. stracony w więzieniu.²¹⁵⁴

Zduńczyk Bolesław²¹⁵⁵ s. Michała i Ewy z d. Błaszczuk ur. 19 marca 1920 r. w Krośniewicach pow. kutnowski, zam. Krośniewice ul. Kłodawska 24 pow. kutnowski. Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹⁵⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Bolesław Zduńczyk - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.²¹⁵⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę

---

²¹⁴⁹ AIPN GK 209/388, s. 34-36.

²¹⁵⁰ AIPN GK 209/391 (K. spec. 464/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Michałowi Rode*.

²¹⁵¹ AIPN GK 209/391, s. 2-3.

²¹⁵² AIPN GK 209/391, s. 39-43.

²¹⁵³ AIPN GK 209/391, s. 52.

²¹⁵⁴ AIPN GK 209/391, s. 54.

²¹⁵⁵ AIPN GK 209/415 (K. spec. 496/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bolesławowi Zduńczykowi*.

²¹⁵⁶ AIPN GK 209/415, s. 2+v.

²¹⁵⁷ AIPN GK 209/415, s. 221.

całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, dowody rzeczowe zwrócić ww. oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.²¹⁵⁸ Z pisma Naczelnika więzienia karno-śledczego w Łęczycy, Wł. Kleszczonka do SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi z 25 lutego 1946 r. wynika, że ww. przebywał do rozprawy (16 lutego 1946 r.) w tamtejszym więzieniu.²¹⁵⁹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 12 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. przebywał od 18 lutego 1946 r. w tamtejszym więzieniu.²¹⁶⁰ Naczelnik więzienia w Łęczycy 1 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Łodzi.²¹⁶¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 17 kwietnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bolesław Zduńczyk odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 7 czerwca 1945 r. do 7 czerwca 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.²¹⁶²

Schick Martin²¹⁶³ s. Martina i Marii z d. Bloch ur. 19 stycznia 1888 r. w Wólce Suszyńskiej pow. radziechowski, zam. Kutno ul. Narutowicza 16. Był żandarmem w Kutnie. Aresztowany od 19 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹⁶⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Martin Schick - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.²¹⁶⁵ 1 marca 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.²¹⁶⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.²¹⁶⁷ 2 marca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.²¹⁶⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 26 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż

---

²¹⁵⁸ AIPN GK 209/415, s. 56-61.

²¹⁵⁹ AIPN GK 209/415, s. 63.

²¹⁶⁰ AIPN GK 209/415, s. 65.

²¹⁶¹ AIPN GK 209/415, s. 75.

²¹⁶² AIPN GK 209/415, s. 84.

²¹⁶³ AIPN GK 209/440 (K. spec. 529/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Martinowi Schickowi*.

²¹⁶⁴ AIPN GK 209/440, s. 4-5 i 104.

²¹⁶⁵ AIPN GK 209/440, s. 104.

²¹⁶⁶ AIPN GK 209/440, s. 55.

²¹⁶⁷ AIPN GK 209/440, s. 30-34.

²¹⁶⁸ AIPN GK 209/440, s. 48.

Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Martina Schicka.²¹⁶⁹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Martin Schick został 5 kwietnia 1946 r. stracony w więzieniu.²¹⁷⁰

Pawłowska z d. Grzelak Marianna²¹⁷¹ c. Antoniego i Ewy z d. Wojtalik ur. 24 grudnia 1898 r. w Suchodębii pow. kutnowski, zam. Suchodębie pow. kutnowski. Aresztowana od 20 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.²¹⁷² 4 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.²¹⁷³ 7 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.²¹⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 8 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.²¹⁷⁵ 8 kwietnia 1946 r. został wystawiony w Kutnie nakaz przyjęcia ww. do więzienia przy ul. Gdańskiej w Łodzi.²¹⁷⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marianny Pawłowskiej.²¹⁷⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Marianna Pawłowska została 15 maja 1946 r. stracona w więzieniu.²¹⁷⁸

Pawłowski Andrzej²¹⁷⁹ s. Józefa i Józefy z d. Bednarek ur. 8 listopada 1891 r. we Franciszkowie pow. kutnowski, zam. Suchodębie pow. kutnowski. Aresztowany od 30 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹⁸⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 8 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.

---

²¹⁶⁹ AIPN GK 209/440, s. 53.

²¹⁷⁰ AIPN GK 209/440, s. 56.

²¹⁷¹ AIPN GK 209/489 (K. spec. 60/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mariannie Pawłowskiej i Andrzejowi Pawłowskiemu*.

²¹⁷² AIPN GK 209/489, s. 3-4.

²¹⁷³ AIPN GK 209/489, s. 24-27.

²¹⁷⁴ AIPN GK 209/489, s. 23.

²¹⁷⁵ AIPN GK 209/489, s. 115-124.

²¹⁷⁶ AIPN GK 209/489, s. 126.

²¹⁷⁷ AIPN GK 209/489, s. 137.

²¹⁷⁸ AIPN GK 209/489, s. 144.

²¹⁷⁹ AIPN GK 209/489 (K. spec. 60/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mariannie Pawłowskiej i Andrzejowi Pawłowskiemu*.

²¹⁸⁰ AIPN GK 209/489, s. 3-4.

postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zwrócić ww.²¹⁸¹

Nowosielski Czesław²¹⁸² s. Wojciecha i Walerii z d. Rogalskiej ur. 10 czerwca 1895 r. w Niedrzwie pow. kutnowski, zam. Kutno ul. Kilińskiego 3. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²¹⁸³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.²¹⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dokumenty zwrócić ww.²¹⁸⁵ SN w Warszawie 30 stycznia 1947 r., po rozpoznaniu sprawy przeciwko Czesławowi Nowosielskiemu z powodu kasacji Pierwszego Prokuratora NTN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 6 kwietnia 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 529, 535, 516 lit. a oraz 581 lit. d kpk - uchylić zaskarżony wyrok i uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²¹⁸⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 27 lutego 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Czesław Nowosielski został 20 lutego 1947 r. zwolniony z więzienia, w związku z uchyleniem przez SN wyroku w jego sprawie.²¹⁸⁷

Greczycho Henryk²¹⁸⁸ s. Mikołaja i Marii z d. Juruć ur. 1 marca 1900 r. w Mazurkach pow. baranowiczowski, zam. Kutno ul. Warszawskie Przedmieście 4. Aresztowany od 21 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²¹⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 5 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na

---

²¹⁸¹ AIPN GK 209/489, s. 115-124.

²¹⁸² AIPN GK 209/555 (K. spec. 154/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Czesławowi Nowosielskiemu*.

²¹⁸³ AIPN GK 209/555, s. 2-3 i 210.

²¹⁸⁴ AIPN GK 209/555, s. 210.

²¹⁸⁵ AIPN GK 209/555, s. 78-84.

²¹⁸⁶ AIPN GK 209/555, s. 90-92.

²¹⁸⁷ AIPN GK 209/555, s. 102.

²¹⁸⁸ AIPN GK 209/556 (K. spec. 156/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Greczysze*.

²¹⁸⁹ AIPN GK 209/556, s. 2-3.

poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dokumenty zwrócić ww.²¹⁹⁰ 5 kwietnia 1946 r. przebywał w więzieniu w Kutnie.²¹⁹¹ 8 lipca 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach²¹⁹² i nadal tamże 9 kwietnia 1953 r.²¹⁹³ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 17 sierpnia 1953 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 12 sierpnia 1953 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Henryka Greczycho, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 15 lat więzienia.²¹⁹⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 23 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Henryk Greczycho został 27 sierpnia 1953 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich, po darowaniu mu w drodze łaski reszty kary.²¹⁹⁵

Pawlikowski Józef²¹⁹⁶ s. Jana i Łucji z d. Zgielnej ur. 24 grudnia 1904 r. w Borównie pow. wąbrzeski, zam. Kutno ul. Głogowiecka 16. Aresztowany od 4 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²¹⁹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 13 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia przypisywanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowód rzeczowy zwrócić ww.²¹⁹⁸

Lange Richard²¹⁹⁹ s. Jana i Karoliny z d. Schultz ur. 22 grudnia 1905 r. w Odradzie pow. łucki (Wołyń), zam. Wilkonie pow. kutnowski. Był członkiem SA w gm. Łanięta w pow. kutnowskim. Aresztowany od 13 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²²⁰⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 14 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z

---

²¹⁹⁰ AIPN GK 209/556, s. 36-41.

²¹⁹¹ AIPN GK 209/556, s. 43-44.

²¹⁹² AIPN GK 209/556, s. 48.

²¹⁹³ AIPN GK 209/556, s. 71.

²¹⁹⁴ AIPN GK 209/556, s. 145.

²¹⁹⁵ AIPN GK 209/556, s. 150.

²¹⁹⁶ AIPN GK 209/608 t. 1-2 (K. spec. 234/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Pawlikowskiemu*.

²¹⁹⁷ AIPN GK 209/608 t. 1, s. 2 i 65.

²¹⁹⁸ AIPN GK 209/608 t. 1, s. 53-56.

²¹⁹⁹ AIPN GK 209/624 (K. spec. 255/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Richardowi Lange*.

²²⁰⁰ AIPN GK 209/624, s. 2-3.

16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.²²⁰¹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 11 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Kutnie.²²⁰² 14 czerwca 1946 r. przebywał w więzieniu w Kutnie.²²⁰³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitanian Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 2 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Richarda Lange.²²⁰⁴ Naczelnik więzienia w Kutnie 17 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Richard Lange został 17 lipca 1946 r. powieszony w więzieniu w Kutnie.²²⁰⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Richard Lange został 17 lipca 1946 r. stracony w więzieniu.²²⁰⁶

Kaczmarek Stefania²²⁰⁷ c. Władysława i Magdaleny z d. Marzec ur. 6 listopada 1923 r. w Kutnie, zam. Kutno ul. Narutowicza 3/19. Aresztowana od 19 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kutnie.²²⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 12 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.²²⁰⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego [w Kutnie], Paweł Karp 29 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 27 lipca 1946 r. przetransportowana z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.²²¹⁰ 20 listopada 1947 r. przebywała w

---

²²⁰¹ AIPN GK 209/624, s. 33-37.

²²⁰² AIPN GK 209/624, s. 56.

²²⁰³ AIPN GK 209/624, s. 42.

²²⁰⁴ AIPN GK 209/624, s. 44.

²²⁰⁵ AIPN GK 209/624, s. 54-55.

²²⁰⁶ AIPN GK 209/624, s. 59.

²²⁰⁷ AIPN GK 209/643 (K. spec. 284/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanii Kaczmarek*.

²²⁰⁸ AIPN GK 209/643, s. 3, 166-169 i 173.

²²⁰⁹ AIPN GK 209/643, s. 54-57.

²²¹⁰ AIPN GK 209/643, s. 60.

więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.²²¹¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Stefania Kaczmarek odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 19 października 1945 r. do 19 października 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Łęczycy.²²¹²

Gajewski Franciszek²²¹³ s. NN i Eleonory Gajewskiej ur. 8 października 1906 r. w Kutnie, zam. Kutno ul. Stary Rynek 5. Aresztowany od 19 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²²¹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dowód rzeczowy zwrócić ww.²²¹⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Kutnie 29 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 27 lipca 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.²²¹⁶ 24 czerwca 1947 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Raciborzu²²¹⁷ i nadal tamże 2 sierpnia 1948 r.²²¹⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Stanisław Marczyński 5 sierpnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Franciszek Gajewski zmarł 9 października 1949 r. w więzieniu we Wrocławiu.²²¹⁹

Sprint Gustaw²²²⁰ s. Friedricha i Eleonory z d. Hyszer ur. 5 listopada 1883 r. w Jadwiginie pow. łucki (Wołyń), zam. majątek w Świecinach pow. kutnowski. Był członkiem pomocniczej służby żandarmerii w pow. kutnowskim. Aresztowany od 17 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.²²²¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia

---

²²¹¹ AIPN GK 209/643, s. 78.

²²¹² AIPN GK 209/643, s. 87, brak daty sporządzenia pisma.

²²¹³ AIPN GK 209/667 (K. spec. 315/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Gajewskiemu*.

²²¹⁴ AIPN GK 209/667, s. 2-3.

²²¹⁵ AIPN GK 209/667, s. 28-29.

²²¹⁶ AIPN GK 209/667, s. 36.

²²¹⁷ AIPN GK 209/667, s. 39.

²²¹⁸ AIPN GK 209/667, s. 46.

²²¹⁹ AIPN GK 209/667, s. 54.

²²²⁰ AIPN GK 209/677 (K. spec. 329/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Sprintowi*.

²²²¹ AIPN GK 209/677, s. 3, 28 i 57.

WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.²²²² Naczelnik więzienia w Łęczycy 9 kwietnia 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Gustaw Sprint zmarł 9 kwietnia 1946 r. w więzieniu w Łęczycy wskutek zwyrodnienia mięśnia sercowego (myodegeneratio cordis). Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 14 marca 1946 r. do 9 kwietnia 1946 r.²²²³ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 25 kwietnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Gustawowi Sprintowi wskutek jego śmierci.²²²⁴

Ernst Daniel²²²⁵ s. Jakuba i Karoliny z d. Geres ur. 26 października 1892 r. w Chostowie pow. tłumacki, zam. Kutno. Aresztowany od 19 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²²²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²²²⁷

Warszawski Marian²²²⁸ s. Antoniego i Antoniny z d. Małeckiej ur. 22 maja 1926 r. w Pawłowicach pow. kutnowski, zam. Pawłowice pow. kutnowski. Aresztowany od 19 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²²²⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 18 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa, a dowód rzeczowy zwrócić ww.²²³⁰

Bon z d. Schmidt Ida²²³¹ c. Henryka i Julianny z d. Bartz ur. 26 listopada 1899 r. w Wilhelmówku pow. horochowski, zam. Siemienice pow. kutnowski. Aresztowana od 19 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kutnie.²²³² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 18 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31

---

²²²² AIPN GK 209/677, s. 57.

²²²³ AIPN GK 209/677, s. 5-6.

²²²⁴ AIPN GK 209/677, s. 7.

²²²⁵ AIPN GK 209/682 (K. spec. 336/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Danielowi Ernstowi*.

²²²⁶ AIPN GK 209/682, s. 2.

²²²⁷ AIPN GK 209/682, s. 36-39.

²²²⁸ AIPN GK 209/684 (K. spec. 338/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marianowi Warszawskiemu i Idzie Bon*.

²²²⁹ AIPN GK 209/684, s. 2-3.

²²³⁰ AIPN GK 209/684, s. 32-37.

²²³¹ AIPN GK 209/684 (K. spec. 338/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marianowi Warszawskiemu i Idzie Bon*.

²²³² AIPN GK 209/684, s. 2-3.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²²³³

Sobczyk Bronisław²²³⁴ s. Bronisława i Stefanii z d. Ryzlak ur. 8 października 1921 r. w Sójkach pow. kutnowski, zam. Wierzbie pow. kutnowski. Był grupowym przy kopaniu okopów w Kutnie. Aresztowany od 13 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.²²³⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.²²³⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 17 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.²²³⁷ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 19 listopada 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 2 [powinno być: 4] ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Bronisławowi Sobczykowi o trzecią część karę 10 lat pozbawienia wolności tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 13 lipca 1945 r.²²³⁸ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 3 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Bronisław Sobczyk został zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Sosnowcu.²²³⁹

Zekało Mikołaj²²⁴⁰ s. Józefa i Matrony z d. Olejnik ur. 24 maja 1908 r. w Hołyniu pow. kałuski, zam. Łódź ul. Lipowa 31/5.²²⁴¹ Był członkiem NSKK w Kutnie i w pow. kutnowskim. Aresztowany od 4 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²²⁴²

---

²²³³ AIPN GK 209/684, s. 32-37.

²²³⁴ AIPN GK 209/687 (K. spec. 342/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bronisławowi Sobczykowi*.

²²³⁵ AIPN GK 209/687, s. 3-4 i 134.

²²³⁶ AIPN GK 209/687, s. 134.

²²³⁷ AIPN GK 209/687, s. 25-28.

²²³⁸ AIPN GK 209/687, s. 37.

²²³⁹ AIPN GK 209/687, s. 39.

²²⁴⁰ AIPN GK 209/698 t. 1-2 (K. spec. 356/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mikołajowi Zekało*.

²²⁴¹ AIPN GK 209/698 t. 1, s. 43-48.

²²⁴² AIPN GK 209/698 t. 2, s. 2+v.

SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, na karę śmierci oraz na karę 10 lat więzienia, wobec zbiegu tych trzech przestępstw skazać ww. na łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, uniewinnić go od reszty zarzutów, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.²²⁴³ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego, Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Mikołaja Zekała.²²⁴⁴ Naczelnik więzienia karno-sledczego [w Kutnie], Paweł Karp 4 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci Mikołaja Zekała. Ww. więzień został powieszony 4 września 1946 r. w więzieniu w Kutnie na mocy wyroku SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie z 17 lipca 1946 r.²²⁴⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Mikołaj Zekała został 4 września 1946 r. stracony w więzieniu.²²⁴⁶

Stender Józef²²⁴⁷ s. Jana i Anny z d. Grabowskiej ur. 13 stycznia 1901 r. w Korbowie pow. brodnicki, zam. Brodnica ul. Strzelecka 9. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²²⁴⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wicoprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.²²⁴⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 22 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanego w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowód rzeczowy wydać ww.²²⁵⁰

---

²²⁴³ AIPN GK 209/698 t. 2, s. 29-34.

²²⁴⁴ AIPN GK 209/698 t. 2, s. 60.

²²⁴⁵ AIPN GK 209/698 t. 2, s. 73+v.

²²⁴⁶ AIPN GK 209/698 t. 2, s. 74.

²²⁴⁷ AIPN GK 209/723 t. 1-2 (K. spec. 400/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Stenderowi*.

²²⁴⁸ AIPN GK 209/723 t. 1, s. 2-3 i 6; AIPN GK 209/723 t. 2, s. 55.

²²⁴⁹ AIPN GK 209/723 t. 2, s. 55.

²²⁵⁰ AIPN GK 209/723 t. 1, s. 32-48.

Stoliński Adam²²⁵¹ s. Tomasz i Marianny z d. Laczyk ur. 18 listopada 1901 r. w Kutnie, zam. Świebodzin ul. Paderewskiego 13. Aresztowany od 8 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²²⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 18 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia przypisywanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowód rzeczowy zwrócić ww.²²⁵³

Szymański Władysław Ryszard²²⁵⁴ s. Bronisława i Antoniny z d. Brożko ur. 5 stycznia 1910 r. w Kutnie, zam. Kutno ul. Sienkiewicza 9. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, z którego zbiegł.²²⁵⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, Kubiak 8 czerwca 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. zbiegł 7 czerwca 1945 r. z posesji przy ul. Sterlinga 18 w Łodzi, zajętej na potrzeby więzienia.²²⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy, a akta ponemieckie zwrócić Sądowi Grodzkiemu w Kutnie.²²⁵⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 13 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Władysława Ryszarda Szymańskiego.²²⁵⁸ Wyroku nie wykonano gdyż ww. zbiegł z więzienia. Prokurator SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 31 lipca 1946 r. wysłał list gończy za zbiegłym Władysławem Ryszardem Szymańskim.²²⁵⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 17 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Władysława Ryszarda Szymańskiego nie został wykonany, ponieważ zbiegł on z więzienia. Za ww. 26 sierpnia 1946

---

²²⁵¹ AIPN GK 209/738 (K. spec. 416/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adamowi Stolińskiemu*.

²²⁵² AIPN GK 209/738, s. 4 i 50.

²²⁵³ AIPN GK 209/738, s. 33-36.

²²⁵⁴ AIPN GK 209/740 (K. spec. 421/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Frajtakowi i Władysławowi Ryszardowi Szymańskiemu*; AIPN GK 209/1208 t. 1-2 (K. spec. 421/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Ryszardowi Szymańskiemu*.

²²⁵⁵ AIPN GK 209/1208 t. 1, s. 31-36 i 47-48; AIPN GK 209/1208 t. 2, s. 77.

²²⁵⁶ AIPN GK 209/1208 t. 2, s. 77.

²²⁵⁷ AIPN GK 209/1208 t. 1, s. 31-36.

²²⁵⁸ AIPN GK 209/1208 t. 1, s. 44.

²²⁵⁹ AIPN GK 209/740, s. 1.

r. rozesłano listy gończe.²²⁶⁰ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. V Karny w Łodzi 29 marca 1967 r. postanowił - na mocy art. 89 §1 lit. b kk - uznać, że wyrok śmierci w stosunku do Władysława Ryszarda Szymańskiego nie podlegał wykonaniu wobec upływu, 19 czerwca 1966 r., 20 lat od uprawomocnienia się tegoż wyroku i nie osadzeniu do tego czasu skazanego w zakładzie karnym w celu odbycia kary [sic!].²²⁶¹

Partyka Leon²²⁶² s. Marcina i Julianny z d. Bendzińskiej ur. 1 marca 1890 r. w Orlim Dworze pow. świecki, zam. Jaszczewice pow. świecki. Był członkiem SA w pow. kutnowskim. Zatrzymany od 8 lutego 1946 r., aresztowany od 18 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.²²⁶³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 24 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 lutego 1946 r. do 24 września 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić go od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia, część dowodów rzeczowych wydać ww., a pozostałe zachować w aktach sprawy.²²⁶⁴ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Kutnie Pawła Karpa 25 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. rozpoczął tego samego dnia odbywanie kary 10 lat pozbawienia wolności w tamtejszym więzieniu.²²⁶⁵ Naczelnik więzienia w Kutnie, przodownik administracyjny 14 maja 1947 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Stelinga w Łodzi.²²⁶⁶ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 19 listopada 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Leona Partykę warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 18 lutego 1951 r.²²⁶⁷ Naczelnik

²²⁶⁰ AIPN GK 209/1208 t. 1, s. 47.

²²⁶¹ AIPN GK 209/1208 t. 1, s. 50.

²²⁶² AIPN GK 209/893 (K. spec. 695/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leonowi Partyce*.

²²⁶³ AIPN GK 209/893, s. 4-5, 65-72 i 158

²²⁶⁴ AIPN GK 209/893, s. 65-72.

²²⁶⁵ AIPN GK 209/893, s. 74.

²²⁶⁶ AIPN GK 209/893, s. 80.

²²⁶⁷ AIPN GK 209/893, s. 101.

Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 24 grudnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. V Karny w Łodzi, iż Leon Partyka został 2 grudnia 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Ławie.²²⁶⁸

Kubiak Adam²²⁶⁹ s. Andrzeja i Jadwigi z d. Zdziarskiej ur. 23 marca 1907 r. w Kutnie, zam. Kutno ul. Stary Rynek 15. Był celowym w więzieniu w Kutnie. Aresztowany od 14 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²²⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 25 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.²²⁷¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Adama Kubiaka.²²⁷² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi Józefa Namysłowskiego 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adam Kubiak został 16 listopada 1946 r. stracony w więzieniu.²²⁷³

Bogal Jan²²⁷⁴ s. Jana i Anny z d. Stańczyk ur. 22 sierpnia 1899 r. w Spytkowicach pow. wadowicki, zam. Drzewce pow. wschowski. Aresztowany od 29 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.²²⁷⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.²²⁷⁶ 3 października 1946 r. przebywał w więzieniu w Kutnie.²²⁷⁷ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi

---

²²⁶⁸ AIPN GK 209/893, s. 166.

²²⁶⁹ AIPN GK 209/920 (K. spec. 737/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adamowi Kubiakowi*.

²²⁷⁰ AIPN GK 209/920, s. 4-5.

²²⁷¹ AIPN GK 209/920, s. 58-67.

²²⁷² AIPN GK 209/920, s. 75.

²²⁷³ AIPN GK 209/920, s. 81.

²²⁷⁴ AIPN GK 209/953 (K. spec. 825/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Bogalowi*.

²²⁷⁵ AIPN GK 209/953, s. 3-4 i 111.

²²⁷⁶ AIPN GK 209/953, s. 45-50.

²²⁷⁷ AIPN GK 209/953, s. 61.

Wydz. IV Karny w Łodzi 29 stycznia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 2, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Jana Bogala warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 7 lat pozbawienia wolności.²²⁷⁸ Naczelnik Wyd. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 5 maja 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wyd. IV Karny w Łodzi, iż Jan Bogal został 29 stycznia 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia we Wrocławiu I.²²⁷⁹

Czerbin Oswald Jan²²⁸⁰ s. Wilhelma i Anny z d. Wilk ur. 1 maja 1918 r. w Starej Russie pow. leningradzki, zam. Myślibórz. Był członkiem SS w pow. kutnowskim. Zatrzymany od 3 września 1945 r., aresztowany od 6 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.²²⁸¹ Od 3 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu karno-śledczym w Kutnie²²⁸² i nadal tamże 11 sierpnia 1946 r.²²⁸³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 7 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 w związku z art. 4 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci oraz na karę 10 lat więzienia, wymierzyć jednocześnie ww. jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.²²⁸⁴ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Oswalda Jana Czerbina, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.²²⁸⁵ Z opinii o ww. więźniu sporządzonej przez Naczelnika więzienia w Kutnie wynika, iż został on 14 maja 1947 r. został przetransportowany z więzienia w Kutnie do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.²²⁸⁶ Od 11 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich²²⁸⁷ i nadal tamże 6 czerwca 1956 r.²²⁸⁸ Sąd

---

²²⁷⁸ AIPN GK 209/953, s. 115.

²²⁷⁹ AIPN GK 209/953, s. 117.

²²⁸⁰ AIPN GK 209/954 (K. spec. 827/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oswaldowi Janowi Czerbinowi*.

²²⁸¹ AIPN GK 209/954, s. 3-4 i 121.

²²⁸² AIPN GK 209/954, s. 100.

²²⁸³ AIPN GK 209/954, s. 29.

²²⁸⁴ AIPN GK 209/954, s. 46-53.

²²⁸⁵ AIPN GK 209/954, s. 67.

²²⁸⁶ AIPN GK 209/954, s. 100.

²²⁸⁷ AIPN GK 209/954, s. 111.

²²⁸⁸ AIPN GK 209/954, s. 116-117.

Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 4 lutego 1956 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 5 kk i [...]16 kpk - zaliczyć Oswaldowi Janowi Czerbinowi na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 września 1945 r. do 7 września 1946 r.²²⁸⁹ 10 maja 1956 r. przebywał w więzieniu we Wronkach.²²⁹⁰ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. XI Karny w Łodzi 27 maja 1956 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - mając na uwadze fakt, że ww. zbrodnie zostały popełnione przez Oswalda Jana Czerbina przed 15 kwietnia 1956 r. i należały do kategorii przestępstw wymienionych w art. 3 ust. 1 i 2 lit. a i b pkt 3, art. 8 ust. 3 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 4 ust. 3, art. 12 ust. 2, art. 13 oraz art. 6 ustawy o amnestii z 27 kwietnia 1956 r. - złagodzić ww. karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat więzienia, a karę 10 lat więzienia do kary 5 lat więzienia, a karę pozbawienia praw publicznych określić na 5 lat. Na podstawie art. 31 i 34 kk w związku z art. 9 i 10 ww. ustawy o amnestii oraz na zasadzie tak złagodzonych kar składowych Sąd postanowił orzec za ww. przestępstwa karę łączną 13 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, a okres odbywania kary liczyć od 3 września 1945 r.²²⁹¹ Naczelnik więzienia we Wronkach 20 października 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi o zwolnieniu tego samego dnia Oswalda Jana Czerbina z tamtejszego więzienia.²²⁹²

Wienandt Kurt²²⁹³ s. Emila i Marii z d. Müller ur. 27 lutego 1904 r. w Kirchhain (Niemcy), zam. Krzyżanówek pow. kutnowski. Był członkiem NSDAP i SA oraz sekretarzem gmin Dąbrowice, Błonie i Krzyżanówek w pow. kutnowskim. Aresztowany od 3 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²²⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 4 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie obciążając nimi Skarb Państwa.²²⁹⁵ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII

---

²²⁸⁹ AIPN GK 209/954, s. 121.

²²⁹⁰ AIPN GK 209/954, s. 128.

²²⁹¹ AIPN GK 209/954, s. 131-132.

²²⁹² AIPN GK 209/954, s. 136.

²²⁹³ AIPN GK 209/976 (K. spec. 932/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kurtowi Wienandtowi*.

²²⁹⁴ AIPN GK 209/976, s. 2-3.

²²⁹⁵ AIPN GK 209/976, s. 22-26.

Karny w Łodzi, iż Kurt Wienandt odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 3 stycznia 1946 r. do 3 stycznia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.²²⁹⁶

Hamm Adolf²²⁹⁷ s. Wilhelma i Marii z d. Hauschild ur. 5 września 1900 r. w Dąbrowie pow. równeński (Wołyń), zam. Szczyt pow. kutnowski. Był członkiem SA w pow. kutnowskim. Aresztowany od 24 października 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Katowicach.²²⁹⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 17 maja 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Katowicach do tamtejszego więzienia.²²⁹⁹ Komendant Powiatowy MO w Kutnie, por. L. Miszczak 26 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej] w Kutnie, iż ww. został 25 października 1946 r. - wskutek polecenia SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi - przeniesiony do więzienia karno-śledczego w Kutnie.²³⁰⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 2 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.²³⁰¹ 4 listopada 1947 r. przebywał w więzieniu w Kutnie.²³⁰² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 30 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Hamm odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 24 października 1945 r. do 24 października 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Kutnie.²³⁰³

Potiechin Jerzy Tadeusz²³⁰⁴ s. Piotra i Zofii z d. Jarosz ur. 1 września 1926 r. w Warszawie, zam. Nowy Rembertów ul. Dąbrowskiego 8/3 pow. warszawski. Był aktywny m. in. w Żychlinie w pow. kutnowskim. Aresztowany od 20 października 1945 r. i osadzony w

---

²²⁹⁶ AIPN GK 209/976, s. 66.

²²⁹⁷ AIPN GK 209/997 (K. spec. 1067/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Hammowi*.

²²⁹⁸ AIPN GK 209/997, s. 2-3, 27-32, 57 i 64.

²²⁹⁹ AIPN GK 209/997, s. 64.

²³⁰⁰ AIPN GK 209/997, s. 20.

²³⁰¹ AIPN GK 209/997, s. 27-32.

²³⁰² AIPN GK 209/997, s. 36.

²³⁰³ AIPN GK 209/997, s. 42.

²³⁰⁴ AIPN GK 209/998 (K. spec. 1101/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Jerzemu Tadeuszowi Potiechinowi*.

więzieniu przy ul. Rakowieckiej 37 w Warszawie-Mokotowie.²³⁰⁵ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 12 kwietnia 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. z więzienia przy ul. Rakowieckiej 37 w Warszawie-Mokotowie do tamtejszego więzienia.²³⁰⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 4 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2, art. 2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52, 54, 56 i 59 kk orzekł skazać ww. na karę 1 roku więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzyć ww. jednocześnie jako karę łączną - karę 3 lat i 6 miesięcy więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dokumenty zwrócić ww.²³⁰⁷ 20 stycznia 1947 r. przebywał w więzieniu w Kutnie.²³⁰⁸ 3 lipca 1948 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.²³⁰⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 sierpnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jerzy Tadeusz Potiechin odbył karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności od 20 października 1945 r. do 20 kwietnia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.²³¹⁰

Hubert Jan²³¹¹ s. Michała i Emilii vel Milki z d. Czop ur. 27 lutego 1907 r. w Woli Ochróskiej pow. włodawski, zam. Wilkensy pow. kutnowski. Był członkiem SA w pow. kutnowskim. Aresztowany od 3 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Kutnie.²³¹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 2 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od

---

²³⁰⁵ AIPN GK 209/998, s. 2-3, 8, 49, 73, 103 i 114.

²³⁰⁶ AIPN GK 209/998, s. 114.

²³⁰⁷ AIPN GK 209/998, s. 35-41.

²³⁰⁸ AIPN GK 209/998, s. 44.

²³⁰⁹ AIPN GK 209/998, s. 45.

²³¹⁰ AIPN GK 209/998, s. 52.

²³¹¹ AIPN GK 209/1000 (K. spec. 1103/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Hubertowi*.

²³¹² AIPN GK 209/1000, s. 2-3, 30-34, 38 i 59-60.

kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.²³¹³ Przewodniczący administracyjny więzienia w Kutnie 14 maja 1947 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu Jana Huberta tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.²³¹⁴ 5 kwietnia 1950 r. przebywał w więzieniu w Gdańsku.²³¹⁵

Markwart Karol²³¹⁶ s. Piotra i Wandy z d. Gärber ur. 20 czerwca 1906 r. w Kaliskiej pow. gostyniński, zam. Kutno ul. Kościuszki 8. Był członkiem SS w Kutnie. Aresztowany i osadzony w więzieniu,²³¹⁷ skąd zapewne zbiegł. Wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1946 r. polecił - w piśmie do WUBP w Łodzi - zarządzić poszukiwanie Karola Markwarta i doprowadzenie go do Prokuratury SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi.²³¹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 28 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia oraz na karę śmierci, łącznie zaś skazać ww. - na mocy art. 31-35 kk - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić go od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia, a dokumenty zachować w aktach sprawy.²³¹⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 5 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Karola Markwarta.²³²⁰ Przewodniczący Wydz. VII Karnego Sądu Okręgowego w Łodzi 21 listopada 1950 r. zawiadomił Wydz. Statystyczny Ministerstwa Sprawiedliwości RP w Warszawie, iż wyrok śmierci w stosunku do Karola Markwarta nie został wykonany, gdyż za skazanym zostały 20 listopada 1946 r. wysłane - przez Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi - listy gończe.²³²¹

---

²³¹³ AIPN GK 209/1000, s. 30-34.

²³¹⁴ AIPN GK 209/1000, s. 40.

²³¹⁵ AIPN GK 209/1000, s. 46.

²³¹⁶ AIPN GK 209/1034 cz. I-II (K. spec. 613/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Markwartowi, Barbarze Markwart, Jadwidze Henschel i Wandzie Malickiej*.

²³¹⁷ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 250; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

²³¹⁸ AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 534.

²³¹⁹ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 154-176; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339; przebieg ww. sprawy wskazuje na to, iż Karol Markwart prawdopodobnie nie był obecny na rozprawie, tak więc wyrok w stosunku do niego był zaoczny.

²³²⁰ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 210.

²³²¹ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 252.

Markwart z d. Malicka Barbara²³²² c. Bronisława i Wandy z d. Schultz ur. 25 września 1913 r. w Kutnie, zam. Kutno ul. Kościuszki 8.²³²³ Aresztowana i osadzona w więzieniu. 27 września 1946 r. przebywała w więzieniu w Kutnie.²³²⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 28 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci oraz na karę 5 lat więzienia, łącznie zaś skazać ww. - na mocy art. 31-35 kk - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci z wyjątkiem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić ją od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia, część dokumentów wydać ww., a pozostałe zachować w aktach sprawy.²³²⁵ 5 listopada 1946 r. przebywała w więzieniu w Kutnie.²³²⁶ 24 lipca 1954 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.²³²⁷ Jak wynika z dalszej korespondencji w sprawie, Barbarze Markwart zamieniono w drodze łaski karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.²³²⁸ 30 lipca 1955 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.²³²⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 24 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Barbara Markwart została 15 marca 1956 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Fordonie.²³³⁰

Henschel z d. Malicka Jadwiga²³³¹ c. Bronisława i Wandy z d. Schultz ur. 25 lutego 1905 r. w Kutnie, zam. Kościuszki 8.²³³² Aresztowana od 2 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu. 27 września 1946 r. przebywała w więzieniu w Kutnie.²³³³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 28 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres

---

²³²² AIPN GK 209/1034 cz. I-II (K. spec. 613/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Markwartowi, Barbarze Markwart, Jadwidze Henschel i Wandzie Malickiej*.

²³²³ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 246; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

²³²⁴ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 115.

²³²⁵ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 154-176; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

²³²⁶ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 220.

²³²⁷ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 269.

²³²⁸ AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 270 i 330.

²³²⁹ AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 295-296.

²³³⁰ AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 317.

²³³¹ AIPN GK 209/1034 cz. I-II (K. spec. 613/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Markwartowi, Barbarze Markwart, Jadwidze Henschel i Wandzie Malickiej*.

²³³² AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 244; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

²³³³ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 115; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci z wyjątkiem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić ją od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia, a dokumenty zachować w aktach sprawy.²³³⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 2 listopada 1946 r. poinformował [SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie], iż ww. nie powróciła, po rozprawie z 27 września 1946 r. do tamtejszego więzienia.²³³⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 24 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Jadwiga Henschel odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 2 lipca 1945 r. do 2 lipca 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.²³³⁶

Malicka z d. Schultz Wanda²³³⁷ c. Aleksandra i Pauliny z d. Ebert ur. 17 marca 1880 r. w Gostyninie, zam. Kutno ul. Kościuszki 8.²³³⁸ Aresztowana i osadzona w więzieniu. 27 września 1946 r. przebywała w więzieniu w Kutnie.²³³⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 28 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci oraz na karę 10 lat więzienia, łącznie zaś skazać ww. - na mocy art. 31-35 kk - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić ją od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia, a dokumenty zachować w aktach sprawy.²³⁴⁰ 5 listopada 1946 r. przebywała w więzieniu w Kutnie.²³⁴¹ 3 listopada 1953 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.²³⁴² 17 września 1955 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu II, gdzie odbywała karę dożywotniego pozbawienia wolności (musiała być zatem ułaskawiona).²³⁴³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 24 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV

---

²³³⁴ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 154-176; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

²³³⁵ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 213.

²³³⁶ AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 318.

²³³⁷ AIPN GK 209/1034 cz. I-II (K. spec. 613/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Markwartowi, Barbarze Markwart, Jadwidze Henschel i Wandzie Malickiej*.

²³³⁸ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 248; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

²³³⁹ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 115.

²³⁴⁰ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 154-176; AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 335-339.

²³⁴¹ AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 219.

²³⁴² AIPN GK 209/1034, cz. I, s. 262-263.

²³⁴³ AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 295-296.

Karny w Łodzi, iż Wanda Malicka została 15 marca 1956 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Fordonie.²³⁴⁴

Belke Herta (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Pawlikowski Stanisław²³⁴⁵ s. Feliksa i Stanisławy z d. Beker ur. 3 lipca 1903 r. w Dobrzelinie pow. kutnowski, zam. Dobrzelin pow. kutnowski. Aresztowany od 20 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.²³⁴⁶ Lekarz więzienny, dr med. J. Brzozowski 21 września 1945 r. zawiadomił Naczelnika więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, iż zarządził przeniesienie ww. więźnia do szpitala wolnościowego, na oddział wewnętrzny. Lekarz rozpoznał bowiem u chorego wysiekowe zapalenie opłucnej. Ww. znajdował się w bardzo ciężkim stanie.²³⁴⁷ Sekretarz więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi, Piotrowski 24 września 1945 r. wysłał do Kierownika Sekretariatu SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi notatkę urzędową, w której podał, że Stanisław Pawlikowski zmarł 23 września 1945 r.²³⁴⁸ Lekarz więzienny, dr med. J. Brzozowski 24 września 1945 r. sporządził świadectwo zgonu ww. więźnia, poświadczone przez Naczelnika więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, z którego wynika, iż Stanisław Pawlikowski zmarł 23 września 1945 r. śmiercią naturalną wskutek wysiekowego zapalenia opłucnej po lewej stronie i prosówkowej (rozsianej) gruźlicy płuc.²³⁴⁹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 2 października 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Stanisławowi Pawlikowskiemu wskutek jego śmierci.²³⁵⁰

Marciniak z d. Burzyńska Helena²³⁵¹ c. Antoniego i Marianny z d. Zarzębskiej ur. 2 marca 1913 r. w Kutnie, zam. Kutno ul. Kilińskiego 2. Aresztowana od 4 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kutnie.²³⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Kutnie 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze,

---

²³⁴⁴ AIPN GK 209/1034, cz. II, s. 316.

²³⁴⁵ AIPN GK 209/1197 t. 1-2 (K. spec. 217/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Pawlikowskiemu*.

²³⁴⁶ AIPN GK 209/1197 t. 1, s. 3-4.

²³⁴⁷ AIPN GK 209/1197 t. 1, s. 42.

²³⁴⁸ AIPN GK 209/1197 t. 1, s. 43.

²³⁴⁹ AIPN GK 209/1197 t. 1, s. 46.

²³⁵⁰ AIPN GK 209/1197 t. 1, s. 49.

²³⁵¹ AIPN GK 209/1266 (K. spec. 393/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Marciniak*.

²³⁵² AIPN GK 209/1266, s. 7-8 i 76.

konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.²³⁵³ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, Grudziński z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heleny Marciniak.²³⁵⁴ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Helena Marciniak została 12 sierpnia 1946 r. stracona w więzieniu.²³⁵⁵

10. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu mogileńskiego.

Mogilno (Mogilno)

Semmler Else (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego gnieźnieńskiego)

Polus Kazimierz²³⁵⁶ s. Wojciecha i Marii z d. Piechowiak ur. 4 marca 1900 r. w Dakowach Mokrych pow. nowotomyski, zam. Gozdawa pow. mogileński.²³⁵⁷ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) i włodarzem majątku w Gozdawie w pow. mogileńskim. Aresztowany od 10 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mogilnie.²³⁵⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 19 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²³⁵⁹

Marczak Kazimierz²³⁶⁰ s. Jana i Marianny z d. Dziminiak ur. 22 stycznia 1896 r. w Kołodziejewie pow. mogileński, zam. Sędowo pow. mogileński.²³⁶¹ Zatrzymany od 28 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Trzemesznie, aresztowany od 10 kwietnia 1945 r. i przeniesiony do więzienia w Mogilnie.²³⁶² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie

---

²³⁵³ AIPN GK 209/1266, s. 55-59.

²³⁵⁴ AIPN GK 209/1266, s. 68 i 77.

²³⁵⁵ AIPN GK 209/1266, s. 71.

²³⁵⁶ AIPN Po 791/69 (K. spec. 82/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Polusowi*.

²³⁵⁷ AIPN Po 791/69, s. 1 i 15+v.

²³⁵⁸ AIPN Po 791/69, s. 15, 30+v. i 95+v.

²³⁵⁹ AIPN Po 791/69, s. 26-27.

²³⁶⁰ AIPN Po 791/81 (K. spec. 96/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Marczakowi*.

²³⁶¹ AIPN Po 791/81, s. 1.

²³⁶² AIPN Po 791/81, s. 19 i 110+v.

13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²³⁶³

Kelm z d. Bach Elżbieta²³⁶⁴ c. Friedricha i Elżbiety z d. Eilmes ur. 12 września 1907 r. w Dzierżąźnie pow. mogileński, zam. Dzierżążno pow. mogileński.²³⁶⁵ Zatrzymana od 9 marca 1945 r., aresztowana od 11 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Trzemesznie.²³⁶⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego mienia jej i jej męża oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²³⁶⁷ Naczelnik więzienia w Trzemesznie 13 marca 1949 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Gnieźnie o zwolnieniu Elżbiety Kelm, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, tego samego dnia z tamtejszego więzienia.²³⁶⁸

Martin z d. Prause Anna²³⁶⁹ c. Juliana i Zuzanny z d. Knoll ur. 5 kwietnia 1891 r. w Pleszewie pow. jarociński, zam. Dzierżążno pow. mogileński.²³⁷⁰ Aresztowana od 5 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Mogilnie.²³⁷¹ 18 września 1945 r. ww. została przetransportowana z więzienia w Mogilnie do więzienia w Trzemesznie.²³⁷² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 29 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²³⁷³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, na polecenie Ministra Sprawiedliwości RP w marcu 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Anny Martin.²³⁷⁴

---

²³⁶³ AIPN Po 791/81, s. 110+v.

²³⁶⁴ AIPN Po 791/82 (K. spec. 97/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Elżbiecie Kelm*.

²³⁶⁵ AIPN Po 791/82, s. 1.

²³⁶⁶ AIPN Po 791/82, s. 14 i 80+v.

²³⁶⁷ AIPN Po 791/82, s. 14 i 80+v.

²³⁶⁸ AIPN Po 791/82, s. 88.

²³⁶⁹ AIPN Po 791/83 (K. spec. 98/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Martin*; zob.: *Życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Mogilno*, „Głos Wielkopolski”, 25 II 1946.

²³⁷⁰ AIPN Po 791/83, s. 1.

²³⁷¹ AIPN Po 791/83, s. 15 i 65-66.

²³⁷² AIPN Po 791/83, s. 32.

²³⁷³ AIPN Po 791/83, s. 65-66.

²³⁷⁴ AIPN Po 791/83, s. 75.

Kaszyński Wacław²³⁷⁵ s. Tomasz i Franciszki z d. Pokornej ur. 27 września 1903 r. w Mijanowie pow. mogileński, zam. Płaczkowo pow. mogileński.²³⁷⁶ Aresztowany od 10 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mogilnie.²³⁷⁷ Kierownik Sekretariatu Prezydialnego Prokuratury SSK w Poznaniu 18 września 1945 r. zanotował, że ww. został 11 września 1945 r. przetransportowany z więzienia w Mogilnie do więzienia w Trzemesznie.²³⁷⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko Wacławowi Kaszyńskiemu, na koszt Skarbu Państwa.²³⁷⁹

Nogajczyk Ernest²³⁸⁰ s. Ludwika i Pauliny z d. Kleis ur. 18 kwietnia 1918 r. w Kołodziejewie pow. mogileński, zam. Kolankowo pow. inowrocławski.²³⁸¹ Był członkiem SS w Kołodziejewie w pow. mogileńskim. Zatrzymany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mogilnie, aresztowany od 9 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Trzemesznie.²³⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 8 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²³⁸³ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 18 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ernesta Nogajczyka.²³⁸⁴

Dörr Karol²³⁸⁵ s. Emila i Berty z d. Gerth ur. 27 stycznia 1908 r. w Sędowie pow. mogileński, zam. Gniezno ul. Witkowska 51.²³⁸⁶ Był członkiem SS w Sędowie w pow. mogileńskim. Aresztowany od 27 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mogilnie.²³⁸⁷ Kierownik Sekretariatu Prezydialnego Prokuratury SSK w Poznaniu 18 września 1945 r.

---

²³⁷⁵ AIPN Po 791/102 (K. spec. 121/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wacławowi Kaszyńskiemu*.

²³⁷⁶ AIPN Po 791/102, s. 1 i 5+v.

²³⁷⁷ AIPN Po 791/102, s. 13 i 57+v.

²³⁷⁸ AIPN Po 791/102, s. 30.

²³⁷⁹ AIPN Po 791/102, s. 57+v.

²³⁸⁰ AIPN Po 791/233 (K. spec. 293/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ernestowi Nogajczykowi*; zob.: *Dwa wyroki śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 18 XI 1945.

²³⁸¹ AIPN Po 791/233, s. 11.

²³⁸² AIPN Po 791/233, s. 11, 17, 22 i 35-36v.

²³⁸³ AIPN Po 791/233, s. 35-36v.

²³⁸⁴ AIPN Po 791/233, s. 65.

²³⁸⁵ AIPN Po 791/298 (K. spec. 370/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Dörrowi*; zob.: *Dwa wyroki śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 18 XI 1945.

²³⁸⁶ AIPN Po 791/298, s. 1.

²³⁸⁷ AIPN Po 791/298, s. 13 i 24-25v.

zanotował, że – jak zawiadomił Naczelnik więzienia w Mogilnie pismem z 11 września 1945 r. – ww. został przetransportowany z więzienia w Mogilnie do więzienia w Trzemesznie.²³⁸⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 8 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²³⁸⁹ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 18 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Karola Dörra.²³⁹⁰

Wujek Władysław²³⁹¹ s. Józefa i Anny ur. 8 czerwca 1887 r. w Bukówcu pow. wągrowiecki, zam. Chodzież ul. Piekary 16.²³⁹² Aresztowany od 11 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.²³⁹³ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że – jak wynika z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. – ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.²³⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.²³⁹⁵

Deolecka z d. Norwid Felicja²³⁹⁶ c. Józefa i Aleksandry z d. Fiałkowskiej ur. 10 kwietnia 1902 r. w Radziwiliszkach pow. kowieński (Litwa), zam. Strzelno ul. Kościelna 11 pow. mogileński.²³⁹⁷ Aresztowana od 2 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Strzelnie.²³⁹⁸ 24 września 1945 r. przebywała w więzieniu w Trzemesznie i nadal tamże 30 października 1945 r.²³⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł

---

²³⁸⁸ AIPN Po 791/298, s. 18.

²³⁸⁹ AIPN Po 791/298, s. 24-25v.

²³⁹⁰ AIPN Po 791/298, s. 35.

²³⁹¹ AIPN Po 791/301 (K. spec. 376/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Wujkowi*.

²³⁹² AIPN Po 791/301, s. 3 i 13.

²³⁹³ AIPN Po 791/301, s. 33, 35 i 85-86v.

²³⁹⁴ AIPN Po 791/301, s. 33.

²³⁹⁵ AIPN Po 791/301, s. 85-86v.

²³⁹⁶ AIPN Po 791/302 (K. spec. 377/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Felicji Deoleckiej*.

²³⁹⁷ AIPN Po 791/302, s. 3 i 9.

²³⁹⁸ AIPN Po 791/302, s. 17 i 48-49v.

²³⁹⁹ AIPN Po 791/302, s. 19, 28 i 48-49v.

uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁴⁰⁰ 7 listopada 1945 r. została zwolniona z więzienia w Trzemesznie.²⁴⁰¹

Barczak Artur Alfred²⁴⁰² s. Karola i Emmy z d. Franzmann ur. 4 września 1919 r. w Myślątkowie pow. mogileński, zam. Strzelce pow. mogileński.²⁴⁰³ Aresztowany od 27 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mogilnie, a następnie w Trzemesznie.²⁴⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 12 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁴⁰⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 26 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Artura Alfreda Barczaka, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.²⁴⁰⁶ 31 grudnia 1948 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.²⁴⁰⁷ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, podprokurator Kosiński 8 sierpnia 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Prokurator Wojewódzki w Poznaniu - postanowieniem z 26 lipca 1956 r. - udzielił Arturowi Alfredowi Barczakowi warunkowego zwolnienia z okresem próby do 12 marca 1961 r. Na tej podstawie ww. został 1 sierpnia 1956 r. zwolniony z więzienia w Sztumie.²⁴⁰⁸

Nest Otto²⁴⁰⁹ s. Juliusza i Klary z d. Krüger ur. 28 czerwca 1881 r. w Głogówcu pow. mogileński, zam. Gębice pow. mogileński. Był członkiem SA, sołtysem Gębic oraz wójtem (Amtskommissar) gminy Gębice w pow. mogileńskim.²⁴¹⁰ Aresztowany od 28 stycznia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mogilnie.²⁴¹¹ Kierownik Sekretariatu Prezydyjnego Prokuratury SSK w Poznaniu 18 września 1945 r. zanotował, iż – jak podał Naczelnik więzienia w Mogilnie – ww. został 11 września 1945 r. przetransportowany z więzienia w Mogilnie do

---

²⁴⁰⁰ AIPN Po 791/302, s. 48-49v.

²⁴⁰¹ AIPN Po 791/302, s. 54.

²⁴⁰² AIPN Po 791/367 (K. spec. 467/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Arturowi Alfredowi Barczakowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Mogilno*, „Głos Wielkopolski”, 31 III 1946.

²⁴⁰³ AIPN Po 791/367, s. 1.

²⁴⁰⁴ AIPN Po 791/367, s. 21+v. i 58-60.

²⁴⁰⁵ AIPN Po 791/367, s. 58-60.

²⁴⁰⁶ AIPN Po 791/367, s. 69.

²⁴⁰⁷ AIPN Po 791/367, s. 75.

²⁴⁰⁸ AIPN Po 791/367, s. 79.

²⁴⁰⁹ AIPN Po 791/389 (K. spec. 494/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Nestowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Mogilno*, „Głos Wielkopolski”, 25 II 1946.

²⁴¹⁰ AIPN Po 791/389, s. 2-3 i 93.

²⁴¹¹ AIPN Po 791/389, s. 76 i 78+v.

więzienia w Trzemesznie.²⁴¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 29 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego żony oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁴¹³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP w marcu 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ottona Nesta.²⁴¹⁴

Tessmer Jan²⁴¹⁵ s. Fryderyka i Otylii z d. Schetzau ur. 14 czerwca 1910 r. w Klementach pow. grudziądzki, Twierdzin pow. mogileński. Był członkiem SA i włodarzem majątku w Twierdzinie w pow. mogileńskim.²⁴¹⁶ Aresztowany od 27 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Trzemesznie.²⁴¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego majątku oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁴¹⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 26 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Tessmera, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na 5 lat.²⁴¹⁹ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 26 lutego 1954 r. postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Jana Tessmera, przebywającego w Ośrodku Pracy w Strzelcach Opolskich, warunkowo od odbycia reszty kary. Okres próby dla warunkowo zwolnionego stanowił czas do 13 marca 1956 r.²⁴²⁰ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, podprokurator Śmielecki 23 kwietnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Jan Tessmer został 17 kwietnia 1954 r. zwolniony

---

²⁴¹² AIPN Po 791/389, s. 76.

²⁴¹³ AIPN Po 791/389, s. 112-114v.

²⁴¹⁴ AIPN Po 791/389, s. 143.

²⁴¹⁵ AIPN Po 791/561 (K. spec. 93/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Tessmerowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Mogilno*, „Głos Wielkopolski”, 31 III 1946.

²⁴¹⁶ AIPN Po 791/561, s. 4.

²⁴¹⁷ AIPN Po 791/561, s. 39+v. i 63-64v.

²⁴¹⁸ AIPN Po 791/561, s. 63-64v.

²⁴¹⁹ AIPN Po 791/561, s. 73.

²⁴²⁰ AIPN Po 791/561, s. 84+v.

warunkowo z OPW w Strzelcach Opolskich, na podstawie postanowienia Prokuratora Wojewódzkiego w Poznaniu z 10 marca 1954 r.²⁴²¹

Panek z d. Witkowska Maria²⁴²² c. Michała i Anny z d. Lewandowskiej ur. 27 czerwca 1871 r. w Smolnikach pow. brodnicki, zam. Trzemeszno pow. mogileński.²⁴²³ Zatrzymana od 28 stycznia 1946 r., aresztowana od 5 lutego 1946 r. i osadzona w więzieniu w Trzemesznie.²⁴²⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Trzemesznie 27 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 7 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 lutego 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej majątku, zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia.²⁴²⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 28 listopada 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 26 listopada 1946 r. przeniesiona z więzienia w Trzemesznie do więzienia w Fordonie.²⁴²⁶ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 16 listopada 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Grudziądzu I.²⁴²⁷ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 27 maja 1952 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Marię Panek warunkowo od odbycia reszty kary 7 lat pozbawienia wolności. Okres próby dla warunkowo zwolnionej wynosił 1 rok i rozpoczynał się od chwili zwolnienia jej z więzienia.²⁴²⁸

Scholl z d. Meyer Elfriede²⁴²⁹ c. Maksa i Herte z d. Fritz ur. 9 lutego 1915 r. w Nowejwsi pow. zniński, zam. Gorzyce pow. zniński.²⁴³⁰ Zatrzymana od 15 września 1945 r., aresztowana od 8 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Trzemesznie.²⁴³¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Trzemesznie 27 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł

---

²⁴²¹ AIPN Po 791/561, s. 83.

²⁴²² AIPN Po 791/650 (K. spec. 239/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Panek*.

²⁴²³ AIPN Po 791/650, s. 23+v. i 32+v.

²⁴²⁴ AIPN Po 791/650, s. 32+v. i 54-55v.

²⁴²⁵ AIPN Po 791/650, s. 54-55v.

²⁴²⁶ AIPN Po 791/650, s. 62.

²⁴²⁷ AIPN Po 791/650, s. 77.

²⁴²⁸ AIPN Po 791/650, s. 79+v.

²⁴²⁹ AIPN Po 791/662 (K. spec. 257/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Elfriede Scholl*.

²⁴³⁰ AIPN Po 791/662, s. 8+v.

²⁴³¹ AIPN Po 791/662, s. 30+v. i 72-73.

umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.²⁴³²

Kasprowicz Irena²⁴³³ c. Nikodema i Anieli z d. Januszewskiej ur. 23 listopada 1910 r. w Inowrocławiu, zam. Strzelno ul. Św. Ducha 4 pow. mogileński.²⁴³⁴ Była „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Strzelnie w pow. mogileńskim.²⁴³⁵ Zatrzymana od 29 kwietnia 1946 r., aresztowana od 4 maja 1946 r. i osadzona w więzieniu w Trzemesznie.²⁴³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Trzemesznie 27 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁴³⁷

Tyblewski Józef²⁴³⁸ s. Jana i Walentyny z d. Tulisza ur. 10 marca 1900 r. w Sierniczu pow. koniński, zam. Trzemżał pow. mogileński.²⁴³⁹ Zatrzymany od 15 lutego 1945 r., aresztowany od 10 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mogilnie.²⁴⁴⁰ Kierownik Sekretariatu Prezydialnego Prokuratury SSK w Poznaniu 18 września 1945 r. zanotował, że - jak podał Naczelnik więzienia w Mogilnie w piśmie z 11 września 1945 r. - ww. został przetransportowany z więzienia w Mogilnie do więzienia w Trzemesznie.²⁴⁴¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Mogilnie 12 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów, na koszt Skarbu Państwa.²⁴⁴²

Serwach Franciszek (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. miejskiego inowrocławskiego).

---

²⁴³² AIPN Po 791/662, s. 72-73.

²⁴³³ AIPN Po 791/688 (K. spec. 307/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Irenie Kasprowicz*.

²⁴³⁴ AIPN Po 791/688, s. 4+v.

²⁴³⁵ AIPN Po 791/688, s. 28+v.

²⁴³⁶ AIPN Po 791/688, s. 28+v. i 50+v.

²⁴³⁷ AIPN Po 791/688, s. 50+v.

²⁴³⁸ AIPN Po 791/809 (K. spec. 122/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Tyblewskiemu*.

²⁴³⁹ AIPN Po 791/809, s. 3+v.

²⁴⁴⁰ AIPN Po 791/809, s. 12+v. i 84+v.

²⁴⁴¹ AIPN Po 791/809, s. 28, luźna karta w środku teczki, brak daty przeniesienia więźnia.

²⁴⁴² AIPN Po 791/809, s. 84+v.

11. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu szubińskiego.

Szubin (Alzburgund)

Makarońska z d. Bloch Antonina²⁴⁴³ c. Józefa i Marianny z d. Szmańkowskiej ur. 20 grudnia 1908 r. w Kowalewie pow. szubiński, zam. Kowalewo pow. szubiński.²⁴⁴⁴ Aresztowana od 29 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szubinie.²⁴⁴⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Szubinie 6 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.²⁴⁴⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy 11 sierpnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Bydgoszczy, iż Antonina Makarońska odbyła 6 sierpnia 1950 r. karę 5 lat pozbawienia wolności i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.²⁴⁴⁷

Ziemke Paul Konrad²⁴⁴⁸ s. Paula i Emmy z d. Ziemke ur. 31 sierpnia 1912 r. w Szkocji pow. szubiński, zam. Kołaczkowo pow. szubiński. Był członkiem SA w pow. szubińskim.²⁴⁴⁹ Aresztowany od 3 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁵⁰ SSK w Toruniu na

---

²⁴⁴³ AIPN By 686/30 (K. spec. 31/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Antoninie Makarońskiej*.

²⁴⁴⁴ AIPN By 686/30, s. 6, 87-92 i 104.

²⁴⁴⁵ AIPN By 686/30, s. 53-54.

²⁴⁴⁶ AIPN By 686/30, s. 93-95.

²⁴⁴⁷ AIPN By 686/30, s. 132.

²⁴⁴⁸ AIPN By 686/64 (K. spec. 70/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Paulowi Konradowi Ziemke*.

²⁴⁴⁹ AIPN By 686/64, s. 7-8.

²⁴⁵⁰ AIPN By 686/64, s. 61-62.

sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 20 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego majątku.²⁴⁵¹

Balka z d. Frasz Pelagia²⁴⁵² c. Józefa i Marianny z d. Czyży ur. 21 lutego 1896 r. w Rytkowie pow. szubiński, zam. Hamerek pow. szubiński.²⁴⁵³ Aresztowana od 21 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szubinie.²⁴⁵⁴ Komendant Powiatowy MO w Szubinie, st. sierż. Franciszek Grün 1 września 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww., z powodu likwidacji więzienia w Szubinie, przebywał w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁵⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 8 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁴⁵⁶

Krüger z d. Volske Klara²⁴⁵⁷ c. Gottlieba i Emmy z d. Wiese ur. 20 września 1902 r. w Polichnie pow. wyrzyski, zam. Dębogórzyna pow. szubiński.²⁴⁵⁸ Aresztowana od 30 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szubinie.²⁴⁵⁹ Sędzia Sądu Grodzkiego w Kcyni 17 sierpnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. - wskutek likwidacji więzienia w Szubinie - została przetransportowana do więzienia w Bydgoszczy.²⁴⁶⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 4 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.²⁴⁶¹ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 22 marca 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Klara Krüger zmarła 10 marca 1951 r. w więzieniu w Grudziądzu.²⁴⁶²

Krüger Leon²⁴⁶³ s. NN i Amandy Krüger ur. 18 kwietnia 1902 r. w Szubinie, zam. Szubin ul. Winnica 94.²⁴⁶⁴ Był członkiem SA w Szubinie. Aresztowany od 14 września 1945 r. i

---

²⁴⁵¹ AIPN By 686/64, s. 76-77.

²⁴⁵² AIPN By 686/76 (K. spec. 84/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Pelagii Balce*.

²⁴⁵³ AIPN By 686/76, s. 9-10.

²⁴⁵⁴ AIPN By 686/76, s. 64-65.

²⁴⁵⁵ AIPN By 686/76, s. 101.

²⁴⁵⁶ AIPN By 686/76, s. 110-111.

²⁴⁵⁷ AIPN By 686/272 (K. spec. 313/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Klarze Krüger*.

²⁴⁵⁸ AIPN By 686/272, s. 18-20.

²⁴⁵⁹ AIPN By 686/272, s. 25 i 29-30.

²⁴⁶⁰ AIPN By 686/272, s. 25.

²⁴⁶¹ AIPN By 686/272, s. 55-56.

²⁴⁶² AIPN By 686/272, s. 68.

²⁴⁶³ AIPN By 686/281 (K. spec. 323/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leonowi Krügerowi*.

osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁶⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu wymienionego w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁴⁶⁶

Wyka Władysław²⁴⁶⁷ s. Józefa i Agnieszki z d. Rębisz ur. 24 sierpnia 1919 r. w Tarnowskiej Woli pow. tarnobrzeski, zam. Wolice pow. szubiński.²⁴⁶⁸ Aresztowany od 14 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁶⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Toruniu, iż ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁴⁷⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 6 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianego mu zarzutu, na koszt Skarbu Państwa.²⁴⁷¹

Stieglitz Fritz²⁴⁷² s. Friedricha i Elżbiety ur. 11 marca 1884 r. w Uberfauerschütz pow. kasselski (Niemcy), zam. Wrzosa pow. szubiński. Był członkiem NSDAP w pow. szubińskim.²⁴⁷³ Aresztowany od 14 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁷⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego majątku.²⁴⁷⁵ P. o. Wiceprokuratora rej. V Prokuratury SSK w Toruniu 14 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Fritz Stieglitz zmarł 12 marca 1946 r. w więzieniu w Koronowie.²⁴⁷⁶

Tidelski z d. Wohlschleger Marta²⁴⁷⁷ c. Hermanna i Augusty z d. Rentz ur. 18 sierpnia 1890 r. w Olympinie pow. szubiński, zam. Łabiszyn pow. szubiński.²⁴⁷⁸ Aresztowana od 7 sierpnia

---

²⁴⁶⁴ AIPN By 686/281, s. 15-16.

²⁴⁶⁵ AIPN By 686/281, s. 37-38.

²⁴⁶⁶ AIPN By 686/281, s. 61-62.

²⁴⁶⁷ AIPN By 686/282 (K. spec. 324/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Władysławowi Wyce*.

²⁴⁶⁸ AIPN By 686/282, s. 15-16.

²⁴⁶⁹ AIPN By 686/282, s. 40-41.

²⁴⁷⁰ AIPN By 686/282, s. 73.

²⁴⁷¹ AIPN By 686/282, s. 93-94.

²⁴⁷² AIPN By 686/283 (K. spec. 325/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Fritzowi Stieglitzowi*.

²⁴⁷³ AIPN By 686/283, s. 10-11.

²⁴⁷⁴ AIPN By 686/283, s. 21-22.

²⁴⁷⁵ AIPN By 686/283, s. 43-44.

²⁴⁷⁶ AIPN By 686/283, s. 51.

²⁴⁷⁷ AIPN By 686/287 (K. spec. 329/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Marcie Tidelski*.

²⁴⁷⁸ AIPN By 686/287, s. 9-11.

1945 r. i osadzona w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁷⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 4 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.²⁴⁸⁰ 16 grudnia 1947 r. została przeniesiona z Centralnego Więzienia w Fordonie do więzienia w Inowrocławiu,²⁴⁸¹ w którym przebywała nadal 5 lipca 1948 r.²⁴⁸² Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy, J. Wiśniewski 12 listopada 1952 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Marta Tidelski 19 listopada 1951 r. odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności²⁴⁸³ i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu II.²⁴⁸⁴

Preuss Antoni²⁴⁸⁵ s. Józefa i Eleonory z d. Luzinii ur. 25 maja 1889 r. w Szubinie, zam. Szubin ul. Winnica 18.²⁴⁸⁶ Aresztowany od 26 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁸⁷ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Toruniu [powinno być: w Bydgoszczy], ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zakomunikował Prokuraturze SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁴⁸⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 24 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁴⁸⁹

Amburski Jan²⁴⁹⁰ s. Józefa i Katarzyny z d. Gładych ur. 9 grudnia 1902 r. w Geresheim k. Düsseldorf (Niemcy), zam. Szubin Dworzec.²⁴⁹¹ Aresztowany od 26 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁹² Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, St. Kulis 28 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż u ww. 26 stycznia 1946 r. stwierdzono tyfus plamisty, w związku z czym został on hospitalizowany w więzieniu.²⁴⁹³ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został 1 marca

---

²⁴⁷⁹ AIPN By 686/287, s. 22-23.

²⁴⁸⁰ AIPN By 686/287, s. 52-53.

²⁴⁸¹ AIPN By 686/287, s. 71.

²⁴⁸² AIPN By 686/287, s. 60.

²⁴⁸³ AIPN By 686/287, s. 78.

²⁴⁸⁴ AIPN By 686/287, s. 80.

²⁴⁸⁵ AIPN By 686/290 (K. spec. 333/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Antoniemu Preussowi*.

²⁴⁸⁶ AIPN By 686/290, s. 6-7.

²⁴⁸⁷ AIPN By 686/290, s. 40-41.

²⁴⁸⁸ AIPN By 686/290, s. 70.

²⁴⁸⁹ AIPN By 686/290, s. 86-87.

²⁴⁹⁰ AIPN By 686/292 (K. spec. 335/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Amburskiemu*.

²⁴⁹¹ AIPN By 686/292, s. 6-7 i 30-31.

²⁴⁹² AIPN By 686/292, s. 61-62.

²⁴⁹³ AIPN By 686/292, s. 90.

1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁴⁹⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 13 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych mu czynów, na koszt Skarbu Państwa.²⁴⁹⁵

Krzywizna Piotr²⁴⁹⁶ s. Ludwika i Wiktorii ur. 6 stycznia 1899 r. w Stojcu pow. wieluński, zam. Mechnacz pow. szubiński.²⁴⁹⁷ Aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁴⁹⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁴⁹⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 9 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.²⁵⁰⁰

Kubiak Józef²⁵⁰¹ s. Marcina i Katarzyny z d. Kluczyk ur. 9 stycznia 1886 r. w Sobótce pow. jarociński, zam. Barcin pow. szubiński.²⁵⁰² Aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁵⁰³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁵⁰⁴

Riemer Helmuth²⁵⁰⁵ s. Ewalda i Meity ur. 19 września 1910 r. w Wesółce pow. szubiński, zam. Stanisławka pow. szubiński. Był członkiem SA w pow. szubińskim.²⁵⁰⁶ Aresztowany od 6 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szubinie.²⁵⁰⁷ Kierownik Sekcji Śledczej VIII PUBP w Szubinie, Ryszard Chęsiak 16 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż m. in. ww. miał zostać 17 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Szubinie do więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy.²⁵⁰⁸ SSK w Toruniu na sesji

---

²⁴⁹⁴ AIPN By 686/292, s. 92.

²⁴⁹⁵ AIPN By 686/292, s. 110-111.

²⁴⁹⁶ AIPN By 686/305 (K. spec. 351/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Piotrowi Krzywiznie*.

²⁴⁹⁷ AIPN By 686/305, s. 22-24.

²⁴⁹⁸ AIPN By 686/305, s. 55-56.

²⁴⁹⁹ AIPN By 686/305, s. 123.

²⁵⁰⁰ AIPN By 686/305, s. 135-136.

²⁵⁰¹ AIPN By 686/347 (K. spec. 400/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Józefowi Kubiakowi*.

²⁵⁰² AIPN By 686/347, s. 33-34.

²⁵⁰³ AIPN By 686/347, s. 39-40.

²⁵⁰⁴ AIPN By 686/347, s. 91-92.

²⁵⁰⁵ AIPN By 686/382 (K. spec. 440/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Helmuthowi Riemerowi*.

²⁵⁰⁶ AIPN By 686/382, s. 13-15 i 19.

²⁵⁰⁷ AIPN By 686/382, s. 27-29 i 34.

²⁵⁰⁸ AIPN By 686/382, s. 34.

wyjazdowej w Bydgoszczy 9 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania w sprawie.²⁵⁰⁹ Sąd Okręgowy Wydz. IV Karny w Bydgoszczy 4 marca 1948 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił wyjaśnić - w trybie art. 555 §1 kpk - że orzeczona w stosunku do Helmutha Riemera kara nie podlegała wykonaniu albowiem wyrokiem tym uznano ww. winnym przynależności do SA. Przynależność do SA w Dekrecie PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości RP z 11 grudnia 1946 r. (Dz. U. RP nr 69, poz. 237) obowiązującym z mocą wsteczną (art. 4 i 9 ww. Dekretu) nie była przewidziana jako czyn karalny. Zatem - zgodnie z art. 2 §2 kk - kara już wymierzona, lecz jeszcze nie wykonana całkowicie, nie ulegała wykonaniu - jako orzeczona za czyn, który nie był przestępstwem. SA - wg art. 4 §3 ww. Dekretu - nie była zaliczana do organizacji o charakterze przestępczym, Sąd zaś, który z mocy art. 4 §2 lit. a i b ww. Dekretu był uprawniony do uznania innych niż wymienione w art. 4 §3 ww. Dekretu organizacji za przestępcze - nie widział ku temu podstaw.²⁵¹⁰

Muszyński Ryszard²⁵¹¹ s. Michała i Wilhelminy z d. Bucholz ur. 31 grudnia 1884 r. w Dąbrówce Słupskiej pow. szubiński, zam. Szubin ul. Mostowa 1. Był członkiem Volkssturm i SA w pow. szubińskim.²⁵¹² Aresztowany od 6 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szubinie.²⁵¹³ Kierownik Sekcji Śledczej VIII PUBP w Szubinie, Ryszard Chęsiak 16 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż m. in. ww. miał zostać 17 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Szubinie do więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy.²⁵¹⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 10 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz przepadek całego jego mienia.²⁵¹⁵ W/z Naczelnika więzienia w Sztumie 24 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został 13 czerwca 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.²⁵¹⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w

---

²⁵⁰⁹ AIPN By 686/382, s. 79-82.

²⁵¹⁰ AIPN By 686/382, s. 97.

²⁵¹¹ AIPN By 686/383 (K. spec. 441/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ryszardowi Muszyńskiemu*.

²⁵¹² AIPN By 686/383, s. 11-13.

²⁵¹³ AIPN By 686/383, s. 28-29 i 35.

²⁵¹⁴ AIPN By 686/383, s. 35.

²⁵¹⁵ AIPN By 686/383, s. 85-86.

²⁵¹⁶ AIPN By 686/383, s. 89.

Bydgoszczy, wiceprokurator 25 sierpnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Ryszard Muszyński zmarł 30 lipca 1947 r. w więzieniu w Sztumie.²⁵¹⁷

Krentz Aribert²⁵¹⁸ s. Ryszarda i Idy ur. 21 listopada 1909 r. w Rynarzewie pow. szubiński, zam. Rynarzewo pow. szubiński. Był członkiem Selbstschutz i SS w Rynarzewie w pow. szubińskim.²⁵¹⁹ Aresztowany od 6 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szubinie.²⁵²⁰ Kierownik Sekcji Śledczej VIII PUBP w Szubinie, Ryszard Chęsiak 16 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż m. in. ww. miał zostać 17 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Szubinie do więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy.²⁵²¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 10 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz przepadek całego jego mienia.²⁵²² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵²³ Naczelnik więzienia w Sztumie 24 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został 13 czerwca 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.²⁵²⁴ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 5 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Aribert Krentz został 29 marca 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia (OPW) w Bytomiu.²⁵²⁵

Golotka Kazimierz²⁵²⁶ s. Wojciecha i Józefy ur. 20 stycznia 1880 r. w Iwnie pow. szubiński, zam. Kcynia ul. Podgórna 1 pow. szubiński.²⁵²⁷ Był dozorcą więzienia w Kcyni w pow. szubińskim. Aresztowany od 28 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szubinie. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.²⁵²⁸ Kierownik Sekcji Śledczej PUBP w Szubinie, Ryszard Chęsiak 13 września 1945

---

²⁵¹⁷ AIPN By 686/383, s. 102.

²⁵¹⁸ AIPN By 686/384 (K. spec. 442/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Aribertowi Krentzowi*.

²⁵¹⁹ AIPN By 686/384, s. 14-16.

²⁵²⁰ AIPN By 686/384, s. 27-28 i 33.

²⁵²¹ AIPN By 686/384, s. 33.

²⁵²² AIPN By 686/384, s. 74-77.

²⁵²³ AIPN By 686/384, s. 81.

²⁵²⁴ AIPN By 686/384, s. 84.

²⁵²⁵ AIPN By 686/384, s. 123.

²⁵²⁶ AIPN By 686/403 (K. spec. 461/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Kazimierzowi Golatce*.

²⁵²⁷ AIPN By 686/403, s. 18-19.

²⁵²⁸ AIPN By 686/403, s. 46-48.

r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Szubinie do więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy.²⁵²⁹ Naczelnik więzienia w Bydgoszczy 6 listopada 1945 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu o śmierci Kazimierza Gołatki. Wg opinii lekarza więziennego W. 2 [sic!] dr. Radera, ww. zmarł 6 listopada 1945 r. w więzieniu w Bydgoszczy wskutek ciężkiego kataru kiszek. Ww. był leczony w ambulatorium więziennym od 13 września 1945 r. W protokole badania pośmiertnego lekarz podał, że ww. zmarł wskutek choroby „skarłaciącej” [sic!], a jako przyczynę zgonu wskazał słabość serca i ogólne osłabienie organizmu po chorobie ciężkiego kataru kiszek.²⁵³⁰ SSK w Toruniu 22 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Kazimierzowi Gołatce wskutek jego śmierci.²⁵³¹

Plewa Piotr²⁵³² s. Kacpra i Zofii z d. Kątnej ur. 23 czerwca 1889 r. w Uciechowie pow. kępiński, zam. Rynarzewo pow. szubiński.²⁵³³ Aresztowany od 3 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.²⁵³⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 22 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuraturze SSK w Toruniu, iż 21 stycznia 1946 r. stwierdzono m. in. u ww. tyfus plamisty, w związku z czym chorego hospitalizowano.²⁵³⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 28 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy dr. Friedela, przyczyną zgonu Piotra Plewy 26 stycznia 1946 r. w tamtejszym więzieniu był tyfus plamisty (typhus exanthematicus). Ww. był leczony w ambulatorium wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy od 9 sierpnia 1945 r.²⁵³⁶ SSK w Toruniu 15 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Piotrowi Plewie wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.²⁵³⁷

Kowalska Marta²⁵³⁸ c. Franciszka i Franciszki ur. 10 lipca 1916 r. w Kcyni pow. szubiński, zam. Kcynia ul. Polna 2 pow. szubiński.²⁵³⁹ Aresztowana od 24 sierpnia 1945 r. i osadzona w

---

²⁵²⁹ AIPN By 686/403, s. 46.

²⁵³⁰ AIPN By 686/403, s. 74-75.

²⁵³¹ AIPN By 686/403, s. 80-81.

²⁵³² AIPN By 686/440 (K. spec. 503/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Piotrowi Plewie*.

²⁵³³ AIPN By 686/440, s. 48-49.

²⁵³⁴ AIPN By 686/440, s. 57-58.

²⁵³⁵ AIPN By 686/440, s. 76.

²⁵³⁶ AIPN By 686/440, s. 77-78.

²⁵³⁷ AIPN By 686/440, s. 81.

²⁵³⁸ AIPN By 686/488 (K. spec. 559/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Marcie Kowalskiej*.

więzieniu w Szubinie.²⁵⁴⁰ Kierownik Sekcji Śledczej VIII PUBP w Szubinie, Ryszard Chęsiak 13 września 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż m. in. ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Szubinie do więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy.²⁵⁴¹ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. została 1 marca 1946 r. przetransportowana z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵⁴² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 10 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz przepadek całego jej mienia.²⁵⁴³ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 21 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została 18 czerwca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie,²⁵⁴⁴ gdzie przebywała nadal 10 sierpnia 1949 r.²⁵⁴⁵ Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy, J. Paszkiewicz 15 marca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. IV Karny w Toruniu, iż Marta Kowalska, która na mocy wyroku SN w Warszawie z 17 kwietnia 1953 r. została skazana na karę 7 lat pozbawienia wolności, odbyła orzeczoną karę i 30 kwietnia 1953 r. została zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.²⁵⁴⁶

Häusler Robert²⁵⁴⁷ s. Juliana i Heleny z d. Toski ur. 30 grudnia 1882 r. w Poznaniu, zam. Szubin ul. Winnica-Baraki.²⁵⁴⁸ Był dozorcą w obozie w Szubinie.²⁵⁴⁹ Aresztowany od 22 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁵⁵⁰ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵⁵¹ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 21 sierpnia 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż ww. został tego

---

²⁵³⁹ AIPN By 686/488, s. 20-22.

²⁵⁴⁰ AIPN By 686/488, s. 61 i 67-68.

²⁵⁴¹ AIPN By 686/488, s. 61.

²⁵⁴² AIPN By 686/488, s. 106.

²⁵⁴³ AIPN By 686/488, s. 111-113.

²⁵⁴⁴ AIPN By 686/488, s. 115.

²⁵⁴⁵ AIPN By 686/488, s. 136.

²⁵⁴⁶ AIPN By 686/488, s. 163.

²⁵⁴⁷ AIPN By 686/530 (K. spec. 609/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Robertowi Häuslerowi*.

²⁵⁴⁸ AIPN By 686/530, s. 2.

²⁵⁴⁹ AIPN By 686/530, s. 45-46.

²⁵⁵⁰ AIPN By 686/530, s. 90-91.

²⁵⁵¹ AIPN By 686/530, s. 159.

samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Sztumie.²⁵⁵² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 11 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, pobrać od niego koszty postępowania sądowego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁵⁵³ 19 października 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.²⁵⁵⁴ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 30 sierpnia 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Robert Häusler został 25 marca 1950 r. zwolniony z więzienia w Gdańsku, na mocy postanowienia Prokuratora Sądu Apelacyjnego w Bydgoszczy z 20 marca 1950 r. Na zasadzie art. 68 kk Prokurator uważał karę 5 lat pozbawienia wolności za odbytą.²⁵⁵⁵

Schmidt Erich²⁵⁵⁶ s. Leona i Augusty z d. Kluge ur. 27 lipca 1909 r. w Łabiszynie pow. szubiński, zam. Łabiszyn pow. szubiński. Był członkiem SS w Łabiszynie w pow. szubińskim.²⁵⁵⁷ Aresztowany od 26 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁵⁵⁸ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵⁵⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 6 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania w sprawie.²⁵⁶⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, wiceprokurator 30 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Erich Schmidt 6 kwietnia 1949 r. odbył karę 3 lat pozbawienia wolności i został zwolniony z więzienia w Opolu.²⁵⁶¹

---

²⁵⁵² AIPN By 686/530, s. 175.

²⁵⁵³ AIPN By 686/530, s. 183-188.

²⁵⁵⁴ AIPN By 686/530, s. 217.

²⁵⁵⁵ AIPN By 686/530, s. 246.

²⁵⁵⁶ AIPN By 686/557 (K. spec. 641/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Erichowi Schmidtowi*.

²⁵⁵⁷ AIPN By 686/557, s. 14-16.

²⁵⁵⁸ AIPN By 686/557, s. 27-28.

²⁵⁵⁹ AIPN By 686/557, s. 45.

²⁵⁶⁰ AIPN By 686/557, s. 60-61.

²⁵⁶¹ AIPN By 686/557, s. 65.

Wilemski Jan²⁵⁶² s. Franciszka i Marianny z d. Piastowskiej ur. 7 lipca 1895 r. w Przysiekach pow. toruński, zam. Szczepice pow. szubiński.²⁵⁶³ Aresztowany od 3 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁵⁶⁴ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵⁶⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 13 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego jego mienia.²⁵⁶⁶ Naczelnik więzienia w Sztumie 22 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został 13 czerwca 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.²⁵⁶⁷ 21 września 1951 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.²⁵⁶⁸ Naczelnik więzienia w Potulicach 10 kwietnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż ww. rozpoczął 27 lutego 1954 r. odbywanie w tamtejszym więzieniu kary 12 lat pozbawienia wolności.²⁵⁶⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 5 lutego 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, że Janowi Wilemskiemu zostało udzielone niezwłoczne warunkowe przedterminowe zwolnienie z więzienia.²⁵⁷⁰

Zühlke Albert²⁵⁷¹ s. Karola i Wilhelmine z d. Kreuzberger ur. 26 sierpnia 1878 r. w Krzekatowie pow. mogileński, zam. Łabiszyn pow. szubiński.²⁵⁷² Aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁵⁷³ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵⁷⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 13 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie

---

²⁵⁶² AIPN By 686/600 (K. spec. 18/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Wilemskiemu*.

²⁵⁶³ AIPN By 686/600, s. 10-11.

²⁵⁶⁴ AIPN By 686/600, s. 79-81.

²⁵⁶⁵ AIPN By 686/600, s. 93.

²⁵⁶⁶ AIPN By 686/600, s. 103-106.

²⁵⁶⁷ AIPN By 686/600, s. 108.

²⁵⁶⁸ AIPN By 686/600, s. 131-132.

²⁵⁶⁹ AIPN By 686/600, s. 144.

²⁵⁷⁰ AIPN By 686/600, s. 145.

²⁵⁷¹ AIPN By 686/604 (K. spec. 23/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Albertowi Zühlke*.

²⁵⁷² AIPN By 686/604, s. 5-7.

²⁵⁷³ AIPN By 686/604, s. 54-55.

²⁵⁷⁴ AIPN By 686/604, s. 102.

części zarzutów - na karę śmierci oraz na karę 10 lat więzienia, wobec zbiegu tych zbrodni skazać ww. - na mocy art. 31 kk - na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁵⁷⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alberta Zühlke, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.²⁵⁷⁶ Naczelnik więzienia w Sztumie 22 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został 13 czerwca 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.²⁵⁷⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, wiceprokurator 28 sierpnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Albert Zühlke zmarł 15 sierpnia 1947 r. w więzieniu w Sztumie.²⁵⁷⁸

Grabowski Mikołaj²⁵⁷⁹ s. Antoniego i Marianny z d. Krysiak ur. 19 listopada 1897 r. w Łabiszynie pow. szubiński, zam. Łabiszyn ul. Nowy Rynek 24 pow. szubiński.²⁵⁸⁰ Był członkiem SA w Łabiszynie w pow. szubińskim. Aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁵⁸¹ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵⁸² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 13 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.²⁵⁸³ 15 kwietnia 1946 r. przebywał w więzieniu w Inowrocławiu.²⁵⁸⁴ Naczelnik więzienia w Sztumie 24 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został 13 czerwca 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.²⁵⁸⁵ 12 maja 1949 r. przebywał w więzieniu w Sztumie²⁵⁸⁶ i nadal tamże

---

²⁵⁷⁵ AIPN By 686/604, s. 89-93.

²⁵⁷⁶ AIPN By 686/604, s. 114.

²⁵⁷⁷ AIPN By 686/604, s. 115.

²⁵⁷⁸ AIPN By 686/604, s. 120.

²⁵⁷⁹ AIPN By 686/611 (K. spec. 32/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Mikołajowi Grabowskiemu i Wandzie Grabowskiej*.

²⁵⁸⁰ AIPN By 686/611, s. 11-13.

²⁵⁸¹ AIPN By 686/611, s. 57-58.

²⁵⁸² AIPN By 686/611, s. 122.

²⁵⁸³ AIPN By 686/611, s. 137-138.

²⁵⁸⁴ AIPN By 686/611, s. 99.

²⁵⁸⁵ AIPN By 686/611, s. 104.

²⁵⁸⁶ AIPN By 686/611, s. 158-159.

17 sierpnia 1950 r.²⁵⁸⁷ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 30 maja 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Mikołaj Grabowski 13 kwietnia 1951 r. odbył karę 5 lat pozbawienia wolności i został zwolniony z więzienia w Sztumie.²⁵⁸⁸

Grabowska z d. Paczkowska Wanda²⁵⁸⁹ c. Franciszka i Apolonii z d. Schachtmeier ur. 9 stycznia 1895 r. w Koronowie pow. bydgoski, zam. Łabiszyn ul. Nowy Rynek 34 pow. szubiński.²⁵⁹⁰ Aresztowana od 7 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Bydgoszczy.²⁵⁹¹ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. została 1 marca 1946 r. przetransportowana z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁵⁹² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 13 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jej mienia oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.²⁵⁹³ W/z Naczelnika więzienia w Inowrocławiu 18 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Fordonie.²⁵⁹⁴ 15 września 1949 r. ponownie przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.²⁵⁹⁵ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 27 kwietnia 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Wanda Grabowska 13 kwietnia 1951 r. odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.²⁵⁹⁶

Primus Gerhard²⁵⁹⁷ s. Artura i Mity z d. Müller ur. 15 stycznia 1912 r. w Łabiszynie pow. szubiński, zam. Łabiszyn pow. szubiński. Był członkiem SS w Łabiszynie w pow. szubińskim.²⁵⁹⁸ Aresztowany od 26 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w

---

²⁵⁸⁷ AIPN By 686/611, s. 184-185.

²⁵⁸⁸ AIPN By 686/611, s. 201.

²⁵⁸⁹ AIPN By 686/611 (K. spec. 32/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Mikołajowi Grabowskiemu i Wandzie Grabowskiej*.

²⁵⁹⁰ AIPN By 686/611, s. 16-17.

²⁵⁹¹ AIPN By 686/611, s. 57-58.

²⁵⁹² AIPN By 686/611, s. 121.

²⁵⁹³ AIPN By 686/611, s. 137-138.

²⁵⁹⁴ AIPN By 686/611, s. 102.

²⁵⁹⁵ AIPN By 686/611, s. 173-174.

²⁵⁹⁶ AIPN By 686/611, s. 202.

²⁵⁹⁷ AIPN By 686/683 (K. spec. 126/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gerhardowi Primusowi*.

²⁵⁹⁸ AIPN By 686/683, s. 19-21.

Bydgoszczy.²⁵⁹⁹ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁶⁰⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 28 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych mu czynów, na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁰¹ **Hoffmann Willy**²⁶⁰² s. Hermanna i Huldy z d. Dromke ur. 28 czerwca 1897 r. w Łabiszynie pow. szubiński, zam. Łabiszyn pow. szubiński. Był członkiem SA (SA-Oberscharführer) w Łabiszynie w pow. szubińskim.²⁶⁰³ Aresztowany od 10 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁶⁰⁴ Naczelnik wojewódzkiego więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor. St. Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Bydgoszczy do więzienia w Inowrocławiu.²⁶⁰⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 15 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, przepadek całego jego mienia, zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁶⁰⁶ Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Bydgoskiego w Bydgoszczy 11 marca 1952 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. karny w Toruniu, iż Willy Hoffmann zmarł 21 lutego 1952 r. w więzieniu w Strzelcach Opolskich.²⁶⁰⁷ **Nessler Willi**²⁶⁰⁸ s. Adolfa i Amalii z d. Grande ur. 5 kwietnia 1910 r. w Nowej Wsi pow. szubiński, zam. Grocholin pow. szubiński. Był członkiem SA w pow. szubińskim.²⁶⁰⁹ Aresztowany od 10 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.²⁶¹⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 2 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. -

---

²⁵⁹⁹ AIPN By 686/683, s. 27-28.

²⁶⁰⁰ AIPN By 686/683, s. 30.

²⁶⁰¹ AIPN By 686/683, s. 66-67.

²⁶⁰² AIPN By 686/727 (K. spec. 179/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Willy'emu Hoffmannowi*.

²⁶⁰³ AIPN By 686/727, s. 6-7.

²⁶⁰⁴ AIPN By 686/727, s. 25-27.

²⁶⁰⁵ AIPN By 686/727, s. 31.

²⁶⁰⁶ AIPN By 686/727, s. 93-94.

²⁶⁰⁷ AIPN By 686/727, s. 100, koperta.

²⁶⁰⁸ AIPN By 686/781 (K. spec. 263/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Williamu Nesslerowi*.

²⁶⁰⁹ AIPN By 686/781, s. 5-6.

²⁶¹⁰ AIPN By 686/781, s. 12-13.

odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia.²⁶¹¹ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 21 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Sztumie.²⁶¹² Sąd Okręgowy Wydz. IV Karny w Bydgoszczy 4 marca 1948 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił wyjaśnić - w trybie art. 555 §1 kk - że orzeczona w stosunku do Williego Nesslera kara nie podlegała wykonaniu gdyż ww. wyrokiem uznano skazanego winnym przynależności do SA. Art. 4 §3 ww. Dekretu nie zaliczał SA do szeregu organizacji przestępczych. W związku z tym, kara już wymierzona lecz jeszcze nie wykonana całkowicie - zgodnie z art. 2 §2 kk - nie ulegała wykonaniu, jako orzeczona za czyn, który nie był przestępstwem.²⁶¹³

Hubach Erich²⁶¹⁴ s. Hermanna i Idy z d. Neubauer ur. 27 grudnia 1904 r. w Murowańcu pow. bydgoski, zam. Rynarzewo pow. szubiński. Był członkiem SA w pow. szubińskim.²⁶¹⁵ Aresztowany od 30 listopada 1945 r. i osadzony w areszcie PUBP w Szubinie.²⁶¹⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 27 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych mu czynów, na koszt Skarbu Państwa.²⁶¹⁷

Schwarzrock Hugo²⁶¹⁸ s. Ernsta i Emmy z d. Sternberg ur. 23 czerwca 1901 r. w Kani pow. szubiński, zam. Kania pow. szubiński. Był członkiem SA w Kani w pow. szubińskim.²⁶¹⁹ Aresztowany od 25 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.²⁶²⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 stycznia 1946 r. do 17 maja 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od

---

²⁶¹¹ AIPN By 686/781, s. 47-48.

²⁶¹² AIPN By 686/781, s. 53.

²⁶¹³ AIPN By 686/781, s. 80.

²⁶¹⁴ AIPN By 686/826 (K. spec. 324/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Erichowi Hubachowi*.

²⁶¹⁵ AIPN By 686/826, s. 17-19.

²⁶¹⁶ AIPN By 686/826, s. 27-28.

²⁶¹⁷ AIPN By 686/826, s. 55-57.

²⁶¹⁸ AIPN By 686/874 (K. spec. 386/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Hugonowi Schwarzrockowi*.

²⁶¹⁹ AIPN By 686/874, s. 4-5.

²⁶²⁰ AIPN By 686/874, s. 23-24.

niego koszty postępowania w sprawie.²⁶²¹ Naczelnik więzienia w Sztumie 1 lipca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został w czerwcu 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.²⁶²² 21 października 1947 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.²⁶²³

Jagodziński Antoni²⁶²⁴ s. Wincentego i Wiktorii z d. Dymaczewskiej ur. 29 sierpnia 1918 r. w Pakości pow. mogileński, zam. Sadłogoszcz pow. szubiński.²⁶²⁵ Aresztowany od 9 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.²⁶²⁶ Naczelnik więzienia karnego w Inowrocławiu 26 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Antoni Jagodziński, od 22 lutego 1946 r. przebywający w Szpitalu Powiatowym w Inowrocławiu, zbiegł 20 kwietnia 1946 r. z tegoż szpitala. Za zbiegłym zostały wszczęte poszukiwania.²⁶²⁷ Naczelnik więzienia karnego w Inowrocławiu 10 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia doprowadzony do tamtejszego więzienia przez milicjantów z Komisariatu MO w Inowrocławiu.²⁶²⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 8 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, na karę 5 lat więzienia oraz na karę 5 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz uiszczenie przez niego kosztów postępowania w sprawie.²⁶²⁹ Naczelnik więzienia w Sztumie 24 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został 13 czerwca 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.²⁶³⁰ 21 sierpnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Sztumie²⁶³¹ i nadal tamże 20 lutego 1948 r.²⁶³² 7 sierpnia 1953 r. przebywał w więzieniu w Nowogardzie.²⁶³³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 15 października 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, że Antoniemu Jagodzińskiemu zostało udzielone warunkowe przedterminowe zwolnienie z

---

²⁶²¹ AIPN By 686/874, s. 38-39.

²⁶²² AIPN By 686/874, s. 40, data dzienna osadzenia więźnia nieczytelna.

²⁶²³ AIPN By 686/874, s. 49.

²⁶²⁴ AIPN By 686/889 (K. spec. 405/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Antoniemu Jagodzińskiemu*.

²⁶²⁵ AIPN By 686/889, s. 35-36.

²⁶²⁶ AIPN By 686/889, s. 45-47.

²⁶²⁷ AIPN By 686/889, s. 62.

²⁶²⁸ AIPN By 686/889, s. 67-68.

²⁶²⁹ AIPN By 686/889, s. 85-86.

²⁶³⁰ AIPN By 686/889, s. 91.

²⁶³¹ AIPN By 686/889, s. 104.

²⁶³² AIPN By 686/889, s. 118.

²⁶³³ AIPN By 686/889, s. 155-156.

więzienia, na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z 26 sierpnia 1953 r.²⁶³⁴

Hermann Ludwig²⁶³⁵ s. Ferdynanda i Matyldy ur. 28 lutego 1912 r. w Marianowie pow. koniński, zam. Ludwikowo pow. szubiński. Był członkiem SA w pow. szubińskim.²⁶³⁶ Aresztowany od 25 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.²⁶³⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Inowrocławiu 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁶³⁸ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 21 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Ludwig Hermann został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Sztumie.²⁶³⁹

Rasmus Wojciech²⁶⁴⁰ s. Leona i Marii z d. Stasiewskiej ur. 21 lutego 1911 r. w Miejskim Bochlinie pow. świecki, zam. Retkowo pow. szubiński.²⁶⁴¹ Aresztowany od 2 kwietnia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.²⁶⁴² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁴³

Stieler z d. Dinkelmann Maria²⁶⁴⁴ c. Heinricha i Lidii z d. Wellashand ur. 14 sierpnia 1920 r. w Ciężkowie pow. szubiński, zam. Łabiszyn pow. szubiński. Była członkinią NSDAP i Frauenschaft w pow. szubińskim.²⁶⁴⁵ Aresztowana od 17 kwietnia 1946 r. i osadzona w Obozie Pracy w Potulicach.²⁶⁴⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Nakle n. Notecią 20 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego jej czynu, na koszt Skarbu

---

²⁶³⁴ AIPN By 686/889, s. 149.

²⁶³⁵ AIPN By 686/1006 (K. spec. 590/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ludwigowi Hermannowi*.

²⁶³⁶ AIPN By 686/1006, s. 4-5.

²⁶³⁷ AIPN By 686/1006, s. 25-26.

²⁶³⁸ AIPN By 686/1006, s. 49-50.

²⁶³⁹ AIPN By 686/1006, s. 51.

²⁶⁴⁰ AIPN By 686/1042 (K. spec. 661/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wojciechowi Rasmusowi*.

²⁶⁴¹ AIPN By 686/1042, s. 37-39.

²⁶⁴² AIPN By 686/1042, s. 112-113.

²⁶⁴³ AIPN By 686/1042, s. 171-174.

²⁶⁴⁴ AIPN By 686/1060 (K. spec. 722/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Marii Stieler*.

²⁶⁴⁵ AIPN By 686/1060, s. 2-3.

²⁶⁴⁶ AIPN By 686/1060, s. 7-8.

Państwa.²⁶⁴⁷ W/z Prokuratora Prokuratury Sądu Okręgowego w Bydgoszczy 5 marca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż do Centralnego Obozu Pracy w Potulicach nie wpłynął nakaz zwolnienia Marii Stieler, w związku z tym przebywała ona nadal w tamtejszym obozie.²⁶⁴⁸ Kierownik Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Bydgoszczy 22 marca 1947 r. odebrał duplikat nakazu zwolnienia Marii Stieler,²⁶⁴⁹ gdyż - jak wynikało z korespondencji w tej sprawie - oryginał zaginął.²⁶⁵⁰

Lipke Erna²⁶⁵¹ c. Ottona i Henrietty z d. Scholert ur. 14 marca 1911 r. w Wołownicy pow. szubiński, zam. Łabiszyn pow. szubiński. Aresztowana od 4 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Świeciu.²⁶⁵² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Świeciu 25 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił umorzyć postępowanie karne w stosunku do Erny Lipke, na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁵³

---

²⁶⁴⁷ AIPN By 686/1060, s. 17-18.

²⁶⁴⁸ AIPN By 686/1060, s. 22.

²⁶⁴⁹ AIPN By 686/1060, s. 24.

²⁶⁵⁰ AIPN By 686/1060, s. 23.

²⁶⁵¹ AIPN By 686/1099 t. 1-2 (K. spec. 115/46), *Acta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ernie Lipke*.

²⁶⁵² AIPN By 686/1099 t. 1, s. 59-60.

²⁶⁵³ AIPN By 686/1099 t. 1, s. 87-88.

12. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wągrowieckiego.

Wągrowiec (Eichenbrück)

Jędryka vel Jendryka Wawrzyn²⁶⁵⁴ s. Stefana i Doroty z d. Bacii ur. 6 sierpnia 1879 r. w Gołańczy pow. wągrowiecki, zam. Gołańcz ul. Strzelecka 17 pow. wągrowiecki.²⁶⁵⁵ Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁶⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 29 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. łącznie na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁶⁵⁷ Sąd Wojewódzki w Poznaniu 10 kwietnia 1953 r. postanowił złagodzić Wawrzynowi Jędryce vel Jendryce karę 10 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia. Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, Garsztko 21 maja 1953 r. poinformował Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie o zwolnieniu Wawrzyna Jędryki vel Jendryki z więzienia w Koronowie, na podstawie ustawy amnestyjnej z 22 listopada 1952 r.²⁶⁵⁸

Rade Ryszard²⁶⁵⁹ s. Michała i Amalii z d. Wichmann ur. 19 marca 1874 r. w Maksymilianowie pow. bydgoski, zam. Sarbka pow. wągrowiecki.²⁶⁶⁰ Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁶⁶¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 29 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na

---

²⁶⁵⁴ AIPN Po 791/31 (K. spec. 38/45), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wawrzynowi Jędryce vel Jendryce*.

²⁶⁵⁵ AIPN Po 791/31, s. 12.

²⁶⁵⁶ AIPN Po 791/31, s. 33-35.

²⁶⁵⁷ AIPN Po 791/31, s. 33-35.

²⁶⁵⁸ AIPN Po 791/31, s. 93.

²⁶⁵⁹ AIPN Po 791/32 (K. spec. 39/45), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ryszardowi Rade*.

²⁶⁶⁰ AIPN Po 791/32, s. 3-4, 7+v. i 10.

²⁶⁶¹ AIPN Po 791/32, s. 3-4.

karę 6 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁶⁶² 1 lipca 1949 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Koronowie.²⁶⁶³ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Oleś poinformował 27 marca 1950 r. Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Ryszard Rade zmarł 18 marca 1950 r. w więzieniu w Koronowie.²⁶⁶⁴

Herkt Antoni²⁶⁶⁵ s. Jana i Marii z d. Popiół ur. 17 stycznia 1897 r. w Józefinie pow. wolsztyński, zam. Stępuchowo pow. wągrowiecki.²⁶⁶⁶ Aresztowany od 19 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 30 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁶⁷

Ciężki Jan²⁶⁶⁸ s. Michała i Heleny z d. Michałowskiej ur. 9 maja 1917 r. w Dortmundzie (Niemcy), zam. Wągrowiec ul. Targowisko 1.²⁶⁶⁹ Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. do 31 października 1945 r.; po tym jak zbiegł jego miejsce pobytu było nieznane. Był aktywny w Wągrowcu i w Gnieźnie. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 17 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁷⁰ W konsekwencji tego, iż ww. nie został schwytany, Prokurator Powiatowy z Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 10 maja 1956 r. postanowił - na podstawie art. 8 ust. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 57) - darować Janowi Ciężkiemu karę 3 lat więzienia oraz karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat.²⁶⁷¹

---

²⁶⁶² AIPN Po 791/32, s. 23-24.

²⁶⁶³ AIPN Po 791/32, s. 33-34.

²⁶⁶⁴ AIPN Po 791/32, s. 41.

²⁶⁶⁵ AIPN Po 791/33 (K. spec. 40/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Herktowi*.

²⁶⁶⁶ AIPN Po 791/33, s. 10, 15+v. i 30-33v.

²⁶⁶⁷ AIPN Po 791/33, s. 36+v.

²⁶⁶⁸ AIPN Po 791/34 (K. spec. 41/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Ciężkiemu*.

²⁶⁶⁹ AIPN Po 791/34, s. 1 i 14+v.

²⁶⁷⁰ AIPN Po 791/34, s. 106-107v.

²⁶⁷¹ AIPN Po 791/34, s. 119.

Gebert Adelheide²⁶⁷² c. Richarda i Augusty z d. Rade ur. 12 września 1904 r. w Neu Waldau pow. flatowski, zam. Sarbka pow. wągrowiecki.²⁶⁷³ Aresztowana od 18 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁶⁷⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 29 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 kwietnia 1945 r., konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁶⁷⁵ 7 stycznia 1947 r. i nadal 17 września 1947 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie, do którego została przeniesiona z więzienia w Wągrowcu.²⁶⁷⁶ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu zawiadomił 16 listopada 1949 r. Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu o przeniesieniu tego samego dnia ww. więźniarki z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Grudziądzu I.²⁶⁷⁷ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie zawiadomił 28 kwietnia 1950 r. Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Adelheide Gebert odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 18 kwietnia 1945 r. do 18 kwietnia 1950 r. i została zwolniona z Centralnego Więzienia w Fordonie.²⁶⁷⁸

Dąbrowski Franciszek²⁶⁷⁹ s. Franciszka i Antoniny z d. Krauze ur. 19 lipca 1890 r. w Młyńcu pow. toruński, zam. Gniezno ul. Poznańska 15/4.²⁶⁸⁰ Aresztowany od 29 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu śledczym w Gnieźnie.²⁶⁸¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 18 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁶⁸² P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 7 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Franciszek Dąbrowski odbył karę 3 lat pozbawienia

---

²⁶⁷² AIPN Po 791/35 (K. spec. 42/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adelheide Gebert*.

²⁶⁷³ AIPN Po 791/35, s. 5.

²⁶⁷⁴ AIPN Po 791/35, s. 10+v.

²⁶⁷⁵ AIPN Po 791/35, s. 20-21.

²⁶⁷⁶ AIPN Po 791/35, s. 31 i 33.

²⁶⁷⁷ AIPN Po 791/35, s. 40.

²⁶⁷⁸ AIPN Po 791/35, s. 42.

²⁶⁷⁹ AIPN Po 791/52 (K. spec. 62/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Dąbrowskiemu*.

²⁶⁸⁰ AIPN Po 791/52, s. 15 i 38-39v.

²⁶⁸¹ AIPN Po 791/52, s. 15+v.

²⁶⁸² AIPN Po 791/52, s. 38-39v.

wolności od 29 marca 1945 r. do 29 marca 1948 r. i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Raciborzu.²⁶⁸³

Wiciak Stanisław²⁶⁸⁴ s. Stanisława i Anastazji z d. Skrzypczak ur. 19 kwietnia 1895 r. w Palędziu pow. poznański, zam. Brzeźno Stare pow. wągrowiecki.²⁶⁸⁵ Aresztowany od 14 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁶⁸⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 17 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁸⁷

Piechocki Jan²⁶⁸⁸ s. Stanisława i Marianny z d. Grabarczyk ur. 9 maja 1906 r. w Rakujawach pow. wągrowiecki, zam. Ruda Koźlanka pow. wągrowiecki.²⁶⁸⁹ Aresztowany od 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁶⁹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 21 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁹¹

Sikorzyński Józef²⁶⁹² s. Jana i Anny z d. Sikorzyńskiej ur. 10 września 1914 r. w Juncewie pow. żniński, zam. Dobra ul. Piłsudskiego 16 pow. turecki.²⁶⁹³ Aresztowany od 21 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁶⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 29 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁹⁵

Wrzesiński Walenty²⁶⁹⁶ s. Leona i Walentyny z d. Szczech ur. 10 lutego 1900 r. w Bielawach pow. gnieźnieński, zam. Roszkowo pow. wągrowiecki.²⁶⁹⁷ Aresztowany od 12 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w

---

²⁶⁸³ AIPN Po 791/52, s. 59.

²⁶⁸⁴ AIPN Po 791/78 (K. spec. 92/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Wiciakowi*.

²⁶⁸⁵ AIPN Po 791/78, s. 2.

²⁶⁸⁶ AIPN Po 791/78, s. 25 i 76+v.

²⁶⁸⁷ AIPN Po 791/78, s. 76+v.

²⁶⁸⁸ AIPN Po 791/88 (K. spec. 103/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Piechockiemu*.

²⁶⁸⁹ AIPN Po 791/88, s. 9.

²⁶⁹⁰ AIPN Po 791/88, s. 15 i 103-104.

²⁶⁹¹ AIPN Po 791/88, s. 103-104.

²⁶⁹² AIPN Po 791/91 (K. spec. 106/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Sikorzyńskiemu*.

²⁶⁹³ AIPN Po 791/91, s. 8.

²⁶⁹⁴ AIPN Po 791/91, s. 13 i 87+v.

²⁶⁹⁵ AIPN Po 791/91, s. 87+v.

²⁶⁹⁶ AIPN Po 791/103 (K. spec. 123/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentemu Wrzesińskiemu*.

²⁶⁹⁷ AIPN Po 791/103, s. 4 i 8.

Wągrowcu 18 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁶⁹⁸

Koch Elżbieta²⁶⁹⁹ c. Józefa i Luizy z d. Milbrand ur. 21 lutego 1906 r. w Mieścisku pow. wągrowiecki, zam. Mieścisko pow. wągrowiecki.²⁷⁰⁰ Była członkinią NSF w Mieścisku w pow. wągrowieckim; aresztowana od 12 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁰¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 23 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia.²⁷⁰² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 16 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. została 7 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁷⁰³ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 29 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Elżbieta Koch odbyła 12 maja 1948 r. karę 3 lat pozbawienia wolności i została zwolniona z więzienia w Fordonie.²⁷⁰⁴

Rybak Jan²⁷⁰⁵ s. Tomasz i Rozalii z d. Kiełbasiewicz ur. 19 października 1900 r. w Rudniczu pow. wągrowiecki, zam. Rybowo pow. wągrowiecki.²⁷⁰⁶ Był policjantem kolejowym pomocniczym (Bahnschutzhilfspolizei) w pow. wągrowieckim; aresztowany od 13 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁰⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 23 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego

---

²⁶⁹⁸ AIPN Po 791/103, s. 37+v.

²⁶⁹⁹ AIPN Po 791/111 (K. spec. 132/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Elżbiecie Koch*.

²⁷⁰⁰ AIPN Po 791/111, s. 5 i 31-32v.

²⁷⁰¹ AIPN Po 791/111, s. 8 i 31-32v.

²⁷⁰² AIPN Po 791/111, s. 31-32v.

²⁷⁰³ AIPN Po 791/111, s. 38.

²⁷⁰⁴ AIPN Po 791/111, s. 43.

²⁷⁰⁵ AIPN Po 791/112 (K. spec. 133/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Rybakowi*.

²⁷⁰⁶ AIPN Po 791/112, s. 7.

²⁷⁰⁷ AIPN Po 791/112, s. 10 i 33+v.

jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁷⁰⁸ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 2 czerwca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Jan Rybak odbył 13 maja 1948 r. karę 3 lat pozbawienia wolności i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Strzelcach.²⁷⁰⁹

Struck z d. Kentel Anna²⁷¹⁰ c. Daniela i Barbary z d. Koch ur. 6 czerwca 1901 r. w Laskowie pow. żniński, zam. Łopienno pow. wągrowiecki. Była członkinią NSF i Kierowniczką NFB (Nationalsozialistischer Frauenbund) w Łopieninie w pow. wągrowieckim.²⁷¹¹ Aresztowana od 28 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁷¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 23 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁷¹³ Naczelnik więzienia w Fordonie 10 maja 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 7 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁷¹⁴

Munz Otto²⁷¹⁵ s. Johanna i Karoline z d. Stym ur. 15 maja 1907 r. w Międzyzlesiu pow. wągrowiecki, zam. Międzyzlesie pow. wągrowiecki. Był członkiem NSKK w Międzyzlesiu w pow. wągrowieckim,²⁷¹⁶ aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 23 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁷¹⁸ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 3

---

²⁷⁰⁸ AIPN Po 791/112, s. 33+v.

²⁷⁰⁹ AIPN Po 791/112, s. 43.

²⁷¹⁰ AIPN Po 791/117 (K. spec. 142/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Struck*.

²⁷¹¹ AIPN Po 791/117, s. 11 i 28-29v.

²⁷¹² AIPN Po 791/117, s. 15 i 47-48v.

²⁷¹³ AIPN Po 791/117, s. 47-48v.

²⁷¹⁴ AIPN Po 791/117, s. 44.

²⁷¹⁵ AIPN Po 791/156 (K. spec. 201/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Munzowi*.

²⁷¹⁶ AIPN Po 791/156, s. 10.

²⁷¹⁷ AIPN Po 791/156, s. 15.

²⁷¹⁸ AIPN Po 791/156, s. 37-38v.

grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Otto Munz zmarł 4 listopada 1949 r. w więzieniu w Rawiczu.²⁷¹⁹

Schütz Rudolf²⁷²⁰ s. NN i Elżbiety Schütz ur. 16 listopada 1928 r. w Brzeźnie Nowym pow. wągrowiecki, zam. Popowo Kościelne pow. wągrowiecki.²⁷²¹ Był członkiem Hitlerjugend i NSDAP w Popowie Kościelnym w pow. wągrowieckim; zatrzymany od 14 kwietnia 1945 r., aresztowany od 13 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷²² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 24 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. - na zasadzie art. 69 §1 lit. b kk - od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz zastosować - na zasadzie art. 69 §2 kk - w stosunku do ww. jako środek wychowawczy upomnienie.²⁷²³

Wieczorek Antoni²⁷²⁴ s. NN i Marianny Wieczorek ur. 24 maja 1895 r. w Mieścisku pow. wągrowiecki, zam. Mieścisko pow. wągrowiecki.²⁷²⁵ Aresztowany od 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷²⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 24 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁷²⁷

Cybulski Józef (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. chodzieskiego).

Wagner z d. Dubielczyk Anna²⁷²⁸ c. Tomasza i Anny z d. Cham vel Hamm ur. 28 czerwca 1879 r. w Aleksandrowie pow. radomszczański, zam. Wągrowiec.²⁷²⁹ Była członkinią NSV; zatrzymana od 25 kwietnia 1945 r., aresztowana od 22 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁷³⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 24 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich

---

²⁷¹⁹ AIPN Po 791/156, s. 44.

²⁷²⁰ AIPN Po 791/182 (K. spec. 236/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Rudolfowi Schützowi*.

²⁷²¹ AIPN Po 791/182, s. 4.

²⁷²² AIPN Po 791/182, s. 13+v. i 29+v.

²⁷²³ AIPN Po 791/182, s. 29+v.

²⁷²⁴ AIPN Po 791/189 (K. spec. 244/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Wieczorkowi*.

²⁷²⁵ AIPN Po 791/189, s. 5.

²⁷²⁶ AIPN Po 791/189, s. 15.

²⁷²⁷ AIPN Po 791/189, s. 45-46.

²⁷²⁸ AIPN Po 791/203 (K. spec. 258/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Wagner*.

²⁷²⁹ AIPN Po 791/203, s. 8.

²⁷³⁰ AIPN Po 791/203, s. 21 i 39-40.

praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁷³¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 10 maja 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 7 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁷³² P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie 19 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Anna Wagner odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 25 kwietnia 1945 r. do 25 kwietnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.²⁷³³

Gładasch Alfred²⁷³⁴ s. Aleksandra i Julii ur. 14 sierpnia 1929 r. w Popowie Kościelnym pow. wągrowiecki, zam. Skoki pow. wągrowiecki.²⁷³⁵ Był komendantem Hitlerjugend w Skokach w pow. wągrowieckim; aresztowany od 31 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 27 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., przy zastosowaniu art. 70 kk orzekł skazać ww. na umieszczenie w zakładzie poprawczym, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania karnego.²⁷³⁷ W/z Naczelnika Zakładu Poprawczego w Kcyni, H. Jędrzejewska 27 listopada 1946 r. zakomunikowała SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym Zakładzie Poprawczym.²⁷³⁸ 9 lutego 1950 r. nadal przebywał w Zakładzie Poprawczym w Kcyni.²⁷³⁹ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 11 kwietnia 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Alfred Gładasch został 14 sierpnia 1950 r. zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.²⁷⁴⁰

Stewin Adolf²⁷⁴¹ s. Adolfa i Henriette z d. Beitler ur. 8 lutego 1877 r. w Pąchowie pow. koniński, zam. Jaworówko pow. wągrowiecki.²⁷⁴² Aresztowany od 28 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁴³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu

---

²⁷³¹ AIPN Po 791/203, s. 39-40.

²⁷³² AIPN Po 791/203, s. 59.

²⁷³³ AIPN Po 791/203, s. 65.

²⁷³⁴ AIPN Po 791/215 (K. spec. 272/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alfredowi Gładaschowi*.

²⁷³⁵ AIPN Po 791/215, s. 1-2.

²⁷³⁶ AIPN Po 791/215, s. 13+v. i 29-30.

²⁷³⁷ AIPN Po 791/215, s. 29-30; art. 72 kk określał czas przebywania nieletniego w zakładzie poprawczym do ukończenia przez niego 21 roku życia.

²⁷³⁸ AIPN Po 791/215, s. 40.

²⁷³⁹ AIPN Po 791/215, s. 50.

²⁷⁴⁰ AIPN Po 791/215, s. 52.

²⁷⁴¹ AIPN Po 791/218 (K. spec. 276/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Stewinowi, Ottonowi Wierschke i Jadwidze Wierschke*.

²⁷⁴² AIPN Po 791/218, s. 17.

²⁷⁴³ AIPN Po 791/218, s. 39+v. i 73+v.

27 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁷⁴⁴

Wierschke Otto²⁷⁴⁵ s. Augusta i Berty z d. Kilianowicz ur. 17 lutego 1904 r. w Tyminie pow. kolski, zam. Jaworówko pow. wągrowiecki.²⁷⁴⁶ Aresztowany od 28 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁴⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 27 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁷⁴⁸

Wierschke z d. Stewin Jadwiga²⁷⁴⁹ c. Adolfa i Eleonory z d. Rauch ur. 21 kwietnia 1905 r. w Pąchowie pow. koniński, zam. Jaworówko pow. wągrowiecki.²⁷⁵⁰ Aresztowana od 28 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁵¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 27 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - w myśl art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁷⁵²

Milke Walenty²⁷⁵³ s. Piotra i Anieli z d. Szymanowicz ur. 22 stycznia 1876 r. w Kozimpolu pow. obornicki, zam. Toniszewo pow. wągrowiecki.²⁷⁵⁴ Aresztowany od 22 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 28 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁷⁵⁶

Jasiński Stanisław²⁷⁵⁷ s. Teofila i Tekli z d. Kaczmarek ur. 10 stycznia 1891 r. w Skokach pow. wągrowiecki, zam. Skoki pow. wągrowiecki.²⁷⁵⁸ Zatrzymany od 22 maja 1945 r., aresztowany od 31 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 25 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1

---

²⁷⁴⁴ AIPN Po 791/218, s. 73+v.

²⁷⁴⁵ AIPN Po 791/218 (K. spec. 276/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Stewinowi, Ottonowi Wierschke i Jadwidze Wierschke.*

²⁷⁴⁶ AIPN Po 791/218, s. 39+v.

²⁷⁴⁷ AIPN Po 791/218, s. 39+v. i 73+v.

²⁷⁴⁸ AIPN Po 791/218, s. 73+v.

²⁷⁴⁹ AIPN Po 791/218 (K. spec. 276/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Stewinowi, Ottonowi Wierschke i Jadwidze Wierschke.*

²⁷⁵⁰ AIPN Po 791/218, s. 39+v.

²⁷⁵¹ AIPN Po 791/218, s. 39+v. i 73+v.

²⁷⁵² AIPN Po 791/218, s. 73+v.

²⁷⁵³ AIPN Po 791/226 (K. spec. 284/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentemu Milke.*

²⁷⁵⁴ AIPN Po 791/226, s. 8.

²⁷⁵⁵ AIPN Po 791/226, s. 28+v. i 55-56.

²⁷⁵⁶ AIPN Po 791/226, s. 55-56.

²⁷⁵⁷ AIPN Po 791/246 (K. spec. 309/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Jasińskiemu.*

²⁷⁵⁸ AIPN Po 791/246, s. 13.

²⁷⁵⁹ AIPN Po 791/246, s. 23 i 51-52.

§2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów.²⁷⁶⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Wągrowcu, S. Albrecht 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. został 30 maja 1946 r. przetransportowany z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Strzelcach Wielkich.²⁷⁶¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 maja 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stanisława Jasińskiego, darując mu resztę nieodcierpianej kary 3 lat więzienia oraz utrzymując w mocy utratę praw i konfiskatę mienia.²⁷⁶² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, prokurator Śmielecki 28 czerwca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Stanisław Jasiński został 23 czerwca 1947 r. zwolniony z Centralnego Więzienia Karnego w Strzelcach.²⁷⁶³

Moszyński Karol²⁷⁶⁴ s. Antoniego i Stanisławy z d. Dalki ur. 6 września 1902 r. w Wągrowcu, zam. Kamieńcice pow. wągrowiecki.²⁷⁶⁵ Aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁶⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 13 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁷⁶⁷

Konowalski Leon²⁷⁶⁸ s. Walentego i Rozalii z d. Olejniczak ur. 23 marca 1907 r. w Łosińskich pow. wągrowiecki, zam. Łęgowo pow. wągrowiecki.²⁷⁶⁹ Aresztowany od 18 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 14 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31

---

²⁷⁶⁰ AIPN Po 791/246, s. 51-52.

²⁷⁶¹ AIPN Po 791/246, s. 79.

²⁷⁶² AIPN Po 791/246, s. 80.

²⁷⁶³ AIPN Po 791/246, s. 82.

²⁷⁶⁴ AIPN Po 791/275 (K. spec. 344/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Moszyńskiemu*.

²⁷⁶⁵ AIPN Po 791/275, s. 11.

²⁷⁶⁶ AIPN Po 791/275, s. 20+v. i 48-49v.

²⁷⁶⁷ AIPN Po 791/275, s. 48-49v.

²⁷⁶⁸ AIPN Po 791/278 (K. spec. 347/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Konowalskiemu*.

²⁷⁶⁹ AIPN Po 791/278, s. 10.

²⁷⁷⁰ AIPN Po 791/278, s. 23 i 37-38v.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁷⁷¹

Zühlke Agata²⁷⁷² c. Piotra i Marii z d. Eistedt ur. 24 sierpnia 1902 r. w Przybychowie pow. obornicki, zam. Mikołajewo pow. wągrowiecki.²⁷⁷³ Aresztowana od 18 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁷⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 13 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁷⁷⁵ 9 czerwca 1947 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie.²⁷⁷⁶ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 19 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Agata Zühlke została 11 kwietnia 1948 r. zwolniona warunkowo z więzienia w Fordonie, na mocy postanowienia Prokuratora Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 6 kwietnia 1948 r.²⁷⁷⁷

Petersohn Edgar²⁷⁷⁸ s. Jana i Olgi z d. Snurge ur. 3 lutego 1883 r. w Gürstenhof pow. wolmarski (Łotwa), zam. Wągrowiec ul. Poznańska 18.²⁷⁷⁹ Był kierownikiem bloku (setnikiem) partii (Blockleiter der NSDAP) w Wągrowcu i w Aleksandrowie Kujawskim w pow. nieszawskim. Zatrzymany od 19 maja 1945 r., aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 23 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia oraz na karę 10 lat więzienia, sprowadzić orzeczone w ten sposób kary - na zasadzie art. 31 kk - do kary łącznej 15 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁷⁸¹ Sąd

---

²⁷⁷¹ AIPN Po 791/278, s. 37-38v.

²⁷⁷² AIPN Po 791/280 (K. spec. 351/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Agacie Zühlke*.

²⁷⁷³ AIPN Po 791/280, s. 12.

²⁷⁷⁴ AIPN Po 791/280, s. 22 i 42-44.

²⁷⁷⁵ AIPN Po 791/280, s. 42-44.

²⁷⁷⁶ AIPN Po 791/280, s. 62.

²⁷⁷⁷ AIPN Po 791/280, s. 76.

²⁷⁷⁸ AIPN Po 791/297 (K. spec. 369/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edgarowi Petersohnowi*.

²⁷⁷⁹ AIPN Po 791/297, s. 13 i 30-32v.

²⁷⁸⁰ AIPN Po 791/297, s. 20+v. i 30-34v.

²⁷⁸¹ AIPN Po 791/297, s. 33-34v.

Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 26 czerwca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - zastosować w stosunku do Edgara Petersohna amnestię i - na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 2 tejże ustawy - złagodzić ww. kary poszczególne po 10 lat więzienia o trzecią część tj. do 6 lat i 8 miesięcy więzienia każdą z tych kar; nie podlegała wykonaniu nie wykonana dotychczas kara dodatkowa przepadku mienia. Ponadto Sąd postanowił uchylić orzeczenie o karze łącznej i po złagodzeniu, na podstawie amnestii, kary poszczególne więzienia – na zasadzie art. 31 §1 kk oraz art. 13 ww. ustawy o amnestii – na nowo połączyć i wymierzyć ww. karę łączną 8 lat więzienia. Edgar Petersohn został uwolniony od kosztów spowodowanych łąčeniem kar i został nimi obciążony Skarb Państwa.²⁷⁸² Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, Garsztko 21 lipca 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Edgar Petersohn został 16 lipca 1953 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich, po darowaniu mu przez Sąd Wojewódzki w Poznaniu reszty kary 15 lat więzienia na podstawie amnestii z 1952 r.²⁷⁸³

Szadzińska z d. Danecka Stefania²⁷⁸⁴ c. Jana i Anieli z d. Taczanowskiej ur. 28 maja 1901 r. w Stryju (Rosja), zam. Straszewy pow. wągrowiecki.²⁷⁸⁵ Zatrzymana od 10 lipca 1945 r., aresztowana od 1 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁸⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 25 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego, uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć - w myśl art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.²⁷⁸⁷ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 16 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. została 7 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁷⁸⁸ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 25 sierpnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Stefania Szadzińska odbyła karę 3 lat

²⁷⁸² AIPN Po 791/297, s. 51-52v.

²⁷⁸³ AIPN Po 791/297, s. 50.

²⁷⁸⁴ AIPN Po 791/324 (K. spec. 413/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanii Szadzińskiej*.

²⁷⁸⁵ AIPN Po 791/324, s. 37.

²⁷⁸⁶ AIPN Po 791/324, s. 44+v. i 74-76.

²⁷⁸⁷ AIPN Po 791/324, s. 74-76.

²⁷⁸⁸ AIPN Po 791/324, s. 107.

pozbawienia wolności od 7 sierpnia 1945 r. do 7 sierpnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.²⁷⁸⁹

Schmidt z d. Franz Hulda²⁷⁹⁰ c. Daniela i Pauliny z d. Nuss ur. 25 listopada 1911 r. w Sobodzie pow. kaliski, zam. Łopienno pow. wągrowiecki.²⁷⁹¹ Zatrzymana od 10 lipca 1945 r., aresztowana od 21 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁷⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 9 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁷⁹³ W/z Prokuratora Kowalewski, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Huldy Schmidt, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na 5 lat.²⁷⁹⁴ Naczelnik Centralnego Węzienia w Fordonie 10 maja 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 7 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁷⁹⁵ Naczelnik więzienia karnego w Grudziądzu 18 stycznia 1950 r. zakomunikował Prokuratorowi Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. została 15 października 1949 r. osadzona w tamtejszym więzieniu.²⁷⁹⁶ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Oleś 21 lipca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Hulda Schmidt zmarła 11 lipca 1950 r. w więzieniu karnym w Grudziądzu.²⁷⁹⁷

Łowińska z d. Borowiecka Maria²⁷⁹⁸ c. Ignacego i Agnieszki ur. 20 września 1878 r. w Łoszkowie pow. żniński, zam. Łopienno pow. wągrowiecki.²⁷⁹⁹ Aresztowana od 10 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁰⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 9 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz

---

²⁷⁸⁹ AIPN Po 791/324, s. 140.

²⁷⁹⁰ AIPN Po 791/327 (K. spec. 418/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Huldzie Schmidt i Marii Łowińskiej*; zob.: *Trzy wyroki Sądu Specjalnego*, „Głos Wielkopolski”, 15 I 1946.

²⁷⁹¹ AIPN Po 791/327, s. 26.

²⁷⁹² AIPN Po 791/327, s. 42 i 53-54v.

²⁷⁹³ AIPN Po 791/327, s. 53-54v.

²⁷⁹⁴ AIPN Po 791/327, s. 74.

²⁷⁹⁵ AIPN Po 791/327, s. 81.

²⁷⁹⁶ AIPN Po 791/327, s. 96.

²⁷⁹⁷ AIPN Po 791/327, s. 102.

²⁷⁹⁸ AIPN Po 791/327 (K. spec. 418/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Huldzie Schmidt i Marii Łowińskiej*; zob.: *Trzy wyroki Sądu Specjalnego*, „Głos Wielkopolski”, 15 I 1946.

²⁷⁹⁹ AIPN Po 791/327, s. 34, 92-93v., 98, 105-106 i 119+v.

²⁸⁰⁰ AIPN Po 791/327, s. 42 i 53-54v.

zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁸⁰¹ W/z Prokuratora Kowalewski, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marii Łowińskiej, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na 5 lat.²⁸⁰² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 10 maja 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 7 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁸⁰³ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 7 września 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia wysłana do szpitala więzienia w Grudziądzu.²⁸⁰⁴ 7 października 1950 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu.²⁸⁰⁵ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 30 marca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) – zwolnić Marię Łowińską warunkowo od odbycia reszty kary. Okres próby dla warunkowo zwolnionej miał stanowić czas pozostały do odbycia kary tj. do 9 stycznia 1956 r.²⁸⁰⁶ Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, Garszka 14 kwietnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Maria Łowińska została 5 kwietnia 1953 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.²⁸⁰⁷

Sajewski Bolesław²⁸⁰⁸ s. Jana i Anny z d. Belter ur. 12 sierpnia 1906 r. przy ul. Rogozińskiej 87 w Wągrowcu, zam. Trzebieszów pow. strzelecki.²⁸⁰⁹ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w pow. wągrowieckim; aresztowany od 11 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸¹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 28 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁸¹¹

---

²⁸⁰¹ AIPN Po 791/327, s. 53-54v.

²⁸⁰² AIPN Po 791/327, s. 74.

²⁸⁰³ AIPN Po 791/327, s. 82.

²⁸⁰⁴ AIPN Po 791/327, s. 87.

²⁸⁰⁵ AIPN Po 791/327, s. 108.

²⁸⁰⁶ AIPN Po 791/327, s. 142+v.

²⁸⁰⁷ AIPN Po 791/327, s. 147.

²⁸⁰⁸ AIPN Po 791/334 (K. spec. 425/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bolesławowi Sajewskiemu*.

²⁸⁰⁹ AIPN Po 791/334, s. 21 i 25.

²⁸¹⁰ AIPN Po 791/334, s. 25 i 48+v.

²⁸¹¹ AIPN Po 791/334, s. 48+v.

Krenz Teodor²⁸¹² s. Antoniego i Marianny z d. Ertman ur. 26 marca 1879 r. w Brzeźnie pow. czarnkowski, zam. Mikołajewo pow. wągrowiecki.²⁸¹³ Aresztowany od 15 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸¹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 7 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁸¹⁵

Konwińska z d. Napierała Leokadia²⁸¹⁶ c. Wiktora i Apolonii z d. Stachowiak ur. 25 października 1914 r. w Skokach pow. wągrowiecki, zam. Długa Wieś pow. wągrowiecki.²⁸¹⁷ Aresztowana od 3 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁸¹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 6 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁸¹⁹

Malecka z d. Tucholska Rozalia²⁸²⁰ c. Ignacego i Anny z d. Nowak ur. 31 sierpnia 1896 r. w Wybranowie pow. żniński, zam. Wągrowiec.²⁸²¹ Zatrzymana od 10 lipca 1945 r., aresztowana od 1 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁸²² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 22 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁸²³

Derda Józef²⁸²⁴ s. Michała i Weroniki z d. Lubońskiej ur. 6 marca 1904 r. w Modrzu pow. poznański, zam. Szczaniec pow. świebodziński.²⁸²⁵ Zatrzymany od 10 lipca 1945 r., aresztowany od 28 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸²⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 6 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu

---

²⁸¹² AIPN Po 791/366 (K. spec. 466/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Teodorowi Krenzowi*.

²⁸¹³ AIPN Po 791/366, s. 10.

²⁸¹⁴ AIPN Po 791/366, s. 23+v.

²⁸¹⁵ AIPN Po 791/366, s. 47-48.

²⁸¹⁶ AIPN Po 791/380 (K. spec. 484/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leokadii Konwińskiej*.

²⁸¹⁷ AIPN Po 791/380, s. 13.

²⁸¹⁸ AIPN Po 791/380, s. 25+v. i 40-42v.

²⁸¹⁹ AIPN Po 791/380, s. 40-42v.

²⁸²⁰ AIPN Po 791/402 (K. spec. 512/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Rozalii Maleckiej*.

²⁸²¹ AIPN Po 791/402, s. 43.

²⁸²² AIPN Po 791/402, s. 46+v. i 124-126v.

²⁸²³ AIPN Po 791/402, s. 124-126v.

²⁸²⁴ AIPN Po 791/425 (K. spec. 539/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Derdzie*.

²⁸²⁵ AIPN Po 791/425, s. 24 i 31+v.

²⁸²⁶ AIPN Po 791/425, s. 31+v. i 50-52v.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁸²⁷

Dotzlaw z d. Jäger Justyna²⁸²⁸ c. Ludwika i Heleny z d. Tempelin ur. 29 sierpnia 1915 r. w Ufie (Rosja), zam. Pawłowo pow. wągrowiecki.²⁸²⁹ Aresztowana od 4 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁸³⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 7 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 lipca 1945 r. do 7 lutego 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁸³¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 27 grudnia 1946 r. zakomunikował Prokuraturze Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. została 7 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁸³² Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 16 listopada 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Grudziądzu I.²⁸³³ Sąd Wojewódzki w Poznaniu 17 kwietnia 1953 r. – zważywszy, że czyn inkryminowany ww. został przez ww. popełniony przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegał wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii – postanowił - na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2, 10 ust. 2 i art. 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Justynie Dotzlaw karę 10 lat więzienia o третią część tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia. Na mocy art. 4 ust. 2 ustawy o amnestii nie wykonana kara dodatkowa przepadku mienia nie podlegała wykonaniu.²⁸³⁴ Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, Garszka 29 maja 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Justyna Dotzlaw została 25 maja 1953 r. – wskutek złagodzenia jej kary na mocy amnestii z 1952 r. o jedną третią tj. do 6 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności – zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.²⁸³⁵

---

²⁸²⁷ AIPN Po 791/425, s. 50-52v.

²⁸²⁸ AIPN Po 791/426 (K. spec. 540/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Justynie Dotzlaw*; zob.: *Kary więzienia i śmierci za bestialstwa Niemców*, „Głos Wielkopolski”, 22 II 1946.

²⁸²⁹ AIPN Po 791/426, s. 13.

²⁸³⁰ AIPN Po 791/426, s. 31+v. i 43-45.

²⁸³¹ AIPN Po 791/426, s. 43-45.

²⁸³² AIPN Po 791/426, s. 52.

²⁸³³ AIPN Po 791/426, s. 57.

²⁸³⁴ AIPN Po 791/426, s. 55.

²⁸³⁵ AIPN Po 791/426, s. 61.

Reppekus z d. Wojciechowska vel Wortzekowski Franciszka Cecylia²⁸³⁶ ur. 4 października 1902 r. w Herten pow. recklinghausenski (Niemcy), zam. Gołańcz pow. wągrowiecki. Zbiegła do Niemiec.²⁸³⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 12 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – pod jej nieobecność, gdyż nie udało się jej odnaleźć - na karę 7 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁸³⁸ Kierownik Gazetki Poszukiwań WUBP w Poznaniu, por. W. Nowicki 13 marca 1953 r. zapytywał Sąd Powiatowy w Gnieźnie, czy poszukiwania za ww. były nadal aktualne (sprawa została przekazana przez Sąd Powiatowy w Poznaniu 25 listopada 1946 r.).²⁸³⁹ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 10 maja 1956 r. postanowił – na zasadzie art. 8 pkt 3 i art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. RP Nr 11, poz. 57) – złagodzić Franciszce Cecylii Reppekus karę 7 lat więzienia do kary 3 lat i 6 miesięcy więzienia oraz złagodzić karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych z 10 lat do 5 lat.²⁸⁴⁰ Przewodniczący Sądu Powiatowego w Gnieźnie 9 czerwca 1956 r. zawiadomił KPMO w Wągrowcu, iż poszukiwania za ww. były nadal aktualne.²⁸⁴¹

Reppekus Wilhelm Emil²⁸⁴² ur. 12 czerwca 1889 r. w Herne, zam. Gołańcz pow. wągrowiecki. Zbiegł do Niemiec.²⁸⁴³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 12 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – pod jego nieobecność, gdyż nie udało się go odnaleźć - na karę 7 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁸⁴⁴ Kierownik Gazetki Poszukiwań WUBP w Poznaniu, por. W. Nowicki 13 marca 1953 r. zapytywał Sąd Powiatowy w Gnieźnie, czy poszukiwania za ww. były nadal aktualne (sprawa została przekazana przez Sąd Powiatowy w Poznaniu 25

---

²⁸³⁶ AIPN Po 791/443 (K. spec. 567/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Cecylii Franciszce Reppekus i Wilhelmowi Emilowi Reppekusowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Wągrowiec*, „Głos Wielkopolski”, 1 IV 1946.

²⁸³⁷ AIPN Po 791/443, s. 12+v. i 74, brak dalszych danych osobowych.

²⁸³⁸ AIPN Po 791/443, s. 28-29v.

²⁸³⁹ AIPN Po 791/443, s. 44.

²⁸⁴⁰ AIPN Po 791/443, s. 60.

²⁸⁴¹ AIPN Po 791/443, s. 62.

²⁸⁴² AIPN Po 791/443 (K. spec. 567/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Cecylii Franciszce Reppekus i Wilhelmowi Emilowi Reppekusowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Wągrowiec*, „Głos Wielkopolski”, 1 IV 1946.

²⁸⁴³ AIPN Po 791/443, s. 12+v. i 74, brak dalszych danych osobowych.

²⁸⁴⁴ AIPN Po 791/443, s. 28-29v.

listopada 1946 r.).²⁸⁴⁵ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 10 maja 1956 r. postanowił – na zasadzie art. 8 pkt 3 i art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. RP Nr 11, poz. 57) – złagodzić Wilhelmowi Emilowi Reppokusowi karę 7 lat więzienia do kary 3 lat i 6 miesięcy więzienia oraz złagodzić karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych z 10 lat do 5 lat.²⁸⁴⁶ Przewodniczący Sądu Powiatowego w Gnieźnie 9 czerwca 1956 r. zawiadomił KPMO w Wągrowcu, iż poszukiwania za ww. były nadal aktualne.²⁸⁴⁷

Stach Karol²⁸⁴⁸ s. Ferdynanda i Berty z d. Faal ur. 20 marca 1904 r. w Julienfelde pow. łucki (Wołyń), zam. Brzeźno Stare pow. wągrowiecki. Był członkiem SA w Brzeźnie Starym w pow. wągrowieckim;²⁸⁴⁹ zatrzymany od 9 listopada 1945 r., aresztowany od 10 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku, a następnie w Poznaniu.²⁸⁵⁰ SSK w Poznaniu 15 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 listopada 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁸⁵¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Rawiczu 10 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Gnieźnie, iż Karol Stach został, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, zwolniony tego samego dnia z tamtejszego więzienia.²⁸⁵²

Plaszczykowski Tadeusz²⁸⁵³ s. Michała i Marii z d. Jardanowskiej ur. 1 lipca 1920 r. w Pakości pow. mogileński, zam. Wągrowiec ul. Poznańska 23. Był gońcem w Urzędzie Pracy (Arbeitsamt) w Wągrowcu.²⁸⁵⁴ Zatrzymany od 26 czerwca 1945 r., aresztowany od 26 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 21 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 czerwca 1945 r. do 21 sierpnia 1946 r., utratę praw

---

²⁸⁴⁵ AIPN Po 791/443, s. 44.

²⁸⁴⁶ AIPN Po 791/443, s. 59.

²⁸⁴⁷ AIPN Po 791/443, s. 62.

²⁸⁴⁸ AIPN Po 791/537 (K. spec. 59/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Stachowi*.

²⁸⁴⁹ AIPN Po 791/537, s. 1+v. i 10+v.

²⁸⁵⁰ AIPN Po 791/537, s. 10+v. i 27-28v.

²⁸⁵¹ AIPN Po 791/537, s. 27-28v.

²⁸⁵² AIPN Po 791/537, s. 37.

²⁸⁵³ AIPN Po 791/560 (K. spec. 92/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tadeuszowi Plaszczykowskiemu*; zob.: *Zasłużone kary za zdradę narodu i bestialstwo*, „Głos Wielkopolski”, 28 VIII 1946.

²⁸⁵⁴ AIPN Po 791/560, s. 22.

²⁸⁵⁵ AIPN Po 791/560, s. 61+v. i 143-146v.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego majątku, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego, umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie dalszej części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁸⁵⁶ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 9 lipca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Tadeusz Płaszczykowski odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 26 czerwca 1945 r. do 26 czerwca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.²⁸⁵⁷

Radeck Wilhelm²⁸⁵⁸ s. Ernsta i Emmy z d. Mayer ur. 20 listopada 1884 r. przy ul. Górna Wilda w Poznaniu, zam. Łopienno pow. wągrowiecki.²⁸⁵⁹ Był sołtysem w Łopieninie w pow. wągrowieckim.²⁸⁶⁰ Aresztowany od 25 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁶¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 17 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 i art. 36 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.²⁸⁶² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Radecka, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze i utrzymując w mocy konfiskatę mienia.²⁸⁶³ Warto zwrócić uwagę na nadinterpretację w ww. piśmie, w którym Prezydent KRN podtrzymał karę konfiskaty mienia, choć w sentencji wyroku nie została ona uwzględniona. Kara ta natomiast była nieodłącznym elementem, jako kara dodatkowa, tak wysokiego wyroku, jaki zapadł w niniejszej sprawie tzn. kary śmierci. 29 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.²⁸⁶⁴ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 7 maja 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności

---

²⁸⁵⁶ AIPN Po 791/560, s. 143-146v.

²⁸⁵⁷ AIPN Po 791/560, s. 166.

²⁸⁵⁸ AIPN Po 791/584 (K. spec. 127/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Radeckowi*.

²⁸⁵⁹ AIPN Po 791/584, s. 7.

²⁸⁶⁰ AIPN Po 791/584, s. 36.

²⁸⁶¹ AIPN Po 791/584, s. 58-59 i 82-84v.

²⁸⁶² AIPN Po 791/584, s. 82-84v.

²⁸⁶³ AIPN Po 791/584, s. 92.

²⁸⁶⁴ AIPN Po 791/584, s. 97.

(Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Wilhelma Radecka, przebywającego w więzieniu w Iławie, warunkowo od odbycia reszty kary 15 lat więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionego stanowił czas pozostały do odbycia kary w wymiarze 5 lat tj. do 7 maja 1959 r.²⁸⁶⁵ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego, podprokurator Śmielecki 9 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Wilhelm Radeck został 22 maja 1954 r. warunkowo przedterminowo zwolniony z więzienia w Iławie.²⁸⁶⁶

Mataczyńska z d. Cegielska Maria²⁸⁶⁷ c. Marcina i Anny z d. Brząkały ur. 22 stycznia 1893 r. w Kołybcu pow. wągrowiecki, zam. Żelice pow. wągrowiecki.²⁸⁶⁸ Aresztowana od 12 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu. Ww. była oskarżona z art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.²⁸⁶⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Wągrowcu, S. Albrecht 29 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźniarki. Wg opinii lekarza więziennego dr. Wł. Balewskiego, Maria Mataczyńska zmarła 29 czerwca 1946 r. wskutek niedomogi mięśnia sercowego i schizofrenii. Ww. przebywała w szpitalu więziennym od grudnia 1945 r. do 29 czerwca 1946 r.²⁸⁷⁰ SSK w Poznaniu 20 lipca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - w myśl art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Marii Mataczyńskiej, wskutek jej śmierci.²⁸⁷¹

Wendlandt Stefan²⁸⁷² s. Wojciecha i Emilii z d. Grabowicz ur. 25 listopada 1892 r. w Skrzatuszu pow. pilski, zam. Rogoźno pow. obornicki.²⁸⁷³ Zatrzymany od 21 lipca 1945 r., aresztowany od 27 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁷⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 18 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁸⁷⁵

---

²⁸⁶⁵ AIPN Po 791/584, s. 126+v.

²⁸⁶⁶ AIPN Po 791/584, s. 115.

²⁸⁶⁷ AIPN Po 791/600 (K. spec. 146/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Mataczyńskiej*.

²⁸⁶⁸ AIPN Po 791/600, s. 32.

²⁸⁶⁹ AIPN Po 791/600, s. 84-85 i 126+v.

²⁸⁷⁰ AIPN Po 791/600, s. 131+v.

²⁸⁷¹ AIPN Po 791/600, s. 133.

²⁸⁷² AIPN Po 791/615 (K. spec. 182/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Wendlandtowi*.

²⁸⁷³ AIPN Po 791/615, s. 18.

²⁸⁷⁴ AIPN Po 791/615, s. 55+v. i 92-95.

²⁸⁷⁵ AIPN Po 791/615, s. 92-95.

Knodel z d. Tschritter Gottlieba²⁸⁷⁶ c. Samuela i Karoliny z d. Hinz ur. 18 maja 1887 r. w Alt Elft (Besarabia), zam. Podlesie Kościelne pow. wągrowiecki.²⁸⁷⁷ Aresztowana od 26 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁷⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 22 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 kwietnia 1945 r. do 22 sierpnia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁸⁷⁹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 21 marca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Gnieźnie i Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. więźniarka zmarła 20 marca 1947 r. w więzieniu w Fordonie. Wg opinii lekarza więziennego dr. med. Józefa Kubczaka zgon Gottlieby Knodel nastąpił wskutek ostrego nieżytu żołądka i jelit oraz wyczerpania mięśnia sercowego. Ww. była leczona ambulatoryjnie w więzieniu od 18 marca 1947 r. do 20 marca 1947 r.²⁸⁸⁰ Naczelnik więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 23 marca 1947 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. - przeniesiona 13 lutego 1947 r. z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie - zmarła 20 marca 1947 r. w szpitalu więzienia w Fordonie. Wobec tego, iż zawiadomiony telefonicznie Zakład Anatomii Człowieka przy Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu w tym wypadku nie skorzystał z zabrania zwłok do celów naukowych - w myśl zarządzenia [Dyrektora] Dep. Więziennictwa i Obozów MBP z dnia 14 czerwca 1946 r. (Nr II. Og. 975/46) - zwłoki zmarłej Gottlieby Knodel, jako opuszczonej i nie posiadającej bliższej rodziny, zostały pochowane przez tamtejsze więzienie.²⁸⁸¹

Freitag Relli²⁸⁸² s. Ewalda i Edy z d. Adam ur. 16 listopada 1911 r. w Szczodrochowie pow. wągrowiecki, zam. Szczodrochowo pow. wągrowiecki. Był członkiem NSKK w

---

²⁸⁷⁶ AIPN Po 791/616 (K. spec. 184/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gottliebie Knodel*; zob.: *Zasłużone kary za zdradę narodu i bestialstwo*, „Głos Wielkopolski”, 28 VIII 1946.

²⁸⁷⁷ AIPN Po 791/616, s. 5+v.

²⁸⁷⁸ AIPN Po 791/616, s. 34+v.

²⁸⁷⁹ AIPN Po 791/616, s. 71-74.

²⁸⁸⁰ AIPN Po 791/616, s. 85+v.

²⁸⁸¹ AIPN Po 791/616, s. 81; przekazywanie zwłok do celów medycznych następowało na podstawie międzyresortowych porozumień zawartych pomiędzy Ministerstwami Bezpieczeństwa Publicznego, Sprawiedliwości i prawdopodobnie też Oświaty, których ukoronowaniem było zarządzenie Dyrektora Departamentu Więziennictwa i Obozów MBP z 14 czerwca 1946 r., [w:] K. Szwagrzyk, *Straceni...*, s. 118; por. F. Musiał, „*Rehabilitacje*” - wspomnienia Józefa Waszkiewicza sędziego NSW, „Aparat represji w Polsce Ludowej 1944-1989” 2005, nr 1, s. 419; zob.: M. Zwolski, *Wykonywanie...*, s. 269.

²⁸⁸² AIPN Po 791/691 (K. spec. 310/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Relliemu Freitagowi*; zob.: *Zasłużone kary za zdradę narodu i bestialstwo*, „Głos Wielkopolski”, 28 VIII 1946.

Szczodrochowie w pow. wągrowieckim.²⁸⁸³ Aresztowany od 3 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁸⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 21 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31 i 34 kk - karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 stycznia 1946 r. do 20 sierpnia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.²⁸⁸⁵

Seidel z d. Matuszak Marta²⁸⁸⁶ c. Jana i Antoniny z d. Kwapich ur. 9 maja 1899 r. w Samokłeskach pow. szubiński, zam. Stołężyn pow. wągrowiecki.²⁸⁸⁷ Aresztowana od 22 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁸⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 22 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31, 34 i 58 kk - karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 stycznia 1946 r. do 22 sierpnia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.²⁸⁸⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Wągrowcu, S. Albrecht 30 września 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. nazywa się z d. Matuszak, natomiast jej matka Antonina z d. Kwapich.²⁸⁹⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 15 lutego 1947 r. zakomunikował Prokuraturze Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została 13 lutego 1947 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁸⁹¹ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 14 lutego 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Marta

---

²⁸⁸³ AIPN Po 791/691, s. 14+v.

²⁸⁸⁴ AIPN Po 791/691, s. 30+v. i 45-47v.

²⁸⁸⁵ AIPN Po 791/691, s. 45-47v.

²⁸⁸⁶ AIPN Po 791/695 (K. spec. 316/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcie Seidel*; zob.: *Zasłużone kary za zdradę narodu i bestialstwo*, „Głos Wielkopolski”, 28 VIII 1946.

²⁸⁸⁷ AIPN Po 791/695, s. 10-11 i 46.

²⁸⁸⁸ AIPN Po 791/695, s. 20-21.

²⁸⁸⁹ AIPN Po 791/695, s. 37-41.

²⁸⁹⁰ AIPN Po 791/695, s. 46.

²⁸⁹¹ AIPN Po 791/695, s. 52.

Seidel odbyła karę 3 lat więzienia od 22 stycznia 1946 r. do 22 stycznia 1949 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.²⁸⁹²

Metzger Ludwik²⁸⁹³ s. Jakuba i Katarzyny z d. Fonau ur. 9 września 1902 r. w Królewskiej Górze pow. łańcucki, zam. Dąbrowa pow. wągrowiecki. Był członkiem Selbstschutz, SA i Volkssturm w Dąbrowie w pow. wągrowieckim.²⁸⁹⁴ Zatrzymany od 15 listopada 1945 r., aresztowany od 19 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁸⁹⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 15 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 listopada 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁸⁹⁶ Naczelnik więzienia w Rawiczu 19 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Gnieźnie, iż Ludwik Metzger został tego samego dnia, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, zwolniony z tamtejszego więzienia.²⁸⁹⁷

Meier Ewald²⁸⁹⁸ s. Karola i Pauliny ur. 1 lutego 1912 r. w Gruntowicach pow. wągrowiecki, zam. Gruntowice pow. wągrowiecki. Był członkiem SS w Gruntowicach w pow. wągrowieckim i w Łodzi.²⁸⁹⁹ Zatrzymany od 13 lipca 1945 r., aresztowany od 3 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Katowicach. Naczelnik więzienia karno-śledczego w Katowicach, Franciszek Noga 25 stycznia 1946 r. zanotował, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z więzienia w Katowicach do więzienia w Sosnowcu-Radosze.²⁹⁰⁰ Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.²⁹⁰¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Sosnowcu-Radosze, ppor. Ludwik Rokicki 2 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. zmarł 20 lipca 1946 r. w tamtejszym więzieniu.²⁹⁰² Dr J. Żurkowski sporządził świadectwo zgonu Ewalda Meiera, w którym zanotował, że zmarł on 19 lipca 1946 r. prawdopodobnie wskutek przewlekłego zapalenia jelita grubego (euterocolitis chronica) w więzieniu karno-śledczym w Sosnowcu-

---

²⁸⁹² AIPN Po 791/695, s. 64.

²⁸⁹³ AIPN Po 791/718 (K. spec. 357/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Metzgerowi*.

²⁸⁹⁴ AIPN Po 791/718, s. 3+v., 6 i 50-51v.

²⁸⁹⁵ AIPN Po 791/718, s. 21+v. i 50-51v.

²⁸⁹⁶ AIPN Po 791/718, s. 50-51v.

²⁸⁹⁷ AIPN Po 791/718, s. 60.

²⁸⁹⁸ AIPN Po 791/731 (K. spec. 394/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ewaldowi Meierowi*.

²⁸⁹⁹ AIPN Po 791/731, s. 5+v. i 28+v.

²⁹⁰⁰ AIPN Po 791/731, s. 2, 9 i 15.

²⁹⁰¹ AIPN Po 791/731, s. 28+v.

²⁹⁰² AIPN Po 791/731, s. 32.

Radosze.²⁹⁰³ SSK w Poznaniu 21 września 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Ewaldowi Meierowi wskutek jego śmierci 19 lipca 1946 r. w więzieniu.²⁹⁰⁴

Thomas Fryderyk²⁹⁰⁵ s. Wilhelma i Katarzyny z d. Schmalberg ur. 26 czerwca 1906 r. w Rąbczynie pow. wągrowiecki, zam. Rąbczyn pow. wągrowiecki. Był członkiem SA w Rąbczynie w pow. wągrowieckim.²⁹⁰⁶ Aresztowany od 9 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.²⁹⁰⁷ SSK w Poznaniu 21 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.²⁹⁰⁸

Borucka Zofia²⁹⁰⁹ c. Władysława i Katarzyny z d. Rączkowiak ur. 22 kwietnia 1899 r. w Pruscach pow. wągrowiecki, zam. Runowskie pow. wągrowiecki.²⁹¹⁰ Aresztowana od 15 marca 1946 r. i osadzona w więzieniu w Wągrowcu.²⁹¹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 16 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.²⁹¹² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 15 lutego 1947 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została 13 lutego 1947 r. przeniesiona z więzienia w Wągrowcu do więzienia w Fordonie.²⁹¹³ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 29 marca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Zofia Borucka odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 15 marca 1946 r. do 15 marca 1949 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.²⁹¹⁴

---

²⁹⁰³ AIPN Po 791/731, s. 40.

²⁹⁰⁴ AIPN Po 791/731, s. 41.

²⁹⁰⁵ AIPN Po 791/741 (K. spec. 428/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Fryderykowi Thomasowi*.

²⁹⁰⁶ AIPN Po 791/741, s. 2+v.

²⁹⁰⁷ AIPN Po 791/741, s. 33+v. i 47-48.

²⁹⁰⁸ AIPN Po 791/741, s. 47-48.

²⁹⁰⁹ AIPN Po 791/746 (K. spec. 437/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Boruckiej i Michałowi Boruckiemu*.

²⁹¹⁰ AIPN Po 791/746, s. 10.

²⁹¹¹ AIPN Po 791/746, s. 25+v.

²⁹¹² AIPN Po 791/746, s. 46-47v.

²⁹¹³ AIPN Po 791/746, s. 52.

²⁹¹⁴ AIPN Po 791/746, s. 53.

Borucki Michał²⁹¹⁵ s. Jana i Michaliny z d. Jankowskiej ur. 13 września 1898 r. w Złotnikach pow. poznański, zam. Runowskie pow. wągrowiecki.²⁹¹⁶ Zatrzymany od 1 czerwca 1946 r., aresztowany od 2 czerwca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Wągrowcu.²⁹¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wągrowcu 16 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 czerwca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.²⁹¹⁸ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 15 czerwca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Michał Borucki odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 1 czerwca 1946 r. do 1 czerwca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.²⁹¹⁹

---

²⁹¹⁵ AIPN Po 791/746 (K. spec. 437/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Boruckiej i Michałowi Boruckiemu*.

²⁹¹⁶ AIPN Po 791/746, s. 19+v.

²⁹¹⁷ AIPN Po 791/746, s. 25+v. i 46-47v.

²⁹¹⁸ AIPN Po 791/746, s. 46-47v.

²⁹¹⁹ AIPN Po 791/746, s. 54.

13. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego włocławskiego – wydzielonego miasta Włocławka.

Włocławek pow. miejski - miasto wydzielone (Stadtkreis Leslau)

Lange Elsa²⁹²⁰ c. Gustawa i Ewy z d. Dehlmann ur. 5 stycznia 1911 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Papieska 28.²⁹²¹ Zatrzymana od 14 marca 1945 r., aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.²⁹²² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.²⁹²³ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 marca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż ww. została 3 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia karno-śledczego we Włocławku do więzienia w Fordonie.²⁹²⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 6 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy we Włocławku, iż Elsie Lange zostało niezwłocznie udzielone warunkowe przedterminowe zwolnienie.²⁹²⁵

---

²⁹²⁰ AIPN By 686/41 (K. spec. 45/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Elsie Lange*.

²⁹²¹ AIPN By 686/41, s. 4-5.

²⁹²² AIPN By 686/41, s. 23-24.

²⁹²³ AIPN By 686/41, s. 47-48.

²⁹²⁴ AIPN By 686/41, s. 63.

²⁹²⁵ AIPN By 686/41, s. 67-68.

Brudnicki Adam²⁹²⁶ s. NN i Aleksandry Brudnickiej ur. 16 października 1904 r. w Białyszewie pow. sierpecki, zam. Włocławek Pl. Staszica 4.²⁹²⁷ Zatrzymany od 10 lutego 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹²⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych [dopisano ołówkiem: 10 lat] oraz konfiskatę całego jego mienia.²⁹²⁹ W/z Sekretarza Prokuratury Sądu Okręgowego we Włocławku 28 sierpnia 1950 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Toruniu, iż Adam Brudnicki został, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, zwolniony 17 sierpnia 1950 r. z więzienia w Koronowie.²⁹³⁰

Mackiewicz Zygmunt²⁹³¹ s. Antoniego i Antoniny z d. Kaczmarek ur. 12 lipca 1908 r. w Zarzeczewie pow. lipnowski, zam. Włocławek ul. Przedmiejska 12.²⁹³² Zatrzymany od 25 czerwca 1945 r., aresztowany od 28 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹³³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.²⁹³⁴

Jeschke vel Zalewski Jan²⁹³⁵ s. Jana i Jadwigi ur. 23 czerwca 1921 r. przy ul. Czartoria 5 w Poznaniu, zam. Włocławek ul. Jagiellońska 3.²⁹³⁶ Był policjantem (Schupo), tłumaczem i urzędnikiem we Włocławku.²⁹³⁷ Zatrzymany od 3 lipca 1945 r., aresztowany od 6 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹³⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww.

---

²⁹²⁶ AIPN By 686/42 (K. spec. 46/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Adamowi Brudnickiemu*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 41.

²⁹²⁷ AIPN By 686/42, s. 17-18.

²⁹²⁸ AIPN By 686/42, s. 25-26.

²⁹²⁹ AIPN By 686/42, s. 46-47.

²⁹³⁰ AIPN By 686/42, s. 57.

²⁹³¹ AIPN By 686/106 (K. spec. 120/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Zygmuntowi Mackiewiczowi*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 43.

²⁹³² AIPN By 686/106, s. 26-28.

²⁹³³ AIPN By 686/106, s. 51-52.

²⁹³⁴ AIPN By 686/106, s. 116-117.

²⁹³⁵ AIPN By 686/114 (K. spec. 130/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Jeschke vel Zalewskiemu*.

²⁹³⁶ AIPN By 686/114, s. 11-12.

²⁹³⁷ AIPN By 686/114, s. 252-257.

²⁹³⁸ AIPN By 686/114, s. 71-72.

praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.²⁹³⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego, Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 sierpnia 1945 r. [powinno być: 1946 r.] zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Jeschke vel Zalewskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.²⁹⁴⁰

Dziarnowski Franciszek²⁹⁴¹ s. Ignacego i Elżbiety z d. Bulińskiej ur. 28 listopada 1898 r. w Toruniu, zam. Włocławek ul. Okrężna 8/2. Był członkiem NSKK, SS i wartownikiem we Włocławku.²⁹⁴² Zatrzymany od 27 lutego 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹⁴³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę łączną 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.²⁹⁴⁴ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 18 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Franciszek Dziarnowski, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 14 listopada 1948 r. zwolniony z więzienia.²⁹⁴⁵

Lewicki Jan²⁹⁴⁶ s. Michała i Eufemii z d. Romanowskiej ur. 9 lutego 1896 r. w Koniuchowie pow. stryjski, zam. Włocławek ul. Bracka 9. Był członkiem DAF we Włocławku.²⁹⁴⁷ Zatrzymany od 22 lutego 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹⁴⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - poszczególnie i łącznie - na karę 5 lat więzienia, utratę praw

---

²⁹³⁹ AIPN By 686/114, s. 252-257.

²⁹⁴⁰ AIPN By 686/114, s. 269.

²⁹⁴¹ AIPN By 686/144 (K. spec. 172/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Franciszkowi Dziarnowskiemu*.

²⁹⁴² AIPN By 686/144, s. 13-14 i 49-50.

²⁹⁴³ AIPN By 686/144, s. 49-50.

²⁹⁴⁴ AIPN By 686/144, s. 83-84.

²⁹⁴⁵ AIPN By 686/144, s. 132.

²⁹⁴⁶ AIPN By 686/193 (K. spec. 230/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Lewickiemu*.

²⁹⁴⁷ AIPN By 686/193, s. 11-13 i 43-44.

²⁹⁴⁸ AIPN By 686/193, s. 43-44.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania w sprawie.²⁹⁴⁹

Szczupakowska Eleonora²⁹⁵⁰ c. Andrzeja i Marii z d. Kosińskiej ur. 25 listopada 1891 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. 3 Maja 25.²⁹⁵¹ Zatrzymana od 17 marca 1945 r., aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.²⁹⁵² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz konfiskatę całego jej mienia.²⁹⁵³ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 marca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż Eleonora Szczupakowska została 8 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia karno-śledczego we Włocławku do więzienia w Fordonie.²⁹⁵⁴

Feiner z d. Liedke Małgorzata²⁹⁵⁵ c. Michała i Olgi z d. Libik ur. 6 sierpnia 1904 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Litewska 6. Była funkcjonariuszką Urzędu Pracy (Arbeitsamt) we Włocławku.²⁹⁵⁶ Zatrzymana od 1 lutego 1945 r., aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.²⁹⁵⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.²⁹⁵⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 marca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż ww. została 8 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia karno-śledczego we Włocławku do więzienia w Fordonie.²⁹⁵⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 29 września 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Małgorzata Feiner została zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia.²⁹⁶⁰

---

²⁹⁴⁹ AIPN By 686/193, s. 92-93.

²⁹⁵⁰ AIPN By 686/197 (K. spec. 234/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Eleonorze Szczupakowskiej*.

²⁹⁵¹ AIPN By 686/197, s. 16-18.

²⁹⁵² AIPN By 686/197, s. 39-40.

²⁹⁵³ AIPN By 686/197, s. 75-76.

²⁹⁵⁴ AIPN By 686/197, s. 83.

²⁹⁵⁵ AIPN By 686/241 (K. spec. 281/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Małgorzacie Feiner*.

²⁹⁵⁶ AIPN By 686/241, s. 13-14, 19 i 26-29.

²⁹⁵⁷ AIPN By 686/241, s. 42-43.

²⁹⁵⁸ AIPN By 686/241, s. 69-71.

²⁹⁵⁹ AIPN By 686/241, s. 75.

²⁹⁶⁰ AIPN By 686/241, s. 118, błędna data zwolnienia 1 listopada 1954 r. (nierealna), prawdopodobnie błąd wystąpił w dacie miesięcznej, a więc w rachubę wchodziłyby miesiące od stycznia do września, ewentualnie 1 listopada ale 1953 r.

Karolak Wojciech²⁹⁶¹ s. Michała i Zofii z d. Jagodzińskiej ur. 23 kwietnia 1892 r. w Kazankach pow. kolski, zam. Biernatki pow. włocławski.²⁹⁶² Zatrzymany od 20 lutego 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹⁶³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 29 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.²⁹⁶⁴ 1 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Koronowie²⁹⁶⁵ i nadal tamże 11 września 1952 r.²⁹⁶⁶ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 9 października 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, że Prokurator Wojewódzki [w Bydgoszczy] - postanowieniem z 30 września 1953 r. o zastosowaniu amnestii - zarządził zwolnienie Wojciecha Karolaka z więzienia.²⁹⁶⁷

Szczyżyński Władysław²⁹⁶⁸ s. Wojciecha i Marii ur. 9 października 1900 r. przy ul. Polnej 64 we Włocławku, zam. Włocławek ul. Polna 64.²⁹⁶⁹ Zatrzymany od 14 marca 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹⁷⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.²⁹⁷¹ 5 lutego 1948 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.²⁹⁷² Kierownik Oddziału Prokuratury Okręgowej w Toruniu Wydziału Zamiejscowego we Włocławku, wiceprokurator B. Gnatowski 9 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Władysław Szczyżyński, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 30 listopada 1948 r. zwolniony z więzienia.²⁹⁷³

---

²⁹⁶¹ AIPN By 686/242 (K. spec. 282/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wojciechowi Karolakowi*.

²⁹⁶² AIPN By 686/242, s. 3, 13-15 i 20-21.

²⁹⁶³ AIPN By 686/242, s. 48-49.

²⁹⁶⁴ AIPN By 686/242, s. 69-70.

²⁹⁶⁵ AIPN By 686/242, s. 81.

²⁹⁶⁶ AIPN By 686/242, s. 124-125.

²⁹⁶⁷ AIPN By 686/242, s. 129.

²⁹⁶⁸ AIPN By 686/243 (K. spec. 283/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Władysławowi Szczyżyńskiemu i Józefie Szczyżyńskiej*.

²⁹⁶⁹ AIPN Po 686/243, s. 14-17.

²⁹⁷⁰ AIPN Po 686/243, s. 80-81.

²⁹⁷¹ AIPN Po 686/243, s. 119-120.

²⁹⁷² AIPN Po 686/243, s. 130.

²⁹⁷³ AIPN Po 686/243, s. 135.

Szczyżyńska z d. Nowak Józefa²⁹⁷⁴ c. Wojciecha i Antoniny z d. Jateczak ur. 4 marca 1903 r. w Pyszkowie pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Polna 64.²⁹⁷⁵ Zatrzymana od 21 marca 1945 r., aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.²⁹⁷⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia.²⁹⁷⁷

Cywiński Tadeusz²⁹⁷⁸ s. Stefana i Marii z d. Waszak ur. 29 grudnia 1901 r. we Wrześni, zam. Toruń ul. Rybaki 27. Był członkiem NSV, Volkssturm i SA we Włocławku i w Łodzi.²⁹⁷⁹ Aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Toruniu.²⁹⁸⁰ SSK w Toruniu 28 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁹⁸¹ 4 stycznia 1947 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Sztumie.²⁹⁸² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 czerwca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Tadeusza Cywińskiego, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 8 lat więzienia z utrzymaniem w mocy utraty praw i konfiskaty mienia.²⁹⁸³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Toruniu, podprokurator Cz. Michalak 2 sierpnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Tadeusz Cywiński został 12 lipca 1947 r. zwolniony w drodze łaski²⁹⁸⁴ z Centralnego Więzienia w Sztumie.²⁹⁸⁵

Pletz Juliusz²⁹⁸⁶ s. Stefana i Amalii z d. Hein ur. 5 lipca 1892 r. w Białasach pow. sierpecki, zam. Milenczyn pow. włocławski. Był setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der

---

²⁹⁷⁴ AIPN By 686/243 (K. spec. 283/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Władysławowi Szczyżyńskiemu i Józefie Szczyżyńskiej*.

²⁹⁷⁵ AIPN Po 686/243, s. 48-49.

²⁹⁷⁶ AIPN Po 686/243, s. 80-81.

²⁹⁷⁷ AIPN Po 686/243, s. 119-120.

²⁹⁷⁸ AIPN By 686/258 (K. spec. 299/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Tadeuszowi Cywińskiemu*.

²⁹⁷⁹ AIPN By 686/258, s. 9-12.

²⁹⁸⁰ AIPN By 686/258, s. 92-93.

²⁹⁸¹ AIPN By 686/258, s. 129-130.

²⁹⁸² AIPN By 686/258, s. 181.

²⁹⁸³ AIPN By 686/258, s. 208.

²⁹⁸⁴ AIPN By 686/258, s. 213.

²⁹⁸⁵ AIPN By 686/258, s. 212.

²⁹⁸⁶ AIPN By 686/295 (K. spec. 338/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliuszowi Pletzowi*.

NSDAP) i członkiem SA we Włocławku.²⁹⁸⁷ Aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chełmnie.²⁹⁸⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Chełmnie, Władysław Wnuk 2 listopada 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Toruniu, iż ww. - w związku z rozwiązaniem więzienia w Chełmnie - został tego samego dnia przeniesiony do więzienia w Grudziądzu.²⁹⁸⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 7 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, pobrać od ww. koszty postępowania oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.²⁹⁹⁰ 19 lipca 1950 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich²⁹⁹¹ i nadal tamże 2 września 1950 r.²⁹⁹²

Malcan Ludwik²⁹⁹³ s. Gustawa i Wilhelminy z d. Müller ur. 1 sierpnia 1902 r. w Dobiegniewie pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Św. Antoniego 40.²⁹⁹⁴ Był członkiem NSDAP i SA we Włocławku. Zatrzymany od 9 września 1945 r., aresztowany od 15 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.²⁹⁹⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.²⁹⁹⁶

Selke z d. Breitenbach Emilia²⁹⁹⁷ c. Gustawa i Ewy z d. Dahman ur. 20 grudnia 1901 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Papieska 28.²⁹⁹⁸ Aresztowana od 16 września 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.²⁹⁹⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci oraz na karę 8 lat więzienia, wobec zbiegu zaś tych zbrodni skazać ww. - na

---

²⁹⁸⁷ AIPN By 686/295, s. 6-7 i 17-18.

²⁹⁸⁸ AIPN By 686/295, s. 27-28.

²⁹⁸⁹ AIPN By 686/295, s. 30.

²⁹⁹⁰ AIPN By 686/295, s. 44-48.

²⁹⁹¹ AIPN By 686/295, s. 58.

²⁹⁹² AIPN By 686/295, s. 65.

²⁹⁹³ AIPN By 686/296 (K. spec. 341/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ludwikowi Malcanowi*.

²⁹⁹⁴ AIPN By 686/296, s. 4-5.

²⁹⁹⁵ AIPN By 686/296, s. 24-25.

²⁹⁹⁶ AIPN By 686/296, s. 36-37.

²⁹⁹⁷ AIPN By 686/310 (K. spec. 356/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emilii Selke*.

²⁹⁹⁸ AIPN By 686/310, s. 14-15.

²⁹⁹⁹ AIPN By 686/310, s. 33-34.

mocy art. 31 kk - na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³⁰⁰⁰ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emilii Selke, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.³⁰⁰¹

Krüger Anna³⁰⁰² c. Rudolfa i Pauliny z d. Pfefferkorn ur. 31 stycznia 1903 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Płocka 76. Była funkcjonariuszką Wydz. Kobiecego w Urzędzie Pracy (Arbeitsamt) we Włocławku.³⁰⁰³ Aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³⁰⁰⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 12 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz poniesienie przez nią kosztów postępowania w sprawie.³⁰⁰⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. została 8 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia karno-śledczego we Włocławku do więzienia w Fordonie.³⁰⁰⁶ 21 maja 1955 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.³⁰⁰⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 20 sierpnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Anna Krüger została - na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy - zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia.³⁰⁰⁸

Dąbrowiecki Henryk³⁰⁰⁹ s. Stanisława i Wiktorii z d. Gogolin ur. 16 października 1898 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Św. Antoniego 49.³⁰¹⁰ Zatrzymany od 21 września 1945 r., aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰¹¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i

---

³⁰⁰⁰ AIPN By 686/310, s. 65-67.

³⁰⁰¹ AIPN By 686/310, s. 85.

³⁰⁰² AIPN By 686/317 (K. spec. 363/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Annie Krüger*.

³⁰⁰³ AIPN By 686/317, s. 37-40.

³⁰⁰⁴ AIPN By 686/317, s. 55-56.

³⁰⁰⁵ AIPN By 686/317, s. 76-78.

³⁰⁰⁶ AIPN By 686/317, s. 85.

³⁰⁰⁷ AIPN By 686/317, s. 87-88.

³⁰⁰⁸ AIPN By 686/317, s. 96, brak daty zwolnienia więźniarki.

³⁰⁰⁹ AIPN By 686/326 t. 1-2 (K. spec. 372/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Henrykowi Dąbrowieckiemu*.

³⁰¹⁰ AIPN By 686/326 t. 1, s. 84-86 i 94-95.

³⁰¹¹ AIPN By 686/326 t. 1, s. 101-102.

obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.³⁰¹² Naczelnik więzienia we Włocławku 30 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia w Koronowie.³⁰¹³ 25 lipca 1949 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.³⁰¹⁴ SN Izba Karna w Warszawie 31 grudnia 1953 r., po rozpoznaniu sprawy Henryka Dąbrowieckiego w związku z rewizją nadzwyczajną założoną przez Generalnego Prokuratora PRL od wyroku SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku z 15 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na podstawie art. 375, 394-396, 400 §4 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić ww. wyrok w części dotyczącej kary pozbawienia wolności i skazać go na karę 8 lat więzienia, utrzymać w mocy pozostałą część zaskarżonego wyroku, zwolnić ww. od kosztów postępowania w sprawie oraz zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 września 1945 r. i dotąd odbytej kary. Sąd uznał tym samym karę pozbawienia wolności za odbytą.³⁰¹⁵ Naczelnik więzienia w Koronowie 27 stycznia 1954 r. zawiadomił SN w Warszawie, iż Henryk Dąbrowiecki, po 8 latach, 4 miesiącach i 5 dniach kary, został 27 stycznia 1954 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.³⁰¹⁶ Prezes SN Izby Karnej w Warszawie 24 listopada 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. II Karny we Włocławku, że - w związku z odbyciem przez Henryka Dąbrowieckiego całości kary 8 lat więzienia - należało kwestię orzeczonej wobec niego kary utraty praw załatwić na podstawie art. 8 ust. 3 w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii.³⁰¹⁷

Gahr Emil³⁰¹⁸ s. Michała i Ludwiki z d. Ranow ur. 1 marca 1889 r. w Witkowie pow. lipnowski, zam. Włocławek ul. Rolnicza 2.³⁰¹⁹ Był członkiem SA we Włocławku. Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰²⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 12 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania

---

³⁰¹² AIPN By 686/326 t. 1, s. 175-178.

³⁰¹³ AIPN By 686/326 t. 2, s. 19.

³⁰¹⁴ AIPN By 686/326 t. 1, s. 191-192.

³⁰¹⁵ AIPN By 686/326 t. 1, s. 256.

³⁰¹⁶ AIPN By 686/326 t. 1, s. 249-250.

³⁰¹⁷ AIPN By 686/326 t. 2, s. 67.

³⁰¹⁸ AIPN By 686/327 (K. spec. 373/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emilowi Gahrowi*.

³⁰¹⁹ AIPN By 686/327, s. 4-6.

³⁰²⁰ AIPN By 686/327, s. 30-31.

w sprawie.³⁰²¹ 13 września 1946 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.³⁰²² 14 lipca 1948 r. przebywał w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie.³⁰²³ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 19 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Emil Gahr, po 2 latach, 9 miesiącach i 8 dniach kary pozbawienia wolności, został 20 września 1948 r. zwolniony warunkowo z więzienia.³⁰²⁴

Matz Aleksander³⁰²⁵ s. Hermanna i Luizy z d. Hinz ur. 23 sierpnia 1904 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Toruńska 37. Był członkiem SA we Włocławku.³⁰²⁶ Aresztowany od 26 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰²⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 12 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.³⁰²⁸ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 20 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Aleksander Matz, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 12 grudnia 1948 r. zwolniony z więzienia.³⁰²⁹

Friedrich Julius³⁰³⁰ s. Adolfa i Mathildy z d. Mańskiej ur. 28 sierpnia 1895 r. w Łodzi, zam. Włocławek. Był kierownikiem politycznym partii (Politischeleiter der NSDAP) we Włocławku.³⁰³¹ Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bydgoszczy.³⁰³² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 9 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz przepadek całego jego mienia.³⁰³³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bydgoszczy, ppor Kulis 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w

---

³⁰²¹ AIPN By 686/327, s. 42-43.

³⁰²² AIPN By 686/327, s. 48.

³⁰²³ AIPN By 686/327, s. 57.

³⁰²⁴ AIPN By 686/327, s. 65.

³⁰²⁵ AIPN By 686/328 (K. spec. 374/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Aleksandrowi Matzowi*.

³⁰²⁶ AIPN By 686/328, s. 5-7.

³⁰²⁷ AIPN By 686/328, s. 21-22.

³⁰²⁸ AIPN By 686/328, s. 32-33.

³⁰²⁹ AIPN By 686/328, s. 56.

³⁰³⁰ AIPN By 686/345 (K. spec. 397/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliusowi Friedrichowi*.

³⁰³¹ AIPN By 686/345, s. 7.

³⁰³² AIPN By 686/345, s. 47-48.

³⁰³³ AIPN By 686/345, s. 76-77.

Toruniu, iż m. in. ww. został 1 marca 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Inowrocławiu.³⁰³⁴ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 21 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Sztumie.³⁰³⁵

Wendland Ryszard³⁰³⁶ s. Ludwika i Julianny z d. Jopp ur. 25 czerwca 1910 r. w Gutowie pow. kolski, zam. Włocławek ul. Św. Antoniego 48. Był członkiem SA we Włocławku.³⁰³⁷ Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰³⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁰³⁹

Turek Andrzej³⁰⁴⁰ s. Jana i Marii z d. Bałtosz ur. 19 listopada 1894 r. w Jasionce pow. krośnieński, zam. Włocławek ul. Paderewskiego 9.³⁰⁴¹ Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁴² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 16 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianych mu zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁰⁴³

Kremp Emil³⁰⁴⁴ s. Ludwiga i Anny z d. Labiau ur. 18 sierpnia 1896 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Papieska 38. Był członkiem SA (SA-Rottenführer) i policjantem (Schupo) we Włocławku.³⁰⁴⁵ Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Toruniu.³⁰⁴⁶ SSK w Toruniu 28 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia i na karę 3 lat więzienia, wobec zbiegu tych przestępstw - na mocy art. 31 kk - skazać ww. na karę łączną 6 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw

---

³⁰³⁴ AIPN By 686/345, s. 82.

³⁰³⁵ AIPN By 686/345, s. 83.

³⁰³⁶ AIPN By 686/352 (K. spec. 405/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ryszardowi Wendlandowi*.

³⁰³⁷ AIPN By 686/352 s. 5-7, 17 i 22-24.

³⁰³⁸ AIPN By 686/352 s. 22-24.

³⁰³⁹ AIPN By 686/352 s. 34-35.

³⁰⁴⁰ AIPN By 686/360 (K. spec. 414/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Andrzejowi Turkowi*.

³⁰⁴¹ AIPN By 686/360, s. 32-35.

³⁰⁴² AIPN By 686/360, s. 75-76.

³⁰⁴³ AIPN By 686/360, s. 185-186.

³⁰⁴⁴ AIPN By 686/388 (K. spec. 446/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emilowi Krempowi*.

³⁰⁴⁵ AIPN By 686/388, s. 5-6.

³⁰⁴⁶ AIPN By 686/388, s. 46-47.

honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.³⁰⁴⁷ 30 lipca 1949 r. przebywał w więzieniu w Warszawie III.³⁰⁴⁸

Szulczewski Leon³⁰⁴⁹ s. Antoniego i Antoniny z d. Wasilewskiej ur. 11 kwietnia 1887 r. w Duninowie pow. gostyniński, zam. Włocławek ul. Starodębska 2.³⁰⁵⁰ Zatrzymany i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Wiceprokurator SSK w Poznaniu, W. Jonsik 11 kwietnia 1945 r. zawiadomił Naczelnika więzienia w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przekazany do dyspozycji Prokuratora SSK w Bydgoszczy [powinno być: w Toruniu].³⁰⁵¹ Naczelnik więzienia we Włocławku 14 września 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.³⁰⁵² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci i na karę dożywotniego więzienia, jako karę łączną orzec karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz konfiskatę całego jego mienia.³⁰⁵³ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Leona Szulczewskiego.³⁰⁵⁴ P. o. Wiceprokuratora rej. W. Prokuratury SSK w Toruniu 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż kara śmierci w stosunku do Leona Szulczewskiego została wykonana 18 lutego 1946 r. w więzieniu we Włocławku.³⁰⁵⁵

Barke Oskar³⁰⁵⁶ s. Michała i Olgi z d. Gnezner ur. 29 października 1899 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Tumską 15. Był członkiem SA we Włocławku.³⁰⁵⁷ Zatrzymany od 18 września 1945 r., aresztowany od 2 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁵⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata oraz poniesienie przez niego kosztów

---

³⁰⁴⁷ AIPN By 686/388, s. 71-72.

³⁰⁴⁸ AIPN By 686/388, s. 86.

³⁰⁴⁹ AIPN By 686/393 (K. spec. 451/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leonowi Szulczewskiemu*.

³⁰⁵⁰ AIPN By 686/393, s. 14-15 i 91-104.

³⁰⁵¹ AIPN By 686/393, s. 82.

³⁰⁵² AIPN By 686/393, s. 86.

³⁰⁵³ AIPN By 686/393, s. 222-227.

³⁰⁵⁴ AIPN By 686/393, s. 245.

³⁰⁵⁵ AIPN By 686/393, s. 248.

³⁰⁵⁶ AIPN By 686/396 (K. spec. 454/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Oskarowi Barke*.

³⁰⁵⁷ AIPN By 686/396, s. 4-6.

³⁰⁵⁸ AIPN By 686/396, s. 26-28.

postępowania w sprawie.³⁰⁵⁹ Sąd Apelacyjny w Bydgoszczy 29 października 1949 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił wniosek Prokuratora Sądu Okręgowego w Toruniu Wydziału Zamiejscowego we Włocławku - w sprawie uzupełnienia ww. wyroku przez orzeczenie przepadku mienia - pozostawić bez uwzględnienia ponieważ orzeczenie przepadku mienia było karą dodatkową, która powinna być orzeczona w samym wyroku i nie mogła być uzupełniona w trybie wyjaśnienia wątpliwości w ramach art. 438 kpk.³⁰⁶⁰

Bauer Filip³⁰⁶¹ s. Filipa i Franciszki z d. Budziarek ur. 4 marca 1887 r. w Sypinie pow. łęczycki, zam. Włocławek Pl. Wolności 1. Był członkiem SA we Włocławku.³⁰⁶² Zatrzymany od 30 września 1945 r., aresztowany od 2 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁶³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³⁰⁶⁴

Wilke Jadwiga³⁰⁶⁵ c. Roberta i Amelii z d. Słomskiej ur. 27 stycznia 1882 r. w Kole, zam. Włocławek ul. Karnkowskiego 31.³⁰⁶⁶ Aresztowana od 14 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³⁰⁶⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz przepadek całego jej mienia.³⁰⁶⁸ Kierownik Sekretariatu Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 22 maja 1954 r. zakomunikował Sekretarzowi Sądu Powiatowego w Toruniu, iż Jadwidze Wilke udzielono warunkowego zwolnienia - postanowieniem Sądu Wojewódzkiego [w Bydgoszczy] z 17 maja 1954 r.³⁰⁶⁹ Z pisma Jadwigi Wilke do Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z 8 grudnia 1958 r. wynikało, iż karę 15 lat więzienia złagodzano jej w drodze amnestii do 10 lat pozbawienia wolności, a 22 maja 1954 r. została przedterminowo zwolniona. Ww. opuściła więzienie po

---

³⁰⁵⁹ AIPN By 686/396, s. 43-44.

³⁰⁶⁰ AIPN By 686/396, s. 66-67.

³⁰⁶¹ AIPN By 686/404 (K. spec. 463/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Filipowi Bauerowi*.

³⁰⁶² AIPN By 686/404, s. 4-6.

³⁰⁶³ AIPN By 686/404, s. 31-32.

³⁰⁶⁴ AIPN By 686/404, s. 60-61.

³⁰⁶⁵ AIPN By 686/438 (K. spec. 501/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Jadwidze Wilke*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 40.

³⁰⁶⁶ AIPN By 686/438, s. 11-12.

³⁰⁶⁷ AIPN By 686/438, s. 71-72.

³⁰⁶⁸ AIPN By 686/438, s. 110-111.

³⁰⁶⁹ AIPN By 686/438, s. 128.

ponad 9 latach pozbawienia wolności, a ostatnim miejscem odbywania przez nią kary było więzienie w Grudziądzu.³⁰⁷⁰

Fergin Jan³⁰⁷¹ s. Jakuba i Florentyny ur. 21 sierpnia 1909 r. przy ul. Długiej 10 we Włocławku, zam. Włocławek ul. Płowiecka 10.³⁰⁷² Był członkiem SA we Włocławku.³⁰⁷³ Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁷⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci i na karę 10 lat więzienia, wobec zbiegu tych zbrodni - na mocy art. 31 kk - skazać ww. na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego jego mienia.³⁰⁷⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Fergina, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.³⁰⁷⁶ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³⁰⁷⁷

Jerke Alfred³⁰⁷⁸ s. Ludwika i Natalii z d. Schulz ur. 24 listopada 1902 r. w Łodzi, zam. Włocławek ul. Stodólna 81. Był członkiem SA we Włocławku.³⁰⁷⁹ Aresztowany od 2 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁸⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 19 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz zwolnić ww. od zapłacenia kosztów postępowania, na koszt Skarbu Państwa.³⁰⁸¹ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 27 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w

---

³⁰⁷⁰ AIPN By 686/438, s. 132.

³⁰⁷¹ AIPN By 686/465 (K. spec. 529/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Ferginowi*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 40.

³⁰⁷² AIPN By 686/465, s. 4-5.

³⁰⁷³ AIPN By 686/465, s. 22-23.

³⁰⁷⁴ AIPN By 686/465, s. 74-75.

³⁰⁷⁵ AIPN By 686/465, s. 111-114.

³⁰⁷⁶ AIPN By 686/465, s. 132.

³⁰⁷⁷ AIPN By 686/465, s. 136.

³⁰⁷⁸ AIPN By 686/474 (K. spec. 539/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Alfredowi Jerke*.

³⁰⁷⁹ AIPN By 686/474, s. 5-6.

³⁰⁸⁰ AIPN By 686/474, s. 28-29.

³⁰⁸¹ AIPN By 686/474, s. 41-42.

Toruniu, iż Alfred Jerke, po 2 latach, 9 miesiącach i 16 dniach pozbawienia wolności, został 4 stycznia 1949 r. zwolniony warunkowo z więzienia.³⁰⁸²

Janke Albert³⁰⁸³ s. Augusta i Augusty z d. Donclaw ur. 6 listopada 1911 r. w Milencinie pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Papieska 105. Był członkiem SA we Włocławku.³⁰⁸⁴ Aresztowany od 2 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁸⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 19 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat oraz przepadek całego jego mienia.³⁰⁸⁶ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³⁰⁸⁷

Fürstenwald Ernest³⁰⁸⁸ s. Adolfa i Emilii z d. Jahn ur. 10 września 1883 r. w Tomaszowie Mazowieckim, zam. Włocławek ul. Łęska 33. Był setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP) we Włocławku.³⁰⁸⁹ Zatrzymany od 5 października 1945 r., aresztowany od 6 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁹⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 października 1945 r. do 14 marca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć ww. kosztami postępowania.³⁰⁹¹ Prokurator Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku, St. Lenski 10 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Ernest Fürstenwald, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został 5 października 1950 r. zwolniony z więzienia w Grudziądzu.³⁰⁹²

---

³⁰⁸² AIPN By 686/474, s. 54.

³⁰⁸³ AIPN By 686/475 (K. spec. 540/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Albertowi Janke*.

³⁰⁸⁴ AIPN By 686/475, s. 5-6 i 29-30.

³⁰⁸⁵ AIPN By 686/475, s. 29-30.

³⁰⁸⁶ AIPN By 686/475, s. 52-53.

³⁰⁸⁷ AIPN By 686/475, s. 59.

³⁰⁸⁸ AIPN By 686/504 (K. spec. 580/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ernestowi Fürstenwaldowi*.

³⁰⁸⁹ AIPN By 686/504, s. 2-3.

³⁰⁹⁰ AIPN By 686/504, s. 19-20 i 41-42.

³⁰⁹¹ AIPN By 686/504, s. 41-42.

³⁰⁹² AIPN By 686/504, s. 60.

Hanusz Adolf³⁰⁹³ s. Michała i Krystyny z d. Werner ur. 23 października 1885 r. w Tomaszowie Mazowieckim, zam. Włocławek ul. Okrężna 40a. Był członkiem SA we Włocławku.³⁰⁹⁴ Aresztowany od 5 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁰⁹⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³⁰⁹⁶ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³⁰⁹⁷

Zygmański Jan³⁰⁹⁸ s. Ferdynanda i Pauliny ur. 15 czerwca 1892 r. w Ostrowitem pow. lipnowski, zam. Włocławek Pl. Staszica 2.³⁰⁹⁹ Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁰⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.³¹⁰¹

Freiheit Friedrich³¹⁰² s. Friedricha i Julianny z d. Schlei ur. 15 lutego 1891 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Leśna 1. Był członkiem Selbstschutz i SA we Włocławku.³¹⁰³ Aresztowany od 5 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁰⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego

---

³⁰⁹³ AIPN By 686/505 (K. spec. 581/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Adolfowi Hanuszowi*.

³⁰⁹⁴ AIPN By 686/505, s. 2-3.

³⁰⁹⁵ AIPN By 686/505, s. 13-14.

³⁰⁹⁶ AIPN By 686/505, s. 35-36.

³⁰⁹⁷ AIPN By 686/505, s. 40.

³⁰⁹⁸ AIPN By 686/513 (K. spec. 592/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Zygmanskiemu*.

³⁰⁹⁹ AIPN By 686/513, s. 14-15.

³¹⁰⁰ AIPN By 686/513, s. 112-113.

³¹⁰¹ AIPN By 686/513, s. 141-143.

³¹⁰² AIPN By 686/547 (K. spec. 630/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Friedrichowi Freiheitowi*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 38.

³¹⁰³ AIPN By 686/547, s. 2+v. i 37-39v.

³¹⁰⁴ AIPN By 686/547, s. 13-14.

mienia, koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³¹⁰⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Friedricha Freiheita.³¹⁰⁶

Genert Jan³¹⁰⁷ s. Jana i Franciszki z d. Szmidt ur. 5 sierpnia 1900 r. w Lublinie, zam. Włocławek ul. Papieska 52.³¹⁰⁸ Był członkiem SA we Włocławku. Aresztowany od 18 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁰⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.³¹¹⁰ Naczelnik więzienia we Włocławku 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³¹¹¹ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 30 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Jan Genert, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 19 października 1948 r. zwolniony z więzienia.³¹¹²

Grossmann Gustaw³¹¹³ s. Juliusza i Matyldy z d. Schreider ur. 5 sierpnia 1903 r. w Karolewie pow. gostyniński, zam. Włocławek Pl. Wolności 3/4. Był członkiem SA we Włocławku.³¹¹⁴ Aresztowany od 2 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹¹⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty

---

³¹⁰⁵ AIPN By 686/547, s. 37-39v.

³¹⁰⁶ AIPN By 686/547, s. 46.

³¹⁰⁷ AIPN By 686/564 (K. spec. 648/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Genertowi*.

³¹⁰⁸ AIPN By 686/564, s. 4-6.

³¹⁰⁹ AIPN By 686/564, s. 37-38.

³¹¹⁰ AIPN By 686/564, s. 54-55.

³¹¹¹ AIPN By 686/564, s. 59.

³¹¹² AIPN By 686/564, s. 64.

³¹¹³ AIPN By 686/566 (K. spec. 651/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gustawowi Grossmannowi*.

³¹¹⁴ AIPN By 686/566, s. 4-5.

³¹¹⁵ AIPN By 686/566, s. 33-34.

postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.³¹¹⁶ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia w Sztumie.³¹¹⁷ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 16 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Gustaw Grossmann, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 3 listopada 1948 r. zwolniony z więzienia.³¹¹⁸

Szulc Jan³¹¹⁹ s. Michała i Emilii z d. Jeske ur. 4 kwietnia 1893 r. w Jarantowicach pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Tumska 8. Był członkiem SA we Włocławku.³¹²⁰ Aresztowany od 2 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹²¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania.³¹²² Naczelnik więzienia w Chojnicach 6 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.³¹²³ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³¹²⁴ Kierownik Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 8 października 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Jan Szulc zmarł 7 września 1947 r. w więzieniu w Sztumie.³¹²⁵

Caban Stanisław³¹²⁶ s. Jana i Julianny z d. Antoniewskiej ur. 8 kwietnia 1903 r. w Nowym Dworze pow. płoński, zam. Włocławek ul. Zduńska 7/5.³¹²⁷ Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹²⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we

---

³¹¹⁶ AIPN By 686/566, s. 51-52.

³¹¹⁷ AIPN By 686/566, s. 56.

³¹¹⁸ AIPN By 686/566, s. 65.

³¹¹⁹ AIPN By 686/568 (K. spec. 653/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Szulcowi*.

³¹²⁰ AIPN By 686/568, s. 10-11.

³¹²¹ AIPN By 686/568, s. 29-30.

³¹²² AIPN By 686/568, s. 55-57.

³¹²³ AIPN By 686/568, s. 64, pobyt w tamtejszym więzieniu musiał, wobec późniejszych informacji, mieć charakter epizodyczny np. badania lekarskie lub etap w dalszym transporcie.

³¹²⁴ AIPN By 686/568, s. 65.

³¹²⁵ AIPN By 686/568, s. 66.

³¹²⁶ AIPN By 686/570 (K. spec. 656/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stanisławowi Cabanowi*.

³¹²⁷ AIPN By 686/570, s. 9 i 37-39.

³¹²⁸ AIPN By 686/570, s. 84-85.

Włocławku 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 i art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368-370 i 578 kpk postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³¹²⁹ Kierownik Sekretariatu Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 21 maja 1954 r. zawiadomił Sekretariat Sądu Powiatowego w Toruniu, iż Stanisławowi Cabanowi zostało udzielone warunkowe przedterminowe zwolnienie z więzienia, na podstawie postanowienia Sądu Wojewódzkiego [w Bydgoszczy] z 10 maja 1954 r.³¹³⁰

Babecki Edward³¹³¹ s. Jakuba i Józefy z d. Krüger ur. 31 lipca 1892 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Toruńska 22. Był członkiem SA we Włocławku.³¹³² Aresztowany od 13 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹³³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania.³¹³⁴ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³¹³⁵ 13 stycznia 1949 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³¹³⁶

Miziolek z d. Gładkowska Pelagia Lidia³¹³⁷ c. Franciszka i Michaliny z d. Grygo ur. 14 marca 1912 r. w Miruciu pow. grajewski, zam. Włocławek ul. 3 Maja 33/3.³¹³⁸ Aresztowana od 18 października 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³¹³⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 7 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z

---

³¹²⁹ AIPN By 686/570, s. 174-181.

³¹³⁰ AIPN By 686/570, s. 203.

³¹³¹ AIPN By 686/576 (K. spec. 665/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Edwardowi Babeckiemu*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 42.

³¹³² AIPN By 686/576, s. 2-3.

³¹³³ AIPN By 686/576, s. 14-15.

³¹³⁴ AIPN By 686/576, s. 38-39.

³¹³⁵ AIPN By 686/576, s. 44.

³¹³⁶ AIPN By 686/576, s. 48-49.

³¹³⁷ AIPN By 686/589 (K. spec. 5/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Pelagii Lidii Miziolek*; AIPN By 070/729 (K. spec. 5/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Pelagii Lidii Miziolek*.

³¹³⁸ AIPN By 686/589, s. 10-12 i 44-45; AIPN By 070/729, s. 9.

³¹³⁹ AIPN By 686/589, s. 129-130; AIPN By 070/729, s. 18.

31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych jej czynów, na koszt Skarbu Państwa.³¹⁴⁰

Wiśniewski Jan³¹⁴¹ s. Tomasza i Józefy z d. Kleczkowskiej ur. 6 czerwca 1901 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Piekarska 12.³¹⁴² Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁴³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³¹⁴⁴

Szafrąński Kazimierz³¹⁴⁵ s. Jana i Antoniny z d. Bielickiej ur. 20 stycznia 1907 r. w Fabiankach pow. lipnowski, zam. Włocławek ul. Św. Antoniego 45. Był członkiem SA we Włocławku.³¹⁴⁶ Aresztowany od 17 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁴⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 października 1945 r. do 18 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia, a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.³¹⁴⁸ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³¹⁴⁹ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 8 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział Zamiejscowy we Włocławku, iż Kazimierz Szafrąński, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 3 listopada 1948 r. zwolniony z więzienia.³¹⁵⁰

---

³¹⁴⁰ AIPN By 686/589, s. 270-272; AIPN By 070/729, s. 16-17.

³¹⁴¹ AIPN By 686/628 (K. spec. 59/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Wiśniewskiemu*.

³¹⁴² AIPN By 686/628, s. 14.

³¹⁴³ AIPN By 686/628, s. 73-74.

³¹⁴⁴ AIPN By 686/628, s. 118-119.

³¹⁴⁵ AIPN By 686/640 (K. spec. 71/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Kazimierzowi Szafrąnskiemu*.

³¹⁴⁶ AIPN By 686/640, s. 3-4.

³¹⁴⁷ AIPN By 686/640, s. 12-13.

³¹⁴⁸ AIPN By 686/640, s. 29-30.

³¹⁴⁹ AIPN By 686/640, s. 44.

³¹⁵⁰ AIPN By 686/640, s. 47.

Paczkowski Stanisław Józef³¹⁵¹ s. Karola i Franciszki z d. Żbikowskiej ur. 12 kwietnia 1891 r. w Modzerowie pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Przedmiejska 4. Był członkiem SA we Włocławku.³¹⁵² Aresztowany od 17 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁵³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania.³¹⁵⁴ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³¹⁵⁵ 1 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³¹⁵⁶ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 22 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Stanisław Józef Paczkowski, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 17 listopada 1948 r. zwolniony z więzienia.³¹⁵⁷

Heimann Oswald³¹⁵⁸ s. Leopolda i Otylii z d. Gucińskiej ur. 13 sierpnia 1907 r. w Kowalu pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Św. Antoniego 45. Był członkiem SA.³¹⁵⁹ Aresztowany od 11 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁶⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³¹⁶¹

Lindemann z d. Krize Helena³¹⁶² c. Adolfa i Emilii z d. Gahr ur. 26 maja 1902 r. we Włocławku, zam. Łęg pow. włocławski. Była członkinią Frauenwerk.³¹⁶³ Aresztowana od 2

---

³¹⁵¹ AIPN By 686/644 (K. spec. 76/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stanisławowi Józefowi Paczkowskiemu*.

³¹⁵² AIPN By 686/644, s. 2-3.

³¹⁵³ AIPN By 686/644, s. 16-17.

³¹⁵⁴ AIPN By 686/644, s. 33-34.

³¹⁵⁵ AIPN By 686/644, s. 38.

³¹⁵⁶ AIPN By 686/644, s. 45.

³¹⁵⁷ AIPN By 686/644, s. 68.

³¹⁵⁸ AIPN By 686/656 (K. spec. 89/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Oswaldowi Heimannowi*.

³¹⁵⁹ AIPN By 686/656, s. 4-5.

³¹⁶⁰ AIPN By 686/656, s. 28-29.

³¹⁶¹ AIPN By 686/656, s. 45-46.

³¹⁶² AIPN By 686/657 (K. spec. 90/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Helenie Lindemann i Józefowi Błaszczyńskiemu*.

³¹⁶³ AIPN By 686/657, s. 3, 16-17 i 19-21.

listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³¹⁶⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz konfiskatę całego jej mienia.³¹⁶⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heleny Lindemann.³¹⁶⁶

Błaszczński Józef³¹⁶⁷ s. NN i Katarzyny Błaszczńskiej ur. 4 listopada 1898 r. w Olszy pow. niezawski, zam. Włocławek ul. Dobiegniewska 28.³¹⁶⁸ Aresztowany od 12 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁶⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³¹⁷⁰

Preiss Gottlieb³¹⁷¹ s. Gustawa i Pauliny z d. Rode ur. 13 września 1906 r. w Telążnej pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Stodólna 48. Był członkiem SA we Włocławku.³¹⁷² Aresztowany od 13 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁷³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania.³¹⁷⁴ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³¹⁷⁵ Naczelnik więzienia w Sztumie 16 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z

---

³¹⁶⁴ AIPN By 686/657, s. 54-55.

³¹⁶⁵ AIPN By 686/657, s. 87-91.

³¹⁶⁶ AIPN By 686/657, s. 102.

³¹⁶⁷ AIPN By 686/657 (K. spec. 90/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Helenie Lindemann i Józefowi Błaszczńskiemu*.

³¹⁶⁸ AIPN By 686/657, s. 34-36.

³¹⁶⁹ AIPN By 686/657, s. 54-55.

³¹⁷⁰ AIPN By 686/657, s. 87-91.

³¹⁷¹ AIPN By 686/658 (K. spec. 91/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gottliebowi Preissowi*.

³¹⁷² AIPN By 686/658, s. 3-4.

³¹⁷³ AIPN By 686/658, s. 18-19.

³¹⁷⁴ AIPN By 686/658, s. 31-32.

³¹⁷⁵ AIPN By 686/658, s. 35.

więzienia w Sztumie do więzienia w Gdańsku.³¹⁷⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Gdańsku 26 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Rode, Gottlieb Preiss zmarł 16 listopada 1946 r. w więzieniu w Gdańsku wskutek osłabienia mięśnia sercowego i zapalenia płuc. Ww. był leczony w Szpitalu Okręgowym w Gdańsku od 16 sierpnia 1946 r. do 16 listopada 1946 r.³¹⁷⁷

Rode z d. Pekrul Elżbieta³¹⁷⁸ c. Reinholda i Berty z d. Schmidt ur. 30 września 1898 r. w Mursku pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Królewiecka 27/27.³¹⁷⁹ Aresztowana od 1 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³¹⁸⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 23 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³¹⁸¹

Rode Juliusz³¹⁸² s. Martina i Florentyny z d. Gatzke ur. 2 lutego 1895 r. w Przerytce pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Reymonta 38. Był członkiem SA i Volkssturm we Włocławku.³¹⁸³ Aresztowany od 9 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁸⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.³¹⁸⁵ 10 lutego 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³¹⁸⁶ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 22 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Juliusz Rode zmarł 22 sierpnia 1949 r. w więzieniu, po 3 latach i 5 miesiącach pozbawienia wolności.³¹⁸⁷

---

³¹⁷⁶ AIPN By 686/658, s. 36.

³¹⁷⁷ AIPN By 686/658, s. 40-41.

³¹⁷⁸ AIPN By 686/686 (K. spec. 129/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Elżbiecie Rode*.

³¹⁷⁹ AIPN By 686/686, s. 9-11.

³¹⁸⁰ AIPN By 686/686, s. 64-65.

³¹⁸¹ AIPN By 686/686, s. 88-90.

³¹⁸² AIPN By 686/689 (K. spec. 133/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliuszowi Rode*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 44.

³¹⁸³ AIPN By 686/689, s. 3-4.

³¹⁸⁴ AIPN By 686/689, s. 17-18.

³¹⁸⁵ AIPN By 686/689, s. 34-35.

³¹⁸⁶ AIPN By 686/689, s. 45.

³¹⁸⁷ AIPN By 686/689, s. 50-51.

Kosmala Albert³¹⁸⁸ s. Friedricha i Emmy z d. Plotzke ur. 28 września 1911 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Św. Antoniego 5. Był członkiem Selbstschutz i SA (SA-Obersturmmann) we Włocławku.³¹⁸⁹ Aresztowany od 2 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁹⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od pozostałej części oskarżenia.³¹⁹¹ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³¹⁹² 13 lipca 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³¹⁹³ 24 czerwca 1949 r. przebywał w więzieniu w Warszawie III.³¹⁹⁴ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 20 marca 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Albert Kosmala został 8 lutego 1951 r. zwolniony warunkowo z Centralnego Więzienia w Warszawie.³¹⁹⁵

Sentz Reinhold³¹⁹⁶ s. Hermanna i Karoliny z d. Reiser ur. 7 listopada 1901 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Piusa XI 12. Był członkiem SA (SA-Rottenführer) we Włocławku.³¹⁹⁷ Aresztowany od 20 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³¹⁹⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.³¹⁹⁹ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do

---

³¹⁸⁸ AIPN By 686/690 (K. spec. 134/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Albertowi Kosmali*.

³¹⁸⁹ AIPN By 686/690, s. 6-8 i 54-55.

³¹⁹⁰ AIPN By 686/690, s. 54-55.

³¹⁹¹ AIPN By 686/690, s. 76-78.

³¹⁹² AIPN By 686/690, s. 82.

³¹⁹³ AIPN By 686/690, s. 94.

³¹⁹⁴ AIPN By 686/690, s. 88.

³¹⁹⁵ AIPN By 686/690, s. 101.

³¹⁹⁶ AIPN By 686/693 (K. spec. 138/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Reinholdowi Sentzowi*.

³¹⁹⁷ AIPN By 686/693, s. 6-7.

³¹⁹⁸ AIPN By 686/693, s. 30-31.

³¹⁹⁹ AIPN By 686/693, s. 86-87.

więzienia karnego w Sztumie.³²⁰⁰ 3 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie³²⁰¹ i nadal tamże 23 grudnia 1948 r.³²⁰²

Izbrecht Leopold³²⁰³ s. Henryka i Pauliny z d. Gackiej ur. 2 stycznia 1897 r. w Kępie Zawodowskiej pow. warszawski, zam. Włocławek ul. Polna 1. Był policjantem (Schupo) i członkiem SA we Włocławku.³²⁰⁴ Aresztowany od 30 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁰⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.³²⁰⁶ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³²⁰⁷ 17 stycznia 1949 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³²⁰⁸ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 28 lutego 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Leopold Izbrecht, po 2 latach, 10 miesiącach i 19 dniach pozbawienia wolności, został 19 lutego 1949 r. zwolniony warunkowo z więzienia.³²⁰⁹

Nodorft Theodor³²¹⁰ s. Wilhelma i Luizy z d. Rentz ur. 13 maja 1901 r. w Alt Kuran pow. kostopolski (Wołyń), zam. Kłokoczyn pow. włocławski. Był członkiem SA we Włocławku.³²¹¹ Aresztowany od 19 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²¹² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty

---

³²⁰⁰ AIPN By 686/693, s. 90.

³²⁰¹ AIPN By 686/693, s. 91.

³²⁰² AIPN By 686/693, s. 106.

³²⁰³ AIPN By 686/695 (K. spec. 140/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leopoldowi Izbrechtowi*.

³²⁰⁴ AIPN By 686/695, s. 6-7 i 20-21.

³²⁰⁵ AIPN By 686/695, s. 20-21.

³²⁰⁶ AIPN By 686/695, s. 32-33.

³²⁰⁷ AIPN By 686/695, s. 37.

³²⁰⁸ AIPN By 686/695, s. 43.

³²⁰⁹ AIPN By 686/695, s. 47.

³²¹⁰ AIPN By 686/700 (K. spec. 146/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Theodorowi Nodorftowi*.

³²¹¹ AIPN By 686/700, s. 4-5, Alt Kuran to być może Stara Kamionka na Wołyniu.

³²¹² AIPN By 686/700, s. 52-53.

postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.³²¹³ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³²¹⁴ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, E. Nowacki 26 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Theodor Nodorft, po 2 latach i 10 miesiącach pozbawienia wolności, został 15 stycznia 1949 r. zwolniony warunkowo z więzienia.³²¹⁵

Radatz Mikołaj³²¹⁶ s. Daniela i Wilhelminy z d. Pekrul ur. 4 września 1902 r. w Żychlinie pow. kutnowski, zam. Włocławek ul. Piekarska 19. Był członkiem SA we Włocławku.³²¹⁷ Zatrzymany od 18 października 1945 r., aresztowany od 19 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²¹⁸ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³²¹⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 578 kpk postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³²²⁰ 9 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³²²¹ Sąd Okręgowy w Toruniu 19 lipca 1948 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 2 kk w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - uznać, że orzeczona wobec Mikołaja Radatza kara nie podlegała wykonaniu. Obowiązujący wówczas ww. Dekret i brzmienie obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości RP z 11 grudnia 1946 r. (Dz.U. 69, poz. 377) nie wymieniały SA pośród organizacji zbrodniczych, a SN w składzie 7 sędziów orzekł, że sama przynależność do tej organizacji nie stanowiła zbrodni w rozumieniu ww. Dekretu. Dlatego Sąd uważał, że uprzednio orzeczona wobec Mikołaja Radatza kara nie podlegała wówczas wykonaniu.³²²² Sąd Okręgowy w Toruniu 13 września 1948 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 2 kk, art. 555 §2 kpk i art. 59 kk

---

³²¹³ AIPN By 686/700, s. 66-67.

³²¹⁴ AIPN By 686/700, s. 74.

³²¹⁵ AIPN By 686/700, s. 79.

³²¹⁶ AIPN By 686/705 (K. spec. 152/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Mikołajowi Radatzowi*.

³²¹⁷ AIPN By 686/705, s. 2-3.

³²¹⁸ AIPN By 686/705, s. 17-18 i 85.

³²¹⁹ AIPN By 686/705, s. 22.

³²²⁰ AIPN By 686/705, s. 41-42.

³²²¹ AIPN By 686/705, s. 51.

³²²² AIPN By 686/705, s. 70-71.

- uchylić zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z 19 lipca 1948 r. oraz przekazać akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Toruniu Wydziałowi Zamiejscowemu we Włocławku w celu wydania wyroku łącznego. W uzasadnieniu postanowienia Sąd wyjaśniał, że skoro ww. Dekret nie został zniesiony odnośnie brzmienia art. 2, brak było podstaw do zastosowania w tym wypadku art. 2 kk.³²²³ Stanowisko zajęte przez SN odnośnie interpretacji przepisów ustawy, nie mogło być uznawane za równoznaczne za zmianą bądź uchyleniem ustawy w sensie art. 2 kk.³²²³ Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział Zamiejscowy we Włocławku 16 października 1948 r. postanowił - na zasadzie art. 31 i 35 kk - wydać jeden wyrok łączny Mikołajowi Radatzowi, powstały w wyniku połączenia wyroku SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku z 18 lipca 1946 r. i wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu Wydział Zamiejscowy we Włocławku z 1 czerwca 1946 r. Sąd postanowił wydać wyrok łączny i skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 października 1945 r. do 1 czerwca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz konfiskatę całego jego mienia. Nadto Sąd uznał oba wyroki za pochłonięte wyrokiem łącznym, które nie ulegały odrębnemu wykonaniu za wyjątkiem części wyrokiem tym nie objętych.³²²⁴

Jesse Artur³²²⁵ s. Emila i Emmy z d. Treichert ur. 6 października 1906 r. w Łodzi, zam. Włocławek ul. Młynarska 16. Był członkiem SA (SA-Rottenführer) we Włocławku.³²²⁶ Aresztowany od 17 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²²⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³²²⁸ 10 maja 1947 r. przebywał w więzieniu we Włocławku³²²⁹ i nadal tamże 18 kwietnia 1950 r.³²³⁰ Dyrektor Gabinetu Ministra Sprawiedliwości RP 26 sierpnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Prezydent RP - decyzją z 24 sierpnia 1950 r. - skorzystał z prawa łaski w stosunku do Artura Jesse, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 5 lat więzienia.³²³¹ Sąd Okręgowy w Toruniu 30

---

³²²³ AIPN By 686/705, s. 79.

³²²⁴ AIPN By 686/705, s. 85.

³²²⁵ AIPN By 686/709 (K. spec. 156/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Arturowi Jesse*.

³²²⁶ AIPN By 686/709, s. 2-3.

³²²⁷ AIPN By 686/709, s. 25-26.

³²²⁸ AIPN By 686/709, s. 133-134.

³²²⁹ AIPN By 686/709, s. 138.

³²³⁰ AIPN By 686/709, s. 162.

³²³¹ AIPN By 686/709, s. 178.

września 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - w myśl art. 52 kk - wyjaśnić, że utratę praw orzeczoną ww. wyrokiem należało traktować jako utratę praw na okres maksymalny tj. na 10 lat.³²³² Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku 21 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Artur Jesse został 12 września 1950 r. zwolniony z tamtejszego więzienia, na podstawie ulaskawienia, a po zwolnieniu został deportowany za Odrę.³²³³

Stek Albert³²³⁴ s. Edwarda i Olgi z d. Kesler ur. 9 marca 1903 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. 3 Maja 14. Był członkiem SA we Włocławku.³²³⁵ Zatrzymany od 30 grudnia 1945 r., aresztowany od 5 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²³⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 578 kpk postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 30 grudnia 1945 r. do 20 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³²³⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. miał zostać 23 sierpnia 1946 r. przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³²³⁸ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 28 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Albert Stek, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 30 grudnia 1948 r. zwolniony z więzienia.³²³⁹

Mohr Georg Juliusz³²⁴⁰ s. Edwarda i Emilii z d. Mikke ur. 14 września 1877 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Koszarowa 6. Był członkiem SA we Włocławku.³²⁴¹ Aresztowany od 24 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁴² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368,

---

³²³² AIPN By 686/709, s. 187.

³²³³ AIPN By 686/709, s. 183 i 185.

³²³⁴ AIPN By 686/723 (K. spec. 175/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Albertowi Stekowi*.

³²³⁵ AIPN By 686/723, s. 4-5.

³²³⁶ AIPN By 686/723, s. 80-81 i 93-94.

³²³⁷ AIPN By 686/723, s. 93-94.

³²³⁸ AIPN By 686/723, s. 96.

³²³⁹ AIPN By 686/723, s. 107.

³²⁴⁰ AIPN By 686/815 (K. spec. 307/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Georgowi Juliuszowi Mohrowi*.

³²⁴¹ AIPN By 686/815, s. 10-11.

³²⁴² AIPN By 686/815, s. 26+v.

370 i 581 kpk postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.³²⁴³

Szwanke Alfons³²⁴⁴ s. Jakuba i Marianny z d. Dellert ur. 9 grudnia 1895 r. w Łodzi, zam. Włocławek ul. 3 Maja 3/5. Był członkiem SA we Włocławku.³²⁴⁵ Aresztowany od 24 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁴⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 578 kpk postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, pobrać od niego koszty postępowania oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³²⁴⁷ 1 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³²⁴⁸ Sąd Okręgowy Wydz. III Karny w Toruniu 20 lipca 1948 r. postanowił - na zasadzie art. 31, 34 i 35 kk - wydać jeden wyrok łączny Alfonsowi Szwanke, powstały w wyniku połączenia ww. wyroku SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku z 20 lipca 1946 r. i wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu Wydział Zamiejscowy we Włocławku z 24 maja 1948 r. Sąd postanowił wydać wyrok łączny i skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz konfiskatę całego jego mienia.³²⁴⁹ Naczelnik więzienia w Warszawie III 18 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia wysłany z tamtejszego więzienia do Obozu Pracy przy ul. Anielewicza 24 w Warszawie.³²⁵⁰ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 30 kwietnia 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Alfons Szwanke został 21 kwietnia 1951 r. zwolniony warunkowo z Centralnego Więzienia w Warszawie.³²⁵¹

Schendel Friedrich³²⁵² s. Ferdynanda i Wilhelminy z d. Stoss ur. 5 października 1899 r. w Przedeczu pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Mylna 2. Był członkiem NSKK we Włocławku.³²⁵³ Aresztowany od 23 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

³²⁴³ AIPN By 686/815, s. 46-47 i 54.

³²⁴⁴ AIPN By 686/816 (K. spec. 308/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Alfonsowi Szwanke*.

³²⁴⁵ AIPN By 686/816, s. 10-11.

³²⁴⁶ AIPN By 686/816, s. 28-29.

³²⁴⁷ AIPN By 686/816, s. 52-53.

³²⁴⁸ AIPN By 686/816, s. 67.

³²⁴⁹ AIPN By 686/816, s. 85.

³²⁵⁰ AIPN By 686/816, s. 92.

³²⁵¹ AIPN By 686/816, s. 91.

³²⁵² AIPN By 686/821 (K. spec. 314/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Friedrichowi Schendelowi*.

³²⁵³ AIPN By 686/821, s. 52-54.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³²⁵⁴ Naczelnik więzienia we Włocławku 14 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Fr. Szummera, Friedrich Schendel zmarł 14 czerwca 1946 r. w więzieniu we Włocławku wskutek wrzodu dwunastnicy, zapalenia płuc i wyniszczenia. Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 6 czerwca 1946 r. W protokole badania pośmiertnego lekarz więzienny podał, że 14 czerwca 1946 r. stwierdził zgon ww. więźnia, pozostającego w szpitalu więziennym od 6 czerwca 1946 r. z powodu objawów zapalenia płuc i osłabienia mięśnia sercowego. Zgon nastąpił wskutek zapalenia płuc i wyniszczenia na tle przewlekłego cierpienia żołądka i dwunastnicy.³²⁵⁵ SSK w Toruniu 1 sierpnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Friedrichowi Schendelowi, wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.³²⁵⁶

Szlachter Juliusz³²⁵⁷ s. Michała i Marty z d. Szemborn ur. 30 sierpnia 1897 r. w Lipnie, zam. Włocławek ul. Lipnowska 9. Był członkiem SA i NSKK we Włocławku.³²⁵⁸ Aresztowany od 7 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁵⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na kary poszczególne i karę łączną - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³²⁶⁰ Kierownik Nadzoru Sądowego, Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 9 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Juliusza Szlachtera, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.³²⁶¹

Mischke Maks³²⁶² s. Aleksandra i Agnieszki z d. Libig ur. 12 kwietnia 1909 r. w Aleksandrowie Kujawskim pow. nieszawski, zam. Włocławek ul. Królewiecka 27.³²⁶³ Był członkiem NSDAP we Włocławku.³²⁶⁴ Aresztowany i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁶⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 12 października 1946 r.

---

³²⁵⁴ AIPN By 686/821, s. 117-118.

³²⁵⁵ AIPN By 686/821, s. 123-124.

³²⁵⁶ AIPN By 686/821, s. 128-129.

³²⁵⁷ AIPN By 686/854 (K. spec. 363/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliuszowi Szlachterowi*; zob.: *Trzy wyroki śmierci na zbirów hitlerowskich*, „Głos Wielkopolski”, 23 VII 1946.

³²⁵⁸ AIPN By 686/854, s. 5+v. i 19-20.

³²⁵⁹ AIPN By 686/854, s. 30-33.

³²⁶⁰ AIPN By 686/854, s. 61-62.

³²⁶¹ AIPN By 686/854, s. 81.

³²⁶² AIPN By 686/901 (K. spec. 420/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Maksowi Mischke*.

³²⁶³ AIPN By 686/901, s. 20-21.

³²⁶⁴ AIPN By 686/901, s. 20-21 i 97-98.

³²⁶⁵ AIPN By 686/901, s. 30.

na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³²⁶⁶ 9 listopada 1949 r. przebywał w więzieniu we Włocławku³²⁶⁷ i nadal tamże 30 czerwca 1951 r.³²⁶⁸

Roloff Rudolf³²⁶⁹ s. Jakuba i Emilii z d. Rück ur. 8 marca 1907 r. w Łubie pow. włocławski, zam. Włocławek ul. Traugutta 21. Był członkiem SA we Włocławku.³²⁷⁰ Aresztowany od 7 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁷¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 8 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz przepadek całego jego mienia.³²⁷² Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³²⁷³ 12 sierpnia 1950 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³²⁷⁴

Pfefferkorn Henryk³²⁷⁵ s. Emila i Emilii z d. Hause ur. 3 stycznia 1903 r. we Włocławku, zam. Włocławek ul. Toruńska 85. Był członkiem SA we Włocławku.³²⁷⁶ Aresztowany od 28 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁷⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 9 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia, zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³²⁷⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia

---

³²⁶⁶ AIPN By 686/901, s. 97-98.

³²⁶⁷ AIPN By 686/901, s. 118.

³²⁶⁸ AIPN By 686/901, s. 158.

³²⁶⁹ AIPN By 686/934 (K. spec. 474/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Rudolfowi Roloffowi*.

³²⁷⁰ AIPN By 686/934, s. 5-6.

³²⁷¹ AIPN By 686/934, s. 40-41.

³²⁷² AIPN By 686/934, s. 64-65.

³²⁷³ AIPN By 686/934, s. 66.

³²⁷⁴ AIPN By 686/934, s. 75-76.

³²⁷⁵ AIPN By 686/955 (K. spec. 510/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Henrykowi Pfefferkornowi*.

³²⁷⁶ AIPN By 686/955, s. 27-28.

³²⁷⁷ AIPN By 686/955, s. 33-35.

³²⁷⁸ AIPN By 686/955, s. 60-61.

w Sztumie.³²⁷⁹ 7 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie³²⁸⁰ i nadal tamże 29 października 1948 r.³²⁸¹ W/z Sekretarza Prokuratury Sądu Okręgowego we Włocławku 27 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Henryk Pfefferkorn został 8 kwietnia 1950 r. zwolniony warunkowo z więzienia w Warszawie.³²⁸²

Wieser Hermann³²⁸³ s. Kazimierza i Natalii z d. Wizner ur. 22 grudnia 1903 r. w Hucie Chodeckiej pow. włocławski, zam. Czaple pow. włocławski. Był członkiem SA we Włocławku i w pow. włocławskim.³²⁸⁴ Aresztowany od 14 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁸⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz zwolnić ww. od uiszczenia kosztów postępowania.³²⁸⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³²⁸⁷ 27 kwietnia 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³²⁸⁸ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 12 lipca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Hermann Wieser, po 2 latach, 10 miesiącach i 20 dniach pozbawienia wolności, został 1 lipca 1949 r. zwolniony warunkowo z więzienia.³²⁸⁹

Bütner Jan³²⁹⁰ s. Emila i Emilii z d. Celmer ur. 27 sierpnia 1906 r. w Sierakowie pow. gostyniński, zam. Włocławek ul. Wesola 9. Był członkiem SA i strażnikiem więziennym we Włocławku.³²⁹¹ Aresztowany od 10 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³²⁹² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.

---

³²⁷⁹ AIPN By 686/955, s. 79.

³²⁸⁰ AIPN By 686/955, s. 88.

³²⁸¹ AIPN By 686/955, s. 110.

³²⁸² AIPN By 686/955, s. 113.

³²⁸³ AIPN By 686/1017 (K. spec. 615/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Hermannowi Wieserowi*.

³²⁸⁴ AIPN By 686/1017, s. 4-5.

³²⁸⁵ AIPN By 686/1017, s. 22-23.

³²⁸⁶ AIPN By 686/1017, s. 39-40.

³²⁸⁷ AIPN By 686/1017, s. 42.

³²⁸⁸ AIPN By 686/1017, s. 46.

³²⁸⁹ AIPN By 686/1017, s. 57.

³²⁹⁰ AIPN By 686/1025 (K. spec. 627/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Bütnerowi*.

³²⁹¹ AIPN By 686/1025, s. 10-11.

³²⁹² AIPN By 686/1025, s. 39-40.

postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia, zwolnić ww. od uiszczenia kosztów postępowania oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³²⁹³ Naczelnik więzienia we Włocławku 17 października 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. med. Fr. Szummera, Jan Bütner zmarł 17 października 1946 r. w więzieniu we Włocławku wskutek wrzoda włóknistego żołądka i osłabienia serca. Ww. przebywał w szpitalu więziennym od 11 października 1946 r.³²⁹⁴

Ritz Heinrich³²⁹⁵ s. Heinricha i Elisabeth z d. Schäfe ur. 5 listopada 1902 r. w Bergen k. Frankfurtu n. Menem, zam. Frankfurt n. Menem. Był starszym policjantem (Schupo) m. in. we Włocławku i w Poznaniu. Aresztowany od 13 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrocławiu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³²⁹⁶ Zastępca Naczelnika więzienia karno-śledczego przy ul. Kleczkowskiej 31 we Wrocławiu Fr. Klitenika 30 września 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Heinrich Ritz zmarł 19 września 1946 r. w tamtejszym więzieniu z powodu infekcyjnego zapalenia pęcherza (gortibis homortis cystitis). Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 8 sierpnia 1946 r. do 19 września 1946 r.³²⁹⁷ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 10 października 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na podstawie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Heinrichowi Ritzowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.³²⁹⁸

---

³²⁹³ AIPN By 686/1025, s. 61-63.

³²⁹⁴ AIPN By 686/1025, s. 68-69.

³²⁹⁵ AIPN GK 209/1003 (K. spec. 1153/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Heinrichowi Ritzowi*.

³²⁹⁶ AIPN GK 209/1003, s. 2.

³²⁹⁷ AIPN GK 209/1003, s. 3-5.

³²⁹⁸ AIPN GK 209/1003, s. 6.

14. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego włocławskiego.

Włocławek pow. wiejski (Landkreis Leslau)

Osiński Feliks³²⁹⁹ s. Wawrzyńca i Wiktorii ur. 7 maja 1908 r. w Woli Adamowej pow. włocławski, zam. Działków pow. włocławski.³³⁰⁰ Zatrzymany od 19 marca 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁰¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 16 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³³⁰² 17 stycznia 1947 r. przybywał w więzieniu w Koronowie³³⁰³ i nadal tamże 28 kwietnia 1948 r.³³⁰⁴

---

³²⁹⁹ AIPN By 686/46 (K. spec. 51/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Feliksowi Osińskiemu*.

³³⁰⁰ AIPN By 686/46, s. 12-14.

³³⁰¹ AIPN By 686/46, s. 38-39.

³³⁰² AIPN By 686/46, s. 67-68.

³³⁰³ AIPN By 686/46, s. 81.

³³⁰⁴ AIPN By 686/46, s. 89.

Kühn z d. Rebert Emma³³⁰⁵ c. Juliusza i Augustyny z d. Zahn ur. 7 maja 1899 r. w Brzezowie pow. włocławski, zam. Katarzyńskie Parcele pow. włocławski.³³⁰⁶ Zatrzymana od 13 marca 1945 r., aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³³⁰⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.³³⁰⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 marca 1946 r. zakomunikował SSK w Toruniu, iż ww. została 8 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia karno-śledczego we Włocławku do więzienia w Fordonie.³³⁰⁹ Sąd Okręgowy w Toruniu 18 listopada 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 416 §1 kpk - wyjaśnić, że orzeczenie pozbawienia praw bez oznaczenia terminu należy rozumieć jako pozbawienie praw na okres 10 lat tzn. jako maksymalny okres przewidziany w art. 52 §3 kk.³³¹⁰

Wormandt Wanda³³¹¹ c. Gustawa i Julianny z d. Schuster ur. 7 kwietnia 1897 r. w Bagnach pow. włocławski, zam. Wola Adamowa pow. włocławski.³³¹² Zatrzymana od 11 marca 1945 r., aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³³¹³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej mienia.³³¹⁴ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 października 1945 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wandy Wormandt.³³¹⁵ P. o. Wiceprokuratora rej. W. Prokuratury SSK w Toruniu 14 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż kara śmierci w stosunku do Wandy Wormandt została wykonana 31 października 1945 r. w więzieniu we Włocławku.³³¹⁶

---

³³⁰⁵ AIPN By 686/48 (K. spec. 53/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emmie Kühn*.

³³⁰⁶ AIPN By 686/48, s. 4-6.

³³⁰⁷ AIPN By 686/48, s. 22-23.

³³⁰⁸ AIPN By 686/48, s. 66-67.

³³⁰⁹ AIPN By 686/48, s. 74.

³³¹⁰ AIPN By 686/48, s. 82.

³³¹¹ AIPN By 686/112 (K. spec. 126/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wandzie Wormandt*; zob.: *Wyrok śmierci na Niemkę hakatystkę*, „Głos Wielkopolski”, 23 IX 1945.

³³¹² AIPN By 686/112, s. 21-22 i 26.

³³¹³ AIPN By 686/112, s. 36-37.

³³¹⁴ AIPN By 686/112, s. 61-62.

³³¹⁵ AIPN By 686/112, s. 72.

³³¹⁶ AIPN By 686/112, s. 73.

Pruss Leokadia³³¹⁷ c. Walentego i Walerii z d. Żmudzińskiej ur. 1 grudnia 1907 r. w Kirchdorn, zam. Poznań ul. Szewska 15.³³¹⁸ Zatrzymana od 24 maja 1945 r., aresztowana od 22 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Bydgoszczy.³³¹⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Bydgoszczy 9 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jej majątku.³³²⁰ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Leokadii Pruss, darowując jej resztę nieodcierpianej kary 3 lat więzienia, ograniczając utratę praw do 3 lat oraz utrzymując w mocy decyzję o konfiskacie mienia.³³²¹

Rode Karol³³²² s. Gottliega i Berty z d. Schulz ur. 10 października 1889 r. w Borzymowicach pow. włocławski, zam. Borzymowice pow. włocławski.³³²³ Zatrzymany od 30 maja 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³²⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania w sprawie.³³²⁵ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 28 grudnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Karol Rode, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został 14 listopada 1950 r. zwolniony z więzienia [właściwie: kolonii penitencjarnej] w Trzeciewnicy.³³²⁶

Steinke z d. Thiede (primo voto: Krygier) Julianna³³²⁷ c. Hermanna i Teofile z d. Lenz ur. 21 listopada 1904 r. w Józefkach pow. włocławski, zam. Józefki pow. włocławski.³³²⁸ Zatrzymana od 16 marca 1945 r., aresztowana od 15 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu

---

³³¹⁷ AIPN By 686/173 (K. spec. 206/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leokadii Pruss*.

³³¹⁸ AIPN By 686/173, s. 9-10 i 25.

³³¹⁹ AIPN By 686/173, s. 79-80.

³³²⁰ AIPN By 686/173, s. 108-109.

³³²¹ AIPN By 686/173, s. 118.

³³²² AIPN By 686/194 (K. spec. 231/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Karolowi Rode*.

³³²³ AIPN By 686/194, s. 8-10.

³³²⁴ AIPN By 686/194, s. 29-30.

³³²⁵ AIPN By 686/194, s. 45-46.

³³²⁶ AIPN By 686/194, s. 53.

³³²⁷ AIPN By 686/196 (K. spec. 233/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliannie Steinke*.

³³²⁸ AIPN By 686/196, s. 9-10.

we Włocławku.³³²⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 16 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianego jej zarzutu, na koszt Skarbu Państwa.³³³⁰

Szapował Zachariasz³³³¹ s. Jana i Paraski ur. 15 sierpnia 1901 r. w Stranicy pow. jampolski, zam. Łęczycy.³³³² Zatrzymany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku, skąd zbiegł 13 czerwca 1945 r.³³³³ Kierownik Śledczy PUBP w Łęczycy 26 czerwca 1945 r. zakomunikował Kierownikowi PUBP we Włocławku o przesłaniu zatrzymanego tego samego dnia Zachariasza Szapowala do więzienia we Włocławku, z którego zbiegł 13 czerwca 1945 r.³³³⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 29 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 ze skutkami art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³³³⁵ 18 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu w Koronowie³³³⁶ i nadal tamże 19 listopada 1953 r.³³³⁷

Karolak Wojciech (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Włocławka).

Arndt Ludwik³³³⁸ s. Piotra i Julianny z d. Schmidt ur. 25 kwietnia 1906 r. w Dębniakach pow. włocławski, zam. Dębniaki pow. włocławski. Był członkiem SA w Dębniakach w pow. włocławskim.³³³⁹ Aresztowany od 2 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁴⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 8 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, pobrać od niego koszty postępowania oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów oskarżenia.³³⁴¹ 8 sierpnia 1952 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich II.³³⁴² Od 25 marca 1954 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.³³⁴³ Sąd

---

³³²⁹ AIPN By 686/196, s. 38-39.

³³³⁰ AIPN By 686/196, s. 111-112.

³³³¹ AIPN By 686/221 (K. spec. 259/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Zachariaszowi Szapowałowi*.

³³³² AIPN By 686/221, s. 10-12 i 19-20.

³³³³ AIPN By 686/221, s. 15 i 42+v.

³³³⁴ AIPN By 686/221, s. 15.

³³³⁵ AIPN By 686/221, s. 69+v.

³³³⁶ AIPN By 686/221, s. 74.

³³³⁷ AIPN By 686/221, s. 155-156v.

³³³⁸ AIPN By 686/335 (K. spec. 384/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ludwikowi Arndtowi*.

³³³⁹ AIPN By 686/335, s. 10-12.

³³⁴⁰ AIPN By 686/335, s. 31-32.

³³⁴¹ AIPN By 686/335, s. 88-90.

³³⁴² AIPN By 686/335, s. 110.

Wojewódzki w Bydgoszczy 30 września 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 i 13 ustawy z dnia 31 października 1951 r. - zwolnić Ludwika Arndta warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności oraz ustalić okres próby dla warunkowo zwolnionego na 8 października 1961 r.³³⁴⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 1 października 1954 r. skierował do Naczelnika więzienia w Raciborzu pismo z nakazem zwolnienia Ludwika Arndta z tamtejszego więzienia.³³⁴⁵

Werner Ludwik³³⁴⁶ s. Augusta i Alwiny z d. Rösner ur. 2 kwietnia 1906 r. w Biczu pow. nieszawski, zam. Lubomin pow. włocławski. Był członkiem SA i sołtysem w Lubominie Leśnym w pow. włocławskim.³³⁴⁷ Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁴⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 13 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.³³⁴⁹

Wieser Edward³³⁵⁰ s. Hermanna i Natalii z d. Lajb ur. 10 czerwca 1906 r. w Kawinie pow. włocławski, zam. Chodecz pow. włocławski. Był członkiem SS i SA w pow. włocławskim.³³⁵¹ Aresztowany od 3 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁵² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 29 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³³⁵³ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie

---

³³⁴³ AIPN By 686/335, s. 137.

³³⁴⁴ AIPN By 686/335, s. 126.

³³⁴⁵ AIPN By 686/335, s. 130.

³³⁴⁶ AIPN By 686/349 (K. spec. 402/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ludwikowi Wernerowi*.

³³⁴⁷ AIPN By 686/349, s. 3-5 i 38.

³³⁴⁸ AIPN By 686/349, s. 16-17.

³³⁴⁹ AIPN By 686/349, s. 29-30.

³³⁵⁰ AIPN By 686/379 (K. spec. 437/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Edwardowi Wieserowi*.

³³⁵¹ AIPN By 686/379, s. 7-9, 25-27 i 112, w dokumentach poniemieckich jako miejsce urodzin podawany jest Inowrocław.

³³⁵² AIPN By 686/379, s. 25-27.

³³⁵³ AIPN By 686/379, s. 51-52.

skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Wiesera.³³⁵⁴ P. o. Wiceprokuratora rej. W. Prokuratury SSK w Toruniu 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż kara śmierci w stosunku do Edwarda Wiesera została wykonana 8 lutego 1946 r. w więzieniu we Włocławku.³³⁵⁵

Fries Karol³³⁵⁶ s. Gustawa i Wilhelminy z d. Guze ur. 13 sierpnia 1910 r. w Marianówce pow. równeński (Wołyń), zam. Mielno pow. włocławski.³³⁵⁷ Był członkiem SA w Mielnie w pow. włocławskim. Aresztowany od 7 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁵⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.³³⁵⁹ Ponownie aresztowany od 22 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁶⁰ SSK w Toruniu 8 maja 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 3 kpk - umorzyć postępowanie karne przeciwko Karolowi Friesowi, ponieważ był on już raz skazany za ten czyn inkryminowany przez SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 grudnia 1945 r.³³⁶¹

Bremer Juliusz³³⁶² s. Edwarda i Berty z d. Müller ur. 15 sierpnia 1902 r. w Rózinowie pow. włocławski, zam. Korabniki pow. włocławski. Był członkiem SA i „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Korabnikach w pow. włocławskim.³³⁶³ Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁶⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 czerwca 1945 r. do 20 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty

---

³³⁵⁴ AIPN By 686/379, s. 64.

³³⁵⁵ AIPN By 686/379, s. 67.

³³⁵⁶ AIPN By 686/405 (K. spec. 464/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Karolowi Friesowi*; AIPN By 686/1004 (K. spec. 588/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Karolowi Friesowi*.

³³⁵⁷ AIPN By 686/405, s. 2-3.

³³⁵⁸ AIPN By 686/405, s. 9-10.

³³⁵⁹ AIPN By 686/405, s. 19-20.

³³⁶⁰ AIPN By 686/1004, s. 34-35.

³³⁶¹ AIPN By 686/1004, s. 39.

³³⁶² AIPN By 686/415 (K. spec. 474/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliuszowi Bremerowi*.

³³⁶³ AIPN By 686/415, s. 25-26.

³³⁶⁴ AIPN By 686/415, s. 33-34.

postępowania w sprawie.³³⁶⁵ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³³⁶⁶ Kierownik Oddziału Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Wydziału Zamiejscowego we Włocławku, wiceprokurator B. Gnatowski 21 lipca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Juliusz Bremer, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 15 czerwca 1948 r. zwolniony z więzienia.³³⁶⁷

Grenke Rudolf³³⁶⁸ s. Karola i Emilii z d. Tohn ur. 21 września 1906 r. w Gulewie pow. gostyniński, zam. Narty pow. włocławski.³³⁶⁹ Był członkiem SS (114 SS-Standarte) w pow. włocławskim.³³⁷⁰ Aresztowany od 17 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁷¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego jego mienia.³³⁷² Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³³⁷³ 25 lutego 1952 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³³⁷⁴ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP 28 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Rada Państwa - decyzją z 26 maja 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Rudolfa Grenke, łagodząc mu karę dożywotniego więzienia do kary 10 lat więzienia, a utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych łagodząc do kary 5 lat utraty tych praw.³³⁷⁵ 30 czerwca 1954 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³³⁷⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 25 stycznia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Rudolfowi Grenke udzielone zostało niezwłoczne warunkowe przedterminowe zwolnienie z więzienia.³³⁷⁷

---

³³⁶⁵ AIPN By 686/415, s. 53-54.

³³⁶⁶ AIPN By 686/415, s. 58.

³³⁶⁷ AIPN By 686/415, s. 61.

³³⁶⁸ AIPN By 686/464 (K. spec. 528/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Rudolfowi Grenke*.

³³⁶⁹ AIPN By 686/464, s. 7-9.

³³⁷⁰ AIPN By 686/464, s. 18-20 i 68-69.

³³⁷¹ AIPN By 686/464, s. 68-69.

³³⁷² AIPN By 686/464, s. 103-104.

³³⁷³ AIPN By 686/464, s. 105.

³³⁷⁴ AIPN By 686/464, s. 143-144.

³³⁷⁵ AIPN By 686/464, s. 183.

³³⁷⁶ AIPN By 686/464, s. 176-177.

³³⁷⁷ AIPN By 686/464, s. 188.

Rode Jan³³⁷⁸ s. Karola i Pauliny z d. Glimm ur. 29 listopada 1906 r. w Ładnem pow. włocławski, zam. Rybnica pow. włocławski.³³⁷⁹ Był członkiem SA w Rybnicy w pow. wiejskim włocławskim. Aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁸⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 i art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 31-35 kk postanowił skazać ww. - poszczególne i łącznie - na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania.³³⁸¹ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³³⁸² 29 października 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³³⁸³ Sąd Okręgowy w Toruniu 12 kwietnia 1949 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 598 kpk - koszty wykonania wyroku w stosunku do ww. za 1948 r., a to ze względu na orzeczoną konfiskatę jego mienia.³³⁸⁴ 5 lutego 1952 r. przebywał w więzieniu w Gdańsku.³³⁸⁵ Prokurator Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 7 marca 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Toruniu, iż Jan Rode zmarł 7 września 1952 r.³³⁸⁶

Wieser Hermann³³⁸⁷ s. Samuela i Teofili z d. Riedel ur. 5 maja 1900 r. w Pasiece pow. kolski, zam. Chodecz pow. włocławski.³³⁸⁸ Był członkiem NSDAP i SA w pow. włocławskim.³³⁸⁹ Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁹⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 8 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 35 kk postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - poszczególne i łącznie, na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych

---

³³⁷⁸ AIPN By 686/572 (K. spec. 658/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Rode*; zob.: J. Wojciechowska, *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965, s. 43.

³³⁷⁹ AIPN By 686/572, s. 12-14.

³³⁸⁰ AIPN By 686/572, s. 45-46.

³³⁸¹ AIPN By 686/572, s. 88-91.

³³⁸² AIPN By 686/572, s. 97.

³³⁸³ AIPN By 686/572, s. 105-106.

³³⁸⁴ AIPN By 686/572, s. 118-119.

³³⁸⁵ AIPN By 686/572, s. 125-126.

³³⁸⁶ AIPN By 686/572, s. 128.

³³⁸⁷ AIPN By 686/612 (K. spec. 37/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Hermannowi Wieserowi*.

³³⁸⁸ AIPN By 686/612, s. 13-15.

³³⁸⁹ AIPN By 686/612, s. 13-15, 31-34 i 82-83.

³³⁹⁰ AIPN By 686/612, s. 82-83.

i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, pobrać od niego koszty postępowania oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.³³⁹¹ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 19 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Hermann Wieser, przebywający w więzieniu w Grudziądzu, zmarł 18 grudnia 1948 r.³³⁹²

Arendt Jan³³⁹³ s. Piotra i Julianny z d. Schmidt ur. 26 grudnia 1899 r. w Dębniakach pow. włocławski, zam. Dębniaki pow. włocławski. Był członkiem SA i SS w Dębniakach w pow. włocławskim.³³⁹⁴ Aresztowany od 13 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³³⁹⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.³³⁹⁶ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³³⁹⁷ 8 lutego 1949 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³³⁹⁸ Kierownik [Oddziału] Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, wiceprokurator B. Gnatowski 31 marca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Jan Arendt, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 18 marca 1949 r. zwolniony z więzienia.³³⁹⁹

Ubert Hugo³⁴⁰⁰ s. Adolfa i Natalii z d. Tein ur. 3 kwietnia 1894 r. w Izbicy pow. kolski, zam. Przedecz pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁰¹ Aresztowany od 9 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁰² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat

---

³³⁹¹ AIPN By 686/612, s. 242-247.

³³⁹² AIPN By 686/612, s. 261.

³³⁹³ AIPN By 686/621 (K. spec. 49/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Arendtowi*.

³³⁹⁴ AIPN By 686/621, s. 4-5.

³³⁹⁵ AIPN By 686/621, s. 22-23.

³³⁹⁶ AIPN By 686/621, s. 41-42.

³³⁹⁷ AIPN By 686/621, s. 48.

³³⁹⁸ AIPN By 686/621, s. 55.

³³⁹⁹ AIPN By 686/621, s. 58.

³⁴⁰⁰ AIPN By 686/622 (K. spec. 50/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Hugonowi Ubertyowi*.

³⁴⁰¹ AIPN By 686/622, s. 3-4.

³⁴⁰² AIPN By 686/622, s. 20-21.

więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.³⁴⁰³

Bloch Andrzej³⁴⁰⁴ s. Augusta i Marianny z d. Gatzke ur. 6 stycznia 1885 r. w Telążnej pow. włocławski, zam. Telążna pow. włocławski. Był członkiem SA w Telążnej w pow. włocławskim.³⁴⁰⁵ Aresztowany od 5 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁰⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania.³⁴⁰⁷ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został 22 lipca 1946 r. przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁴⁰⁸ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 19 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Andrzej Bloch, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 4 października 1948 r. zwolniony z więzienia.³⁴⁰⁹

Arendt Bruno³⁴¹⁰ s. Ludwika i Albertiny z d. Kesler ur. 24 października 1903 r. w Dziewczepółku pow. włocławski, zam. Chocień (młyn) pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴¹¹ Aresztowany od 17 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴¹² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania w sprawie.³⁴¹³ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia

---

³⁴⁰³ AIPN By 686/622, s. 44-45.

³⁴⁰⁴ AIPN By 686/648 (K. spec. 80/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Andrzejowi Blochowi*.

³⁴⁰⁵ AIPN By 686/648, s. 2-3.

³⁴⁰⁶ AIPN By 686/648, s. 11-12.

³⁴⁰⁷ AIPN By 686/648, s. 18-19.

³⁴⁰⁸ AIPN By 686/648, s. 22.

³⁴⁰⁹ AIPN By 686/648, s. 29-30.

³⁴¹⁰ AIPN By 686/653 (K. spec. 86/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Brunonowi Arendtowi*.

³⁴¹¹ AIPN By 686/653, s. 3-4.

³⁴¹² AIPN By 686/653, s. 13-14.

³⁴¹³ AIPN By 686/653, s. 27-30.

przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³⁴¹⁴ 8 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie³⁴¹⁵ i nadal tamże 12 stycznia 1949 r.³⁴¹⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Warszawie (Ośrodka Pracy) w opinii o Brunonie Arendcie zanotował, że przebywał on w tamtejszym ośrodku od 26 kwietnia 1949 r. i pracował na budowie jako robotnik.³⁴¹⁷

Thiem Adam³⁴¹⁸ s. Gustawa i Rozalii z d. Gierke ur. 2 stycznia 1892 r. w Gostyninie, zam. Michelin pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴¹⁹ Aresztowany od 12 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴²⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 9 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, pobrać od niego koszty postępowania oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.³⁴²¹ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 20 października 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Adam Thiem, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 9 października 1949 r. zwolniony z więzienia.³⁴²²

Scharfenberg Julian³⁴²³ s. Adolfa i Wilhelminy z d. Feifer ur. 9 grudnia 1888 r. w Kaniewie pow. włocławski, zam. Krukowo pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴²⁴ Aresztowany od 9 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴²⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 23 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów

---

³⁴¹⁴ AIPN By 686/653, s. 36.

³⁴¹⁵ AIPN By 686/653, s. 41.

³⁴¹⁶ AIPN By 686/653, s. 48-49.

³⁴¹⁷ AIPN By 686/653, s. 65, brak daty wystawienia opinii.

³⁴¹⁸ AIPN By 686/665 (K. spec. 101/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Adamowi Thiemowi*.

³⁴¹⁹ AIPN By 686/665, s. 2-3.

³⁴²⁰ AIPN By 686/665, s. 14-15.

³⁴²¹ AIPN By 686/665, s. 54-57.

³⁴²² AIPN By 686/665, s. 68.

³⁴²³ AIPN By 686/679 (K. spec. 121/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Julianowi Scharfenbergowi*.

³⁴²⁴ AIPN By 686/679, s. 3-4.

³⁴²⁵ AIPN By 686/679, s. 17-18.

postępowania.³⁴²⁶ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³⁴²⁷ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 13 kwietnia 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Julian Scharfenberg, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został 23 marca 1951 r. zwolniony z więzienia w Sztumie.³⁴²⁸

Knichel August³⁴²⁹ s. Daniela i Karoliny z d. Krüger ur. 14 listopada 1898 r. w Zaturcach pow. horochowski (Wołyń), zam. Grabkowo pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴³⁰ Aresztowany od 9 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴³¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 23 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania.³⁴³² Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³⁴³³ Kierownik [Oddziału] Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, wiceprokurator B. Gnatowski 4 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż August Knichel, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 23 marca 1949 r. zwolniony z więzienia.³⁴³⁴

Steinke Emil³⁴³⁵ s. Krzysztofa i Justyny z d. Zeger ur. 15 czerwca 1903 r. w Gawinie pow. włocławski, zam. Świątosław pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴³⁶ Aresztowany od 20 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴³⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych

---

³⁴²⁶ AIPN By 686/679, s. 50-51.

³⁴²⁷ AIPN By 686/679, s. 52.

³⁴²⁸ AIPN By 686/679, s. 66.

³⁴²⁹ AIPN By 686/680 (K. spec. 122/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Augustowi Knichelowi*.

³⁴³⁰ AIPN By 686/680, s. 3-4.

³⁴³¹ AIPN By 686/680, s. 20-21.

³⁴³² AIPN By 686/680, s. 43-44.

³⁴³³ AIPN By 686/680, s. 47.

³⁴³⁴ AIPN By 686/680, s. 51.

³⁴³⁵ AIPN By 686/691 (K. spec. 136/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emilowi Steinke*.

³⁴³⁶ AIPN By 686/691, s. 5-6 i 12-13.

³⁴³⁷ AIPN By 686/691, s. 23-24.

oraz konfiskatę całego jego mienia.³⁴³⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁴³⁹ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 30 lipca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Emil Steinke, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 17 lipca 1949 r. zwolniony z więzienia.³⁴⁴⁰

Schattschneider Edward³⁴⁴¹ s. Gottlieba i Julianny z d. Byncz ur. 14 sierpnia 1903 r. w Kolonii Helenowie pow. łucki (Wołyń), zam. Rokutowo pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁴² Aresztowany od 20 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁴³ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³⁴⁴⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, ppor. W. Czapski 14 lipca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. III Karny w Toruniu, iż ww. został 27 maja 1947 r. przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia w Koronowie.³⁴⁴⁵ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 29 lipca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Edward Schattschneider, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 17 lipca 1949 r. zwolniony z więzienia.³⁴⁴⁶

Jabs Otto³⁴⁴⁷ s. Krystiana i Adolfiny z d. Tensler ur. 18 marca 1908 r. w Dąbie Małym pow. włocławski, zam. Dąb Wielki pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁴⁸ Aresztowany od 20 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁴⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu

---

³⁴³⁸ AIPN By 686/691, s. 33-36.

³⁴³⁹ AIPN By 686/691, s. 37.

³⁴⁴⁰ AIPN By 686/691, s. 45.

³⁴⁴¹ AIPN By 686/692 (K. spec. 137/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Edwardowi Schattschneiderowi*.

³⁴⁴² AIPN By 686/692, s. 10-11 i 16-17.

³⁴⁴³ AIPN By 686/692, s. 23-24.

³⁴⁴⁴ AIPN By 686/692, s. 33-36.

³⁴⁴⁵ AIPN By 686/692, s. 46.

³⁴⁴⁶ AIPN By 686/692, s. 63.

³⁴⁴⁷ AIPN By 686/694 (K. spec. 139/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ottonowi Jabsowi*.

³⁴⁴⁸ AIPN By 686/694, s. 5-6.

³⁴⁴⁹ AIPN By 686/694, s. 26-27.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.³⁴⁵⁰ Naczelnik więzienia we Włocławku, Wł. Wałęsa 12 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do więzienia karnego w Sztumie.³⁴⁵¹ 17 stycznia 1949 r. przebywał w więzieniu w Sztumie³⁴⁵² i nadal tamże 12 lutego 1949 r.³⁴⁵³ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 9 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Otto Jabs, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 21 marca 1949 r. zwolniony z więzienia.³⁴⁵⁴

Lonau Adelgonda³⁴⁵⁵ c. Emila i Matyldy z d. Hahn ur. 25 marca 1913 r. w Kamionce pow. kostopolski (Wołyń), zam. Końce Niwki pow. włocławski.³⁴⁵⁶ Aresztowana od 6 września 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³⁴⁵⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 8 października 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 września 1945 r. do 8 października 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz pobrać od niej koszty postępowania.³⁴⁵⁸ 17 października 1946 r. przebywała w więzieniu we Włocławku³⁴⁵⁹ i nadal tamże 16 sierpnia 1949 r.³⁴⁶⁰ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 14 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Adelgonda Lonau, po odbyciu kary 4 lat pozbawienia wolności, została 6 września 1949 r. zwolniona³⁴⁶¹ z więzienia karno-śledczego we Włocławku.³⁴⁶²

---

³⁴⁵⁰ AIPN By 686/694, s. 38-39.

³⁴⁵¹ AIPN By 686/694, s. 40.

³⁴⁵² AIPN By 686/694, s. 48.

³⁴⁵³ AIPN By 686/694, s. 51.

³⁴⁵⁴ AIPN By 686/694, s. 52, w piśmie podano tylko ww. datę wpływu, natomiast brak daty sporządzenia pisma.

³⁴⁵⁵ AIPN By 686/698 (K. spec. 143/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Adelgondzie Lonau*.

³⁴⁵⁶ AIPN By 686/698, s. 7-9.

³⁴⁵⁷ AIPN By 686/698, s. 47-48.

³⁴⁵⁸ AIPN By 686/698, s. 91-95.

³⁴⁵⁹ AIPN By 686/698, s. 99.

³⁴⁶⁰ AIPN By 686/698, s. 108.

³⁴⁶¹ AIPN By 686/698, s. 111.

³⁴⁶² AIPN By 686/698, s. 112.

Steinke Leopold³⁴⁶³ s. Stefana i Justyny ur. 5 sierpnia 1908 r. w Kruszewicach pow. włocławski, zam. Wielkie Łąki pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁶⁴ Aresztowany od 19 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁶⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³⁴⁶⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁴⁶⁷ 13 lipca 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie³⁴⁶⁸ i nadal tamże 17 sierpnia 1949 r.³⁴⁶⁹ W/z Dyrektora Gabinetu Ministra Sprawiedliwości RP 17 maja 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Prezydent RP - decyzją z 11 maja 1950 r. - skorzystał z prawa łaski w stosunku do Leopolda Steinke, darując mu resztę nieodcierpianej kary 5 lat więzienia.³⁴⁷⁰ 20 maja 1950 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³⁴⁷¹ Sąd Okręgowy w Toruniu 1 lipca 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 438 kpk - wyjaśnić, że okres pozbawienia praw publicznych i obywatelskich praw honorowych wynosił 10 lat, a to jako maksymalny okres przewidziany w art. 52 §3 kk.³⁴⁷² W/z Sekretarza Prokuratury Sądu Okręgowego we Włocławku 26 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Leopold Steinke, po 3 latach, 10 miesiącach i 9 dniach pozbawienia wolności, został 26 maja 1950 r. zwolniony z więzienia w Sztumie wskutek darowania reszty kary przez Prezydenta RP.³⁴⁷³

Schubert Friedrich³⁴⁷⁴ s. Friedricha i Karoliny z d. Focht ur. 28 października 1895 r. w Mursku pow. włocławski, zam. Rózinowo pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁷⁵ Zatrzymany od 18 października 1945 r., aresztowany od 21 listopada 1945

---

³⁴⁶³ AIPN By 686/701 (K. spec. 147/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leopoldowi Steinke*.

³⁴⁶⁴ AIPN By 686/701, s. 4-5.

³⁴⁶⁵ AIPN By 686/701, s. 60-61.

³⁴⁶⁶ AIPN By 686/701, s. 71-74.

³⁴⁶⁷ AIPN By 686/701, s. 78.

³⁴⁶⁸ AIPN By 686/701, s. 88.

³⁴⁶⁹ AIPN By 686/701, s. 94.

³⁴⁷⁰ AIPN By 686/701, s. 106.

³⁴⁷¹ AIPN By 686/701, s. 108.

³⁴⁷² AIPN By 686/701, s. 113.

³⁴⁷³ AIPN By 686/701, s. 122.

³⁴⁷⁴ AIPN By 686/706 (K. spec. 153/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Friedrichowi Schubertowi*.

³⁴⁷⁵ AIPN By 686/706, s. 3-4.

r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁷⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368 i 370 kpk postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³⁴⁷⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁴⁷⁸ 4 lutego 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³⁴⁷⁹ Sąd Okręgowy Wydz. III Karny w Toruniu 21 września 1948 r. postanowił - na zasadzie art. 31 i 35 kk - wydać jeden wyrok łączny Friedrichowi Schubertowi, powstały w wyniku połączenia wyroku SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku z 18 lipca 1946 r. i wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu Wydział Zamiejscowy we Włocławku z 1 czerwca 1946 r. Sąd postanowił wydać wyrok łączny i skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 listopada 1945 r. do 1 czerwca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³⁴⁸⁰ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku, P. Bartkiewicz 8 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Friedrich Schubert, po odbyciu kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności, został 17 grudnia 1948 r. zwolniony z więzienia.³⁴⁸¹

Krüger Waldemar³⁴⁸² s. Wilhelma i Augusty z d. Batke ur. 25 sierpnia 1908 r. w Bininie pow. szamotulski, zam. Psary pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁸³ Zatrzymany od 29 października 1945 r., aresztowany od 9 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁸⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 578 kpk postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9

---

³⁴⁷⁶ AIPN By 686/706, s. 10-11 i 52-53.

³⁴⁷⁷ AIPN By 686/706, s. 24-25.

³⁴⁷⁸ AIPN By 686/706, s. 28.

³⁴⁷⁹ AIPN By 686/706, s. 34.

³⁴⁸⁰ AIPN By 686/706, s. 52-53.

³⁴⁸¹ AIPN By 686/706, s. 56.

³⁴⁸² AIPN By 686/707 (K. spec. 154/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Waldemarowi Krügerowi*.

³⁴⁸³ AIPN By 686/707, s. 7-8.

³⁴⁸⁴ AIPN By 686/707, s. 25-26 i 50-51.

listopada 1945 r. do 18 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³⁴⁸⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁴⁸⁶ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 17 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Waldemar Krüger, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 9 listopada 1948 r. zwolniony z więzienia.³⁴⁸⁷

Wizer Leopold³⁴⁸⁸ s. Gustawa i Augusty z d. Schein ur. 21 grudnia 1895 r. w Gawinie pow. włocławski, zam. Krajenki pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁸⁹ Aresztowany od 11 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁹⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianego mu zarzutu, na koszt Skarbu Państwa.³⁴⁹¹

Preiss Aleksander³⁴⁹² s. Michała i Julianny z d. Rode ur. 23 stycznia 1909 r. w Dębniakach pow. włocławski, zam. Grodztwo pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁴⁹³ Aresztowany od 15 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁴⁹⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 9 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³⁴⁹⁵ Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział Zamiejscowy we Włocławku 25 lutego 1948 r. postanowił - na zasadzie art. 31 i 58 kk - wydać jeden wyrok łączny Aleksandrowi Preissowi, powstały w wyniku połączenia wyroku SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku z 9 października 1946 r. i wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu

---

³⁴⁸⁵ AIPN By 686/707, s. 50-51.

³⁴⁸⁶ AIPN By 686/707, s. 52.

³⁴⁸⁷ AIPN By 686/707, s. 66.

³⁴⁸⁸ AIPN By 686/720 (K. spec. 171/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leopoldowi Wizerowi*.

³⁴⁸⁹ AIPN By 686/720, s. 91-92.

³⁴⁹⁰ AIPN By 686/720, s. 120-121.

³⁴⁹¹ AIPN By 686/720, s. 199-200.

³⁴⁹² AIPN By 686/726 (K. spec. 178/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Aleksandrowi Preissowi*.

³⁴⁹³ AIPN By 686/726, s. 3-4.

³⁴⁹⁴ AIPN By 686/726, s. 17-19.

³⁴⁹⁵ AIPN By 686/726, s. 52-53.

Wydział Zamiejscowy we Włocławku z 1 czerwca 1946 r. Sąd postanowił wydać wyrok łączny i skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 października 1945 r. do 1 czerwca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia, a kosztami postępowania w sprawie obciążyć Skarb Państwa. Nadto Sąd uznał oba wyroki za pochłonięte wyrokiem łącznym, które nie ulegały odrębnemu wykonaniu.³⁴⁹⁶

Kinzel Juliusz³⁴⁹⁷ s. Rudolfa i Augusty z d. Malzan ur. 2 lipca 1896 r. w Mursku pow. włocławski, zam. Mursk pow. włocławski. Był członkiem SA w Mursku w pow. włocławskim.³⁴⁹⁸ Aresztowany od 22 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³⁴⁹⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku 11 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. F. Szummera, Juliusz Kinzel zmarł 10 lutego 1946 r. w więzieniu we Włocławku wskutek zapalenia mięśnia sercowego i wyniszczenia. Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 24 listopada 1946 r.³⁵⁰⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 20 lipca 1946 r. postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Juliuszowi Kinzelowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.³⁵⁰¹

Hempel Roman³⁵⁰² s. Franciszka i Urszuli z d. Świerczyńskiej ur. 24 lutego 1901 r. w Dębniakach pow. włocławski, zam. Przydatki Kowalskie 7 pow. włocławski.³⁵⁰³ Aresztowany od 1 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁰⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 581 kpk postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.³⁵⁰⁵

Dyngler Michał³⁵⁰⁶ s. Emila i Heleny z d. Głowackiej ur. 13 sierpnia 1923 r. w Śmiłowicach pow. włocławski, zam. Kowal ul. Włocławska 1 pow. włocławski. Był członkiem SA i

---

³⁴⁹⁶ AIPN By 686/726, s. 65.

³⁴⁹⁷ AIPN By 686/732 (K. spec. 187/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Juliuszowi Kinzelowi*.

³⁴⁹⁸ AIPN By 686/732, s. 4-5.

³⁴⁹⁹ AIPN By 686/732, s. 19-21.

³⁵⁰⁰ AIPN By 686/732, s. 24-25.

³⁵⁰¹ AIPN By 686/732, s. 37-40.

³⁵⁰² AIPN By 686/755 (K. spec. 219/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Romanowi Hempelowi*.

³⁵⁰³ AIPN By 686/755, s. 12-13.

³⁵⁰⁴ AIPN By 686/755, s. 76-77.

³⁵⁰⁵ AIPN By 686/755, s. 136-138.

³⁵⁰⁶ AIPN By 686/756 t. 1 (K. spec. 220/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Michałowi Dynglerowi*; zob.: *Trzy wyroki śmierci na zbirów hitlerowskich*, „Głos Wielkopolski”, 23 VII 1946.

gońcem (woźnym) w Urzędzie Pracy (Arbeitsamt) w Kowalu w pow. włocławskim.³⁵⁰⁷ Aresztowany od 30 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁰⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego majątku.³⁵⁰⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego, Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Michała Dynglera, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.³⁵¹⁰ Naczelnik więzienia w Strzelcach Opolskich 30 września 1952 r. poinformował Naczelnika więzienia w Cieszyinie, iż ww. został 13 września 1952 r. przetransportowany z więzienia w Strzelcach Opolskich do więzienia w Cieszyinie.³⁵¹¹ Prokurator Powiatowy we Włocławku, B. Betlejewski 25 maja 1956 r. postanowił - na mocy art. 3 ust. 1 pkt 2, art. 4 ust. 2 lit. a, art. 8 ust. 3 i art. 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii - złagodzić Michałowi Dynglerowi karę 15 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 10 lat pozbawienia wolności, ustalić koniec tej kary na 15 lipca 1956 r. oraz skrócić czas utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do 5 lat.³⁵¹²

Riemer Jakob³⁵¹³ s. Godfryda i Wilhelminy z d. Bigalek ur. 27 sierpnia 1891 r. w Józefowie pow. nieszawski, zam. Dobiegniewo pow. włocławski. Był komendantem Allgemeine SS i żandarmem na Posterunku w Dobiegniewie w pow. włocławskim.³⁵¹⁴ Zatrzymany od 7 lutego 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵¹⁵ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 26 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³⁵¹⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 sierpnia 1946 r. zawiadomił

---

³⁵⁰⁷ AIPN By 686/756 t. 1, s. 19-23 i 59-60.

³⁵⁰⁸ AIPN By 686/756 t. 1, s. 59-60.

³⁵⁰⁹ AIPN By 686/756 t. 1, s. 98-99.

³⁵¹⁰ AIPN By 686/756 t. 1, s. 109.

³⁵¹¹ AIPN By 686/756 t. 1, s. 126.

³⁵¹² AIPN By 686/756 t. 1, s. 166-167.

³⁵¹³ AIPN By 686/759 (K. spec. 224/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Jakobowi Riemerowi i Leopoldowi Nikolajowi*; zob.: *Szubenica dla hitlerowskich pacholców*, „Głos Wielkopolski”, 12 IX 1946.

³⁵¹⁴ AIPN By 686/759, s. 27 i 36-38.

³⁵¹⁵ AIPN By 686/759, s. 50-52.

³⁵¹⁶ AIPN By 686/759, s. 204-209.

SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jakoba Riemera.³⁵¹⁷

Nikolaj Leopold³⁵¹⁸ s. Augusta i Emilii z d. Jakubowskiej ur. 19 listopada 1894 r. w Przyszypce pow. włocławski, zam. Dobiegniewo pow. włocławski. Był członkiem SA i kierownikiem politycznym partii (Politischeleiter der NSDAP) w pow. włocławskim.³⁵¹⁹ Zatrzymany od 7 lutego 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵²⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 26 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na łączną karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³⁵²¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁵²² SN w Warszawie 20 marca 1947 r. po rozpoznaniu sprawy Leopolda Nikolaja w związku z kasacją założoną przez Pierwszego Prokuratora NTN postanowił - na zasadzie art. 529 i 577 kpk oraz art. 62 Dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. (Dz. U. Nr 30, poz. 192) - uchylić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary pozbawienia wolności i wymierzyć oskarżonemu za każde z trzech przestępstw po 10 lat więzienia, łącznie zaś 15 lat więzienia, a w pozostałych częściach kasację oddalić.³⁵²³ 28 stycznia 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³⁵²⁴ W/z Prokuratora Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, Karbowski 6 maja 1956 r. postanowił - na mocy art. 3 ust. 1 pkt 2, art. 4 ust. 2 lit. a, art. 8 ust. 3 i art. 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii - złagodzić Leopoldowi Nikolajowi karę 15 lat więzienia o третią część tj. do kary 10 lat więzienia oraz skrócić czas, na który orzeczono utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych o połowę tj. do 5 lat. W/z Prokuratora, wobec odcierpianej kary, zarządził niezwłoczne zwolnienie skazanego, o ile nie ulegał on zatrzymaniu w innej sprawie. Leopold Nikolaj przebywał wówczas w Centralnym Więzieniu w Potulicach.³⁵²⁵

---

³⁵¹⁷ AIPN By 686/759, s. 229.

³⁵¹⁸ AIPN By 686/759 (K. spec. 224/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Jakobowi Riemerowi i Leopoldowi Nikolajowi*; por.: *Szubienica dla hitlerowskich pacholków*, „Głos Wielkopolski”, 12 IX 1946, gdzie podano, że ww. został skazany na karę śmierci.

³⁵¹⁹ AIPN By 686/759, s. 21-22.

³⁵²⁰ AIPN By 686/759, s. 50-52.

³⁵²¹ AIPN By 686/759, s. 204-209.

³⁵²² AIPN By 686/759, s. 232.

³⁵²³ AIPN By 686/759, s. 239-241.

³⁵²⁴ AIPN By 686/759, s. 254.

³⁵²⁵ AIPN By 686/759, s. 262-263.

Flemke Alfred³⁵²⁶ s. Jana i Julianny z d. Czenz ur. 29 lipca 1896 r. w Dąbie Małym pow. włocławski, zam. Skoki Duże pow. włocławski. Był członkiem SA i sołtysem w Skokach Dużych w pow. włocławskim.³⁵²⁷ Aresztowany od 2 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵²⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 27 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na łączną karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz przepadek całego jego mienia.³⁵²⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁵³⁰ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Włocławskiego we Włocławku 21 października 1953 r. zawiadomił Sekretarza Sądu Powiatowego w Toruniu, iż Prokuratura Wojewódzka [w Bydgoszczy] zastosowała w stosunku do Alfreda Flemke ustawę o amnestii.³⁵³¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy, wiceprokurator wojewódzki 22 stycznia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Alfredowi Flemke zostało udzielone niezwłoczne warunkowe przedterminowe zwolnienie z więzienia.³⁵³²

Burchardt Hermann³⁵³³ s. Emila i Rozalii z d. Wirschke ur. 29 maja 1890 r. w Żurawieńcu pow. włocławski, zam. Durlaty pow. włocławski. Był członkiem SA, sołtysem i „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Durlatach w pow. włocławskim.³⁵³⁴ Aresztowany od 29 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³⁵³⁵ Naczelnik więzienia we Włocławku 14 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii p. o. lekarza więziennego K. Orzechowskiego, Hermann Burchardt zmarł 13 sierpnia 1946 r. w więzieniu we Włocławku wskutek ogólnego wycieńczenia i osłabienia mięśnia sercowego. Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 18

---

³⁵²⁶ AIPN By 686/761 (K. spec. 226/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Alfredowi Flemke*.

³⁵²⁷ AIPN By 686/761, s. 13-15 i 35.

³⁵²⁸ AIPN By 686/761, s. 63-64.

³⁵²⁹ AIPN By 686/761, s. 108-109.

³⁵³⁰ AIPN By 686/761, s. 112.

³⁵³¹ AIPN By 686/761, s. 120.

³⁵³² AIPN By 686/761, s. 2.

³⁵³³ AIPN By 686/767 (K. spec. 236/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Hermannowi Burchardtowi*.

³⁵³⁴ AIPN By 686/767, s. 2-3 i 20-21.

³⁵³⁵ AIPN By 686/767, s. 20-21.

czerwca 1946 r.³⁵³⁶ SSK w Toruniu 29 lipca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Hermannowi Burchardtowi, wskutek jego śmierci.³⁵³⁷

Juszczak Jan³⁵³⁸ s. Stanisława i Ewy z d. Bilskiej ur. 8 grudnia 1895 r. w Łabunkach pow. zamojski, zam. Janiszewo pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁵³⁹ Aresztowany od 22 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁴⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 9 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³⁵⁴¹

Bremer Edward³⁵⁴² s. Edwarda i Bertę z d. Müller ur. 29 lipca 1907 r. w Rózinowie pow. włocławski, zam. Korabniki pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁵⁴³ Aresztowany od 10 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁴⁴ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 578 kpk postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 stycznia 1946 r. do 18 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³⁵⁴⁵ Naczelnik więzienia karnego śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁵⁴⁶ Zastępca Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 19 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Edward Bremer, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 10 stycznia 1949 r. zwolniony z więzienia.³⁵⁴⁷

---

³⁵³⁶ AIPN By 686/767, s. 46-47.

³⁵³⁷ AIPN By 686/767, s. 48-49.

³⁵³⁸ AIPN By 686/773 (K. spec. 249/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Juszcakowi*.

³⁵³⁹ AIPN By 686/773, s. 4-5.

³⁵⁴⁰ AIPN By 686/773, s. 25-26.

³⁵⁴¹ AIPN By 686/773, s. 74-75.

³⁵⁴² AIPN By 686/789 (K. spec. 276/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Edwardowi Bremerowi*.

³⁵⁴³ AIPN By 686/789, s. 5-6.

³⁵⁴⁴ AIPN By 686/789, s. 24-25.

³⁵⁴⁵ AIPN By 686/789, s. 40-41.

³⁵⁴⁶ AIPN By 686/789, s. 42.

³⁵⁴⁷ AIPN By 686/789, s. 53.

Szarfenberg Bolesław³⁵⁴⁸ s. Kwiriana Kacprzaka i Alwiny Szarfenberg ur. 31 października 1917 r. w Kleilenhoff pow. meklembersko-schweriński (Niemcy), zam. Dobieżyn pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁵⁴⁹ Aresztowany od 6 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁵⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368 i 381 kpk postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 września 1945 r. do 19 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz pobrać od niego koszty postępowania.³⁵⁵¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁵⁵²

Feldt Konrad³⁵⁵³ s. Artura i Laury z d. Busse ur. 25 lutego 1903 r. w Jarantowicach pow. włocławski, zam. majątek Czerniewice pow. włocławski.³⁵⁵⁴ Był administratorem majątku w Czerniewicach w pow. włocławskim.³⁵⁵⁵ Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁵⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368 i 370 kpk postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania zaliczyć na rachunek Skarbu Państwa.³⁵⁵⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Konrada Feldta.³⁵⁵⁸

---

³⁵⁴⁸ AIPN By 686/806 (K. spec. 297/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Bolesławowi Szarfenbergowi*.

³⁵⁴⁹ AIPN By 686/806, s. 33-34.

³⁵⁵⁰ AIPN By 686/806, s. 42-43.

³⁵⁵¹ AIPN By 686/806, s. 68-69.

³⁵⁵² AIPN By 686/806, s. 72.

³⁵⁵³ AIPN By 686/807 (K. spec. 298/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Konradowi Feldtowi*; zob.: *Szubienica dla hitlerowskich pachołków*, „Głos Wielkopolski”, 12 IX 1946.

³⁵⁵⁴ AIPN By 686/807, s. 6-8.

³⁵⁵⁵ Zob.: *Szubienica dla hitlerowskich pachołków*, „Głos Wielkopolski”, 12 IX 1946.

³⁵⁵⁶ AIPN By 686/807, s. 145-146.

³⁵⁵⁷ AIPN By 686/807, s. 202-203.

³⁵⁵⁸ AIPN By 686/807, s. 214.

Woltersdorf Leopold³⁵⁵⁹ s. Artura i Emilii z d. Heimlich ur. 4 marca 1906 r. w Starej Zawadce pow. kolski, zam. Przedecz pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁵⁶⁰ Aresztowany od 10 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁶¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 25 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³⁵⁶² 29 sierpnia 1953 r. przebywał w Obozie Pracy Wychowawczej w Bytomiu, gdzie był zatrudniony w kopalni węgla kamiennego.³⁵⁶³

Rutter Emma³⁵⁶⁴ c. Andrzeja i Matyldy z d. Cygielskiej ur. 13 sierpnia 1884 r. w Leopoldowie pow. włocławski, zam. Leopoldowo pow. włocławski.³⁵⁶⁵ Aresztowana od 11 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu we Włocławku.³⁵⁶⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³⁵⁶⁷ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego, Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emmy Rutter.³⁵⁶⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku 14 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, że wyrok śmierci w stosunku do Emmy Rutter został wykonany 23 października 1946 r. w tamtejszym więzieniu.³⁵⁶⁹

Friedrich Albert³⁵⁷⁰ s. Karola i Julianny z d. Nehring ur. 11 września 1891 r. w Bodzi pow. nieszawski, zam. Rózinowo pow. włocławski. Był sołtysem, „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) i członkiem Volkssturm w Rózinowie w pow. włocławskim.³⁵⁷¹

---

³⁵⁵⁹ AIPN By 686/817 (K. spec. 309/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Leopoldowi Woltersdorfowi*.

³⁵⁶⁰ AIPN By 686/817, s. 5-6 i 22.

³⁵⁶¹ AIPN By 686/817, s. 50-51.

³⁵⁶² AIPN By 686/817, s. 73-76.

³⁵⁶³ AIPN By 686/817, s. 84.

³⁵⁶⁴ AIPN By 686/825 (K. spec. 323/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Emmie Rutter*; zob.: *Trzy wyroki śmierci na zbirów hitlerowskich*, „Głos Wielkopolski”, 23 VII 1946.

³⁵⁶⁵ AIPN By 686/825, s. 5-6 i 20.

³⁵⁶⁶ AIPN By 686/825, s. 41-42.

³⁵⁶⁷ AIPN By 686/825, s. 65-66.

³⁵⁶⁸ AIPN By 686/825, s. 72.

³⁵⁶⁹ AIPN By 686/825, s. 80.

³⁵⁷⁰ AIPN By 686/829 (K. spec. 328/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Albertowi Friedrichowi*.

³⁵⁷¹ AIPN By 686/829, s. 9-10.

Aresztowany od 18 października 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁷² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 11 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.³⁵⁷³

Haisler Teofil³⁵⁷⁴ s. Gustawa i Marianny z d. Erb ur. 5 marca 1902 r. w Gostyninie, zam. Boniewo pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁵⁷⁵ Aresztowany od 6 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁷⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 15 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz konfiskatę całego jego mienia.³⁵⁷⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁵⁷⁸ W/z Kierownika Sekretariatu Prokuratury Sądu Okręgowego w Toruniu Oddziału Zamiejscowego we Włocławku 6 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Teofil Haisler, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 6 września 1948 r. zwolniony z więzienia.³⁵⁷⁹

Schubert Ludwik³⁵⁸⁰ s. Wilhelma i Elżbiety z d. Kłut ur. 24 grudnia 1894 r. w Witortowie pow. włocławski, zam. Łączewna pow. włocławski.³⁵⁸¹ Był sołtysem i członkiem SA w Łączewnej w pow. włocławskim. Aresztowany od 21 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁸² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 25 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia oraz na karę 10 lat więzienia,

---

³⁵⁷² AIPN By 686/829, s. 65-66.

³⁵⁷³ AIPN By 686/829, s. 148-152.

³⁵⁷⁴ AIPN By 686/834 (K. spec. 334/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Teofilowi Haislerowi*.

³⁵⁷⁵ AIPN By 686/834, s. 5-7.

³⁵⁷⁶ AIPN By 686/834, s. 44-45.

³⁵⁷⁷ AIPN By 686/834, s. 57-58.

³⁵⁷⁸ AIPN By 686/834, s. 62.

³⁵⁷⁹ AIPN By 686/834, s. 73.

³⁵⁸⁰ AIPN By 686/839 (K. spec. 341/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ludwikowi Schubertowi*.

³⁵⁸¹ AIPN By 686/839, s. 3-5.

³⁵⁸² AIPN By 686/839, s. 24-26.

wobec zbiegu tych przestępstw skazać ww. - z mocy art. 31 kk - na karę łączną 12 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz przepadek całego jego mienia.³⁵⁸³ 21 lipca 1951 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich³⁵⁸⁴ i nadal tamże 30 maja 1953 r.³⁵⁸⁵ SN Izba Karna w Warszawie 14 września 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Ludwika Schuberta w związku z rewizją nadzwyczajną założoną przez Prokuratora Generalnego PRL postanowił - na podstawie art. 394-396, 400, 378 pkt 1 lit. a, w związku z art. 3, 388, 442 i 459 §1 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - uchylić zaskarżony wyrok, uznać ww. winnym przestępstwa z art. 2 ww. Dekretu i za ten czyn - na mocy art. 2 i 7 lit. a i b ww. Dekretu - skazać go, odnośnie części zarzutów, na karę 7 lat i 6 miesięcy więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania i dotąd odbytej kary od 21 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz przepadek całego jego mienia. SN uznał - w związku z powyższym - karę za odcierpianą, zwolnił Ludwika Schuberta od kosztów postępowania karnego w obu instancjach oraz umorzył postępowanie karne przeciwko niemu odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁵⁸⁶ Naczelnik Obozu Pracy Wychowawczej w Kamińsku 7 października 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż Ludwik Schubert, po 7 latach i 5 miesiącach pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego obozu.³⁵⁸⁷

Kicman Edmund³⁵⁸⁸ s. Adolfa i Emilii z d. Ruter ur. 13 października 1921 r. w Miechowicach pow. włocławski, zam. Miechowice pow. włocławski. Był policjantem w Brześciu Kujawskim w pow. włocławskim.³⁵⁸⁹ Aresztowany od 11 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁹⁰ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 27 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia, a kosztami postępowania w sprawie obciążyć Skarb Państwa.³⁵⁹¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww.

---

³⁵⁸³ AIPN By 686/839, s. 52-53.

³⁵⁸⁴ AIPN By 686/839, s. 73.

³⁵⁸⁵ AIPN By 686/839, s. 89-90.

³⁵⁸⁶ AIPN By 686/839, s. 79-83.

³⁵⁸⁷ AIPN By 686/839, s. 86.

³⁵⁸⁸ AIPN By 686/895 (K. spec. 413/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Edmundowi Kicmanowi*.

³⁵⁸⁹ AIPN By 686/895, s. 6-7.

³⁵⁹⁰ AIPN By 686/895, s. 39-41.

³⁵⁹¹ AIPN By 686/895, s. 61-62.

został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Wiezienia w Sztumie.³⁵⁹² Naczelnik więzienia w Warszawie III 30 lipca 1949 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Toruniu, iż ww. 26 kwietnia 1949 r. rozpoczął odbywanie kary w tamtejszym więzieniu.³⁵⁹³ Naczelnik więzienia w Warszawie III 18 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Toruniu, iż Edmund Kicman został tego samego dnia przekazany z tamtejszego więzienia do Obozu Pracy przy ul. Anielewicza 24 w Warszawie.³⁵⁹⁴ 19 grudnia 1950 r. przebywał w Centralnym Wiezieniu w Warszawie³⁵⁹⁵ i nadal tamże 20 czerwca 1951 r.³⁵⁹⁶

Sommerfeld Jan³⁵⁹⁷ s. Ludwiga i Julianny z d. Prechelt ur. 17 czerwca 1902 r. w Iwinach pow. kutnowski, zam. Brześć Kujawski ul. Falbuz 51 pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁵⁹⁸ Aresztowany od 7 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁵⁹⁹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 9 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 12 lat więzienia oraz na karę 5 lat więzienia, wobec zbiegu tych przestępstw skazać ww. - z mocy art. 31 kk - na karę łączną 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, przepadek całego jego mienia, a kosztami postępowania w sprawie obciążyć Skarb Państwa.³⁶⁰⁰ 12 lutego 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.³⁶⁰¹ Naczelnik więzienia w Potulicach 3 marca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Toruniu, iż ww. został 27 lutego 1954 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.³⁶⁰² 20 maja 1955 r. przebywał w więzieniu w Potulicach.³⁶⁰³ W/z Prokuratora Prokuratury Wojewódzkiej w Bydgoszczy 7 maja 1956 r. postanowił złagodzić Janowi Sommerfeldowi karę 15 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do kary 10 lat pozbawienia wolności oraz skrócić czas utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych o połowę tj. do 5 lat. Wobec odcierpienia kary Prokurator zarządził niezwłoczne zwolnienie skazanego.³⁶⁰⁴

---

³⁵⁹² AIPN By 686/895, s. 65.

³⁵⁹³ AIPN By 686/895, s. 71.

³⁵⁹⁴ AIPN By 686/895, s. 79.

³⁵⁹⁵ AIPN By 686/895, s. 83-84.

³⁵⁹⁶ AIPN By 686/895, s. 76.

³⁵⁹⁷ AIPN By 686/941 (K. spec. 488/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Sommerfeldowi*.

³⁵⁹⁸ AIPN By 686/941, s. 5-6.

³⁵⁹⁹ AIPN By 686/941, s. 77-78.

³⁶⁰⁰ AIPN By 686/941, s. 100-103.

³⁶⁰¹ AIPN By 686/941, s. 113.

³⁶⁰² AIPN By 686/941, s. 115.

³⁶⁰³ AIPN By 686/941, s. 123-124.

³⁶⁰⁴ AIPN By 686/941, s. 119-120.

Feldt Arthur³⁶⁰⁵ s. Karola i Albertyny z d. Waldeck ur. 25 marca 1875 r. w Czerniewiczkach pow. włocławski, zam. majątek w Czerniewicach pow. włocławski. Aresztowany od 29 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁶⁰⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 8 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.³⁶⁰⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁶⁰⁸ W/z Naczelnika więzienia karnego w Sztumie 3 września 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Arthur Feldt zmarł 3 września 1946 r. w Centralnym Więzieniu w Sztumie wskutek zaniku starczego, wyniszczenia i zapalenia mięśnia sercowego (cachexia senilis myocarditis). Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 23 sierpnia 1946 r. do 3 września 1946 r.³⁶⁰⁹

Waldeck Włodzimierz Karol³⁶¹⁰ s. Leopolda i Heleny Adaminy z d. Grützmacher ur. 24 września 1903 r. w Pocierzynie pow. nieszawski, zam. Grudziądz ul. Paderewskiego 55. Był członkiem NSKK w Pieleszkach w pow. wiejskim włocławskim. Aresztowany od 26 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Grudziądzu.³⁶¹¹ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej w Grudziądzu 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od stawianych mu zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁶¹²

Stauffer Gustaw³⁶¹³ s. Henryka i Matyldy z d. Bachmann ur. 4 sierpnia 1916 r. w Podsadkach pow. lwowski, zam. Rzadka Wola pow. włocławski.³⁶¹⁴ Był członkiem SS w pow. włocławskim.³⁶¹⁵ Aresztowany od 19 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we

---

³⁶⁰⁵ AIPN By 686/942 (K. spec. 491/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Arthurowi Feldtowi*.

³⁶⁰⁶ AIPN By 686/942, s. 61-62.

³⁶⁰⁷ AIPN By 686/942, s. 80-81.

³⁶⁰⁸ AIPN By 686/942, s. 83.

³⁶⁰⁹ AIPN By 686/942, s. 84-85.

³⁶¹⁰ AIPN By 686/964 (K. spec. 525/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Włodzimierzowi Karolowi Waldeckowi*.

³⁶¹¹ AIPN By 686/964, s. 10 i 65-67.

³⁶¹² AIPN By 686/964, s. 115-116.

³⁶¹³ AIPN By 686/970 (K. spec. 533/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Gustawowi Staufferowi*.

³⁶¹⁴ AIPN By 686/970 s. 1-2.

³⁶¹⁵ AIPN By 686/970 s. 3 i 31-33.

Włocławku.³⁶¹⁶ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 9 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia, zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie, uniewinnić ww. od dalszych zarzutów oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów.³⁶¹⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, chor. Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁶¹⁸

Gudrian Ewald³⁶¹⁹ s. Gottfrieda i Idy z d. Janowskiej ur. 8 maja 1911 r. w Przedeczu pow. włocławski, zam. Przedecz pow. włocławski.³⁶²⁰ Był członkiem SA w Przedeczu w pow. włocławskim. Aresztowany od 29 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szczecinie.³⁶²¹ Naczelnik więzienia w Toruniu 28 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Szczecinie do więzienia w Toruniu.³⁶²² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 12 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, przepadek całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³⁶²³ Naczelnik więzienia w Toruniu 8 stycznia 1947 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Toruniu do więzienia w Grudziądzu.³⁶²⁴ Sąd Wojewódzki w Bydgoszczy 23 października 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 oraz 13 ustawy z dnia 31 października 1951 r. - zwolnić warunkowo przedterminowo Ewalda Gudriana od odbycia reszty kary 15 lat więzienia, której połowa przypadała 12 kwietnia 1954 r. Okres próby dla warunkowo zwolnionego ustalono na 5 lat.³⁶²⁵

---

³⁶¹⁶ AIPN By 686/970 s. 31-33.

³⁶¹⁷ AIPN By 686/970 s. 45-47.

³⁶¹⁸ AIPN By 686/970 s. 99.

³⁶¹⁹ AIPN By 686/999 (K. spec. 574/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Ewaldowi Gudrianowi*.

³⁶²⁰ AIPN By 686/999, s. 6-7.

³⁶²¹ AIPN By 686/999, s. 64-65.

³⁶²² AIPN By 686/999, s. 74.

³⁶²³ AIPN By 686/999, s. 94-96.

³⁶²⁴ AIPN By 686/999, s. 105.

³⁶²⁵ AIPN By 686/999, s. 119.

Arndt Stefan Aleksander³⁶²⁶ s. Jana i Berty z d. Halweg ur. 4 lutego 1904 r. w Józefowie pow. włocławski, zam. Lubraniec ul. Kościuszki 27 pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁶²⁷ Aresztowany od 25 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁶²⁸ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 9 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁶²⁹

Wolter Stefan³⁶³⁰ s. Krystiana i Karoliny z d. Badke ur. 22 sierpnia 1901 r. w Podlasiu pow. lipnowski, zam. Krzywa Góra pow. włocławski. Był członkiem SA i Volkssturm w pow. włocławskim.³⁶³¹ Aresztowany od 10 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁶³² SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, przepadek całego jego mienia, zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.³⁶³³ Naczelnik więzienia karno-śledczego we Włocławku, Wł. Wałęsa 22 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia we Włocławku do Centralnego Więzienia w Sztumie.³⁶³⁴

Wieser Hermann (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Włocławka).

Fritz Wilhelm³⁶³⁵ s. Gustawa i Teofili z d. Wiśniewskiej ur. 28 grudnia 1897 r. w Bagnie pow. włocławski, zam. Świerno pow. włocławski. Był członkiem SA w pow. włocławskim.³⁶³⁶ Aresztowany od 14 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu we Włocławku.³⁶³⁷ SSK w Toruniu na sesji wyjazdowej we Włocławku 10 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁶³⁸

---

³⁶²⁶ AIPN By 686/1008 (K. spec. 597/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stefanowi Aleksandrowi Arndtowi*.

³⁶²⁷ AIPN By 686/1008, s. 10-11.

³⁶²⁸ AIPN By 686/1008, s. 19-20.

³⁶²⁹ AIPN By 686/1008, s. 43-44.

³⁶³⁰ AIPN By 686/1014 (K. spec. 607/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Stefanowi Wolterowi*.

³⁶³¹ AIPN By 686/1014, s. 4-5 i 94-96.

³⁶³² AIPN By 686/1014, s. 94-96.

³⁶³³ AIPN By 686/1014, s. 123-125.

³⁶³⁴ AIPN By 686/1014, s. 127.

³⁶³⁵ AIPN By 686/1018 (K. spec. 616/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Wilhelmowi Fritzowi*.

³⁶³⁶ AIPN By 686/1018, s. 4-5.

³⁶³⁷ AIPN By 686/1018, s. 17-18.

³⁶³⁸ AIPN By 686/1018, s. 29-30.

Sadzak Jan³⁶³⁹ s. Antoniego i Antoniny z d. Molendy ur. 21 sierpnia 1905 r. w Głównie pow. brzeziński, zam. Pabianice ul. Fabryczna 26 pow. łaski. Aresztowany od 14 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁶⁴⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.³⁶⁴¹ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Sadzaka.³⁶⁴² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Sadzak został 25 października 1945 r. stracony w więzieniu.³⁶⁴³

15. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu żnińskiego.

Żnin (Dietfurt)

Frankowski Józef³⁶⁴⁴ s. Michała i Konstancji z d. Hudy ur. 7 marca 1901 r. w Gołaszewie pow. wągrowiecki, zam. Janowiec pow. żniński.³⁶⁴⁵ Zatrzymany od 28 marca 1945 r., aresztowany od 2 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁴⁶ 18 czerwca 1945 r. przebywał w więzieniu w Gnieźnie.³⁶⁴⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 18 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu

---

³⁶³⁹ AIPN GK 209/1196 t. 1-2 (K. spec. 196/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Sadzakowi*.

³⁶⁴⁰ AIPN GK 209/1196 t. 1, s. 3-4 i 68.

³⁶⁴¹ AIPN GK 209/1196 t. 1, s. 48-50.

³⁶⁴² AIPN GK 209/1196 t. 1, s. 59.

³⁶⁴³ AIPN GK 209/1196 t. 1, s. 67.

³⁶⁴⁴ AIPN Po 791/64 (K. spec. 76/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Frankowskiemu*.

³⁶⁴⁵ AIPN Po 791/64, s. 1 i 13+v.

³⁶⁴⁶ AIPN Po 791/64, s. 13+v. i 41+v.

³⁶⁴⁷ AIPN Po 791/64, s. 33.

noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁴⁸

Pichlacz Tomasz³⁶⁴⁹ s. Stanisława i Józefy z d. Wieczorek ur. 19 grudnia 1894 r. w Podgórzynie pow. żniński, zam. Gogółkowo pow. żniński.³⁶⁵⁰ Aresztowany od 24 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁵¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 13 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁵²

Siadak Józef³⁶⁵³ s. Jana i Agaty z d. Napierały ur. 27 lutego 1892 r. w Stępuchowie pow. wągrowiecki, zam. Janówiec pow. żniński.³⁶⁵⁴ Aresztowany od 22 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 13 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁵⁶

Nowakowski Aleksy³⁶⁵⁷ s. Johanna i Apolonii z d. Strecke ur. 6 sierpnia 1908 r. w Żninie, zam. Żnin ul. Jeziorna 1.³⁶⁵⁸ Aresztowany od 3 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 22 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁶⁰

Zawadowski Maciej vel Matthias³⁶⁶¹ s. Andrzeja i Franciszki z d. Ofenbreit ur. 16 grudnia 1920 r. w Bekerowie pow. podhajecki (Podole), zam. Kierzkowo pow. żniński.³⁶⁶² Aresztowany od 3 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁶³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 20 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu

---

³⁶⁴⁸ AIPN Po 791/64, s. 41+v.

³⁶⁴⁹ AIPN Po 791/89 (K. spec. 104/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tomaszowi Pichlaczowi*.

³⁶⁵⁰ AIPN Po 791/89, s. 13 i 29.

³⁶⁵¹ AIPN Po 791/89, s. 29 i 68+v.

³⁶⁵² AIPN Po 791/89, s. 68+v.

³⁶⁵³ AIPN Po 791/94 (K. spec. 109/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Siadakowi*.

³⁶⁵⁴ AIPN Po 791/94, s. 4.

³⁶⁵⁵ AIPN Po 791/94, s. 19 i 47+v.

³⁶⁵⁶ AIPN Po 791/94, s. 47+v.

³⁶⁵⁷ AIPN Po 791/109 (K. spec. 130/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Aleksemu Nowakowskiemu*.

³⁶⁵⁸ AIPN Po 791/109, s. 5.

³⁶⁵⁹ AIPN Po 791/109, s. 26 i 84+v.

³⁶⁶⁰ AIPN Po 791/109, s. 26 i 84+v.

³⁶⁶¹ AIPN Po 791/110 (K. spec. 131/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Maciejowi Zawadowskiemu*.

³⁶⁶² AIPN Po 791/110, s. 4 i 13.

³⁶⁶³ AIPN Po 791/110, s. 18 i 47-48v.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, policzyć na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁶⁴ 30 stycznia 1948 r. ww. przebywał w więzieniu w Koronowie.³⁶⁶⁵ W/z Prokuratora z Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego, prokurator Sękowski 11 kwietnia 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Maciej vel Matthias Zawadowski zmarł 28 marca 1951 r. w więzieniu w Koronowie.³⁶⁶⁶

Godurkiewicz Franciszek³⁶⁶⁷ s. Franciszka i Rozalii z d. Polskiej ur. 11 października 1884 r. w Jaraczewie pow. jarociński, zam. Witkowo pow. gnieźnieński.³⁶⁶⁸ Zatrzymany od 6 kwietnia 1945 r., aresztowany od 21 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁶⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 20 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁷⁰

Wegner Karol³⁶⁷¹ s. Ottona i Pauliny z d. Sauer ur. 15 marca 1880 r. w Trzemesznie pow. mogileński, zam. Tonowo pow. żniński.³⁶⁷² Aresztowany od 26 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁷³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 20 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁷⁴

Jahnz Stefan³⁶⁷⁵ s. Walentego i Elżbiety z d. Jahnz ur. 29 sierpnia 1906 r. w Wielkim Krasinie pow. czarnkowski, zam. Góra pow. żniński.³⁶⁷⁶ Zatrzymany od 26 lutego 1945 r., aresztowany od 24 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁷⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 22 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu

³⁶⁶⁴ AIPN Po 791/110, s. 47-48v.

³⁶⁶⁵ AIPN Po 791/110, s. 56.

³⁶⁶⁶ AIPN Po 791/110, s. 73.

³⁶⁶⁷ AIPN Po 791/114 (K. spec. 135/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Godurkiewiczowi*.

³⁶⁶⁸ AIPN Po 791/114, s. 33.

³⁶⁶⁹ AIPN Po 791/114, s. 47 i 133+v.

³⁶⁷⁰ AIPN Po 791/114, s. 131-132.

³⁶⁷¹ AIPN Po 791/119 (K. spec. 145/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Wegnerowi*.

³⁶⁷² AIPN Po 791/119, s. 2 i 6.

³⁶⁷³ AIPN Po 791/119, s. 19 i 41+v.

³⁶⁷⁴ AIPN Po 791/119, s. 41+v.

³⁶⁷⁵ AIPN Po 791/134 (K. spec. 165/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Jahnzowi*.

³⁶⁷⁶ AIPN Po 791/134, s. 1.

³⁶⁷⁷ AIPN Po 791/134, s. 40 i 86-87v.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁷⁸ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 5 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Stefan Jahnz odbył karę 3 lat więzienia od 18 marca 1945 r. do 18 marca 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Koronowie.³⁶⁷⁹

Spreen Wilhelm³⁶⁸⁰ s. Wilhelma i Luizy z d. Wellmann ur. 1 listopada 1909 r. w Harbowie pow. gnieźnieński, zam. Jaroszewo pow. żniński.³⁶⁸¹ Był członkiem SS w Jaroszewie w pow. żnińskim; zatrzymany od 30 kwietnia 1945 r., aresztowany od 3 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 21 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia oraz na karę 4 lat więzienia, sprowadzić orzeczone w ten sposób kary - na zasadzie art. 31 kk - do kary łącznej 10 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary łącznej okres tymczasowego aresztowania od 30 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁸³ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego, T. Muszyński 17 maja 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Wilhelm Spreen odbył karę 10 lat pozbawienia wolności od 30 kwietnia 1945 r. do 30 kwietnia 1955 r. i został zwolniony z więzienia w Iławie.³⁶⁸⁴

Wegner Gustaw³⁶⁸⁵ s. Ottona i Marii z d. Zempke ur. 25 listopada 1877 r. w Trzemesznie pow. mogileński, zam. Tonowo pow. żniński.³⁶⁸⁶ Aresztowany od 26 kwietnia 1945 r. i

---

³⁶⁷⁸ AIPN Po 791/134, s. 86-87v.

³⁶⁷⁹ AIPN Po 791/134, s. 109.

³⁶⁸⁰ AIPN Po 791/142 (K. spec. 179/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Spreenowi*.

³⁶⁸¹ AIPN Po 791/142, s. 10.

³⁶⁸² AIPN Po 791/142, s. 29+v. i 54-55.

³⁶⁸³ AIPN Po 791/142, s. 54-55.

³⁶⁸⁴ AIPN Po 791/142, s. 66.

³⁶⁸⁵ AIPN Po 791/202 (K. spec. 257/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gustawowi Wegnerowi*.

³⁶⁸⁶ AIPN Po 791/202, s. 2 i 7.

osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 8 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 6 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁸⁸ Naczelnik więzienia w Brzegu 11 sierpnia 1949 r. zakomunikował Prokuratorowi Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Raciborzu do więzienia w Brzegu.³⁶⁸⁹ Naczelnik więzienia w Brzegu 27 sierpnia 1949 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. został tego samego dnia - na polecenie WUBP we Wrocławiu - wysłany z więzienia w Brzegu do więzienia nr 1 we Wrocławiu.³⁶⁹⁰ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 27 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Gustaw Wegner zmarł 12 września 1949 r. w więzieniu we Wrocławiu.³⁶⁹¹

Zerbst Wilhelm³⁶⁹² s. Augusta i Marii z d. Bloch ur. 28 czerwca 1904 r. w Jaroszewie pow. żniński, zam. Jaroszewo pow. żniński. Był członkiem NSDAP, Volkssturm oraz sołtysem w Jaroszewie w pow. żnińskim.³⁶⁹³ Zatrzymany od 27 stycznia 1945 r., aresztowany od 10 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 8 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci oraz na karę 5 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę zasadniczą i łączną - na zasadzie art. 33 §2 kk - karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁶⁹⁵ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 stycznia 1946 r. zawiadomił

---

³⁶⁸⁷ AIPN Po 791/202, s. 26 i 53-55.

³⁶⁸⁸ AIPN Po 791/202, s. 53-55.

³⁶⁸⁹ AIPN Po 791/202, s. 69.

³⁶⁹⁰ AIPN Po 791/202, s. 71.

³⁶⁹¹ AIPN Po 791/202, s. 68.

³⁶⁹² AIPN Po 791/227 (K. spec. 286/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Zerbstowi*; zob.: *Trzy wyroki Sądu Specjalnego*, „Głos Wielkopolski”, 15 I 1946.

³⁶⁹³ AIPN Po 791/227, s. 1 i 3.

³⁶⁹⁴ AIPN Po 791/227, s. 27+v. i 83-86.

³⁶⁹⁵ AIPN Po 791/227, s. 83-86.

SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Zerbsta, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.³⁶⁹⁶

Średnicki Henryk³⁶⁹⁷ s. Mariana i Kathe z d. Kantz ur. 15 kwietnia 1928 r. w Poznaniu, zam. Żnin ul. Śniadeckich 21.³⁶⁹⁸ Był członkiem Hitlerjugend; aresztowany od 18 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁶⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 25 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁰⁰

Reitz Józef³⁷⁰¹ s. Ferdynanda i Józefiny z d. Ruhroth ur. 28 czerwca 1881 r. w Schelenbach pow. erbachski (Niemcy), zam. Góra pow. żniński. Był członkiem NSDAP w Żninie i w Inowrocławiu;³⁷⁰² zatrzymany od 4 czerwca 1945 r., aresztowany od 18 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁷⁰³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 22 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, sprowadzić w ten sposób orzeczone kary - na zasadzie art. 31 kk - do kary łącznej 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁰⁴ Do ww. sentencji wyroku dołączone zostało zdanie odrębne Przewodniczącego SSK w Poznaniu sędziego Włodzimierza Ostrowskiego z 22 czerwca 1945 r., złożone na zasadzie art. 366 kpk. Sędzia, który został przegłosowany uważał, podając uzasadnienie, iż Józef Reitz za popełnione przez siebie czyny w pełni zasługiwał na karę śmierci.³⁷⁰⁵ 12 października 1948 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.³⁷⁰⁶ Naczelnik więzienia w Trzeciewnicy 16 marca 1949 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu,

---

³⁶⁹⁶ AIPN Po 791/227, s. 93.

³⁶⁹⁷ AIPN Po 791/229 (K. spec. 288/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Średnickiemu*.

³⁶⁹⁸ AIPN Po 791/229, s. 4.

³⁶⁹⁹ AIPN Po 791/229, s. 12, 30 i 63-64v.

³⁷⁰⁰ AIPN Po 791/229, s. 63-64v.

³⁷⁰¹ AIPN Po 791/235 (K. spec. 295/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Reitzowi*.

³⁷⁰² AIPN Po 791/235, s. 8.

³⁷⁰³ AIPN Po 791/235, s. 25 i 44-45v.

³⁷⁰⁴ AIPN Po 791/235, s. 44-45v.

³⁷⁰⁵ AIPN Po 791/235, s. 47+v.

³⁷⁰⁶ AIPN Po 791/235, s. 63.

iż ww. został 15 marca 1945 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.³⁷⁰⁷ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Oleś 13 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Józef Reitz odbył karę 5 lat więzienia od 4 czerwca 1945 r. do 4 czerwca 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.³⁷⁰⁸

Gauter Walter³⁷⁰⁹ s. Friedricha i Reginy z d. Gauter ur. 17 czerwca 1927 r. w Świniarach pow. gnieźnieński, zam. Janowiec pow. żniński.³⁷¹⁰ Był członkiem HJ w Janowcu w pow. żnińskim. Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁷¹¹ Kierownik Wydz. Śledczego PUBP w Żninie 13 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww., który został 8 października 1945 r. wysłany przez Naczelnika więzienia w Żninie do pracy na dworcu kolejowym w Żninie, zbiegł w niewiadomym kierunku. Za ww. wysłano list gończy.³⁷¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww., nieznanego miejsca pobytu, na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.³⁷¹³ 16 lutego 1956 r. nadal poszukiwano ww.³⁷¹⁴ Prokurator Powiatowy Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 10 maja 1956 r. postanowił – na podstawie art. 8 ust. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. RP, Nr 11, poz. 57) – darować Walterowi Gauterowi karę 3 lat więzienia oraz karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych w wymiarze 2 lat.³⁷¹⁵

Becker Jakub³⁷¹⁶ s. Jakuba i Karoliny z d. Zapf ur. 19 grudnia 1909 r. w Panotowie pow. tucholski, zam. Wawrzynki pow. żniński. Był członkiem SA i żandarmem w Wawrzynkach w pow. żnińskim.³⁷¹⁷ Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁷¹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.

---

³⁷⁰⁷ AIPN Po 791/235, s. 68.

³⁷⁰⁸ AIPN Po 791/235, s. 69.

³⁷⁰⁹ AIPN Po 791/378 (K. spec. 480/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walterowi Gauterowi*.

³⁷¹⁰ AIPN Po 791/378, s. 8 i 51.

³⁷¹¹ AIPN Po 791/378, s. 23+v. i 62-63v.

³⁷¹² AIPN Po 791/378, s. 21.

³⁷¹³ AIPN Po 791/378, s. 62-63v.

³⁷¹⁴ AIPN Po 791/378, s. 71.

³⁷¹⁵ AIPN Po 791/378, s. 72.

³⁷¹⁶ AIPN Po 791/631 (K. spec. 204/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jakubowi Beckerowi*; zob.: *Mordercy Polaków i zdrajcy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 27 VI 1946.

³⁷¹⁷ AIPN Po 791/631, s. 7+v. i 45+v.

³⁷¹⁸ AIPN Po 791/631, s. 45+v.

orzekł skazać ww. na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego żony oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.³⁷¹⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jakuba Beckera, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.³⁷²⁰

Ziemke Walter³⁷²¹ s. Augusta i Emmy z d. Siewert ur. 26 września 1903 r. w Reczycach pow. żniński, zam. Reczyce pow. żniński. Był członkiem SA w Reczycach w pow. żnińskim.³⁷²² Aresztowany od 18 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁷²³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na okres kary, konfiskatę całego jego majątku i majątku jego żony oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.³⁷²⁴ W/z Prokuratora Powiatowego Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie, podprokurator Śmielecki 15 września 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Walter Ziemke odbył karę 6 lat pozbawienia wolności od 10 września 1945 r. do 10 września 1951 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.³⁷²⁵

Fromm Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Poznania).

Seidel z d. Matuszak Marta (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wągrowieckiego).

Zeinert Maksymilian Otto Paul³⁷²⁶ s. Fryderyka i Wilhelminy z d. Lübke ur. 8 lutego 1906 r. w Bielawach pow. żniński, zam. Bielawy pow. żniński. Był członkiem SS w Bielawach w

---

³⁷¹⁹ AIPN Po 791/631, s. 70-72v.

³⁷²⁰ AIPN Po 791/631, s. 78.

³⁷²¹ AIPN Po 791/649 (K. spec. 238/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walterowi Ziemke*; zob.: *Zbrodniarze wojenni przed Sądem Specjalnym*, „Głos Wielkopolski”, 3 VII 1946.

³⁷²² AIPN Po 791/649, s. 8.

³⁷²³ AIPN Po 791/649, s. 42-43, w drukowanej wersji sentencji pojawia się jako data aresztowania 10 września 1945 r. (s. 87-90), natomiast postanowienie oficera PUBP w Żninie o aresztowaniu ww. było sporządzone 19 września 1945 r. (s. 4).

³⁷²⁴ AIPN Po 791/649, s. 70-73v.

³⁷²⁵ AIPN Po 791/649, s. 86.

³⁷²⁶ AIPN Po 791/721 (K. spec. 364/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Maksymilianowi Ottonowi Paulowi Zeinertowi*; por.: *Daierling nie zostanie stracony*, „Głos Wielkopolski”, 1 X 1946, gdzie podano, że ww. był ochotnikiem SS-Totenkopfstandarte, po skazaniu na karę śmierci, został

pow. żnińskim.³⁷²⁷ Aresztowany od 20 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁷²⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 18 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁷²⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 7 października 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Maksymiliana Ottona Paula Zeinerta.³⁷³⁰ Sędzia Sądu Grodzkiego w Żninie, St. Kuczkowski 22 sierpnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Gnieźnie, iż wyrok śmierci w stosunku do Maksymiliana Ottona Paula Zeinerta został wykonany 2 listopada 1946 r.³⁷³¹

Müller Karol³⁷³² s. Karola i Charlotte z d. Adolf ur. 15 czerwca 1892 r. we Friedensfeld (Besarabia), zam. Karbonowo pow. żniński. Był członkiem SA w Karbonowie w pow. żnińskim.³⁷³³ Aresztowany od 31 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Grudziądzu.³⁷³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 19 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia oraz na karę 4 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31 i 58 kk - karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 31 stycznia 1946 r. do 19 września 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych po 5 lat, łącznie zaś - na zasadzie art. 34 §2 kk - na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.³⁷³⁵ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, podprokurator Krysiński 15 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Karol Müller zmarł 3 stycznia 1949 r. w więzieniu karnym w Grudziądzu.³⁷³⁶

---

ułaskwiony przez Prezydenta KRN, który zamienił mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia przy utrzymaniu w mocy utraty praw na zawsze.

³⁷²⁷ AIPN Po 791/721, s. 7-8 i 52+v.

³⁷²⁸ AIPN Po 791/721, s. 52+v. i 68-72.

³⁷²⁹ AIPN Po 791/721, s. 68-72.

³⁷³⁰ AIPN Po 791/721, s. 83.

³⁷³¹ AIPN Po 791/721, s. 93.

³⁷³² AIPN Po 791/733 (K. spec. 400/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Müllerowi*; por.: *Skazanie SA-mana*, „Głos Wielkopolski”, 17 X 1946, gdzie podano, że ww. pochodził z Sarbinowa w pow. żnińskim.

³⁷³³ AIPN Po 791/733, s. 1+v.

³⁷³⁴ AIPN Po 791/733, s. 14+v.

³⁷³⁵ AIPN Po 791/733, s. 30-33.

³⁷³⁶ AIPN Po 791/733, s. 50.

Engelbrecht Hugo³⁷³⁷ s. Wilhelma i Luise z d. Wortmann ur. 5 września 1911 r. w Runowie pow. wągrowiecki, zam. Wiewiórczyn pow. żniński. Był członkiem SS w pow. żnińskim.³⁷³⁸ Aresztowany od 5 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁷³⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 19 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 marca 1946 r. do 19 września 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.³⁷⁴⁰ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Śmielecki 18 marca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Hugo Engelbrecht odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 5 marca 1946 r. do 5 marca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Goleniowie.³⁷⁴¹

Żygulska z d. Lewandowska Pelagia³⁷⁴² c. NN i Józefy Lewandowskiej ur. 24 grudnia 1889 r. w Wapnie pow. wągrowiecki, zam. Srebrnagóra pow. żniński.³⁷⁴³ Aresztowana od 16 sierpnia 1946 r. i osadzona w więzieniu w Żninie.³⁷⁴⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁴⁵

Włodarczak Antoni³⁷⁴⁶ s. Franciszka i Franciszki ur. 14 stycznia 1902 r. w Gorzycach pow. żniński, zam. Podgórzyn pow. żniński. Aresztowany od 19 września 1946 r. i osadzony w więzieniu w Żninie.³⁷⁴⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16

---

³⁷³⁷ AIPN Po 791/734 (K. spec. 401/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hugonowi Engelbrechtowi*; por.: *Skazanie SA-mana*, „Głos Wielkopolski”, 17 X 1946, gdzie podano, że ww. był czł. Selbstschutz i kandydatem SS.

³⁷³⁸ AIPN Po 791/734, s. 8+v. i 19+v.

³⁷³⁹ AIPN Po 791/734, s. 19+v. i 29-31.

³⁷⁴⁰ AIPN Po 791/734, s. 29-31.

³⁷⁴¹ AIPN Po 791/734, s. 39.

³⁷⁴² AIPN Po 791/742 (K. spec. 429/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pelagii Żygulskiej*.

³⁷⁴³ AIPN Po 791/742, s. 10+v.

³⁷⁴⁴ AIPN Po 791/742, s. 21+v.

³⁷⁴⁵ AIPN Po 791/742, s. 43-44.

³⁷⁴⁶ AIPN Po 791/759 (K. spec. 510/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Włodarczakowi*.

³⁷⁴⁷ AIPN Po 791/759, s. 16+v.

lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁴⁸

Kurek Bolesław³⁷⁴⁹ s. Tomasza i Pelagii z d. Zwierzykowskiej ur. 28 grudnia 1901 r. w Murczynie pow. żniński, zam. Janowiec ul. Ogrodowa 4 pow. żniński.³⁷⁵⁰ Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Żninie. Był aktywny w Janowcu w pow. żnińskim i w Inowrocławiu.³⁷⁵¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego, a dokumenty osobiste ww. pozostawić w aktach Sądu Grodzkiego w Inowrocławiu.³⁷⁵² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Bolesława Kurka.³⁷⁵³

---

³⁷⁴⁸ AIPN Po 791/759, s. 46-47v.

³⁷⁴⁹ AIPN Po 791/802 (K. spec. 160/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bolesławowi Kurkowi*; zob.: *Kolaboracjonista skazany na karę śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 11 IV 1946.

³⁷⁵⁰ AIPN Po 791/802, s. 13+v.

³⁷⁵¹ AIPN Po 791/802, s. 54-55 i 76-84.

³⁷⁵² AIPN Po 791/802, s. 76-84.

³⁷⁵³ AIPN Po 791/802, s. 93.

Rozdział V: Biogramy osób, które zostały oskarżone przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946 o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie byłej Rejencji Kalisko-Łódzkiej (z podziałem na powiaty miejskie i wiejskie).

1. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego kaliskiego – wydzielonego miasta Kalisza.

Kalisz pow. miejski - miasto wydzielone (Stadtkreis Kalisch)

Martin Adolf Wilhelm Aleksander³⁷⁵⁴ s. Holgiera i Antoniny ur. 16 marca 1885 r. w Rydze, zam. Kalisz ul. Staszica 37/7. Był Zastępcą Kierownika Urzędu Pracy (Arbeitsamt) w Turku i w Uniejowie w pow. tureckim, a następnie kontrolerem autobusów miejskich w Kaliszu.³⁷⁵⁵ Aresztowany od 15 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³⁷⁵⁶ Naczelnik więzienia w Kaliszu 2 sierpnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia tego samego dnia w tamtejszym więzieniu. Wg opinii lekarza

---

³⁷⁵⁴ AIPN Po 791/166 (K. spec. 215/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Wilhelmowi Aleksandrowi Martinowi*.

³⁷⁵⁵ AIPN Po 791/166, s. 5, 7 i 31.

³⁷⁵⁶ AIPN Po 791/166, s. 23.

więziennego dr. Piotra Szychowskiego, Adolf Wilhelm Aleksander Martin zmarł nagle w więzieniu w Kaliszu 2 sierpnia 1945 r. prawdopodobnie wskutek ostrej niedomogi mięśnia sercowego. Wg protokołu oględzin zwłok sporządzonego przez dr. Piotra Szychowskiego 2 sierpnia 1945 r. zwłoki Adolfa Wilhelma Aleksandra Martina miały więcej niż średni wzrost, były dość dobrze odżywione, o średnim umięśnieniu, o dobrej budowie kośćca, o bladej skórze, o dość dobrze zaznaczających się plamach opadowych, widocznym w zakresie szczęki dolnej stężeniu pośmiertnym oraz o widocznych sino zabarwionych błonach śluzowych. Otwory naturalne zwłok były wolne i lekarz nie stwierdził żadnych obrażeń na całej powierzchni ciała. Na kończynach dolnych zaznaczyły się dość słabo obrzęki w okolicach dolnych podudzi. Na tej podstawie lekarz więzienny doszedł do wniosku, że zejście śmiertelne nastąpiło prawdopodobnie wskutek ostrej niedomogi mięśnia sercowego.³⁷⁵⁷ SSK w Poznaniu 18 sierpnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 3 kpk - umorzyć postępowanie karne przeciwko Adolfowi Wilhelmowi Aleksandrowi Martinowi wskutek jego śmierci.³⁷⁵⁸

Wagenknecht Gustaw³⁷⁵⁹ s. Fryderyka i Marty z d. Schöneu ur. 6 sierpnia 1900 r. w Kolonii Dębe pow. kaliski, zam. Kalisz ul. Łódzka 4.³⁷⁶⁰ Był członkiem NSDAP.³⁷⁶¹ Aresztowany od 17 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁶² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 14 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁶³

Jędraszak Czesław³⁷⁶⁴ s. Jana i Praksedy z d. Walczak ur. 7 lipca 1897 r. w Bozykowie pow. wrzesiński, zam. Kalisz ul. Piskorzewska 3/6.³⁷⁶⁵ W pocz. września 1939 r. był naczelnikiem więzienia w Kaliszu (mianowanym jeszcze przez polskiego starostę) oraz komendantem miasta Kalisza.³⁷⁶⁶ Aresztowany od 30 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁶⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 22 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b

---

³⁷⁵⁷ AIPN Po 791/166, s. 29-30.

³⁷⁵⁸ AIPN Po 791/166, s. 38.

³⁷⁵⁹ AIPN Po 791/276 (K. spec. 345/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gustawowi Wagenknechtowi*.

³⁷⁶⁰ AIPN Po 791/276, s. 14.

³⁷⁶¹ AIPN Po 791/276, s. 22.

³⁷⁶² AIPN Po 791/276, s. 28 i 59-60.

³⁷⁶³ AIPN Po 791/276, s. 59-60.

³⁷⁶⁴ AIPN Po 791/339 (K. spec. 433/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Jędraszakowi*.

³⁷⁶⁵ AIPN Po 791/339, s. 26 i 75-85v.

³⁷⁶⁶ AIPN Po 791/339, s. 31 i 55+v.

³⁷⁶⁷ AIPN Po 791/339, s. 55+v. i 86-87.

Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁶⁸

Witkowska z d. Wodzińska Maria³⁷⁶⁹ c. Kaspra i Stanisławy z d. Wojciechowskiej ur. 1 września 1918 r. w Tykadłowie pow. kaliski, zam. Kalisz Al. Marszałka Stalina 20/15.³⁷⁷⁰ Aresztowana od 20 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁷¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 21 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁷²

Słodowicz Józef³⁷⁷³ s. Michała i Marii z d. Żołęch ur. 5 stycznia 1902 r. w Równiej pow. sieradzki, zam. Kalisz ul. Piekarska 6/6.³⁷⁷⁴ Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁷⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 19 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁷⁶

Kaniasty Stanisław³⁷⁷⁷ s. Józefa i Elżbiety z d. Przybylskiej ur. 5 stycznia 1895 r. w Dusznie pow. mogileński, zam. Karski pow. ostrowski.³⁷⁷⁸ Był aktywny w Kaliszu. Aresztowany od 21 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁷⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 16 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁸⁰

Langner Władysław³⁷⁸¹ s. Gustawa i Józefy z d. Wrzosek ur. 8 października 1896 r. w Wójcinku pow. kaliski, zam. Kalisz ul. Częstochowska 30.³⁷⁸² Aresztowany od 26 lutego

---

³⁷⁶⁸ AIPN Po 791/339, s. 86-87.

³⁷⁶⁹ AIPN Po 791/379 (K. spec. 483/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Witkowskiej*.

³⁷⁷⁰ AIPN Po 791/379, s. 22, 49-53v. i 39+v.

³⁷⁷¹ AIPN Po 791/379, s. 39+v. i 54-55.

³⁷⁷² AIPN Po 791/379, s. 54-55.

³⁷⁷³ AIPN Po 791/538 (K. spec. 62/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Słodowiczowi*.

³⁷⁷⁴ AIPN Po 791/538, s. 6 i 41+v.

³⁷⁷⁵ AIPN Po 791/538, s. 41+v. i 58-59.

³⁷⁷⁶ AIPN Po 791/538, s. 58-59.

³⁷⁷⁷ AIPN Po 791/609 (K. spec. 166/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Kaniastemu*.

³⁷⁷⁸ AIPN Po 791/609, s. 18.

³⁷⁷⁹ AIPN Po 791/609, s. 66+v. i 90-92.

³⁷⁸⁰ AIPN Po 791/609, s. 90-92.

³⁷⁸¹ AIPN Po 791/712 (K. spec. 349/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Langnerowi*.

³⁷⁸² AIPN Po 791/712, s. 10+v. i 68-73v.

1946 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁸³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁷⁸⁴

Kruszyna z d. Kleiber Wanda³⁷⁸⁵ c. Krystiana i Ewy z d. Schilberg ur. 8 czerwca 1910 r. w Horochowie (Wołyń), zam. Kalisz ul. Pułaskiego 12/11.³⁷⁸⁶ Aresztowana od 10 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 30 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.³⁷⁸⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 2 kwietnia 1946 r. przeniesiona z więzienia w Kaliszu do więzienia w Fordonie.³⁷⁸⁹ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 16 maja 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił, zważywszy, że czyn inkryminowany ww. został przez nią popełniony przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegał wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii - na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 3 lit. b, 10 ust. 2 i art. 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Wandzie Kruszynie karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat więzienia, licząc początek tej kary od 11 maja 1945 r.³⁷⁹⁰

Skrzypek Józef³⁷⁹¹ s. Stanisława i Eleonory z d. Grabowskiej ur. 11 marca 1909 r. w Kaliszu, zam. Kalisz ul. Zielona 30/2. Aresztowany od 27 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁷⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 15 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego majątku oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.³⁷⁹³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 3 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż

---

³⁷⁸³ AIPN Po 791/712, s. 39+v.

³⁷⁸⁴ AIPN Po 791/712, s. 74-76.

³⁷⁸⁵ AIPN Po 791/779 (K. spec. 175/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wandzie Kruszynie*.

³⁷⁸⁶ AIPN Po 791/779, s. 12-13v.

³⁷⁸⁷ AIPN Po 791/779, s. 22+v.

³⁷⁸⁸ AIPN Po 791/779, s. 47-51.

³⁷⁸⁹ AIPN Po 791/779, s. 61.

³⁷⁹⁰ AIPN Po 791/779, s. 65.

³⁷⁹¹ AIPN Po 791/804 t. 1-2 (K. spec. 151/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Skrzypkowi*.

³⁷⁹² AIPN Po 791/804 t. 1, s. 2+v. i 6+v.

³⁷⁹³ AIPN Po 791/804 t. 2, s. 143-145.

Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Skrzypka, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia i pozbawiając praw na zawsze.³⁷⁹⁴ Naczelnik więzienia w Kaliszu 18 listopada 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Kaliszu do więzienia w Wartemborku [obecnie: Barczewo].³⁷⁹⁵ 18 grudnia 1953 r. przebywał w więzieniu w Rawiczu.³⁷⁹⁶ W/z Prokuratora Wojewódzkiego w Poznaniu J. Godlewskiego, wiceprokurator Lehmann 7 maja 1956 r. w Centralnym Więzieniu w Rawiczu postanowił złagodzić Józefowi Skrzypkowi karę 15 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia, skrócić czas utraty praw obywatelskich do 5 lat i darować karę przepadku mienia z wyjątkiem określonym w pkt. 5 niniejszego postanowienia tzn. wykonać orzeczenie o przepadku narzędzi zbrodni, przedmiotów pochodzących z przestępstwa oraz mienia, którego posiadanie jest zakazane lub wymaga zezwolenia.³⁷⁹⁷

Woźniak z d. Ratajczak Zofia (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. jarocińskiego).

---

³⁷⁹⁴ AIPN Po 791/804 t. 1, s. 7.

³⁷⁹⁵ AIPN Po 791/804 t. 1, s. 11.

³⁷⁹⁶ AIPN Po 791/804 t. 2, brak paginacji, luźna karta na początku teczki.

³⁷⁹⁷ AIPN Po 791/804 t. 1, brak paginacji, luźna karta na końcu teczki.

2. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego kaliskiego.

Kalisz pow. wiejski (Landkreis Kalisch)

Bieniaszczyk Leon³⁷⁹⁸ s. Kazimierza i Marii z d. Filipiak ur. 15 lipca 1922 r. w Ksawerowie pow. kaliski, zam. Ksawerów pow. kaliski.³⁷⁹⁹ Aresztowany od 28 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸⁰⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 26 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁰¹

Neumann z d. Rau Ernestyna³⁸⁰² c. Wilhelma i Antoniny z d. Roth ur. 14 lutego 1888 r. w Borowcu pow. kaliski, zam. Józefów pow. kaliski.³⁸⁰³ Aresztowana od 14 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kaliszu.³⁸⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 15 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁰⁵

---

³⁷⁹⁸ AIPN Po 791/165 (K. spec. 214/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Bieniaszczykowi*.

³⁷⁹⁹ AIPN Po 791/165, s. 5.

³⁸⁰⁰ AIPN Po 791/165, s. 17.

³⁸⁰¹ AIPN Po 791/165, s. 81+v.

³⁸⁰² AIPN Po 791/283 (K. spec. 354/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ernestynie Neumann*.

³⁸⁰³ AIPN Po 791/283, s. 14 i 23.

³⁸⁰⁴ AIPN Po 791/283, s. 23 i 105-108.

³⁸⁰⁵ AIPN Po 791/283, s. 105-108.

Maniszewski Stanisław³⁸⁰⁶ s. Karola i Marianny z d. Lelit ur. 17 kwietnia 1899 r. w Weckach pow. częstochowski, zam. Czartki pow. kaliski.³⁸⁰⁷ Był sołtysem Czartek w pow. wiejskim kaliskim.³⁸⁰⁸ Zatrzymany od 29 maja 1945 r., aresztowany od 14 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸⁰⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 19 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸¹⁰

Krymarys Stanisław³⁸¹¹ s. Franciszka i Agnieszki z d. Wodarz ur. 14 stycznia 1910 r. w Godzieszu Wielkim pow. kaliski, zam. Opatówek ul. Kościelna 2 pow. kaliski.³⁸¹² Aresztowany od 25 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 12 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. odnośnie części zarzutów oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.³⁸¹⁴

Gliege Gottfried³⁸¹⁵ s. Wilhelma i Pauliny z d. Schulz ur. 7 maja 1895 r. w Józefowie pow. kaliski, zam. Józefów pow. kaliski.³⁸¹⁶ Zatrzymany od 18 kwietnia 1945 r., aresztowany od 25 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³⁸¹⁷ Naczelnik więzienia w Kaliszu 9 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. zmarł 7 stycznia 1946 r. w więzieniu w Kaliszu. Wg opinii lekarza więziennego dr. Jerzego Pawłowskiego, Gottfried Gliege zmarł wskutek niedomogi krążenia; był leczony w szpitalu więziennym od 10 listopada 1945 r.³⁸¹⁸ SSK w Poznaniu 19 stycznia 1946 r. na posiedzeniu

---

³⁸⁰⁶ AIPN Po 791/296 t. 1-2 (K. spec. 368/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Maniszewskiemu*.

³⁸⁰⁷ AIPN Po 791/296 t. 1, s. 21, 23 i 75-78.

³⁸⁰⁸ AIPN Po 791/296 t. 1, s. 26.

³⁸⁰⁹ AIPN Po 791/296 t. 1, s. 46 i 82.

³⁸¹⁰ AIPN Po 791/296 t. 2, s. 136-137.

³⁸¹¹ AIPN Po 791/317 (K. spec. 396/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Krymarysowi*.

³⁸¹² AIPN Po 791/317, s. 16 i 72-75v.

³⁸¹³ AIPN Po 791/317, s. 37+v. i 76-78v.

³⁸¹⁴ AIPN Po 791/317, s. 76-78v.

³⁸¹⁵ AIPN Po 791/343 (K. spec. 437/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gottfriedowi Gliege*.

³⁸¹⁶ AIPN Po 791/343, s. 10 i 12.

³⁸¹⁷ AIPN Po 791/343, s. 7-8, 17 i 30+v.

³⁸¹⁸ AIPN Po 791/343, s. 38+v.

niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Gottfriedowi Gliege wskutek jego śmierci.³⁸¹⁹

Chojnicki Wawrzyniec³⁸²⁰ s. Jakuba i Jadwigi ur. 15 lipca 1888 r. w Szadku pow. kaliski, zam. Jastrzębniki pow. kaliski.³⁸²¹ Aresztowany od 12 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸²² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 22 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸²³

Kończal Stanisław³⁸²⁴ s. Szczepana i Pelagii z d. Krygier ur. 21 października 1897 r. w Gościerzynie pow. żniński, zam. Milicz ul. Roli-Żymierskiego 24.³⁸²⁵ Był aktywny w Łaszkowie w pow. wiejskim kaliskim. Aresztowany od 6 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Wrocławiu.³⁸²⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸²⁷

Iwanow Borys³⁸²⁸ s. Pawła i Praskowii z d. Popow ur. 16 stycznia 1888 r. w Rostowie n. Donem, zam. Grabow-Mecklemburg.³⁸²⁹ Był członkiem SS w Choczu w pow. wiejskim kaliskim.³⁸³⁰ Aresztowany od 4 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Jarocinie.³⁸³¹ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 17 października 1945 r. zanotował - na podstawie zawiadomienia Naczelnika więzienia w Jarocinie z 4 października 1945 r. - iż ww. został przeniesiony z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.³⁸³² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 16 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸³³

---

³⁸¹⁹ AIPN Po 791/343, s. 30+v. i 39.

³⁸²⁰ AIPN Po 791/432 (K. spec. 548/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wawrzyńcowi Chojnickiemu*.

³⁸²¹ AIPN Po 791/432, s. 16.

³⁸²² AIPN Po 791/432, s. 53+v. i 79-81.

³⁸²³ AIPN Po 791/432, s. 79-81.

³⁸²⁴ AIPN Po 791/597 (K. spec. 142/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Kończalowi*.

³⁸²⁵ AIPN Po 791/597, s. 26.

³⁸²⁶ AIPN Po 791/597, s. 42+v. i 67+v.

³⁸²⁷ AIPN Po 791/597, s. 67+v.

³⁸²⁸ AIPN Po 791/646 (K. spec. 229/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Borysowi Iwanowowi*.

³⁸²⁹ AIPN Po 791/646, s. 11, 58+v. i 76-84v.

³⁸³⁰ AIPN Po 791/646, s. 58+v.

³⁸³¹ AIPN Po 791/646, s. 17, 58+v. i 85-87.

³⁸³² AIPN Po 791/646, s. 17.

³⁸³³ AIPN Po 791/646, s. 85-87.

Schultz Adolf³⁸³⁴ s. Juliana i Julianny z d. Berendt ur. 8 stycznia 1910 r. w Sobiesękach pow. kaliski, zam. Sobiesęki pow. kaliski. Był członkiem SA (SA-Sturmmann) w Sobiesękach w pow. wiejskim kaliskim.³⁸³⁵ Aresztowany od 15 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 6 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa (w myśl art. 581 d kpk).³⁸³⁷ Do sentencji wyroku zostało dołączone zdanie odrębne ławnika Tadeusza Wojciechowskiego, który uważał, że Adolf Schultz nie był winien w myśl art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., był natomiast winien przestępstwa z art. 166 §1 kk, gdyż brał udział w związku przestępczym jakim była organizacja SA.³⁸³⁸

Laskowski Józef³⁸³⁹ s. Józefa i Wiktorii z d. Chaji ur. 10 listopada 1895 r. w Karolinie pow. turecki, zam. Polesie pow. kaliski.³⁸⁴⁰ Był sołtysem Polesia w pow. wiejskim kaliskim.³⁸⁴¹ Aresztowany od 2 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 17 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁴³

Grabarczyk Marcin³⁸⁴⁴ s. Michała i Katarzyny z d. Łazarek ur. 30 listopada 1896 r. w Marcjanowie pow. kaliski, zam. Zagórzyn pow. kaliski.³⁸⁴⁵ Aresztowany od 20 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸⁴⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.³⁸⁴⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak

---

³⁸³⁴ AIPN Po 791/723 (K. spec. 370/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Schultzowi*.

³⁸³⁵ AIPN Po 791/723, s. 9-10v.

³⁸³⁶ AIPN Po 791/723, s. 25+v.

³⁸³⁷ AIPN Po 791/723, s. 44-45v.

³⁸³⁸ AIPN Po 791/723, s. 48-49.

³⁸³⁹ AIPN Po 791/743 (K. spec. 430/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Laskowskiemu*.

³⁸⁴⁰ AIPN Po 791/743, s. 24+v.

³⁸⁴¹ AIPN Po 791/743, s. 25.

³⁸⁴² AIPN Po 791/743, s. 55+v. i 74-76.

³⁸⁴³ AIPN Po 791/743, s. 74-76.

³⁸⁴⁴ AIPN Po 791/793 (K. spec. 41/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Grabarczykowi*; zob.: *Wyrok śmierci w Kaliszu*, „Głos Wielkopolski”, 12 IV 1946; zob.: *Ułaskawienie skazanego na śmierć*, „Głos Wielkopolski”, 13 IV 1946.

³⁸⁴⁵ AIPN Po 791/793, s. 4-5v.

³⁸⁴⁶ AIPN Po 791/793, s. 30+v. i 57-58.

³⁸⁴⁷ AIPN Po 791/793, s. 57-58.

Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 3 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marcina Grabarczyka, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia, ograniczając okres utraty praw do 10 lat oraz uchylając konfiskatę mienia.³⁸⁴⁸

Mühlnickel Jan³⁸⁴⁹ s. Augusta i Berty z d. Szymczak ur. 16 lutego 1906 r. w Stawiszynie pow. kaliski, zam. Stawiszyn pow. kaliski.³⁸⁵⁰ Był członkiem SA w Stawiszynie w pow. wiejskim kaliskim.³⁸⁵¹ Aresztowany od 18 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.³⁸⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 31 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.³⁸⁵³

---

³⁸⁴⁸ AIPN Po 791/793, s. 69.

³⁸⁴⁹ AIPN Po 791/794 (K. spec. 261/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Mühlnickelowi*; por.: *Za prześladowanie Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 12 VIII 1946.

³⁸⁵⁰ AIPN Po 791/794, s. 3+v.

³⁸⁵¹ AIPN Po 791/794, s. 5+v.

³⁸⁵² AIPN Po 791/794, s. 21+v.

³⁸⁵³ AIPN Po 791/794, s. 45-46.

3. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kępińskiego.

Kępno (Kempen)

Knurra Edward³⁸⁵⁴ s. Emila i Emilii z d. Krause ur. 9 lutego 1899 r. w Torzeńcu pow. kępiński, zam. Ostrowiec pow. kępiński.³⁸⁵⁵ Był członkiem NSDAP w pow. kępińskim.³⁸⁵⁶ Aresztowany od 5 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁵⁷ Kierownik PUBP w Kępnie 1 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został – z powodu przepełnienia więzienia w Kępnie – przeniesiony do więzienia w Ostrzeszowie.³⁸⁵⁸ 8 stycznia 1946 r. został osadzony w więzieniu w Poznaniu.³⁸⁵⁹ SSK w Poznaniu 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁶⁰

Skiba Franciszek³⁸⁶¹ s. Jana i Krystyny z d. Poszlakow ur. 8 października 1901 r. w Świbie pow. kępiński, zam. Świba pow. kępiński. Był członkiem SA w Świbie w pow. kępińskim.³⁸⁶² Aresztowany od 8 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁶³ Naczelnik

---

³⁸⁵⁴ AIPN Po 791/346 (K. spec. 442/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edwardowi Knurrze*.

³⁸⁵⁵ AIPN Po 791/346, s. 6.

³⁸⁵⁶ AIPN Po 791/346, s. 9.

³⁸⁵⁷ AIPN Po 791/346, s. 20+v. i 75-76.

³⁸⁵⁸ AIPN Po 791/346, s. 31.

³⁸⁵⁹ AIPN Po 791/346, s. 44.

³⁸⁶⁰ AIPN Po 791/346, s. 75-76.

³⁸⁶¹ AIPN Po 791/451 (K. spec. 589/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Skibie*.

³⁸⁶² AIPN Po 791/451, s. 2.

³⁸⁶³ AIPN Po 791/451, s. 7, 10+v. i 41-42.

więzienia w Ostrzeszowie, Majchrzak 12 listopada 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Kępnie do więzienia w Ostrzeszowie.³⁸⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 20 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁶⁵

Skrobacz Marcin³⁸⁶⁶ s. Józefa i Anastazji z d. Wróbel ur. 26 października 1892 r. w Kierznie pow. kępiński, zam. Świba pow. kępiński.³⁸⁶⁷ Był członkiem SA w pow. kępińskim.³⁸⁶⁸ Aresztowany od 8 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁶⁹ Naczelnik więzienia w Ostrzeszowie, Majchrzak 12 listopada 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Kępnie do więzienia w Ostrzeszowie.³⁸⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 20 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁷¹

Goliński Oswald³⁸⁷² s. Wilhelma i Joanny z d. Raicyk ur. 30 lipca 1917 r. w Szklarce Myślniewskiej pow. kępiński, zam. Szklarka Myślniewska pow. kępiński. Był członkiem SS w Szklarce Myślniewskiej w pow. kępińskim.³⁸⁷³ Zatrzymany od 6 sierpnia 1945 r., aresztowany od 5 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁷⁴ Naczelnik więzienia w Kępnie 4 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został 3 grudnia 1945 r. przeniesiony z więzienia w Kępnie do więzienia w Ostrzeszowie.³⁸⁷⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kępnie 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁷⁶

---

³⁸⁶⁴ AIPN Po 791/451, s. 7.

³⁸⁶⁵ AIPN Po 791/451, s. 41-42.

³⁸⁶⁶ AIPN Po 791/454 (K. spec. 592/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Skrobaczowi*.

³⁸⁶⁷ AIPN Po 791/454, s. 2.

³⁸⁶⁸ AIPN Po 791/454, s. 3.

³⁸⁶⁹ AIPN Po 791/454, s. 10, 12+v. i 40-42.

³⁸⁷⁰ AIPN Po 791/454, s. 10.

³⁸⁷¹ AIPN Po 791/454, s. 40-42.

³⁸⁷² AIPN Po 791/472 (K. spec. 617/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Oswaldowi Golińskiemu*.

³⁸⁷³ AIPN Po 791/472, s. 1.

³⁸⁷⁴ AIPN Po 791/472, s. 9+v. i 25-26.

³⁸⁷⁵ AIPN Po 791/472, s. 15.

³⁸⁷⁶ AIPN Po 791/472, s. 25-26.

Jokiel Wilhelm³⁸⁷⁷ s. Józefa i Franciszki z d. Wieloch ur. 4 stycznia 1907 r. w Trębaczowie pow. kępiński, zam. Kępno ul. Sienkiewicza 19.³⁸⁷⁸ Był członkiem Selbstschutz i SS w pow. kępińskim.³⁸⁷⁹ Zatrzymany od 16 lutego 1945 r. do 31 marca 1945 r. i ponownie od 15 maja 1945 r., aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kępnie 2 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁸¹

Spigiel vel Szpigieła Michał³⁸⁸² s. Jakuba i Marcjanny z d. Plędzioch ur. 13 września 1895 r. w Mechnicach pow. kępiński, zam. Kobyla Góra 34 pow. kępiński.³⁸⁸³ Aresztowany od 31 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁸⁴ Naczelnik więzienia w Kępnie, J. Młodawski 30 października 1945 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został 12 października 1945 r. przesłany z więzienia w Kępnie do więzienia w Ostrzeszowie.³⁸⁸⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kępnie 2 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁸⁶

Moździerz Ignacy³⁸⁸⁷ s. Teofila i Katarzyny z d. Kolacznej ur. 27 lipca 1894 r. w Błazowej pow. rzeszowski, zam. Ostrzeszów ul. Kolejowa 24 pow. kępiński. Był członkiem NSDAP i p. o. żandarma w Ostrzeszowie w pow. kępińskim.³⁸⁸⁸ Zatrzymany od 27 lutego 1945 r., aresztowany od 27 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁸⁹ Kierownik PUBP w Kępnie 1 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. - z powodu przepełnienia więzienia w Kępnie - został przeniesiony z więzienia w Kępnie do więzienia w Ostrzeszowie.³⁸⁹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kępnie 2 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16

---

³⁸⁷⁷ AIPN Po 791/490 (K. spec. 640/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Jokielowi*.

³⁸⁷⁸ AIPN Po 791/490, s. 2.

³⁸⁷⁹ AIPN Po 791/490, s. 13+v. i 29+v.

³⁸⁸⁰ AIPN Po 791/490, s. 29+v. i 56+v.

³⁸⁸¹ AIPN Po 791/490, s. 56+v.

³⁸⁸² AIPN Po 791/519 (K. spec. 29/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Spigielowi vel Szpigiele*.

³⁸⁸³ AIPN Po 791/519, s. 6.

³⁸⁸⁴ AIPN Po 791/519, s. 34, 59+v. i 98+v.

³⁸⁸⁵ AIPN Po 791/519, s. 34.

³⁸⁸⁶ AIPN Po 791/519, s. 98+v.

³⁸⁸⁷ AIPN Po 791/545 (K. spec. 72/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Moździerzowi*.

³⁸⁸⁸ AIPN Po 791/545, s. 5+v. i 81-82.

³⁸⁸⁹ AIPN Po 791/545, s. 59, 61+v. i 99-100v.

³⁸⁹⁰ AIPN Po 791/545, s. 59.

lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁹¹

Miesiąc Teofil³⁸⁹² s. Franciszka i Aliny z d. Jurkiewicz ur. 14 kwietnia 1899 r. w Ostrowie Wielkopolskim, zam. Rychtal pow. kępiński. Był członkiem SA w Rychtalu w pow. kępińskim.³⁸⁹³ Aresztowany od 26 kwietnia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Opolu.³⁸⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kępnie 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.³⁸⁹⁵

Wolniak Stanisław³⁸⁹⁶ s. Karola i Katarzyny z d. Cieślak ur. 8 maja 1899 r. w Wodziejewie pow. kępiński, zam. Skoroszów pow. kępiński. Był członkiem SA w Skoroszowie w pow. kępińskim.³⁸⁹⁷ Zatrzymany od 25 sierpnia 1945 r., aresztowany od 5 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁸⁹⁸ Naczelnik więzienia PUBP w Kępnie, J. Młodawski 4 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. - z powodu przełudnienia więzienia w Kępnie - został przeniesiony do więzienia w Ostrzeszowie.³⁸⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kępnie 24 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁹⁰⁰

Kapica Ludwik³⁹⁰¹ s. Józefa i Zofii z d. Dybul ur. 31 lipca 1923 r. w Domasławie pow. kępiński, zam. Miechów pow. kępiński.³⁹⁰² Zatrzymany od 14 grudnia 1945 r., aresztowany od 27 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kępnie.³⁹⁰³ Naczelnik więzienia PUBP w Kępnie, J. Młodawski 6 maja 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia - na zarządzenie Kierownika PUBP w Kępnie - przekazany do więzienia w Ostrzeszowie.³⁹⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kępnie 24 października 1946 r. na

---

³⁸⁹¹ AIPN Po 791/545, s. 99-100v.

³⁸⁹² AIPN Po 791/706 (K. spec. 332/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Teofilowi Miesiącowi*.

³⁸⁹³ AIPN Po 791/706, s. 27-28.

³⁸⁹⁴ AIPN Po 791/706, s. 57+v. i 86-87.

³⁸⁹⁵ AIPN Po 791/706, s. 86-87.

³⁸⁹⁶ AIPN Po 791/738 (K. spec. 420/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Wolniakowi*.

³⁸⁹⁷ AIPN Po 791/738, s. 13+v. i 24+v.

³⁸⁹⁸ AIPN Po 791/738, s. 17, 24+v. i 45+v.

³⁸⁹⁹ AIPN Po 791/738, s. 17, brak daty przeniesienia ww. z więzienia w Kępnie do więzienia w Ostrzeszowie.

³⁹⁰⁰ AIPN Po 791/738, s. 45+v.

³⁹⁰¹ AIPN Po 791/739 (K. spec. 427/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Kapicy*.

³⁹⁰² AIPN Po 791/739, s. 5+v.

³⁹⁰³ AIPN Po 791/739, s. 17, 21+v. i 38+v.

³⁹⁰⁴ AIPN Po 791/739, s. 17.

mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁹⁰⁵

Kummer Edward (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

4. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu łaskiego.

Łask (Lask)

Henning Johann Theodor³⁹⁰⁶ s. Ottona i Klary z d. Schultz ur. 14 czerwca 1901 r. w Karniszewicach pow. łaski, zam. Karniszewice pow. łaski. Był członkiem SA i sołtysem w Karniszewicach w pow. łaskim.³⁹⁰⁷ Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.³⁹⁰⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 6 kwietnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. więzień zmarł 6 kwietnia 1945 r. w tamtejszym więzieniu.³⁹⁰⁹ Dr Stanisław Tomaszewski lekarz chorób wewnętrznych, zam. przy ul. Cegielnianej 4 w Łodzi 6 kwietnia 1945 r. sporządził świadectwo zgonu więźnia Johanna Theodora Henninga, z którego wynika, że zmarł on nagle 6 kwietnia 1945 r. wskutek embolii powietrznej serca.³⁹¹⁰ SSK [w Warszawie z siedzibą] w

---

³⁹⁰⁵ AIPN Po 791/739, s. 38+v.

³⁹⁰⁶ AIPN GK 209/23 (K. spec. 26/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Theodorowi Henningowi*.

³⁹⁰⁷ AIPN GK 209/23, s. 14-15v.

³⁹⁰⁸ AIPN GK 209/23, s. 26+v.

³⁹⁰⁹ AIPN GK 209/23, s. 37.

³⁹¹⁰ AIPN GK 209/23, s. 38.

Łodzi 10 kwietnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - z mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Johannowi Theodorowi Henningowi wskutek jego śmierci, a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.³⁹¹¹

Bal Władysław³⁹¹² s. Józefa i Władysławy z d. Grzegorzewskiej ur. 8 września 1914 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Pabianice ul. Lorenza 8/4 pow. łaski. Zatrzymany od 18 lutego 1945 r., aresztowany od 9 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹¹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania sądowego.³⁹¹⁴ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 29 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Władysława Bala.³⁹¹⁵ SN Izba Karna w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 czerwca 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 606-608 kpk - wstrzymać wykonanie wyroku w stosunku do Władysława Bala i zarządzić sprawdzenie okoliczności przytoczonych we wniosku o wznowienie postępowania przez SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi.³⁹¹⁶ SN Izba Karna w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 lipca 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 602, 606 i 609 kpk - uwzględnić wniosek o wznowienie ww. postępowania, uchylić ww. wyrok z 25 kwietnia 1945 r. i przekazać sprawę SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi do ponownego rozpoznania.³⁹¹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. w związku z art. 18 i 59 kk postanowił skazać ww. na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania i obciążyć nimi Skarb Państwa.³⁹¹⁸ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 11 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego

---

³⁹¹¹ AIPN GK 209/23, s. 39.

³⁹¹² AIPN GK 209/35 (K. spec. 40/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Balowi*.

³⁹¹³ AIPN GK 209/35, s. 4+v. i 172-174.

³⁹¹⁴ AIPN GK 209/35, s. 29-30v.

³⁹¹⁵ AIPN GK 209/35, s. 37.

³⁹¹⁶ AIPN GK 209/35, s. 39.

³⁹¹⁷ AIPN GK 209/35, s. 55+v.

³⁹¹⁸ AIPN GK 209/35, s. 172-174.

dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia we Wronkach.³⁹¹⁹ 25 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.³⁹²⁰

Marchewczyński Karol Apolinary³⁹²¹ s. Mikołaja i Amalii z d. Grygier ur. 28 sierpnia 1879 r. w Poździewicach pow. łaski, zam. Prawda pow. łódzki. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 578 kpk, p. o k. s. oraz art. 52 §3 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania.³⁹²³ 24 października 1946 r. przebywał w więzieniu w Wartemborku [obecna nazwa: Barczewo].³⁹²⁴ 4 lutego 1947 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Nowowiejsku [sic!].³⁹²⁵ 2 sierpnia 1949 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.³⁹²⁶

Albrecht Otto³⁹²⁷ s. Ludwika i Anny z d. Heinemann ur. 15 listopada 1889 r. w Markówce pow. łaski, zam. Wincentów pow. łaski. Był członkiem NSDAP, SA i sołtysem Wincentowa w pow. łaskim. Aresztowany od 20 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹²⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego, spadkobrania lub darowizny oraz obciążyć go kosztami postępowania sądowego.³⁹²⁹ Od 10 marca 1946 r. przebywał w więzieniu w Koronowie³⁹³⁰ i nadal tamże 12 sierpnia 1949 r.³⁹³¹ SN w Warszawie w październiku 1951 r., po rozpoznaniu sprawy Ottona Albrechta z powodu rewizji nadzwyczajnej Generalnego Prokuratora RP od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 22 czerwca 1945 r., postanowił - na podstawie art. 375, 383 pkt 2 i 3, 394-396, 400,

---

³⁹¹⁹ AIPN GK 209/35, s. 178.

³⁹²⁰ AIPN GK 209/35, s. 175.

³⁹²¹ AIPN GK 209/53 (K. spec. 61/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Apolinaremu Marchewczyńskiemu*.

³⁹²² AIPN GK 209/53, s. 11-12.

³⁹²³ AIPN GK 209/53, s. 67-70.

³⁹²⁴ AIPN GK 209/53, s. 76.

³⁹²⁵ AIPN GK 209/53, s. 95, prawdopodobnie chodzi o więzienie przy ul. Nowowiejskiego 14 w Sztumie.

³⁹²⁶ AIPN GK 209/53, s. 111.

³⁹²⁷ AIPN GK 209/60 (K. spec. 69/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Albrechtowi*.

³⁹²⁸ AIPN GK 209/60, s. 2-3, 76-77 i 88-91.

³⁹²⁹ AIPN GK 209/60, s. 30-31.

³⁹³⁰ AIPN GK 209/60, s. 56.

³⁹³¹ AIPN GK 209/60, s. 43-44.

459 i 488 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - uchylić zaskarżony wyrok i na podstawie art. 2 i 7a ww. Dekretu z 31 sierpnia 1944 r. skazać Ottona Albrechta na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 lutego 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata oraz zwolnić go od kosztów postępowania karnego.³⁹³² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 2 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Otto Albrecht został 1 listopada 1951 r. - w związku z rewizją nadzwyczajną - zwolniony z więzienia.³⁹³³

Kadach Juliusz³⁹³⁴ s. Edwarda i Natalii z d. Buchwald ur. 25 czerwca 1891 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Szynkielew 34 pow. łaski. Był członkiem SA w pow. łaskim. Aresztowany od 14 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹³⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci oraz obciążyć go kosztami postępowania sądowego.³⁹³⁶ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Juliusza Kadacha.³⁹³⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił sprostować oczywistą pomyłkę pisarską zaszłą w sentencji wyroku i określić okres utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Juliusza Kadacha poprzez uzupełnienie słowami: na zawsze.³⁹³⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Juliusz Kadach został 6 września 1945 r. stracony w więzieniu.³⁹³⁹

Frątczak Józef³⁹⁴⁰ s. Józefa i Eleonory z d. Nowińskiej ur. 9 lutego 1900 r. w Rosoczy pow. łaski, zam. Dąbrówka pow. łaski. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w

---

³⁹³² AIPN GK 209/60, s. 88-91.

³⁹³³ AIPN GK 209/60, s. 192.

³⁹³⁴ AIPN GK 209/95 (K. spec. 109/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Juliuszowi Kadachowi*.

³⁹³⁵ AIPN GK 209/95, s. 6-8, 86 i 120-121.

³⁹³⁶ AIPN GK 209/95, s. 62-63.

³⁹³⁷ AIPN GK 209/95, s. 77.

³⁹³⁸ AIPN GK 209/95, s. 80.

³⁹³⁹ AIPN GK 209/95, s. 81.

³⁹⁴⁰ AIPN GK 209/125 (K. spec. 146/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Frątczakowi*.

Łodzi.³⁹⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk oraz art. 83 p. o k. s. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty i dowody rzeczowe zwrócić ww.³⁹⁴²

Till z d. Czech Linda³⁹⁴³ c. Edwarda i Rozalii z d. Müller ur. 4 lutego 1892 r. w Ksawerowie pow. łaski, zam. Wola Zaradzińska pow. łaski. Aresztowana od 20 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.³⁹⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz opłacenie przez nią kosztów postępowania w sprawie.³⁹⁴⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Linda Till odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 23 sierpnia 1945 r. do 23 sierpnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.³⁹⁴⁶

Neldner z d. Schultz Anna Maria³⁹⁴⁷ c. Reinholda i Augusty z d. Katz ur. 21 października 1917 r. w Holsztynie, zam. Wola Zaradzińska pow. łaski. Aresztowana od 20 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.³⁹⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.³⁹⁴⁹ 12 lutego 1948 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.³⁹⁵⁰ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 28 czerwca 1949 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 555 kpk - zaliczyć Annie Marii Neldner na poczet orzeczonej kary 5 lat więzienia okres tymczasowego

---

³⁹⁴¹ AIPN GK 209/125, s. 4-5.

³⁹⁴² AIPN GK 209/125, s. 83-88.

³⁹⁴³ AIPN GK 209/141 (K. spec. 166/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lindzie Till i Annie Marii Neldner*.

³⁹⁴⁴ AIPN GK 209/141, s. 3-4.

³⁹⁴⁵ AIPN GK 209/141, s. 59-63.

³⁹⁴⁶ AIPN GK 209/141, s. 69.

³⁹⁴⁷ AIPN GK 209/141 (K. spec. 166/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lindzie Till i Annie Marii Neldner*.

³⁹⁴⁸ AIPN GK 209/141, s. 3-4.

³⁹⁴⁹ AIPN GK 209/141, s. 59-63.

³⁹⁵⁰ AIPN GK 209/141, s. 74.

aresztowania od 20 lutego 1945 r. do 23 sierpnia 1945 r.³⁹⁵¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Anna Maria Neldner, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, została 23 sierpnia 1950 r. [sic!] zwolniona z więzienia w Grudziądzu.³⁹⁵²

Kräter Piotr³⁹⁵³ s. Jerzego i Zofii z d. Ryszko ur. 14 lipca 1910 r. w Udnowie pow. żółkiewski, zam. pow. łaski. Był żandarmem (Oberwachtmeister) na posterunkach w Sędziejewicach, Wrzeszczewicach i Dobruchowie w pow. łaskim. Aresztowany od 19 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.³⁹⁵⁵ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Piotra Krätera.³⁹⁵⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Piotr Kräter został 25 października 1945 r. stracony w więzieniu.³⁹⁵⁷

Sobczak Antoni³⁹⁵⁸ s. Marka i Marianny z d. Stanisławskiej ur. 26 grudnia 1897 r. w Kamieniu pow. piotrkowski, zam. Kamień pow. piotrkowski. Aresztowany i osadzony w więzieniu w Piotrkowie Trybunalskim.³⁹⁵⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 577 kpk oraz art. 54 kk orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych mu zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.³⁹⁶⁰

---

³⁹⁵¹ AIPN GK 209/141, s. 88.

³⁹⁵² AIPN GK 209/141, s. 142, prawdopodobnie błąd polegający na tym, że w ww. piśmie nie uwzględniono postanowienia Sądu Okręgowego Wydz. VII Karny w Łodzi z 28 czerwca 1949 r. ponieważ na mocy tegoż postanowienia ww. powinna zostać zwolniona z więzienia 20 lutego 1950 r.

³⁹⁵³ AIPN GK 209/147 (K. spec. 174/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Piotrowi Kräterowi*.

³⁹⁵⁴ AIPN GK 209/147, s. 7-8 i 138.

³⁹⁵⁵ AIPN GK 209/147, s. 104-113.

³⁹⁵⁶ AIPN GK 209/147, s. 122.

³⁹⁵⁷ AIPN GK 209/147, s. 133.

³⁹⁵⁸ AIPN GK 209/163 (K. spec. 193/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu Sobczakowi*.

³⁹⁵⁹ AIPN GK 209/163, s. 3-4 i 99.

³⁹⁶⁰ AIPN GK 209/163, s. 68-80.

Pierzakowski Jan³⁹⁶¹ s. Pawła i Otylii z d. Dąbrowskiej ur. 23 czerwca 1915 r. w Helmstedt pow. braunschweigski, zam. Pabianice ul. Żytnia 17 pow. łaski. Aresztowany od 14 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹⁶² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.³⁹⁶³

Pustelnik Stanisław³⁹⁶⁴ s. Tomasza i Heleny z d. Chudzik ur. 13 grudnia 1918 r. w Kociej Górze pow. sieradzki, zam. Pabianice ul. Fabryczna 33 pow. łaski. Aresztowany od 14 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, część dowodów rzeczowych zachować w aktach sprawy, a resztę zwrócić ww.³⁹⁶⁶ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 5 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stanisława Pustelnika, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze.³⁹⁶⁷ 9 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu w Rawiczu³⁹⁶⁸ i nadal tamże 9 lutego 1949 r.³⁹⁶⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 23 listopada 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Stanisława Pustelnika warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 4 marca 1953 r., koniec zaś 4 września 1960 r.³⁹⁷⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 24 lutego 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy

---

³⁹⁶¹ AIPN GK 209/176 (K. spec. 208/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Pierzakowskiemu*.

³⁹⁶² AIPN GK 209/176, s. 3-4 i 50.

³⁹⁶³ AIPN GK 209/176, s. 44-47.

³⁹⁶⁴ AIPN GK 209/178 (K. spec. 210/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Pustelnikowi*.

³⁹⁶⁵ AIPN GK 209/178, s. 7-8 i 120.

³⁹⁶⁶ AIPN GK 209/178, s. 89-94.

³⁹⁶⁷ AIPN GK 209/178, s. 107.

³⁹⁶⁸ AIPN GK 209/178, s. 118.

³⁹⁶⁹ AIPN GK 209/178, s. 119.

³⁹⁷⁰ AIPN GK 209/178, s. 170.

Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Stanisław Pustelnik został 3 grudnia 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Strzelcach Opolskich.³⁹⁷¹

Hoffmann Adolf³⁹⁷² s. Jana i Małgorzaty z d. Kirchhof ur. 17 marca 1894 r. w Nowej Woli pow. łaski, zam. Nowa Wola pow. łaski. Był członkiem Luftschutz i Volkssturm w gminie Widzew w pow. łaskim. Aresztowany od 25 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.³⁹⁷³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, na karę śmierci oraz na karę 5 lat więzienia, wobec zbiegu tych przestępstw - na zasadzie art. 31 kk - skazać ww. na łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, przepadek całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.³⁹⁷⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 12 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. więzień zmarł 11 grudnia 1945 r. w tamtejszym więzieniu. Wg orzeczenia lekarza więziennego, dr. Feliksa Mrozowskiego, Adolf Hoffmann zmarł śmiercią naturalną wskutek niewydatności [sic!] mięśnia sercowego. Wobec powyższego Naczelnik prosił Prokuratora o wydanie zarządzenia dotyczącego pochowania zwłok.³⁹⁷⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 12 grudnia 1945 r. zawiadomił Dep. Więziennictwa i Obozów MBP o śmierci ww. więźnia, który - wg opinii lekarza więziennego - zmarł 11 grudnia 1945 r. w tamtejszym więzieniu wskutek niewydolności mięśnia sercowego. Ww. był leczony w szpitalu więziennym.³⁹⁷⁶ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Adolfa Hoffmanna, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze.³⁹⁷⁷

Hoffmann Oswald³⁹⁷⁸ s. Ludwika i Krystyny z d. Bauer ur. 15 kwietnia 1889 r. w Nowosolnej pow. łódzkiej, zam. Florentynów pow. łaski. Był członkiem NSDAP i sołtysem

---

³⁹⁷¹ AIPN GK 209/178, s. 3.

³⁹⁷² AIPN GK 209/248 (K. spec. 299/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Hoffmannowi*.

³⁹⁷³ AIPN GK 209/248, s. 3-4 i 118-119.

³⁹⁷⁴ AIPN GK 209/248, s. 57-62.

³⁹⁷⁵ AIPN GK 209/248, s. 71.

³⁹⁷⁶ AIPN GK 209/248, s. 72-73.

³⁹⁷⁷ AIPN GK 209/248, s. 74.

³⁹⁷⁸ AIPN GK 209/271 (K. spec. 324/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oswaldowi Hoffmannowi*.

Florentynowa w pow. łaskim. Aresztowany od 2 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹⁷⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.³⁹⁸⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Oswald Hoffmann odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 2 marca 1945 r. do 2 marca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.³⁹⁸¹

Hoffmann Johannes³⁹⁸² s. Adama i Rozyny z d. Widner ur. 1 września 1913 r. w Wiśniówce pow. łaski, zam. Konin pow. łaski. Aresztowany od 10 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.³⁹⁸³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dokumenty zwrócić ww.³⁹⁸⁴ 11 stycznia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.³⁹⁸⁵ 15 listopada 1951 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu³⁹⁸⁶ i nadal tamże 18 maja 1953 r.³⁹⁸⁷ Naczelnik więzienia w Sieradzu 3 listopada 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Johannes Hoffmann został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Sieradzu do Obozu Pracy w Dębie Rozaliu.³⁹⁸⁸ Naczelnik więzienia w Przemyślu 22 stycznia 1954 r.

---

³⁹⁷⁹ AIPN GK 209/271, s. 4-5.

³⁹⁸⁰ AIPN GK 209/271, s. 58-61.

³⁹⁸¹ AIPN GK 209/271, s. 68.

³⁹⁸² AIPN GK 209/316 (K. spec. 375/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannesowi Hoffmannowi*.

³⁹⁸³ AIPN GK 209/316, s. 3-4 i 39; na s. 52 znajduje się informacja, iż Wiśniówka jest położona w pow. kałuńskim w Besarabii.

³⁹⁸⁴ AIPN GK 209/316, s. 33-36.

³⁹⁸⁵ AIPN GK 209/316, s. 38.

³⁹⁸⁶ AIPN GK 209/316, s. 50-51.

³⁹⁸⁷ AIPN GK 209/316, s. 61-62.

³⁹⁸⁸ AIPN GK 209/316, s. 68.

zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż ww. został przeniesiony w więzienia w Przemyśle do więzienia w Sieradzu.³⁹⁸⁹

Jensch Reinhold³⁹⁹⁰ s. Jana i Wandy z d. Wutich ur. 1 maja 1921 r. w Bełchatówku pow. piotrkowski, zam. Bełchatówek pow. piotrkowski. Był żandarmem w Bełchatówku w pow. łaskim. Aresztowany od 6 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.³⁹⁹¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 26 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.³⁹⁹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia oraz na karę 6 lat więzienia, wymierzyć ww. jednocześnie jako karę łączną - z mocy art. 31 kk - karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od ponoszenia kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.³⁹⁹³ Od 7 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich i nadal tamże 21 listopada 1952 r.³⁹⁹⁴ Od 25 kwietnia 1953 r. przebywał w Obozie Pracy w Bytomiu i nadal tamże 25 lutego 1954 r.³⁹⁹⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16 marca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Reinhold Jensch został 4 marca 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Bytomiu.³⁹⁹⁶

Łagiewczyk Edward³⁹⁹⁷ s. Józefa i Anny z d. Sobolewskiej ur. 6 września 1906 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Pabianice ul. Reymonta 8 pow. łaski. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.³⁹⁹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16

---

³⁹⁸⁹ AIPN GK 209/316, s. 73.

³⁹⁹⁰ AIPN GK 209/468 (K. spec. 33/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Jenschowi*.

³⁹⁹¹ AIPN GK 209/468, s. 3 i 67.

³⁹⁹² AIPN GK 209/468, s. 67.

³⁹⁹³ AIPN GK 209/468, s. 21-24.

³⁹⁹⁴ AIPN GK 209/468, s. 38.

³⁹⁹⁵ AIPN GK 209/468, s. 48.

³⁹⁹⁶ AIPN GK 209/468, s. 78.

³⁹⁹⁷ AIPN GK 209/508 (K. spec. 84/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Łagiewczykowi*.

³⁹⁹⁸ AIPN GK 209/508, s. 3 i 68-69.

lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.³⁹⁹⁹

Weidner Hugo⁴⁰⁰⁰ s. Augusta i Emmy z d. Oberg ur. 13 sierpnia 1899 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Aleksandrów pow. łódzki. Był żandarmem (Unterwachtmeister) w Łasku i w pow. łaskim. Aresztowany od 10 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁰⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁰⁰² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 października 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hugo Weidner zmarł 17 września 1947 r. w więzieniu w Sztumie.⁴⁰⁰³

Cypel Józef⁴⁰⁰⁴ s. Ignacego i Marianny z d. Ostulskiej ur. 7 grudnia 1900 r. w Bieńkowie pow. piotrkowski, zam. Bieńków pow. piotrkowski. Aresztowany od 25 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Piotrkowie Trybunalskim.⁴⁰⁰⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Piotrkowie Trybunalskim 11 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, uniewinnić go od reszty zarzutów, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁴⁰⁰⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 9 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Cypel odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 25 czerwca 1945 r. do 25 czerwca 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁴⁰⁰⁷

---

³⁹⁹⁹ AIPN GK 209/508, s. 30-33.

⁴⁰⁰⁰ AIPN GK 209/525 (K. spec. 108/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Weidnerowi*.

⁴⁰⁰¹ AIPN GK 209/525, s. 5-6.

⁴⁰⁰² AIPN GK 209/525, s. 50-54.

⁴⁰⁰³ AIPN GK 209/525, s. 60.

⁴⁰⁰⁴ AIPN GK 209/605 (K. spec. 230/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Cypelowi*.

⁴⁰⁰⁵ AIPN GK 209/605, s. 4-5.

⁴⁰⁰⁶ AIPN GK 209/605, s. 30-33.

⁴⁰⁰⁷ AIPN GK 209/605, s. 45.

Rejwer Zygmunt⁴⁰⁰⁸ s. Franciszka i Anieli z d. Budniewskiej ur. 27 listopada 1897 r. w Ładach pow. wąbrzeski, zam. Józefiny pow. łaski. Był członkiem NSKK i zastępcą komisarza rolnego bminy Szczerców w pow. łaskim. Aresztowany od 9 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁰⁹ 8 maja 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁴⁰¹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁰¹¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 6 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴⁰¹²

Langner Oskar⁴⁰¹³ s. Karola i Johanny z d. Hill ur. 8 stycznia 1884 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Pabianice ul. Lutomierska 5 pow. łaski. Aresztowany od 10 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁰¹⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴⁰¹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁰¹⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁴⁰¹⁷

---

⁴⁰⁰⁸ AIPN GK 209/755 (K. spec. 451/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zygmuntowi Rejwerowi*.

⁴⁰⁰⁹ AIPN GK 209/755, s. 3-4.

⁴⁰¹⁰ AIPN GK 209/755, s. 8-9.

⁴⁰¹¹ AIPN GK 209/755, s. 42-45.

⁴⁰¹² AIPN GK 209/755, s. 59.

⁴⁰¹³ AIPN GK 209/764 (K. spec. 477/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Langnerowi*.

⁴⁰¹⁴ AIPN GK 209/764, s. 3, 53 i 111.

⁴⁰¹⁵ AIPN GK 209/764, s. 111.

⁴⁰¹⁶ AIPN GK 209/764, s. 33-36.

⁴⁰¹⁷ AIPN GK 209/764, s. 45.

Ruscher z d. Mantei Maria⁴⁰¹⁸ c. Gustawa i Anny z d. Jekel ur. 6 lutego 1918 r. w Welheim (Niemcy), zam. Pabianice ul. Orla 19 pow. łaski. Zatrzymana od 22 maja 1945 r., aresztowana od 6 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁰¹⁹ 22 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁰²⁰ 6 lipca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁰²¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania, a dowód rzeczowy zachować w aktach sprawy.⁴⁰²² 14 sierpnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁰²³ Do 26 czerwca 1947 r. przebywała w Obozie Pracy w Sikawie.⁴⁰²⁴ 23 września 1947 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁰²⁵ 8 października 1950 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴⁰²⁶ 11 października 1950 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁰²⁷ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 27 października 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 58 kk - uzupełnić wyrok SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 31 lipca 1946 r. w sprawie przeciwko Marii Ruscher w ten sposób, że doliczył ww. na poczet orzeczonej kary czas przebywania w areszcie od 22 maja 1945 r. do 6 lipca 1945 r.⁴⁰²⁸ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Maria Ruscher, po odbyciu kary 7 lat pozbawienia wolności od 22 maja 1945 r. do 22 maja 1952 r. została zwolniona z więzienia w Łęczycy.⁴⁰²⁹

Schehinger Ferdynand (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego łódzkiego).

---

⁴⁰¹⁸ AIPN GK 209/765 (K. spec. 479/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Ruscher*.

⁴⁰¹⁹ AIPN GK 209/765, s. 3 i 50.

⁴⁰²⁰ AIPN GK 209/765, s. 6.

⁴⁰²¹ AIPN GK 209/765, s. 9.

⁴⁰²² AIPN GK 209/765, s. 37-40.

⁴⁰²³ AIPN GK 209/765, s. 42.

⁴⁰²⁴ AIPN GK 209/765, s. 49.

⁴⁰²⁵ AIPN GK 209/765, s. 41.

⁴⁰²⁶ AIPN GK 209/765, s. 44.

⁴⁰²⁷ AIPN GK 209/765, s. 46-47.

⁴⁰²⁸ AIPN GK 209/765, s. 50.

⁴⁰²⁹ AIPN GK 209/765, s. 142.

Spiess Johann⁴⁰³⁰ s. Feliksa i Karoliny z d. Wirt ur. 26 października 1889 r. w Grabowie pow. doliński, zam. Szczerczowska pow. łaski. Był członkiem SA w pow. łaskim. Aresztowany od 21 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴⁰³¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 marca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁴⁰³² Od 11 sierpnia 1949 r. przebywał w więzieniu w Brzegu.⁴⁰³³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 29 marca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Johann Spiess odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 21 marca 1946 r. do 21 marca 1950 r. i został zwolniony z więzienia we Wrocławiu.⁴⁰³⁴

Baucz Zygmunt⁴⁰³⁵ s. Józefa i Anny Klary z d. Hazek ur. 16 maja 1910 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Pabianice ul. Łąkowa 28 pow. łaski. Aresztowany od 23 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu.⁴⁰³⁶ 4 stycznia 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁴⁰³⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zwrócić ww.⁴⁰³⁸

Gutknecht Reinhold⁴⁰³⁹ s. Augusta i Marty z d. Scheibner ur. 15 grudnia 1907 r. w Pawłowej pow. piotrkowski, zam. Pawłowa pow. piotrkowski. Był członkiem SA i „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Pawłowej w pow. łaskim. Aresztowany od 18 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁰⁴⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 października 1946 r. na mocy art. 1 §2

---

⁴⁰³⁰ AIPN GK 209/806 (K. spec. 550/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Spiessowi*.

⁴⁰³¹ AIPN GK 209/806, s. 2 i 37-40.

⁴⁰³² AIPN GK 209/806, s. 26-29.

⁴⁰³³ AIPN GK 209/806, s. 66.

⁴⁰³⁴ AIPN GK 209/806, s. 64.

⁴⁰³⁵ AIPN GK 209/840 (K. spec. 604/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zygmuntowi Bauczowi*.

⁴⁰³⁶ AIPN GK 209/840, s. 2 i 107-109.

⁴⁰³⁷ AIPN GK 209/840, s. 106.

⁴⁰³⁸ AIPN GK 209/840, s. 36-39.

⁴⁰³⁹ AIPN GK 209/991 (K. spec. 994/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Gutknechtowi*.

⁴⁰⁴⁰ AIPN GK 209/991, s. 2, 8-13, 31-32, 34-35 i 38

Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁰⁴¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Reinhold Gutknecht odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 18 października 1945 r. do 18 października 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁴⁰⁴²

5. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu łęczyckiego.

Łęczyca (Lentschütz)

Zych vel Zich z d. Homt Olga⁴⁰⁴³ c. Juliusza i Julianny z d. Becker ur. 1 lutego 1899 r. w Wytrzykach pow. łęczycki, zam. Wytrzyki pow. łęczycki. Aresztowana od 29 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi

---

⁴⁰⁴¹ AIPN GK 209/991, s. 14-16.

⁴⁰⁴² AIPN GK 209/991, s. 25.

⁴⁰⁴³ AIPN GK 209/43 (K. spec. 50/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oldze Zych vel Zich*.

⁴⁰⁴⁴ AIPN GK 209/43, s. 4-5.

6 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 §1 pkt a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370 kpk, art. 578 p. o k. s. oraz art. 54 kk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania w sprawie.⁴⁰⁴⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 stycznia 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Olga Zych vel Zich odbyła karę 4 lat pozbawienia wolności od 6 czerwca 1945 r. do 6 czerwca 1949 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴⁰⁴⁶

Rode Elza (pozostałe dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Pawlak Stanisław⁴⁰⁴⁷ s. Antoniego i Józefy z d. Obiedzińskiej ur. 7 maja 1916 r. w Besikierzu-Nowostawach pow. brzeziński, zam. Bądkowo pow. łęczycki. Aresztowany od 19 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁰⁴⁹ W/z Naczelnika więzienia w Rawiczu 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia w Sieradzu.⁴⁰⁵⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 28 marca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Stanisław Pawlak odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 19 marca 1945 r. do 19 marca 1950 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁵¹

Heilmann Reinhold⁴⁰⁵² s. Augusta i Emilii z d. Brunikiel ur. 13 stycznia 1891 r. w Leśmierzu pow. łęczycki, zam. Leśmierz pow. łęczycki. Aresztowany od 25 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu

---

⁴⁰⁴⁵ AIPN GK 209/43, s. 23-27.

⁴⁰⁴⁶ AIPN GK 209/43, s. 77.

⁴⁰⁴⁷ AIPN GK 209/145 (K. spec. 171/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Pawlakowi*.

⁴⁰⁴⁸ AIPN GK 209/145, s. 2-3.

⁴⁰⁴⁹ AIPN GK 209/145, s. 34-37.

⁴⁰⁵⁰ AIPN GK 209/145, s. 41.

⁴⁰⁵¹ AIPN GK 209/145, s. 47-48, albo wytwórca dokumentu „zapomniał”, że ww. więzień został przeniesiony do więzienia w Rawiczu albo więzień w bliżej nieokreślonym czasie ale po 4 marca 1946 r. powrócił do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.

⁴⁰⁵² AIPN GK 209/203 (K. spec. 246/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Heilmannowi*.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁰⁵³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 13 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. więzień zmarł 12 października 1945 r. w tamtejszym więzieniu. Wg orzeczenia lekarza więziennego dr. Feliksa Mrozowskiego, Reinhold Heilmann zmarł śmiercią naturalną wskutek niedomogi mięśnia sercowego, wobec czego wydano zarządzenie na pochowanie zwłok. W razie ewentualnej zmiany decyzji Naczelnik prosił Sąd o wydanie telefonicznego zarządzenia.⁴⁰⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 października 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Reinholdowi Heilmannowi w związku z jego śmiercią.⁴⁰⁵⁵

Nadarzyński Aleksander⁴⁰⁵⁶ s. Tomasz i Bronisławy z d. Zagłoby ur. 25 sierpnia 1924 r. w Bałdrzychowie pow. łęczycki, zam. Bałdrzychów pow. łęczycki. Aresztowany od 24 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁵⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁰⁵⁸ 10 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁴⁰⁵⁹ 29 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁴⁰⁶⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 sierpnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Aleksander Nadarzyński zmarł 22 maja 1949 r. w więzieniu w Strzelcach.⁴⁰⁶¹

Duks August⁴⁰⁶² s. Augusta i Emilii z d. Jack ur. 30 listopada 1904 r. w Dołgańcach pow. kostopolski (Wołyń), zam. Solca Mała pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁰⁶³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk

---

⁴⁰⁵³ AIPN GK 209/203, s. 3-4.

⁴⁰⁵⁴ AIPN GK 209/203, s. 31.

⁴⁰⁵⁵ AIPN GK 209/203, s. 34-35.

⁴⁰⁵⁶ AIPN GK 209/256 (K. spec. 307/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksandrowi Nadarzyńskiemu*.

⁴⁰⁵⁷ AIPN GK 209/256, s. 2-3 i 48.

⁴⁰⁵⁸ AIPN GK 209/256, s. 60-62.

⁴⁰⁵⁹ AIPN GK 209/256, s. 81.

⁴⁰⁶⁰ AIPN GK 209/256, s. 94.

⁴⁰⁶¹ AIPN GK 209/256, s. 93.

⁴⁰⁶² AIPN GK 209/302 (K. spec. 357/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Augustowi Duksowi*.

⁴⁰⁶³ AIPN GK 209/302, s. 3-4 i 90.

orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów. Sędzia Józef Szaławski złożył zdanie odrębne dotyczące wymiaru kary, uważając, że za ww. zbrodnie August Duks powinien być skazany na karę 15 lat pozbawienia wolności, a nie jak orzeczono na karę śmierci.⁴⁰⁶⁴ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Augusta Duksa, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁴⁰⁶⁵ SN w Warszawie 9 października 1954 r., po rozpoznaniu sprawy Augusta Duksa z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Pierwszego Prezesa SN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 1 czerwca 1946 r. postanowił - na zasadzie art. 384, 394-396, 400 §4 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - poprawić kwalifikację przypisanego mu czynu na art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w ten sposób, że ww. został skazany za przypisany mu czyn na karę 9 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania od 6 czerwca 1945 r. oraz zwolnić go od kosztów postępowania. Tym samym SN uznał karę za odcierpianą.⁴⁰⁶⁶

Pęcherzewski Józef⁴⁰⁶⁷ s. Stanisława i Konstancji z d. Urbańskiej ur. 22 lutego 1897 r. w Warszawie, zam. Młynów pow. łęczycki. Aresztowany od 5 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁶⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 7 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić go od pozostałych zarzutów, część dokumentów zwrócić ww., a pozostałe zachować w aktach sprawy.⁴⁰⁶⁹ 6 grudnia 1950 r.

---

⁴⁰⁶⁴ AIPN GK 209/302, s. 60-64.

⁴⁰⁶⁵ AIPN GK 209/302, s. 72.

⁴⁰⁶⁶ AIPN GK 209/302, s. 181-183.

⁴⁰⁶⁷ AIPN GK 209/350 (K. spec. 414/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Pęcherzewskiemu*.

⁴⁰⁶⁸ AIPN GK 209/350, s. 3-4.

⁴⁰⁶⁹ AIPN GK 209/350, s. 47-50.

przebywał w więzieniu w Koronowie.⁴⁰⁷⁰ Od 28 września 1953 r. przebywał w więzieniu w Potulicach⁴⁰⁷¹ i nadal tamże 25 stycznia 1954 r.⁴⁰⁷² Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 15 lutego 1954 r. postanowił - na zasadzie art. 416 kpk - zaliczyć Józefowi Pęcherzewskiemu na poczet orzeczonej kary 10 lat więzienia okres tymczasowego aresztowania od 5 maja 1945 r. do 22 stycznia 1946 r.⁴⁰⁷³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 17 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Józef Pęcherzewski został 7 września 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Potulicach.⁴⁰⁷⁴

Grzelak Tadeusz⁴⁰⁷⁵ s. Józefa i Józefy z d. Koniecznej ur. 20 sierpnia 1923 r. w Adamówku pow. łęczycki, zam. Łódź ul. Mielczarskiego 28. Aresztowany od 30 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁷⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 30 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁴⁰⁷⁷ 14 września 1948 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu⁴⁰⁷⁸ i nadal tamże 19 sierpnia 1949 r.⁴⁰⁷⁹ 3 października 1953 r. przebywał w Ośrodku Pracy w Miłowicach.⁴⁰⁸⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 9 grudnia 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 4 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Tadeuszowi Grzelakowi o третią część karę 10 lat pozbawienia wolności tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 30 kwietnia 1945 r.⁴⁰⁸¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 26 stycznia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy

---

⁴⁰⁷⁰ AIPN GK 209/350, s. 70-71.

⁴⁰⁷¹ AIPN GK 209/350, s. 67.

⁴⁰⁷² AIPN GK 209/350, s. 64.

⁴⁰⁷³ AIPN GK 209/350, s. 80.

⁴⁰⁷⁴ AIPN GK 209/350, s. 79.

⁴⁰⁷⁵ AIPN GK 209/383 (K. spec. 454/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tadeuszowi Grzelakowi*.

⁴⁰⁷⁶ AIPN GK 209/383, s. 2-3.

⁴⁰⁷⁷ AIPN GK 209/383, s. 37-40.

⁴⁰⁷⁸ AIPN GK 209/383, s. 47.

⁴⁰⁷⁹ AIPN GK 209/383, s. 53-54.

⁴⁰⁸⁰ AIPN GK 209/383, s. 65.

⁴⁰⁸¹ AIPN GK 209/383, s. 72.

Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Tadeusz Grzelak, po złagodzeniu kary na mocy ustawy o amnestii, został 18 grudnia 1953 r. zwolniony z OPW w Miłowicach.⁴⁰⁸²

Sommerfeld Edmund⁴⁰⁸³ s. Karola i Julianny z d. Sommerfeld ur. 10 czerwca 1914 r. w Mazewie pow. łęczycki, zam. Mazew pow. łęczycki. Był członkiem SA i „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Mazewie w pow. łęczyckim. Aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 7 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁰⁸⁵ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 28 sierpnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Edmunda Sommerfelda warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 15 maja 1950 r.⁴⁰⁸⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator 11 września 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Edmund Sommerfeld został 5 września 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Sieradzu.⁴⁰⁸⁷

Pelzer Johann⁴⁰⁸⁸ s. Ludwika i Florentyny z d. Hofman ur. 30 października 1904 r. w Dębniaku pow. łódzki, zam. Mikołajew pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Zatrzymany od 10 lipca 1945 r., aresztowany od 18 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 lipca 1945 r. do 21 marca 1946 r., pozbawić ww. praw

---

⁴⁰⁸² AIPN GK 209/383, s. 79.

⁴⁰⁸³ AIPN GK 209/410 (K. spec. 490/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Sommerfeldowi*.

⁴⁰⁸⁴ AIPN GK 209/410, s. 2-3.

⁴⁰⁸⁵ AIPN GK 209/410, s. 44-47.

⁴⁰⁸⁶ AIPN GK 209/410, s. 194.

⁴⁰⁸⁷ AIPN GK 209/410, s. 196.

⁴⁰⁸⁸ AIPN GK 209/451 (K. spec. 8/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Pelzerowi*.

⁴⁰⁸⁹ AIPN GK 209/451, s. 2 i 32-35.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁰⁹⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, A. Brudak 30 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. - stosownie do polecenia WUBP Wydz. Więziennictwa i Obozów w Łodzi - został 29 marca 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Sieradzu.⁴⁰⁹¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 24 marca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Johann Pelzer zmarł 15 marca 1947 r. w więzieniu.⁴⁰⁹²

Kryger Adolf⁴⁰⁹³ s. Ludwika i Olgi z d. Kühn ur. 3 listopada 1926 r. w Besiekierach pow. łęczycki, zam. Besiekiery pow. łęczycki. Był członkiem SA w Besiekierach w pow. łęczyckim. Aresztowany od 18 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁰⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁰⁹⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 30 marca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 29 marca 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Sieradzu.⁴⁰⁹⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Kryger zmarł 3 października 1946 r. w więzieniu.⁴⁰⁹⁷

Kochalewicz Karol⁴⁰⁹⁸ s. Karola i Emilii z d. Burchard ur. 8 września 1910 r. w Zboisku pow. sokalski, zam. Łęka pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 7 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁰⁹⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do

---

⁴⁰⁹⁰ AIPN GK 209/451, s. 32-35.

⁴⁰⁹¹ AIPN GK 209/451, s. 38.

⁴⁰⁹² AIPN GK 209/451, s. 39.

⁴⁰⁹³ AIPN GK 209/453 (K. spec. 10/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Krygerowi*.

⁴⁰⁹⁴ AIPN GK 209/453, s. 3 i 43.

⁴⁰⁹⁵ AIPN GK 209/453, s. 30-32.

⁴⁰⁹⁶ AIPN GK 209/453, s. 41.

⁴⁰⁹⁷ AIPN GK 209/453, s. 42.

⁴⁰⁹⁸ AIPN GK 209/454 (K. spec. 11/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Kochalewiczowi*.

⁴⁰⁹⁹ AIPN GK 209/454, s. 3 i 32-33.

więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁰⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁴¹⁰¹

Michalak Janina⁴¹⁰² c. Józefa i Marianny z d. Barańskiej ur. 4 marca 1927 r. w Kowalewicach pow. łęczycki, zam. Kowalewice pow. łęczycki. Aresztowana od 17 września 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴¹⁰³ 13 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹⁰⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁴¹⁰⁵ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 10 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Janina Michalak odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 17 września 1945 r. do 17 września 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.⁴¹⁰⁶

Hoffmann z d. Augustin Hedwig⁴¹⁰⁷ c. Augusta i Pauliny z d. Kufler ur. 23 listopada 1919 r. w Fürstental (Rumunia), zam. Tkaczewska Góra pow. łęczycki. Aresztowana od 17 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴¹⁰⁸ 13 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹⁰⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 maja 1945 r., utratę praw

---

⁴¹⁰⁰ AIPN GK 209/454, s. 26.

⁴¹⁰¹ AIPN GK 209/454, s. 23-25.

⁴¹⁰² AIPN GK 209/488 (K. spec. 59/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janinie Michalak i Hedwig Hoffmann.*

⁴¹⁰³ AIPN GK 209/488, s. 4-5.

⁴¹⁰⁴ AIPN GK 209/488, s. 7.

⁴¹⁰⁵ AIPN GK 209/488, s. 51-55.

⁴¹⁰⁶ AIPN GK 209/488, s. 95.

⁴¹⁰⁷ AIPN GK 209/488 (K. spec. 59/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janinie Michalak i Hedwig Hoffmann.*

⁴¹⁰⁸ AIPN GK 209/488, s. 4-5.

⁴¹⁰⁹ AIPN GK 209/488, s. 10.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁴¹¹⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 31 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hedwig Hoffmann odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 17 maja 1945 r. do 17 maja 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴¹¹¹

Bielawska z d. Ciszewska Stanisława⁴¹¹² c. Wojciecha i Katarzyny z d. Pilichowskiej ur. 4 maja 1898 r. w Krzykosach pow. kolski, zam. Łęczycy ul. Nowe Miasto 4. Aresztowana od 28 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴¹¹³ 6 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴¹¹⁴ 21 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹¹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁴¹¹⁶ Naczelnik Centralnego więzienia w Fordonie 7 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 22 października [powinno być raczej: września] 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁴¹¹⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 9 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Stanisława Bielawska odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 28 sierpnia 1945 r. do 28 sierpnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴¹¹⁸

Mayer Edmund⁴¹¹⁹ s. Augusta i Heleny z d. Wegner ur. 24 lipca 1914 r. w Przedeczu pow. włocławski, zam. Łódź ul. Malinowa 12. Był żandarmem w pow. łęczyckim i aktywny także w Łodzi. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w

---

⁴¹¹⁰ AIPN GK 209/488, s. 51-55.

⁴¹¹¹ AIPN GK 209/488, s. 83.

⁴¹¹² AIPN GK 209/636 (K. spec. 275/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławie Bielawskiej*.

⁴¹¹³ AIPN GK 209/636, s. 2-3 i 110.

⁴¹¹⁴ AIPN GK 209/636, s. 21-22.

⁴¹¹⁵ AIPN GK 209/636, s. 8.

⁴¹¹⁶ AIPN GK 209/636, s. 40-41.

⁴¹¹⁷ AIPN GK 209/636, s. 48, być może ww. więźniarka została przeniesiona do więzienia w Fordonie z więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, skoro, jak wynika z informacji na s. 2-3, tam również przebywała.

⁴¹¹⁸ AIPN GK 209/636, s. 49.

⁴¹¹⁹ AIPN GK 209/642 (K. spec. 283/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Mayerowi*.

Łodzi.⁴¹²⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴¹²¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 31 §2 kk postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia oraz na karę 4 lat więzienia, wobec zbiegu tych przestępstw wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁴¹²² 3 listopada 1949 r. przebywał w Ośrodku Pracy Nr 4 więzienia karno-śledczego w Warszawie III przy ul. Górnośląskiej 2 w Warszawie.⁴¹²³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 28 lutego 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Edmund Mayer został 17 lutego 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Gliwicach.⁴¹²⁴

Zachert Teodor⁴¹²⁵ s. Karola i Wilhelminy z d. Hert ur. 14 lipca 1896 r. w Puskowej Górze pow. łęczycki, zam. Dzierzbietów pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 8 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹²⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴¹²⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 6 lat więzienia oraz na karę 6 lat więzienia, wymierzyć ww. łączną karę 10 lat więzienia oraz na karę śmierci, jednocześnie wymierzyć ww. za wszystkie trzy zbrodnie łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i

---

⁴¹²⁰ AIPN GK 209/642, s. 2-3, 139-140 i 177.

⁴¹²¹ AIPN GK 209/642, s. 177.

⁴¹²² AIPN GK 209/642, s. 67-73.

⁴¹²³ AIPN GK 209/642, s. 77 i 79.

⁴¹²⁴ AIPN GK 209/642, s. 183.

⁴¹²⁵ AIPN GK 209/696 (K. spec. 354/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Zachertowi*.

⁴¹²⁶ AIPN GK 209/696, s. 2-3 i 71.

⁴¹²⁷ AIPN GK 209/696, s. 71.

obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, dowody i przedmioty pozostawić w aktach sprawy, pieniądze skonfiskować na rzecz Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów.⁴¹²⁸ Naczelnik więzienia w Łęczycy 20 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁴¹²⁹ 22 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁴¹³⁰ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego, Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Teodora Zacherta, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia, pozbawiając na zawsze praw i utrzymując w mocy postanowienie o konfiskacie mienia.⁴¹³¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Teodor Zachert zmarł 25 czerwca 1952 r. w więzieniu w Bytomiu.⁴¹³²

Link Ewald⁴¹³³ s. Traugotta i Amalii z d. Schmitke ur. 1 czerwca 1927 r. w Tkaczewskiej Górze pow. łęczycki, zam. Tkaczewska Góra pow. łęczycki. Był członkiem HJ i Waffen SS w Tkaczewskiej Górze w pow. łęczyckim. Aresztowany od 18 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹³⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 6 miesięcy aresztu, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 lipca 1945 r., konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁴¹³⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 28 października 1946 r. zawiadomił SSK [w

---

⁴¹²⁸ AIPN GK 209/696, s. 19-26.

⁴¹²⁹ AIPN GK 209/696, s. 39.

⁴¹³⁰ AIPN GK 209/696, s. 28.

⁴¹³¹ AIPN GK 209/696, s. 36.

⁴¹³² AIPN GK 209/696, s. 47.

⁴¹³³ AIPN GK 209/721 (K. spec. 396/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ewaldowi Linkowi*.

⁴¹³⁴ AIPN GK 209/721, s. 5.

⁴¹³⁵ AIPN GK 209/721, s. 71-73.

Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Ewald Link został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i przesłany do WUBP w Łodzi.⁴¹³⁶

Rode Ryszard⁴¹³⁷ s. Gottlieba i Olgi z d. Deutschlender ur. 16 czerwca 1911 r. w Lorenkach pow. łączycki, zam. Brachowice pow. łączycki. Był członkiem SA w pow. łączyckim. Aresztowany od 12 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹³⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 26 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹³⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie obciążając nimi Skarb Państwa.⁴¹⁴⁰ 8 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁴¹ W/z Naczelnika więzienia w Raciborzu 12 grudnia 1948 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż Ryszard Rode odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 12 grudnia 1945 r. do 12 grudnia 1948 r. i został zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴¹⁴²

Kołodziejczyk Jan⁴¹⁴³ s. Wojciecha i Antoniny z d. Stasiak ur. 7 czerwca 1900 r. w Ozorkowie pow. łączycki, zam. Duraj pow. łączycki. Aresztowany od 1 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁴¹⁴⁵

---

⁴¹³⁶ AIPN GK 209/721, s. 74.

⁴¹³⁷ AIPN GK 209/736 (K. spec. 414/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ryszardowi Rode*.

⁴¹³⁸ AIPN GK 209/736, s. 3.

⁴¹³⁹ AIPN GK 209/736, s. 7.

⁴¹⁴⁰ AIPN GK 209/736, s. 21-25.

⁴¹⁴¹ AIPN GK 209/736, s. 27.

⁴¹⁴² AIPN GK 209/736, s. 59.

⁴¹⁴³ AIPN GK 209/750 (K. spec. 445/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Kołodziejczykowi*.

⁴¹⁴⁴ AIPN GK 209/750, s. 3-4.

⁴¹⁴⁵ AIPN GK 209/750, s. 77-81.

Petrich Michael⁴¹⁴⁶ s. Józefa i Emilii z d. Rode ur. 12 sierpnia 1900 r. w Katarzynowie pow. łęczycki, zam. Małachowice pow. łęczycki. Był członkiem SS i Volkssturm w pow. łęczyckim, w Zgierzu w pow. łódzkim i w Łodzi. Aresztowany od 8 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹⁴⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴¹⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 8 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴¹⁴⁹ Naczelnik więzienia w Łęczycy 9 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴¹⁵⁰ W/z Naczelnika Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 15 lutego 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Michael Petrich został 8 stycznia 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Opolu.⁴¹⁵¹

Stuwe Kurt⁴¹⁵² s. Edmunda i Olgi Szulc ur. 20 lutego 19120 r. w Wilczycach pow. łęczycki, zam. Tumusin pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 5 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹⁵³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 28 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16

---

⁴¹⁴⁶ AIPN GK 209/754 (K. spec. 450/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Michaelowi Petrichowi*.

⁴¹⁴⁷ AIPN GK 209/754, s. 3, 5, 37, 62-63 i 97.

⁴¹⁴⁸ AIPN GK 209/754, s. 97.

⁴¹⁴⁹ AIPN GK 209/754, s. 29-31.

⁴¹⁵⁰ AIPN GK 209/754, s. 38.

⁴¹⁵¹ AIPN GK 209/754, s. 113.

⁴¹⁵² AIPN GK 209/756 (K. spec. 453/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kurtowi Stuwe*.

⁴¹⁵³ AIPN GK 209/756, s. 12 i 58-59.

⁴¹⁵⁴ AIPN GK 209/756, s. 58-59.

lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego mu w akcie oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁴¹⁵⁵

Rode Adolf (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Geschke Waldemar Robert⁴¹⁵⁶ s. Franciszka i Emmy z d. Milbrat ur. 23 października 1913 r. w Kadłubie pow. wieluński, zam. Łęczyca. Był członkiem SA w Łęczycy. Aresztowany od 21 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹⁵⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁴¹⁵⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 16 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Waldemar Robert Geschke odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 21 września 1945 r. do 21 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Łęczycy.⁴¹⁵⁹

Rode vel Czerwiński Emil⁴¹⁶⁰ s. Michała i Justyny z d. Rosin ur. 11 maja 1890 r. w Kępinie pow. łęczycki, zam. Podgórzycze pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 5 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹⁶¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁶² Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi, L. Bartel 25 kwietnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. wiezień śledczy został tego samego dnia - na podstawie orzeczenia lekarza więziennego Antoniego Malinowskiego - odesłany do szpitala w Łodzi-Radogoszczu. Nad ww. został roztoczony dozór milicjantów z 11 Kom[isariatu] MO w Łodzi.⁴¹⁶³ Naczelnik więzienia przy

---

⁴¹⁵⁵ AIPN GK 209/756, s. 23-25.

⁴¹⁵⁶ AIPN GK 209/827 (K. spec. 589/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Waldemarowi Robertowi Geschke*.

⁴¹⁵⁷ AIPN GK 209/827, s. 2.

⁴¹⁵⁸ AIPN GK 209/827, s. 23-27.

⁴¹⁵⁹ AIPN GK 209/827, s. 53.

⁴¹⁶⁰ AIPN GK 209/869 (K. spec. 656/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilowi Rode vel Czerwińskiemu*.

⁴¹⁶¹ AIPN GK 209/869, s. 4, 60-61, 79 i 117.

⁴¹⁶² AIPN GK 209/869, s. 117.

⁴¹⁶³ AIPN GK 209/869, s. 36.

ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi, L. Bartel 1 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. wiezień śledczy powrócił tego samego dnia ze szpitala w Łodzi-Radogoszczu.⁴¹⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁴¹⁶⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁴¹⁶⁶ 6 września 1949 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁴¹⁶⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Emil Rode vel Czerwiński odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 5 lutego 1946 r. do 5 lutego 1951 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁴¹⁶⁸

Schulz Waldemar⁴¹⁶⁹ s. Gottlieba i Matyldy z d. Gelbhardt ur. 29 grudnia 1906 r. w Zbylczyckich Holendrach pow. turecki, zam. Łęczycą ul. Tumską 7. Był członkiem SA w Łęczycy. Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹⁷⁰ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 27 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁷¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 września 1945 r. do 14 października 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny oraz

---

⁴¹⁶⁴ AIPN GK 209/869, s. 32.

⁴¹⁶⁵ AIPN GK 209/869, s. 44-47.

⁴¹⁶⁶ AIPN GK 209/869, s. 50.

⁴¹⁶⁷ AIPN GK 209/869, s. 62-63.

⁴¹⁶⁸ AIPN GK 209/869, s. 71.

⁴¹⁶⁹ AIPN GK 209/871 (K. spec. 659/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Waldemarowi Schulzowi*.

⁴¹⁷⁰ AIPN GK 209/871, s. 4, 32 i 51.

⁴¹⁷¹ AIPN GK 209/871, s. 51.

zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴¹⁷² Naczelnik Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie, por. Mordasow 10 września 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż w tamtejszym Obozie osadzony jest Waldemar Schulz, któremu 25 września 1948 r. kończy się czas odbywania kary 3 lat pozbawienia wolności. Naczelnik zapytywał w związku z tym [Prokuratora] Sądu Okręgowego w Łodzi, czy ww. miał zostać 25 września 1948 r. zwolniony z tamtejszego Obozu czy nadal w nim zatrzymany.⁴¹⁷³

Knypel Marianna⁴¹⁷⁴ c. Jana i Józefy z d. Marzewskiej ur. 10 sierpnia 1900 r. w Koninie, zam. Chorki pow. łęczycki. Aresztowana od 28 sierpnia 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴¹⁷⁵ 9 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi⁴¹⁷⁶ i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹⁷⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁴¹⁷⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Marianny Knypel tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁴¹⁷⁹

Reinsch Herman⁴¹⁸⁰ s. Ottona i Amalii z d. Freund ur. 1 kwietnia 1927 r. w Kamelówce pow. włodzimierski (Wołyń), zam. Góra Małgorzata pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴¹⁸¹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁸² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty

---

⁴¹⁷² AIPN GK 209/871, s. 16-19.

⁴¹⁷³ AIPN GK 209/871, s. 23.

⁴¹⁷⁴ AIPN GK 209/897 (K. spec. 703/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mariannie Knypel*.

⁴¹⁷⁵ AIPN GK 209/897, s. 3 i 82.

⁴¹⁷⁶ AIPN GK 209/897, s. 9.

⁴¹⁷⁷ AIPN GK 209/897, s. 5, prawdopodobnie tego samego dnia ww. więźniarka została przeniesiona z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

⁴¹⁷⁸ AIPN GK 209/897, s. 31-32.

⁴¹⁷⁹ AIPN GK 209/897, s. 35.

⁴¹⁸⁰ AIPN GK 209/918 (K. spec. 733/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hermanowi Reinschowi*.

⁴¹⁸¹ AIPN GK 209/918, s. 3, 21, 39-40 i 52.

⁴¹⁸² AIPN GK 209/918, s. 52.

postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁴¹⁸³ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 10 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Herman Reinsch odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 7 sierpnia 1946 r. do 7 sierpnia 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁴¹⁸⁴

Patzer Ferdynand⁴¹⁸⁵ s. Ferdynanda i Teofili z d. Schulz ur. 24 marca 1917 r. w Wielkim Polu pow. kostopolski (Wołyń), zam. Wólka pow. łączycki. Aresztowany od 28 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹⁸⁶ 15 listopada 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹⁸⁷ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁸⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁴¹⁸⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 3 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Ferdynanda Patzera tego samego dnia z tamtejszego więzienia i przesłaniu do Obozu Pracy w Sikawie.⁴¹⁹⁰

Lehman Edmund⁴¹⁹¹ s. Daniela i Emilii z d. Pipke ur. 15 września 1907 r. w Wytrzykach pow. łączycki, zam. Parzęczew pow. łączycki. Był członkiem SA w pow. łączyckim. Aresztowany od 11 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹⁹² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11

---

⁴¹⁸³ AIPN GK 209/918, s. 18-19.

⁴¹⁸⁴ AIPN GK 209/918, s. 23.

⁴¹⁸⁵ AIPN GK 209/919 (K. spec. 734/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ferdynandowi Patzerowi*.

⁴¹⁸⁶ AIPN GK 209/919, s. 3-4 i 130.

⁴¹⁸⁷ AIPN GK 209/919, s. 70.

⁴¹⁸⁸ AIPN GK 209/919, s. 130.

⁴¹⁸⁹ AIPN GK 209/919, s. 42-43.

⁴¹⁹⁰ AIPN GK 209/919, s. 46.

⁴¹⁹¹ AIPN GK 209/947 (K. spec. 802/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Lehmanowi*.

⁴¹⁹² AIPN GK 209/947, s. 2 i 35.

⁴¹⁹³ AIPN GK 209/947, s. 35.

września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata oraz konfiskatę całego jego mienia.⁴¹⁹⁴ 27 sierpnia 1948 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁴¹⁹⁵ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 28 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edmund Lehman odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 11 września 1945 r. do 11 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁴¹⁹⁶

Kluge Daniel⁴¹⁹⁷ s. Gustawa i Augusty z d. Janickiej ur. 14 stycznia 1894 r. w Mitzku (Wołyń), zam. Wierzbowce pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 24 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴¹⁹⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁴¹⁹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dowód rzeczowy zwrócić ww.⁴²⁰⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 4 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Daniel Kluge odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 24 listopada 1945 r. do 24 listopada 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Jaworznie.⁴²⁰¹

Kłódczyński Antoni⁴²⁰² s. Walentego i Marianny ur. 23 maja 1896 r. w Łęczycy, zam. Łęczycza ul. Ozorkowskie Przedmieście 14. Aresztowany od 5 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴²⁰³ 3 września 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴²⁰⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż

---

⁴¹⁹⁴ AIPN GK 209/947, s. 12-14.

⁴¹⁹⁵ AIPN GK 209/947, s. 17.

⁴¹⁹⁶ AIPN GK 209/947, s. 22.

⁴¹⁹⁷ AIPN GK 209/972 (K. spec. 921/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Danielowi Kluge*.

⁴¹⁹⁸ AIPN GK 209/972, s. 2-3 i 70.

⁴¹⁹⁹ AIPN GK 209/972, s. 70.

⁴²⁰⁰ AIPN GK 209/972, s. 21-23.

⁴²⁰¹ AIPN GK 209/972, s. 26.

⁴²⁰² AIPN GK 209/990 t. 1-2 (K. spec. 983/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu Kłódczyńskiemu*.

⁴²⁰³ AIPN GK 209/990 t. 1, s. 2-3 i 92.

⁴²⁰⁴ AIPN GK 209/990 t. 1, s. 72.

ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴²⁰⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁴²⁰⁶

Frei Emil⁴²⁰⁷ s. Augusta i Pauliny z d. Nickel ur. 19 września 1902 r. w Ozorkowie pow. łęczycki, zam. Ozorków ul. Piłsudskiego 19 pow. łęczycki. Był członkiem SA w Ozorkowie w pow. łęczyckim. Zatrzymany od 19 września 1945 r., aresztowany od 31 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁴²⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 364 §2, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci oraz na karę 10 lat więzienia, wymierzyć ww. jednocześnie jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a przedmioty i dokumenty zwrócić rodzinie skazanego.⁴²⁰⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 listopada 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emila Freia, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁴²¹⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 29 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Sztumie.⁴²¹¹ 8 września 1953 r. przebywał w więzieniu w Gdańsku.⁴²¹² Naczelnik więzienia w Gdańsku 7 października 1953 r. zawiadomił Naczelnika więzienia w Sztumie, iż ww. został 11 września 1953 r. przetransportowany z więzienia w Gdańsku do więzienia w Sztumie.⁴²¹³ 22 kwietnia 1954 r. przebywał w więzieniu w Potulicach⁴²¹⁴ i nadal tamże 4 czerwca 1956 r.⁴²¹⁵ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi w Łodzi

---

⁴²⁰⁵ AIPN GK 209/990 t. 1, s. 92.

⁴²⁰⁶ AIPN GK 209/990 t. 1, s. 27-29.

⁴²⁰⁷ AIPN GK 209/1035 (K. spec. 861/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilowi Freiwowi*.

⁴²⁰⁸ AIPN GK 209/1035, s. 2-3, 20-25, 54, 113-114 i 187.

⁴²⁰⁹ AIPN GK 209/1035, s. 20-25.

⁴²¹⁰ AIPN GK 209/1035, s. 35.

⁴²¹¹ AIPN GK 209/1035, s. 190.

⁴²¹² AIPN GK 209/1035, s. 55-56.

⁴²¹³ AIPN GK 209/1035, s. 58.

⁴²¹⁴ AIPN GK 209/1035, s. 66-67.

4 września 1956 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zaliczyć Emilowi Freiowi na poczet kary więzienia okres tymczasowego aresztowania od 19 września 1945 r. do 5 listopada 1946 r.⁴²¹⁶ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. XI Karny w Łodzi 27 września 1956 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - mając na uwadze, że przestępstwa inkryminowane zostały popełnione przez Emila Freia przed 15 kwietnia 1956 r., należały do kategorii przestępstw wymienionych w art. 3 pkt 8 ust. 1 pkt 1 i 2 lit. a i b, pkt 3, art. 8 ust. 3 w związku z art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 2 pkt a, art. 12 ust. 2 i art. 13 ustawy o amnestii z 27 kwietnia 1956 r. - złagodzić Emilowi Freiowi karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, a karę 10 lat więzienia złagodzić do kary 5 lat więzienia. Sąd wymierzył jednocześnie - na mocy art. 31 i 34 kk w związku z art. 9 i 10 ustawy o amnestii z 27 kwietnia 1956 r. i z połączenia tak orzeczonych kar - karę łączną 12 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat.⁴²¹⁷ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 2 października 1956 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Emila Freia warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 12 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 19 września 1951 r. Okres próby dla warunkowo zwolnionego miał stanowić czas do 2 października 1957 r.⁴²¹⁸ Naczelnik więzienia w Potulicach 6 października 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi o zwolnieniu Emila Freia tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁴²¹⁹

Wolski Edmund⁴²²⁰ s. Gustawa i Marty z d. Szlecht ur. 13 stycznia 1908 r. w Dąbrówce pow. łęczycki, zam. Dębowce pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. łęczyckim. Aresztowany od 29 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴²²¹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁴²²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31

---

⁴²¹⁵ AIPN GK 209/1035, s. 101-102.

⁴²¹⁶ AIPN GK 209/1035, s. 113-114.

⁴²¹⁷ AIPN GK 209/1035, s. 124-125.

⁴²¹⁸ AIPN GK 209/1035, s. 126.

⁴²¹⁹ AIPN GK 209/1035, s. 193.

⁴²²⁰ AIPN GK 209/1191 (K. spec. 481/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Wolskiemu*.

⁴²²¹ AIPN GK 209/1191, s. 4 i 63.

⁴²²² AIPN GK 209/1191, s. 63.

października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów sądowych.⁴²²³ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator 8 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edmund Wolski odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 29 listopada 1945 r. do 29 listopada 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Jaworznie.⁴²²⁴

Arndt Gustaw⁴²²⁵ s. Samuela i Emilii z d. Szulc ur. 27 czerwca 1893 r. w Marcinowie pow. łęczycki, zam. Łęczyca ul. Poznańska 21. Był członkiem NSDAP i felczerem Powiatowego Urzędu Zdrowia w Łęczycy. Aresztowany od 24 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Łodzi.⁴²²⁶ 12 stycznia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi⁴²²⁷ i nadal tamże 5 października 1946 r.⁴²²⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz konfiskatę całego jego mienia.⁴²²⁹ Od 31 lipca 1947 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁴²³⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 31 grudnia 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 58 kk w związku z art. 17 §1 pkt 3 oraz art. 416 kpk - zaliczyć Gustawowi Arndtowi na poczet orzeczonej kary 15 lat więzienia okres tymczasowego aresztowania od 24 listopada 1945 r. do 22 października 1946 r.⁴²³¹ 22 stycznia 1954 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁴²³² Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 1 kwietnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Gustawa Arndta warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa

---

⁴²²³ AIPN GK 209/1191, s. 16-18.

⁴²²⁴ AIPN GK 209/1191, s. 27.

⁴²²⁵ AIPN GK 209/1243 (K. spec. 763/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Arndtowi*.

⁴²²⁶ AIPN GK 209/1243, s. 3-4 i 62.

⁴²²⁷ AIPN GK 209/1243, s. 221.

⁴²²⁸ AIPN GK 209/1243, s. 12.

⁴²²⁹ AIPN GK 209/1243, s. 54-56.

⁴²³⁰ AIPN GK 209/1243, s. 73.

⁴²³¹ AIPN GK 209/1243, s. 112.

⁴²³² AIPN GK 209/1243, s. 87-88.

przypadała 24 maja 1953 r.⁴²³³ Naczelnik więzienia w Sieradzu 7 kwietnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi o zwolnieniu warunkowym przedterminowym Gustawa Arndta tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁴²³⁴

6. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego łódzkiego – wydzielonego miasta Łodzi.

Łódź pow. miejski - miasto wydzielone (Stadtkreis Litzmannstadt)

Meier Ewald (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wągrowieckiego).

Lange Elsa (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. miejskiego wrocławskiego - wydzielonego miasta Wrocławka).

Hoffmann Walerian⁴²³⁵ s. Józefa i Amalii z d. Lopp ur. 4 marca 1901 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Napiórkowskiego 259. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu

---

⁴²³³ AIPN GK 209/1243, s. 116.

⁴²³⁴ AIPN GK 209/1243, s. 117.

⁴²³⁵ AIPN GK 209/14 (K. spec. 17/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Walerianowi Hoffmannowi*; zob.: *Kara śmierci za znęcanie się nad Polakami*, „Głos Wielkopolski”, 28 V 1945.

przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²³⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od uiszczenia kosztów postępowania karnego.⁴²³⁷ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Waleriana Hoffmanna.⁴²³⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Walerian Hoffmann został 1 czerwca 1945 r. stracony.⁴²³⁹

Schwenk Kurt⁴²⁴⁰ s. Józefa Karola Juliana i Anny z d. Hefke ur. 8 maja 1899 r. w Rydze (Łotwa), zam. Łódź ul. Pomorska 20. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁴²⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 marca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania karnego.⁴²⁴² Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 kwietnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Kurta Schwenka.⁴²⁴³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Kurta Schwenka został wykonany 18 kwietnia 1945 r.⁴²⁴⁴

Schwenk z d. Łonasow Barbara⁴²⁴⁵ c. Pawła i Pelagii z d. Wargin ur. 9 grudnia 1899 r. w Rosji, zam. Łódź ul. Pomorska 20. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁴²⁴⁶ 19 marca 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴²⁴⁷

---

⁴²³⁶ AIPN GK 209/14, s. 2+v.

⁴²³⁷ AIPN GK 209/14, s. 31+v.

⁴²³⁸ AIPN GK 209/14, s. 37.

⁴²³⁹ AIPN GK 209/14, s. 40.

⁴²⁴⁰ AIPN GK 209/15 (K. spec. 18/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kurtowi Schwenkowi i Barbarze Schwenk*.

⁴²⁴¹ AIPN GK 209/15, s. 17 i 21-22v.

⁴²⁴² AIPN GK 209/15, s. 57-59.

⁴²⁴³ AIPN GK 209/15, s. 69.

⁴²⁴⁴ AIPN GK 209/15, s. 75.

⁴²⁴⁵ AIPN GK 209/15 (K. spec. 18/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kurtowi Schwenkowi i Barbarze Schwenk*.

⁴²⁴⁶ AIPN GK 209/15, s. 21-22v. i 70.

⁴²⁴⁷ AIPN GK 209/15, s. 28.

SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 marca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania karnego.⁴²⁴⁸ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 kwietnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Barbary Schwenk.⁴²⁴⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Barbary Schwenk został wykonany 18 kwietnia 1945 r.⁴²⁵⁰

Tebus Alfons⁴²⁵¹ s. Heinricha i Rozalii z d. Seidel ur. 1 czerwca 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Magistracka 22/7. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁴²⁵² Był członkiem SS w Łodzi. SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania karnego.⁴²⁵³ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfonsa Tebusa.⁴²⁵⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alfons Tebus został 1 czerwca 1945 r. stracony.⁴²⁵⁵

Schreinert Adam⁴²⁵⁶ s. Reinholda i Aurelii z d. Sztoner ur. 19 października 1918 r. w Milestkach pow. łódzki, zam. Łódź ul. Legionów 12. Był setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP) i członkiem NSF w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²⁵⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 kwietnia

---

⁴²⁴⁸ AIPN GK 209/15, s. 57-59.

⁴²⁴⁹ AIPN GK 209/15, s. 69.

⁴²⁵⁰ AIPN GK 209/15, s. 75.

⁴²⁵¹ AIPN GK 209/16 (K. spec. 19/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Tebusowi*.

⁴²⁵² AIPN GK 209/16, s. 2+v. i 48.

⁴²⁵³ AIPN GK 209/16, s. 38+v.

⁴²⁵⁴ AIPN GK 209/16, s. 43.

⁴²⁵⁵ AIPN GK 209/16, s. 46.

⁴²⁵⁶ AIPN GK 209/17 (K. spec. 20/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adamowi Schreinertowi*.

⁴²⁵⁷ AIPN GK 209/17, s. 2+v.

1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania karnego.⁴²⁵⁸ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 5 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Adama Schreinerta, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych na 5 lat po odbyciu kary.⁴²⁵⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, Kubiak 30 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż m. in. ww. został 28 czerwca 1945 r. - stosownie do polecenia Dep. Więziennictwa i Obozów MBP - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia we Wronkach.⁴²⁶⁰ W/z Naczelnika więzienia w Koronowie 21 kwietnia 1947 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Adam Schreinert zmarł 20 kwietnia 1947 r. w więzieniu w Koronowie wskutek gruźlicy płuc. Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 7 marca 1947 r. do 20 kwietnia 1947 r.⁴²⁶¹

Marciniak Marian⁴²⁶² s. Wojciecha i Antoniny z d. Ulenzańek ur. 17 września 1920 r. w Wysokiej Dużej pow. kutnowski, zam. Łódź ul. Piramowicza 8/14.⁴²⁶³ Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 marca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania karnego.⁴²⁶⁵ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 kwietnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Mariana Marciniaka.⁴²⁶⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy

---

⁴²⁵⁸ AIPN GK 209/17, s. 37-38.

⁴²⁵⁹ AIPN GK 209/17, s. 48.

⁴²⁶⁰ AIPN GK 209/17, s. 49.

⁴²⁶¹ AIPN GK 209/17, s. 56+v.

⁴²⁶² AIPN GK 209/18 (K. spec. 21/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marianowi Marciniakowi*.

⁴²⁶³ AIPN GK 209/18, s. 11-12v.

⁴²⁶⁴ AIPN GK 209/18, s. 23+v.

⁴²⁶⁵ AIPN GK 209/18, s. 46-47.

⁴²⁶⁶ AIPN GK 209/18, s. 56.

Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Mariana Marciniaka został wykonany 18 kwietnia 1945 r.⁴²⁶⁷

Merkert Hugo⁴²⁶⁸ s. Rudolfa i Julianny z d. Braun ur. 15 września 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wólczańska 144/79. Był członkiem SA i wartownikiem w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²⁶⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania karnego.⁴²⁷⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wyd. VII Karny w Łodzi, iż Hugo Merkert zmarł 24 lipca 1945 r.⁴²⁷¹ w więzieniu we Wronkach.⁴²⁷²

Weiss z d. Scheibe Otylia⁴²⁷³ c. Jana i Karoliny z d. Jeske ur. 26 czerwca 1887 r. w Andrzejowie pow. łódzki, zam. Łódź-Chojny ul. Gdańska 66. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci oraz zasądzić od niej koszty postępowania sądowego na rzecz Skarbu Państwa.⁴²⁷⁵ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Otylii Weiss.⁴²⁷⁶ Sąd Najwyższy Izba Karna w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 czerwca 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 606-608 kpk - wstrzymać wykonanie wyroku na Otylii Weiss i zarządzić sprawdzenie okoliczności przytoczonych we wniosku o wznowienie postępowania przez SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi.⁴²⁷⁷ 16 czerwca 1945

---

⁴²⁶⁷ AIPN GK 209/18, s. 58.

⁴²⁶⁸ AIPN GK 209/19 (K. spec. 22/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Merkertowi*.

⁴²⁶⁹ AIPN GK 209/19, s. 4+v. i 26-27v.

⁴²⁷⁰ AIPN GK 209/19, s. 26-27v.

⁴²⁷¹ AIPN GK 209/19, s. 28.

⁴²⁷² AIPN GK 209/19, s. 37.

⁴²⁷³ AIPN GK 209/20 (K. spec. 23/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Otylii Weiss*.

⁴²⁷⁴ AIPN GK 209/20, s. 2+v.

⁴²⁷⁵ AIPN GK 209/20, s. 60-62.

⁴²⁷⁶ AIPN GK 209/20, s. 72.

⁴²⁷⁷ AIPN GK 209/20, s. 80.

r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴²⁷⁸ Sąd Najwyższy Izba Karna w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 lipca 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 600, 602 i 606 kpk - pozostawić bez uwzględnienia wniosek o wznowienie ww. postępowania.⁴²⁷⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, T. Śmiarowski 22 lutego 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Otylii Weiss został wykonany 9 sierpnia 1945 r.⁴²⁸⁰

Koszel Stanisław⁴²⁸¹ s. Leopolda i Izabeli z d. Mzyk ur. 23 listopada 1917 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Krosińska 9/24.⁴²⁸² Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²⁸³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴²⁸⁴ Naczelnik więzienia w Koronowie 28 marca 1949 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Łodzi, iż Stanisław Koszel, po odbyciu kary 4 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴²⁸⁵

Jaszczura Wincenty⁴²⁸⁶ s. Michała i Antoniny z d. Stasińskiej ur. 14 stycznia 1888 r. w Bełżychowie pow. łęczycki, zam. Łódź-Nowe Złotno ul. Wigury 40.⁴²⁸⁷ Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²⁸⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴²⁸⁹ 9 maja 1947 r. przebywał w więzieniu w Koronowie⁴²⁹⁰ i nadal tamże 12 lipca 1948 r.⁴²⁹¹ 30 sierpnia 1950 r. przebywał w Centralnym Więzieniu Karnym w

---

⁴²⁷⁸ AIPN GK 209/20, s. 87.

⁴²⁷⁹ AIPN GK 209/20, s. 118+v.

⁴²⁸⁰ AIPN GK 209/20, s. 130.

⁴²⁸¹ AIPN GK 209/21 (K. spec. 24/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Koszelowi, Wincentemu Jaszczurze, Eugenii Gralińskiej i Władysławowi Pirkowi.*

⁴²⁸² AIPN GK 209/21, s. 55-56v.

⁴²⁸³ AIPN GK 209/21, s. 72-73.

⁴²⁸⁴ AIPN GK 209/21, s. 122-123v.

⁴²⁸⁵ AIPN GK 209/21, s. 171.

⁴²⁸⁶ AIPN GK 209/21 (K. spec. 24/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Koszelowi, Wincentemu Jaszczurze, Eugenii Gralińskiej i Władysławowi Pirkowi.*

⁴²⁸⁷ AIPN GK 209/21, s. 27-28v.

⁴²⁸⁸ AIPN GK 209/21, s. 72-73.

⁴²⁸⁹ AIPN GK 209/21, s. 122-123v.

⁴²⁹⁰ AIPN GK 209/21, s. 147.

⁴²⁹¹ AIPN GK 209/21, s. 163.

Strzelcach Opolskich⁴²⁹² i nadal tamże 17 maja 1951 r.⁴²⁹³ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 27 stycznia 1955 r. postanowił - na zasadzie art. 58 kk - zaliczyć Wincentemu Jaszczurze okres tymczasowego aresztowania od 6 lutego 1945 r. do 28 marca 1945 r. na poczet orzeczonej kary 10 lat więzienia.⁴²⁹⁴

Gralińska Eugenia⁴²⁹⁵ c. Józefa i Józefy z d. Majewskiej ur. 11 maja 1900 r. w Warcie pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Łączna 7/23.⁴²⁹⁶ Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴²⁹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴²⁹⁸ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 8 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Eugenia Gralińska odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 28 marca 1945 r. do 28 marca 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.⁴²⁹⁹

Pirek Władysław⁴³⁰⁰ s. Feliksa i Franciszki z d. Kopczyńskiej ur. 24 stycznia 1889 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Pabianicka 44/45.⁴³⁰¹ Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴³⁰³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 29 stycznia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Władysław Pirek zmarł 4 listopada 1947 r. w więzieniu w Krakowie.⁴³⁰⁴

---

⁴²⁹² AIPN GK 209/21, s. 180.

⁴²⁹³ AIPN GK 209/21, s. 200.

⁴²⁹⁴ AIPN GK 209/21, s. 228.

⁴²⁹⁵ AIPN GK 209/21 (K. spec. 24/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Koszelowi, Wincentemu Jaszczurze, Eugenii Gralińskiej i Władysławowi Pirkowi.*

⁴²⁹⁶ AIPN GK 209/21, s. 13+v.

⁴²⁹⁷ AIPN GK 209/21, s. 72-73.

⁴²⁹⁸ AIPN GK 209/21, s. 122-123v.

⁴²⁹⁹ AIPN GK 209/21, s. 190.

⁴³⁰⁰ AIPN GK 209/21 (K. spec. 24/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Koszelowi, Wincentemu Jaszczurze, Eugenii Gralińskiej i Władysławowi Pirkowi.*

⁴³⁰¹ AIPN GK 209/21, s. 41-42.

⁴³⁰² AIPN GK 209/21, s. 72-73.

⁴³⁰³ AIPN GK 209/21, s. 122-123v.

⁴³⁰⁴ AIPN GK 209/21, s. 172.

Pietrzak z d. Dudkiewicz Maria⁴³⁰⁵ c. Piotra i Stanisławy z d. Olszewskiej ur. 24 stycznia 1902 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Pomorska 89. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁰⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania sądowego.⁴³⁰⁷ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marii Pietrzak.⁴³⁰⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Maria Pietrzak została 2 czerwca 1945 r. stracona.⁴³⁰⁹

Kruczkowska z d. Kuczyńska Jadwiga⁴³¹⁰ c. Wojciecha i Marianny z d. Kowalewskiej ur. 28 września 1901 r. w Mogilnie, zam. Łódź ul. Korzeniowskiego 34. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania sądowego.⁴³¹² Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jadwigi Kruczkowskiej.⁴³¹³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jadwiga Kruczkowska została 2 czerwca 1945 r. stracona.⁴³¹⁴

---

⁴³⁰⁵ AIPN GK 209/24 (K. spec. 27/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Pietrzak, Jadwidze Kruczkowskiej i Jerzemu Delikowi.*

⁴³⁰⁶ AIPN GK 209/24, s. 3-4.

⁴³⁰⁷ AIPN GK 209/24, s. 49-50.

⁴³⁰⁸ AIPN GK 209/24, s. 67.

⁴³⁰⁹ AIPN GK 209/24, s. 84.

⁴³¹⁰ AIPN GK 209/24 (K. spec. 27/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Pietrzak, Jadwidze Kruczkowskiej i Jerzemu Delikowi.*

⁴³¹¹ AIPN GK 209/24, s. 3-4.

⁴³¹² AIPN GK 209/24, s. 49-50.

⁴³¹³ AIPN GK 209/24, s. 67.

⁴³¹⁴ AIPN GK 209/24, s. 82.

Delik Jerzy⁴³¹⁵ s. Mateusza i Małgorzaty z d. Zając ur. 1 lutego 1925 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Inflancka 13. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania sądowego.⁴³¹⁷ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jerzego Delika.⁴³¹⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Jerzy Delik został [prawdopodobnie 2 czerwca] 1945 r. stracony.⁴³¹⁹

Gerreth Mieczysław⁴³²⁰ s. Ignacego i Zofii z d. Kotyni ur. 16 listopada 1920 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Letnia 23. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³²¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴³²² Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Mieczysława Gerretha.⁴³²³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Mieczysław Gerreth został 2 czerwca 1945 r. stracony.⁴³²⁴

---

⁴³¹⁵ AIPN GK 209/24 (K. spec. 27/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Pietrzak, Jadwidze Kruczkowskiej i Jerzemu Delikowi*; zob.: *Kara śmierci za znęcanie się nad Polakami*, „Głos Wielkopolski”, 28 V 1945.

⁴³¹⁶ AIPN GK 209/24, s. 3-4.

⁴³¹⁷ AIPN GK 209/24, s. 49-50.

⁴³¹⁸ AIPN GK 209/24, s. 67.

⁴³¹⁹ AIPN GK 209/24, s. 85, brak daty dziennej egzekucji ale możemy się domyślać, że ww. został stracony tego samego dnia, w którym stracono pozostałe osoby, skazane tym samym wyrokiem SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 17 kwietnia 1945 r., czyli 2 czerwca 1945 r.

⁴³²⁰ AIPN GK 209/25 (K. spec. 28/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mieczysławowi Gerrethowi, Władysławowi Kujawińskiemu, Władysławowi Deręgiewiczowi, Marianowi Gierbichowi i Janowi Sulejewiczowi*.

⁴³²¹ AIPN GK 209/25, s. 4-5v.

⁴³²² AIPN GK 209/25, s. 73-78v.

⁴³²³ AIPN GK 209/25, s. 92.

⁴³²⁴ AIPN GK 209/25, s. 101.

Kujawiński Władysław⁴³²⁵ s. Wawrzyńca i Gertrudy z d. Wojciechowskiej ur. 28 stycznia 1918 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Łomżyńska 24. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴³²⁷ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Władysława Kujawińskiego.⁴³²⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Władysław Kujawiński został 2 czerwca 1945 r. stracony.⁴³²⁹

Deręgiewicz Władysław⁴³³⁰ s. Ignacego i Bronisławy z d. Frydrych ur. 15 czerwca 1910 r. w Kazimierzu Biskupim pow. koniński, zam. Łódź ul. Senatorska 19. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³³¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴³³² Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Władysława Deręgiewicza.⁴³³³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Władysław Deręgiewicz został 2 czerwca 1945 r. stracony.⁴³³⁴

---

⁴³²⁵ AIPN GK 209/25 (K. spec. 28/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mieczysławowi Gerrethowi, Władysławowi Kujawińskiemu, Władysławowi Deręgiewiczowi, Marianowi Gierbichowi i Janowi Sulejewiczowi.*

⁴³²⁶ AIPN GK 209/25, s. 4-5v.

⁴³²⁷ AIPN GK 209/25, s. 73-78v.

⁴³²⁸ AIPN GK 209/25, s. 92.

⁴³²⁹ AIPN GK 209/25, s. 103.

⁴³³⁰ AIPN GK 209/25 (K. spec. 28/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mieczysławowi Gerrethowi, Władysławowi Kujawińskiemu, Władysławowi Deręgiewiczowi, Marianowi Gierbichowi i Janowi Sulejewiczowi.*

⁴³³¹ AIPN GK 209/25, s. 4-5v.

⁴³³² AIPN GK 209/25, s. 73-78v.

⁴³³³ AIPN GK 209/25, s. 92.

⁴³³⁴ AIPN GK 209/25, s. 95.

Gierbich Marian⁴³³⁵ s. Szczepana i Józefy z d. Gajewskiej ur. 15 sierpnia 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Przędzalniana 15. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³³⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴³³⁷ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Mariana Gierbicha.⁴³³⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Marian Gierbich został 2 czerwca 1945 r. stracony.⁴³³⁹

Sulejewicz Jan⁴³⁴⁰ s. Józefa i Władysławy z d. Szymańskiej ur. 2 kwietnia 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. 11 Listopada 20. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴³⁴² Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Sulejewicza.⁴³⁴³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Sulejewicz został 2 czerwca 1945 r. stracony.⁴³⁴⁴

---

⁴³³⁵ AIPN GK 209/25 (K. spec. 28/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mieczysławowi Gerrethowi, Władysławowi Kujawińskiemu, Władysławowi Deręgiewiczowi, Marianowi Gierbichowi i Janowi Sulejewiczowi.*

⁴³³⁶ AIPN GK 209/25, s. 4-5v.

⁴³³⁷ AIPN GK 209/25, s. 73-78v.

⁴³³⁸ AIPN GK 209/25, s. 92.

⁴³³⁹ AIPN GK 209/25, s. 104.

⁴³⁴⁰ AIPN GK 209/25 (K. spec. 28/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mieczysławowi Gerrethowi, Władysławowi Kujawińskiemu, Władysławowi Deręgiewiczowi, Marianowi Gierbichowi i Janowi Sulejewiczowi.*

⁴³⁴¹ AIPN GK 209/25, s. 4-5v.

⁴³⁴² AIPN GK 209/25, s. 73-78v.

⁴³⁴³ AIPN GK 209/25, s. 92.

⁴³⁴⁴ AIPN GK 209/25, s. 102.

Cethold z d. Stachowska Helena⁴³⁴⁵ c. Andrzeja i Anny z d. Jasmann ur. 21 maja 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 227. Aresztowana od 16 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁴⁶ 4 kwietnia 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴³⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania.⁴³⁴⁸ Prokurator dr J. Sawicki z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heleny Cethold, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych, a następnie umieszczenie jej jako VD w obozie odosobnienia.⁴³⁴⁹ 21 maja 1951 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.⁴³⁵⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 17 czerwca 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić warunkowo przedterminowo Helenę Cethold od odbycia reszty kary 10 lat więzienia.⁴³⁵¹ Wiceprokurator Prokuratury Miasta Łodzi Wydz. III w Łodzi 29 sierpnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Helena Cethold została 26 czerwca 1953 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁴³⁵²

Greif Alfons⁴³⁵³ s. Adolfa i Emilii z d. Prochner ur. 6 stycznia 1895 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Zacisze 6-10. Był członkiem DAF w Łodzi. Aresztowany od 6 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami

---

⁴³⁴⁵ AIPN GK 209/26 (K. spec. 29/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Cethold*.

⁴³⁴⁶ AIPN GK 209/26, s. 2+v. i 52.

⁴³⁴⁷ AIPN GK 209/26, s. 16+v.

⁴³⁴⁸ AIPN GK 209/26, s. 21+v.

⁴³⁴⁹ AIPN GK 209/26, s. 26+v.

⁴³⁵⁰ AIPN GK 209/26, s. 48+v.

⁴³⁵¹ AIPN GK 209/26, s. 58.

⁴³⁵² AIPN GK 209/26, s. 85.

⁴³⁵³ AIPN GK 209/27 (K. spec. 30/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Greifowi*; por.: *Kara śmierci za znęcanie się nad Polakami*, „Głos Wielkopolski”, 28 V 1945.

⁴³⁵⁴ AIPN GK 209/27, s. 2+v. i 45+v.

postępowania na rzecz Skarbu Państwa.⁴³⁵⁵ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfonsa Greifa.⁴³⁵⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alfons Greif został 4 czerwca 1945 r. stracony.⁴³⁵⁷

Benkel Gustaw⁴³⁵⁸ s. Friedricha i Berty z d. Henel ur. 10 września 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nawrot 32. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 6 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁵⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od zapłaty kosztów postępowania.⁴³⁶⁰ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gustawa Benkela.⁴³⁶¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Gustaw Benkel został 6 czerwca 1945 r. stracony.⁴³⁶²

Zieher z d. Wellnitz Emma⁴³⁶³ c. Reinholda i Marii z d. Okonowskiej ur. 5 maja 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Targowa 36. Aresztowana od 15 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci oraz zasądzić od niej koszty postępowania na rzecz Skarbu Państwa.⁴³⁶⁵ Prokurator Nadzoru

---

⁴³⁵⁵ AIPN GK 209/27, s. 19-21.

⁴³⁵⁶ AIPN GK 209/27, s. 28.

⁴³⁵⁷ AIPN GK 209/27, s. 30.

⁴³⁵⁸ AIPN GK 209/28 (K. spec. 31/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Benkelowi*; por.: *Hitlerowscy zbrodniarze zawisną na szubienicy*, „Głos Wielkopolski”, 13 VI 1945.

⁴³⁵⁹ AIPN GK 209/28, s. 3+v. i 28.

⁴³⁶⁰ AIPN GK 209/28, s. 19-20.

⁴³⁶¹ AIPN GK 209/28, s. 25.

⁴³⁶² AIPN GK 209/28, s. 27.

⁴³⁶³ AIPN GK 209/29 (K. spec. 32/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emmie Zieher*.

⁴³⁶⁴ AIPN GK 209/29, s. 2+v.

⁴³⁶⁵ AIPN GK 209/29, s. 17-18.

Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 29 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN postanowił uchylić wszystkie skutki ww. wyroku w stosunku do Emmy Zieher z uwagi na to, że wyrok był niedostatecznie uzasadniony. Przeprowadzone dowody nie dawały bowiem podstaw do przypisania skazanej przestępstwa z ww. art. ww. Dekretu. W związku z powyższym Prezydent KRN zarządził umieszczenie Emmy Zieher, jako VD, w obozie odosobnienia i przekazanie jej sprawy właściwemu Sądowi Grodzkiemu dla dalszego orzeczenia w myśl art. 16 ustawy z dnia 6 maja 1945 r. (Dz. U. RP Nr 17, poz. 96).⁴³⁶⁶

Kondratiuk z d. Draheim Helena⁴³⁶⁷ c. NN i Emilii Draheim ur. 23 maja 1907 r. w Różyszczach pow. łucki (Wołyń), zam. Łódź ul. Piłsudskiego 57. Aresztowana od 6 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁶⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁴³⁶⁹ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 kwietnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heleny Kondratiuk.⁴³⁷⁰ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Helena Kondratiuk została 8 maja 1945 r. stracona.⁴³⁷¹

Bischof z d. Leiman Olga⁴³⁷² c. Wilhelma i Justyny z d. Łappy ur. 29 kwietnia 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Targowa 15. Aresztowana od 16 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁷³ 3 kwietnia 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴³⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁴³⁷⁵ Naczelnik więzienia przy ul.

---

⁴³⁶⁶ AIPN GK 209/29, s. 23.

⁴³⁶⁷ AIPN GK 209/30 (K. spec. 33/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Kondratiuk*.

⁴³⁶⁸ AIPN GK 209/30, s. 3+v.

⁴³⁶⁹ AIPN GK 209/30, s. 15-16v.

⁴³⁷⁰ AIPN GK 209/30, s. 20.

⁴³⁷¹ AIPN GK 209/30, s. 24.

⁴³⁷² AIPN GK 209/31 (K. spec. 34/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oldze Bischof*.

⁴³⁷³ AIPN GK 209/31, s. 3+v. i 89.

⁴³⁷⁴ AIPN GK 209/31, s. 12.

⁴³⁷⁵ AIPN GK 209/31, s. 85-86.

Gdańskiej 13 w Łodzi 13 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁴³⁷⁶

Kruczkowski Jan⁴³⁷⁷ s. Franciszka i Joanny z d. Skatulskiej ur. 12 grudnia 1901 r. w Smuszkowie pow. koniński, zam. Łódź ul. Korzeniewskiego 34. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴³⁷⁸ P. o. Naczelnika więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi Strzeleckiego 7 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. więzień zmarł tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.⁴³⁷⁹ Lekarz więzienny dr Jan Brzozowski 7 maja 1945 r. sporządził świadectwo zgonu Jana Kruczkowskiego, w którym podał, że ww. zmarł śmiercią naturalną 7 maja 1945 r. w Łodzi wskutek gangreny lewej kończyny dolnej i ostrej niedomogi mięśnia sercowego.⁴³⁸⁰ Ww. zmarł na izbie chorych.⁴³⁸¹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 11 maja 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Janowi Kruczkowskiemu wskutek jego śmierci.⁴³⁸²

Tonn z d. Wolpert Otilie⁴³⁸³ c. Ludwika i Pauliny z d. Hornung ur. 25 października 1897 r. w Strykowie pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Łagiewnicka 107. Aresztowana od 15 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴³⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 56 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od ponoszenia kosztów postępowania w sprawie.⁴³⁸⁵ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 lipca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do

---

⁴³⁷⁶ AIPN GK 209/31, s. 87.

⁴³⁷⁷ AIPN GK 209/36 (K. spec. 41/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Kruczkowskiemu*.

⁴³⁷⁸ AIPN GK 209/36, s. 4+v.

⁴³⁷⁹ AIPN GK 209/36, s. 43.

⁴³⁸⁰ AIPN GK 209/36, s. 44.

⁴³⁸¹ AIPN GK 209/36, s. 45.

⁴³⁸² AIPN GK 209/36, s. 47.

⁴³⁸³ AIPN GK 209/38 (K. spec. 43/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Otilie Tonn*.

⁴³⁸⁴ AIPN GK 209/38, s. 4-5 i 82.

⁴³⁸⁵ AIPN GK 209/38, s. 68-73.

Otilie Tonn, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁴³⁸⁶ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 14 lipca 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił określić utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Otilie Tonn na 10 lat od chwili odbycia kary.⁴³⁸⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 21 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Otilie Tonn została 2 września 1954 r. zwolniona przedterminowo z więzienia w Brzegu.⁴³⁸⁸

Betke z d. Roj Elza⁴³⁸⁹ c. Karola i Augustyny z d. Korynek ur. 11 września 1911 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rzgowska 143. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dziecka na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴³⁹¹ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 lipca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Elzy Betke.⁴³⁹² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Elza Betke została 16 lipca 1945 r. stracona.⁴³⁹³

Müller Irena⁴³⁹⁴ c. Ignacego i Heleny z d. Flor ur. 10 kwietnia 1921 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 83. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴³⁹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od dokonania zarzucanej jej zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴³⁹⁶

---

⁴³⁸⁶ AIPN GK 209/38, s. 80.

⁴³⁸⁷ AIPN GK 209/38, s. 81.

⁴³⁸⁸ AIPN GK 209/38, s. 144.

⁴³⁸⁹ AIPN GK 209/39 (K. spec. 46/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Elzie Betke*.

⁴³⁹⁰ AIPN GK 209/39, s. 2+v.

⁴³⁹¹ AIPN GK 209/39, s. 32-37.

⁴³⁹² AIPN GK 209/39, s. 42.

⁴³⁹³ AIPN GK 209/39, s. 57.

⁴³⁹⁴ AIPN GK 209/40 (K. spec. 47/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Irenie Müller*.

⁴³⁹⁵ AIPN GK 209/40, s. 2-3.

⁴³⁹⁶ AIPN GK 209/40, s. 26-29.

Figur Jan⁴³⁹⁷ s. Filipa i Emilii z d. Dering ur. 21 lipca 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pomorska 80/35. Był policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany od 20 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴³⁹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 maja 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴³⁹⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, Kubiak 30 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż m. in. ww. został 28 czerwca 1945 r. - stosownie do polecenia Dep. Więziennictwa i Obozów MBP - przetransportowany do więzienia we Wronkach.⁴⁴⁰⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi St. Cybulskiego 15 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Figur odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 20 marca 1945 r. do 20 marca 1949 r. i został zwolniony z więzienia.⁴⁴⁰¹

Gaszyńska z d. Paszyńska Wiktoria⁴⁴⁰² c. Jana i Stanisławy z d. Hanel ur. 19 lipca 1925 r. w Fitawie pow. lubawski, zam. Łódź ul. Nowopolska 22. Aresztowana od 24 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁰³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz zwolnić ww. od ponoszenia kosztów postępowania.⁴⁴⁰⁴ 22 września 1949 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.⁴⁴⁰⁵

Laubisch z d. Zerbe primo voto Sobkiewicz Irena⁴⁴⁰⁶ c. Oskara i Marii z d. Bednarczyk ur. 20 grudnia 1913 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kątna 20. Aresztowana od 2 marca 1945 r. i

---

⁴³⁹⁷ AIPN GK 209/42 (K. spec. 49/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Figurovi*.

⁴³⁹⁸ AIPN GK 209/42, s. 4-5 i 57-61.

⁴³⁹⁹ AIPN GK 209/42, s. 57-61.

⁴⁴⁰⁰ AIPN GK 209/42, s. 66.

⁴⁴⁰¹ AIPN GK 209/42, s. 68, niewyraźnie zapisana nazwa więzienia, prawdopodobnie: Mokotów.

⁴⁴⁰² AIPN GK 209/45 (K. spec. 52/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wiktorii Gaszyńskiej*.

⁴⁴⁰³ AIPN GK 209/45, s. 4-5 i 41.

⁴⁴⁰⁴ AIPN GK 209/45, s. 37-40.

⁴⁴⁰⁵ AIPN GK 209/45, s. 44-45.

⁴⁴⁰⁶ AIPN GK 209/46 (K. spec. 53/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Irenie Laubisch*.

osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 maja 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 578 kpk, art. 74 p. o k. s. oraz art. 52 §3, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jej mienia, zapłacenie przez nią kosztów postępowania w sprawie na rzecz Skarbu Państwa oraz zwrócić jej dowody rzeczowe.⁴⁴⁰⁸ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Irena Laubisch, po odbyciu kary 8 lat pozbawienia wolności, została 2 marca 1953 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁴⁴⁰⁹

Plesiak z d. Jędrzejek Zofia⁴⁴¹⁰ c. Franciszka i Józefy z d. Jakubiec ur. 21 października 1909 r. w Wadlewie pow. piotrkowski, zam. Łódź-Chojny ul. Wesola 37. Aresztowana od 26 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁴¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od ponoszenia kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁴⁴¹² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi Józefa Namysłowskiego 16 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zofia Plesiak zmarła 24 lutego 1946 r. w więzieniu.⁴⁴¹³ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 14 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zofia Plesiak zmarła 24 lutego 1946 r. w więzieniu w Łęczycy.⁴⁴¹⁴

---

⁴⁴⁰⁷ AIPN GK 209/46, s. 4-5 i 31-34, nazwa miejsca osadzenia więźniarki w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi, została skreślona i poprawiona na: więzienie przy ul. Gdańskiej w Łodzi.

⁴⁴⁰⁸ AIPN GK 209/46, s. 31-34.

⁴⁴⁰⁹ AIPN GK 209/46, s. 87.

⁴⁴¹⁰ AIPN GK 209/48 (K. spec. 55/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zofii Plesiak*.

⁴⁴¹¹ AIPN GK 209/48, s. 2-3.

⁴⁴¹² AIPN GK 209/48, s. 37-40.

⁴⁴¹³ AIPN GK 209/48, s. 45.

⁴⁴¹⁴ AIPN GK 209/48, s. 72.

Heinzel Juliusz⁴⁴¹⁵ s. Jana i Marii z d. Pitschmann ur. 28 marca 1891 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Łódź-Nowe Złotno ul. Majowa 19. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania sądowego.⁴⁴¹⁷ W/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Juliusza Heinza, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia.⁴⁴¹⁸ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 24 sierpnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił oznaczyć okres utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Juliusza Heinza na 10 lat od chwili odbycia przez niego kary pozbawienia wolności.⁴⁴¹⁹ Naczelnik więzienia w Koronowie 6 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Juliusz Heinzel zmarł 6 sierpnia 1946 r. w więzieniu w Koronowie wskutek zapalenia oskrzeli oraz ogólnego osłabienia. Ww. pozostawał w szpitalu więziennym od 1 sierpnia 1946 r. do 6 sierpnia 1946 r.⁴⁴²⁰

Oelke Gottlieb⁴⁴²¹ s. Augusta i Renaty z d. Klose ur. 4 czerwca 1887 r. w Kaniej Górze pow. łódzki, zam. Kania Góra pow. łódzki. Był członkiem SA w Kaniej Górze w pow. łódzkim. Aresztowany od 6 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia,

---

⁴⁴¹⁵ AIPN GK 209/49 (K. spec. 56/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Juliuszowi Heinzelowi*.

⁴⁴¹⁶ AIPN GK 209/49, s. 2-3.

⁴⁴¹⁷ AIPN GK 209/49, s. 40-41.

⁴⁴¹⁸ AIPN GK 209/49, s. 30.

⁴⁴¹⁹ AIPN GK 209/49, s. 31.

⁴⁴²⁰ AIPN GK 209/49, s. 57-58.

⁴⁴²¹ AIPN GK 209/50 (K. spec. 57/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gottliebowi Oelke*.

⁴⁴²² AIPN GK 209/50, s. 4-5.

mienia jego małżonki i dzieci, z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dokumenty zwrócić ww.⁴⁴²³ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, Kubiak 30 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż m. in. ww. został 28 czerwca 1945 r. - stosownie do polecenia Dep. Więziennictwa i Obozów MBP - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia we Wronkach.⁴⁴²⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Gottlieb Oelke zmarł 4 października 1945 r. w więzieniu.⁴⁴²⁵

Tomczyk Stefan⁴⁴²⁶ s. Józefa i Heleny z d. Stawickiej ur. 5 kwietnia 1911 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Goplańska 12. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴²⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 5 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 368, 369, 370 i 598 §1 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę 7 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁴²⁸ Naczelnik więzienia w Wartemborku [obecna nazwa: Barczewo] 12 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Stefan Tomczyk zmarł 12 grudnia 1946 r. w więzieniu w Wartemborku [obecna nazwa: Barczewo] wskutek zapalenia płucnej. Ww. przebywał w izbie chorych tamtejszego więzienia od 28 grudnia 1946 r. [sic!] do 12 grudnia 1946 r. Stefan Tomczyk został pochowany na cmentarzu więziennym w Wartemborku [obecna nazwa: Barczewo] pod nr 16.⁴⁴²⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Stefan Tomczyk zmarł 12 grudnia 1946 r. w więzieniu w Warszawie [sic!].⁴⁴³⁰

---

⁴⁴²³ AIPN GK 209/50, s. 45-49.

⁴⁴²⁴ AIPN GK 209/50, s. 51.

⁴⁴²⁵ AIPN GK 209/50, s. 52.

⁴⁴²⁶ AIPN GK 209/51 (K. spec. 58/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Tomczykowi i Katarzynie Cymer*.

⁴⁴²⁷ AIPN GK 209/51, s. 8-9.

⁴⁴²⁸ AIPN GK 209/51, s. 62-67.

⁴⁴²⁹ AIPN GK 209/51, s. 83-84, oczywista pomyłka w dacie początkowej przebywania ww. więźnia w izbie chorych.

⁴⁴³⁰ AIPN GK 209/51, s. 3, informacja o miejscu śmierci ww. więźnia jest zapewne w świetle powyższych informacji błędna.

Cymer z d. Ostapiuk Katarzyna⁴⁴³¹ c. Jana i Anastazji z d. Kondiuk ur. 14 marca 1907 r. w Strzyżowie pow. hrubieszowski, zam. Łódź ul. Goplańska 16. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁴³² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 5 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 368, 369, 370 i 598 §1 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁴⁴³³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 29 sierpnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Katarzyna Cymer została 12 sierpnia 1952 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu II.⁴⁴³⁴

Job Artur⁴⁴³⁵ s. Ludwika i Marii z d. Frönel ur. 20 grudnia 1904 r. w Rudzie Pabianickiej pow. łódzki, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Garapicka 53. Był członkiem Selbstschutz, SA i policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴³⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁴³⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, Kubiak 30 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż m. in. ww. został 28 czerwca 1945 r. - stosownie do polecenia Dep. Więziennictwa i Obozów MBP - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia we Wronkach.⁴⁴³⁸ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 5 marca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 555 §1 kpk - sprostować wyrok z 1 czerwca 1945 r. w części dotyczącej konfiskaty mienia Artura Joba poprzez dopisanie uzupełnienia o konfiskacie całego mienia skazanego, na rzecz Skarbu Państwa.⁴⁴³⁹ Sąd

---

⁴⁴³¹ AIPN GK 209/51 (K. spec. 58/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Tomczykowi i Katarzynie Cymer*.

⁴⁴³² AIPN GK 209/51, s. 8-9 i 87.

⁴⁴³³ AIPN GK 209/51, s. 62-67.

⁴⁴³⁴ AIPN GK 209/51, s. 4.

⁴⁴³⁵ AIPN GK 209/54 (K. spec. 63/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Jobowi i Friedrichowi Krügerowi*; zob.: *Kara śmierci dla zbrodniarzy hitlerowskich*, „Głos Wielkopolski”, 13 VI 1945.

⁴⁴³⁶ AIPN GK 209/54, s. 12-13, 54-59 i 85.

⁴⁴³⁷ AIPN GK 209/54, s. 54-59.

⁴⁴³⁸ AIPN GK 209/54, s. 69.

⁴⁴³⁹ AIPN GK 209/54, s. 73.

Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 23 grudnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 58 kk i 416 kpk - zaliczyć Arturowi Jobowi, na poczet orzeczonej kary 15 lat pozbawienia wolności, okres tymczasowego aresztowania od 29 stycznia 1945 r. do 1 czerwca 1945 r.⁴⁴⁴⁰

Krüger Friedrich⁴⁴⁴¹ s. Fryderyka i Augustyny z d. Hinz ur. 30 listopada 1901 r. w Tomaszewie pow. legionowski, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Aleksandra 13. Był członkiem Selbstschutz, SA i policjantem rezerwy (Schupo der Reserve) w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁴² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz konfiskatę całego jego mienia.⁴⁴⁴³ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 lipca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Friedricha Krügera.⁴⁴⁴⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Friedrich Krüger został 16 lipca 1945 r. stracony.⁴⁴⁴⁵

Michalak Jan⁴⁴⁴⁶ s. Adolfa i Ewy z d. Libich ur. 15 maja 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. 1 Maja 36. Aresztowany od 3 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 marca 1945 r. do 2 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁴⁴⁸ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 11 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił sprostować wyrok z 2 czerwca 1945 r. w części dotyczącej konfiskaty mienia Jana Michalaka

---

⁴⁴⁴⁰ AIPN GK 209/54, s. 10.

⁴⁴⁴¹ AIPN GK 209/54 (K. spec. 63/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Jobowi i Friedrichowi Krügerowi*; zob.: *Kara śmierci dla zbrodniarzy hitlerowskich*, „Głos Wielkopolski”, 13 VI 1945.

⁴⁴⁴² AIPN GK 209/54, s. 12-13 i 54-59.

⁴⁴⁴³ AIPN GK 209/54, s. 54-59.

⁴⁴⁴⁴ AIPN GK 209/54, s. 70.

⁴⁴⁴⁵ AIPN GK 209/54, s. 74.

⁴⁴⁴⁶ AIPN GK 209/55 (K. spec. 64/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Michalakowi*.

⁴⁴⁴⁷ AIPN GK 209/55, s. 6-7 i 79-82.

⁴⁴⁴⁸ AIPN GK 209/55, s. 79-82.

poprzez dopisanie uzupełnienia o konfiskacie całego mienia skazanego, na rzecz Skarbu Państwa.⁴⁴⁴⁹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 15 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił część dokumentów Jana Michalaka zachować w aktach sprawy, pozostałe zaś wydać skazanemu.⁴⁴⁵⁰ Naczelnik więzienia we Wronkach 3 marca 1950 r. zawiadomił Prokuratora SSK [powinno być: Sądu Okręgowego] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴⁴⁵¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi Stanisława Marczyńskiego 12 lipca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Michalak odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 3 marca 1945 r. do 3 marca 1950 r. i został zwolniony z więzienia.⁴⁴⁵²

Berger z d. Dickoff Matylda⁴⁴⁵³ c. Godfryda i Matyldy ur. 28 grudnia 1884 r. w Radomsku, zam. Łódź ul. Wólczańska 107. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁵⁴ 15 maja 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴⁴⁵⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁴⁵⁶ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 lipca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Matyldy Berger.⁴⁴⁵⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Matylda Berger została 26 lipca 1945 r. stracona.⁴⁴⁵⁸

Freitag z d. Sibirska Stanisława⁴⁴⁵⁹ c. Franciszka i Franciszki z d. Ogińskiej ur. 29 marca 1903 r. w Błocu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Wrześnieńska 62. Aresztowana od 27 marca 1945

---

⁴⁴⁴⁹ AIPN GK 209/55, s. 83.

⁴⁴⁵⁰ AIPN GK 209/55, s. 84.

⁴⁴⁵¹ AIPN GK 209/55, s. 4.

⁴⁴⁵² AIPN GK 209/55, s. 3.

⁴⁴⁵³ AIPN GK 209/56 (K. spec. 65/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Matyldzie Berger*; zob.: *Kara śmierci dla zbrodniarzy hitlerowskich*, „Głos Wielkopolski”, 13 VI 1945.

⁴⁴⁵⁴ AIPN GK 209/56, s. 5-6.

⁴⁴⁵⁵ AIPN GK 209/56, s. 7.

⁴⁴⁵⁶ AIPN GK 209/56, s. 35-40.

⁴⁴⁵⁷ AIPN GK 209/56, s. 46.

⁴⁴⁵⁸ AIPN GK 209/56, s. 64.

⁴⁴⁵⁹ AIPN GK 209/58 (K. spec. 67/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławie Freitag*.

r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴⁴⁶⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od uiszczenia kosztów procesu.⁴⁴⁶¹ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stanisławy Freitag, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat pozbawienia wolności z pozbawieniem praw publicznych i honorowych na 5 lat po odbyciu kary.⁴⁴⁶² Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 10 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie warunkowo przedterminowo Stanisławę Freitag od odbycia reszty kary 15 lat więzienia.⁴⁴⁶³ Naczelnik więzienia w Grudziądzu I 19 stycznia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi o zwolnieniu Stanisławy Freitag z tamtejszego więzienia.⁴⁴⁶⁴

Bloch z d. Obergefall Alma Paulina⁴⁴⁶⁵ c. Gottlieba i Emmy z d. Dreilich ur. 17 czerwca 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Tymienieckiego 46. Aresztowana od 9 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁴⁶⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od opłacenia kosztów postępowania sądowego.⁴⁴⁶⁷ W/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Almy Pauliny Bloch.⁴⁴⁶⁸ W/z Prokuratora Sądu

---

⁴⁴⁶⁰ AIPN GK 209/58, s. 5-6 i 63.

⁴⁴⁶¹ AIPN GK 209/58, s. 49-50.

⁴⁴⁶² AIPN GK 209/58, s. 60.

⁴⁴⁶³ AIPN GK 209/58, s. 73-74.

⁴⁴⁶⁴ AIPN GK 209/58, s. 107-108, brak daty zwolnienia ww. więźniarki, natomiast z kolejnej korespondencji w sprawie wynika, iż mogło to nastąpić 15 stycznia 1955 r.

⁴⁴⁶⁵ AIPN GK 209/59 (K. spec. 68/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Almie Paulinie Bloch*.

⁴⁴⁶⁶ AIPN GK 209/59, s. 4-5, 60 i 64.

⁴⁴⁶⁷ AIPN GK 209/59, s. 44-45.

⁴⁴⁶⁸ AIPN GK 209/59, s. 51.

Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alma Paulina Bloch została 23 sierpnia 1945 r. stracona.⁴⁴⁶⁹

Walczak Marian⁴⁴⁷⁰ s. Józefa i Jadwigi z d. Szczepańskiej ur. 27 maja 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Główna 40. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁷¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 370 i 598 kpk, p. o k. s. oraz art. 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁴⁷² W/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Mariana Walczaka.⁴⁴⁷³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Marian Walczak został 23 sierpnia 1945 r. stracony.⁴⁴⁷⁴

Łyk Gustaw⁴⁴⁷⁵ s. NN i Pauliny Łyk ur. 4 stycznia 1898 r. w Olszewicach pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Wesola 44. Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁷⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku lub spadkobrania względnie darowizny, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁴⁷⁷ 25 listopada 1950 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.⁴⁴⁷⁸

---

⁴⁴⁶⁹ AIPN GK 209/59, s. 54.

⁴⁴⁷⁰ AIPN GK 209/61 (K. spec. 70/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marianowi Walczakowi*.

⁴⁴⁷¹ AIPN GK 209/61, s. 2-3.

⁴⁴⁷² AIPN GK 209/61, s. 86-90.

⁴⁴⁷³ AIPN GK 209/61, s. 100.

⁴⁴⁷⁴ AIPN GK 209/61, s. 106.

⁴⁴⁷⁵ AIPN GK 209/62 (K. spec. 71/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Łykowi*.

⁴⁴⁷⁶ AIPN GK 209/62, s. 2-3 i 37-42.

⁴⁴⁷⁷ AIPN GK 209/62, s. 37-42.

⁴⁴⁷⁸ AIPN GK 209/62, s. 57-58.

Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 2 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Gustaw Łyk odbył karę 8 lat pozbawienia wolności od 11 maja 1945 r. do 11 maja 1953 r. i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.⁴⁴⁷⁹

Ruff Albert⁴⁴⁸⁰ s. Adolfa Henryka i Emilii z d. Freigang ur. 3 grudnia 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Morska 4. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁸¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁴⁸² Przewodniczący SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 14 sierpnia 1945 r. zwrócił się do Ministerstwa Sprawiedliwości RP z prośbą o nadesłanie świadectwa zgonu Alberta Ruffa, które zostało przedstawione temuż Ministerstwu 25 czerwca 1945 r.⁴⁴⁸³ W odpowiedzi, w/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił Przewodniczącego SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż korespondencja stwierdzająca śmierć ww. została zwrócona Przewodniczącemu wraz z aktami sprawy dołączonymi do pisma z 9 sierpnia 1945 r.⁴⁴⁸⁴ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 16 listopada 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił przesłać Prokuratorowi odpis świadectwa zgonu Alberta Ruffa wraz z odpisem wyroku z 20 czerwca 1945 r.⁴⁴⁸⁵ W każdym razie egzekucja Alberta Ruffa miała miejsce przed 27 września 1945 r.⁴⁴⁸⁶

Jakob Lucyna Alicja⁴⁴⁸⁷ c. Stefana i Heleny z d. Widawskiej ur. 24 marca 1925 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Pabianice ul. Świętokrzyska 48/6 pow. łaski. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁴⁸⁸ Była członkinią BDM w Łodzi.⁴⁴⁸⁹

---

⁴⁴⁷⁹ AIPN GK 209/62, s. 81.

⁴⁴⁸⁰ AIPN GK 209/63 (K. spec. 72/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Albertowi Ruffowi*.

⁴⁴⁸¹ AIPN GK 209/63, s. 3-4.

⁴⁴⁸² AIPN GK 209/63, s. 46-50.

⁴⁴⁸³ AIPN GK 209/63, s. 62.

⁴⁴⁸⁴ AIPN GK 209/63, s. 63.

⁴⁴⁸⁵ AIPN GK 209/63, s. 67.

⁴⁴⁸⁶ AIPN GK 209/63, s. 64.

⁴⁴⁸⁷ AIPN GK 209/64 (K. spec. 73/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lucynie Alicji Jakob*; zob.: 19-letnia konfidentka Gestapo skazana na karę śmierci, „Głos Wielkopolski”, 2 VII 1945.

⁴⁴⁸⁸ AIPN GK 209/64, s. 3-4.

⁴⁴⁸⁹ AIPN GK 209/64, s. 3-4 i 56-59v.

SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, dowód rzeczowy (1 karta) pozostawić w aktach sprawy oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁴⁴⁹⁰ W/z Prokuratora Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Lucyny Alicji Jakob.⁴⁴⁹¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Lucyna Alicja Jakob została 23 sierpnia 1945 r. stracona.⁴⁴⁹²

Latek Jan⁴⁴⁹³ s. Macieja i Łucji z d. Chruściel ur. 11 kwietnia 1888 r. w Górze pow. brzeziński, zam. Łódź ul. 11 Listopada 198. Aresztowany od 2 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁴⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 578 kpk, art. 73, 74 i 82 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa, zapłacenie przez niego kosztów postępowania w sprawie, a dowód osobisty zwrócić ww.⁴⁴⁹⁵ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 28 lipca 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił sprostować mylnie zapisaną w wyroku datę urodzenia Jana Latka. Powinno być: 13 października 1888 r.⁴⁴⁹⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Latek zmarł 27 czerwca 1945 r. w więzieniu.⁴⁴⁹⁷

Lück Otto⁴⁴⁹⁸ s. Fryderyka i Pauliny z d. Majdan ur. 18 kwietnia 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Piłsudskiego 20. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga

---

⁴⁴⁹⁰ AIPN GK 209/64, s. 29-32.

⁴⁴⁹¹ AIPN GK 209/64, s. 36.

⁴⁴⁹² AIPN GK 209/64, s. 39.

⁴⁴⁹³ AIPN GK 209/65 (K. spec. 74/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Latkowi*.

⁴⁴⁹⁴ AIPN GK 209/65, s. 3-4 i 32-37.

⁴⁴⁹⁵ AIPN GK 209/65, s. 32-37.

⁴⁴⁹⁶ AIPN GK 209/65, s. 40.

⁴⁴⁹⁷ AIPN GK 209/65, s. 41.

⁴⁴⁹⁸ AIPN GK 209/66 (K. spec. 75/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Lückowi*.

w Łodzi.⁴⁴⁹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁵⁰⁰ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 21 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ottona Lücka, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia i utratę praw obywatelskich i honorowych na 10 lat po odbyciu kary.⁴⁵⁰¹ W/z Naczelnika więzienia w Rawiczu 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia w Sieradzu.⁴⁵⁰²

Leszczyński Walenty⁴⁵⁰³ s. Antoniego i Rozalii z d. Pawlikowskiej ur. 30 stycznia 1878 r. w Małych Końskich pow. opocznowski, zam. Łódź-Stare Rokicie ul. Graniczna 42/1. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵⁰⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372 i 577 kpk oraz art. 54 kk orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁴⁵⁰⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi, B. Kubiak 9 października 1945 r. zakomunikował SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴⁵⁰⁶

Kozłowska Genowefa⁴⁵⁰⁷ c. Franciszka i Emilii z d. Singer ur. 2 maja 1907 r. w Ożarowie pow. wieluński, zam. Łódź ul. 11 Listopada 19/7. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania

---

⁴⁴⁹⁹ AIPN GK 209/66, s. 4-5.

⁴⁵⁰⁰ AIPN GK 209/66, s. 55-56.

⁴⁵⁰¹ AIPN GK 209/66, s. 72.

⁴⁵⁰² AIPN GK 209/66, s. 76.

⁴⁵⁰³ AIPN GK 209/67 (K. spec. 77/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Walentemu Leszczyńskiemu*.

⁴⁵⁰⁴ AIPN GK 209/67, s. 3-4.

⁴⁵⁰⁵ AIPN GK 209/67, s. 71-76.

⁴⁵⁰⁶ AIPN GK 209/67, s. 78.

⁴⁵⁰⁷ AIPN GK 209/69 (K. spec. 79/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Genowefie Kozłowskiej*.

⁴⁵⁰⁸ AIPN GK 209/69, s. 2-3.

sądowego.⁴⁵⁰⁹ W/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Genowefy Kozłowskiej.⁴⁵¹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 stycznia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił sprostować - na mocy art. 52 KPK - oczywistą pomyłkę pisarską zaszłą w sentencji wyroku i określić okres utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Genowefę Kozłowską poprzez uzupełnienie słowami: na zawsze.⁴⁵¹¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Genowefa Kozłowska została 23 sierpnia 1945 r. stracona w więzieniu.⁴⁵¹²

Görlitz Karol⁴⁵¹³ s. Roberta i Emilii z d. Kargel ur. 23 listopada 1888 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Dowborczyków 22. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵¹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ww. od uiszczenia kosztów postępowania sądowego, a dowód rzeczowy w postaci - używanego przez skazanego do bicia - przewodu elektrycznego przekazać do Miejskiego Muzeum w Łodzi. „Narzędzie” miało obrazować metody postępowania Niemców cywilnych w fabrykach łódzkich w stosunku do robotników polskich.⁴⁵¹⁵ W/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Karola Görlitza.⁴⁵¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 stycznia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił sprostować - na mocy art. 53 KPK - oczywistą pomyłkę pisarską zaszłą w sentencji wyroku i określić okres utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Karola Görlitza poprzez uzupełnienie słowami: na zawsze.⁴⁵¹⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd

---

⁴⁵⁰⁹ AIPN GK 209/69, s. 36-38.

⁴⁵¹⁰ AIPN GK 209/69, s. 44.

⁴⁵¹¹ AIPN GK 209/69, s. 47.

⁴⁵¹² AIPN GK 209/69, s. 49.

⁴⁵¹³ AIPN GK 209/70 (K. spec. 81/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Görlitzowi*.

⁴⁵¹⁴ AIPN GK 209/70, s. 6-7.

⁴⁵¹⁵ AIPN GK 209/70, s. 35-38.

⁴⁵¹⁶ AIPN GK 209/70, s. 48.

⁴⁵¹⁷ AIPN GK 209/70, s. 51.

Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Karol Görlitz został 23 sierpnia 1945 r. stracony w więzieniu.⁴⁵¹⁸

Radke Berta⁴⁵¹⁹ c. Jana i Marii z d. Kuzaj ur. 25 maja 1906 r. w Strzelcach pow. kutnowski, zam. Łódź ul. Żwirki 14/15. Aresztowana od 18 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵²⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁴⁵²¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 3 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Berta Radke odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 18 maja 1945 r. do 18 maja 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.⁴⁵²²

Funt Stanisław⁴⁵²³ s. Bronisława i Marianny z d. Ulanowskiej ur. 4 kwietnia 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź-Chojny ul. Zgodna 26/6. Aresztowany od 29 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵²⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370 i 598 kpk, p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 marca 1945 r. do 7 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁵²⁵ Naczelnik więzienia w Koronowie 27 grudnia 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Stanisław Funt zmarł 24 grudnia 1946 r. w więzieniu w Koronowie wskutek gruźlicy płuc. Ww. do dnia śmierci przebywał w szpitalu więziennym.⁴⁵²⁶

---

⁴⁵¹⁸ AIPN GK 209/70, s. 53.

⁴⁵¹⁹ AIPN GK 209/71 (K. spec. 82/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bercie Radke*.

⁴⁵²⁰ AIPN GK 209/71, s. 5-6 i 68-70.

⁴⁵²¹ AIPN GK 209/71, s. 68-70.

⁴⁵²² AIPN GK 209/71, s. 2.

⁴⁵²³ AIPN GK 209/72 (K. spec. 83/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Funtowi*.

⁴⁵²⁴ AIPN GK 209/72, s. 4-5 i 56-59.

⁴⁵²⁵ AIPN GK 209/72, s. 56-59.

⁴⁵²⁶ AIPN GK 209/72, s. 70-71.

Graf Antoni⁴⁵²⁷ s. Antoniego i Marianny z d. Smólki ur. 8 stycznia 1904 r. w Szklarcze Przygodzkiej pow. ostrowski, zam. Łódź ul. Legionów 34. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵²⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁴⁵²⁹

Schindel Marta⁴⁵³⁰ c. Wilhelma Fryderyka i Matyldy z d. Wirhofl ur. 17 kwietnia 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź-Sikawa ul. Brzezińska 259. Aresztowana od 17 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵³¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁵³² Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 17 lipca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 10 pkt 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - zmniejszyć Marcie Schindel o trzecią część karę 15 lat pozbawienia wolności tj. do kary 10 lat więzienia.⁴⁵³³ Naczelnik więzienia w Grudziądzu I 17 stycznia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi o zwolnieniu Marty Schindel tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁴⁵³⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 11 lutego 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Marta Schindel została 17 stycznia 1955 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia.⁴⁵³⁵ Okres próby dla warunkowo zwolnionej miał się zakończyć 17 maja 1960 r.⁴⁵³⁶

---

⁴⁵²⁷ AIPN GK 209/79 (K. spec. 90/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu Grafiowi*.

⁴⁵²⁸ AIPN GK 209/79, s. 3-4.

⁴⁵²⁹ AIPN GK 209/79, s. 60-62.

⁴⁵³⁰ AIPN GK 209/80 (K. spec. 91/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Schindel*.

⁴⁵³¹ AIPN GK 209/80, s. 11-12.

⁴⁵³² AIPN GK 209/80, s. 43-47.

⁴⁵³³ AIPN GK 209/80, s. 8.

⁴⁵³⁴ AIPN GK 209/80, s. 4.

⁴⁵³⁵ AIPN GK 209/80, s. 9.

⁴⁵³⁶ AIPN GK 209/80, s. 1.

Baranowska vel Baron z d. Marcińska Alfreda⁴⁵³⁷ c. NN i Olimpii Marcińskiej ur. 11 października 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Matejki 1. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 5 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania.⁴⁵³⁹ W/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfredy Baranowskiej vel Baron, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z utratą praw obywatelskich i honorowych na 5 lat po odbyciu kary.⁴⁵⁴⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16 sierpnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Alfreda Baranowska vel Baron została 29 czerwca 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu II.⁴⁵⁴¹

Węgliński Zenon⁴⁵⁴² s. Władysława i Bronisławy z d. Wiewiórkowskiej ur. 24 lutego 1923 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pabianicka 37/23. Aresztowany od 21 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵⁴³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 lutego 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata od chwili odbycia kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁴⁵⁴⁴ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 4 czerwca 1948 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił wydać Zenonowi Węglińskiemu dokumenty osobiste znajdujące się w aktach sprawy.⁴⁵⁴⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, wiceprokurator Tadeusz Śmiarowski zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zenon Węgliński odbył karę 3 lat pozbawienia

---

⁴⁵³⁷ AIPN GK 209/81 (K. spec. 92/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfredzie Baranowskiej vel Baron*.

⁴⁵³⁸ AIPN GK 209/81, s. 4-5.

⁴⁵³⁹ AIPN GK 209/81, s. 42-47.

⁴⁵⁴⁰ AIPN GK 209/81, s. 55.

⁴⁵⁴¹ AIPN GK 209/81, brak paginacji, luźna karta na końcu teczeki.

⁴⁵⁴² AIPN GK 209/83 (K. spec. 94/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zenonowi Węglińskiemu*.

⁴⁵⁴³ AIPN GK 209/83, s. 4-5 i 55-56.

⁴⁵⁴⁴ AIPN GK 209/83, s. 55-56.

⁴⁵⁴⁵ AIPN GK 209/83, s. 79.

wolności od 21 lutego 1945 r. do 21 lutego 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁴⁵⁴⁶

Klause Henryk Gustaw⁴⁵⁴⁷ s. Mateusza i Ewy z d. Sommerfeld ur. 11 września 1890 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Ogrodowa 58/10. Był członkiem DAF, policjantem (Schupo) i wartownikiem w Getcie w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁵⁴⁹ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Henryka Gustawa Klause, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych, honorowych i obywatelskich na 5 lat od odbycia kary.⁴⁵⁵⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Henryk Gustaw Klause zmarł 27 sierpnia 1947 r. w więzieniu w Rawiczu.⁴⁵⁵¹

Eichmann z d. Herzog Marta⁴⁵⁵² c. Juliusza i Wandy z d. Feifer ur. 2 sierpnia 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Lipowa 46. Aresztowana od 28 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵⁵³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2, art. 2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci, z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku lub ze spadkobrania, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁵⁵⁴ SN Wydz. Karny w Warszawie 2 grudnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Marty Eichmann z powodu rewizji

---

⁴⁵⁴⁶ AIPN GK 209/83, s. 82, brak daty sporządzenia pisma ale musiało to nastąpić po 21 lutego 1948 r.

⁴⁵⁴⁷ AIPN GK 209/84 (K. spec. 95/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Gustawowi Klause*.

⁴⁵⁴⁸ AIPN GK 209/84, s. 7-8, 67, 79-81 i 83-85.

⁴⁵⁴⁹ AIPN GK 209/84, s. 31-32.

⁴⁵⁵⁰ AIPN GK 209/84, s. 45.

⁴⁵⁵¹ AIPN GK 209/84, s. 3.

⁴⁵⁵² AIPN GK 209/85 t. 1-2 (K. spec. 97/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Eichmann i Wandzie Herzog*.

⁴⁵⁵³ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 8-9.

⁴⁵⁵⁴ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 45-53.

nadzwyczajnej założonej przez Prokuratora Generalnego PRL od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 3 lipca 1945 r., postanowił - na zasadzie art. 394-396, 400, 384 pkt 2 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary, na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 3, art. 10 ust. 2 oraz art. 4 ust. 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 27 listopada 1952 r., złagodzić Marcie Eichmann wymierzoną jej karę o trzecią część tj. do kary 8 lat więzienia i na poczet tak złagodzonej kary zaliczyć jej okres tymczasowego aresztowania i dotychczasowy okres odbywania kary od 28 lutego 1945 r. oraz zwolnić ją od kosztów postępowania. Tym samym SN uznał karę za odbytą.⁴⁵⁵⁵ Sędzia Sądu Powiatowego dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. VIII Egzekucyjny w Łodzi, Z. Nowicki 11 grudnia 1953 r. skierował do Naczelnika Centralnego Więzienia w Fordonie nakaz zwolnienia ww. jeśli nie podlegała zatrzymaniu w innej sprawie.⁴⁵⁵⁶ Naczelnik więzienia w Fordonie 14 grudnia 1953 r. przesłał do Naczelnika Więzienia Karnego w Grudziądzu powyższy nakaz zwolnienia, w ślad za przetransportowaną 13 października 1949 r. do tamtejszego więzienia Martą Eichmann.⁴⁵⁵⁷ Naczelnik więzienia w Grudziądzu I 18 grudnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. VIII Egzekucyjny Karny w Łodzi o zwolnieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia na podstawie amnestii.⁴⁵⁵⁸ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 15 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Marta Eichmann została 18 grudnia 1953 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁴⁵⁵⁹

Herzog z d. Feifer Wanda⁴⁵⁶⁰ c. Rajmunda i Emilii z d. Zande ur. 14 kwietnia 1885 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Lipowa 46. Aresztowana od 28 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵⁶¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2, art. 2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 lutego 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci, z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku lub ze spadkobrania, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od

⁴⁵⁵⁵ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 84-86.

⁴⁵⁵⁶ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 75.

⁴⁵⁵⁷ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 3.

⁴⁵⁵⁸ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 4.

⁴⁵⁵⁹ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 5.

⁴⁵⁶⁰ AIPN GK 209/85 t. 1-2 (K. spec. 97/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Eichmann i Wandzie Herzog*.

⁴⁵⁶¹ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 8-9 i 76.

kosztów postępowania w sprawie.⁴⁵⁶² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator 26 września 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Wanda Herzog została 17 czerwca 1953 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu na mocy amnestii (postanowienie Sądu Wojewódzkiego).⁴⁵⁶³

Lange Teodor⁴⁵⁶⁴ s. Erdmana i Emilii z d. Lang ur. 1 października 1893 r. w Łodzi, zam. Łódź-Radogoszcz ul. Bema 70. Był członkiem NSDAP w Łodzi i sołtysem w Łodzi-Radogoszczu. Aresztowany od 13 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarbu Państwa.⁴⁵⁶⁶ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Teodora Lange, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych, honorowych i obywatelskich na 5 lat po odbyciu kary.⁴⁵⁶⁷ Naczelnik więzienia w Rawiczu 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia w Sieradzu.⁴⁵⁶⁸ Naczelnik więzienia w Barczewie 9 grudnia 1953 r. poinformował Sąd Wojewódzki Miasta Stołecznego Warszawy, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁴⁵⁶⁹ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP, B. Kowalewska 22 czerwca 1955 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 11 czerwca 1955 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Teodora Lange, darowując mu resztę nieodcierpianej

---

⁴⁵⁶² AIPN GK 209/85 t. 1, s. 45-53.

⁴⁵⁶³ AIPN GK 209/85 t. 1, s. 76.

⁴⁵⁶⁴ AIPN GK 209/89 (K. spec. 102/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Lange*.

⁴⁵⁶⁵ AIPN GK 209/89, s. 4-5 i 69.

⁴⁵⁶⁶ AIPN GK 209/89, s. 50-56.

⁴⁵⁶⁷ AIPN GK 209/89, s. 64.

⁴⁵⁶⁸ AIPN GK 209/89, s. 66.

⁴⁵⁶⁹ AIPN GK 209/89, s. 74.

kary 15 lat pozbawienia wolności. Dyrektor poprosiła o poinformowanie o wydanych zarządzeniach, a w szczególności informację kiedy ww. został zwolniony z więzienia. Na marginesie tego pisma znalazł się dopisek, że wg ustaleń telefonicznych z Prokuraturą Miasta Łodzi w Łodzi, Teodor Lange został 7 lipca 1955 r. zwolniony z więzienia w Kłodzku.⁴⁵⁷⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 26 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Teodor Lange został 7 lipca 1955 r. zwolniony z więzienia w Kłodzku.⁴⁵⁷¹

Ulrich Edward Egon⁴⁵⁷² s. Edwarda i Bronisławy z d. Miłosz ur. 20 sierpnia 1922 r. w Łodzi, zam. Łódź-Chojny ul. Fabryczna 24. Był członkiem HJ, a następnie SS w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁵⁷³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 598 kpk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁵⁷⁴ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Egona Ulricha.⁴⁵⁷⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edward Egon Ulrich został 6 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁴⁵⁷⁶

Gortat Wacław⁴⁵⁷⁷ s. Łukasza i Józefy z d. Burskiej ur. 28 września 1897 r. w Łęczycy, zam. Łódź. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵⁷⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 5 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370 i 598 kpk, p. o k. s. oraz art. 54 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia oraz na karę śmierci, łącznie zaś skazać go - na mocy art. 31-35 kk - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego

---

⁴⁵⁷⁰ AIPN GK 209/89, s. 76.

⁴⁵⁷¹ AIPN GK 209/89, s. 78.

⁴⁵⁷² AIPN GK 209/90 (K. spec. 103/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Egonowi Ulrichowi*.

⁴⁵⁷³ AIPN GK 209/90, s. 2-3 i 7-8.

⁴⁵⁷⁴ AIPN GK 209/90, s. 39-41.

⁴⁵⁷⁵ AIPN GK 209/90, s. 49.

⁴⁵⁷⁶ AIPN GK 209/90, s. 51.

⁴⁵⁷⁷ AIPN GK 209/91 (K. spec. 104/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wacławowi Gortatowi i Marii Gortat*.

⁴⁵⁷⁸ AIPN GK 209/91, s. 4-5.

mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁵⁷⁹ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 21 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wacława Gortata, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych na zawsze.⁴⁵⁸⁰ 6 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu w Rawiczu.⁴⁵⁸¹

Gortat Maria⁴⁵⁸² c. Mikołaja i Marii z d. Nawrockiej ur. 22 listopada 1902 r. w Poddębicach pow. łęczycki, zam. Łódź. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁵⁸³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 5 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370 i 598 kpk, p. o k. s. oraz art. 54 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁴⁵⁸⁴ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 14 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Maria Gortat odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 16 lipca 1945 r. do 16 lipca 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.⁴⁵⁸⁵

Kaniewski Kazimierz⁴⁵⁸⁶ s. Piotra i Bronisławy z d. Robaczyńskiej ur. 20 grudnia 1889 r. w Janiszewicach pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Zawiszy 6/8/10. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵⁸⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania sądowego.⁴⁵⁸⁸ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Kazimierza Kaniewskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych.⁴⁵⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 września 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił -

---

⁴⁵⁷⁹ AIPN GK 209/91, s. 62-65.

⁴⁵⁸⁰ AIPN GK 209/91, s. 74.

⁴⁵⁸¹ AIPN GK 209/91, s. 81.

⁴⁵⁸² AIPN GK 209/91 (K. spec. 104/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wacławowi Gortatowi i Marii Gortat*.

⁴⁵⁸³ AIPN GK 209/91, s. 4-5.

⁴⁵⁸⁴ AIPN GK 209/91, s. 62-65.

⁴⁵⁸⁵ AIPN GK 209/91, s. 102.

⁴⁵⁸⁶ AIPN GK 209/92 (K. spec. 105/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kazimierzowi Kaniewskiemu*.

⁴⁵⁸⁷ AIPN GK 209/92, s. 4-5.

⁴⁵⁸⁸ AIPN GK 209/92, s. 59-61.

⁴⁵⁸⁹ AIPN GK 209/92, s. 72.

na mocy art. 52 kk - określić utratę przez ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary.⁴⁵⁹⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 15 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Kazimierz Kaniewski został 11 września 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Bojanowie.⁴⁵⁹¹

Faust Teodor⁴⁵⁹² s. Edwarda i Agnieszki z d. Kirschke ur. 29 stycznia 1886 r. w Tomaszowie, zam. Łódź-Stoki-Antoniew ul. Cmentarna 31. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁵⁹⁴ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Teodora Fausta.⁴⁵⁹⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Teodor Faust został 6 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁴⁵⁹⁶

Brojer Fryderyk Wilhelm⁴⁵⁹⁷ s. Jana i Augustyny z d. Frantz ur. 22 marca 1886 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Karolewska 23. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁵⁹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁴⁵⁹⁹ W/z Przewodniczącego SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 stycznia 1946 r. polecił Naczelnikowi więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi złożyć wyjaśnienia, dlaczego Fryderyk Wilhelm Brojer, pomimo nakazu zwolnienia z 21 listopada 1945 r., jeszcze nie został wówczas zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴⁶⁰⁰

---

⁴⁵⁹⁰ AIPN GK 209/92, s. 73.

⁴⁵⁹¹ AIPN GK 209/91, s. 104, należy zaznaczyć, iż ww. karta znajduje się w aktach dotyczących małżeństwa Gortatów pod niniejszym numerem strony.

⁴⁵⁹² AIPN GK 209/94 (K. spec. 108/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Faustowi*.

⁴⁵⁹³ AIPN GK 209/94, s. 4-5 i 60.

⁴⁵⁹⁴ AIPN GK 209/94, s. 38-41.

⁴⁵⁹⁵ AIPN GK 209/94, s. 50.

⁴⁵⁹⁶ AIPN GK 209/94, s. 53.

⁴⁵⁹⁷ AIPN GK 209/96 t. 1-2 (K. spec. 110/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Fryderykowi Wilhelmowi Brojerowi*.

⁴⁵⁹⁸ AIPN GK 209/96 t. 1, s. 4-5.

⁴⁵⁹⁹ AIPN GK 209/96 t. 1, s. 338-347.

⁴⁶⁰⁰ AIPN GK 209/96 t. 1, s. 363.

Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi, A. Brudak 3 stycznia 1946 r. zakomunikował SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴⁶⁰¹

Migala z d. Grudziecka Maria⁴⁶⁰² c. Wincentego i Franciszki z d. Gosławskiej ur. 4 stycznia 1901 r. w Łodzi, zam. Łódź-Stoki ul. Widzewska 67. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁰³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁴⁶⁰⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi 10 września 1945 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o zwolnieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁴⁶⁰⁵

Wyrobiec vel Wyrobcow Janina vel Johanna⁴⁶⁰⁶ c. Marcina i Marii z d. Pachut ur. 16 marca 1903 r. w Nowym Sączu, zam. Łódź Al. Kościuszki 93. Aresztowana od 28 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁶⁰⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 4 lutego 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż ww. zbiegła 24 września 1945 r. (po ww. rozprawie), następnie poszukiwana listami gończymi, została 27 maja 1946 r. ponownie ujęta. Bieg kary liczył się zatem od 27 maja 1946 r. do 27 maja 1956 r. Janina vel Johanna Wyrobiec vel Wyrobcow przebywała wówczas w więzieniu w Inowrocławiu.⁴⁶⁰⁹ 26 maja 1950 r. przebywała w więzieniu karnym w Grudziądzu I.⁴⁶¹⁰ SN w Warszawie 26 maja 1951 r., po rozpoznaniu sprawy Janiny vel Johanny Wyrobiec vel Wyrobcow z powodu rewizji nadzwyczajnej

---

⁴⁶⁰¹ AIPN GK 209/96 t. 1, s. 365.

⁴⁶⁰² AIPN GK 209/97 (K. spec. 112/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Migale*.

⁴⁶⁰³ AIPN GK 209/97, s. 5-6, w dokumencie ww. jako miejsce osadzenia jest co prawda wpisane więzienie przy ul. Sterlinga w Łodzi, które następnie jest skreślone i poprawione na więzienie przy ul. Gdańskiej w Łodzi. Z dalszego biegu sprawy wynika, że właściwa jest ta druga alternatywa.

⁴⁶⁰⁴ AIPN GK 209/97, s. 79-81.

⁴⁶⁰⁵ AIPN GK 209/97, s. 82.

⁴⁶⁰⁶ AIPN GK 209/98 t. 1-2 (K. spec. 113/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janinie vel Johannie Wyrobiec vel Wyrobcow*.

⁴⁶⁰⁷ AIPN GK 209/98 t. 1, s. 6-7 i 118-122.

⁴⁶⁰⁸ AIPN GK 209/98 t. 1, s. 118-122.

⁴⁶⁰⁹ AIPN GK 209/98 t. 1, s. 139.

⁴⁶¹⁰ AIPN GK 209/98 t. 1, s. 148.

Generalnego Prokuratora RP od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 24 września 1945 r., postanowił - na zasadzie art. 375, 394-396, 384 pkt 2 i 45 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary w ten sposób, że skazał ww. na karę 6 lat więzienia z pozbawieniem praw na 3 lata, zaliczył jej na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 maja 1945 r., utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałych częściach oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania rewizyjnego w SN.⁴⁶¹¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 29 września 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Janina vel Johanna Wyrobiec vel Wyrobcew odbyła karę 6 lat więzienia od 28 maja 1945 r. do 5 czerwca 1951 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁴⁶¹²

Ogiński Stefan⁴⁶¹³ s. Wojciecha i Józefy z d. Sęk ur. 10 kwietnia 1911 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Staszica 11. Aresztowany od 22 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶¹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2, art. 4 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia oraz na karę śmierci, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁶¹⁵ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stefana Ogińskiego.⁴⁶¹⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Stefan Ogiński został 21 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁴⁶¹⁷

Ogińska z d. Kwiatkowska Jadwiga⁴⁶¹⁸ c. Jana i Heleny z d. Jaszczak ur. 4 czerwca 1920 r. w Poddębicach pow. łęczycki, zam. Łódź ul. Staszica 11. Aresztowana od 23 marca 1945 r. i

---

⁴⁶¹¹ AIPN GK 209/98 t. 1, s. 159-162.

⁴⁶¹² AIPN GK 209/98 t. 1, s. 4.

⁴⁶¹³ AIPN GK 209/99 (K. spec. 114/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Ogińskiemu i Jadwidze Ogińskiej*.

⁴⁶¹⁴ AIPN GK 209/99, s. 5-7.

⁴⁶¹⁵ AIPN GK 209/99, s. 84-94.

⁴⁶¹⁶ AIPN GK 209/99, s. 143.

⁴⁶¹⁷ AIPN GK 209/99, s. 166.

⁴⁶¹⁸ AIPN GK 209/99 (K. spec. 114/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Ogińskiemu i Jadwidze Ogińskiej*.

osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶¹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2, art. 4 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁶²⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 28 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. została 21 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁴⁶²¹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jadwiga Ogińska odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 23 marca 1945 r. do 23 marca 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴⁶²²

Stefan Marian⁴⁶²³ s. Adama i Stanisławy z d. Witkowskiej ur. 23 marca 1925 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Bydgoska 16/9. Aresztowany od 19 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶²⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej mu zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁶²⁵

Jindrich Erwin⁴⁶²⁶ s. Ottona Józefa i Natalii z d. Paneram ur. 23 maja 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Orla 9. Aresztowany od 19 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶²⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanych mu przestępstw, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁶²⁸

---

⁴⁶¹⁹ AIPN GK 209/99, s. 5-7.

⁴⁶²⁰ AIPN GK 209/99, s. 84-94.

⁴⁶²¹ AIPN GK 209/99, s. 165.

⁴⁶²² AIPN GK 209/99, s. 3.

⁴⁶²³ AIPN GK 209/100 (K. spec. 115/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marianowi Stefanowi*.

⁴⁶²⁴ AIPN GK 209/100, s. 4-5.

⁴⁶²⁵ AIPN GK 209/100, s. 54-57.

⁴⁶²⁶ AIPN GK 209/101 (K. spec. 116/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Jindrichowi*.

⁴⁶²⁷ AIPN GK 209/101, s. 3-4.

⁴⁶²⁸ AIPN GK 209/101, s. 61-64.

Koch Ernest⁴⁶²⁹ s. Wilhelma i Karoliny z d. Schreiber ur. 3 marca 1901 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Oszmiańska 15. Był członkiem SA i Werkschutz w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁶³¹ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ernesta Kocha.⁴⁶³² Naczelnik więzienia [przy ul. Sterlinga] w Łodzi Bolesław Kubiak, Wiceprokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi oraz Sekretarz Prokuratury SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi Stanisław Małek sporządzili protokół o tym, że do egzekucji Ernesta Kocha nie doszło, gdyż zmarł on 22 sierpnia 1945 r. w tamtejszym więzieniu. O zgonie Ernesta Kocha został tego samego dnia powiadomiony SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi. Do akt osobowych ww. zostało dołączone świadectwo zgonu sporządzone 22 sierpnia 1945 r. przez lekarza więziennego dr. J. Brzozowskiego.⁴⁶³³

Kartaj Karol⁴⁶³⁴ s. Augusta i Julianny z d. Ferch ur. 10 stycznia 1890 r. w Brzezinach, zam. Łódź ul. Rokicińska 212. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶³⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 7 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁶³⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Karol Kartaj został 3 sierpnia 1952 r. zwolniony z więzienia w Wejherowie.⁴⁶³⁷

---

⁴⁶²⁹ AIPN GK 209/103 (K. spec. 118/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ernestowi Kochowi, Karolowi Kartajowi i Aleksandrowi Snowarskiemu.*

⁴⁶³⁰ AIPN GK 209/103, s. 10-12.

⁴⁶³¹ AIPN GK 209/103, s. 115-119.

⁴⁶³² AIPN GK 209/103, s. 131.

⁴⁶³³ AIPN GK 209/103, s. 135.

⁴⁶³⁴ AIPN GK 209/103 (K. spec. 118/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ernestowi Kochowi, Karolowi Kartajowi i Aleksandrowi Snowarskiemu.*

⁴⁶³⁵ AIPN GK 209/103, s. 10-12.

⁴⁶³⁶ AIPN GK 209/103, s. 115-119.

⁴⁶³⁷ AIPN GK 209/103, s. 4.

Snowarski Aleksander⁴⁶³⁸ s. Wincentego i Wilhelminy z d. Bler ur. 6 lutego 1894 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Kresowa 18. Był policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶³⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁶⁴⁰ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Aleksandra Snowarskiego.⁴⁶⁴¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Aleksander Snowarski został 5 października 1945 r. stracony w więzieniu.⁴⁶⁴²

Kargier Kazimierz⁴⁶⁴³ s. Stanisława i Michaliny z d. Dziedziczak ur. 12 stycznia 1914 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Zakątna 12/30. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁶⁴⁵ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Kazimierza Kargiera.⁴⁶⁴⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 9 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Kazimierz Kargier został 13 grudnia 1945 r. stracony w więzieniu.⁴⁶⁴⁷

---

⁴⁶³⁸ AIPN GK 209/103 (K. spec. 118/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ernestowi Kochowi, Karolowi Kartajowi i Aleksandrowi Snowarskiemu*.

⁴⁶³⁹ AIPN GK 209/103, s. 10-12.

⁴⁶⁴⁰ AIPN GK 209/103, s. 115-119.

⁴⁶⁴¹ AIPN GK 209/103, s. 131.

⁴⁶⁴² AIPN GK 209/103, s. 160.

⁴⁶⁴³ AIPN GK 209/105 (K. spec. 120/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kazimierzowi Kargierowi*.

⁴⁶⁴⁴ AIPN GK 209/105, s. 4-5.

⁴⁶⁴⁵ AIPN GK 209/105, s. 110-116.

⁴⁶⁴⁶ AIPN GK 209/105, s. 123.

⁴⁶⁴⁷ AIPN GK 209/105, s. 128.

Kwiecień z d. Dziubek Michalina⁴⁶⁴⁸ c. Wojciecha i Rozalii z d. Ryńc ur. 28 sierpnia 1900 r. w Częstochowie, zam. Pabianice ul. Bracka 44a pow. łaski. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁴⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk oraz art. 83 p. o k. s. orzekł uniewinnić ww. od dokonania zarzucanej jej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁶⁵⁰

Sztelzer z d. Cerecka Olga⁴⁶⁵¹ c. Juliana i Emilii z d. Cereckiej ur. 27 grudnia 1900 r. w Brużycach pow. łódzki, zam. Łódź ul. Sokola 12. Aresztowana od 2 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od ponoszenia kosztów postępowania sądowego.⁴⁶⁵³ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 30 lipca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 4, w związku z art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 22 listopada 1952 r. o amnestii - złagodzić Oldze Sztelzer karę 15 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia oraz zaliczyć ww. na poczet tak złagodzonej kary - zgodnie z art. 408 i 416 kpk - okres tymczasowego aresztowania od 2 marca 1945 r., od kiedy też liczony byłby bieg złagodzonej w ten sposób kary.⁴⁶⁵⁴

Platz z d. Drewitz Melania⁴⁶⁵⁵ c. Reinholda i Klary z d. Hill ur. 10 października 1919 r. w Łodzi, zam. Łódź-Nowe Żłotno. Była setniczką, kierowniczką bloku partii (Blockleiterin der NSDAP) w Łodzi-Nowym Żłotnie. Aresztowana od 4 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379,

---

⁴⁶⁴⁸ AIPN GK 209/112 (K. spec. 131/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Michalinie Kwiecień*.

⁴⁶⁴⁹ AIPN GK 209/112, s. 4-5 i 86.

⁴⁶⁵⁰ AIPN GK 209/112, s. 65-70.

⁴⁶⁵¹ AIPN GK 209/115 (K. spec. 135/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oldze Sztelzer*.

⁴⁶⁵² AIPN GK 209/115, s. 3-4, 64 i 74.

⁴⁶⁵³ AIPN GK 209/115, s. 49-52.

⁴⁶⁵⁴ AIPN GK 209/115, s. 74.

⁴⁶⁵⁵ AIPN GK 209/119 (K. spec. 139/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Melanii Platz*.

⁴⁶⁵⁶ AIPN GK 209/119, s. 2-3 i 93-96.

380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dokumenty pozostawić w aktach sprawy.⁴⁶⁵⁷ SN w Warszawie 26 października 1951 r., po rozpoznaniu sprawy Melanii Platz z powodu rewizji nadzwyczajnej Generalnego Prokuratora RP od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 4 sierpnia 1945 r., postanowił - na zasadzie art. 375, 384 pkt 2, 394-396 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary w ten sposób, że skazał ww. z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. na karę 6 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat z przepadkiem całego jej mienia, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 kwietnia 1945 r. oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania rewizyjnego.⁴⁶⁵⁸

Rode Elza⁴⁶⁵⁹ c. Johanna i Olgi z d. Rod ur. 17 stycznia 1924 r. we Wrocławiu, zam. Zgierz ul. Mielczarskiego 14/5 pow. łódzki. Aresztowana od 26 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁶⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 kwietnia 1934 r. do 3 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁶⁶¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 31 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Elza Rode odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 26 kwietnia 1945 r. do 26 kwietnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴⁶⁶²

---

⁴⁶⁵⁷ AIPN GK 209/119, s. 52-59.

⁴⁶⁵⁸ AIPN GK 209/119, s. 77-78.

⁴⁶⁵⁹ AIPN GK 209/121 (K. spec. 141/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Elzie Rode*.

⁴⁶⁶⁰ AIPN GK 209/121, s. 4-5, 41 i 83-84.

⁴⁶⁶¹ AIPN GK 209/121, s. 34-36.

⁴⁶⁶² AIPN GK 209/121, s. 39.

Tasch z d. Weiss Klara⁴⁶⁶³ c. Fryderyka Gustawa i Olgi z d. Scharnik ur. 22 stycznia 1914 r. w Kałach pow. łódzki, zam. Łódź ul. Strzelców Kaniowskich 33/35. Aresztowana od 29 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej współmałżonka i dzieci z wyjątkiem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowód rzeczowy pozostawić w aktach sprawy.⁴⁶⁶⁵ 22 marca 1950 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.⁴⁶⁶⁶ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 2 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b oraz art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 22 listopada 1952 r. o amnestii - złagodzić Klarze Tasch karę 12 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do kary 8 lat więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 29 marca 1945 r.⁴⁶⁶⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 29 września 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Klara Tasch została 16 października 1953 r. zwolniona - postanowieniem Sądu Wojewódzkiego dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi - z więzienia w Świeciu n. Wisłą, na mocy amnestii.⁴⁶⁶⁸

Herzog z d. Löffler Melida⁴⁶⁶⁹ c. Roberta i Emilii z d. Herzog ur. 21 marca 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 243. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw

---

⁴⁶⁶³ AIPN GK 209/130 (K. spec. 152/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Klarze Tasch*.

⁴⁶⁶⁴ AIPN GK 209/130, s. 2-3 i 35-40.

⁴⁶⁶⁵ AIPN GK 209/130, s. 35-40.

⁴⁶⁶⁶ AIPN GK 209/130, s. 71-72.

⁴⁶⁶⁷ AIPN GK 209/130, s. 91.

⁴⁶⁶⁸ AIPN GK 209/130, s. 133.

⁴⁶⁶⁹ AIPN GK 209/131 (K. spec. 154/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Melidzie Herzog*.

⁴⁶⁷⁰ AIPN GK 209/131, s. 6-7.

honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej współmałżonka i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁶⁷¹ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Melidy Herzog, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze.⁴⁶⁷² 11 października 1952 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.⁴⁶⁷³ W/z Prokuratora Wojewódzkiego w Bydgoszczy, podprokurator wojewódzki K. Rutkowski 4 maja 1956 r. postanowił - na podstawie art. 4 ust. 2 lit. a, art. 8 ust. 3 oraz art. 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii - złagodzić Melidzie Herzog karę 15 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia i ustalić koniec kary na 4 maja 1956 r. oraz skrócić czas utraty praw do 5 lat. Wobec odcierpienia ww. kary, Prokurator postanowił zarządzić niezwłoczne zwolnienie ww. z więzienia, o ile nie podlegała zatrzymaniu w innej sprawie. Ww. przebywała wówczas w więzieniu w Fordonie.⁴⁶⁷⁴ Naczelnik więzienia w Fordonie 4 maja 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Melida Herzog, po 10 latach, 8 miesiącach i 12 dniach kary, została zwolniona tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁴⁶⁷⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 15 maja 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Melida Herzog została 4 maja 1956 r. zwolniona warunkowo z więzienia w Fordonie, po zastosowaniu amnestii z 27 kwietnia 1956 r.⁴⁶⁷⁶

Antosik Franciszek⁴⁶⁷⁷ s. Józefa i Bolesławy z d. Keller ur. 2 kwietnia 1910 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rokicińska 200. Aresztowany od 21 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶⁷⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 lutego 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i

---

⁴⁶⁷¹ AIPN GK 209/131, s. 35-40.

⁴⁶⁷² AIPN GK 209/131, s. 47.

⁴⁶⁷³ AIPN GK 209/131, s. 69-70.

⁴⁶⁷⁴ AIPN GK 209/131, s. 118-119.

⁴⁶⁷⁵ AIPN GK 209/131, s. 117.

⁴⁶⁷⁶ AIPN GK 209/131, s. 116.

⁴⁶⁷⁷ AIPN GK 209/133 (K. spec. 156/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Antosikowi*.

⁴⁶⁷⁸ AIPN GK 209/133, s. 4-5, 54-58 i 62.

obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁶⁷⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, wiceprokurator Tadeusz Śmiarowski 21 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Franciszek Antosik odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 21 lutego 1945 r. do 21 lutego 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.⁴⁶⁸⁰

Deiter Erwin⁴⁶⁸¹ s. Rudolfa i Albertyny z d. Nickel ur. 3 sierpnia 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka u. Staszica 121. Był członkiem Selbstschutz w Łodzi-Rudzie Pabianickiej. Aresztowany od 11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁶⁸² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁶⁸³ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Erwina Deitera.⁴⁶⁸⁴ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Erwin Deiter został 5 października 1945 r. stracony w więzieniu.⁴⁶⁸⁵

Kurc z d. Majchrzak Bolesława⁴⁶⁸⁶ c. Wojciecha i Zofii z d. Stasiak ur. 16 lipca 1897 r. w Zalesnej pow. piotrkowski, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Kasprowicza 17. Aresztowana od 16 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁸⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369 i 370 kpk oraz p. o k. s. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych jej czynów, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁶⁸⁸

---

⁴⁶⁷⁹ AIPN GK 209/133, s. 54-58.

⁴⁶⁸⁰ AIPN GK 209/133, s. 61.

⁴⁶⁸¹ AIPN GK 209/137 (K. spec. 162/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Deiterowi*.

⁴⁶⁸² AIPN GK 209/137, s. 4-5.

⁴⁶⁸³ AIPN GK 209/137, s. 32-34.

⁴⁶⁸⁴ AIPN GK 209/137, s. 44.

⁴⁶⁸⁵ AIPN GK 209/137, s. 49.

⁴⁶⁸⁶ AIPN GK 209/138 (K. spec. 163/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bolesławowi Kurc*.

⁴⁶⁸⁷ AIPN GK 209/138, s. 4-5.

⁴⁶⁸⁸ AIPN GK 209/138, s. 65-68.

Garstka z d. Pijewska Anna⁴⁶⁸⁹ c. Władysława i Józefy z d. Szymańskiej ur. 5 lipca 1901 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Milionowa 205. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁶⁹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej jej zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁶⁹¹

Gürtler Leopold⁴⁶⁹² s. Hermana i Pauliny z d. Sperling ur. 10 maja 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Napiórkowskiego 58. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁶⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁶⁹⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 27 października 1945 r. zakomunikował SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż m. in. ww. został tego samego dnia - stosownie do nakazu Wydz. Więziennictwa i Obozów WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Rawiczu.⁴⁶⁹⁵ 17 marca 1949 r. przebywał w więzieniu w Wiśniczu Nowym⁴⁶⁹⁶ i nadal tamże 4 stycznia 1950 r.⁴⁶⁹⁷ Od 2 lutego 1951 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.⁴⁶⁹⁸ Biuro Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL 8 września 1953 r. zawiadomiło Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Rada Państwa PRL - decyzją z 5 września 1953 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Leopolda Gürtlera, darując mu resztę nieodcierpianej kary 15 lat więzienia.⁴⁶⁹⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 23 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Leopold Gürtler, po zastosowaniu prawa łaski, został 21 września 1953 r. zwolniony z więzienia w Sztumie.⁴⁷⁰⁰

---

⁴⁶⁸⁹ AIPN GK 209/140 (K. spec. 165/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Annie Garstce*.

⁴⁶⁹⁰ AIPN GK 209/140, s. 3-4 i 35.

⁴⁶⁹¹ AIPN GK 209/140, s. 30-31.

⁴⁶⁹² AIPN GK 209/148 (K. spec. 176/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leopoldowi Gürtlerowi*.

⁴⁶⁹³ AIPN GK 209/148, s. 2-3.

⁴⁶⁹⁴ AIPN GK 209/148, s. 20-22.

⁴⁶⁹⁵ AIPN GK 209/148, s. 24.

⁴⁶⁹⁶ AIPN GK 209/148, s. 40.

⁴⁶⁹⁷ AIPN GK 209/148, s. 53.

⁴⁶⁹⁸ AIPN GK 209/148, s. 67.

⁴⁶⁹⁹ AIPN GK 209/148, s. 25.

⁴⁷⁰⁰ AIPN GK 209/148, s. 26.

Schwalm z d. Rösner Eugenia⁴⁷⁰¹ c. Gustawa i Anny z d. Ullmann ur. 17 września 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sporna 12. Aresztowana od 31 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁷⁰³ 28 stycznia 1949 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.⁴⁷⁰⁴ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 25 marca 1949 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na podstawie art. 555 kpk w związku z art. 58 kk - zaliczyć Eugenii Schwalm na poczet orzeczonej kary 4 lat pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od 31 marca 1945 r. do 19 września 1945 r.⁴⁷⁰⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 28 maja 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Eugenia Schwalm odbyła karę 4 lat pozbawienia wolności i została 13 kwietnia 1949 r. zwolniona z więzienia w Inowrocławiu.⁴⁷⁰⁶

Wilhelm Gertruda⁴⁷⁰⁷ c. Roberta i Klary Amalii z d. Lajpold ur. 24 grudnia 1913 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Łódź ul. Biegańskiego 6. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 152 kk orzekł uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni zarzucanych jej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁷⁰⁹

Broniarczyk Henryk⁴⁷¹⁰ s. Wincentego Anastazego i Eugenii z d. Miedzińskiej ur. 25 lutego 1928 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Krucza 22. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁷¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52,

---

⁴⁷⁰¹ AIPN GK 209/149 (K. spec. 177/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eugenii Schwalm.*

⁴⁷⁰² AIPN GK 209/149, s. 2-3 i 49.

⁴⁷⁰³ AIPN GK 209/149, s. 39-43.

⁴⁷⁰⁴ AIPN GK 209/149, s. 50.

⁴⁷⁰⁵ AIPN GK 209/149, s. 56.

⁴⁷⁰⁶ AIPN GK 209/149, s. 58-59.

⁴⁷⁰⁷ AIPN GK 209/150 (K. spec. 178/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gertrudzie Wilhelm.*

⁴⁷⁰⁸ AIPN GK 209/150, s. 3-4.

⁴⁷⁰⁹ AIPN GK 209/150, s. 45-49.

⁴⁷¹⁰ AIPN GK 209/157 (K. spec. 186/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Broniarczykowi.*

⁴⁷¹¹ AIPN GK 209/157, s. 5-6, 32 i 37-43.

54, 58, 59 i 76 kk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁴⁷¹² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 30 listopada 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Henryk Broniarczyk, po zastosowaniu amnestii, został 24 lutego 1953 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁴⁷¹³

Kowalski Gustaw⁴⁷¹⁴ s. Karola i Karoliny z d. Keln ur. 6 stycznia 1886 r. w Rokini pow. łucki (Wołyń), zam. Łódź ul. Napiórkowskiego 112. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁷¹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 6 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁷¹⁶ 18 kwietnia 1950 r. przebywał nadal w więzieniu (koniec jego kary przypadał 17 września 1951 r.).⁴⁷¹⁷

Kędzierska z d. Kuriel Helena⁴⁷¹⁸ c. Franciszka i Marianny z d. Tomas ur. 7 maja 1902 r. w Jarzeniu pow. radomszczański, zam. Łódź ul. Pomorska 127. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷¹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 17 §1 kk orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej jej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁷²⁰

Zasada z d. Jagiello Franciszka⁴⁷²¹ c. Jana i Franciszki z d. Stępień ur. 3 października 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sokola 23. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit.

---

⁴⁷¹² AIPN GK 209/157, s. 37-43.

⁴⁷¹³ AIPN GK 209/157, s. 44.

⁴⁷¹⁴ AIPN GK 209/158 (K. spec. 187/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Kowalskiemu*.

⁴⁷¹⁵ AIPN GK 209/158, s. 5-6.

⁴⁷¹⁶ AIPN GK 209/158, s. 23-26.

⁴⁷¹⁷ AIPN GK 209/158, s. 30.

⁴⁷¹⁸ AIPN GK 209/161 (K. spec. 190/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Kędzierskiej*.

⁴⁷¹⁹ AIPN GK 209/161, s. 3-4 i 34.

⁴⁷²⁰ AIPN GK 209/161, s. 28-31.

⁴⁷²¹ AIPN GK 209/162 (K. spec. 191/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszce Zasadzie*.

⁴⁷²² AIPN GK 209/162, s. 4-7.

b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 74 p. o k. s. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zobowiązać ją do pokrycia kosztów postępowania.⁴⁷²³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 31 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Franciszka Zasada zmarła 19 lutego 1946 r. w więzieniu.⁴⁷²⁴

Schumann Feliks⁴⁷²⁵ s. Franciszka i Józefy z d. Piotrowskiej ur. 30 maja 1884 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Piłsudskiego 23. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁷²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej mu zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić świadkowi oskarżenia Irenie Woźniak.⁴⁷²⁷

Schönrock z d. Lang Wanda⁴⁷²⁸ c. Waleriana i Władysławy z d. Schanz ur. 2 grudnia 1914 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Łęczycka 36. Aresztowana od 2 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷²⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁴⁷³⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 15 października 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Wandę Schönrock warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 2 lipca 1950 r., koniec zaś 2 lipca 1955 r.⁴⁷³¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Łucja Schwabowa 30 października 1953 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż

---

⁴⁷²³ AIPN GK 209/162, s. 124-128.

⁴⁷²⁴ AIPN GK 209/162, s. 150.

⁴⁷²⁵ AIPN GK 209/167 (K. spec. 199/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Feliksowi Schumannowi*.

⁴⁷²⁶ AIPN GK 209/167, s. 2-3.

⁴⁷²⁷ AIPN GK 209/167, s. 35-38.

⁴⁷²⁸ AIPN GK 209/169 (K. spec. 201/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wandzie Schönrock*.

⁴⁷²⁹ AIPN GK 209/169, s. 3-4.

⁴⁷³⁰ AIPN GK 209/169, s. 24-27.

⁴⁷³¹ AIPN GK 209/169, s. 42.

Wanda Schönrock została 22 października 1953 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu.⁴⁷³²

Szewczyk Piotr⁴⁷³³ s. Dominika i Agnieszki z d. Pijanki ur. 4 marca 1871 r. w Rabanowie pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Grabowa 10. Aresztowany od 16 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁷³⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 6 miesięcy więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata oraz zwolnić go od pokrycia kosztów postępowania.⁴⁷³⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski w grudniu 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Piotr Szewczyk zmarł 1 września 1945 r. w więzieniu.⁴⁷³⁶

Wagner Charlotta⁴⁷³⁷ c. Teofila i Emmy z d. Rodeckiej ur. 22 maja 1908 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 112/9. Aresztowana od 29 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, część dowodów rzeczowych zwrócić ww., a resztę pozostawić w aktach sprawy.⁴⁷³⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 19 listopada 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Charlotcie Wagner o trzecią część karę 15 lat pozbawienia wolności tj. do kary 10 lat więzienia, licząc bieg tak orzeczonej kary od 29 marca 1945 r.⁴⁷⁴⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 6 grudnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Charlotta Wagner

---

⁴⁷³² AIPN GK 209/169, s. 45.

⁴⁷³³ AIPN GK 209/170 (K. spec. 202/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Piotrowi Szewczykowi*.

⁴⁷³⁴ AIPN GK 209/170, s. 4-5 i 55-56.

⁴⁷³⁵ AIPN GK 209/170, s. 55-56.

⁴⁷³⁶ AIPN GK 209/170, s. 66, brak daty dziennej sporządzenia pisma.

⁴⁷³⁷ AIPN GK 209/171 (K. spec. 203/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Charlotcie Wagner*.

⁴⁷³⁸ AIPN GK 209/171, s. 5-6.

⁴⁷³⁹ AIPN GK 209/171, s. 43-48.

⁴⁷⁴⁰ AIPN GK 209/171, s. 64-65.

została 30 listopada 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁴⁷⁴¹

Breinert Jan⁴⁷⁴² s. Antoniego i Emilii z d. Fest ur. 6 lipca 1883 r. w Janowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Mazowiecka 63. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁷⁴³ Lekarz więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi dr med. J. Brzozowski sporządził świadectwo zgonu ww. więźnia. Wynika z niego, że Jan Breinert zmarł 19 sierpnia 1945 r. śmiercią naturalną wskutek anemii złośliwej i ostrej niedomogi mięśnia sercowego. Lekarz stwierdził zgon 20 sierpnia 1945 r. Świadectwo podpisał Naczelnik Więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi II.⁴⁷⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 sierpnia 1945 r. postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Janowi Breinertowi wskutek jego śmierci.⁴⁷⁴⁵

Breinert z d. Sznajder Emma⁴⁷⁴⁶ c. Karola i Karoliny z d. Schneider ur. w Łodzi, zam. Łódź ul. Mazowiecka 63. Aresztowana od 20 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 lutego 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁷⁴⁸

Marek Henryk⁴⁷⁴⁹ s. Wojciecha i Idy z d. Marschal ur. 12 kwietnia 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź-Chojny ul. Pawia 25. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 28 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁷⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 maja 1945 r.,

---

⁴⁷⁴¹ AIPN GK 209/171, s. 4.

⁴⁷⁴² AIPN GK 209/175 (K. spec. 207/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Breinertowi i Emmie Breinert*.

⁴⁷⁴³ AIPN GK 209/175, s. 7-8.

⁴⁷⁴⁴ AIPN GK 209/175, s. 32.

⁴⁷⁴⁵ AIPN GK 209/175, s. 61.

⁴⁷⁴⁶ AIPN GK 209/175 (K. spec. 207/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Breinertowi i Emmie Breinert*.

⁴⁷⁴⁷ AIPN GK 209/175, s. 7-8, 55-58, 65 i 79, brak daty urodzenia Emmy Breinert.

⁴⁷⁴⁸ AIPN GK 209/175, s. 55-58.

⁴⁷⁴⁹ AIPN GK 209/177 (K. spec. 209/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Markowi*.

⁴⁷⁵⁰ AIPN GK 209/177, s. 5-6, 10-11, 39-42 i 47.

pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁷⁵¹

Dawidow z d. Sidorenko Olga⁴⁷⁵² c. Leontija i Otylii z d. Borodinowej ur. 20 listopada 1906 r. w Tomaszowie Mazowieckim, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Magdaleny 3/5. Aresztowana od 2 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁴⁷⁵³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 12 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej majątku oraz uwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania.⁴⁷⁵⁴ W/z Przewodniczącego SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 września 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o przekazaniu ww. więźniarki, przebywającej wówczas w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi do rozporządzenia Prokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi.⁴⁷⁵⁵ SN w Warszawie 26 maja 1951 r., po rozpoznaniu sprawy Olgi Dawidow z powodu rewizji nadzwyczajnej Generalnego Prokuratora RP od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 7 września 1945 r., postanowił - na zasadzie art. 375, 384 pkt 2, 394-396, 400 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary w ten sposób, że skazał ww. za przypisany jej czyn na karę 4 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 maja 1945 r. oraz zwolnił ją od kosztów postępowania rewizyjnego i od opłaty sądowej w SN.⁴⁷⁵⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 15 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Olga Dawidow została 19 czerwca 1951 r. zwolniona z więzienia.⁴⁷⁵⁷

Reinsch Otto⁴⁷⁵⁸ s. Augusta i Pauliny z d. Krieger ur. 28 stycznia 1889 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Sosnowa 20. Był członkiem NSDAP i Luftschutz w Łodzi.

---

⁴⁷⁵¹ AIPN GK 209/177, s. 39-42.

⁴⁷⁵² AIPN GK 209/180 (K. spec. 213/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oldze Dawidow*.

⁴⁷⁵³ AIPN GK 209/180, s. 4 i 19-21; AIPN GK 209/202 (K. spec. 244/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Laurze Radke*, w aktach sprawy przeciwko Laurze Radke znajduje się część dokumentów dot. Olgi Dawidow, których z kolei brak w aktach jej sprawy, s. 176-177.

⁴⁷⁵⁴ AIPN GK 209/202, s. 157-158.

⁴⁷⁵⁵ AIPN GK 209/180, s. 4+okładka.

⁴⁷⁵⁶ AIPN GK 209/202, s. 176-177.

⁴⁷⁵⁷ AIPN GK 209/202, s. 156.

⁴⁷⁵⁸ AIPN GK 209/181 (K. spec. 215/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Reinschowi*.

Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁷⁵⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁷⁶⁰ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Otto Reinsch zmarł 8 maja 1946 r. w więzieniu.⁴⁷⁶¹

Rychter Bronisław⁴⁷⁶² s. Ludwika i Marianny z d. Goździkowskiej ur. 17 grudnia 1890 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wapienna 44. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁷⁶³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁷⁶⁴

Mantaj Rajmund⁴⁷⁶⁵ s. Ertmana i Amalii z d. Szwalbe ur. 20 czerwca 1886 r. w Łodzi, zam. Łódź-Stare Rokicie ul. Narodowa 20. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 25 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁷⁶⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁷⁶⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 31 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Rajmund Mantaj odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 25 kwietnia 1945 r. do 25 kwietnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.⁴⁷⁶⁸

---

⁴⁷⁵⁹ AIPN GK 209/181, s. 3-4 i 103-105.

⁴⁷⁶⁰ AIPN GK 209/181, s. 53-58.

⁴⁷⁶¹ AIPN GK 209/181, s. 62.

⁴⁷⁶² AIPN GK 209/187 (K. spec. 223/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bronisławowi Rychterowi*.

⁴⁷⁶³ AIPN GK 209/187, s. 2-3.

⁴⁷⁶⁴ AIPN GK 209/187, s. 22-26.

⁴⁷⁶⁵ AIPN GK 209/188 (K. spec. 224/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rajmundowi Mantajowi*.

⁴⁷⁶⁶ AIPN GK 209/188, s. 3-4, 30-31, 38, 45-46.

⁴⁷⁶⁷ AIPN GK 209/188, s. 30-31.

⁴⁷⁶⁸ AIPN GK 209/188, s. 36.

Schulz z d. Lachowitsch Olga⁴⁷⁶⁹ c. Józefa i Pauliny z d. Szefer ur. 22 stycznia 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Traugutta 11/6. Aresztowana od 12 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej jej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁷⁷¹

Schmidel z d. Agelwej Otylia⁴⁷⁷² c. Jana i Józefy z d. Cwykich ur. 22 czerwca 1882 r. w Łodzi, zam. Łódź-Marysin III ul. Sportowa 9. Aresztowana od 10 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷⁷³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 58 kk postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, obciążyć ją kosztami postępowania w sprawie oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁴⁷⁷⁴ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 13 marca 1946 r. zakomunikował SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 10 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁴⁷⁷⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Otylia Schmidel odbyła karę 4 lat pozbawienia wolności od 10 kwietnia 1945 r. do 10 kwietnia 1949 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴⁷⁷⁶

Daszkin Stefan⁴⁷⁷⁷ s. Piotra i Agrypiny z d. Wołkowej ur. 25 kwietnia 1887 r. w Naumkino (Rosja), zam. Łódź-Stoki ul. Jagiełły 18. Aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁷⁷⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b w związku z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu

---

⁴⁷⁶⁹ AIPN GK 209/191 (K. spec. 228/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oldze Schulz*.

⁴⁷⁷⁰ AIPN GK 209/191, s. 3-4 i 39.

⁴⁷⁷¹ AIPN GK 209/191, s. 28-31.

⁴⁷⁷² AIPN GK 209/192 (K. spec. 229/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Otylii Schmidel*.

⁴⁷⁷³ AIPN GK 209/192, s. 3-4 i 72-73.

⁴⁷⁷⁴ AIPN GK 209/192, s. 61-65.

⁴⁷⁷⁵ AIPN GK 209/192, s. 68.

⁴⁷⁷⁶ AIPN GK 209/192, s. 77.

⁴⁷⁷⁷ AIPN GK 209/193 (K. spec. 230/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Daszkinowi*.

⁴⁷⁷⁸ AIPN GK 209/193, s. 9-10 i 69.

kary, konfiskatę całego jego mienia oraz uiszczenie przez niego kosztów sądowych.⁴⁷⁷⁹ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 11 lutego 1949 r. orzekł - na podstawie art. 35 kk i 32 kpk - połączyć, wobec zbiegu przestępstw, wymiary kary z wyroków SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 5 października 1945 r. oraz Sądu Okręgowego w Łodzi z 21 sierpnia 1948 r. (2 lata więzienia) i wymierzyć jako karę łączną - karę 6 lat więzienia.⁴⁷⁸⁰

Stencel Hugo⁴⁷⁸¹ s. Juliusza i Amalii z d. Libich ur. 26 stycznia 1901 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Lodowa 13. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁷⁸² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁷⁸³ Naczelnik Centralnego Więzienia Karnego w Strzelcach, Matusiewicz 10 maja 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 8 maja 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁴⁷⁸⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 13 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hugo Stencel odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 2 października 1945 r. do 2 października 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁴⁷⁸⁵

Krawczyk z d. Nazarska Helena⁴⁷⁸⁶ c. Józefa i Olgi z d. Steinke ur. 19 maja 1912 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Śląska 43. Aresztowana od 11 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷⁸⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 kwietnia 1945 r. do 20 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁴⁷⁸⁸ W/z

---

⁴⁷⁷⁹ AIPN GK 209/193, s. 33-35.

⁴⁷⁸⁰ AIPN GK 209/193, s. 6-7.

⁴⁷⁸¹ AIPN GK 209/199 (K. spec. 236/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Stencelowi*.

⁴⁷⁸² AIPN GK 209/199, s. 7-8.

⁴⁷⁸³ AIPN GK 209/199, s. 40-43.

⁴⁷⁸⁴ AIPN GK 209/199, s. 45.

⁴⁷⁸⁵ AIPN GK 209/199, s. 3.

⁴⁷⁸⁶ AIPN GK 209/201 (K. spec. 243/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Krawczyk*.

⁴⁷⁸⁷ AIPN GK 209/201, s. 4-5, 38-43 i 45.

⁴⁷⁸⁸ AIPN GK 209/201, s. 38-43.

Prokuratora Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, Tadeusz Śmiarowski 31 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Helena Krawczyk odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 11 kwietnia 1945 r. do 11 kwietnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴⁷⁸⁹

Radke z d. Scheffler Laura⁴⁷⁹⁰ c. Piotra i Marii z d. Berke ur. 7 lipca 1895 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pomorska 80. Była członkinią DAF w Łodzi. Aresztowana od 13 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁷⁹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia na rzecz Skarbu Państwa, zwolnić ją od kosztów postępowania oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁴⁷⁹² Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Łodzi 21 stycznia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Laurę Radke warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 13 marca 1950 r., koniec zaś 13 marca 1955 r.⁴⁷⁹³ Sędzia Sądu Powiatowego dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi 30 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Laura Radke została 21 stycznia 1954 r. zwolniona warunkowo z więzienia. Koniec okresu próby dla warunkowo zwolnionej upływał wraz z końcem kary 21 stycznia 1955 r.⁴⁷⁹⁴

Dedecjusz Aleksander⁴⁷⁹⁵ s. Wilhelma i Amalii z d. Pośpieszył ur. 12 września 1911 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Felsztyńskiego 9. Aresztowany od 23 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁷⁹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww.

---

⁴⁷⁸⁹ AIPN GK 209/201, s. 46.

⁴⁷⁹⁰ AIPN GK 209/202 (K. spec. 244/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Laurze Radke*.

⁴⁷⁹¹ AIPN GK 209/202, s. 2-3.

⁴⁷⁹² AIPN GK 209/202, s. 34-39.

⁴⁷⁹³ AIPN GK 209/202, s. 161.

⁴⁷⁹⁴ AIPN GK 209/202, s. 160.

⁴⁷⁹⁵ AIPN GK 209/210 (K. spec. 254/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksandrowi Dedecjuszowi*.

⁴⁷⁹⁶ AIPN GK 209/210, s. 2-3.

praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania sądowego, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe wydać ww.⁴⁷⁹⁷ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Aleksandra Dedecjusza, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na 3 lata.⁴⁷⁹⁸ 26 lutego 1953 r. przebywał w więzieniu w Wiśniczu Nowym.⁴⁷⁹⁹

Kosińska Kazimiera⁴⁸⁰⁰ c. Józefa i Rozalii z d. Piaseckiej ur. 22 listopada 1892 r. w Janowku pow. łaski, zam. Łódź ul. Nawrot 22/16. Aresztowana od 9 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 października 1945 r. na mocy art. 4 w związku z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 czerwca 1945 r. do 30 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁴⁸⁰² Naczelnik więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 23 marca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi o śmierci ww. więźniarki. Wg opinii lekarza więziennego, Kazimiera Kosińska zmarła 23 marca 1947 r. w więzieniu w Fordonie wskutek silnego wyczerpania ogólnego i wyczerpania mięśnia sercowego. Ww. była leczona w szpitalu więziennym w Fordonie od 20 marca 1947 r. do 23 marca 1947 r.⁴⁸⁰³ Naczelnik więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 26 marca 1947 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Łodzi, iż Kazimiera Kosińska została 10 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia przy ul. Gdańskiej w Łodzi do więzienia w Fordonie, gdzie zmarła 23 marca 1947 r. w szpitalu więziennym. Zawiadomiony telefonicznie Zakład Anatomii Człowieka przy Uniwersytecie im M. Kopernika w Toruniu w tym wypadku nie skorzystał z zabrania zwłok do celów naukowych - po myśli zarządzenia Dep. Więziennictwa MBP z 14 czerwca 1946 r. (Nr II Og. 975/46). Zwłoki zatem Kazimierzy Kosińskiej, jako opuszczonej i nie posiadającej rodziny, miały zostać pochowane przez zarząd tamtejszego więzienia. Sprawa pozostałego

---

⁴⁷⁹⁷ AIPN GK 209/210, s. 38-45.

⁴⁷⁹⁸ AIPN GK 209/210, s. 54.

⁴⁷⁹⁹ AIPN GK 209/210, s. 70.

⁴⁸⁰⁰ AIPN GK 209/211 (K. spec. 255/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kazimierze Kosińskiej*.

⁴⁸⁰¹ AIPN GK 209/211, s. 3-4, 10 i 81-83.

⁴⁸⁰² AIPN GK 209/211, s. 38-41.

⁴⁸⁰³ AIPN GK 209/211, s. 61-62.

depozytu miała być załatwiona w postępowaniu wskazanym okólnikiem Dep. Więziennictwa MBP z 12 lutego 1947 r. Nr 160 [art. 70 ustawy z dnia 26 lipca 1939 r. o organizacji więziennictwa (Dz. U. RP Nr 68, poz. 457)].⁴⁸⁰⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 8 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Kazimiera Kosińska zmarła 23 marca 1947 r. w więzieniu.⁴⁸⁰⁵

Nawrocka z d. Gottbeck Wanda⁴⁸⁰⁶ c. Wilhelma i Rozalii z d. Dusdal ur. 28 sierpnia 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Lutomierska 32. Aresztowana od 23 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz uwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁴⁸⁰⁸ Z opinii o Wandzie Nawrockiej sporządzonej 2 kwietnia 1948 r. przez Naczelnika więzienia w Inowrocławiu, mjr. Jana Trosniaka wynika, iż została ona 16 grudnia 1947 r. przeniesiona z Centralnego Więzienia w Fordonie do więzienia w Inowrocławiu.⁴⁸⁰⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 21 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Wanda Nawrocka odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 23 czerwca 1945 r. do 23 czerwca 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.⁴⁸¹⁰

Freindorf z d. Böse Alicja⁴⁸¹¹ c. Edwarda i Marii z d. Seideń ur. 14 grudnia 1904 r. w Tuczynie pow. równeński (Wołyń), zam. Łódź ul. Magistracka 3a. Aresztowana od 29 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸¹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 października 1945 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od pokrycia kosztów postępowania w sprawie, część dowodów

---

⁴⁸⁰⁴ AIPN GK 209/211, s. 59-60.

⁴⁸⁰⁵ AIPN GK 209/211, s. 58.

⁴⁸⁰⁶ AIPN GK 209/212 (K. spec. 256/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wandzie Nawrockiej*.

⁴⁸⁰⁷ AIPN GK 209/212, s. 4-5.

⁴⁸⁰⁸ AIPN GK 209/212, s. 77-80.

⁴⁸⁰⁹ AIPN GK 209/212, s. 89.

⁴⁸¹⁰ AIPN GK 209/212, s. 132.

⁴⁸¹¹ AIPN GK 209/213 (K. spec. 257/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alicji Freindorf*.

⁴⁸¹² AIPN GK 209/213, s. 2-3, 8, 54-57 i 84.

rzeczowych wydać ww., a resztę pozostawić w aktach sprawy.⁴⁸¹³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 23 czerwca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alicja Freindorf odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 29 maja 1945 r. do 29 maja 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴⁸¹⁴

Reich Artur Edward⁴⁸¹⁵ s. Roberta i Emilii z d. Blauf ur. 20 września 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 192/16. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 19 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁸¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁴⁸¹⁷ 26 marca 1949 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁴⁸¹⁸ Dyrektor Gabinetu Ministra Sprawiedliwości RP 9 marca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Warszawie, iż Prezydent RP - decyzją z 2 marca 1950 r. - skorzystał z prawa łaski w stosunku do Artura Edwarda Reicha, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 5 lat więzienia.⁴⁸¹⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 14 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Artur Edward Reich został 14 grudnia 1950 r. zwolniony z więzienia w Sieradzu, po darowaniu mu reszty kary, na mocy decyzji Prezydenta RP z 2 marca 1950 r.⁴⁸²⁰

Skrobała z d. Kowalczyk Józefa⁴⁸²¹ c. Wojciecha i Marianny z d. Kostrzewskiej ur. 11 lutego 1915 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wólczańska 153/49. Aresztowana od 22 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu

---

⁴⁸¹³ AIPN GK 209/213, s. 54-57.

⁴⁸¹⁴ AIPN GK 209/213, s. 83.

⁴⁸¹⁵ AIPN GK 209/214 cz. 1-2 (K. spec. 259/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Edwardowi Reichowi*.

⁴⁸¹⁶ AIPN GK 209/214 cz. 1, s. 5-6, 13 i 66-68.

⁴⁸¹⁷ AIPN GK 209/214 cz. 1, s. 66-68.

⁴⁸¹⁸ AIPN GK 209/214 cz. 1, s. 90.

⁴⁸¹⁹ AIPN GK 209/214 cz. 1, s. 135.

⁴⁸²⁰ AIPN GK 209/214 cz. 1, s. 144.

⁴⁸²¹ AIPN GK 209/215 (K. spec. 260/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefie Skrobale*.

⁴⁸²² AIPN GK 209/215, s. 2-3.

noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej jej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁴⁸²³

Markwart z d. Dreilich Elżbieta⁴⁸²⁴ c. Juliusza i Heleny z d. Wende ur. 10 maja 1906 r. w Kaliszu, zam. Łódź-Chojny ul. Trębacka 33. Aresztowana od 30 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸²⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 października 1945 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 30 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia oraz uwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁴⁸²⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 listopada 1946 r. zakomunikował SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. została 22 października 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁴⁸²⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Elżbieta Markwart odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 30 sierpnia 1945 r. do 30 sierpnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁴⁸²⁸

Schulz Teodor⁴⁸²⁹ s. Józefa i Pauliny z d. Brandt ur. 22 lutego 1903 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Łódź-Retkinia ul. Zagrodnicka 13. Był członkiem NSDAP w Łodzi-Retkini i pow. sieradzkim. Zatrzymany od 15 lutego 1945 r., aresztowany od 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁸³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, konfiskatę całego jego mienia, obciążyć go kosztami postępowania w sprawie, a dokumenty wydać ww.⁴⁸³¹ SN w Warszawie 22 września 1953 r., po rozpoznaniu sprawy Teodora Schulza z powodu rewizji nadzwyczajnej Generalnego Prokuratora PRL od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 15 października 1945 r., postanowił - na zasadzie art. 384 pkt 2, 394-396, 400 §1 i 4, 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej

---

⁴⁸²³ AIPN GK 209/215, s. 29-32.

⁴⁸²⁴ AIPN GK 209/216 (K. spec. 261/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Elżbiecie Markwart.*

⁴⁸²⁵ AIPN GK 209/216, s. 4, 12 i 38-42.

⁴⁸²⁶ AIPN GK 209/216, s. 38-42.

⁴⁸²⁷ AIPN GK 209/216, s. 46.

⁴⁸²⁸ AIPN GK 209/216, s. 44.

⁴⁸²⁹ AIPN GK 209/217 (K. spec. 262/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Schulzowi.*

⁴⁸³⁰ AIPN GK 209/217, s. 4-5 i 58-59.

⁴⁸³¹ AIPN GK 209/217, s. 42-46.

wymiaru kary w ten sposób, że skazał ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 lutego 1945 r., uznał tym samym karę za odcierpianą oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania.⁴⁸³² Naczelnik Ośrodka Pracy w Graczach 12 października 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Teodor Schulz, po odbyciu kary 8 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego Ośrodka.⁴⁸³³

Andrejew Waldemar⁴⁸³⁴ s. Konstantego i Marii z d. Stefan ur. 1 września 1880 r. w Białymstoku, zam. Łódź ul. Kościuszki 17. Aresztowany od 12 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁸³⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1945 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od pokrycia kosztów postępowania w sprawie.⁴⁸³⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 23 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴⁸³⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 9 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Waldemar Andrejew odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 12 lipca 1945 r. do 12 lipca 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁴⁸³⁸

Freier Wilhelm⁴⁸³⁹ s. Henryka i Reginy z d. Wencler ur. 15 lutego 1890 r. w Łodzi-Żabieńcu, zam. Łódź-Żabieniec ul. Kwiatowa 48. Był członkiem SA i Volkssturm w Łodzi-Żabieńcu. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁸⁴⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 8 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. zmarł tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.

---

⁴⁸³² AIPN GK 209/217, s. 58-59.

⁴⁸³³ AIPN GK 209/217, s. 121.

⁴⁸³⁴ AIPN GK 209/224 (K. spec. 270/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Waldemarowi Andrejewowi*.

⁴⁸³⁵ AIPN GK 209/224, s. 4-5 i 35-37.

⁴⁸³⁶ AIPN GK 209/224, s. 35-37.

⁴⁸³⁷ AIPN GK 209/224, s. 39.

⁴⁸³⁸ AIPN GK 209/224, s. 40.

⁴⁸³⁹ AIPN GK 209/225 (K. spec. 271/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Freierowi*.

⁴⁸⁴⁰ AIPN GK 209/225, s. 2-3.

Jednocześnie Naczelnik prosił Prokuratora o decyzję dotyczącą pochowania zwłok.⁴⁸⁴¹ Lekarz więzienny dr F. Mrozowski 8 października 1945 r. sporządził świadectwo zgonu ww. więźnia, z którego wynika, iż Wilhelm Freier zmarł 8 października 1945 r. z powodu niedomogi mięśnia sercowego.⁴⁸⁴² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 października 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - z mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Wilhelmowi Freierowi wskutek jego śmierci.⁴⁸⁴³

Fabiańska z d. Frenel Eugenia⁴⁸⁴⁴ c. Ferdynanda i Olgi Marii z d. Wojciechowskiej ur. 28 kwietnia 1900 r. w Łodzi, zam. Konstancynów ul. 1 Maja 112 pow. łódzki. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸⁴⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej jej zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁸⁴⁶

Zbrojewska z d. Ehrentraut Leokadia⁴⁸⁴⁷ c. Juliusza i Marianny z d. Bresler ur. 27 czerwca 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wesola 5. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 15 lat, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁴⁸⁴⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 30 października 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b oraz art. 10 pkt 2 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Leokadii Zbrojewskiej o trzecią część karę 15 lat pozbawienia wolności tj. do kary 10 lat więzienia, licząc bieg tak orzeczonej kary od 26 października 1945 r.⁴⁸⁵⁰ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Łodzi 2 stycznia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3, 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58,

---

⁴⁸⁴¹ AIPN GK 209/225, s. 27.

⁴⁸⁴² AIPN GK 209/225, s. 28.

⁴⁸⁴³ AIPN GK 209/225, s. 30.

⁴⁸⁴⁴ AIPN GK 209/226 (K. spec. 272/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eugenii Fabiańskiej*.

⁴⁸⁴⁵ AIPN GK 209/226, s. 4-5.

⁴⁸⁴⁶ AIPN GK 209/226, s. 144-147.

⁴⁸⁴⁷ AIPN GK 209/228 (K. spec. 276/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leokadii Zbrojewskiej*.

⁴⁸⁴⁸ AIPN GK 209/228, s. 2-3.

⁴⁸⁴⁹ AIPN GK 209/228, s. 33-36.

⁴⁸⁵⁰ AIPN GK 209/228, s. 54.

poz. 399) - zwolnić Leokadię Zbrojewską warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 26 października 1950 r., koniec zaś przypadałby 26 października 1955 r.⁴⁸⁵¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 19 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. Karny w Łodzi, iż Leokadia Zbrojewska została 9 stycznia 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁴⁸⁵²

Leder Juliusz⁴⁸⁵³ s. Daniela i Anny z d. Szulc ur. 11 lipca 1873 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Dolna 17. Aresztowany od 2 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁸⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od dokonania zarzucanych mu przestępstw, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁸⁵⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 10 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁴⁸⁵⁶

Karasiński Franciszek⁴⁸⁵⁷ s. Jakuba i Konstancji z d. Niewczas ur. 2 września 1886 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Przejazd 23. Aresztowany od 25 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁸⁵⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁸⁵⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 23 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 21 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴⁸⁶⁰ 24 lutego 1949 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu⁴⁸⁶¹ i nadal tamże 25 maja 1950 r.⁴⁸⁶² W/z Prokuratora

---

⁴⁸⁵¹ AIPN GK 209/228, s. 92.

⁴⁸⁵² AIPN GK 209/228, s. 97.

⁴⁸⁵³ AIPN GK 209/233 (K. spec. 282/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Juliuszowi Lederowi*.

⁴⁸⁵⁴ AIPN GK 209/233, s. 4.

⁴⁸⁵⁵ AIPN GK 209/233, s. 74-77.

⁴⁸⁵⁶ AIPN GK 209/233, s. 78.

⁴⁸⁵⁷ AIPN GK 209/234 (K. spec. 284/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Karasińskiemu*.

⁴⁸⁵⁸ AIPN GK 209/234, s. 4-5.

⁴⁸⁵⁹ AIPN GK 209/234, s. 50-52.

⁴⁸⁶⁰ AIPN GK 209/234, s. 53.

⁴⁸⁶¹ AIPN GK 209/234, s. 82.

⁴⁸⁶² AIPN GK 209/234, s. 98.

Sądu Okręgowego w Łodzi 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Franciszek Karasiński odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 25 maja 1945 r. do 25 maja 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁴⁸⁶³

Heller z d. Kirschner Freda⁴⁸⁶⁴ c. Juliusza i Henryki z d. Arndt ur. 11 lipca 1893 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sienkiewicza 37/15. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 7 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁸⁶⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 2 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Freda Heller odbyła karę 7 lat pozbawienia wolności od 14 listopada 1945 r. do 14 listopada 1952 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu II.⁴⁸⁶⁷

Pawłowicz z d. Krasowska Maria⁴⁸⁶⁸ c. Kasjana i Wandy z d. Winkler ur. 16 lipca 1891 r. w Koninie, zam. Łódź ul. Kraszewskiego 16. Zatrzymana od 6 maja 1945 r., aresztowana od 16 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸⁶⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, uwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁴⁸⁷⁰ 13 maja 1947 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁸⁷¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 5 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Maria Pawłowicz zmarła 26 lutego 1950 r. w więzieniu w Grudziądzu.⁴⁸⁷²

---

⁴⁸⁶³ AIPN GK 209/234, s. 106.

⁴⁸⁶⁴ AIPN GK 209/235 (K. spec. 286/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Fredzie Heller*.

⁴⁸⁶⁵ AIPN GK 209/235, s. 3-4.

⁴⁸⁶⁶ AIPN GK 209/235, s. 47-51.

⁴⁸⁶⁷ AIPN GK 209/235, s. 79.

⁴⁸⁶⁸ AIPN GK 209/236 (K. spec. 287/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Pawłowicz*.

⁴⁸⁶⁹ AIPN GK 209/236, s. 2.

⁴⁸⁷⁰ AIPN GK 209/236, s. 88-91v.

⁴⁸⁷¹ AIPN GK 209/236, s. 99.

⁴⁸⁷² AIPN GK 209/236, s. 111.

Wall Stanisław⁴⁸⁷³ s. Jana i Marianny z d. Mater ur. 11 maja 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Chełmońskiego 5. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 8 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁸⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁸⁷⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴⁸⁷⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 31 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Stanisław Wall odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 8 sierpnia 1945 r. do 8 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁴⁸⁷⁷

Lachowicz Rudolf⁴⁸⁷⁸ s. Józefa i Pauliny z d. Schefer ur. 4 listopada 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Jesionowa 1/5. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 14 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁸⁷⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 lipca 1945 r. do 6 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁸⁸⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 2 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b oraz art. 10 pkt 2 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Rudolfowi Lachowiczowi o trzecią część karę 10 lat pozbawienia wolności tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia, licząc bieg tak orzeczonej kary od 14 lipca 1945 r. Z uwagi na to, że - jak wynikało z akt sprawy - ww. był członkiem SA, która nie została uznana w wyroku norymberskim za organizację zbrodniczą, Sąd orzekł jak

---

⁴⁸⁷³ AIPN GK 209/237 (K. spec. 288/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Wallowi*.

⁴⁸⁷⁴ AIPN GK 209/237, s. 4-5 i 46.

⁴⁸⁷⁵ AIPN GK 209/237, s. 39-41.

⁴⁸⁷⁶ AIPN GK 209/237, s. 42.

⁴⁸⁷⁷ AIPN GK 209/237, s. 46.

⁴⁸⁷⁸ AIPN GK 209/241 (K. spec. 292/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Lachowiczowi*.

⁴⁸⁷⁹ AIPN GK 209/241, s. 2-3.

⁴⁸⁸⁰ AIPN GK 209/241, s. 15-18.

w postanowieniu.⁴⁸⁸¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 23 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Rudolf Lachowicz odbył karę 6 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności od 14 lipca 1945 r. do 17 października 1953 r. [sic!] i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁴⁸⁸²

Makowska vel Mohl z d. Pawińska Melania⁴⁸⁸³ c. Franciszka i Józefy z d. Złotkowskiej ur. 6 lutego 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Andrzeja 7/34. Aresztowana od 21 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁸⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów sądowych na rzecz Skarbu Państwa, a dokumenty zwrócić ww.⁴⁸⁸⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 31 marca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Melania Makowska vel Mohl odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 21 lipca 1945 r. do 21 lipca 1948 r. i została zwolniona z więzienia.⁴⁸⁸⁶

Leszczyński Edmund⁴⁸⁸⁷ s. Franciszka i Marianny z d. Snowackiej ur. 8 października 1895 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nowomiejska 9/11. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁸⁸⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia przypisywanych mu zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁸⁸⁹

Limiera Władysław⁴⁸⁹⁰ s. Franciszka i Apolonii z d. Pawłowskiej ur. 2 lipca 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Poznańska 18. Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁸⁹¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25

---

⁴⁸⁸¹ AIPN GK 209/241, s. 29.

⁴⁸⁸² AIPN GK 209/241, s. 32.

⁴⁸⁸³ AIPN GK 209/249 (K. spec. 300/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Melanii Makowskiej vel Mohl*.

⁴⁸⁸⁴ AIPN GK 209/249, s. 2-3.

⁴⁸⁸⁵ AIPN GK 209/249, s. 85-90.

⁴⁸⁸⁶ AIPN GK 209/249, s. 108.

⁴⁸⁸⁷ AIPN GK 209/257 (K. spec. 308/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Leszczyńskiemu*.

⁴⁸⁸⁸ AIPN GK 209/257, s. 2 i 73.

⁴⁸⁸⁹ AIPN GK 209/257, s. 67-71.

⁴⁸⁹⁰ AIPN GK 209/266 (K. spec. 317/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Limierze*.

⁴⁸⁹¹ AIPN GK 209/266, s. 4-5.

listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁴⁸⁹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁴⁸⁹³

Gensch z d. Werner Klara⁴⁸⁹⁴ c. Gustawa i Jadwigi z d. Benike ur. 7 marca 1883 r. w Tomaszowie Mazowieckim, zam. Łódź-Chojny ul. Romana. Aresztowana od 18 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi,⁴⁸⁹⁵ gdzie przebywała nadal 12 grudnia 1945 r.⁴⁸⁹⁶ 18 grudnia 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁸⁹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b w związku z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od postawionych jej zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁸⁹⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 28 maja 1946 r. zwolniona z tamtejszego więzienia.⁴⁸⁹⁹

Gensch z d. Marschal Melania⁴⁹⁰⁰ c. Antoniego i Anny z d. Kirsch ur. 28 lutego 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Traugutta 1. Aresztowana od 18 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od postawionych jej zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁹⁰² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 1 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 28 maja 1946 r. zwolniona z tamtejszego więzienia.⁴⁹⁰³

---

⁴⁸⁹² AIPN GK 209/266, s. 46.

⁴⁸⁹³ AIPN GK 209/266, s. 83-88.

⁴⁸⁹⁴ AIPN GK 209/267 (K. spec. 318/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Klarze Gensch i Melanii Gensch*.

⁴⁸⁹⁵ AIPN GK 209/267, s. 2-3.

⁴⁸⁹⁶ AIPN GK 209/267, s. 28.

⁴⁸⁹⁷ AIPN GK 209/267, s. 27.

⁴⁸⁹⁸ AIPN GK 209/267, s. 81-83.

⁴⁸⁹⁹ AIPN GK 209/267, s. 89.

⁴⁹⁰⁰ AIPN GK 209/267 (K. spec. 318/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Klarze Gensch i Melanii Gensch*.

⁴⁹⁰¹ AIPN GK 209/267, s. 2-3.

⁴⁹⁰² AIPN GK 209/267, s. 81-83.

⁴⁹⁰³ AIPN GK 209/267, s. 90-91.

Freier z d. Kurowska Stanisława⁴⁹⁰⁴ c. Józefa i Anny z d. Przywolskiej ur. 29 marca 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź-Marysin III, Autostrada 20. Zatrzymana od 12 sierpnia 1945 r., aresztowana od 14 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁹⁰⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej majątku oraz obciążyć ją kosztami postępowania sądowego.⁴⁹⁰⁶ 19 grudnia 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹⁰⁷ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 13 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. została 10 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁴⁹⁰⁸ 30 kwietnia 1951 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu.⁴⁹⁰⁹

Nyck Emil⁴⁹¹⁰ s. Gottlieba i Katarzyny z d. Bayer ur. 10 lipca 1909 r. w Borowej pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Senatorska 17. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 13 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁹¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁹¹² 1 września 1949 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁴⁹¹³ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL 15 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 8 listopada 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Emila Nycka, łagodząc mu karę dożywotniego więzienia do kary 10 lat więzienia.⁴⁹¹⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 25 czerwca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla

---

⁴⁹⁰⁴ AIPN GK 209/278 (K. spec. 345/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławie Freier.*

⁴⁹⁰⁵ AIPN GK 209/278, s. 4-5, 30-32 i 42.

⁴⁹⁰⁶ AIPN GK 209/278, s. 30-32.

⁴⁹⁰⁷ AIPN GK 209/278, s. 34.

⁴⁹⁰⁸ AIPN GK 209/278, s. 35.

⁴⁹⁰⁹ AIPN GK 209/278, s. 48-49.

⁴⁹¹⁰ AIPN GK 209/281 (K. spec. 335/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilowi Nyckowi.*

⁴⁹¹¹ AIPN GK 209/281, s. 4-5 i 126.

⁴⁹¹² AIPN GK 209/281, s. 101-104.

⁴⁹¹³ AIPN GK 209/281, s. 132-133.

⁴⁹¹⁴ AIPN GK 209/281, s. 145.

Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Emil Nyck - odbywający karę pozbawienia wolności od 28 lutego 1946 r. - został 23 kwietnia 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Raciborzu.⁴⁹¹⁵

Graumann Jan⁴⁹¹⁶ s. Adolfa i Pauliny z d. Kofehl ur. 19 czerwca 1875 r. w Turku, zam. Łódź ul. Wysoka 23. Aresztowany od 30 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁹¹⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 1 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. zmarł 30 września 1945 r. w tamtejszym więzieniu. Naczelnik prosił Prokuratora o decyzję dotyczącą pochowania zwłok.⁴⁹¹⁸ Lekarz więzienny 1 października 1945 r. sporządził świadectwo zgonu Jana Graumanna, z którego wynika, że zmarł on 30 września 1945 r. z powodu gruźlicy płuc.⁴⁹¹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Janowi Graumannowi wskutek jego śmierci.⁴⁹²⁰

Jensch Mia⁴⁹²¹ c. Augusta i Luizy z d. Kreutzadler ur. 22 marca 1894 r. w Hollstein (Śląsk), zam. Łódź ul. Rzgowska 27. Aresztowana od 9 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁹²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanego jej w akcie oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁹²³

Müller z d. Rust Lidia⁴⁹²⁴ c. Ludwika i Zuzanny z d. Zenk ur. 7 grudnia 1889 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żeromskiego 103. Była oddziałową w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Aresztowana od 7 maja 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹²⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 7 lat

---

⁴⁹¹⁵ AIPN GK 209/281, s. 200.

⁴⁹¹⁶ AIPN GK 209/283 (K. spec. 337/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Graumannowi*.

⁴⁹¹⁷ AIPN GK 209/283, s. 2-3.

⁴⁹¹⁸ AIPN GK 209/283, s. 6, na ww. piśmie znajduje się dopisane ołówkiem słowo: zezwoliłem.

⁴⁹¹⁹ AIPN GK 209/283, s. 7.

⁴⁹²⁰ AIPN GK 209/283, s. 8.

⁴⁹²¹ AIPN GK 209/284 (K. spec. 338/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mii Jensch*.

⁴⁹²² AIPN GK 209/284, s. 2-3 i 94-95.

⁴⁹²³ AIPN GK 209/284, s. 28-31.

⁴⁹²⁴ AIPN GK 209/286 (K. spec. 941/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lidii Müller*.

⁴⁹²⁵ AIPN GK 209/286, s. 9-10, 35 i 52-55.

więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 maja 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁹²⁶

Witkowski Józef⁴⁹²⁷ s. Juliana i Ewy z d. Pawlak ur. 12 lutego 1888 r. w Parzniewie pow. pruszkowski, zam. Łódź ul. Mieszczańska 3. Aresztowany od 20 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹²⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁹²⁹

Witkowska Marta⁴⁹³⁰ c. Ignacego i Józefy z d. Pełki ur. 19 sierpnia 1912 r. w Łuszczynie pow. piotrkowski, zam. Łódź ul. Mieszczańska 3. Aresztowana od 20 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁹³¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁹³²

Sokół Edward⁴⁹³³ s. Jana i Józefy z d. Roli ur. 24 października 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Przędzalniana 31/48. Aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹³⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁴⁹³⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 26 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Sokoła.⁴⁹³⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17

---

⁴⁹²⁶ AIPN GK 209/286, s. 30-32.

⁴⁹²⁷ AIPN GK 209/290 (K. spec. 344/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Witkowskiemu i Marcie Witkowskiej*.

⁴⁹²⁸ AIPN GK 209/290, s. 2-3.

⁴⁹²⁹ AIPN GK 209/290, s. 53-56.

⁴⁹³⁰ AIPN GK 209/290 (K. spec. 344/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Witkowskiemu i Marcie Witkowskiej*.

⁴⁹³¹ AIPN GK 209/290, s. 2-3.

⁴⁹³² AIPN GK 209/290, s. 53-56.

⁴⁹³³ AIPN GK 209/291 (K. spec. 332/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Sokołowi*.

⁴⁹³⁴ AIPN GK 209/291, s. 4-5.

⁴⁹³⁵ AIPN GK 209/291, s. 82-90.

⁴⁹³⁶ AIPN GK 209/291, s. 100.

stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edward Sokół został 30 marca 1946 r. stracony w więzieniu.⁴⁹³⁷

Roth Cezary⁴⁹³⁸ s. Fryderyka i Pauliny z d. Steigert ur. 29 października 1908 r. w Łodzi, zam. Łódź-Marysin III ul. Wodna 26. Był członkiem SS i żandarmem w Łodzi. Aresztowany od 31 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹³⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 31 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁹⁴⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 29 września 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Cezary Roth został 8 września 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Sztumie. Okres próby dla warunkowo zwolnionego miał się zakończyć 31 sierpnia 1957 r.⁴⁹⁴¹

Roth Elza⁴⁹⁴² c. Wilhelma i Albertyny z d. Riemer ur. 13 lutego 1896 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Łódź ul. Południowa 24. Aresztowana od 15 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁹⁴³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary więzienia, konfiskatę całego jej mienia, a wobec konfiskaty mienia uwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁹⁴⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 3 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Elza Roth odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 15 maja 1945 r. do 15 maja 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu.⁴⁹⁴⁵

---

⁴⁹³⁷ AIPN GK 209/291, s. 107.

⁴⁹³⁸ AIPN GK 209/292 (K. spec. 346/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Cezaremu Rothowi*.

⁴⁹³⁹ AIPN GK 209/292, s. 3-4.

⁴⁹⁴⁰ AIPN GK 209/292, s. 109-112.

⁴⁹⁴¹ AIPN GK 209/292, s. 127-129.

⁴⁹⁴² AIPN GK 209/293 t. 1-2 (K. spec. 347/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Elzie Roth*.

⁴⁹⁴³ AIPN GK 209/293 t. 1, s. 3-4.

⁴⁹⁴⁴ AIPN GK 209/293 t. 1, s. 44-47.

⁴⁹⁴⁵ AIPN GK 209/293 t. 1, s. 57.

Cibart Karol⁴⁹⁴⁶ s. Karola i Julianny z d. Laj ur. 18 sierpnia 1883 r. w Ozorkowie pow. łęczycki, zam. Łódź-Radogoszcz ul. Jasna 18. Aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁹⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanych w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁴⁹⁴⁸

Gebel Erwin⁴⁹⁴⁹ s. Jana i Elzy z d. Jensch ur. 18 sierpnia 1921 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Przędzalniana 46. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 6 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁹⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁹⁵¹ 20 czerwca 1950 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁴⁹⁵² Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Łodzi 5 sierpnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Erwina Gebela warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 6 marca 1950 r., koniec zaś przypadałby 6 marca 1955 r.⁴⁹⁵³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator 11 września 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Erwin Gebel został 2 września 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Olsztynie, na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego Wydz. IV Karny w Łodzi z 5 sierpnia 1953 r.⁴⁹⁵⁴ 4 sierpnia 1954 r. Erwin Gebel zamieszkiwał przy ul. Kromera 9/1 we Wrocławiu.⁴⁹⁵⁵ Jak wynika z aktu zejścia wystawionego 17 grudnia

---

⁴⁹⁴⁶ AIPN GK 209/294 (K. spec. 349/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Cibartowi*.

⁴⁹⁴⁷ AIPN GK 209/294, s. 3-4.

⁴⁹⁴⁸ AIPN GK 209/294, s. 96-100.

⁴⁹⁴⁹ AIPN GK 209/296 (K. spec. 351/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Gebelowi*.

⁴⁹⁵⁰ AIPN GK 209/296, s. 4.

⁴⁹⁵¹ AIPN GK 209/296, s. 22-24.

⁴⁹⁵² AIPN GK 209/296, s. 35.

⁴⁹⁵³ AIPN GK 209/296, s. 42.

⁴⁹⁵⁴ AIPN GK 209/296, s. 77.

⁴⁹⁵⁵ AIPN GK 209/296, s. 81.

1955 r. przez Urzędnika Stanu Cywilnego Obwodu III we Wrocławiu, Erwin Gebel zmarł 16 grudnia 1955 r. we Wrocławiu.⁴⁹⁵⁶

Stelzig Erika Hildegarda⁴⁹⁵⁷ c. Józefa i Anny z d. Zyrbs ur. 5 maja 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nawrot 44. Aresztowana od 14 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi. Ww. była oskarżona z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁴⁹⁵⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, Narożny 24 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. więźniarka zmarła 23 listopada 1945 r.⁴⁹⁵⁹ Lekarz więzienia przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi 24 listopada 1945 r. wystawił protokół zgonu Eriki Hildegardy Stelzig, z którego wynika, iż zmarła ona 23 listopada 1945 r. w tamtejszym więzieniu wskutek zwyrodnienia mięśnia sercowego, dusznicy skrzepłej gruźliczej i ogólnego wycieńczenia. Ww. przebywała w Izbie Chorych tamtejszego więzienia od 26 października 1945 r. do 23 listopada 1945 r.⁴⁹⁶⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 grudnia 1945 r. postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Erice Hildegardzie Stelzig wskutek jej śmierci, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁴⁹⁶¹

Herman Wanda⁴⁹⁶² c. Augusta i Julii z d. Gimpel ur. 30 stycznia 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pogonowskiego 66/23. Aresztowana od 14 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁹⁶³ 18 grudnia 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi⁴⁹⁶⁴ i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁹⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, a dowód rzeczowy zwrócić ww.⁴⁹⁶⁶ 31 stycznia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29

---

⁴⁹⁵⁶ AIPN GK 209/296, s. 78.

⁴⁹⁵⁷ AIPN GK 209/297 (K. spec. 352/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erice Hildegardzie Stelzig*.

⁴⁹⁵⁸ AIPN GK 209/297, s. 2-3 i 58.

⁴⁹⁵⁹ AIPN GK 209/297, s. 41.

⁴⁹⁶⁰ AIPN GK 209/297, s. 42.

⁴⁹⁶¹ AIPN GK 209/297, s. 49-50.

⁴⁹⁶² AIPN GK 209/298 (K. spec. 353/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wandzie Herman*.

⁴⁹⁶³ AIPN GK 209/298, s. 4.

⁴⁹⁶⁴ AIPN GK 209/298, s. 42.

⁴⁹⁶⁵ AIPN GK 209/298, s. 41, prawdopodobnie tego samego dnia ww. więźniarka została przeniesiona z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

⁴⁹⁶⁶ AIPN GK 209/298, s. 36-40.

w Łodzi.⁴⁹⁶⁷ 10 marca 1946 r. została przeniesiona z więzienia w Łodzi do Centralnego Więzienia w Fordonie,⁴⁹⁶⁸ gdzie przebywała nadal 19 czerwca 1947 r.⁴⁹⁶⁹

Neumacher Jakub⁴⁹⁷⁰ s. Krystiana i Zuzanny z d. Fedor ur. 25 lutego 1885 r. w Jordanowie pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Brzezińska 110. Aresztowany od 7 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁹⁷¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uwolnić go od reszty zarzutów.⁴⁹⁷² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 13 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jakuba Neumachera.⁴⁹⁷³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jakub Neumacher został 27 czerwca 1946 r. stracony w więzieniu.⁴⁹⁷⁴

Lück Karol⁴⁹⁷⁵ s. Aleksandra i Pauliny z d. Eij ur. 25 października 1903 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Główna 18. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 21 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹⁷⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r. do 6 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁴⁹⁷⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 6 września 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz.

---

⁴⁹⁶⁷ AIPN GK 209/298, s. 48.

⁴⁹⁶⁸ AIPN GK 209/298, s. 81.

⁴⁹⁶⁹ AIPN GK 209/298, s. 51.

⁴⁹⁷⁰ AIPN GK 209/299 (K. spec. 354/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Jakubowi Neumacherowi*.

⁴⁹⁷¹ AIPN GK 209/299, s. 2-3.

⁴⁹⁷² AIPN GK 209/299, s. 95-98.

⁴⁹⁷³ AIPN GK 209/299, s. 107.

⁴⁹⁷⁴ AIPN GK 209/299, s. 144.

⁴⁹⁷⁵ AIPN GK 209/300 (K. spec. 355/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Lückowi*.

⁴⁹⁷⁶ AIPN GK 209/300, s. 4.

⁴⁹⁷⁷ AIPN GK 209/300, s. 26-28.

VII Karny w Łodzi, iż Karol Lück odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 21 sierpnia 1945 r. do 21 sierpnia 1950 r. i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.⁴⁹⁷⁸

Jurk Eugeniusz⁴⁹⁷⁹ s. Juliana i Emmy z d. Becker ur. 8 marca 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kątna 44. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 27 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹⁸⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁴⁹⁸¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Eugeniusz Jurk odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 27 sierpnia 1945 r. do 27 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁴⁹⁸²

Salomo Karol August⁴⁹⁸³ s. Roberta i Jadwigi z d. Kunitz ur. 11 stycznia 1928 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Tuszyńska 151. Był członkiem HJ w Łodzi. Aresztowany od 23 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁹⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 69 §1 pkt b oraz art. 69 §2 kk postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia objętej aktem oskarżenia zbrodni, natomiast zastosować wobec niego jako środek wychowawczy - odpowiedzialny dozór matki, a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.⁴⁹⁸⁵

Rossnagel Emil⁴⁹⁸⁶ s. Fryderyka i Elżbiety z d. Tytzen ur. 1 maja 1904 r. w Żyrardowie, zam. Łódź-Chojny ul. Pawia 25. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 24 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁹⁸⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6

---

⁴⁹⁷⁸ AIPN GK 209/300, s. 51-52.

⁴⁹⁷⁹ AIPN GK 209/301 (K. spec. 356/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eugeniuszowi Jurkowi*.

⁴⁹⁸⁰ AIPN GK 209/301, s. 2.

⁴⁹⁸¹ AIPN GK 209/301, s. 20-22.

⁴⁹⁸² AIPN GK 209/301, s. 34, choć w dokumencie (niekompletnym) na s. 32 znajduje się informacja, że ww. 27 sierpnia 1948 r. opuścił więzienie przy ul. Kopernika w Łodzi.

⁴⁹⁸³ AIPN GK 209/303 (K. spec. 359/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Augustowi Salomo*.

⁴⁹⁸⁴ AIPN GK 209/303, s. 2.

⁴⁹⁸⁵ AIPN GK 209/303, s. 92-95.

⁴⁹⁸⁶ AIPN GK 209/304 (K. spec. 360/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilowi Rossnagelowi*.

⁴⁹⁸⁷ AIPN GK 209/304, s. 2.

marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁴⁹⁸⁸

Kowalska z d. Tarnowska Helena⁴⁹⁸⁹ c. Franciszka i Antoniny z d. Piotrowskiej ur. 18 sierpnia 1909 r. w Nowej Wsi pow. łęczycki, zam. Łódź ul. Milionowa 215. Aresztowana od 13 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁴⁹⁹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej jej zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe znajdujące się w aktach sprawy zwrócić ww.⁴⁹⁹¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 19 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁴⁹⁹²

Krolop Józef⁴⁹⁹³ s. Jana i Weroniki z d. Szulc ur. 29 czerwca 1904 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Łódź-Chojny ul. Wierzbowa 5. Był członkiem SA i policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany od 11 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁴⁹⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁴⁹⁹⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 10 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Krolop odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 18 grudnia 1945 r. do 18 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁴⁹⁹⁶

---

⁴⁹⁸⁸ AIPN GK 209/304, s. 61-64.

⁴⁹⁸⁹ AIPN GK 209/307 (K. spec. 364/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Kowalskiej*.

⁴⁹⁹⁰ AIPN GK 209/307, s. 2-3.

⁴⁹⁹¹ AIPN GK 209/307, s. 61-66.

⁴⁹⁹² AIPN GK 209/307, s. 67.

⁴⁹⁹³ AIPN GK 209/308 (K. spec. 365/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Krolowi*.

⁴⁹⁹⁴ AIPN GK 209/308, s. 3.

⁴⁹⁹⁵ AIPN GK 209/308, s. 40-43.

⁴⁹⁹⁶ AIPN GK 209/308, s. 48.

Petz Hugo⁴⁹⁹⁷ s. Karola i Olgi z d. Stürchecker ur. 4 stycznia 1899 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Łódź ul. Nowozarzewska 16. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 31 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁴⁹⁹⁸ 2 listopada 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁴⁹⁹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁵⁰⁰⁰ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 3 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Hugo Petz, pomimo nakazu zwolnienia z 20 grudnia 1945 r., został zatrzymany przez WUBP [w Łodzi] do dyspozycji tegoż urzędu w celu przekazania go, jako VD, do Obozu Pracy w Sikawie. Z powodu trwającej w tamtejszym obozie kwarantanny dotąd nie było możliwe wysłanie tamże Hugona Petza. Miało się to stać możliwe najprawdopodobniej ok 10 stycznia 1946 r.⁵⁰⁰¹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 11 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Hugo Petz został 10 stycznia 1946 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do Obozu Pracy w Sikawie.⁵⁰⁰²

Stankiewicz Władysław⁵⁰⁰³ s. Józefa i Antoniny z d. Korzińskiej ur. 15 marca 1917 r. w Białymstoku, zam. Łódź ul. 1 Maja 49/16. Aresztowany od 18 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁰⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego małżonki, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach.⁵⁰⁰⁵ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 23 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Władysława Stankiewicza, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z

---

⁴⁹⁹⁷ AIPN GK 209/309 (K. spec. 366/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Petzowi*.

⁴⁹⁹⁸ AIPN GK 209/309, s. 3-4.

⁴⁹⁹⁹ AIPN GK 209/309, s. 17.

⁵⁰⁰⁰ AIPN GK 209/309, s. 80-87.

⁵⁰⁰¹ AIPN GK 209/309, s. 90.

⁵⁰⁰² AIPN GK 209/309, s. 92.

⁵⁰⁰³ AIPN GK 209/311 t. 1-2 (K. spec. 368/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Stankiewiczowi*.

⁵⁰⁰⁴ AIPN GK 209/311 t. 1, s. 4.

⁵⁰⁰⁵ AIPN GK 209/311 t. 1, s. 56-61.

pozbawieniem praw na zawsze i konfiskatą mienia.⁵⁰⁰⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi 1 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 31 stycznia 1946 r. przeniesiony z więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi do tamtejszego więzienia.⁵⁰⁰⁷ SN w Warszawie 22 maja 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Władysława Stankiewicza z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Pierwszego Prezesa SN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 20 grudnia 1945 r., postanowił - na podstawie art. 394-396, 383 pkt 2 i 3 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - uchylić zaskarżony wyrok i skazać go - na mocy art. 4 §1 i 3 lit. c Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na karę 7 lat i 6 miesięcy więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata oraz zwolnić go od ponoszenia kosztów postępowania karnego. Tym samym SN uznał karę za odcierpianą.⁵⁰⁰⁸ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator 16 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Władysław Stankiewicz został 30 maja 1953 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁵⁰⁰⁹

Wojtasik Józef⁵⁰¹⁰ s. Józefa i Marii z d. Świerczyńskiej ur. 14 września 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Trwała 3. Aresztowany od 23 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁰¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁵⁰¹² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Wojtasika.⁵⁰¹³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski

---

⁵⁰⁰⁶ AIPN GK 209/311 t. 1, s. 71.

⁵⁰⁰⁷ AIPN GK 209/311 t. 1, s. 77.

⁵⁰⁰⁸ AIPN GK 209/311 t. 1, s. 87-90.

⁵⁰⁰⁹ AIPN GK 209/311 t. 2, s. 51.

⁵⁰¹⁰ AIPN GK 209/312 (K. spec. 369/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Wojtasikowi*.

⁵⁰¹¹ AIPN GK 209/312, s. 2-3.

⁵⁰¹² AIPN GK 209/312, s. 65-67.

⁵⁰¹³ AIPN GK 209/312, s. 82.

15 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Wojtasik został 5 marca 1946 r. stracony w więzieniu.⁵⁰¹⁴

Jokel Józef⁵⁰¹⁵ s. Stanisława i Anny z d. Fiedler ur. 5 czerwca 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Przędzalniana 98/4. Aresztowany od 10 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁰¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁰¹⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Jokel zmarł 27 maja 1946 r. w więzieniu.⁵⁰¹⁸

Szczepaniak Lucyna⁵⁰¹⁹ c. Antoniego i Weroniki z d. Michalak ur. 20 września 1920 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Milionowa 39/4. Aresztowana od 9 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁰²⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić ją od reszty zarzutów.⁵⁰²¹ Ławnik SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, Kazimiera Białczak 3 stycznia 1946 r. złożyła votum separatum przed uzasadnieniem powyższego wyroku, gdyż - jak podała - była za ukaraniem Lucyny Szczepaniak karą niższą od orzeczonej w stosunku do niej kary śmierci.⁵⁰²² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 26 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Lucyny Szczepaniak, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.⁵⁰²³ Przewodniczący

---

⁵⁰¹⁴ AIPN GK 209/312, s. 100.

⁵⁰¹⁵ AIPN GK 209/313 (K. spec. 370/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Jokelowi*.

⁵⁰¹⁶ AIPN GK 209/313, s. 2.

⁵⁰¹⁷ AIPN GK 209/313, s. 23-26.

⁵⁰¹⁸ AIPN GK 209/313, s. 28.

⁵⁰¹⁹ AIPN GK 209/314 (K. spec. 371/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lucynie Szczepaniak*.

⁵⁰²⁰ AIPN GK 209/314, s. 4-5.

⁵⁰²¹ AIPN GK 209/314, s. 120-130.

⁵⁰²² AIPN GK 209/314, s. 131.

⁵⁰²³ AIPN GK 209/314, s. 158.

SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, N. Cieśluk 24 czerwca 1946 r. zawiadomił Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Lucyny Szczepaniak, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.⁵⁰²⁴ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 7 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 22 października 1946 r. [sic!] przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁵⁰²⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 21 grudnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Lucyna Szczepaniak została 30 kwietnia 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁵⁰²⁶

Jarosz Jan⁵⁰²⁷ s. Kazimierza i Wiktorii z d. Ziemby ur. 26 sierpnia 1902 r. w Podlesiu pow. stopnicki, zam. Łódź ul. Magistracka 14/11. Aresztowany od 14 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰²⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁰²⁹

Schneider Emil⁵⁰³⁰ s. Wilhelma i Berty z d. Agate ur. 19 lutego 1908 r. w Chocianowicach pow. łódzki, zam. Łódź ul. Sanocka 5. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰³¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁵⁰³² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 14 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Emil Schneider odbył karę 4 lat

---

⁵⁰²⁴ AIPN GK 209/314, s. 149.

⁵⁰²⁵ AIPN GK 209/314, s. 163, najprawdopodobniej doszło w ww. piśmie do pomyłki pisarskiej i data przeniesienia więźniarki miała brzmieć: 22 września 1946 r.

⁵⁰²⁶ AIPN GK 209/314, s. 187.

⁵⁰²⁷ AIPN GK 209/315 (K. spec. 372/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Jaroszowi*.

⁵⁰²⁸ AIPN GK 209/315, s. 2.

⁵⁰²⁹ AIPN GK 209/315, s. 74-78.

⁵⁰³⁰ AIPN GK 209/324 (K. spec. 384/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilowi Schneiderowi*.

⁵⁰³¹ AIPN GK 209/324, s. 3 i 28.

⁵⁰³² AIPN GK 209/324, s. 22-24.

pozbawienia wolności od 4 stycznia 1946 r. do 4 stycznia 1950 r. i został zwolniony z Obozu Pracy w Warszawie.⁵⁰³³

Kulesza z d. Plóciennik Marianna⁵⁰³⁴ c. Szymona i Rozalii z d. Muteckiej ur. 14 listopada 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pomorska 5. Aresztowana od 11 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁰³⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372 i 577 kpk oraz art. 54 kk orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej jej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zwrócić ww.⁵⁰³⁶ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 9 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁵⁰³⁷

Lichtner Bruno Józef⁵⁰³⁸ s. Józefa i Emmy z d. Fränel ur. 1 września 1888 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Główna 40/47. Był funkcjonariuszem Urzędu Pracy (Arbeitsamt) w Łodzi. Aresztowany od 9 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁰³⁹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 31 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Rafała Kestenbauma, Bruno Józef Lichtner zmarł 30 grudnia 1945 r. w tamtejszym więzieniu śmiercią naturalną wskutek ogólnego wycieńczenia.⁵⁰⁴⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 stycznia 1946 r. postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Brunonowi Józefowi Lichtnerowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁰⁴¹

Werle z d. Steliga Waleria Stanisława⁵⁰⁴² c. Jana i Barbary z d. Kamińskiej ur. 17 września 1888 r. w Przemyśle, zam. Łódź ul. Żeromskiego 9/37. Aresztowana od 30 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁰⁴³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi

---

⁵⁰³³ AIPN GK 209/324, s. 30.

⁵⁰³⁴ AIPN GK 209/332 (K. spec. 394/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mariannie Kuleszy*.

⁵⁰³⁵ AIPN GK 209/332, s. 2.

⁵⁰³⁶ AIPN GK 209/332, s. 42-47.

⁵⁰³⁷ AIPN GK 209/332, s. 50.

⁵⁰³⁸ AIPN GK 209/333 (K. spec. 395/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Brunonowi Józefowi Lichtnerowi*.

⁵⁰³⁹ AIPN GK 209/333, s. 3 i 20-22.

⁵⁰⁴⁰ AIPN GK 209/333, s. 17-18.

⁵⁰⁴¹ AIPN GK 209/333, s. 20-21.

⁵⁰⁴² AIPN GK 209/334 (K. spec. 396/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Walerii Stanisławie Werle*.

⁵⁰⁴³ AIPN GK 209/334, s. 4.

27 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁰⁴⁴ 13 października 1947 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁰⁴⁵ 10 maja 1950 r. przebywała w więzieniu karnościowym w Grudziądzu.⁵⁰⁴⁶ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 23 maja 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na mocy art. 438 §1 kpk oraz art. 58 kk - zaliczyć Walerii Stanisławie Werle na poczet orzeczonej kary 5 lat pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od 30 kwietnia 1945 r. do 27 listopada 1945 r.⁵⁰⁴⁷

Marks Erwin Alfons⁵⁰⁴⁸ s. Edwarda i Florentyny Marty z d. Fitzner ur. 26 listopada 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 142. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁴⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁰⁵⁰ Od 13 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu⁵⁰⁵¹ i nadal tamże 3 stycznia 1951 r.⁵⁰⁵² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 25 czerwca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Erwin Alfons Marks został 10 czerwca 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia we Wrocławiu I.⁵⁰⁵³

Jöngling Johann⁵⁰⁵⁴ s. Fryderyka i Wilhelminy z d. Hahn ur. 26 czerwca 1885 r. w Besku pow. łączycki, zam. Łódź ul. Lutomska 12. Był członkiem SA w Łodzi i w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 28 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w

---

⁵⁰⁴⁴ AIPN GK 209/334, s. 54-58.

⁵⁰⁴⁵ AIPN GK 209/334, s. 64.

⁵⁰⁴⁶ AIPN GK 209/334, s. 83.

⁵⁰⁴⁷ AIPN GK 209/334, s. 86.

⁵⁰⁴⁸ AIPN GK 209/335 (K. spec. 397/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Alfonsowi Marksowi*.

⁵⁰⁴⁹ AIPN GK 209/335, s. 2 i 44-45.

⁵⁰⁵⁰ AIPN GK 209/335, s. 34-36.

⁵⁰⁵¹ AIPN GK 209/335, s. 51.

⁵⁰⁵² AIPN GK 209/335, s. 44-45.

⁵⁰⁵³ AIPN GK 209/335, s. 79.

⁵⁰⁵⁴ AIPN GK 209/336 (K. spec. 398/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Jönglingowi*.

Łodzi.⁵⁰⁵⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁵⁰⁵⁶ 10 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁵⁰⁵⁷ 27 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁵⁰⁵⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 5 sierpnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Johann Jöngling zmarł 4 lutego 1950 r. w więzieniu w Warszawie.⁵⁰⁵⁹

Klausner Hugo⁵⁰⁶⁰ s. Józefa i Amalii z d. Gittel ur. 6 września 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Główna 36. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁶¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁰⁶² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 27 sierpnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hugo Klausner odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 22 sierpnia 1945 r. do 22 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁵⁰⁶³

Kozłowski vel Ziegler Aleksy⁵⁰⁶⁴ s. Bronisława i Anny z d. Rohr ur. 17 lipca 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wólczańska 153. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 21 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5

---

⁵⁰⁵⁵ AIPN GK 209/336, s. 3.

⁵⁰⁵⁶ AIPN GK 209/336, s. 31-33.

⁵⁰⁵⁷ AIPN GK 209/336, s. 57.

⁵⁰⁵⁸ AIPN GK 209/336, s. 56.

⁵⁰⁵⁹ AIPN GK 209/336, s. 127.

⁵⁰⁶⁰ AIPN GK 209/343 (K. spec. 406/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Klausnerowi*.

⁵⁰⁶¹ AIPN GK 209/343, s. 3-4.

⁵⁰⁶² AIPN GK 209/343, s. 31-33.

⁵⁰⁶³ AIPN GK 209/343, s. 54.

⁵⁰⁶⁴ AIPN GK 209/344 (K. spec. 407/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksemu Kozłowskiemu vel Zieglerowi*.

⁵⁰⁶⁵ AIPN GK 209/344, s. 5-6.

lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁰⁶⁶ Od 13 września 1949 r. przebywał w Ośrodku Pracy nr 4 przy ul. Górnośląskiej 2 w Warszawie.⁵⁰⁶⁷ 20 czerwca 1951 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Warszawie.⁵⁰⁶⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 11 marca 1952 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. - zwolnić Aleksego Kozłowskiego vel Zieglera warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 8 lat więzienia.⁵⁰⁶⁹

Schwabe Adolf⁵⁰⁷⁰ s. Edwarda i Marii z d. Walc ur. 27 lutego 1908 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Orzeszkowej 10. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 29 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁷¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁰⁷² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 14 września 1948 r. [powinno być: 1949 r.] zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Schwabe odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 29 września 1945 r. do 29 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁵⁰⁷³

Ottmann Ryszard⁵⁰⁷⁴ s. Konrada i Olgi z d. Werner ur. 18 sierpnia 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Główna 31. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁷⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego

---

⁵⁰⁶⁶ AIPN GK 209/344, s. 27-29.

⁵⁰⁶⁷ AIPN GK 209/344, s. 40 i 49.

⁵⁰⁶⁸ AIPN GK 209/344, s. 39.

⁵⁰⁶⁹ AIPN GK 209/344, s. 51.

⁵⁰⁷⁰ AIPN GK 209/345 (K. spec. 408/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Schwabe*.

⁵⁰⁷¹ AIPN GK 209/345, s. 3 i 31.

⁵⁰⁷² AIPN GK 209/345, s. 22-24.

⁵⁰⁷³ AIPN GK 209/345, s. 29.

⁵⁰⁷⁴ AIPN GK 209/346 (K. spec. 409/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ryszardowi Ottmannowi*.

⁵⁰⁷⁵ AIPN GK 209/346, s. 2.

mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁵⁰⁷⁶ Naczelnik więzienia w Wiśniczu Nowym, por. Stanisław Brancewicz 22 sierpnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Ryszard Ottmann, po odbyciu kary 4 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁵⁰⁷⁷

Piękna z d. Kozłowska Katarzyna⁵⁰⁷⁸ c. Piotra i Marianny z d. Wawrzyniak ur. 6 kwietnia 1902 r. w Podhorcach pow. ostrowski, zam. Łódź ul. 11 Listopada 26. Aresztowana od 13 września 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁰⁷⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, uwolnić ją od kosztów postępowania, a dokumenty zwrócić ww.⁵⁰⁸⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 13 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. została 10 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁵⁰⁸¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 16 września 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż Katarzyna Piękna, która została 10 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia przy ul. Gdańskiej w Łodzi do więzienia w Fordonie, zmarła 16 września 1946 r. w tamtejszym szpitalu więziennym. Jednocześnie Naczelnik poinformował, iż - w myśl decyzji MBP z 6 maja 1946 r. [Nr 95 (UM/46)] i pisma Dep. Więziennictwa MBP z 14 czerwca 1946 r. (Nr II.Og. 973/46) - o powyższym zgonie został powiadomiony Zakład Anatomii Człowieka przy Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu. Istniała bowiem możliwość zabrania zwłok, gdyż zmarła nie posiadała bliższej rodziny (mąż Jan dotychczas nie powrócił z Niemiec i los jego nie był znany), która mogłaby przeprowadzić starania o wydanie zwłok i przewiezienie do miejsca stałego zamieszkania przed osadzeniem w więzieniu. Poza depozytem tzn. odzieżą i dokumentami osobistymi bez znaczenia, zmarła nic nie posiadała.⁵⁰⁸² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 16 września 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o śmierci ww. więźniarki. Wg opinii lekarza więziennego, Katarzyna Piękna zmarła 16 września 1946 r. w tamtejszym więzieniu

---

⁵⁰⁷⁶ AIPN GK 209/346, s. 19-21.

⁵⁰⁷⁷ AIPN GK 209/346, s. 25.

⁵⁰⁷⁸ AIPN GK 209/354 (K. spec. 419/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Katarzynie Pięknej*.

⁵⁰⁷⁹ AIPN GK 209/354, s. 3 i 62.

⁵⁰⁸⁰ AIPN GK 209/354, s. 36-39.

⁵⁰⁸¹ AIPN GK 209/354, s. 49.

⁵⁰⁸² AIPN GK 209/354, s. 45.

wskutek niedokrwistości złośliwej (anaemia pernicioza). Ww. była leczona w szpitalu więziennym od 6 maja 1946 r. do 16 września 1946 r.⁵⁰⁸³ Warto w tym miejscu zaznaczyć, że pomimo śmierci ww., w sposób niejako mechaniczny sporządzone zostało pismo, w którym w/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż ww. odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności i 13 września 1948 r. została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁵⁰⁸⁴

Majer Gottlieb⁵⁰⁸⁵ s. Gottfrieda i Emilii z d. Grinainsch ur. 15 października 1901 r. w Sawinie pow. chełmski, zam. Łódź-Chojny ul. Dworcowa 22. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁸⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, na karę 5 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wobec zbiegu tych trzech przestępstw wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 12 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁰⁸⁷ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 3 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. a i b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Gottliebowi Majerowi karę 12 lat pozbawienia wolności, skracając dwie kary (składowe) po 5 lat więzienia do 3 lat i 4 miesięcy więzienia, a karę 3 lat więzienia skrócić o połowę tj. do 1 roku i 6 miesięcy więzienia oraz wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31 kk w związku z art. 13 pkt 1 tejże ustawy o amnestii - karę 8 lat więzienia, licząc bieg tak orzeczonej kary od 18 stycznia 1946 r.⁵⁰⁸⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 19 listopada 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 58 kk w związku z art. 408 i 416 §1 kpk - zaliczyć Gottliebowi Majerowi na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania od 14 sierpnia 1945 r. do 18 stycznia 1946 r.⁵⁰⁸⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, podprokurator 14 grudnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Gottlieb Majer został 3 grudnia 1953 r. zwolniony -

⁵⁰⁸³ AIPN GK 209/354, s. 46-47.

⁵⁰⁸⁴ AIPN GK 209/354, s. 53.

⁵⁰⁸⁵ AIPN GK 209/356 (K. spec. 422/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gottliebowi Majerowi*.

⁵⁰⁸⁶ AIPN GK 209/356, s. 3-4 i 85.

⁵⁰⁸⁷ AIPN GK 209/356, s. 69-77.

⁵⁰⁸⁸ AIPN GK 209/356, s. 105.

⁵⁰⁸⁹ AIPN GK 209/356, s. 101.

po zastosowaniu amnestii z 22 listopada 1952 r. - z więzienia w Iławie.⁵⁰⁹⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 8 marca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Gottlieb Majer został 30 listopada 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Iławie.⁵⁰⁹¹

Koss Bogumił⁵⁰⁹² s. Krzysztofa i Katarzyny z d. Rem ur. 9 grudnia 1881 r. w Zakolinie pow. łowicki, zam. Łódź ul. Nawrot 94. Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić go od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia, a dokumenty zwrócić ww.⁵⁰⁹⁴ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bogumił Koss zmarł 5 marca 1946 r. w więzieniu.⁵⁰⁹⁵

Korytkowski vel Gumke Wilhelm Artur⁵⁰⁹⁶ s. Jana i Karoliny z d. Rauchert ur. 11 lipca 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Malinowa 2. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 21 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁰⁹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁰⁹⁸ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 5 marca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - wobec wyraźnej omyłki w sentencji wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 23 stycznia 1946 r. - dopisać w tejże sentencji orzeczenie konfiskaty

---

⁵⁰⁹⁰ AIPN GK 209/356, s. 100.

⁵⁰⁹¹ AIPN GK 209/356, s. 106.

⁵⁰⁹² AIPN GK 209/360 (K. spec. 426/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bogumiłowi Kossowi*.

⁵⁰⁹³ AIPN GK 209/360, s. 2 i 44.

⁵⁰⁹⁴ AIPN GK 209/360, s. 40-43.

⁵⁰⁹⁵ AIPN GK 209/360, s. 45.

⁵⁰⁹⁶ AIPN GK 209/362 (K. spec. 428/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Arturowi Korytkowskiemu vel Gumke*.

⁵⁰⁹⁷ AIPN GK 209/362, s. 2.

⁵⁰⁹⁸ AIPN GK 209/362, s. 12-14.

całego mienia Wilhelma Artura Korytkowskiego vel Gumke.⁵⁰⁹⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵¹⁰⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 9 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Wilhelm Artur Korytkowski vel Gumke odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 21 sierpnia 1945 r. do 21 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵¹⁰¹

Cerbe Juliusz⁵¹⁰² s. Krystiana i Wilhelminy z d. Furmańskiej ur. 22 kwietnia 1874 r. w Charzęszawie pow. łaski, zam. Łódź ul. Śródmiejska 28/2. Aresztowany od 10 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵¹⁰³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 14 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Feliksa Mrozowskiego, Juliusz Cerbe zmarł 14 grudnia 1945 r. w tamtejszym więzieniu śmiercią naturalną wskutek niedomogi mięśnia sercowego. Wobec powyższego wydano zarządzenie dotyczące pochowania zwłok.⁵¹⁰⁴ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 28 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Juliuszowi Cerbe wskutek jego śmierci.⁵¹⁰⁵

Wagner Wilhelm⁵¹⁰⁶ s. Hermanna i Amalii z d. Heindrich ur. 8 marca 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piekarska 25. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 21 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁵¹⁰⁸ Naczelnik

---

⁵⁰⁹⁹ AIPN GK 209/362, s. 15.

⁵¹⁰⁰ AIPN GK 209/362, s. 17.

⁵¹⁰¹ AIPN GK 209/362, s. 20.

⁵¹⁰² AIPN GK 209/363 (K. spec. 430/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Juliuszowi Cerbe*.

⁵¹⁰³ AIPN GK 209/363, s. 3-4.

⁵¹⁰⁴ AIPN GK 209/363, s. 19-20.

⁵¹⁰⁵ AIPN GK 209/363, s. 23.

⁵¹⁰⁶ AIPN GK 209/364 (K. spec. 431/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Wagnerowi*.

⁵¹⁰⁷ AIPN GK 209/364, s. 3.

⁵¹⁰⁸ AIPN GK 209/364, s. 18-21.

więzienia w Wiśniczu Nowym, por. S. Brancewicz 28 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wiśniczu Nowym do więzienia przy ul. Montelupich w Krakowie.⁵¹⁰⁹ W/z Dyrektora Gabinetu Ministra Sprawiedliwości RP 5 kwietnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent RP - decyzją z 27 marca 1950 r. - skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Wagnera, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 10 lat więzienia.⁵¹¹⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 14 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Wilhelm Wagner został - w drodze łaski - 26 czerwca 1950 r. zwolniony z więzienia przy ul. Montelupich w Krakowie.⁵¹¹¹

Hundt Wilhelm⁵¹¹² s. Wilhelma i Anny z d. Głuchal ur. 10 lutego 1909 r. w Tomaszowie Mazowieckim, zam. Łódź ul. Kilińskiego 46. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹¹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁵¹¹⁴

Hubert Alfred⁵¹¹⁵ s. Józefa i Emilii z d. Schönholz ur. 10 sierpnia 1894 r. w Łodzi, zam. Łódź-Zdrowie ul. Raclawicka 54. Był Kierownikiem Okręgu (Bezirk) NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, na karę śmierci oraz na karę 10 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z

---

⁵¹⁰⁹ AIPN GK 209/364, s. 31.

⁵¹¹⁰ AIPN GK 209/364, s. 29.

⁵¹¹¹ AIPN GK 209/364, s. 34.

⁵¹¹² AIPN GK 209/365 (K. spec. 432/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Hundtowi*.

⁵¹¹³ AIPN GK 209/365, s. 3.

⁵¹¹⁴ AIPN GK 209/365, s. 20-23.

⁵¹¹⁵ AIPN GK 209/371 (K. spec. 439/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfredowi Hubertowi*.

⁵¹¹⁶ AIPN GK 209/371, s. 3-4 i 137.

ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, na rzecz Skarbu Państwa, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁵¹¹⁷ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfreda Huberta, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze i z konfiskatą mienia.⁵¹¹⁸ Naczelnik OPW w Kamińsku 16 listopada 1953 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego Ośrodka do więzienia w Ławie.⁵¹¹⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 21 kwietnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Alfred Hubert został 9 lutego 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Ławie.⁵¹²⁰

Vogel z d. Maschner Alicja Marta⁵¹²¹ c. Hermanna i Anny z d. Sager ur. 11 stycznia 1902 r. w Łodzi, zam. Aleksandrów ul. Sienkiewicza 9 pow. łódzki. Funkcjonariuszka Urzędu Pracy (Arbeitsamt) w Łodzi, czynna także w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowana od 28 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵¹²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk, oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej współmałżonka i dzieci z wyjątkiem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, część dowodów rzeczowych znajdujących się w aktach sprawy zwrócić ww., a część pozostawić w aktach.⁵¹²³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator 16 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Alicja Marta Vogel odbyła karę 8

---

⁵¹¹⁷ AIPN GK 209/371, s. 71-80.

⁵¹¹⁸ AIPN GK 209/371, s. 90.

⁵¹¹⁹ AIPN GK 209/371, s. 113.

⁵¹²⁰ AIPN GK 209/371, s. 115.

⁵¹²¹ AIPN GK 209/380 (K. spec. 451/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alicji Marcie Vogel*.

⁵¹²² AIPN GK 209/380, s. 2-3.

⁵¹²³ AIPN GK 209/380, s. 33-38.

lat pozbawienia wolności od 28 marca 1945 r. do 28 marca 1953 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁵¹²⁴

Link Jan⁵¹²⁵ s. Jana i Marianny z d. Ginger ur. 27 stycznia 1898 r. w Romanowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Wysockiego 30. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 28 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵¹²⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Link odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 28 września 1945 r. do 28 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁵¹²⁸

Koss Paweł⁵¹²⁹ s. Jana i Wandy z d. Szramm ur. 11 czerwca 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Żwirki 30. Był członkiem Selbstschutz w Łodzi-Rudzie Pabianickiej. Aresztowany od 21 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵¹³¹

Bohrt Teodor⁵¹³² s. Jana i Luizy z d. Brandt ur. 25 lipca 1902 r. w Ciężkowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Piotrkowska 143. Był członkiem SD w Łodzi. Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹³³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 października 1945 r.,

---

⁵¹²⁴ AIPN GK 209/380, s. 46.

⁵¹²⁵ AIPN GK 209/385 (K. spec. 457/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Linkowi*.

⁵¹²⁶ AIPN GK 209/385, s. 2.

⁵¹²⁷ AIPN GK 209/385, s. 24-26.

⁵¹²⁸ AIPN GK 209/385, s. 30.

⁵¹²⁹ AIPN GK 209/387 (K. spec. 459/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Pawłowi Kossowi*.

⁵¹³⁰ AIPN GK 209/387, s. 2.

⁵¹³¹ AIPN GK 209/387, s. 43-46.

⁵¹³² AIPN GK 209/392 (K. spec. 466/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Bohrtowi*.

⁵¹³³ AIPN GK 209/392, s. 3-4.

pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵¹³⁴ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Teodor Bohrt zmarł 13 stycznia 1949 r. w więzieniu w Sieradzu.⁵¹³⁵

Günther z d. Biernat Zofia⁵¹³⁶ c. Józefa i Władysławy z d. Kiennal ur. 8 listopada 1917 r. w Chrzęstawie pow. łaski, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Eugeniusza 16. Aresztowana od 3 października 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵¹³⁷ 12 stycznia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wobec zbiegu tych przestępstw skazać ww. - na mocy art. 31 kk - na karę łączną 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, uniewinnić ją od reszty zarzutów, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁵¹³⁹ 18 grudnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵¹⁴⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 20 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zofia Günther odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 3 października 1945 r. do 3 października 1948 r. i została zwolniona z Obozu Pracy w Jaworznie.⁵¹⁴¹

Tebus z d. Pydde Marta⁵¹⁴² c. Adolfa i Pauliny z d. Kerner ur. 15 lutego 1888 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Admiralska 21. Aresztowana od 4 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵¹⁴³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów

---

⁵¹³⁴ AIPN GK 209/392, s. 20-23.

⁵¹³⁵ AIPN GK 209/392, s. 33.

⁵¹³⁶ AIPN GK 209/393 (K. spec. 467/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zofii Günther*.

⁵¹³⁷ AIPN GK 209/393, s. 3-4 i 108.

⁵¹³⁸ AIPN GK 209/393, s. 33.

⁵¹³⁹ AIPN GK 209/393, s. 74-81.

⁵¹⁴⁰ AIPN GK 209/393, s. 93.

⁵¹⁴¹ AIPN GK 209/393, s. 116.

⁵¹⁴² AIPN GK 209/397 (K. spec. 471/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Tebus*.

⁵¹⁴³ AIPN GK 209/397, s. 2-3.

postępowania, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁵¹⁴⁴ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 7 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marty Tebus, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia.⁵¹⁴⁵ 22 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁴⁶ Od 17 lipca 1946 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie. Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 11 sierpnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o śmierci ww. więźniarki w tamtejszym więzieniu. Wg opinii lekarza więziennego, Marta Tebus zmarła 11 sierpnia 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek udaru mózgu. Ww. była leczona w szpitalu więziennym od 29 lipca 1946 r.⁵¹⁴⁷

Krumpf Herman⁵¹⁴⁸ s. Antoniego i Augustyny z d. Neuman ur. 19 września 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. 11 Listopada 5. Był funkcjonariuszem kompanii rezerwowej policji (Wachtmeister der Reservepolizei) i strażnikiem w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Aresztowany od 7 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁴⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 7 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵¹⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od zarzutów reszty oskarżenia.⁵¹⁵¹ 3 lutego 1949 r. przebywał w Centralnym Więzieniu Karnym w Strzelcach Opolskich.⁵¹⁵² Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 30 czerwca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 58

---

⁵¹⁴⁴ AIPN GK 209/397, s. 29-32.

⁵¹⁴⁵ AIPN GK 209/397, s. 43.

⁵¹⁴⁶ AIPN GK 209/397, s. 49.

⁵¹⁴⁷ AIPN GK 209/397, s. 47-48.

⁵¹⁴⁸ AIPN GK 209/401 (K. spec. 818/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hermanowi Krumpfowi*.

⁵¹⁴⁹ AIPN GK 209/401, s. 9, 60-64 i 80.

⁵¹⁵⁰ AIPN GK 209/401, s. 80.

⁵¹⁵¹ AIPN GK 209/401, s. 34-39.

⁵¹⁵² AIPN GK 209/401, s. 43.

kk oraz art. 408 i 416 kpk - zaliczyć Hermanowi Krumpfowi na poczet orzeczonej kary 15 lat więzienia okres tymczasowego aresztowania od 7 grudnia 1945 r. do 5 listopada 1946 r.⁵¹⁵³

Lieske Alfred⁵¹⁵⁴ s. Ernesta i Almy z d. Rist ur. 19 stycznia 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Zygmuntowska 5. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁵⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵¹⁵⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵¹⁵⁷

Strzelecki Kazimierz⁵¹⁵⁸ s. Kazimierza i Heleny z d. Krahulec ur. 7 maja 1921 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piłsudskiego 49/28. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁵⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁵¹⁶⁰ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Kazimierza Strzeleckiego.⁵¹⁶¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 15 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Kazimierz Strzelecki został 12 marca 1946 r. stracony w więzieniu.⁵¹⁶²

---

⁵¹⁵³ AIPN GK 209/401, s. 6.

⁵¹⁵⁴ AIPN GK 209/411 (K. spec. 491/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfredowi Lieske*.

⁵¹⁵⁵ AIPN GK 209/411, s. 3-4.

⁵¹⁵⁶ AIPN GK 209/411, s. 30-32.

⁵¹⁵⁷ AIPN GK 209/411, s. 34.

⁵¹⁵⁸ AIPN GK 209/412 t. 1-2 (K. spec. 493/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kazimierzowi Strzeleckiemu*.

⁵¹⁵⁹ AIPN GK 209/412 t. 1, s. 5-7.

⁵¹⁶⁰ AIPN GK 209/412 t. 1, s. 78-82.

⁵¹⁶¹ AIPN GK 209/412 t. 1, s. 92.

⁵¹⁶² AIPN GK 209/412 t. 1, s. 97.

Lisner vel Lisowski Adolf⁵¹⁶³ s. Wilhelma i Rozalii z d. Günther ur. 28 stycznia 1893 r. w Lisinach pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Kraszewskiego 17. Był członkiem NSDAP w Łodzi i w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 4 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵¹⁶⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵¹⁶⁵ Naczelnik więzienia w Łęczycy 15 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Adolf Lisner vel Lisowski zmarł 15 marca 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek wysiękowego zapalenia opłucnej (exudate sinusitis) po lewej stronie i niedomogi mięśnia sercowego (insufficiencia cordis). Ww. przebywał w szpitalu więziennym od 12 stycznia 1946 r. do 15 marca 1946 r.⁵¹⁶⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 marca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Adolfowi Lisnerowi vel Lisowskiemu wskutek jego śmierci, skonfiskować całe jego mienie, mienie jego małżonki i dzieci na rzecz Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem praw do tego majątku osób trzecich, a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.⁵¹⁶⁷

Gulitz Edmund⁵¹⁶⁸ s. Edwarda i Lidii z d. Dehnike ur. 2 września 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sokola 20a. Był członkiem SA i policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁶⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 października 1945 r. do 25 marca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów

---

⁵¹⁶³ AIPN GK 209/413 (K. spec. 494/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Lisnerowi vel Lisowskiemu*.

⁵¹⁶⁴ AIPN GK 209/413, s. 2-3.

⁵¹⁶⁵ AIPN GK 209/413, s. 104.

⁵¹⁶⁶ AIPN GK 209/413, s. 24 i 26.

⁵¹⁶⁷ AIPN GK 209/413, s. 27.

⁵¹⁶⁸ AIPN GK 209/416 (K. spec. 498/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Gulitzowi*.

⁵¹⁶⁹ AIPN GK 209/416, s. 2-3.

postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵¹⁷⁰ Naczelnik więzienia w Strzelcach, Matusiewicz 10 maja 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 8 maja 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁵¹⁷¹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 3 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edmund Gulitz odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 16 października 1945 r. do 16 października 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁵¹⁷²

Sauter Józef⁵¹⁷³ s. Józefa i Klary z d. Sytke ur. 10 listopada 1916 r. w Trzciance pow. pilski, zam. Łódź-Stare Rokicie ul. Narodowa 24. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 4 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵¹⁷⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 31 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Sauter odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 4 sierpnia 1945 r. do 4 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁷⁶

Pągowska z d. Szmidtke Emilia⁵¹⁷⁷ c. Karola i Wilhelminy z d. Zys ur. 6 marca 1883 r. w Żakowicach pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Nowa 44. Aresztowana od 9 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵¹⁷⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁵¹⁷⁹ 6 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul.

---

⁵¹⁷⁰ AIPN GK 209/416, s. 16-18.

⁵¹⁷¹ AIPN GK 209/416, s. 20.

⁵¹⁷² AIPN GK 209/416, s. 120.

⁵¹⁷³ AIPN GK 209/418 (K. spec. 500/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Sauterowi*.

⁵¹⁷⁴ AIPN GK 209/418, s. 2 i 40.

⁵¹⁷⁵ AIPN GK 209/418, s. 35-37.

⁵¹⁷⁶ AIPN GK 209/418, s. 39.

⁵¹⁷⁷ AIPN GK 209/431 (K. spec. 518/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilii Pągowskiej*.

⁵¹⁷⁸ AIPN GK 209/431, s. 3-4 i 48.

⁵¹⁷⁹ AIPN GK 209/431, s. 28-33.

Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵¹⁸⁰ 7 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵¹⁸¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 29 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emilii Pągowskiej, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z utratą praw na zawsze i konfiskatą mienia.⁵¹⁸² 10 kwietnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵¹⁸³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 29 stycznia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Emilia Pągowska zmarła 15 stycznia 1948 r. w więzieniu w Fordonie.⁵¹⁸⁴

Gelert Zygmunt⁵¹⁸⁵ s. Adolfa i Marii Huldy z d. Scharf ur. 25 kwietnia 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sokola 23. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁸⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵¹⁸⁷ Naczelnik Centralnego Więzienia Karnego w Strzelcach, Matusiewicz 10 maja 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 8 maja 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁵¹⁸⁸ 28 lipca 1948 r. przebywał w więzieniu w Wiśniczu Nowym.⁵¹⁸⁹ Naczelnik więzienia w Warszawie III 16 października 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż Zygmunt Gelert, po odbyciu kary 4 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i jednocześnie zatrzymany w celu ekstradycji.⁵¹⁹⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 6 kwietnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zygmunt Gelert odbył karę 4 lat pozbawienia

---

⁵¹⁸⁰ AIPN GK 209/431, s. 35.

⁵¹⁸¹ AIPN GK 209/431, s. 34.

⁵¹⁸² AIPN GK 209/431, s. 41.

⁵¹⁸³ AIPN GK 209/431, s. 43.

⁵¹⁸⁴ AIPN GK 209/431, s. 45.

⁵¹⁸⁵ AIPN GK 209/433 (K. spec. 521/45 [występuje ponadto pod nr K. spec. 722/46]), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zygmuntowi Gelertowi*.

⁵¹⁸⁶ AIPN GK 209/433, s. 4 i 63-65.

⁵¹⁸⁷ AIPN GK 209/433, s. 31-33.

⁵¹⁸⁸ AIPN GK 209/433, s. 35.

⁵¹⁸⁹ AIPN GK 209/433, s. 36.

⁵¹⁹⁰ AIPN GK 209/433, s. 51.

wolności od 16 października 1945 r. do 16 października 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Warszawie.⁵¹⁹¹

Lause Eugeniusz⁵¹⁹² s. Aleksandra i Heleny z d. Dopler ur. 19 czerwca 1910 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Śródmiejska 75. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 21 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵¹⁹³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵¹⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 7 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵¹⁹⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 2 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁵¹⁹⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 października 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Eugeniusz Lause zmarł 10 października 1947 r. w więzieniu w Strzelcach.⁵¹⁹⁷

Pidde Oskar⁵¹⁹⁸ s. Juliana i Julianny z d. Kesler ur. 3 października 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nowopolska 19. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 8 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵¹⁹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁵²⁰⁰ W/z Naczelnika Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 15 lutego 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż

---

⁵¹⁹¹ AIPN GK 209/433, s. 48.

⁵¹⁹² AIPN GK 209/435 (K. spec. 523/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eugeniuszowi Lause*.

⁵¹⁹³ AIPN GK 209/435, s. 2 i 54.

⁵¹⁹⁴ AIPN GK 209/435, s. 54.

⁵¹⁹⁵ AIPN GK 209/435, s. 25-26.

⁵¹⁹⁶ AIPN GK 209/435, s. 28.

⁵¹⁹⁷ AIPN GK 209/435, s. 30.

⁵¹⁹⁸ AIPN GK 209/437 (K. spec. 525/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Pidde*.

⁵¹⁹⁹ AIPN GK 209/437, s. 2-3.

⁵²⁰⁰ AIPN GK 209/437, s. 22-25.

Oskar Pidde został 2 lutego 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Łławie.⁵²⁰¹

Schultz z d. Kozłowska Adela⁵²⁰² c. Andrzeja i Apolonii z d. Bayer ur. 10 października 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Bielańska 34. Aresztowana od 4 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²⁰³ 19 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁰⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia, uwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, a dowód rzeczowy zachować w aktach sprawy.⁵²⁰⁵ Naczelnik Centralnego Węzienia w Fordonie 28 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. została 21 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁵²⁰⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 31 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adela Schultz odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 4 sierpnia 1945 r. do 4 sierpnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁵²⁰⁷

Wojtkowiak Helena⁵²⁰⁸ c. Ryszarda i Bronisławy z d. Bischoff ur. 20 stycznia 1895 r. w Skierniewicach, zam. Łódź ul. Targowa 15. Aresztowana od 1 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²⁰⁹ 24 stycznia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi,⁵²¹⁰ a 25 stycznia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵²¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa, część dowodów rzeczowych zwrócić ww., a resztę zachować w aktach sprawy.⁵²¹²

---

⁵²⁰¹ AIPN GK 209/437, s. 155.

⁵²⁰² AIPN GK 209/448 (K. spec. 3/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adeli Schultz*.

⁵²⁰³ AIPN GK 209/448, s. 3.

⁵²⁰⁴ AIPN GK 209/448, s. 22.

⁵²⁰⁵ AIPN GK 209/448, s. 49-52.

⁵²⁰⁶ AIPN GK 209/448, s. 54.

⁵²⁰⁷ AIPN GK 209/448, s. 55.

⁵²⁰⁸ AIPN GK 209/449 (K. spec. 4/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Wojtkowiak*.

⁵²⁰⁹ AIPN GK 209/449, s. 4-5.

⁵²¹⁰ AIPN GK 209/449, s. 8.

⁵²¹¹ AIPN GK 209/449, s. 7.

⁵²¹² AIPN GK 209/449, s. 54-57.

Bednarek Jan⁵²¹³ s. Piotra i Józefy z d. Kubiak ur. 17 grudnia 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 34. Aresztowany od 24 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²¹⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵²¹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁵²¹⁶ Od 28 maja 1946 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach [Opolskich]⁵²¹⁷ i nadal tamże 17 marca 1953 r.⁵²¹⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 3 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 10 pkt 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Janowi Bednarkowi karę 15 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 24 sierpnia 1945 r.⁵²¹⁹ SN w Warszawie 25 sierpnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Jana Bednarka z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Prokuratora Generalnego PRL od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 23 marca 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 375, 384 pkt 2, 394-396, 400 §4 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w ten sposób, że ww. został skazany za przypisany mu czyn - przy zastosowaniu art. 5 §3 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na karę 8 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania od 24 sierpnia 1945 r. oraz zwolnić go od kosztów postępowania za obie instancje. Tym samym SN uznał karę za odbytą.⁵²²⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 23 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Jan Bednarek odbył karę 8 lat

---

⁵²¹³ AIPN GK 209/450 (K. spec. 5/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Bednarkowi i Reinholdowi Birknerowi*.

⁵²¹⁴ AIPN GK 209/450, s. 2-3 i 161.

⁵²¹⁵ AIPN GK 209/450, s. 161.

⁵²¹⁶ AIPN GK 209/450, s. 36-40.

⁵²¹⁷ AIPN GK 209/450, s. 47-48.

⁵²¹⁸ AIPN GK 209/450, s. 82-83.

⁵²¹⁹ AIPN GK 209/450, s. 163.

⁵²²⁰ AIPN GK 209/450, s. 200-203.

pozbawienia wolności od 24 sierpnia 1945 r. do 4 września 1953 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵²²¹

Birkner Reinhold⁵²²² s. Konstantego i Wilhelminy z d. Fischer ur. 8 października 1885 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nowa 42/44. Aresztowany od 24 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²²³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵²²⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁵²²⁵ 17 lutego 1953 r. przebywał w więzieniu we Wronkach.⁵²²⁶ SN w Warszawie 25 sierpnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Reinholda Birknera z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Prokuratora Generalnego PRL od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 23 marca 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 375, 384 pkt 2, 394-396, 400 §4 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w ten sposób, że ww. został skazany za przypisany mu czyn - przy zastosowaniu art. 5 §3 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na karę 8 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania od 24 sierpnia 1945 r. oraz zwolnić go od kosztów postępowania za obie instancje. Tym samym SN uznał karę za odbytą.⁵²²⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 23 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Reinhold Birkner odbył karę 8 lat pozbawienia wolności od 24 sierpnia 1945 r. do 3 września 1953 r. i został zwolniony z więzienia we Wronkach.⁵²²⁸

---

⁵²²¹ AIPN GK 209/450, s. 165.

⁵²²² AIPN GK 209/450 (K. spec. 5/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Bednarkowi i Reinholdowi Birknerowi*.

⁵²²³ AIPN GK 209/450, s. 2-3 i 212.

⁵²²⁴ AIPN GK 209/450, s. 212..

⁵²²⁵ AIPN GK 209/450, s. 36-40.

⁵²²⁶ AIPN GK 209/450, s. 84-85.

⁵²²⁷ AIPN GK 209/450, s. 200-203.

⁵²²⁸ AIPN GK 209/450, s. 164.

Arndt z d. Szulc Alma⁵²²⁹ c. Geperta i Emilii z d. Szreter ur. 31 maja 1891 r. w Łodzi, zam. Justynów pow. brzeziński. Aresztowana od 6 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²³⁰ 25 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵²³¹ 28 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵²³² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zbrodni opisanych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵²³³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 18 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia i jednocześnie przetransportowana do Obozu Pracy.⁵²³⁴

Wenske z d. Zoller Linda⁵²³⁵ c. Gustawa i Karoliny z d. Bursche ur. 23 marca 1891 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nowopolska 9. Aresztowana od 18 października 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²³⁶ 13 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²³⁷ 14 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od dokonania zarzucanych jej zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵²³⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 28 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia i jednocześnie przetransportowana do Obozu Pracy w Sikawie.⁵²⁴⁰

Hansch z d. Feder Frieda⁵²⁴¹ c. Reinholda i Ewy z d. Schultz ur. 14 stycznia 1914 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Murarska 11/5. Aresztowana od 18 września 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²⁴² 5 grudnia 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul.

---

⁵²²⁹ AIPN GK 209/452 (K. spec. 9/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Almie Arndt*.

⁵²³⁰ AIPN GK 209/452, s. 3-4.

⁵²³¹ AIPN GK 209/452, s. 46.

⁵²³² AIPN GK 209/452, s. 43.

⁵²³³ AIPN GK 209/452, s. 75-78.

⁵²³⁴ AIPN GK 209/452, s. 82, nazwa miejscowości, w której znajdował się obóz pracy jest nieczytelna.

⁵²³⁵ AIPN GK 209/455 (K. spec. 12/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lindzie Wenske*.

⁵²³⁶ AIPN GK 209/455, s. 3-4 i 53.

⁵²³⁷ AIPN GK 209/455, s. 21.

⁵²³⁸ AIPN GK 209/455, s. 20.

⁵²³⁹ AIPN GK 209/455, s. 36-48.

⁵²⁴⁰ AIPN GK 209/455, s. 51.

⁵²⁴¹ AIPN GK 209/456 (K. spec. 13/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Friedzie Hansch*.

⁵²⁴² AIPN GK 209/456, s. 2-3.

Kopernika w Łodzi.⁵²⁴³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zbrodni opisanych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵²⁴⁴

Foll Antoni⁵²⁴⁵ s. Antoniego i Florentyny z d. Royer ur. 16 maja 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Napiórkowskiego 45. Był członkiem SS i policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁴⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵²⁴⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 27 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Antoni Foll odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 16 października 1945 r. do 16 października 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵²⁴⁸

Mitsch vel Micz Otto⁵²⁴⁹ s. Edwarda i Anny z d. Stachurskiej ur. 6 listopada 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Legionów 48. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 13 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵²⁵¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 13 listopada 1948 r. wystawił świadectwo

---

⁵²⁴³ AIPN GK 209/456, s. 85.

⁵²⁴⁴ AIPN GK 209/456, s. 39-41.

⁵²⁴⁵ AIPN GK 209/459 (K. spec. 18/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu Followi*.

⁵²⁴⁶ AIPN GK 209/459, s. 3.

⁵²⁴⁷ AIPN GK 209/459, s. 53-55.

⁵²⁴⁸ AIPN GK 209/459, s. 68.

⁵²⁴⁹ AIPN GK 209/470 (K. spec. 35/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Mitschowi vel Miczowi*.

⁵²⁵⁰ AIPN GK 209/470, s. 2-3.

⁵²⁵¹ AIPN GK 209/470, s. 48-49.

zwolnienia Ottona Mitcha vel Micza, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁵²⁵²

Rodak Marceli⁵²⁵³ s. Antoniego i Jadwigi z d. Różańskiej ur. 8 maja 1907 r. w Wieluniu, zam. Łódź ul. Wodna 38/15. Aresztowany od 20 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 czerwca 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu oskarżenia, na rachunek Skarbu Państwa.⁵²⁵⁵

Böhmert Jan Edmund⁵²⁵⁶ s. Edwarda i Emmy z d. Reissdorf ur. 23 czerwca 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rokicińska 54. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵²⁵⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi przed 27 listopada 1945 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵²⁵⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵²⁵⁹ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP 4 grudnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent RP - decyzją z 1 grudnia 1950 r. - skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Edmunda Böhmerta, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 8 lat więzienia.⁵²⁶⁰

Schultz Edward⁵²⁶¹ s. Hermanna i Marii z d. Büssler ur. 10 sierpnia 1913 r. w Brużycy pow. łódzki, zam. Aleksandrów ul. Kilińskiego 25 pow. łódzki. Był policjantem (Schupo) w Łodzi i w Poznaniu. Aresztowany od 27 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul.

---

⁵²⁵² AIPN GK 209/470, s. 62.

⁵²⁵³ AIPN GK 209/471 (K. spec. 36/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcelemu Rodakowi*.

⁵²⁵⁴ AIPN GK 209/471, s. 2-3.

⁵²⁵⁵ AIPN GK 209/471, s. 48-49.

⁵²⁵⁶ AIPN GK 209/472 (K. spec. 37/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Edmundowi Böhmertowi*.

⁵²⁵⁷ AIPN GK 209/472, s. 4 i 85.

⁵²⁵⁸ AIPN GK 209/472, s. 85.

⁵²⁵⁹ AIPN GK 209/472, s. 36-38.

⁵²⁶⁰ AIPN GK 209/472, s. 68.

⁵²⁶¹ AIPN GK 209/477 (K. spec. 45/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Schultzowi*.

Kopernika w Łodzi.⁵²⁶² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia przypisywanej mu aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵²⁶³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 8 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Edward Schultz został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i wysłany do Obozu Pracy w Sikawie.⁵²⁶⁴

Nippe Maks⁵²⁶⁵ s. Ludwika i Emmy z d. Hentzel ur. 24 czerwca 1885 r. w Łodzi, zam. Łódź-Radogoszcz ul. Legionów 22. Był członkiem SA i funkcjonariuszem Urzędu Pracy (Arbeitsamt) w Łodzi. Aresztowany od 6 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵²⁶⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Feliksa Mrozowskiego, Maks Nippe zmarł 3 marca 1946 r. w tamtejszym więzieniu śmiercią naturalną wskutek gruźlicy płuc i niedomogi mięśnia sercowego. Wobec powyższego wydano zarządzenie dotyczące pochowania zwłok.⁵²⁶⁷ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 7 marca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Maksowi Nippe wskutek jego śmierci.⁵²⁶⁸

Weber Friedrich⁵²⁶⁹ s. Rudolfa i Emilii z d. Wedeman ur. 13 czerwca 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 27/2. Był członkiem SA w Łodzi i w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Łęczycy.⁵²⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat,

---

⁵²⁶² AIPN GK 209/477, s. 2.

⁵²⁶³ AIPN GK 209/477, s. 27-29.

⁵²⁶⁴ AIPN GK 209/477, s. 34.

⁵²⁶⁵ AIPN GK 209/478 (K. spec. 46/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Maksowi Nippe*.

⁵²⁶⁶ AIPN GK 209/478, s. 2.

⁵²⁶⁷ AIPN GK 209/478, s. 20-21.

⁵²⁶⁸ AIPN GK 209/478, s. 25.

⁵²⁶⁹ AIPN GK 209/479 (K. spec. 47/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Friedrichowi Weberowi*.

⁵²⁷⁰ AIPN GK 209/479, s. 4.

konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵²⁷¹ 14 sierpnia 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁵²⁷²

Mindel Gustaw⁵²⁷³ s. Grzegorza i Małgorzaty z d. Kirchner ur. 26 kwietnia 1885 r. w Bechcicach pow. łaski, zam. Łódź ul. 11 Listopada 137. Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów aktu oskarżenia.⁵²⁷⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵²⁷⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Gustaw Mindel zmarł 19 czerwca 1946 r. w tamtejszym więzieniu śmiercią naturalną wskutek gruźlicy płuc. Ww. był leczony w izbie chorych tamtejszego więzienia od 5 maja 1946 r. do 19 czerwca 1946 r.⁵²⁷⁷

Skopiński Bolesław⁵²⁷⁸ s. Albina i Teofili z d. Kępińskiej ur. 28 czerwca 1898 r. w Bruchnawie pow. toruński, zam. Łódź ul. Brzezińska 89. Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁷⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵²⁸⁰ W/z Prokuratora Sądu

---

⁵²⁷¹ AIPN GK 209/479, s. 45-48.

⁵²⁷² AIPN GK 209/479, s. 53.

⁵²⁷³ AIPN GK 209/481 (K. spec. 49/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Mindlowi*.

⁵²⁷⁴ AIPN GK 209/481, s. 3 i 39.

⁵²⁷⁵ AIPN GK 209/481, s. 36-38.

⁵²⁷⁶ AIPN GK 209/481, s. 40.

⁵²⁷⁷ AIPN GK 209/481, s. 41-42.

⁵²⁷⁸ AIPN GK 209/483 (K. spec. 51/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bolesławowi Skopińskiemu*.

⁵²⁷⁹ AIPN GK 209/483, s. 5-6.

⁵²⁸⁰ AIPN GK 209/483, s. 40-43.

Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 28 maja 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bolesław Skopiński odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 13 kwietnia 1946 r. do 13 kwietnia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵²⁸¹

Scheffler Gerhard⁵²⁸² s. Gustawa i Pauliny z d. Majer ur. 7 września 1909 r. w Andrespolu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Narutowicza 31. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 20 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵²⁸³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi, L. Bartel 15 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Gerhard Scheffler zmarł 15 kwietnia 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek niedomogi mięśnia sercowego. Ww. przebywał w izbie chorych tamtejszego więzienia od 10 kwietnia 1946 r. do 15 kwietnia 1946 r.⁵²⁸⁴ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 25 kwietnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Gerhardowi Schefflerowi wskutek jego śmierci.⁵²⁸⁵

Sowińska Małgorzata⁵²⁸⁶ c. Andrzeja i Marii z d. Balcerowskiej ur. 9 czerwca 1892 r. w Byczynie, zam. Łódź ul. Szamotulska 19. Aresztowana od 6 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²⁸⁷ 13 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵²⁸⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia przypisywanej jej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵²⁸⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 17 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁵²⁹⁰

Rosiak z d. Płóciennik Józefa⁵²⁹¹ c. Wojciecha i Feliksy z d. Nowackiej ur. 19 marca 1913 r. w Krzesinie pow. kutnowski, zam. Łódź ul. Zgierska 101. Aresztowana od 2 listopada 1945 r.

---

⁵²⁸¹ AIPN GK 209/483, s. 69.

⁵²⁸² AIPN GK 209/484 t. 1-2 (K. spec. 52/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gerhardowi Schefflerowi*.

⁵²⁸³ AIPN GK 209/484 t. 1, s. 2-3.

⁵²⁸⁴ AIPN GK 209/484 t. 1, s. 15-17.

⁵²⁸⁵ AIPN GK 209/484 t. 1, s. 18.

⁵²⁸⁶ AIPN GK 209/485 (K. spec. 53/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Małgorzacie Sowińskiej*.

⁵²⁸⁷ AIPN GK 209/485, s. 2-3.

⁵²⁸⁸ AIPN GK 209/485, s. 21.

⁵²⁸⁹ AIPN GK 209/485, s. 31-34.

⁵²⁹⁰ AIPN GK 209/485, s. 35.

⁵²⁹¹ AIPN GK 209/486 (K. spec. 54/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefie Rosiak i Zofii Płóciennik*.

i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²⁹² 15 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu dokonania przypisywanej jej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵²⁹⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 18 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁵²⁹⁵

Plóciennik z d. Kocińska Zofia⁵²⁹⁶ c. Józefa i Marianny z d. Janiak ur. 19 stycznia 1903 r. w Gnojnie pow. kutnowski, zam. Łódź ul. Zgierska 95. Aresztowana od 2 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵²⁹⁷ 1 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵²⁹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu dokonania przypisywanej jej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵²⁹⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 18 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁵³⁰⁰

Fiebich Adolf⁵³⁰¹ s. Wilhelma i Marianny z d. Kanwiszer ur. 15 września 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Tuszyńska 107. Aresztowany od 24 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵³⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵³⁰³

Krüger Adolf⁵³⁰⁴ s. Karola i Marii z d. Dyttfajler ur. 5 października 1895 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 144. Był funkcjonariuszem Werkschutz w Łodzi. Aresztowany od 20

---

⁵²⁹² AIPN GK 209/486, s. 2-3.

⁵²⁹³ AIPN GK 209/486, s. 32.

⁵²⁹⁴ AIPN GK 209/486, s. 62-64.

⁵²⁹⁵ AIPN GK 209/486, s. 73.

⁵²⁹⁶ AIPN GK 209/486 (K. spec. 54/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefie Rosiak i Zofii Plóciennik*.

⁵²⁹⁷ AIPN GK 209/486, s. 2-3.

⁵²⁹⁸ AIPN GK 209/486, s. 34.

⁵²⁹⁹ AIPN GK 209/486, s. 62-64.

⁵³⁰⁰ AIPN GK 209/486, s. 74.

⁵³⁰¹ AIPN GK 209/487 (K. spec. 56/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Fiebichowi*.

⁵³⁰² AIPN GK 209/487, s. 2-3.

⁵³⁰³ AIPN GK 209/487, s. 39-42.

⁵³⁰⁴ AIPN GK 209/501 (K. spec. 74/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Krügerowi*.

września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵³⁰⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵³⁰⁶ 15 marca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi⁵³⁰⁷ i tego samego dnia ponownie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi⁵³⁰⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 27 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Adolf Krüger zmarł 25 maja 1946 r. w tamtejszym więzieniu z powodu gruźlicy płuc. Ww. był leczony w izbie chorych tamtejszego więzienia od 4 maja 1946 r. do 25 maja 1946 r.⁵³⁰⁹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 13 czerwca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Adolfowi Krügerowi wskutek jego śmierci.⁵³¹⁰

Łagiewczyk Edward (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. łaskiego).

Kittel Oskar⁵³¹¹ s. Teodora i Agnieszki z d. Tobiasz ur. 6 grudnia 1895 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pomorska 262. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 17 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³¹² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wicprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵³¹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od

---

⁵³⁰⁵ AIPN GK 209/501, s. 4 i 26.

⁵³⁰⁶ AIPN GK 209/501, s. 26.

⁵³⁰⁷ AIPN GK 209/501, s. 19.

⁵³⁰⁸ AIPN GK 209/501, s. 20, tego samego dnia prawdopodobnie ww. więzień został przeniesiony z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

⁵³⁰⁹ AIPN GK 209/501, s. 29-30.

⁵³¹⁰ AIPN GK 209/501, s. 33.

⁵³¹¹ AIPN GK 209/509 (K. spec. 85/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Kittelowi*.

⁵³¹² AIPN GK 209/509, s. 4 i 6.

⁵³¹³ AIPN GK 209/509, s. 6.

kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵³¹⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 28 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁵³¹⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 9 października 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Oskar Kittel został 30 lipca 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Ilawie.⁵³¹⁶

Maier Alfons Cäsar⁵³¹⁷ s. Gottlieba vel Bogumiła i Emmy z d. Freide ur. 17 marca 1911 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Poznańska 48. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³¹⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵³¹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵³²⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 28 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁵³²¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 6 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alfons Cäsar Maier odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 7 sierpnia 1945 r. do 7 sierpnia 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach Wielkich.⁵³²²

---

⁵³¹⁴ AIPN GK 209/509, s. 28-31.

⁵³¹⁵ AIPN GK 209/509, s. 34.

⁵³¹⁶ AIPN GK 209/509, s. 94.

⁵³¹⁷ AIPN GK 209/514 (K. spec. 93/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Cäsarowi Maierowi*.

⁵³¹⁸ AIPN GK 209/514, s. 5, 88 i 98.

⁵³¹⁹ AIPN GK 209/514, s. 88.

⁵³²⁰ AIPN GK 209/514, s. 30-33.

⁵³²¹ AIPN GK 209/514, s. 36.

⁵³²² AIPN GK 209/514, s. 44.

Keller Józef⁵³²³ s. Jana i Marianny z d. Burchardt ur. 23 lutego 1907 r. w Mileszkach pow. łódzki, zam. Łódź-Olechów. Był policjantem w Łodzi-Widzewie. Aresztowany od 14 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵³²⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵³²⁵

Gabara Stanisław⁵³²⁶ s. Stanisława i Eugenii z d. Kempy ur. 19 września 1921 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 24. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie.⁵³²⁷ 20 marca 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵³²⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa, część dokumentów pozostawić w aktach sprawy, a pozostałe zwrócić ww.⁵³²⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 11 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Stanisław Gabara został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁵³³⁰

Putka Franciszek⁵³³¹ s. Antoniego i Józefy z d. Kazimierczak ur. 9 lipca 1896 r. w Ciosnej pow. łęczycki, zam. Łódź ul. Jarzynowa 32. Aresztowany od 30 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³³² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵³³³

Buda Leon⁵³³⁴ s. Leona i Augusty Tonder ur. 5 kwietnia 1911 r. w Łodzi, zam. Łódź.⁵³³⁵ Aresztowany od 15 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu.⁵³³⁶ 22 maja 1946 r. przebywał

---

⁵³²³ AIPN GK 209/515 (K. spec. 95/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Kellerowi*.

⁵³²⁴ AIPN GK 209/515, s. 3.

⁵³²⁵ AIPN GK 209/515, s. 39-41.

⁵³²⁶ AIPN GK 209/533 (K. spec. 124/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Gabarze*.

⁵³²⁷ AIPN GK 209/533, s. 2.

⁵³²⁸ AIPN GK 209/533, s. 9.

⁵³²⁹ AIPN GK 209/533, s. 26-31.

⁵³³⁰ AIPN GK 209/533, s. 32.

⁵³³¹ AIPN GK 209/538 (K. spec. 130/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Putce*.

⁵³³² AIPN GK 209/538, s. 2.

⁵³³³ AIPN GK 209/538, s. 36-38.

⁵³³⁴ AIPN GK 209/539 (K. spec. 132/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leonowi Budzie*.

⁵³³⁵ AIPN GK 209/539, s. 1-2, akta są niekompletne, brakuje szeregu informacji o przebiegu sprawy.

⁵³³⁶ AIPN GK 209/539, s. 94-96.

w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵³³⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 maja 1946 r. postanowił skazać ww. na karę łączną 5 lat więzienia.⁵³³⁸ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Leon Buda odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 15 listopada 1945 r. do 15 listopada 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Sztumie.⁵³³⁹

Kramp z d. Witaczek Marta⁵³⁴⁰ c. Aleksandra i Marianny z d. Böhm ur. 25 lutego 1890 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rokicińska 212a. Aresztowana od 1 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵³⁴¹ 8 kwietnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13⁵³⁴² i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵³⁴³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵³⁴⁴ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Marta Kramp odbyła karę 4 lat pozbawienia wolności od 1 czerwca 1945 r. do 1 czerwca 1950 r. [sic! powinno być: 1949 r.] i została zwolniona z więzienia w Warszawie.⁵³⁴⁵

Kramp Marta⁵³⁴⁶ c. Adolfa i Marty z d. Witaczek ur. 7 maja 1919 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rokicińska 212a. Aresztowana od 1 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵³⁴⁷ 8 kwietnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵³⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć

---

⁵³³⁷ AIPN GK 209/539, s. 93.

⁵³³⁸ AIPN GK 209/539, s. 94-96.

⁵³³⁹ AIPN GK 209/539, s. 96.

⁵³⁴⁰ AIPN GK 209/546 (K. spec. 144/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Kramp i Marcie Kramp*.

⁵³⁴¹ AIPN GK 209/546, s. 2-3.

⁵³⁴² AIPN GK 209/546, s. 6.

⁵³⁴³ AIPN GK 209/546, s. 5, prawdopodobnie tego samego dnia ww. więźniarka została przeniesiona z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

⁵³⁴⁴ AIPN GK 209/546, s. 65-74.

⁵³⁴⁵ AIPN GK 209/546, s. 105-106.

⁵³⁴⁶ AIPN GK 209/546 (K. spec. 144/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Kramp i Marcie Kramp*.

⁵³⁴⁷ AIPN GK 209/546, s. 2-3.

⁵³⁴⁸ AIPN GK 209/546, s. 7.

ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵³⁴⁹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Marta Kramp odbyła karę 4 lat pozbawienia wolności od 1 czerwca 1945 r. do 1 czerwca 1949 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁵³⁵⁰

Zajac Alfons⁵³⁵¹ s. Franciszka i Marii z d. Markiewicz ur. 23 grudnia 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sosnowa 32. Aresztowany od 31 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵³⁵³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfonsa Zajaca.⁵³⁵⁴ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alfons Zajac został 15 maja 1946 r. stracony w więzieniu.⁵³⁵⁵

Berg vel Góra Teodor⁵³⁵⁶ s. Piotra i Marii z d. Zeiner ur. 7 września 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 190. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 18 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁵⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę

---

⁵³⁴⁹ AIPN GK 209/546, s. 65-74.

⁵³⁵⁰ AIPN GK 209/546, s. 107-108.

⁵³⁵¹ AIPN GK 209/548 (K. spec. 146/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Zajacowi*.

⁵³⁵² AIPN GK 209/548, s. 3-4.

⁵³⁵³ AIPN GK 209/548, s. 71-75.

⁵³⁵⁴ AIPN GK 209/548, s. 86.

⁵³⁵⁵ AIPN GK 209/548, s. 94.

⁵³⁵⁶ AIPN GK 209/568 (K. spec. 169/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Bergowi vel Górze*.

⁵³⁵⁷ AIPN GK 209/568, s. 2.

całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵³⁵⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 2 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Teodor Berg vel Góra odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 18 października 1945 r. do 18 października 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁵³⁵⁹

Gahlert Erwin⁵³⁶⁰ s. Karola i Anny z d. Schrötter ur. 11 grudnia 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 86. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 15 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁶¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵³⁶² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Erwin Gahlert zmarł 3 sierpnia 1949 r. w więzieniu w Raciborzu.⁵³⁶³

Restewny Stefan⁵³⁶⁴ s. Jana i Petroneli z d. Drożdżowskiej ur. 18 lipca 1892 r. w Henrykowie pow. łaski, zam. Łódź ul. Kilińskiego 223. Był członkiem Luftschuttpolizei w Łodzi. Aresztowany od 20 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵³⁶⁶ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 2 kwietnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił wydać Stefanowi Restewnemu część dokumentów, a pozostałe zachować w aktach sprawy.⁵³⁶⁷

Gürtler vel Tłuchowska Maria⁵³⁶⁸ c. Mariana i Władysławy z d. Adamowskiej ur. 21 czerwca 1921 r. w Warszawie, zam. Warszawa ul. Świętokrzyska 17. Była aktywna

---

⁵³⁵⁸ AIPN GK 209/568, s. 26-28.

⁵³⁵⁹ AIPN GK 209/568, s. 64.

⁵³⁶⁰ AIPN GK 209/572 (K. spec. 174/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Gahlertowi*.

⁵³⁶¹ AIPN GK 209/572, s. 2.

⁵³⁶² AIPN GK 209/572, s. 25-27.

⁵³⁶³ AIPN GK 209/572, s. 63.

⁵³⁶⁴ AIPN GK 209/573 (K. spec. 176/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Restewnemu*.

⁵³⁶⁵ AIPN GK 209/573, s. 3.

⁵³⁶⁶ AIPN GK 209/573, s. 49-52.

⁵³⁶⁷ AIPN GK 209/573, s. 54.

⁵³⁶⁸ AIPN GK 209/589 (K. spec. 199/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Gürtler vel Tłuchowskiej*.

marginalnie również w Łodzi.⁵³⁶⁹ Aresztowana od 11 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie.⁵³⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Warszawie 11 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia oraz na karę śmierci, wymierzyć ww. łącznie - na mocy art. 31-35 kk - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić ww. od reszty zarzutów, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁵³⁷¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marii Gürtler vel Tłuchowskiej.⁵³⁷² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Maria Gürtler vel Tłuchowska została 25 czerwca 1946 r. stracona w więzieniu.⁵³⁷³

Rojek Antoni vel Aleksander⁵³⁷⁴ s. Walentego i Marianny z d. Fusińskiej ur. 14 stycznia 1902 r. w Słodkowie pow. turecki, zam. Łódź ul. Kruszwicka 9. Aresztowany od 5 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁷⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 maja 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk oraz p. o k. s. postanowił uniewinnić ww. od części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów oskarżenia.⁵³⁷⁶

Prymas Wilhelm⁵³⁷⁷ s. Krzysztofa i Franciszki z d. Wagner ur. 21 lutego 1894 r. w Czyżeminie pow. łaski, zam. Łódź ul. Stokowska 1/1. Był wartownikiem (Ghettenwache) w getcie w Łodzi. Aresztowany od 6 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁷⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu

---

⁵³⁶⁹ AIPN GK 209/589, s. 10-16 i 42.

⁵³⁷⁰ AIPN GK 209/589, s. 3.

⁵³⁷¹ AIPN GK 209/589, s. 21-28.

⁵³⁷² AIPN GK 209/589, s. 33.

⁵³⁷³ AIPN GK 209/589, s. 39.

⁵³⁷⁴ AIPN GK 209/596 (K. spec. 216/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu vel Aleksandrowi Rojkowi*.

⁵³⁷⁵ AIPN GK 209/596, s. 2-3.

⁵³⁷⁶ AIPN GK 209/596, s. 32-35.

⁵³⁷⁷ AIPN GK 209/599 (K. spec. 220/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Prymasowi*.

⁵³⁷⁸ AIPN GK 209/599, s. 2.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵³⁷⁹

Langner Bronisław⁵³⁸⁰ s. Bronisława i Władysławy z d. Kucharskiej ur. 9 czerwca 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Konopnickiej 18. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 14 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁸¹ 8 kwietnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi⁵³⁸² i jednocześnie tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵³⁸³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵³⁸⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bronisław Langner odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 grudnia 1945 r. do 14 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵³⁸⁵

Schulz Otto⁵³⁸⁶ s. Jana i Otylii z d. Kosek ur. 19 września 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Warszawska 20. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 16 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵³⁸⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵³⁸⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 4 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Otto Schulz odbył

---

⁵³⁷⁹ AIPN GK 209/599, s. 18-20.

⁵³⁸⁰ AIPN GK 209/600 (K. spec. 221/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bronisławowi Langnerowi*.

⁵³⁸¹ AIPN GK 209/600, s. 2.

⁵³⁸² AIPN GK 209/600, s. 10.

⁵³⁸³ AIPN GK 209/600, s. 8, tego samego dnia najprawdopodobniej ww. więzień został przeniesiony z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

⁵³⁸⁴ AIPN GK 209/600, s. 25-27.

⁵³⁸⁵ AIPN GK 209/600, s. 36.

⁵³⁸⁶ AIPN GK 209/601 (K. spec. 222/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Schulzowi*.

⁵³⁸⁷ AIPN GK 209/601, s. 2, 22 i 36.

⁵³⁸⁸ AIPN GK 209/601, s. 17-19.

karę 3 lat pozbawienia wolności od 16 listopada 1945 r. do 16 listopada 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵³⁸⁹

Hekert Władysław⁵³⁹⁰ s. Władysława i Eleonory z d. Pohle ur. 12 maja 1904 r. w Łodzi, zam. Zduńska Wola ul. Młynarska 9 pow. sieradzki. Był członkiem Selbstschutz i SA w Łodzi. Zatrzymany od 1 września 1945 r., aresztowany od 13 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵³⁹² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Władysław Hekert odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 13 września 1945 r. do 13 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵³⁹³

Kroll Johann⁵³⁹⁴ s. Daniela i Pauliny z d. Hausmann ur. 18 grudnia 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Emilii Plater 10. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 5 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.⁵³⁹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa, a dokumenty pozostawić w aktach sprawy.⁵³⁹⁶ W/z Naczelnika Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 22 marca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Johann Kroll odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 5 listopada 1945 r. do 5 listopada 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Bielsku.⁵³⁹⁷

---

⁵³⁸⁹ AIPN GK 209/601, s. 26.

⁵³⁹⁰ AIPN GK 209/602 (K. spec. 226/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Hekertowi*.

⁵³⁹¹ AIPN GK 209/602, s. 3 i 22-24.

⁵³⁹² AIPN GK 209/602, s. 22-24.

⁵³⁹³ AIPN GK 209/602, s. 34.

⁵³⁹⁴ AIPN GK 209/603 (K. spec. 227/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Krollowi*.

⁵³⁹⁵ AIPN GK 209/603, s. 3.

⁵³⁹⁶ AIPN GK 209/603, s. 21-22.

⁵³⁹⁷ AIPN GK 209/603, s. 158.

Schrot Leopold⁵³⁹⁸ s. Reinholda i Amalii z d. Wagner ur. 13 października 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sierakowskiego 4. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 15 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵³⁹⁹ 8 kwietnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁴⁰⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 6 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁵⁴⁰¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 29 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Leopold Schrot odbył karę 6 lat pozbawienia wolności od 29 maja 1946 r. do 29 maja 1952 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁵⁴⁰²

Müller Andrzej⁵⁴⁰³ s. Jana i Katarzyny z d. Gott ur. 3 stycznia 1911 r. w Łochanowie pow. skierniewicki, zam. Łódź ul. Północna 13. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 23 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁰⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁴⁰⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów.⁵⁴⁰⁶ Naczelnik więzienia w Łęczycy 15 lipca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w

---

⁵³⁹⁸ AIPN GK 209/604 (K. spec. 228/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leopoldowi Schrotowi*.

⁵³⁹⁹ AIPN GK 209/604, s. 2.

⁵⁴⁰⁰ AIPN GK 209/604, s. 4.

⁵⁴⁰¹ AIPN GK 209/604, s. 14-17.

⁵⁴⁰² AIPN GK 209/604, s. 51.

⁵⁴⁰³ AIPN GK 209/606 (K. spec. 232/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Andrzejowi Müllerowi*.

⁵⁴⁰⁴ AIPN GK 209/606, s. 2, 41 i 70.

⁵⁴⁰⁵ AIPN GK 209/606, s. 70.

⁵⁴⁰⁶ AIPN GK 209/606, s. 25-28.

Łodzi.⁵⁴⁰⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 6 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁴⁰⁸ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Andrzej Müller zmarł 8 kwietnia 1949 r. w więzieniu w Raciborzu.⁵⁴⁰⁹

Helzel z d. Guse Melida⁵⁴¹⁰ c. Karola i Albertyny z d. Schmidt ur. 3 października 1892 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Ludwiki 40. Aresztowana od 6 września 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁴¹¹ 12 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁴¹² 13 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁴¹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁵⁴¹⁴ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 7 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 22 października 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁵⁴¹⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 5 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK [powinno być: Sądu Okręgowego] w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż Melida Helzel, przeniesiona 22 października 1946 r. z więzienia przy ul. Gdańskiej w Łodzi do tamtejszego więzienia, zmarła 5 grudnia 1946 r. w szpitalu więziennym. Zwłoki ww. więźniarki - jako opuszczonej i nie posiadającej bliższej rodziny - miały być wydane Zakładowi Anatomii Człowieka przy Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu w myśl zarządzenia Dep. Więziennictwa MBP z 14 czerwca 1946 r. (Nr II.Og. 973/46). Poza depozytem rzeczowym - zniszczoną odzieżą i drobną kwotą pieniężną - zmarła nic więcej nie posiadała.⁵⁴¹⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Krawczyk 5 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora

---

⁵⁴⁰⁷ AIPN GK 209/606, s. 33.

⁵⁴⁰⁸ AIPN GK 209/606, s. 35.

⁵⁴⁰⁹ AIPN GK 209/606, s. 80.

⁵⁴¹⁰ AIPN GK 209/607 (K. spec. 233/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Melidzie Helzel*.

⁵⁴¹¹ AIPN GK 209/607, s. 4 i 44.

⁵⁴¹² AIPN GK 209/607, s. 24.

⁵⁴¹³ AIPN GK 209/607, s. 7.

⁵⁴¹⁴ AIPN GK 209/607, s. 32-35.

⁵⁴¹⁵ AIPN GK 209/607, s. 45.

⁵⁴¹⁶ AIPN GK 209/607, s. 40, tutaj albo Naczelnik popełnił błąd podając, iż ww. więźniarka została przeniesiona z więzienia przy ul. Gdańskiej w Łodzi (porządek przywołanej korespondencji wskazuje na to, że przebywała wówczas w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi) albo została ona w międzyczasie ponownie umieszczona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.

SSK w Warszawie z siedzibą [powinno być: Sądu Okręgowego] w Łodzi oraz SSK w Warszawie z siedzibą [powinno być: Sądu Okręgowego] w Łodzi o śmierci ww. więźniarki Wg opinii lekarza więziennego, Melida Helzel zmarła 5 grudnia 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek wyczerpania mięśnia sercowego. Ww. była leczona w szpitalu więziennym od 30 października 1946 r. do 5 grudnia 1946 r.⁵⁴¹⁷

Łągiewczyk Edward⁵⁴¹⁸ s. Jakuba i Franciszki z d. Lipińskiej ur. 10 października 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź-Stoki ul. Nowe Bloki 16. Aresztowany od 5 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴¹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁴²⁰

Bachert Antoni⁵⁴²¹ s. Filipa i Marii z d. Król ur. 7 stycznia 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Batorego 80. Był policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany od 14 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁴²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁵⁴²³

Süss Erhard⁵⁴²⁴ s. Jana i Emmy z d. Zachert ur. 7 stycznia 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Antoniewskiego 12. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 27 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴²⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia

---

⁵⁴¹⁷ AIPN GK 209/607, s. 41-42.

⁵⁴¹⁸ AIPN GK 209/610 (K. spec. 236/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Łągiewczykowi*.

⁵⁴¹⁹ AIPN GK 209/610, s. 2-3 i 17-25.

⁵⁴²⁰ AIPN GK 209/610, s. 26-28.

⁵⁴²¹ AIPN GK 209/611 (K. spec. 237/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu Bachertowi*.

⁵⁴²² AIPN GK 209/611, s. 2.

⁵⁴²³ AIPN GK 209/611, s. 33-37.

⁵⁴²⁴ AIPN GK 209/613 (K. spec. 239/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erhardowi Süssowi*.

⁵⁴²⁵ AIPN GK 209/613, s. 4.

oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁴²⁶ 21 listopada 1949 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁵⁴²⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 29 września 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Erhard Süß odbył karę 8 lat pozbawienia wolności od 27 sierpnia 1945 r. do 27 sierpnia 1953 r. i został zwolniony z C. W. O. P. w Warszawie.⁵⁴²⁸

Iwanow Mikołaj⁵⁴²⁹ s. Konstantego i Marii z d. Krukow ur. 29 września 1908 r. w Rostowie (Rosja), zam. Łódź ul. Jerzego 3/3. Aresztowany od 9 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa, część dowodów rzeczowych zachować w aktach sprawy, a pozostałe zwrócić do Archiwum.⁵⁴³¹

Sokołowski vel Falkner Ignacy vel Maks⁵⁴³² s. Antoniego i Józefy z d. Kwaśniewskiej ur. 1 lutego 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żeromskiego 103. Był członkiem NSKK i funkcjonariuszem Centrali Przesiedleńczej (Einwandererzentralstelle) w Łodzi. Aresztowany od 8 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴³³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętych aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zwrócić ww.⁵⁴³⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i jednocześnie wysłany do Obozu Pracy w Sikawie.⁵⁴³⁵

Świątek Edmund⁵⁴³⁶ s. Franciszka i Marii z d. Izydorchyk ur. 14 października 1910 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żubrowa 19. Aresztowany od 29 listopada 1945 r. i osadzony w

---

⁵⁴²⁶ AIPN GK 209/613, s. 22-25.

⁵⁴²⁷ AIPN GK 209/613, s. 34.

⁵⁴²⁸ AIPN GK 209/613, s. 64.

⁵⁴²⁹ AIPN GK 209/614 (K. spec. 240/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mikołajowi Iwanowowi*.

⁵⁴³⁰ AIPN GK 209/614, s. 3.

⁵⁴³¹ AIPN GK 209/614, s. 49-52.

⁵⁴³² AIPN GK 209/615 (K. spec. 241/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ignacemu vel Maksowi Sokołowskiemu vel Falknerowi*.

⁵⁴³³ AIPN GK 209/615, s. 2 i 46-47.

⁵⁴³⁴ AIPN GK 209/615, s. 16-18.

⁵⁴³⁵ AIPN GK 209/615, s. 20.

⁵⁴³⁶ AIPN GK 209/630 (K. spec. 266/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Świątkowi*.

więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴³⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁴³⁸

Milczarek Stanisław⁵⁴³⁹ s. Stanisława i Petroneli z d. Śliwickiej ur. 2 listopada 1921 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Limanowskiego 70. Aresztowany od 13 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁴⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁴⁴¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 6 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁵⁴⁴² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 11 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Stanisław Milczarek odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 13 grudnia 1945 r. do 13 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵⁴⁴³

Lederer Roland⁵⁴⁴⁴ s. Władysława i Marii z d. Danii ur. 29 października 1910 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wólczańska 95/14. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 15 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁴⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb

---

⁵⁴³⁷ AIPN GK 209/630, s. 2-3.

⁵⁴³⁸ AIPN GK 209/630, s. 47-49.

⁵⁴³⁹ AIPN GK 209/633 (K. spec. 272/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Milczarkowi*.

⁵⁴⁴⁰ AIPN GK 209/633, s. 2.

⁵⁴⁴¹ AIPN GK 209/633, s. 60-61.

⁵⁴⁴² AIPN GK 209/633, s. 63.

⁵⁴⁴³ AIPN GK 209/633, s. 94.

⁵⁴⁴⁴ AIPN GK 209/634 (K. spec. 273/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rolandowi Ledererowi*.

⁵⁴⁴⁵ AIPN GK 209/634, s. 2.

Państwa.⁵⁴⁴⁶ 7 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁴⁴⁷ Od 2 stycznia 1948 r. przebywał w więzieniu w Wiśniczu Nowym⁵⁴⁴⁸ i nadal tamże 3 października 1949 r.⁵⁴⁴⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 29 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Roland Lederer odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 15 grudnia 1945 r. do 15 grudnia 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu [Nowym].⁵⁴⁵⁰

Ziółkowski Józef⁵⁴⁵¹ s. Antoniego i Marii z d. Heleniak ur. 1 marca 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sierakowskiego 40. Aresztowany od 7 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 maja 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁴⁵³ Od 6 lipca 1946 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Strzelcach Opolskich⁵⁴⁵⁴ i nadal tamże 30 grudnia 1949 r.⁵⁴⁵⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Ziółkowski odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 25 maja 1946 r. do 25 maja 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁵⁴⁵⁶

Mayer Edmund (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. łęczyckiego).

Trębacki Stanisław⁵⁴⁵⁷ s. Franciszka i Stanisławy z d. Jankowskiej ur. 23 kwietnia 1912 r. w Krzykosach pow. kolski, zam. Borysławice Kościelne pow. kolski. Aresztowany od 19 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁵⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia objętej aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁴⁵⁹

---

⁵⁴⁴⁶ AIPN GK 209/634, s. 32-34.

⁵⁴⁴⁷ AIPN GK 209/634, s. 40.

⁵⁴⁴⁸ AIPN GK 209/634, s. 72.

⁵⁴⁴⁹ AIPN GK 209/634, s. 70-71.

⁵⁴⁵⁰ AIPN GK 209/634, s. 104.

⁵⁴⁵¹ AIPN GK 209/641 (K. spec. 282/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Ziółkowskiemu*.

⁵⁴⁵² AIPN GK 209/641, s. 2.

⁵⁴⁵³ AIPN GK 209/641, s. 39-42.

⁵⁴⁵⁴ AIPN GK 209/641, s. 63.

⁵⁴⁵⁵ AIPN GK 209/641, s. 58-60.

⁵⁴⁵⁶ AIPN GK 209/641, s. 66.

⁵⁴⁵⁷ AIPN GK 209/644 (K. spec. 285/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Trębackiemu*.

⁵⁴⁵⁸ AIPN GK 209/644, s. 2.

⁵⁴⁵⁹ AIPN GK 209/644, s. 36-39.

Kernich Hugo⁵⁴⁶⁰ s. Antoniego i Pauliny z d. Mentzel ur. 7 września 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Ks. Brzóska 24. Był członkiem SA, NSKK i funkcjonariuszem Wydz. Kontroli Cen w Prezydium Policji (Polizeipräsidium) w Łodzi. Aresztowany od 31 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁶¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁴⁶² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁴⁶³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 31 sierpnia 1945 r. do 27 czerwca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia małżonki i dzieci pochodzącego z ich dorobku własnego, spadkobrania względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁴⁶⁴ Naczelnik więzienia w Łęczycy 15 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁴⁶⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 6 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁴⁶⁶

Radke Helmut⁵⁴⁶⁷ s. Teodora i Friedy z d. Leon ur. 15 lipca 1921 r. w Tymiance pow. brzeziński, zam. Tymianka pow. brzeziński. Był członkiem SS w Łodzi, w Poznaniu i w Zgierzu w pow. łódzkim. Aresztowany od 21 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul.

---

⁵⁴⁶⁰ AIPN GK 209/645 (K. spec. 286/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Kernichowi*.

⁵⁴⁶¹ AIPN GK 209/645, s. 2, 26-31 i 118.

⁵⁴⁶² AIPN GK 209/645, s. 118.

⁵⁴⁶³ AIPN GK 209/645, s. 4, albo ww. więzień był dwukrotnie przenoszony z więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi do więzienia w Łęczycy, albo informacja o tych drugich przenosinach, poprzez błędy w niej popełnione, odnosi się do informacji o pierwszym przetransportowaniu więźnia. Wtedy mielibyśmy do czynienia z jednym tylko przypadkiem przeniesienia więźnia z więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi do więzienia w Łęczycy.

⁵⁴⁶⁴ AIPN GK 209/645, s. 26-31.

⁵⁴⁶⁵ AIPN GK 209/645, s. 35.

⁵⁴⁶⁶ AIPN GK 209/645, s. 36.

⁵⁴⁶⁷ AIPN GK 209/646 (K. spec. 287/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helmutowi Radke*.

Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁶⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁴⁶⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r. do 17 czerwca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁴⁷⁰ Naczelnik więzienia w Łęczycy 19 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁴⁷¹ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 2 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁵⁴⁷² SN w Warszawie 16 czerwca 1951 r., po rozpoznaniu sprawy Helmuta Radke z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Generalnego Prokuratora RP od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 18 czerwca 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 375, 383 pkt 1 i 2, 388 §1, 394-395, 400 §1 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - uchylić zaskarżony wyrok, uznać Helmuta Radke winnym zbrodni z art. 4 §1 i 3 lit. b oraz art. 7 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. i skazać go na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania i odbytej kary od 21 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania rewizyjnego i kosztów za obie instancje.⁵⁴⁷³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 7 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Helmut Radke został 26 czerwca 1951 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁵⁴⁷⁴

---

⁵⁴⁶⁸ AIPN GK 209/646, s. 2, 13-17 i 84.

⁵⁴⁶⁹ AIPN GK 209/646, s. 84.

⁵⁴⁷⁰ AIPN GK 209/646, s. 18-21.

⁵⁴⁷¹ AIPN GK 209/646, s. 26.

⁵⁴⁷² AIPN GK 209/646, s. 25.

⁵⁴⁷³ AIPN GK 209/646, s. 36-40.

⁵⁴⁷⁴ AIPN GK 209/646, s. 88.

Eliasch z d. Jabłońska Karolina⁵⁴⁷⁵ c. Michała i Florentyny z d. Zaganiacz ur. 6 września 1906 r. w Szczekocinach pow. włoszczowski, zam. Łódź Al. 1 Maja 25. Aresztowana od 14 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁴⁷⁶ 22 lutego 1946 r. została osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi,⁵⁴⁷⁷ gdzie przebywała nadal 8 kwietnia 1946 r.⁵⁴⁷⁸ 22 maja 1946 r. przebywała ponownie w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi,⁵⁴⁷⁹ a 29 maja 1946 r. ponownie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁴⁸⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, a dowód rzeczowy zwrócić jej mężowi.⁵⁴⁸¹ 13 grudnia 1947 r. przebywała w więzieniu w Łęczycy.⁵⁴⁸² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 11 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Karolina Eliasch odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 grudnia 1945 r. do 15 grudnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Łęczycy.⁵⁴⁸³

Fleiszer vel Fleischer Bronisław vel Bruno Adolf⁵⁴⁸⁴ s. Alberta i Walerii z d. Masło ur. 11 lipca 1922 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Gdańska 18. Aresztowany od 14 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵⁴⁸⁵ 6 czerwca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁴⁸⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 lipca 1946 r. na mocy art. 2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres przebyty przez niego w więzieniu niemieckim od 27 maja 1940 r. do 27 sierpnia 1941 r. oraz okres tymczasowego aresztowania od 14 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i

---

⁵⁴⁷⁵ AIPN GK 209/658 (K. spec. 302/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolinie Eliasch*.

⁵⁴⁷⁶ AIPN GK 209/658, s. 2, 118 i 126.

⁵⁴⁷⁷ AIPN GK 209/658, s. 186.

⁵⁴⁷⁸ AIPN GK 209/658, s. 6.

⁵⁴⁷⁹ AIPN GK 209/658, s. 5.

⁵⁴⁸⁰ AIPN GK 209/658, s. 4.

⁵⁴⁸¹ AIPN GK 209/658, s. 61-64.

⁵⁴⁸² AIPN GK 209/658, s. 103-104.

⁵⁴⁸³ AIPN GK 209/658, s. 133.

⁵⁴⁸⁴ AIPN GK 209/659 (K. spec. 303/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bronisławowi vel Brunonowi Adolfowi Fleiszerowi vel Fleischerowi*.

⁵⁴⁸⁵ AIPN GK 209/659, s. 2, 62-63 i 68.

⁵⁴⁸⁶ AIPN GK 209/659, s. 4.

obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁴⁸⁷ 8 lipca 1947 r. przebywał w więzieniu w Wiśniczu.⁵⁴⁸⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego, Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 sierpnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Bronisława vel Brunona Adolfa Fleiszera vel Fleischera, zmniejszając mu karę 5 lat więzienia do 3 lat więzienia, przy utrzymaniu w mocy utraty praw na 3 lata i konfiskaty mienia.⁵⁴⁸⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi Józefa Namysłowskiego 30 września 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bronisław vel Bruno Adolf Fleiszer vel Fleischer odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 listopada 1945 r. do 16 września 1947 r. (wliczając okres przebywania w niemieckim więzieniu i areszt tymczasowy) i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu.⁵⁴⁹⁰

Franz Alfons⁵⁴⁹¹ s. Józefa i Elzy z d. Sekert ur. 4 czerwca 1911 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. 1 Maja 25. Był policjantem (Schupo) w Łodzi. Aresztowany od 6 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁴⁹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, część dowodów rzeczowych pozostawić w aktach sprawy, a resztę zwrócić ww.⁵⁴⁹³ Od 4 czerwca 1947 r. przebywał w więzieniu w Rawiczu i nadal tamże 13 października 1951 r.⁵⁴⁹⁴ 5 listopada 1952 r. przebywał w więzieniu w Warszawie I.⁵⁴⁹⁵ Naczelnik więzienia w Rawiczu, kpt. St. Adamski 28 stycznia 1954 r. zawiadomił Naczelnika więzienia w Raciborzu, iż ww. został 9 grudnia 1951 r. przetransportowany z więzienia w Rawiczu do więzienia w Raciborzu.⁵⁴⁹⁶ Naczelnik więzienia w Raciborzu 1 marca 1954 r. zawiadomił

---

⁵⁴⁸⁷ AIPN GK 209/659, s. 30-34.

⁵⁴⁸⁸ AIPN GK 209/659, s. 44.

⁵⁴⁸⁹ AIPN GK 209/659, s. 51.

⁵⁴⁹⁰ AIPN GK 209/659, s. 54.

⁵⁴⁹¹ AIPN GK 209/660 (K. spec. 304/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Franzowi*.

⁵⁴⁹² AIPN GK 209/660, s. 3.

⁵⁴⁹³ AIPN GK 209/660, s. 32-38.

⁵⁴⁹⁴ AIPN GK 209/660, s. 67.

⁵⁴⁹⁵ AIPN GK 209/660, s. 82-83.

⁵⁴⁹⁶ AIPN GK 209/660, s. 98.

Naczelnika więzienia w Warszawie, iż ww. został 29 marca 1952 r. przetransportowany z więzienia w Raciborzu do więzienia w Warszawie.⁵⁴⁹⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 9 października 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Alfons Franz został 17 maja 1954 r. zwolniony z więzienia w Warszawie I.⁵⁴⁹⁸

Grudzińska Felicja⁵⁴⁹⁹ c. Feliksa i Stanisławy z d. Wągrowskiej ur. 21 lipca 1909 r. w Błaskach pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Piotrkowska 28/8. Aresztowana od 22 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵⁵⁰⁰ 21 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁵⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁵⁰² 6 lipca 1946 r. została zwolniona z więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁵⁰³

Lapp Oskar⁵⁵⁰⁴ s. Jana i Idy z d. Seidel ur. 24 lutego 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Skrzywana 22. Był członkiem Selbstschutz, SS i strażnikiem w obozie w Łodzi-Radogoszczu. Aresztowany od 31 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁵⁰⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁵⁰⁶ Naczelnik więzienia w Łęczycy 15 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Oskar Lapp zmarł 15 maja 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek niedomogi mięśnia sercowego (insufficiencia cordis). Ww. pozostawał w szpitalu więziennym od 12 stycznia 1946 r. do 15 maja 1946 r.⁵⁵⁰⁷ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 22 maja 1946

---

⁵⁴⁹⁷ AIPN GK 209/660, s. 99.

⁵⁴⁹⁸ AIPN GK 209/660, s. 101.

⁵⁴⁹⁹ AIPN GK 209/662 (K. spec. 309/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Felicji Grudzińskiej*.

⁵⁵⁰⁰ AIPN GK 209/662, s. 1 i 58.

⁵⁵⁰¹ AIPN GK 209/662, s. 6.

⁵⁵⁰² AIPN GK 209/662, s. 28-30.

⁵⁵⁰³ AIPN GK 209/662, s. 37.

⁵⁵⁰⁴ AIPN GK 209/665 (K. spec. 313/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Lappowi*.

⁵⁵⁰⁵ AIPN GK 209/665, s. 2, 19-21 i 23.

⁵⁵⁰⁶ AIPN GK 209/665, s. 23.

⁵⁵⁰⁷ AIPN GK 209/665, s. 4-5.

r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Oskarowi Lappowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁵⁰⁸

Mitke z d. Bajer Tabea⁵⁵⁰⁹ c. Juliusza i Agnieszki z d. Kolejwy ur. 23 grudnia 1913 r. w Łodzi, zam. Łódź-Teofilów ul. Królewska 4. Aresztowana od 23 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵¹⁰ 14 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁵¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk oraz 31-35 kk orzekł skazać ww. - oddzielnie i łącznie - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 czerwca 1945 r. do 18 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵⁵¹² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 7 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Sabina Milke [powinno być: Tabea Mitke] została 22 października [powinno być zapewne: września] 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁵⁵¹³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 28 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Tabea Mitke odbyła karę 5 lat pozbawienia wolności od 23 czerwca 1945 r. do 23 czerwca 1950 r. i została zwolniona z więzienia w Inowrocławiu.⁵⁵¹⁴

Ekkert Edward⁵⁵¹⁵ s. Augusta i Natalii z d. Mand ur. 29 sierpnia 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Skrzetuskiego 16. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 8 czerwca 1945 r., aresztowany od 27 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁵¹⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁵¹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu

---

⁵⁵⁰⁸ AIPN GK 209/665, s. 6.

⁵⁵⁰⁹ AIPN GK 209/674 (K. spec. 325/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tabei Mitke*.

⁵⁵¹⁰ AIPN GK 209/674, s. 2.

⁵⁵¹¹ AIPN GK 209/674, s. 6.

⁵⁵¹² AIPN GK 209/674, s. 44-45.

⁵⁵¹³ AIPN GK 209/674, s. 53.

⁵⁵¹⁴ AIPN GK 209/674, s. 63.

⁵⁵¹⁵ AIPN GK 209/675 (K. spec. 326/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Ekkertowi*.

⁵⁵¹⁶ AIPN GK 209/675, s. 4, 13-15 i 42.

⁵⁵¹⁷ AIPN GK 209/675, s. 42.

noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁵¹⁸ Z pisma żony Edwarda Ekkerta do Prezydenta RP z 19 czerwca 1950 r. wynika, że przebywał on wówczas w Obozie Pracy Nr 4 przy ul. Górnośląskiej 2 w Warszawie.⁵⁵¹⁹

Krüger Zygmunt⁵⁵²⁰ s. Krzysztofa i Eugenii z d. Zucman ur. 2 lutego 1917 r. w Dąbrówce Górnej pow. łęczycki, zam. Dąbrówka Górna pow. łęczycki. Był policjantem (Schupo) w Łodzi i żandarmem w pow. łódzkim. Aresztowany od 6 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁵²¹ 17 września 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁵²² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁵²³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360 i 577 kpk oraz art. 54 kk orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁵²⁴

Vockrodt Ryszard Edward⁵⁵²⁵ s. Gotfryda i Pauliny z d. Mitzke ur. 23 czerwca 1888 r. w Markach pow. warszawski, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Łąkowa 24. Był członkiem SA i NSKK w Łodzi. Aresztowany od 3 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić ww. od

---

⁵⁵¹⁸ AIPN GK 209/675, s. 13-15.

⁵⁵¹⁹ AIPN GK 209/675, s. 24-25.

⁵⁵²⁰ AIPN GK 209/686 (K. spec. 341/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zygmuntowi Krügerowi*.

⁵⁵²¹ AIPN GK 209/686, s. 2, 92 i 94.

⁵⁵²² AIPN GK 209/686, s. 82.

⁵⁵²³ AIPN GK 209/686, s. 92.

⁵⁵²⁴ AIPN GK 209/686, s. 36-39.

⁵⁵²⁵ AIPN GK 209/688 (K. spec. 344/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ryszardowi Edwardowi Vockrodtowi*.

⁵⁵²⁶ AIPN GK 209/688, s. 2-3 i 84.

reszty zarzutów.⁵⁵²⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Ryszard Edward Vockrodt odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 3 grudnia 1945 r. do 3 grudnia 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Łęczycy.⁵⁵²⁸

Gildner Hugo⁵⁵²⁹ s. Gustawa i Olgi z d. Tremel ur. 30 kwietnia 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pogonowskiego 27. Był członkiem SS (SS-Oberscharführer) w jednostce SS-Totenkopf-Standarte w Łodzi i w Poznaniu. Aresztowany od 27 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 czerwca 1945 r. do 18 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵⁵³¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 14 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hugo Gildner odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 27 czerwca 1945 r. do 27 czerwca 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵³²

Maib Berthold⁵⁵³³ s. Józefa i Ernestyny z d. Marb ur. 24 kwietnia 1882 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Dowborczyków 28.⁵⁵³⁴ Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 26 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵³⁵ 14 czerwca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi⁵⁵³⁶ i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁵³⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360 i 577 kpk oraz art. 54 kk orzekł uniewinnić ww. od

---

⁵⁵²⁷ AIPN GK 209/688, s. 51-57.

⁵⁵²⁸ AIPN GK 209/688, s. 79.

⁵⁵²⁹ AIPN GK 209/694 (K. spec. 352/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Gildnerowi*.

⁵⁵³⁰ AIPN GK 209/694, s. 2, 27-30, 70-73 i 89.

⁵⁵³¹ AIPN GK 209/694, s. 31-32.

⁵⁵³² AIPN GK 209/694, s. 55.

⁵⁵³³ AIPN GK 209/699 t. 1-2 (K. spec. 357/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bertholdowi Maibowi*.

⁵⁵³⁴ AIPN GK 209/699 t. 1, s. 9-10 i 35.

⁵⁵³⁵ AIPN GK 209/699 t. 2, s. 4.

⁵⁵³⁶ AIPN GK 209/699 t. 2, s. 8.

⁵⁵³⁷ AIPN GK 209/699 t. 2, s. 6, prawdopodobnie tego samego dnia ww. więzień został przeniesiony z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

popelnienia zarzucanej mu aktem oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁵³⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 23 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Bertholda Maiba tego samego dnia z tamtejszego więzienia i jednocześnie przesłaniu go do Obozu Pracy w Sikawie.⁵⁵³⁹

Berger Gustaw⁵⁵⁴⁰ s. Gustawa i Emmy Emilii z d. Dworzak ur. 30 października 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Obornicka 17/15. Był starszym strażakiem (Obergruppenführer) straży ogniowej w urzędzie (centrali) odzieży dla marynarki wojennej (Marinebekleidungsamt) w Łodzi. Aresztowany od 31 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁵⁴² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gustawa Bergera, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁵⁵⁴³ 26 listopada 1947 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁵⁵⁴⁴ Od 28 lutego 1952 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Wielkich⁵⁵⁴⁵ i nadal tamże 19 grudnia 1953 r.⁵⁵⁴⁶ SN w Warszawie 16 sierpnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Gustawa Bergera z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Pierwszego Prezesa SN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 23 lipca 1946 r., postanowił - na podstawie art. 384 ust. 2, 387, 394-396, 400 §4 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - poprawić błędną kwalifikację czynów inkryminowanych ww. w ten sposób, że przypisane mu czyny uznał za zbrodnie z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w

---

⁵⁵³⁸ AIPN GK 209/699 t. 2, s. 21-26.

⁵⁵³⁹ AIPN GK 209/699 t. 2, s. 31.

⁵⁵⁴⁰ AIPN GK 209/700 (K. spec. 358/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Bergerowi*.

⁵⁵⁴¹ AIPN GK 209/700, s. 5-6 i 58-64.

⁵⁵⁴² AIPN GK 209/700, s. 58-64.

⁵⁵⁴³ AIPN GK 209/700, s. 75.

⁵⁵⁴⁴ AIPN GK 209/700, s. 83.

⁵⁵⁴⁵ AIPN GK 209/700, s. 102.

⁵⁵⁴⁶ AIPN GK 209/700, s. 93-94.

ten sposób, że skazał go na 8 lat więzienia, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 31 stycznia 1946 r. i dotychczas odbytej kary, pozbawił go praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, uznał tym samym karę za odbytą oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania rewizyjnego i opłat sądowych w SN.⁵⁵⁴⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 18 kwietnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Gustaw Berger został 28 sierpnia 1954 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach [Opolskich] II.⁵⁵⁴⁸

Kaiser Oskar⁵⁵⁴⁹ s. Henryka i Emilii z d. Ehrentraut ur. 30 lipca 1889 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żeromskiego 59. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 21 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁵⁵⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁵⁵¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, część przedmiotów zwrócić ww., a resztę zachować w aktach sprawy.⁵⁵⁵² Naczelnik więzienia w Wiśniczu Nowym 6 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do szpitala w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie.⁵⁵⁵³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Oskar Kaiser odbył karę 5 lat

---

⁵⁵⁴⁷ AIPN GK 209/700, s. 111-114.

⁵⁵⁴⁸ AIPN GK 209/700, s. 115.

⁵⁵⁴⁹ AIPN GK 209/705 (K. spec. 368/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Kaiserowi*.

⁵⁵⁵⁰ AIPN GK 209/705, s. 4, 110 i 117.

⁵⁵⁵¹ AIPN GK 209/705, s. 117.

⁵⁵⁵² AIPN GK 209/705, s. 34-39.

⁵⁵⁵³ AIPN GK 209/705, s. 52.

pozbawienia wolności od 21 listopada 1945 r. do 21 listopada 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁵⁵⁵⁴

Nuc Bronisław⁵⁵⁵⁵ s. Franciszka i Anieli z d. Haake ur. 8 kwietnia 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 144. Był członkiem SS w Łodzi. Zatrzymany od 19 czerwca 1945 r., aresztowany od 19 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁵⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, dokumenty pozostawić w aktach sprawy, a przedmioty zwrócić ww.⁵⁵⁵⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 27 czerwca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bronisław Nuc odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 19 czerwca 1945 r. do 19 czerwca 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁵⁵⁸

Heinrich Artur Juliusz⁵⁵⁵⁹ s. Ludwika i Berty z d. Zahn ur. 14 października 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Radwańska 9. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 29 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi, następnie aresztowany od 5 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koszalinie.⁵⁵⁶⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁵⁵⁶¹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 19

---

⁵⁵⁵⁴ AIPN GK 209/705, s. 84.

⁵⁵⁵⁵ AIPN GK 209/706 (K. spec. 369/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bronisławowi Nucowi*.

⁵⁵⁵⁶ AIPN GK 209/706, s. 3 i 28-32.

⁵⁵⁵⁷ AIPN GK 209/706, s. 28-32.

⁵⁵⁵⁸ AIPN GK 209/706, s. 60.

⁵⁵⁵⁹ AIPN GK 209/715 (K. spec. 386/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Juliuszowi Heinrichowi*.

⁵⁵⁶⁰ AIPN GK 209/715, s. 4, 28-36 i 72.

⁵⁵⁶¹ AIPN GK 209/715, s. 28-36.

października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Artur Juliusz Heinrich odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 29 września 1945 r. do 29 września 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁵⁶²

Wagner Alfred⁵⁵⁶³ s. Jana Adolfa i Pauliny z d. Held ur. 28 listopada 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wielńska 10. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 21 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵⁶⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁵⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r. do 14 listopada 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁵⁶⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 29 grudnia 1946 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Sztumie.⁵⁵⁶⁷ Alfred Wagner 24 marca 1953 r. zamieszkiwał przy ul. Zgierskiej 221 w Łodzi.⁵⁵⁶⁸

Glaser Konstanty⁵⁵⁶⁹ s. Wasilija i Teresy z d. Ulrych ur. 6 września 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Abramowskiego 14/21. Był członkiem SA w Łodzi i w Zgierzu w pow. łódzkim. Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę 6 lat

---

⁵⁵⁶² AIPN GK 209/715, s. 50.

⁵⁵⁶³ AIPN GK 209/717 (K. spec. 388/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfredowi Wagnerowi*.

⁵⁵⁶⁴ AIPN GK 209/717, s. 4-5 i 118.

⁵⁵⁶⁵ AIPN GK 209/717, s. 118.

⁵⁵⁶⁶ AIPN GK 209/717, s. 56-61.

⁵⁵⁶⁷ AIPN GK 209/717, s. 129.

⁵⁵⁶⁸ AIPN GK 209/717, s. 132.

⁵⁵⁶⁹ AIPN GK 209/726 t. 1-3 (K. spec. 374/45; K. spec. 404/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Konstantemu Glaserowi*.

⁵⁵⁷⁰ AIPN GK 209/726 t. 1, s. 5-6, 45-46 i 182.

więzienia oraz na karę 4 lat więzienia, wymierzając mu łączną karę 8 lat więzienia oraz na karę śmierci i na karę śmierci, orzekając jednocześnie ww. za wszystkie zbrodnie łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego współmałżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarbu Państwa, a dokumenty i dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁵⁵⁷¹ Kierownik Nadzoru Sądowego, Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 1 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Konstantego Glasera.⁵⁵⁷² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Konstanty Glaser został 19 sierpnia 1946 r. stracony w więzieniu.⁵⁵⁷³

Hausch Adolf⁵⁵⁷⁴ s. Gottlieba i Augustyny z d. Haser ur. 5 sierpnia 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Bandurskiego 17. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 4 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁵⁷⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁵⁷⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 października 1945 r. do 11 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵⁵⁷⁷ 13 kwietnia 1950 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Raciborzu.⁵⁵⁷⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Hausch odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 4 października 1945 r. do 4 października 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁵⁷⁹

---

⁵⁵⁷¹ AIPN GK 209/726 t. 1, s. 143-152.

⁵⁵⁷² AIPN GK 209/726 t. 1, s. 171.

⁵⁵⁷³ AIPN GK 209/726 t. 1, s. 181.

⁵⁵⁷⁴ AIPN GK 209/728 (K. spec. 406/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Hauschowi*.

⁵⁵⁷⁵ AIPN GK 209/728, s. 4 i 67.

⁵⁵⁷⁶ AIPN GK 209/728, s. 67.

⁵⁵⁷⁷ AIPN GK 209/728, s. 18-19.

⁵⁵⁷⁸ AIPN GK 209/728, s. 34.

⁵⁵⁷⁹ AIPN GK 209/728, s. 38.

Kuk Ryszard⁵⁵⁸⁰ s. Ludwika i Julianny z d. Menzel ur. 4 kwietnia 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Zielona 70. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁵⁵⁸¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarbu Państwa, dokumenty pozostawić w aktach sprawy, a przedmioty zwrócić ww.⁵⁵⁸² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 11 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁵⁵⁸³ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 7 września 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - zważywszy, że część dokumentów nie stanowiła żadnego dowodu w sprawie - wydać Ryszardowi Kukowi tę część dokumentów, pozostałe jednak zachowując w aktach sprawy.⁵⁵⁸⁴ Naczelnik Centralnego Więzienia w Rawiczu 2 lipca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Ryszard Kuk, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został 2 lipca 1950 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.⁵⁵⁸⁵

Kriegel Artur Rudolf⁵⁵⁸⁶ s. Roberta i Berty z d. Kryst ur. 10 lutego 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Poznańska 16. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 19 lutego 1945 r., aresztowany od 5 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Rakowieckiej 37 w Warszawie.⁵⁵⁸⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 28 grudnia 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 23 grudnia 1945 r. przetransportowany z więzienia przy ul. Rakowieckiej 37 w Warszawie do tamtejszego więzienia.⁵⁵⁸⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego

---

⁵⁵⁸⁰ AIPN GK 209/730 (K. spec. 408/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ryszardowi Kukowi*.

⁵⁵⁸¹ AIPN GK 209/730, s. 3.

⁵⁵⁸² AIPN GK 209/730, s. 23-28.

⁵⁵⁸³ AIPN GK 209/730, s. 32.

⁵⁵⁸⁴ AIPN GK 209/730, s. 38.

⁵⁵⁸⁵ AIPN GK 209/730, s. 42.

⁵⁵⁸⁶ AIPN GK 209/731 (K. spec. 409/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Rudolfowi Kriegelowi*.

⁵⁵⁸⁷ AIPN GK 209/731, s. 3, 34-38, 99 i 106.

⁵⁵⁸⁸ AIPN GK 209/731, s. 99.

samemu dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁵⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁵⁹⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 31 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Artur Rudolf Kriegel odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 5 sierpnia 1945 r. do 5 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁵⁹¹

Michel Alma⁵⁵⁹² c. Adolfa i Amalii z d. Müller ur. 8 kwietnia 1882 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nawrot 12. Aresztowana od 15 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁵⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. z tego powodu, iż czynom przez nią popełnionym brakowało cech przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁵⁹⁴

Okrój Leon⁵⁵⁹⁵ s. Jana i Marianny z d. Chilewskiej ur. 13 stycznia 1891 r. w Borzestowie pow. kartuski, zam. Łódź-Radogoszcz ul. Warmińska 30. Był członkiem NSDAP w Łodzi i Bauführer w pow. tureckim. Aresztowany od 28 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁵⁹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia oraz na karę 5 lat więzienia, wymierzyć jednocześnie ww. jako karę łączną - karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od

---

⁵⁵⁸⁹ AIPN GK 209/731, s. 106.

⁵⁵⁹⁰ AIPN GK 209/731, s. 34-38.

⁵⁵⁹¹ AIPN GK 209/731, s. 74.

⁵⁵⁹² AIPN GK 209/732 (K. spec. 410/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Almie Michel*.

⁵⁵⁹³ AIPN GK 209/732, s. 2 i 39.

⁵⁵⁹⁴ AIPN GK 209/732, s. 36-37.

⁵⁵⁹⁵ AIPN GK 209/733 (K. spec. 412/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leonowi Okrójowi*.

⁵⁵⁹⁶ AIPN GK 209/733, s. 2-3.

kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, część dokumentów zwrócić ww., a pozostałe zachować w aktach sprawy.⁵⁵⁹⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 6 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁵⁹⁸ Od 21 października 1947 r. przebywał w więzieniu w Sztumie⁵⁵⁹⁹ i nadal tamże 9 czerwca 1950 r.⁵⁶⁰⁰ 26 listopada 1952 r. przebywał w więzieniu w Gdańsku.⁵⁶⁰¹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 11 grudnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Leona Okrója warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 8 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 28 grudnia 1949 r.⁵⁶⁰² W/z Naczelnika Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 26 stycznia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Leon Okrój został 19 grudnia 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Rawiczu.⁵⁶⁰³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Ostrowski 22 września 1956 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. XI Egzekucyjny w Łodzi, iż Leon Okrój został 19 grudnia 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia z okresem próby 1 roku.⁵⁶⁰⁴ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. XI Egzekucyjny w Łodzi 26 października 1956 r. postanowił - na zasadzie art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. - złagodzić Leonowi Okrójowi karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do 2 lat i 6 miesięcy.⁵⁶⁰⁵

Renc Erwin⁵⁶⁰⁶ s. Leopolda i Adeli z d. Hentsch ur. 2 maja 1920 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Brzozowa 17/11. Był członkiem SS w Łodzi. Zatrzymany od 4 września 1945 r., aresztowany od 8 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Olsztynie.⁵⁶⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i

---

⁵⁵⁹⁷ AIPN GK 209/733, s. 43-48.

⁵⁵⁹⁸ AIPN GK 209/733, s. 52.

⁵⁵⁹⁹ AIPN GK 209/733, s. 62.

⁵⁶⁰⁰ AIPN GK 209/733, s. 60-61.

⁵⁶⁰¹ AIPN GK 209/733, s. 72.

⁵⁶⁰² AIPN GK 209/733, s. 80.

⁵⁶⁰³ AIPN GK 209/733, s. 189.

⁵⁶⁰⁴ AIPN GK 209/733, s. 87.

⁵⁶⁰⁵ AIPN GK 209/733, s. 88.

⁵⁶⁰⁶ AIPN GK 209/734 (K. spec. 413/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Rencowi*.

⁵⁶⁰⁷ AIPN GK 209/734, s. 3 i 17-21.

58 kk orzekł skazać ww. na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a przedmioty zwrócić ww.⁵⁶⁰⁸ 19 września 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶⁰⁹ Od 21 sierpnia 1949 r. przebywał w Ośrodku Pracy Nr 4 w Warszawie.⁵⁶¹⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Erwin Renc odbył karę 7 lat pozbawienia wolności od 4 września 1945 r. do 4 września 1952 r. i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.⁵⁶¹¹

Leszczyński Stanisław⁵⁶¹² s. Józefa i Marianny z d. Chojnackiej ur. 30 grudnia 1919 r. w Oplausen (Niemcy), zam. Strzelce pow. kutnowski. Zatrzymany od 10 listopada 1945 r., aresztowany od 29 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Mokotowie.⁵⁶¹³ Naczelnik więzienia w Mokotowie 29 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁶¹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, część dokumentów zwrócić ojcu ww., a pozostałe zachować w aktach sprawy.⁵⁶¹⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 listopada 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stanisława Leszczyńskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁵⁶¹⁶ SN w Warszawie 22 września 1953 r., po rozpoznaniu sprawy Stanisława Leszczyńskiego z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Generalnego Prokuratora PRL od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 6 listopada 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 375, 384 pkt 2, 394-396, 400 i 459

---

⁵⁶⁰⁸ AIPN GK 209/734, s. 17-21.

⁵⁶⁰⁹ AIPN GK 209/734, s. 23.

⁵⁶¹⁰ AIPN GK 209/734, s. 38.

⁵⁶¹¹ AIPN GK 209/734, s. 91.

⁵⁶¹² AIPN GK 209/735 (K. spec. 1257/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Leszczyńskiemu*.

⁵⁶¹³ AIPN GK 209/735, s. 35-36, 134-136 i 202.

⁵⁶¹⁴ AIPN GK 209/735, s. 35-36 i 202.

⁵⁶¹⁵ AIPN GK 209/735, s. 70-74.

⁵⁶¹⁶ AIPN GK 209/735, s. 86.

kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary w ten sposób, że skazał Stanisława Leszczyńskiego na karę 7 lat więzienia, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 listopada 1945 r., pozbawił go praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, skonfiskował całe jego mienie, uznał tym samym karę za odbytą oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania rewizyjnego w SN.⁵⁶¹⁷ Naczelnik więzienia w Sztumie 1 października 1953 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Powiatowego dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Stanisław Leszczyński został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁵⁶¹⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. V Karny w Łodzi 8 września 1964 r. postanowił - na zasadzie art. 4 ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. (Dz. U. z 1956 r., nr 11, poz. [5]6) - złagodzić Stanisławowi Leszczyńskiemu karę dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych o połowę tj. z 5 lat do 2 lat i 6 miesięcy.⁵⁶¹⁹

Nawrocka z d. Godbek Wanda⁵⁶²⁰ c. Wilhelma i Rozalii z d. Duzdał ur. 28 września 1898 r. w Łodzi, zam. Cyganka ul. Lutomierska 32 pow. łódzki. Aresztowana od 8 września 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁶²¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 9 marca 1946 r. przetransportowana z tamtejszego więzienia do więzienia w Fordonie.⁵⁶²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁶²³

Petrich Michael (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. łęczyckiego).

Rode Adolf⁵⁶²⁴ s. Adolfa i Emilii z d. Raf ur. 23 stycznia 1912 r. w Ozorkowie pow. łęczycki, zam. Ozorków ul. Zgierska 52 pow. łęczycki. Był członkiem NSDAP i policjantem (Schupo) w Dyrekcji Policji (Polizeipräsidium) w Łodzi, a następnie pełnił służbę wartowniczą w pow. łęczyckim i w pow. łódzkim. Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶²⁵ 16 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego

---

⁵⁶¹⁷ AIPN GK 209/735, s. 134-136.

⁵⁶¹⁸ AIPN GK 209/735, s. 33.

⁵⁶¹⁹ AIPN GK 209/735, s. 148-149.

⁵⁶²⁰ AIPN GK 209/752 (K. spec. 448/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wandzie Nawrockiej*.

⁵⁶²¹ AIPN GK 209/752, s. 5-6.

⁵⁶²² AIPN GK 209/752, s. 17.

⁵⁶²³ AIPN GK 209/752, s. 32-34.

⁵⁶²⁴ AIPN GK 209/757 (K. spec. 458/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Rode*.

⁵⁶²⁵ AIPN GK 209/757, s. 2-3.

1/5 w Łodzi.⁵⁶²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanego w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁶²⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 24 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i wysłany do Obozu Pracy w Sikawie.⁵⁶²⁸

Grun Erich⁵⁶²⁹ s. Emila i Eugenii z d. Gapińskiej ur. 30 marca 1926 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 57. Był członkiem Waffen SS w Łodzi. Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni.⁵⁶³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁶³¹ 18 grudnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶³² Od 9 maja 1947 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.⁵⁶³³ 10 września 1948 r. przebywał w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie.⁵⁶³⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 26 listopada 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Erich Grun odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 25 września 1945 r. do 25 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Potulicach.⁵⁶³⁵

Resselt Julian⁵⁶³⁶ s. Ferdynanda i Marty z d. Volgner ur. 17 lipca 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź u. Słowiańska 30. Aresztowany od 27 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶³⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia

---

⁵⁶²⁶ AIPN GK 209/757, s. 8.

⁵⁶²⁷ AIPN GK 209/757, s. 45-48.

⁵⁶²⁸ AIPN GK 209/757, s. 49.

⁵⁶²⁹ AIPN GK 209/758 (K. spec. 459/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erichowi Grunowi*.

⁵⁶³⁰ AIPN GK 209/758, s. 3.

⁵⁶³¹ AIPN GK 209/758, s. 25-28.

⁵⁶³² AIPN GK 209/758, s. 37.

⁵⁶³³ AIPN GK 209/758, s. 38.

⁵⁶³⁴ AIPN GK 209/758, s. 47.

⁵⁶³⁵ AIPN GK 209/758, s. 79.

⁵⁶³⁶ AIPN GK 209/759 (K. spec. 464/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Julianowi Resseltowi*.

⁵⁶³⁷ AIPN GK 209/759, s. 3-4, 38 i 70-71.

przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁶³⁸ 9 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁶³⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁶⁴⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁶⁴¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 25 maja 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż kara 10 lat pozbawienia wolności została Julianowi Resseltoowi - na mocy amnestii z 27 kwietnia 1956 r. - złagodzona o połowę tj. do kary 5 lat więzienia i została jednocześnie uznana za odbytą.⁵⁶⁴²

Schwan Artur⁵⁶⁴³ s. Jana i Pauliny z d. Spirenfeiml ur. 7 maja 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żwirki 9. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 23 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁶⁴⁴ 14 czerwca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁶⁴⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁶⁴⁶ Naczelnik Obozu Pracy przy ul. Gęsiej 26 w Warszawie 23 stycznia 1950 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż Artur Schwan, po odbyciu kary 4 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego obozu.⁵⁶⁴⁷

---

⁵⁶³⁸ AIPN GK 209/759, s. 34.

⁵⁶³⁹ AIPN GK 209/759, s. 10.

⁵⁶⁴⁰ AIPN GK 209/759, s. 28-31.

⁵⁶⁴¹ AIPN GK 209/759, s. 39.

⁵⁶⁴² AIPN GK 209/759, s. 97.

⁵⁶⁴³ AIPN GK 209/761 (K. spec. 469/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Schwanowi*.

⁵⁶⁴⁴ AIPN GK 209/761, s. 3.

⁵⁶⁴⁵ AIPN GK 209/761, s. 5.

⁵⁶⁴⁶ AIPN GK 209/761, s. 23-25.

⁵⁶⁴⁷ AIPN GK 209/761, s. 28.

Werle Filip⁵⁶⁴⁸ s. Filipa i Barbary z d. Załuckiej ur. 6 stycznia 1882 r. w Brygidyniu pow. stryjski, zam. Łódź ul. Mielczarskiego 30/44. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 30 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶⁴⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁶⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁶⁵¹

Freund z d. Żółtak Genowefa⁵⁶⁵² c. Jana i Franciszki z d. Kałudy ur. 14 stycznia 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Dolna 16. Była członkinią NSDAP w Łodzi. Aresztowana od 14 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁶⁵³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić ją od pozostałych zarzutów.⁵⁶⁵⁴ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Genowefa Freund odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 lipca 1945 r. do 14 lipca 1948 r. i została zwolniona z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁶⁵⁵

Wagner Alfons⁵⁶⁵⁶ s. Jana i Marianny z d. Scheller ur. 14 marca 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Cegielniana 8. Był członkiem NSKK w Łodzi. Aresztowany od 19 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁵⁶⁵⁷ 30 czerwca 1946 r. przebywał w

---

⁵⁶⁴⁸ AIPN GK 209/762 (K. spec. 470/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Filipowi Werle*.

⁵⁶⁴⁹ AIPN GK 209/762, s. 3 i 57.

⁵⁶⁵⁰ AIPN GK 209/762, s. 57.

⁵⁶⁵¹ AIPN GK 209/762, s. 26-28.

⁵⁶⁵² AIPN GK 209/763 (K. spec. 472/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Genowefie Freund*.

⁵⁶⁵³ AIPN GK 209/763, s. 3 i 77.

⁵⁶⁵⁴ AIPN GK 209/763, s. 61-64.

⁵⁶⁵⁵ AIPN GK 209/763, s. 87.

⁵⁶⁵⁶ AIPN GK 209/767 (K. spec. 482/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Wagnerowi*.

⁵⁶⁵⁷ AIPN GK 209/767, s. 3.

więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁶⁵⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 listopada 1945 r. do 26 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵⁶⁵⁹ 10 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Wiśniczu Nowym.⁵⁶⁶⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 4 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alfons Wagner odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 19 listopada 1945 r. do 19 listopada 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Nowym Wiśniczu.⁵⁶⁶¹

Arndt Aleksander⁵⁶⁶² s. Aleksandra i Adeli z d. Schüller ur. 27 lipca 1929 r. w Zimnem pow. uturecki, zam. Łódź-Radogoszcz ul. Warecka 35/3. Aresztowany od 22 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁶⁶³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 6 miesięcy aresztu, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 stycznia 1946 r., konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa. Środek zapobiegawczy tymczasowego aresztowania zastosowany w stosunku do ww. przez Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi - postanowieniem z 22 stycznia 1946 r. - został uchylony wobec powyższego brzmienia sentencji wyroku.⁵⁶⁶⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 26 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i wysłany do Obozu Pracy w Sikawie.⁵⁶⁶⁵

Włodarski Józef⁵⁶⁶⁶ s. Tomasza i Rozalii z d. Henkel ur. 27 grudnia 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Limanowskiego 148. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 19 grudnia 1945

---

⁵⁶⁵⁸ AIPN GK 209/767, s. 8-10.

⁵⁶⁵⁹ AIPN GK 209/767, s. 58-59.

⁵⁶⁶⁰ AIPN GK 209/767, s. 61.

⁵⁶⁶¹ AIPN GK 209/767, s. 67.

⁵⁶⁶² AIPN GK 209/768 (K. spec. 485/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksandrowi Arndtowi*.

⁵⁶⁶³ AIPN GK 209/768, s. 3 i 48.

⁵⁶⁶⁴ AIPN GK 209/768, s. 27-29.

⁵⁶⁶⁵ AIPN GK 209/768, s. 33.

⁵⁶⁶⁶ AIPN GK 209/770 t. 1-2 (K. spec. 491/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Włodarskiemu*.

r. i osadzony w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie.⁵⁶⁶⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Warszawie 6 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.⁵⁶⁶⁸ 8 sierpnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Płocku.⁵⁶⁶⁹ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 10 lutego 1949 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zwrócić Józefowi Włodarskiemu dokumenty osobiste.⁵⁶⁷⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 11 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Włodarski odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 19 grudnia 1945 r. do 19 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Płocku.⁵⁶⁷¹

Wertich Władysław⁵⁶⁷² s. Michała i Marii z d. Malinowskiej ur. 27 czerwca 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Krzywa 5/28. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 28 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶⁷³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁵⁶⁷⁴ od 16 sierpnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu⁵⁶⁷⁵ i nadal tamże 23 lutego 1951 r.⁵⁶⁷⁶ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 18 marca 1952 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 2, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58,

---

⁵⁶⁶⁷ AIPN GK 209/770 t. 1, s. 4.

⁵⁶⁶⁸ AIPN GK 209/770 t. 1, s. 16-21.

⁵⁶⁶⁹ AIPN GK 209/770 t. 1, s. 35.

⁵⁶⁷⁰ AIPN GK 209/770 t. 1, s. 47.

⁵⁶⁷¹ AIPN GK 209/770 t. 1, s. 52.

⁵⁶⁷² AIPN GK 209/772 t. 1-2 (K. spec. 493/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Wertichowi*.

⁵⁶⁷³ AIPN GK 209/772 t. 1, s. 4-5.

⁵⁶⁷⁴ AIPN GK 209/772 t. 1, s. 83-86.

⁵⁶⁷⁵ AIPN GK 209/772 t. 1, s. 102.

⁵⁶⁷⁶ AIPN GK 209/772 t. 1, s. 115-116.

poz. 399) - zwolnić Władysława Werticha warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 8 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 28 września 1949 r.⁵⁶⁷⁷

Böhm Franciszek⁵⁶⁷⁸ s. Antoniego i Marianny z d. Szupleczyńskiej ur. 12 kwietnia 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wólczańska 231. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 15 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶⁷⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁶⁸⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁶⁸¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 19 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Franciszek Böhm odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 15 grudnia 1945 r. do 15 grudnia 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁶⁸²

Karnecki Karol⁵⁶⁸³ s. Wilhelma i Teofili z d. Herman ur. 9 października 1910 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wileńska 11. Aresztowany od 23 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁶⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od ciężącego na nim oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁶⁸⁵

Krüger Emil⁵⁶⁸⁶ s. Bogumiła i Emilii z d. Krenz ur. 28 grudnia 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. 1 Maja 35. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 23 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶⁸⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi

---

⁵⁶⁷⁷ AIPN GK 209/772 t. 1, s. 114.

⁵⁶⁷⁸ AIPN GK 209/774 t. 1-2 (K. spec. 497/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Böhmowi*.

⁵⁶⁷⁹ AIPN GK 209/774 t. 1, s. 3.

⁵⁶⁸⁰ AIPN GK 209/774 t. 1, s. 16-18.

⁵⁶⁸¹ AIPN GK 209/774 t. 1, s. 20.

⁵⁶⁸² AIPN GK 209/774 t. 1, s. 28.

⁵⁶⁸³ AIPN GK 209/780 (K. spec. 505/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Karneckiemu*.

⁵⁶⁸⁴ AIPN GK 209/780, s. 4.

⁵⁶⁸⁵ AIPN GK 209/780, s. 63-64.

⁵⁶⁸⁶ AIPN GK 209/781 (K. spec. 506/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilowi Krügerowi*.

⁵⁶⁸⁷ AIPN GK 209/781, s. 3 i 83-84.

7 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁶⁸⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁶⁸⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 14 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Emil Krüger został 5 października 1948 r. zwolniony z więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁶⁹⁰

Olejniczak vel Öhler Bolesław⁵⁶⁹¹ s. Władysława i Marii z d. Pluszczyńskiej ur. 13 listopada 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sienkiewicza 52. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 31 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁶⁹² W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁶⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 31 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁶⁹⁴ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 9 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bolesław Olejniczak vel Öhler zmarł 25 lipca 1948 r. w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁶⁹⁵

Schwarz z d. Schwarzholtz Helena Isabella⁵⁶⁹⁶ c. Emila i Pauliny z d. Kram ur. 18 grudnia 1883 r. w Ozorkowie pow. łęczycki, zam. Łódź ul. Piaskowa 71. Aresztowana od 23 listopada

---

⁵⁶⁸⁸ AIPN GK 209/781, s. 83-84.

⁵⁶⁸⁹ AIPN GK 209/781, s. 32-34.

⁵⁶⁹⁰ AIPN GK 209/781, s. 39.

⁵⁶⁹¹ AIPN GK 209/784 (K. spec. 511/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bolesławowi Olejniczakowi vel Öhlerowi*.

⁵⁶⁹² AIPN GK 209/784, s. 2 i 81.

⁵⁶⁹³ AIPN GK 209/784, s. 81.

⁵⁶⁹⁴ AIPN GK 209/784, s. 26-29.

⁵⁶⁹⁵ AIPN GK 209/784, s. 47.

⁵⁶⁹⁶ AIPN GK 209/787 (K. spec. 517/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Isabelli Schwarz*.

1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁶⁹⁷ 11 października 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi⁵⁶⁹⁸ i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁶⁹⁹ 13 października 1946 r. ww. znowu przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi,⁵⁷⁰⁰ a 15 października 1945 r. ponownie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁵⁷⁰² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 30 listopada 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Helena Isabella Schwarz została 2 marca 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Fordonie.⁵⁷⁰³

Iskrzycki Roman⁵⁷⁰⁴ s. NN i Lucjanny Iskrzyckiej ur. 28 lutego 1893 r. w Warszawie, zam. Łódź Pl. Wolności 5/4.⁵⁷⁰⁵ Aresztowany od 26 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁷⁰⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 marca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁷⁰⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 9 listopada 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Sieradzu.⁵⁷⁰⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 6 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Roman Iskrzycki odbył karę

---

⁵⁶⁹⁷ AIPN GK 209/787, s. 3, 58 i 84.

⁵⁶⁹⁸ AIPN GK 209/787, s. 8.

⁵⁶⁹⁹ AIPN GK 209/787, s. 6, tego dnia zapewne ww. więźniarka została przeniesiona z jednego więzienia łódzkiego do drugiego i jak wskazuje przebieg sprawy zapewne taki był jak wyżej podano kierunek owych przenosin.

⁵⁷⁰⁰ AIPN GK 209/787, s. 23-24,

⁵⁷⁰¹ AIPN GK 209/787, s. 22.

⁵⁷⁰² AIPN GK 209/787, s. 38-42.

⁵⁷⁰³ AIPN GK 209/787, s. 49.

⁵⁷⁰⁴ AIPN GK 209/796 (K. spec. 530/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Romanowi Iskrzyckiemu i Hieronimowi Koszałkiewiczowi*.

⁵⁷⁰⁵ AIPN GK 209/796, s. 96-97.

⁵⁷⁰⁶ AIPN GK 209/796, s. 193.

⁵⁷⁰⁷ AIPN GK 209/796, s. 47-51.

⁵⁷⁰⁸ AIPN GK 209/796, s. 57.

3 lat pozbawienia wolności od 26 marca 1946 r. do 26 marca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁵⁷⁰⁹

Koszalkiewicz Hieronim⁵⁷¹⁰ s. NN i Eugenii Koszalkiewicz ur. 27 listopada 1908 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Łódź-Żabieniec ul. Graniczna 23/1.⁵⁷¹¹ Aresztowany od 20 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷¹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁷¹³ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 10 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hieronim Koszalkiewicz odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 20 września 1945 r. do 20 września 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Grudziądzu.⁵⁷¹⁴

Baron Paul⁵⁷¹⁵ s. Emila i Idy z d. Stechich ur. 29 czerwca 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Strzelców Kaniowskich 49. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 12 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁷¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁷¹⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Paul Baron odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 12 września 1945 r. do 12 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁵⁷¹⁸

---

⁵⁷⁰⁹ AIPN GK 209/796, s. 74.

⁵⁷¹⁰ AIPN GK 209/796 (K. spec. 530/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Romanowi Iskrzyckiemu i Hieronimowi Koszalkiewiczowi*.

⁵⁷¹¹ AIPN GK 209/796, s. 115-116 i 129.

⁵⁷¹² AIPN GK 209/796, s. 52.

⁵⁷¹³ AIPN GK 209/796, s. 47-51.

⁵⁷¹⁴ AIPN GK 209/796, s. 76.

⁵⁷¹⁵ AIPN GK 209/803 (K. spec. 546/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Paulowi Baronowi*.

⁵⁷¹⁶ AIPN GK 209/803, s. 3, 43 i 104-105.

⁵⁷¹⁷ AIPN GK 209/803, s. 13-15.

⁵⁷¹⁸ AIPN GK 209/803, s. 23.

Czerniak Maksymilian⁵⁷¹⁹ s. Leopolda i Marii z d. Kluczyńskiej ur. 23 października 1901 r. w Łodzi, zam. Bytom ul. Wolności 37. Był funkcjonariuszem Kripo w Łodzi. Aresztowany od 28 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁷²⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁵⁷²¹ 9 marca 1950 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁵⁷²² 6 maja 1952 r. przebywał w więzieniu w Olsztynie.⁵⁷²³ Naczelnik więzienia w Olsztynie 18 listopada 1952 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Gdańsku.⁵⁷²⁴ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 18 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Maksymiliana Czerniaka warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 20 maja 1953 r.⁵⁷²⁵ Przewodniczący Sądu Wojewódzkiego dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 29 kwietnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Maksymilian Czerniak został - na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi z 18 stycznia 1955 r. - zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia.⁵⁷²⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Maksymilian Czerniak został 1 lutego 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Sztumie.⁵⁷²⁷

---

⁵⁷¹⁹ AIPN GK 209/804 (K. spec. 547/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Maksymilianowi Czerniakowi*.

⁵⁷²⁰ AIPN GK 209/804, s. 2-3 i 248.

⁵⁷²¹ AIPN GK 209/804, s. 59-62.

⁵⁷²² AIPN GK 209/804, s. 83-84.

⁵⁷²³ AIPN GK 209/804, s. 118.

⁵⁷²⁴ AIPN GK 209/804, s. 122.

⁵⁷²⁵ AIPN GK 209/804, s. 187.

⁵⁷²⁶ AIPN GK 209/804, s. 178.

⁵⁷²⁷ AIPN GK 209/804, s. 186.

Grüning Michał⁵⁷²⁸ s. Wilhelma i Karoliny z d. Krieger ur. 1 października 1898 r. w Janowie pow. brzeziński, zam. Łódź-Doły ul. Dolna 40/8. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 26 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁷²⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁵⁷³⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁷³¹ 28 maja 1950 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁵⁷³² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Michał Grüning odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 26 stycznia 1946 r. do 26 stycznia 1951 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁷³³

Reger vel Regedziński Teodor⁵⁷³⁴ s. Jana i Wilhelminy z d. Filip ur. 28 kwietnia 1894 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Lipowa 25. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 14 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁷³⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁷³⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od

---

⁵⁷²⁸ AIPN GK 209/805 (K. spec. 549/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Michałowi Grüningowi*.

⁵⁷²⁹ AIPN GK 209/805, s. 3, 53, 74-75 i 80.

⁵⁷³⁰ AIPN GK 209/805, s. 24-26.

⁵⁷³¹ AIPN GK 209/805, s. 32.

⁵⁷³² AIPN GK 209/805, s. 37-38.

⁵⁷³³ AIPN GK 209/805, s. 41.

⁵⁷³⁴ AIPN GK 209/807 t. 1-2 (K. spec. 551/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Regerowi vel Regedzińskiemu*.

⁵⁷³⁵ AIPN GK 209/807 t. 1, s. 5; AIPN GK 209/807 t. 2, s. 25.

⁵⁷³⁶ AIPN GK 209/807 t. 2, s. 25.

kosztów postępowania w sprawie.⁵⁷³⁷ 25 marca 1947 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁵⁷³⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 29 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Teodora Regera vel Regedzińskiego, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 5 lat więzienia.⁵⁷³⁹ Naczelnik więzienia w Raciborzu 7 lutego 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż Teodor Reger vel Regedziński, po odbyciu 2 lat, 6 miesięcy, 1 tygodnia i 1 dnia kary pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁵⁷⁴⁰

Schultz Hermann⁵⁷⁴¹ s. Friedricha i Julianny z d. Jehn ur. 1 lutego 1890 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Żeromskiego 44. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 25 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁷⁴² W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁷⁴³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 5 sierpnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Hermann Schultz zmarł 4 sierpnia 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek rozpadowej gruźlicy płuc. Ww. był leczony w izbie chorych tamtejszego więzienia od 2 czerwca 1946 r. do 4 sierpnia 1946 r.⁵⁷⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 sierpnia 1946 r. postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Hermannowi Schultzowi wskutek jego śmierci.⁵⁷⁴⁵

Brajer Otto⁵⁷⁴⁶ s. Gustawa i Marianny z d. Majer ur. 12 lipca 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 144. Był funkcjonariuszem policji lotnej w Łodzi. Aresztowany od 30 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁷⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31

---

⁵⁷³⁷ AIPN GK 209/807 t. 1, s. 45-48.

⁵⁷³⁸ AIPN GK 209/807 t. 1, s. 60.

⁵⁷³⁹ AIPN GK 209/807 t. 1, s. 117.

⁵⁷⁴⁰ AIPN GK 209/807 t. 2, s. 32.

⁵⁷⁴¹ AIPN GK 209/808 (K. spec. 552/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hermannowi Schultzowi*.

⁵⁷⁴² AIPN GK 209/808, s. 2 i 79.

⁵⁷⁴³ AIPN GK 209/808, s. 79.

⁵⁷⁴⁴ AIPN GK 209/808, s. 18-19.

⁵⁷⁴⁵ AIPN GK 209/808, s. 20.

⁵⁷⁴⁶ AIPN GK 209/809 (K. spec. 554/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Brajerowi*.

⁵⁷⁴⁷ AIPN GK 209/809, s. 3 i 30-31.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁷⁴⁸

Buchholtz Erich⁵⁷⁴⁹ s. Adolfa i Wandy Marii z d. Wolfgang ur. 10 listopada 1912 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rzgowska 27. Był członkiem NSKK w Łodzi. Aresztowany od 30 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁷⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁷⁵¹

Falker Rudolf⁵⁷⁵² s. Karola i Emilii z d. Schmidke ur. 3 października 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Mielczarskiego 5. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 23 stycznia 1946 r., aresztowany od 31 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁷⁵³ 7 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowód rzeczowy zachować w aktach sprawy.⁵⁷⁵⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 31 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Rudolf Falker odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 23 stycznia 1946 r. do 23 stycznia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁵⁷⁵⁶

Kunkiel Janina⁵⁷⁵⁷ c. Roberta i Anny z d. Purzel ur. 19 maja 1920 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żeromskiego 49. Aresztowana od 15 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁷⁵⁸ 26 września 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w

---

⁵⁷⁴⁸ AIPN GK 209/809, s. 22-23.

⁵⁷⁴⁹ AIPN GK 209/812 (K. spec. 557/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erichowi Buchholtzowi*.

⁵⁷⁵⁰ AIPN GK 209/812, s. 2.

⁵⁷⁵¹ AIPN GK 209/812, s. 34.

⁵⁷⁵² AIPN GK 209/813 (K. spec. 561/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Falkerowi*.

⁵⁷⁵³ AIPN GK 209/813, s. 2 i 53.

⁵⁷⁵⁴ AIPN GK 209/813, s. 8.

⁵⁷⁵⁵ AIPN GK 209/813, s. 22-24.

⁵⁷⁵⁶ AIPN GK 209/813, s. 35.

⁵⁷⁵⁷ AIPN GK 209/817 (K. spec. 567/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janinie Kunkiel*.

⁵⁷⁵⁸ AIPN GK 209/817, s. 3.

Łodzi.⁵⁷⁵⁹ 19 października 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷⁶⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁷⁶¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 26 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Janiny Kunkiel tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁵⁷⁶²

Pydde Karol Robert⁵⁷⁶³ s. Juliusza i Julianny z d. Kessler ur. 19 sierpnia 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pomorska 73. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 12 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁷⁶⁴ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁷⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁷⁶⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 17 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁷⁶⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 25 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Karol Robert Pydde zmarł 18 kwietnia 1947 r. w więzieniu w Łęczycy.⁵⁷⁶⁸

Siber Edmund⁵⁷⁶⁹ s. Gustawa i Berty z d. Werner ur. 25 maja 1904 r. w Nowym Rokiciu pow. łódzki, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Aleksandra 11. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 24 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w

---

⁵⁷⁵⁹ AIPN GK 209/817, s. 15-16.

⁵⁷⁶⁰ AIPN GK 209/817, s. 6.

⁵⁷⁶¹ AIPN GK 209/817, s. 29-32.

⁵⁷⁶² AIPN GK 209/817, s. 38.

⁵⁷⁶³ AIPN GK 209/819 (K. spec. 575/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Robertowi Pydde*.

⁵⁷⁶⁴ AIPN GK 209/819, s. 3, 49 i 114.

⁵⁷⁶⁵ AIPN GK 209/819, s. 114.

⁵⁷⁶⁶ AIPN GK 209/819, s. 27-29.

⁵⁷⁶⁷ AIPN GK 209/819, s. 35.

⁵⁷⁶⁸ AIPN GK 209/819, s. 36.

⁵⁷⁶⁹ AIPN GK 209/820 (K. spec. 580/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Siberowi*.

Łodzi.⁵⁷⁷⁰ 11 grudnia 1945 r. przebywał w obozie w Mysłowicach i pracował w Hucie „Batory”.⁵⁷⁷¹ 26 lutego 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁷⁷² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁷⁷³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 17 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁷⁷⁴

Szarlat Zofia⁵⁷⁷⁵ c. Jana i Janiny z d. Jaworskiej ur. 25 marca 1923 r. w Sędzicach pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Zgierska 135. Aresztowana od 29 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁷⁷⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁵⁷⁷⁷ 28 września 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷⁷⁸ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Zofii Szarlat, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z utratą praw na zawsze.⁵⁷⁷⁹ Od 2 maja 1949 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I⁵⁷⁸⁰ i nadal tamże 25 marca 1953 r.⁵⁷⁸¹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 19 listopada 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 58 kk w związku z art. 408 i 416 §1 kpk - zaliczyć Zofii Szarlat na poczet orzeczonej kary 15 lat pobawienia wolności okres tymczasowego

---

⁵⁷⁷⁰ AIPN GK 209/820, s. 3.

⁵⁷⁷¹ AIPN GK 209/820, s. 31.

⁵⁷⁷² AIPN GK 209/820, s. 32.

⁵⁷⁷³ AIPN GK 209/820, s. 13-15.

⁵⁷⁷⁴ AIPN GK 209/820, s. 19.

⁵⁷⁷⁵ AIPN GK 209/821 (K. spec. 582/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zofii Szarlat*.

⁵⁷⁷⁶ AIPN GK 209/821, s. 2-3.

⁵⁷⁷⁷ AIPN GK 209/821, s. 57-60.

⁵⁷⁷⁸ AIPN GK 209/821, s. 61.

⁵⁷⁷⁹ AIPN GK 209/821, s. 70.

⁵⁷⁸⁰ AIPN GK 209/821, s. 97.

⁵⁷⁸¹ AIPN GK 209/821, s. 127.

aresztowania od 29 listopada 1945 r. do 27 września 1946 r.⁵⁷⁸² Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 7 stycznia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Zofię Szarlat warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 29 maja 1953 r.⁵⁷⁸³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 9 października 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Zofia Szarlat została 15 stycznia 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁵⁷⁸⁴

Studzianny Henryk⁵⁷⁸⁵ s. Wawrzyńca i Cecylii z d. Skosińskiej ur. 16 listopada 1908 r. w Łodzi, zam. Łódź-Stoki ul. Szymanowskiego 17. Aresztowany od 15 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷⁸⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, jako karę łączną wymierzyć ww. - na mocy art. 31-35 kk - karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁷⁸⁷ 24 marca 1947 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷⁸⁸ 5 kwietnia 1948 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁵⁷⁸⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 28 sierpnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Henryka Studziannego warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności.⁵⁷⁹⁰

Gielicz Walentyna⁵⁷⁹¹ c. Konrada i Pelagii z d. Grigoruk ur. 3 grudnia 1922 r. w Brześciu n. Bugiem, zam. Łódź ul. Dowborczyków 3. Aresztowana od 21 listopada 1945 r. i osadzona w

---

⁵⁷⁸² AIPN GK 209/821, s. 132.

⁵⁷⁸³ AIPN GK 209/821, s. 337.

⁵⁷⁸⁴ AIPN GK 209/821, s. 332.

⁵⁷⁸⁵ AIPN GK 209/822 (K. spec. 583/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Studziannemu*.

⁵⁷⁸⁶ AIPN GK 209/822, s. 2-3 i 164.

⁵⁷⁸⁷ AIPN GK 209/822, s. 58-67.

⁵⁷⁸⁸ AIPN GK 209/822, s. 82.

⁵⁷⁸⁹ AIPN GK 209/822, s. 91.

⁵⁷⁹⁰ AIPN GK 209/822, s. 135.

⁵⁷⁹¹ AIPN GK 209/826 (K. spec. 587/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Walentyńce Gielicz*.

więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵⁷⁹² 30 sierpnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁷⁹³ 30 września 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵⁷⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁵⁷⁹⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Walentyny Gielicz, zamieniając jej karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁵⁷⁹⁶ Od 13 października 1949 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I⁵⁷⁹⁷ i nadal tamże 26 lutego 1951 r.⁵⁷⁹⁸ SN w Warszawie 31 marca 1952 r., po rozpoznaniu sprawy Walentyny Gielicz z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Pierwszego Prezesa SN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 30 września 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 394-396, 400 §1, 384 pkt 2 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary w ten sposób, że skazał Walentynę Gielicz - przy zastosowaniu art. 5 §3 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na karę 6 lat więzienia, pozbawił ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 listopada 1945 r., uznał tym samym karę za odcierpianą oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania rewizyjnego w SN.⁵⁷⁹⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 19 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Walentyna Gielicz została 3 kwietnia 1952 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁵⁸⁰⁰

Schmidt Adolf Teodor⁵⁸⁰¹ s. Juliusza i Emmy z d. Renke ur. 16 lipca 1881 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Śródmiejska 80. Był członkiem NSDAP i SS w Łodzi. Aresztowany od 19 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁸⁰² W/z Naczelnika więzienia

---

⁵⁷⁹² AIPN GK 209/826, s. 3 i 190.

⁵⁷⁹³ AIPN GK 209/826, s. 8.

⁵⁷⁹⁴ AIPN GK 209/826, s. 7.

⁵⁷⁹⁵ AIPN GK 209/826, s. 32-35.

⁵⁷⁹⁶ AIPN GK 209/826, s. 46.

⁵⁷⁹⁷ AIPN GK 209/826, s. 125.

⁵⁷⁹⁸ AIPN GK 209/826, s. 110.

⁵⁷⁹⁹ AIPN GK 209/826, s. 200-205.

⁵⁸⁰⁰ AIPN GK 209/826, s. 216.

⁵⁸⁰¹ AIPN GK 209/829 (K. spec. 592/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Teodorowi Schmidtowi*.

⁵⁸⁰² AIPN GK 209/829, s. 2, 33 i 62.

przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁸⁰³ 20 sierpnia 1946 r. ponownie przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸⁰⁴ 25 sierpnia 1946 r. ponownie przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁸⁰⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁸⁰⁶ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 3 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Teodor Schmidt zmarł 14 września 1948 r. w więzieniu w Wiśniczu.⁵⁸⁰⁷

Birkner vel Brzeziński Alfons⁵⁸⁰⁸ s. Hipolita i Pauliny z d. Michel ur. 27 października 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Nawrot 35. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 22 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁸⁰⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁸¹⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 21 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alfons Birkner vel Brzeziński odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 22 stycznia 1946 r. do 22 stycznia 1949 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁸¹¹

---

⁵⁸⁰³ AIPN GK 209/829, s. 62.

⁵⁸⁰⁴ AIPN GK 209/829, s. 6.

⁵⁸⁰⁵ AIPN GK 209/829, s. 14.

⁵⁸⁰⁶ AIPN GK 209/829, s. 18-20.

⁵⁸⁰⁷ AIPN GK 209/829, s. 64.

⁵⁸⁰⁸ AIPN GK 209/832 (K. spec. 596/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Birknerowi vel Brzezińskiemu*.

⁵⁸⁰⁹ AIPN GK 209/832, s. 2 i 52.

⁵⁸¹⁰ AIPN GK 209/832, s. 26-29.

⁵⁸¹¹ AIPN GK 209/832, s. 35.

Schwartz Rudolf⁵⁸¹² s. Gustawa i Elżbiety z d. Westrich ur. 31 sierpnia 1912 r. w Andrzejowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Lipowa 52. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 16 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi III, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸¹³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁸¹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁸¹⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁸¹⁶ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 3 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Rudolf Schwartz odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 16 listopada 1945 r. do 16 listopada 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Warszawie III.⁵⁸¹⁷

Scharf Erwin Robert⁵⁸¹⁸ s. Edwarda i Melidy z d. Zobel ur. 16 września 1904 r. w Warszawie, zam. Łódź ul. Główna 33. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 17 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸¹⁹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁸²⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia

---

⁵⁸¹² AIPN GK 209/834 (K. spec. 598/46), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Schwartzowi*.

⁵⁸¹³ AIPN GK 209/834, s. 2, 42 i 51.

⁵⁸¹⁴ AIPN GK 209/834, s. 51.

⁵⁸¹⁵ AIPN GK 209/834, s. 20-22.

⁵⁸¹⁶ AIPN GK 209/834, s. 24.

⁵⁸¹⁷ AIPN GK 209/834, s. 29.

⁵⁸¹⁸ AIPN GK 209/835 (K. spec. 599/46), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Robertowi Scharfowi*.

⁵⁸¹⁹ AIPN GK 209/835, s. 2, 43-46, 51 i 58.

⁵⁸²⁰ AIPN GK 209/835, s. 58.

zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁸²¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 12 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i wysłany do Obozu Pracy w Sikawie.⁵⁸²² 12 czerwca 1947 r. przebywał w Obozie Pracy w Pułtusku (po wyroku uniewinniającym).⁵⁸²³

Babiński Leon⁵⁸²⁴ s. Józefa i Emilii z d. Braun ur. 17 listopada 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Hrabiowska 11. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 29 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸²⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 6 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁸²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁸²⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁸²⁸ 12 maja 1947 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁵⁸²⁹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Leon Babiński zmarł 13 sierpnia 1949 r. podczas transportu z więzienia w Raciborzu do więzienia w Brzegu.⁵⁸³⁰

Kaczorowska Helena⁵⁸³¹ c. Józefa i Pauliny z d. Flügel ur. 8 sierpnia 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wileńska 54. Aresztowana od 31 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁸³² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 października 1946 r. na

---

⁵⁸²¹ AIPN GK 209/835, s. 23-26.

⁵⁸²² AIPN GK 209/835, s. 39.

⁵⁸²³ AIPN GK 209/835, s. 36.

⁵⁸²⁴ AIPN GK 209/837 (K. spec. 601/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leonowi Babińskiemu*.

⁵⁸²⁵ AIPN GK 209/837, s. 2, 43-46 i 79.

⁵⁸²⁶ AIPN GK 209/837, s. 79.

⁵⁸²⁷ AIPN GK 209/837, s. 43-46.

⁵⁸²⁸ AIPN GK 209/837, s. 47.

⁵⁸²⁹ AIPN GK 209/837, s. 55.

⁵⁸³⁰ AIPN GK 209/837, s. 70.

⁵⁸³¹ AIPN GK 209/845 (K. spec. 611/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Helenie Kaczorowskiej*.

⁵⁸³² AIPN GK 209/845, s. 2.

mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej jej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁵⁸³³

Zypel Ewald (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego łódzkiego).

Franz Józef⁵⁸³⁴ s. Leona i Augusty z d. Breier ur. 18 października 1908 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Ks. Brzóska 25. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 7 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.⁵⁸³⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁸³⁶ 8 sierpnia 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸³⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bielsku, J. Zasiadczuk 27 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został 8 sierpnia 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia [przy ul. Kopernika 29] w Łodzi.⁵⁸³⁸ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Józef Franz odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 7 listopada 1945 r. do 7 listopada 1950 r. i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.⁵⁸³⁹

Stein Johann⁵⁸⁴⁰ s. Pawła i Olgi z d. Golc ur. 1 marca 1905 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Łódź-Teofilów ul. Sienkiewicza 27. Był policjantem (Schupo) w Łodzi i żandarmem w Kochanówku w pow. łódzkim. Aresztowany od 4 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸⁴¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia (przed datą wpływu) z tamtejszego

---

⁵⁸³³ AIPN GK 209/845, s. 32-34.

⁵⁸³⁴ AIPN GK 209/847 (K. spec. 616/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Franzowi*.

⁵⁸³⁵ AIPN GK 209/847, s. 3.

⁵⁸³⁶ AIPN GK 209/847, s. 26-29.

⁵⁸³⁷ AIPN GK 209/847, s. 33.

⁵⁸³⁸ AIPN GK 209/847, s. 54.

⁵⁸³⁹ AIPN GK 209/847, s. 49.

⁵⁸⁴⁰ AIPN GK 209/848 (K. spec. 617/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Steinowi*.

⁵⁸⁴¹ AIPN GK 209/848, s. 2-3 i 76.

więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁸⁴² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁸⁴³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁴⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Johann Stein odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 4 października 1945 r. do 4 października 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁴⁵

Michalska z d. Junling Janina⁵⁸⁴⁶ c. Tomasza i Marianny z d. Myck ur. 12 lipca 1917 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rzgowska 182. Aresztowana od 7 lutego 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸⁴⁷ 22 kwietnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵⁸⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁸⁴⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 13 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Janiny Michalskiej tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁵⁸⁵⁰

Raich Roman⁵⁸⁵¹ s. Wojciecha i Emilii z d. Obozowskiej ur. 21 maja 1907 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Orkana 5. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 23 stycznia 1945 r. [powinno

---

⁵⁸⁴² AIPN GK 209/848, s. 76.

⁵⁸⁴³ AIPN GK 209/848, s. 30-32.

⁵⁸⁴⁴ AIPN GK 209/848, s. 36.

⁵⁸⁴⁵ AIPN GK 209/848, s. 34.

⁵⁸⁴⁶ AIPN GK 209/849 (K. spec. 619/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janinie Michalskiej*.

⁵⁸⁴⁷ AIPN GK 209/849, s. 3, 61 i 67.

⁵⁸⁴⁸ AIPN GK 209/849, s. 7.

⁵⁸⁴⁹ AIPN GK 209/849, s. 45-47.

⁵⁸⁵⁰ AIPN GK 209/849, s. 48.

⁵⁸⁵¹ AIPN GK 209/850 (K. spec. 621/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Romanowi Raichowi*.

być: 1946 r.] i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁸⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 7 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁵⁸⁵³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁵⁴ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 16 listopada 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 555 kpk - sprostować oczywistą omyłkę w sentencji wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 10 sierpnia 1946 r. w ten sposób, że areszt tymczasowy powinien być zaliczony Romanowi Raichowi na poczet orzeczonej kary nie od 23 stycznia 1945 r. ale od 23 stycznia 1946 r.⁵⁸⁵⁵

Kirschner Andrzej⁵⁸⁵⁶ s. Karola i Fryderyki z d. Hofert ur. 9 września 1907 r. w Chełpowie pow. plocki, zam. Łódź ul. Limanowskiego 100. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi (II). Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁵⁸⁵⁷ Lekarz więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi (II), dr R. Kestembaum 17 grudnia 1945 r. sporządził świadectwo zgonu ww. więźnia podpisane przez Naczelnika tamtejszego więzienia, z którego wynika, że Andrzej Kirschner zmarł 17 grudnia 1945 r. wskutek niedomogi mięśnia sercowego.⁵⁸⁵⁸ Prawdopodobnie Prokurator SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 grudnia 1945 r. wysłał telefonogram do Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi (II) zezwalający na pochowanie zwłok m. in. Andrzeja Kirschnera, po stwierdzeniu na podstawie świadectwa zgonu sporządzonego przez lekarza więziennego, że ww. zmarł śmiercią naturalną bez winy osób trzecich.⁵⁸⁵⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 kwietnia 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Andrzej Kirschner

---

⁵⁸⁵² AIPN GK 209/850, s. 4, 68 i 96.

⁵⁸⁵³ AIPN GK 209/850, s. 54-57.

⁵⁸⁵⁴ AIPN GK 209/850, s. 63.

⁵⁸⁵⁵ AIPN GK 209/850, s. 67.

⁵⁸⁵⁶ AIPN GK 209/851 (K. spec. 623/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Andrzejowi Kirschnerowi*.

⁵⁸⁵⁷ AIPN GK 209/851, s. 2, 6 i 8.

⁵⁸⁵⁸ AIPN GK 209/851, s. 4.

⁵⁸⁵⁹ AIPN GK 209/851, s. 5.

zmarł w tamtejszym więzieniu 16 grudnia 1945 r. w tamtejszym więzieniu.⁵⁸⁶⁰ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 18 czerwca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Andrzejowi Kirschnerowi wskutek jego śmierci 17 grudnia 1945 r., na koszt Skarbu Państwa.⁵⁸⁶¹

Meier Emma⁵⁸⁶² c. Wilhelma i Klary z d. Knor ur. 22 listopada 1903 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Łódź ul. Radomska 10. Aresztowana od 5 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁸⁶³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia oraz na karę 5 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 12 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁸⁶⁴ Od 4 września 1949 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.⁵⁸⁶⁵ SN w Warszawie 15 lipca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Emmy Meier z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Generalnego Prokuratora PRL od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 13 sierpnia 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 384 ust. 2, 394-396, 400 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary w ten sposób, że skazał Emmę Meier za popełnione przestępstwa, oddzielnie, na karę 6 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata oraz na karę 3 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, orzekł - na mocy art. 31 kk - karę łączną 7 lat i 6 miesięcy więzienia, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 stycznia 1946 r., pozbawił ją praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, utrzymał w pozostałej części ww. wyrok w mocy, uznał tym samym karę za odbytą oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania rewizyjnego w SN.⁵⁸⁶⁶

Kaczmarek Eugeniusz⁵⁸⁶⁷ s. Władysława i Emilii z d. Gelert ur. 29 listopada 1905 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Łódź-Chojny ul. Wodna 11. Aresztowany od 29 stycznia

---

⁵⁸⁶⁰ AIPN GK 209/851, s. 8, błąd w dacie śmierci wynikał prawdopodobnie z faktu, iż ww. więzień zmarł 17 grudnia 1945 r. o godz. 2.00.

⁵⁸⁶¹ AIPN GK 209/851, s. 11.

⁵⁸⁶² AIPN GK 209/852 (K. spec. 624/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emmie Meier*.

⁵⁸⁶³ AIPN GK 209/852, s. 3-4, 7 i 50.

⁵⁸⁶⁴ AIPN GK 209/852, s. 47-49.

⁵⁸⁶⁵ AIPN GK 209/852, s. 75-77.

⁵⁸⁶⁶ AIPN GK 209/852, s. 98-99.

⁵⁸⁶⁷ AIPN GK 209/853 (K. spec. 625/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eugeniuszowi Kaczmarkowi*.

1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸⁶⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁸⁶⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁸⁷⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁷¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 4 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Eugeniusz Kaczmarek odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 29 stycznia 1946 r. do 29 stycznia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁵⁸⁷²

Betker Ludwik⁵⁸⁷³ s. Michała i Wilhelminy z d. Retke ur. 25 sierpnia 1896 r. w Dębinie pow. konecki, zam. Łódź ul. Piotrkowska 50. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 13 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁸⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁸⁷⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Ludwik Betker odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 13 lutego 1946 r. do 13 lutego 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁷⁶

---

⁵⁸⁶⁸ AIPN GK 209/853, s. 2, 12-13 i 77.

⁵⁸⁶⁹ AIPN GK 209/853, s. 77.

⁵⁸⁷⁰ AIPN GK 209/853, s. 36-39.

⁵⁸⁷¹ AIPN GK 209/853, s. 43.

⁵⁸⁷² AIPN GK 209/853, s. 46.

⁵⁸⁷³ AIPN GK 209/854 (K. spec. 626/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ludwikowi Betkerowi*.

⁵⁸⁷⁴ AIPN GK 209/854, s. 2, 41-45 i 50.

⁵⁸⁷⁵ AIPN GK 209/854, s. 26-28.

⁵⁸⁷⁶ AIPN GK 209/854, s. 31.

Klink Aleksander⁵⁸⁷⁷ s. Teodora i Emilii z d. Foch ur. 7 lutego 1912 r. w Zagórzcu pow. rawski, zam. Łódź ul. Żeromskiego 8. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 11 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁸⁷⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 marca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁸⁷⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁸⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Aleksander Klink odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 11 marca 1946 r. do 11 marca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁸¹

Albertin Erwin⁵⁸⁸² s. Alfreda i Berty z d. Wittchen ur. 30 września 1899 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Narutowicza 21. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 29 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. 11 Listopada w Warszawie.⁵⁸⁸³ 20 listopada 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Rakowieckiej 37 w Warszawie-Mokotowie.⁵⁸⁸⁴ 3 stycznia 1946 r. przebywał w Centralnym Obozie Pracy w Warszawie.⁵⁸⁸⁵ 31 stycznia 1946 r. został osadzony w więzieniu karno-śledczym w Warszawie.⁵⁸⁸⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie,

---

⁵⁸⁷⁷ AIPN GK 209/855 (K. spec. 627/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksandrowi Klinkowi*.

⁵⁸⁷⁸ AIPN GK 209/855, s. 3 i 26.

⁵⁸⁷⁹ AIPN GK 209/855, s. 22-24.

⁵⁸⁸⁰ AIPN GK 209/855, s. 28.

⁵⁸⁸¹ AIPN GK 209/855, s. 30.

⁵⁸⁸² AIPN GK 209/857 (K. spec. 631/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Albertinowi*.

⁵⁸⁸³ AIPN GK 209/857, s. 2.

⁵⁸⁸⁴ AIPN GK 209/857, s. 86.

⁵⁸⁸⁵ AIPN GK 209/857, s. 87.

⁵⁸⁸⁶ AIPN GK 209/857, s. 68.

obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁸⁸⁷ 19 sierpnia 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.⁵⁸⁸⁸ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 13 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Erwin Albertin odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 29 września 1945 r. do 29 września 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Sztumie.⁵⁸⁸⁹

Simon Adolf⁵⁸⁹⁰ s. Adolfa i Anny z d. Engel ur. 16 lutego 1901 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Limanowskiego 207/8. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 1 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁸⁹¹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 27 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁸⁹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁵⁸⁹³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁵⁸⁹⁴ Naczelnik Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie 1 lutego 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż Adolf Simon został, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, tego samego dnia formalnie zwolniony z tamtejszego Obozu, choć nadal w nim przebywał jako Niemiec przeznaczony do wysiedlenia.⁵⁸⁹⁵ 8 czerwca 1949 r. nadal przebywał w Centralnym Obozie Pracy w Jaworznie, oczekując na wysiedlenie do Niemiec.⁵⁸⁹⁶

Ketter Aleksander⁵⁸⁹⁷ s. Ottona i Berty z d. Szmelczer ur. 26 kwietnia 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pomorska 67. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 23 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Grudziądzu.⁵⁸⁹⁸ 30 września 1946 r. został osadzony w więzieniu

---

⁵⁸⁸⁷ AIPN GK 209/857, s. 19-21.

⁵⁸⁸⁸ AIPN GK 209/857, s. 23.

⁵⁸⁸⁹ AIPN GK 209/857, s. 43.

⁵⁸⁹⁰ AIPN GK 209/864 (K. spec. 643/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Simonowi*.

⁵⁸⁹¹ AIPN GK 209/864, s. 5 i 112.

⁵⁸⁹² AIPN GK 209/864, s. 112.

⁵⁸⁹³ AIPN GK 209/864, s. 21-23.

⁵⁸⁹⁴ AIPN GK 209/864, s. 30.

⁵⁸⁹⁵ AIPN GK 209/864, s. 44-45.

⁵⁸⁹⁶ AIPN GK 209/864, s. 43.

⁵⁸⁹⁷ AIPN GK 209/867 (K. spec. 653/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksandrowi Ketterowi*.

⁵⁸⁹⁸ AIPN GK 209/867, s. 4.

przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁸⁹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹⁰⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 9 listopada 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu Aleksandra Kettera tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Sieradzu.⁵⁹⁰¹

Szwander Hugo⁵⁹⁰² s. Gustawa i Augusty z d. Rex ur. 23 sierpnia 1908 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 88/58. Aresztowany od 31 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁹⁰³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 września 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁵⁹⁰⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 26 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Hugona Szwandra tego samego dnia z tamtejszego więzienia i zatrzymaniu go jednocześnie przez WUBP w Łodzi.⁵⁹⁰⁵

Kowalski vel Schmidt Karol⁵⁹⁰⁶ s. Karola i Anny z d. Strzelec ur. 26 września 1889 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żwirki 30. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 6 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁹⁰⁷ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. -

---

⁵⁸⁹⁹ AIPN GK 209/867, s. 34.

⁵⁹⁰⁰ AIPN GK 209/867, s. 41-44.

⁵⁹⁰¹ AIPN GK 209/867, s. 49.

⁵⁹⁰² AIPN GK 209/870 (K. spec. 658/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Szwanderowi*.

⁵⁹⁰³ AIPN GK 209/870, s. 4 i 59.

⁵⁹⁰⁴ AIPN GK 209/870, s. 31-35.

⁵⁹⁰⁵ AIPN GK 209/870, s. 36.

⁵⁹⁰⁶ AIPN GK 209/874 (K. spec. 663/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Kowalskiemu vel Schmidtowi*.

⁵⁹⁰⁷ AIPN GK 209/874, s. 4, 57 i 66.

⁵⁹⁰⁸ AIPN GK 209/874, s. 66.

odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 lutego 1946 r. do 14 października 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁵⁹⁰⁹

Schwartz Zygmunt⁵⁹¹⁰ s. Jana i Agnieszki z d. Dembowskiej ur. 21 marca 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Gdańska 64. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 17 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁹¹¹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹¹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 listopada 1945 r. do 10 października 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁹¹³

Braunseis Edward⁵⁹¹⁴ s. Jana i Marii z d. Jahn ur. 20 lipca 1908 r. w Ksawerowie pow. łaski, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Traugutta. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 22 grudnia 1945 r., aresztowany od 29 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹¹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk

---

⁵⁹⁰⁹ AIPN GK 209/874, s. 30-35.

⁵⁹¹⁰ AIPN GK 209/875 (K. spec. 664/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zygmuntowi Schwartzowi*.

⁵⁹¹¹ AIPN GK 209/875, s. 4, 34, 47 i 62.

⁵⁹¹² AIPN GK 209/875, s. 62.

⁵⁹¹³ AIPN GK 209/875, s. 22-25.

⁵⁹¹⁴ AIPN GK 209/894 (K. spec. 697/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Braunseisowi*.

⁵⁹¹⁵ AIPN GK 209/894, s. 4-5, 85 i 102.

orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁵⁹¹⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 15 stycznia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Edward Braunseis został 4 sierpnia 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Jelczu.⁵⁹¹⁷

Krüger vel Wiaderek Alicja⁵⁹¹⁸ c. Emila i Heleny z d. Sajak ur. 12 lutego 1917 r. w Duisburg-Laar (Niemcy), zam. Łódź ul. Trinknera 39. Była członkinią HJ [sic!] i NSV w Łodzi. Aresztowana od 15 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁹¹⁹ 4 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi,⁵⁹²⁰ a 9 października 1946 r. ponownie w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁹²¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁹²²

Netzel Erwin⁵⁹²³ s. Maksymiliana i Amalii z d. Katz ur. 16 sierpnia 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kątna 116. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 10 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹²⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 stycznia 1946 r. do 5 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹²⁵ 20 sierpnia 1947 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w

---

⁵⁹¹⁶ AIPN GK 209/894, s. 57-58.

⁵⁹¹⁷ AIPN GK 209/894, s. 101.

⁵⁹¹⁸ AIPN GK 209/896 (K. spec. 702/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alicji Krüger vel Wiaderek*.

⁵⁹¹⁹ AIPN GK 209/896, s. 4 i 90-91.

⁵⁹²⁰ AIPN GK 209/896, s. 19.

⁵⁹²¹ AIPN GK 209/896, s. 39.

⁵⁹²² AIPN GK 209/896, s. 79-82.

⁵⁹²³ AIPN GK 209/898 (K. spec. 705/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Netzelowi*.

⁵⁹²⁴ AIPN GK 209/898, s. 4, 57 i 85.

⁵⁹²⁵ AIPN GK 209/898, s. 27-28.

Łodzi.⁵⁹²⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 14 lutego 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Erwin Netzel odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 10 stycznia 1946 r. do 10 stycznia 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Jaworznie.⁵⁹²⁷

Neumann Edward⁵⁹²⁸ s. Edwarda i Julianny z d. Barcz ur. 28 października 1912 r. w Łodzi, zam. Łódź-Chojny ul. Tuszyńska 13. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁹²⁹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 27 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 października 1945 r. do 8 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego żony oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹³¹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edward Neumann odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 16 października 1945 r. do 16 października 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁵⁹³²

Piltz Alojzy⁵⁹³³ s. Augustyna i Wilhelminy z d. Weller ur. 4 sierpnia 1900 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wójtowska 13. Był członkiem NSDAP w Łodzi. Aresztowany od 15 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹³⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 stycznia 1946 r. do 5 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw

---

⁵⁹²⁶ AIPN GK 209/898, s. 32.

⁵⁹²⁷ AIPN GK 209/898, s. 67.

⁵⁹²⁸ AIPN GK 209/899 (K. spec. 706/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Neumannowi*.

⁵⁹²⁹ AIPN GK 209/899, s. 4, 43-45 i 76.

⁵⁹³⁰ AIPN GK 209/899, s. 76.

⁵⁹³¹ AIPN GK 209/899, s. 21-22.

⁵⁹³² AIPN GK 209/899, s. 32.

⁵⁹³³ AIPN GK 209/900 (K. spec. 707/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alojzemu Piltzowi*.

⁵⁹³⁴ AIPN GK 209/900, s. 4 i 119.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵⁹³⁵ 29 marca 1947 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹³⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 21 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alojzy Piltz odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 15 stycznia 1946 r. do 15 stycznia 1949 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁹³⁷

Seidel Ludwig⁵⁹³⁸ s. Edwarda i Amalii z d. Ressel ur. 20 grudnia 1901 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Przędzalniana 58. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 1 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁹³⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 marca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹⁴⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Ludwig Seidel odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 1 marca 1946 r. do 1 marca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁵⁹⁴¹

Welke Oskar⁵⁹⁴² s. Edwarda i Otylii z d. Steinke ur. 8 grudnia 1904 r. w Sompólnie pow. kolski, zam. Łódź ul. Kilińskiego 30. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 17 września 1945 r., aresztowany od 24 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁹⁴³ 22 lutego 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁵⁹⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary

---

⁵⁹³⁵ AIPN GK 209/900, s. 34-35.

⁵⁹³⁶ AIPN GK 209/900, s. 42.

⁵⁹³⁷ AIPN GK 209/900, s. 87.

⁵⁹³⁸ AIPN GK 209/902 (K. spec. 710/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ludwigowi Seidelowi*.

⁵⁹³⁹ AIPN GK 209/902, s. 2 i 78.

⁵⁹⁴⁰ AIPN GK 209/902, s. 19-21.

⁵⁹⁴¹ AIPN GK 209/902, s. 23.

⁵⁹⁴² AIPN GK 209/903 (K. spec. 713/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Welke*.

⁵⁹⁴³ AIPN GK 209/903, s. 2 i 60-61.

⁵⁹⁴⁴ AIPN GK 209/903, s. 117.

okres tymczasowego aresztowania od 17 września 1945 r. do 16 listopada 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹⁴⁵ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 28 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Oskar Welke odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 17 września 1945 r. do 17 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁹⁴⁶

Schenkenberg Reinhold⁵⁹⁴⁷ s. Adolfa i Heleny z d. Mitling ur. 5 listopada 1924 r. w Nordlingen (Bawaria), zam. Łódź ul. Sosnowa 8. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 20 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁹⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹⁴⁹ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 28 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Reinhold Schenkenberg odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 20 lutego 1946 r. do 20 lutego 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Sztumie.⁵⁹⁵⁰

Stroschein Wilhelm Daniel vel Daniel Willi⁵⁹⁵¹ s. Daniela i Emilii z d. Kālm ur. 13 października 1899 r. w Stefanowie pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Hipoteczna 12. Aresztowany od 9 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁹⁵² W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 28 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹⁵³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 września 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet

---

⁵⁹⁴⁵ AIPN GK 209/903, s. 60-61.

⁵⁹⁴⁶ AIPN GK 209/903, s. 88.

⁵⁹⁴⁷ AIPN GK 209/905 (K. spec. 716/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Schenkenbergowi*.

⁵⁹⁴⁸ AIPN GK 209/905, s. 3.

⁵⁹⁴⁹ AIPN GK 209/905, s. 24-26.

⁵⁹⁵⁰ AIPN GK 209/905, s. 33.

⁵⁹⁵¹ AIPN GK 209/906 (K. spec. 717/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Danielowi vel Danielowi Williemu Stroscheinowi*.

⁵⁹⁵² AIPN GK 209/906, s. 2, 45-46, 65 i 92.

⁵⁹⁵³ AIPN GK 209/906, s. 92.

orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹⁵⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 17 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁵⁹⁵⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Wilhelm Daniel vel Daniel Willi Stroschein odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 9 lutego 1946 r. do 10 lutego 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Łęczycy.⁵⁹⁵⁶

Roguszewski Eugeniusz⁵⁹⁵⁷ s. Jana i Wandy z d. Kanfischer ur. 10 kwietnia 1917 r. w Kolonii (Niemcy), zam. Łódź ul. Głęboka 10/7. Aresztowany od 5 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁹⁵⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 grudnia 1945 r. do 9 listopada 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵⁹⁵⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 2 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Eugeniuszowi Roguszewskiemu o trzecią część karę 10 lat pozbawienia wolności tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 5 grudnia 1945 r.⁵⁹⁶⁰

Wendland Józef⁵⁹⁶¹ s. Adolfa i Emilii z d. Held ur. 19 marca 1911 r. w Radogoszczu pow. łódzki, zam. Łódź-Radogoszcz ul. Brzóska 63/21. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 15 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁹⁶² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli

---

⁵⁹⁵⁴ AIPN GK 209/906, s. 28-29.

⁵⁹⁵⁵ AIPN GK 209/906, s. 32.

⁵⁹⁵⁶ AIPN GK 209/906, s. 37.

⁵⁹⁵⁷ AIPN GK 209/907 (K. spec. 719/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eugeniuszowi Roguszewskiemu*.

⁵⁹⁵⁸ AIPN GK 209/907, s. 2 i 84.

⁵⁹⁵⁹ AIPN GK 209/907, s. 67-68.

⁵⁹⁶⁰ AIPN GK 209/907, s. 92.

⁵⁹⁶¹ AIPN GK 209/908 (K. spec. 720/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Wendlandowi*.

⁵⁹⁶² AIPN GK 209/908, s. 2, 75, 80-81 i 86.

z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁵⁹⁶³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Z. Błotnicki 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Wendland odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 15 lutego 1946 r. do 15 lutego 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁵⁹⁶⁴

Zdanowska z d. Chorążak Władysława⁵⁹⁶⁵ c. Władysława i Magdaleny z d. Chojnackiej ur. 18 stycznia 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź-Stoki ul. Szymanowskiego 20. Aresztowana od 23 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁵⁹⁶⁶ 31 sierpnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi,⁵⁹⁶⁷ a 1 września 1946 r. ponownie w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁵⁹⁶⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁹⁶⁹

Galert August⁵⁹⁷⁰ s. Jana i Emilii z d. Lindner ur. 19 listopada 1886 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Żeromskiego 152. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 14 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁹⁷¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁵⁹⁷² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, wiceprokurator Tadeusz Śmiarowski 11 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż

---

⁵⁹⁶³ AIPN GK 209/908, s. 30-31.

⁵⁹⁶⁴ AIPN GK 209/908, s. 35.

⁵⁹⁶⁵ AIPN GK 209/909 (K. spec. 721/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławie Zdanowskiej*.

⁵⁹⁶⁶ AIPN GK 209/909, s. 2.

⁵⁹⁶⁷ AIPN GK 209/909, s. 5.

⁵⁹⁶⁸ AIPN GK 209/909, s. 15.

⁵⁹⁶⁹ AIPN GK 209/909, s. 39-40.

⁵⁹⁷⁰ AIPN GK 209/910 (K. spec. 722/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Augustowi Galertowi*.

⁵⁹⁷¹ AIPN GK 209/910, s. 3 i 20-22.

⁵⁹⁷² AIPN GK 209/910, s. 20-22.

August Galert odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 grudnia 1945 r. do 14 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁵⁹⁷³

Taborek Czesław⁵⁹⁷⁴ s. Józefa i Józefy z d. Szymczak ur. 30 sierpnia 1915 r. w Jastrzębiu pow. łączycki, zam. Łódź ul. Pomorska 41a/67. Aresztowany od 15 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁹⁷⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zbrodni opisanych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁹⁷⁶

Sommer Ignacy⁵⁹⁷⁷ s. Ignacego i Amalii z d. Bojanowskiej ur. 4 września 1872 r. w Turku, zam. Łódź ul. 6 Sierpnia 18/22. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 14 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁵⁹⁷⁸ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia (przed datą wpływu) z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹⁷⁹ 26 września 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹⁸⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁹⁸¹

Selin Oskar⁵⁹⁸² s. Wilhelma i Olgi z d. Töpfer ur. 5 marca 1909 r. w Róźyczach pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Piotrkowska 16. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 7 grudnia 1945 r., aresztowany od 23 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.⁵⁹⁸³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i

---

⁵⁹⁷³ AIPN GK 209/910, s. 27.

⁵⁹⁷⁴ AIPN GK 209/911 (K. spec. 723/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Czesławowi Taborkowi*.

⁵⁹⁷⁵ AIPN GK 209/911, s. 4.

⁵⁹⁷⁶ AIPN GK 209/911, s. 43-45.

⁵⁹⁷⁷ AIPN GK 209/913 (K. spec. 725/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ignacemu Sommerowi*.

⁵⁹⁷⁸ AIPN GK 209/913, s. 3 i 52.

⁵⁹⁷⁹ AIPN GK 209/913, s. 52.

⁵⁹⁸⁰ AIPN GK 209/913, s. 6.

⁵⁹⁸¹ AIPN GK 209/913, s. 22-23.

⁵⁹⁸² AIPN GK 209/915 (K. spec. 728/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Selinowi*.

⁵⁹⁸³ AIPN GK 209/915, s. 2, 14-15 i 36-37.

obywatelskich praw honorowych na 2 lata oraz konfiskatę całego jego mienia.⁵⁹⁸⁴ Od 20 września 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi⁵⁹⁸⁵ i nadal tamże 9 października 1946 r.⁵⁹⁸⁶ 17 marca 1947 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁵⁹⁸⁷ Naczelnik więzienia w Sieradzu 23 stycznia 1949 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Łodzi o zwolnieniu Oskara Selina, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności od 23 stycznia 1946 r. do 23 stycznia 1949 r., z tamtejszego więzienia.⁵⁹⁸⁸

Ostrowski Mieczysław⁵⁹⁸⁹ s. Władysława i Łucji z d. Skalińskiej ur. 20 listopada 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Flatta 9/2. Aresztowany od 26 kwietnia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁵⁹⁹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 1 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁵⁹⁹¹

Abraham Karol⁵⁹⁹² s. Karola i Otylii z d. Pyde ur. 20 października 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Zawadzka 23. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 28 marca 1945 r., aresztowany od 22 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁹⁹³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁵⁹⁹⁴ 21 kwietnia 1947 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁵⁹⁹⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, wiceprokurator Tadeusz Śmiarowski 18 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Karol Abraham odbył karę 3 lat pozbawienia

---

⁵⁹⁸⁴ AIPN GK 209/915, s. 14-15.

⁵⁹⁸⁵ AIPN GK 209/915, s. 17.

⁵⁹⁸⁶ AIPN GK 209/915, s. 16.

⁵⁹⁸⁷ AIPN GK 209/915, s. 19-20.

⁵⁹⁸⁸ AIPN GK 209/915, s. 30.

⁵⁹⁸⁹ AIPN GK 209/933 t. 1-2 (K. spec. 765/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mieczysławowi Ostrowskiemu*.

⁵⁹⁹⁰ AIPN GK 209/933 t. 1, s. 3-4 i 40; AIPN GK 209/933 t. 2, s. 1-3.

⁵⁹⁹¹ AIPN GK 209/933 t. 1, s. 33-36.

⁵⁹⁹² AIPN GK 209/939 (K. spec. 777/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Abrahamowi*.

⁵⁹⁹³ AIPN GK 209/939, s. 2, 16-18 i 59.

⁵⁹⁹⁴ AIPN GK 209/939, s. 16-18.

⁵⁹⁹⁵ AIPN GK 209/939, s. 20.

wolności od 28 marca 1945 r. do 28 marca 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁵⁹⁹⁶

Seemann Johann⁵⁹⁹⁷ s. Jana i Ernestyny z d. Streich ur. 22 stycznia 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Główna 55. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 7 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.⁵⁹⁹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁵⁹⁹⁹ 7 maja 1947 r. przebywał w więzieniu karno-śledczym w Bielsku.⁶⁰⁰⁰ Naczelnik więzienia w Bielsku, Adam Orzechowski 22 maja 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż ww. został - zgodnie z zarządzeniem Dep. z 3 maja 1947 r. - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia we Wrocławiu.⁶⁰⁰¹ W więzieniu we Wrocławiu ww. został osadzony jednak dopiero 6 czerwca 1947 r.⁶⁰⁰² W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 6 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Johann Seemann odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 7 grudnia 1945 r. do 7 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia we Wrocławiu.⁶⁰⁰³

Żelgowski Mieczysław⁶⁰⁰⁴ s. Marcina i Kazimiery z d. Szerszeń ur. 14 kwietnia 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Krucza 14. Aresztowany od 21 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰⁰⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁶⁰⁰⁶

---

⁵⁹⁹⁶ AIPN GK 209/939, s. 40.

⁵⁹⁹⁷ AIPN GK 209/945 (K. spec. 795/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Seemannowi*.

⁵⁹⁹⁸ AIPN GK 209/945, s. 2-3.

⁵⁹⁹⁹ AIPN GK 209/945, s. 20-22.

⁶⁰⁰⁰ AIPN GK 209/945, s. 30.

⁶⁰⁰¹ AIPN GK 209/945, s. 32, brak daty przeniesienia więźnia, najprawdopodobniej był to jednak ten sam dzień, w którym sporządzone zostało pismo tzn. 22 maja 1947 r. Z informacji na s. 33 wynika, iż 23 maja 1947 r. ww. więźnia nie było w więzieniu w Bielsku.

⁶⁰⁰² AIPN GK 209/945, s. 35.

⁶⁰⁰³ AIPN GK 209/945, s. 42.

⁶⁰⁰⁴ AIPN GK 209/946 (K. spec. 796/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mieczysławowi Żelgowskiemu*.

⁶⁰⁰⁵ AIPN GK 209/946, s. 2.

⁶⁰⁰⁶ AIPN GK 209/946, s. 24-25.

Böhme Artur⁶⁰⁰⁷ s. Roberta i Marty z d. Heide ur. 16 stycznia 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rokicińska 55. Był członkiem NSDAP, funkcjonariuszem Urzędu Pracy (Arbeitsamt) w Łodzi i setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP) w Łodzi-Widzewie. 6 maja 1946 r. był internowany w Obozie Pracy w Sikawie. Aresztowany od 7 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁰⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁶⁰⁰⁹

Manios Józef⁶⁰¹⁰ s. NN i Marianny Manios ur. 13 marca 1916 r. w Krokocicach pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Brzezińska 174. Był stangretem w „obozie rasowym” przy ul. Spornej w Łodzi. Aresztowany od 27 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁰¹²

Kierpal Alojzy⁶⁰¹³ s. Józefa i Ewy s d. Olszych ur. 7 listopada 1910 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rzgowska 89. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 20 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁰¹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁶⁰¹⁵

Wichek Artur⁶⁰¹⁶ s. Józefa i Anny z d. Wyprych ur. 17 grudnia 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piłsudskiego 18. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 26 kwietnia 1946 r. i

---

⁶⁰⁰⁷ AIPN GK 209/951 (K. spec. 811/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Böhme*.

⁶⁰⁰⁸ AIPN GK 209/951, s. 3, 30-32, 46 i 56-57.

⁶⁰⁰⁹ AIPN GK 209/951, s. 30-32.

⁶⁰¹⁰ AIPN GK 209/952 (K. spec. 812/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Maniosowi*.

⁶⁰¹¹ AIPN GK 209/952, s. 2-3 i 67-68.

⁶⁰¹² AIPN GK 209/952, s. 41-45.

⁶⁰¹³ AIPN GK 209/959 (K. spec. 870/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alojzemu Kierpalowi*.

⁶⁰¹⁴ AIPN GK 209/959, s. 2-3.

⁶⁰¹⁵ AIPN GK 209/959, s. 51-53.

⁶⁰¹⁶ AIPN GK 209/977 (K. spec. 933/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Wichekowi*.

osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰¹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 kwietnia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁶⁰¹⁸ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 9 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Artur Wichek odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 26 kwietnia 1946 r. do 26 kwietnia 1949 r. i został zwolniony z Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie.⁶⁰¹⁹

Kifer Jan⁶⁰²⁰ s. Jakuba i Augustyny z d. Szader ur. 22 czerwca 1893 r. w Łodzi, zam. Łódź-Ruda Pabianicka. Był członkiem NSKK w Łodzi. Aresztowany od 9 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁰²¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁶⁰²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁰²³

Loos Olga⁶⁰²⁴ c. Michała i Julianny z d. Herzog ur. 5 czerwca 1897 r. w Żyrardowie, zam. Łódź ul. Okrzei 20. Aresztowana od 17 maja 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁰²⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁰²⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 listopada

---

⁶⁰¹⁷ AIPN GK 209/977, s. 2.

⁶⁰¹⁸ AIPN GK 209/977, s. 12-14.

⁶⁰¹⁹ AIPN GK 209/977, s. 39-40.

⁶⁰²⁰ AIPN GK 209/982 (K. spec. 957/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Kiferowi*.

⁶⁰²¹ AIPN GK 209/982, s. 2 i 87.

⁶⁰²² AIPN GK 209/982, s. 87.

⁶⁰²³ AIPN GK 209/982, s. 25-27.

⁶⁰²⁴ AIPN GK 209/983 (K. spec. 960/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oldze Loos*.

⁶⁰²⁵ AIPN GK 209/983, s. 2.

⁶⁰²⁶ AIPN GK 209/983, s. 24-26.

1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Olgi Loose, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁶⁰²⁷ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 22 czerwca 1955 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 11 czerwca 1955 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Olgi Loos, darowując jej resztę nieodcierpianej kary 15 lat pozbawienia wolności i łagodząc karę dodatkową utraty praw na zawsze do kary utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat.⁶⁰²⁸ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 26 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Olga Loos została 1 lipca 1955 r. - na mocy decyzji Rady Państwa z 11 czerwca 1955 r. - zwolniona z więzienia w Grudziądzu II.⁶⁰²⁹

Starczyński Stanisław⁶⁰³⁰ s. Władysława i Zofii z d. Kuleszy ur. 26 stycznia 1917 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Lipowa 58. Aresztowany od 26 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰³¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁰³²

Kummer Edward⁶⁰³³ s. Edwarda i Anny z d. Morawskiej ur. 8 lutego 1903 r. w Łodzi, zam. Ostrzeszów ul. Rynek 7 pow. kępiński. Był członkiem NSKK w Łodzi, a następnie w Ostrzeszowie w pow. kępińskim. Aresztowany od 23 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰³⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania sądowego oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶⁰³⁵ Przed 7 listopada 1946 r.

---

⁶⁰²⁷ AIPN GK 209/983, s. 34.

⁶⁰²⁸ AIPN GK 209/983, s. 44.

⁶⁰²⁹ AIPN GK 209/983, s. 43.

⁶⁰³⁰ AIPN GK 209/987 (K. spec. 966/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Starczyńskiemu*.

⁶⁰³¹ AIPN GK 209/987, s. 2.

⁶⁰³² AIPN GK 209/987, s. 40-41.

⁶⁰³³ AIPN GK 209/992 (K. spec. 1030/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Kummerowi*.

⁶⁰³⁴ AIPN GK 209/992, s. 2-3 i 104.

⁶⁰³⁵ AIPN GK 209/992, s. 67-71.

przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁰³⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Kummera, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 5 lat więzienia, a utrzymując w mocy utratę praw na 3 lata i konfiskatę mienia.⁶⁰³⁷ 29 maja 1947 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁶⁰³⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 12 lipca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edward Kummer został 30 czerwca 1947 r. zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁶⁰³⁹

Gottbeck z d. Schmidtke Zofia Janina⁶⁰⁴⁰ c. Augusta i Zofii z d. Bromińskiej ur. 6 grudnia 1924 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 6. Była członkinią HJ w Łodzi. Aresztowana od 29 lipca 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁰⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na łączną karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 lipca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁶⁰⁴² Od 11 grudnia 1947 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie i nadal tamże 5 listopada 1948 r.⁶⁰⁴³ Z podania, które Zofia Janina Gottbeck skierowała 20 września 1962 r. do Sądu Powiatowego dla Miasta Łodzi w Łodzi, wynika, że została ona 29 lipca 1951 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu.⁶⁰⁴⁴

Lubińska Marta⁶⁰⁴⁵ c. Władysława i Elżbiety z d. Przyjemskiej ur. 5 lipca 1912 r. w Bydgoszczy, zam. Łódź ul. Wileńska 10. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰⁴⁶ 4 czerwca 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁰⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił

---

⁶⁰³⁶ AIPN GK 209/992, s. 81-82.

⁶⁰³⁷ AIPN GK 209/992, s. 98.

⁶⁰³⁸ AIPN GK 209/992, s. 101.

⁶⁰³⁹ AIPN GK 209/992, s. 106.

⁶⁰⁴⁰ AIPN GK 209/1001 (K. spec. 1109/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zofii Janinie Gottbeck*.

⁶⁰⁴¹ AIPN GK 209/1001, s. 4-5.

⁶⁰⁴² AIPN GK 209/1001, s. 39-43.

⁶⁰⁴³ AIPN GK 209/1001, s. 73.

⁶⁰⁴⁴ AIPN GK 209/1001, s. 81-82.

⁶⁰⁴⁵ AIPN GK 209/1036 (K. spec. 76/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Lubińskiej*.

⁶⁰⁴⁶ AIPN GK 209/1036, s. 2-3 i 54.

⁶⁰⁴⁷ AIPN GK 209/1036, s. 7-8.

skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie.⁶⁰⁴⁸ W/z Prokuratora dr. J. Sawickiego z Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marty Lubińskiej, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary oraz konfiskatą całego jej mienia.⁶⁰⁴⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 6 kwietnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Martę Lubińską warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 27 grudnia 1952 r.⁶⁰⁵⁰

Burzyński Jan⁶⁰⁵¹ s. Józefa i Heleny z d. Stranc ur. 29 maja 1888 r. w Samoczynie pow. chodzieski, zam. Łódź ul. Śródmiejska 8/39. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁶⁰⁵³ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Burzyńskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem obywatelskich praw honorowych na zawsze.⁶⁰⁵⁴ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 15 stycznia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Janowi Burzyńskiemu o trzecią część karę 15 lat pozbawienia wolności tj. do kary 10 lat więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 24 sierpnia 1945 r.⁶⁰⁵⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 29 września 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-

---

⁶⁰⁴⁸ AIPN GK 209/1036, s. 32-33.

⁶⁰⁴⁹ AIPN GK 209/1036, s. 45.

⁶⁰⁵⁰ AIPN GK 209/1036, s. 43.

⁶⁰⁵¹ AIPN GK 209/1140 (K. spec. 160/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Burzyńskiemu*.

⁶⁰⁵² AIPN GK 209/1140, s. 6-7.

⁶⁰⁵³ AIPN GK 209/1140, s. 38-41.

⁶⁰⁵⁴ AIPN GK 209/1140, s. 53.

⁶⁰⁵⁵ AIPN GK 209/1140, s. 68.

Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Jan Burzyński został 7 czerwca 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Cieszynie.⁶⁰⁵⁶

Pfützner vel Kałuża vel Kałużewska z d. Sosna Joanna⁶⁰⁵⁷ c. Franciszka i Elżbiety z d. Egler ur. 19 listopada 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sejmowa 4. Była członkinią NSDAP w Łodzi. Aresztowana od 28 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁰⁵⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 lutego 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej współmałżonka i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, część dowodów rzeczowych wydać ww., a pozostałe zachować w aktach sprawy.⁶⁰⁵⁹ Od 28 grudnia 1950 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I⁶⁰⁶⁰ i nadal tamże 11 września 1953 r.⁶⁰⁶¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 3 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Joanna Pfützner vel Kałuża vel Kałużewska została 11 czerwca 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu.⁶⁰⁶²

Przychocki Władysław⁶⁰⁶³ s. NN i Marianny Przychockiej ur. 9 lutego 1913 r. w Łącku pow. nowosądecki, zam. Łódź ul. Karolewska 21. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁰⁶⁵

---

⁶⁰⁵⁶ AIPN GK 209/1140, s. 76.

⁶⁰⁵⁷ AIPN GK 209/1141 (K. spec. 227/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Joannie Pfützner vel Kałuży vel Kałużewskiej*.

⁶⁰⁵⁸ AIPN GK 209/1141, s. 3-4, 10-11, 47-52 i 56.

⁶⁰⁵⁹ AIPN GK 209/1141, s. 47-52.

⁶⁰⁶⁰ AIPN GK 209/1141, s. 156.

⁶⁰⁶¹ AIPN GK 209/1141, s. 150-151.

⁶⁰⁶² AIPN GK 209/1141, s. 162.

⁶⁰⁶³ AIPN GK 209/1142 (K. spec. 239/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Przychockiemu*.

⁶⁰⁶⁴ AIPN GK 209/1142, s. 5-6 i 11.

⁶⁰⁶⁵ AIPN GK 209/1142, s. 94-98.

Od 14 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu⁶⁰⁶⁶ i nadal tamże 13 grudnia 1951 r.⁶⁰⁶⁷

Schultz Lucja⁶⁰⁶⁸ c. Rudolfa i Wandy z d. Kruszel ur. 6 września 1924 r. w Łodzi, zam. Łódź-Piaskowice ul. Wigury 16/1. Aresztowana od 12 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁰⁶⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, Narożny 7 lipca 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. urodziła 5 lipca 1945 r. w tamtejszym więzieniu dziecko (dziewczynkę) niedonoszone, sześciomiesięczne, które zmarło zaraz po urodzeniu.⁶⁰⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 kwietnia 1945 r. do 20 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁶⁰⁷¹ 4 sierpnia 1949 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie.⁶⁰⁷² Od 18 października 1949 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu⁶⁰⁷³ i nadal tamże 12 marca 1952 r.⁶⁰⁷⁴ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 6 marca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Lucję Schultz warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 12 kwietnia 1950 r.⁶⁰⁷⁵

Berlik Franz⁶⁰⁷⁶ s. NN i Antoniny Berlik ur. 28 kwietnia 1884 r. w Wągrowcu, zam. Łódź ul. Główna 46. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁰⁷⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw

---

⁶⁰⁶⁶ AIPN GK 209/1142, s. 114.

⁶⁰⁶⁷ AIPN GK 209/1142, s. 113.

⁶⁰⁶⁸ AIPN GK 209/1143 (K. spec. 241/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lucji Schultz*.

⁶⁰⁶⁹ AIPN GK 209/1143, s. 4-5, 36-40 i 91.

⁶⁰⁷⁰ AIPN GK 209/1143, s. 106.

⁶⁰⁷¹ AIPN GK 209/1143, s. 36-40.

⁶⁰⁷² AIPN GK 209/1143, s. 43.

⁶⁰⁷³ AIPN GK 209/1143, s. 76.

⁶⁰⁷⁴ AIPN GK 209/1143, s. 75-76.

⁶⁰⁷⁵ AIPN GK 209/1143, s. 83.

⁶⁰⁷⁶ AIPN GK 209/1144 (K. spec. 245/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franzowi Berlikowi*.

⁶⁰⁷⁷ AIPN GK 209/1144, s. 3-4 i 11.

honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁰⁷⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 2 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Franz Berlik odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 23 października 1945 r. do 23 października 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰⁷⁹

Kramp Rudolf⁶⁰⁸⁰ s. Jerzego i Marii z d. Fanert ur. 4 października 1892 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Gen. Różyckiego 19/1a. Był funkcjonariuszem w Getcie w Łodzi i w obozie w Chełmnie n. Nerem w pow. kolskim.⁶⁰⁸¹ Zatrzymany przed 3 czerwca 1945 r., aresztowany od 8 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁰⁸² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁰⁸³ 12 grudnia 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁰⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie, a dowód rzeczowy złożony przez sędziego dr. Bednarza, zwrócić sędziemu.⁶⁰⁸⁵ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Rudolfa Krampa.⁶⁰⁸⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Rudolf Kramp został 25 stycznia 1946 r. stracony w więzieniu.⁶⁰⁸⁷

---

⁶⁰⁷⁸ AIPN GK 209/1144, s. 36-39.

⁶⁰⁷⁹ AIPN GK 209/1144, s. 43, w ww. piśmie podano jako miesiąc rozpoczęcia i zakończenia kary listopad ale jest to oczywista omyłka pisarska skoro rozprawa miała miejsce 23 października 1945 r.

⁶⁰⁸⁰ AIPN GK 209/1145 (K. spec. 479/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Krampowi*; AIPN GK 209/1146 (K. spec. 479/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Krampowi*; zob.: *Kat getta łódzkiego przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 22 XII 1945, gdzie podano, że ww. był zastępcą kierownika łódzkiego getta Hansa Biebową.

⁶⁰⁸¹ AIPN GK 209/1145, s. 19-20.

⁶⁰⁸² AIPN GK 209/1145, s. 21, 25 i 52; AIPN GK 209/1146, s. 2-3.

⁶⁰⁸³ AIPN GK 209/1145, s. 52.

⁶⁰⁸⁴ AIPN GK 209/1146, s. 49+v.

⁶⁰⁸⁵ AIPN GK 209/1146, s. 44-46.

⁶⁰⁸⁶ AIPN GK 209/1146, s. 52.

⁶⁰⁸⁷ AIPN GK 209/1146, s. 61.

Szulc Zygmunt⁶⁰⁸⁸ s. Jana i Bronisławy z d. Zybert ur. 7 października 1894 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wodny Rynek 10. Był policjantem fabrycznym (Werkschutz) w Łodzi. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 12 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 7 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁰⁹⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 30 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Zygmuntowi Szulcowi o trzecią część karę 12 lat pozbawienia wolności tj. do kary 8 lat więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 11 lutego 1946 r.⁶⁰⁹¹ Naczelnik więzienia w Barczewie 31 listopada 1954 r. zawiadomił Prokuraturę Miasta Łodzi w Łodzi, iż Zygmuntowi Szulcowi, przebywającemu w tamtejszym więzieniu, została udzielona - przez Prokuraturę Miasta Łodzi w Łodzi - przerwa w odbywaniu kary od 28 sierpnia 1951 r. do 31 listopada 1954 r. Ww. został 30 listopada 1954 r. skreślony z ewidencji więzienia w Barczewie.⁶⁰⁹² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16 sierpnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Zygmunt Szulc został 28 sierpnia 1951 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Barczewie.⁶⁰⁹³

Michel Herman⁶⁰⁹⁴ s. Karola i Natalii z d. Sander ur. 8 stycznia 1898 r. w Łodzi, zam. Łódź-Chojny ul. Pryncypalna 38. Był członkiem NSKK w Łodzi. Aresztowany od 28 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁰⁹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 lipca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁰⁹⁶ Od 29 marca 1946 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu⁶⁰⁹⁷ i nadal tamże

---

⁶⁰⁸⁸ AIPN GK 209/1147 (K. spec. 258/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zygmuntowi Szulcowi*.

⁶⁰⁸⁹ AIPN GK 209/1147, s. 3-4.

⁶⁰⁹⁰ AIPN GK 209/1147, s. 62-65.

⁶⁰⁹¹ AIPN GK 209/1147, s. 82.

⁶⁰⁹² AIPN GK 209/1147, s. 107.

⁶⁰⁹³ AIPN GK 209/1147, s. 109.

⁶⁰⁹⁴ AIPN GK 209/1148 (K. spec. 487/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hermanowi Michelowi*.

⁶⁰⁹⁵ AIPN GK 209/1148, s. 4-5, 43, 92-96 i 120-121.

⁶⁰⁹⁶ AIPN GK 209/1148, s. 92-96.

26 lutego 1950 r.⁶⁰⁹⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 2 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 22 listopada 1952 r. o amnestii - złagodzić Hermanowi Michelowi o trzecią część karę 10 lat pozbawienia wolności tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 28 lipca 1945 r.⁶⁰⁹⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Łucja Schwabowa 20 listopada 1953 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Herman Michel został 15 października 1953 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁶¹⁰⁰

Klinke Adam⁶¹⁰¹ s. Stanisława i Bronisławy z d. Myszkowskiej ur. 20 grudnia 1893 r. w Kusocicach pow. koniński, zam. Łódź ul. Wojska Polskiego 158. Aresztowany od 30 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶¹⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁶¹⁰³ 15 maja 1947 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁶¹⁰⁴ Naczelnik więzienia w Sieradzu 4 grudnia 1948 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Adam Klinke zmarł 3 grudnia 1948 r. w więzieniu w Sieradzu wskutek astmatycznego zapalenia oskrzeli (asthma bronchitis). Ww. przebywał w szpitalu więziennym od 1 grudnia 1948 r. do 3 grudnia 1948 r. W opisie badania pośmiertnego Adama Klinke lekarz więzienny podał, że źrenice ww. nie reagowały na światło, rogówki były lekko zmętniałe i miękkie, a zwłoki zeszytyniały z plamami opadowymi na tylnej powierzchni.⁶¹⁰⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 4 kwietnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adam Klinke zmarł 3 grudnia 1948 r. w więzieniu w Sieradzu.⁶¹⁰⁶

---

⁶⁰⁹⁷ AIPN GK 209/1148, s. 133.

⁶⁰⁹⁸ AIPN GK 209/1148, s. 118.

⁶⁰⁹⁹ AIPN GK 209/1148, s. 135.

⁶¹⁰⁰ AIPN GK 209/1148, s. 179.

⁶¹⁰¹ AIPN GK 209/1149 (K. spec. 538/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adamowi Klinke*.

⁶¹⁰² AIPN GK 209/1149, s. 4-5 i 34, w dowodzie osobistym jako miejsce urodzenia podano Władysławów w pow. konińskim.

⁶¹⁰³ AIPN GK 209/1149, s. 77-81.

⁶¹⁰⁴ AIPN GK 209/1149, s. 101.

⁶¹⁰⁵ AIPN GK 209/1149, s. 112-113.

⁶¹⁰⁶ AIPN GK 209/1149, s. 111.

Hochman Jan Adolf⁶¹⁰⁷ s. NN i Marianny Hochman ur. 20 września 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź-Marysin III ul. Malinowa 32. Aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Łęczycy.⁶¹⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶¹⁰⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 31 maja 1946 r. (data wpływu) zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (sporządzenia pisma, a przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁶¹¹⁰ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 stycznia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Adolf Hochman zmarł 4 listopada 1947 r. w więzieniu w Strzelcach.⁶¹¹¹

Wirsch Otto⁶¹¹² s. Samuela i Pauliny z d. Langner ur. 25 kwietnia 1901 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Rydle 6. Był setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP), następnie kierownikiem komórki partii (Zellenleiter der NSDAP) i członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 23 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶¹¹³ Naczelnik więzienia w Lesznie 25 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁶¹¹⁴ W/z Prokuratora SSK w Poznaniu 23 listopada 1945 r. przekazał Ottona Wirscha - wg właściwości miejscowej - Prokuratorowi SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi.⁶¹¹⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 23 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Lesznie do tamtejszego więzienia.⁶¹¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

⁶¹⁰⁷ AIPN GK 209/1150 (K. spec. 131/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Adolfowi Hochmanowi*.

⁶¹⁰⁸ AIPN GK 209/1150, s. 3.

⁶¹⁰⁹ AIPN GK 209/1150, s. 24-27.

⁶¹¹⁰ AIPN GK 209/1150, s. 34.

⁶¹¹¹ AIPN GK 209/1150, s. 59.

⁶¹¹² AIPN GK 209/1151 (K. spec. 714/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Wirschowi*.

⁶¹¹³ AIPN GK 209/1151, s. 2-3 i 96-97.

⁶¹¹⁴ AIPN GK 209/1151, s. 100.

⁶¹¹⁵ AIPN GK 209/1151, s. 101.

⁶¹¹⁶ AIPN GK 209/1151, s. 136.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych dożywotnio, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego żony i dzieci, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁶¹¹⁷ 30 maja 1950 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁶¹¹⁸ Naczelnik więzienia w Raciborzu 2 lutego 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. Karny w Łodzi, iż Otto Wirsch zmarł 18 sierpnia 1952 r. w tamtejszym więzieniu.⁶¹¹⁹ W/z Urzędnika Stanu Cywilnego w Raciborzu 3 marca 1953 r. sporządził akt zejścia Ottona Wirscha, z którego wynikało, iż zmarł on 18 sierpnia 1952 r. w Raciborzu.⁶¹²⁰

Luteracki Waclaw⁶¹²¹ s. Franciszka i Józefy z d. Walkowskiej ur. 23 maja 1906 r. w Gutkowicach pow. rawski, zam. Łódź ul. Rokicińska 19. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶¹²³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 7 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Waclawa Luterackiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 5 lat więzienia, ograniczając okres utraty praw do 5 lat i utrzymując konfiskatę mienia.⁶¹²⁴ 31 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu⁶¹²⁵ i nadal tamże 17 maja 1948 r.⁶¹²⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 30 września 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Waclaw Luteracki odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 19 lutego 1946 r. do 19 lutego 1951 r. i został zwolniony z więzienia w Łagiewnikach.⁶¹²⁷

---

⁶¹¹⁷ AIPN GK 209/1151, s. 41-42.

⁶¹¹⁸ AIPN GK 209/1151, s. 67-68.

⁶¹¹⁹ AIPN GK 209/1151, s. 81.

⁶¹²⁰ AIPN GK 209/1151, s. 88.

⁶¹²¹ AIPN GK 209/1155 (K. spec. 130/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Waclawowi Luterackiemu*.

⁶¹²² AIPN GK 209/1155, s. 3-4.

⁶¹²³ AIPN GK 209/1155, s. 154-159.

⁶¹²⁴ AIPN GK 209/1155, s. 168.

⁶¹²⁵ AIPN GK 209/1155, s. 171.

⁶¹²⁶ AIPN GK 209/1155, s. 177.

⁶¹²⁷ AIPN GK 209/1155, s. 226.

Sączawa Aleksander⁶¹²⁸ s. Józefa i Ludwika z d. Bednarczyk ur. 18 stycznia 1903 r. w Drohobyczu, zam. Łódź ul. Kaszubska 10/4. Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹²⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zachować w sprawie.⁶¹³⁰ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Aleksandra Sączawy.⁶¹³¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Aleksander Sączawa został 6 maja 1946 r. stracony w więzieniu.⁶¹³²

Lazis z d. Fasmann Elisabeth⁶¹³³ c. Karola i Heleny z d. Bogackiej ur. 2 marca 1923 r. w Cielcy pow. dubnowski (Wołyń), zam. Łódź ul. Limanowskiego 84/12. Była dozorczynią w obozie karno-wychowawczym w Łodzi-Sikawie. Aresztowana od 4 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶¹³⁴ 5 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶¹³⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, uwolnić ją od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zachować w sprawie.⁶¹³⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 16 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Elisabeth Lazis, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.⁶¹³⁷ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi

---

⁶¹²⁸ AIPN GK 209/1157 (K. spec. 2/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksandrowi Sączawie i Elisabeth Lazis*.

⁶¹²⁹ AIPN GK 209/1157, s. 3-4 i 62.

⁶¹³⁰ AIPN GK 209/1157, s. 34-40.

⁶¹³¹ AIPN GK 209/1157, s. 57.

⁶¹³² AIPN GK 209/1157, s. 61.

⁶¹³³ AIPN GK 209/1157 (K. spec. 2/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksandrowi Sączawie i Elisabeth Lazis*.

⁶¹³⁴ AIPN GK 209/1157, s. 3-4, 34-40, 116-118 i 157-159.

⁶¹³⁵ AIPN GK 209/1157, s. 8.

⁶¹³⁶ AIPN GK 209/1157, s. 34-40.

⁶¹³⁷ AIPN GK 209/1157, s. 57.

Wydz. IV Karny w Łodzi 17 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Elisabeth Lazis warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 28 września 1953 r.⁶¹³⁸ W/z Naczelnika Wyd. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 19 lutego 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wyd. V Karny w Łodzi, iż Elisabeth Lazis została 14 lutego 1955 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁶¹³⁹

Belke Herta⁶¹⁴⁰ c. Fryderyka i Luizy z d. Lede ur. 2 grudnia 1918 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wólczańska 197. Była funkcjonariuszką obozów przejściowych w Łodzi, w Kutnie i w Inowrocławiu. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶¹⁴¹ 9 sierpnia 1945 r. przebywała w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁴² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od pokrycia kosztów postępowania sądowego.⁶¹⁴³ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Herty Belke, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze.⁶¹⁴⁴ Od 20 października 1949 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I⁶¹⁴⁵ i nadal tamże 9 maja 1955 r.⁶¹⁴⁶

Mitleiner Alfons⁶¹⁴⁷ s. Leona i Almy z d. Benert ur. 6 sierpnia 1910 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Sędziowska 7. Był członkiem Selbstschutz i SA w Łodzi oraz wartownikiem w obozie w Łodzi-Radogoszczu. Aresztowany od 5 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶¹⁴⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 października 1946 r. na

---

⁶¹³⁸ AIPN GK 209/1157, s. 174.

⁶¹³⁹ AIPN GK 209/1157, s. 173.

⁶¹⁴⁰ AIPN GK 209/1158 (K. spec. 175/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hercie Belke*; AIPN GK 209/1159 (K. spec. 175/45), *Akta Prokuratora Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hercie Belke*.

⁶¹⁴¹ AIPN GK 209/1158, s. 4-5.

⁶¹⁴² AIPN GK 209/1158, s. 16.

⁶¹⁴³ AIPN GK 209/1158, s. 45-47.

⁶¹⁴⁴ AIPN GK 209/1158, s. 55.

⁶¹⁴⁵ AIPN GK 209/1158, s. 105.

⁶¹⁴⁶ AIPN GK 209/1158, s. 103-104.

⁶¹⁴⁷ AIPN GK 209/1160 (K. spec. 570/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Mitleinerowi*.

⁶¹⁴⁸ AIPN GK 209/1160, s. 4-5 i 33.

mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dowód rzeczowy wydać ww.⁶¹⁴⁹ Od 10 października 1952 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi II⁶¹⁵⁰ i nadal tamże 31 stycznia 1953 r.⁶¹⁵¹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 18 lipca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 11 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Alfonsa Mitleinera warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 8 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 5 grudnia 1949 r.⁶¹⁵² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, Jan Ryś 20 sierpnia 1953 r. (data wpływu) zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Alfons Mitleiner został 6 sierpnia 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁵³

Orłowski vel Adler Adolf⁶¹⁵⁴ s. Jana i Anny z d. Martin ur. 1 marca 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 153. Był członkiem SS i funkcjonariuszem straży więzienia w Łodzi-Radogoszczu. Aresztowany od 13 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶¹⁵⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁶¹⁵⁶ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Adolfa Orłowskiego vel Adlera.⁶¹⁵⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef

---

⁶¹⁴⁹ AIPN GK 209/1160, s. 28-31.

⁶¹⁵⁰ AIPN GK 209/1160, s. 69-70.

⁶¹⁵¹ AIPN GK 209/1160, s. 67-68 i 70.

⁶¹⁵² AIPN GK 209/1160, s. 76.

⁶¹⁵³ AIPN GK 209/1160, s. 73.

⁶¹⁵⁴ AIPN GK 209/1162 (K. spec. 358/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Orłowskiemu vel Adlerowi*.

⁶¹⁵⁵ AIPN GK 209/1162, s. 4-5.

⁶¹⁵⁶ AIPN GK 209/1162, s. 66-68.

⁶¹⁵⁷ AIPN GK 209/1162, s. 76.

Namysłowski 15 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Orłowski vel Adler został 22 lutego 1946 r. stracony w więzieniu.⁶¹⁵⁸

Baśko Stanisław⁶¹⁵⁹ s. Ludwika i Stefanii z d. Grzybowskiej ur. 25 kwietnia 1918 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Felsztyńskiego 33/5. Był komendantem IV sali w więzieniu w Łodzi-Radogoszczu. Aresztowany od 11 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁶⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanych w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶¹⁶¹

Bajer Sydonia⁶¹⁶² c. Augusta i Anny Karoliny z d. Litman ur. 12 grudnia 1903 r. w Kwiatkowicach pow. łaski, zam. Łódź ul. Gdańska 17. Była kierowniczką działu dla dziewcząt w obozie karno-wychowawczym dla nieletnich przy ul. Przemysłowej w Łodzi.⁶¹⁶³ Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶¹⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania sądowego.⁶¹⁶⁵ Prokurator, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 5 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Sydonii Bajer.⁶¹⁶⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 9 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Sydonia Bajer została 12 listopada 1945 r. stracona w więzieniu.⁶¹⁶⁷

August Edward⁶¹⁶⁸ s. Juliusza i Michaliny z d. Schuster ur. 11 kwietnia 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wschodnia 18. Był członkiem SS i wychowawcą w obozie karnym dla nieletnich przy ul. Brzezińskiej w Łodzi. Aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w

---

⁶¹⁵⁸ AIPN GK 209/1162, s. 117.

⁶¹⁵⁹ AIPN GK 209/1163 (K. spec. 264/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stanisławowi Baśko*.

⁶¹⁶⁰ AIPN GK 209/1163, s. 4.

⁶¹⁶¹ AIPN GK 209/1163, s. 46-51.

⁶¹⁶² AIPN GK 209/1165 (K. spec. 173/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Sydonii Bajer*; AIPN GK 209/1166 (K. spec. 173/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Sydonii Bajer*.

⁶¹⁶³ AIPN GK 209/1165, s. 15-17 i 41.

⁶¹⁶⁴ AIPN GK 209/1166, s. 5-6.

⁶¹⁶⁵ AIPN GK 209/1165, s. 53-54.

⁶¹⁶⁶ AIPN GK 209/1165, s. 55.

⁶¹⁶⁷ AIPN GK 209/1166, s. 65.

⁶¹⁶⁸ AIPN GK 209/1168 (K. spec. 373/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Augustowi*.

więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁶⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 577 i 598 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶¹⁷⁰ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 21 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Augusta.⁶¹⁷¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edward August został 28 stycznia 1946 r. stracony w więzieniu.⁶¹⁷²

Murlikiewicz Wiktor⁶¹⁷³ s. Adama i Anieli z d. Marczak ur. 21 maja 1922 r. w Łodzi, zam. Łódź-Chojny ul. 11 Listopada 23. Był nadzorcą więźniów w obozie karno-wychowawczym w Łodzi-Sikawie. Aresztowany od 24 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁷⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁶¹⁷⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, Kubiak 30 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż m. in. ww. został 28 czerwca 1945 r. - stosownie do polecenia Dep. Więziennictwa i Obozów MBP - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia we Wronkach.⁶¹⁷⁶ 13 kwietnia 1947 r. przebywał w więzieniu we Wronkach.⁶¹⁷⁷ Naczelnik więzienia we Wronkach 24 marca 1948 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż Wiktor Murlikiewicz,

---

⁶¹⁶⁹ AIPN GK 209/1168, s. 5.

⁶¹⁷⁰ AIPN GK 209/1168, s. 33-40.

⁶¹⁷¹ AIPN GK 209/1168, s. 47.

⁶¹⁷² AIPN GK 209/1168, s. 53.

⁶¹⁷³ AIPN GK 209/1192 t. 1-2 (K. spec. 45/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wiktorowi Murlikiewiczowi*.

⁶¹⁷⁴ AIPN GK 209/1192 t. 1, s. 3-4 i 41-42.

⁶¹⁷⁵ AIPN GK 209/1192 t. 1, s. 41-42.

⁶¹⁷⁶ AIPN GK 209/1192 t. 1, s. 43.

⁶¹⁷⁷ AIPN GK 209/1192 t. 1, s. 66.

po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁶¹⁷⁸

Bauer Józef⁶¹⁷⁹ s. Mariana i Haliny z d. Kierzyrkowskiej ur. 14 stycznia 1922 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Literacka 58. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁸⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁶¹⁸¹ Prokurator dr J. Sawicki z Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Bauera.⁶¹⁸² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Bauer został 6 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁶¹⁸³

Tschadek Erwin⁶¹⁸⁴ s. NN i Emmy Tschadek ur. 16 marca 1903 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Napiórkowskiego 180. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 23 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁸⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 i art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶¹⁸⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r.

---

⁶¹⁷⁸ AIPN GK 209/1192 t. 1, s. 73.

⁶¹⁷⁹ AIPN GK 209/1193 t. 1-2 (K. spec. 121/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Bauerowi*.

⁶¹⁸⁰ AIPN GK 209/1193 t. 1, s. 4-5.

⁶¹⁸¹ AIPN GK 209/1193 t. 1, s. 59-65.

⁶¹⁸² AIPN GK 209/1193 t. 1, s. 93.

⁶¹⁸³ AIPN GK 209/1193 t. 1, s. 100.

⁶¹⁸⁴ AIPN GK 209/1194 t. 1-2 (K. spec. 151/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Tschadekowi*.

⁶¹⁸⁵ AIPN GK 209/1194 t. 1, s. 3-4.

⁶¹⁸⁶ AIPN GK 209/1194 t. 1, s. 30-33 i 43-44.

zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Erwin Tschadek zmarł 5 czerwca 1946 r. w więzieniu.⁶¹⁸⁷

Netzel Lidia⁶¹⁸⁸ c. Edwarda i Olgi z d. Esslinger ur. 31 października 1918 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Mielczarskiego 5. Była ewidentką celną (urzędniczką) w tzw. „Bezirku” w Łodzi. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶¹⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 35, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, na karę śmierci oraz na karę 6 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe (przedmioty) skonfiskować na rzecz Skarbu Państwa.⁶¹⁹⁰ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 29 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Lidii Netzel.⁶¹⁹¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Lidia Netzel została 9 października 1945 r. stracona w więzieniu.⁶¹⁹²

Krauze Antoni⁶¹⁹³ s. Romualda i Heleny Medyńskiej ur. 5 czerwca 1921 r. w Lublinie, zam. Ślesin ul. Żwirki i Wigury 30 pow. koniński. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od dokonania zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, część dowodów rzeczowych zwrócić ww., a pozostałą część zniszczyć.⁶¹⁹⁵

Neuman Leon⁶¹⁹⁶ s. Feliksa i Katarzyny z d. Werde ur. 7 kwietnia 1906 r. w Chodzieży, zam. Łódź ul. Miedziana 9. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶¹⁹⁷

---

⁶¹⁸⁷ AIPN GK 209/1194 t. 1, s. 37.

⁶¹⁸⁸ AIPN GK 209/1195 t. 1-2 (K. spec. 153/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lidii Netzel*.

⁶¹⁸⁹ AIPN GK 209/1195 t. 1, s. 5-6 i 34-42.

⁶¹⁹⁰ AIPN GK 209/1195 t. 1, s. 43-51.

⁶¹⁹¹ AIPN GK 209/1195 t. 1, s. 72.

⁶¹⁹² AIPN GK 209/1195 t. 1, s. 79.

⁶¹⁹³ AIPN GK 209/1198 t. 1-2 (K. spec. 283/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu Krauze i Leonowi Neumanowi*.

⁶¹⁹⁴ AIPN GK 209/1198 t. 1, s. 2+v. i 8-9.

⁶¹⁹⁵ AIPN GK 209/1198 t. 1, s. 94-97.

⁶¹⁹⁶ AIPN GK 209/1198 t. 1-2 (K. spec. 283/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoniemu Krauze i Leonowi Neumanowi*.

⁶¹⁹⁷ AIPN GK 209/1198 t. 1, s. 2+v., 83-93 i 129.

SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 22 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶¹⁹⁸ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 7 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Leona Neumana, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia, utrzymując utratę praw na zawsze i konfiskatę mienia.⁶¹⁹⁹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Strzelcach Opolskich 11 grudnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi, iż Leon Neuman został tego samego dnia zwolniony warunkowo przedterminowo z tamtejszego więzienia.⁶²⁰⁰

Wegner Hugo⁶²⁰¹ s. Adolfa i Idy z d. Hampel ur. 27 lipca 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kopernika 19. Był członkiem SS w Łodzi. Aresztowany od 21 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶²⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁶²⁰³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Hugona Wegnera.⁶²⁰⁴ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hugo Wegner został 14 listopada 1946 r. stracony w więzieniu.⁶²⁰⁵

Cerecki Tadeusz Teodor⁶²⁰⁶ s. Henryka i Florentyny z d. Kolisch ur. 9 listopada 1911 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Konstantynów pow. łódzki. Był funkcjonariuszem Hipo i strażnikiem obozów w Łodzi. Aresztowany od 11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu

---

⁶¹⁹⁸ AIPN GK 209/1198 t. 1, s. 94-97.

⁶¹⁹⁹ AIPN GK 209/1198 t. 1, s. 107.

⁶²⁰⁰ AIPN GK 209/1198 t. 1, s. 141.

⁶²⁰¹ AIPN GK 209/1199 t. 1-2 (K. spec. 325/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Wegnerowi*.

⁶²⁰² AIPN GK 209/1199 t. 1, s. 4-5.

⁶²⁰³ AIPN GK 209/1199 t. 1, s. 220-224.

⁶²⁰⁴ AIPN GK 209/1199 t. 1, s. 236.

⁶²⁰⁵ AIPN GK 209/1199 t. 1, s. 253.

⁶²⁰⁶ AIPN GK 209/1201 t. 1-2 (K. spec. 348/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tadeuszowi Teodorowi Cereckiemu*.

karno-śledczym w Poznaniu.⁶²⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶²⁰⁸ Naczelnik więzienia w Poznaniu 18 marca 1946 r. zawiadomił Przewodniczącego SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został 10 grudnia 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶²⁰⁹ 18 grudnia 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶²¹⁰ 5 kwietnia 1946 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁶²¹¹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 2 stycznia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Tadeusza Teodora Cereckiego warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 12 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 11 grudnia 1951 r.⁶²¹² W/z Naczelnika Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 lipca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Tadeusz Teodor Cerecki został 20 stycznia 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Cieszynie.⁶²¹³

Bańkowska Zofia Jadwiga⁶²¹⁴ c. Franciszka i Władysławy z d. Pawłowskiej ur. 18 października 1919 r. w Dobruchowie pow. łaski, zam. Łódź ul. Bednarska 7/27.⁶²¹⁵ Zatrzymana przed 15 października 1945 r., kiedy to przebywała już w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶²¹⁶ Aresztowana od 10 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶²¹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, część dowodów rzeczowych zwrócić ww., a resztę zachować

⁶²⁰⁷ AIPN GK 209/1201 t. 1, s. 5 i 43.

⁶²⁰⁸ AIPN GK 209/1201 t. 1, s. 19-23.

⁶²⁰⁹ AIPN GK 209/1201 t. 1, s. 32; AIPN GK 209/1201 t. 2, s. 27.

⁶²¹⁰ AIPN GK 209/1201 t. 1, s. 25.

⁶²¹¹ AIPN GK 209/1201 t. 1, s. 33.

⁶²¹² AIPN GK 209/1201 t. 1, s. 45.

⁶²¹³ AIPN GK 209/1201 t. 1, s. 46.

⁶²¹⁴ AIPN GK 209/1202 t. 1-5 (K. spec. 476/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zofii Jadwidze Bańkowskiej*.

⁶²¹⁵ AIPN GK 209/1202 t. 1, s. 2-20 i 65-68

⁶²¹⁶ AIPN GK 209/1202 t. 1, s. 85.

⁶²¹⁷ AIPN GK 209/1202 t. 4, s. 3-4.

w aktach sprawy.⁶²¹⁸ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Zofii Jadwigi Bańkowskiej.⁶²¹⁹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zofia Jadwiga Bańkowska została 28 stycznia 1946 r. stracona w więzieniu.⁶²²⁰

Fibich Marta⁶²²¹ c. Ernesta i Ernestyny z d. Ziehler ur. 5 września 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Grzybowa 27. Aresztowana od 14 września 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶²²² 15 stycznia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi⁶²²³ i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶²²⁴ 18 stycznia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶²²⁵ 1 lutego 1946 r. ponownie przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶²²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶²²⁷ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 28 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 21 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁶²²⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Marta Fibich odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 września 1945 r. do 14 września 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁶²²⁹

---

⁶²¹⁸ AIPN GK 209/1202 t. 4, s. 70-75.

⁶²¹⁹ AIPN GK 209/1202 t. 4, s. 89-90.

⁶²²⁰ AIPN GK 209/1202 t. 4, s. 107.

⁶²²¹ AIPN GK 209/1203 t. 1-2 (K. spec. 486/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Fibich*.

⁶²²² AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 4-5; AIPN GK 209/1203 t. 2, s. 23.

⁶²²³ AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 8.

⁶²²⁴ AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 7, tego samego dnia zapewne ww. więźniarka została przeniesiona z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

⁶²²⁵ AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 19.

⁶²²⁶ AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 24.

⁶²²⁷ AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 44-47.

⁶²²⁸ AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 60.

⁶²²⁹ AIPN GK 209/1203 t. 1, s. 61.

Schwemm Jakub⁶²³⁰ s. Karola i Berty z d. Fuchs ur. 24 marca 1891 r. w Wionczynie pow. łódzki, zam. Łódź-Chojny ul. Bonifraterska. Był członkiem NSDAP, Selbstschutz, policjantem (Schupo) i klucznikiem więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi. Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶²³¹ Naczelnik więzienia przy u. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶²³² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Łęczycy, Wł. Kleszczonek 16 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Jakub Schwemm zmarł 16 stycznia 1946 r. w więzieniu w Łęczycy wskutek ostrej i przewlekłej niewydolności serca (insufficiencia cordis). Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 13 stycznia 1946 r. do 16 stycznia 1946 r.⁶²³³ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 24 stycznia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Jakubowi Schwemmowi wskutek jego zgonu.⁶²³⁴

Günther Willi⁶²³⁵ s. Oskara i Leokadii z d. Grünner ur. 22 października 1916 r. w Duisburgu (Niemcy), zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Eugeniusza 14. Był członkiem Selbstschutz w pow. wiejskim łódzkim i zastępcą komendanta obozu karnego dla Polaków przy fabryce Bayera w Łodzi. Aresztowany od 10 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶²³⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶²³⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 21 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał

---

⁶²³⁰ AIPN GK 209/1204 t. 1-2 (K. spec. 492/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Jakubowi Schwemmowi*.

⁶²³¹ AIPN GK 209/1204 t. 1, s. 6-7.

⁶²³² AIPN GK 209/1204 t. 2, s. 101.

⁶²³³ AIPN GK 209/1204 t. 1, s. 10-11.

⁶²³⁴ AIPN GK 209/1204 t. 1, s. 13.

⁶²³⁵ AIPN GK 209/1205 t. 1-2 (K. spec. 504/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Williemu Güntherowi*.

⁶²³⁶ AIPN GK 209/1205 t. 1, s. 4-5.

⁶²³⁷ AIPN GK 209/1205 t. 1, s. 28-30.

z prawa łaski w stosunku do Williego Günthera.⁶²³⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 17 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Willi Günther został 26 marca 1946 r. stracony w więzieniu.⁶²³⁹

Zieliński Tadeusz⁶²⁴⁰ s. Emanuela i Cecylii z d. Dolewskiej ur. 12 czerwca 1924 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Gdańska 31/9. Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶²⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶²⁴² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Tadeusza Zielińskiego.⁶²⁴³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 17 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci z 23 marca 1946 r. w stosunku do Tadeusza Zielińskiego nie został wykonany, ponieważ ww. zbiegł z więzienia. 18 czerwca 1946 r. rozesłano za nim listy gończe.⁶²⁴⁴ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 28 stycznia 1958 r. na posiedzeniu niejawnym, zważywszy, że czyn inkryminowany został popełniony przez ww. przed 15 kwietnia 1956 r., należał do kategorii przestępstw wymienionych w art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy o amnestii z 27 kwietnia 1950 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 57), nie ulegał wyłączeniu z amnestii na mocy art. 6 tejże ustawy oraz że w sprawie tej zapadł prawomocny wyrok skazujący z 23 marca 1946 r., postanowił - na podstawie art. 8 ust. 3 pkt 1, art. 1 pkt 3 i art. 24 ust. 1 i 2 pkt a ww. ustawy o amnestii - zmienić Tadeuszowi Zielińskiemu karę śmierci na karę 15 lat więzienia oraz skrócić ww. przepadek praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do 5 lat.⁶²⁴⁵

Figur Oskar Bertold⁶²⁴⁶ s. Jana i Emmy z d. Freigang ur. 28 listopada 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Pomorska 125. Był członkiem SS, funkcjonariuszem policji rezerwowej oraz

---

⁶²³⁸ AIPN GK 209/1205 t. 1, s. 38.

⁶²³⁹ AIPN GK 209/1205 t. 1, s. 40.

⁶²⁴⁰ AIPN GK 209/1206 t. 1-2 (K. spec. 7/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tadeuszowi Zielińskiemu*.

⁶²⁴¹ AIPN GK 209/1206 t. 1, s. 3-4; AIPN GK 209/1206 t. 2, s. 10-12 i 17-18.

⁶²⁴² AIPN GK 209/1206 t. 1, s. 56-62.

⁶²⁴³ AIPN GK 209/1206 t. 1, s. 68.

⁶²⁴⁴ AIPN GK 209/1206 t. 1, s. 80.

⁶²⁴⁵ AIPN GK 209/1206 t. 1, s. 86.

⁶²⁴⁶ AIPN GK 209/1210 t. 1-2 (K. spec. 486/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Bertoldowi Figurowi*.

strażnikiem więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi. Aresztowany od 29 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶²⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶²⁴⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 15 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Oskara Bertolda Figura, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶²⁴⁹ 20 lutego 1956 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Potulicach.⁶²⁵⁰ Prokurator Wojewódzki Miasta Łodzi w Łodzi 24 lipca 1956 r. postanowił - na mocy art. 3 ust. 1 pkt 3, art. 4 ust. 2 lit. a, art. 8 ust. 3 art. 11 i art. 12 ustawy z 27 kwietnia 1956 r. o amnestii - złagodzić Oskarowi Bertoldowi Figurovi karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat więzienia oraz skrócić czas utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do 5 lat.⁶²⁵¹ Przewodniczący Wydz. XI Egzekucyjnego Sądu Powiatowego dla Miasta Łodzi w Łodzi, sędzia skierował do Naczelnika więzienia w Potulicach pismo z załączonymi odpisami postanowienia o zaliczeniu Oskarowi Bertoldowi Figurovi na poczet orzeczonej kary więzienia okresu tymczasowego aresztowania.⁶²⁵² Naczelnik więzienia w Potulicach 6 października 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi, iż Oskar Bertold Figur, po odbyciu 10 lat, 9 miesięcy i 19 dni kary pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁶²⁵³

Gulke Gustaw⁶²⁵⁴ s. Jana i Emilii z d. Janc ur. 6 sierpnia 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Doroty 3/19. Był członkiem SS oraz strażnikiem (Wachmann) więzienia w Łodzi. Aresztowany od 14 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶²⁵⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 29 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę

---

⁶²⁴⁷ AIPN GK 209/1210 t. 1, s. 4; AIPN GK 209/1210 t. 2, s. 40.

⁶²⁴⁸ AIPN GK 209/1210 t. 1, s. 102-105.

⁶²⁴⁹ AIPN GK 209/1210 t. 1, s. 115.

⁶²⁵⁰ AIPN GK 209/1210 t. 1, s. 151-152.

⁶²⁵¹ AIPN GK 209/1210 t. 1, s. 165.

⁶²⁵² AIPN GK 209/1210 t. 1, s. 167, brak daty sporządzenia pisma oraz załączników.

⁶²⁵³ AIPN GK 209/1210 t. 1, s. 169.

⁶²⁵⁴ AIPN GK 209/1211 t. 1-2 (K. spec. 563/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Gulke*.

⁶²⁵⁵ AIPN GK 209/1211 t. 1, s. 3.

śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowód rzeczowy zachować w aktach sprawy.⁶²⁵⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gustawa Grulke.⁶²⁵⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Gustaw Grulke został 3 września 1946 r. stracony w więzieniu.⁶²⁵⁸

Walter Alfons⁶²⁵⁹ s. Gustawa i Emmy z d. Heinbecker ur. 16 czerwca 1903 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 90. Był policjantem (Oberrevierwachtmeister) i kierownikiem kancelarii w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Aresztowany od 25 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶²⁶⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶²⁶¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 5 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfonsa Waltera, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶²⁶²

Ćwikła z d. Draschke Emilia⁶²⁶³ c. Stefana i Janiny z d. Dębińskiej ur. 8 marca 1916 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. 1 Maja 2. Aresztowana od 6 lutego 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶²⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w

---

⁶²⁵⁶ AIPN GK 209/1211 t. 1, s. 79-83.

⁶²⁵⁷ AIPN GK 209/1211 t. 1, s. 93.

⁶²⁵⁸ AIPN GK 209/1211 t. 1, s. 101.

⁶²⁵⁹ AIPN GK 209/1212 t. 1-2 (K. spec. 810/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Walterowi*.

⁶²⁶⁰ AIPN GK 209/1212 t. 1, s. 3-4.

⁶²⁶¹ AIPN GK 209/1212 t. 1, s. 46-52.

⁶²⁶² AIPN GK 209/1212 t. 1, s. 62.

⁶²⁶³ AIPN GK 209/1214 t. 1-3 (K. spec. 849/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emilii Ćwikle*.

⁶²⁶⁴ AIPN GK 209/1214 t. 1, s. 3-4; AIPN GK 209/1214 t. 2, s. 17.

sprawie.⁶²⁶⁵ 8 listopada 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁶²⁶⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 listopada 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emilii Ćwikły.⁶²⁶⁷ 11 grudnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶²⁶⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 27 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Emilii Ćwikły został wykonany 16 grudnia 1946 r.⁶²⁶⁹

Schmidt Berthold⁶²⁷⁰ s. Jana i Katarzyny z d. Eberle ur. 12 czerwca 1896 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Główna 58/27. Aresztowany od 6 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶²⁷¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów sądowych.⁶²⁷² Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi 15 grudnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 6 grudnia 1945 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁶²⁷³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 11 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Berthold Schmidt odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 6 grudnia 1945 r. do 6 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Łęczycy.⁶²⁷⁴

Röster Maks⁶²⁷⁵ s. Władysława i Wandy z d. Hosenfeld ur. 4 września 1904 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Gdańska 85/11. Był policjantem (Schupo) oraz strażnikiem więziennym w obozie w Łodzi-Radogoszczy, a także w więzieniach przy ul. Kopernika, przy ul. Gdańskiej i przy ul. Łąkowej w Łodzi. Aresztowany od 27 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul.

---

⁶²⁶⁵ AIPN GK 209/1214 t. 1, s. 16-19.

⁶²⁶⁶ AIPN GK 209/1214 t. 1, s. 22-23.

⁶²⁶⁷ AIPN GK 209/1214 t. 1, s. 27.

⁶²⁶⁸ AIPN GK 209/1214 t. 1, s. 28.

⁶²⁶⁹ AIPN GK 209/1214 t. 1, s. 36.

⁶²⁷⁰ AIPN GK 209/1215 t. 1-2 (K. spec. 944/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bertholdowi Schmidowi*.

⁶²⁷¹ AIPN GK 209/1215 t. 1, s. 3 i 21.

⁶²⁷² AIPN GK 209/1215 t. 1, s. 16-19.

⁶²⁷³ AIPN GK 209/1215 t. 1, s. 23, albo błąd nastąpił w datacji osadzenia ww. więźnia w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi i data powinna brzmieć 6 grudnia 1946 r. albo mylna jest wcześniejsza informacja o osadzeniu ww. w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi (a chodziłoby w tym przypadku o więzienie przy ul. Kraszewskiego w Łodzi).

⁶²⁷⁴ AIPN GK 209/1215 t. 1, s. 24.

⁶²⁷⁵ AIPN GK 209/1216 t. 1-2 (K. spec. 468/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Maksowi Rösterowi*.

Kopernika w Łodzi.⁶²⁷⁶ W/z Naczelnika więzienia przy u. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶²⁷⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu dokonania opisanych w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶²⁷⁸

Busch Teodor⁶²⁷⁹ s. Eugeniusza i Amalii z d. Wiese ur. 18 września 1890 r. w Bowych Górkach pow. łódzki, zam. Łódź-Chojny ul. Grzybowa 34. Był członkiem SS i kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP) w Łodzi oraz wartownikiem w obozie dla młodocianych (niedaleko getta) w pow. łódzkim. Aresztowany od 23 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶²⁸⁰ Naczelnik więzienia przy u. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶²⁸¹ Naczelnik więzienia w Łęczycy 5 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, dr. med. Szymańskiego, Teodor Busch zmarł 5 lipca 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek ogólnego osłabienia i niedomogi mięśnia sercowego (insufficiencia cordis). Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 23 kwietnia 1946 r. do 5 lipca 1946 r.⁶²⁸² SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 9 sierpnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Teodorowi Buschowi wskutek jego śmierci.⁶²⁸³

Wilhelms Alfred⁶²⁸⁴ s. Roberta i Klary z d. Neufeld ur. 25 grudnia 1896 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Pabianice ul. Orla 14 pow. łaski. Był członkiem Selbstschutz i komendantem obozu przejściowego dla Polaków „u Bayera” w Łodzi-Rudzie Pabianickiej. Aresztowany od

---

⁶²⁷⁶ AIPN GK 209/1216 t. 1, s. 3 i 43; AIPN GK 209/1216 t. 2, s. 14, 18-19.

⁶²⁷⁷ AIPN GK 209/1216 t. 2, s. 18-19, brak daty przeniesienia więźnia, które musiało jednak nastąpić przed datą wpływu pisma.

⁶²⁷⁸ AIPN GK 209/1216 t. 1, s. 39-42.

⁶²⁷⁹ AIPN GK 209/1218 (K. spec. 726/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Buschowi*.

⁶²⁸⁰ AIPN GK 209/1218, s. 3, 5-6, 37-39 i 90.

⁶²⁸¹ AIPN GK 209/1218, s. 90.

⁶²⁸² AIPN GK 209/1218, s. 5-6.

⁶²⁸³ AIPN GK 209/1218, s. 7.

⁶²⁸⁴ AIPN GK 209/1219 (K. spec. 167/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfredowi Wilhelmsowi*.

11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶²⁸⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego majątku oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶²⁸⁶ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfreda Wilhelmsa.⁶²⁸⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Alfred Wilhelms został 18 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁶²⁸⁸

Bergmann Paweł⁶²⁸⁹ s. Augusta i Julianny z d. Hepner ur. 6 stycznia 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Zacisze 10. Był policjantem (Schupo) w Łodzi i dozorcą w obozach przejściowych i koncentracyjnych na terenie Łodzi (m. in. w więzieniu w Łodzi-Radogoszczu) i pow. wiejskiego łódzkiego. Aresztowany od 28 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶²⁹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁶²⁹¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Pawła Bergmanna.⁶²⁹² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 15 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Paweł Bergmann został 26 marca 1946 r. stracony w więzieniu.⁶²⁹³

Fuchler Jan⁶²⁹⁴ s. Jana i Pauliny z d. Wanzner ur. 15 sierpnia 1891 r. w Natolinie pow. częstochowski, zam. Łódź ul. Wólczańska 118. Był policjantem (Schupo) w Łodzi i dozorcą

---

⁶²⁸⁵ AIPN GK 209/1219, s. 3-4 i 86-87.

⁶²⁸⁶ AIPN GK 209/1219, s. 32-35.

⁶²⁸⁷ AIPN GK 209/1219, s. 48.

⁶²⁸⁸ AIPN GK 209/1219, s. 50.

⁶²⁸⁹ AIPN GK 209/1220 (K. spec. 214/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Pawłowi Bergmannowi i Janowi Fuchlerowi*.

⁶²⁹⁰ AIPN GK 209/1220, s. 4-5.

⁶²⁹¹ AIPN GK 209/1220, s. 136-141.

⁶²⁹² AIPN GK 209/1220, s. 160.

⁶²⁹³ AIPN GK 209/1220, s. 185.

⁶²⁹⁴ AIPN GK 209/1220 (K. spec. 214/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Pawłowi Bergmannowi i Janowi Fuchlerowi*.

w obozach przejściowych i koncentracyjnych na terenie Łodzi (m. in. w więzieniu w Łodzi-Radogoszczu) i pow. wiejskiego łódzkiego. Aresztowany od 28 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶²⁹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁶²⁹⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Fuchlera, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na 5 lat.⁶²⁹⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 9 października 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Jan Fuchler został 7 maja 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Hawie.⁶²⁹⁸

Fraszke Reinhold⁶²⁹⁹ s. Adolfa i Heleny z d. Hendzer ur. 13 marca 1906 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Łódź-Stare Rokicie ul. Laskowicka 43. Był policjantem Kripo w Łodzi i w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 12 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶³⁰⁰ Naczelnik więzienia przy u. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶³⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶³⁰² Naczelnik więzienia w Łęczycy 15 lipca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga

---

⁶²⁹⁵ AIPN GK 209/1220, s. 4-5.

⁶²⁹⁶ AIPN GK 209/1220, s. 136-141.

⁶²⁹⁷ AIPN GK 209/1220, s. 160.

⁶²⁹⁸ AIPN GK 209/1220, s. 199.

⁶²⁹⁹ AIPN GK 209/1221 (K. spec. 424/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Fraszce*.

⁶³⁰⁰ AIPN GK 209/1221, s. 3-4 i 181.

⁶³⁰¹ AIPN GK 209/1221, s. 181.

⁶³⁰² AIPN GK 209/1221, s. 65-67.

16 w Łodzi.⁶³⁰³ 16 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶³⁰⁴ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego, Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 5 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Reinholda Fraszke.⁶³⁰⁵ 10 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶³⁰⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Reinhold Fraszke został 19 sierpnia 1946 r. stracony w więzieniu.⁶³⁰⁷

Skrętowski Stefan⁶³⁰⁸ s. Karola i Kamili z d. Skrzyneckiej ur. 18 sierpnia 1894 r. w Drzewicy pow. opocznowski, zam. Łódź ul. Zawadzka 39/28.⁶³⁰⁹ Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶³¹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lutego 1945 r. na mocy art. 1 [§1] lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia i mienia członków jego rodziny oraz zwolnić go od ponoszenia kosztów postępowania.⁶³¹¹ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 marca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stefana Skrętowskiego.⁶³¹² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 10 grudnia 1945 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Stefana Skrętowskiego został 9 kwietnia 1945 r. wykonany w więzieniu.⁶³¹³

Adamus Jan⁶³¹⁴ s. Wincentego i Michaliny z d. Grochowalskiej ur. 8 lutego 1923 r. w Gidlach pow. radomszczański, zam. Łódź ul. 11 Listopada 69.⁶³¹⁵ Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶³¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lutego 1945 r. na mocy art. 1 [§1] lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z

---

⁶³⁰³ AIPN GK 209/1221, s. 83.

⁶³⁰⁴ AIPN GK 209/1221, s. 70.

⁶³⁰⁵ AIPN GK 209/1221, s. 78.

⁶³⁰⁶ AIPN GK 209/1221, s. 79.

⁶³⁰⁷ AIPN GK 209/1221, s. 82.

⁶³⁰⁸ AIPN GK 209/1222 (K. spec. 13/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Skrętowskiemu, Janowi Adamusowi i Józefowi Wiśniewskiemu.*

⁶³⁰⁹ AIPN GK 209/1222, s. 16-18.

⁶³¹⁰ AIPN GK 209/1222, s. 145-146.

⁶³¹¹ AIPN GK 209/1222, s. 159-160.

⁶³¹² AIPN GK 209/1222, s. 164.

⁶³¹³ AIPN GK 209/1222, s. 189.

⁶³¹⁴ AIPN GK 209/1222 (K. spec. 13/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Skrętowskiemu, Janowi Adamusowi i Józefowi Wiśniewskiemu.*

⁶³¹⁵ AIPN GK 209/1222, s. 130-134 i 201.

⁶³¹⁶ AIPN GK 209/1222, s. 145-146.

16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia i mienia członków jego rodziny oraz zwolnić go od ponoszenia kosztów postępowania.⁶³¹⁷ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 marca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Adamusa.⁶³¹⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 10 grudnia 1945 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Jana Adamusa został 9 kwietnia 1945 r. wykonany w więzieniu.⁶³¹⁹

Wiśniewski Józef⁶³²⁰ s. Franciszka i Marianny z d. Promst ur. 22 września 1898 r. w Studziannej pow. opoczyński, zam. Łódź ul. 6 Sierpnia 93/20.⁶³²¹ Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶³²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lutego 1945 r. na mocy art. 1 [§1] lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia i mienia członków jego rodziny oraz zwolnić go od ponoszenia kosztów postępowania.⁶³²³ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 marca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Wiśniewskiego.⁶³²⁴ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 10 grudnia 1945 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż wyrok śmierci w stosunku do Józefa Wiśniewskiego został 9 kwietnia 1945 r. wykonany w więzieniu.⁶³²⁵

Hausmann Gustaw⁶³²⁶ s. Piotra i Matyldy z d. Hausmann ur. 4 grudnia 1900 r. w Nowosolnej pow. łódzkiej, zam. Łódź-Sikawa 22. Był żandarmem w pow. wiejskim łódzkim i członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 24 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶³²⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o

---

⁶³¹⁷ AIPN GK 209/1222, s. 159-160.

⁶³¹⁸ AIPN GK 209/1222, s. 164.

⁶³¹⁹ AIPN GK 209/1222, s. 190.

⁶³²⁰ AIPN GK 209/1222 (K. spec. 13/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Skrętowskiemu, Janowi Adamusowi i Józefowi Wiśniewskiemu*.

⁶³²¹ AIPN GK 209/1222, s. 87-88 i 198.

⁶³²² AIPN GK 209/1222, s. 145-146.

⁶³²³ AIPN GK 209/1222, s. 159-160.

⁶³²⁴ AIPN GK 209/1222, s. 164.

⁶³²⁵ AIPN GK 209/1222, s. 191.

⁶³²⁶ AIPN GK 209/1225 (K. spec. 132/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Hausmannowi*.

⁶³²⁷ AIPN GK 209/1225, s. 5-6, 48 i 73-75.

k. s. oraz art. 31 §2, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci oraz na karę śmierci, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci w wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁶³²⁸ Prokurator dr J. Sawicki z Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gustawa Hausmanna.⁶³²⁹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Gustaw Hausmann został 21 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁶³³⁰

Rydel Józef⁶³³¹ s. NN i Anny Rydel ur. 25 sierpnia 1908 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Kaszubska 10. Aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶³³² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 czerwca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania sądowego, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁶³³³ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 30 grudnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 2, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić 5 stycznia 1954 r. Józefa Rydla warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 5 czerwca 1950 r.⁶³³⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 15 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Józef Rydel został 17 stycznia 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w

---

⁶³²⁸ AIPN GK 209/1225, s. 31-36.

⁶³²⁹ AIPN GK 209/1225, s. 47.

⁶³³⁰ AIPN GK 209/1225, s. 54.

⁶³³¹ AIPN GK 209/1227 (K. spec. 192/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Rydlowi*.

⁶³³² AIPN GK 209/1227, s. 5-6.

⁶³³³ AIPN GK 209/1227, s. 42-47.

⁶³³⁴ AIPN GK 209/1227, s. 71.

Rudzie Śląskiej.⁶³³⁵ Dyrektor Biura Ulaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 25 stycznia 1954 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 20 stycznia 1954 r. - nie skorzystała z prawa łaski w stosunku do Józefa Rydla.⁶³³⁶ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. XI Egzekucyjny 4 lutego 1957 r. postanowił - na zasadzie art. 4 ust. 2 pkt. a ust. 4 ustawy o amnestii z dnia 27 kwietnia 1956 r. - złagodzić Józefowi Rydlowi karę pozbawienia praw publicznych i obywatelskich praw honorowych o połowę tj. z 8 lat do 4 lat.⁶³³⁷ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. XI Egzekucyjny 13 marca 1957 r. postanowił - na mocy art. 53 kk - przywrócić Józefowi Rydlowi utracone prawa publiczne i obywatelskie prawa honorowe.⁶³³⁸

Kiciński Stefan⁶³³⁹ s. Antoniego i Bronisławy z d. Smętnickiej ur. 29 sierpnia 1909 r. w Warszawie, zam. Łódź ul. Włodzimierska 13/7. Zatrzymany od 1 lutego 1945 r. i osadzony w obozie karnym w Rembertowie, a następnie aresztowany od 3 listopada 1945 r.⁶³⁴⁰ Od 5 listopada 1945 r. osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶³⁴¹ Następnie przebywał w więzieniu w Rawiczu.⁶³⁴² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶³⁴³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 5 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stefana Kicińskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶³⁴⁴ 2 sierpnia 1948 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Sztumie.⁶³⁴⁵ Naczelnik więzienia w Sztumie 2 marca 1953 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Gdańsku.⁶³⁴⁶ 8 lutego 1954 r. przebywał w więzieniu w Gdańsku.⁶³⁴⁷ Dyrektor Biura Ulaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 25

---

⁶³³⁵ AIPN GK 209/1227, s. 69.

⁶³³⁶ AIPN GK 209/1227, s. 91.

⁶³³⁷ AIPN GK 209/1227, s. 88.

⁶³³⁸ AIPN GK 209/1227, s. 92-93.

⁶³³⁹ AIPN GK 209/1233 (K. spec. 456/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Kicińskiemu*.

⁶³⁴⁰ AIPN GK 209/1233, s. 5-6 i 228.

⁶³⁴¹ AIPN GK 209/1233, s. 227

⁶³⁴² AIPN GK 209/1233, s. 229-230.

⁶³⁴³ AIPN GK 209/1233, s. 75-83.

⁶³⁴⁴ AIPN GK 209/1233, s. 95.

⁶³⁴⁵ AIPN GK 209/1233, s. 121-126.

⁶³⁴⁶ AIPN GK 209/1233, s. 171.

⁶³⁴⁷ AIPN GK 209/1233, s. 166-167.

marca 1954 r. zawiadomiła Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 20 marca 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Stefana Kicińskiego, łagodząc mu karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat więzienia, zaś karę dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych łagodząc do 10 lat.⁶³⁴⁸ Przewodniczący Wydz. V Karnego Sądu Powiatowego dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście, sędzia 21 maja 1954 r. zawiadomił Biuro Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL, iż Stefan Kiciński został 2 kwietnia 1954 r. zwolniony z więzienia w Gdańsku na przerwę w odbywaniu kary oraz o tym, że został on 13 maja 1954 r. powiadomiony o decyzji Rady Państwa z 20 marca 1954 r.⁶³⁴⁹ Wiceprokurator Wojewódzki Miasta Łodzi w Łodzi 20 października 1954 r. postanowił - na podstawie art. 421-423 kpk - przedłużyć Stefanowi Kicińskiemu, ze względu na ówczesny stan zdrowia, o dalszych 6 miesięcy dotychczasową przerwę (udzieloną postanowieniem z 6 kwietnia 1954 r.) wykonania kary 12 lat więzienia i udzielenie ww. przerwy uzależnić od zgłaszania Prokuraturze Wojewódzkiej Miasta Łodzi w Łodzi każdorazowej zmiany miejsca pobytu.⁶³⁵⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 23 grudnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 58 kk i 416 kpk - zaliczyć Stefanowi Kicińskiemu na poczet orzeczonej kary 12 lat pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od 1 lutego 1945 r. do 9 listopada 1946 r.⁶³⁵¹ Prokurator Wojewódzki Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi. Ł. Schwabowa 7 maja 1956 r. postanowiła - na mocy art. 3 ust. 1 pkt 2, art. 4 ust. 2 lit. a, art. 8 ust. 3 i art. 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii - złagodzić Stefanowi Kicińskiemu o trzecią część karę 12 lat pozbawienia wolności tj. do kary 8 lat więzienia i uznać tym samym karę za odbytą oraz skrócić czas utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych o połowę tj. do 5 lat.⁶³⁵²

Knobloch Edmund⁶³⁵³ s. Ferdynanda i Franciszki z d. Wetrych ur. 24 stycznia 1890 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Piotrkowska 176. Był członkiem SA i NSKK w Łodzi. Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶³⁵⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego

---

⁶³⁴⁸ AIPN GK 209/1233, s. 178.

⁶³⁴⁹ AIPN GK 209/1233, s. 152.

⁶³⁵⁰ AIPN GK 209/1233, s. 192.

⁶³⁵¹ AIPN GK 209/1233, s. 200.

⁶³⁵² AIPN GK 209/1233, s. 197-198.

⁶³⁵³ AIPN GK 209/1235 (K. spec. 471/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Knoblochowi*.

⁶³⁵⁴ AIPN GK 209/1235, s. 10-11, 154-155 i 220.

więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶³⁵⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 7 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, uniewinnić go od pozostałych zarzutów, a dowody rzeczowe zwrócić do archiwum.⁶³⁵⁶ 9 listopada 1946 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu⁶³⁵⁷ i nadal tamże 15 marca 1949 r.⁶³⁵⁸ 21 listopada 1950 r. przebywał w więzieniu w Opolu.⁶³⁵⁹ 9 lipca 1951 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁶³⁶⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 30 lipca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Edmunda Knoblocha warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 5 sierpnia 1951 r. [powinno być: 7 września 1950 r.].⁶³⁶¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, Jan Ryś 25 sierpnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Edmund Knobloch został 10 sierpnia 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Sztumie.⁶³⁶² **Potocka vel Kupiec Kamila**⁶³⁶³ c. Wincentego i Anny z d. Więckowskiej ur. 28 maja 1925 r. w Deraźnie pow. łucki (Wołyń), zam. Łódź ul. Narutowicza 7. Aresztowana od 10 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁶³⁶⁴ 1 października 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶³⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia

---

⁶³⁵⁵ AIPN GK 209/1235, s. 220.

⁶³⁵⁶ AIPN GK 209/1235, s. 80-85.

⁶³⁵⁷ AIPN GK 209/1235, s. 91.

⁶³⁵⁸ AIPN GK 209/1235, s. 114-115.

⁶³⁵⁹ AIPN GK 209/1235, s. 125.

⁶³⁶⁰ AIPN GK 209/1235, s. 133-134.

⁶³⁶¹ AIPN GK 209/1235, s. 6.

⁶³⁶² AIPN GK 209/1235, s. 7.

⁶³⁶³ AIPN GK 209/1236 (K. spec. 512/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Kamili Potockiej vel Kupiec*.

⁶³⁶⁴ AIPN GK 209/1236, s. 9 i 108.

⁶³⁶⁵ AIPN GK 209/1236, s. 12.

oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁶³⁶⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 15 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Kamili Potockiej vel Kupiec, zamieniając jej karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶³⁶⁷ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 4 listopada 1954 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 28 października 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Kamili Potockiej vel Kupiec, łagodząc jej karę dożywotniego więzienia do kary 10 lat więzienia, licząc jej początek od 10 listopada 1945 r., zaś karę dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych łagodząc do 5 lat.⁶³⁶⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 26 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Kamilę Potocką vel Kupiec warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 25 kwietnia 1950 r.⁶³⁶⁹ Naczelnik więzienia w Grudziądzu I 3 lutego 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. VII Egzekucyjny w Łodzi o zwolnieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁶³⁷⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 28 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Kamila Potocka vel Kupiec została 3 lutego 1955 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁶³⁷¹

Israel Bruno⁶³⁷² s. Juliusza i Lindy z d. König ur. 30 marca 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Szkolna 32/7. Był żandarmem (Oberwachtmeister) na posterunku w Łodzi-Sikawie, wartownikiem komisariatu policji przy ul. Brzezińskiej 110 w Łodzi oraz członkiem załogi obozu zagłady w Chełmnie n. Nerem w pow. kolskim. Zatrzymany i osadzony w więzieniu. 27 lipca 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶³⁷³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wicprokuratora SSK [w Warszawie

---

⁶³⁶⁶ AIPN GK 209/1236, s. 29-32.

⁶³⁶⁷ AIPN GK 209/1236, s. 39.

⁶³⁶⁸ AIPN GK 209/1236, s. 55.

⁶³⁶⁹ AIPN GK 209/1236, s. 64.

⁶³⁷⁰ AIPN GK 209/1236, s. 66.

⁶³⁷¹ AIPN GK 209/1236, s. 11.

⁶³⁷² AIPN GK 209/1237 (K. spec. 558/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Brunonowi Israelowi*.

⁶³⁷³ AIPN GK 209/1237, s. 5-6, 106, 121 i 144.

z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶³⁷⁴ 4 lutego 1946 r. przebywał ponownie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶³⁷⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶³⁷⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 2 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci oraz na karę 3 lat więzienia, a wobec zbiegu przestępstw wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶³⁷⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 3 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Brunona Israela, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶³⁷⁸ Od 3 lipca 1953 r. przebywał w więzieniu w Barczewie⁶³⁷⁹ i nadal tamże 2 stycznia 1956 r.⁶³⁸⁰ Od 27 stycznia 1956 r. przebywał w więzieniu w Potulicach⁶³⁸¹ i nadal tamże 11 stycznia 1957 r.⁶³⁸² Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Bydgoszczy 21 października 1958 r. postanowił - na zasadzie art. 1 §1 i art. 3 §1 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o warunkowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 31, poz. 134) - zwolnić Brunona Israela 10 grudnia 1958 r. warunkowo od odbycia reszty kary dożywotniego więzienia, a okres próby wyznaczyć na 5 lat tj. do 10 grudnia 1963 r.⁶³⁸³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Wojewódzkiej dla Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Lucja Schwabowa 11 marca 1959 r. zawiadomiła Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Bruno Israel został 10 grudnia 1958 r. - na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy - zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Bydgoszczy.⁶³⁸⁴

---

⁶³⁷⁴ AIPN GK 209/1237, s. 133.

⁶³⁷⁵ AIPN GK 209/1237, s. 139.

⁶³⁷⁶ AIPN GK 209/1237, s. 144.

⁶³⁷⁷ AIPN GK 209/1237, s. 40-42.

⁶³⁷⁸ AIPN GK 209/1237, s. 48.

⁶³⁷⁹ AIPN GK 209/1237, s. 67.

⁶³⁸⁰ AIPN GK 209/1237, s. 71.

⁶³⁸¹ AIPN GK 209/1237, s. 80.

⁶³⁸² AIPN GK 209/1237, s. 79-80.

⁶³⁸³ AIPN GK 209/1237, s. 88.

⁶³⁸⁴ AIPN GK 209/1237, s. 86.

Roth Waldemar⁶³⁸⁵ s. Aleksandra i Olgi z d. Freier ur. 21 listopada 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Franciszkańska 5/1. Był policjantem (Wachtmeister der Schupo) i policjantem pomocniczym (Hipo) w Łodzi. Aresztowany od 14 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶³⁸⁶ Przed 29 marca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶³⁸⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 grudnia 1945 r. do 8 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego żony, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁶³⁸⁸ W kwietniu 1948 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁶³⁸⁹ Naczelnik więzienia w Bytomiu 10 lutego 1954 r. zawiadomił Naczelnika więzienia w Cieszynie, iż ww. został 9 stycznia 1954 r. przetransportowany z więzienia w Bytomiu do więzienia w Cieszynie.⁶³⁹⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 15 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Waldemara Rotha warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 14 czerwca 1952 r.,⁶³⁹¹ a okres próby określić na 5 lat pozostałych do zakończenia kary.⁶³⁹² W/z Naczelnika Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 20 stycznia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Waldemar Roth został zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Cieszynie, na podstawie nakazu zwolnienia z 19 stycznia 1955 r.⁶³⁹³ Naczelnik więzienia w Cieszynie 21 stycznia 1955 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁶³⁹⁴

---

⁶³⁸⁵ AIPN GK 209/1241 (K. spec. 709/46), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Waldemarowi Rothowi*.

⁶³⁸⁶ AIPN GK 209/1241, s. 9 i 26.

⁶³⁸⁷ AIPN GK 209/1241, s. 75-76.

⁶³⁸⁸ AIPN GK 209/1241, s. 22-23.

⁶³⁸⁹ AIPN GK 209/1241, s. 29.

⁶³⁹⁰ AIPN GK 209/1241, s. 41.

⁶³⁹¹ AIPN GK 209/1241, s. 42.

⁶³⁹² AIPN GK 209/1241, s. 47-48.

⁶³⁹³ AIPN GK 209/1241, s. 4.

⁶³⁹⁴ AIPN GK 209/1241, s. 6-7.

Minor z d. Engel Antonina⁶³⁹⁵ c. Franciszka i Antoniny z d. Jerzyńskiej ur. 5 marca 1905 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Kilińskiego 225/46. Aresztowana od 30 stycznia 1946 r. i osadzona w obozie w Łodzi-Sikawie.⁶³⁹⁶ 25 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶³⁹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁶³⁹⁸ W/z Dyrektora Gabinetu Ministra Sprawiedliwości RP 10 czerwca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Antoniny Minor, darowując jej resztę nieodcierpianej kary 15 lat więzienia ale utrzymując w mocy kary dodatkowe.⁶³⁹⁹

Pustelnik Zenon⁶⁴⁰⁰ s. Juliana i Antoniny z d. Stasińskiej ur. 30 października 1926 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Miła 2a. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁴⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁴⁰² W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Zenona Pustelnika, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia, przy utrzymaniu pozbawienia praw na zawsze i konfiskaty mienia.⁶⁴⁰³ Od 21 września 1951 r. przebywał w więzieniu w Sztumie⁶⁴⁰⁴ i nadal tamże 22 marca 1952 r.⁶⁴⁰⁵ 20 listopada 1954 r. został przeniesiony z więzienia w Sztumie do więzienia w Gdańsku.⁶⁴⁰⁶ W/z Naczelnika Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 10 czerwca 1955

---

⁶³⁹⁵ AIPN GK 209/1242 (K. spec. 729/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Antoninie Minor*.

⁶³⁹⁶ AIPN GK 209/1242, s. 7, 177 i 185-186.

⁶³⁹⁷ AIPN GK 209/1242, s. 18.

⁶³⁹⁸ AIPN GK 209/1242, s. 126-127 i 131.

⁶³⁹⁹ AIPN GK 209/1242, s. 167.

⁶⁴⁰⁰ AIPN GK 209/1245 t. 1-2 (K. spec. 221/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Zenonowi Pustelnikowi*.

⁶⁴⁰¹ AIPN GK 209/1245 t. 1, s. 3-4.

⁶⁴⁰² AIPN GK 209/1245 t. 1, s. 75-78.

⁶⁴⁰³ AIPN GK 209/1245 t. 1, s. 86.

⁶⁴⁰⁴ AIPN GK 209/1245 t. 1, s. 139.

⁶⁴⁰⁵ AIPN GK 209/1245 t. 1, s. 135-136.

⁶⁴⁰⁶ AIPN GK 209/1245 t. 1, s. 153-154 i 157.

r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Zenon Pustelnik został 26 maja 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Gdańsku.⁶⁴⁰⁷

Hoffman Adolf⁶⁴⁰⁸ s. Jana i Malwiny z d. Bartel ur. 21 kwietnia 1897 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Wierzbowa 13. Zatrzymany od 15 lutego 1945 r., aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁴⁰⁹ 17 września 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁴¹⁰ 7 października 1945 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od pokrycia kosztów postępowania w sprawie.⁶⁴¹² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 31 marca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż ww. więzień zmarł 11 grudnia 1945 r.⁶⁴¹³ Od 11 listopada 1951 r. przebywał w więzieniu w Sztumie i nadal 8 września 1953 r.⁶⁴¹⁴ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 24 grudnia 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 4 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Adolfowi Hoffmanowi karę 15 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia, licząc bieg tak złagodzonej kary od 30 października 1945 r.⁶⁴¹⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 9 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Adolf Hoffman został 15 lutego 1955 r. zwolniony z Ośrodka Pracy w Warszawie-Służewcu.⁶⁴¹⁶

Kirschstein Artur Teodor⁶⁴¹⁷ s. Aleksandra i Joanny z d. Wurst ur. 20 lipca 1899 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Ozorkowska 10/5. Był członkiem SA w Łodzi. Zatrzymany od 19 maja 1945 r., aresztowany od 13 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴¹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN

---

⁶⁴⁰⁷ AIPN GK 209/1245 t. 1, s. 152.

⁶⁴⁰⁸ AIPN GK 209/1246 (K. spec. 265/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Hoffmanowi*.

⁶⁴⁰⁹ AIPN GK 209/1246, s. 3-4, 27 i 99.

⁶⁴¹⁰ AIPN GK 209/1246, s. 29.

⁶⁴¹¹ AIPN GK 209/1246, s. 25.

⁶⁴¹² AIPN GK 209/1246, s. 53-58.

⁶⁴¹³ AIPN GK 209/1246, s. 72, prawdopodobnie nastąpił w piśmie błąd, gdyż dalsza korespondencja dotyczy odbywania kary przez ww.

⁶⁴¹⁴ AIPN GK 209/1246, s. 80.

⁶⁴¹⁵ AIPN GK 209/1246, s. 89.

⁶⁴¹⁶ AIPN GK 209/1246, s. 99.

⁶⁴¹⁷ AIPN GK 209/1247 (K. spec. 323/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Teodorowi Kirschsteinowi*.

⁶⁴¹⁸ AIPN GK 209/1247, s. 3-4 i 43-45.

z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁶⁴¹⁹ Dyrektor Gabinetu Ministra Sprawiedliwości RP 9 grudnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent RP - decyzją z 25 listopada 1949 r. - skorzystał z prawa łaski w stosunku do Artura Teodora Kirschsteina, zmniejszając mu karę 15 lat pozbawienia wolności do kary 6 lat więzienia z utrzymaniem w mocy utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze i konfiskaty całego mienia.⁶⁴²⁰ 13 sierpnia 1951 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁶⁴²¹

Walter Juliusz Hugo⁶⁴²² s. Henryka i Matyldy z d. Kühler ur. 15 października 1892 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Łowicka 14. Aresztowany od 28 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁴²³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, dowody rzeczowe zwrócić ww. oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶⁴²⁴ 23 września 1948 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Strzelcach Opolskich⁶⁴²⁵ i nadal tamże 22 maja 1951 r.⁶⁴²⁶ Naczelnik więzienia w Strzelcach Opolskich 11 grudnia 1952 r. zawiadomił Naczelnika więzienia w Bytomiu, iż ww. został 6 czerwca 1952 r. przetransportowany z więzienia w Strzelcach Opolskich do więzienia w Bytomiu.⁶⁴²⁷ 18 października 1952 r. przebywał w więzieniu karnym we Wronkach i nadal tamże 10 stycznia 1953 r.⁶⁴²⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 3 października 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 10 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Juliuszowi Hugonowi Walterowi o trzecią część karę 15 lat pozbawienia wolności tj. do kary 10 lat więzienia, licząc bieg tak

---

⁶⁴¹⁹ AIPN GK 209/1247, s. 43-45.

⁶⁴²⁰ AIPN GK 209/1247, s. 75.

⁶⁴²¹ AIPN GK 209/1247, s. 85.

⁶⁴²² AIPN GK 209/1248 t. 1-2 (K. spec. 340/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Juliuszowi Hugonowi Walterowi*.

⁶⁴²³ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 5.

⁶⁴²⁴ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 92-97.

⁶⁴²⁵ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 114.

⁶⁴²⁶ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 130.

⁶⁴²⁷ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 152.

⁶⁴²⁸ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 153.

złagodzonej kary od 28 lipca 1945 r.⁶⁴²⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 26 października 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Juliusza Hugona Waltera warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 28 lipca 1950 r.⁶⁴³⁰ Naczelnik więzienia we Wronkach 3 listopada 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi o zwolnieniu Juliusza Hugona Waltera, po odbyciu 9 lat, 3 miesięcy i 6 dni kary pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony warunkowo przedterminowo z tamtejszego więzienia.⁶⁴³¹

Jędrykowski Władysław⁶⁴³² s. Piotra i Marianny z d. Frasiak ur. 1 stycznia 1902 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Przędzalniana 28. Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴³³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁶⁴³⁴ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 1 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Władysława Jędrykowskiego.⁶⁴³⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 15 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Władysław Jędrykowski został 12 marca 1946 r. stracony w więzieniu.⁶⁴³⁶

Bernstein Erwin⁶⁴³⁷ s. Karola i Huldy z d. Reimer ur. 20 czerwca 1905 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Łódź-Chojny ul. Tuszyńska 107. Był kierownikiem politycznym partii (Politischeleiter der NSDAP) w Łodzi. Aresztowany od 8 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 lutego 1946 r. na mocy art. n 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

⁶⁴²⁹ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 160.

⁶⁴³⁰ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 162.

⁶⁴³¹ AIPN GK 209/1248 t. 1, s. 166.

⁶⁴³² AIPN GK 209/1250 (K. spec. 420/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Jędrykowskiemu*.

⁶⁴³³ AIPN GK 209/1250, s. 3-4 i 8.

⁶⁴³⁴ AIPN GK 209/1250, s. 46-48.

⁶⁴³⁵ AIPN GK 209/1250, s. 60.

⁶⁴³⁶ AIPN GK 209/1250, s. 70.

⁶⁴³⁷ AIPN GK 209/1251 t. 1-2 (K. spec. 465/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Bernsteinowi*.

⁶⁴³⁸ AIPN GK 209/1251 t. 1, s. 5-6, 45-48 i 50.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 8 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁴³⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 24 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Erwina Bernsteina warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 8 kwietnia 1953 r.⁶⁴⁴⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, Jan Ryś 2 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Erwin Bernstein został 1 lutego 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁶⁴⁴¹

Franz Teodor⁶⁴⁴² s. Wilhelma i Teresy z d. Auert ur. 3 listopada 1886 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Targowa 37. Był członkiem NSDAP i mężem zaufania (Obmann) na terenie fabryk w Łodzi. Aresztowany od 23 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴⁴³ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁴⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁶⁴⁴⁵ 25 maja 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁴⁴⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 maja

---

⁶⁴³⁹ AIPN GK 209/1251 t. 1, s. 45-48.

⁶⁴⁴⁰ AIPN GK 209/1251 t. 1, s. 60.

⁶⁴⁴¹ AIPN GK 209/1251 t. 1, s. 62.

⁶⁴⁴² AIPN GK 209/1257 (K. spec. 94/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Franzowi*.

⁶⁴⁴³ AIPN GK 209/1257, s. 5-6 i 8.

⁶⁴⁴⁴ AIPN GK 209/1257, s. 8.

⁶⁴⁴⁵ AIPN GK 209/1257, s. 38-43.

⁶⁴⁴⁶ AIPN GK 209/1257, s. 56.

1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Teodora Franza, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁶⁴⁴⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 lipca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Teodor Franz zmarł 30 czerwca 1947 r. w więzieniu w Strzelcach.⁶⁴⁴⁸

Gernandt Teodor⁶⁴⁴⁹ s. Gottlieba i Augusty z d. Hemskiej ur. 5 lutego 1902 r. w Swędowie pow. brzeziński, zam. Łódź-Radogoszcz ul. Lipowa 17. Był członkiem SA w Łodzi. Aresztowany od 25 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁴⁵¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 12 marca 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Teodor Gernandt zmarł 2 lutego 1947 r. w więzieniu.⁶⁴⁵²

Łubisz z d. Kozłowska Tatiana⁶⁴⁵³ c. Łukasza i Dominiki z d. Jaszczyńskiej ur. 12 stycznia 1913 r. w Horochowie (Wołyń), zam. Pabianice ul. Leśna 27 pow. łaski. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴⁵⁴ 6 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁶⁴⁵⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, a koszty postępowania w sprawie przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁶⁴⁵⁶ Kierownik Nadzoru

---

⁶⁴⁴⁷ AIPN GK 209/1257, s. 54.

⁶⁴⁴⁸ AIPN GK 209/1257, s. 61.

⁶⁴⁴⁹ AIPN GK 209/1258 (K. spec. 96/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Gernandtowi*.

⁶⁴⁵⁰ AIPN GK 209/1258, s. 5.

⁶⁴⁵¹ AIPN GK 209/1258, s. 25-29.

⁶⁴⁵² AIPN GK 209/1258, s. 41.

⁶⁴⁵³ AIPN GK 209/1259 (K. spec. 102/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tatianie Łubisz i Feliksowi Bolesławowi Łubiszowi*.

⁶⁴⁵⁴ AIPN GK 209/1259, s. 4-5.

⁶⁴⁵⁵ AIPN GK 209/1259, s. 9-11.

⁶⁴⁵⁶ AIPN GK 209/1259, s. 87-91.

Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Tatiany Łubisz, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁶⁴⁵⁷ 11 listopada 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴⁵⁸ 17 marca 1947 r. ponownie przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁶⁴⁵⁹ 3 kwietnia 1947 r. przebywała ponownie w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi⁶⁴⁶⁰ i nadal tamże 17 maja 1947 r.⁶⁴⁶¹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 24 czerwca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Tatianę Łubisz warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 10 kwietnia 1954 r.⁶⁴⁶² Naczelnik więzienia w Bydgoszczy 1 lipca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście, iż ww. została, po 7 latach, 8 miesiącach i 21 dniach kary pozbawienia wolności, zwolniona tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁶⁴⁶³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 5 października 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Tatiana Łubisz została 1 lipca 1954 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Bydgoszczy.⁶⁴⁶⁴

Łubisz Feliks Bolesław⁶⁴⁶⁵ s. Franciszka i Anny z d. Mielczarek ur. 19 sierpnia 1919 r. w Orpelowie pow. łaski, zam. Pabianice ul. Majdany 4 pow. łaski. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁴⁶⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, a koszty postępowania w sprawie przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁶⁴⁶⁷

---

⁶⁴⁵⁷ AIPN GK 209/1259, s. 100.

⁶⁴⁵⁸ AIPN GK 209/1259, s. 101.

⁶⁴⁵⁹ AIPN GK 209/1259, s. 106-113.

⁶⁴⁶⁰ AIPN GK 209/1259, s. 104-105.

⁶⁴⁶¹ AIPN GK 209/1259, s. 120.

⁶⁴⁶² AIPN GK 209/1259, s. 144.

⁶⁴⁶³ AIPN GK 209/1259, s. 138.

⁶⁴⁶⁴ AIPN GK 209/1259, s. 3.

⁶⁴⁶⁵ AIPN GK 209/1259 (K. spec. 102/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tatianie Łubisz i Feliksowi Bolesławowi Łubiszowi*.

⁶⁴⁶⁶ AIPN GK 209/1259, s. 4-5.

⁶⁴⁶⁷ AIPN GK 209/1259, s. 87-91.

Hoff Alfons⁶⁴⁶⁸ s. NN i Olgi Hoff ur. 7 maja 1909 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Tarnowska 3. Aresztowany od 16 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁴⁶⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁴⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶⁴⁷¹ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 29 grudnia 1946 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Sztumie.⁶⁴⁷² 14 lipca 1953 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.⁶⁴⁷³ Od 27 lutego 1954 r. przebywał w więzieniu w Potulicach⁶⁴⁷⁴ i nadal tamże 3 kwietnia 1954 r.⁶⁴⁷⁵ Naczelnik więzienia w Potulicach 11 grudnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi o przeniesieniu Alfonsa Hoffa tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Warszawie-Służewcu.⁶⁴⁷⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 27 sierpnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Alfons Hoff został 30 maja 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z Ośrodka Pracy w Warszawie-Służewcu.⁶⁴⁷⁷

Joachimiak Franciszek⁶⁴⁷⁸ s. Wawrzyńca i Marianny z d. Krajewskiej ur. 27 sierpnia 1906 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Gdańska 135. Aresztowany od 21 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w

---

⁶⁴⁶⁸ AIPN GK 209/1261 (K. spec. 231/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Hoffowi*.

⁶⁴⁶⁹ AIPN GK 209/1261, s. 20 i 138.

⁶⁴⁷⁰ AIPN GK 209/1261, s. 138.

⁶⁴⁷¹ AIPN GK 209/1261, s. 70-74.

⁶⁴⁷² AIPN GK 209/1261, s. 80.

⁶⁴⁷³ AIPN GK 209/1261, s. 101-102.

⁶⁴⁷⁴ AIPN GK 209/1261, s. 18.

⁶⁴⁷⁵ AIPN GK 209/1261, s. 104-105.

⁶⁴⁷⁶ AIPN GK 209/1261, s. 6.

⁶⁴⁷⁷ AIPN GK 209/1261, s. 4.

⁶⁴⁷⁸ AIPN GK 209/1264 (K. spec. 308/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Joachimiakowi*.

Łodzi.⁶⁴⁷⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dokumenty pozostawić w aktach sprawy.⁶⁴⁸⁰ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Franciszek Joachimiak zmarł 10 grudnia 1952 r. w Ośrodku Pracy w Sośnicy.⁶⁴⁸¹

Marchwat z d. Szperber Józefa⁶⁴⁸² c. Henryka i Józefy z d. Klaus ur. 31 października 1895 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Cmentarna 3. Aresztowana od 14 września 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁶⁴⁸³ 17 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁴⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia oraz na karę 8 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁴⁸⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 7 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została przeniesiona 22 października [powinno być zapewne: września] 1946 r. z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁶⁴⁸⁶ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 3 października 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Józefę Marchwat

---

⁶⁴⁷⁹ AIPN GK 209/1264, s. 5 i 155.

⁶⁴⁸⁰ AIPN GK 209/1264, s. 65-72.

⁶⁴⁸¹ AIPN GK 209/1264, s. 129.

⁶⁴⁸² AIPN GK 209/1268 (K. spec. 411/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefie Marchwat*.

⁶⁴⁸³ AIPN GK 209/1268, s. 3-4, 58 i 90.

⁶⁴⁸⁴ AIPN GK 209/1268, s. 6.

⁶⁴⁸⁵ AIPN GK 209/1268, s. 33-40.

⁶⁴⁸⁶ AIPN GK 209/1268, s. 60.

warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 14 września 1950 r.⁶⁴⁸⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Józefa Marchwat została 10 października 1953 r. zwolniona warunkowo przedterminowo z więzienia w Grudziądzu I.⁶⁴⁸⁸

Willi Hermann⁶⁴⁸⁹ s. Adolfa i Malwiny z d. Eichbaum ur. 25 lutego 1906 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Pabianka pow. łódzki. Był policjantem (Hipo) i wartownikiem w obozie w Łodzi-Radogoszczu oraz w obozie przy ul. Szpitalnej w Łodzi-Widzewie.⁶⁴⁹⁰ Aresztowany od 3 października 1945 r. i osadzony w więzieniu. SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁴⁹¹ W/z Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, Wiesław Anc Wiceprokurator Sądu Apelacyjnego 11 listopada 1946 r. sporządził pismo do Naczelnika więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi, którym przesłał odpis sentencji ww. wyroku i polecił zatrzymać Hermanna Williiego w tamtejszym więzieniu na okres 3 lat, licząc od 14 października 1946 r. do do 3 października 1948 r. (po zaliczeniu aresztu tymczasowego).⁶⁴⁹² Z częściowo zachowanej korespondencji wynika, że akta ww. sprawy zaginęły.⁶⁴⁹³

Kawa Bolesław Józef⁶⁴⁹⁴ s. Tomasza i Jadwigi z d. Maciejowskiej ur. 10 marca 1899 r. w Zborówku pow. stopnicki, zam. Łódź ul. Jarzynowa 44. Był policjantem Kripo w Łodzi. Aresztowany od 12 marca 1945 r. i osadzony w szpitalu więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁴⁹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego

---

⁶⁴⁸⁷ AIPN GK 209/1268, s. 68.

⁶⁴⁸⁸ AIPN GK 209/1268, s. 121.

⁶⁴⁸⁹ AIPN GK 209/1269 (K. spec. 502/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hermannowi Williemu*.

⁶⁴⁹⁰ AIPN GK 209/1269, s. 9-10.

⁶⁴⁹¹ AIPN GK 209/1269, s. 11-12.

⁶⁴⁹² AIPN GK 209/1269, s. 13.

⁶⁴⁹³ AIPN GK 209/1269, s. 2.

⁶⁴⁹⁴ AIPN GK 209/1270 (K. spec. 273/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bolesławowi Józefowi Kawie*.

⁶⁴⁹⁵ AIPN GK 209/1270, s. 5-6 i 155.

mienia, zwolnić go od kosztów postępowania obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁶⁴⁹⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 9 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Bolesława Józefa Kawy, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na 5 lat.⁶⁴⁹⁷ 12 marca 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁶⁴⁹⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 19 listopada 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 58 kk w związku z art. 408 i 416 §1 kpk - zaliczyć Bolesławowi Józefowi Kawie na poczet orzeczonej kary 10 lat więzienia okres tymczasowego aresztowania od 12 marca 1945 r. do 12 lutego 1946 r.⁶⁴⁹⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 18 kwietnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Bolesław Józef Kawa odbył karę 10 lat pozbawienia wolności od 12 marca 1945 r. do 12 marca 1955 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁶⁵⁰⁰

---

⁶⁴⁹⁶ AIPN GK 209/1270, s. 87-93.

⁶⁴⁹⁷ AIPN GK 209/1270, s. 105.

⁶⁴⁹⁸ AIPN GK 209/1270, s. 143-144.

⁶⁴⁹⁹ AIPN GK 209/1270, s. 155.

⁶⁵⁰⁰ AIPN GK 209/1270, s. 161.

7. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego łódzkiego.

Łódź pow. wiejski (Landkreis Litzmannstadt)

Urbaniak Józef⁶⁵⁰¹ s. Antoniego i Leonardy z d. Kołodziejkiej ur. 17 listopada 1913 r. w Starym Złotnie pow. łódzki, zam. Stare Złotno pow. łódzki. Był „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Starym Złotnie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zasądzić od ww. koszty postępowania karnego na rzecz Skarbu Państwa.⁶⁵⁰³ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 18 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Urbaniaka.⁶⁵⁰⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Józef Urbaniak został 4 czerwca 1945 r. stracony.⁶⁵⁰⁵

Hintz August⁶⁵⁰⁶ s. Karola i Justyny z d. Neumann ur. 10 marca 1883 r. w Marianowie pow. sieradzki, zam. Albertów pow. łódzki. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę

---

⁶⁵⁰¹ AIPN GK 209/22 (K. spec. 25/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Urbaniakowi*; zob.: *Kara śmierci za znęcanie się nad Polakami*, „Głos Wielkopolski”, 28 V 1945.

⁶⁵⁰² AIPN GK 209/22, s. 9+v.

⁶⁵⁰³ AIPN GK 209/22, s. 39-41.

⁶⁵⁰⁴ AIPN GK 209/22, s. 46.

⁶⁵⁰⁵ AIPN GK 209/22, s. 54.

⁶⁵⁰⁶ AIPN GK 209/32 (K. spec. 37/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Augustowi Hintzowi*.

⁶⁵⁰⁷ AIPN GK 209/32, s. 3+v.

całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci oraz zasądzić od ww. koszty sądowe.⁶⁵⁰⁸ Prokurator Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 maja 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Augusta Hintza.⁶⁵⁰⁹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że August Hintz został 4 czerwca 1945 r. stracony.⁶⁵¹⁰

Schulz Gustaw⁶⁵¹¹ s. Jana Franciszka i Emilii z d. Märantz ur. 18 lipca 1883 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów ul. Lutomska 48 pow. łódzki. Był członkiem SA w Konstantynowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 5 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵¹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 czerwca 1945 r. na mocy art. 5, art. 1 §1 lit. a i b w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁶⁵¹³ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gustawa Schulza, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁶⁵¹⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi Józefa Namysłowskiego 29 stycznia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Gustaw Schulz zmarł 16 listopada 1947 r. w więzieniu w Rawiczu.⁶⁵¹⁵

Wilamek Władysław⁶⁵¹⁶ s. Andrzeja i Zofii z d. Kowalczyk ur. 24 listopada 1914 r. w Brzezinach, zam. Brzeziny ul. Lasockich 2. Aresztowany od 19 lutego 1945 r. i osadzony w

---

⁶⁵⁰⁸ AIPN GK 209/32, s. 37+v.

⁶⁵⁰⁹ AIPN GK 209/32, s. 43.

⁶⁵¹⁰ AIPN GK 209/32, s. 46.

⁶⁵¹¹ AIPN GK 209/41 (K. spec. 48/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Schulzowi*.

⁶⁵¹² AIPN GK 209/41, s. 4-5.

⁶⁵¹³ AIPN GK 209/41, s. 42-47.

⁶⁵¹⁴ AIPN GK 209/41, s. 56.

⁶⁵¹⁵ AIPN GK 209/41, s. 60.

⁶⁵¹⁶ AIPN GK 209/68 (K. spec. 78/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Władysławowi Wilamkowi*.

więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵¹⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi Kubiak 8 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, że ww. więzień 7 czerwca 1945 r. zbiegł z posesji przy ul. Sterlinga 18 zajętej na potrzeby więzienia.⁶⁵¹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww., pod jego nieobecność gdyż zbiegł, na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁵¹⁹ 8 kwietnia 1948 r. przebywał w więzieniu w Sztumie⁶⁵²⁰ i nadal tamże 18 stycznia 1950 r.⁶⁵²¹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 28 października 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Władysława Wilamka warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności. Ww. rozpoczął odbywanie kary 25 marca 1947 r., zatem jej koniec przypadałby 25 marca 1957 r.⁶⁵²² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 2 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Władysław Wilamek został 11 listopada 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Gdańsku.⁶⁵²³

Kunert z d. Hofman Lidia⁶⁵²⁴ c. Gustawa i Magdaleny z d. Bajer ur. 20 stycznia 1901 r. w Radogoszczu pow. łódzki, zam. Zgierz ul. Czosnowska 48 pow. łódzki. Aresztowana od 20 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁵²⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze,

---

⁶⁵¹⁷ AIPN GK 209/68, s. 22-23.

⁶⁵¹⁸ AIPN GK 209/68, s. 44.

⁶⁵¹⁹ AIPN GK 209/68, s. 59-63.

⁶⁵²⁰ AIPN GK 209/68, s. 91.

⁶⁵²¹ AIPN GK 209/68, s. 106.

⁶⁵²² AIPN GK 209/68, s. 11-12.

⁶⁵²³ AIPN GK 209/68, s. 14.

⁶⁵²⁴ AIPN GK 209/77 (K. spec. 88/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lidii Kunert*.

⁶⁵²⁵ AIPN GK 209/77, s. 4-5.

konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁵²⁶ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Lidii Kunert, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary.⁶⁵²⁷ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 8 czerwca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Lidię Kunert warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której koniec przypadałby 9 lipca 1955 r.⁶⁵²⁸ **Graf Antoni** (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Frinker Wilhelm⁶⁵²⁹ s. Wilhelma i Amalii z d. Ewaldt ur. 20 sierpnia 1886 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów ul. 11 Listopada 5 pow. łódzki. Był członkiem NSDAP i SA w Konstantynowie i okolicy w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 6 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵³⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 lipca 1945 r., po zmianie kwalifikacji czynu z art. 1 §2 na art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. na jego mocy postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić ww. od uiszczenia kosztów postępowania sądowego.⁶⁵³¹ W/z Prokuratora Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr. J. Sawickiego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Frinkera.⁶⁵³² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 stycznia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił sprostować - na mocy art. 53 kpk - oczywistą pomyłkę pisarską zasłać w sentencji wyroku i określić okres utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Wilhelma Frinkera poprzez

---

⁶⁵²⁶ AIPN GK 209/77, s. 48-51.

⁶⁵²⁷ AIPN GK 209/77, s. 57.

⁶⁵²⁸ AIPN GK 209/77, s. 67-68.

⁶⁵²⁹ AIPN GK 209/87 (K. spec. 99/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Frinkerowi*.

⁶⁵³⁰ AIPN GK 209/87, s. 4-5.

⁶⁵³¹ AIPN GK 209/87, s. 30-31.

⁶⁵³² AIPN GK 209/87, s. 42.

uzupełnienie słowami: na zawsze.⁶⁵³³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 23 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Wilhelm Frinker został 20 sierpnia 1945 r. stracony w więzieniu.⁶⁵³⁴

Parcik z d. Riedel Lidia⁶⁵³⁵ c. Fryderyka i Marii z d. Kruck ur. 29 listopada 1915 r. w Gaczinie (Gatczyni) k. Sankt Petersburga, zam. Zgierz ul. Proboszczewice 31 pow. łódzki. Była funkcjonariuszką Urzędu Pracy (Arbeitsamt) w Zgierzu w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowana od 11 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁵³⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od uiszczenia kosztów postępowania w sprawie.⁶⁵³⁷ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Lidii Parcik.⁶⁵³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 stycznia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił sprostować - na mocy art. 53 kpk - oczywistą pomyłkę pisarską zaszłą w sentencji wyroku i określić okres utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Lidię Parcik poprzez uzupełnienie słowami: na zawsze.⁶⁵³⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Lidia Parcik została 6 września 1945 r. stracona w więzieniu.⁶⁵⁴⁰

Mittmann Oskar⁶⁵⁴¹ s. Jana i Marty z d. Richter ur. 10 maja 1908 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów Pl. Wolności 38 pow. łódzki. Był członkiem NSKK w Konstantynowie i okolicy w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 5 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁴² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

⁶⁵³³ AIPN GK 209/87, s. 44.

⁶⁵³⁴ AIPN GK 209/87, s. 53.

⁶⁵³⁵ AIPN GK 209/88 t. 1 (K. spec. 100/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Lidii Parcik*.

⁶⁵³⁶ AIPN GK 209/88 t. 1, s. 4-5.

⁶⁵³⁷ AIPN GK 209/88 t. 1, s. 66-68.

⁶⁵³⁸ AIPN GK 209/88 t. 1, s. 84.

⁶⁵³⁹ AIPN GK 209/88 t. 1, s. 87.

⁶⁵⁴⁰ AIPN GK 209/88 t. 1, s. 89.

⁶⁵⁴¹ AIPN GK 209/93 (K. spec. 107/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Mittmannowi*.

⁶⁵⁴² AIPN GK 209/93, s. 4-5 i 85-87.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci, wyłączając jednak mienie tych ostatnich pochodzące z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, na rzecz Skarbu Państwa oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁶⁵⁴³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 3 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Oskar Mittmann odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 5 marca 1945 r. do 5 marca 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.⁶⁵⁴⁴

Stefan Marian (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Brodehl z d. Engel Eli⁶⁵⁴⁵ c. NN i Melidy Engel ur. 1 lutego 1928 r. w Bydgoszczy, zam. Aleksandrów ul. Zielona 30 pow. łódzki. Aresztowana od 28 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁵⁴⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 380 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 54, 58, 59 i 76 kk orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa; część dowodów zwrócić ww., a część pozostawić w aktach sprawy.⁶⁵⁴⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Eli Brodehl, po odbyciu kary 6 lat pozbawienia wolności, została 28 kwietnia 1951 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁶⁵⁴⁸

Becker Herman⁶⁵⁴⁹ s. Ferdynanda i Augustyny z d. Becker ur. 13 października 1902 r. w Skotnikach pow. łódzki, zam. Krogulec pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w

---

⁶⁵⁴³ AIPN GK 209/93, s. 46-50.

⁶⁵⁴⁴ AIPN GK 209/93, s. 76.

⁶⁵⁴⁵ AIPN GK 209/102 t. 1-2 (K. spec. 117/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Eli Brodehl*.

⁶⁵⁴⁶ AIPN GK 209/102 t. 1, s. 5-6 i 98.

⁶⁵⁴⁷ AIPN GK 209/102 t. 1, s. 36-43.

⁶⁵⁴⁸ AIPN GK 209/102 t. 1, s. 3, brak daty pisma.

⁶⁵⁴⁹ AIPN GK 209/104 (K. spec. 119/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hermanowi Beckerowi*.

Łodzi.⁶⁵⁵⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 27 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dziecka oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁶⁵⁵¹ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Hermana Beckera.⁶⁵⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił określić okres utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez Hermana Beckera na zawsze.⁶⁵⁵³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Herman Becker został 18 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁶⁵⁵⁴

Ender Adolf⁶⁵⁵⁵ s. Adolfa i Olgi z d. Freger ur. 1 września 1889 r. w Łodzi, zam. Łódź-Żabieniec ul. Grabowa 12. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 7 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowód rzeczowy pozostawić w aktach sprawy.⁶⁵⁵⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Adolf Ender zmarł 7 czerwca 1946 r. w więzieniu.⁶⁵⁵⁸ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 27 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Ender zmarł 7 czerwca 1946 r. w więzieniu w Koronowie.⁶⁵⁵⁹

---

⁶⁵⁵⁰ AIPN GK 209/104, s. 3-5.

⁶⁵⁵¹ AIPN GK 209/104, s. 52-53.

⁶⁵⁵² AIPN GK 209/104, s. 62.

⁶⁵⁵³ AIPN GK 209/104, s. 64.

⁶⁵⁵⁴ AIPN GK 209/104, s. 65.

⁶⁵⁵⁵ AIPN GK 209/106 (K. spec. 122/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Enderowi*.

⁶⁵⁵⁶ AIPN GK 209/106, s. 4-5.

⁶⁵⁵⁷ AIPN GK 209/106, s. 37-40.

⁶⁵⁵⁸ AIPN GK 209/106, s. 49.

⁶⁵⁵⁹ AIPN GK 209/106, s. 88.

Meisner Hermann⁶⁵⁶⁰ s. Ferdynanda i Karoliny z d. Glass ur. 4 marca 1898 r. w Grabińcu pow. łódzki, zam. Krzywie pow. łódzki. Był członkiem Selbstschutz i SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 28 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁶¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania sądowego.⁶⁵⁶² 29 sierpnia 1950 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.⁶⁵⁶³ SN w Warszawie 15 maja 1953 r., po rozpoznaniu sprawy Hermanna Meisnera z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Generalnego Prokuratora PRL od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 31 lipca 1945 r., postanowił - na zasadzie art. 394-396, 400, 383 pkt 3, 384 pkt 2 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej wymiaru kary w ten sposób, że skazał ww. - z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na karę 8 lat więzienia z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 marca 1945 r., uznał tym samym karę za odcierpianą oraz zwolnił ww. od kosztów postępowania sądowego. W uzasadnieniu SN uznał, że złożona rewizja była słuszna, dlatego orzekł w ww. sposób.⁶⁵⁶⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 30 listopada 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Hermann Meisner, po odbyciu kary 8 lat pozbawienia wolności, został 23 maja 1953 r. zwolniony z więzienia w Koronowie.⁶⁵⁶⁵

Frede Heinrich⁶⁵⁶⁶ s. Wilhelma i Pauliny z d. Stach ur. 11 marca 1878 r. w Rudzie Bugaj pow. łódzki, zam. Krogulec pow. łódzki. Był „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer der NSDAP) w Piaskowicach w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁶⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia

---

⁶⁵⁶⁰ AIPN GK 209/108 (K. spec. 124/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hermannowi Meisnerowi*.

⁶⁵⁶¹ AIPN GK 209/108, s. 49-50 i 119-122.

⁶⁵⁶² AIPN GK 209/108, s. 91-95.

⁶⁵⁶³ AIPN GK 209/108, s. 112.

⁶⁵⁶⁴ AIPN GK 209/108, s. 119-122.

⁶⁵⁶⁵ AIPN GK 209/108, s. 45.

⁶⁵⁶⁶ AIPN GK 209/116 (K. spec. 136/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Heinrichowi Frede*.

⁶⁵⁶⁷ AIPN GK 209/116, s. 4-5.

1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci oraz obciążyć go kosztami postępowania sądowego.⁶⁵⁶⁸ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heinricha Freede.⁶⁵⁶⁹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Heinrich Freede został 18 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁶⁵⁷⁰

Lipiński Józef⁶⁵⁷¹ s. NN i Julii Lipińskiej ur. 1 kwietnia 1899 r. w Brzezinach, zam. Łódź ul. Brzezińska 177/6. Aresztowany od 30 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁷² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu ww. przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁵⁷³

Rode Elza (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Krüger z d. Frencke Lina⁶⁵⁷⁴ c. Gustawa i Janiny z d. Rüger ur. 30 stycznia 1894 r. w Białymstoku, zam. Zgierz ul. Sieradzka 11 pow. łódzki. Aresztowana od 10 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁵⁷⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia, mienia jej małżonka i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁵⁷⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 lutego 1946 r. zakomunikował SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. została 3 stycznia 1946 r. przeniesiona z więzienia we Wronkach do więzienia

---

⁶⁵⁶⁸ AIPN GK 209/116, s. 39-41.

⁶⁵⁶⁹ AIPN GK 209/116, s. 53.

⁶⁵⁷⁰ AIPN GK 209/116, s. 55.

⁶⁵⁷¹ AIPN GK 209/117 (K. spec. 137/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Lipińskiemu*.

⁶⁵⁷² AIPN GK 209/117, s. 4-5 i 71-72.

⁶⁵⁷³ AIPN GK 209/117, s. 40-41.

⁶⁵⁷⁴ AIPN GK 209/124 (K. spec. 145/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Linie Krüger*.

⁶⁵⁷⁵ AIPN GK 209/124, s. 2-3 i 27-31.

⁶⁵⁷⁶ AIPN GK 209/124, s. 27-31.

w Fordonie.⁶⁵⁷⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 23 czerwca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Lina Krüger odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 10 kwietnia 1945 r. do 10 kwietnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁶⁵⁷⁸

Rode Edward⁶⁵⁷⁹ s. Gustawa i Olgi z d. Rozman ur. 7 marca 1913 r. w Rosanowie pow. łódzki, zam. Proboszczewice pow. łódzki. Był członkiem SA (SA-Oberscharführer) w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁸⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 31, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci oraz na karę śmierci, orzekając jednocześnie jako karę łączną - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego współmałżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁶⁵⁸¹ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 21 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Rode.⁶⁵⁸² Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Edward Rode został 27 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁶⁵⁸³

Reiter August⁶⁵⁸⁴ s. Adolfa i Emilii z d. Rigert ur. 17 kwietnia 1882 r. w Stępowiźnie pow. łódzki, zam. Stępowizna pow. łódzki. Był „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer der NSDAP) w Stępowiźnie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 10 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁸⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 31 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31

---

⁶⁵⁷⁷ AIPN GK 209/124, s. 39.

⁶⁵⁷⁸ AIPN GK 209/124, s. 41.

⁶⁵⁷⁹ AIPN GK 209/127 (K. spec. 148/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edwardowi Rode*.

⁶⁵⁸⁰ AIPN GK 209/127, s. 3-4 i 153.

⁶⁵⁸¹ AIPN GK 209/127, s. 68-75.

⁶⁵⁸² AIPN GK 209/127, s. 85.

⁶⁵⁸³ AIPN GK 209/127, s. 86.

⁶⁵⁸⁴ AIPN GK 209/134 (K. spec. 157/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Augustowi Reiterowi*.

⁶⁵⁸⁵ AIPN GK 209/134, s. 2+v.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania sądowego.⁶⁵⁸⁶ Naczelnik więzienia w Rawiczu 30 lipca 1948 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, August Reiter zmarł 30 lipca 1948 r. w szpitalu więziennym w Rawiczu wskutek niedomogi mięśnia sercowego. Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 17 lipca 1948 r.⁶⁵⁸⁷

Abraham Alfred⁶⁵⁸⁸ s. Wilhelma i Augusty z d. Reich ur. 26 maja 1900 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Zgierz ul. Szeroka 4 pow. łódzki. Był członkiem SA w Zgierzu w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 11 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 372, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁶⁵⁹⁰ Prokurator Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfreda Abrahama.⁶⁵⁹¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Alfred Abraham został 21 września 1945 r. stracony w więzieniu.⁶⁵⁹²

Damitz Gustaw⁶⁵⁹³ s. Augusta i Emilii z d. Nickel ur. 10 września 1884 r. w Janowie pow. łódzki, zam. Nery pow. łódzki. Był członkiem NSDAP i sołtysem Ner w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu

---

⁶⁵⁸⁶ AIPN GK 209/134, s. 45-47.

⁶⁵⁸⁷ AIPN GK 209/134, s. 62-63.

⁶⁵⁸⁸ AIPN GK 209/135 (K. spec. 158/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfredowi Abrahamowi*.

⁶⁵⁸⁹ AIPN GK 209/135, s. 2-3 i 91-93.

⁶⁵⁹⁰ AIPN GK 209/135, s. 32-37.

⁶⁵⁹¹ AIPN GK 209/135, s. 57.

⁶⁵⁹² AIPN GK 209/135, s. 64.

⁶⁵⁹³ AIPN GK 209/136 (K. spec. 159/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Damitzowi*.

⁶⁵⁹⁴ AIPN GK 209/136, s. 4-5.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 321, 360, 368, 369, 370, 373, 379, 380, 577 i 598 kpk, art. 83 p. o k. s. oraz art. 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁵⁹⁵ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 września 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gustawa Damitza, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych na 5 lat po odbyciu kary.⁶⁵⁹⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 19 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, że Gustaw Damitz zmarł 13 marca 1946 r. w więzieniu.⁶⁵⁹⁷

Kruszel Julian⁶⁵⁹⁸ s. Andrzeja i Ewy z d. Ebert ur. 9 października 1885 r. w Czyżemlinie pow. łaski, zam. Kolonia Gospodarz pow. łódzki. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁵⁹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania.⁶⁶⁰⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 15 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Julian Kruszel odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 8 września 1945 r. do 8 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.⁶⁶⁰¹

Mataj z d. Czech Zelinda⁶⁶⁰² c. Karola i Julianny z d. Gucz ur. 6 lutego 1900 r. w Ksawerowie pow. łaski, zam. Kolonia Gospodarz pow. łódzki. Aresztowana i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁶⁰³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

⁶⁵⁹⁵ AIPN GK 209/136, s. 31-35.

⁶⁵⁹⁶ AIPN GK 209/136, s. 49.

⁶⁵⁹⁷ AIPN GK 209/136, s. 56.

⁶⁵⁹⁸ AIPN GK 209/139 (K. spec. 164/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Julianowi Kruszelowi, Zelindzie Mataj i Fryderykowi Matajowi.*

⁶⁵⁹⁹ AIPN GK 209/139, s. 5-7 i 153.

⁶⁶⁰⁰ AIPN GK 209/139, s. 132-137.

⁶⁶⁰¹ AIPN GK 209/139, s. 156.

⁶⁶⁰² AIPN GK 209/139 (K. spec. 164/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Julianowi Kruszelowi, Zelindzie Mataj i Fryderykowi Matajowi.*

⁶⁶⁰³ AIPN GK 209/139, s. 5-7 i 154.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia oraz obciążyć ją kosztami postępowania.⁶⁶⁰⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 15 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Zelinda Mataj odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 8 września 1945 r. do 8 września 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁶⁶⁰⁵

Mataj Fryderyk⁶⁶⁰⁶ s. Gottlieba i Pauliny ur. 24 maja 1891 r. w Czyżeminku pow. łódzki, zam. Kolonia Gospodarz pow. łódzki. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁶⁰⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi, B. Kubiak 1 sierpnia 1945 r. przesłał Prokuratorowi SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi świadectwo zgonu Fryderyka Mataja. Wg lekarza więziennego dr. med. J. Brzozowskiego, ww. zmarł 31 lipca 1945 r. śmiercią naturalną wskutek zwyrodnienia mięśnia sercowego i marskości wątroby. Dr Brzozowski stwierdził zgon ww. 1 sierpnia 1945 r.⁶⁶⁰⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 września 1945 r. postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Fryderykowi Matajowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁶⁰⁹

Hartwig Adolf⁶⁶¹⁰ s. Michała i Albertyny z d. Zielke ur. 13 marca 1882 r. w Biedaczewie pow. sieradzki, zam. Czyżeminek pow. łódzki. Aresztowany od 6 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁶¹² W/z Naczelnika więzienia w Rawiczu 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia

---

⁶⁶⁰⁴ AIPN GK 209/139, s. 132-137.

⁶⁶⁰⁵ AIPN GK 209/139, s. 157.

⁶⁶⁰⁶ AIPN GK 209/139 (K. spec. 164/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Julianowi Kruszelowi, Zelindzie Mataj i Fryderykowi Matajowi*.

⁶⁶⁰⁷ AIPN GK 209/139, s. 5-7.

⁶⁶⁰⁸ AIPN GK 209/139, s. 106-107.

⁶⁶⁰⁹ AIPN GK 209/139, s. 132-137.

⁶⁶¹⁰ AIPN GK 209/143 (K. spec. 169/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Hartwigowi*.

⁶⁶¹¹ AIPN GK 209/143, s. 4-5.

⁶⁶¹² AIPN GK 209/143, s. 65-70.

przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia w Sieradzu.⁶⁶¹³ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 18 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Hartwig zmarł 10 maja 1946 r. w więzieniu.⁶⁶¹⁴

Kublik Martin⁶⁶¹⁵ s. Juliusza i Zuzanny z d. Kutzner ur. 29 października 1901 r. w Świciwie pow. włodzimierski, zam. Brójce pow. łódzki. Aresztowany od 22 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁶¹⁷ W/z Prokuratora dr. J. Sawickiego, Arnold Gubiński, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Martina Kublika.⁶⁶¹⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 9 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Martin Kublik został 12 listopada 1945 r. stracony w więzieniu.⁶⁶¹⁹

Loszek z d. Hoba Wacława⁶⁶²⁰ c. Piotra i Antoniny z d. Grabowskiej ur. 19 września 1907 r. w Kamińsku pow. piotrkowski, zam. Gałkówek Mały pow. brzeziński. Aresztowana od 27 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶²¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 lutego 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od pokrycia kosztów postępowania oraz uniewinnić ją od reszty zarzutów.⁶⁶²² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 13 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny

---

⁶⁶¹³ AIPN GK 209/143, s. 93.

⁶⁶¹⁴ AIPN GK 209/143, s. 95.

⁶⁶¹⁵ AIPN GK 209/144 (K. spec. 170/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Martinowi Kublikowi*.

⁶⁶¹⁶ AIPN GK 209/144, s. 4-5.

⁶⁶¹⁷ AIPN GK 209/144, s. 62-66.

⁶⁶¹⁸ AIPN GK 209/144, s. 77 i 82.

⁶⁶¹⁹ AIPN GK 209/144, s. 84.

⁶⁶²⁰ AIPN GK 209/146 (K. spec. 172/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wacławowi Loszek*.

⁶⁶²¹ AIPN GK 209/146, s. 2-3 i 79.

⁶⁶²² AIPN GK 209/146, s. 75-78.

w Łodzi, iż Wacława Loszek odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 27 lutego 1945 r. do 27 lutego 1948 r. i została zwolniona z więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁶²³

Radke Henryk⁶⁶²⁴ s. Fryderyka i Karoliny z d. Sommer ur. 15 lipca 1899 r. w Stanisławowie Nowym pow. łódzki, zam. Stanisławów Nowy pow. łódzki. Był członkiem SA w Stanisławowie Nowym w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 5 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b w związku z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁶²⁵ Lekarz więzienny dr J. Brzozowski lekarz chorób wewnętrznych sporządził świadectwo zgonu ww. więźnia, zatwierdzone przez Naczelnika więzienia w Łodzi II Kubiaka. Wynika z niego, iż Henryk Radke zmarł 12 lipca 1945 r. w tamtejszym więzieniu śmiercią naturalną wskutek dysenterii.⁶⁶²⁶ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 13 sierpnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Henrykowi Radke wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe pozostawić w aktach sprawy.⁶⁶²⁷

Lange Eryk⁶⁶²⁸ s. Reinholda i Marty z d. Mauer ur. 3 września 1928 r. w Milestkach pow. łódzki, zam. Łódź ul. Morska 23. Był członkiem HJ w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 5 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶²⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 69 §1 pkt a, art. 76 §1 i 2 oraz art. 59 §1 pkt a kk postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 12 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 lutego 1945 r., konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania sądowego, obciążając nimi Skarb Państwa oraz zwolnić go (jako nieletniego) od reszty zarzutów.⁶⁶³⁰ W/z Naczelnika więzienia w Rawiczu 4 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia w Sieradzu.⁶⁶³¹ 7 lutego 1949 r. przebywał w Centralnym Więzieniu Karnym w Strzelcach

---

⁶⁶²³ AIPN GK 209/146, s. 87.

⁶⁶²⁴ AIPN GK 209/151 (K. spec. 180/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Radke*.

⁶⁶²⁵ AIPN GK 209/151, s. 5-6.

⁶⁶²⁶ AIPN GK 209/151, s. 11.

⁶⁶²⁷ AIPN GK 209/151, s. 13.

⁶⁶²⁸ AIPN GK 209/152 (K. spec. 181/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erykowi Lange*.

⁶⁶²⁹ AIPN GK 209/152, s. 5-6.

⁶⁶³⁰ AIPN GK 209/152, s. 34-37.

⁶⁶³¹ AIPN GK 209/152, s. 42.

Opolskich⁶⁶³² i nadal tamże 4 lipca 1950 r.⁶⁶³³ Prokurator Wojewódzki Miasta Łodzi w Łodzi, I. Kiljański 3 listopada 1953 r. polecił wysłać odpowiedź do Generalnej Prokuratury PRL Dep. III Wydz. V w Warszawie (nadano ją ostatecznie 24 grudnia 1953 r.), że zwłoka w zastosowaniu ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. w stosunku do Eryka Lange nastąpiła wskutek „oczywistej omyłki” przy obliczaniu jego wieku.⁶⁶³⁴ Prokurator Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Adam Ferenc 8 sierpnia 1953 r. postanowił złagodzić Erykowi Lange karę 12 lat pozbawienia wolności o połowę tj. do kary 6 lat więzienia i ustalić koniec kary na 13 września 1951 r.⁶⁶³⁵ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 15 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Eryk Lange, po zastosowaniu amnestii, został 13 sierpnia 1953 r. zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁶⁶³⁶

Zink Erwin⁶⁶³⁷ s. Marcina i Marii z d. Rabes ur. 22 sierpnia 1913 r. w Rudzie-Bugaju pow. łódzki, zam. Aleksandrów ul. Nowy Rynek 3 pow. łódzki. Był żandarmem na posterunku w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 19 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 23 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - oddzielnie i łącznie - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, uniewinnić go od reszty zarzutów, a dowody rzeczowe znajdujące się w aktach sprawy tamże zachować.⁶⁶³⁹ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Erwina Zinka.⁶⁶⁴⁰ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 13 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Erwin Zink został 11 stycznia 1946 r. stracony w więzieniu.⁶⁶⁴¹

---

⁶⁶³² AIPN GK 209/152, s. 46.

⁶⁶³³ AIPN GK 209/152, s. 52.

⁶⁶³⁴ AIPN GK 209/152, s. 77.

⁶⁶³⁵ AIPN GK 209/152, s. 84.

⁶⁶³⁶ AIPN GK 209/152, s. 3.

⁶⁶³⁷ AIPN GK 209/159 (K. spec. 188/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Zinkowi*.

⁶⁶³⁸ AIPN GK 209/159, s. 2-3 i 34-35.

⁶⁶³⁹ AIPN GK 209/159, s. 83-87.

⁶⁶⁴⁰ AIPN GK 209/159, s. 96.

⁶⁶⁴¹ AIPN GK 209/159, s. 102.

Gust Gottlieb⁶⁶⁴² s. Gotfryda i Wilhelminy z d. Engel ur. 27 czerwca 1897 r. w Ludwikowie pow. łódzki, zam. Ludwików pow. łódzki. Aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁶⁴³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić go od reszty zarzutów, a dowód rzeczowy zwrócić ww.⁶⁶⁴⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 października 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Gottlieb Gust zmarł 24 października 1945 r. w tamtejszym więzieniu. Wg opinii lekarza więziennego dr. Feliksa Mrozowskiego zmarł on śmiercią naturalną z powodu gruźlicy płuc. Wobec powyższego wydano zarządzenie dotyczące pochowania zwłok.⁶⁶⁴⁵ Lekarz więzienny dr. Feliks Mrozowski sporządził świadectwo zgonu ww. więźnia, podpisane przez Naczelnika więzienia w Łodzi II. Wynika z niego, iż zgon Gottlieba Gusto nastąpił 21 października 1945 r.⁶⁶⁴⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Gottlieb Gust zmarł 24 października 1945 r. w więzieniu.⁶⁶⁴⁷

Kübler z d. Ketter Elza⁶⁶⁴⁸ c. Krystiana i Amalii z d. Lang ur. 31 stycznia 1904 r. w Janinowie pow. brzeziński, zam. Janinów pow. brzeziński. Była członkinią Frauenwerk w Janinowie i w Strykowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowana od 22 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁶⁴⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci oraz na karę 3 lat więzienia, łącznie zaś - na mocy art. 31-35 kk - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz obciążyć ją kosztami postępowania.⁶⁶⁵⁰ W/z Prokuratora dr. J. Sawickiego, z polecenia

---

⁶⁶⁴² AIPN GK 209/168 (K. spec. 200/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gottliebowi Gustowi*.

⁶⁶⁴³ AIPN GK 209/168, s. 4-5 i 37-40.

⁶⁶⁴⁴ AIPN GK 209/168, s. 37-40.

⁶⁶⁴⁵ AIPN GK 209/168, s. 42.

⁶⁶⁴⁶ AIPN GK 209/168, s. 45, zapewne pomyłka związana z nieprawidłowym odczytaniem daty przez lekarza.

⁶⁶⁴⁷ AIPN GK 209/168, s. 46, brak daty sporządzenia pisma.

⁶⁶⁴⁸ AIPN GK 209/183 (K. spec. 218/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Elzie Kübler*.

⁶⁶⁴⁹ AIPN GK 209/183, s. 3-4 i 120-121.

⁶⁶⁵⁰ AIPN GK 209/183, s. 52-57.

Ministra Sprawiedliwości RP 9 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Elzy Kübler, zamieniając jej karę śmierci na karę 8 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat po odbyciu kary.⁶⁶⁵¹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 4 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - z uwagi na to, że Elza Kübler posiadała majątek - wyegzekwować, zgodnie z wyrokiem, należne koszty postępowania na rachunek Ministerstwa Sprawiedliwości.⁶⁶⁵² 16 kwietnia 1951 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I.⁶⁶⁵³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 23 czerwca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Elza Kübler odbyła karę 8 lat pozbawienia wolności od 25 września 1945 r. do 25 września 1953 r. i została zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁶⁶⁵⁴

Koht Juliusz⁶⁶⁵⁵ s. Gotfryda i Fryderyki z d. Henschke ur. 17 marca 1884 r. w Starym Stanisławowie pow. łódzki, zam. Aleksandrów ul. Narutowicza 6 pow. łódzki. Był członkiem SA w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania.⁶⁶⁵⁷ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Juliusz Koht zmarł 3 grudnia 1945 r. w więzieniu.⁶⁶⁵⁸

Schultz Adolf⁶⁶⁵⁹ s. Juliusza i Emilii z d. Wiet ur. 28 sierpnia 1894 r. w Józefowie pow. łódzki, zam. Zdziechowo Nowe pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 2 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁶⁶⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, A. Brudak

---

⁶⁶⁵¹ AIPN GK 209/183, s. 67.

⁶⁶⁵² AIPN GK 209/183, s. 73.

⁶⁶⁵³ AIPN GK 209/183, s. 87.

⁶⁶⁵⁴ AIPN GK 209/183, s. 102.

⁶⁶⁵⁵ AIPN GK 209/189 (K. spec. 225/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Juliuszowi Kohtowi*.

⁶⁶⁵⁶ AIPN GK 209/189, s. 4-5.

⁶⁶⁵⁷ AIPN GK 209/189, s. 57-62.

⁶⁶⁵⁸ AIPN GK 209/189, s. 66.

⁶⁶⁵⁹ AIPN GK 209/200 (K. spec. 238/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Schultzowi*.

⁶⁶⁶⁰ AIPN GK 209/200, s. 3-4.

zakomunikował 12 października 1945 r. Prokuratorowi SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. zmarł tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.⁶⁶⁶¹ Lekarz więzienny, dr med. J. Brzozowski 12 października 1945 r. wystawił świadectwo zgonu ww. więźnia. Wynika z niego, iż Adolf Schultz zmarł 12 października 1945 r. śmiercią naturalną wskutek ostrej niedomogi mięśnia sercowego. Tego samego dnia lekarz stwierdził zgon.⁶⁶⁶² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 października 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Adolfowi Schultzowi wskutek jego śmierci.⁶⁶⁶³

Riemer Samuel⁶⁶⁶⁴ s. Edwarda i Olgi z d. Henschel ur. 25 października 1913 r. w Wilkucicach pow. brzeziński, zam. Wilkucice pow. brzeziński. Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁶⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zasądzić od niego koszty postępowania w sprawie.⁶⁶⁶⁶ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Samuela Riemera.⁶⁶⁶⁷

Szulc Karol⁶⁶⁶⁸ s. Józefa i Elżbiety z d. Mauer ur. 20 października 1880 r. w Babicach pow. łódzki, zam. Zgierz ul. Łódzka 22 pow. łódzki. Aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶⁶⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁶⁶⁷⁰ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi,

---

⁶⁶⁶¹ AIPN GK 209/200, s. 32.

⁶⁶⁶² AIPN GK 209/200, s. 33.

⁶⁶⁶³ AIPN GK 209/200, s. 34-35.

⁶⁶⁶⁴ AIPN GK 209/204 (K. spec. 247/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Samuelowi Riemerowi*.

⁶⁶⁶⁵ AIPN GK 209/204, s. 8-9.

⁶⁶⁶⁶ AIPN GK 209/204, s. 76-80.

⁶⁶⁶⁷ AIPN GK 209/204, s. 88.

⁶⁶⁶⁸ AIPN GK 209/219 (K. spec. 264/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Szulcowi*.

⁶⁶⁶⁹ AIPN GK 209/219, s. 3-4.

⁶⁶⁷⁰ AIPN GK 209/219, s. 53-56.

Józef Namysłowski 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Karol Szulc zmarł 27 kwietnia 1946 r. w więzieniu.⁶⁶⁷¹

Stein Reinhold⁶⁶⁷² s. Daniela i Anny z d. Neumann ur. 4 września 1900 r. w Starym Stanisławowie pow. łódzki, zam. Aleksandrów ul. 11 Listopada 60 pow. łódzki. Był członkiem SA w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶⁷³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, konfiskatę całego jego mienia, obciążyć go kosztami postępowania w sprawie, a dokumenty zwrócić ww.⁶⁶⁷⁴ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 9 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Reinhold Stein zmarł 13 maja 1946 r. w więzieniu.⁶⁶⁷⁵

Pubans Gustaw⁶⁶⁷⁶ s. Daniela i Rozyny z d. Betcher ur. 24 września 1892 r. w Dzierżanowie pow. łódzki, zam. Nowe Zdziechowo pow. łódzki. Był Kierownikiem SA w Stanisławowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 2 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶⁷⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁶⁶⁷⁸ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Gustawa Pubansa, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶⁶⁷⁹ 31 marca 1950 r. nadal przebywał w więzieniu.⁶⁶⁸⁰

---

⁶⁶⁷¹ AIPN GK 209/219, s. 59.

⁶⁶⁷² AIPN GK 209/220 (K. spec. 266/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Steinowi*.

⁶⁶⁷³ AIPN GK 209/220, s. 3-4.

⁶⁶⁷⁴ AIPN GK 209/220, s. 45-47.

⁶⁶⁷⁵ AIPN GK 209/220, s. 55.

⁶⁶⁷⁶ AIPN GK 209/222 (K. spec. 268/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gustawowi Pubansowi*.

⁶⁶⁷⁷ AIPN GK 209/222, s. 2-3.

⁶⁶⁷⁸ AIPN GK 209/222, s. 50-55.

⁶⁶⁷⁹ AIPN GK 209/222, s. 65.

⁶⁶⁸⁰ AIPN GK 209/222, s. 88.

Bohrt August⁶⁶⁸¹ s. Fryderyka i Luizy z d. Brandt ur. 2 marca 1889 r. w Ciężkowie pow. łódzki, zam. Babiczki pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 27 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶⁸² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 8 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zachować w sprawie.⁶⁶⁸³ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 5 marca 1952 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 5 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Augusta Bohrta warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 8 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 5 listopada 1949 r., koniec zaś przypadałby 5 listopada 1953 r.⁶⁶⁸⁴

Fabiańska z d. Frenel Eugenia (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Chyliński Adam⁶⁶⁸⁵ s. Stefana i Marianny z d. Przybysz ur. 5 marca 1902 r. w Brużycy Wielkiej pow. łódzki, zam. Brużycy Wielka pow. łódzki. Aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶⁸⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od dokonania zarzucanej mu zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, część dowodów wydać ww., a pozostałe zachować w aktach sprawy.⁶⁶⁸⁷

Petrych Aleksy⁶⁶⁸⁸ s. Bogumiła i Emilii z d. Weber ur. 8 marca 1907 r. w Grabowie pow. łęczycki, zam. Zgierz pow. łódzki. Aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁶⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 9 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet

---

⁶⁶⁸¹ AIPN GK 209/223 (K. spec. 269/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Augustowi Bohrtowi*.

⁶⁶⁸² AIPN GK 209/223, s. 2-3.

⁶⁶⁸³ AIPN GK 209/223, s. 38-43.

⁶⁶⁸⁴ AIPN GK 209/223, s. 71.

⁶⁶⁸⁵ AIPN GK 209/238 (K. spec. 289/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adamowi Chylińskiemu*.

⁶⁶⁸⁶ AIPN GK 209/238, s. 2-3.

⁶⁶⁸⁷ AIPN GK 209/238, s. 43-46.

⁶⁶⁸⁸ AIPN GK 209/240 (K. spec. 291/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Aleksemu Petrychowi*.

⁶⁶⁸⁹ AIPN GK 209/240, s. 2-3, 58, 66-67 i 75.

orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁶⁹⁰ 7 maja 1951 r. przebywał w więzieniu w Sieradzu.⁶⁶⁹¹ Naczelnik Ośrodka Pracy w Sośnicy 29 listopada 1952 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego Ośrodka do więzienia w Katowicach.⁶⁶⁹² Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 21 października 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 2, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Aleksego Petrycha warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 9 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 15 listopada 1949 r., koniec zaś przypadałby 15 maja 1954 r.⁶⁶⁹³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator 14 listopada 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. Karny w Łodzi, iż Aleksy Petrych został 30 października 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Stalinogrodzie [obecnie: Katowice]-Załężu.⁶⁶⁹⁴

Ujma z d. Reiman Klara⁶⁶⁹⁵ c. Juliusza i Cedonii z d. Ejakuch ur. 23 lutego 1891 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów ul. Zgierska 42 pow. łódzki. Aresztowana od 12 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁶⁹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz obciążyć ją kosztami postępowania w sprawie.⁶⁶⁹⁷ Naczelnik więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 6 lutego 1947 r. zawiadomił Prokuraturę Sądu Okręgowego w Łodzi, iż ww., przeniesiona 10 marca 1946 r. z więzienia przy ul. Gdańskiej w Łodzi do więzienia w Fordonie, zmarła 5 lutego 1947 r. w szpitalu więziennym w Fordonie. Zwłoki zmarłej Klary Ujmy, jako opuszczonej i nie posiadającej rodziny w kraju, miały zostać wydane - w myśl

---

⁶⁶⁹⁰ AIPN GK 209/240, s. 50-53.

⁶⁶⁹¹ AIPN GK 209/240, s. 64-65.

⁶⁶⁹² AIPN GK 209/240, s. 81.

⁶⁶⁹³ AIPN GK 209/240, s. 82.

⁶⁶⁹⁴ AIPN GK 209/240, s. 84.

⁶⁶⁹⁵ AIPN GK 209/247 (K. spec. 298/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Klarze Ujmie*.

⁶⁶⁹⁶ AIPN GK 209/247, s. 4-5 i 53-56.

⁶⁶⁹⁷ AIPN GK 209/247, s. 53-56.

zarządzenia Dep. Więziennictwa MBP z dnia 14 czerwca 1946 r. (Nr II Og. 975/46) - Zakładowi Anatomii Człowieka przy Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu do celów naukowych. Zmarła więźniarka, poza zniszczoną odzieżą, nic więcej nie posiadała.⁶⁶⁹⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie, kpt. Wincenty Krawczyk 6 lutego 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi o śmierci ww. więźniarki. Wg opinii lekarza więziennego Centralnego Więzienia w Fordonie, Klara Ujma zmarła 5 lutego 1947 r. w szpitalu więziennym wskutek kataru płuc na tle gruźliczym. Ww. przebywała w szpitalu więziennym od 4 listopada 1946 r.⁶⁶⁹⁹

Scheffler Bruno⁶⁷⁰⁰ s. Augusta i Olgi z d. Fröhlich ur. 25 listopada 1913 r. w Świniokierzu pow. rawski, zam. Świniokierz pow. rawski. Był m. in. Zastępcą Komendanta (w stopniu Oberwachtmeister) Posterunku Żandarmerii w Czarnocinie w pow. łódzkim. Aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁷⁰¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 6 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. zmarł 28 października 1945 r. Jak wynika z załączonego do ww. pisma orzeczenia lekarskiego, sporządzonego przez Komendanta Szpitala Okręgowego nr 3 w Krakowie, Bruno Scheffler zmarł śmiercią naturalną po operacji wycięcia śledziony.⁶⁷⁰² Z karty zgonu ww. więźnia, sporządzonej przez Komendanta Szpitala Okręgowego nr 3 w Krakowie, wynika, iż był on operowany 27 października 1945 r., a jako przyczynę zgonu podano wycięcie śledziony.⁶⁷⁰³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 listopada 1945 r. postanowił umorzyć - zgodnie z art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Brunonowi Schefflerowi wskutek jego śmierci 28 października 1945 r.⁶⁷⁰⁴

Kotynia Franciszek⁶⁷⁰⁵ s. Jana i Antoniny z d. Szczęsnej ur. 11 listopada 1911 r. w Jankowie pow. brzeziński, zam. Gałkówka pow. brzeziński. Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Gałkówku w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 28 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁷⁰⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi

---

⁶⁶⁹⁸ AIPN GK 209/247, s. 134.

⁶⁶⁹⁹ AIPN GK 209/247, s. 135-136.

⁶⁷⁰⁰ AIPN GK 209/258 (K. spec. 309/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Brunonowi Schefflerowi*.

⁶⁷⁰¹ AIPN GK 209/258, s. 3-4, Czarnocin należał do tzw. „Kraju Warty” tylko w okresie od lipca do sierpnia 1940 r. Zob. Łuczak Cz., *Pod niemieckim jarzmem (Kraj Warty 1939-1945)*, Poznań 1996, s. 6.

⁶⁷⁰² AIPN GK 209/258, s. 31.

⁶⁷⁰³ AIPN GK 209/258, s. 39.

⁶⁷⁰⁴ AIPN GK 209/258, s. 34-36.

⁶⁷⁰⁵ AIPN GK 209/261 (K. spec. 312/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Kotyni*.

⁶⁷⁰⁶ AIPN GK 209/261, s. 3-4.

20 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁷⁰⁷

Marcinkiewicz Janina⁶⁷⁰⁸ c. Józefa i Zofii z d. Łaszewskiej ur. 6 czerwca 1918 r. w Łodzi, zam. Łódź ul. Żeligowskiego 47. Była aktywna w Tuszynie w pow. łódzkim. Aresztowana od 25 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁷⁰⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz obciążyć ją kosztami postępowania w sprawie.⁶⁷¹⁰ 27 lutego 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁷¹¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, wiceprokurator Tadeusz Śmiarowski 23 czerwca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Janina Marcinkiewicz odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 25 maja 1945 r. do 25 maja 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁶⁷¹²

Jania Tadeusz⁶⁷¹³ s. Władysława i Antoniny z d. Świerzyńskiej ur. 24 lutego 1925 r. w Łodzi, zam. Imielnik Nowy pow. brzeziński. Aresztowany od 17 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷¹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od dokonania zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁷¹⁵

Jöngling Johann (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Henke Edmund⁶⁷¹⁶ s. Jana i Marii z d. Hudowskiej ur. 29 października 1883 r. w Milejewie pow. wieluński, zam. Głowo pow. brzeziński. Aresztowany od 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷¹⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 stycznia

---

⁶⁷⁰⁷ AIPN GK 209/261, s. 35-38.

⁶⁷⁰⁸ AIPN GK 209/289 (K. spec. 343/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janinie Marcinkiewicz*.

⁶⁷⁰⁹ AIPN GK 209/289, s. 3-4.

⁶⁷¹⁰ AIPN GK 209/289, s. 54-56.

⁶⁷¹¹ AIPN GK 209/289, s. 70.

⁶⁷¹² AIPN GK 209/289, s. 75.

⁶⁷¹³ AIPN GK 209/295 (K. spec. 350/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tadeuszowi Janii*.

⁶⁷¹⁴ AIPN GK 209/295, s. 4-5.

⁶⁷¹⁵ AIPN GK 209/295, s. 67-70.

⁶⁷¹⁶ AIPN GK 209/347 (K. spec. 410/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Henke*.

⁶⁷¹⁷ AIPN GK 209/347, s. 4.

1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁷¹⁸ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 14 listopada 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 pkt 1 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. - zwolnić Edmunda Henke warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat więzienia, której połowa przypadała 17 października 1952 r., koniec zaś 17 kwietnia 1960 r. Więzień był wówczas ciężko chory.⁶⁷¹⁹

Reich Robert⁶⁷²⁰ s. Samuela i Karoliny z d. Betkier ur. 13 października 1879 r. w Kolonii Skotniki pow. łódzki, zam. Biała pow. brzeziński. Aresztowany od 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷²¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁷²²

Stibban Hugo⁶⁷²³ s. Juliusza i Heleny z d. Rode ur. 11 czerwca 1910 r. w Julianowie pow. brzeziński, zam. Moszczenica pow. brzeziński. Był członkiem NSDAP w gminie Biała w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 26 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷²⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 lutego 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁷²⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 5 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Hugo Stibban odbył

---

⁶⁷¹⁸ AIPN GK 209/347, s. 40-43.

⁶⁷¹⁹ AIPN GK 209/347, s. 51.

⁶⁷²⁰ AIPN GK 209/349 (K. spec. 413/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Robertowi Reichowi*.

⁶⁷²¹ AIPN GK 209/349, s. 2.

⁶⁷²² AIPN GK 209/349, s. 27-30.

⁶⁷²³ AIPN GK 209/372 (K. spec. 441/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Stibbanowi*.

⁶⁷²⁴ AIPN GK 209/372, s. 3.

⁶⁷²⁵ AIPN GK 209/372, s. 32-34.

karę 3 lat pozbawienia wolności od 26 lutego 1945 r. do 26 lutego 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Sieradzu.⁶⁷²⁶

Vogel z d. Maschner Alicja Marta (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Irke Juliusz⁶⁷²⁷ s. Jana i Emilii z d. Freit ur. 25 lipca 1888 r. w Lisowicach pow. brzeziński, zam. Turobowice pow. brzeziński. Był członkiem NSDAP i sołtysem w Turobowicach w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁷²⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁷²⁹ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Łęczycy 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Juliusz Irke zmarł 25 listopada 1945 r. w więzieniu w Łęczycy, w 1 dzień po przetransportowaniu go z więzienia w Łodzi, wskutek niedomogi mięśnia sercowego (insufficiencia cordis).⁶⁷³⁰ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Łęczycy, Józef Matusiak 28 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. zmarł 25 listopada 1945 r. w tamtejszym więzieniu.⁶⁷³¹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 5 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Juliuszowi Irke wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zachować w aktach sprawy.⁶⁷³²

Schwandt z d. Zyss Natalia⁶⁷³³ c. Wilhelma i Julianny z d. Schteigert ur. 30 października 1899 r. w Dobieszkowie pow. brzeziński, zam. Jerzmanów pow. brzeziński. Aresztowana od 28 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁷³⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 maja 1945 r.,

---

⁶⁷²⁶ AIPN GK 209/372, s. 39.

⁶⁷²⁷ AIPN GK 209/382 (K. spec. 453/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Juliuszowi Irke*.

⁶⁷²⁸ AIPN GK 209/382, s. 3-4.

⁶⁷²⁹ AIPN GK 209/382, s. 6.

⁶⁷³⁰ AIPN GK 209/382, s. 9-10.

⁶⁷³¹ AIPN GK 209/382, s. 8.

⁶⁷³² AIPN GK 209/382, s. 11.

⁶⁷³³ AIPN GK 209/389 (K. spec. 462/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Natalii Schwandt*.

⁶⁷³⁴ AIPN GK 209/389, s. 2-3.

pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁶⁷³⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 28 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi, iż ww. została 21 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁶⁷³⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 23 czerwca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Natalia Schwandt odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 28 maja 1945 r. do 28 maja 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁶⁷³⁷

Weiss Adolf⁶⁷³⁸ s. Gottlieba i Karoliny z d. Schlechter ur. 14 września 1891 r. w Celestynowie pow. łączycki, zam. Dzierżazna pow. łódzki. Aresztowany od 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷³⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶⁷⁴⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 4 czerwca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Adolf Weiss odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 kwietnia 1945 r. do 14 kwietnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁶⁷⁴¹

Lisner vel Lisowski Adolf (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Tomas z d. Smużniak Maria⁶⁷⁴² c. Konrada i Józefy z d. Kubiak ur. 6 czerwca 1911 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Zgierz ul. Szczęśliwa 30 pow. łódzki. Aresztowana od 15 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁷⁴³ 4 marca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁷⁴⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z

---

⁶⁷³⁵ AIPN GK 209/389, s. 24-28.

⁶⁷³⁶ AIPN GK 209/389, s. 33.

⁶⁷³⁷ AIPN GK 209/389, s. 35.

⁶⁷³⁸ AIPN GK 209/390 (K. spec. 463/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Weissowi*.

⁶⁷³⁹ AIPN GK 209/390, s. 2-3.

⁶⁷⁴⁰ AIPN GK 209/390, s. 64-67.

⁶⁷⁴¹ AIPN GK 209/390, s. 77.

⁶⁷⁴² AIPN GK 209/402 (K. spec. 477/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Tomas*.

⁶⁷⁴³ AIPN GK 209/402, s. 3-4 i 116.

⁶⁷⁴⁴ AIPN GK 209/402, s. 48.

16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, uwolnić ją od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zachować w sprawie.⁶⁷⁴⁵ 17 kwietnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁷⁴⁶ 4 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁷⁴⁷ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 20 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia przetransportowana z tamtejszego więzienia do więzienia w Fordonie.⁶⁷⁴⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 3 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Maria Tomas odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 15 marca 1945 r. do 15 marca 1948 r. i została zwolniona z więzienia w Fordonie.⁶⁷⁴⁹

Strohschein Rudolf⁶⁷⁵⁰ s. Gotfryda i Karoliny z d. Betke ur. 19 stycznia 1900 r. w Stanisławowie Starym pow. łódzki, zam. Stanisławów Stary pow. łódzki. Zatrzymany od 23 marca 1945 r., aresztowany od 28 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷⁵¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 3 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁶⁷⁵² Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi 9 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁶⁷⁵³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 6 kwietnia 1953 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Rudolf Strohschein odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 23 marca 1945 r. do 28 marca 1948 r. [sic!] i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁶⁷⁵⁴

---

⁶⁷⁴⁵ AIPN GK 209/402, s. 70-73.

⁶⁷⁴⁶ AIPN GK 209/402, s. 84.

⁶⁷⁴⁷ AIPN GK 209/402, s. 80.

⁶⁷⁴⁸ AIPN GK 209/402, s. 99.

⁶⁷⁴⁹ AIPN GK 209/402, s. 123.

⁶⁷⁵⁰ AIPN GK 209/423 t. 1-2 (K. spec. 506/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Strohschein*.

⁶⁷⁵¹ AIPN GK 209/423 t. 1, s. 2-3 i 42-44.

⁶⁷⁵² AIPN GK 209/423 t. 1, s. 42-44.

⁶⁷⁵³ AIPN GK 209/423 t. 1, s. 55.

⁶⁷⁵⁴ AIPN GK 209/423 t. 1, s. 60.

Lehman Robert⁶⁷⁵⁵ s. Karola i Emmy z d. Gutzmann ur. 16 lutego 1905 r. w Słowiku pow. łódzki, zam. Słowik pow. łódzki. Był sołtysem Wiktorowa i setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP) w gminie Lućmierz w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁷⁵⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, A. Brudak 1 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. więzień zmarł 26 stycznia 1946 r. w tamtejszym więzieniu.⁶⁷⁵⁷ Lekarz więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, dr med. J. Brzozowski 29 stycznia 1946 r. sporządził świadectwo zgonu Roberta Lehmana, z którego wynika, iż zmarł on 26 stycznia 1946 r. śmiercią naturalną wskutek prawostronnego wysiekowego zapalenia opłucnej i krupowego zapalenia płuc (pneumonia crouposa). Lekarz stwierdził zgon ww. 29 stycznia 1946 r.⁶⁷⁵⁸ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 11 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Robertowi Lehmanowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁶⁷⁵⁹

Klein Jan⁶⁷⁶⁰ s. Franciszka i Justyny z d. Burhard ur. 28 lipca 1897 r. w Nerach pow. brzeziński, zam. Nery pow. brzeziński. Był członkiem SA w Nerach w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁷⁶¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁷⁶² Naczelnik więzienia w Łęczycy 27 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Jan Klein zmarł 26 lutego 1946 r. w więzieniu w Łęczycy wskutek ostrej i przewlekłej niewydolności serca (insufficiencia cordis) oraz odskrzelowego zapalenia płuc (bronchopneumonia). Ww. był leczony w szpitalu więziennym w Łęczycy od 18 stycznia

---

⁶⁷⁵⁵ AIPN GK 209/434 (K. spec. 522/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Robertowi Lehmanowi*.

⁶⁷⁵⁶ AIPN GK 209/434, s. 3-4.

⁶⁷⁵⁷ AIPN GK 209/434, s. 6.

⁶⁷⁵⁸ AIPN GK 209/434, s. 18.

⁶⁷⁵⁹ AIPN GK 209/434, s. 19.

⁶⁷⁶⁰ AIPN GK 209/438 (K. spec. 526/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Kleinowi*.

⁶⁷⁶¹ AIPN GK 209/438, s. 2.

⁶⁷⁶² AIPN GK 209/438, s. 4.

1946 r. do 26 lutego 1946 r.⁶⁷⁶³ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 6 marca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Janowi Kleinowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁷⁶⁴

Arndt z d. Szulc Alma (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Eihorst Johann⁶⁷⁶⁵ s. Michała i Julianny z d. Guzow ur. 12 grudnia 1906 r. w Kowalszczyźnie pow. łódzki, zam. Łódź-Olechów. Był członkiem NSDAP w Wiskitnie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷⁶⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 maja 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁷⁶⁷ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 9 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁶⁷⁶⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Johann Eihorst odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 11 maja 1945 r. do 11 maja 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Warszawie.⁶⁷⁶⁹

Pufal Herbert⁶⁷⁷⁰ s. Adolfa i Augusty z d. Steinke ur. 15 grudnia 1907 r. w Podłężycach pow. sieradzki, zam. Brzeziny ul. Warszawska 12. Był członkiem SA w Brzezinach w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁷⁷¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁷⁷²

---

⁶⁷⁶³ AIPN GK 209/438, s. 11.

⁶⁷⁶⁴ AIPN GK 209/438, s. 12.

⁶⁷⁶⁵ AIPN GK 209/460 (K. spec. 20/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Eihorstowi*.

⁶⁷⁶⁶ AIPN GK 209/460, s. 3-4 i 71; część Wiskitna wraz z gminą została włączona 1 stycznia 1940 r. do miasta wydzielonego Łodzi - pow. miejskiego łódzkiego, a część pozostała w pow. wiejskim łódzkim. Zob.: T. Bojanowski, *op. cit.*, s. 59-60.

⁶⁷⁶⁷ AIPN GK 209/460, s. 64-66.

⁶⁷⁶⁸ AIPN GK 209/460, s. 69.

⁶⁷⁶⁹ AIPN GK 209/460, s. 72.

⁶⁷⁷⁰ AIPN GK 209/469 (K. spec. 34/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Herbertowi Pufalowi*.

⁶⁷⁷¹ AIPN GK 209/469, s. 2-3 i 66.

⁶⁷⁷² AIPN GK 209/469, s. 66.

SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego majątku, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶⁷⁷³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 9 października 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Herbert Pufal odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 22 sierpnia 1945 r. do 22 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁶⁷⁷⁴

Rimpel Oskar⁶⁷⁷⁵ s. Augusta i Amalii z d. Szulc ur. 23 maja 1903 r. w Stawkach pow. łódzki, zam. Babiczki pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 6 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷⁷⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. w związku z art. 59 i 18 kk postanowił skazać ww. na karę 1 roku więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 marca 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁷⁷⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 29 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Oskar Rimpel odbył karę 1 roku pozbawienia wolności, został 3 sierpnia 1948 r. [sic!] zwolniony z więzienia w Potulicach i repatriowany transportem do Niemiec.⁶⁷⁷⁸

Weber Friedrich (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Nitschke Berthold⁶⁷⁷⁹ s. Ferdynanda i Pauliny z d. Krieger ur. 22 lipca 1907 r. w Rąbieniu pow. łódzki, zam. Rąbień pow. łódzki. Był członkiem SA w Rąbieniu w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 23 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w

---

⁶⁷⁷³ AIPN GK 209/469, s. 24-26.

⁶⁷⁷⁴ AIPN GK 209/469, s. 39.

⁶⁷⁷⁵ AIPN GK 209/475 (K. spec. 41/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Rimpelowi*.

⁶⁷⁷⁶ AIPN GK 209/475, s. 2 i 59.

⁶⁷⁷⁷ AIPN GK 209/475, s. 45-47.

⁶⁷⁷⁸ AIPN GK 209/475, s. 60.

⁶⁷⁷⁹ AIPN GK 209/482 (K. spec. 50/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bertholdowi Nitschke*.

Łodzi.⁶⁷⁸⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 13 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 maja 1945 r. do 13 kwietnia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, względnie darowizny oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁷⁸¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 5 października 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Berthold Nitschke odbył karę 6 lat pozbawienia wolności od 23 maja 1945 r. do 23 maja 1951 r. i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.⁶⁷⁸²

Nitschke Reinhold⁶⁷⁸³ s. Fryderyka i Julianny z d. Stuk ur. 24 lutego 1905 r. we Władysławowie pow. brzeziński, zam. Brzeziny ul. Szosa Łowicka 13. Był członkiem SA w Brzezinach w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 30 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁷⁸⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - oddzielnie i łącznie - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁶⁷⁸⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 23 listopada 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Reinholda Nitschke, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶⁷⁸⁶ Od 30 grudnia 1946 r. przebywał w więzieniu w Sztumie⁶⁷⁸⁷ i nadal tamże 16 maja 1955 r.⁶⁷⁸⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Raciborzu 17 lutego 1956 r. zawiadomił Naczelnika więzienia w Potulicach, iż ww. został 24 stycznia 1956 r. przetransportowany z więzienia w Raciborzu do więzienia w Potulicach.⁶⁷⁸⁹ 16 czerwca 1958 r. przebywał w

---

⁶⁷⁸⁰ AIPN GK 209/482, s. 4.

⁶⁷⁸¹ AIPN GK 209/482, s. 29-32.

⁶⁷⁸² AIPN GK 209/482, s. 79.

⁶⁷⁸³ AIPN GK 209/490 (K. spec. 61/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Nitschke*.

⁶⁷⁸⁴ AIPN GK 209/490, s. 4-5.

⁶⁷⁸⁵ AIPN GK 209/490, s. 175-179.

⁶⁷⁸⁶ AIPN GK 209/490, s. 190.

⁶⁷⁸⁷ AIPN GK 209/490, s. 222.

⁶⁷⁸⁸ AIPN GK 209/490, s. 220-221.

⁶⁷⁸⁹ AIPN GK 209/490, s. 229.

więzieniu w Potulicach.⁶⁷⁹⁰ Naczelnik Wydz. Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 29 września 1958 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi w Łodzi, że Rada Państwa - decyzją z 26 września 1958 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Reinholda Nitschke, darowując mu resztę nieodcierpianej kary więzienia oraz łagodząc karę dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat. Generalna Prokuratura prosiła o powiadomienie o wydanych zarządzeniach, a w szczególności informacji kiedy ww. został zwolniony z więzienia.⁶⁷⁹¹ Sędzia Sądu Powiatowego dla Miasta Łodzi Wydz. XI Egzekucyjny w Łodzi 4 października 1958 r. wydał Naczelnikowi więzienia w Potulicach nakaz zwolnienia Reinholda Nitschke, który miał być niezwłocznie zwolniony z tamtejszego więzienia jeśli nie podlegał zatrzymaniu w innej sprawie.⁶⁷⁹²

Czeszek Marian⁶⁷⁹³ s. Antoniego i Honoraty z d. Olkusz ur. 15 marca 1899 r. w Wodzinie-Okupnikach pow. łódzki, zam. Wodzin-Okupniki pow. łódzki. Aresztowany od 8 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁷⁹⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 8 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁶⁷⁹⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Marian Czeszek odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 8 listopada 1945 r. do 8 listopada 1948 r. i został zwolniony z więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁷⁹⁶

Kochaniak Henryk⁶⁷⁹⁷ s. Józefa i Antoniny z d. Miklaszewskiej ur. 4 listopada 1929 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Zgierz ul. Drewnowska 12 pow. łódzki. Aresztowany od 11 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁷⁹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. oraz art. 69 i 71 kk postanowił zwolnić go od kary ale

---

⁶⁷⁹⁰ AIPN GK 209/490, s. 254.

⁶⁷⁹¹ AIPN GK 209/490, s. 304.

⁶⁷⁹² AIPN GK 209/490, s. 301.

⁶⁷⁹³ AIPN GK 209/507 (K. spec. 82/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marianowi Czeszkowi*.

⁶⁷⁹⁴ AIPN GK 209/507, s. 4-5.

⁶⁷⁹⁵ AIPN GK 209/507, s. 50-53.

⁶⁷⁹⁶ AIPN GK 209/507, s. 134.

⁶⁷⁹⁷ AIPN GK 209/540 (K. spec. 133/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Kochaniakowi*.

⁶⁷⁹⁸ AIPN GK 209/540, s. 2.

jako wobec winnego zastosować wobec niego środek wychowawczy w postaci oddania go pod dozór odpowiedzialny jego ojca Józefa, a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.⁶⁷⁹⁹

Krünke Hugo⁶⁸⁰⁰ s. Augusta i Ernestyny z d. Franzman ur. 26 czerwca 1904 r. w Dzierżynie pow. łączycki, zam. Teolin pow. brzeziński. Był członkiem SA w gminie Lipiny w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 31 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁰¹ 26 marca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁶⁸⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a w związku z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci oraz na karę 5 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na mocy art. 31-35 kpk - karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁶⁸⁰³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Hugona Krünke, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁶⁸⁰⁴ 1 kwietnia 1950 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁶⁸⁰⁵ Naczelnik więzienia w Strzelcach Opolskich II 16 stycznia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Łławie.⁶⁸⁰⁶ Od 17 stycznia 1954 r. przebywał w więzieniu w Łławie⁶⁸⁰⁷ i nadal tamże 18 lutego 1954 r.⁶⁸⁰⁸ Naczelnik więzienia w Łławie 9 marca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Barczewie.⁶⁸⁰⁹ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 5 lutego 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zaliczyć Hugonowi Krünke na poczet orzeczonej kary więzienia okres

---

⁶⁷⁹⁹ AIPN GK 209/540, s. 28-31.

⁶⁸⁰⁰ AIPN GK 209/549 (K. spec. 148/46), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Hugonowi Krünke*.

⁶⁸⁰¹ AIPN GK 209/549, s. 3.

⁶⁸⁰² AIPN GK 209/549, s. 6.

⁶⁸⁰³ AIPN GK 209/549, s. 53-55.

⁶⁸⁰⁴ AIPN GK 209/549, s. 66.

⁶⁸⁰⁵ AIPN GK 209/549, s. 75.

⁶⁸⁰⁶ AIPN GK 209/549, s. 168.

⁶⁸⁰⁷ AIPN GK 209/549, s. 88.

⁶⁸⁰⁸ AIPN GK 209/549, s. 82-83.

⁶⁸⁰⁹ AIPN GK 209/549, s. 93.

tymczasowego aresztowania od 31 października 1945 r. do 18 września 1946 r.⁶⁸¹⁰ 17 marca 1955 r. przebywał w więzieniu w Barczewie.⁶⁸¹¹ SN Izba Karna w Warszawie 12 listopada 1955 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Hugona Krünke z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Pierwszego Prezesa SN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 18 września 1946 r. postanowił - na podstawie art. 394-396, 400, 383 pkt 2 i 3, 388 §1, 442 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - uchylić zaskarżony wyrok i skazać go - na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania i dotychczas odcierpianej kary od 31 października 1945 r. do 12 listopada 1955 r. oraz uwolnić go od kosztów postępowania karnego za obie instancje. SN umorzył - na podstawie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa. Tym samym SN uznał karę za odbytą.⁶⁸¹² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 15 grudnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Hugo Krünke został 21 listopada 1955 r. zwolniony z więzienia w Barczewie.⁶⁸¹³

Probek Jan⁶⁸¹⁴ s. Jakuba i Karoliny z d. Leon ur. 10 października 1889 r. w Tymiance pow. brzeziński, zam. Brzeziny ul. Piłsudskiego 46. Aresztowany od 30 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁸¹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni opisanej w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁸¹⁶

Cieciorowski Józef⁶⁸¹⁷ s. Romana i Franciszki z d. Janas ur. 2 lutego 1901 r. w Mierzącce Małej pow. łaski, zam. Tążewy pow. łódzki. Aresztowany od 3 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸¹⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli

---

⁶⁸¹⁰ AIPN GK 209/549, s. 182..

⁶⁸¹¹ AIPN GK 209/549, s. 101-102.

⁶⁸¹² AIPN GK 209/549, s. 174-178.

⁶⁸¹³ AIPN GK 209/549, s. 169.

⁶⁸¹⁴ AIPN GK 209/563 (K. spec. 163/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Probkowi*.

⁶⁸¹⁵ AIPN GK 209/563, s. 2-3.

⁶⁸¹⁶ AIPN GK 209/563, s. 46-49.

⁶⁸¹⁷ AIPN GK 209/609 (K. spec. 235/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Józefowi Cieciorowskiemu*.

⁶⁸¹⁸ AIPN GK 209/609, s. 2.

z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁸¹⁹

Józwiak Jan⁶⁸²⁰ s. Franciszka i Antoniny z d. Sikorskiej ur. 27 maja 1908 r. w Brużycze Małej pow. łódzki, zam. Brużyczka Mała pow. łódzki. Był członkiem Landwache w Brużycze Małej w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 20 marca 1945 r. do 12 maja 1945 r. (kiedy to umorzono dochodzenie przeciwko niemu), ponownie aresztowany od 5 stycznia 1946 r. (kiedy to wznowiono dochodzenie przeciwko niemu) i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁸²¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty i dowody rzeczowe zwrócić ww.⁶⁸²²

Kaczmarek Franciszek⁶⁸²³ s. Antoniego i Anastazji z d. Rogalskiej ur. 9 sierpnia 1907 r. w Jastrzębiu Dolnym pow. łódzki, zam. Brużycza-Kolonia pow. łódzki. Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸²⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁸²⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 10 lutego 1946 r. (data wpływu) zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.⁶⁸²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk oraz przepisów o kosztach sądowych orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania.⁶⁸²⁷ 28 czerwca 1946 r. ponownie przebywał

---

⁶⁸¹⁹ AIPN GK 209/609, s. 26-28..

⁶⁸²⁰ AIPN GK 209/629 (K. spec. 265/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Józwiakowi*.

⁶⁸²¹ AIPN GK 209/629, s. 2-3.

⁶⁸²² AIPN GK 209/629, s. 51-56.

⁶⁸²³ AIPN GK 209/639 (K. spec. 279/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Franciszkowi Kaczmarkowi*.

⁶⁸²⁴ AIPN GK 209/639, s. 2 i 42.

⁶⁸²⁵ AIPN GK 209/639, s. 87.

⁶⁸²⁶ AIPN GK 209/639, s. 32.

⁶⁸²⁷ AIPN GK 209/639, s. 20-21.

w więzieniu w Łęczycy.⁶⁸²⁸ 1 lipca 1947 r. ponownie przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁶⁸²⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 15 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Franciszek Kaczmarek odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 sierpnia 1945 r. do 14 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁶⁸³⁰

Radke Helmut (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Eschner Cecylia⁶⁸³¹ c. Wawrzyńca i Katarzyny z d. Batolik ur. 11 października 1897 r. w Łodzi, zam. Łagiewniki Nowe pow. łódzki. Aresztowana od 30 października 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁸³² 18 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁸³³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁸³⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 6 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Cecylii Eschner tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁶⁸³⁵

Rahm Leopold⁶⁸³⁶ s. Wilhelma i Emmy z d. Jakob ur. 3 lipca 1910 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów pow. łódzki. Był członkiem SA w Konstantynowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 7 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸³⁷ 8 czerwca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁶⁸³⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyjątkiem mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania oraz zwolnić go od

---

⁶⁸²⁸ AIPN GK 209/639, s. 22.

⁶⁸²⁹ AIPN GK 209/639, s. 34-35.

⁶⁸³⁰ AIPN GK 209/639, s. 47.

⁶⁸³¹ AIPN GK 209/657 (K. spec. 301/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Cecylii Eschner*.

⁶⁸³² AIPN GK 209/657, s. 2.

⁶⁸³³ AIPN GK 209/657, s. 6.

⁶⁸³⁴ AIPN GK 209/657, s. 39-42.

⁶⁸³⁵ AIPN GK 209/657, s. 43.

⁶⁸³⁶ AIPN GK 209/661 (K. spec. 306/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leopoldowi Rahmowi*.

⁶⁸³⁷ AIPN GK 209/661, s. 2.

⁶⁸³⁸ AIPN GK 209/661, s. 6.

kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁸³⁹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Leopold Rahm został 7 czerwca 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Rokietnicy.⁶⁸⁴⁰

Pęgowski Adam⁶⁸⁴¹ s. Stanisława i Józefy z d. Foczpaniak ur. 14 kwietnia 1913 r. w Bełdowie pow. łódzki, zam. Milwia pow. oleśnicki. Aresztowany od 23 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁴² Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁸⁴³ 20 lipca 1946 r. został osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁸⁴⁴ Naczelnik więzienia w Łęczycy 20 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁸⁴⁵ 20 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁸⁴⁶ 23 lipca 1946 r. przebywał ponownie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁸⁴⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁸⁴⁸ 27 lipca 1946 r. został zwolniony z więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁸⁴⁹

Grams Karol⁶⁸⁵⁰ s. Jana i Augusty z d. Szefer ur. 22 lutego 1894 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów pow. łódzki. Był członkiem SA w Konstantynowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 7 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁵¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej

---

⁶⁸³⁹ AIPN GK 209/661, s. 29-34.

⁶⁸⁴⁰ AIPN GK 209/661, s. 61.

⁶⁸⁴¹ AIPN GK 209/663 (K. spec. 310/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adamowi Pęgowskiemu*.

⁶⁸⁴² AIPN GK 209/663, s. 3-4 i 121.

⁶⁸⁴³ AIPN GK 209/663, s. 121.

⁶⁸⁴⁴ AIPN GK 209/663, s. 49.

⁶⁸⁴⁵ AIPN GK 209/663, s. 52.

⁶⁸⁴⁶ AIPN GK 209/663, s. 54.

⁶⁸⁴⁷ AIPN GK 209/663, s. 53.

⁶⁸⁴⁸ AIPN GK 209/663, s. 44-47.

⁶⁸⁴⁹ AIPN GK 209/663, s. 50.

⁶⁸⁵⁰ AIPN GK 209/668 (K. spec. 316/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Gramsowi*.

⁶⁸⁵¹ AIPN GK 209/668, s. 2.

kary okres tymczasowego aresztowania od 7 grudnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁸⁵² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 11 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Karol Grams odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 7 grudnia 1945 r. do 7 grudnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁶⁸⁵³

Trellenberg Jan⁶⁸⁵⁴ s. Jana i Anny z d. Holl ur. 29 listopada 1898 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów ul. Lutomska 72 pow. łódzki. Był setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP) w Konstantynowie w pow. wiejskim łódzkim oraz żandarmem w pow. wieluńskim. Aresztowany od 26 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁵⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁸⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów, oddzielnie za każdą z ww. zbrodni i łącznie - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić go od reszty zarzutów.⁶⁸⁵⁷ Naczelnik więzienia w Łęczycy 20 lipca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁸⁵⁸ 22 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁸⁵⁹ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego, Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 13 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Trellenberg.⁶⁸⁶⁰ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił

---

⁶⁸⁵² AIPN GK 209/668, s. 28-30.

⁶⁸⁵³ AIPN GK 209/668, s. 39.

⁶⁸⁵⁴ AIPN GK 209/673 (K. spec. 324/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Trellenbergowi*.

⁶⁸⁵⁵ AIPN GK 209/673, s. 2-3 i 117.

⁶⁸⁵⁶ AIPN GK 209/673, s. 117.

⁶⁸⁵⁷ AIPN GK 209/673, s. 32-35.

⁶⁸⁵⁸ AIPN GK 209/673, s. 47.

⁶⁸⁵⁹ AIPN GK 209/673, s. 37.

⁶⁸⁶⁰ AIPN GK 209/673, s. 45.

Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Jan Trellenberg został 8 października 1946 r. stracony w więzieniu.⁶⁸⁶¹

Kaźmierczak z d. Markiewicz Genowefa⁶⁸⁶² c. Jana i Marianny z d. Ziółkowskiej ur. 3 listopada 1911 r. w Józefowie pow. brzeziński, zam. Łódź ul. Abramowskiego 18. Aresztowana od 23 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁶³ 26 maja 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁶⁸⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej jej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁸⁶⁵ 12 lipca 1946 r. została zwolniona z więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁸⁶⁶

Maas Edmund⁶⁸⁶⁷ s. Karola i Elżbiety z d. Hank ur. 29 września 1904 r. w GałkóWKu pow. brzeziński, zam. Gałkówek pow. brzeziński. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim, w Poznaniu i w Koninie. Aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁶⁸ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b w związku z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372, 577 i 598 kpk oraz art. 31, 52 i 54 kk orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, na karę 5 lat więzienia oraz na karę 5 lat więzienia, wymierzyć ww. za te trzy zbrodnie karę łączną 15 lat więzienia, na karę śmierci i na karę śmierci, wymierzyć ww. za te pięć zbrodni łączną karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa, a przedmioty skonfiskować na rzecz Skarbu Państwa.⁶⁸⁶⁹ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego, Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 9 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edmunda Maasa.⁶⁸⁷⁰ Prokurator

---

⁶⁸⁶¹ AIPN GK 209/673, s. 52.

⁶⁸⁶² AIPN GK 209/678 (K. spec. 330/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Genowefie Kaźmierczak*.

⁶⁸⁶³ AIPN GK 209/678, s. 2-3 i 38-45.

⁶⁸⁶⁴ AIPN GK 209/678, s. 13-14.

⁶⁸⁶⁵ AIPN GK 209/678, s. 46-48.

⁶⁸⁶⁶ AIPN GK 209/678, s. 57.

⁶⁸⁶⁷ AIPN GK 209/681 (K. spec. 335/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Maasowi*.

⁶⁸⁶⁸ AIPN GK 209/681, s. 2-3 i 85-87.

⁶⁸⁶⁹ AIPN GK 209/681, s. 34-43.

⁶⁸⁷⁰ AIPN GK 209/681, s. 53.

Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 21 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Edmund Maas został 3 września 1946 r. stracony w więzieniu.⁶⁸⁷¹

Krüger Zygmunt (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Zajac Jan⁶⁸⁷² s. Józefa i Doroty z d. Czapskiej ur. 17 grudnia 1905 r. w Muskulach pow. brzeziński, zam. Imielnik Nowy pow. brzeziński. Aresztowany od 11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁷³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 372 i 577 kpk oraz art. 54 kk orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dokumenty zwrócić ww.⁶⁸⁷⁴

Wirth Johann⁶⁸⁷⁵ s. Krystiana i Magdaleny z d. Kühler ur. 20 lutego 1887 r. w Wieczynie pow. brzeziński, zam. Gałkówek pow. brzeziński. Aresztowany od 2 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁸⁷⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek polecenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁸⁷⁷ Naczelnik więzienia w Łęczycy 14 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Johann Wirth zmarł 14 maja 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek ogólnego osłabienia i niedomogi mięśnia sercowego (insufficiencia cordis). Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 3 lutego 1946 r. do 14 lutego 1946 r.⁶⁸⁷⁸ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 22 maja 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Johannowi Wirthowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁸⁷⁹

---

⁶⁸⁷¹ AIPN GK 209/681, s. 71.

⁶⁸⁷² AIPN GK 209/689 (K. spec. 345/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Zajacowi*.

⁶⁸⁷³ AIPN GK 209/689, s. 4-5.

⁶⁸⁷⁴ AIPN GK 209/689, s. 51-56.

⁶⁸⁷⁵ AIPN GK 209/707 (K. spec. 371/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Johannowi Wirthowi*.

⁶⁸⁷⁶ AIPN GK 209/707, s. 3-4, 23-24 i 30.

⁶⁸⁷⁷ AIPN GK 209/707, s. 30.

⁶⁸⁷⁸ AIPN GK 209/707, s. 6-7.

⁶⁸⁷⁹ AIPN GK 209/707, s. 8.

Rode Gottlieb⁶⁸⁸⁰ s. Gottlieba i Elisabeth z d. Rosner ur. 22 września 1894 r. w Marianowie pow. łódzki, zam. Łódź-Kały ul. Hetmańska 44. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 21 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁸¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁸⁸² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Gottlieb Rode odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 18 lipca 1946 r. do 18 lipca 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁶⁸⁸³

Glaser Konstanty (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Schmidt vel Kowalski Adolf vel Rudolf⁶⁸⁸⁴ s. Jana i Karoliny z d. Redman ur. 9 stycznia 1881 r. w Kowalszczyźnie pow. łódzki, zam. Kowalszczyzna pow. łódzki. Był żandarmem w Jędrzejowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 27 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁸⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁸⁸⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 lipca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia.⁶⁸⁸⁷

Frajtak Jan⁶⁸⁸⁸ s. Stanisława i Walerii z d. Frank ur. 19 października 1902 r. w Olechowie pow. łódzki, zam. Łódź ul. Pomorska 301.⁶⁸⁸⁹ Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim.

---

⁶⁸⁸⁰ AIPN GK 209/709 (K. spec. 374/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Gottliebowi Rode*.

⁶⁸⁸¹ AIPN GK 209/709, s. 2.

⁶⁸⁸² AIPN GK 209/709, s. 15-17.

⁶⁸⁸³ AIPN GK 209/709, s. 26.

⁶⁸⁸⁴ AIPN GK 209/737 (K. spec. 415/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi vel Rudolfowi Schmidtowi vel Kowalskiemu*.

⁶⁸⁸⁵ AIPN GK 209/737, s. 3-4.

⁶⁸⁸⁶ AIPN GK 209/737, s. 33-36.

⁶⁸⁸⁷ AIPN GK 209/737, s. 40.

⁶⁸⁸⁸ AIPN GK 209/740 (K. spec. 421/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Frajtkowi i Władysławowi Ryszardowi Szymańskiemu*; AIPN GK 209/743 (K. spec. 429/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Janowi Frajtkowi*.

⁶⁸⁸⁹ AIPN GK 209/740, s. 2.

Aresztowany od 20 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁸⁹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁸⁹¹ 3 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁸⁹² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 6 kwietnia 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Jan Frajtak odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 20 lutego 1946 r. do 20 lutego 1951 r. i został zwolniony z Centralnego Więzienia w Warszawie.⁶⁸⁹³

Perwin Rudolf⁶⁸⁹⁴ s. Jana i Rozalii z d. Lechelt ur. 1 października 1916 r. w Łodzi, zam. Mikołajew pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 27 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁸⁹⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁸⁹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 sierpnia 1945 r. do 16 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁶⁸⁹⁷ Naczelnik więzienia w Raciborzu 27 sierpnia 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, iż Rudolf Perwin został, po odbyciu 4 lat kary pozbawienia wolności, tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁶⁸⁹⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy

---

⁶⁸⁹⁰ AIPN GK 209/743, s. 3.

⁶⁸⁹¹ AIPN GK 209/743, s. 33-35.

⁶⁸⁹² AIPN GK 209/743, s. 41.

⁶⁸⁹³ AIPN GK 209/743, s. 49.

⁶⁸⁹⁴ AIPN GK 209/744 (K. spec. 430/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Rudolfowi Perwinowi*.

⁶⁸⁹⁵ AIPN GK 209/744, s. 3 i 45.

⁶⁸⁹⁶ AIPN GK 209/744, s. 45.

⁶⁸⁹⁷ AIPN GK 209/744, s. 22-23.

⁶⁸⁹⁸ AIPN GK 209/744, s. 25.

Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Rudolf Perwin odbył karę 4 lat pozbawienia wolności od 27 sierpnia 1945 r. do 27 sierpnia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁶⁸⁹⁹

Koch Henryk⁶⁹⁰⁰ s. Juliusza i Emilii z d. Bankiewicz ur. 5 maja 1900 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Aleksandrów ul. Kościelna 24 pow. łódzki. Był członkiem DAF, NSV i Volkssturm w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 18 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹⁰¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁹⁰² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 września 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁹⁰³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 26 października 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wyd. VII Karny w Łodzi, iż Henryk Koch odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 18 września 1945 r. do 18 września 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁶⁹⁰⁴

Jende Reinhold⁶⁹⁰⁵ s. Adolfa i Julianny z d. Zeifert ur. 26 kwietnia 1895 r. w Pabianicach pow. łaski, zam. Konstantynów ul. Młynarska 34 pow. łódzki. Był setnikiem, kierownikiem bloku partii (Blockleiter der NSDAP) i członkiem NSFK w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁹⁰⁶ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 13 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, Reinhold Jende zmarł 13 maja 1946 r. w tamtejszym więzieniu śmiercią naturalną wskutek raka żołądka. Ww. był leczony w izbie chorych tamtejszego więzienia od 11 maja 1946 r. do

---

⁶⁸⁹⁹ AIPN GK 209/744, s. 24.

⁶⁹⁰⁰ AIPN GK 209/745 (K. spec. 431/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Kochowi*.

⁶⁹⁰¹ AIPN GK 209/745, s. 3, 87-89, 101 i 104.

⁶⁹⁰² AIPN GK 209/745, s. 104.

⁶⁹⁰³ AIPN GK 209/745, s. 37-39.

⁶⁹⁰⁴ AIPN GK 209/745, s. 45.

⁶⁹⁰⁵ AIPN GK 209/746 (K. spec. 434/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Jende*.

⁶⁹⁰⁶ AIPN GK 209/746, s. 3 i 12-15.

13 maja 1946 r.⁶⁹⁰⁷ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 29 maja 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Reinholdowi Jende wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁹⁰⁸

Koch Jerzy⁶⁹⁰⁹ s. Juliusza i Marii z d. Zerbe ur. 12 stycznia 1914 r. w Aleksandrowie pow. łódzki, zam. Aleksandrów ul. Kilińskiego 8 pow. łódzki. Był członkiem NSDAP w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁹¹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 20 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia opisanej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁹¹¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 21 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i wysłany do Obozu Pracy w Sikawie.⁶⁹¹²

Petrich Michael (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. łączyckiego).

Rode Adolf (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Elke Bertold⁶⁹¹³ s. Gottlieba i Heleny z d. Splezer ur. 11 listopada 1926 r. w Kaniej Górze pow. łódzki, zam. Kania Góra pow. łódzki. Był członkiem HJ, a następnie SS w Kaniej Górze w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 17 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁹¹⁴ 20 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁶⁹¹⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 19 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶⁹¹⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia

---

⁶⁹⁰⁷ AIPN GK 209/746, s. 6-7.

⁶⁹⁰⁸ AIPN GK 209/746, s. 8.

⁶⁹⁰⁹ AIPN GK 209/748 (K. spec. 443/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Jerzemu Kochowi*.

⁶⁹¹⁰ AIPN GK 209/748, s. 3.

⁶⁹¹¹ AIPN GK 209/748, s. 15-17.

⁶⁹¹² AIPN GK 209/748, s. 19.

⁶⁹¹³ AIPN GK 209/766 (K. spec. 480/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Bertoldowi Elke*.

⁶⁹¹⁴ AIPN GK 209/766, s. 3.

⁶⁹¹⁵ AIPN GK 209/766, s. 5.

⁶⁹¹⁶ AIPN GK 209/766, s. 17-20.

przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁶⁹¹⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 21 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Bertold Elke odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 17 stycznia 1946 r. do 17 stycznia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁶⁹¹⁸

Bartłomiejczyk Feliks⁶⁹¹⁹ s. Antoniego i Marianny z d. Bykowskiej ur. 11 marca 1907 r. w Szczukwinie pow. łódzki, zam. Szczukwin pow. łódzki. Aresztowany od 14 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁹²⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁹²¹

Dreger Otto⁶⁹²² s. Edwarda i Emilii z d. Spletzer ur. 28 października 1915 r. w Rosanowie pow. łódzki, zam. Rosanów pow. łódzki. Był członkiem SA w Rosanowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁹²³ 15 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi⁶⁹²⁴ i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁶⁹²⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 13 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. A. Malinowskiego, Otto Dreger zmarł 13 września 1946 r. w tamtejszym więzieniu wskutek gruźlicy jelit. Ww. był leczony w Izbie Chorych tamtejszego więzienia od 11 lipca 1946 r. do 13 września 1946 r.⁶⁹²⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 18 września 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Ottonowi Dregerowi wskutek jego śmierci.⁶⁹²⁷

---

⁶⁹¹⁷ AIPN GK 209/766, s. 30.

⁶⁹¹⁸ AIPN GK 209/766, s. 26.

⁶⁹¹⁹ AIPN GK 209/773 t. 1-2 (K. spec. 496/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Feliksowi Bartłomiejczykowi*.

⁶⁹²⁰ AIPN GK 209/773 t. 1, s. 2-3.

⁶⁹²¹ AIPN GK 209/773 t. 1, s. 26-27.

⁶⁹²² AIPN GK 209/775 t. 1-2 (K. spec. 498/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ottonowi Dregerowi*.

⁶⁹²³ AIPN GK 209/775 t. 1, s. 3-4.

⁶⁹²⁴ AIPN GK 209/775 t. 1, s. 8.

⁶⁹²⁵ AIPN GK 209/775 t. 1, s. 6, tego dnia zapewne ww. więzień został przeniesiony z jednego więzienia łódzkiego do drugiego i jak wskazuje przebieg sprawy zapewne taki był jak wyżej podano kierunek owych przenosin.

⁶⁹²⁶ AIPN GK 209/775 t. 1, s. 22-23.

⁶⁹²⁷ AIPN GK 209/775 t. 1, s. 20-21.

Graf Albert⁶⁹²⁸ s. Jakuba i Elisabeth z d. Graf ur. 22 grudnia 1910 r. w Marianówce pow. równowski (Wołyń), zam. Kalinka pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 18 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹²⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 30 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 lutego 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.⁶⁹³⁰ Naczelnik więzienia we Wronkach 3 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi, iż Albert Graf został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁶⁹³¹ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 16 sierpnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Albert Graf został 3 maja 1954 r. zwolniony z więzienia we Wronkach.⁶⁹³²

Łabuda Roman⁶⁹³³ s. Jakuba i Rozalii z d. Anton ur. 11 września 1899 r. w Błocie pow. łódzki, zam. Aleksandrów ul. Zgierska 22 pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 22 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹³⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wicoprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁹³⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 kpk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, oraz konfiskatę całego jego mienia.⁶⁹³⁶ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 4 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Roman Łabuda odbył karę 3 lat pozbawienia

---

⁶⁹²⁸ AIPN GK 209/776 t. 1-2 (K. spec. 500/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Albertowi Grafowi*.

⁶⁹²⁹ AIPN GK 209/776 t. 1, s. 4; AIPN GK 209/776 t. 2, s. 2-3 i 12.

⁶⁹³⁰ AIPN GK 209/776 t. 1, s. 39-41.

⁶⁹³¹ AIPN GK 209/776 t. 1, s. 56.

⁶⁹³² AIPN GK 209/776 t. 1, s. 55.

⁶⁹³³ AIPN GK 209/782 (K. spec. 509/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Romanowi Łabudzie*.

⁶⁹³⁴ AIPN GK 209/782, s. 2 i 53-54.

⁶⁹³⁵ AIPN GK 209/782, s. 53-54.

⁶⁹³⁶ AIPN GK 209/782, s. 17-18.

wolności od 22 listopada 1945 r. do 22 listopada 1948 r. i został zwolniony z Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie.⁶⁹³⁷

Podolski Adolf⁶⁹³⁸ s. Wilhelma i Wilhelminy z d. Hilbert ur. 13 marca 1903 r. w Starym Stanisławowie pow. łódzki, zam. Wierzbno pow. łódzki. Był sołtysem Łobudzia i Sań w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 6 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹³⁹ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁹⁴⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzuczanych mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁶⁹⁴¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 28 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i wysłany do [Obozu Pracy] w Sikawie.⁶⁹⁴²

Schultz Alfred⁶⁹⁴³ s. Karola i Otylii z d. Arnold ur. 16 lutego 1893 r. w Tuszynie pow. łódzki, zam. Tuszyn ul. Kościelna 2 pow. łódzki. Był członkiem SA w Tuszynie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 8 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹⁴⁴ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wicprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁹⁴⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 8 lutego 1946 r., pozbawić ww.

---

⁶⁹³⁷ AIPN GK 209/782, s. 24-26.

⁶⁹³⁸ AIPN GK 209/785 (K. spec. 514/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Podolskiemu*.

⁶⁹³⁹ AIPN GK 209/785, s. 2-3 i 93-94.

⁶⁹⁴⁰ AIPN GK 209/785, s. 93-94.

⁶⁹⁴¹ AIPN GK 209/785, s. 35-39.

⁶⁹⁴² AIPN GK 209/785, s. 40.

⁶⁹⁴³ AIPN GK 209/788 (K. spec. 518/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfredowi Schultzowi*.

⁶⁹⁴⁴ AIPN GK 209/788, s. 3, 61-62, 66 i 74.

⁶⁹⁴⁵ AIPN GK 209/788, s. 74.

praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁹⁴⁶

Schehinger Ferdynand⁶⁹⁴⁷ s. Johanna i Emilii z d. Winterle ur. 21 marca 1897 r. w Puszkowej Górze pow. łączycki, zam. Aleksandrów ul. Kościelna 27 pow. łódzki. Był członkiem SA w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim oraz żandarmem w Widawie w pow. łaskim. Aresztowany od 13 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹⁴⁸ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁹⁴⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 28 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 listopada 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁶⁹⁵⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Tadeusz Śmiarowski 4 listopada 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Ferdynand Schehinger odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 13 listopada 1945 r. do 13 listopada 1948 r. i został zwolniony z Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie.⁶⁹⁵¹

Zerfass Robert⁶⁹⁵² s. Jana i Marii z d. Kessler ur. 15 lipca 1911 r. w Nowosolnej pow. łódzki, zam. Natolin pow. brzeziński. Był żandarmem w Gałkówku i w Borowej w pow. wiejskim łódzkim i na granicy Kraju Warty z Generalnym Gubernatorstwem. Aresztowany od 31 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹⁵³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 27 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁹⁵⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w

---

⁶⁹⁴⁶ AIPN GK 209/788, s. 28-30.

⁶⁹⁴⁷ AIPN GK 209/789 (K. spec. 519/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ferdynandowi Schehingerowi*.

⁶⁹⁴⁸ AIPN GK 209/789, s. 4, 47 i 74.

⁶⁹⁴⁹ AIPN GK 209/789, s. 74.

⁶⁹⁵⁰ AIPN GK 209/789, s. 19-22.

⁶⁹⁵¹ AIPN GK 209/789, s. 28-30.

⁶⁹⁵² AIPN GK 209/831 (K. spec. 595/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Robertowi Zerfassowi*.

⁶⁹⁵³ AIPN GK 209/831, s. 2-3, 20-21 i 87.

⁶⁹⁵⁴ AIPN GK 209/831, s. 87.

Łodzi 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 31 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania.⁶⁹⁵⁵ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁶⁹⁵⁶

Abraham Adolf⁶⁹⁵⁷ s. Walentego i Elżbiety z d. Gundrun ur. 21 kwietnia 1890 r. w Babiczkach pow. łódzki, zam. Babiczki pow. łódzki. Aresztowany od 6 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁶⁹⁵⁸ 10 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁶⁹⁵⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 10 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁹⁶⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 12 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁶⁹⁶¹

Bernhardt z d. Arendt Marta⁶⁹⁶² c. Krzysztofa i Emilii z d. Asmas ur. 4 października 1914 r. w Dobrzaniu pow. łódzki, zam. Babice pow. łódzki. Aresztowana od 10 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁹⁶³ 13 sierpnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁶⁹⁶⁴ 13 sierpnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁹⁶⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu dokonania zbrodni objętej aktem oskarżenia,

---

⁶⁹⁵⁵ AIPN GK 209/831, s. 30-33.

⁶⁹⁵⁶ AIPN GK 209/831, s. 35.

⁶⁹⁵⁷ AIPN GK 209/836 (K. spec. 600/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Adolfowi Abrahamowi*.

⁶⁹⁵⁸ AIPN GK 209/836, s. 2 i 49.

⁶⁹⁵⁹ AIPN GK 209/836, s. 4.

⁶⁹⁶⁰ AIPN GK 209/836, s. 28-31.

⁶⁹⁶¹ AIPN GK 209/836, s. 34.

⁶⁹⁶² AIPN GK 209/838 (K. spec. 602/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marcie Bernhardt*.

⁶⁹⁶³ AIPN GK 209/838, s. 2-3 i 67.

⁶⁹⁶⁴ AIPN GK 209/838, s. 7.

⁶⁹⁶⁵ AIPN GK 209/838, s. 5, prawdopodobnie tego właśnie dnia ww. więźniarka została przeniesiona z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

na koszt Skarbu Państwa.⁶⁹⁶⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 13 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia i wysłana do Obozu Pracy w Sikawie.⁶⁹⁶⁷

Banasiak z d. Kołacz Marianna⁶⁹⁶⁸ c. Józefa i Marianny z d. Sos ur. 25 marca 1900 r. w Widzewie pow. łaski, zam. Konstantynów ul. Żeromskiego 15 pow. łódzki. Aresztowana od 27 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁹⁶⁹ 28 czerwca 1945 r. została osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁶⁹⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁶⁹⁷¹ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marianny Banasiak, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z utratą praw na 5 lat.⁶⁹⁷² 21 lipca 1950 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu II.⁶⁹⁷³ W/z Dyrektora Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL B. Kowalewskiej 17 czerwca 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 29 maja 1953 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Marianny Banasiak, zawieszając warunkowo wykonanie reszty nieodcierpianej kary 10 lat więzienia na okres 3 lat, utrzymując w mocy karę dodatkową utraty publicznych i obywatelskich praw honorowych.⁶⁹⁷⁴ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 29 marca 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi, iż Marianna Banasiak została 27 czerwca 1953 r. zwolniona - po zawieszeniu warunkowym reszty kary 10 lat pozbawienia wolności - z więzienia w Grudziądzu II.⁶⁹⁷⁵

---

⁶⁹⁶⁶ AIPN GK 209/838, s. 33-36.

⁶⁹⁶⁷ AIPN GK 209/838, s. 37.

⁶⁹⁶⁸ AIPN GK 209/839 (K. spec. 603/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Mariannie Banasiak*.

⁶⁹⁶⁹ AIPN GK 209/839, s. 3 i 148-149.

⁶⁹⁷⁰ AIPN GK 209/839, s. 3 i 140.

⁶⁹⁷¹ AIPN GK 209/839, s. 33-37.

⁶⁹⁷² AIPN GK 209/839, s. 53.

⁶⁹⁷³ AIPN GK 209/839, s. 65.

⁶⁹⁷⁴ AIPN GK 209/839, s. 98.

⁶⁹⁷⁵ AIPN GK 209/839, s. 96.

Hellwig Maksymilian⁶⁹⁷⁶ s. Karola i Augusty z d. Henkel ur. 1 sierpnia 1906 r. w Tuszynie pow. łódzki, zam. Tuszyn ul. Rzgowska 13 pow. łódzki. Był członkiem SA w Tuszynie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 28 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁹⁷⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 grudnia 1945 r. do 15 października 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego małżonki, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁶⁹⁷⁸ 11 listopada 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁶⁹⁷⁹

Zypel Ewald⁶⁹⁸⁰ s. Augusta i Rozalii z d. Hartel ur. 22 stycznia 1904 r. w Przyrownicy pow. łaski, zam. Łódź-Ruda Pabianicka ul. Staszica 14. Był żandarmem (Oberwachtmeister) w Konstantynowie w pow. wiejskim łódzkim oraz policjantem (Schupo) w Łodzi-Rudzie Pabianickiej. Aresztowany od 14 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁶⁹⁸¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 8 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 stycznia 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia oraz obciążyć go kosztami postępowania w sprawie.⁶⁹⁸² Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Raciborzu.⁶⁹⁸³ 17 stycznia 1948 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Raciborzu⁶⁹⁸⁴ i nadal tamże 14 stycznia 1949 r.⁶⁹⁸⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 21 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy

---

⁶⁹⁷⁶ AIPN GK 209/844 (K. spec. 610/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Maksymilianowi Hellwigowi*.

⁶⁹⁷⁷ AIPN GK 209/844, s. 2, 31 i 82.

⁶⁹⁷⁸ AIPN GK 209/844, s. 13-16.

⁶⁹⁷⁹ AIPN GK 209/844, s. 17.

⁶⁹⁸⁰ AIPN GK 209/846 (K. spec. 615/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Ewaldowi Zypłowi*.

⁶⁹⁸¹ AIPN GK 209/846, s. 3 i 60.

⁶⁹⁸² AIPN GK 209/846, s. 26-28.

⁶⁹⁸³ AIPN GK 209/846, s. 41.

⁶⁹⁸⁴ AIPN GK 209/846, s. 37.

⁶⁹⁸⁵ AIPN GK 209/846, s. 42-43.

Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Ewald Zypel odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 14 stycznia 1946 r. do 14 stycznia 1949 r. i został zwolniony z więzienia w Raciborzu.⁶⁹⁸⁶

Stein Johann (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Rogowski Henryk⁶⁹⁸⁷ s. Antoniego i Marianny z d. Malinowskiej ur. 23 lutego 1905 r. w Radogoszczu pow. łódzki, zam. Łódź ul. Bema 22. Był żandarmem w Gałkówku w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 2 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁶⁹⁸⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 24 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁹⁸⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od dokonania zbrodni zarzucanej mu w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁹⁹⁰ Naczelnik więzienia w Łęczycy 8 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu tego samego dnia Henryka Rogowskiego z tamtejszego więzienia i o wysłaniu go do Obozu Pracy w Sikawie.⁶⁹⁹¹

Rau Roman⁶⁹⁹² s. Emila i Natalii z d. Keiser ur. 12 marca 1899 r. w Łodzi, zam. Aleksandrów ul. Kilińskiego 28 pow. łódzki. Był członkiem SA w Aleksandrowie w pow. wiejskim łódzkim.⁶⁹⁹³ Aresztowany od 25 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁶⁹⁹⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁶⁹⁹⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Łęczycy, Wł. Kleszczonek 4 maja 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia, przesyłając odpis świadectwa zgonu. Lekarz

---

⁶⁹⁸⁶ AIPN GK 209/846, s. 46.

⁶⁹⁸⁷ AIPN GK 209/862 (K. spec. 641/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Henrykowi Rogowskiemu*.

⁶⁹⁸⁸ AIPN GK 209/862, s. 3, 47-48 i 58.

⁶⁹⁸⁹ AIPN GK 209/862, s. 58.

⁶⁹⁹⁰ AIPN GK 209/862, s. 23-26.

⁶⁹⁹¹ AIPN GK 209/862, s. 35.

⁶⁹⁹² AIPN GK 209/863 (K. spec. 642/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Romanowi Rauowi*.

⁶⁹⁹³ AIPN GK 209/863, s. 6 i 25.

⁶⁹⁹⁴ AIPN GK 209/863, s. 18 i 23.

⁶⁹⁹⁵ AIPN GK 209/863, s. 18.

więzienia w Łęczycy, dr Tadeusz Balicki 2 kwietnia 1946 r. świadectwo śmierci Romana Raua, z którego wynika, iż zmarł on 2 kwietnia 1946 r. wskutek wysiekowego zapalenia opłucnej ((pleuritis exsudativa) i ostrej, przewlekłej niewydolności serca (insufficiencia cordis). Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 19 lutego 1946 r. do 2 kwietnia 1946 r.⁶⁹⁹⁶ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 18 czerwca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Romanowi Rauowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁶⁹⁹⁷

Fercho Edmund⁶⁹⁹⁸ s. Adolfa i Emilii z d. Scherfer ur. 14 września 1901 r. w Brzezinach, zam. Brzeziny ul. Fredry 1. Był członkiem SA w Brzezinach i okolicy w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 16 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁶⁹⁹⁹ 24 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi,⁷⁰⁰⁰ a 23 sierpnia 1946 r. ponownie przebywał w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁷⁰⁰¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 marca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁷⁰⁰² 19 maja 1949 r. przebywał w więzieniu w Sztumie.⁷⁰⁰³

Peć Augustyna⁷⁰⁰⁴ c. Fryderyka i Karoliny z d. Backenstos ur. 24 września 1889 r. w Błoniu pow. radomszczański, zam. Łódź-Dąbrowa ul. Choińska 2/2. Była członkinią NSV w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowana od 23 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁷⁰⁰⁵ 30 sierpnia 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi⁷⁰⁰⁶ i tego samego dnia w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁷⁰⁰⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 6 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31

---

⁶⁹⁹⁶ AIPN GK 209/863, s. 27-28 i 32-33.

⁶⁹⁹⁷ AIPN GK 209/863, s. 34.

⁶⁹⁹⁸ AIPN GK 209/865 (K. spec. 649/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Edmundowi Fercho*.

⁶⁹⁹⁹ AIPN GK 209/865, s. 3, 69 i 86.

⁷⁰⁰⁰ AIPN GK 209/865, s. 5.

⁷⁰⁰¹ AIPN GK 209/865, s. 7.

⁷⁰⁰² AIPN GK 209/865, s. 21-23.

⁷⁰⁰³ AIPN GK 209/865, s. 42.

⁷⁰⁰⁴ AIPN GK 209/868 (K. spec. 654/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Augustynie Peć*.

⁷⁰⁰⁵ AIPN GK 209/868, s. 4, 82 i 88.

⁷⁰⁰⁶ AIPN GK 209/868, s. 7.

⁷⁰⁰⁷ AIPN GK 209/868, s. 6, prawdopodobnie tego właśnie dnia ww. więźniarka została przeniesiona z jednego więzienia łódzkiego do drugiego.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁰⁰⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 11 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia i wysłana do Obozu Pracy w Sikawie.⁷⁰⁰⁹

Krüger Wilhelm⁷⁰¹⁰ s. Ludwika i Berty ur. 27 sierpnia 1890 r. w Łodzi, zam. Wiśniowa Góra pow. łódzki. Był członkiem Selbstschutz i żandarmem na posterunku w Wiśniowej Górze w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁷⁰¹¹ 16 września 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁷⁰¹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁷⁰¹³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 17 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁷⁰¹⁴

Richter Alfons⁷⁰¹⁵ s. Juliana i Natalii z d. Klaus ur. 6 grudnia 1906 r. w Łodzi, zam. Wiśniowa Góra pow. Łódź. Był komendantem posterunku żandarmerii i członkiem Selbstschutz w Wiśniowej Górze w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi, skąd zbiegł 19 października 1945 r.⁷⁰¹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzyć ww. jako karę łączną - na zasadzie art. 31-35 kk - karę 6 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na

---

⁷⁰⁰⁸ AIPN GK 209/868, s. 39-41.

⁷⁰⁰⁹ AIPN GK 209/868, s. 42.

⁷⁰¹⁰ AIPN GK 209/912 (K. spec. 724/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Krügerowi i Alfonsowi Richterowi*.

⁷⁰¹¹ AIPN GK 209/912, s. 2-3 i 97.

⁷⁰¹² AIPN GK 209/912, s. 8.

⁷⁰¹³ AIPN GK 209/912, s. 61-62.

⁷⁰¹⁴ AIPN GK 209/912, s. 72.

⁷⁰¹⁵ AIPN GK 209/912 (K. spec. 724/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Krügerowi i Alfonsowi Richterowi*.

⁷⁰¹⁶ AIPN GK 209/912, s. 2-3 i 29.

rachunek Skarbu Państwa.⁷⁰¹⁷ 11 czerwca 1955 r. Alfons Richter był poszukiwany przez Prokuratora Miasta Łodzi Wydz. VII w Łodzi.⁷⁰¹⁸

Zawiślak z d. Szyling Maria⁷⁰¹⁹ c. Jana i Franciszki z d. Nowickiej ur. 4 listopada 1901 r. w Gnieźnie, zam. Zgierz-Adelmówek ul. Lipowa 11 pow. łódzki. Aresztowana od 2 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Gdańskiej 13 w Łodzi.⁷⁰²⁰ 3 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Gdańskiej w Łodzi.⁷⁰²¹ 4 czerwca 1946 r. przebywała w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁷⁰²² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jej mienia, zwolnić ją od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁷⁰²³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St. Cybulski 31 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Maria Zawiślak odbyła karę 3 lat pozbawienia wolności od 2 sierpnia 1945 r. do 2 sierpnia 1948 r. i została zwolniona z więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰²⁴

Plagens Waldemar⁷⁰²⁵ s. Ernesta i Wandy z d. Pinkowskiej ur. 12 listopada 1924 r. w Zimnej Wodzie pow. łódzki, zam. Konstantynów ul. Sienkiewicza 6 pow. łódzki. Był drużynowym oddziału HJ w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 27 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰²⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia (przed datą wpływu) przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁷⁰²⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. w związku z art. 76 §1 oraz art. 59 §1 pkt a kk postanowił skazać ww. na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i

---

⁷⁰¹⁷ AIPN GK 209/912, s. 61-62, rozprawa odbyła się zapewne pod nieobecność ww.

⁷⁰¹⁸ AIPN GK 209/912, s. 77.

⁷⁰¹⁹ AIPN GK 209/914 (K. spec. 727/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Marii Zawiślak*.

⁷⁰²⁰ AIPN GK 209/914, s. 3-4 i 124.

⁷⁰²¹ AIPN GK 209/914, s. 12.

⁷⁰²² AIPN GK 209/914, s. 6.

⁷⁰²³ AIPN GK 209/914, s. 54-57.

⁷⁰²⁴ AIPN GK 209/914, s. 72.

⁷⁰²⁵ AIPN GK 209/921 (K. spec. 738/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Waldemarowi Plagensowi*.

⁷⁰²⁶ AIPN GK 209/921, s. 3, 8 i 164.

⁷⁰²⁷ AIPN GK 209/921, s. 164.

obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zachować [w aktach sprawy].⁷⁰²⁸ Od września 1946 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu⁷⁰²⁹ i nadal tamże 31 sierpnia 1953 r.⁷⁰³⁰ Naczelnik więzienia w Raciborzu 8 stycznia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Bytomiu.⁷⁰³¹ Od 8 stycznia 1954 r. przebywał w OSW w Bytomiu⁷⁰³² i nadal tamże 19 stycznia 1954 r.⁷⁰³³ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, Jan Ryś 27 kwietnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Waldemar Plagens, skazany (po zastosowaniu amnestii) na karę 7 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, został 7 kwietnia 1954 r. zwolniony z więzienia w Cieszynie.⁷⁰³⁴

Öelke Teodor⁷⁰³⁵ s. Augusta i Renaty z d. Klauze ur. 1 czerwca 1883 r. w Kaniej Górze pow. łódzki, zam. Kania Góra pow. łódzki. Był członkiem SA i sołtysem w Kaniej Górze w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁷⁰³⁶ 15 listopada 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁷⁰³⁷ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 kwietnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata oraz konfiskatę całego jego mienia.⁷⁰³⁸ 17 kwietnia 1948 r. Teodor Öelke został zwolniony z więzienia w Łęczycy.⁷⁰³⁹

Glass Wilhelm⁷⁰⁴⁰ s. Wilhelma i Wilhelminy z d. Becker ur. 2 czerwca 1898 r. w Radogoszczu pow. łódzki, zam. Zgierz ul. Mielczarskiego 22 pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 22 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy

---

⁷⁰²⁸ AIPN GK 209/921, s. 32-35.

⁷⁰²⁹ AIPN GK 209/921, s. 81.

⁷⁰³⁰ AIPN GK 209/921, s. 69-70.

⁷⁰³¹ AIPN GK 209/921, s. 94.

⁷⁰³² AIPN GK 209/921, s. 92.

⁷⁰³³ AIPN GK 209/921, s. 86-91.

⁷⁰³⁴ AIPN GK 209/921, s. 95.

⁷⁰³⁵ AIPN GK 209/966 (K. spec. 906/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Öelke*.

⁷⁰³⁶ AIPN GK 209/966, s. 2-3 i 39.

⁷⁰³⁷ AIPN GK 209/966, s. 6.

⁷⁰³⁸ AIPN GK 209/966, s. 26-28.

⁷⁰³⁹ AIPN GK 209/966, s. 31.

⁷⁰⁴⁰ AIPN GK 209/980 (K. spec. 954/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Wilhelmowi Glassowi*.

ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰⁴¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 7 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 września 1945 r. do 7 listopada 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁷⁰⁴² W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 13 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Wilhelm Glass odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 22 września 1945 r. do 22 września 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Wiśniczu Nowym.⁷⁰⁴³

Keiter Dawid⁷⁰⁴⁴ s. Augusta i Amalii z d. Buss ur. 5 stycznia 1907 r. w Kudrowicach pow. łaski, zam. Łódź-Budy-Stoki 72. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Zatrzymany od 18 października 1945 r. 13 grudnia 1945 r. przebywał w Obozie Pracy w Gronowie k. Leszna. Od 11 maja 1946 r. osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi, a od 16 maja 1946 r. aresztowany. 5 czerwca 1946 r. został przetransportowany z Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁷⁰⁴⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 12 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10, 360, 577 i 598 kpk oraz art. 52, 54 i 58 kk postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 października 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁷⁰⁴⁶ Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi 18 grudnia 1946 r. zawiadomił SSK [powinno być: Sąd Okręgowy] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁷⁰⁴⁷ 8 lipca 1948 r. przebywał w Centralnym Obozie Pracy

---

⁷⁰⁴¹ AIPN GK 209/980, s. 2-3.

⁷⁰⁴² AIPN GK 209/980, s. 45-48.

⁷⁰⁴³ AIPN GK 209/980, s. 61.

⁷⁰⁴⁴ AIPN GK 209/981 (K. spec. 956/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Dawidowi Keiterowi*.

⁷⁰⁴⁵ AIPN GK 209/981, s. 2, 25-29, 41-43, 51 i 56, przebieg wypadków jest w tym miejscu niejasny. Prawdopodobnie ww. więzień był tylko raz (5 czerwca 1946 r.) przeniesiony z Obozu Pracy w Gronowie (w którym zapewne był od początku osadzony) do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.

⁷⁰⁴⁶ AIPN GK 209/981, s. 25-29.

⁷⁰⁴⁷ AIPN GK 209/981, s. 32.

w Jaworznie.⁷⁰⁴⁸ W/z Prokuratora Miasta Łodzi w Łodzi 28 listopada 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Dawid Keiter odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 18 października 1945 r. do 18 października 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Jaworznie.⁷⁰⁴⁹

Puppe Eryk⁷⁰⁵⁰ s. Reinholda i Adeliny z d. Krause ur. 2 października 1907 r. w Łodzi, zam. Zgierz ul. Dąbrowskiego 25 pow. łódzki. Był członkiem NSDAP w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 2 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰⁵¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Prokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia (przed datą wpływu) z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁷⁰⁵² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia zbrodni objętej aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁰⁵³ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi 23 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o zwolnieniu Eryka Puppe tego samego dnia z tamtejszego więzienia i wysłaniu go jednocześnie do WUBP w Łodzi.⁷⁰⁵⁴

Różalska z d. Galant Leokadia⁷⁰⁵⁵ c. Antoniego i Marii z d. Dworczak ur. 16 sierpnia 1906 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Zgierz ul. Boczna 6 pow. łódzki. Aresztowana od 30 marca 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰⁵⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 24 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanej jej w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa, a dowody rzeczowe zwrócić ww.⁷⁰⁵⁷

Sager Teodor Maks⁷⁰⁵⁸ s. Teodora Karola i Berty z d. Benke ur. 30 października 1889 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Zgierz ul. 3 Maja 28 pow. łódzki. Był członkiem SA w Zgierzu w

---

⁷⁰⁴⁸ AIPN GK 209/981, s. 33.

⁷⁰⁴⁹ AIPN GK 209/981, s. 37.

⁷⁰⁵⁰ AIPN GK 209/984 (K. spec. 962/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erykowi Puppe*.

⁷⁰⁵¹ AIPN GK 209/984, s. 2 i 53.

⁷⁰⁵² AIPN GK 209/984, s. 53.

⁷⁰⁵³ AIPN GK 209/984, s. 24-26.

⁷⁰⁵⁴ AIPN GK 209/984, s. 28.

⁷⁰⁵⁵ AIPN GK 209/985 (K. spec. 963/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leokadii Różalskiej*.

⁷⁰⁵⁶ AIPN GK 209/985, s. 2.

⁷⁰⁵⁷ AIPN GK 209/985, s. 38-42.

⁷⁰⁵⁸ AIPN GK 209/988 (K. spec. 967/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Teodorowi Maksowi Sagerowi*.

pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 2 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁰⁵⁹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 29 marca 1946 r. (data wpływu) zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia (przed datą wpływu) z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁷⁰⁶⁰ Naczelnik więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 5 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego, dr. A. Malinowskiego, Teodor Maks Sager zmarł 5 września 1946 r. w tamtejszym więzieniu z powodu gruźlicy płuc i jelit. Ww. był leczony w izbie chorych tamtejszego więzienia od 1 sierpnia 1946 r. do 5 września 1946 r.⁷⁰⁶¹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 13 września 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Teodorowi Maksowi Sagerowi wskutek jego śmierci.⁷⁰⁶²

Zeifert Artur⁷⁰⁶³ s. Jana i Anny z d. Fiedler ur. 19 lutego 1898 r. w Łodzi, zam. Konstantynów pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 23 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Cieszyńcu.⁷⁰⁶⁴ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 25 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 sierpnia 1945 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, obciążając nimi Skarb Państwa.⁷⁰⁶⁵ Sędzia Sądu Okręgowego Wydz. VII Karny w Łodzi, T. Łuszczewski 11 stycznia 1947 r. zakomunikował Prokuratorowi Sądu Okręgowego w Łodzi, że w sentencji wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 25 października 1946 r. nie określono terminu utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, więc - zgodnie z zasadą dubio pro reo - zastosowano najniższy okres pozbawienia praw tj. 2 lat.⁷⁰⁶⁶ 10 lutego 1947 r. przebywał w więzieniu w Cieszyńcu.⁷⁰⁶⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, St.

---

⁷⁰⁵⁹ AIPN GK 209/988, s. 2 i 23.

⁷⁰⁶⁰ AIPN GK 209/988, s. 23.

⁷⁰⁶¹ AIPN GK 209/988, s. 4-5.

⁷⁰⁶² AIPN GK 209/988, s. 3.

⁷⁰⁶³ AIPN GK 209/989 (K. spec. 973/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Arturowi Zeifertowi*.

⁷⁰⁶⁴ AIPN GK 209/989, s. 2.

⁷⁰⁶⁵ AIPN GK 209/989, s. 17-19.

⁷⁰⁶⁶ AIPN GK 209/989, s. 23.

⁷⁰⁶⁷ AIPN GK 209/989, s. 25.

Cybulski 3 maja 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Artur Zeifert odbył karę 3 lat pozbawienia wolności od 23 sierpnia 1945 r. do 23 sierpnia 1948 r. i został zwolniony z więzienia w Bytomiu.⁷⁰⁶⁸

Bauer Alfons⁷⁰⁶⁹ s. Adolfa i Wandy z d. Elk ur. 1 stycznia 1912 r. w Smolicach pow. brzeziński, zam. Tymianka pow. brzeziński. Był członkiem SS w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 1 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, a następnie w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁷⁰⁷⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 marca 1946 r. do 9 listopada 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, z dowodów rzeczowych pieniądze skonfiskować na rzecz Skarbu Państwa, a pozostałe wydać ww.⁷⁰⁷¹

Melcer Oskar⁷⁰⁷² s. Juliusza i Berty z d. Bekier ur. 21 lutego 1908 r. w Konstantynowie pow. łódzki, zam. Konstantynów ul. Piłsudskiego 18 pow. łódzki. Był funkcjonariuszem Hipo w Konstantynowie w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 30 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰⁷³ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁷⁰⁷⁴ 21 czerwca 1946 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kraszewskiego 1/5 w Łodzi.⁷⁰⁷⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 14 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego

---

⁷⁰⁶⁸ AIPN GK 209/989, s. 37.

⁷⁰⁶⁹ AIPN GK 209/999 (K. spec. 1102/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Alfonsowi Bauerowi*.

⁷⁰⁷⁰ AIPN GK 209/999, s. 6-7 i 70.

⁷⁰⁷¹ AIPN GK 209/999, s. 37-40.

⁷⁰⁷² AIPN GK 209/1016 (K. spec. 307/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Oskarowi Melcerowi*.

⁷⁰⁷³ AIPN GK 209/1016, s. 2-3.

⁷⁰⁷⁴ AIPN GK 209/1016, s. 27.

⁷⁰⁷⁵ AIPN GK 209/1016, s. 6.

mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić go od reszty zarzutów, a dowody rzeczowe przekazać do Archiwum Sądu Okręgowego w Łodzi.⁷⁰⁷⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 3 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Warszawie, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Oskara Melcera.⁷⁰⁷⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 23 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż nie mógł on zarządzić wykonania wyroku w stosunku do Oskara Melcera wskutek omyłkowego wysłania przez Ministerstwo Sprawiedliwości RP ww. pisma z 3 stycznia 1947 r. do Sądu Okręgowego w Warszawie.⁷⁰⁷⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Łodzi, Józef Namysłowski 20 maja 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Oskar Melcer został 13 maja 1947 r. stracony w więzieniu.⁷⁰⁷⁹

Günther Willi (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Bergmann Paweł (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Fuchler Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Skrętowski Stefan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Adamus Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Wiśniewski Józef (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Hausmann Gustaw (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Tursz Erwin⁷⁰⁸⁰ s. Adama i Pauliny z d. Fogel ur. 29 listopada 1913 r. w Krzywcu pow. łódzki, zam. Krzywicz pow. łódzki. Był członkiem SS i „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w gminie Rąbień w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 29 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰⁸¹ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. - wskutek zarządzenia WUBP w Łodzi - przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁷⁰⁸² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 26 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę 12 lat więzienia,

---

⁷⁰⁷⁶ AIPN GK 209/1016, s. 55-62.

⁷⁰⁷⁷ AIPN GK 209/1016, s. 71.

⁷⁰⁷⁸ AIPN GK 209/1016, s. 72, a powinno być wysłane do Sądu Okręgowego w Łodzi.

⁷⁰⁷⁹ AIPN GK 209/1016, s. 77.

⁷⁰⁸⁰ AIPN GK 209/1234 (K. spec. 467/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Turszowi*.

⁷⁰⁸¹ AIPN GK 209/1234, s. 5 i 59.

⁷⁰⁸² AIPN GK 209/1234, s. 59.

pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zwolnić go od kosztów postępowania w sprawie.⁷⁰⁸³ W/z Naczelnika więzienia w Łęczycy 19 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁷⁰⁸⁴ 6 maja 1954 r. przebywał w OPW w Miłowicach.⁷⁰⁸⁵ SN w Warszawie 16 sierpnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Erwina Tursza z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Pierwszego Prezesa SN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi z 26 sierpnia 1946 r. postanowił - na podstawie art. 394-396, 400 §4, 384 pkt 2 i 459 kpk oraz art. 4 Dekretu o o. s. k. - zmienić zaskarżony wyrok w części dotyczącej kary w ten sposób, że zaliczył ww. na poczet orzeczonej kary więzienia okres tymczasowego aresztowania od 23 sierpnia 1945 r. do 26 sierpnia 1946 r. oraz zwolnił go od kosztów postępowania rewizji nadzwyczajnej w SN.⁷⁰⁸⁶ Komendant Ośrodka Pracy w Miłowicach 12 maja 1955 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi, iż Erwin Tursz został, po odbyciu 9 lat, 8 miesięcy i 19 dni kary pozbawienia wolności, zwolniony obligatoryjnie z tamtejszego ośrodka.⁷⁰⁸⁷ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 24 maja 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Erwin Tursz został 12 maja 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z OPW w Miłowicach.⁷⁰⁸⁸

Frąckiewicz Halina⁷⁰⁸⁹ c. Ignacego i Józefy z d. Gałkiewicz ur. 17 października 1924 r. w Rzgowie pow. łódzki, zam. Rzgów ul. Rawska 21 pow. łódzki. Aresztowana od 15 lutego 1946 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰⁹⁰ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 9 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz zwolnić ją od kosztów postępowania.⁷⁰⁹¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 października 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa

---

⁷⁰⁸³ AIPN GK 209/1234, s. 23-26.

⁷⁰⁸⁴ AIPN GK 209/1234, s. 29.

⁷⁰⁸⁵ AIPN GK 209/1234, s. 83-84.

⁷⁰⁸⁶ AIPN GK 209/1234, s. 90-92.

⁷⁰⁸⁷ AIPN GK 209/1234, s. 77.

⁷⁰⁸⁸ AIPN GK 209/1234, s. 80.

⁷⁰⁸⁹ AIPN GK 209/1238 (K. spec. 606/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Halinie Frąckiewicz*.

⁷⁰⁹⁰ AIPN GK 209/1238, s. 6-7.

⁷⁰⁹¹ AIPN GK 209/1238, s. 8-9 i 36-41.

łaski w stosunku do Haliny Frąckiewicz, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.⁷⁰⁹² 19 maja 1956 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie.⁷⁰⁹³ Prokurator Wojewódzki w Bydgoszczy 4 maja 1956 r. postanowił złagodzić Halinie Frąckiewicz o trzecią część karę 15 lat pozbawienia wolności tj. do kary 10 lat więzienia i ustalić jej koniec na 9 września 1956 r., a utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych skrócić do 5 lat.⁷⁰⁹⁴ Sąd Powiatowy dla Miasta Łodzi Wydz. XI Karny w Łodzi 25 maja 1956 r. postanowił - na mocy art. 58 kk - zaliczyć Halinie Frąckiewicz na poczet orzeczonej kary 10 lat więzienia okres tymczasowego aresztowania od 15 lutego 1946 r. do 9 września 1946 r.⁷⁰⁹⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 28 maja 1956 r. zawiadomił Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi w Łodzi, iż Halina Frąckiewicz, po odbyciu 10 lat, 4 miesięcy i 13 dni kary pozbawienia wolności, została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁷⁰⁹⁶

Hackbert August⁷⁰⁹⁷ s. Ludwika i Wilhelminy z d. Mittbeick ur. 15 października 1903 r. w Hutwinie pow. kostopolski (Wołyń), zam. Gospodarz pow. łódzki. Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷⁰⁹⁸ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 5 marca 1946 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia przy ul. Kraszewskiego w Łodzi.⁷⁰⁹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 16 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁷¹⁰⁰ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wydz. IV Karny w Łodzi 8 sierpnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 11 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Augusta Hackberta warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 16 października 1951 r.⁷¹⁰¹ Naczelnik

---

⁷⁰⁹² AIPN GK 209/1238, s. 53.

⁷⁰⁹³ AIPN GK 209/1238, s. 74-75.

⁷⁰⁹⁴ AIPN GK 209/1238, s. 77.

⁷⁰⁹⁵ AIPN GK 209/1238, s. 30-31.

⁷⁰⁹⁶ AIPN GK 209/1238, s. 83.

⁷⁰⁹⁷ AIPN GK 209/1239 (K. spec. 651/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Augustowi Hackbertowi*.

⁷⁰⁹⁸ AIPN GK 209/1239, s. 5, 42 i 112-113.

⁷⁰⁹⁹ AIPN GK 209/1239, s. 112-113.

⁷¹⁰⁰ AIPN GK 209/1239, s. 35-39.

⁷¹⁰¹ AIPN GK 209/1239, s. 47.

Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Łucja Schwabowa 18 września 1953 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wyd. V Karny w Łodzi, iż August Hackbert został 6 września 1953 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Piechcinie.⁷¹⁰²

Krampitz Karol⁷¹⁰³ s. Karola i Amalii z d. Rychert ur. 27 sierpnia 1917 r. w Samarze (Rosja), zam. Wardzyn pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 24 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika 29 w Łodzi.⁷¹⁰⁴ Naczelnik więzienia przy ul. Kopernika 29 w Łodzi 25 listopada 1945 r. zawiadomił Wiceprokuratora SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. został 24 listopada 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Łęczycy.⁷¹⁰⁵ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 15 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat po odbyciu kary, konfiskatę całego jego mienia, mienia jego małżonki i dzieci z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich pochodzącego z ich dorobku własnego lub ze spadkobrania, względnie darowizny, zwolnić go od kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa, uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów, a dokumenty zachować w aktach.⁷¹⁰⁶ Sąd Wojewódzki dla Miasta Łodzi Wyd. IV Karny w Łodzi 29 stycznia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 3 i 11 ust. 2 ustawy o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z dnia 31 października 1951 r. (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić niezwłocznie Karola Krampitza warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 15 lat pozbawienia wolności, której połowa przypadała 24 lutego 1953 r.⁷¹⁰⁷ Prokurator Wyd. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 2 lutego 1955 r. przesłał Naczelnikowi więzienia w Strzelcach nakaz natychmiastowego zwolnienia Karola Krampitza z tamtejszego więzienia jeśli nie podlegał zatrzymaniu w innej sprawie. Ww. po zwolnieniu powinien być deportowany do Niemiec na podstawie pisma MSW z 10 stycznia 1955 r. o numerze NO 3032/54/51/55.⁷¹⁰⁸ Naczelnik Wyd. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi 29 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy

---

⁷¹⁰² AIPN GK 209/1239, s. 51.

⁷¹⁰³ AIPN GK 209/1240 (K. spec. 652/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Karolowi Krampitzowi*.

⁷¹⁰⁴ AIPN GK 209/1240, s. 5-6 i 79.

⁷¹⁰⁵ AIPN GK 209/1240, s. 79.

⁷¹⁰⁶ AIPN GK 209/1240, s. 35-40.

⁷¹⁰⁷ AIPN GK 209/1240, s. 57.

⁷¹⁰⁸ AIPN GK 209/1240, s. 56.

Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Karol Krampitz został 7 lutego 1955 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Strzelcach Opolskich.⁷¹⁰⁹

Łubisz z d. Kozłowska Tatiana (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Bajer Reinhold⁷¹¹⁰ s. Stefana i Augustyny z d. Majer ur. 8 lutego 1924 r. w Kadobiszczach pow. kostopolski (Wołyń), zam. Rzgów ul. Tuszyńska 37 pow. łódzki. Był członkiem SA w pow. wiejskim łódzkim. Aresztowany od 25 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi.⁷¹¹¹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 11 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 10 i 360 orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 sierpnia 1945 r. do 11 lipca 1946 r., pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, a koszty postępowania przyjąć na rachunek Skarbu Państwa.⁷¹¹² Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 18 kwietnia 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Reinhold Bajer został 28 lipca 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia w Knurowie.⁷¹¹³

---

⁷¹⁰⁹ AIPN GK 209/1240, s. 94.

⁷¹¹⁰ AIPN GK 209/1267 (K. spec. 397/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Reinholdowi Bajerowi*.

⁷¹¹¹ AIPN GK 209/1267, s. 4 i 25.

⁷¹¹² AIPN GK 209/1267, s. 22-23.

⁷¹¹³ AIPN GK 209/1267, s. 58.

8. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu ostrowskiego.

Ostrów Wielkopolski (Ostrowo)

Orzeł Roman⁷¹¹⁴ s. Michała i Marii z d. Tyrchau ur. 3 sierpnia 1886 r. w Kwilczu pow. międzychodzki, zam. Ostrów Wielkopolski ul. Pułaskiego 8/1.⁷¹¹⁵ Aresztowany od 17 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹¹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 14 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹¹⁷

Pszeniczny Wincenty⁷¹¹⁸ s. Kazimierza i Marii z d. Błaszczuk ur. 10 lipca 1901 r. w Ostrowie Wielkopolskim, zam. Ostrów Wielkopolski ul. Kolejowa 13.⁷¹¹⁹ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Ostrowie Wielkopolskim. Aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹²⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 16 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹²¹

Kohla Paweł⁷¹²² s. Augustyna i Marianny z d. Lonżek ur. 14 listopada 1901 r. w Konradowie pow. ostrowski, zam. Konradów pow. ostrowski.⁷¹²³ Był członkiem SA w Konradowie w pow. ostrowskim. Zatrzymany od 30 lipca 1945 r., aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹²⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 15 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹²⁵

---

⁷¹¹⁴ AIPN Po 791/279 t. 1-2 (K. spec. 350/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Romanowi Orłowi*.

⁷¹¹⁵ AIPN Po 791/279 t. 1, s. 9.

⁷¹¹⁶ AIPN Po 791/279 t. 1, s. 9 i 25+v.

⁷¹¹⁷ AIPN Po 791/279 t. 1, s. 25+v.

⁷¹¹⁸ AIPN Po 791/337 (K. spec. 431/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu Wincentemu Pszenicznemu*.

⁷¹¹⁹ AIPN Po 791/337, s. 6.

⁷¹²⁰ AIPN Po 791/337, s. 74+v. i 124-126.

⁷¹²¹ AIPN Po 791/337, s. 124-126.

⁷¹²² AIPN Po 791/348 (K. spec. 445/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Kohli*.

⁷¹²³ AIPN Po 791/348, s. 7.

⁷¹²⁴ AIPN Po 791/348, s. 17+v. i 47-48.

⁷¹²⁵ AIPN Po 791/348, s. 47-48.

Wojtczak Władysław⁷¹²⁶ s. Franciszka i Stanisławy z d. Krzyżostaniak ur. 16 kwietnia 1913 r. w Ostrowie Wielkopolskim, zam. Ostrów Wielkopolski ul. Wrocławska 13.⁷¹²⁷ Aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷¹²⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁷¹²⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 19 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹³⁰

Kaluźna z d. Meudorf Jadwiga⁷¹³¹ c. Michała i Elfridy z d. Pentyenhauz ur. 11 października 1902 r. w Dortmundzie, zam. Ostrów Wielkopolski ul. Raszkowska 8/5.⁷¹³² Była członkinią Frauenwerk i DAF w pow. ostrowskim.⁷¹³³ Aresztowana od 1 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷¹³⁴ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została 11 października 1945 r. przetransportowana z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁷¹³⁵ Naczelnik więzienia w Śremie, M. Andrzejewski 2 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została 18 lutego 1946 r. przetransportowana z więzienia w Śremie do więzienia w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 19 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 w związku z art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁷¹³⁷ P. o. Naczelnika więzienia w Ostrowie Wielkopolskim 20 lutego 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁷¹³⁸

---

⁷¹²⁶ AIPN Po 791/349 (K. spec. 446/45), *Acta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Wojtczakowi*.

⁷¹²⁷ AIPN Po 791/349, s. 7.

⁷¹²⁸ AIPN Po 791/349, s. 92+v. i 172-173.

⁷¹²⁹ AIPN Po 791/349, s. 95.

⁷¹³⁰ AIPN Po 791/349, s. 172-173.

⁷¹³¹ AIPN Po 791/446 (K. spec. 580/45), *Acta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jadwidze Kaluźnej*.

⁷¹³² AIPN Po 791/446, s. 8 i 11-13.

⁷¹³³ AIPN Po 791/446, s. 9.

⁷¹³⁴ AIPN Po 791/446, s. 32, 35+v. i 74-76.

⁷¹³⁵ AIPN Po 791/446, s. 32.

⁷¹³⁶ AIPN Po 791/446, s. 78.

⁷¹³⁷ AIPN Po 791/446, s. 74-76.

⁷¹³⁸ AIPN Po 791/446, s. 67.

Rybka Józef⁷¹³⁹ s. Michała i Zofii z d. Leoniak ur. 12 lutego 1895 r. w Koźminie pow. krotoszyński, zam. Ostrów Wielkopolski ul. Raszkowska 54.⁷¹⁴⁰ Zatrzymany od 1 maja 1945 r., aresztowany od 19 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹⁴¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 21 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁴²

Kubica Franciszek⁷¹⁴³ s. Franciszka i Józefy z d. Rosy ur. 29 maja 1903 r. we Wielowsi pow. ostrowski, zam. Wielowieś pow. ostrowski.⁷¹⁴⁴ Aresztowany od 5 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹⁴⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 20 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁴⁶

Bączkiewicz Hipolit⁷¹⁴⁷ s. Jakuba i Zofii z d. Stasiak ur. 22 lipca 1917 r. w Biskupicach Ołobocznych pow. ostrowski, zam. Biskupice Ołoboczne pow. ostrowski.⁷¹⁴⁸ Aresztowany od 3 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹⁴⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 30 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷¹⁵⁰ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Hipolita Bączkiewicza.⁷¹⁵¹ Naczelnik Wydz. VIII WUBP w Poznaniu 7 marca 1949 r. poinformował Sąd Okręgowy w

---

⁷¹³⁹ AIPN Po 791/475 (K. spec. 621/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Rybce*.

⁷¹⁴⁰ AIPN Po 791/475, s. 14.

⁷¹⁴¹ AIPN Po 791/475, s. 76+v., 88 i 135-139.

⁷¹⁴² AIPN Po 791/475, s. 135-139.

⁷¹⁴³ AIPN Po 791/496 (K. spec. 652/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Kubicy*.

⁷¹⁴⁴ AIPN Po 791/496, s. 7.

⁷¹⁴⁵ AIPN Po 791/496, s. 56+v. i 89-92.

⁷¹⁴⁶ AIPN Po 791/496, s. 89-92.

⁷¹⁴⁷ AIPN Po 791/520 t. 1-2 (K. spec. 30/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hipolitowi Bączkiewiczowi*; zob.: *Kara śmierci za współpracę z Gestapo*, „Głos Wielkopolski”, 23 IV 1946.

⁷¹⁴⁸ AIPN Po 791/520 t. 1, s. 5 i 8.

⁷¹⁴⁹ AIPN Po 791/520 t. 1, s. 44+v.

⁷¹⁵⁰ AIPN Po 791/520 t. 1, s. 104-110.

⁷¹⁵¹ AIPN Po 791/520 t. 1, s. 122.

Poznaniu, iż wyrok śmierci w stosunku do Hipolita Bączkiewicza został wykonany 7 maja 1946 r. w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹⁵²

Jeziorek Jan⁷¹⁵³ s. Józefa i Antoniny z d. Adamiak ur. 10 maja 1903 r. w Golusach pow. kępiński, zam. Ostrów Wielkopolski ul. Gimnazjalna 23.⁷¹⁵⁴ Aresztowany od 5 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji w Ostrowie Wielkopolskim 30 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁵⁶

Wadepohl z d. Urbaniak Marta⁷¹⁵⁷ c. Mikołaja i Marianny z d. Maskiel ur. 29 czerwca 1884 r. w Ołoboku pow. ostrowski, zam. Ostrów Wielkopolski ul. Krotoszyńska 90.⁷¹⁵⁸ Aresztowana i osadzona w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim. Ww. była oskarżona z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷¹⁵⁹ Kierownik Komisariatu MO w Ostrowie Wielkopolskim, Franciszek Ostenda 21 lipca 1945 r. poinformował PUBP w Ostrowie Wielkopolskim, iż ww. dwukrotnie próbowała popełnić samobójstwo przez poderżnięcie gardła.⁷¹⁶⁰ W/z Naczelnika więzienia w Ostrowie Wielkopolskim Białego 14 lutego 1946 r. w piśmie do Prokuratora SSK w Poznaniu zawarł orzeczenie lekarza więziennego dr. Grzymały w sprawie umieszczenia ww. w szpitalu więziennym z powodu niebezpieczeństwa zagrażającego innym więźniom.⁷¹⁶¹ Naczelnik więzienia w Ostrowie Wielkopolskim 11 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźniarki. Wg lekarza więziennego dr. Grzymały przyczyną zgonu ww. było samobójstwo przez powieszenie 11 czerwca 1946 r. w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁷¹⁶² Naczelnik więzienia w Ostrowie Wielkopolskim, Biały 12 czerwca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. 11 czerwca 1946 r. popełniła samobójstwo przez powieszenie.⁷¹⁶³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie

---

⁷¹⁵² AIPN Po 791/520 t. 1, s. 137.

⁷¹⁵³ AIPN Po 791/521 (K. spec. 31/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Jeziorkowi*.

⁷¹⁵⁴ AIPN Po 791/521, s. 2.

⁷¹⁵⁵ AIPN Po 791/521, s. 114+v.

⁷¹⁵⁶ AIPN Po 791/521, s. 160-164.

⁷¹⁵⁷ AIPN Po 791/586 (K. spec. 129/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcie Wadepohl*.

⁷¹⁵⁸ AIPN Po 791/586, s. 21.

⁷¹⁵⁹ AIPN Po 791/586, s. 54+v.

⁷¹⁶⁰ AIPN Po 791/586, s. 19.

⁷¹⁶¹ AIPN Po 791/586, s. 50.

⁷¹⁶² AIPN Po 791/586, s. 79+v.

⁷¹⁶³ AIPN Po 791/586, s. 78.

Wielkopolskim 12 czerwca 1946 r. na rozprawie jawnej postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Marcie Wadepohl wskutek jej śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁶⁴

---

⁷¹⁶⁴ AIPN Po 791/586, s. 80-81.

9. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu sieradzkiego.

Sieradz (Schieratz)

Wołowicz Michał⁷¹⁶⁵ s. Adama i Marianny z d. Nowak ur. 25 sierpnia 1901 r. w Zawadach pow. kaliski, zam. Równa pow. sieradzki.⁷¹⁶⁶ Aresztowany od 19 kwietnia 1945 r.⁷¹⁶⁷ Naczelnik więzienia w Sieradzu 28 maja 1945 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został 23 maja 1945 r. przyjęty do tamtejszego więzienia.⁷¹⁶⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 21 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁶⁹

Sawicka z d. Janiak Janina⁷¹⁷⁰ c. Mikołaja i Michaliny z d. Galus ur. 13 grudnia 1914 r. w Sieradzu, zam. Sieradz ul. Wodna 8.⁷¹⁷¹ Aresztowana od 19 kwietnia 1945 r. i osadzona od 4 maja 1945 r. w więzieniu w Sieradzu.⁷¹⁷² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 19 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁷³

Wroński Józef⁷¹⁷⁴ s. Mateusza i Michaliny ur. 14 marca 1888 r. w Wośnikach pow. sieradzki, zam. Wośniki pow. sieradzki.⁷¹⁷⁵ Był sołtysem Wośnik w pow. sieradzkim; aresztowany od 20 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷¹⁷⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 22 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁷⁷

---

⁷¹⁶⁵ AIPN Po 791/39 (K. spec. 47/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Wołowiczowi*.

⁷¹⁶⁶ AIPN Po 791/39, s. 13 i 20.

⁷¹⁶⁷ AIPN Po 791/39, s. 26 i 75-76v.

⁷¹⁶⁸ AIPN Po 791/39, s. 26.

⁷¹⁶⁹ AIPN Po 791/39, s. 75-76v.

⁷¹⁷⁰ AIPN Po 791/40 (K. spec. 48/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Sawickiej*.

⁷¹⁷¹ AIPN Po 791/40, s. 6.

⁷¹⁷² AIPN Po 791/40, s. 22 i 60+v.

⁷¹⁷³ AIPN Po 791/40, s. 60+v.

⁷¹⁷⁴ AIPN Po 791/41 (K. spec. 49/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Wrońskiemu*.

⁷¹⁷⁵ AIPN Po 791/41, s. 7.

⁷¹⁷⁶ AIPN Po 791/41, s. 13 i 91-92v.

⁷¹⁷⁷ AIPN Po 791/41, s. 21 i 91-92v.

Nowak Lidia⁷¹⁷⁸ c. Reinholda i Ernestyny z d. Koch ur. 30 października 1900 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola ul. Północna 3 pow. sieradzki.⁷¹⁷⁹ Aresztowana od 16 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Sieradzu.⁷¹⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 4 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷¹⁸¹

Schulz Reinhold⁷¹⁸² s. Edwarda i Florentyny z d. Kulisz ur. 13 maja 1895 r. w Wilkowie pow. łączycki, zam. Ochraniew pow. sieradzki.⁷¹⁸³ Był kierownikiem komórki partyjnej (Zellenleiter der NSDAP) w Janiszewicach w pow. sieradzkim; aresztowany od 16 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷¹⁸⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 20 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania.⁷¹⁸⁵ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 4 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Reinholda Schulza.⁷¹⁸⁶

Jeger z d. Kohlmann Karolina⁷¹⁸⁷ c. Antoniego i Karoliny z d. Berndt ur. 20 grudnia 1894 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola ul. Szadkowska 30 pow. sieradzki.⁷¹⁸⁸ Aresztowana od 16 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Sieradzu.⁷¹⁸⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 7 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷¹⁹⁰ Prokurator dr J. Sawicki z Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra

---

⁷¹⁷⁸ AIPN Po 791/46 (K. spec. 55/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Lidii Nowak*.

⁷¹⁷⁹ AIPN Po 791/46, s. 12.

⁷¹⁸⁰ AIPN Po 791/46, s. 23.

⁷¹⁸¹ AIPN Po 791/46, s. 98+v.

⁷¹⁸² AIPN Po 791/47 (K. spec. 56/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Reinholdowi Schulzowi*.

⁷¹⁸³ AIPN Po 791/47, s. 10.

⁷¹⁸⁴ AIPN Po 791/47, s. 12 i 25.

⁷¹⁸⁵ AIPN Po 791/47, s. 79-81.

⁷¹⁸⁶ AIPN Po 791/47, s. 88.

⁷¹⁸⁷ AIPN Po 791/48 (K. spec. 58/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolinie Jeger*.

⁷¹⁸⁸ AIPN Po 791/48, s. 11.

⁷¹⁸⁹ AIPN Po 791/48, s. 22.

⁷¹⁹⁰ AIPN Po 791/48, s. 36-37.

Sprawiedliwości RP 10 lipca 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Karoliny Jeger.⁷¹⁹¹

Mańkowski Józef⁷¹⁹² s. Józefa i Stanisławy z d. Grobelnej ur. 30 września 1911 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola ul. Kościelna 5 pow. sieradzki.⁷¹⁹³ Aresztowany od 27 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.⁷¹⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 21 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷¹⁹⁵ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 września 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Mańkowskiego.⁷¹⁹⁶ 5 października 1945 r. ww. przebywał jeszcze w więzieniu w Sieradzu.⁷¹⁹⁷

Galka z d. Salamon Marianna⁷¹⁹⁸ c. Stanisława i Konstancji z d. Ługowskiej ur. 24 grudnia 1922 r. we Wciśle pow. sieradzki, zam. Wcisło pow. sieradzki.⁷¹⁹⁹ Aresztowana od 25 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁰⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 31 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁰¹

Cyrański Stefan⁷²⁰² s. Franciszka i Elżbiety z d. Szczebleskiej ur. 10 sierpnia 1898 r. w Marcinowie pow. sieradzki, zam. Marcinów pow. sieradzki.⁷²⁰³ Zatrzymany od 12 marca 1945 r., aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 10 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu

---

⁷¹⁹¹ AIPN Po 791/48, s. 44.

⁷¹⁹² AIPN Po 791/137 (K. spec. 168/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Mańkowskiemu*.

⁷¹⁹³ AIPN Po 791/137, s. 4.

⁷¹⁹⁴ AIPN Po 791/137, s. 25+v.

⁷¹⁹⁵ AIPN Po 791/137, s. 52-53v.

⁷¹⁹⁶ AIPN Po 791/137, s. 58.

⁷¹⁹⁷ AIPN Po 791/137, s. 63.

⁷¹⁹⁸ AIPN Po 791/163 (K. spec. 211/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Mariannie Galce*.

⁷¹⁹⁹ AIPN Po 791/163, s. 9.

⁷²⁰⁰ AIPN Po 791/163, s. 18.

⁷²⁰¹ AIPN Po 791/163, s. 125-126.

⁷²⁰² AIPN Po 791/164 (K. spec. 212/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Cyrańskiemu*.

⁷²⁰³ AIPN Po 791/164, s. 5.

⁷²⁰⁴ AIPN Po 791/164, s. 17+v. i 69-70.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁰⁵

Kurzawa Józef⁷²⁰⁶ s. Wawrzyńca i Józefy z d. Kowalskiej ur. 29 stycznia 1894 r. w Linnem pow. turecki, zam. Sieradz ul. POW 35.⁷²⁰⁷ Aresztowany od 27 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 10 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁰⁹

Flut Marian⁷²¹⁰ s. Michała i Franciszki z d. Horodyńskiej ur. 11 kwietnia 1898 r. w Zrębówce pow. buczacki (Podole), zam. Sieradz ul. Rynek 7/4.⁷²¹¹ Był funkcjonariuszem zarządu mieniem nieruchomym popolskim i pożydowskim (tzw. Grundstücksgesellschaft) w Sieradzu.⁷²¹² Zatrzymany od 17 lutego 1945 r., aresztowany od 30 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 7 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²¹⁴

Górna Janina⁷²¹⁵ c. Franciszka i Walerii z d. Wiśniewskiej ur. 24 czerwca 1914 r. w Sieradzu, zam. Zduńska Wola ul. Kościelna 7 pow. sieradzki.⁷²¹⁶ Aresztowana od 19 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Sieradzu.⁷²¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 8 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²¹⁸

Rzeszewski Zygmunt⁷²¹⁹ s. Zenona i Franciszki z d. Krupskiej ur. 3 sierpnia 1902 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Wola Krokocka pow. sieradzki.⁷²²⁰ Był sołtysem

---

⁷²⁰⁵ AIPN Po 791/164, s. 69-70.

⁷²⁰⁶ AIPN Po 791/328 (K. spec. 419/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Kurzawie*.

⁷²⁰⁷ AIPN Po 791/328, s. 4.

⁷²⁰⁸ AIPN Po 791/328, s. 48 i 81-82.

⁷²⁰⁹ AIPN Po 791/328, s. 81-82.

⁷²¹⁰ AIPN Po 791/392 (K. spec. 497/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Flutowi*.

⁷²¹¹ AIPN Po 791/392, s. 9.

⁷²¹² AIPN Po 791/392, s. 36+v.

⁷²¹³ AIPN Po 791/392, s. 36+v. i 100-101.

⁷²¹⁴ AIPN Po 791/392, s. 100-101.

⁷²¹⁵ AIPN Po 791/396 (K. spec. 502/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Górnej*.

⁷²¹⁶ AIPN Po 791/396, s. 16.

⁷²¹⁷ AIPN Po 791/396, s. 58+v. i 107-111.

⁷²¹⁸ AIPN Po 791/396, s. 107-111.

⁷²¹⁹ AIPN Po 791/464 (K. spec. 605/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zygmuntowi Rzeszewskiemu*.

Małynia w pow. sieradzkim.⁷²²¹ Aresztowany od 28 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²²² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 19 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b w związku z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²²³

Olejniki Walenty⁷²²⁴ s. Antoniego i Magdaleny z d. Stefaniak ur. 25 stycznia 1893 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola ul. Ogrodowa 9 pow. sieradzki.⁷²²⁵ Aresztowany od 26 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²²⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 5 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁷²²⁷

Puławski Kazimierz⁷²²⁸ s. Ignacego i Franciszki z d. Piątek ur. 11 grudnia 1916 r. w Brzeźnie pow. sieradzki, zam. Łódź ul. Grabowa 7/9.⁷²²⁹ Zatrzymany od 5 kwietnia 1945 r., aresztowany od 28 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²³⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 17 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²³¹

Greli Ludwik⁷²³² s. Jana i Marianny z d. Szwele ur. 10 lipca 1889 r. w Czastarach pow. wieluński, zam. Chwałupia Wielka pow. sieradzki.⁷²³³ Zatrzymany od 17 kwietnia 1945 r., aresztowany od 4 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 19 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31

---

⁷²²⁰ AIPN Po 791/464, s. 1.

⁷²²¹ AIPN Po 791/464, s. 65.

⁷²²² AIPN Po 791/464, s. 57+v.

⁷²²³ AIPN Po 791/464, s. 193-194v.

⁷²²⁴ AIPN Po 791/477 (K. spec. 625/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentemu Olejnikowi*.

⁷²²⁵ AIPN Po 791/477, s. 9.

⁷²²⁶ AIPN Po 791/477, s. 33+v.

⁷²²⁷ AIPN Po 791/477, s. 62-63v.

⁷²²⁸ AIPN Po 791/480 (K. spec. 628/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Puławskiemu*.

⁷²²⁹ AIPN Po 791/480, s. 11.

⁷²³⁰ AIPN Po 791/480, s. 71+v. i 163-164v.

⁷²³¹ AIPN Po 791/480, s. 163-164v.

⁷²³² AIPN Po 791/482 (K. spec. 630/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Greli*.

⁷²³³ AIPN Po 791/482, s. 13.

⁷²³⁴ AIPN Po 791/482, s. 46+v. i 114-115v.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²³⁵

Olejniki Józef⁷²³⁶ s. Szczepana i Tekli z d. Kasprzak ur. 27 listopada 1903 r. w Charłupie Małej pow. sieradzki, zam. Charłupia Mała pow. sieradzki.⁷²³⁷ Był sołtysem Dzierlina w pow. sieradzkim.⁷²³⁸ Zatrzymany od 13 lutego 1945 r., aresztowany od 9 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²³⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 3 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁴⁰

Marczewski Antoni⁷²⁴¹ s. Michała i Magdaleny z d. Pius ur. 5 maja 1895 r. w Grzybowie pow. sieradzki, zam. Grzybów pow. sieradzki.⁷²⁴² Zatrzymany od 17 kwietnia 1945 r., aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁴³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów z aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁴⁴

Palma Bronisław⁷²⁴⁵ s. Wacława i Józefy z d. Szymańskiej ur. 1 maja 1903 r. w Andrzejowie pow. sieradzki, zam. Grabostaw pow. sieradzki.⁷²⁴⁶ Aresztowany od 16 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁴⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁴⁸

Majewski Franciszek⁷²⁴⁹ s. Andrzeja i Józefy z d. Kupis ur. 1 października 1899 r. w Leliwie pow. sieradzki, zam. Leliwa pow. sieradzki.⁷²⁵⁰ Zatrzymany od 5 lipca 1945 r., aresztowany

---

⁷²³⁵ AIPN Po 791/482, s. 114-115v.

⁷²³⁶ AIPN Po 791/491 (K. spec. 641/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Olejnikowi*.

⁷²³⁷ AIPN Po 791/491, s. 4.

⁷²³⁸ AIPN Po 791/491, s. 44+v.

⁷²³⁹ AIPN Po 791/491, s. 44+v. i 128-129v.

⁷²⁴⁰ AIPN Po 791/491, s. 128-129v.

⁷²⁴¹ AIPN Po 791/500 (K. spec. 656/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Marczewskiemu*.

⁷²⁴² AIPN Po 791/500, s. 10.

⁷²⁴³ AIPN Po 791/500, s. 50+v. i 92-94.

⁷²⁴⁴ AIPN Po 791/500, s. 92-94.

⁷²⁴⁵ AIPN Po 791/503 (K. spec. 660/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bronisławowi Palmie*.

⁷²⁴⁶ AIPN Po 791/503, s. 11.

⁷²⁴⁷ AIPN Po 791/503, s. 44+v.

⁷²⁴⁸ AIPN Po 791/503, s. 78+v.

⁷²⁴⁹ AIPN Po 791/505 (K. spec. 1/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Majewskiemu*.

⁷²⁵⁰ AIPN Po 791/505, s. 15+v.

od 16 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁵¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 10 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁵²

Kosicki Tadeusz⁷²⁵³ s. Wojciecha i Marii ur. 19 sierpnia 1917 r. w Sieradzu, zam. Sieradz ul. Olendry Duże 49.⁷²⁵⁴ Aresztowany od 10 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 6 czerwca 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁵⁶

Nogala Ignacy⁷²⁵⁷ s. Aleksandra i Cecylii z d. Ograbek ur. 15 sierpnia 1899 r. w Sieradzu, zam. Sieradz ul. Krakowskie Przedmieście 49.⁷²⁵⁸ Był sołtysem w Sieradzu [sic!]. Zatrzymany od 2 czerwca 1945 r., aresztowany od 20 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów popełnienia czynów z aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁶⁰

Osmulka z d. Chomiuk Ksawera⁷²⁶¹ c. Grzegorza i Marianny z d. Mieńko ur. 26 lipca 1909 r. w Porosinkach pow. bialski, zam. Sieradz ul. Podrzeczce 16.⁷²⁶² Zatrzymana od 6 marca 1945 r., aresztowana od 16 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁶³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 8 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁶⁴

---

⁷²⁵¹ AIPN Po 791/505, s. 64+v. i 115-116.

⁷²⁵² AIPN Po 791/505, s. 115-116.

⁷²⁵³ AIPN Po 791/508 (K. spec. 7/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tadeuszowi Kosickiemu*.

⁷²⁵⁴ AIPN Po 791/508, s. 11.

⁷²⁵⁵ AIPN Po 791/508, s. 64+v.

⁷²⁵⁶ AIPN Po 791/508, s. 123-125v.

⁷²⁵⁷ AIPN Po 791/512 (K. spec. 17/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Nogali*.

⁷²⁵⁸ AIPN Po 791/512, s. 5.

⁷²⁵⁹ AIPN Po 791/512, s. 1-2, 70+v. i 105-107.

⁷²⁶⁰ AIPN Po 791/512, s. 105-107.

⁷²⁶¹ AIPN Po 791/549 (K. spec. 77/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ksawerze Osmulskiej*.

⁷²⁶² AIPN Po 791/549, s. 12.

⁷²⁶³ AIPN Po 791/549, s. 49+v. i 85-86v.

⁷²⁶⁴ AIPN Po 791/549, s. 85-86v.

Kozicki Leon⁷²⁶⁵ s. Józefa i Stanisławy z d. Szymańskiej ur. 8 kwietnia 1910 r. w Zgierzu pow. łódzki, zam. Warta ul. Rynek 16 pow. sieradzki.⁷²⁶⁶ Aresztowany od 27 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁶⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 10 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁶⁸

Miller Antoni⁷²⁶⁹ s. Józefa i Marianny z d. Janiak ur. 13 listopada 1899 r. w Izabelowie pow. sieradzki, zam. Szadek ul. 3-go Maja 17 pow. sieradzki.⁷²⁷⁰ Zatrzymany od 18 sierpnia 1945 r., aresztowany od 29 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁷¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁷²

Kikowski Marian⁷²⁷³ s. Stanisława i Bronisławy z d. Świniarskiej ur. 3 września 1908 r. w Sieradzu, zam. Sieradz ul. Olendry Małe 12.⁷²⁷⁴ Zatrzymany od 31 marca 1945 r., aresztowany od 20 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁷⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 8 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć - w myśl art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów.⁷²⁷⁶

Ślipek Franciszek⁷²⁷⁷ s. Jakuba i Józefy z d. Kolasy ur. 14 sierpnia 1894 r. w Jamach pow. ostrowski, zam. Ruda pow. sieradzki. Był sołtysem Rudy w pow. sieradzkim.⁷²⁷⁸ Zatrzymany od 17 kwietnia 1945 r., aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁷⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 5 czerwca 1946 r. na mocy art.

---

⁷²⁶⁵ AIPN Po 791/558 (K. spec. 90/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Kozickiemu*.

⁷²⁶⁶ AIPN Po 791/558, s. 8.

⁷²⁶⁷ AIPN Po 791/558, s. 96+v.

⁷²⁶⁸ AIPN Po 791/558, s. 143+v.

⁷²⁶⁹ AIPN Po 791/564 (K. spec. 96/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Millerowi*.

⁷²⁷⁰ AIPN Po 791/564, s. 4.

⁷²⁷¹ AIPN Po 791/564, s. 52+v. i 86-87.

⁷²⁷² AIPN Po 791/564, s. 86-87.

⁷²⁷³ AIPN Po 791/567 (K. spec. 99/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Kikowskiemu*.

⁷²⁷⁴ AIPN Po 791/567, s. 15.

⁷²⁷⁵ AIPN Po 791/567, s. 57+v. i 99-100v.

⁷²⁷⁶ AIPN Po 791/567, s. 99-100v.

⁷²⁷⁷ AIPN Po 791/570 (K. spec. 107/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Ślipkowi*.

⁷²⁷⁸ AIPN Po 791/570, s. 8.

⁷²⁷⁹ AIPN Po 791/570, s. 31 i 73+v.

1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁸⁰

Świdorski Tomasz⁷²⁸¹ s. Wojciecha i Katarzyny z d. Zakrzewskiej ur. 19 grudnia 1891 r. w Sarnach pow. sieradzki, zam. Sarny pow. sieradzki. Był sołtysem w Sarnach w pow. sieradzkim.⁷²⁸² Zatrzymany od 31 października 1945 r., aresztowany od 10 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁸³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 5 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁸⁴

Góralczyk Franciszek⁷²⁸⁵ s. Józefa i Magdaleny z d. Kopki ur. 21 listopada 1909 r. w Szczawnie pow. sieradzki, zam. Monice pow. sieradzki.⁷²⁸⁶ Aresztowany od 11 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 11 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁸⁸

Mrowiński Franciszek⁷²⁸⁹ s. Antoniego i Marii z d. Wolnej ur. 23 stycznia 1908 r. w Zapowiedniku pow. sieradzki, zam. Nowa Wieś Książęca pow. kępiński.⁷²⁹⁰ Zatrzymany od 8 października 1945 r., aresztowany od 13 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 17 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁹²

Jasek Stanisław (I, syn)⁷²⁹³ s. Stanisława i Józefy z d. Skotnickiej ur. 22 grudnia 1916 r. w Zapusie Wielkiej pow. sieradzki, zam. Zapusta Wielka pow. sieradzki.⁷²⁹⁴ Aresztowany od 1

---

⁷²⁸⁰ AIPN Po 791/570, s. 73+v.

⁷²⁸¹ AIPN Po 791/571 (K. spec. 108/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tomaszowi Świdorskiemu*.

⁷²⁸² AIPN Po 791/571, s. 1.

⁷²⁸³ AIPN Po 791/571, s. 30+v. i 65+v.

⁷²⁸⁴ AIPN Po 791/571, s. 65+v.

⁷²⁸⁵ AIPN Po 791/578 (K. spec. 118/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Góralczykowi*.

⁷²⁸⁶ AIPN Po 791/578, s. 4.

⁷²⁸⁷ AIPN Po 791/578, s. 89+v.

⁷²⁸⁸ AIPN Po 791/578, s. 123+v.

⁷²⁸⁹ AIPN Po 791/591 (K. spec. 135/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Mrowińskiemu*.

⁷²⁹⁰ AIPN Po 791/591, s. 2.

⁷²⁹¹ AIPN Po 791/591, s. 62+v. i 119-120v.

⁷²⁹² AIPN Po 791/591, s. 119-120v.

⁷²⁹³ AIPN Po 791/594 t. 1-2 (K. spec. 138/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Jaskowi (synowi) i Stanisławowi Jaskowi (ojcu)*.

czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁹⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 6 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁹⁶

Jasek Stanisław (II, ojciec)⁷²⁹⁷ s. Marka i Wiktorii z d. Jasek ur. 3 kwietnia 1884 r. w Kłocku pow. sieradzki, zam. Zapusta Wielka pow. sieradzki. Aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷²⁹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 6 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷²⁹⁹

Cyganek Władysław⁷³⁰⁰ s. Walentego i Julianny z d. Jam ur. 12 kwietnia 1906 r. w Praszcze pow. wieluński, zam. Sieradz ul. Cmentarna 101.⁷³⁰¹ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Sieradzu.⁷³⁰² Zatrzymany od 25 sierpnia 1945 r., aresztowany od 29 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁰³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 7 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁰⁴

Machala Stanisław⁷³⁰⁵ s. Mateusza i Małgorzaty z d. Śniegul ur. 19 lipca 1916 r. w Schwerinie (Niemcy), zam. Sieradz.⁷³⁰⁶ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) i strażnikiem Hipo w Sieradzu.⁷³⁰⁷ Aresztowany od 5 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 3 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁰⁹ SN 24

---

⁷²⁹⁴ AIPN Po 791/594 t. 1, s. 8.

⁷²⁹⁵ AIPN Po 791/594 t. 2, s. 53-54.

⁷²⁹⁶ AIPN Po 791/594 t. 2, s. 88-89v.

⁷²⁹⁷ AIPN Po 791/594 t. 1-2 (K. spec. 138/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Jaskowi (synowi) i Stanisławowi Jaskowi (ojcu)*.

⁷²⁹⁸ AIPN Po 791/594 t. 2, s. 53-54.

⁷²⁹⁹ AIPN Po 791/594 t. 2, s. 88-89v.

⁷³⁰⁰ AIPN Po 791/596 (K. spec. 140/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Cygankowi*.

⁷³⁰¹ AIPN Po 791/596, s. 4.

⁷³⁰² AIPN Po 791/596, s. 20 i 48+v.

⁷³⁰³ AIPN Po 791/596, s. 48+v. i 73+v.

⁷³⁰⁴ AIPN Po 791/596, s. 73+v.

⁷³⁰⁵ AIPN Po 791/608 (K. spec. 165/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Machale*.

⁷³⁰⁶ AIPN Po 791/608, s. 17.

⁷³⁰⁷ AIPN Po 791/608, s. 55+v. i 95-97v.

⁷³⁰⁸ AIPN Po 791/608, s. 55+v.

⁷³⁰⁹ AIPN Po 791/608, s. 95-97v.

lipca 1947 r., po rozpoznaniu sprawy Stanisława Machały z powodu kasacji Pierwszego Prokuratora NTN od wyroku SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu z 3 lipca 1946 r., postanowił - na mocy art. 529 i art. 581 kpk - uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷³¹⁰

Karbowski Stefan⁷³¹¹ s. Szczepana i Agnieszki z d. Kozłowskiej ur. 12 czerwca 1900 r. w Klonowej pow. sieradzki, zam. Sieradz ul. Praga 49.⁷³¹² Był członkiem Hipo w pow. sieradzkim. Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 4 lipca 1946 r. na mocy art. 4 w związku z art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³¹⁴

Świt Zygmunt⁷³¹⁵ s. Jakuba i Eleonory z d. Witkowskiej ur. 29 grudnia 1912 r. w Małyniu pow. sieradzki, zam. Zadzim pow. sieradzki.⁷³¹⁶ Aresztowany od 15 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 2 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³¹⁸

Świt Stanisław⁷³¹⁹ s. Jakuba i Eleonory z d. Witkowskiej ur. w 1915 r., zam. Zadzim pow. sieradzki. Ukrywał się.⁷³²⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 2 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww., ukrywającego się, od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³²¹

Ziarniak Jan⁷³²² s. Franciszka i Agnieszki z d. Biniasek ur. 6 czerwca 1894 r. w Bliźniewie pow. sieradzki, zam. Bliźniew pow. sieradzki.⁷³²³ Zatrzymany od 1 lipca 1945 r., aresztowany

---

⁷³¹⁰ AIPN Po 791/608, s. 99-100.

⁷³¹¹ AIPN Po 791/635 (K. spec. 208/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Karbowskiemu*.

⁷³¹² AIPN Po 791/635, s. 15.

⁷³¹³ AIPN Po 791/635, s. 50+v.

⁷³¹⁴ AIPN Po 791/635, s. 85+v.

⁷³¹⁵ AIPN Po 791/647 (K. spec. 233/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zygmuntowi Świtowi i Stanisławowi Świtowi*.

⁷³¹⁶ AIPN Po 791/647, s. 12.

⁷³¹⁷ AIPN Po 791/647, s. 146-147.

⁷³¹⁸ AIPN Po 791/647, s. 193-196.

⁷³¹⁹ AIPN Po 791/647 (K. spec. 233/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zygmuntowi Świtowi i Stanisławowi Świtowi*.

⁷³²⁰ AIPN Po 791/647, s. 146-147.

⁷³²¹ AIPN Po 791/647, s. 193-196.

⁷³²² AIPN Po 791/659 (K. spec. 254/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Ziarniakowi*.

⁷³²³ AIPN Po 791/659, s. 14.

od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³²⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 18 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³²⁵

Czajkowski Władysław⁷³²⁶ s. Jana i Józefy z d. Jagodzińskiej ur. 10 czerwca 1890 r. w Szczepanowicach pow. piotrkowski, zam. Zduńska Wola ul. Szadkowska 15 pow. sieradzki.⁷³²⁷ Aresztowany od 29 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³²⁸ SSK w Poznaniu 18 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³²⁹

Siwy vel Grauer Jan⁷³³⁰ s. Pawła i Marii z d. Szlat ur. 18 listopada 1919 r. w Trzyciążu pow. cieszyński, zam. Sieradz ul. Rynek 17.⁷³³¹ Zatrzymany od 20 marca 1945 r., aresztowany od 5 sierpnia 1935 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³³² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 3 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³³³

Pawlak Józef⁷³³⁴ s. Tomasza i Marianny z d. Rybak ur. 26 lutego 1898 r. w Miedzach pow. sieradzki, zam. Miedze pow. sieradzki.⁷³³⁵ Aresztowany od 24 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 31 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³³⁷

---

⁷³²⁴ AIPN Po 791/659, s. 89+v. i 115+v.

⁷³²⁵ AIPN Po 791/659, s. 115+v.

⁷³²⁶ AIPN Po 791/711 (K. spec. 347/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Czajkowskiemu*.

⁷³²⁷ AIPN Po 791/711, s. 10.

⁷³²⁸ AIPN Po 791/711, s. 33+v.

⁷³²⁹ AIPN Po 791/711, s. 71-72v.

⁷³³⁰ AIPN Po 791/725 (K. spec. 372/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Siwemu vel Grauerowi*.

⁷³³¹ AIPN Po 791/725, s. 15.

⁷³³² AIPN Po 791/725, s. 56+v. i 100-101v.

⁷³³³ AIPN Po 791/725, s. 100-101v.

⁷³³⁴ AIPN Po 791/749 (K. spec. 442/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Pawlakowi*.

⁷³³⁵ AIPN Po 791/749, s. 25-31.

⁷³³⁶ AIPN Po 791/749, s. 65+v.

⁷³³⁷ AIPN Po 791/749, s. 98+v.

Dominiak Stanisław⁷³³⁸ s. Walentego i Bronisławy z d. Polek ur. 11 września 1913 r. w Żernikach pow. sieradzki, zam. Żerniki pow. sieradzki.⁷³³⁹ Aresztowany od 2 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁴⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 31 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁴¹

Gogulski Władysław⁷³⁴² s. Szymona i Franciszki z d. Księżak ur. 13 maja 1885 r. w Górkach Zadzimskich pow. sieradzki, zam. Górki Zadzimskie pow. sieradzki. Był sołtysem Górek Zadzimskich w pow. sieradzkim oraz zastępcą komisarza gminnego gromad Górki Zadzimskie, Pietruchy i Kraszyn w pow. sieradzkim.⁷³⁴³ Aresztowany od 20 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁴⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 30 października 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁴⁵

Śledziński Stanisław⁷³⁴⁶ s. Stanisława i Marianny ur. 15 stycznia 1903 r. w Chojnem pow. sieradzki, zam. Zyгры pow. sieradzki.⁷³⁴⁷ Aresztowany od 6 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁴⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 31 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁴⁹

Śledzińska z d. Łapińska Maria⁷³⁵⁰ c. Hipolita i Michaliny z d. Jeżak ur. 7 września 1910 r. w Bortkach Prusinowskich pow. sieradzki, zam. Zyгры pow. sieradzki.⁷³⁵¹ Aresztowana od 9 września 1946 r. i osadzona w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 31 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN

---

⁷³³⁸ AIPN Po 791/756 (K. spec. 488/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Dominiakowi*.

⁷³³⁹ AIPN Po 791/756, s. 7.

⁷³⁴⁰ AIPN Po 791/756, s. 83+v.

⁷³⁴¹ AIPN Po 791/756, s. 108+v.

⁷³⁴² AIPN Po 791/758 (K. spec. 509/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Gogulskiemu*.

⁷³⁴³ AIPN Po 791/758, s. 6-9.

⁷³⁴⁴ AIPN Po 791/758, s. 96+v.

⁷³⁴⁵ AIPN Po 791/758, s. 126-127v.

⁷³⁴⁶ AIPN Po 791/769 (K. spec. 546/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Śledzińskiemu i Marii Śledzińskiej*.

⁷³⁴⁷ AIPN Po 791/769, s. 8+v.

⁷³⁴⁸ AIPN Po 791/769, s. 67-68.

⁷³⁴⁹ AIPN Po 791/769, s. 99+v.

⁷³⁵⁰ AIPN Po 791/769 (K. spec. 546/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Śledzińskiemu i Marii Śledzińskiej*.

⁷³⁵¹ AIPN Po 791/769, s. 22 i 28-29.

⁷³⁵² AIPN Po 791/769, s. 60 i 67-68.

z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww., która nie stawiała się na rozprawie, od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁵³

Grün Franciszek⁷³⁵⁴ s. Jana i Katarzyny z d. Felde ur. 25 kwietnia 1880 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola ul. Piłsudskiego 74 pow. sieradzki.⁷³⁵⁵ Był członkiem SA w Zduńskiej Woli w pow. sieradzkim. Aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 22 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷³⁵⁷

Götze Berthold⁷³⁵⁸ s. Edwarda i Marianny z d. Ruszkiewicz ur. 22 lutego 1899 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola ul. Piłsudskiego 51 pow. sieradzki. Był żandarmem na posterunku w Zduńskiej Woli w pow. sieradzkim.⁷³⁵⁹ Zatrzymany od 2 maja 1945 r., aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Zduńskiej Woli.⁷³⁶⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 18 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷³⁶¹

Martyński Józef⁷³⁶² s. Antoniego i Anny z d. Zeltmann ur. 3 lutego 1897 r. w Razomyślu pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola pow. sieradzki. Był członkiem SA w Zduńskiej Woli w pow. sieradzkim.⁷³⁶³ Aresztowany od 8 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 7 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać

---

⁷³⁵³ AIPN Po 791/769, s. 99+v.

⁷³⁵⁴ AIPN Po 791/780 (K. spec. 176/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Grünowi*.

⁷³⁵⁵ AIPN Po 791/780, s. 7+v. i 46.

⁷³⁵⁶ AIPN Po 791/780, s. 15+v.

⁷³⁵⁷ AIPN Po 791/780, s. 41-42v.

⁷³⁵⁸ AIPN Po 791/781 (K. spec. 228/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bertholdowi Götze*.

⁷³⁵⁹ AIPN Po 791/781, s. 11+v. i 19+v.

⁷³⁶⁰ AIPN Po 791/781, s. 19+v. i 48-51.

⁷³⁶¹ AIPN Po 791/781, s. 48-51.

⁷³⁶² AIPN Po 791/791 (K. spec. 35/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Martyńskiemu*.

⁷³⁶³ AIPN Po 791/791, s. 5+v. i 23+v.

⁷³⁶⁴ AIPN Po 791/791, s. 23+v.

ww. - odnośnie części zarzutów - na kary po 3 lata więzienia za każde z przestępstw, sprowadzić orzeczone w ten sposób kary - na zasadzie art. 31 kk - do kary łącznej 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 8 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego majątku, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁶⁵

Markiewicz Alojzy⁷³⁶⁶ s. Władysława i Julianny z d. Schmidt ur. 21 listopada 1898 r. w Zduńskiej Woli pow. sieradzki, zam. Zduńska Wola ul. Ogrodowa 9 pow. sieradzki. Był członkiem SA w Zduńskiej Woli w pow. sieradzkim.⁷³⁶⁷ Zatrzymany od 2 października 1945 r., aresztowany od 3 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Sieradzu.⁷³⁶⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Sieradzu 7 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lata więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁶⁹

Schulz Teodor (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

---

⁷³⁶⁵ AIPN Po 791/791, s. 46-48.

⁷³⁶⁶ AIPN Po 791/792 (K. spec. 40/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alojzemu Markiewiczowi*.

⁷³⁶⁷ AIPN Po 791/792, s. 4+v. i 19+v.

⁷³⁶⁸ AIPN Po 791/792, s. 19+v. i 39-40v.

⁷³⁶⁹ AIPN Po 791/792, s. 39-40v.

10. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu tureckiego.

Turek (Turek)

Geisler Agnieszka⁷³⁷⁰ c. Wincentego i Julii z d. Hodury ur. 21 grudnia 1899 r. w Kątach pow. nowotarski, zam. Łódź ul. Rzgowska 20/13.⁷³⁷¹ Aresztowana od 24 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Łodzi.⁷³⁷² Szef Wydz. Służby Zewnętrznej KWMO w Łodzi 23 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. przebywająca w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi została tego samego dnia przeniesiona do więzienia w Turku.⁷³⁷³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 30 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁷⁴

Martin Adolf Wilhelm Aleksander (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. miejskiego kaliskiego)

Brząkała Piotr⁷³⁷⁵ s. Stanisława i Apolonii z d. Kandzierskiej ur. 7 czerwca 1873 r. w Niedrzewiu pow. kutnowski, zam. Felicjanów pow. turecki.⁷³⁷⁶ Aresztowany od 18 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁷³⁷⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 25 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁷⁸

Janaszekiewicz Antoni⁷³⁷⁹ s. Mikołaja i Michaliny z d. Kwiatkowskiej ur. 25 maja 1906 r. w Kolonii Zadąbrów pow. turecki, zam. Kolonia Tomisławice pow. turecki. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷³⁸⁰ Aresztowany od 5 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁷³⁸¹ Naczelnik

---

⁷³⁷⁰ AIPN Po 791/115 (K. spec. 140/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Agnieszce Geisler*.

⁷³⁷¹ AIPN Po 791/115, s. 3.

⁷³⁷² AIPN Po 791/115, s. 18.

⁷³⁷³ AIPN Po 791/115, s. 38.

⁷³⁷⁴ AIPN Po 791/115, s. 131+v.

⁷³⁷⁵ AIPN Po 791/259 (K. spec. 322/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Brząkałce*.

⁷³⁷⁶ AIPN Po 791/259, s. 9.

⁷³⁷⁷ AIPN Po 791/259, s. 32 i 91-98v.

⁷³⁷⁸ AIPN Po 791/259, s. 91-98v.

⁷³⁷⁹ AIPN Po 791/299 (K. spec. 371/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Janaszekiewiczowi*.

⁷³⁸⁰ AIPN Po 791/299, s. 3 i 14.

więzienia w Kaliszu 5 września 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Piotra Szychowskiego, Antoni Janaszekiewicz zmarł 3 września 1945 r. w więzieniu w Kaliszu na gruźlicę płuc i ropień płuca lewego. Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 8 czerwca 1945 r. do dnia jego śmierci.⁷³⁸² SSK w Poznaniu 24 września 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Antoniemu Janaszekiewiczowi z powodu jego śmierci.⁷³⁸³

Chrzęściewski Tadeusz Bolesław⁷³⁸⁴ s. Franciszka i Stefanii z d. Przygońskiej ur. 1 stycznia 1918 r. w Milejowie pow. turecki, zam. Dobra ul. Warecka 71 pow. turecki.⁷³⁸⁵ Aresztowany od 27 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Turku, a następnie w więzieniu w Kaliszu.⁷³⁸⁶ Kierownik Sekcji VIII PUBP w Turku 13 listopada 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. zbiegł 29 października 1945 r. z aresztu, kiedy to był przywieziony z Kalisza do Turku na rozprawę.⁷³⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 21 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww., zbiegłego, od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁸⁸

Tusiński Stanisław⁷³⁸⁹ s. Teofila i Anny z d. Tomaszewskiej ur. 26 marca 1905 r. w Łodzi, zam. Błazki Pl. Czerwonych Tankistów 7 pow. kaliski.⁷³⁹⁰ Był dozorcą obozu żydowskiego w Uniejowie w pow. tureckim.⁷³⁹¹ Aresztowany od 6 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁷³⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt

---

⁷³⁸¹ AIPN Po 791/299, s. 27 i 32+v.

⁷³⁸² AIPN Po 791/299, s. 32+v.

⁷³⁸³ AIPN Po 791/299, s. 42.

⁷³⁸⁴ AIPN Po 791/304 (K. spec. 382/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tadeuszowi Bolesławowi Chrzęściewskiemu*.

⁷³⁸⁵ AIPN Po 791/304, s. 7.

⁷³⁸⁶ AIPN Po 791/304, s. 34 i 102+v.

⁷³⁸⁷ AIPN Po 791/304, s. 67.

⁷³⁸⁸ AIPN Po 791/304, s. 102+v.

⁷³⁸⁹ AIPN Po 791/357 (K. spec. 454/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Tusińskiemu*; ww. dot. również akta o sygn. AIPN Po 791/358 (K. spec. 454/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Tusińskiemu*; zob.: *Dwa wyroki śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 30 I 1946.

⁷³⁹⁰ AIPN Po 791/357, s. 10.

⁷³⁹¹ AIPN Po 791/357, s. 52 i 56+v.

⁷³⁹² AIPN Po 791/357, s. 56+v.

Skarbu Państwa.⁷³⁹³ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego, Tadeusz Górski Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 9 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stanisława Tusińskiego.⁷³⁹⁴

Piestrzyński Stanisław⁷³⁹⁵ s. Wawrzyńca i Michaliny ur. 4 lutego 1914 r. w Rzymku pow. turecki, zam. Rzymsko pow. turecki.⁷³⁹⁶ Zatrzymany od 20 lipca 1945 r., aresztowany od 21 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁷³⁹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 22 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷³⁹⁸

Kowalczyk Tadeusz⁷³⁹⁹ s. Józefa i Anny z d. Wagner ur. 7 grudnia 1918 r. w Turku, zam. Turek ul. Rynek 22.⁷⁴⁰⁰ Aresztowany od 8 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴⁰¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 22 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁰²

Rybka Józef⁷⁴⁰³ s. Adama i Józefy z d. Płóciennik ur. 7 lutego 1925 r. w Beznazwie pow. turecki, zam. Beznazwa pow. turecki.⁷⁴⁰⁴ Aresztowany od 2 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴⁰⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 6 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁰⁶

Rogalska z d. Pirowicz Regina Eugenia⁷⁴⁰⁷ c. Wincentego i Heleny z d. Bocian ur. 14 sierpnia 1915 r. w Turku, zam. Łódź ul. Jana 26.⁷⁴⁰⁸ Aresztowana od 22 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴⁰⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 29

---

⁷³⁹³ AIPN Po 791/357, s. 156-160.

⁷³⁹⁴ AIPN Po 791/357, s. 169.

⁷³⁹⁵ AIPN Po 791/364 (K. spec. 464/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Piestrzyńskiemu*.

⁷³⁹⁶ AIPN Po 791/364, s. 4.

⁷³⁹⁷ AIPN Po 791/364, s. 30+v. i 70+v.

⁷³⁹⁸ AIPN Po 791/364, s. 70+v.

⁷³⁹⁹ AIPN Po 791/513 (K. spec. 18/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tadeuszowi Kowalczykowi*.

⁷⁴⁰⁰ AIPN Po 791/513, s. 13.

⁷⁴⁰¹ AIPN Po 791/513, s. 55+v.

⁷⁴⁰² AIPN Po 791/513, s. 114+v.

⁷⁴⁰³ AIPN Po 791/710 (K. spec. 340/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Rybce*.

⁷⁴⁰⁴ AIPN Po 791/710, s. 7 i 85-91.

⁷⁴⁰⁵ AIPN Po 791/710, s. 46+v.

⁷⁴⁰⁶ AIPN Po 791/710, s. 75-76.

⁷⁴⁰⁷ AIPN Po 791/724 (K. spec. 371/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Reginie Eugenii Rogalskiej*.

⁷⁴⁰⁸ AIPN Po 791/724, s. 8+v.

⁷⁴⁰⁹ AIPN Po 791/724, s. 25+v. i 54-57.

października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴¹⁰

Kasprzak z d. Zając Janina⁷⁴¹¹ c. Franciszka i Józefy z d. Janik ur. 25 grudnia 1911 r. w Wichrzy pow. turecki, zam. Ciemię pow. turecki.⁷⁴¹² Aresztowana od 20 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 30 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁴¹⁴ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Janiny Kasprzak, zamieniając jej karę śmierci na karę 5 lat więzienia z pozbawieniem praw na 5 lat.⁷⁴¹⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 2 kwietnia 1946 r. przeniesiona z więzienia w Kaliszu do więzienia w Fordonie.⁷⁴¹⁶

Arndt z d. Stübner Martha⁷⁴¹⁷ c. Alfreda i Pauliny z d. Laube ur. 28 kwietnia 1895 r. w Dąbrowie pow. koniński, zam. Turek ul. Kaliska 40.⁷⁴¹⁸ Była członkinią Frauenwerk w pow. tureckim.⁷⁴¹⁹ Aresztowana od 16 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Turku.⁷⁴²⁰ 6 września 1945 r. przebywała w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴²¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 25 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów

---

⁷⁴¹⁰ AIPN Po 791/724, s. 54-57.

⁷⁴¹¹ AIPN Po 791/787 (K. spec. 338/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Kasprzak*.

⁷⁴¹² AIPN Po 791/787, s. 11.

⁷⁴¹³ AIPN Po 791/787, s. 28+v. i 62-63.

⁷⁴¹⁴ AIPN Po 791/787, s. 62-63.

⁷⁴¹⁵ AIPN Po 791/787, s. 73.

⁷⁴¹⁶ AIPN Po 791/787, s. 82.

⁷⁴¹⁷ AIPN Po 791/788 (K. spec. 366/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcie Arndt i Huldzie Stübner*.

⁷⁴¹⁸ AIPN Po 791/788, s. 14+v. i 48-51v.

⁷⁴¹⁹ AIPN Po 791/788, s. 48-51v.

⁷⁴²⁰ AIPN Po 791/788, s. 31+v.

⁷⁴²¹ AIPN Po 791/788, s. 32-33.

postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴²² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 3 czerwca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Kaliszu do więzienia w Fordonie.⁷⁴²³

Stübner Hulda⁷⁴²⁴ c. Alfreda i Pauliny z d. Laube ur. 6 września 1890 r. w Dąbrowie pow. koniński, zam. Turek ul. Kaliska 40.⁷⁴²⁵ Była członkinią Frauenwerk w pow. tureckim.⁷⁴²⁶ Aresztowana od 16 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Turku.⁷⁴²⁷ 6 września 1945 r. przebywała w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴²⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kaliszu 25 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 16 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁴²⁹

Grek Jakub⁷⁴³⁰ s. Nestora i Kseni ur. 7 października 1899 r. w Celewiczynie pow. słucki (Polesie), zam. Rogów pow. turecki.⁷⁴³¹ Zatrzymany od 19 czerwca 1945 r., aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴³² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 22 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego majątku z wyłączeniem majątku jego małżonki i dzieci oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁴³³

Hajn Otto⁷⁴³⁴ s. Ludwika i Karoliny z d. Peter ur. 2 lutego 1924 r. w Międzyzlesiu pow. turecki, zam. Międzyzlesie pow. turecki.⁷⁴³⁵ Aresztowany od 9 czerwca 1945 r. i osadzony w

---

⁷⁴²² AIPN Po 791/788, s. 52-58.

⁷⁴²³ AIPN Po 791/788, s. 81.

⁷⁴²⁴ AIPN Po 791/788 (K. spec. 366/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcie Arndt i Huldzie Stübner*.

⁷⁴²⁵ AIPN Po 791/788, s. 12-13.

⁷⁴²⁶ AIPN Po 791/788, s. 48-51v.

⁷⁴²⁷ AIPN Po 791/788, s. 31+v.

⁷⁴²⁸ AIPN Po 791/788, s. 32-33.

⁷⁴²⁹ AIPN Po 791/788, s. 52-58.

⁷⁴³⁰ AIPN Po 791/790 (K. spec. 471/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jakubowi Grekowi*.

⁷⁴³¹ AIPN Po 791/790, s. 18-22.

⁷⁴³² AIPN Po 791/790, s. 60-61 i 172-175.

⁷⁴³³ AIPN Po 791/790, s. 172-175.

⁷⁴³⁴ AIPN Po 791/796 (K. spec. 487/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Hajnowi i Helenie Kowalskiej*; zob.: *Skazanie Niemca, „Głos Wielkopolski”, 9 XI 1946.*

więzieniu w Kaliszu.⁷⁴³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 29 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. z zastosowaniem art. 51 kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat i 1 miesiąca więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 czerwca 1945 r. oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁴³⁷

Kowalska Helena⁷⁴³⁸ c. Ignacego i Florentyny z d. Chojnackiej ur. 31 grudnia 1916 r. w Belgersheim (Saksonia), zam. Międzylesie pow. turecki.⁷⁴³⁹ Aresztowana od 10 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kaliszu.⁷⁴⁴⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Turku 29 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁴¹

Okrój Leon (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

---

⁷⁴³⁵ AIPN Po 791/796, s. 35-36v.

⁷⁴³⁶ AIPN Po 791/796, s. 56+v. i 100-102v.

⁷⁴³⁷ AIPN Po 791/796, s. 100-102v.

⁷⁴³⁸ AIPN Po 791/796 (K. spec. 487/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Hajnowi i Helenie Kowalskiej*; zob.: *Skazanie Niemca*, „Głos Wielkopolski”, 9 XI 1946.

⁷⁴³⁹ AIPN Po 791/796, s. 28-29.

⁷⁴⁴⁰ AIPN Po 791/796, s. 56+v. i 100-102v.

⁷⁴⁴¹ AIPN Po 791/796, s. 100-102v.

11. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wieluńskiego.

Wieluń (Welungen)

Engler Helena (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. nowotomyskiego)

Żmuda Leon⁷⁴⁴² s. Antoniego i Rozalii z d. Kosmali ur. 30 grudnia 1900 r. w Brzezinach pow. wieluński, zam. Brzezinki pow. wieluński.⁷⁴⁴³ Zatrzymany od 13 maja 1945 r., aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁴⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 18 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁴⁵

Musialski Paweł⁷⁴⁴⁶ s. Feliksa i Marianny ur. 13 stycznia 1894 r. w Klonowie, zam. Popielin pow. wieluński.⁷⁴⁴⁷ Był sołtysem Popielina w pow. wieluńskim. Zatrzymany od 14 maja 1945 r., aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁴⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 16 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁴⁹

Kreżel Feliks⁷⁴⁵⁰ s. Franciszka i Stefanii ur. 11 listopada 1903 r. w Tobułkach pow. wieluński, zam. Orzegów pow. wieluński.⁷⁴⁵¹ Zatrzymany od 16 marca 1945 r., aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 19 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁵³

---

⁷⁴⁴² AIPN Po 791/124 (K. spec. 152/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Żmudzie*.

⁷⁴⁴³ AIPN Po 791/124, s. 5 i 95+v.

⁷⁴⁴⁴ AIPN Po 791/124, s. 11 i 95+v.

⁷⁴⁴⁵ AIPN Po 791/124, s. 95+v.

⁷⁴⁴⁶ AIPN Po 791/141 (K. spec. 177/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Musialskiemu*.

⁷⁴⁴⁷ AIPN Po 791/141, s. 5, prawdopodobnie chodzi o Klonową w pow. sieradzkim.

⁷⁴⁴⁸ AIPN Po 791/141, s. 19 i 97-98.

⁷⁴⁴⁹ AIPN Po 791/141, s. 97-98.

⁷⁴⁵⁰ AIPN Po 791/159 (K. spec. 205/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Feliksowi Kreżelowi*.

⁷⁴⁵¹ AIPN Po 791/159, s. 5.

⁷⁴⁵² AIPN Po 791/159, s. 18 i 72-73v.

⁷⁴⁵³ AIPN Po 791/159, s. 72-73v.

Ekiert Piotr⁷⁴⁵⁴ s. Hipolita i Anastazji z d. Malatyńskiej ur. 20 czerwca 1906 r. w Szczytach pow. wieluński, zam. Miętno pow. wieluński.⁷⁴⁵⁵ Był sołtysem Miętna w pow. wieluńskim. Aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 30 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁵⁷

Podeszwa Jan⁷⁴⁵⁸ s. Walentego i Balbiny ur. 8 lipca 1902 r. w Dietrzkowicach pow. wieluński, zam. Mokrsko pow. wieluński.⁷⁴⁵⁹ Aresztowany od 14 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁶⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 30 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁶¹

Tyc Franciszek⁷⁴⁶² s. Franciszka i Józefy ur. 3 grudnia 1896 r. w Radłowie pow. ostrowski, zam. Wieluń ul. Pierackiego 14.⁷⁴⁶³ Aresztowany od 4 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 26 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁶⁵

Wolny Józef⁷⁴⁶⁶ s. Jana i Agnieszki z d. Dziecioł ur. 25 grudnia 1893 r. w Skotnicy pow. wieluński, zam. Praszka pow. wieluński. Był członkiem SA i DAF w pow. wieluńskim.⁷⁴⁶⁷ Aresztowany od 6 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁶⁸ SSK w Poznaniu na

---

⁷⁴⁵⁴ AIPN Po 791/394 (K. spec. 499/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Ekiertowi*.

⁷⁴⁵⁵ AIPN Po 791/394, s. 7 i 28-29.

⁷⁴⁵⁶ AIPN Po 791/394, s. 33+v. i 62-64v.

⁷⁴⁵⁷ AIPN Po 791/394, s. 62-63v.

⁷⁴⁵⁸ AIPN Po 791/430 (K. spec. 545/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Podeszwie*.

⁷⁴⁵⁹ AIPN Po 791/430, s. 5 i 46-48.

⁷⁴⁶⁰ AIPN Po 791/430, s. 41+v. i 70+v.

⁷⁴⁶¹ AIPN Po 791/430, s. 70+v.

⁷⁴⁶² AIPN Po 791/497 (K. spec. 653/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Tycowi*.

⁷⁴⁶³ AIPN Po 791/497, s. 4.

⁷⁴⁶⁴ AIPN Po 791/497, s. 34+v. i 78+v.

⁷⁴⁶⁵ AIPN Po 791/497, s. 78+v.

⁷⁴⁶⁶ AIPN Po 791/524 (K. spec. 34/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Wolnemu*; zob.: *Skazanie zdrajcy narodu*, „Głos Wielkopolski”, 11 IV 1946.

⁷⁴⁶⁷ AIPN Po 791/524, s. 7 i 97-98.

⁷⁴⁶⁸ AIPN Po 791/524, s. 68-69 i 124-125v.

sesji wyjazdowej w Wieluniu 27 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁴⁶⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 8 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Wolnego.⁷⁴⁷⁰

Urbanek Franciszek⁷⁴⁷¹ s. Franciszka i Katarzyny ur. 8 września 1898 r. w Skomlinie pow. wieluński, zam. Skomlin pow. wieluński.⁷⁴⁷² Aresztowany od 4 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁷³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 27 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od zarzutów popełnienia czynów wymienionych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁷⁴

Galasiński Mieczysław⁷⁴⁷⁵ s. Stanisława i Julianny z d. Dębskiej ur. 12 maja 1921 r. w Klatce pow. wieluński, zam. Klatka pow. wieluński.⁷⁴⁷⁶ Aresztowany od 1 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁷⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 14 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁷⁸

Grzejdziak Władysław⁷⁴⁷⁹ s. Adama ur. 27 kwietnia 1897 r. w Gumnisku pow. wieluński, zam. Gumnisko pow. wieluński. Był sołtysem Gumniska, Beresi Dużych i Weremby w pow. wieluńskim.⁷⁴⁸⁰ Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁸¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 15 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu

---

⁷⁴⁶⁹ AIPN Po 791/524, s. 124-125v.

⁷⁴⁷⁰ AIPN Po 791/524, s. 132.

⁷⁴⁷¹ AIPN Po 791/548 (K. spec. 76/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Urbanowi*.

⁷⁴⁷² AIPN Po 791/548, s. 5.

⁷⁴⁷³ AIPN Po 791/548, s. 37+v. i 69-70.

⁷⁴⁷⁴ AIPN Po 791/548, s. 69-70.

⁷⁴⁷⁵ AIPN Po 791/565 (K. spec. 97/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Mieczysławowi Galasińskiemu*.

⁷⁴⁷⁶ AIPN Po 791/565, s. 5.

⁷⁴⁷⁷ AIPN Po 791/565, s. 31+v. i 62-63.

⁷⁴⁷⁸ AIPN Po 791/565, s. 62-63.

⁷⁴⁷⁹ AIPN Po 791/618 (K. spec. 187/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Grzejdziakowi*.

⁷⁴⁸⁰ AIPN Po 791/618, s. 4.

⁷⁴⁸¹ AIPN Po 791/618, s. 48+v. i 66-67v.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁸²

Ochej Franciszek⁷⁴⁸³ s. Andrzeja i Katarzyny z d. Kapicy ur. 27 września 1903 r. w Krzecowie pow. wieluński, zam. Podgórze pow. wieluński.⁷⁴⁸⁴ Był sołtysem Podgórza w pow. wieluńskim. Zatrzymany od 14 kwietnia 1945 r., aresztowany od 3 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Częstochowie.⁷⁴⁸⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 14 maja 1946 r. na mocy art. 4 w związku z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁸⁶

Gatting Ewald⁷⁴⁸⁷ s. Juliusa i Pauliny z d. Schneider ur. 19 kwietnia 1898 r. w Głogówku, zam. Olesno ul. Solna 9.⁷⁴⁸⁸ Aresztowany od 1 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁸⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 15 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁹⁰

Sikora Franciszek⁷⁴⁹¹ s. Wojciecha i Marianny z d. Budy ur. 26 stycznia 1909 r. w Kuźnicy pow. wieluński, zam. Borki Walkowskie pow. wieluński.⁷⁴⁹² Zatrzymany od 11 października 1945 r., aresztowany od 3 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁴⁹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieluniu 29 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁴⁹⁴

Czarnecki Tadeusz⁷⁴⁹⁵ s. Kazimierza i Marty z d. Bujar ur. 10 maja 1924 r. w Siedlcu pow. radomszczański, zam. Pajęczno pow. radomszczański. Aresztowany od 26 kwietnia 1945 r. i

---

⁷⁴⁸² AIPN Po 791/618, s. 66-67v.

⁷⁴⁸³ AIPN Po 791/619 (K. spec. 188/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Ochejowi*.

⁷⁴⁸⁴ AIPN Po 791/619, s. 2.

⁷⁴⁸⁵ AIPN Po 791/619, s. 5, 9 i 18+v.

⁷⁴⁸⁶ AIPN Po 791/619, s. 44-45.

⁷⁴⁸⁷ AIPN Po 791/643 (K. spec. 220/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ewaldowi Gattingowi*.

⁷⁴⁸⁸ AIPN Po 791/643, s. 2.

⁷⁴⁸⁹ AIPN Po 791/643, s. 15+v. i 35-36v.

⁷⁴⁹⁰ AIPN Po 791/643, s. 35-36v.

⁷⁴⁹¹ AIPN Po 791/658 (K. spec. 253/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Sikorze*.

⁷⁴⁹² AIPN Po 791/658, s. 8+v.

⁷⁴⁹³ AIPN Po 791/658, s. 28-29 i 54+v.

⁷⁴⁹⁴ AIPN Po 791/658, s. 54+v.

⁷⁴⁹⁵ AIPN GK 209/190 (K. spec. 226/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Tadeuszowi Czarneckiemu*.

osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁷⁴⁹⁶ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi 4 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od pokrycia kosztów postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁷⁴⁹⁷ 10 marca 1950 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Warszawie.⁷⁴⁹⁸ Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi 3 kwietnia 1950 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 438 kpk i 58 kk - zaliczyć Tadeuszowi Czarneckiemu na poczet orzeczonej kary 5 lat pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od 26 kwietnia 1945 r. do 4 października 1945 r.⁷⁴⁹⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Łodzi 20 maja 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. VII Karny w Łodzi, iż Tadeusz Czarnecki odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 26 kwietnia 1945 r. do 26 kwietnia 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Warszawie.⁷⁵⁰⁰

Szymczak Stefan⁷⁵⁰¹ s. Walentego i Anny z d. Trajdos ur. 30 grudnia 1911 r. w Nowej Wsi pow. radomszczański, zam. Łęczyska pow. radomszczański. Aresztowany od 26 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Sterlinga w Łodzi.⁷⁵⁰² Naczelnik więzienia przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi, A. Budniak 15 maja 1946 r. zawiadomił Naczelnika więzienia w Radomsku o przesłaniu ww. więźnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Radomsku w celu dostarczenia go na mającą się odbyć rozprawę sądową w Radomsku.⁷⁵⁰³ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Radomsku 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 19 i 360 kpk orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych mu w akcie oskarżenia zbrodni, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁰⁴ W/z Komendanta Powiatowego MO w Radomsku ppor. Cholewińskiego 18 maja 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Stefan Szymczak został 17 maja 1946 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.⁷⁵⁰⁵

---

⁷⁴⁹⁶ AIPN GK 209/190, s. 4-5.

⁷⁴⁹⁷ AIPN GK 209/190, s. 62-65.

⁷⁴⁹⁸ AIPN GK 209/190, s. 73.

⁷⁴⁹⁹ AIPN GK 209/190, s. 78.

⁷⁵⁰⁰ AIPN GK 209/190, s. 86.

⁷⁵⁰¹ AIPN GK 209/358 (K. spec. 424/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Stefanowi Szymczakowi*.

⁷⁵⁰² AIPN GK 209/358, s. 2-3 i 169.

⁷⁵⁰³ AIPN GK 209/358, s. 154, brak daty przeniesienia więźnia.

⁷⁵⁰⁴ AIPN GK 209/358, s. 95-103.

⁷⁵⁰⁵ AIPN GK 209/358, s. 160.

Salzwedel Erwin⁷⁵⁰⁶ s. Gustawa i NN z d. Dombke ur. 3 lipca 1897 r. w Równem (Wołyń), zam. Ozorków ul. Maszkowska 5 pow. łęczycki. Był członkiem SA w pow. wieluńskim. Aresztowany od 1 października 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Kopernika w Łodzi. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁵⁰⁷ W/z Naczelnika więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 18 lutego 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi o śmierci ww. więźnia w tamtejszym więzieniu. Wg orzeczenia lekarza więziennego dr. Feliksa Mrozowskiego, Erwin Salzwedel zmarł śmiercią naturalną wskutek niedomogi mięśnia sercowego. Wobec powyższego wydano zarządzenie dotyczące pochowania zwłok.⁷⁵⁰⁸ Lekarz więzienia przy ul. Kopernika w Łodzi 18 lutego 1946 r. wystawił świadectwo zgonu Erwina Salzwedela, z którego wynika, że zmarł on 17 lutego 1946 r. z powodu niedomogi mięśnia sercowego.⁷⁵⁰⁹ SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi 25 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - z mocy art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Erwinowi Salzwedelowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵¹⁰

Lesner Emma⁷⁵¹¹ c. Augusta i Emmy z d. Schinder ur. 27 października 1912 r. w Suchowoli pow. radomszczański, zam. Suchowola pow. radomszczański. Aresztowana od 14 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Piotrkowie Trybunalskim.⁷⁵¹² SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Radomsku 22 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił skazać ww. na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia, uwolnić ją od kosztów postępowania w sprawie, a dowód rzeczowy (akta poniemieckie) zwrócić Prezesowi Sądu Okręgowego w Kaliszu.⁷⁵¹³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emmy Lesner, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁷⁵¹⁴ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 listopada 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż ww. została 22 października

---

⁷⁵⁰⁶ AIPN GK 209/444 (K. spec. 534/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Erwinowi Salzwedelowi*.

⁷⁵⁰⁷ AIPN GK 209/444, s. 2-3.

⁷⁵⁰⁸ AIPN GK 209/444, s. 19.

⁷⁵⁰⁹ AIPN GK 209/444, s. 20.

⁷⁵¹⁰ AIPN GK 209/444, s. 21.

⁷⁵¹¹ AIPN GK 209/554 (K. spec. 153/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Emmie Lesner*.

⁷⁵¹² AIPN GK 209/554, s. 2

⁷⁵¹³ AIPN GK 209/554, s. 50-55.

⁷⁵¹⁴ AIPN GK 209/554, s. 65.

1946 r. przeniesiona z więzienia w Łodzi do więzienia w Fordonie.⁷⁵¹⁵ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL, B. Kowalewska 16 czerwca 1955 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście w Łodzi, iż Rada Państwa - decyzją z 14 czerwca 1955 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Emmy Lesner, łagodząc jej karę 15 lat więzienia do kary 10 lat więzienia, licząc jej początek od 14 czerwca 1945 r. oraz łagodząc karę dodatkową utraty praw na zawsze do kary utraty praw na 5 lat.⁷⁵¹⁶ Naczelnik Wydz. III Prokuratury Miasta Łodzi w Łodzi, wiceprokurator Jan Ryś 2 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Łódź-Śródmieście Wydz. V Karny w Łodzi, iż Emma Lesner została 23 czerwca 1955 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu I.⁷⁵¹⁷

Trellenberg Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego łódzkiego).

Kuźnicki Leon⁷⁵¹⁸ s. Marcina i Zofii ur. 20 lipca 1902 r. w Dębju pow. wieluński, zam. Krajanka pow. wieluński. Aresztowany od 20 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieluniu.⁷⁵¹⁹ SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Częstochowie 10 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - oddzielnie części zarzutów, oddzielnie i łącznie - na karę śmierci, pozbawić ww. praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, uwolnić go od kosztów postępowania w sprawie, uniewinnić go od reszty zarzutów, a dowody rzeczowe zachować w aktach sprawy.⁷⁵²⁰ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 września 1946 r. zawiadomił SSK [w Warszawie z siedzibą] w Łodzi, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Leona Kuźnickiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z utratą praw na 5 lat.⁷⁵²¹ 4 lutego 1949 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Strzelcach [Opolskich]⁷⁵²² i nadal tamże 6 czerwca 1953 r.⁷⁵²³ SN w Warszawie 17 sierpnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym, po rozpoznaniu sprawy Leona Kuźnickiego z powodu rewizji nadzwyczajnej założonej przez Pierwszego Prezesa SN od wyroku SSK w Warszawie z siedzibą w Łodzi na sesji wyjazdowej w Częstochowie z 10 września 1946 r., postanowił - na zasadzie art. 394-396, 400 §1 i §4, 383

---

⁷⁵¹⁵ AIPN GK 209/554, s. 76.

⁷⁵¹⁶ AIPN GK 209/554, s. 142.

⁷⁵¹⁷ AIPN GK 209/554, s. 136.

⁷⁵¹⁸ AIPN GK 209/1244 (K. spec. 840/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi przeciwko Leonowi Kuźnickiemu*.

⁷⁵¹⁹ AIPN GK 209/1244, s. 8-9, 18, 63-64 i 214-217.

⁷⁵²⁰ AIPN GK 209/1244, s. 102-108.

⁷⁵²¹ AIPN GK 209/1244, s. 121.

⁷⁵²² AIPN GK 209/1244, s. 128.

⁷⁵²³ AIPN GK 209/1244, s. 172-173.

pkt 2, 384 pkt 2 i 459 kpk - uchylić zaskarżony wyrok w całości i skazać ww. - na podstawie art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. - na kary po 6 lat więzienia oraz utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych po 5 lat, wymierzyć jako karę łączną - na mocy art. 31 kk - karę 7 lat i 6 miesięcy więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 listopada 1945 r., uznać tym samym karę za odbytą oraz zwolnić ww. od kosztów postępowania za obie instancje.⁷⁵²⁴

---

⁷⁵²⁴ AIPN GK 209/1244, s. 214-217.

Rozdział VI: Biogramy osób, które zostały oskarżone przed specjalnymi sądami karnymi w l. 1945-1946 o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie byłej Rejencji Poznańskiej (z podziałem na powiaty miejskie i wiejskie).

1. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu chodzieskiego.

Chodzież (Kolmar)

Abraham Erich⁷⁵²⁵ s. Augusta i Marty z d. Braun ur. 23 maja 1904 r. w Studzicach pow. chodzieski, zam. Zacharzyn 51 pow. chodzieski.⁷⁵²⁶ Był zastępcą komendanta grupy SA. Aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵²⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 27 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁵²⁸ Naczelnik więzienia w Chodzieży H. Kowalewski 29 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, że w związku z likwidacją więzienia w Chodzieży (Rozkaz Dep. Więziennictwa i Obozów MBP w Warszawie nr IV.14159/45 W.2254/45) m. in. Erich Abraham został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁵²⁹ Prokurator dr J. Sawicki z Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 3 września 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ericha Abrahama.⁷⁵³⁰ 13 września 1945 r. Erich Abraham został stracony.⁷⁵³¹

Firlej Jan⁷⁵³² s. Bronisława i Reginy ur. 24 grudnia 1907 r. w Studzicach pow. chodzieski, zam. Chodzież ul. Kochanowskiego 15.⁷⁵³³ Był „wydajnie pracującym Polakiem”

---

⁷⁵²⁵ AIPN Po 791/99 (K. spec. 115/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Erichowi Abrahamowi*; zob.: *Zdraycy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 3 X 1945.

⁷⁵²⁶ AIPN Po 791/99, s. 1 i 3.

⁷⁵²⁷ AIPN Po 791/99, s. 1, 18 i 34-35v.

⁷⁵²⁸ AIPN Po 791/99, s. 34-35v.

⁷⁵²⁹ AIPN Po 791/99, s. 49.

⁷⁵³⁰ AIPN Po 791/99, s. 42.

⁷⁵³¹ *Zdraycy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 3 X 1945.

⁷⁵³² AIPN Po 791/113 (K. spec. 134/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Firlejowi*.

⁷⁵³³ AIPN Po 791/113, s. 11.

(Leistungspole) w Chodzieży; aresztowany i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵³⁴ Wiceprokurator SSK w Poznaniu Mojkowski 4 lipca 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. zbiegł z więzienia w Chodzieży i poprosił o bardzo pilne rozesłanie za nim listów gończych.⁷⁵³⁵ W protokole rozprawy głównej z 10 sierpnia 1945 r. stwierdzono, że oskarżony nie był obecny na rozprawie wobec czego odczytano pismo Naczelnika więzienia w Chodzieży z 10 sierpnia 1945 r. zawiadamiające o ucieczce oskarżonego 18 czerwca 1945 r. Na tej podstawie SSK w Poznaniu postanowił na zasadzie art. 13 Dekretu PKWN z 12 września 1944 r. rozpocząć rozprawę pod nieobecność oskarżonego przy czym rozprawa nie będzie miała charakteru rozprawy zaocznej.⁷⁵³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 10 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵³⁷

Szyński Jan⁷⁵³⁸ s. Andrzeja i Antoniny ur. 14 kwietnia 1909 r. w Zbyszewicach pow. chodzieski, zam. Zbyszewice pow. chodzieski.⁷⁵³⁹ Aresztowany od 15 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵⁴⁰ W/z Prokuratora SSK w Poznaniu wiceprokurator Mojkowski 4 lipca 1945 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż ww. zbiegł z więzienia w Chodzieży, w którym przebywał do dyspozycji SSK w Poznaniu. W piśmie wnoszono jednocześnie prośbę o rozesłanie listów gończych na zasadzie art. 189 i następnych kpk.⁷⁵⁴¹ Przewodniczący SSK w Poznaniu 7 września 1945 r. skierował do KPMO w Rogoźnie pismo z prośbą o przetransportowanie ww. przebywającego w więzieniu w Rogoźnie (widocznie korespondencja z 4 lipca 1945 r. do Przewodniczącego SSK w Poznaniu nie dotarła) do Sądu Grodzkiego w Rogoźnie na 13 września 1945 r.⁷⁵⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 13 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁵⁴³ W/z Prokuratora z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż

---

⁷⁵³⁴ AIPN Po 791/113, s. 29.

⁷⁵³⁵ AIPN Po 791/113, s. 39.

⁷⁵³⁶ AIPN Po 791/113, s. 60-63v.

⁷⁵³⁷ AIPN Po 791/113, s. 68+v.

⁷⁵³⁸ AIPN Po 791/136 (K. spec. 167/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Szyńskiemu*; zob.: *Zdrójcy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 19 IX 1945.

⁷⁵³⁹ AIPN Po 791/136, s. 1.

⁷⁵⁴⁰ AIPN Po 791/136, s. 20.

⁷⁵⁴¹ AIPN Po 791/136, s. 25.

⁷⁵⁴² AIPN Po 791/136, s. 34.

⁷⁵⁴³ AIPN Po 791/136, s. 42-43.

Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Szyńskiego.⁷⁵⁴⁴ Z pisma Komendanta Powiatowego MO w Chodzieży por. W. Bartolika do Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z 27 maja 1955 r. wynika, iż wyrok SSK w Poznaniu przeciwko Janowi Szyńskiemu był wyrokiem zaocznym, a poszukiwania ww. były nadal aktualne.⁷⁵⁴⁵ Sąd Powiatowy w Chodzieży 9 czerwca 1958 r. na posiedzeniu jawnym, na prośbę matki Jana Szyńskiego Antoniny, postanowił uznać ww. za zmarłego i oznaczyć chwilę jego śmierci na 1 stycznia 1957 r.⁷⁵⁴⁶

Kotecka z d. Pierdzioch Maria⁷⁵⁴⁷ c. Józefa i Otylii z d. Schubert ur. 4 grudnia 1917 r. w Nowejwsi Ujskiej pow. chodzieski, zam. Węglewo pow. chodzieski.⁷⁵⁴⁸ Zatrzymana od 9 marca 1945 r., aresztowana od 8 czerwca 1945 r. osadzona w więzieniu w Chodzieży, a następnie w Rogoźnie.⁷⁵⁴⁹ SSK w Poznaniu 7 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁵⁰ 7 stycznia 1946 r. została zwolniona z więzienia w Rogoźnie.⁷⁵⁵¹

Biskup Franciszek⁷⁵⁵² s. NN i Michaliny Biskup ur. 29 listopada 1905 r. w Gołańczy pow. wągrowiecki, zam. Margonin pow. chodzieski.⁷⁵⁵³ Zatrzymany od 2 czerwca 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵⁵⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 20 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁵⁵ Naczelnik więzienia w Rogoźnie 27 listopada 1945 r. poinformował SSK w Poznaniu o opuszczeniu przez Franciszka Biskupa tego samego dnia tamtejszego więzienia.⁷⁵⁵⁶

---

⁷⁵⁴⁴ AIPN Po 791/136, s. 49.

⁷⁵⁴⁵ AIPN Po 791/136, s. 55.

⁷⁵⁴⁶ AIPN Po 791/136, s. 64+v.

⁷⁵⁴⁷ AIPN Po 791/153 (K. spec. 194/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Koteckiej*.

⁷⁵⁴⁸ AIPN Po 791/153, s. 1 i 41-43v.

⁷⁵⁴⁹ AIPN Po 791/153, s. 19 i 56-58.

⁷⁵⁵⁰ AIPN Po 791/153, s. 56-57.

⁷⁵⁵¹ AIPN Po 791/153, s. 58.

⁷⁵⁵² AIPN Po 791/157 (K. spec. 203/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Biskupowi*.

⁷⁵⁵³ AIPN Po 791/157, s. 3.

⁷⁵⁵⁴ AIPN Po 791/157, s. 23 i 53+v.

⁷⁵⁵⁵ AIPN Po 791/157, s. 53+v.

⁷⁵⁵⁶ AIPN Po 791/157, s. 56.

Cybulski Józef⁷⁵⁵⁷ s. Wacława i Weroniki z d. Wegenke ur. 3 lutego 1909 r. w Wyszynach pow. chodzieski, zam. Milcz pow. chodzieski.⁷⁵⁵⁸ Był członkiem NSDAP i SA w Milczu w pow. chodzieskim oraz kursantem SS w Wapnie w pow. wągrowieckim.⁷⁵⁵⁹ Aresztowany od 22 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵⁶⁰ SSK w Poznaniu 4 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁶¹

Ciężki Jan⁷⁵⁶² s. Jana i Marianny ur. 20 października 1907 r. w Żurawce pow. wyrzyski, zam. Zacharzyn pow. chodzieski.⁷⁵⁶³ Aresztowany i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵⁶⁴ Naczelnik więzienia w Chodzieży 21 czerwca 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. zbiegł w trakcie pracy przy budowie, za zbiegiem zarządzono pościg.⁷⁵⁶⁵ Aresztowany ponownie od 25 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 5 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów oraz umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁶⁶

Hein vel Heyn Emil⁷⁵⁶⁷ s. Ernesta i Wilhelminy z d. Lechert ur. 18 czerwca 1885 r. w Wymysławiu pow. chodzieski, zam. Wymysław pow. chodzieski.⁷⁵⁶⁸ Był członkiem NSDAP i SS. Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży, a następnie w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁵⁶⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 12 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego mienia jego i jego żony oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁵⁷⁰ W/z Prokuratora z polecenia Ministra

---

⁷⁵⁵⁷ AIPN Po 791/201 (K. spec. 256/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Cybulskiemu*.

⁷⁵⁵⁸ AIPN Po 791/201, s. 1 i 31-33v.

⁷⁵⁵⁹ AIPN Po 791/201, s. 1 i 14.

⁷⁵⁶⁰ AIPN Po 791/201, s. 14 i 36-37.

⁷⁵⁶¹ AIPN Po 791/201, s. 36-37.

⁷⁵⁶² AIPN Po 791/217 (K. spec. 274/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Ciężkiemu*.

⁷⁵⁶³ AIPN Po 791/217, s. 8.

⁷⁵⁶⁴ AIPN Po 791/217, s. 22.

⁷⁵⁶⁵ AIPN Po 791/217, s. 19.

⁷⁵⁶⁶ AIPN Po 791/217, s. 36+v.

⁷⁵⁶⁷ AIPN Po 791/269 (K. spec. 335/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emilowi Heinowi vel Heynowi*; zob.: *Zdrajcy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 19 IX 1945, gdzie podano, iż ww. był wójtem w gm. Zacharzyn w pow. chodzieskim.

⁷⁵⁶⁸ AIPN Po 791/269, s. 2-3 i 68-71v.

⁷⁵⁶⁹ AIPN Po 791/269, s. 50+v. i 72-74.

⁷⁵⁷⁰ AIPN Po 791/269, s. 72-74.

Sprawiedliwości RP 11 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Emila Heina vel Heyna.⁷⁵⁷¹

Heepe Friedrich⁷⁵⁷² s. Augusta i Anny z d. Hertzel ur. 7 kwietnia 1882 r. w Uszar pow. nordheimski, zam. Szamocin pow. chodzieski.⁷⁵⁷³ Zatrzymany od 4 lipca 1945 r., aresztowany od 18 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży, a następnie w Rogoźnie.⁷⁵⁷⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 20 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁷⁵

Heuer August⁷⁵⁷⁶ s. Augusta i Emmy z d. Ewerth ur. 16 marca 1883 r. w Nowejwsi Ujskiej pow. chodzieski, zam. Nowawieś Ujska pow. chodzieski.⁷⁵⁷⁷ Zatrzymany od 1 lipca 1945 r., aresztowany od 18 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵⁷⁸ Kierownik Sekretariatu Prezesa Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, iż ww. został 29 sierpnia 1945 r. przetransportowany do więzienia w Rogoźnie.⁷⁵⁷⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 4 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁸⁰ Komendant Posterunku MO w Rogoźnie Jabłoński 31 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww., przebywający nadal w więzieniu w Rogoźnie, został 13 grudnia 1945 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna.⁷⁵⁸¹

Bieri Fritz Eduard⁷⁵⁸² s. Krystiana i Emmy ur. 22 sierpnia 1902 r. w Nowejwsi Ujskiej pow. chodzieski, zam. Węglewo pow. chodzieski.⁷⁵⁸³ Był członkiem NSDAP; zatrzymany od 18 lipca 1945 r., aresztowany od 6 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵⁸⁴ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r.

---

⁷⁵⁷¹ AIPN Po 791/269, s. 83.

⁷⁵⁷² AIPN Po 791/277 (K. spec. 346/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Friedrichowi Heepe*.

⁷⁵⁷³ AIPN Po 791/277, s. 10.

⁷⁵⁷⁴ AIPN Po 791/277, s. 25 i 53-54.

⁷⁵⁷⁵ AIPN Po 791/277, s. 53-54.

⁷⁵⁷⁶ AIPN Po 791/286 (K. spec. 357/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Augustowi Heuerowi*.

⁷⁵⁷⁷ AIPN Po 791/286, s. 17, 35+v. i 50-53v.

⁷⁵⁷⁸ AIPN Po 791/286, s. 35 i 54-55.

⁷⁵⁷⁹ AIPN Po 791/286, s. 38.

⁷⁵⁸⁰ AIPN Po 791/286, s. 54-55.

⁷⁵⁸¹ AIPN Po 791/286, s. 57.

⁷⁵⁸² AIPN Po 791/306 (K. spec. 380/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Fritzowi Eduardowi Bieri*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych*. Chodzież, „Głos Wielkopolski”, 3 I 1946.

⁷⁵⁸³ AIPN Po 791/306, s. 12.

⁷⁵⁸⁴ AIPN Po 791/306, s. 29, 31+v. i 57-59v.

zanotował, że – jak wynika z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. – ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁵⁸⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzając mu - na zasadzie art. 31 §2 i art. 52 §3 kk oraz art. 5 §1 lit. a ww. Dekretu – karę łączną 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 lipca 1945 r. do 6 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁵⁸⁶ 12 marca 1948 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁷⁵⁸⁷

Lewitzki Paweł⁷⁵⁸⁸ s. Józefa i Teresy z d. Jaroszewicz ur. 28 sierpnia 1910 r. w Chodzieży, zam. Chodzież ul. Świętokrzyska 4.⁷⁵⁸⁹ Był członkiem NSDAP, SS oraz zastępcą kierownika więzienia w Chodzieży.⁷⁵⁹⁰ Zatrzymany od 10 sierpnia 1945 r., aresztowany od 18 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁵⁹¹ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że – jak wynika z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. – ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁵⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 8 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci za każdy czyn, orzekając - na zasadzie art. 31 §2 i 33 kk - łącznie karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁵⁹³ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr Sawicki z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 18 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Pawła Lewitzkiego.⁷⁵⁹⁴

---

⁷⁵⁸⁵ AIPN Po 791/306, s. 29.

⁷⁵⁸⁶ AIPN Po 791/306, s. 57-59v.

⁷⁵⁸⁷ AIPN Po 791/306, s. 76.

⁷⁵⁸⁸ AIPN Po 791/311 (K. spec. 387/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Lewitzkiemu*; zob.: *Wyrok śmierci w Chodzieży*, „Głos Wielkopolski”, 13 XI 1945.

⁷⁵⁸⁹ AIPN Po 791/311, s. 31.

⁷⁵⁹⁰ AIPN Po 791/311, s. 37+v.

⁷⁵⁹¹ AIPN Po 791/311, s. 44, 49+v. i 67-69.

⁷⁵⁹² AIPN Po 791/311, s. 44.

⁷⁵⁹³ AIPN Po 791/311, s. 67-69.

⁷⁵⁹⁴ AIPN Po 791/311, s. 78.

Bügel Artur⁷⁵⁹⁵ s. Bogumiła i Ernestyny z d. Wizy ur. 15 czerwca 1900 r. w Zacharynie pow. chodzieski, zam. Marunowo pow. czarnkowski.⁷⁵⁹⁶ Był członkiem NSDAP w pow. chodzieskim; zatrzymany od 4 czerwca 1945 r., aresztowany od 8 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gronowie.⁷⁵⁹⁷ Naczelnik Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna ppor. St. Soiński 24 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. znajdował się wówczas w tamtejszym obozie.⁷⁵⁹⁸ SSK w Poznaniu 14 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁵⁹⁹

Dereziński Jan⁷⁶⁰⁰ s. Jana i Justyny ur. 5 sierpnia 1889 r. w Szamocinie pow. chodzieski, zam. Szamocin pow. chodzieski.⁷⁶⁰¹ Zatrzymany od 26 lipca 1945 r., aresztowany od 6 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶⁰² Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że – jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży – ww. został 29 sierpnia 1945 r. przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁶⁰³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁰⁴

Kosmylla Max⁷⁶⁰⁵ s. Franciszka i Julianny z d. Krüger ur. 11 października 1882 r. w Nowejwsi Ujskiej pow. chodzieski, zam. Nowawieś Ujska pow. chodzieski.⁷⁶⁰⁶ Zatrzymany od 18 sierpnia 1945 r., aresztowany od 24 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁶⁰⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć – w myśl art. 3 kpk – postępowanie karne przeciwko ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁰⁸ Naczelnik więzienia w Rogoźnie J. Muczek 13 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został – wskutek zarządzenia Dep. Więzień i Obozów MBP –

---

⁷⁵⁹⁵ AIPN Po 791/431 (K. spec. 546/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Arturowi Bügelowi*.

⁷⁵⁹⁶ AIPN Po 791/431, s. 2-3.

⁷⁵⁹⁷ AIPN Po 791/431, s. 37+v. i 79-80v.

⁷⁵⁹⁸ AIPN Po 791/431, s. 65.

⁷⁵⁹⁹ AIPN Po 791/431, s. 79-80v.

⁷⁶⁰⁰ AIPN Po 791/436 (K. spec. 559/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Derezińskiemu*.

⁷⁶⁰¹ AIPN Po 791/436, s. 10.

⁷⁶⁰² AIPN Po 791/436, s. 27, 39+v. i 54-55.

⁷⁶⁰³ AIPN Po 791/436, s. 27.

⁷⁶⁰⁴ AIPN Po 791/436, s. 54-55.

⁷⁶⁰⁵ AIPN Po 791/442 (K. spec. 566/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Maxowi Kosmylli*.

⁷⁶⁰⁶ AIPN Po 791/442, s. 15.

⁷⁶⁰⁷ AIPN Po 791/442, s. 32+v. i 47-48.

⁷⁶⁰⁸ AIPN Po 791/442, s. 47-48.

przeniesiony do Obozu w Gronowie Leśnym k. Leszna. Zarządzenie dotyczyło Niemców i VD ponad sześćdziesięcioletnich oraz chronicznie chorych. Max Kosmylla nie został zwolniony na podstawie nakazu zwolnienia z 10 grudnia 1945 r., gdyż znajdował się w dyspozycji Prokuratora Sądu Okręgowego Rejonu V w Poznaniu.⁷⁶⁰⁹

Lewandowski Stanisław⁷⁶¹⁰ s. Ignacego i Michaliny z d. Pawlikowskiej ur. 2 lutego 1882 r. w Inowrocławiu, zam. Sokolec pow. chodzieski.⁷⁶¹¹ Aresztowany od 27 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁶¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 26 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶¹³

Bonk z d. Trojanowska Marta⁷⁶¹⁴ c. NN i Władysławy Trojanowskiej ur. 20 stycznia 1913 r. w Lipiej Górze pow. chodzieski, zam. Krajenka pow. złotowski.⁷⁶¹⁵ Aresztowana od 22 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁶¹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 26 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶¹⁷

Józwiak Władysław⁷⁶¹⁸ s. NN i Katarzyny Józwiak ur. 20 czerwca 1906 r. w Złotnikach pow. poznański, zam. Budzyń pow. chodzieski.⁷⁶¹⁹ Był członkiem SA w Budzynie w pow. chodzieskim.⁷⁶²⁰ Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶²¹ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że – jak wynika z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. – ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁶²² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 26 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł

---

⁷⁶⁰⁹ AIPN Po 791/442, s. 51.

⁷⁶¹⁰ AIPN Po 791/456 (K. spec. 594/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Lewandowskiemu i Marcie Bonk*.

⁷⁶¹¹ AIPN Po 791/456, s. 21.

⁷⁶¹² AIPN Po 791/456, s. 59+v.

⁷⁶¹³ AIPN Po 791/456, s. 141-142.

⁷⁶¹⁴ AIPN Po 791/456 (K. spec. 594/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Lewandowskiemu i Marcie Bonk*.

⁷⁶¹⁵ AIPN Po 791/456, s. 31.

⁷⁶¹⁶ AIPN Po 791/456, s. 59+v.

⁷⁶¹⁷ AIPN Po 791/456, s. 141-142.

⁷⁶¹⁸ AIPN Po 791/479 (K. spec. 627/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Józwiakowi*.

⁷⁶¹⁹ AIPN Po 791/479, s. 2.

⁷⁶²⁰ AIPN Po 791/479, s. 4.

⁷⁶²¹ AIPN Po 791/479, s. 47+v. i 81-82.

⁷⁶²² AIPN Po 791/479, s. 28.

umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶²³

Wollenberg Reinhold⁷⁶²⁴ s. Gustawa i Pauline ur. 3 lutego 1885 r. w Lipiej Górze pow. chodzieski, zam. Lipia Góra pow. chodzieski.⁷⁶²⁵ Zatrzymany od 24 lipca 1945 r., aresztowany od 1 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶²⁶ Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁶²⁷ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynika z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 28 sierpnia 1945 r. - ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁶²⁸ Kancelista więzienia w Rogoźnie 30 listopada 1945 r. zanotował informację od Naczelnika Więzienia w Rogoźnie, iż ww., jako podejrzany o chorobę zakaźną, został 21 listopada 1945 r. wysłany do Szpitala Miejskiego w Obornikach.⁷⁶²⁹ Naczelnik więzienia w Rogoźnie 12 lutego 1946 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. więzień 26 listopada 1945 r. zmarł w Szpitalu w Obornikach na tyfus plamisty.⁷⁶³⁰ W piśmie z 26 lutego 1946 r. Zarząd Miejski Publicznego Szpitala Miejskiego w Obornikach poinformował więzienie w Rogoźnie, iż ww. zmarł 27 listopada 1945 r. na tyfus plamisty.⁷⁶³¹ SSK w Poznaniu 25 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 3 kpk - umorzyć postępowanie karne przeciwko Reinholdowi Wollenbergowi, wobec jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶³²

Seide Edmund⁷⁶³³ s. Józefa i Marty z d. Steinmann ur. 14 stycznia 1928 r. w Wymysławiu pow. chodzieski, zam. Wymysław pow. chodzieski. Był członkiem HJ w Wymysławiu w pow. chodzieskim.⁷⁶³⁴ Aresztowany od 15 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁶³⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 24 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony

---

⁷⁶²³ AIPN Po 791/479, s. 81-82.

⁷⁶²⁴ AIPN Po 791/555 (K. spec. 87/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Reinholdowi Wollenbergowi*.

⁷⁶²⁵ AIPN Po 791/555, s. 14.

⁷⁶²⁶ AIPN Po 791/555, s. 12, 27, 29 i 60+v.

⁷⁶²⁷ AIPN Po 791/555, s. 60+v.

⁷⁶²⁸ AIPN Po 791/555, s. 29.

⁷⁶²⁹ AIPN Po 791/555, s. 57.

⁷⁶³⁰ AIPN Po 791/555, s. 67.

⁷⁶³¹ AIPN Po 791/555, s. 68.

⁷⁶³² AIPN Po 791/555, s. 70.

⁷⁶³³ AIPN Po 791/629 (K. spec. 200/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Seide*.

⁷⁶³⁴ AIPN Po 791/629, s. 19+v.

⁷⁶³⁵ AIPN Po 791/629, s. 8, 19+v. i 45-46.

z tamtejszego więzienia do więzienia we Wrześni.⁷⁶³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 4 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶³⁷

Lange Wilhelm⁷⁶³⁸ s. Friedricha i Marii z d. Zeemann ur. 28 września 1892 r. w Nowej Wsi pow. wągrowiecki, zam. Szamocin ul. Chodzieska 23 pow. chodzieski. Był kierownikiem bloku partyjnego (Blockleiter der NSDAP) w Szamocinie w pow. chodzieskim.⁷⁶³⁹ Aresztowany od 11 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁶⁴⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 10 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁴¹

Dardas Wojciech⁷⁶⁴² s. Stanisława i Anastazji z d. Krakowiak ur. 29 kwietnia 1898 r. w Gembicach pow. czarnkowski, zam. Oleśniczka pow. chodzieski.⁷⁶⁴³ Był włodarzem majątku w Oleśnicy w pow. chodzieskim. Zatrzymany od 17 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży, aresztowany od 9 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁶⁴⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 13 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 58 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 marca 1945 r. do 13 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁴⁵

Kühl Wilhelm⁷⁶⁴⁶ s. Hermanna i Augusty z d. Szurmann ur. 23 kwietnia 1918 r. w Chodzieży, zam. Chodzież ul. Raczkowskiego 23. Był członkiem DAF, NSFK i Volkssturm w Chodzieży.⁷⁶⁴⁷ Aresztowany od 24 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶⁴⁸

---

⁷⁶³⁶ AIPN Po 791/629, s. 8.

⁷⁶³⁷ AIPN Po 791/629, s. 45-46.

⁷⁶³⁸ AIPN Po 791/669 (K. spec. 276/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Lange*.

⁷⁶³⁹ AIPN Po 791/669, s. 11+v.

⁷⁶⁴⁰ AIPN Po 791/669, s. 40+v.

⁷⁶⁴¹ AIPN Po 791/669, s. 56-57.

⁷⁶⁴² AIPN Po 846/19 (K. spec. 80/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wojciechowi Dardasowi*.

⁷⁶⁴³ AIPN Po 846/19, s. 1 i 35-38.

⁷⁶⁴⁴ AIPN Po 846/19, s. 20+v. i 73-75v.

⁷⁶⁴⁵ AIPN Po 846/19, s. 73-75v.

⁷⁶⁴⁶ AIPN Po 846/20 (K. spec. 143/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Kühlowi*.

⁷⁶⁴⁷ AIPN Po 846/20, s. 2-5 i 35-38v.

⁷⁶⁴⁸ AIPN Po 846/20, s. 21+v.

SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 10 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę po 6 lat więzienia za każdy czyn, sprowadzić - na zasadzie art. 31 kk - orzeczone w ten sposób kary do kary łącznej 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁴⁹

Böske Robert⁷⁶⁵⁰ s. Adolfa i Ernestine z d. Pohl ur. 8 listopada 1898 r. w Chodzieży, zam. Wymysław pow. chodzieski. Był członkiem NSDAP w pow. chodzieskim.⁷⁶⁵¹ Zatrzymany od 3 sierpnia 1945 r., aresztowany od 6 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶⁵² Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. - ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁶⁵³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 26 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, na karę 3 lat więzienia i na karę 3 lat więzienia, sprowadzić - na zasadzie art. 31 kk - orzeczone w ten sposób kary do kary łącznej 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 sierpnia 1945 r. do 26 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego; uniewinnić ww. od reszty oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁵⁴ Sąd Wojewódzki w Zielonej Górze 12 października 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – z uwagi na to, że czyny inkryminowane ww. zostały popełnione przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegały wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii – na podstawie art. 4, art. 5, art. 10 ust. 2 oraz art. 13 pkt 2 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. złagodzić Robertowi Böske karę 10 lat więzienia o третią część tj. do 6 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności.⁷⁶⁵⁵ Wiceprokurator Prokuratury Wojewódzkiej Wydz. III Sądowy w Zielonej Górze 12 października 1954 r. wydał dla Naczelnika więzienia w Strzelcach Opolskich nakaz, iż Robert Böske winien być

⁷⁶⁴⁹ AIPN Po 846/20, s. 42-44.

⁷⁶⁵⁰ AIPN Po 846/21 (K. spec. 564/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Robertowi Böske*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Chodzież*, „Głos Wielkopolski”, 3 I 1946.

⁷⁶⁵¹ AIPN Po 846/21, s. 15-19.

⁷⁶⁵² AIPN Po 846/21, s. 28, 39+v. i 84-86.

⁷⁶⁵³ AIPN Po 846/21, s. 28, brak daty przeniesienia więźnia.

⁷⁶⁵⁴ AIPN Po 846/21, s. 84-86.

⁷⁶⁵⁵ AIPN Po 846/21, s. 115.

niezwłocznie zwolniony z tamtejszego więzienia jeżeli nie podlegał zatrzymaniu w innej sprawie.⁷⁶⁵⁶ W/z Prokuratora Wojewódzkiego Wydz. III Sądowy w Zielonej Górze 12 października 1954 r. ponowił dla Naczelnika więzienia w Strzelcach Opolskich nakaz, iż Robert Böske winien być niezwłocznie zwolniony z tamtejszego więzienia jeżeli nie podlegał zatrzymaniu w innej sprawie.⁷⁶⁵⁷

Wojciechowski Jan⁷⁶⁵⁸ s. Wincentego i Józefy ur. 3 stycznia 1879 r. w Witkowicach pow. chodzieski, zam. Ludwikowiec pow. chodzieski. Był członkiem NSV i DAF w Szamocinie w pow. chodzieskim.⁷⁶⁵⁹ Aresztowany od 6 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶⁶⁰ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. - ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁶⁶¹ W/z Naczelnika więzienia w Rogoźnie 5 lutego 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 13 grudnia 1945 r., jako chronicznie chory, wysłany do Obozu Pracy w Gronowie Leśnym k. Leszna.⁷⁶⁶² Komendant Powiatowy MO w Lesznie chor. St. Siepiak 22 lutego 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż ww. nie mógł zostać doprowadzony na rozprawę z powodu kwarantanny w Obozie Pracy w Gronowie k. Leszna, która miała trwać do 18 marca 1946 r.⁷⁶⁶³ Naczelnik Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna por. St. Soiński 17 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 13 grudnia 1945 r., wraz z innymi osadzonymi z więzienia w Rogoźnie, przekazany do tamtejszego obozu, przejściowo, jako zupełnie niezdolny do pracy. W związku z tym ww. został 18 grudnia 1945 r. wysłany transportem do Niemiec, a miejsce jego pobytu było nieznane.⁷⁶⁶⁴ SSK w Poznaniu 22 czerwca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zawiesić - na zasadzie art. 5 kpk - postępowanie karne przeciwko Janowi Wojciechowskiemu.⁷⁶⁶⁵

Radtke Jan⁷⁶⁶⁶ s. Wilhelma i Wilhelminy z d. Dünke ur. 27 czerwca 1893 r. w Lipiej Górze pow. chodzieski, zam. Lipia Góra pow. chodzieski.⁷⁶⁶⁷ Zatrzymany od 30 czerwca 1945 r.,

---

⁷⁶⁵⁶ AIPN Po 846/21, s. 116.

⁷⁶⁵⁷ AIPN Po 846/21, s. 117.

⁷⁶⁵⁸ AIPN Po 846/22 (K. spec. 614/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Wojciechowskiemu*.

⁷⁶⁵⁹ AIPN Po 846/22, s. 19-22 i 54+v.

⁷⁶⁶⁰ AIPN Po 846/22, s. 32, 54+v. i 86.

⁷⁶⁶¹ AIPN Po 846/22, s. 32, brak daty przeniesienia więźnia.

⁷⁶⁶² AIPN Po 846/22, s. 71.

⁷⁶⁶³ AIPN Po 846/22, s. 66.

⁷⁶⁶⁴ AIPN Po 846/22, s. 82.

⁷⁶⁶⁵ AIPN Po 846/22, s. 83.

⁷⁶⁶⁶ AIPN Po 846/26 (K. spec. 400/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Radtke*.

⁷⁶⁶⁷ AIPN Po 846/26, s. 12-17 i 47-50v.

aresztowany od 18 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶⁶⁸ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. - ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁶⁶⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁶⁷⁰ 31 grudnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁷⁶⁷¹ Prokurator Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim Rajca 13 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydział Zamiejscowy w Trzciance, iż wyrok więzienia w stosunku do Jana Radtke został - wobec jego śmierci - całkowicie wykonany.⁷⁶⁷²

Grünke z d. Ludwig Hildegarda⁷⁶⁷³ c. Rudolfa i Otylii z d. Kempf ur. 24 sierpnia 1916 r. w Nowejwsi Ujskiej pow. chodzieski, zam. Nowawieś Ujska pow. chodzieski.⁷⁶⁷⁴ Zatrzymana od 11 lipca 1945 r., aresztowana od 17 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Chodzieży.⁷⁶⁷⁵ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. - ww. została przetransportowana z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁶⁷⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 lipca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego; uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁷⁶⁷⁷ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie kpt. Wincenty Krawczyk 30 lipca 1946 r.

---

⁷⁶⁶⁸ AIPN Po 846/26, s. 30, 32+v. i 51-52v.

⁷⁶⁶⁹ AIPN Po 846/26, s. 30, brak daty przeniesienia więźnia.

⁷⁶⁷⁰ AIPN Po 846/26, s. 51-52v.

⁷⁶⁷¹ AIPN Po 846/26, s. 64+v.

⁷⁶⁷² AIPN Po 846/26, s. 66, brak daty śmierci więźnia.

⁷⁶⁷³ AIPN Po 846/27 (K. spec. 399/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hildegardzie Grünke*.

⁷⁶⁷⁴ AIPN Po 846/27, s. 6-9v. i 32-33v.

⁷⁶⁷⁵ AIPN Po 846/27, s. 22, 24+v. i 34-35v.

⁷⁶⁷⁶ AIPN Po 846/27, s. 22, brak daty przeniesienia więźniarki.

⁷⁶⁷⁷ AIPN Po 846/27, s. 34-35v.

zakomunikował Prokuraturze SSK w Poznaniu, iż Hildegarda Grünke została 25 lipca 1946 r. przeniesiona w więzienia w Rogoźnie do więzienia w Fordonie.⁷⁶⁷⁸

Fiebig Paweł⁷⁶⁷⁹ s. Franciszka i Marii z d. Pianowskiej ur. 3 maja 1913 r. w Józefowicach pow. chodzieski, zam. Antonin pow. chodzieski. Był członkiem SA w pow. chodzieskim.⁷⁶⁸⁰ Zatrzymany od 16 marca 1945 r., aresztowany od 22 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży, a następnie w Rogoźnie.⁷⁶⁸¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 166 §1 kk przy zastosowaniu art. 36 kk orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁶⁸² 14 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁷⁶⁸³

Ziebell Otto⁷⁶⁸⁴ s. Wilhelma i Emmy z d. Heuer ur. 10 października 1892 r. w Nowejwsi Ujskiej pow. chodzieski, zam. Nowawieś Ujska pow. chodzieski. Był członkiem NSDAP i SA w Nowejwsi Ujskiej w pow. chodzieskim.⁷⁶⁸⁵ Zatrzymany od 10 kwietnia 1945 r., aresztowany od 22 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży, a następnie w Rogoźnie.⁷⁶⁸⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 166 §1 kk przy zastosowaniu art. 36 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁶⁸⁷

Karamucki Franciszek⁷⁶⁸⁸ s. Ignacego i Agnieszki z d. Müller ur. 27 grudnia 1904 r. w Schönebech pow. kalbeski (Niemcy), zam. Chodzież ul. Młyńska (baraki).⁷⁶⁸⁹ Zatrzymany od 21 sierpnia 1945 r., aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży,

---

⁷⁶⁷⁸ AIPN Po 846/27, s. 49.

⁷⁶⁷⁹ AIPN Po 846/30 (K. spec. 126/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Fiebigowi*.

⁷⁶⁸⁰ AIPN Po 846/30, s. 3-5 i 24-25v.

⁷⁶⁸¹ AIPN Po 846/30, s. 15+v. i 45-46.

⁷⁶⁸² AIPN Po 846/30, s. 45-46.

⁷⁶⁸³ AIPN Po 846/30, s. 55.

⁷⁶⁸⁴ AIPN Po 846/31 (K. spec. 113/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Ziebellowi*.

⁷⁶⁸⁵ AIPN Po 846/31, s. 1, 3-6, 17+v. i 36-37v.

⁷⁶⁸⁶ AIPN Po 846/31, s. 17+v. i 38-39.

⁷⁶⁸⁷ AIPN Po 846/31, s. 38-39.

⁷⁶⁸⁸ AIPN Po 846/32 (K. spec. 459/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Karamuckiemu, Emmie Karamuckiej i Walentemu Kleszczyńskiemu*.

⁷⁶⁸⁹ AIPN Po 846/32, s. 27-30.

a następnie w Rogoźnie.⁷⁶⁹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁹¹

Karamucka z d. Böhm Emma⁷⁶⁹² c. Michała i Marii z d. Grelak ur. 11 lutego 1899 r. w Mochach pow. wolsztyński, zam. Chodzież ul. Młyńska (baraki).⁷⁶⁹³ Zatrzymana od 21 sierpnia 1945 r., aresztowana od 22 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Chodzieży, a następnie w Rogoźnie.⁷⁶⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁹⁵

Kleszczyński Walenty⁷⁶⁹⁶ s. Andrzeja i Emilii z d. Milbrandt ur. 5 lutego 1912 r. w Budzynie pow. chodzieski, zam. Chodzież ul. J. Raczkowskiego 9.⁷⁶⁹⁷ Zatrzymany od 9 sierpnia 1945 r., aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży, a następnie w Rogoźnie.⁷⁶⁹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁶⁹⁹

---

⁷⁶⁹⁰ AIPN Po 846/32, s. 64-65 i 90-92v.

⁷⁶⁹¹ AIPN Po 846/32, s. 90-92v.

⁷⁶⁹² AIPN Po 846/32 (K. spec. 459/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Karamuckiemu, Emmie Karamuckiej i Walentemu Kleszczyńskiemu*.

⁷⁶⁹³ AIPN Po 846/32, s. 6-8.

⁷⁶⁹⁴ AIPN Po 846/32, s. 64-65 i 90-92v.

⁷⁶⁹⁵ AIPN Po 846/32, s. 90-92v.

⁷⁶⁹⁶ AIPN Po 846/32 (K. spec. 459/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Karamuckiemu, Emmie Karamuckiej i Walentemu Kleszczyńskiemu*.

⁷⁶⁹⁷ AIPN Po 846/32, s. 44-48.

⁷⁶⁹⁸ AIPN Po 846/32, s. 64-65 i 90-92v.

⁷⁶⁹⁹ AIPN Po 846/32, s. 90-92v.

Fletta Bernhard⁷⁷⁰⁰ s. Roberta i Marty z d. Kamińskiej ur. 20 lipca 1905 r. w Ostrówkach pow. chodzieski, zam. Ostrówki pow. chodzieski. Był kandydatem SS (SS-Anwärter) w Ostrówkach w pow. chodzieskim.⁷⁷⁰¹ Zatrzymany od 19 listopada 1945 r., aresztowany od 7 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁷⁰² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 17 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a łącznie z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę łączną 3 lat i 1 miesiąca więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego, umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie dalszej części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁰³

Hoffmann Herbert⁷⁷⁰⁴ s. Juliusa i Pauliny z d. Hübner ur. 22 lutego 1899 r. w Podstolicach pow. chodzieski, zam. Podstolice pow. chodzieski. Był członkiem NSDAP, SA i Volkssturm w Podstolicach w pow. chodzieskim.⁷⁷⁰⁵ Zatrzymany od 6 sierpnia 1945 r., aresztowany od 16 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁷⁰⁶ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. - ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁷⁰⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego; uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁰⁸ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 15 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa

---

⁷⁷⁰⁰ AIPN Po 846/33 (K. spec. 230/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bernhardowi Fletcie*; zob.: *Byli członkowie SS i SA przed Sądem Karnym*, „Głos Wielkopolski”, 26 VII 1946, gdzie podano, że ww. był też członkiem Selbstschutz.

⁷⁷⁰¹ AIPN Po 846/33, s. 40-43.

⁷⁷⁰² AIPN Po 846/33, s. 53-54 i 84-86v.

⁷⁷⁰³ AIPN Po 846/33, s. 84-86v.

⁷⁷⁰⁴ AIPN Po 846/37 (K. spec. 568/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Herbertowi Hoffmannowi*; zob.: *Cztery wyroki śmierci Sądu Specjalnego*, „Głos Wielkopolski”, 12 XII 1945; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Chodzież*, „Głos Wielkopolski”, 3 I 1946.

⁷⁷⁰⁵ AIPN Po 846/37, s. 2-5v. i 38+v.

⁷⁷⁰⁶ AIPN Po 846/37, s. 26, 38+v. i 51-54.

⁷⁷⁰⁷ AIPN Po 846/37, s. 26, brak daty przeniesienia więźnia.

⁷⁷⁰⁸ AIPN Po 846/37, s. 51-54.

łaski w stosunku do Herberta Hoffmanna, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze i konfiskatą mienia.⁷⁷⁰⁹ W/z Prokuratora SSK w Poznaniu, p. o. wiceprokuratora dr Michalski 8 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. zmarł 22 lipca 1946 r. w więzieniu w Koronowie.⁷⁷¹⁰

Kijanka z d. Schraube Weronika⁷⁷¹¹ c. Antoniego i Katarzyny z d. Jankowiak ur. 22 stycznia 1902 r. w Tęczewie pow. gostyński, zam. Chodzież ul. Mickiewicza 19.⁷⁷¹² Zatrzymana od 6 sierpnia 1945 r., aresztowana od 11 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Chodzieży.⁷⁷¹³ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r. - ww. została przetransportowana z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁷¹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 20 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę łączną 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia, zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷¹⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie kpt. Wincenty Krawczyk 30 lipca 1946 r. zakomunikował Prokuraturze SSK w Poznaniu, iż Weronika Kijanka została 25 lipca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Rogoźnie do więzienia w Fordonie.⁷⁷¹⁶

Eisenach Charlotte⁷⁷¹⁷ c. Friedricha i Alwiny z d. Grieser ur. 30 kwietnia 1896 r. w Berlinie, zam. Helderowo pow. chodzieski.⁷⁷¹⁸ Była członkinią Frauenwerk w Helderowie w pow. chodzieskim. Aresztowana od 28 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu w Chodzieży.⁷⁷¹⁹ Naczelnik więzienia w Rogoźnie J. Muczek 31 sierpnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została 29 sierpnia 1945 r. przeniesiona z więzienia w Chodzieży do więzienia w

---

⁷⁷⁰⁹ AIPN Po 846/37, s. 66.

⁷⁷¹⁰ AIPN Po 846/37, s. 75.

⁷⁷¹¹ AIPN Po 846/38 (K. spec. 461/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Weronice Kijance*.

⁷⁷¹² AIPN Po 846/38, s. 15-17, 60 i 51-54v..

⁷⁷¹³ AIPN Po 846/38, s. 35, 37+v. i 55-56v.

⁷⁷¹⁴ AIPN Po 846/38, s. 35, brak daty przeniesienia więźniarki.

⁷⁷¹⁵ AIPN Po 846/38, s. 55-56v.

⁷⁷¹⁶ AIPN Po 846/38, s. 64.

⁷⁷¹⁷ AIPN Po 846/39 (K. spec. 136/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Charlotte Eisenach*.

⁷⁷¹⁸ AIPN Po 846/39, s. 2 i 175.

⁷⁷¹⁹ AIPN Po 846/39, s. 16+v. 43-45.

Rogoźnie.⁷⁷²⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 12 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 58 kk orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 lutego 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁷²¹ W/z Naczelnika Centralnego Więzienia w Fordonie 12 lutego 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż Charlotte Eisenach została 9 lutego 1946 r. przetransportowana z więzienia w Rogoźnie do więzienia w Fordonie.⁷⁷²² 31 grudnia 1948 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.⁷⁷²³

Maciejewska Gertruda⁷⁷²⁴ c. Franciszka i Stanisławy z d. Kopickiej ur. 20 kwietnia 1916 r. w Chodzieży, zam. Strzelce pow. chodzieski.⁷⁷²⁵ Zatrzymana od 15 grudnia 1945 r., aresztowana od 9 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁷²⁶ Dr Jan Tarkowski lekarz więzienny więzienia w Rogoźnie 4 lutego 1946 r. przesłał do kliniki WUBP w Poznaniu skierowanie dla Gertrudy Maciejewskiej, będącej w 8 miesiącu ciąży celem odbycia porodu na oddziale położniczym.⁷⁷²⁷ Wiceprokurator Łyskowski 5 lutego 1946 r. wysłał do Naczelnika więzienia w Rogoźnie zezwolenie na przetransportowanie ww. do Szpitala Więziennego w Fordonie celem odbycia porodu.⁷⁷²⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 12 lutego 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została 9 lutego 1946 r. przeniesiona z więzienia w Rogoźnie do więzienia w Fordonie celem odbycia porodu.⁷⁷²⁹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie Michał Kozicz 22 lutego 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. tego samego dnia urodziła syna.⁷⁷³⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 10 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę po 3 lata więzienia za każde z przestępstw, sprowadzić - po myśli art. 31 kk - orzeczone w ten sposób kary do kary łącznej 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 grudnia 1945 r., utratę praw

---

⁷⁷²⁰ AIPN Po 846/39, s. 36-37.

⁷⁷²¹ AIPN Po 846/39, s. 43-45.

⁷⁷²² AIPN Po 846/39, s. 78.

⁷⁷²³ AIPN Po 846/39, s. 183-185.

⁷⁷²⁴ AIPN Po 846/40 (K. spec. 322/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gertrudzie Maciejewskiej i Franciszkowi Maciejewskiemu*.

⁷⁷²⁵ AIPN Po 846/40, s. 39-40.

⁷⁷²⁶ AIPN Po 846/40, s. 28, 54, 57 i 108-110.

⁷⁷²⁷ AIPN Po 846/40, s. 54.

⁷⁷²⁸ AIPN Po 846/40, s. 55.

⁷⁷²⁹ AIPN Po 846/40, s. 57.

⁷⁷³⁰ AIPN Po 846/40, s. 63.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, przepadek całego jej majątku oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁷³¹

Maciejewski Franciszek⁷⁷³² s. Antoniego i Pauliny z d. Wendland ur. 26 kwietnia 1893 r. w Chodzieży, zam. Strzelce pow. chodzieski. Był członkiem SA i Volkssturm w Chodzieży.⁷⁷³³ Aresztowany od 28 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁷⁷³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 10 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, przepadek całego jego majątku, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷³⁵

Peksa Kazimierz⁷⁷³⁶ s. Jana i Józefy z d. Ziętowskiej ur. 4 stycznia 1914 r. w Milczu pow. chodzieski, zam. Nowawieś Ujska pow. chodzieski. Był członkiem SS i Selbstschutz w Ujściu w pow. chodzieskim.⁷⁷³⁷ Aresztowany od 24 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁷³⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 10 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 166 §1 kk przy zastosowaniu art. 36 kk orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁷³⁹

Ciesielski Leon⁷⁷⁴⁰ s. Maksymiliana i Agaty z d. Gackowskiej ur. 28 czerwca 1919 r. w Nietuszkowie pow. chodzieski, zam. Kaczory pow. chodzieski.⁷⁷⁴¹ Zatrzymany od 2 czerwca 1945 r., aresztowany od 19 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁷⁴² Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 1 września 1945 r. zanotował, że - jak wynikało z pisma Naczelnika więzienia w Chodzieży z 29 sierpnia 1945 r.

---

⁷⁷³¹ AIPN Po 846/40, s. 108-110.

⁷⁷³² AIPN Po 846/40 (K. spec. 322/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gertrudzie Maciejewskiej i Franciszkowi Maciejewskiemu*.

⁷⁷³³ AIPN Po 846/40, s. 44+v. i 78+v.

⁷⁷³⁴ AIPN Po 846/40, s. 78+v. i 108-110.

⁷⁷³⁵ AIPN Po 846/40, s. 108-110.

⁷⁷³⁶ AIPN Po 846/43 (K. spec. 169/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Peksiu*.

⁷⁷³⁷ AIPN Po 846/43, s. 10-12, 25+v. i 35-38v.

⁷⁷³⁸ AIPN Po 846/43, s. 25+v.

⁷⁷³⁹ AIPN Po 846/43, s. 39-41.

⁷⁷⁴⁰ AIPN Po 846/44 (K. spec. 202/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Ciesielskiemu*.

⁷⁷⁴¹ AIPN Po 846/44, s. 2-5.

⁷⁷⁴² AIPN Po 846/44, s. 14+v., 28 i 35-36v.

- ww. został przetransportowany z więzienia w Chodzieży do więzienia w Rogoźnie.⁷⁷⁴³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 4 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁷⁴⁴ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 listopada 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Leona Ciesielskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁷⁷⁴⁵ 31 grudnia 1948 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁷⁷⁴⁶

Reimann Wilhelm⁷⁷⁴⁷ s. Hermanna i Emilie z d. Rossak ur. 9 stycznia 1880 r. w Kurnatowicach pow. międzychodzki, zam. Szamocin pow. chodzieski. Był członkiem NSDAP w Szamocinie w pow. chodzieskim.⁷⁷⁴⁸ Zatrzymany od 7 maja 1945 r., aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży.⁷⁷⁴⁹ Z pisma Przewodniczącego SSK w Poznaniu do Komendy MO w Rogoźnie z 30 października 1945 r. wynika, iż ww. przebywał wówczas w tamtejszym więzieniu karno-śledczym.⁷⁷⁵⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 7 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.⁷⁷⁵¹ Naczelnik więzienia w Rogoźnie 8 lutego 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 13 grudnia 1945 r. przeniesiony, jako chronicznie chory ponad 60-letni starzec, do Obozu w Gronowie Leśnym k. Leszna.⁷⁷⁵² Naczelnik Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna ppor. St. Soiński 2 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż

---

⁷⁷⁴³ AIPN Po 846/44, s. 28, brak daty przeniesienia więźnia.

⁷⁷⁴⁴ AIPN Po 846/44, s. 35-36v.

⁷⁷⁴⁵ AIPN Po 846/44, s. 47.

⁷⁷⁴⁶ AIPN Po 846/44, s. 54.

⁷⁷⁴⁷ AIPN Po 846/45 (K. spec. 240/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Reimannowi*.

⁷⁷⁴⁸ AIPN Po 846/45, s. 3-4v.

⁷⁷⁴⁹ AIPN Po 846/45, s. 20+v. i 34-35.

⁷⁷⁵⁰ AIPN Po 846/45, s. 28.

⁷⁷⁵¹ AIPN Po 846/45, s. 34-35.

⁷⁷⁵² AIPN Po 846/45, s. 43.

ww. został 18 grudnia 1945 r. wysłany transportem do Niemiec, a miejsce jego pobytu było nieznane.⁷⁷⁵³

Schmidt Edmund⁷⁷⁵⁴ s. Karola i Augusty z d. Kliwer ur. 14 września 1906 r. w Nowych Brzezinach pow. warszawski, zam. Rataje pow. chodzieski.⁷⁷⁵⁵ Zatrzymany od 24 maja 1945 r., aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Chodzieży, a następnie w Rogoźnie.⁷⁷⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 5 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego majątku oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁷⁵⁷

Assmann Władysław⁷⁷⁵⁸ s. Reinholda i Józefy z d. Słomińskiej ur. 16 czerwca 1905 r. w Chołodnie pow. wągrowiecki, zam. Chodzież ul. Fabryczna 6.⁷⁷⁵⁹ Był członkiem SA w Chodzieży; aresztowany od 18 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁷⁶⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 27 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia oraz na karę 5 lat więzienia, sprowadzić w ten sposób orzeczone kary - na zasadzie art. 31 i 58 kk - do kary łącznej 10 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 18 lipca 1945 r. do 27 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁶¹

Riewe Rudolf⁷⁷⁶² s. Karla i Henriette z d. Timm ur. 17 kwietnia 1871 r. w Grabionie pow. wyrzyski, zam. Grabówno pow. wyrzyski.⁷⁷⁶³ Aresztowany od 25 października 1945 r. i

---

⁷⁷⁵³ AIPN Po 846/45, s. 47.

⁷⁷⁵⁴ AIPN Po 846/46 (K. spec. 268/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Schmidtowi*.

⁷⁷⁵⁵ AIPN Po 846/46, s. 2-5 i 42-44v.

⁷⁷⁵⁶ AIPN Po 846/46, s. 17+v. i 45-46v.

⁷⁷⁵⁷ AIPN Po 846/46, s. 45-46v.

⁷⁷⁵⁸ AIPN Po 846/52 (K. spec. 75/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Assmannowi*.

⁷⁷⁵⁹ AIPN Po 846/52, s. 60-63.

⁷⁷⁶⁰ AIPN Po 846/52, s. 84-85 i 119-121.

⁷⁷⁶¹ AIPN Po 846/52, s. 119-121.

⁷⁷⁶² AIPN By 686/782 (K. spec. 264/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Rudolfowi Riewe*.

⁷⁷⁶³ AIPN By 686/782, s. 9-10.

osadzony w więzieniu w Wyrzysku. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁷⁶⁴ W/z Szefa PUBP w Wyrzysku, Wika 6 kwietnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Toruniu, iż ww. zmarł 5 kwietnia 1946 r. w tamtejszym więzieniu.⁷⁷⁶⁵ Lekarz powiatowy w Wyrzysku dr Maurycy Szwaykowski w świadectwie zgonu podał, że Rudolf Riewe zmarł 5 kwietnia 1946 r. w areszcie w Wyrzysku.⁷⁷⁶⁶ SSK w Toruniu 16 kwietnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Rudolfowi Riewe wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁶⁷

---

⁷⁷⁶⁴ AIPN By 686/782, s. 39-40.

⁷⁷⁶⁵ AIPN By 686/782, s. 42.

⁷⁷⁶⁶ AIPN By 686/782, s. 43, przyczyna zgonu więźnia została zapisana w sposób nieczytelny.

⁷⁷⁶⁷ AIPN By 686/782, s. 45.

2. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu czarnkowskiego.

Czarnków (Scharnikau)

Tymek Bartłomiej⁷⁷⁶⁸ s. Jana i Marianny z d. Babiak ur. 11 sierpnia 1888 r. w Kamienniku pow. czarnkowski, zam. Drawsko pow. czarnkowski.⁷⁷⁶⁹ Zatrzymany 15 marca 1945 r., aresztowany 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wieleniu nad Notecią.⁷⁷⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieleniu nad Notecią 13 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁷¹

Broniewska z d. Matz Franciszka⁷⁷⁷² c. Nikodema i Zuzanny z d. Bąk ur. 23 grudnia 1897 r. w Czarnkowie, zam. Czarnków ul. Gdańska 58.⁷⁷⁷³ Aresztowana od 4 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁷⁷⁴ SSK w Poznaniu 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁷⁵

Broniewski Franciszek⁷⁷⁷⁶ s. Michała i Julianny z d. Borowiak ur. 1 października 1894 r. w Lubaszku pow. czarnkowski, zam. Czarnków ul. Gdańska 58.⁷⁷⁷⁷ Aresztowany od 4 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁷⁷⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w

---

⁷⁷⁶⁸ AIPN Po 791/49 (K. spec. 59/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bartłomiejowi Tymkowi*.

⁷⁷⁶⁹ AIPN Po 791/49, s. 5.

⁷⁷⁷⁰ AIPN Po 791/49, s. 17 i 44+v.

⁷⁷⁷¹ AIPN Po 791/49, s. 44+v.

⁷⁷⁷² AIPN Po 791/300 (K. spec. 372/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszce Broniewskiej*.

⁷⁷⁷³ AIPN Po 791/300, s. 8 i 15.

⁷⁷⁷⁴ AIPN Po 791/300, s. 21+v. i 72-73.

⁷⁷⁷⁵ AIPN Po 791/300, s. 72-73.

⁷⁷⁷⁶ AIPN Po 791/318 (K. spec. 401/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Broniewskiemu*.

⁷⁷⁷⁷ AIPN Po 791/318, s. 10.

⁷⁷⁷⁸ AIPN Po 791/318, s. 33+v. i 63-64v.

Czarnkowie 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁷⁹

Jarosz Florian⁷⁷⁸⁰ s. Andrzeja i Florentyny z d. Wierzbickiej ur. 29 kwietnia 1901 r. w Rogoźnie pow. obornicki, zam. Kruszewo pow. czarnkowski.⁷⁷⁸¹ Zatrzymany od 16 czerwca 1945 r., aresztowany od 8 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁷⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁷⁸³

Huth Fritz⁷⁷⁸⁴ s. Karola i Methy z d. Rosenbaum ur. 18 maja 1893 r. w Wiesenthal pow. czarnkowski, zam. Zamek Wieleń pow. czarnkowski.⁷⁷⁸⁵ Był członkiem NSDAP w Wieleniu w pow. czarnkowskim.⁷⁷⁸⁶ Aresztowany od 18 września 1945 r. i osadzony w więzieniu WUBP w Poznaniu, a następnie w więzieniu w Pile.⁷⁷⁸⁷ Przewodniczący SSK w Poznaniu 6 lutego 1946 r. zawiadomił Wydz. Śledczy WUBP w Poznaniu, że Fritz Huth zmarł 20 stycznia 1945 r.⁷⁷⁸⁸ Kierownik Wydz. Śledczego WUBP w Poznaniu 22 lutego 1946 r. w piśmie do SSK w Poznaniu sprostował, iż ww. zmarł nie 20 stycznia 1945 r. lecz 20 września 1945 r.⁷⁷⁸⁹ SSK w Poznaniu 11 marca 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć – na zasadzie art. 3 kpk – postępowanie karne przeciwko Fritzowi Huthowi wskutek jego śmierci 20 września 1945 r.⁷⁷⁹⁰

Protz Robert⁷⁷⁹¹ s. Gustawa i Elisabeth z d. Siedlewicz ur. 7 grudnia 1874 r. w Czarnkowie, zam. Czarnków. Był członkiem NSDAP i NSV w pow. czarnkowskim.⁷⁷⁹² Aresztowany i osadzony w Obozie Pracy w Gronowie k. Leszna. Był oskarżony z art. 1 §1 lit. a oraz art. 1

---

⁷⁷⁷⁹ AIPN Po 791/318, s. 63-64v.

⁷⁷⁸⁰ AIPN Po 791/336 (K. spec. 429/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Florianowi Jaroszowi*.

⁷⁷⁸¹ AIPN Po 791/336, s. 14.

⁷⁷⁸² AIPN Po 791/336, s. 35 i 56-58v.

⁷⁷⁸³ AIPN Po 791/336, s. 56-58v.

⁷⁷⁸⁴ AIPN Po 791/448 (K. spec. 582/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Fritzowi Huthowi*.

⁷⁷⁸⁵ AIPN Po 791/448, s. 2.

⁷⁷⁸⁶ AIPN Po 791/448, s. 3.

⁷⁷⁸⁷ AIPN Po 791/448, s. 6, 13+v. i 31+v.

⁷⁷⁸⁸ AIPN Po 791/448, s. 40.

⁷⁷⁸⁹ AIPN Po 791/448, s. 41.

⁷⁷⁹⁰ AIPN Po 791/448, s. 42.

⁷⁷⁹¹ AIPN Po 791/468 (K. spec. 611/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Robertowi Protzowi*.

⁷⁷⁹² AIPN Po 791/468, s. 12+v.

§2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁷⁹³ Naczelnik Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna ppor. St. Soiński 18 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. zmarł 20 października 1945 r. w tamtejszym obozie.⁷⁷⁹⁴ SSK w Poznaniu 29 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć – w myśl art. 3 kpk – postępowanie karne przeciwko Robertowi Protzowi wskutek jego śmierci na koszt Skarbu Państwa (w myśl art. 581 pkt d kpk).⁷⁷⁹⁵

Kordyla Antoni⁷⁷⁹⁶ s. Stanisława i Marii z d. Szurki ur. 9 maja 1904 r. w Białężynie pow. czarnkowski, zam. Czarnków ul. Stalina.⁷⁷⁹⁷ Był członkiem SA w pow. czarnkowskim; aresztowany od 18 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁷⁹⁸ Kierownik Wydz. Śledczego WUBP w Poznaniu 23 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. zmarł 21 września 1945 r.⁷⁷⁹⁹ SSK w Poznaniu 3 kwietnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Antoniemu Kordyli z powodu jego śmierci.⁷⁸⁰⁰

Sobierajski Jan⁷⁸⁰¹ s. Wacława i Marii z d. Spulewicz ur. 27 stycznia 1897 r. w Hannoverze, zam. Wieleń n. Notecią ul. Drawska 2 pow. czarnkowski.⁷⁸⁰² Zatrzymany od 11 lipca 1945 r., aresztowany od 24 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸⁰³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁷⁸⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 20 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸⁰⁵

---

⁷⁷⁹³ AIPN Po 791/468, s. 65+v.

⁷⁷⁹⁴ AIPN Po 791/468, s. 71.

⁷⁷⁹⁵ AIPN Po 791/468, s. 72.

⁷⁷⁹⁶ AIPN Po 791/471 (K. spec. 615/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Kordyli*.

⁷⁷⁹⁷ AIPN Po 791/471, s. 12.

⁷⁷⁹⁸ AIPN Po 791/471, s. 30+v.

⁷⁷⁹⁹ AIPN Po 791/471, s. 47.

⁷⁸⁰⁰ AIPN Po 791/471, s. 48.

⁷⁸⁰¹ AIPN Po 791/516 (K. spec. 24/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Sobierajskiemu*.

⁷⁸⁰² AIPN Po 791/516, s. 90 i 162-170.

⁷⁸⁰³ AIPN Po 791/516, s. 115, 138+v. i 172-174.

⁷⁸⁰⁴ AIPN Po 791/516, s. 115.

⁷⁸⁰⁵ AIPN Po 791/516, s. 172-174.

Denecke z d. Maćkowiak Leokadia⁷⁸⁰⁶ c. Mikołaja i Katarzyny z d. Kiraj ur. 18 września 1894 r. w Gulczu pow. czarnkowski, zam. Gulcz pow. czarnkowski.⁷⁸⁰⁷ Aresztowana od 7 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸⁰⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁷⁸⁰⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieleniu n. Notecią 27 czerwca 1946 r. na mocy art. 2 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸¹⁰

Chmielewska z d. Skotarczak Maria⁷⁸¹¹ c. Jana i Katarzyny z d. Dzieżgowskiej ur. 9 listopada 1904 r. w Dębem pow. czarnkowski, zam. Pianówka pow. czarnkowski.⁷⁸¹² Zatrzymana od 9 listopada 1945 r., aresztowana od 5 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸¹⁴

Dassuj z d. Skotarczak Helena⁷⁸¹⁵ c. Jana i Katarzyny z d. Dzieżgowskiej ur. 13 stycznia 1910 r. w Jędrzejewie pow. czarnkowski, zam. Czarnków ul. Mieleńska 36.⁷⁸¹⁶ Zatrzymana od 9 listopada 1945 r., aresztowana od 5 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸¹⁸

---

⁷⁸⁰⁶ AIPN Po 791/566 (K. spec. 98/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leokadii Denecke*.

⁷⁸⁰⁷ AIPN Po 791/566, s. 13.

⁷⁸⁰⁸ AIPN Po 791/566, s. 47, 61+v. i 109-110v.

⁷⁸⁰⁹ AIPN Po 791/566, s. 47.

⁷⁸¹⁰ AIPN Po 791/566, s. 109-110v.

⁷⁸¹¹ AIPN Po 791/657 (K. spec. 251/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Chmielewskiej i Helenie Dassuj*.

⁷⁸¹² AIPN Po 791/657, s. 8+v.

⁷⁸¹³ AIPN Po 791/657, s. 86+v. i 117-118v.

⁷⁸¹⁴ AIPN Po 791/657, s. 117-118v.

⁷⁸¹⁵ AIPN Po 791/657 (K. spec. 251/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Chmielewskiej i Helenie Dassuj*.

⁷⁸¹⁶ AIPN Po 791/657, s. 6+v.

⁷⁸¹⁷ AIPN Po 791/657, s. 86+v. i 117-118v.

⁷⁸¹⁸ AIPN Po 791/657, s. 117-118v.

Stanisławski Antoni⁷⁸¹⁹ s. Ignacego i Julianny z d. Kijek ur. 15 stycznia 1907 r. w Wieleniu n. Notecią pow. czarnkowski, zam. Wielen n. Notecią ul. Ogrodowa 7 pow. czarnkowski.⁷⁸²⁰ Był członkiem SA w Wieleniu n. Notecią w pow. czarnkowskim. Zatrzymany od 8 marca 1945 r., aresztowany od 23 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸²¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieleniu n. Notecią 27 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego majątku, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸²²

Wylęgała Emil⁷⁸²³ s. Józefa i Marianny z d. Sikory ur. 12 sierpnia 1914 r. w Romanowie Dolnym pow. czarnkowski, zam. Kruszewo pow. czarnkowski.⁷⁸²⁴ Aresztowany od 4 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸²⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 26 czerwca 1946 r. na mocy art. 4 łącznie z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸²⁶

Sturm Maria⁷⁸²⁷ c. Friedricha i Julianny z d. Wicke ur. 22 marca 1921 r. w Kurlandii, zam. Rosko pow. czarnkowski.⁷⁸²⁸ Aresztowana od 28 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸²⁹ SSK w Poznaniu 8 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia czynów spisanych w akcie oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸³⁰

---

⁷⁸¹⁹ AIPN Po 791/668 (K. spec. 272/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Stanisławskiemu*; zob.: *Zbrodniarze wojenni przed Sądem Specjalnym*, „Głos Wielkopolski”, 3 VII 1946.

⁷⁸²⁰ AIPN Po 791/668, s. 8+v.

⁷⁸²¹ AIPN Po 791/668, s. 15+v. i 29-30v.

⁷⁸²² AIPN Po 791/668, s. 29-30v.

⁷⁸²³ AIPN Po 791/672 (K. spec. 280/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emilowi Wylęgale*.

⁷⁸²⁴ AIPN Po 791/672, s. 19+v.

⁷⁸²⁵ AIPN Po 791/672, s. 31+v.

⁷⁸²⁶ AIPN Po 791/672, s. 47-52v. i 53-54.

⁷⁸²⁷ AIPN Po 791/683 (K. spec. 295/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Sturm, Huldzie Sturm i Friedrichowi Sturmowi*.

⁷⁸²⁸ AIPN Po 791/683, s. 13+v. i 74-77.

⁷⁸²⁹ AIPN Po 791/683, s. 52+v.

⁷⁸³⁰ AIPN Po 791/683, s. 78-79.

Sturm Hulda⁷⁸³¹ c. Friedricha i Julianny z d. Wicke ur. 15 lutego 1923 r. w Marysinie pow. chełmski, zam. Rosko pow. czarnkowski.⁷⁸³² Aresztowana od 28 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸³³ SSK w Poznaniu 8 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia czynów spisanych w akcie oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸³⁴

Sturm Friedrich⁷⁸³⁵ ur. 14 grudnia 1882 r. w Marysinie pow. chełmski, zam. Rosko pow. czarnkowski. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁷⁸³⁶ Referent Sekcji VIII PUBP w Czarnkowie 23 kwietnia 1946 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. - jak ustalono w toku przeprowadzonego dochodzenia - wyjechał 15 listopada 1945 r. transportem z gminy Rosko w pow. czarnkowskim do Niemiec.⁷⁸³⁷ Na podstawie tej informacji Prokurator SSK w Poznaniu 13 sierpnia 1946 r. wniósł do Prezesa SSK w Poznaniu wniosek o zawieszenie postępowania karnego przeciwko ww.⁷⁸³⁸ SSK w Poznaniu 20 sierpnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zawiesić - w trybie art. 5 kpk - postępowanie karne przeciwko Friedrichowi Sturmowi wobec niemożności doręczenia mu wezwania na rozprawę z powodu wysłania transportem do Niemiec.⁷⁸³⁹

Michalak z d. Graj Gertruda⁷⁸⁴⁰ c. Romana i Józefy z d. Kaźmierczak ur. 2 lutego 1913 r. w Bzowie pow. czarnkowski, zam. Czarnków ul. Wieleńska 106.⁷⁸⁴¹ Aresztowana od 15 marca 1946 r. i osadzona w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 4 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸⁴³

---

⁷⁸³¹ AIPN Po 791/683 (K. spec. 295/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Sturm, Huldzie Sturm i Friedrichowi Sturmowi*.

⁷⁸³² AIPN Po 791/683, s. 12+v.

⁷⁸³³ AIPN Po 791/683, s. 52+v.

⁷⁸³⁴ AIPN Po 791/683, s. 78-79.

⁷⁸³⁵ AIPN Po 791/683 (K. spec. 295/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Sturm, Huldzie Sturm i Friedrichowi Sturmowi*.

⁷⁸³⁶ AIPN Po 791/683, s. 52+v.

⁷⁸³⁷ AIPN Po 791/683, s. 48.

⁷⁸³⁸ AIPN Po 791/683, s. 53.

⁷⁸³⁹ AIPN Po 791/683, s. 58.

⁷⁸⁴⁰ AIPN Po 791/701 (K. spec. 326/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gertrudzie Michalak i Janowi Domagalskiemu*.

⁷⁸⁴¹ AIPN Po 791/701, s. 25+v.

⁷⁸⁴² AIPN Po 791/701, s. 43+v.

⁷⁸⁴³ AIPN Po 791/701, s. 80-82.

Domagalski Jan⁷⁸⁴⁴ s. Szczepana i Weroniki z d. Bukowskiej ur. 2 stycznia 1903 r. w Walkowicach pow. czarnkowski, zam. Czarnków ul. Wieleńska 106.⁷⁸⁴⁵ Aresztowany od 15 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸⁴⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 4 września 1946 r. na mocy art. 4 łącznie z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸⁴⁷

Kroll Jan⁷⁸⁴⁸ s. Augusta i Marii z d. Kotowskiej ur. 20 czerwca 1872 r. w Wieleniu n. Notecią pow. czarnkowski, zam. Wieleń n. Notecią pow. czarnkowski. Był członkiem SA w Wieleniu n. Notecią w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁴⁹ Aresztowany od 1 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸⁵⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieleniu n. Notecią 30 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸⁵¹

Zimmermann Maksymilian⁷⁸⁵² s. Jana i Julianny ur. 12 stycznia 1882 r. przy ul. Kościuszki 49 w Wieleniu n. Notecią pow. czarnkowski, zam. Wieleń n. Notecią ul. Kościuszki 49 pow. czarnkowski. Był członkiem SA w Wieleniu n. Notecią w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁵³ Aresztowany od 4 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸⁵⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁷⁸⁵⁵ SSK w Poznaniu 11 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 166 §1 kk przy zastosowaniu art. 36 kk orzekł skazać ww. na karę łączną 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego

---

⁷⁸⁴⁴ AIPN Po 791/701 (K. spec. 326/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gertrudzie Michalak i Janowi Domagalskiemu*.

⁷⁸⁴⁵ AIPN Po 791/701, s. 24+v.

⁷⁸⁴⁶ AIPN Po 791/701, s. 43+v.

⁷⁸⁴⁷ AIPN Po 791/701, s. 80-82.

⁷⁸⁴⁸ AIPN Po 791/737 (K. spec. 417/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Krollowi*.

⁷⁸⁴⁹ AIPN Po 791/737, s. 11+v.

⁷⁸⁵⁰ AIPN Po 791/737, s. 18+v. i 33-34.

⁷⁸⁵¹ AIPN Po 791/737, s. 33-34.

⁷⁸⁵² AIPN Po 846/28 (K. spec. 373/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Maksymilianowi Zimmermannowi*.

⁷⁸⁵³ AIPN Po 846/28, s. 3 i 20.

⁷⁸⁵⁴ AIPN Po 846/28, s. 20 i 56-57v.

⁷⁸⁵⁵ AIPN Po 846/28, s. 31.

majątku oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁸⁵⁶ 22 marca 1946 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Wielkich.⁷⁸⁵⁷

Stanisławski Paweł⁷⁸⁵⁸ s. Ignacego i Julianny z d. Kijek ur. 13 stycznia 1905 r. w Wieleniu n. Notecią pow. czarnkowski, zam. Czarnków ul. Ogrodowa 3. Był członkiem SA w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁵⁹ Zatrzymany od 8 marca 1946 r., aresztowany od 23 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸⁶⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieleniu n. Notecią 27 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego majątku oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁸⁶¹

Boll Fritz⁷⁸⁶² s. Wilhelma i Mety z d. Sasse ur. 19 września 1915 r. w Romanowie G. 26 pow. czarnkowski, zam. Białężyn pow. czarnkowski. Był członkiem SA w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁶³ Zatrzymany od 28 marca 1946 r., aresztowany od 29 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 3 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego majątku oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁸⁶⁵ Szef PUBP w Czarnkowie ppor. Ryba 27 maja 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Trzciance, iż ww. został 4 lutego 1947 r. przeniesiony z aresztu w Czarnkowie do więzienia w Środzie.⁷⁸⁶⁶ od 1 marca 1947 r. do 31 grudnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁷⁸⁶⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim, podprokurator Bogusławski 30 lipca 1949 r. zawiadomił Sąd

---

⁷⁸⁵⁶ AIPN Po 846/28, s. 56-57v.

⁷⁸⁵⁷ AIPN Po 846/28, s. 72+v.

⁷⁸⁵⁸ AIPN Po 846/29 (K. spec. 274/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Stanisławskiemu*; zob.: *Zbrodniarze wojenni przed Sądem Specjalnym*, „Głos Wielkopolski”, 3 VII 1946.

⁷⁸⁵⁹ AIPN Po 846/29, s. 7+v.

⁷⁸⁶⁰ AIPN Po 846/29, s. 14+v.

⁷⁸⁶¹ AIPN Po 846/29, s. 31-33.

⁷⁸⁶² AIPN Po 846/34 (K. spec. 273/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Fritzowi Bollowi*.

⁷⁸⁶³ AIPN Po 846/34, s. 5+v. i 12+v.

⁷⁸⁶⁴ AIPN Po 846/34, s. 12+v. i 22-23.

⁷⁸⁶⁵ AIPN Po 846/34, s. 22-23.

⁷⁸⁶⁶ AIPN Po 846/34, s. 43.

⁷⁸⁶⁷ AIPN Po 846/34, s. 59.

Okręgowy Wydz. Zamiejscowy w Trzciance, iż wyrok więzienia w stosunku do Fritza Bolla został w całości wykonany.⁷⁸⁶⁸

Wolff Edwin⁷⁸⁶⁹ s. Bernarda i Otylii z d. Schulz ur. 7 lutego 1908 r. w Walkowicach pow. czarnkowski, zam. Walkowice pow. czarnkowski. Był członkiem SA w Walkowicach w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁷⁰ Aresztowany od 2 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸⁷¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 4 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 lutego 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego majątku oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁸⁷² Prokurator Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim Rajca 28 lutego 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Zamiejscowy w Trzciance, iż wyrok więzienia w stosunku do Edwina Wolffa został w całości wykonany.⁷⁸⁷³

Kietzmann Paul⁷⁸⁷⁴ s. Edwarda i Marthy z d. Stenzel ur. 25 kwietnia 1902 r. w Ostrówkach pow. chodzieski, zam. Jędrzejewo pow. czarnkowski. Był członkiem Volkssturm, setnikiem i kierownikiem politycznym partii (Blockleiter und Politischeleiter der NSDAP) w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁷⁵ Zatrzymany od 16 grudnia 1945 r., aresztowany od 19 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁸⁷⁶ Funkcjonariusz Sekcji VIII PUBP w Czarnkowie 6 marca 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 stycznia 1946 r. przekazany z PUBP w Czarnkowie do WUBP w Poznaniu.⁷⁸⁷⁷ Kierownik Wydz. Śledczego WUBP w Poznaniu 22 marca 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 7 lutego 1946 r. przekazany do więzienia w Gnieźnie.⁷⁸⁷⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Chodzieży 18 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę łączną 3 lat i 1 miesiąca więzienia, zaliczyć ww. na poczet

---

⁷⁸⁶⁸ AIPN Po 846/34, s. 64.

⁷⁸⁶⁹ AIPN Po 846/35 (K. spec. 245/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edwinowi Wolffowi*.

⁷⁸⁷⁰ AIPN Po 846/35, s. 5-6v.

⁷⁸⁷¹ AIPN Po 846/35, s. 16+v.

⁷⁸⁷² AIPN Po 846/35, s. 29-30.

⁷⁸⁷³ AIPN Po 846/35, s. 45.

⁷⁸⁷⁴ AIPN Po 846/36 (K. spec. 250/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Paulowi Kietzmannowi*; zob.: *Byli członkowie SS i SA przed Sądem Karnym*, „Głos Wielkopolski”, 26 VII 1946, gdzie podano, że ww. [pisownia nazwiska: Kitzmann] był również czł. SS.

⁷⁸⁷⁵ AIPN Po 846/36, s. 9+v. i 51+v.

⁷⁸⁷⁶ AIPN Po 846/36, s. 45, 47, 51+v. i 72-74.

⁷⁸⁷⁷ AIPN Po 846/36, s. 45.

⁷⁸⁷⁸ AIPN Po 846/36, s. 47.

orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 19 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego, umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie dalszej części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸⁷⁹

Kwiran z d. Przybył Benigna vel Berta⁷⁸⁸⁰ c. NN i Augusty Przybył ur. 16 września 1884 r. w Sarbii pow. czarnkowski, zam. Białężyn pow. czarnkowski.⁷⁸⁸¹ Aresztowana od 13 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸⁸² Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została 11 października 1945 r. przetransportowana z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁷⁸⁸³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 maja 1945 r. do 3 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁸⁸⁴

Scheiwe Arnold⁷⁸⁸⁵ c. Alberta i Albertiny z d. Arndt ur. 22 września 1888 r. we Wrzeszczynie pow. czarnkowski, zam. Wrzeszczyn pow. czarnkowski. Był „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer der NSDAP) we Wrzeszczynie w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁸⁶ Aresztowany od 30 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 166 §1 kk przy zastosowaniu art. 36 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 30 czerwca 1945 r. do 4 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego, umorzyć postępowanie karne

---

⁷⁸⁷⁹ AIPN Po 846/36, s. 72-74.

⁷⁸⁸⁰ AIPN Po 846/47 (K. spec. 422/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Benignie vel Bercie Kwiran*.

⁷⁸⁸¹ AIPN Po 846/47, s. 5-6v.

⁷⁸⁸² AIPN Po 846/47, s. 27-28v. i 52-53v.

⁷⁸⁸³ AIPN Po 846/47, s. 27.

⁷⁸⁸⁴ AIPN Po 846/47, s. 52-53v.

⁷⁸⁸⁵ AIPN Po 846/48 (K. spec. 439/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Arnoldowi Scheiwe*.

⁷⁸⁸⁶ AIPN Po 846/48, s. 10+v., 14 i 43+v.

⁷⁸⁸⁷ AIPN Po 846/48, s. 43+v.

przeciwko ww. odnośnie dalszej części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁸⁸⁸

Głazewski Wojciech⁷⁸⁸⁹ s. Wojciecha i Wiktorii z d. Dratwii ur. 26 kwietnia 1900 r. w Wieleniu n. Notecią pow. czarnkowski, zam. Wieleń n. Notecią ul. Sienkiewicza 21 pow. czarnkowski. Był członkiem DAF we Wieleniu n. Notecią w pow. czarnkowskim.⁷⁸⁹⁰ Zatrzymany od 11 lipca 1945 r., aresztowany od 8 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁸⁹¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁷⁸⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wieleniu n. Notecią 21 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia oraz na karę śmierci, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego majątku oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁸⁹³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 7 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wojciecha Głazewskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.⁷⁸⁹⁴ Naczelnik więzienia w Śremie 16 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 18 lutego 1946 r. przetransportowany na rozprawę do Wielenia n. Notecią i dotychczas nie powrócił do tamtejszego więzienia. Natomiast Naczelnik otrzymał 8 lutego 1946 r. pismo Naczelnika więzienia w Wieleniu n. Notecią, zawiadamiające, iż Wojciech Głazewski został zatrzymany w tamtejszym więzieniu.⁷⁸⁹⁵ 31 grudnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁷⁸⁹⁶ Naczelnik Ośrodka Pracy w Warszawie-Służewcu 15 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Trzciance, iż ww. został tego samego dnia zwolniony warunkowo z tamtejszego ośrodka pracy.⁷⁸⁹⁷

---

⁷⁸⁸⁸ AIPN Po 846/48, s. 87-89.

⁷⁸⁸⁹ AIPN Po 846/49 (K. spec. 460/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wojciechowi Głazewskiemu*.

⁷⁸⁹⁰ AIPN Po 846/49, s. 14-15, 40+v. i 67-73v.

⁷⁸⁹¹ AIPN Po 846/49, s. 37, 40+v. i 74-75v.

⁷⁸⁹² AIPN Po 846/49, s. 37.

⁷⁸⁹³ AIPN Po 846/49, s. 74-75v.

⁷⁸⁹⁴ AIPN Po 846/49, s. 86.

⁷⁸⁹⁵ AIPN Po 846/49, s. 89.

⁷⁸⁹⁶ AIPN Po 846/49, s. 94.

⁷⁸⁹⁷ AIPN Po 846/49, s. 97.

Tomaszkiewicz z d. Lewandowska Anastazja⁷⁸⁹⁸ c. Tomasza i Agnieszki z d. Mikołajczak ur. 13 lutego 1895 r. w Inowrocławiu, zam. Czarnków ul. Wroniecka 24.⁷⁸⁹⁹ Zatrzymana od 8 listopada 1945 r., aresztowana od 15 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁹⁰⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 20 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę po 3 lata więzienia za każde z przestępstw, sprowadzić orzeczone w ten sposób kary - na zasadzie art. 31 kk - do kary łącznej 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 8 listopada 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej majątku, zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁰¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 13 listopada 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 12 listopada 1946 r. przetransportowana z aresztu PUBP w Czarnkowie do więzienia w Fordonie.⁷⁹⁰² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 30 marca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Trzciance, iż Anastazja Tomasziewicz zmarła 26 listopada 1947 r. w więzieniu w Fordonie.⁷⁹⁰³

Tomaszkiewicz Stanisław⁷⁹⁰⁴ s. Felixa i Marii z d. Nehring ur. 21 marca 1890 r. w Czarnkowie, zam. Czarnków ul. Wroniecka 24.⁷⁹⁰⁵ Zatrzymany od 8 listopada 1945 r., aresztowany od 15 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁹⁰⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 20 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁰⁷

---

⁷⁸⁹⁸ AIPN Po 846/50 (K. spec. 649/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anastazji Tomasziewicz, Henrykowi Tomasziewiczowi i Stanisławowi Tomasziewiczowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Czarnków*, „Głos Wielkopolski”, 18 III 1946.

⁷⁸⁹⁹ AIPN Po 846/50, s. 42+v.

⁷⁹⁰⁰ AIPN Po 846/50, s. 66-67v. i 117a-127.

⁷⁹⁰¹ AIPN Po 846/50, s. 117a-127.

⁷⁹⁰² AIPN Po 846/50, s. 171.

⁷⁹⁰³ AIPN Po 846/50, s. 191.

⁷⁹⁰⁴ AIPN Po 846/50 (K. spec. 649/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anastazji Tomasziewicz, Henrykowi Tomasziewiczowi i Stanisławowi Tomasziewiczowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Czarnków*, „Głos Wielkopolski”, 18 III 1946.

⁷⁹⁰⁵ AIPN Po 846/50, s. 38+v.

⁷⁹⁰⁶ AIPN Po 846/50, s. 66-67v. i 117a-127.

⁷⁹⁰⁷ AIPN Po 846/50, s. 117a-127.

Tomaszkiewicz Henryk⁷⁹⁰⁸ s. Stanisława i Anastazji z d. Lewandowskiej ur. 4 listopada 1929 r. w Czarnkowie, zam. Czarnków ul. Wroniecka 24.⁷⁹⁰⁹ Był członkiem HJ w Czarnkowie.⁷⁹¹⁰ Zatrzymany od 8 listopada 1945 r., aresztowany od 15 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁹¹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 20 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 69 §2 kk orzekł zastosować wobec ww. - odnośnie przynależności do HJ - jako środek wychowawczy upomnienie oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹¹²

Kmitta Paul⁷⁹¹³ s. Antoniego i Anny z d. Kurowskiej ur. 9 marca 1884 r. w Schohnke (Niemcy), zam. Stajkowo pow. czarnkowski.⁷⁹¹⁴ Był członkiem SA w pow. czarnkowskim.⁷⁹¹⁵ Zatrzymany od 7 marca 1945 r., aresztowany od 18 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹¹⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁷⁹¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 21 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę po 5 lat więzienia za każde z trzech przestępstw, sprowadzić orzeczone w ten sposób kary - na zasadzie art. 31 kk - do kary łącznej 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁷⁹¹⁸

Wygrala Andrzej⁷⁹¹⁹ s. Stanisława i Magdaleny z d. Kaliny ur. 20 lutego 1893 r. w Peckowie pow. czarnkowski, zam. Wrzeszczyn pow. czarnkowski.⁷⁹²⁰ Aresztowany od 4 stycznia 1946

---

⁷⁹⁰⁸ AIPN Po 846/50 (K. spec. 649/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anastazji Tomasziewicz, Henrykowi Tomasziewiczowi i Stanisławowi Tomasziewiczowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Czarnków*, „Głos Wielkopolski”, 18 III 1946.

⁷⁹⁰⁹ AIPN Po 846/50, s. 46+v.

⁷⁹¹⁰ AIPN Po 846/50, s. 117a-127.

⁷⁹¹¹ AIPN Po 846/50, s. 66-67v. i 117a-127.

⁷⁹¹² AIPN Po 846/50, s. 117a-127.

⁷⁹¹³ AIPN Po 846/51 (K. spec. 55/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Paulowi Kmitcie*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Czarnków*, „Głos Wielkopolski”, 18 III 1946.

⁷⁹¹⁴ AIPN Po 846/51, s. 7+v.

⁷⁹¹⁵ AIPN Po 846/51, s. 14 i 39-40.

⁷⁹¹⁶ AIPN Po 846/51, s. 33, 39-40 i 63-69.

⁷⁹¹⁷ AIPN Po 846/51, s. 33.

⁷⁹¹⁸ AIPN Po 846/51, s. 63-69.

⁷⁹¹⁹ AIPN Po 846/53 (K. spec. 181/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Wygrale*; zob.: *Zbrodniarze wojenni przed Sądem Specjalnym*, „Głos Wielkopolski”, 3 VII 1946.

⁷⁹²⁰ AIPN Po 846/53, s. 17+v.

r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁷⁹²¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 26 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego majątku, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁷⁹²² P. o. Zastępcy Szefa PUBP w Czarnkowie, chor. Ruta 22 lutego 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Trzciance, iż ww. został 4 lutego 1947 r. przekazany do więzienia w Środzie.⁷⁹²³ 31 grudnia 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁷⁹²⁴ 18 sierpnia 1949 r. przebywał w więzieniu karno-śledczym w Warszawie III (ośrodek pracy).⁷⁹²⁵ Prokurator Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim Rajca 17 lutego 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Zamiejscowy w Trzciance, że wyrok więzienia w stosunku do Andrzeja Wygrały został w całości wykonany.⁷⁹²⁶

---

⁷⁹²¹ AIPN Po 846/53, s. 56+v.

⁷⁹²² AIPN Po 846/53, s. 99-104.

⁷⁹²³ AIPN Po 846/53, s. 124.

⁷⁹²⁴ AIPN Po 846/53, s. 130.

⁷⁹²⁵ AIPN Po 846/53, s. 133.

⁷⁹²⁶ AIPN Po 846/53, s. 137.

3. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu gostyńskiego.

Gostyń (Gostingen)

Niedźwiedziński Wojciech⁷⁹²⁷ s. Józefa i Joanny z d. Sarbinowskiej ur. 20 kwietnia 1921 r. w Brzeziach pow. gostyński, zam. Brzezcie pow. gostyński.⁷⁹²⁸ Zatrzymany od 8 marca 1945 r., aresztowany od 30 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹²⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁷⁹³⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gostyniu 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹³¹

Smektała Antoni⁷⁹³² s. Antoniego i Magdaleny z d. Domagalskiej ur. 6 stycznia 1897 r. w Mierzejewie pow. leszczyński, zam. Brzezcie pow. gostyński.⁷⁹³³ Aresztowany od 30 czerwca

---

⁷⁹²⁷ AIPN Po 791/264 (K. spec. 328/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wojciechowi Niedźwiedzińskiemu*.

⁷⁹²⁸ AIPN Po 791/264, s. 9.

⁷⁹²⁹ AIPN Po 791/264, s. 23 i 52-53v.

⁷⁹³⁰ AIPN Po 791/264, s. 36.

⁷⁹³¹ AIPN Po 791/264, s. 52-53v.

⁷⁹³² AIPN Po 791/321 (K. spec. 407/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Smektałce*.

⁷⁹³³ AIPN Po 791/321, s. 4.

1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹³⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁷⁹³⁵ SSK w Poznaniu 28 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹³⁶

Adamek Ignacy⁷⁹³⁷ s. Jana i Józefy z d. Florkowskiej ur. 28 stycznia 1890 r. w Głuchowie pow. krotoszyński, zam. Drogoszewo pow. gostyński.⁷⁹³⁸ Zatrzymany od 21 marca 1945 r., aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹³⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁷⁹⁴⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gostyniu 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego majątku i majątku jego żony oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁷⁹⁴¹

Adamek z d. Giezek Maria⁷⁹⁴² c. Jana i Katarzyny z d. Polańskiej ur. 2 stycznia 1894 r. w Zimnowodzie pow. gostyński, zam. Drogoszewo pow. gostyński.⁷⁹⁴³ Zatrzymana od 25 lipca 1945 r., aresztowana od 29 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹⁴⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁷⁹⁴⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gostyniu 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 sierpnia 1945

---

⁷⁹³⁴ AIPN Po 791/321, s. 20+v. i 65+v.

⁷⁹³⁵ AIPN Po 791/321, s. 25.

⁷⁹³⁶ AIPN Po 791/321, s. 65+v.

⁷⁹³⁷ AIPN Po 791/390 (K. spec. 495/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Adamkowi i Marii Adamek*.

⁷⁹³⁸ AIPN Po 791/390, s. 4 i 10.

⁷⁹³⁹ AIPN Po 791/390, s. 31, 33+v. i 52-53v.

⁷⁹⁴⁰ AIPN Po 791/390, s. 31.

⁷⁹⁴¹ AIPN Po 791/390, s. 52-53v.

⁷⁹⁴² AIPN Po 791/390 (K. spec. 495/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Adamkowi i Marii Adamek*.

⁷⁹⁴³ AIPN Po 791/390, s. 22.

⁷⁹⁴⁴ AIPN Po 791/390, s. 29, 33+v. i 52-53v.

⁷⁹⁴⁵ AIPN Po 791/390, s. 29.

r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej majątku i majątku jej męża oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁹⁴⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 28 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Śremie do więzienia w Fordonie.⁷⁹⁴⁷

Luttmann Jan dr⁷⁹⁴⁸ s. Teofila i Marii z d. Podgórskiej ur. 26 maja 1891 r. w Bieganowie pow. wrzesiński, zam. Piaski pow. gostyński.⁷⁹⁴⁹ Aresztowany od 27 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gostyniu.⁷⁹⁵⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gostyniu 21 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁵¹

Karolewicz Łucja⁷⁹⁵² c. Franciszka i Antoniny z d. Szaflńskiej ur. 29 stycznia 1924 r. w Bruy en Artois (Francja), zam. Leszno ul. Królowej Jadwigi 10.⁷⁹⁵³ Zatrzymana od 8 marca 1945 r., aresztowana od 9 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹⁵⁴ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została 11 października 1945 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁷⁹⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 26 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁵⁶

Nowak Franciszek⁷⁹⁵⁷ s. Wojciecha i Marii z d. Jankowiak ur. 10 listopada 1914 r. w Tanecznicy pow. gostyński, zam. Witoldowo pow. gostyński.⁷⁹⁵⁸ Aresztowany od 15 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹⁵⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁷⁹⁶⁰

---

⁷⁹⁴⁶ AIPN Po 791/390, s. 52-53v.

⁷⁹⁴⁷ AIPN Po 791/390, s. 62.

⁷⁹⁴⁸ AIPN Po 791/466 (K. spec. 607/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko dr. Janowi Luttmannowi*.

⁷⁹⁴⁹ AIPN Po 791/466, s. 7.

⁷⁹⁵⁰ AIPN Po 791/466, s. 29+v. i 64-65v.

⁷⁹⁵¹ AIPN Po 791/466, s. 64-65v.

⁷⁹⁵² AIPN Po 791/529 (K. spec. 46/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Łucji Karolewicz*.

⁷⁹⁵³ AIPN Po 791/529, s. 3.

⁷⁹⁵⁴ AIPN Po 791/529, s. 53+v. i 82-85v.

⁷⁹⁵⁵ AIPN Po 791/529, s. 33.

⁷⁹⁵⁶ AIPN Po 791/529, s. 82-85v.

⁷⁹⁵⁷ AIPN Po 791/568 (K. spec. 100/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Nowakowi*; zob.: *Niesłuszne oskarżenie*, „Głos Wielkopolski”, 21 III 1946.

⁷⁹⁵⁸ AIPN Po 791/568, s. 27+v.

⁷⁹⁵⁹ AIPN Po 791/568, s. 7 i 27+v.

⁷⁹⁶⁰ AIPN Po 791/568, s. 7.

SSK w Poznaniu 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁶¹

Wojtkowiak z d. Bartkowiak Władysława⁷⁹⁶² c. Tomasza i Wiktorii z d. Krystkowiak ur. 28 listopada 1908 r. w Kunowie pow. gostyński, zam. Koszkowo pow. gostyński.⁷⁹⁶³ Aresztowana od 13 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gostyniu.⁷⁹⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gostyniu 18 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁶⁵

Bartkowiak Józefa⁷⁹⁶⁶ c. Tomasza i Wiktorii z d. Krystkowiak ur. 22 lipca 1919 r. w Kunowie pow. gostyński, zam. Koszkowo pow. gostyński.⁷⁹⁶⁷ Aresztowana od 13 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gostyniu.⁷⁹⁶⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gostyniu 18 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁶⁹

---

⁷⁹⁶¹ AIPN Po 791/568, s. 56+v.

⁷⁹⁶² AIPN Po 791/740 (K. spec. 425/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławie Wojtkowiak i Józefie Bartkowiak*.

⁷⁹⁶³ AIPN Po 791/740, s. 7+v.

⁷⁹⁶⁴ AIPN Po 791/740, s. 110-111.

⁷⁹⁶⁵ AIPN Po 791/740, s. 174-175v.

⁷⁹⁶⁶ AIPN Po 791/740 (K. spec. 425/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławie Wojtkowiak i Józefie Bartkowiak*.

⁷⁹⁶⁷ AIPN Po 791/740, s. 15+v.

⁷⁹⁶⁸ AIPN Po 791/740, s. 110-111.

⁷⁹⁶⁹ AIPN Po 791/740, s. 174-175v.

4. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu grodziskiego.

Grodzisk Wielkopolski (Grätz) – wcześniej i później Nowy Tomyśl (Neutomischel)

Marcinkowska Helena⁷⁹⁷⁰ c. Stanisława i Marii z d. Wycisk ur. 11 marca 1908 r. w Nowym Tomyślu, zam. Nowy Tomyśl ul. Lwówecka 10.⁷⁹⁷¹ Aresztowana od 5 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁷⁹⁷² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 18 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 15 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁹⁷³ 30 kwietnia 1951 r. ww. przebywała w więzieniu w Grudziądzu.⁷⁹⁷⁴ Na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego Wydz. IV Karnego w Poznaniu z 12 czerwca 1953 r. wobec amnestii kara Heleny Marcinkowskiej 10 lat więzienia została zmniejszona do 6 lat i 8 miesięcy więzienia.⁷⁹⁷⁵ Prokuratura miasta Poznania w Poznaniu 30 października 1953 r. zawiadomiła

---

⁷⁹⁷⁰ AIPN Po 791/27 (K. spec. 34/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Helenie Marcinkowskiej*.

⁷⁹⁷¹ AIPN Po 791/27, s. 4.

⁷⁹⁷² AIPN Po 791/27, s. 21.

⁷⁹⁷³ AIPN Po 791/27, s. 56-57v.

⁷⁹⁷⁴ AIPN Po 791/27, s. 112.

⁷⁹⁷⁵ AIPN Po 791/27, s. 131.

Sąd Powiatowy dla miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż ww. została zwolniona z więzienia 2 lipca 1953 r.⁷⁹⁷⁶

Berbieć Mieczysław⁷⁹⁷⁷ s. Franciszka i Heleny Ochockiej ur. 1 stycznia 1902 r. w Buku pow. nowotomyski, zam. Buk ul. Rzeźnicka 1 pow. nowotomyski.⁷⁹⁷⁸ Aresztowany 19 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Nowym Tomyślu.⁷⁹⁷⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 19 maja 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁸⁰

Engler Helena⁷⁹⁸¹ c. Gustawa i Antoniny z d. Bochyńskiej ur. 11 listopada 1908 r. w Inowrocławiu, zam. Wieluń.⁷⁹⁸² Aresztowana 19 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Nowym Tomyślu.⁷⁹⁸³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 18 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁷⁹⁸⁴ Jak wynika z informacji Naczelnika więzienia karno-śledczego w Poznaniu z 12 maja 1945 r., ww. została osadzona w tamtejszym więzieniu 11 kwietnia 1945 r.⁷⁹⁸⁵ Prokurator dr. J. Sawicki z Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 9 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Heleny Engler zamieniając jej karę śmierci na dożywotnie więzienie z wynikającymi stąd skutkami prawnymi.⁷⁹⁸⁶ Od 13 października 1949 r. przebywała w więzieniu w Grudziądzu I, gdzie była nadal osadzona 2 kwietnia 1954 r.⁷⁹⁸⁷ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP B. Kowalewska 14 stycznia 1955 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy w Poznaniu, iż Rada Państwa decyzją z 8 stycznia 1955 r. skorzystała z prawa łaski w stosunku do Heleny Engler łagodząc jej karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat więzienia oraz utraty praw publicznych i

---

⁷⁹⁷⁶ AIPN Po 791/27, s. 135.

⁷⁹⁷⁷ AIPN Po 791/36 (K. spec. 44/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Mieczysławowi Berbieciowi*.

⁷⁹⁷⁸ AIPN Po 791/36, s. 3.

⁷⁹⁷⁹ AIPN Po 791/36, s. 18.

⁷⁹⁸⁰ AIPN Po 791/36, s. 50+v.

⁷⁹⁸¹ AIPN Po 791/37 (K. spec. 45/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Helenie Engler*.

⁷⁹⁸² AIPN Po 791/37, s. 9.

⁷⁹⁸³ AIPN Po 791/37, s. 26 i 71.

⁷⁹⁸⁴ AIPN Po 791/37, s. 71.

⁷⁹⁸⁵ AIPN Po 791/37, s. 39, gdzie najprawdopodobniej wystąpił błąd i data osadzenia ww. w więzieniu w Poznaniu winna być 11 maja 1945 r., a nie jak podano 11 kwietnia 1945 r.

⁷⁹⁸⁶ AIPN Po 791/37, s. 56.

⁷⁹⁸⁷ AIPN Po 791/37, s. 59.

obywatelskich praw honorowych na 5 lat.⁷⁹⁸⁸ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 27 maja 1955 r. postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób, odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP nr 58, poz. 399) - zwolnić warunkowo ww. z odbycia reszty kary 12 lat więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionej stanowi czas pozostały do odbycia kary tj. do 18 maja 1957 r. Wówczas ww. przebywała w więzieniu w Grodzisku.⁷⁹⁸⁹

Saage Elly⁷⁹⁹⁰ c. Gustawa i Marty z d. Haecke ur. 6 kwietnia 1910 r. w Brodach pow. nowotomyski, zam. Nowy Tomyśl ul. Lwowiecka 4. Aresztowana 20 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Nowym Tomyślu.⁷⁹⁹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 19 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁹²

Cicha Antonina⁷⁹⁹³ c. Józefa i Marii z d. Szymańskiej ur. 27 grudnia 1893 r. w PawłóWKu pow. nowotomyski, zam. Buk ul. Rynek 2 pow. nowotomyski.⁷⁹⁹⁴ Aresztowana 24 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Nowym Tomyślu.⁷⁹⁹⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 19 maja 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁷⁹⁹⁶

Walkowiak Franciszek⁷⁹⁹⁷ s. Franciszka i Stanisławy z d. Bochyńskiej ur. 27 września 1901 r. w Kozłowie pow. nowotomyski, zam. Kozłowo pow. nowotomyski.⁷⁹⁹⁸ Aresztowany od 9 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Nowym Tomyślu. Naczelnik więzienia w Grodzisku Wielkopolskim 25 maja 1945 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż Franciszek Walkowiak został doprowadzony tego samego dnia z nieczynnego więzienia w Nowym Tomyślu do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.⁷⁹⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 3 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu

---

⁷⁹⁸⁸ AIPN Po 791/37, s. 60.

⁷⁹⁸⁹ AIPN Po 791/37, s. 65+v.

⁷⁹⁹⁰ AIPN Po 791/38 (K. spec. 46/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Elly Saage*.

⁷⁹⁹¹ AIPN Po 791/38, s. 3, 15 i 27+v.

⁷⁹⁹² AIPN Po 791/38, s. 27+v.

⁷⁹⁹³ AIPN Po 791/43 (K. spec. 51/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoninie Cichej*.

⁷⁹⁹⁴ AIPN Po 791/43, s. 9.

⁷⁹⁹⁵ AIPN Po 791/43, s. 9 i 25+v.

⁷⁹⁹⁶ AIPN Po 791/43, s. 25+v.

⁷⁹⁹⁷ AIPN Po 791/70 (K. spec. 83/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Walkowiakowi i Józefie Walkowiak*.

⁷⁹⁹⁸ AIPN Po 791/70, s. 23+v.

⁷⁹⁹⁹ AIPN Po 791/70, s. 30 155+v.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁰⁰

Walkowiak z d. Cicha Józefa⁸⁰⁰¹ c. Józefa i Michaliny z d. Hajder ur. 7 marca 1905 r. w Kozłowie pow. nowotomyski, zam. Kozłowo pow. nowotomyski.⁸⁰⁰² Aresztowana od 9 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Nowym Tomyślu. Naczelnik więzienia w Grodzisku Wielkopolskim 25 maja 1945 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż Józefa Walkowiak została doprowadzona tego samego dnia z nieczynnego więzienia w Nowym Tomyślu do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.⁸⁰⁰³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 3 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁰⁴

Klaer z d. Nitschke Frieda⁸⁰⁰⁵ c. Brunona i Emmy z d. Froede ur. 5 marca 1908 r. w Jastrzębsku Starym pow. nowotomyski, zam. Węgielnia 39 pow. nowotomyski.⁸⁰⁰⁶ Zatrzymana 23 kwietnia 1945 r., aresztowana od 4 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁰⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 15 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz ar. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 23 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁸⁰⁰⁸ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 5 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Frieda Klaer opuściła więzienie 23 kwietnia 1948 r.⁸⁰⁰⁹

Werner Ryszard⁸⁰¹⁰ s. Jana i Marii z d. Kanii ur. 22 marca 1905 r. w Zachodzku pow. nowotomyski, zam. Zachodzko pow. nowotomyski.⁸⁰¹¹ Był członkiem SA w pow. nowotomyskim; aresztowany 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był

---

⁸⁰⁰⁰ AIPN Po 791/70, s. 149-150.

⁸⁰⁰¹ AIPN Po 791/70 (K. spec. 83/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Walkowiakowi i Józefie Walkowiak*.

⁸⁰⁰² AIPN Po 791/70, s. 23+v.

⁸⁰⁰³ AIPN Po 791/70, s. 30 i 155+v.

⁸⁰⁰⁴ AIPN Po 791/70, s. 149-150.

⁸⁰⁰⁵ AIPN Po 791/77 (K. spec. 90/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Friedzie Klaer*; zob.: *Wyrok śmierci w Grodzisku*, „Głos Wielkopolski”, 28 IV 1946.

⁸⁰⁰⁶ AIPN Po 791/77, s. 4.

⁸⁰⁰⁷ AIPN Po 791/77, s. 17 i 82-83.

⁸⁰⁰⁸ AIPN Po 791/77, s. 82-83.

⁸⁰⁰⁹ AIPN Po 791/77, s. 93.

⁸⁰¹⁰ AIPN Po 791/80 (K. spec. 95/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ryszardowi Wernerowi*.

⁸⁰¹¹ AIPN Po 791/80, s. 7.

oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸⁰¹² Naczelnik więzienia w Szamotułach 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Szamotułach.⁸⁰¹³ SSK w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 stycznia 1946 r. postanowił na mocy art. 3 kpk umorzyć postępowanie karne przeciwko Ryszardowi Wernerowi na koszt Skarbu Państwa, gdyż oskarżony zmarł 27 grudnia 1945 r.⁸⁰¹⁴

Kurtz Hermann⁸⁰¹⁵ s. Heinricha i Berty ur. 6 lutego 1896 r. w Jastrzębsku Starym pow. nowotomyski, zam. Jastrzębsko Stare pow. nowotomyski. Był członkiem SA w Bolewicach w pow. grodziskim.⁸⁰¹⁶ Aresztowany i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸⁰¹⁷ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁸⁰¹⁸ P. o. Naczelnika więzienia w Śremie 4 listopada 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. więzień zmarł w więzieniu w Śremie.⁸⁰¹⁹ P. o. Naczelnika więzienia w Śremie, Michał Andrzejewski 4 listopada 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu (oraz Dep. Więziennictwa i Obozów MBP), iż ww. zmarł 3 listopada 1945 r. w więzieniu w Śremie. Wg opinii lekarza więziennego ww. zmarł wskutek zapalenia nerek i przewodów moczowych. W szpitalu więziennym w Śremie przebywał 12 dni.⁸⁰²⁰ SSK w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym 9 listopada 1945 r. postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Hermannowi Kurtzowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰²¹

Pluta Józef⁸⁰²² s. Józefa i Katarzyny z d. Sworowskiej ur. 13 lutego 1904 r. w Wyrębinie pow. krotoszyński, zam. Cerekwica pow. jarociński.⁸⁰²³ Zatrzymany od 30 maja 1945 r., aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰²⁴ SSK w Poznaniu 2 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz ar. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

⁸⁰¹² AIPN Po 791/80, s. 18, 22 i 43.

⁸⁰¹³ AIPN Po 791/80, s. 40-41.

⁸⁰¹⁴ AIPN Po 791/80, s. 44.

⁸⁰¹⁵ AIPN Po 791/128 (K. spec. 156/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hermannowi Kurtzowi*.

⁸⁰¹⁶ AIPN Po 791/128, s. 4 i 6.

⁸⁰¹⁷ AIPN Po 791/128, s. 18+v.

⁸⁰¹⁸ AIPN Po 791/128, s. 51.

⁸⁰¹⁹ AIPN Po 791/128, s. 52.

⁸⁰²⁰ AIPN Po 791/128, s. 53+v.

⁸⁰²¹ AIPN Po 791/128, s. 56.

⁸⁰²² AIPN Po 791/160 (K. spec. 207/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Plucie*.

⁸⁰²³ AIPN Po 791/160, s. 2-6, 14-16, 19 i 131-154.

⁸⁰²⁴ AIPN Po 791/160, s. 42 i 152-153.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰²⁵ Naczelnik Centralnego Więzienia w Raciborzu 3 września 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. III Karny w Poznaniu, iż ww. został 11 maja 1948 r. warunkowo zwolniony z tamtejszego więzienia na podstawie nakazu zwolnienia Prokuratora Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 10 kwietnia 1948 r.⁸⁰²⁶

Lüdke Oskar⁸⁰²⁷ s. Wilhelma i Ernestine ur. 15 kwietnia 1880 r. w Cichej Górze pow. nowotomyski, zam. Cicha Góra pow. nowotomyski.⁸⁰²⁸ Był członkiem NSDAP w pow. nowotomyskim.⁸⁰²⁹ Aresztowany od 11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸⁰³⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁰³¹ Naczelnik więzienia w Śremie Andrzejewski 31 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia, który zmarł 31 grudnia 1945 r. w szpitalu więziennym w Śremie wskutek wady serca. W szpitalu więziennym przebywał od 2 miesięcy i 20 dni. Wg lekarza więziennego ww. zmarł śmiercią naturalną, co zostało komisyjnie stwierdzone.⁸⁰³² SSK w Poznaniu 16 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk – postępowanie karne przeciwko Oskarowi Lüdke wskutek jego śmierci 31 grudnia 1945 r. w więzieniu w Śremie.⁸⁰³³

Vater Wilhelm⁸⁰³⁴ s. Ludwiga i Henrietty z d. Herzog ur. 2 lipca 1901 r. w Książnie pow. wrzesiński, zam. Miedzichowo 81 pow. nowotomyski. Był członkiem NSDAP w Miedzichowie w pow. nowotomyskim,⁸⁰³⁵ aresztowany od 21 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

⁸⁰²⁵ AIPN Po 791/160, s. 152-153.

⁸⁰²⁶ AIPN Po 791/160, s. 233.

⁸⁰²⁷ AIPN Po 791/427 (K. spec. 541/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Oskarowi Lüdke*.

⁸⁰²⁸ AIPN Po 791/427, s. 7.

⁸⁰²⁹ AIPN Po 791/427, s. 27+v.

⁸⁰³⁰ AIPN Po 791/427, s. 24 i 27v.

⁸⁰³¹ AIPN Po 791/427, s. 24.

⁸⁰³² AIPN Po 791/427, s. 37+v.

⁸⁰³³ AIPN Po 791/427, s. 40.

⁸⁰³⁴ AIPN Po 791/429 (K. spec. 544/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Vaterowi*.

⁸⁰³⁵ AIPN Po 791/429, s. 6-7 i 23-24.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸⁰³⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁸⁰³⁷ Naczelnik więzienia w Rogoźnie J. Muczek 16 listopada 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia w tamtejszym więzieniu.⁸⁰³⁸ USC w Rogoźnie poświadczył zarejestrowanie wypadku śmierci ww. więźnia 10 listopada 1945 r.⁸⁰³⁹ Naczelnik więzienia w Rogoźnie 10 listopada 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. zmarł 10 listopada 1945 r. w więzieniu w Rogoźnie. W izbie chorych tamtejszego więzienia pozostawał od 2 listopada 1945 r. do 10 listopada 1945 r., gdzie był leczony – wg lekarza wieziennego – na zapalenie żołądka i jelit oraz krwimocz (gastroenteritis haematuria).⁸⁰⁴⁰ SSK w Poznaniu 1 grudnia 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć – na zasadzie art. 3 kpk – postępowanie karne przeciwko Wilhelmowi Vaterowi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁴¹

Mańczyńska Maria⁸⁰⁴² c. Macieja i Agnieszki z d. Nijakiej ur. 17 lipca 1897 r. w Augustowie pow. kościański, zam. Zbąszyń ul. 17 Stycznia 15 pow. nowotomyski.⁸⁰⁴³ Zatrzymana od 22 września 1945 r., aresztowana od 13 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁴⁴ SSK w Poznaniu 16 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁴⁵

Krause z d. Bartsch Erna vel Anna⁸⁰⁴⁶ c. Ottona i Emmy ur. 28 lutego 1922 r. w Bolewicach pow. nowotomyski, zam. Bolewice pow. nowotomyski. Była członkinią NSV-Frauenwerk w pow. nowotomyskim.⁸⁰⁴⁷ Zatrzymana od 24 kwietnia 1945 r., aresztowana od 27 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁴⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 27 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie

---

⁸⁰³⁶ AIPN Po 791/429, s. 2, 21 i 23+v.

⁸⁰³⁷ AIPN Po 791/429, s. 21.

⁸⁰³⁸ AIPN Po 791/429, s. 29.

⁸⁰³⁹ AIPN Po 791/429, s. 30.

⁸⁰⁴⁰ AIPN Po 791/429, s. 31+v.

⁸⁰⁴¹ AIPN Po 791/429, s. 32.

⁸⁰⁴² AIPN Po 791/435 (K. spec. 558/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Mańczyńskiej*.

⁸⁰⁴³ AIPN Po 791/435, s. 8 i 16.

⁸⁰⁴⁴ AIPN Po 791/435, s. 29+v. i 87-88.

⁸⁰⁴⁵ AIPN Po 791/435, s. 87-88.

⁸⁰⁴⁶ AIPN Po 791/444 (K. spec. 574/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ernie vel Annie Krause*; zob.: *Niemka-denuciatorka przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 11 III 1946.

⁸⁰⁴⁷ AIPN Po 791/444, s. 6-7.

⁸⁰⁴⁸ AIPN Po 791/444, s. 26+v. i 65-68.

części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej majątku, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁴⁹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 30 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁸⁰⁵⁰ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 9 maja 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. 5 kwietnia 1950 r. odcierpiała karę 5 lat więzienia.⁸⁰⁵¹

Wojciechowski Piotr⁸⁰⁵² s. Piotra i Katarzyny z d. Sikorskiej ur. 15 maja 1904 r. w Mórce pow. śremski, zam. Opalenica ul. Poznańska 33 pow. nowotomyski.⁸⁰⁵³ Aresztowany od 14 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁵⁴ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸⁰⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 15 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego majątku, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów zawartych w akcie oskarżenia.⁸⁰⁵⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Piotra Wojciechowskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze i konfiskatą mienia.⁸⁰⁵⁷ 30 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁸⁰⁵⁸ W/z Prokuratora Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 2 marca 1954 r. poinformował Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż - wobec

---

⁸⁰⁴⁹ AIPN Po 791/444, s. 65-68.

⁸⁰⁵⁰ AIPN Po 791/444, s. 74.

⁸⁰⁵¹ AIPN Po 791/444, s. 82.

⁸⁰⁵² AIPN Po 791/463 (K. spec. 604/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Wojciechowskiemu*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Grodzisk*, „Głos Wielkopolski”, 1 IV 1946; zob.: *Wyrok śmierci w Grodzisku*, „Głos Wielkopolski”, 28 IV 1946.

⁸⁰⁵³ AIPN Po 791/463, s. 6.

⁸⁰⁵⁴ AIPN Po 791/463, s. 39 i 42+v.

⁸⁰⁵⁵ AIPN Po 791/463, s. 39.

⁸⁰⁵⁶ AIPN Po 791/463, s. 81-82v.

⁸⁰⁵⁷ AIPN Po 791/463, s. 91.

⁸⁰⁵⁸ AIPN Po 791/463, s. 92.

braku odpowiedzi odmownej w sprawie zaliczenia Piotrowi Wojciechowskiemu okresu tymczasowego aresztowania od 4 czerwca 1945 r. do 15 marca 1946 r. na poczet kary 15 lat więzienia – ww. okres aresztowania podlegał zaliczeniu w całości.⁸⁰⁵⁹ Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania w Poznaniu 5 października 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zaliczyć ww. na poczet kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od 4 czerwca 1945 r. do 15 marca 1946 r.⁸⁰⁶⁰ 5 października 1955 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁸⁰⁶¹

Jaensch Ernst⁸⁰⁶² s. Wilhelma i Wilhelminy z d. Jaensch ur. 3 grudnia 1886 r. w Strzyżewie pow. nowotomyski, zam. Strzyżewo pow. nowotomyski. Był sołtysem, „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) i członkiem NSDAP w Strzyżewie w pow. nowotomyskim.⁸⁰⁶³ Zatrzymany od 12 czerwca 1945 r., aresztowany od 9 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸⁰⁶⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁰⁶⁵ Z odpisu skróconego aktu zejścia wystawionego 10 maja 1946 r. przez USC w Śremie wynika, że ww. zmarł tego samego dnia w Śremie.⁸⁰⁶⁶ Naczelnik więzienia w Śremie, Michał Andrzejewski 10 maja 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego Stanisława Jerzyckiego, Ernst Jaensch zmarł 10 maja 1946 r. w więzieniu w Śremie wskutek zapalenia nerek. Ww. więzień przebywał w szpitalu więziennym od 211 dni, a zgon nastąpił z przyczyn naturalnych.⁸⁰⁶⁷ SSK w Poznaniu 22 maja 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć – na zasadzie art. 3 kpk – postępowanie karne przeciwko Ernstowi Jaenschowi, gdyż zmarł on 10 maja 1946 r.⁸⁰⁶⁸

---

⁸⁰⁵⁹ AIPN Po 791/463, s. 108+v.

⁸⁰⁶⁰ AIPN Po 791/463, s. 111+v.

⁸⁰⁶¹ AIPN Po 791/463, s. 111v.

⁸⁰⁶² AIPN Po 791/489 (K. spec. 639/45), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ernstowi Jaenschowi*.

⁸⁰⁶³ AIPN Po 791/489, s. 7+v. i 56.

⁸⁰⁶⁴ AIPN Po 791/489, s. 28, 32+v. i 90.

⁸⁰⁶⁵ AIPN Po 791/489, s. 28.

⁸⁰⁶⁶ AIPN Po 791/489, s. 68.

⁸⁰⁶⁷ AIPN Po 791/489, s. 69+v.

⁸⁰⁶⁸ AIPN Po 791/489, s. 87.

Pawłowski Zbigniew⁸⁰⁶⁹ s. Piotra i Katarzyny z d. Łukaszewskiej ur. 24 stycznia 1922 r. w Kościanie, zam. Grodzisk Wielkopolski ul. Rakoniewska 2 pow. nowotomyski.⁸⁰⁷⁰ Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁷¹ Naczelnik więzienia w Poznaniu 23 maja 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 22 maja 1946 r. umieszczony w Szpitalu Miejskim w Poznaniu w celu wykonania zabiegu chirurgicznego.⁸⁰⁷² Lekarz więzienny więzienia w Poznaniu, dr Bednarek 22 maja 1946 r. zakomunikował Naczelnikowi więzienia w Poznaniu, iż u ww. stwierdzone zostało ostre zapalenie wyrostka robaczkowego.⁸⁰⁷³ Naczelnik więzienia w Poznaniu 18 lipca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 17 lipca 1946 r. zwolniony ze Szpitala i odstawiony z powrotem do więzienia.⁸⁰⁷⁴ SSK w Poznaniu 4 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁷⁵

Helmchen Gerhard⁸⁰⁷⁶ s. Gustawa i Olgi z d. Pudryckiej ur. 4 czerwca 1914 r. w Koninie pow. nowotomyski, zam. Bolewice pow. nowotomyski.⁸⁰⁷⁷ Był członkiem Selbstschutz, NSKK, SA i kierownikiem politycznym partii (Politischeleiter der NSDAP) w pow. nowotomyskim.⁸⁰⁷⁸ Aresztowany od 24 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁷⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁰⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 13 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na kary po 5 lat więzienia, sprowadzając - w myśl art. 31 kk - orzeczone w ten sposób kary do kary łącznej 10 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia,

---

⁸⁰⁶⁹ AIPN Po 791/574 (K. spec. 114/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zbigniewowi Pawłowskiemu*.

⁸⁰⁷⁰ AIPN Po 791/574, s. 6, 19 i 21.

⁸⁰⁷¹ AIPN Po 791/574, s. 57+v.

⁸⁰⁷² AIPN Po 791/574, s. 114.

⁸⁰⁷³ AIPN Po 791/574, s. 115, brak ostatniej cyfry roku, która jest uzupełniona na podstawie innych dokumentów.

⁸⁰⁷⁴ AIPN Po 791/574, s. 121.

⁸⁰⁷⁵ AIPN Po 791/574, s. 200-201v.

⁸⁰⁷⁶ AIPN Po 791/590 (K. spec. 134/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gerhardowi Helmchenowi*.

⁸⁰⁷⁷ AIPN Po 791/590, s. 8 i 41+v.

⁸⁰⁷⁸ AIPN Po 791/590, s. 8-9 i 41+v.

⁸⁰⁷⁹ AIPN Po 791/590, s. 20, 41+v. i 66-68.

⁸⁰⁸⁰ AIPN Po 791/590, s. 20.

zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁸¹ Naczelnik więzienia karnego w Rawiczu 19 lipca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu przez funkcjonariuszy KBW w Olsztynie.⁸⁰⁸² Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 13 listopada 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - zważywszy, że czyny inkryminowane zostały popełnione przez ww. przed 30 listopada 1952 r. i nie podlegały wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii - na podstawie art. 1, art. 4 ust. 1 pkt 2, art. 10 ust. 2 oraz art. 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. złagodzić Gerhardowi Helmchenowi karę 10 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia. Na mocy art. 4 pkt 2 ustawy o amnestii niewykonana kara dodatkowa przepadku mienia nie podlegała wykonaniu.⁸⁰⁸³ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 12 stycznia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż ww., po zastosowaniu amnestii, został 23 grudnia 1953 r. zwolniony z więzienia.⁸⁰⁸⁴

Słociński Ignacy⁸⁰⁸⁵ s. Pawła i Agnieszki z d. Ziemek ur. 27 lipca 1876 r. w Porążynie pow. nowotomyski, zam. Porążyn pow. nowotomyski.⁸⁰⁸⁶ Aresztowany od 28 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Grodzisku Wielkopolskim.⁸⁰⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 20 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁰⁸⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator E. Łyskowski 25 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. zmarł w czasie przerwy w odbywaniu kary.⁸⁰⁸⁹

Ortlieb Berthold⁸⁰⁹⁰ s. Wilhelma i Julianny z d. Deutschmann ur. 24 sierpnia 1890 r. w Przylęku pow. nowotomyski, zam. Glinno 11 pow. nowotomyski. Był członkiem NSV,

---

⁸⁰⁸¹ AIPN Po 791/590, s. 66-68.

⁸⁰⁸² AIPN Po 791/590, s. 92.

⁸⁰⁸³ AIPN Po 791/590, s. 95.

⁸⁰⁸⁴ AIPN Po 791/590, s. 97.

⁸⁰⁸⁵ AIPN Po 791/612 (K. spec. 172/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Słocińskiemu*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Grodzisk*, „Głos Wielkopolski”, 7 VI 1946.

⁸⁰⁸⁶ AIPN Po 791/612, s. 6.

⁸⁰⁸⁷ AIPN Po 791/612, s. 24+v. i 43-47.

⁸⁰⁸⁸ AIPN Po 791/612, s. 43-47.

⁸⁰⁸⁹ AIPN Po 791/612, s. 105.

⁸⁰⁹⁰ AIPN Po 791/626 (K. spec. 195/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bertholdowi Ortliebowi*.

Selbstschutz i Volkssturm w pow. nowotomyskim.⁸⁰⁹¹ Aresztowany od 21 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁹² Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. Przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁸⁰⁹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 13 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego majątku, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego, umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie dalszej części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁰⁹⁴ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 28 kwietnia 1948 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu Wydz. Karnemu w Poznaniu, iż ww. odcierpiał karę 3 lat więzienia od 13 czerwca 1946 r. do 21 kwietnia 1948 r.⁸⁰⁹⁵

Bocer Antoni⁸⁰⁹⁶ s. Stefana i Weroniki z d. Reimann ur. 5 lipca 1901 r. w Jażdżincu pow. wolsztyński, zam. Dąbrówka pow. zielonogórski.⁸⁰⁹⁷ Był członkiem NSDAP w Piotrach w pow. nowotomyskim.⁸⁰⁹⁸ Aresztowany od 2 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁰⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 4 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁰⁰

Kwiatkowska Maria⁸¹⁰¹ c. Michała i Stanisławy z d. Kachel ur. 25 listopada 1923 r. w Turkowie pow. nowotomyski, zam. Turkowo pow. nowotomyski.⁸¹⁰² Aresztowana od 30 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸¹⁰³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w

---

⁸⁰⁹¹ AIPN Po 791/626, s. 4.

⁸⁰⁹² AIPN Po 791/626, s. 24, 42+v. i 55-56v.

⁸⁰⁹³ AIPN Po 791/626, s. 24.

⁸⁰⁹⁴ AIPN Po 791/626, s. 55-56v.

⁸⁰⁹⁵ AIPN Po 791/626, s. 66.

⁸⁰⁹⁶ AIPN Po 791/674 (K. spec. 282/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Bocerowi*.

⁸⁰⁹⁷ AIPN Po 791/674, s. 9-10.

⁸⁰⁹⁸ AIPN Po 791/674, s. 23.

⁸⁰⁹⁹ AIPN Po 791/674, s. 73+v. i 96-97v.

⁸¹⁰⁰ AIPN Po 791/674, s. 96-97v.

⁸¹⁰¹ AIPN Po 791/703 (K. spec. 329/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Kwiatkowskiej i Stanisławie Kwiatkowskiej*.

⁸¹⁰² AIPN Po 791/703, s. 16+v.

⁸¹⁰³ AIPN Po 791/703, s. 80+v. i 119-120v.

Nowym Tomyślu 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁰⁴

Kwiatkowska z d. Kachel Stanisława⁸¹⁰⁵ c. Jakuba i Agnieszki z d. Majszak ur. 14 października 1884 r. w Turkowie pow. nowotomyski, zam. Turkowo pow. nowotomyski.⁸¹⁰⁶ Aresztowana od 30 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸¹⁰⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸¹⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁰⁹

Szaj Maria⁸¹¹⁰ c. Tomasza Łóczki i Marianny Szaj ur. 15 sierpnia 1907 r. w Grodzisku Wielkopolskim pow. nowotomyski, zam. Grodzisk Wielkopolski ul. Błotna 6 pow. nowotomyski.⁸¹¹¹ Aresztowana od 25 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸¹¹² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁸¹¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 25 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 7 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej majątku oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁸¹¹⁴ Sekretarz Prokuratora Miasta i Powiatu Poznańskiego w Poznaniu 30 października 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania w Poznaniu, iż Maria Szaj została 29 września 1951 r. zwolniona warunkowo z więzienia.⁸¹¹⁵

---

⁸¹⁰⁴ AIPN Po 791/703, s. 119-120v.

⁸¹⁰⁵ AIPN Po 791/703 (K. spec. 329/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Kwiatkowskiej i Stanisławie Kwiatkowskiej*.

⁸¹⁰⁶ AIPN Po 791/703, s. 17+v.

⁸¹⁰⁷ AIPN Po 791/703, s. 43, 80+v. i 119-120v.

⁸¹⁰⁸ AIPN Po 791/703, s. 43.

⁸¹⁰⁹ AIPN Po 791/703, s. 119-120v.

⁸¹¹⁰ AIPN Po 791/704 (K. spec. 330/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Szaj i Franciszce Szaj*.

⁸¹¹¹ AIPN Po 791/704, s. 2, 10, 17+v. i 55+v.

⁸¹¹² AIPN Po 791/704, s. 32, 47+v. i 69-72.

⁸¹¹³ AIPN Po 791/704, s. 32.

⁸¹¹⁴ AIPN Po 791/704, s. 69-72.

⁸¹¹⁵ AIPN Po 791/704, s. 104.

Szaj Franciszka⁸¹¹⁶ c. Marcina i Marii z d. Wachowiak ur. 8 sierpnia 1899 r. w Grodzisku Wielkopolskim pow. nowotomyski, zam. Grodzisk Wielkopolski ul. Błotna 6 pow. nowotomyski.⁸¹¹⁷ Aresztowana od 28 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Grodzisku Wielkopolskim.⁸¹¹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 25 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej majątku oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁸¹¹⁹ 6 stycznia 1947 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.⁸¹²⁰ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 28 maja 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż Franciszka Szaj została tego samego dnia, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, zwolniona z tamtejszego więzienia.⁸¹²¹

Fechner Heinrich Otto⁸¹²² s. Heinricha i Pauliny z d. Ziernchen ur. 20 września 1892 r. w Grubsku pow. nowotomyski, zam. Przyłęk 71 pow. nowotomyski.⁸¹²³ Był członkiem SA (SA-Scharführer) w Przyłęku w pow. nowotomyskim.⁸¹²⁴ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸¹²⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸¹²⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 4 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.⁸¹²⁷ 26 czerwca 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.⁸¹²⁸

---

⁸¹¹⁶ AIPN Po 791/704 (K. spec. 330/46), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Szaj i Franciszce Szaj*.

⁸¹¹⁷ AIPN Po 791/704, s. 12 i 47+v.

⁸¹¹⁸ AIPN Po 791/704, s. 47+v. i 69-72.

⁸¹¹⁹ AIPN Po 791/704, s. 69-72.

⁸¹²⁰ AIPN Po 791/704, s. 90.

⁸¹²¹ AIPN Po 791/704, s. 95.

⁸¹²² AIPN Po 791/705 (K. spec. 331/46), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Heinrichowi Ottonowi Fechnerowi; zob.: Brutalny Niemiec przed Sądem Specjalnym*, „Głos Wielkopolski”, 12 IX 1946.

⁸¹²³ AIPN Po 791/705 s. 5.

⁸¹²⁴ AIPN Po 791/705 s. 17+v. i 47+v.

⁸¹²⁵ AIPN Po 791/705 s. 20, 47+v. i 66-69v.

⁸¹²⁶ AIPN Po 791/705 s. 20.

⁸¹²⁷ AIPN Po 791/705 s. 66-69v.

Kania Wojciech⁸¹²⁹ s. Józefa i Marii z d. Sobczak ur. 23 kwietnia 1898 r. w Łomnicy pow. nowotomyski, zam. Przychodzko pow. nowotomyski.⁸¹³⁰ Aresztowany od 28 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Grodzisku Wielkopolskim.⁸¹³¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Nowym Tomyślu 5 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸¹³² Sekretarz Prokuratora Miasta i Powiatu Poznańskiego w Poznaniu 12 września 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania w Poznaniu, iż Wojciech Kania odcierpiał 5 września 1951 r. karę 5 lat więzienia.⁸¹³³

Janotte Bruno⁸¹³⁴ s. Hermanna i Marty z d. Engler ur. 8 sierpnia 1910 r. w Szklarce Trzcielskiej pow. nowotomyski, zam. Szklarka Trzcielska pow. nowotomyski.⁸¹³⁵ Był członkiem SA w Szklarce Trzcielskiej w pow. nowotomyskim. Aresztowany od 14 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.⁸¹³⁶ SSK w Poznaniu 7 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸¹³⁷

Schmidtchen Frieda⁸¹³⁸ c. Wilhelma i Emilii z d. Sperling ur. 16 listopada 1893 r. w Paproci pow. nowotomyski, zam. Paproć pow. nowotomyski.⁸¹³⁹ Aresztowana od 3 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸¹⁴⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁸¹⁴¹ SSK w Poznaniu

---

⁸¹²⁸ AIPN Po 791/705 s. 80.

⁸¹²⁹ AIPN Po 791/707 (K. spec. 335/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wojciechowi Kani*; zob.: *Służalec skazany na karę 5 lat więzienia*, „Głos Wielkopolski”, 12 IX 1946, gdzie podano, że ww. był przodownikiem grupy robotników polskich.

⁸¹³⁰ AIPN Po 791/707, s. 24.

⁸¹³¹ AIPN Po 791/707, s. 47+v. i 77-79v.

⁸¹³² AIPN Po 791/707, s. 77-79v.

⁸¹³³ AIPN Po 791/707, s. 97.

⁸¹³⁴ AIPN Po 791/736 (K. spec. 413/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Brunonowi Janotte*; zob.: *Nasze sądy sprawiedliwsze*, „Głos Wielkopolski”, 11 X 1946.

⁸¹³⁵ AIPN Po 791/736, s. 4+v.

⁸¹³⁶ AIPN Po 791/736, s. 17+v.

⁸¹³⁷ AIPN Po 791/736, s. 26-29.

⁸¹³⁸ AIPN Po 791/744 (K. spec. 431/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Friedzie Schmidtchen*.

⁸¹³⁹ AIPN Po 791/744, s. 26+v.

⁸¹⁴⁰ AIPN Po 791/744, s. 5 i 32+v.

⁸¹⁴¹ AIPN Po 791/744, s. 5.

na sesji wyjazdowej w Nowym Tomysłu 23 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁴²

Müller Wilhelm⁸¹⁴³ s. Wilhelma i Augustyny z d. Quast ur. 16 marca 1881 r. w Nowej Boruji pow. wolsztyński, zam. Opalenica ul. Dworcowa 16 pow. nowotomyski.⁸¹⁴⁴ Aresztowany od 15 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Grodzisku Wielkopolskim.⁸¹⁴⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 5 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁴⁶

---

⁸¹⁴² AIPN Po 791/744, s. 88-89v.

⁸¹⁴³ AIPN Po 791/757 (K. spec. 492/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Müllerowi*.

⁸¹⁴⁴ AIPN Po 791/757, s. 8+v.

⁸¹⁴⁵ AIPN Po 791/757, s. 56+v.

⁸¹⁴⁶ AIPN Po 791/757, s. 79-80.

5. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu jarocińskiego.

Jarocin (Jarotschin)

Koturbasz Michał⁸¹⁴⁷ s. Antoniego i Marii ur. 3 października 1908 r. w Roźniatowie pow. doliński, zam. Jarocin ul. Hallera 14.⁸¹⁴⁸ Aresztowany od 23 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu śledczym w Jarocinie.⁸¹⁴⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 11 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁵⁰

Burchardt Edmund⁸¹⁵¹ s. Edmunda i Józefy z d. Michałowskiej ur. 13 czerwca 1888 r. w Łodzi, zam. Kretków pow. jarociński.⁸¹⁵² Aresztowany od 5 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Jarocinie.⁸¹⁵³ 2 października 1945 r. przebywał w więzieniu w Jarocinie.⁸¹⁵⁴ Jak wynika z notatki Naczelnika więzienia Maćkowiaka, ww. został przeniesiony z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸¹⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 23 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu

---

⁸¹⁴⁷ AIPN Po 791/45 (K. spec. 53/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Koturbaszowi*.

⁸¹⁴⁸ AIPN Po 791/45, s. 9.

⁸¹⁴⁹ AIPN Po 791/45, s. 14 i 36+v.

⁸¹⁵⁰ AIPN Po 791/45, s. 32-33.

⁸¹⁵¹ AIPN Po 791/230 (K. spec. 290/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Burchardtowi*.

⁸¹⁵² AIPN Po 791/230, s. 6.

⁸¹⁵³ AIPN Po 791/230, s. 35 i 65-66v.

⁸¹⁵⁴ AIPN Po 791/230, s. 44.

⁸¹⁵⁵ AIPN Po 791/230, s. 40, brak daty i określenia więzienia, którego Maćkowiak był naczelnikiem.

noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁵⁶
24 października 1945 r. został zwolniony z więzienia w Pleszewie.⁸¹⁵⁷

Kowalski Józef⁸¹⁵⁸ s. Piotra i Katarzyny ur. 7 czerwca 1903 r. w Jarocinie, zam. Jarocin ul. Poznańska 57.⁸¹⁵⁹ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Jarocinie; aresztowany od 6 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Jarocinie.⁸¹⁶⁰ Następnie ww. został przeniesiony z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸¹⁶¹ 4 października 1945 r. przebywał w więzieniu w Pleszewie.⁸¹⁶² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 24 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁶³

Hyżorek z d. Błaszczak Łucja⁸¹⁶⁴ c. Antoniego i Michaliny z d. Wasilewskiej ur. 9 grudnia 1905 r. w Pleszewie pow. jarociński, zam. Pleszew ul. Malińska 5 pow. jarociński.⁸¹⁶⁵ Aresztowana od 4 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Jarocinie, a następnie w Pleszewie.⁸¹⁶⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁶⁷

Łeński Antoni⁸¹⁶⁸ s. Bronisława i Julianny z d. Szymańskiej ur. 7 lutego 1917 r. w Rienke pow. bochumski (Niemcy), zam. Kruczynek pow. jarociński.⁸¹⁶⁹ Aresztowany od 3 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Jarocinie, a następnie w Pleszewie.⁸¹⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 23 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁷¹

---

⁸¹⁵⁶ AIPN Po 791/230, s. 65-66v.

⁸¹⁵⁷ AIPN Po 791/230, s. 70.

⁸¹⁵⁸ AIPN Po 791/253 (K. spec. 315/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Kowalskiemu*.

⁸¹⁵⁹ AIPN Po 791/253, s. 8.

⁸¹⁶⁰ AIPN Po 791/253, s. 9, 37 i 70-71v.

⁸¹⁶¹ AIPN Po 791/253, s. 42, brak daty przeniesienia więźnia.

⁸¹⁶² AIPN Po 791/253, s. 59.

⁸¹⁶³ AIPN Po 791/253, s. 70-71v.

⁸¹⁶⁴ AIPN Po 791/266 (K. spec. 331/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Łucji Hyżorek*.

⁸¹⁶⁵ AIPN Po 791/266, s. 5.

⁸¹⁶⁶ AIPN Po 791/266, s. 33 i 62-63v.

⁸¹⁶⁷ AIPN Po 791/266, s. 62-63v.

⁸¹⁶⁸ AIPN Po 791/268 (K. spec. 333/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Łeńskiemu*.

⁸¹⁶⁹ AIPN Po 791/268, s. 7.

⁸¹⁷⁰ AIPN Po 791/268, s. 14 i 36-37v.

⁸¹⁷¹ AIPN Po 791/268, s. 36-37v.

Lorenz Jan⁸¹⁷² s. Józefa i Franciszki z d. Reimann ur. 14 maja 1896 r. w Siedlcu pow. wolsztyński, zam. Dąbrowa pow. jarociński. Był współwłaścicielem majątku w Dąbrowie w pow. jarocińskim.⁸¹⁷³ Aresztowany od 2 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Jarocinie.⁸¹⁷⁴ Naczelnik więzienia w Pleszewie, Maćkowiak poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został przeniesiony z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸¹⁷⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Pleszewie 13 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁷⁶

Cieślak Roch⁸¹⁷⁷ s. Łukasza i Marianny z d. Marchwiak ur. 7 sierpnia 1890 r. w Wysogotówku pow. jarociński, zam. Magnuszewice pow. jarociński.⁸¹⁷⁸ Aresztowany od 30 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Pleszewie.⁸¹⁷⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Pleszewie 13 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁸⁰

Konieczna z d. Kwiatkowska Antonina⁸¹⁸¹ c. Teofila i Agnieszki z d. Tuszyńskiej ur. 25 maja 1882 r. w Jankowie Zaleśnym pow. ostrowski, zam. Tarce (parcele) pow. jarociński.⁸¹⁸² Aresztowana od 10 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Jarocinie.⁸¹⁸³ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 17 października 1945 r. zanotował, że – jak zakomunikował Naczelnik więzienia w Jarocinie w piśmie z 4 października 1945 r. – ww. została przeniesiona z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸¹⁸⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 21 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁸⁵

---

⁸¹⁷² AIPN Po 791/320 (K. spec. 406/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Lorenzowi*.

⁸¹⁷³ AIPN Po 791/320, s. 5 i 28+v.

⁸¹⁷⁴ AIPN Po 791/320, s. 22 i 52+v.

⁸¹⁷⁵ AIPN Po 791/320, s. 22, brak daty pisma i przeniesienia.

⁸¹⁷⁶ AIPN Po 791/320, s. 52+v.

⁸¹⁷⁷ AIPN Po 791/352 (K. spec. 449/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Rochowi Cieślakowi*.

⁸¹⁷⁸ AIPN Po 791/352, s. 9.

⁸¹⁷⁹ AIPN Po 791/352, s. 44+v. i 57-58.

⁸¹⁸⁰ AIPN Po 791/352, s. 57-58.

⁸¹⁸¹ AIPN Po 791/399 (K. spec. 507/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoninie Koniecznej i Marii Błaszczuk*.

⁸¹⁸² AIPN Po 791/399, s. 8.

⁸¹⁸³ AIPN Po 791/399, s. 72, 74+v. i 109-111.

⁸¹⁸⁴ AIPN Po 791/399, s. 72.

⁸¹⁸⁵ AIPN Po 791/399, s. 109-111.

Błaszczuk z d. Konieczna Maria⁸¹⁸⁶ c. Walentego i Antoniny z d. Kwiatkowskiej ur. 3 lutego 1915 r. w Essen (Westfalia), zam. Tarce (parcele) pow. jarociński.⁸¹⁸⁷ Aresztowana od 10 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Jarocinie.⁸¹⁸⁸ Kierownik Sekretariatu Prezydium Prokuratury SSK w Poznaniu 17 października 1945 r. zanotował, że – jak zakomunikował Naczelnik więzienia w Jarocinie w piśmie z 4 października 1945 r. – ww. została przeniesiona z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸¹⁸⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 21 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁹⁰

Nowak Jan⁸¹⁹¹ s. Walentego i Agnieszki z d. Koniecznej ur. 27 grudnia 1890 r. w Jarocinie, zam. Jarocin ul. Moniuszki 4.⁸¹⁹² Zatrzymany od 28 lutego 1945 r., aresztowany od 27 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Pleszewie.⁸¹⁹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Pleszewie 17 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁹⁴

Baran z d. Hilberth Anna⁸¹⁹⁵ c. Karola i Barbary z d. Ditrich ur. 22 sierpnia 1902 r. w Große Karlbach (Bawaria), zam. Jarocin ul. Rynek 17.⁸¹⁹⁶ Aresztowana od 11 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Jarocinie.⁸¹⁹⁷ Naczelnik więzienia [w Pleszewie], Maćkowiak poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została przeniesiona z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸¹⁹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Pleszewie 29 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸¹⁹⁹

---

⁸¹⁸⁶ AIPN Po 791/399 (K. spec. 507/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoninie Koniecznej i Marii Błaszczuk*.

⁸¹⁸⁷ AIPN Po 791/399, s. 7.

⁸¹⁸⁸ AIPN Po 791/399, s. 72, 74+v. i 109-111.

⁸¹⁸⁹ AIPN Po 791/399, s. 71.

⁸¹⁹⁰ AIPN Po 791/399, s. 109-111.

⁸¹⁹¹ AIPN Po 791/416 (K. spec. 528/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Nowakowi*.

⁸¹⁹² AIPN Po 791/416, s. 15.

⁸¹⁹³ AIPN Po 791/416, s. 58+v., 67 i 165-167.

⁸¹⁹⁴ AIPN Po 791/416, s. 165-167.

⁸¹⁹⁵ AIPN Po 791/577 (K. spec. 117/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Baran*.

⁸¹⁹⁶ AIPN Po 791/577, s. 11.

⁸¹⁹⁷ AIPN Po 791/577, s. 19 i 52+v.

⁸¹⁹⁸ AIPN Po 791/577, s. 19, brak daty pisma i daty przeniesienia oraz określenia więzienia, którego naczelnikiem był Maćkowiak.

⁸¹⁹⁹ AIPN Po 791/577, s. 102-103v.

Sołtysiak Krzysztof⁸²⁰⁰ s. Wacława i Kazimiery z d. Kosowicz ur. 3 lipca 1924 r. we Wrześni, zam. Września ul. Warszawska 16.⁸²⁰¹ Aresztowany od 6 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni.⁸²⁰² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 21 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 lutego 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸²⁰³ Dyrektor Gabinetu Ministra Sprawiedliwości 31 stycznia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent RP - decyzją z 25 stycznia 1950 r. - skorzystał z prawa łaski w stosunku do Krzysztofa Sołtysiaka, ograniczając mu okres utraty praw do 10 lat.⁸²⁰⁴ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie 21 lutego 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Krzysztof Sołtysiak odbył karę 5 lat pozbawienia wolności od 6 lutego 1945 r. do 6 lutego 1950 r. i został zwolniony z więzienia w Rawiczu.⁸²⁰⁵

Marek Ludwik⁸²⁰⁶ s. Macieja i Petroneli ur. 10 sierpnia 1897 r. w Bezdziadowie pow. jarociński, zam. Ludwinów pow. jarociński.⁸²⁰⁷ Zatrzymany od 6 października 1945 r., aresztowany od 10 grudnia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Pleszewie.⁸²⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Pleszewie 18 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia przestępstwa opisanego w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁰⁹

Weiss Zygmunt⁸²¹⁰ s. Jana Władysława i Justyny z d. Brandt ur. 19 marca 1887 r. w Zawadzie pow. lubartowski, zam. Żerków ul. Mickiewicza pow. jarociński. Był członkiem Volkssturm w Żerkowie w pow. jarocińskim.⁸²¹¹ Aresztowany od 3 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Jarocinie.⁸²¹² Naczelnik więzienia [w Pleszewie], Maćkowiak

---

⁸²⁰⁰ AIPN Po 791/601 (K. spec. 148/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Krzysztofowi Sołtysiakowi*; zob.: *Skazany za współpracę z „gestapo”*, „Głos Wielkopolski”, 26 VIII 1946.

⁸²⁰¹ AIPN Po 791/601, s. 11-12 i 34.

⁸²⁰² AIPN Po 791/601, s. 95+v.

⁸²⁰³ AIPN Po 791/601, s. 140-142.

⁸²⁰⁴ AIPN Po 791/601, s. 167.

⁸²⁰⁵ AIPN Po 791/601, s. 170.

⁸²⁰⁶ AIPN Po 791/637 (K. spec. 210/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Markowi*.

⁸²⁰⁷ AIPN Po 791/637, s. 11 i 109+v.

⁸²⁰⁸ AIPN Po 791/637, s. 109+v. i 141-142.

⁸²⁰⁹ AIPN Po 791/637, s. 141-142.

⁸²¹⁰ AIPN Po 791/664 (K. spec. 264/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zygmuntowi Weissowi*.

⁸²¹¹ AIPN Po 791/664, s. 2 i 55+v.

⁸²¹² AIPN Po 791/664, s. 55+v.

poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został przeniesiony z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸²¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 30 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸²¹⁴

Taszarek Feliks⁸²¹⁵ s. Franciszka i Katarzyny z d. Ogrodowczyk ur. 17 listopada 1907 r. w Prusinowie pow. jarociński, zam. Witaszyczki pow. jarociński.⁸²¹⁶ Aresztowany od 31 stycznia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Pleszewie.⁸²¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 30 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów zawartych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸²¹⁸

Bautz Herbert⁸²¹⁹ s. Hermanna i Anny z d. Liebchen ur. 15 listopada 1920 r. w Sierszewie pow. jarociński, zam. Sierszew pow. jarociński.⁸²²⁰ Był zandarmem na posterunku w Żerkowie w pow. jarocińskim. Aresztowany od 11 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Jarocinie.⁸²²¹ Naczelnik więzienia [w Pleszewie], Maćkowiak poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, że ww. został przeniesiony z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸²²² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸²²³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniał Sędzia Sądu Apelacyjnego, na polecenie Ministra Sprawiedliwości RP 26 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent

---

⁸²¹³ AIPN Po 791/664, s. 28, brak daty pisma i daty przeniesienia oraz określenia więzienia, którego naczelnikiem był Maćkowiak.

⁸²¹⁴ AIPN Po 791/664, s. 88+v.

⁸²¹⁵ AIPN Po 791/666 (K. spec. 268/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Feliksowi Taszarkowi*.

⁸²¹⁶ AIPN Po 791/666, s. 8+v.

⁸²¹⁷ AIPN Po 791/666, s. 107+v.

⁸²¹⁸ AIPN Po 791/666, s. 147-150.

⁸²¹⁹ AIPN Po 791/778 (K. spec. 578/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Herbertowi Bautzowi*; zob.: *Kary więzienia i śmierci za bestialstwa Niemców*, „Głos Wielkopolski”, 22 II 1946; zob.: *Wykonanie wyroku*, „Głos Wielkopolski”, 28 III 1946.

⁸²²⁰ AIPN Po 791/778, s. 13+v.

⁸²²¹ AIPN Po 791/778, s. 21, 54+v. i 93+v.

⁸²²² AIPN Po 791/778, s. 21, brak daty pisma i daty przeniesienia oraz określenia więzienia, którego naczelnikiem był Maćkowiak.

⁸²²³ AIPN Po 791/778, s. 93+v.

KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Herberta Bautza.⁸²²⁴ 23 marca 1946 r. został wykonany wyrok śmierci w stosunku do Herberta Bautza.⁸²²⁵

Jouanne Christian⁸²²⁶ s. Günthera i Kristy z d. Schenk ur. 7 marca 1912 r. w Baranówku pow. jarociński, zam. Baranówek pow. jarociński. Był właścicielem majątku w Baranówku w pow. jarocińskim. Aresztowany od 9 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁸²²⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 9 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci oraz na karę śmierci, sprowadzić orzeczone w ten sposób kary - na zasadzie art. 31 kk - do łącznej kary śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸²²⁸ Prokurator A. Dąb z Nadzoru Prokuratorskiego nad Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 13 czerwca 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Christiana Jouanne.⁸²²⁹

Theimert Helena⁸²³⁰ ur. 19 stycznia 1901 r. w Poznaniu, zam. Pleszew ul. Gnieźnieńska 9 pow. jarociński. Aresztowana od 23 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu w Ostrowie Wielkopolskim.⁸²³¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Ostrowie Wielkopolskim 9 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸²³²

Woźniak z d. Ratajczak Zofia⁸²³³ c. Tomasza i Ludwika z d. Jankowiak ur. 6 maja 1895 r. w Kastropp (Westfalia), zam. Jarocin ul. Wodna 7.⁸²³⁴ Aresztowana od 8 maja 1945 r. i

---

⁸²²⁴ AIPN Po 791/778, s. 104.

⁸²²⁵ Zob.: Wykonanie wyroku, „Głos Wielkopolski”, 28 III 1946.

⁸²²⁶ AIPN Po 791/798 (K. spec. 11/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Christianowi Jouanne i Helenie Theimert*; zob.: *Obszarnik niemiecki aresztowany pod zarzutem udziału w zabójstwie 9 Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 7 IV 1945, gdzie ww. przedstawiony był jako obszarnik z Malinia k. Pleszewa i naczelnik oddziału zmotoryzowanego NSDAP (zapewne chodzi o NSKK); *Niemcy donosiciele staną przed Specjalnym Sądem Karnym w Poznaniu*, „Głos Wielkopolski”, 13 IV 1945; *Łaknąca ręka sprawiedliwości dosięgła gnębiiciela Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 15 V 1945, gdzie ww. przedstawiony był jako b. wójt (Amtsleiter) w Pleszewie.

⁸²²⁷ AIPN Po 791/798, s. 46-47 i 151-168.

⁸²²⁸ AIPN Po 791/798, s. 127-129v.

⁸²²⁹ AIPN Po 791/798, s. 147.

⁸²³⁰ AIPN Po 791/798 (K. spec. 11/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Christianowi Jouanne i Helenie Theimert*; zob.: *Łaknąca ręka sprawiedliwości dosięgła gnębiiciela Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 15 V 1945, gdzie ww. [nazwisko zapisano jako: Thiemert] była przedstawiona jako sekretarka majątku Lenartowice.

⁸²³¹ AIPN Po 791/798, s. 46-47, brak danych dot. rodziców ww.

⁸²³² AIPN Po 791/798, s. 127-129v.

⁸²³³ AIPN Po 76/331 (K. spec. 504/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Woźniak*; zob.: *Za fałszywe zeznania - dożywotnie więzienie*, „Głos Wielkopolski”, 21 X 1946.

osadzona w więzieniu w Jarocinie.⁸²³⁵ Naczelnik więzienia [w Pleszewie], Maćkowiak poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została przeniesiona z więzienia w Jarocinie do więzienia w Pleszewie.⁸²³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Jarocinie 8 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁸²³⁷ 13 września 1949 r. przebywała w więzieniu w Fordonie.⁸²³⁸ Prokurator Powiatowy w Ostrowie Wielkopolskim, L. Wieczorkiewicz w grudniu 1952 r. postanowił - na mocy art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 22 listopada 1952 r. o amnestii - zmienić Zofii Woźniak karę dożywotniego więzienia na karę 12 lat więzienia, ustalić początek kary na 8 października 1946 r., koniec zaś na 8 października 1958 r. i odpis doręczyć ww. do więzienia w Grudziądzu.⁸²³⁹ Sąd Wojewódzki w Poznaniu 13 marca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – zważywszy, że czyn inkryminowany ww. został popełniony przed 20 listopada 1952 r., orzeczona kara podlegała złagodzeniom na mocy art. 4 ust. 1 pkt 2 i art. 4 ustawy z dnia 22 listopada 1952 r. o amnestii gdyż ww. nie brała udziału w związkach współpracujących z władzami państwa hitlerowskiego, a także z uwagi na to, iż czyn inkryminowany nie podlegał wyłączeniom przewidzianym w art. 9 tejże ustawy o amnestii – na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 3, 10 ust. 2 oraz art. 16 tejże ustawy o amnestii - złagodzić Zofii Woźniak karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat więzienia, licząc jej początek od 5 maja 1945 r. Nie wykonana dotychczas kara dodatkowa przepadku mienia nie podlegała wykonaniu.⁸²⁴⁰ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 8 stycznia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) – zwolnić Zofię Woźniak, przebywającą w więzieniu w Grudziądzu I, warunkowo od odbycia reszty kary. Okres próby dla warunkowo zwolnionej miał stanowić czas pozostały do odbycia kary tj. do 8 maja 1957 r. Kara pozbawienia wolności miała być uważana za odbytą, w przypadku jeśliby odwołanie warunkowego zwolnienia nie nastąpiło w czasie do 3 miesięcy po upływie okresu

---

⁸²³⁴ AIPN Po 76/331, s. 5+v.

⁸²³⁵ AIPN Po 76/331, s. 43, 93-94 i 123-126.

⁸²³⁶ AIPN Po 76/331, s. 43, brak daty pisma i daty przeniesienia oraz określenia więzienia, którego naczelnikiem był Maćkowiak.

⁸²³⁷ AIPN Po 76/331, s. 123-126.

⁸²³⁸ AIPN Po 76/331, s. 169-170.

⁸²³⁹ AIPN Po 76/331, s. 195, brak daty dziennej postanowienia.

⁸²⁴⁰ AIPN Po 76/331, s. 197.

próby.⁸²⁴¹ P. o. Prokuratora Powiatowego w Ostrowie Wielkopolskim, Majchrzak 15 marca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Ostrowie Wielkopolskim, iż Zofia Woźniak została 25 stycznia 1954 r. zwolniona z więzienia.⁸²⁴²

6. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu kościańskiego.

Kościan (Kosten)

Adamska z d. Zborowska Kazimiera⁸²⁴³ c. Wincentego i Marianny z d. Jeżewicz ur. 23 stycznia 1899 r. w Kościanie, zam. Kościan ul. Konopnickiej 1 a. Zatrzymana od 19 kwietnia 1945 r., aresztowana od 23 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸²⁴⁴ 8 czerwca 1945 r. Naczelnik więzienia w Poznaniu poświadczył odbiór ww. więźniarki.⁸²⁴⁵ SSK w Poznaniu 8 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 21 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁴⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 24 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia we Wrześni do więzienia w Fordonie.⁸²⁴⁷ 21 kwietnia 1948 r. została zwolniona z więzienia.⁸²⁴⁸ W/z Prokuratora Sądu

---

⁸²⁴¹ AIPN Po 76/331, s. 206-207.

⁸²⁴² AIPN Po 76/331, s. 213.

⁸²⁴³ AIPN Po 791/58 (K. spec. 68/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierze Adamskiej*.

⁸²⁴⁴ AIPN Po 791/58, s. 25, 57-58v. i 98.

⁸²⁴⁵ AIPN Po 791/58, s. 59.

⁸²⁴⁶ AIPN Po 791/58, s. 57-58v.

⁸²⁴⁷ AIPN Po 791/58, s. 71.

⁸²⁴⁸ AIPN Po 791/58, s. 114.

Okręgowego w Lesznie 13 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Lesznie, iż wyrok 3 lat więzienia został w stosunku do Kazimierzy Adamskiej całkowicie wykonany.⁸²⁴⁹

Bręczewski Stanisław⁸²⁵⁰ s. Józefa i Katarzyny z d. Lange ur. 11 listopada 1890 r. w Poznaniu, zam. Piechanin pow. kościański.⁸²⁵¹ Zatrzymany od 4 maja 1945 r., aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁵³

Nowak Antoni⁸²⁵⁴ s. Franciszka i Franciszki z d. Kąkolewskiej ur. 7 czerwca 1886 r. w Wielkim Sroczku pow. kościański, zam. Piechanin pow. kościański.⁸²⁵⁵ Zatrzymany od 4 maja 1945 r., aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁵⁷

Dykiert Henryk⁸²⁵⁸ s. Mariana i Teresy z d. Stęszewskiej ur. 9 lipca 1906 r. w Kostrzynie pow. średzki, zam. Śmigiel pow. kościański.⁸²⁵⁹ Aresztowany od 16 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸²⁶⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁸²⁶¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć – na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów.⁸²⁶²

---

⁸²⁴⁹ AIPN Po 791/58, s. 86.

⁸²⁵⁰ AIPN Po 791/240 (K. spec. 300/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Bręczewskiemu i Antoniemu Nowakowi*.

⁸²⁵¹ AIPN Po 791/240, s. 22.

⁸²⁵² AIPN Po 791/240, s. 29 i 71-72v.

⁸²⁵³ AIPN Po 791/240, s. 71-72v.

⁸²⁵⁴ AIPN Po 791/240 (K. spec. 300/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Bręczewskiemu i Antoniemu Nowakowi*.

⁸²⁵⁵ AIPN Po 791/240, s. 24.

⁸²⁵⁶ AIPN Po 791/240, s. 29 i 71-72v.

⁸²⁵⁷ AIPN Po 791/240, s. 71-72v.

⁸²⁵⁸ AIPN Po 791/397 (K. spec. 503/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Dykiertowi*.

⁸²⁵⁹ AIPN Po 791/397, s. 46+v.

⁸²⁶⁰ AIPN Po 791/397, s. 46+v., 85-87 i 93.

⁸²⁶¹ AIPN Po 791/397, s. 93.

⁸²⁶² AIPN Po 791/397, s. 85-87.

Schmidt Gustaw⁸²⁶³ s. Karola i Pauliny z d. Elsner ur. 18 grudnia 1889 r. w Śmiglu pow. kościański, zam. Śmigiel pow. kościański.⁸²⁶⁴ Zatrzymany od 9 lipca 1945 r., aresztowany od 25 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁶⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 6 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁶⁶

Kasprzak Stanisław⁸²⁶⁷ s. Tomasza i Agnieszki z d. Andrzejczak ur. 4 kwietnia 1908 r. w Lubiniu pow. kościański, zam. Krzywiń ul. Kościańska 67 pow. kościański.⁸²⁶⁸ Aresztowany od 15 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁶⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 16 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁷⁰

Henninger z d. Bäcker Berta⁸²⁷¹ c. Ernsta i Anny z d. Rössler ur. 19 maja 1889 r. w Piotrowicach pow. leszczyński, zam. Śmigiel pow. kościański. Aresztowana od 11 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu w Kościanie. Ww. była oskarżona z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸²⁷² Komendant posterunku MO w Śmiglu 13 września 1946 r. zameldował Prokuraturze SSK w Poznaniu, iż Berta Henninger zmarła 28 marca 1946 r. w więzieniu przy Sądzie Grodzkim w Kościanie i została pochowana na cmentarzu ewangelickim w Kościanie.⁸²⁷³ SSK w Poznaniu 2 października 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć – na zasadzie art. 3 kpk – postępowanie karne przeciwko Bercie Henninger wskutek jej śmierci, na koszt Skarbu Państwa. Wniosek o pokrycie kosztów pogrzebu, z załącznikami, miał być przekazany stosownemu sądowi spadkowemu wg właściwości, a więzienie w Kościanie miało być o tym fakcie powiadomione.⁸²⁷⁴

---

⁸²⁶³ AIPN Po 791/424 (K. spec. 538/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gustawowi Schmidowi*.

⁸²⁶⁴ AIPN Po 791/424, s. 13.

⁸²⁶⁵ AIPN Po 791/424, s. 23+v. i 87-88.

⁸²⁶⁶ AIPN Po 791/424, s. 87-88.

⁸²⁶⁷ AIPN Po 791/458 (K. spec. 597/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Kasprzakowi*.

⁸²⁶⁸ AIPN Po 791/458, s. 7 i 37+v.

⁸²⁶⁹ AIPN Po 791/458, s. 37+v. i 80-81.

⁸²⁷⁰ AIPN Po 791/458, s. 80-81.

⁸²⁷¹ AIPN Po 791/462 (K. spec. 602/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bercie Henninger*.

⁸²⁷² AIPN Po 791/462, s. 18+v.

⁸²⁷³ AIPN Po 791/462, s. 59.

⁸²⁷⁴ AIPN Po 791/462, s. 60.

Filipowicz Paweł⁸²⁷⁵ s. Walentego i Anny z d. Langner ur. 18 czerwca 1910 r. w Śmiglu pow. kościański, zam. Czarków 29 pow. kościański. Był członkiem SA w Czarkowie w pow. kościańskim.⁸²⁷⁶ Aresztowany od 7 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁷⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 16 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁷⁸

Ryl Bronisław Robert⁸²⁷⁹ s. Roberta i Anny z d. Pawłowskiej ur. 29 stycznia 1904 r. w Mościcach Górnych pow. brzeski (Rosja), zam. Zegrówko pow. kościański.⁸²⁸⁰ Był członkiem SA w Zegrówku w pow. kościańskim.⁸²⁸¹ Zatrzymany od 25 grudnia 1945 r., aresztowany od 9 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 27 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia przestępstwa zarzucanego mu aktem oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁸³

Kaczmarek Stanisław⁸²⁸⁴ s. Stanisława i Małgorzaty z d. Posady ur. 1 października 1903 r. w Gradowicach pow. kościański, zam. Gradowice pow. kościański. Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w pow. kościańskim.⁸²⁸⁵ Aresztowany od 27 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁸⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 16 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸²⁸⁷

---

⁸²⁷⁵ AIPN Po 791/518 (K. spec. 27/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Filipowiczowi*.

⁸²⁷⁶ AIPN Po 791/518, s. 5+v.

⁸²⁷⁷ AIPN Po 791/518, s. 34+v.

⁸²⁷⁸ AIPN Po 791/518, s. 72-73.

⁸²⁷⁹ AIPN Po 791/541 (K. spec. 67/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bronisławowi Robertowi Rylowi*.

⁸²⁸⁰ AIPN Po 791/541, s. 2.

⁸²⁸¹ AIPN Po 791/541, s. 9 i 23+v.

⁸²⁸² AIPN Po 791/541, s. 23+v. i 37-38.

⁸²⁸³ AIPN Po 791/541, s. 37-38.

⁸²⁸⁴ AIPN Po 791/563 (K. spec. 95/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Kaczmarkowi*.

⁸²⁸⁵ AIPN Po 791/563, s. 24+v.

⁸²⁸⁶ AIPN Po 791/563, s. 24+v. i 51-52.

⁸²⁸⁷ AIPN Po 791/563, s. 51-52.

Kruschke Arnold⁸²⁸⁸ s. Karola i Emmy z d. Fellner ur. 10 stycznia 1904 r. w Radschtock pow. lebuski (Niemcy), zam. Bielewo pow. kościański. Był członkiem SA (SA-Sturmmann) w pow. kościańskim.⁸²⁸⁹ Aresztowany od 18 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 25 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁹¹

Krawczyk z d. Gromada Katarzyna⁸²⁹² c. Jakuba i Marianny z d. Cielewczyk ur. 22 marca 1883 r. w Głuchowie pow. kościański, zam. Kościan Pl. Wolności 1.⁸²⁹³ Aresztowany od 5 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸²⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 25 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸²⁹⁵

Gutsche Franciszek⁸²⁹⁶ s. Antoniego i Marii z d. Wons ur. 27 października 1899 r. w Rakoniewicach pow. wolsztyński, zam. Wielichowo pow. kościański. Był członkiem NSKK i sołtysem w Śniatach w pow. kościańskim.⁸²⁹⁷ Aresztowany od 9 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸²⁹⁸ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸²⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 26 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁸³⁰⁰ Naczelnik więzienia w Lesznie 17 października 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż ww.,

---

⁸²⁸⁸ AIPN Po 791/613 (K. spec. 175/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Arnoldowi Kruschke*.

⁸²⁸⁹ AIPN Po 791/613, s. 6+v.

⁸²⁹⁰ AIPN Po 791/613, s. 21+v. i 45-46.

⁸²⁹¹ AIPN Po 791/613, s. 45-46.

⁸²⁹² AIPN Po 791/641 (K. spec. 218/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Katarzynie Krawczyk*.

⁸²⁹³ AIPN Po 791/641, s. 4.

⁸²⁹⁴ AIPN Po 791/641, s. 24+v. i 44-45.

⁸²⁹⁵ AIPN Po 791/641, s. 44-45.

⁸²⁹⁶ AIPN Po 791/660 (K. spec. 255/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Gutsche*.

⁸²⁹⁷ AIPN Po 791/660, s. 8+v.

⁸²⁹⁸ AIPN Po 791/660, s. 36, 121-122 i 228-230.

⁸²⁹⁹ AIPN Po 791/660, s. 36.

⁸³⁰⁰ AIPN Po 791/660, s. 228-230.

przetransportowany z tamtejszego więzienia na rozprawę SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 25 września 1946 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie, dotychczas stamtąd nie powrócił.⁸³⁰¹

Andrzejewski Ignacy⁸³⁰² s. Józefa i Katarzyny z d. Klemaszczyk ur. 27 lipca 1904 r. w Borowie pow. kościański, zam. Sulechów Al. Żeromskiego pow. świebodziński.⁸³⁰³ Aresztowany od 10 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸³⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 26 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁰⁵

Wawrzyniak Franciszek⁸³⁰⁶ s. Franciszka i Leokadii z d. Matiaszczyk ur. 29 stycznia 1889 r. w Wyrzece pow. śremski, zam. Śmigiel ul. Lipowa 4 pow. kościański. Był urzędnikiem w Arbeitsstanie w Kościanie.⁸³⁰⁷ Aresztowany od 20 lipca 1946 r. i osadzony w areszcie PUBP w Kościanie.⁸³⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 25 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁰⁹

Kalmuczak Jan⁸³¹⁰ s. Jana i Jadwigi z d. Bartkowiak ur. 5 kwietnia 1905 r. w Kąkolewie pow. leszczyński, zam. Miąskowo pow. kościański.⁸³¹¹ Aresztowany od 15 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Kościanie.⁸³¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 27 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³¹³

Raszke Gustaw Jan⁸³¹⁴ s. Karola i Emilii z d. Hoffmann ur. 23 października 1906 r. w Puszczykówcu pow. nowotomyski, zam. Śmigiel pow. kościański. Był żandarmem

---

⁸³⁰¹ AIPN Po 791/660, s. 248, rozprawa odbywała się jeszcze 26 września 1946 r., kiedy to ogłoszony został wyrok.

⁸³⁰² AIPN Po 791/709 (K. spec. 337/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Andrzejewskiemu*.

⁸³⁰³ AIPN Po 791/709, s. 13.

⁸³⁰⁴ AIPN Po 791/709, s. 70+v. i 108-109v.

⁸³⁰⁵ AIPN Po 791/709, s. 108-109v.

⁸³⁰⁶ AIPN Po 791/727 (K. spec. 383/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Wawrzyniakowi*.

⁸³⁰⁷ AIPN Po 791/727, s. 11+v.

⁸³⁰⁸ AIPN Po 791/727, s. 27 i 30+v.

⁸³⁰⁹ AIPN Po 791/727, s. 50-51v.

⁸³¹⁰ AIPN Po 791/745 (K. spec. 433/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Kalmuczakowi*.

⁸³¹¹ AIPN Po 791/745, s. 1+v. i 17-19.

⁸³¹² AIPN Po 791/745, s. 98+v. i 124-126.

⁸³¹³ AIPN Po 791/745, s. 124-126.

⁸³¹⁴ AIPN Po 791/777 (K. spec. 577/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gustawowi Janowi Raszke*; zob.: *Sprawiedliwość dosięgnęła dwóch zdrajców*, „Głos Wielkopolski”, 11 XI 1946.

(Wachtmeister, a następnie Hauptwachtmeister der Gendarmerie) na Posterunku w Śmiglu w pow. kościańskim.⁸³¹⁵ Aresztowany od 12 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸³¹⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁸³¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Kościanie 7 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego majątku, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸³¹⁸

---

⁸³¹⁵ AIPN Po 791/777, s. 5-7.

⁸³¹⁶ AIPN Po 791/777, s. 27 i 55+v.

⁸³¹⁷ AIPN Po 791/777, s. 27.

⁸³¹⁸ AIPN Po 791/777, s. 84-86v.

7. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu krotoszyńskiego.

Krotoszyn (Krotoschin)

Marcinkowski Franciszek⁸³¹⁹ s. Walentego i Michaliny z d. Zebańskiej ur. 20 września 1889 r. w Langwerdingen, zam. Sulmierzyce ul. Wrocławska pow. krotoszyński.⁸³²⁰ Aresztowany od 9 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krotoszynie.⁸³²¹ P. o. Naczelnika więzienia w Śremie 15 sierpnia 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁸³²² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 17 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸³²³

Krupiński Franciszek⁸³²⁴ s. Ignacego i Barbary z d. Tomalak ur. 24 listopada 1907 r. w Lubomierzu pow. jarociński, zam. Koźmin ul. Pleszewska 4 pow. krotoszyński.⁸³²⁵ Aresztowany od 17 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koźminie.⁸³²⁶ Naczelnik więzienia w Koźminie, Sobliński 6 sierpnia 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu o osadzeniu ww. tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.⁸³²⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koźminie 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³²⁸

---

⁸³¹⁹ AIPN Po 791/272 (K. spec. 341/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Marcinkowskiemu*.

⁸³²⁰ AIPN Po 791/272, s. 3.

⁸³²¹ AIPN Po 791/272, s. 36+v. i 72-73v.

⁸³²² AIPN Po 791/272, s. 34.

⁸³²³ AIPN Po 791/272, 72-73v.

⁸³²⁴ AIPN Po 791/285 (K. spec. 356/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Krupińskiemu i Tomaszowi Nelce*.

⁸³²⁵ AIPN Po 791/285, s. 7.

⁸³²⁶ AIPN Po 791/285, s. 32+v. i 94+v.

⁸³²⁷ AIPN Po 791/285, s. 29.

⁸³²⁸ AIPN Po 791/285, s. 94+v.

Nelka Tomasz⁸³²⁹ s. Ignacego i Anastazji z d. Praczyk ur. 14 grudnia 1908 r. w Lubonii pow. leszczyński, zam. Koźmin ul. Borecka pow. krotoszyński.⁸³³⁰ Aresztowany od 17 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koźminie.⁸³³¹ Naczelnik więzienia w Koźminie, Sobliński 6 sierpnia 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu o osadzeniu ww. tego samego dnia w tamtejszym więzieniu.⁸³³² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Koźminie 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³³³

Jaskulski Edward⁸³³⁴ s. Franciszka i Scholastyki z d. Kulińskiej ur. 13 października 1899 r. w Kucharkach pow. jarociński, zam. Ruda pow. krotoszyński.⁸³³⁵ Aresztowany od 11 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krakowie.⁸³³⁶ P. o. Naczelnika więzienia w Krotoszynie zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 12 grudnia 1945 r. przyjęty do tamtejszego więzienia.⁸³³⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 16 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³³⁸

Ciąder Ludwik⁸³³⁹ s. Józefa i Jadwigi z d. Zmysło ur. 29 maja 1903 r. w Rozdrażewie pow. krotoszyński, zam. Krotoszyn ul. Cicha 26.⁸³⁴⁰ Aresztowany od 8 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krotoszynie.⁸³⁴¹ Naczelnik więzienia w Koźminie 10 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Krotoszynie do więzienia w Koźminie.⁸³⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 17 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸³⁴³ Kierownik Nadzoru

---

⁸³²⁹ AIPN Po 791/285 (K. spec. 356/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Krupińskiemu i Tomaszowi Nelce*.

⁸³³⁰ AIPN Po 791/285, s. 6.

⁸³³¹ AIPN Po 791/285, s. 32+v. i 94+v.

⁸³³² AIPN Po 791/285, s. 30.

⁸³³³ AIPN Po 791/285, s. 94+v.

⁸³³⁴ AIPN Po 791/340 (K. spec. 434/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edwardowi Jaskulskiemu*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Krotoszyn*, „Głos Wielkopolski”, 11 III 1946.

⁸³³⁵ AIPN Po 791/340, s. 29.

⁸³³⁶ AIPN Po 791/340, s. 53+v. i 109+v.

⁸³³⁷ AIPN Po 791/340, s. 87, brak daty pisma.

⁸³³⁸ AIPN Po 791/340, s. 109+v.

⁸³³⁹ AIPN Po 791/342 (K. spec. 436/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Ciąderowi*.

⁸³⁴⁰ AIPN Po 791/342, s. 3 i 41+v.

⁸³⁴¹ AIPN Po 791/342, s. 41+v. i 53-54v.

⁸³⁴² AIPN Po 791/342, s. 48.

⁸³⁴³ AIPN Po 791/342, s. 53-54v.

nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ludwika Ciądera.⁸³⁴⁴ Naczelnik więzienia w Ostrowie Wielkopolskim 20 grudnia 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁸³⁴⁵ Naczelnik więzienia w Krotoszynie 23 stycznia 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż został 19 grudnia 1945 r. przetransportowany z więzienia w Krotoszynie do więzienia w Ostrowie Wielkopolskim.⁸³⁴⁶

Schaeffer z d. Zimmerling Anna⁸³⁴⁷ c. Bogumiła i Berty z d. Bartelskiej ur. 13 kwietnia 1891 r. w Bartniku pow. milicki, zam. Gorzupia pow. krotoszyński.⁸³⁴⁸ Aresztowana od 28 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Krotoszynie.⁸³⁴⁹ Naczelnik więzienia w Koźminie 22 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Krotoszynie do więzienia w Koźminie.⁸³⁵⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 17 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁵¹

Krawczyk z d. Kałużna Stanisława⁸³⁵² c. Stanisława i Marii z d. Grzegorzewskiej ur. 26 kwietnia 1914 r. w Gorzupii pow. krotoszyński, zam. Gorzupia pow. krotoszyński.⁸³⁵³ Aresztowana od 28 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Krotoszynie.⁸³⁵⁴ P. o. Naczelnika więzienia w Krotoszynie 12 listopada 1945 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż ww. została 18 lipca 1945 r. zwolniona z tamtejszego więzienia, po czym udała się do Gorzupii.⁸³⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 17 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁵⁶ SSK w Poznaniu 25 lutego 1946

---

⁸³⁴⁴ AIPN Po 791/342, s. 68.

⁸³⁴⁵ AIPN Po 791/342, s. 67.

⁸³⁴⁶ AIPN Po 791/342, s. 73.

⁸³⁴⁷ AIPN Po 791/359 (K. spec. 455/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Schaeffer i Stanisławie Krawczyk*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Krotoszyn*, „Głos Wielkopolski”, 11 III 1946.

⁸³⁴⁸ AIPN Po 791/359, s. 2.

⁸³⁴⁹ AIPN Po 791/359, s. 33+v. i 75+v.

⁸³⁵⁰ AIPN Po 791/359, s. 40.

⁸³⁵¹ AIPN Po 791/359, s. 75+v.

⁸³⁵² AIPN Po 791/359 (K. spec. 455/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Schaeffer i Stanisławie Krawczyk*; por.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Krotoszyn*, „Głos Wielkopolski”, 11 III 1946.

⁸³⁵³ AIPN Po 791/359, s. 3 i 5-6.

⁸³⁵⁴ AIPN Po 791/359, s. 33+v. i 75+v.

⁸³⁵⁵ AIPN Po 791/359, s. 54.

⁸³⁵⁶ AIPN Po 791/359, s. 75+v.

r. skierował do KGMO w Warszawie pismo odwołujące list gończy za Stanisławą Krawczyk.⁸³⁵⁷

Stremke Hildegarda⁸³⁵⁸ c. Hugona i Anny z d. Schwarz ur. 24 marca 1924 r. w Zdunach pow. krotoszyński, zam. Zduny pow. krotoszyński. Była członkinią NSDAP w Zdunach w pow. krotoszyńskim; aresztowana od 11 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Krakowie.⁸³⁵⁹ Komendant Wojewódzki MO w Krakowie, ppłk Gruda 3 września 1946 r. zawiadomił Przewodniczącego SSK w Poznaniu, iż ww. została 27 sierpnia 1946 r. przetransportowana przez funkcjonariuszy KMMO w Krakowie z więzienia w Krakowie do więzienia w Lesznie.⁸³⁶⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 11 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁶¹

Bielawski vel Bilawsky Edward⁸³⁶² s. Ferdynanda i Anny z d. Żurkiewicz ur. 25 kwietnia 1881 r. we Włukach pow. bydgoski, zam. Kobylin pow. krotoszyński.⁸³⁶³ Był członkiem NSDAP i DAF w Kobylinie w pow. krotoszyńskim; aresztowany od 7 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krakowie.⁸³⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 16 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁸³⁶⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Edwarda Bielawskiego vel Bilawsky'ego.⁸³⁶⁶

---

⁸³⁵⁷ AIPN Po 791/359, s. 79.

⁸³⁵⁸ AIPN Po 791/376 (K. spec. 478/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hildegardzie Stremke*.

⁸³⁵⁹ AIPN Po 791/376, s. 23+v. i 82-85v.

⁸³⁶⁰ AIPN Po 791/376, s. 73.

⁸³⁶¹ AIPN Po 791/376, s. 85+v.

⁸³⁶² AIPN Po 791/381 (K. spec. 485/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edwardowi Bielewskiemu vel Bilewsky'emu*; zob.: *Prezydent nie skorzystał z prawa łaski*, „Głos Wielkopolski”, 7 II 1946; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Krotoszyn*, „Głos Wielkopolski”, 11 III 1946, gdzie podano, że ww. był nadzorcą robotników polskich w Kobylinie w pow. krotoszyńskim.

⁸³⁶³ AIPN Po 791/381, s. 42+v. i 57-62.

⁸³⁶⁴ AIPN Po 791/381, s. 42+v., 61-62 i 90.

⁸³⁶⁵ AIPN Po 791/381, s. 61-62.

⁸³⁶⁶ AIPN Po 791/381, s. 74.

Pacholski Tomasz⁸³⁶⁷ s. Tomasza i Marianny z d. Juszcak ur. 9 grudnia 1916 r. w Kuklinowie pow. krotoszyński, zam. Kuklinów pow. krotoszyński.⁸³⁶⁸ Aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krotoszynie.⁸³⁶⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 31 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁷⁰

Skrzypczak Jan⁸³⁷¹ s. Jana i Anny ur. 29 lipca 1917 r. w Ickern (Niemcy), zam. Krotoszyn ul. Kaliska 7.⁸³⁷² Aresztowany od 17 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krotoszynie.⁸³⁷³ Naczelnik więzienia w Krotoszynie 3 stycznia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 19 grudnia 1945 r. przetransportowany z więzienia w Krotoszynie do więzienia w Ostrowie Wielkopolskim.⁸³⁷⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 24 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁷⁵

Kędzierski Jan⁸³⁷⁶ s. Antoniego i Marii z d. Pernaczyńskiej ur. 23 czerwca 1905 r. w Kobylinie pow. krotoszyński, zam. Kobylin ul. Długa 17 pow. krotoszyński.⁸³⁷⁷ Zatrzymany od 18 marca 1945 r., aresztowany od 14 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krotoszynie.⁸³⁷⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Krotoszynie 12 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁷⁹

---

⁸³⁶⁷ AIPN Po 791/544 (K. spec. 71/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tomaszowi Pacholskiemu*.

⁸³⁶⁸ AIPN Po 791/544, s. 2.

⁸³⁶⁹ AIPN Po 791/544, s. 66+v. i 119-121.

⁸³⁷⁰ AIPN Po 791/544, s. 119-121.

⁸³⁷¹ AIPN Po 791/585 (K. spec. 128/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Skrzypczakowi*.

⁸³⁷² AIPN Po 791/585, s. 14.

⁸³⁷³ AIPN Po 791/585, s. 68, 74+v. i 97+v.

⁸³⁷⁴ AIPN Po 791/585, s. 68.

⁸³⁷⁵ AIPN Po 791/585, s. 97+v.

⁸³⁷⁶ AIPN Po 791/799 (K. spec. 203/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu przeciwko Janowi Kędzierskiemu*.

⁸³⁷⁷ AIPN Po 791/799, s. 10+v.

⁸³⁷⁸ AIPN Po 791/799, s. 118-119.

⁸³⁷⁹ AIPN Po 791/799, s. 145-147v.

8. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu leszczyńskiego.

Leszno (Lissa)

Brychcy Ludwik⁸³⁸⁰ s. Walentego i Jadwigi z d. Żurkowskiej ur. 13 sierpnia 1902 r. w Nieborzy pow. wolsztyński, zam. Leszno ul. Osadnicza 6.⁸³⁸¹ Był członkiem SA, strażnikiem miejskim (Stadtwachtmann) i członkiem Volkssturm w Lesznie. Aresztowany od 5 lutego 1945 r. i przekazany wg właściwości miejscowej przez Prokuratora SSK w Krakowie, a następnie 11 marca 1945 r. osadzony w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁸³⁸² SSK w Poznaniu 28 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet kary okres tymczasowego aresztowania od 5 lutego 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego. Postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie zarzutu przynależności do Volkssturm SSK w Poznaniu postanowił umorzyć, na koszt Skarbu Państwa, a od reszty zarzutów oskarżonego uniewinnić, na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁸³

Rudisch Hermann⁸³⁸⁴ s. NN i Rozalii Rudisch ur. 20 września 1903 r. w Tribes (Turyngia), zam. Leszno ul. Lipowa 47.⁸³⁸⁵ Zatrzymany i osadzony w więzieniu w Krakowie. Następnie od 11 marca 1945 r. przekazany przez Prokuratora SSK w Krakowie wg właściwości miejscowej Prokuratorowi SSK w Poznaniu.⁸³⁸⁶ Naczelnik więzienia w Lesznie 4 lipca 1945 r. poinformował Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został doprowadzony przez

---

⁸³⁸⁰ AIPN Po 791/63 (K. spec. 75/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Brychcy*.

⁸³⁸¹ AIPN Po 791/63, s. 28 i 94-95.

⁸³⁸² AIPN Po 791/63, s. 27, 29 i 94-95.

⁸³⁸³ AIPN Po 791/63, s. 94-95.

⁸³⁸⁴ AIPN Po 791/66 (K. spec. 78/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hermannowi Rudischowi i Zofii Ginderze*.

⁸³⁸⁵ AIPN Po 791/66, s. 25.

⁸³⁸⁶ AIPN Po 791/66, s. 30.

funkcjonariuszy MO z Krakowa i osadzony tego samego dnia w więzieniu w Lesznie.⁸³⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł w części postępowanie karne przeciwko ww. umorzyć, na koszt Skarbu Państwa, a od reszty zarzutów ww. uniewinnić, na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁸⁸

Gindera Zofia⁸³⁸⁹ c. Franciszka i Apolonii z d. Nadolow ur. 13 maja 1900 r. w Rzelczewie pow. leszczyński, za. Leszno ul. Lipowa 47. Aresztowana od 10 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Lesznie. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁹⁰

Walkowski Franciszek⁸³⁹¹ s. Józefa i Genowefy z d. Miś ur. 4 października 1899 r. we Włoszakowicach pow. leszczyński, zam. Krzycko Wielkie 3 pow. leszczyński.⁸³⁹² Zatrzymany od 10 czerwca 1945 r., aresztowany od 21 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie.⁸³⁹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 19 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸³⁹⁴

Koschel Karol⁸³⁹⁵ s. Józefa i Anny z d. Sommer ur. 20 kwietnia 1889 r. w Święciechowie pow. leszczyński, zam. Święciechowa ul. Rynek 7 pow. leszczyński.⁸³⁹⁶ Był członkiem NSF w Święciechowie w pow. leszczyńskim;⁸³⁹⁷ zatrzymany od 21 czerwca 1945 r., aresztowany od 23 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie.⁸³⁹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 19 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸³⁹⁹ W/z Kierownika

---

⁸³⁸⁷ AIPN Po 791/66, s. 46.

⁸³⁸⁸ AIPN Po 791/66, s. 136-137v.

⁸³⁸⁹ AIPN Po 791/66 (K. spec. 78/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hermannowi Rudischowi i Zofii Ginderze*.

⁸³⁹⁰ AIPN Po 791/66, s. 136-137v.

⁸³⁹¹ AIPN Po 791/326 (K. spec. 415/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Walkowskiemu i Karolowi Koschelowi*.

⁸³⁹² AIPN Po 791/326, s. 8.

⁸³⁹³ AIPN Po 791/326, s. 46+v. i 84-86v.

⁸³⁹⁴ AIPN Po 791/326, s. 84-86v.

⁸³⁹⁵ AIPN Po 791/326 (K. spec. 415/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Walkowskiemu i Karolowi Koschelowi*.

⁸³⁹⁶ AIPN Po 791/326, s. 9.

⁸³⁹⁷ AIPN Po 791/326, s. 35.

⁸³⁹⁸ AIPN Po 791/326, s. 46+v. i 84-86v.

⁸³⁹⁹ AIPN Po 791/326, s. 84-86v.

Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Kowalewski, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Karola Koschela, zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.⁸⁴⁰⁰ Od 12 lipca 1946 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach i nadal tamże 19 listopada 1954 r.⁸⁴⁰¹

Napieralski Józef⁸⁴⁰² s. Macieja i Władysławy z d. Michalewicz ur. 22 marca 1920 r. w Potrzebowie pow. leszczyński, zam. Potrzebowo pow. leszczyński.⁸⁴⁰³ Zatrzymany od 30 maja 1945 r., aresztowany od 12 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie.⁸⁴⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴⁰⁵

Konopa Jan⁸⁴⁰⁶ s. Władysława i Petroneli z d. Kubiak ur. 8 lutego 1897 r. w Nowym Smólnie pow. szubiński, zam. Leszno ul. Łaziebna 1.⁸⁴⁰⁷ Aresztowany od 27 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁴⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 23 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴⁰⁹

Kołodziejczak Stanisław⁸⁴¹⁰ s. Wojciecha i Stanisławy z d. Bayer ur. 4 maja 1898 r. w Kościanie, zam. Leszno ul. Słowiańska 28.⁸⁴¹¹ Aresztowany od 6 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 23 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴¹²

---

⁸⁴⁰⁰ AIPN Po 791/326, s. 101.

⁸⁴⁰¹ AIPN Po 791/326, s. 110.

⁸⁴⁰² AIPN Po 791/331 (K. spec. 423/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Napieralskiemu*.

⁸⁴⁰³ AIPN Po 791/331, s. 5.

⁸⁴⁰⁴ AIPN Po 791/331, s. 32 i 63-64.

⁸⁴⁰⁵ AIPN Po 791/331, s. 63-64.

⁸⁴⁰⁶ AIPN Po 791/385 (K. spec. 489/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Konopie i Stanisławowi Kołodziejczakowi*; Jana Konopy dot. również akta o sygn. AIPN Po 791/384 (K. spec. 489/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Konopie*.

⁸⁴⁰⁷ AIPN Po 791/385, s. 21.

⁸⁴⁰⁸ AIPN Po 791/385, s. 66-67 i 132-133v.

⁸⁴⁰⁹ AIPN Po 791/385, s. 132-133v.

⁸⁴¹⁰ AIPN Po 791/385 (K. spec. 489/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Konopie i Stanisławowi Kołodziejczakowi*.

⁸⁴¹¹ AIPN Po 791/385, s. 38.

⁸⁴¹² AIPN Po 791/385, s. 132-133v.

Sikuciński Teodor⁸⁴¹³ s. Walentego i Anastazji z d. Mirek ur. 15 września 1899 r. w Starym Kramsku pow. babimojski, zam. Parzęczewo pow. kościański.⁸⁴¹⁴ Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁴¹⁵ Naczelnik więzienia karno-słedczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁸⁴¹⁶ SSK w Poznaniu 3 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴¹⁷

Placzek Józef⁸⁴¹⁸ s. Tomasza i Elżbiety z d. Paschker ur. 28 lutego 1922 r. w Lesznie, zam. Leszno ul. Szkolna 4.⁸⁴¹⁹ Aresztowany od 21 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁴²⁰ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸⁴²¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 12 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁴²² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 26 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Placzka, zamieniając mu karę śmierci na karę 5 lat więzienia.⁸⁴²³ 10 czerwca 1947 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁸⁴²⁴ 11 marca 1950 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Warszawie.⁸⁴²⁵ Prokurator Powiatowy w Lesznie 23 marca 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż wyrok 5 lat więzienia został w stosunku do Józefa

---

⁸⁴¹³ AIPN Po 791/386 (K. spec. 490/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Teodorowi Sikucińskiemu*.

⁸⁴¹⁴ AIPN Po 791/386, s. 60+v.

⁸⁴¹⁵ AIPN Po 791/386, s. 60+v. i 108-110v.

⁸⁴¹⁶ AIPN Po 791/386, s. 58.

⁸⁴¹⁷ AIPN Po 791/386, s. 108-110v.

⁸⁴¹⁸ AIPN Po 791/387 (K. spec. 492/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Plączkowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Leszno*, „Głos Wielkopolski”, 5 III 1946.

⁸⁴¹⁹ AIPN Po 791/387, s. 4 i 10.

⁸⁴²⁰ AIPN Po 791/387, s. 24, 27+v. i 53-55.

⁸⁴²¹ AIPN Po 791/387, s. 24.

⁸⁴²² AIPN Po 791/387, s. 53-55.

⁸⁴²³ AIPN Po 791/387, s. 68.

⁸⁴²⁴ AIPN Po 791/387, s. 78.

⁸⁴²⁵ AIPN Po 791/387, s. 84+v.

Płaczka całkowicie wykonany.⁸⁴²⁶ Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania w Poznaniu 24 sierpnia 1972 r. postanowił odmówić ww. zatarcia skazania gdyż w przypadku kiedy ww. jest pozbawiony praw publicznych nie można było orzec zatarcia skazania.⁸⁴²⁷ Rada Państwa PRL - uchwałą z 24 kwietnia 1976 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Józefa Płaczka, darowując mu resztę kary dodatkowej pozbawienia praw publicznych oraz zarządzając zatarcie skazania.⁸⁴²⁸

Jaworski Stanisław⁸⁴²⁹ s. Jana i Marii z d. Cichońskiej ur. 16 listopada 1891 r. w Bydgoszczy, zam. Leszno. Aresztowany od 12 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krakowie.⁸⁴³⁰ Naczelnik więzienia w Lesznie 9 grudnia 1945 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia przy ul. Senackiej 3 w Krakowie do więzienia w Lesznie.⁸⁴³¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 8 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uwolnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia, natomiast koszty postępowania miał ponieść w połowie Stanisław Jaworski, a w połowie Skarb Państwa.⁸⁴³²

Marschel Albert vel Merszel Wojciech⁸⁴³³ s. Pawła i Ernestyny z d. Fechner ur. 9 kwietnia 1891 r. w Zaborowie pow. leszczyński, zam. Zaborowo pow. leszczyński. Był członkiem NSDAP w Zaborowie w pow. leszczyńskim. Aresztowany od 12 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Senackiej 3 w Krakowie.⁸⁴³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 24 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww., doprowadzonego z więzienia w Krakowie, od zarzutu popełnienia przestępstwa zarzucanego mu w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴³⁵

---

⁸⁴²⁶ AIPN Po 791/387, s. 89.

⁸⁴²⁷ AIPN Po 791/387, s. 99.

⁸⁴²⁸ AIPN Po 791/387, s. 91.

⁸⁴²⁹ AIPN Po 791/422 (K. spec. 536/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Jaworskiemu*.

⁸⁴³⁰ AIPN Po 791/422, s. 57+v. i 63.

⁸⁴³¹ AIPN Po 791/422, s. 63.

⁸⁴³² AIPN Po 791/422, s. 132-134v.

⁸⁴³³ AIPN Po 791/445 (K. spec. 575/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Albertowi Marschelowi vel Wojciechowi Merszelowi*.

⁸⁴³⁴ AIPN Po 791/445, s. 30+v.

⁸⁴³⁵ AIPN Po 791/445, s. 61-62.

Kahl Oskar⁸⁴³⁶ s. Benona i Agnieszki z d. Müller ur. 17 października 1904 r. w Lesznie, zam. Leszno ul. Dąbrowskiego 9.⁸⁴³⁷ Był członkiem NSDAP i SS w Lesznie.⁸⁴³⁸ Aresztowany od 20 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁴³⁹ Naczelnik więzienia karno-sledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁴⁴⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 22 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia za każdy z zarzucanych czynów, łącznie zaś na karę 6 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁴⁴¹ Prokurator Powiatowy w Lesznie 5 maja 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż wyrok 6 lat więzienia w stosunku do Oskara Kahla został całkowicie wykonany.⁸⁴⁴²

Beyer z d. Scholz Maria⁸⁴⁴³ c. Józefa i Marty z d. Mieser ur. 7 września 1908 r. w Święciechowie pow. leszczyński, zam. Osieczna ul. Leszczyńska 102 pow. leszczyński.⁸⁴⁴⁴ Aresztowana od 18 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Lesznie.⁸⁴⁴⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia i mienia jej męża, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od popełnienia reszty zarzutów z aktu oskarżenia.⁸⁴⁴⁶ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marii Beyer, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia, przy utrzymaniu w mocy utraty praw na zawsze i przypadku

---

⁸⁴³⁶ AIPN Po 791/476 (K. spec. 623/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Oskarowi Kahlowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski. Leszno*, „Głos Wielkopolski”, 25 IV 1946.

⁸⁴³⁷ AIPN Po 791/476, s. 9 i 16.

⁸⁴³⁸ AIPN Po 791/476, s. 11-13 i 42+v.

⁸⁴³⁹ AIPN Po 791/476, s. 39, 42+v. i 75-77.

⁸⁴⁴⁰ AIPN Po 791/476, s. 39.

⁸⁴⁴¹ AIPN Po 791/476, s. 75-77.

⁸⁴⁴² AIPN Po 791/476, s. 87.

⁸⁴⁴³ AIPN Po 791/492 (K. spec. 643/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Beyer*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Kalisz*, „Głos Wielkopolski”, 5 IV 1946.

⁸⁴⁴⁴ AIPN Po 791/492, s. 10.

⁸⁴⁴⁵ AIPN Po 791/492, s. 72+v. i 116-118.

⁸⁴⁴⁶ AIPN Po 791/492, s. 116-118.

mienia.⁸⁴⁴⁷ 8 lipca 1946 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie.⁸⁴⁴⁸ Sąd Wojewódzki w Poznaniu 18 września 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – zważywszy, że czyny inkryminowane ww. zostały popełnione przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegały wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii – na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2, 10 ust. 2 oraz art. 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. złagodzić Marii Beyer karę 15 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia.⁸⁴⁴⁹ 23 sierpnia 1954 r. przebywała w więzieniu w Brzegu.⁸⁴⁵⁰ Sąd Powiatowy w Lesznie 26 listopada 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na podstawie art. 58 kk - zaliczyć Marii Beyer na poczet kary okres tymczasowego aresztowania od 5 listopada 1945 r. do 21 marca 1946 r., który nie został uprzednio ww. zaliczony, gdyż była ona skazana na karę śmierci.⁸⁴⁵¹ W/z Prokuratora Powiatowego w Lesznie 29 maja 1958 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż wyrok więzienia w stosunku do Marii Beyer został całkowicie wykonany.⁸⁴⁵²

Jasiczek Józef⁸⁴⁵³ s. Jana i Antoniny z d. Pareck ur. 21 lutego 1909 r. w Hamburgu, zam. Zaborowo 25 pow. leszczyński.⁸⁴⁵⁴ Był dozorcą w obozie pracy w Henrykowie w pow. leszczyńskim. Aresztowany od 27 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krakowie.⁸⁴⁵⁵ W/z Naczelnika więzienia w Lesznie Dubisza 13 lutego 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia przy ul. Senackiej w Krakowie do więzienia w Lesznie.⁸⁴⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 25 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od zarzutu popełnienia czynu opisanego w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴⁵⁷

Bauling Wilhelm⁸⁴⁵⁸ s. Augusta i Karoliny z d. Büntz ur. 3 sierpnia 1912 r. w Mórkowie pow. leszczyński, zam. Mórkowo pow. leszczyński. Był członkiem NSDAP, SS i Volkssturm w Mórkowie w pow. leszczyńskim.⁸⁴⁵⁹ Zatrzymany od 26 maja 1945 r., aresztowany od 20 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a i b

---

⁸⁴⁴⁷ AIPN Po 791/492, s. 128.

⁸⁴⁴⁸ AIPN Po 791/492, s. 133.

⁸⁴⁴⁹ AIPN Po 791/492, s. 135.

⁸⁴⁵⁰ AIPN Po 791/492, s. 137.

⁸⁴⁵¹ AIPN Po 791/492, s. 141.

⁸⁴⁵² AIPN Po 791/492, s. 145.

⁸⁴⁵³ AIPN Po 791/507 (K. spec. 3/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Jasiczkowi*.

⁸⁴⁵⁴ AIPN Po 791/507, s. 26.

⁸⁴⁵⁵ AIPN Po 791/507, s. 61+v.

⁸⁴⁵⁶ AIPN Po 791/507, s. 86.

⁸⁴⁵⁷ AIPN Po 791/507, s. 102-103.

⁸⁴⁵⁸ AIPN Po 791/522 (K. spec. 32/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Baulingowi*.

⁸⁴⁵⁹ AIPN Po 791/522, s. 4-5.

Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸⁴⁶⁰ W/z Naczelnika więzienia w Poznaniu 12 lutego 1946 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia śledczego. Wg opinii lekarza więziennego dr. Bednarka, Wilhelm Bauling zmarł śmiercią naturalną 12 lutego 1946 r. w więzieniu w Poznaniu wskutek niedomogi krążenia przy półstronnym porażeniu ciała. Ww. był leczony w szpitalu więziennym od 1 grudnia 1945 r. do 14 stycznia 1946 r. i od 18 stycznia 1946 r. do 12 lutego 1946 r.⁸⁴⁶¹ SSK w Poznaniu 16 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Wilhelmowi Baulingowi z powodu jego śmierci 12 lutego 1946 r. w Poznaniu.⁸⁴⁶²

Kühnel Otto⁸⁴⁶³ s. Karola i Rozalii z d. Spichal ur. 11 kwietnia 1883 r. w Lesznie, zam. Leszno ul. Szosa Kąkolewska 4.⁸⁴⁶⁴ Aresztowany od 7 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie.⁸⁴⁶⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 21 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁴⁶⁶ Prokurator Sądu Okręgowego w Lesznie w grudniu 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Lesznie, iż Otto Kühnel zmarł w więzieniu.⁸⁴⁶⁷

Tiedemann Friedrich Josef⁸⁴⁶⁸ s. Gustawa i Ludwiki z d. Schneide ur. 7 października 1891 r. w Piaskach pow. gostyński, zam. Tarnowa Łąka pow. leszczyński. Był członkiem NSDAP i SA w pow. leszczyńskim. Aresztowany od 16 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krakowie.⁸⁴⁶⁹ Przewodniczący SSK w Poznaniu 2 kwietnia 1946 r. zwrócił się do KWMO w Krakowie z prośbą o przetransportowanie ww. z więzienia przy ul. Senackiej 3 w Krakowie na rozprawę główną, która miała się odbyć 24 kwietnia 1946 r. w gmachu Sądu Okręgowego w Lesznie.⁸⁴⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 24 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł

---

⁸⁴⁶⁰ AIPN Po 791/522, s. 8, 10 i 34-35.

⁸⁴⁶¹ AIPN Po 791/522, s. 40+v.

⁸⁴⁶² AIPN Po 791/522, s. 41.

⁸⁴⁶³ AIPN Po 791/528 (K. spec. 44/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Kühnelowi*.

⁸⁴⁶⁴ AIPN Po 791/528, s. 8.

⁸⁴⁶⁵ AIPN Po 791/528, s. 34+v. i 49-50v.

⁸⁴⁶⁶ AIPN Po 791/528, s. 49-50v.

⁸⁴⁶⁷ AIPN Po 791/528, s. 55, brak daty śmierci ww., brak daty dziennej tegoż pisma, zaś data jego wpływu to 9 stycznia 1948 r.

⁸⁴⁶⁸ AIPN Po 791/534 (K. spec. 56/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Friedrichowi Josefowi Tiedemannowi*.

⁸⁴⁶⁹ AIPN Po 791/534, s. 24+v.

⁸⁴⁷⁰ AIPN Po 791/534, s. 52.

skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁴⁷¹ Naczelnik więzienia w Lesznie 25 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁸⁴⁷² Prokurator Sądu Okręgowego w Lesznie 14 maja 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Lesznie, iż wyrok 3 lat więzienia w stosunku do Friedricha Josefa Tiedemanna został całkowicie wykonany.⁸⁴⁷³

Bartkowiak Władysław⁸⁴⁷⁴ s. Ignacego i Ewy z d. Kuśnierek ur. 30 maja 1879 r. w Polskiej Przysiece pow. kościański, zam. Leszno ul. Boczna 9a.⁸⁴⁷⁵ Zatrzymany od 9 kwietnia 1945 r., aresztowany od 14 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 31 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. Bednarka, Władysław Bartkowiak zmarł śmiercią naturalną 30 grudnia 1945 r. w szpitalu więziennym w Poznaniu wskutek niedomogi mięśnia sercowego przy ropowicy prawego uda. Ww. pozostawał w szpitalu więziennym od 6 grudnia 1945 r. Ww. był oskarżony z art. 1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁸⁴⁷⁶ W/z Prokuratora SSK w Poznaniu 2 marca 1946 r. postanowił, że należałoby umorzyć - po myśli art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Władysławowi Bartkowiakowi wskutek jego śmierci.⁸⁴⁷⁷

Szczepaniak Józef⁸⁴⁷⁸ s. Józefa i Marianny ur. 12 lutego 1881 r. w Donatowie pow. kościański, zam. Leszno ul. Ignacego Daszyńskiego 55.⁸⁴⁷⁹ Aresztowany od 26 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie.⁸⁴⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 14 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b (trzykrotne popełnienie zbrodni), art. 1 §2 (pięciokrotne popełnienie zbrodni) oraz art. 2 (trzykrotne popełnienie zbrodni) Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 kk

⁸⁴⁷¹ AIPN Po 791/534, s. 56+v.

⁸⁴⁷² AIPN Po 791/534, s. 59.

⁸⁴⁷³ AIPN Po 791/534, s. 66.

⁸⁴⁷⁴ AIPN Po 791/604 (K. spec. 156/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Bartkowiakowi i Józefowi Szczepaniakowi*.

⁸⁴⁷⁵ AIPN Po 791/604, s. 3 i 6.

⁸⁴⁷⁶ AIPN Po 791/604, s. 11, 13, 62+v. i 69-70.

⁸⁴⁷⁷ AIPN Po 791/604, s. 58 i 61+v., w aktach brak postanowienia SSK w Poznaniu o umorzeniu dochodzenia przeciwko ww., które należy przypuszczać zostało wydane w krótkim czasie po piśmie z 2 marca 1946 r. Nieład administracyjny potęguje również fakt, iż Prokurator SSK w Poznaniu jeszcze 31 stycznia 1946 r. wydał postanowienie o aresztowaniu Władysława Bartkowiaka tzn. miesiąc po jego śmierci.

⁸⁴⁷⁸ AIPN Po 791/604 (K. spec. 156/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Bartkowiakowi i Józefowi Szczepaniakowi*; zob.: *Kara śmierci za donosicielstwo*, „Głos Wielkopolski”, 20 VIII 1946; zob.: *Szubienice w Grodzisku, Poznaniu i Lesznie*, „Głos Wielkopolski”, 8 X 1946, gdzie podano, że ww. miał 11 października 1946 r. zawisnąć na szubienicy na dziedzińcu więzienia w Lesznie.

⁸⁴⁷⁹ AIPN Po 791/604, s. 25-26.

⁸⁴⁸⁰ AIPN Po 791/604, s. 69-70.

orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁴⁸¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 września 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Szczepaniaka.⁸⁴⁸² Adwokat Zbigniew Smyczyński 4 października 1946 r. skierował do SSK w Poznaniu prośbę o ostatnie widzenie żony ze skazanym Józefem Szczepaniakiem przed planowanym na 11 października 1946 r. wykonaniem wyroku śmierci.⁸⁴⁸³

Pilarczyk Henryk⁸⁴⁸⁴ s. Ludwika i Stanisławy z d. Krysztofiak ur. 25 grudnia 1924 r. w Lesznie, zam. Leszno ul. Żwirki i Wigury 22/9.⁸⁴⁸⁵ Zatrzymany od 14 listopada 1945 r., aresztowany od 17 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁴⁸⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 25 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od popełnienia czynu zarzucanego mu w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴⁸⁷ 25 kwietnia 1946 r. został zwolniony z więzienia w Lesznie.⁸⁴⁸⁸

Just Wilhelm⁸⁴⁸⁹ s. Henryka i Emmy z d. Rohnte ur. 8 grudnia 1901 r. w Kłodzie pow. leszczyński, zam. Przybyszewo pow. leszczyński. Był członkiem SA w pow. leszczyńskim.⁸⁴⁹⁰ Aresztowany od 1 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Wielickiej 2 w Krakowie.⁸⁴⁹¹ Naczelnik więzienia w Krakowie 12 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu o przeniesieniu ww., tego samego dnia, z więzienia w Krakowie do więzienia w Lesznie.⁸⁴⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 14 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia i mienia jego żony, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić

---

⁸⁴⁸¹ AIPN Po 791/604, s. 109-112v.

⁸⁴⁸² AIPN Po 791/604, s. 122.

⁸⁴⁸³ AIPN Po 791/604, s. 124.

⁸⁴⁸⁴ AIPN Po 791/607 (K. spec. 159/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Pilarczykowi*.

⁸⁴⁸⁵ AIPN Po 791/607, s. 29.

⁸⁴⁸⁶ AIPN Po 791/607, s. 97-98 i 122+v.

⁸⁴⁸⁷ AIPN Po 791/607, s. 122+v.

⁸⁴⁸⁸ AIPN Po 791/607, s. 125.

⁸⁴⁸⁹ AIPN Po 791/696 (K. spec. 317/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Justowi*; zob.: *Kara śmierci za donosicielstwo*, „Głos Wielkopolski”, 20 VIII 1946.

⁸⁴⁹⁰ AIPN Po 791/696 s. 51-52 i 82-86v.

⁸⁴⁹¹ AIPN Po 791/696 s. 51-52 i 87-91v.

⁸⁴⁹² AIPN Po 791/696 s. 102.

ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁴⁹³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 września 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Justa, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia, utrzymując w mocy utratę praw na zawsze oraz utrzymując w mocy konfiskatę całego mienia jego i jego żony.⁸⁴⁹⁴ 8 lutego 1952 r. przebywał w więzieniu w Raciborzu.⁸⁴⁹⁵ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP 4 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż Rada Państwa - decyzją z 30 kwietnia 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Justa, zawieszając warunkowo wykonanie reszty nieodcierpianej kary więzienia na okres 5 lat oraz łagodząc karę dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do kary utraty tych praw na okres 5 lat.⁸⁴⁹⁶ Prokuratura Powiatowa w Lesznie zanotowała, iż nakaz zwolnienia ww. został 7 maja 1954 r. wysłany do więzienia w Łławie.⁸⁴⁹⁷ Prokurator Powiatowy w Lesznie 7 czerwca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż wyrok więzienia w stosunku do Wilhelma Justa został całkowicie wykonany.⁸⁴⁹⁸

Kröhl Paweł⁸⁴⁹⁹ s. Gottlieba i Idy z d. Feuer ur. 4 stycznia 1892 r. w Zaborowie pow. leszczyński, zam. Zaborowo pow. leszczyński.⁸⁵⁰⁰ Był kierownikiem bloku, setnikiem partii (Blockleiter der NSDAP) w Zaborowie w pow. leszczyńskim.⁸⁵⁰¹ Zatrzymany od 12 lutego 1945 r., aresztowany od 11 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Krakowie.⁸⁵⁰² Naczelnik więzienia w Lesznie 13 sierpnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁸⁵⁰³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 11 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁰⁴ Naczelnik więzienia w Lesznie 23 października 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i przetransportowany do Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna.⁸⁵⁰⁵

---

⁸⁴⁹³ AIPN Po 791/696 s. 87-91v.

⁸⁴⁹⁴ AIPN Po 791/696 s. 107.

⁸⁴⁹⁵ AIPN Po 791/696 s. 117+v.

⁸⁴⁹⁶ AIPN Po 791/696 s. 127.

⁸⁴⁹⁷ AIPN Po 791/696 s. 127v.

⁸⁴⁹⁸ AIPN Po 791/696 s. 128.

⁸⁴⁹⁹ AIPN Po 791/716 (K. spec. 354/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Kröhlowi*.

⁸⁵⁰⁰ AIPN Po 791/716, s. 10.

⁸⁵⁰¹ AIPN Po 791/716, s. 36+v.

⁸⁵⁰² AIPN Po 791/716, s. 36+v. i 76-77.

⁸⁵⁰³ AIPN Po 791/716, s. 80.

⁸⁵⁰⁴ AIPN Po 791/716, s. 76-77.

⁸⁵⁰⁵ AIPN Po 791/716, s. 81.

Kalmuczak Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. kościańskiego).

Nowicki Franciszek⁸⁵⁰⁶ s. Antoniego i Jadwigi z d. Durczewskiej ur. 23 lutego 1900 r. w Smolicach pow. gostyński, zam. Szprotawa ul. Niepodległości 5.⁸⁵⁰⁷ Aresztowany od 18 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 11 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów aktu oskarżenia oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁰⁹

Kaczmarek Franciszek⁸⁵¹⁰ s. Tomasza i Apolonii z d. Koziołek ur. 24 listopada 1913 r. w Guździnie pow. wolsztyński, zam. Leszno ul. Sienkiewicza 12.⁸⁵¹¹ Aresztowany od 13 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 13 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 kk orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego, umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie dalszej części zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵¹³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 września 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Franciszka Kaczmarka.⁸⁵¹⁴

---

⁸⁵⁰⁶ AIPN Po 791/747 (K. spec. 438/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Nowickiemu*.

⁸⁵⁰⁷ AIPN Po 791/747, s. 12+v.

⁸⁵⁰⁸ AIPN Po 791/747, s. 49+v. i 91-92v.

⁸⁵⁰⁹ AIPN Po 791/747, s. 91-92v.

⁸⁵¹⁰ AIPN Po 791/801 (K. spec. 248/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Kaczmarkowi*; zob.: *Kara śmierci dla konfidenta*, „Głos Wielkopolski”, 27 VIII 1946; zob.: *Szubienice w Grodzisku, Poznaniu i Lesznie*, „Głos Wielkopolski”, 8 X 1946, gdzie podano, że ww. miał zostać 5 października 1946 r. powieszony na dziedzińcu więzienia przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.

⁸⁵¹¹ AIPN Po 791/801, s. 2-4v.

⁸⁵¹² AIPN Po 791/801, s. 75-76v. i 122-126v.

⁸⁵¹³ AIPN Po 791/801, s. 122-126v.

⁸⁵¹⁴ AIPN Po 791/801, s. 145.

9. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu międzychodzkiego.

Międzychód (Birnbaum)

Mistrzak Maria⁸⁵¹⁵ c. Jana i Józefy z d. Rzepy ur. 7 sierpnia 1921 r. w Olszewie pow. leszczyński, zam. Kaplin pow. międzychodzki.⁸⁵¹⁶ Aresztowana od 4 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Międzychodzie, a następnie przeniesiona do więzienia w Poznaniu.⁸⁵¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 24 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵¹⁸

Wesel Ignacy⁸⁵¹⁹ s. Maurycego i Marii z d. Freier ur. 10 czerwca 1889 r. w Świechocinie pow. międzychodzki, zam. Świechocin pow. międzychodzki. Był członkiem NSDAP⁸⁵²⁰; aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁵²¹ SSK w Poznaniu 9 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵²²

Flegert August⁸⁵²³ s. Juliusza i Julianny z d. Flieger ur. 12 maja 1878 r. w Wielkim Rubiniu pow. jarociński, zam. Mochocinek pow. międzychodzki.⁸⁵²⁴ Zatrzymany 8 maja 1945 r., aresztowany od 12 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵²⁵ SSK w Poznaniu 9 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵²⁶

---

⁸⁵¹⁵ AIPN Po 791/79 (K. spec. 94/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Mistrzak*.

⁸⁵¹⁶ AIPN Po 791/79, s. 13 i 29-32v.

⁸⁵¹⁷ AIPN Po 791/79, s. 13 i 36+v.

⁸⁵¹⁸ AIPN Po 791/79, s. 36+v.

⁸⁵¹⁹ AIPN Po 791/86 (K. spec. 101/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Weselowi*.

⁸⁵²⁰ AIPN Po 791/86, s. 7 i 22-23v.

⁸⁵²¹ AIPN Po 791/86, s. 11 i 25+v.

⁸⁵²² AIPN Po 791/86, s. 25+v.

⁸⁵²³ AIPN Po 791/90 (K. spec. 105/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Augustowi Flegertowi*.

⁸⁵²⁴ AIPN Po 791/90, s. 8 i 30-31v.

⁸⁵²⁵ AIPN Po 791/90, s. 13.

⁸⁵²⁶ AIPN Po 791/90, s. 42.

Kalwiński vel Spettmann Stanisław⁸⁵²⁷ s. Antoniego i Anny z d. Effert ur. 12 listopada 1880 r. w Ostrzeszowie pow. kępiński, zam. Międzychód ul. 17 Stycznia 47.⁸⁵²⁸ Był członkiem NSDAP i DAF w Międzychodzie; zatrzymany 25 kwietnia 1945 r., aresztowany 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵²⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 3 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵³⁰ 5 października 1945 r. został zwolniony z więzienia w Poznaniu i wysłany do obozu.⁸⁵³¹

Piltz Fritz⁸⁵³² s. Friedricha i Friedy z d. Kunispel ur. 25 kwietnia 1910 r. w Drzewcach pow. międzychodzki, zam. Międzychód.⁸⁵³³ Był członkiem NSDAP i SS.⁸⁵³⁴ Aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁵³⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁸⁵³⁶ SSK w Poznaniu 31 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz na ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁵³⁷ Naczelnik więzienia w Poznaniu 30 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Lesznie do więzienia tamtejszego.⁸⁵³⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Rawiczu 31 października 1950 r. zawiadomił SSK w Poznaniu [winno być: Sąd Okręgowy w Poznaniu], iż ww. został tego samego dnia zwolniony z więzienia w Rawiczu po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności.⁸⁵³⁹

Behrendt Antoni August⁸⁵⁴⁰ s. Augusta i Stanisławy z d. Kończak ur. 23 października 1902 r. w Łodzi pow. wyrzyski, zam. Izdebno pow. międzychodzki.⁸⁵⁴¹ Zatrzymany od 4 maja

---

⁸⁵²⁷ AIPN Po 791/105 (K. spec. 125/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Spettmannowi*; dokumenty dot. ww. znajdują się również w aktach o sygn. IPN Po 791/198 (K. spec. 253/45) *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Spettmannowi*.

⁸⁵²⁸ AIPN Po 791/105, s. 3; IPN Po 791/198, s. 1 i 6.

⁸⁵²⁹ AIPN Po 791/105, s. 11+v. i 52+v.; IPN Po 791/198, s. 1-2 i 9.

⁸⁵³⁰ AIPN Po 791/105, s. 52+v.

⁸⁵³¹ AIPN Po 791/105, s. 54.

⁸⁵³² AIPN Po 791/140 (K. spec. 173/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Fritzowi Piltzowi*.

⁸⁵³³ AIPN Po 791/140, s. 5.

⁸⁵³⁴ AIPN Po 791/140, s. 14.

⁸⁵³⁵ AIPN Po 791/140, s. 22 i 83+v.

⁸⁵³⁶ AIPN Po 791/140, s. 63.

⁸⁵³⁷ AIPN Po 791/140, s. 83+v.

⁸⁵³⁸ AIPN Po 791/140, s. 78.

⁸⁵³⁹ AIPN Po 791/140, s. 86.

⁸⁵⁴⁰ AIPN Po 791/143 (K. spec. 180/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Augustowi Behrendtowi*.

1945 r., aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 24 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁴³

Łabojewski Kazimierz⁸⁵⁴⁴ s. Franciszka i Pelagii z d. Plackowiak ur. 21 lutego 1920 r. w Charcicach pow. międzychodzki, zam. Charcice pow. międzychodzki.⁸⁵⁴⁵ Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 2 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁴⁶

Mitzner Reinhold⁸⁵⁴⁷ s. Jana i Elżbiety ur. 30 maja 1908 r. w Hennesdorf pow. osthausenski, zam. Jägersdorf pow. königsbergski. Był członkiem SA w pow. międzychodzki.⁸⁵⁴⁸ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁴⁹ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁸⁵⁵⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁵¹

Furmaniak Edmund⁸⁵⁵² s. Mariana i Pelagii z d. Dumińskiej ur. 25 września 1910 r. w Krotoszynie pow. szubiński, zam. Daleszynek pow. międzychodzki.⁸⁵⁵³ Aresztowany od 20 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁵⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 3 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu

---

⁸⁵⁴¹ AIPN Po 791/143, s. 9.

⁸⁵⁴² AIPN Po 791/143, s. 29 i 74-75.

⁸⁵⁴³ AIPN Po 791/143, s. 74-75.

⁸⁵⁴⁴ AIPN Po 791/147 (K. spec. 187/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Łabojewskiemu*.

⁸⁵⁴⁵ AIPN Po 791/147, s. 3.

⁸⁵⁴⁶ AIPN Po 791/147, s. 53-54.

⁸⁵⁴⁷ AIPN Po 791/155 (K. spec. 200/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Reinholdowi Mitznerowi*.

⁸⁵⁴⁸ AIPN Po 791/155, s. 9.

⁸⁵⁴⁹ AIPN Po 791/155, s. 32.

⁸⁵⁵⁰ AIPN Po 791/155, s. 18-20.

⁸⁵⁵¹ AIPN Po 791/155, s. 32.

⁸⁵⁵² AIPN Po 791/270 (K. spec. 337/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Furmaniakowi*.

⁸⁵⁵³ AIPN Po 791/270, s. 10.

⁸⁵⁵⁴ AIPN Po 791/270, s. 42 i 74-76.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁵⁵

Bogajewicz Franciszek⁸⁵⁵⁶ s. Walentego i Franciszki z d. Krzyżewskiej ur. 24 listopada 1891 r. w Pniewach pow. szamotulski, zam. Międzychód ul. Rynek 10.⁸⁵⁵⁷ Aresztowany od 18 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁵⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁵⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁶⁰

Buda Józef⁸⁵⁶¹ s. Andrzeja i Wiktorii z d. Danieleczak ur. 7 marca 1890 r. w Samoleżu pow. szamotulski, zam. Sieraków ul. Poznańska 18 pow. międzychodzki.⁸⁵⁶² Zatrzymany od 28 lipca 1945 r., aresztowany od 31 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁶³ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁸⁵⁶⁴ SSK w Poznaniu 30 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁶⁵

Kopernik Piotr⁸⁵⁶⁶ s. Tomasza i Florentyny z d. Tyz ur. 7 stycznia 1881 r. w Sierakowie pow. międzychodzki, zam. Sieraków ul. Poznańska 55 pow. międzychodzki.⁸⁵⁶⁷ Aresztowany od 23 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁶⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 20 grudnia 1945 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne

---

⁸⁵⁵⁵ AIPN Po 791/270, s. 74-76.

⁸⁵⁵⁶ AIPN Po 791/383 (K. spec. 488/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Bogajewiczowi*.

⁸⁵⁵⁷ AIPN Po 791/383, s. 18 i 20.

⁸⁵⁵⁸ AIPN Po 791/383, s. 80 i 83+v.

⁸⁵⁵⁹ AIPN Po 791/383, s. 80.

⁸⁵⁶⁰ AIPN Po 791/383, s. 135-144.

⁸⁵⁶¹ AIPN Po 791/439 (K. spec. 562/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Budzie*.

⁸⁵⁶² AIPN Po 791/439, s. 23 i 27.

⁸⁵⁶³ AIPN Po 791/439, s. 40, 43+v. i 162-163v.

⁸⁵⁶⁴ AIPN Po 791/439, s. 40.

⁸⁵⁶⁵ AIPN Po 791/439, s. 162-163v.

⁸⁵⁶⁶ AIPN Po 791/457 (K. spec. 596/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Kopernikowi*.

⁸⁵⁶⁷ AIPN Po 791/457, s. 20.

⁸⁵⁶⁸ AIPN Po 791/457, s. 53+v.

przeciwko ww. odnośnie części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁶⁹

Feld Adolf⁸⁵⁷⁰ s. Edwarda i Amandy z d. Müller ur. 13 maja 1908 r. w Żytomierzu, zam. Kamionna pow. międzychodzki. Był członkiem SA w Kamionnie w pow. międzychodzki.⁸⁵⁷¹ Aresztowany od 9 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁷² SSK w Poznaniu 24 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁷³

Giering Longin⁸⁵⁷⁴ s. Brunona i Franciszki ur. 18 sierpnia 1918 r. w Skrzydlewie pow. międzychodzki, zam. Skrzydlewo pow. międzychodzki. Był członkiem NSDAP i SA-Obergruppenführerem w Skrzydlewie w pow. międzychodzki.⁸⁵⁷⁵ Zatrzymany od 8 czerwca 1945 r., aresztowany od 12 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁷⁶ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸⁵⁷⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 13 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁷⁸

Posch August⁸⁵⁷⁹ s. Juliana i Otylii z d. Kolosky ur. 20 września 1885 r. w Mechnaczu pow. międzychodzki, zam. Mokrzyc pow. międzychodzki.⁸⁵⁸⁰ Aresztowany od 9 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁸¹ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸⁵⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 17 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z

---

⁸⁵⁶⁹ AIPN Po 791/457, s. 108-114.

⁸⁵⁷⁰ AIPN Po 791/499 (K. spec. 655/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adolfowi Feldowi*.

⁸⁵⁷¹ AIPN Po 791/499, s. 5.

⁸⁵⁷² AIPN Po 791/499, s. 35+v. i 64-65.

⁸⁵⁷³ AIPN Po 791/499, s. 64-65.

⁸⁵⁷⁴ AIPN Po 791/502 (K. spec. 659/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Longinowi Gieringowi*.

⁸⁵⁷⁵ AIPN Po 791/502, s. 5+v. i 23+v.

⁸⁵⁷⁶ AIPN Po 791/502, s. 8, 10, 20, 23+v. i 40+v.

⁸⁵⁷⁷ AIPN Po 791/502, s. 20.

⁸⁵⁷⁸ AIPN Po 791/502, s. 40+v.

⁸⁵⁷⁹ AIPN Po 791/515 (K. spec. 22/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Augustowi Poschowi*.

⁸⁵⁸⁰ AIPN Po 791/515, s. 6.

⁸⁵⁸¹ AIPN Po 791/515, s. 17, 23+v. i 45-46.

⁸⁵⁸² AIPN Po 791/515, s. 17.

31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁸³

Schubert Gustaw⁸⁵⁸⁴ s. Michała i Marii z d. Busko ur. 16 lipca 1911 r. w Sierakowie pow. międzychodzki, zam. Sieraków pow. międzychodzki. Był członkiem DAF w Sierakowie w pow. międzychodzkim.⁸⁵⁸⁵ Zatrzymany od 8 sierpnia 1945 r., aresztowany od 17 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁸⁶ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸⁵⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 18 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz uwolnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁸⁸

Sowiński Gertruda⁸⁵⁸⁹ c. Jana i Łucji z d. Martwing ur. 24 grudnia 1921 r. w Lichwinie pow. międzychodzki, zam. Mokrzyce pow. międzychodzki.⁸⁵⁹⁰ Zatrzymana od 24 maja 1945 r., aresztowana od 9 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁹¹ Naczelnik więzienia w Szamotułach 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Szamotułach.⁸⁵⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 17 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁵⁹³ Naczelnik więzienia w Szamotułach 18 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia ale pozostawała zatrzymana jako Niemka.⁸⁵⁹⁴ Naczelnik więzienia w Szamotułach 7 maja 1946 r.

---

⁸⁵⁸³ AIPN Po 791/515, s. 45-46.

⁸⁵⁸⁴ AIPN Po 791/546 (K. spec. 73/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gustawowi Schubertowi*.

⁸⁵⁸⁵ AIPN Po 791/546, s. 14+v.

⁸⁵⁸⁶ AIPN Po 791/546, s. 29, 49+v. i 73+v.

⁸⁵⁸⁷ AIPN Po 791/546, s. 29.

⁸⁵⁸⁸ AIPN Po 791/546, s. 73+v.

⁸⁵⁸⁹ AIPN Po 791/556 (K. spec. 88/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gertrudzie Sowińskiej*.

⁸⁵⁹⁰ AIPN Po 791/556, s. 16.

⁸⁵⁹¹ AIPN Po 791/556, s. 40, 54+v. i 84-85.

⁸⁵⁹² AIPN Po 791/556, s. 40.

⁸⁵⁹³ AIPN Po 791/556, s. 84-85.

⁸⁵⁹⁴ AIPN Po 791/556, s. 88.

zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁸⁵⁹⁵

Dąbrowski Bronisław⁸⁵⁹⁶ s. Marcina i Heleny z d. Lipońskiej ur. 8 kwietnia 1901 r. w Czerniejewie pow. gnieźnieński, zam. Sieraków ul. 8 Stycznia 1 pow. międzychodzki.⁸⁵⁹⁷ Był urzędnikiem Zarządu Miejskiego w Sierakowie w pow. międzychodzki.⁸⁵⁹⁸ Zatrzymany od 24 października 1945 r., aresztowany od 7 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁵⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 18 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁰⁰

Bieda Wiktor⁸⁶⁰¹ s. Józefa i Antoniny z d. Babińskiej ur. 6 grudnia 1894 r. w Krążkowie pow. kępiński, zam. Sieraków pow. międzychodzki.⁸⁶⁰² Zatrzymany od 21 września 1945 r., aresztowany od 29 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁶⁰³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁸⁶⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 18 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁰⁵

Tomczak Stanisław⁸⁶⁰⁶ s. Jana i Urszuli z d. Czerniak ur. 28 kwietnia 1894 r. w Chociczy pow. wrzesiński, zam. Dormowo pow. międzychodzki.⁸⁶⁰⁷ Aresztowany od 29 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁶⁰⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 13 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

⁸⁵⁹⁵ AIPN Po 791/556, s. 90.

⁸⁵⁹⁶ AIPN Po 791/579 (K. spec. 121/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bronisławowi Dąbrowskiemu*.

⁸⁵⁹⁷ AIPN Po 791/579, s. 14.

⁸⁵⁹⁸ AIPN Po 791/579, s. 74+v.

⁸⁵⁹⁹ AIPN Po 791/579, s. 74+v. i 122-123.

⁸⁶⁰⁰ AIPN Po 791/579, s. 122-123.

⁸⁶⁰¹ AIPN Po 791/589 (K. spec. 131/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wiktorowi Biedzie*.

⁸⁶⁰² AIPN Po 791/589, s. 18.

⁸⁶⁰³ AIPN Po 791/589, s. 32, 58+v. i 85-86.

⁸⁶⁰⁴ AIPN Po 791/589, s. 32.

⁸⁶⁰⁵ AIPN Po 791/589, s. 85-86.

⁸⁶⁰⁶ AIPN Po 791/606 (K. spec. 158/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Tomczakowi*.

⁸⁶⁰⁷ AIPN Po 791/606, s. 14.

⁸⁶⁰⁸ AIPN Po 791/606, s. 34+v.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁰⁹

Milkowska z d. Mańka Maria⁸⁶¹⁰ c. Walentego i Michaliny z d. Wesołek ur. 25 czerwca 1890 r. w Brodach pow. nowotomyski, zam. Gorzów ul. Drzymały 16.⁸⁶¹¹ Aresztowana od 11 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁶¹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Międzychodzie 13 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶¹³

Dobkiewicz Władysław⁸⁶¹⁴ s. Teofila i Marianny z d. Pacholak ur. 22 kwietnia 1914 r. w Chrzypsku Wielkim pow. międzychodzki, zam. Pszczew pow. międzyrzecki.⁸⁶¹⁵ Aresztowany od 8 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Czarnkowie.⁸⁶¹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 26 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶¹⁷

---

⁸⁶⁰⁹ AIPN Po 791/606, s. 67-71.

⁸⁶¹⁰ AIPN Po 791/648 (K. spec. 236/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Milkowskiej*.

⁸⁶¹¹ AIPN Po 791/648, s. 21+v.

⁸⁶¹² AIPN Po 791/648, s. 57+v. i 104-108.

⁸⁶¹³ AIPN Po 791/648, s. 104-108.

⁸⁶¹⁴ AIPN Po 791/684 (K. spec. 297/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Dobkiewiczowi*.

⁸⁶¹⁵ AIPN Po 791/684, s. 36-39.

⁸⁶¹⁶ AIPN Po 791/684, s. 42+v. i 67-68.

⁸⁶¹⁷ AIPN Po 791/684, s. 67-68.

10. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu obornickiego.

Oborniki Wielkopolskie (Obornick)

Wawrzyniak Franciszek⁸⁶¹⁸ s. Józefa i Józefy ur. 2 października 1896 r. w Starym Białczu pow. kościański, zam. Rudki pow. obornicki.⁸⁶¹⁹ Aresztowany 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Obornikach.⁸⁶²⁰ SSK w Poznaniu 8 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶²¹

Lemke Karol⁸⁶²² s. Edwarda i Berty ur. 19 października 1886 r. w Rogoźnie pow. obornicki, zam. Rogoźno ul. Czarnkowska 33 pow. obornicki.⁸⁶²³ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu a Poznaniu.⁸⁶²⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rogoźnie 26 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet kary okres tymczasowego aresztowania od 4 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz na ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁶²⁵

Szalczyński Wincenty⁸⁶²⁶ s. Jana i Emilii z d. Eichstädt ur. 30 marca 1887 r. w Rogoźnie pow. obornicki, zam. Rogoźno ul. Kościelna 27 pow. obornicki.⁸⁶²⁷ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rogoźnie 26 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶²⁸

---

⁸⁶¹⁸ AIPN Po 791/57 (K. spec. 67/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Wawrzyniakowi*.

⁸⁶¹⁹ AIPN Po 791/57, s. 35.

⁸⁶²⁰ AIPN Po 791/57, s. 35 i 76+v.

⁸⁶²¹ AIPN Po 791/57, s. 76+v.

⁸⁶²² AIPN Po 791/67 (K. spec. 79/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Lemke*.

⁸⁶²³ AIPN Po 791/67, s. 11.

⁸⁶²⁴ AIPN Po 791/67, s. 19 i 50-51.

⁸⁶²⁵ AIPN Po 791/67, s. 50-51.

⁸⁶²⁶ AIPN Po 791/75 (K. spec. 88/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wincentemu Szalczyńskiemu*.

⁸⁶²⁷ AIPN Po 791/75, s. 3 i 49-54v.

⁸⁶²⁸ AIPN Po 791/75, s. 61+v.

Gerke Paweł⁸⁶²⁹ s. Hermanna i Emilii z d. Wiese ur. 15 stycznia 1908 r. w Garbatce pow. obornicki, zam. Rogoźno ul. Wielka Rynkowa pow. obornicki.⁸⁶³⁰ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁶³¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rogoźnie 26 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶³²

Jerzy Jakub⁸⁶³³ s. Józefa i Gertrudy z d. Mąki ur. 17 lipca 1904 r. we Wrzeszczynie pow. czarnkowski, zam. Oborniki ul. Młyńska 10.⁸⁶³⁴ Zatrzymany od 5 maja 1945 r., aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Obornikach.⁸⁶³⁵ 4 lutego 1946 r. przebywał w więzieniu w Rogoźnie.⁸⁶³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶³⁷ 22 czerwca 1946 r. został zwolniony z więzienia w Rogoźnie.⁸⁶³⁸

Westwal Wilhelm⁸⁶³⁹ s. Wilhelma i Julianny z d. Jędras ur. 23 kwietnia 1915 r. w Siedlechowie pow. kępiński, zam. Radom pow. obornicki.⁸⁶⁴⁰ Był członkiem NSDAP, SA i Volkssturm w Radomiu w pow. obornickim. Aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁶⁴¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁸⁶⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach 30 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. oraz art. 36 i 166 §1 kk orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 kwietnia 1945 r. do 30 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów

---

⁸⁶²⁹ AIPN Po 791/76 (K. spec. 89/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Gerke*.

⁸⁶³⁰ AIPN Po 791/76, s. 6, 17+v. i 61.

⁸⁶³¹ AIPN Po 791/76, s. 17 i 54+v.

⁸⁶³² AIPN Po 791/76, s. 54+v.

⁸⁶³³ AIPN Po 791/170 (K. spec. 222/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jakubowi Jerzemu*.

⁸⁶³⁴ AIPN Po 791/170, s. 10 i 29-36v.

⁸⁶³⁵ AIPN Po 791/170, s. 13 i 81-82v.

⁸⁶³⁶ AIPN Po 791/170, s. 62.

⁸⁶³⁷ AIPN Po 791/170, s. 73-76v. i 81-82v.

⁸⁶³⁸ AIPN Po 791/170, s. 79.

⁸⁶³⁹ AIPN Po 791/186 (K. spec. 241/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Westwalowi*.

⁸⁶⁴⁰ AIPN Po 791/186, s. 20 i 60-65.

⁸⁶⁴¹ AIPN Po 791/186, s. 27, 57-58 i 60-65.

⁸⁶⁴² AIPN Po 791/186, s. 47.

postępowania karnego.⁸⁶⁴³ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 8 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Wilhelm Westwał 29 kwietnia 1948 r. odcierpiał karę 3 lat więzienia.⁸⁶⁴⁴

Zellober Alfred⁸⁶⁴⁵ s. Ludwika i Elizy z d. Pomerening ur. 23 lipca 1894 r. w Arnoldowie pow. szubiński, zam. Mściszewo pow. obornicki.⁸⁶⁴⁶ Był członkiem SS, kierownikiem politycznym NSDAP (Politischeleiter der NSDAP) w Mściszewie oraz członkiem sądu partyjnego NSDAP w Murowanej Goślinie w pow. obornickim.⁸⁶⁴⁷ Aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁶⁴⁸ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸⁶⁴⁹ SSK w Poznaniu 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.⁸⁶⁵⁰ 10 grudnia 1945 r. przebywał w więzieniu w Lesznie.⁸⁶⁵¹ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alfreda Zellobera.⁸⁶⁵²

Sell Andrzej⁸⁶⁵³ s. Jana i Apolonii z d. Fryske ur. 11 listopada 1903 r. w Przybychowie pow. czarnkowski, zam. Ryczywół Wybudowanie 5 pow. obornicki.⁸⁶⁵⁴ Zatrzymany od 4 maja 1945 r., aresztowany od 27 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Obornikach.⁸⁶⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach 28 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b

---

⁸⁶⁴³ AIPN Po 791/186, s. 57-58.

⁸⁶⁴⁴ AIPN Po 791/186, s. 68.

⁸⁶⁴⁵ AIPN Po 791/196 (K. spec. 251/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alfredowi Zelloberowi*; zob.: *Cztery wyroki śmierci Sądu Specjalnego*, „Głos Wielkopolski”, 12 XII 1945, gdzie podano, że ww. był również czł. SA.

⁸⁶⁴⁶ AIPN Po 791/196, s. 4.

⁸⁶⁴⁷ AIPN Po 791/196, s. 3, 9 i 85-86v.

⁸⁶⁴⁸ AIPN Po 791/196, s. 15 i 85-86v.

⁸⁶⁴⁹ AIPN Po 791/196, s. 54.

⁸⁶⁵⁰ AIPN Po 791/196, s. 85-86v.

⁸⁶⁵¹ AIPN Po 791/196, s. 88.

⁸⁶⁵² AIPN Po 791/196, s. 95.

⁸⁶⁵³ AIPN Po 791/213 (K. spec. 270/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Sellowi i Annie Sell*.

⁸⁶⁵⁴ AIPN Po 791/213, s. 5.

⁸⁶⁵⁵ AIPN Po 791/213, s. 24+v. i 128-129.

Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁵⁶

Sell z d. Różycka Anna⁸⁶⁵⁷ c. Józefa i Antoniny z d. Mikołajczyk ur. 25 czerwca 1900 r. w Maniewie pow. obornicki, zam. Ryczywół Wybudowanie 5 pow. obornicki.⁸⁶⁵⁸ Zatrzymana od 24 maja 1945 r., aresztowana od 27 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Obornikach.⁸⁶⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach 28 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁶⁰

Gessner Jakub⁸⁶⁶¹ s. Gustawa i Matyldy z d. Schmahlenberg ur. 1 lutego 1907 r. w Buduszewie pow. obornicki, zam. Murowana Goślina ul. Poznańska 16 pow. obornicki.⁸⁶⁶² Był członkiem SS w pow. obornickim; zatrzymany od 8 maja 1945 r., aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁶⁶³ SSK w Poznaniu 27 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia bez zaliczenia na poczet orzeczonej kary aresztu śledczego, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uwolnić ww. od pozostałych zarzutów.⁸⁶⁶⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 27 maja 1949 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu [winno być: Sądu Okręgowego w Poznaniu], iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia, po odbyciu kary 3 lat więzienia.⁸⁶⁶⁵

Feldmann Alfred⁸⁶⁶⁶ s. Henryka i Anny z d. Wilmsmann ur. 23 listopada 1919 r. w Boguniewie pow. obornicki, zam. Boguniewo pow. obornicki.⁸⁶⁶⁷ Aresztowany od 26 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁸⁶⁶⁸ Urzędnik kancelarii Prokuratora SSK w Poznaniu 30 listopada 1945 r. zanotował, iż – jak zawiadomił Naczelnik więzienia w

---

⁸⁶⁵⁶ AIPN Po 791/213, s. 128-129.

⁸⁶⁵⁷ AIPN Po 791/213 (K. spec. 270/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Sellowi i Annie Sell*.

⁸⁶⁵⁸ AIPN Po 791/213, s. 18.

⁸⁶⁵⁹ AIPN Po 791/213, s. 24+v. i 128-129.

⁸⁶⁶⁰ AIPN Po 791/213, s. 128-129.

⁸⁶⁶¹ AIPN Po 791/291 (K. spec. 362/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jakubowi Gessnerowi*.

⁸⁶⁶² AIPN Po 791/291, s. 5.

⁸⁶⁶³ AIPN Po 791/291, s. 30+v., 94 i 143-144v.

⁸⁶⁶⁴ AIPN Po 791/291, s. 143-144v.

⁸⁶⁶⁵ AIPN Po 791/291, s. 177.

⁸⁶⁶⁶ AIPN Po 791/450 (K. spec. 587/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alfredowi Feldmannowi*.

⁸⁶⁶⁷ AIPN Po 791/450, s. 6.

⁸⁶⁶⁸ AIPN Po 791/450, s. 14+v. i 39-42v.

Rogoźnie – ww. został 21 listopada 1945 r. wysłany do Szpitala Miejskiego w Obornikach z podejrzeniem choroby zakaźnej.⁸⁶⁶⁹ Komendant Powiatowy MO w Obornikach por. Ignacy Kowalik 7 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach, iż ww., który miał być doprowadzony na rozprawę 8 stycznia 1946 r. zbiegł 6 stycznia 1946 r. ze Szpitala Miejskiego w Obornikach. Po ucieczce ww. zarządzono pościg i rozesłano telefonogramy do poszczególnych posterunków MO lecz dotychczas poszukiwania dały nie przyniosły pozytywnych rezultatów.⁸⁶⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach 8 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww., zbiegłego – odnośnie części zarzutów - na karę dożywotniego więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁷¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Wągrowcu 18 maja 1953 r. zapytywał w piśmie do Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu - powołując się na zarządzenie Dep. Więz. z 4 maja 1953 r. (Nr 60 1347/53) dot. poszukiwań za zbiegłymi więźniami – czy poszukiwania ww. były nadal aktualne.⁸⁶⁷² Prokurator Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 12 czerwca 1956 r. postanowił – na mocy art. 3 ust. 1 pkt 3 i art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii – zmienić Alfredowi Feldmannowi karę dożywotniego więzienia na karę 12 lat więzienia i skrócić czas trwania kary utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do 5 lat.⁸⁶⁷³

Meissner vel Majsner Leon⁸⁶⁷⁴ s. Jana i Magdaleny z d. Kurzawskiej ur. 28 maja 1885 r. w Mirosławicach pow. wągrowiecki, zam. Bąblin pow. obornicki.⁸⁶⁷⁵ Zatrzymany od 15 marca 1945 r., aresztowany od 29 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Obornikach Wielkopolskich.⁸⁶⁷⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach 28 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁷⁷

---

⁸⁶⁶⁹ AIPN Po 791/450, s. 19.

⁸⁶⁷⁰ AIPN Po 791/450, s. 32.

⁸⁶⁷¹ AIPN Po 791/450, s. 39-42v.

⁸⁶⁷² AIPN Po 791/450, s. 52.

⁸⁶⁷³ AIPN Po 791/450, s. 59.

⁸⁶⁷⁴ AIPN Po 791/510 (K. spec. 12/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Meissnerowi vel Majsnerowi*.

⁸⁶⁷⁵ AIPN Po 791/510, s. 3.

⁸⁶⁷⁶ AIPN Po 791/510, s. 37+v. i 65+v.

⁸⁶⁷⁷ AIPN Po 791/510, s. 65+v.

Kmieć Wacław⁸⁶⁷⁸ s. Józefa i Franciszki z d. Mroczyńskiej ur. 18 września 1898 r. w Obornikach, zam. Słonawy pow. obornicki. Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w pow. obornickim.⁸⁶⁷⁹ Zatrzymany od 5 listopada 1945 r., aresztowany od 6 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rogoźnie.⁸⁶⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Obornikach 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁸¹

Biskup Stanisław⁸⁶⁸² s. NN i Marii Biskup ur. 11 kwietnia 1901 r. w Tarnowie pow. wągrowiecki, zam. Siedlisko pow. trzcianiecki.⁸⁶⁸³ Zatrzymany od 15 lutego 1946 r., aresztowany od 12 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Trzciance.⁸⁶⁸⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Czarnkowie 3 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁸⁵

---

⁸⁶⁷⁸ AIPN Po 791/551 (K. spec. 79/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wacławowi Kmieciowi*.

⁸⁶⁷⁹ AIPN Po 791/551, s. 11.

⁸⁶⁸⁰ AIPN Po 791/551, s. 42+v. i 152-153.

⁸⁶⁸¹ AIPN Po 791/551, s. 152-153.

⁸⁶⁸² AIPN Po 791/679 (K. spec. 290/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Biskupowi*.

⁸⁶⁸³ AIPN Po 791/679, s. 9.

⁸⁶⁸⁴ AIPN Po 791/679, s. 24+v. i 34+v.

⁸⁶⁸⁵ AIPN Po 791/679, s. 34+v.

11. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu miejskiego poznańskiego – wydzielonego miasta Poznania.

Poznań pow. miejski - miasto wydzielone (Stadtkreis Posen)

Pytlak Józefa⁸⁶⁸⁶ c. Wawrzyna i Antoniny ur. 4 marca 1896 r. w Gołuchowie pow. jarocińskiego, zam. Poznań ul. Wierzbicice 32/7.⁸⁶⁸⁷ Aresztowana od 9 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁶⁸⁸ SSK w Poznaniu 12 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary areszt tymczasowy od 16 lutego 1945 r. do 12 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na okres 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz obciążyć skazaną ponoszeniem kosztów postępowania w sprawie.⁸⁶⁸⁹ Wskutek orzeczenia lekarskiego, które głosiło, iż ww. cierpi na chorobę wątroby, reumatyzm stawowy i zaburzenie umysłowo-nerwowe skazana była urlopowana w odbywaniu kary od 16 marca 1947 r.⁸⁶⁹⁰ Sąd Wojewódzki w Poznaniu 30 czerwca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - w związku z tym, że czyn inkryminowany został popełniony przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegał wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii z 22 listopada 1952 r., na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2 i 10 ust. 2 tejże ustawy o amnestii - złagodzić Józefie Pytlak karę 5 lat pozbawienia wolności o trzecią część tj. do 3 lat i 4 miesięcy więzienia.⁸⁶⁹¹ Józefa Pytlak została zwolniona z więzienia 5 marca 1954 r.⁸⁶⁹² Sąd Powiatowy w Poznaniu 10 stycznia 1957 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - zważywszy, że czyn inkryminowany został popełniony przed 15 kwietnia 1956 r., należał do przestępstw wymienionych w art. 8 ust. 1 pkt 1 i nie ulegał wyłączeniu z amnestii na mocy art. 6 ustawy o amnestii z 27 kwietnia 1956 r. oraz

---

⁸⁶⁸⁶ AIPN Po 791/1 (K. spec. 2/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefie Pytlak*; zob.: *Pierwsze rozprawy publiczne w Poznaniu przeciw zdrajcom Narodu Polskiego*, „Głos Wielkopolski”, 26 III 1945.

⁸⁶⁸⁷ AIPN Po 791/1, s. 3.

⁸⁶⁸⁸ AIPN Po 791/1 s. 14-15.

⁸⁶⁸⁹ AIPN Po 791/1 s. 127-130.

⁸⁶⁹⁰ AIPN Po 791/1, s. 169-170.

⁸⁶⁹¹ AIPN Po 791/1 s. 202-203.

⁸⁶⁹² AIPN Po 791/1 s. 209.

dlatego, że w sprawie zapadł prawomocny wyrok z 12 czerwca 1945 r. - darować Józefie Pytlak resztę kary dodatkowej pozbawienia praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, która liczyła się od 6 marca 1954 r. czyli od opuszczenia więzienia. Za podstawę decyzji posłużył art. 8 ust. 3 ustawy o amnestii z 27 kwietnia 1956 r.⁸⁶⁹³

Kaźmierczak Wincenty⁸⁶⁹⁴ s. Jakuba i Józefy z d. Walaszak ur. 24 października 1890 r. w Mosinie pow. śremski, zam. Poznań ul. Krauthofera 15/2.⁸⁶⁹⁵ Aresztowany od 27 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁸⁶⁹⁶ SSK w Poznaniu 16 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁶⁹⁷

Bomke Emil⁸⁶⁹⁸ s. Augusta i Matyldy ur. 6 czerwca 1877 r. w Grabówku pow. schweitzki (Niemcy), zam. Łagiewniki pow. poznański.⁸⁶⁹⁹ Aresztowany od 4 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁸⁷⁰⁰ SSK w Poznaniu 23 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia, poniesienie przez niego kosztów postępowania sądowego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia.⁸⁷⁰¹ W piśmie z 28 kwietnia 1947 r. w/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu wiceprokurator K. Elznerowicz zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu o wykonaniu 24 maja 1945 r. wyroku śmierci na Emilu Bomke.⁸⁷⁰²

Biechowiak Janina⁸⁷⁰³ c. Józefa i Rozalii z d. Małolepszej ur. 15 lutego 1919 r. w Bielsku, zam. Poznań ul. Małeckiego 17/4.⁸⁷⁰⁴ Aresztowana od 26 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu. SSK w Poznaniu 2 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1

---

⁸⁶⁹³ AIPN Po 791/1 s. 209 i 211-212.

⁸⁶⁹⁴ AIPN Po 791/2 (K. spec. 3/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wincentemu Kaźmierczakowi*.

⁸⁶⁹⁵ AIPN Po 791/2 s. 4.

⁸⁶⁹⁶ AIPN Po 791/2 s. 20+v.

⁸⁶⁹⁷ AIPN Po 791/2 s. 44-46.

⁸⁶⁹⁸ AIPN Po 791/7 (K. spec. 9/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emilowi Bomke*; zob.: *Niemcy donosiciele staną przed Specjalnym Sądem Karnym w Poznaniu*, „Głos Wielkopolski”, 13 IV 1945; *Prowokator i denuncjant niemiecki przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 25 IV 1945.

⁸⁶⁹⁹ AIPN Po 791/7, s. 3.

⁸⁷⁰⁰ AIPN Po 791/7 s. 21-22.

⁸⁷⁰¹ AIPN Po 791/7, s. 48+v. i 61-65.

⁸⁷⁰² AIPN Po 791/7, s. 85.

⁸⁷⁰³ AIPN Po 791/9 (K. spec. 12/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Biechowiak*.

⁸⁷⁰⁴ AIPN Po 791/9, s. 3 i 19.

lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁰⁵

Naryniecki Eryk Hubert⁸⁷⁰⁶ s. Prokopa i Zuzanny ur. 18 lutego 1922 r. w Lische pow. hanowerski, zam. Poznań ul. Marszałka Focha 114a/4.⁸⁷⁰⁷ Aresztowany od 9 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁰⁸ SSK w Poznaniu 26 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. postanowił uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁰⁹

Szymański Ignacy⁸⁷¹⁰ s. Jakuba i Marianny z d. Grzesiak ur. 3 lipca 1886 r. w Marszałkach pow. kępiński, zam. Poznań ul. Woźna 19/8.⁸⁷¹¹ Ww. był dozorcą obozu dla Polaków w niemieckiej fabryce uzbrojenia i amunicji (Deutsche Waffen und Munitionsfabrik - DWM) w Poznaniu. Aresztowany od 27 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷¹² SSK w Poznaniu 26 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia i ponoszenie przez niego kosztów postępowania sądowego.⁸⁷¹³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu o wykonaniu 25 maja 1945 r. kary śmierci w stosunku do Ignacego Szymańskiego.⁸⁷¹⁴

Bąk Jan⁸⁷¹⁵ s. Michała i Weroniki z d. Liskowskiej ur. 29 grudnia 1906 r. w Kikowie pow. szamotulski, zam. Poznań ul. Rolna 29/9.⁸⁷¹⁶ Aresztowany od 9 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷¹⁷ SSK w Poznaniu 2 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie kosztów postępowania karnego.⁸⁷¹⁸

---

⁸⁷⁰⁵ AIPN Po 791/9, s. 50+v.

⁸⁷⁰⁶ AIPN Po 791/14 (K. spec. 19/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Erykowi Hubertowi Narynieckiemu*.

⁸⁷⁰⁷ AIPN Po 791/14, s. 1.

⁸⁷⁰⁸ AIPN Po 791/14, s. 12+v. i 28+v.

⁸⁷⁰⁹ AIPN Po 791/14, s. 28+v.

⁸⁷¹⁰ AIPN Po 791/15 (K. spec. 20/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Szymańskiemu*; zob.: *Kat Polaków zawiesznie na szubienicy*, „Głos Wielkopolski”, 2 V 1945.

⁸⁷¹¹ AIPN Po 791/15, s. 4.

⁸⁷¹² AIPN Po 791/15, s. 26-27 i 53-54.

⁸⁷¹³ AIPN Po 791/15, s. 53-54.

⁸⁷¹⁴ AIPN Po 791/15, s. 99.

⁸⁷¹⁵ AIPN Po 791/22 (K. spec. 29/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Bąkowi*.

⁸⁷¹⁶ AIPN Po 791/22, s. 3, 96 i 101-102v.

⁸⁷¹⁷ AIPN Po 791/22, s. 35+v.

⁸⁷¹⁸ AIPN Po 791/22, s. 101-102v.

W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Wydz. Karny Sądu Okręgowego w Poznaniu o wykonaniu 21 lipca 1945 r. wyroku śmierci w stosunku do Jana Bąka.⁸⁷¹⁹

Lorenz Antoni⁸⁷²⁰s. Józefa i Anny z d. Piątysek ur. 19 marca 1890 r. w Siedlcu pow. wolsztyński, zam. Poznań ul. Bonin 10/1.⁸⁷²¹ Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁸⁷²² SSK w Poznaniu 21 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, policzyć na poczet tej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego mienia skazanego oraz ponoszenie kosztów postępowania karnego.⁸⁷²³ 20 października 1945 r. przebywał w więzieniu we Wronkach.⁸⁷²⁴ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent RP nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Antoniego Lorenza.⁸⁷²⁵

Janowski Leon⁸⁷²⁶s. Jana i Jadwigi z d. Schmidt ur. 30 marca 1909 r. w Kaźmierzu pow. szamtułski, zam. Lasek ul. Podgórna 13 pow. poznański.⁸⁷²⁷ Aresztowany od 25 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁸⁷²⁸ SSK w Poznaniu 30 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷²⁹

Wojtkowiak z d. Baczyńska Maria⁸⁷³⁰c. Antoniego i Magdaleny z d. Jankowiak ur. 3 sierpnia 1897 r. w Osiecznej pow. leszczyński, zam. Poznań ul. Wielkie Garbary 12/5.⁸⁷³¹ Aresztowana od 10 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷³² SSK w Poznaniu 24 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia

---

⁸⁷¹⁹ AIPN Po 791/22, s. 119.

⁸⁷²⁰ AIPN Po 791/26 (K. spec. 33/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Lorenzowi*.

⁸⁷²¹ AIPN Po 791/26, s. 1 i 36+v.

⁸⁷²² AIPN Po 791/26, s. 26 i 81-83v.

⁸⁷²³ AIPN Po 791/26, s. 81-83v.

⁸⁷²⁴ AIPN Po 791/26, s. 103.

⁸⁷²⁵ AIPN Po 791/26, s. 149.

⁸⁷²⁶ AIPN Po 791/44 (K. spec. 52/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Janowskiemu*.

⁸⁷²⁷ AIPN Po 791/44, s. 15.

⁸⁷²⁸ AIPN Po 791/44, s. 37, 47-48 i 74+v.

⁸⁷²⁹ AIPN Po 791/44, s. 91-95.

⁸⁷³⁰ AIPN Po 791/51 (K. spec. 61/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Wojtkowiak*.

⁸⁷³¹ AIPN Po 791/51, s. 7.

⁸⁷³² AIPN Po 791/51, s. 27+v. i 67-68.

1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷³³

Mantyk Bolesław⁸⁷³⁴ s. NN i Walentyny Mantyk ur. 20 czerwca 1920 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Gen. Prądzyńskiego 54.⁸⁷³⁵ Aresztowany od 9 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷³⁶ SSK w Poznaniu 4 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷³⁷

Jarosz Hieronim⁸⁷³⁸ s. Jakuba i Katarzyny z d. Ratajczak ur. 4 września 1898 r. w Połajewie pow. czarnkowski, zam. Luboń ul. Chudzieckiego 18 pow. poznański.⁸⁷³⁹ Był członkiem DAF. Aresztowany od 24 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁴⁰ SSK w Poznaniu 2 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 24 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę mienia jego i jego małżonki oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁷⁴¹ Od 25 kwietnia 1949 r. i nadal 27 lutego 1950 r. przebywał w Ośrodku Pracy nr 4 przy ul. Górnośląskiej 2 w Warszawie.⁸⁷⁴² Naczelnik Centralnego Więzienia w Warszawie 24 kwietnia 1951 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁸⁷⁴³

Zborowska z d. Blümel Adelajda⁸⁷⁴⁴ c. Pawła i Józefy z d. Grätzel ur. 23 października 1899 r. w Blesberg (Austria), zam. Poznań ul. Rybaki 18/1.⁸⁷⁴⁵ Zatrzymana 21 kwietnia 1945 r., aresztowana 24 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁴⁶ SSK w Poznaniu 20 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć

---

⁸⁷³³ AIPN Po 791/51, s. 65-66.

⁸⁷³⁴ AIPN Po 791/55 (K. spec. 65/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bolesławowi Mantykowi*.

⁸⁷³⁵ AIPN Po 791/55, s. 46.

⁸⁷³⁶ AIPN Po 791/55, s. 46 i 80-81.

⁸⁷³⁷ AIPN Po 791/55, s. 69-70.

⁸⁷³⁸ AIPN Po 791/59 (K. spec. 69/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hieronimowi Jaroszowi*.

⁸⁷³⁹ AIPN Po 791/59, s. 11, 15 i 43-46v.

⁸⁷⁴⁰ AIPN Po 791/59, s. 11+v., 23 i 47-48v.

⁸⁷⁴¹ AIPN Po 791/59, s. 47-48v.

⁸⁷⁴² AIPN Po 791/59, s. 83.

⁸⁷⁴³ AIPN Po 791/59, s. 85.

⁸⁷⁴⁴ AIPN Po 791/60 (K. spec. 70/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adelajdzie Zborowskiej*.

⁸⁷⁴⁵ AIPN Po 791/60, s. 6.

⁸⁷⁴⁶ AIPN Po 791/60, s. 16 i 50-51.

ww. na poczet kary okres tymczasowego aresztowania od 21 kwietnia 1945 r. do 20 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁸⁷⁴⁷

Chludzińska z d. Koritzky Anna Wilhelmina⁸⁷⁴⁸ c. Karola i Wilhelminy z d. Höhne ur. 11 marca 1882 r. w Annen (Westfalia), zam. Poznań ul. Wąska 6/4. Była członkinią DAF; aresztowana od 14 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁸⁷⁴⁹ SSK w Poznaniu 27 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia za pierwszy z zarzutów oraz na karę 5 lat więzienia za drugi zarzut, łącznie skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 kwietnia 1945 r. do 27 września 1945 r. utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz na ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁸⁷⁵⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. powiadomił Prezesa SSK w Poznaniu o przeniesieniu ww. tego samego dnia z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁸⁷⁵¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. zmarła 23 stycznia 1946 r.⁸⁷⁵²

Skalecki Franciszek⁸⁷⁵³ s. Bartłomieja i Emilii z d. Knopp ur. 5 października 1894 r. w Kąkolewie pow. nowotomyski, zam. Poznań ul. Grabowa 9/3. Był członkiem straży fabrycznej i „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Deutsche Waffen und Munitionsfabrik w Poznaniu.⁸⁷⁵⁴ Aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁵⁵ SSK w Poznaniu 16 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁵⁶

---

⁸⁷⁴⁷ AIPN Po 791/60, s. 50-51.

⁸⁷⁴⁸ AIPN Po 791/68 (K. spec. 81/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Wilhelminie Chludzińskiej*.

⁸⁷⁴⁹ AIPN Po 791/68, s. 2, 7 i 29.

⁸⁷⁵⁰ AIPN Po 791/68, s. 94-95v.

⁸⁷⁵¹ AIPN Po 791/68, s. 97.

⁸⁷⁵² AIPN Po 791/68, s. 103.

⁸⁷⁵³ AIPN Po 791/71 (K. spec. 84/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Skaleckiemu*.

⁸⁷⁵⁴ AIPN Po 791/71, s. 24+v. i 61-65v.

⁸⁷⁵⁵ AIPN Po 791/71, s. 24 i 81-82.

⁸⁷⁵⁶ AIPN Po 791/71, s. 74-75v.

Sanner Theodor⁸⁷⁵⁷ s. Pawła i Franciszki z d. Masłowskiej ur. 13 października 1902 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Grottgera 15/13.⁸⁷⁵⁸ Zatrzymany 10 kwietnia 1945 r., aresztowany 13 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁵⁹ SSK w Poznaniu 20 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 10 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁷⁶⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 26 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rawiczu.⁸⁷⁶¹ Naczelnik więzienia w Rawiczu 10 kwietnia 1948 r. powiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż ww., po odbyciu kary 3 lat więzienia, został zwolniony tego samego dnia z więzienia w Rawiczu.⁸⁷⁶²

Żmudziński Kazimierz⁸⁷⁶³ s. Stanisława i Józefy z d. Beczkiewicz ur. 24 września 1896 r. w Berlinie, zam. Poznań ul. Przecznicza 9/2.⁸⁷⁶⁴ Policjant; aresztowany od 13 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁶⁵ SSK w Poznaniu 25 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁶⁶

Nowaczyk Józef⁸⁷⁶⁷ s. Wincentego i Wiktorii z d. Domagalskiej ur. 16 marca 1886 r. w Pleszewie pow. jarociński, zam. Poznań ul. Młyńska 1.⁸⁷⁶⁸ Aresztowany od 13 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁶⁹ SSK w Poznaniu 16 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie

---

⁸⁷⁵⁷ AIPN Po 791/72 (K. spec. 85/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Theodorowi Sannerowi*.

⁸⁷⁵⁸ AIPN Po 791/72, s. 5 i 95-96v.

⁸⁷⁵⁹ AIPN Po 791/72, s. 95-96v.

⁸⁷⁶⁰ AIPN Po 791/72, s. 95-96v.

⁸⁷⁶¹ AIPN Po 791/72, s. 108.

⁸⁷⁶² AIPN Po 791/72, s. 146.

⁸⁷⁶³ AIPN Po 791/73 (K. spec. 86/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Żmudzińskiemu*.

⁸⁷⁶⁴ AIPN Po 791/73, s. 16 i 22.

⁸⁷⁶⁵ AIPN Po 791/73, s. 30+v i 68+v.

⁸⁷⁶⁶ AIPN Po 791/73, s. 68+v.

⁸⁷⁶⁷ AIPN Po 791/74 (K. spec. 87/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Nowaczykowi*.

⁸⁷⁶⁸ AIPN Po 791/74, s. 28, 57-58 i 126-138.

⁸⁷⁶⁹ AIPN Po 791/74, s. 41.

przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁷⁷⁰ 3 października 1946 r. przebywał w więzieniu we Wronkach i nadal 21 stycznia 1949 r.⁸⁷⁷¹

Śmigielski Ignacy⁸⁷⁷² s. Jana i Marii z d. Biegańskiej ur. 20 lipca 1900 r. w Tursku pow. jarociński, zam. Poznań ul. Podolska 22/1.⁸⁷⁷³ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁷⁴ SSK w Poznaniu 20 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić Ignacego Śmigielskiego na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁷⁵

Piechocki Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wągrowieckiego)

Bączkowski Roman⁸⁷⁷⁶ s. Józefa i Józefy z d. Kosmowskiej ur. 5 sierpnia 1906 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Długosza 16/6.⁸⁷⁷⁷ Aresztowany od 23 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁷⁷⁸ SSK w Poznaniu 14 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁷⁹

Paluszkiewicz Marian⁸⁷⁸⁰ s. Feliksa i Zuzanny z d. Sowińskiej ur. 4 grudnia 1928 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Gnieźnieńska 19/4.⁸⁷⁸¹ Aresztowany od 11 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁷⁸² SSK w Poznaniu 24 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁸³

Jaskuła Michał⁸⁷⁸⁴ s. Jakuba i Apolonii z d. Kończak ur. 24 września 1900 r. w Trzebiesławkach pow. średzki, zam. Poznań ul. Rybaki 4/1.⁸⁷⁸⁵ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) i przodownikiem okupacyjnego zarządu wojskowego

---

⁸⁷⁷⁰ AIPN Po 791/74, s. 153+v.

⁸⁷⁷¹ AIPN Po 791/74, s. 176-177 i 158.

⁸⁷⁷² AIPN Po 791/84 (K. spec. 99/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Śmigielskiemu*.

⁸⁷⁷³ AIPN Po 791/84, s. 11.

⁸⁷⁷⁴ AIPN Po 791/84, s. 21 i 57+v.

⁸⁷⁷⁵ AIPN Po 791/84, s. 57+v.

⁸⁷⁷⁶ AIPN Po 791/96 (K. spec. 111/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Romanowi Bączkowskiemu*.

⁸⁷⁷⁷ AIPN Po 791/96, s. 3.

⁸⁷⁷⁸ AIPN Po 791/96, s. 20.

⁸⁷⁷⁹ AIPN Po 791/96, s. 118-119.

⁸⁷⁸⁰ AIPN Po 791/101 (K. spec. 120/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Paluszkiewiczowi*.

⁸⁷⁸¹ AIPN Po 791/101, s. 3 i 57+v.

⁸⁷⁸² AIPN Po 791/101, s. 22 i 57+v.

⁸⁷⁸³ AIPN Po 791/101, s. 57+v.

⁸⁷⁸⁴ AIPN Po 791/104 (K. spec. 124/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Jaskule*.

⁸⁷⁸⁵ AIPN Po 791/104, s. 12.

(Heeresstandortverwaltung) w Poznaniu.⁸⁷⁸⁶ Aresztowany od 13 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁷⁸⁷ SSK w Poznaniu 6 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁷⁸⁸ Naczelnik więzienia w Grodzisku, Fr. Zapiec 28 września 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został 26 września 1945 r. przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Grodzisku.⁸⁷⁸⁹ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 19 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. odcierpiał 13 kwietnia 1948 r. karę 3 lat więzienia.⁸⁷⁹⁰

Amler Stanisław⁸⁷⁹¹ s. Daniela i Marii z d. Kaniewicz ur. 30 kwietnia 1899 r. w Kępnie, zam. Poznań ul. Drużbacka 8/3.⁸⁷⁹² Aresztowany 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁷⁹³ SSK w Poznaniu 26 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz na zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁷⁹⁴ Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 10 września 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stanisława Amlera, zamieniając mu karę śmierci na karę 7 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych na lat 5 po odbyciu kary.⁸⁷⁹⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 27 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Rawiczu.⁸⁷⁹⁶ Naczelnik więzienia w Rawiczu 4 marca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia

---

⁸⁷⁸⁶ AIPN Po 791/104, s. 26 i 72.

⁸⁷⁸⁷ AIPN Po 791/104, s. 26.

⁸⁷⁸⁸ AIPN Po 791/104, s. 95-96.

⁸⁷⁸⁹ AIPN Po 791/104, s. 66.

⁸⁷⁹⁰ AIPN Po 791/104, s. 91.

⁸⁷⁹¹ AIPN Po 791/106 (K. spec. 127/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Amlerowi*; por.: *Były podoficer 15 pułku ułanów zdrajcą narodu*, „Głos Wielkopolski”, 28 VII 1945, gdzie podano, że ww. [pisownia nazwiska: Amier] ur. 1889, był nadkontrolerem „Wach u. Schliessgesellschaft”.

⁸⁷⁹² AIPN Po 791/106, s. 1.

⁸⁷⁹³ AIPN Po 791/106, s. 17 i 54-56.

⁸⁷⁹⁴ AIPN Po 791/106, s. 54-56.

⁸⁷⁹⁵ AIPN Po 791/106, s. 73.

⁸⁷⁹⁶ AIPN Po 791/106, s. 78.

w Sieradzu.⁸⁷⁹⁷ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Stanisław Amler zmarł 5 października 1946 r.⁸⁷⁹⁸

Kubiak Wawrzyniec⁸⁷⁹⁹ s. Walentego i Barbary z d. Smętek ur. 26 lipca 1895 r. w Brodach pow. nowotomyski, zam. Poznań ul. Marcelego Mottego 3/2.⁸⁸⁰⁰ Aresztowany 22 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁰¹ SSK w Poznaniu 27 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁰²

Majchrzak Gertruda⁸⁸⁰³ c. Augustyna i Teodozji ur. 14 listopada 1891 r. w Wałdowie pow. flatowski, zam. Poznań ul. Marszałka Focha 67/19.⁸⁸⁰⁴ Aresztowana od 26 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁰⁵ SSK w Poznaniu 10 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁰⁶

Höll Józef⁸⁸⁰⁷ (brak dalszych danych osobowych). SSK w Poznaniu zarządził 3 lipca 1945 r. rozesłanie za ww. listu gończego.⁸⁸⁰⁸ SSK w Poznaniu 17 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł - pod nieobecność Józefa Hölla, którego miejsce pobytu nie było znane - skazać go na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁸⁰⁹ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Józefa Hölla.⁸⁸¹⁰ Naczelnik Wydz. Służby Kryminalnej KWMO w Poznaniu kpt. J. Fajfer 23 lutego 1960 r. poinformował Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż w

---

⁸⁷⁹⁷ AIPN Po 791/106, s. 79.

⁸⁷⁹⁸ AIPN Po 791/106, s. 80.

⁸⁷⁹⁹ AIPN Po 791/107 (K. spec. 128/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wawrzyńcowi Kubiakowi*.

⁸⁸⁰⁰ AIPN Po 791/107, s. 6 i 70-76v.

⁸⁸⁰¹ AIPN Po 791/107, s. 16 i 98+v.

⁸⁸⁰² AIPN Po 791/107, s. 98+v.

⁸⁸⁰³ AIPN Po 791/116 (K. spec. 141/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gertrudzie Majchrzak*.

⁸⁸⁰⁴ AIPN Po 791/116, s. 4.

⁸⁸⁰⁵ AIPN Po 791/116, s. 22 i 79.

⁸⁸⁰⁶ AIPN Po 791/116, s. 79.

⁸⁸⁰⁷ AIPN Po 791/123 (K. spec. 149/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Höllowi i Antonowi Langowi*.

⁸⁸⁰⁸ AIPN Po 791/123, s. 96.

⁸⁸⁰⁹ AIPN Po 791/123, s. 56-57.

⁸⁸¹⁰ AIPN Po 791/123, s. 70.

związku z brakiem dalszych danych personalnych zaniechano dalszych poszukiwań Józefa Hölla i sprawę złożono w archiwum.⁸⁸¹¹

Lang Anton⁸⁸¹² ur. 5 lipca 1892 r., zam. Poznań ul. Saperska 43⁸⁸¹³ (brak dalszych danych osobowych). Był członkiem SS i SA.⁸⁸¹⁴ SSK w Poznaniu 17 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł - pod nieobecność Antona Langa, którego miejsce pobytu nie było znane - skazać go na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁸¹⁵ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 22 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Antona Langa.⁸⁸¹⁶

Maciejewska Józefa⁸⁸¹⁷ c. Józefa i Anieli z d. Łotyczewskiej ur. 15 marca 1898 r. w Głuchowie pow. kościański, zam. Poznań ul. Mazowiecka 61. Aresztowana od 28 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸¹⁸ SSK w Poznaniu 6 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸¹⁹

Zieliński Wincenty⁸⁸²⁰ s. Ignacego i Anny z d. Józwiak ur. 10 stycznia 1876 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Czesława 17/20. Aresztowany od 28 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸²¹ SSK w Poznaniu 6 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸²²

Galle Michał⁸⁸²³ s. Amandusa i Łucji z d. Czerwińskiej ur. 22 września 1887 r. w Kamionnej pow. międzychodzki, zam. Poznań-Junikowo ul. Grunwaldzka 83.⁸⁸²⁴ Aresztowany 16

---

⁸⁸¹¹ AIPN Po 791/123, s. 96.

⁸⁸¹² AIPN Po 791/123 (K. spec. 149/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Höllowi i Antonowi Langowi*.

⁸⁸¹³ AIPN Po 791/123, s. 17 i 88.

⁸⁸¹⁴ AIPN Po 791/123, s. 91-92v.

⁸⁸¹⁵ AIPN Po 791/123, s. 56-57.

⁸⁸¹⁶ AIPN Po 791/123, s. 70.

⁸⁸¹⁷ AIPN Po 791/129 (K. spec. 158/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefie Maciejewskiej i Wincentemu Zielińskiemu*.

⁸⁸¹⁸ AIPN Po 791/129, s. 29.

⁸⁸¹⁹ AIPN Po 791/129, s. 59-60.

⁸⁸²⁰ AIPN Po 791/129 (K. spec. 158/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefie Maciejewskiej i Wincentemu Zielińskiemu*.

⁸⁸²¹ AIPN Po 791/129, s. 29.

⁸⁸²² AIPN Po 791/129, s. 59-60.

⁸⁸²³ AIPN Po 791/133 (K. spec. 164/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Galle*.

⁸⁸²⁴ AIPN Po 791/133, s. 12.

kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸²⁵ SSK w Poznaniu 13 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸²⁶

Gościński Ignacy⁸⁸²⁷ s. Walentego i Stanisławy z d. Borowiak ur. 17 lipca 1884 r. w Smogorzewie pow. gostyński, zam. Poznań ul. Słowackiego 43.⁸⁸²⁸ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁸⁸²⁹ SSK w Poznaniu 4 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸³⁰

Filipowski Emanuel⁸⁸³¹ s. Kazimierza i Józefy z d. Hering ur. 20 marca 1910 r. w Słupii pow. kępiński, zam. Poznań ul. Rynek Śródecki 13/14/18.⁸⁸³² Aresztowany od 26 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸³³ SSK w Poznaniu 28 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸³⁴

Cyrankowski Czesław⁸⁸³⁵ s. Stanisława i Stefanii z d. Kotkowskiej ur. 19 kwietnia 1887 r. w Kowalewie pow. wąbrzeski, zam. Poznań ul. Św. Wojciech 30/9.⁸⁸³⁶ Zatrzymany od 17 lutego 1945 r., aresztowany od 27 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸³⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁸³⁸ SSK w Poznaniu 1 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸³⁹

---

⁸⁸²⁵ AIPN Po 791/133, s. 44 i 106-107.

⁸⁸²⁶ AIPN Po 791/133, s. 106-107.

⁸⁸²⁷ AIPN Po 791/138 (K. spec. 171/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Gościńskowi*.

⁸⁸²⁸ AIPN Po 791/138, s. 10.

⁸⁸²⁹ AIPN Po 791/138, s. 8 i 30.

⁸⁸³⁰ AIPN Po 791/138, s. 76-77.

⁸⁸³¹ AIPN Po 791/139 (K. spec. 172/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emanuelowi Filipowskiemu*.

⁸⁸³² AIPN Po 791/139, s. 22 i 61-62.

⁸⁸³³ AIPN Po 791/139, s. 40.

⁸⁸³⁴ AIPN Po 791/139, s. 152-153.

⁸⁸³⁵ AIPN Po 791/144 (K. spec. 181/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Cyrankowskiemu i Walerii Cyrankowskiej*.

⁸⁸³⁶ AIPN Po 791/144, s. 84.

⁸⁸³⁷ AIPN Po 791/144, s. 101+v. i 230-231.

⁸⁸³⁸ AIPN Po 791/144, s. 150.

⁸⁸³⁹ AIPN Po 791/144, s. 230-231.

Cyrankowska z d. Cylińska Waleria⁸⁸⁴⁰ c. Jana i Władysławy z d. Florkowskiej ur. 9 września 1891 r. w Żerkowie pow. jarociński, zam. Poznań ul. Św. Wojciech 30/9.⁸⁸⁴¹ Zatrzymana od 18 lutego 1945 r., aresztowana od 27 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁴² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁸⁴³ SSK w Poznaniu 1 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁴⁴

Dawid Wilhelm⁸⁸⁴⁵ s. NN i NN ur. 25 września 1912 r. w Pile, zam. Poznań ul. Szwajcarska 14/8.⁸⁸⁴⁶ SSK w Poznaniu 10 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł - pod nieobecność Wilhelma Dawida, którego miejsce pobytu nie było znane - skazać go na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁸⁴⁷ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 11 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wilhelma Dawida.⁸⁸⁴⁸

Grajkowski Franciszek⁸⁸⁴⁹ s. Józefa i Agnieszki z d. Robaszkiewicz ur. 11 lipca 1901 r. w Trzemesznie pow. mogileński, zam. Poznań ul. Marszałka Focha 86/9.⁸⁸⁵⁰ Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁵¹ SSK w Poznaniu 5 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁵²

---

⁸⁸⁴⁰ AIPN Po 791/144 (K. spec. 181/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Cyrankowskiemu i Walerii Cyrankowskiej*.

⁸⁸⁴¹ AIPN Po 791/144, s. 85, 101+v. i 153.

⁸⁸⁴² AIPN Po 791/144, s. 101+v. i 230-231.

⁸⁸⁴³ AIPN Po 791/144, s. 151.

⁸⁸⁴⁴ AIPN Po 791/144, s. 230-231.

⁸⁸⁴⁵ AIPN Po 791/146 (K. spec. 183/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Dawidowi*.

⁸⁸⁴⁶ AIPN Po 791/146, s. 39 i 42+v.

⁸⁸⁴⁷ AIPN Po 791/146, s. 71+v.

⁸⁸⁴⁸ AIPN Po 791/146, s. 76.

⁸⁸⁴⁹ AIPN Po 791/148 (K. spec. 188/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Grajkowskiemu*.

⁸⁸⁵⁰ AIPN Po 791/148, s. 20.

⁸⁸⁵¹ AIPN Po 791/148, s. 20 i 90-91.

⁸⁸⁵² AIPN Po 791/148, s. 90-91.

Koperski Kazimierz⁸⁸⁵³ s. Ludwika i Magdaleny z d. Jurgi ur. 2 marca 1895 r. w Lubowie pow. gnieźnieński, zam. Poznań ul. Marszałka Focha 73/13.⁸⁸⁵⁴ Aresztowany od 24 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁵⁵ SSK w Poznaniu 8 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁵⁶

Renkiewicz Zygfryd⁸⁸⁵⁷ s. Michała i Rozalii z d. Kotowskiej ur. 21 lipca 1902 r. w Lalkowach pow. gnieński, zam. Poznań ul. Studzienna 1/2.⁸⁸⁵⁸ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w DWM w Poznaniu; aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁵⁹ SSK w Poznaniu 2 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁶⁰

Feldmann Bronisław⁸⁸⁶¹ s. Leona i Józefy z d. Paczkowskiej ur. 1 lutego 1909 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Jeżycka 7/7.⁸⁸⁶² Aresztowany od 2 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁶³ SSK w Poznaniu 20 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁶⁴

Nowak Roman⁸⁸⁶⁵ s. Józefa i Anieli z d. Krenz ur. 10 czerwca 1903 r. w Starogardzie, zam. Poznań ul. Ogrodowa 20/3.⁸⁸⁶⁶ Zatrzymany od 24 marca 1945 r., aresztowany od 25 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁶⁷ SSK w Poznaniu 19 października 1945 r. na mocy art. 2 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁶⁸ Naczelnik więzienia w

---

⁸⁸⁵³ AIPN Po 791/150 (K. spec. 190/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Koperskiemu*.

⁸⁸⁵⁴ AIPN Po 791/150, s. 12.

⁸⁸⁵⁵ AIPN Po 791/150, s. 22 i 71+v.

⁸⁸⁵⁶ AIPN Po 791/150, s. 71+v.

⁸⁸⁵⁷ AIPN Po 791/151 (K. spec. 192/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zygfrydowi Renkiewiczowi*.

⁸⁸⁵⁸ AIPN Po 791/151, s. 20.

⁸⁸⁵⁹ AIPN Po 791/151, s. 30.

⁸⁸⁶⁰ AIPN Po 791/151, s. 139-140.

⁸⁸⁶¹ AIPN Po 791/158 t. 1-2 (K. spec. 204/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bronisławowi Feldmannowi*.

⁸⁸⁶² AIPN Po 791/158 t. 1, s. 56.

⁸⁸⁶³ AIPN Po 791/158 t. 1, s. 56 i 135-136.

⁸⁸⁶⁴ AIPN Po 791/158 t. 1, s. 135-136.

⁸⁸⁶⁵ AIPN Po 791/162 (K. spec. 210/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Romanowi Nowakowi*.

⁸⁸⁶⁶ AIPN Po 791/162, s. 5.

⁸⁸⁶⁷ AIPN Po 791/162, s. 25 i 74-75.

⁸⁸⁶⁸ AIPN Po 791/162, s. 74-75.

Poznaniu 22 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia i skierowany do obozu pracy.⁸⁸⁶⁹

Witczak Franciszek⁸⁸⁷⁰ s. Jana i Katarzyny z d. Białas ur. 27 września 1894 r. w Krempie pow. ostrowski, zam. Poznań-Główna ul. Rieczna 15/1.⁸⁸⁷¹ Zatrzymany 31 marca 1945 r., aresztowany od 2 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁷² Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁸⁸⁷³ SSK w Poznaniu 29 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁷⁴

Paluch Ella (brak dalszych danych).⁸⁸⁷⁵ 6 lipca 1945 r. sprawa karna ww. została zarejestrowana w Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu. Rozprawę główną wyznaczono na 29 kwietnia 1945 r. SSK w Poznaniu 29 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa. 14 listopada 1946 r. sprawa została złożona w archiwum.⁸⁸⁷⁶

Ziętek Andrzej (brak dalszych danych).⁸⁸⁷⁷ 6 lipca 1945 r. sprawa karna ww. została zarejestrowana w Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu. Rozprawę główną wyznaczono na 5 listopada 1945 r. SSK w Poznaniu 4 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa. 13 listopada 1946 r. sprawa została złożona w archiwum.⁸⁸⁷⁸

---

⁸⁸⁶⁹ AIPN Po 791/162, s. 76.

⁸⁸⁷⁰ AIPN Po 791/169 (K. spec. 221/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Witczakowi*.

⁸⁸⁷¹ AIPN Po 791/169, s. 5.

⁸⁸⁷² AIPN Po 791/169, s. 5-6, 19 i 35.

⁸⁸⁷³ AIPN Po 791/169, s. 53.

⁸⁸⁷⁴ AIPN Po 791/169, s. 92+v.

⁸⁸⁷⁵ AIPN Po 791/171 (K. spec. 223/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Elli Paluch (brak akt w zasobie IPN - stan na 24 sierpnia 2014 r.)*

⁸⁸⁷⁶ APP 3148, *Zespół Sąd Okręgowy w Poznaniu 1945-1950, Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu 1945-1946*, poz. 223, s. 48.

⁸⁸⁷⁷ AIPN Po 791/173 (K. spec. 225/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Ziętkowi (brak akt w zasobie IPN - stan na 24 sierpnia 2014 r.)*

⁸⁸⁷⁸ APP 3148, *Zespół Sąd Okręgowy w Poznaniu 1945-1950, Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu 1945-1946*, poz. 225, s. 48.

Kaczmarek Stefan⁸⁸⁷⁹ s. Franciszka i Marii z d. Haupy ur. 28 sierpnia 1898 r. w Kobylnikach pow. poznański, zam. Poznań ul. Kościańska 9/4.⁸⁸⁸⁰ Zatrzymany od 21 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu, aresztowany od 25 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.⁸⁸⁸¹ SSK w Poznaniu 17 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁸²

Jędraszewski Edmund⁸⁸⁸³ s. Wojciecha i Antoniny z d. Kaczmarek ur. 2 lutego 1904 r. w Budach pow. mogileński, zam. Poznań ul. Łukaszewicza 4/6.⁸⁸⁸⁴ Zatrzymany od 21 marca 1945 r., aresztowany od 25 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁸⁵ SSK w Poznaniu 17 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁸⁶

Kamińska z d. Urbanek Jadwiga⁸⁸⁸⁷ c. Jana i Teresy z d. Walkowskiej ur. 24 września 1898 r. w Poznaniu, zam. Poznań Pl. Asnyka 2/13. Aresztowana od 21 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁸⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁸⁸⁹ SSK w Poznaniu 6 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁹⁰

Strzelecki Bolesław⁸⁸⁹¹ s. Marcina i Franciszki z d. Derdzińskiej ur. 5 lutego 1899 r. w Albertynowie pow. wągrowiecki, zam. Poznań ul. Krzywa 7/2.⁸⁸⁹² Aresztowany od 10 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁸⁸⁹³ SSK w Poznaniu 28

---

⁸⁸⁷⁹ AIPN Po 791/175 (K. spec. 227/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kaczmarkowi i Edmundowi Jędraszewskiemu*.

⁸⁸⁸⁰ AIPN Po 791/175, s. 1.

⁸⁸⁸¹ AIPN Po 791/175, s. 57 i 136-137.

⁸⁸⁸² AIPN Po 791/175, s. 136-137.

⁸⁸⁸³ AIPN Po 791/175 (K. spec. 227/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kaczmarkowi i Edmundowi Jędraszewskiemu*.

⁸⁸⁸⁴ AIPN Po 791/175, s. 7.

⁸⁸⁸⁵ AIPN Po 791/175, s. 57+v. i 136-137.

⁸⁸⁸⁶ AIPN Po 791/175, s. 136-137.

⁸⁸⁸⁷ AIPN Po 791/179 (K. spec. 232/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jadwidze Kamińskiej*.

⁸⁸⁸⁸ AIPN Po 791/179, s. 10, 14 i 31.

⁸⁸⁸⁹ AIPN Po 791/179, s. 49.

⁸⁸⁹⁰ AIPN Po 791/179, s. 76-77.

⁸⁸⁹¹ AIPN Po 791/180 (K. spec. 234/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bolesławowi Strzeleckiemu*.

⁸⁸⁹² AIPN Po 791/180, s. 31.

⁸⁸⁹³ AIPN Po 791/180, s. 132 i 194+v.

września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁹⁴

Kulcenty Marian⁸⁸⁹⁵ s. Kazimierza i Jadwigi z d. Baranowskiej ur. 2 listopada 1915 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Generała Umińskiego 26/10.⁸⁸⁹⁶ Zatrzymany od 17 kwietnia 1945 r., aresztowany od 24 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁸⁹⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁸⁹⁸ SSK w Poznaniu 18 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁸⁹⁹

Kulcenty z d. Schiller Klara⁸⁹⁰⁰ c. Gustawa i Marii Jaeger ur. 21 lutego 1898 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Generała Umińskiego 26/10.⁸⁹⁰¹ Zatrzymana od 17 kwietnia 1945 r., aresztowana od 24 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁰² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁸⁹⁰³ SSK w Poznaniu 18 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁰⁴

Kulcenty Helena⁸⁹⁰⁵ c. Kazimierza i Jadwigi z d. Baranowskiej ur. 27 stycznia 1919 r. w Poznaniu, zam. Poznań Al. Marcinkowskiego 2a/11.⁸⁹⁰⁶ Zatrzymana od 17 kwietnia 1945 r., aresztowana od 24 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁰⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia

---

⁸⁸⁹⁴ AIPN Po 791/180, s. 194+v.

⁸⁸⁹⁵ AIPN Po 791/181 t. 1-2 (K. spec. 235/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Kulcentemu, Helenie Kulcenty i Klarze Kulcenty*.

⁸⁸⁹⁶ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 3.

⁸⁸⁹⁷ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 43+v. i 109-111.

⁸⁸⁹⁸ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 57.

⁸⁸⁹⁹ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 109-111.

⁸⁹⁰⁰ AIPN Po 791/181 t. 1-2 (K. spec. 235/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Kulcentemu, Helenie Kulcenty i Klarze Kulcenty*.

⁸⁹⁰¹ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 9.

⁸⁹⁰² AIPN Po 791/181 t. 1, s. 43+v. i 109-111.

⁸⁹⁰³ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 59.

⁸⁹⁰⁴ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 109-111.

⁸⁹⁰⁵ AIPN Po 791/181 t. 1-2 (K. spec. 235/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Kulcentemu, Helenie Kulcenty i Klarze Kulcenty*.

⁸⁹⁰⁶ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 17.

⁸⁹⁰⁷ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 43+v. i 109-111.

do więzienia w Śremie.⁸⁹⁰⁸ SSK w Poznaniu 18 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁰⁹

Rentz Eugen⁸⁹¹⁰ s. Edwarda i Emilii z d. Lak ur. 23 maja 1877 r. w Rydze (Łotwa), zam. Poznań ul. Strusia 8.⁸⁹¹¹ Był członkiem DAF; aresztowany od 14 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹¹² SSK w Poznaniu 13 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁹¹³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 21 listopada 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu o śmierci Eugena Rentza. Wg opinii lekarza więziennego dr. Bednarka ww. zmarł w więzieniu w Poznaniu 21 listopada 1945 r. wskutek zapalenia nerek i niedomogi mięśnia sercowego; był leczony w szpitalu więziennym od 14 lipca 1945 r. do 24 lipca 1945 r. Po ustąpieniu choroby nerek nastąpiła niedomoga mięśnia sercowego z objawami niewydolności krążenia.⁸⁹¹⁴ Kierownik Nadzoru Sądowego nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Eugena Rentza zamieniając mu karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.⁸⁹¹⁵

Strauss Phillipp⁸⁹¹⁶ s. Jakuba i Małgorzaty z d. Felpel ur. 5 lipca 1904 r. w Kozłowie pow. mogileński, zam. Poznań-Dębiec ul. Świerczewska 27.⁸⁹¹⁷ Był funkcjonariuszem Werkschutz w DWM w Poznaniu. Zatrzymany od 22 maja 1945 r., aresztowany od 14 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.⁸⁹¹⁸ Naczelnik więzienia w Poznaniu 3 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 21 czerwca 1945 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁸⁹¹⁹ SSK w Poznaniu 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1

---

⁸⁹⁰⁸ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 58.

⁸⁹⁰⁹ AIPN Po 791/181 t. 1, s. 109-111.

⁸⁹¹⁰ AIPN Po 791/183 (K. spec. 237/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Eugenowi Rentzowi*.

⁸⁹¹¹ AIPN Po 791/183, s. 13 i 53-58v.

⁸⁹¹² AIPN Po 791/183, s. 19, 53-58v. i 62-63.

⁸⁹¹³ AIPN Po 791/183, s. 62-63.

⁸⁹¹⁴ AIPN Po 791/183, s. 74+v.

⁸⁹¹⁵ AIPN Po 791/183, s. 75.

⁸⁹¹⁶ AIPN Po 791/184 (K. spec. 238/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Phillippowi Straussowi*; zob.: *Kat DWM skazany na śmierć*, „Głos Wielkopolski”, 6 I 1946.

⁸⁹¹⁷ AIPN Po 791/184, s. 20+v.

⁸⁹¹⁸ AIPN Po 791/184, s. 23, 33 i 56-57v.

⁸⁹¹⁹ AIPN Po 791/184, s. 33.

lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁹²⁰ W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądnictwem Specjalnym z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 25 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Phillippa Straussa.⁸⁹²¹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 25 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż wyrok śmierci w stosunku do Phillippa Straussa został wykonany 4 lutego 1946 r.⁸⁹²²

Skrzypczak Antoni⁸⁹²³ s. Franciszka i Marii z d. Tomczyk ur. 6 lipca 1915 r. w Rauxel (Westfalia), zam. Lasek ul. Łąkowa 10 pow. poznański.⁸⁹²⁴ Aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹²⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁸⁹²⁶ SSK w Poznaniu 16 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹²⁷

Czajka z d. Dadok Zuzanna⁸⁹²⁸ c. Józefa i Konstancji z d. Wajdy ur. 7 kwietnia 1908 r. w Botrop pow. recklinghausenski, zam. Poznań ul. Romana Szymańskiego 9/6.⁸⁹²⁹ Aresztowana od 2 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹³⁰ SSK w Poznaniu 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres aresztowania tymczasowego od 3 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁸⁹³¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9

---

⁸⁹²⁰ AIPN Po 791/184, s. 56-57v.

⁸⁹²¹ AIPN Po 791/184, s. 65.

⁸⁹²² AIPN Po 791/184, s. 72.

⁸⁹²³ AIPN Po 791/185 (K. spec. 239/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Skrzypczakowi*.

⁸⁹²⁴ AIPN Po 791/185, s. 4.

⁸⁹²⁵ AIPN Po 791/185, s. 23.

⁸⁹²⁶ AIPN Po 791/185, s. 59.

⁸⁹²⁷ AIPN Po 791/185, s. 92+v.

⁸⁹²⁸ AIPN Po 791/187 (K. spec. 242/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zuzannie Czajce*.

⁸⁹²⁹ AIPN Po 791/187, s. 7.

⁸⁹³⁰ AIPN Po 791/187, s. 26 i 56+v.

⁸⁹³¹ AIPN Po 791/187, s. 56+v.

października 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 1 października 1946 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁸⁹³² Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 8 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. 2 maja 1948 r. odcierpiała karę 3 lat więzienia.⁸⁹³³

Kubasik Alfons⁸⁹³⁴ s. Edwarda i i Heleny z d. Schulz ur. 8 maja 1922 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Polna 1/21.⁸⁹³⁵ Zatrzymany od 3 kwietnia 1945 r., aresztowany od 23 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹³⁶ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁸⁹³⁷ SSK w Poznaniu 6 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia bez zaliczenia aresztu śledczego, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁹³⁸ Naczelnik więzienia karnego w Rawiczu 19 lipca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia doprowadzony przez KBW w Olsztynie i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁸⁹³⁹ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 14 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Alfons Kubasik odcierpiał karę 3 lat więzienia od 6 września 1946 r. do 6 września 1949 r.⁸⁹⁴⁰

Szafran Jan⁸⁹⁴¹ s. Władysława i Katarzyn z d. Grobińskiej ur. 28 listopada 1891 r. w Skokach pow. wągrowiecki, zam. Poznań ul. Św. Wawrzyńca 9/27.⁸⁹⁴² Aresztowany od 22 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁴³ SSK w Poznaniu 12 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁴⁴

---

⁸⁹³² AIPN Po 791/187, s. 69.

⁸⁹³³ AIPN Po 791/187, s. 79.

⁸⁹³⁴ AIPN Po 791/190 (K. spec. 245/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alfonsowi Kubasikowi*; zob.: *Śluzne kary dla służalców okupanta*, „Głos Wielkopolski”, 10 IX 1946.

⁸⁹³⁵ AIPN Po 791/190, s. 7.

⁸⁹³⁶ AIPN Po 791/190, s. 34 i 121-122.

⁸⁹³⁷ AIPN Po 791/190, s. 53.

⁸⁹³⁸ AIPN Po 791/190, s. 121-122.

⁸⁹³⁹ AIPN Po 791/190, s. 142.

⁸⁹⁴⁰ AIPN Po 791/190, s. 141.

⁸⁹⁴¹ AIPN Po 791/195 (K. spec. 250/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Szafranowi*.

⁸⁹⁴² AIPN Po 791/195, s. 8.

⁸⁹⁴³ AIPN Po 791/195, s. 32 i 77+v.

⁸⁹⁴⁴ AIPN Po 791/195, s. 77+v.

Milbradt Arnold Leon⁸⁹⁴⁵ s. Augustyna i Pauliny z d. Bülow ur. 13 lipca 1878 r. w Kludzinku pow. wągrowiecki, zam. Poznań ul. Pocztowa 22.⁸⁹⁴⁶ Aresztowany od 21 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁴⁷ Przewodniczący SSK w Poznaniu 12 września 1945 r. zwrócił się do Urzędu Stanu Cywilnego w Poznaniu o sporządzenie i dostarczenie świadectwa zgonu ww.⁸⁹⁴⁸ W odpowiedzi urzędnik stanu cywilnego w Poznaniu 19 września 1945 r. nadesłał do SSK w Poznaniu wyciąg z rejestru zgonów, z którego wynika, że Arnold Leon Milbradt zmarł 20 sierpnia 1945 r.⁸⁹⁴⁹ SSK w Poznaniu 24 września 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 3 kpk - umorzyć postępowanie karne przeciwko Arnoldowi Leonowi Milbradtowi wskutek jego śmierci.⁸⁹⁵⁰

Andrzejak z d. Chudzińska Aniela⁸⁹⁵¹ c. Władysława i Anieli z d. Talar ur. 3 października 1909 r. w Brudzewie pow. gnieźnieński, zam. Poznań ul. Wielkie Garbary 42/1.⁸⁹⁵² Ww. zbiegła i ukrywała się.⁸⁹⁵³ SSK w Poznaniu 10 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., zbiegłą i ukrywającą się, od zarzutów zawartych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁵⁴

Janiszewski Stanisław⁸⁹⁵⁵ s. Romana i Marii z d. Przygodzkiej ur. 13 lutego 1881 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Wielkie Garbary 10/16.⁸⁹⁵⁶ Ww. zbiegł i ukrywał się.⁸⁹⁵⁷ SSK w Poznaniu 10 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., zbiegłego i ukrywającego się, od zarzutów zawartych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁵⁸

Stein Józef⁸⁹⁵⁹ s. Piotra i Barbary s d. Samotny ur. 8 stycznia 1897 r. w Lugosz (Rumunia), zam. Berlin-Glinike ul. Sterkstrasse 29. Był członkiem NSDAP w Poznaniu.⁸⁹⁶⁰ Zatrzymany

---

⁸⁹⁴⁵ AIPN Po 791/199 (K. spec. 254/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Arnoldowi Leonowi Milbradtowi*.

⁸⁹⁴⁶ AIPN Po 791/199, s. 9, i 40v.-41.

⁸⁹⁴⁷ AIPN Po 791/199, s. 15 i 17.

⁸⁹⁴⁸ AIPN Po 791/199, s. 39.

⁸⁹⁴⁹ AIPN Po 791/199, s. 40v.-41.

⁸⁹⁵⁰ AIPN Po 791/199, s. 42.

⁸⁹⁵¹ AIPN Po 791/200 (K. spec. 255/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anieli Andrzejak i Stanisławowi Janiszewskiemu*.

⁸⁹⁵² AIPN Po 791/200, s. 3.

⁸⁹⁵³ AIPN Po 791/200, s. 47+v.

⁸⁹⁵⁴ AIPN Po 791/200, s. 70-71.

⁸⁹⁵⁵ AIPN Po 791/200 (K. spec. 255/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anieli Andrzejak i Stanisławowi Janiszewskiemu*.

⁸⁹⁵⁶ AIPN Po 791/200, s. 4.

⁸⁹⁵⁷ AIPN Po 791/200, s. 47+v.

⁸⁹⁵⁸ AIPN Po 791/200, s. 70-71.

⁸⁹⁵⁹ AIPN Po 791/204 (K. spec. 259/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Steinowi*.

⁸⁹⁶⁰ AIPN Po 791/204, s. 4 i 72-81v.

od 29 maja 1945 r., aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁶¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Rogoźnie.⁸⁹⁶² SSK w Poznaniu 11 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę po 5 lat więzienia za każdy z obu zarzutów aktu oskarżenia, sprowadzić - na zasadzie art. 31 kk - orzeczone w ten sposób kary do kary łącznej 8 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres aresztowania tymczasowego od 29 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁸⁹⁶³ 15 września 1949 r. przebywał w więzieniu nr 1 we Wrocławiu i nadal 18 października 1951 r.⁸⁹⁶⁴ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 18 marca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż Józef Stein odcierpiał karę 8 lat więzienia od 29 maja 1945 r. do 29 maja 1953 r.⁸⁹⁶⁵

Kobiela Jan⁸⁹⁶⁶ s. Marcina i Wiktorii z d. Kalemby ur. 24 czerwca 1908 r. w Mierosławkach pow. poznański, zam. Poznań ul. Długa 3/34.⁸⁹⁶⁷ Aresztowany od 13 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁶⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁸⁹⁶⁹ SSK w Poznaniu 25 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 581 lit. d kpk orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁷⁰

Dolski Leon⁸⁹⁷¹ s. Władysława i Stanisławy z d. Matysiak ur. 28 listopada 1914 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Żurawia 19/21/22.⁸⁹⁷² Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Poznaniu; zatrzymany od 20 lutego 1945 r., aresztowany od 1 czerwca

---

⁸⁹⁶¹ AIPN Po 791/204, s. 20 i 96-99.

⁸⁹⁶² AIPN Po 791/204, s. 53.

⁸⁹⁶³ AIPN Po 791/204, s. 96-99.

⁸⁹⁶⁴ AIPN Po 791/204, s. 112 i 124.

⁸⁹⁶⁵ AIPN Po 791/204, s. 142.

⁸⁹⁶⁶ AIPN Po 791/210 (K. spec. 265/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Kobieli*.

⁸⁹⁶⁷ AIPN Po 791/210, s. 7.

⁸⁹⁶⁸ AIPN Po 791/210, s. 22 i 27.

⁸⁹⁶⁹ AIPN Po 791/210, s. 58.

⁸⁹⁷⁰ AIPN Po 791/210, s. 71+v.

⁸⁹⁷¹ AIPN Po 791/219 (K. spec. 277/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Dolskiemu*.

⁸⁹⁷² AIPN Po 791/219, s. 2.

1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁷³ SSK w Poznaniu 10 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁷⁴

Szews Edmund⁸⁹⁷⁵ s. Piotra i Pelagii z d. Magdzińskiej ur. 29 października 1906 r. w Międzyrzeczu, zam. Poznań ul. Piaskowa 6/7.⁸⁹⁷⁶ Aresztowany od 12 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁷⁷ SSK w Poznaniu 12 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁷⁸

Walenschütz z d. Jendrasiak Florentyna⁸⁹⁷⁹ c. Fryderyka i Florentyny z d. Scheide ur. 17 stycznia 1896 r. w Wieruszowie pow. kępiński, zam. Poznań.⁸⁹⁸⁰ Aresztowana od 30 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁸¹ SSK w Poznaniu 5 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁸²

Müller z d. Kaczmarek Stanisława⁸⁹⁸³ c. Franciszka i Agnieszki z d. Szulc ur. 20 kwietnia 1893 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Górna Wilda 67/3.⁸⁹⁸⁴ Aresztowana od 8 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁸⁵ SSK w Poznaniu 16 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 581 lit. d kpk orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁸⁶

Walter Józef⁸⁹⁸⁷ s. Stanisława i Heleny z d. Rozwadowskiej ur. 25 stycznia 1911 r. w Oberhausen, zam. Poznań. Aresztowany od 8 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w

---

⁸⁹⁷³ AIPN Po 791/219, s. 7, 27 i 72+v.

⁸⁹⁷⁴ AIPN Po 791/219, s. 72+v.

⁸⁹⁷⁵ AIPN Po 791/223 (K. spec. 281/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Szewskowi*.

⁸⁹⁷⁶ AIPN Po 791/223, s. 5.

⁸⁹⁷⁷ AIPN Po 791/223, s. 53.

⁸⁹⁷⁸ AIPN Po 791/223, s. 85-86v.

⁸⁹⁷⁹ AIPN Po 791/231 (K. spec. 291/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Florentynie Walenschütz*.

⁸⁹⁸⁰ AIPN Po 791/231, s. 23.

⁸⁹⁸¹ AIPN Po 791/231, s. 23 i 203-205.

⁸⁹⁸² AIPN Po 791/231, s. 203-205.

⁸⁹⁸³ AIPN Po 791/241 (K. spec. 303/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Müller i Józefowi Walterowi*.

⁸⁹⁸⁴ AIPN Po 791/241, s. 7(koperta)-8.

⁸⁹⁸⁵ AIPN Po 791/241, s. 37+v. i 136-137.

⁸⁹⁸⁶ AIPN Po 791/241, s. 136-137.

⁸⁹⁸⁷ AIPN Po 791/241 (K. spec. 303/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Müller i Józefowi Walterowi*.

Poznaniu.⁸⁹⁸⁸ SSK w Poznaniu 16 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć - w myśl art. 581 lit. d kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁸⁹

Muslewska Stanisława⁸⁹⁹⁰ c. Józefa i Katarzyny z d. Laferskiej ur. 5 września 1901 r. w Wieszczycynie pow. śremski, zam. Poznań ul. Seweryna Mielżyńskiego 22/16.⁸⁹⁹¹ Była kierowniczką domu publicznego dla wojska przy ul. Rybaki 19 w Poznaniu.⁸⁹⁹² Aresztowana od 1 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁹³ SSK w Poznaniu 27 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁹⁴

Najser z d. Zielińska Weronika⁸⁹⁹⁵ c. Stanisława i Marii z d. Wyrzykiewicz ur. 4 lutego 1908 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Skarbowa 17/17.⁸⁹⁹⁶ Aresztowana od 16 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁸⁹⁹⁷ SSK w Poznaniu 26 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁸⁹⁹⁸

Maćkowiak Stanisław⁸⁹⁹⁹ s. Andrzeja i Józefy z d. Ryszczyńskiej ur. 2 maja 1899 r. w Plewiskach pow. poznański, zam. Poznań ul. Jastrzębia 5/2.⁹⁰⁰⁰ Zatrzymany od 7 maja 1945 r., aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁰¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śreмі.⁹⁰⁰² SSK w Poznaniu 29 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z

---

⁸⁹⁸⁸ AIPN Po 791/241, s. 37+v. i 136-137.

⁸⁹⁸⁹ AIPN Po 791/241, s. 136-137.

⁸⁹⁹⁰ AIPN Po 791/244 (K. spec. 306/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Muslewskiej*.

⁸⁹⁹¹ AIPN Po 791/244, s. 3.

⁸⁹⁹² AIPN Po 791/244, s. 5.

⁸⁹⁹³ AIPN Po 791/244, s. 18 i 50-52.

⁸⁹⁹⁴ AIPN Po 791/244, s. 50-52.

⁸⁹⁹⁵ AIPN Po 791/248 (K. spec. 310/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Weronice Najser*.

⁸⁹⁹⁶ AIPN Po 791/248, s. 6.

⁸⁹⁹⁷ AIPN Po 791/248, s. 33 i 54+v.

⁸⁹⁹⁸ AIPN Po 791/248, s. 54+v.

⁸⁹⁹⁹ AIPN Po 791/249 (K. spec. 311/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Maćkowiakowi*.

⁹⁰⁰⁰ AIPN Po 791/249, s. 4.

⁹⁰⁰¹ AIPN Po 791/249, s. 18 i 91-92v.

⁹⁰⁰² AIPN Po 791/249, s. 35.

31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁰³

Nagengast Andrzej⁹⁰⁰⁴ s. Michała i Katarzyny z d. Borowczyk ur. 3 listopada 1899 r. w Pieruszyckach pow. jarociński, zam. Poznań ul. Zaniemyska 17/3.⁹⁰⁰⁵ Aresztowany do 9 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁰⁶ Naczelnik więzienia karno-słedczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁰⁰⁷ SSK w Poznaniu 13 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat i 6 miesięcy więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres aresztowania tymczasowego od 9 kwietnia 1945 r. do 13 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁰⁸ 29 sierpnia 1946 r. przebywał w więzieniu w Koronowie.⁹⁰⁰⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Andrzeja Nagengasta, darowując mu resztę nieodcierpianej kary 3 lat i 6 miesięcy więzienia przy utrzymaniu w mocy części wyroku dot. utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat oraz konfiskaty mienia.⁹⁰¹⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 22 maja 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Andrzej Nagengast, po zastosowaniu aktu łaski, został 8 maja 1947 r. zwolniony z więzienia w Koronowie.⁹⁰¹¹

Stachowiak Łukasz⁹⁰¹² s. Macieja i Reginy z d. Flieger ur. 14 października 1885 r. w Nowej Wsi pow. wolsztyński, zam. Poznań ul. Górna Wilda 48/6.⁹⁰¹³ Zatrzymany od 4 kwietnia

---

⁹⁰⁰³ AIPN Po 791/249, s. 91-92v.

⁹⁰⁰⁴ AIPN Po 791/251 (K. spec. 313/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Nagengastowi*.

⁹⁰⁰⁵ AIPN Po 791/251, s. 11.

⁹⁰⁰⁶ AIPN Po 791/251, s. 55 i 112-113.

⁹⁰⁰⁷ AIPN Po 791/251, s. 110.

⁹⁰⁰⁸ AIPN Po 791/251, s. 112-113.

⁹⁰⁰⁹ AIPN Po 791/251, s. 136.

⁹⁰¹⁰ AIPN Po 791/251, s. 154.

⁹⁰¹¹ AIPN Po 791/251, s. 156.

⁹⁰¹² AIPN Po 791/254 (K. spec. 317/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Łukaszowi Stachowiakowi*.

⁹⁰¹³ AIPN Po 791/254, s. 6 56-59v.

1945 r., aresztowany od 8 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰¹⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁰¹⁵ SSK w Poznaniu 3 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania 4 kwietnia 1945 r. do 3 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁰¹⁶ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 20 kwietnia 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Łukasz Stachowiak odcierpiał tego samego dnia karę 5 lat więzienia.⁹⁰¹⁷

Goćwiński Czesław⁹⁰¹⁸ s. Juliana i Stanisławy z d. Chudej ur. 30 czerwca 1899 r. w Krobii pow. gostyński, zam. Poznań Os. Warszawskie ul. Mogileńska 5.⁹⁰¹⁹ Zatrzymany od 19 maja 1945 r., aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰²⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹⁰²¹ SSK w Poznaniu 12 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanych mu czynów na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰²²

Goćwińska Stefania⁹⁰²³ c. Władysława i Marianny z d. Jezierskiej ur. 31 sierpnia 1910 r. w Poznaniu, zam. Poznań Os. Warszawskie ul. Mogileńska 5.⁹⁰²⁴ Zatrzymana od 22 czerwca 1945 r., aresztowana od 30 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰²⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia

---

⁹⁰¹⁴ AIPN Po 791/254, s. 37 i 63-65.

⁹⁰¹⁵ AIPN Po 791/254, s. 45.

⁹⁰¹⁶ AIPN Po 791/254, s. 63-65.

⁹⁰¹⁷ AIPN Po 791/254, s. 90.

⁹⁰¹⁸ AIPN Po 791/257 (K. spec. 320/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Goćwińskiemu i Stefani Goćwińskiej*.

⁹⁰¹⁹ AIPN Po 791/257, s. 13.

⁹⁰²⁰ AIPN Po 791/257, s. 42 i 112-116v.

⁹⁰²¹ AIPN Po 791/257, s. 76.

⁹⁰²² AIPN Po 791/257, s. 112-116v.

⁹⁰²³ AIPN Po 791/257 (K. spec. 320/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Goćwińskiemu i Stefani Goćwińskiej*.

⁹⁰²⁴ AIPN Po 791/257, s. 11.

⁹⁰²⁵ AIPN Po 791/257, s. 42 i 112-116v.

w Szamotułach.⁹⁰²⁶ SSK w Poznaniu 6 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanych jej czynów na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰²⁷

Wnuk-Lipiński Jan⁹⁰²⁸ s. Stanisława i Agnieszki z d. Włodarskiej ur. 23 marca 1892 r. w Bydgoszczy, zam. Poznań ul. 3 Maja 5/22.⁹⁰²⁹ Aresztowany od 12 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰³⁰ SSK w Poznaniu 12 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰³¹

Pilarski Michał⁹⁰³² s. Szczepana i Nepomuceny z d. Głuchowskiej ur. 16 sierpnia 1875 r. w Cegielni pow. żniński, zam. Poznań ul. Poznańska 44/6.⁹⁰³³ Aresztowany od 14 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰³⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹⁰³⁵ SSK w Poznaniu 16 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰³⁶ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 7 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Michał Pilarski 16 listopada 1948 r. odcierpiał karę 3 lat więzienia.⁹⁰³⁷

Polańska Eugenia⁹⁰³⁸ c. Jana i Olgi z d. Kobylińskiej ur. 4 stycznia 1921 r. w Poznaniu, zam. Poznań Pl. Asnyka 4/12a.⁹⁰³⁹ Aresztowana od 28 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁹⁰⁴⁰ SSK w Poznaniu 11 października 1945 r. na mocy art. 1 §1

---

⁹⁰²⁶ AIPN Po 791/257, s. 77.

⁹⁰²⁷ AIPN Po 791/257, s. 112-116v.

⁹⁰²⁸ AIPN Po 791/261 (K. spec. 325/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Wnuk-Lipińskiemu*.

⁹⁰²⁹ AIPN Po 791/261, s. 8.

⁹⁰³⁰ AIPN Po 791/261, s. 32 i 104-195v.

⁹⁰³¹ AIPN Po 791/261, s. 104-195v.

⁹⁰³² AIPN Po 791/262 (K. spec. 326/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Pilarskiemu*.

⁹⁰³³ AIPN Po 791/262, s. 9.

⁹⁰³⁴ AIPN Po 791/262, s. 36 i 76-78.

⁹⁰³⁵ AIPN Po 791/262, s. 47.

⁹⁰³⁶ AIPN Po 791/262, s. 76-78.

⁹⁰³⁷ AIPN Po 791/262, s. 110.

⁹⁰³⁸ AIPN Po 791/273 t. 1-2 (K. spec. 342/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Eugenii Polańskiej*.

⁹⁰³⁹ AIPN Po 791/273 t. 1, s. 66.

⁹⁰⁴⁰ AIPN Po 791/273 t. 1, s. 129 i 177-179.

lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, wymierzyć ww. - na zasadzie art. 31 kk - karę łączną 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres aresztowania tymczasowego od 28 marca 1945 r. do 11 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁰⁴¹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 30 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹⁰⁴² Sąd Okręgowy Wydz. VIII Karny w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym 21 grudnia 1946 r. postanowił zarządzić - na zasadzie art. 569 §2 kpk – przerwę w wykonaniu orzeczonej kary więzienia względem ww. do czasu rozpatrzenia prośby o ułaskawienie. Jednocześnie Sąd, mając na uwadze potrzebę zastosowania środka zapobiegawczego zakazał - na zasadzie art. 187 kpk – oddalać się jej ze stałego miejsca pobytu przy Pl. Asnyka 4/12a w Poznaniu oraz oddał ją pod dozór VII Komisariatu MO w Poznaniu z poleceniem zgłaszania się w tym Komisariacie raz w tygodniu. Dzień i godzina zgłaszania się ww. miała być ustalona przez Kierownika VII Komisariatu MO w Poznaniu.⁹⁰⁴³ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 28 grudnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż Eugenia Polańska została tego samego dnia, po odbyciu 1 roku i 9 miesięcy kary, zwolniona z tamtejszego więzienia.⁹⁰⁴⁴ W/z Dyrektora Gabinetu Ministra Sprawiedliwości RP, Sawicki 27 maja 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent RP decyzją z 27 marca 1950 r. skorzystał z prawa łaski w stosunku do Eugenii Polańskiej, darowując jej pozostałą do odbycia karę pozbawienia wolności.⁹⁰⁴⁵

Słomińska Józefa⁹⁰⁴⁶ c. Józefa i Franciszki z d. Skubis ur. 13 lutego 1896 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Chocimska 36.⁹⁰⁴⁷ Aresztowana od 20 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁴⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁰⁴⁹ SSK w Poznaniu 18 października

---

⁹⁰⁴¹ AIPN Po 791/273 t. 1, s. 177-179.

⁹⁰⁴² AIPN Po 791/273 t. 1, s. 202.

⁹⁰⁴³ AIPN Po 791/273 t. 1, s. 222.

⁹⁰⁴⁴ AIPN Po 791/273 t. 1, s. 228.

⁹⁰⁴⁵ AIPN Po 791/273 t. 1, s. 257.

⁹⁰⁴⁶ AIPN Po 791/284 (K. spec. 355/45), *akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefie Słomińskiej*; zob.: *Sąd Karny wymierza sprawiedliwość dla brutalnych Niemców i zdrajców narodu*, „Głos Wielkopolski”, 23 X 1946.

⁹⁰⁴⁷ AIPN Po 791/284, s. 14.

⁹⁰⁴⁸ AIPN Po 791/284, s. 64+v. i 156-157v.

⁹⁰⁴⁹ AIPN Po 791/284, s. 97.

1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁰⁵⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 10 lutego 1947 r. zakomunikował Prokuraturze Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została 5 lutego 1947 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹⁰⁵¹ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 28 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Józefa Słomińska odcierpiała karę 3 lat więzienia od 18 października 1946 r. do 20 kwietnia 1948 r.⁹⁰⁵²

Jakubowski Franciszek⁹⁰⁵³ s. Józefa i Antoniny z d. Nowak ur. 15 września 1869 r. w Bagnowie pow. sieradzki, zam. Poznań ul. Rzečna 12/1.⁹⁰⁵⁴ Aresztowany od 26 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁵⁵ SSK w Poznaniu 31 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁵⁶

Jakubowska Leokadia⁹⁰⁵⁷ c. Franciszka i Marii z d. Banaszak ur. 21 grudnia 1912 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Rzečna 12/1.⁹⁰⁵⁸ Aresztowana od 26 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁵⁹ SSK w Poznaniu 31 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁶⁰

Pilarska Józefa⁹⁰⁶¹ c. Józefa i Michaliny z d. Sworowskiej ur. 14 marca 1914 r. w Gwiazdowie pow. poznański, zam. Poznań ul. Winogrody 106/3.⁹⁰⁶² Zatrzymana od 27 sierpnia 1945 r., aresztowana od 4 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁶³

---

⁹⁰⁵⁰ AIPN Po 791/284, s. 156-157v.

⁹⁰⁵¹ AIPN Po 791/284, s. 172.

⁹⁰⁵² AIPN Po 791/284, s. 173.

⁹⁰⁵³ AIPN Po 791/287 (K. spec. 358/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Jakubowskiemu i Leokadii Jakubowskiej*.

⁹⁰⁵⁴ AIPN Po 791/287, s. 14+v. i 124-126.

⁹⁰⁵⁵ AIPN Po 791/287, s. 62+v. i 124-126.

⁹⁰⁵⁶ AIPN Po 791/287, s. 124-126.

⁹⁰⁵⁷ AIPN Po 791/287 (K. spec. 358/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Jakubowskiemu i Leokadii Jakubowskiej*.

⁹⁰⁵⁸ AIPN Po 791/287, s. 15+v.

⁹⁰⁵⁹ AIPN Po 791/287, s. 62+v. i 124-126.

⁹⁰⁶⁰ AIPN Po 791/287, s. 124-126.

⁹⁰⁶¹ AIPN Po 791/288 (K. spec. 359/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefie Pilarskiej*.

⁹⁰⁶² AIPN Po 791/288, s. 5.

⁹⁰⁶³ AIPN Po 791/288, s. 15 i 78-79.

SSK w Poznaniu 7 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁶⁴

Gallas Józef⁹⁰⁶⁵ s. Jana i Franciszki z d. Narożnej ur. 15 stycznia 1887 r. w Zielonej Górze pow. szamotulski, zam. Poznań ul. Fabryczna 21/26.⁹⁰⁶⁶ Aresztowany od 4 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁶⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹⁰⁶⁸ SSK w Poznaniu 14 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁰⁶⁹ Ww. odcierpiał zasądzoną karę. Adwokat Józef Kuszenin 10 lipca 1951 r. skierował do Sądu Powiatowego dla Miasta Poznania w Poznaniu prośbę w imieniu swojego klienta Józefa Gallasa, zamieszkałego wówczas przy ul. Chrzanowskiego 7/8 w Bytomiu, o darowanie kary utraty praw i wykreślenie z rejestru skazanych.⁹⁰⁷⁰

Miłaszewski Adam⁹⁰⁷¹ s. Antoniego i Władysławy z d. Gietrych ur. 11 grudnia 1895 r. w Wołdowie pow. turecki, zam. Poznań ul. Księdza Skarbka (działki).⁹⁰⁷² Aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁷³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁹⁰⁷⁴ 6 listopada 1945 r. odbyło się posiedzenie SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rogoźnie, na które Adam Miłaszewski, oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., nie stawiał się gdyż przebywał w szpitalu w Obornikach, gdzie był leczony na chorobę zakaźną.⁹⁰⁷⁵ W związku z tym rozprawę odroczone. Naczelnik więzienia w Rogoźnie 9 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. 6 stycznia 1946 r. zmarł

---

⁹⁰⁶⁴ AIPN Po 791/288, s. 78-79.

⁹⁰⁶⁵ AIPN Po 791/289 (K. spec. 360/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Gallasowi*.

⁹⁰⁶⁶ AIPN Po 791/289, s. 6.

⁹⁰⁶⁷ AIPN Po 791/289, s. 53 i 100-101.

⁹⁰⁶⁸ AIPN Po 791/289, s. 78.

⁹⁰⁶⁹ AIPN Po 791/289, s. 100-101.

⁹⁰⁷⁰ AIPN Po 791/289, s. 108.

⁹⁰⁷¹ AIPN Po 791/290 (K. spec. 361/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Adamowi Miłaszewskiemu*.

⁹⁰⁷² AIPN Po 791/290, s. 3.

⁹⁰⁷³ AIPN Po 791/290, s. 1 i 19.

⁹⁰⁷⁴ AIPN Po 791/290, s. 28.

⁹⁰⁷⁵ AIPN Po 791/290, s. 49.

w szpitalu w Obornikach na gruźlicę gruczołów.⁹⁰⁷⁶ SSK w Poznaniu 9 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Adamowi Miłaszewskiemu gdyż zmarł on 6 stycznia 1946 r. w szpitalu w Obornikach.⁹⁰⁷⁷

Wojtkiewicz Leokadia⁹⁰⁷⁸ c. Antoniego i Marii z d. Prażyńskiej ur. 16 listopada 1917 r. w Poznaniu, zam. Poznań.⁹⁰⁷⁹ Miejsce pobytu ww. było nieznane.⁹⁰⁸⁰ Prezes SSK w Poznaniu 9 września 1945 r. wydał za ww. list gończy, w którym zobowiązywał wszystkie władze cywilne i wojskowe do zatrzymania i dostawienia ww. do więzienia karno-śledczego przy ul. Młyńskiej 1a w Poznaniu. Powiadomiono również KGMO w Warszawie zobowiązując do zawiadomienia podległych jednostek.⁹⁰⁸¹ SSK w Poznaniu 8 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww., nieznanego miejsca pobytu, na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁰⁸² W/z Prokuratora Miasta Poznania w Poznaniu 11 czerwca 1956 r. postanowił - na mocy art. 3 ust. 1 pkt 1, ust. 2 i 3, art. 4 ust. 1 i 2 lit. b, art. 8 ust. 3 oraz art. 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii – darować Leokadii Wojtkiewicz karę 3 lat więzienia, a także karę przepadku mienia w części niewykonanej, nieuiszczone koszty i opłaty sądowe.⁹⁰⁸³

Jänisch Henryk⁹⁰⁸⁴ s. Eugeniusza i Jadwigi z d. Keller ur. 10 kwietnia 1916 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Żurawia 8/1. Był członkiem DAF,⁹⁰⁸⁵ aresztowany od 26 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁸⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹⁰⁸⁷ SSK w Poznaniu 6 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁸⁸

---

⁹⁰⁷⁶ AIPN Po 791/290, s. 40.

⁹⁰⁷⁷ AIPN Po 791/290, s. 41.

⁹⁰⁷⁸ AIPN Po 791/292 (K. spec. 363/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leokadii Wojtkiewicz*.

⁹⁰⁷⁹ AIPN Po 791/292, s. 16.

⁹⁰⁸⁰ AIPN Po 791/292, s. 15.

⁹⁰⁸¹ AIPN Po 791/292, s. 20.

⁹⁰⁸² AIPN Po 791/292, s. 30-31.

⁹⁰⁸³ AIPN Po 791/292, s. 51.

⁹⁰⁸⁴ AIPN Po 791/293 (K. spec. 364/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Jänischowi*.

⁹⁰⁸⁵ AIPN Po 791/293, s. 4.

⁹⁰⁸⁶ AIPN Po 791/293, s. 22 i 115-117v.

⁹⁰⁸⁷ AIPN Po 791/293, s. 57.

⁹⁰⁸⁸ AIPN Po 791/293, s. 115-117v.

Tomaszewski Kazimierz⁹⁰⁸⁹ s. Kazimierza i Bronisławy z d. Rost ur. 19 lutego 1900 r. w Grodzisku, zam. Poznań ul. Szwajcarska 12/8.⁹⁰⁹⁰ Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁹¹ SSK w Poznaniu 22 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić oskarżonego odnośnie reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁹²

Ratajczak Henryk⁹⁰⁹³ s. Antoniego i Marii ur. 19 listopada 1922 r. w Plewiskach pow. poznański, zam. Poznań ul. Wyspiańskiego 12/1.⁹⁰⁹⁴ Aresztowany od 7 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁰⁹⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁹⁰⁹⁶ SSK w Poznaniu 5 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁰⁹⁷

Schrinner Henryk⁹⁰⁹⁸ s. Augustyna i Zuzanny z d. Ludwik ur. 19 marca 1905 r. w Grodzisku pow. leszczyński, zam. Poznań ul. Dąbrowskiego (fort). Był członkiem NSDAP i DAF w Poznaniu;⁹⁰⁹⁹ zatrzymany od 27 lutego 1945 r., aresztowany od 27 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁰⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹¹⁰¹ SSK w Poznaniu 29 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 27 lutego 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego, umorzyć

---

⁹⁰⁸⁹ AIPN Po 791/295 (K. spec. 367/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Tomaszewskiemu*.

⁹⁰⁹⁰ AIPN Po 791/295, s. 16.

⁹⁰⁹¹ AIPN Po 791/295, s. 52+v.

⁹⁰⁹² AIPN Po 791/295, s. 96-98.

⁹⁰⁹³ AIPN Po 791/307 (K. spec. 383/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Ratajczakowi*.

⁹⁰⁹⁴ AIPN Po 791/307, s. 2.

⁹⁰⁹⁵ AIPN Po 791/307, s. 38.

⁹⁰⁹⁶ AIPN Po 791/307, s. 43.

⁹⁰⁹⁷ AIPN Po 791/307, s. 63-65.

⁹⁰⁹⁸ AIPN Po 791/308 (K. spec. 384/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Schrinnerowi*.

⁹⁰⁹⁹ AIPN Po 791/308, s. 7 i 13+v.

⁹¹⁰⁰ AIPN Po 791/308, s. 13 i 92-95.

⁹¹⁰¹ AIPN Po 791/308, s. 32.

postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie kolejnych zarzutów oraz uniewinnić go od pozostałych zarzutów.⁹¹⁰² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu wiceprokurator E. Łyskowski 5 marca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Henryk Schrinner został 27 lutego 1948 r., po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, zwolniony z więzienia w Strzelcach.⁹¹⁰³

Spitznagel Renata⁹¹⁰⁴ c. Georga i Katarine z d. Schnee ur. 29 listopada 1901 r. w Łobudzicach pow. sieradzki, zam. Poznań ul. Wierzbicice 25/22. Była członkinią NSV i Fraeuenwerk;⁹¹⁰⁵ aresztowana od 31 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁰⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹¹⁰⁷ SSK w Poznaniu 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹¹⁰⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Renaty Spitznagel.⁹¹⁰⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż wyrok śmierci w stosunku do Renaty Spitznagel został wykonany 18 marca 1946 r.⁹¹¹⁰

Jahn Henry⁹¹¹¹ s. Friedricha i Luise z d. Martsch ur. 12 grudnia 1908 r. w Harburgo pow. hamburski, zam. Poznań.⁹¹¹² Był członkiem NSDAP, SS i policjantem (Hauptwachtmeister) w Poznaniu; aresztowany od 24 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹¹³ SSK w Poznaniu 4 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 581 lit. d kpk orzekł umorzyć - na

---

⁹¹⁰² AIPN Po 791/308, s. 92-95.

⁹¹⁰³ AIPN Po 791/308, s. 102.

⁹¹⁰⁴ AIPN Po 791/309 (K. spec. 385/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Renacie Spitznagel*; zob.: *Niemka-denuncjantka skazana na śmierć*, „Głos Wielkopolski”, 22 II 1946.

⁹¹⁰⁵ AIPN Po 791/309, s. 1.

⁹¹⁰⁶ AIPN Po 791/309, s. 54+v. i 106-109v.

⁹¹⁰⁷ AIPN Po 791/309, s. 62.

⁹¹⁰⁸ AIPN Po 791/309, s. 106-109v.

⁹¹⁰⁹ AIPN Po 791/309, s. 120.

⁹¹¹⁰ AIPN Po 791/309, s. 127.

⁹¹¹¹ AIPN Po 791/310 (K. spec. 386/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henry'emu Jahnowi*.

⁹¹¹² AIPN Po 791/310, s. 10.

⁹¹¹³ AIPN Po 791/310, s. 21+v. i 34+v.

zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹¹¹⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹¹¹⁵ Naczelnik więzienia w Śremie 15 grudnia 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia, na podstawie nakazu zwolnienia wydanego 8 listopada 1945 r. przez Prokuratora SSK w Poznaniu.⁹¹¹⁶

Kępiński Leon⁹¹¹⁷ s. Józefa i Wiktorii z d. Jankowskiej ur. 3 lipca 1902 r. w Bieślinie pow. mogileński, zam. Poznań ul. Generała Umińskiego 26/18.⁹¹¹⁸ Zatrzymany od 2 sierpnia 1945 r., aresztowany od 8 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹¹⁹ SSK w Poznaniu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹¹²⁰

Kubicki Jan⁹¹²¹ s. Michała i Katarzyny z d. Chaładudy ur. 17 czerwca 1891 r. w Skrzynkach pow. poznański, zam. Poznań ul. Różana 9.⁹¹²² Aresztowany od 30 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹²³ SSK w Poznaniu 27 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części oskarżenia oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹¹²⁴

Weigt Hermann⁹¹²⁵ s. Juliusza i Anny z d. Gryczki ur. 23 sierpnia 1872 r. w Iłowcu pow. śremski, zam. Poznań ul. Łukasiewicza 15/20.⁹¹²⁶ Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹²⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego

---

⁹¹¹⁴ AIPN Po 791/310, s. 34+v.

⁹¹¹⁵ AIPN Po 791/310, s. 42.

⁹¹¹⁶ AIPN Po 791/310, s. 48.

⁹¹¹⁷ AIPN Po 791/319 (K. spec. 402/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Kępińskiemu*.

⁹¹¹⁸ AIPN Po 791/319, s. 11.

⁹¹¹⁹ AIPN Po 791/319, s. 44+v. i 85-87.

⁹¹²⁰ AIPN Po 791/319, s. 85-87.

⁹¹²¹ AIPN Po 791/323 (K. spec. 409/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Kubickiemu*.

⁹¹²² AIPN Po 791/323, s. 6

⁹¹²³ AIPN Po 791/323, s. 46+v. i 88-90.

⁹¹²⁴ AIPN Po 791/323, s. 88-90.

⁹¹²⁵ AIPN Po 791/344 (K. spec. 440/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hermannowi Weigtowi*.

⁹¹²⁶ AIPN Po 791/344, s. 4.

⁹¹²⁷ AIPN Po 791/344, s. 40+v. i 81-82.

dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹¹²⁸ SSK w Poznaniu 10 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹²⁹

Tefs Paweł (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego poznańskiego).

Laskowski Józef⁹¹³⁰ s. Stanisława i Anny z d. Hochheise ur. 11 września 1910 r. w Niechcicach pow. piotrkowski, zam. Poznań ul. Pamiątkowa 23.⁹¹³¹ Aresztowany od 26 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹³² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹¹³³ SSK w Poznaniu 2 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹³⁴

Zielińska z d. Lisiecka Zofia⁹¹³⁵ c. Michała i Katarzyny z d. Gryski ur. 18 marca 1905 r. w Poznaniu, zam. Milicz ul. Kościelna 5.⁹¹³⁶ SSK w Poznaniu 4 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., niewiadomego miejsca pobytu, na koszt Skarbu Państwa.⁹¹³⁷ Przewodniczący Sądu Okręgowego Wydział VIII Karny w Poznaniu 20 grudnia 1946 r. wysłał do KGMO w Warszawie pismo odwołujące list gończy, wydany na podstawie zarządzenia SSK w Poznaniu z 2 stycznia 1946 r., w celu ustalenia miejsca pobytu ww., gdyż została ona prawomocnie uniewinniona wyrokiem SSK w Poznaniu z 4 marca 1946 r.⁹¹³⁸

Lisiecka z d. Gryska Katarzyna⁹¹³⁹ c. Jana i Rozalii z d. Świdorskiej ur. 25 listopada 1879 r. w Poznaniu, zam. Milicz. SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Miliczu 15 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., niewiadomego miejsca pobytu, na koszt Skarbu

---

⁹¹²⁸ AIPN Po 791/344, s. 45.

⁹¹²⁹ AIPN Po 791/344, s. 81-82.

⁹¹³⁰ AIPN Po 791/350 (K. spec. 447/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Laskowskiemu*.

⁹¹³¹ AIPN Po 791/350, s. 41+v.

⁹¹³² AIPN Po 791/350, s. 41+v. i 67-68.

⁹¹³³ AIPN Po 791/350, s. 45.

⁹¹³⁴ AIPN Po 791/350, s. 67-68.

⁹¹³⁵ AIPN Po 791/354 (K. spec. 451/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Zielińskiej, Katarzynie Lisieckiej i Marii Fabiś*.

⁹¹³⁶ AIPN Po 791/354, s. 98+v.

⁹¹³⁷ AIPN Po 791/354, s. 227-229.

⁹¹³⁸ AIPN Po 791/354, s. 251.

⁹¹³⁹ AIPN Po 791/354 (K. spec. 451/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Zielińskiej, Katarzynie Lisieckiej i Marii Fabiś*.

Państwa.⁹¹⁴⁰ Sąd Okręgowy w Poznaniu 20 grudnia 1946 r. skierował do KPMO w Miliczu pismo w sprawie uchylenia aresztu w stosunku do Katarzyny Lisieckiej wobec odwołania listu gończego za nią.⁹¹⁴¹

Fabiś z d. Wyrwał Maria⁹¹⁴² c. Józefa i Katarzyny z d. Kokotkiewicz ur. 5 września 1897 r. w Fabianowie pow. poznański, zam. Poznań ul. Główna 45/5.⁹¹⁴³ Aresztowana od 15 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁴⁴ SSK w Poznaniu 4 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁴⁵

Kühn Stefan⁹¹⁴⁶ s. Szymona i Józefy z d. Matowskiej ur. 17 września 1898 r. w Kołypkach pow. wągrowiecki, zam. Poznań Al. Polska 1/1. Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Poznaniu.⁹¹⁴⁷ Zatrzymany od 5 lipca 1945 r., aresztowany od 7 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁴⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹¹⁴⁹ SSK w Poznaniu 12 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁵⁰

Kühn z d. Stańczyk Maria⁹¹⁵¹ c. Teodora i Jadwigi z d. Biegańskiej ur. 1 stycznia 1899 r. w Daleszowicach pow. opoczyński, zam. Poznań Al. Polska 1/1.⁹¹⁵² Zatrzymana od 5 lipca 1945 r., aresztowana od 7 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁵³ SSK w Poznaniu 12 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁵⁴

---

⁹¹⁴⁰ AIPN Po 791/354, s. 240-241.

⁹¹⁴¹ AIPN Po 791/354, s. 252.

⁹¹⁴² AIPN Po 791/354 (K. spec. 451/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Zielińskiej, Katarzynie Lisieckiej i Marii Fabiś*.

⁹¹⁴³ AIPN Po 791/354, s. 55.

⁹¹⁴⁴ AIPN Po 791/354, s. 98+v.

⁹¹⁴⁵ AIPN Po 791/354, s. 227-229.

⁹¹⁴⁶ AIPN Po 791/356 (K. spec. 456/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kühnowi, Marii Kühn, Henrykowi Kühnowi i Joannie Jezierskiej*.

⁹¹⁴⁷ AIPN Po 791/356, s. 33.

⁹¹⁴⁸ AIPN Po 791/356, s. 96-97 i 184-187v.

⁹¹⁴⁹ AIPN Po 791/356, s. 99.

⁹¹⁵⁰ AIPN Po 791/356, s. 184-187v.

⁹¹⁵¹ AIPN Po 791/356 (K. spec. 456/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kühnowi, Marii Kühn, Henrykowi Kühnowi i Joannie Jezierskiej*.

⁹¹⁵² AIPN Po 791/356, s. 32.

⁹¹⁵³ AIPN Po 791/356, s. 96-97 i 184-187v.

⁹¹⁵⁴ AIPN Po 791/356, s. 184-187v.

Kühn Henryk⁹¹⁵⁵ s. Stefana i Marii z d. Stańczyk ur. 24 maja 1922 r. w Poznaniu, zam. Poznań Al. Polska 1/1, a następnie ul. Generała Chłapowskiego 2.⁹¹⁵⁶ Zatrzymany od 5 lipca 1945 r., aresztowany od 7 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁵⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹¹⁵⁸ SSK w Poznaniu 12 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁵⁹

Jezierska z d. Kühn Joanna⁹¹⁶⁰ c. Stefana i Marii z d. Stańczyk ur. 21 czerwca 1924 r. w Poznaniu, zam. Poznań Al. Polska 1/1.⁹¹⁶¹ Zatrzymana od 5 lipca 1945 r., aresztowana od 7 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁶² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹¹⁶³ SSK w Poznaniu 12 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁶⁴

Kluczyński Wincenty⁹¹⁶⁵ s. Walentego i Michaliny z d. Wojciak ur. 15 stycznia 1899 r. w Komornikach pow. średzki, zam. Poznań ul. Łukasiewicza 19/5.⁹¹⁶⁶ Był funkcjonariuszem Gestapo w Poznaniu; aresztowany od 10 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁶⁷ SSK w Poznaniu 25 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁶⁸

---

⁹¹⁵⁵ AIPN Po 791/356 (K. spec. 456/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kühnowi, Marii Kühn, Henrykowi Kühnowi i Joannie Jezierskiej*.

⁹¹⁵⁶ AIPN Po 791/356, s. 35.

⁹¹⁵⁷ AIPN Po 791/356, s. 96-97 i 184-187v.

⁹¹⁵⁸ AIPN Po 791/356, s. 100.

⁹¹⁵⁹ AIPN Po 791/356, s. 184-187v.

⁹¹⁶⁰ AIPN Po 791/356 (K. spec. 456/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kühnowi, Marii Kühn, Henrykowi Kühnowi i Joannie Jezierskiej*.

⁹¹⁶¹ AIPN Po 791/356, s. 34.

⁹¹⁶² AIPN Po 791/356, s. 96-97 i 184-187v.

⁹¹⁶³ AIPN Po 791/356, s. 101.

⁹¹⁶⁴ AIPN Po 791/356, s. 184-187v.

⁹¹⁶⁵ AIPN Po 791/361 (K. spec. 457/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wincentemu Kluczyńskiemu*.

⁹¹⁶⁶ AIPN Po 791/361, s. 11.

⁹¹⁶⁷ AIPN Po 791/361, s. 50+v. i 112-115.

⁹¹⁶⁸ AIPN Po 791/361, s. 112-115.

Majewski Sylwester⁹¹⁶⁹ s. Piotra i Agnieszki z d. Sabisiak ur. 11 grudnia 1914 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Karwowskiego 14/6. Był funkcjonariuszem policji fabrycznej Werkschutz w fabryce akumulatorów „AFA” w Poznaniu.⁹¹⁷⁰ Zatrzymany od 5 czerwca 1945 r., aresztowany od 9 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.⁹¹⁷¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 15 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹¹⁷² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Sylwestra Majewskiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze i konfiskatą mienia.⁹¹⁷³ Sąd Wojewódzki w Poznaniu Wydz. IV Karny 29 marca 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – z uwagi na to, że czyn inkryminowany ww. został popełniony przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegał wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii – na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2, art. 10 ust. 2 oraz art. 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. złagodzić ww. karę 15 lat więzienia o trzecią część tj. do 10 lat pozbawienia wolności.⁹¹⁷⁴ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 2 lipca 1954 r. postanowił – na zasadzie art. 2, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP , Nr 58, poz. 399) – zwolnić ww., przebywającego w więzieniu w Strzelcach Opolskich, warunkowo od odbycia reszty kary 10 lat więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionego stanowił czas pozostały do odbycia kary tj. do 15 stycznia 1956 r.⁹¹⁷⁵ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 27 lipca 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż ww. do 27 maja 1954 r. odcierpiał karę więzienia.⁹¹⁷⁶ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 29 marca 1961 r. postanowił – na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. – skrócić Sylwestrowi Majewskiemu karę

---

⁹¹⁶⁹ AIPN Po 791/369 (K. spec. 470/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Sylwestrowi Majewskiemu*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Szamotuły*, „Głos Wielkopolski”, 7 II 1946.

⁹¹⁷⁰ AIPN Po 791/369, s. 45+v.

⁹¹⁷¹ AIPN Po 791/369, s. 45+v. i 76-77v.

⁹¹⁷² AIPN Po 791/369, s. 76-77v.

⁹¹⁷³ AIPN Po 791/369, s. 85.

⁹¹⁷⁴ AIPN Po 791/369, s. 141.

⁹¹⁷⁵ AIPN Po 791/369, s. 144+v.

⁹¹⁷⁶ AIPN Po 791/369, s. 158.

dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze do 5 lat i ustalić 15 stycznia 1956 r. jako początek, a 15 stycznia 1961 r. jako koniec tej kary.⁹¹⁷⁷

Lewandowski Czesław⁹¹⁷⁸ s. Jana i Zofii z d. Wawrzyniak ur. 25 czerwca 1894 r. w Dalewie pow. kościański, zam. Poznań ul. Szamarzewskiego 56/54.⁹¹⁷⁹ Zatrzymany od 20 lipca 1945 r., aresztowany od 23 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁸⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹¹⁸¹ SSK w Poznaniu 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁸²

Tomczak Walenty⁹¹⁸³ s. Franciszka i Antoniny z d. Lewandowskiej ur. 14 stycznia 1901 r. w Mogilnie, zam. Poznań ul. Marszałka Focha 97/8. Aresztowany i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁸⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁹¹⁸⁵ SSK w Poznaniu 14 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁸⁶

Nowak Mieczysław⁹¹⁸⁷ s. Antoniego i Bronisławy z d. Rude ur. 4 grudnia 1893 r. w Buku pow. nowotomyski, zam. Poznań ul. Tęczowa 26/1.⁹¹⁸⁸ Aresztowany od 31 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁸⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹¹⁹⁰ SSK w Poznaniu 7 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów na koszt Skarbu Państwa oraz

---

⁹¹⁷⁷ AIPN Po 791/369, s. 167+v.

⁹¹⁷⁸ AIPN Po 791/375 (K. spec. 477/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Czesławowi Lewandowskiemu*.

⁹¹⁷⁹ AIPN Po 791/375, s. 2.

⁹¹⁸⁰ AIPN Po 791/375, s. 32+v. i 56-57v.

⁹¹⁸¹ AIPN Po 791/375, s. 29.

⁹¹⁸² AIPN Po 791/375, s. 56-57v.

⁹¹⁸³ AIPN Po 791/388 (K. spec. 493/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentemu Tomczakowi*.

⁹¹⁸⁴ AIPN Po 791/388, s. 47+v.

⁹¹⁸⁵ AIPN Po 791/388, s. 43.

⁹¹⁸⁶ AIPN Po 791/388, s. 75-76.

⁹¹⁸⁷ AIPN Po 791/398 (K. spec. 504/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Mieczysławowi Nowakowi*.

⁹¹⁸⁸ AIPN Po 791/398, s. 12.

⁹¹⁸⁹ AIPN Po 791/398, s. 71, 88+v. i 125-126.

⁹¹⁹⁰ AIPN Po 791/398, s. 71.

umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁹¹

Reckziegel Marcin⁹¹⁹² s. Franciszka i Józefy z d. Stawickiej ur. 16 października 1892 r. w Wyżkach pow. jarociński, zam. Poznań-Żegrze ul. Polna 10/3.⁹¹⁹³ Był członkiem SA w Poznaniu; zatrzymany od 30 lipca 1945 r., aresztowany od 18 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁹⁴ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁹¹⁹⁵ SSK w Poznaniu 13 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹¹⁹⁶

Reckziegel z d. Kawalke Helena⁹¹⁹⁷ c. Michała i Franciszki z d. Borowczak ur. 15 maja 1904 r. w Buer-Erlen (Westfalia), zam. Poznań-Żegrze ul. Polna 10/3.⁹¹⁹⁸ Zatrzymana od 1 czerwca 1945 r., aresztowana od 30 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹¹⁹⁹ Naczelnik więzienia w Szamotułach 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia osadzona w więzieniu w Szamotułach.⁹²⁰⁰ SSK w Poznaniu 13 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć – na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁰¹ Naczelnik więzienia w Szamotułach 15 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia zwolniona z tamtejszego więzienia.⁹²⁰²

Skibiński Stanisław⁹²⁰³ s. Jana i Katarzyny z d. Dąbrowskiej ur. 3 listopada 1889 r. w Gąsawie pow. żniński, zam. Poznań ul. Mickiewicza 19/3.⁹²⁰⁴ Aresztowany od 31 lipca 1945

---

⁹¹⁹¹ AIPN Po 791/398, s. 125-126.

⁹¹⁹² AIPN Po 791/403 (K. spec. 513/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Reckziegelowi i Helenie Reckziegel*.

⁹¹⁹³ AIPN Po 791/403, s. 18.

⁹¹⁹⁴ AIPN Po 791/403, s. 59, 63+v. i 119-120.

⁹¹⁹⁵ AIPN Po 791/403, s. 59.

⁹¹⁹⁶ AIPN Po 791/403, s. 119-120.

⁹¹⁹⁷ AIPN Po 791/403 (K. spec. 513/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Reckziegelowi i Helenie Reckziegel*.

⁹¹⁹⁸ AIPN Po 791/403, s. 4, 14, 17-18 i 63+v.

⁹¹⁹⁹ AIPN Po 791/403, s. 61, 63+v. i 119-120.

⁹²⁰⁰ AIPN Po 791/403, s. 58.

⁹²⁰¹ AIPN Po 791/403, s. 119-120.

⁹²⁰² AIPN Po 791/403, s. 128.

⁹²⁰³ AIPN Po 791/404 (K. spec. 514/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Skibińskiemu*.

⁹²⁰⁴ AIPN Po 791/404, s. 12 i 22 (koperta).

r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁰⁵ SSK w Poznaniu 11 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁰⁶

Kapela z d. Szewko Janina⁹²⁰⁷ c. Antoniego i Anastazji z d. Gajowskiej ur. 24 czerwca 1898 r. w Dobrzcu pow. kaliski, zam. Poznań ul. Piotra Wawrzyniaka 24.⁹²⁰⁸ Zatrzymana od 30 sierpnia 1945 r., aresztowana od 11 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁰⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹²¹⁰ Naczelnik więzienia w Śremie 2 lipca 1946 r. zawiadomił Przewodniczącego SSK w Poznaniu, iż ww. została 25 czerwca 1946 r. przekazana z więzienia w Śremie do więzienia w Poznaniu.⁹²¹¹ W rzeczywistości czynność ta trwała jeszcze 28 czerwca 1946 r.⁹²¹² SSK w Poznaniu 8 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹²¹³

Hinz Gustaw⁹²¹⁴ s. Adolfa i Fryderyki z d. Kunkel ur. 18 kwietnia 1917 r. w Idendorf pow. steinburski, zam. Poznań-Krzesiny.⁹²¹⁵ Ukrywał się pod nazwiskiem Henryk Nowacki.⁹²¹⁶ Aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹²¹⁷ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁹²¹⁸ SSK w Poznaniu 24 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²¹⁹

---

⁹²⁰⁵ AIPN Po 791/404, s. 83+v. i 127-128.

⁹²⁰⁶ AIPN Po 791/404, s. 127-128.

⁹²⁰⁷ AIPN Po 791/406 (K. spec. 517/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Kapeli*.

⁹²⁰⁸ AIPN Po 791/406, s. 2+v. i 25.

⁹²⁰⁹ AIPN Po 791/406, s. 36+v. i 106-107v.

⁹²¹⁰ AIPN Po 791/406, s. 32.

⁹²¹¹ AIPN Po 791/406, s. 89.

⁹²¹² AIPN Po 791/406, s. 101.

⁹²¹³ AIPN Po 791/406, s. 106-107v.

⁹²¹⁴ AIPN Po 791/407 (K. spec. 518/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gustawowi Hinzowi*.

⁹²¹⁵ AIPN Po 791/407, s. 4.

⁹²¹⁶ AIPN Po 791/407, s. 2-3.

⁹²¹⁷ AIPN Po 791/407, s. 25, 28+v. i 64-65.

⁹²¹⁸ AIPN Po 791/407, s. 25.

⁹²¹⁹ AIPN Po 791/407, s. 64-65.

Schreckenschläger Wanda⁹²²⁰ c. Waleriana i Anastazji z d. Kuklińskiej ur. 13 października 1904 r. w Brusach pow. chojnicki, zam. Poznań ul. Polna.⁹²²¹ Zatrzymana od 2 sierpnia 1945 r., aresztowana od 8 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹²²² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹²²³ SSK w Poznaniu 9 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uwolnić ww. od reszty oskarżenia.⁹²²⁴ Naczelnik więzienia w Szamotułach, Antoni Buraczewski 6 kwietnia 1948 r. poinformował Sąd Okręgowy Wydz. VIII Karny w Poznaniu, iż ww. została 17 lipca 1947 r. przetransportowana z tamtejszego więzienia do więzienia w Fordonie.⁹²²⁵ 21 kwietnia 1948 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.⁹²²⁶ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu, mjr Jan Trosniak, przy okazji opinii o ww., skonstatował, iż ww. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu od 16 grudnia 1947 r.⁹²²⁷ Sekretarz Prokuratora Powiatowego w Poznaniu 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. odcierpiała 9 września 1950 r. karę 4 lat więzienia.⁹²²⁸

Krugielka Jakub⁹²²⁹ s. Stanisława i Anastazji z d. Baraniak ur. 10 lipca 1885 r. w Wierzenicy pow. poznański, zam. Poznań ul. Rynek Łazarski 16/2.⁹²³⁰ Aresztowany od 12 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹²³¹ Szef Sekcji Śledczej Wydz. Śledczego MO Miasta Poznania w Poznaniu 21 grudnia 1945 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż ww. 14 grudnia 1945 r. został odstawiony do więzienia śledczego w Gnieźnie.⁹²³² SSK w Poznaniu 15 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z

---

⁹²²⁰ AIPN Po 791/408 (K. spec. 519/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wandzie Schreckenschläger*.

⁹²²¹ AIPN Po 791/408, s. 28.

⁹²²² AIPN Po 791/408, s. 53, 55+v. i 123-124v.

⁹²²³ AIPN Po 791/408, s. 53.

⁹²²⁴ AIPN Po 791/408, s. 123-124v.

⁹²²⁵ AIPN Po 791/408, s. 148.

⁹²²⁶ AIPN Po 791/408, s. 150.

⁹²²⁷ AIPN Po 791/408, s. 151.

⁹²²⁸ AIPN Po 791/408, s. 163.

⁹²²⁹ AIPN Po 791/410 (K. spec. 521/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jakubowi Krugielce*.

⁹²³⁰ AIPN Po 791/410, s. 2.

⁹²³¹ AIPN Po 791/410, s. 27+v. i 99-101.

⁹²³² AIPN Po 791/410, s. 40.

31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²³³

Schröder Stanisław⁹²³⁴ s. Karola i Marii z d. Koch ur. 28 kwietnia 1897 r. w Poznaniu-Górczynie, zam. Poznań ul. Generała Chłapowskiego 7/22.⁹²³⁵ Aresztowany od 22 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁹²³⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 27 grudnia 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu o śmierci więźnia ww. Wg lekarza więziennego dr. Bednarka, ww. zmarł śmiercią naturalną 26 grudnia 1945 r. w tamtejszym szpitalu więziennym wskutek ostrej niedomogi serca w przebiegu dusznicy oskrzelowej i rozlanego nieżyty oskrzeli. Chory przebywał w szpitalu od 1 grudnia 1945 r.⁹²³⁷ SSK w Poznaniu 19 stycznia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Stanisławowi Schröderowi wskutek jego śmierci.⁹²³⁸

Czarczyński Marian⁹²³⁹ s. Pawła i Marii z d. Gołoty ur. 5 sierpnia 1900 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Traugutta 13/9.⁹²⁴⁰ Aresztowany od 7 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁴¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁹²⁴² SSK w Poznaniu 1 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁴³

Kusz Stefan⁹²⁴⁴ s. Andrzeja i Agnieszki z d. Rejent ur. 30 listopada 1900 r. w Turzy pow. wągrowiecki, zam. Poznań ul. Reja 3/2.⁹²⁴⁵ Był członkiem Hipo, a następnie policjantem (Schupo) w Poznaniu; zatrzymany od 26 lipca 1945 r., aresztowany od 10 sierpnia 1945 r. i

---

⁹²³³ AIPN Po 791/410, s. 99-101.

⁹²³⁴ AIPN Po 791/412 (K. spec. 523/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Schröderowi*.

⁹²³⁵ AIPN Po 791/412, s. 10.

⁹²³⁶ AIPN Po 791/412, s. 46+v. i 54+v.

⁹²³⁷ AIPN Po 791/412, s. 54+v.

⁹²³⁸ AIPN Po 791/412, s. 57.

⁹²³⁹ AIPN Po 791/413 (K. spec. 525/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Czarczyńskiemu*.

⁹²⁴⁰ AIPN Po 791/413, s. 15.

⁹²⁴¹ AIPN Po 791/413, s. 39 i 41+v.

⁹²⁴² AIPN Po 791/413, s. 39.

⁹²⁴³ AIPN Po 791/413, s. 79-80v.

⁹²⁴⁴ AIPN Po 791/414 (K. spec. 526/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Kuszowi*.

⁹²⁴⁵ AIPN Po 791/414, s. 1.

osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁴⁶ SSK w Poznaniu 4 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁴⁷

Szulz Maria⁹²⁴⁸ c. Karola i Zuzanny z d. Eckert ur. 1 listopada 1892 r. w Myjach pow. kępiński, zam. Poznań ul. Małe Garbary 5/16.⁹²⁴⁹ Zatrzymana od 28 czerwca 1945 r., aresztowana od 9 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁵⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹²⁵¹ SSK w Poznaniu 11 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁵² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 23 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marii Szulz.⁹²⁵³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż wyrok śmierci w stosunku do Marii Szulz został wykonany 18 marca 1946 r.⁹²⁵⁴

Wiśniewska z d. Kola Maria⁹²⁵⁵ c. Wawrzyna i Jadwigi z d. Majewskiej ur. 13 marca 1898 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Kostrzyńska 11.⁹²⁵⁶ Zatrzymana od 14 kwietnia 1945 r., aresztowana od 16 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁵⁷ SSK w Poznaniu 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 58 kk orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 14 kwietnia 1945 r. do 15 lutego 1946 r., utratę praw

---

⁹²⁴⁶ AIPN Po 791/414, s. 40+v. i 110+v.

⁹²⁴⁷ AIPN Po 791/414, s. 110+v.

⁹²⁴⁸ AIPN Po 791/415 (K. spec. 527/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Szulz*.

⁹²⁴⁹ AIPN Po 791/415, s. 9.

⁹²⁵⁰ AIPN Po 791/415, s. 30, 32+v. i 48-51.

⁹²⁵¹ AIPN Po 791/415, s. 30.

⁹²⁵² AIPN Po 791/415, s. 48-51.

⁹²⁵³ AIPN Po 791/415, s. 60.

⁹²⁵⁴ AIPN Po 791/415, s. 71.

⁹²⁵⁵ AIPN Po 791/417 (K. spec. 529/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Wiśniewskiej*.

⁹²⁵⁶ AIPN Po 791/417, s. 57 i 80+v.

⁹²⁵⁷ AIPN Po 791/417, s. 80+v. i 121+v.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁵⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 30 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹²⁵⁹ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 27 kwietnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. odcierpiała karę 3 lat więzienia od 15 lutego 1946 r. do 14 kwietnia 1948 r.⁹²⁶⁰

Błaszyk Andrzej⁹²⁶¹ s. Michała i Agnieszki z d. Zielińskiej ur. 27 listopada 1899 r. w Zagaju pow. obornicki, zam. Poznań ul. Pasterska 9.⁹²⁶² Aresztowany od 19 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu, skąd zbiegł.⁹²⁶³ Szef Sekcji Śledczej Wydz. Śledczego KMMO w Poznaniu, Sosno 5 listopada 1945 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. zbiegł w pocz. października 1945 r. z więzienia w Poznaniu, po czym został wciągnięty do kartoteki poszukiwanych.⁹²⁶⁴ SSK w Poznaniu 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. – niewiadomego miejsca pobytu – od zarzutu popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁶⁵ Szef Sekcji Kryminalnej Służby Śledczej KMMO w Poznaniu 21 listopada 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. zamieszkiwał wówczas przy ul. Kościuszki 31 w Starogrodzie i starał się o uzyskanie opinii o moralności i lojalności względem Państwa Polskiego.⁹²⁶⁶

Smyczek z d. Straszewska Franciszka (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego poznańskiego).

Piglas z d. Martinek Genowefa⁹²⁶⁷ c. Karola i Stanisławy z d. Wrocińskiej ur. 11 grudnia 1904 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Jodłowa 5/4.⁹²⁶⁸ Zatrzymana od 25 sierpnia 1945 r., aresztowana od 29 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁶⁹ SSK w Poznaniu 7 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b łącznie z art. 4 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31

---

⁹²⁵⁸ AIPN Po 791/417, s. 121+v.

⁹²⁵⁹ AIPN Po 791/417, s. 131.

⁹²⁶⁰ AIPN Po 791/417, s. 153.

⁹²⁶¹ AIPN Po 791/440 (K. spec. 563/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Błaszykowi*.

⁹²⁶² AIPN Po 791/440, s. 19.

⁹²⁶³ AIPN Po 791/440, s. 46, 47+v. i 80+v.

⁹²⁶⁴ AIPN Po 791/440, s. 46.

⁹²⁶⁵ AIPN Po 791/440, s. 80+v.

⁹²⁶⁶ AIPN Po 791/440, s. 86.

⁹²⁶⁷ AIPN Po 791/470 t. 1-2 (K. spec. 613/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Genowefie Piglas*.

⁹²⁶⁸ AIPN Po 791/470 t. 1, s. 46.

⁹²⁶⁹ AIPN Po 791/470 t. 1, s. 73+v. i 111-112v.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 25 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹²⁷⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 30 marca 1946 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹²⁷¹ SSK w Poznaniu 15 października 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zarządzić – w myśl art. 569 §2 kpk – przerwę w wykonaniu kary odnośnie Genowefy Pigłas do czasu rozstrzygnięcia kwestii ułaskawienia.⁹²⁷² Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 26 października 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została 25 października 1946 r., po odbyciu 1 roku, 1 miesiąca i 26 dni kary, zwolniona z tamtejszego więzienia.⁹²⁷³ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 13 września 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent RP skorzystał z prawa łaski w stosunku do Genowefy Pigłas, darowując jej resztę nieodcierpianej kary 3 lat więzienia, przywracając prawa i uchylając konfiskatę mienia.⁹²⁷⁴ Sąd Powiatowy Wydz. V Karny w Poznaniu 5 listopada 1957 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zatrzeć – na zasadzie art. 90 §1 i 2 kk – skazania w stosunku do Genowefy Pigłas i skreślenie jej z rejestrów karnych, albowiem od czasu darowania reszty kary i utraty praw upłynęło ponad 10 lat.⁹²⁷⁵

Borowski Jan⁹²⁷⁶ s. Stanisława i Antoniny z d. Żołdak ur. 29 czerwca 1912 r. w Ciężeniu pow. koniński, zam. Plewiska pow. poznański. Aresztowany od 5 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹²⁷⁷ SSK w Poznaniu 25 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁷⁸

Skibińska Pelagia⁹²⁷⁹ c. Walentego i Anny z d. Zdunek ur. 10 marca 1898 r. w Kucharkach pow. jarociński, zam. Poznań ul. Górna Wilda 41/3.⁹²⁸⁰ Zatrzymana od 12 listopada 1945 r.,

---

⁹²⁷⁰ AIPN Po 791/470 t. 1, s. 111-112v.

⁹²⁷¹ AIPN Po 791/470 t. 1, s. 137.

⁹²⁷² AIPN Po 791/470 t. 1, s. 155.

⁹²⁷³ AIPN Po 791/470 t. 1, s. 181.

⁹²⁷⁴ AIPN Po 791/470 t. 1, s. 202.

⁹²⁷⁵ AIPN Po 791/470 t. 1, s. 216.

⁹²⁷⁶ AIPN Po 791/473 (K. spec. 619/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Borowskiemu*.

⁹²⁷⁷ AIPN Po 791/473, s. 48+v.

⁹²⁷⁸ AIPN Po 791/473, s. 92-94.

⁹²⁷⁹ AIPN Po 791/474 (K. spec. 620/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pelagii Skibińskiej i Józefie Nowaczyk*.

aresztowana od 1 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.⁹²⁸¹ SSK w Poznaniu 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁸²

Nowaczyk Józefa⁹²⁸³ c. Michała i Katarzyny z d. Marciniak ur. 11 marca 1878 r. w Polwicy pow. średzki, zam. Poznań Os. Warszawskie 125/4.⁹²⁸⁴ Aresztowana od 12 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.⁹²⁸⁵ SSK w Poznaniu 18 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁸⁶

Walkowska Halina⁹²⁸⁷ c. NN i Katarzyny Walkowskiej ur. 11 stycznia 1921 r. w Poznaniu, zam. Rawicz ul. Żwirki i Wigury 42.⁹²⁸⁸ Aresztowana od 7 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹²⁸⁹ SSK w Poznaniu 26 lutego 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁹⁰

Cieślińska z d. Kozielska Helena⁹²⁹¹ c. Józefa i Józefy z d. Majchrzak ur. 11 maja 1891 r. w Poznaniu, zam. Poznań Al. Wielkopolska 29/2.⁹²⁹² Zatrzymana od 30 sierpnia 1945 r., aresztowana od 18 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.⁹²⁹³ SSK w Poznaniu 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁹⁴

Cieśliński Ignacy⁹²⁹⁵ s. Andrzeja i Józefy z d. Borowskiej ur. 4 lipca 1880 r. we Wrześni, zam. Poznań Al. Wielkopolska 29/2.⁹²⁹⁶ Zatrzymany od 30 sierpnia 1945 r., aresztowany od

---

⁹²⁸⁰ AIPN Po 791/474, s. 27.

⁹²⁸¹ AIPN Po 791/474, s. 60+v. i 163-165.

⁹²⁸² AIPN Po 791/474, s. 163-165.

⁹²⁸³ AIPN Po 791/474 (K. spec. 620/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pelagii Skibińskiej i Józefie Nowaczyk*.

⁹²⁸⁴ AIPN Po 791/474, s. 31.

⁹²⁸⁵ AIPN Po 791/474, s. 60+v. i 163-165.

⁹²⁸⁶ AIPN Po 791/474, s. 163-165.

⁹²⁸⁷ AIPN Po 791/486 (K. spec. 635/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Halinie Walkowskiej*.

⁹²⁸⁸ AIPN Po 791/486, s. 18.

⁹²⁸⁹ AIPN Po 791/486, s. 51+v. i 77-78.

⁹²⁹⁰ AIPN Po 791/486, s. 77-78.

⁹²⁹¹ AIPN Po 791/488 (K. spec. 637/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Helenie Cieślińskiej i Ignacemu Cieślińskiemu*.

⁹²⁹² AIPN Po 791/488, s. 13.

⁹²⁹³ AIPN Po 791/488, s. 53+v. i 92-94v.

⁹²⁹⁴ AIPN Po 791/488, s. 92-94v.

⁹²⁹⁵ AIPN Po 791/488 (K. spec. 637/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Helenie Cieślińskiej i Ignacemu Cieślińskiemu*.

⁹²⁹⁶ AIPN Po 791/488, s. 12.

16 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.⁹²⁹⁷ SSK w Poznaniu 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹²⁹⁸

Beier Piotr⁹²⁹⁹ s. Jana i Walerii z d. Klapczyńskiej ur. 4 grudnia 1890 r. we Lwówku pow. nowotomyski, zam. Poznań ul. Piekary 4/1.⁹³⁰⁰ Aresztowany od 21 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³⁰¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁹³⁰² SSK w Poznaniu 21 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁰³

Beier z d. Malińska Kazimiera⁹³⁰⁴ c. Andrzeja i Janiny z d. Nowickiej ur. 17 grudnia 1894 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Piekary 4/1.⁹³⁰⁵ Aresztowana od 21 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹³⁰⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁹³⁰⁷ SSK w Poznaniu 21 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanych jej aktem oskarżenia czynów na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁰⁸

Fieske Stefan August⁹³⁰⁹ s. Kazimierza i Apolonii z d. Dynowiak ur. 1 sierpnia 1889 r. w Chodzieży, zam. Poznań ul. Ogrodowa 5/3.⁹³¹⁰ Aresztowany od 11 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³¹¹ SSK w Poznaniu 14 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać

---

⁹²⁹⁷ AIPN Po 791/488, s. 53+v. i 92-94v.

⁹²⁹⁸ AIPN Po 791/488, s. 92-94v.

⁹²⁹⁹ AIPN Po 791/504 (K. spec. 661/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Beierowi i Kazimierze Beier.*

⁹³⁰⁰ AIPN Po 791/504, s. 12.

⁹³⁰¹ AIPN Po 791/504, s. 88, 103+v. i 132+v.

⁹³⁰² AIPN Po 791/504, s. 88.

⁹³⁰³ AIPN Po 791/504, s. 132+v.

⁹³⁰⁴ AIPN Po 791/504 (K. spec. 661/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Beierowi i Kazimierze Beier.*

⁹³⁰⁵ AIPN Po 791/504, s. 34.

⁹³⁰⁶ AIPN Po 791/504, s. 87, 103+v. i 132+v.

⁹³⁰⁷ AIPN Po 791/504, s. 87.

⁹³⁰⁸ AIPN Po 791/504, s. 132+v.

⁹³⁰⁹ AIPN Po 791/514 (K. spec. 21/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Augustowi Fieske.*

⁹³¹⁰ AIPN Po 791/514, s. 18.

⁹³¹¹ AIPN Po 791/514, s. 58+v. i 83-84.

ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 11 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹³¹² Sąd Okręgowy Wydz. VIII Karny w Poznaniu 7 czerwca 1947 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - w myśl art. 569 §2 kpk - zarządzić przerwę w wykonaniu kary, aż do czasu rozstrzygnięcia wniosku o ułaskawienie.⁹³¹³ W więzieniu przebywał do 24 grudnia 1947 r. 18 marca 1950 r. został ponownie aresztowany celem odbycia reszty kary. 9 stycznia 1951 r. przebywał w Ośrodku Pracy przy kopalni „Andaluzja” w Brzozowicach-Kamieniu k. Brzezina Śląskich.⁹³¹⁴ Naczelnik więzienia w Sosnowcu I 26 lipca 1951 r. zakomunikował Naczelnikowi więzienia w Brzegu, iż ww. został 10 maja 1951 r. przetransportowany z więzienia w Sosnowcu I do więzienia w Brzegu.⁹³¹⁵ Sekretarz Prokuratora Miasta i Powiatu Poznańskiego w Poznaniu 13 marca 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż Stefan August Fieske, skazany na karę 3 lat więzienia, został 11 lipca 1951 r. zwolniony warunkowo z więzienia.⁹³¹⁶ **Statkiewicz Kazimierz**⁹³¹⁷ s. Antoniego i Marii z d. Szafrąńskiej ur. 1 stycznia 1893 r. w Pabianicach pow. łódzki, zam. Poznań ul. Pamiątkowa 7/46.⁹³¹⁸ Aresztowany od 13 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³¹⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 24 stycznia 1946 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia we Wrześni.⁹³²⁰ SSK w Poznaniu 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww., odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹³²¹

Powałowski Marian⁹³²² s. Jakuba i Józefy ur. 28 lipca 1904 r. w Poznaniu, zam. Międzyrzecz ul. 9 Maja 6.⁹³²³ Aresztowany od 9 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³²⁴

---

⁹³¹² AIPN Po 791/514, s. 83-84.

⁹³¹³ AIPN Po 791/514, s. 126.

⁹³¹⁴ AIPN Po 791/514, s. 147-149.

⁹³¹⁵ AIPN Po 791/514, s. 198.

⁹³¹⁶ AIPN Po 791/514, s. 201.

⁹³¹⁷ AIPN Po 791/532 (K. spec. 51/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Statkiewiczowi*.

⁹³¹⁸ AIPN Po 791/532, s. 16.

⁹³¹⁹ AIPN Po 791/532, s. 56+v. i 134-135.

⁹³²⁰ AIPN Po 791/532, s. 64.

⁹³²¹ AIPN Po 791/532, s. 134-135.

⁹³²² AIPN Po 791/540 (K. spec. 65/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Powalowskiemu*.

⁹³²³ AIPN Po 791/540, s. 21.

SSK w Poznaniu 14 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹³²⁵

Ratajczak Anastazy⁹³²⁶ s. Maksymiliana i Marii z d. Ptak ur. 27 września 1901 r. w Bendorf (Nadrenia), zam. Małe Kręblówko pow. skwierzyński.⁹³²⁷ Aresztowany od 13 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³²⁸ SSK w Poznaniu 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹³²⁹

Karge Jan⁹³³⁰ s. Jakuba i Michaliny z d. Nowak ur. 15 grudnia 1909 r. w Kamionnej pow. międzychodzki, zam. Kamionna pow. międzychodzki.⁹³³¹ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Poznaniu.⁹³³² Aresztowany od 11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³³³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹³³⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 16 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹³³⁵ Przewodniczący SSK w Poznaniu Zembrzusi uważał, iż w sprawie powinien zapisać wyrok skazujący, dlatego do sentencji zostało dołączone jego zdanie odrębne.⁹³³⁶

Wężyk z d. Krause Minie vel Mina⁹³³⁷ c. Henryka i Matyldy z d. Kusper ur. 22 maja 1887 r. w Gotha (Niemcy), zam. Poznań ul. Wały Drzymały 3.⁹³³⁸ Aresztowana od 28 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹³³⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11

---

⁹³²⁴ AIPN Po 791/540, s. 31+v.

⁹³²⁵ AIPN Po 791/540, s. 86-87.

⁹³²⁶ AIPN Po 791/547 (K. spec. 74/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anastazemu Ratajczakowi*.

⁹³²⁷ AIPN Po 791/547, s. 14-19.

⁹³²⁸ AIPN Po 791/547, s. 63+v.

⁹³²⁹ AIPN Po 791/547, s. 138+v.

⁹³³⁰ AIPN Po 791/552 (K. spec. 80/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Karge*.

⁹³³¹ AIPN Po 791/552, s. 8.

⁹³³² AIPN Po 791/552, s. 12 i 50+v.

⁹³³³ AIPN Po 791/552, s. 44, 50+v. i 108-109.

⁹³³⁴ AIPN Po 791/552, s. 44.

⁹³³⁵ AIPN Po 791/552, s. 108-109.

⁹³³⁶ AIPN Po 791/552, s. 110.

⁹³³⁷ AIPN Po 791/580 (K. spec. 122/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Minie Krause*.

⁹³³⁸ AIPN Po 791/580, s. 15.

⁹³³⁹ AIPN Po 791/580, s. 46, 72+v. i 102-103.

października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹³⁴⁰ Lekarz więzienny więzienia w Śremie dr Jerzycki 4 lutego 1946 r. poinformował Szpital Powiatowy w Śremie o przekazaniu ww. więźniarki w celu operacji brzucha gdyż rozpoznano tumor brzucha.⁹³⁴¹ SSK w Poznaniu 29 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁴²

Franek Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. śremskiego).

Kuk Arno⁹³⁴³ s. Wilhelma i Olgi z d. Neumann ur. 28 listopada 1905 r. w Grabińcu pow. łódzki, zam. Grabiniec pow. łódzki. Był członkiem SS w Poznaniu.⁹³⁴⁴ Zatrzymany od 23 października 1945 r., aresztowany od 25 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie.⁹³⁴⁵ Naczelnik więzienia w Lesznie 25 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁹³⁴⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Lesznie 25 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹³⁴⁷ 23 października 1949 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁹³⁴⁸

Rumplewicz Alfons⁹³⁴⁹ s. Józefa i Marty z d. Pospiesznej ur. 10 kwietnia 1910 r. w Poznaniu, zam. Gdańsk-Wrzeszcz ul. Inżynierii 42.⁹³⁵⁰ Aresztowany od 3 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gdańsku.⁹³⁵¹ Naczelnik więzienia w Poznaniu 11 maja 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 10 maja 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁹³⁵² SSK w Poznaniu 27 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁵³

---

⁹³⁴⁰ AIPN Po 791/580, s. 46.

⁹³⁴¹ AIPN Po 791/580, s. 67.

⁹³⁴² AIPN Po 791/580, s. 102-103.

⁹³⁴³ AIPN Po 791/593 (K. spec. 137/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Arno Kukowi*.

⁹³⁴⁴ AIPN Po 791/593, s. 3+v.

⁹³⁴⁵ AIPN Po 791/593, s. 11+v. i 30+v.

⁹³⁴⁶ AIPN Po 791/593, s. 7.

⁹³⁴⁷ AIPN Po 791/593, s. 30+v.

⁹³⁴⁸ AIPN Po 791/593, s. 37+v.

⁹³⁴⁹ AIPN Po 791/595 (K. spec. 139/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alfonsowi Rumplewiczowi*.

⁹³⁵⁰ AIPN Po 791/595, s. 9 i 46.

⁹³⁵¹ AIPN Po 791/595, s. 67+v. i 103+v.

⁹³⁵² AIPN Po 791/595, s. 95.

⁹³⁵³ AIPN Po 791/595, s. 103+v.

Daierling Antoni⁹³⁵⁴ s. Józefa i Katarzyny z d. Szymczak ur. 14 maja 1890 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Niska 6/2.⁹³⁵⁵ Zatrzymany od 1 września 1945 r., aresztowany od 3 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³⁵⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 24 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia we Wrześni.⁹³⁵⁷ SSK w Poznaniu 6 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 3-5 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹³⁵⁸ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 września 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Antoniego Daierlinga, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁹³⁵⁹ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury RP 4 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Poznaniu, że Rada Państwa decyzją z 30 kwietnia 1954 r. skorzystała z prawa łaski w stosunku do Antoniego Daierlinga, łagodząc mu karę 15 lat więzienia do kary 10 lat więzienia oraz łagodząc karę dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do kary utraty tych praw na okres 5 lat.⁹³⁶⁰ Naczelnik więzienia w Potulicach 23 października 1954 r. zakomunikował Sądowi Powiatowemu w Poznaniu, iż ww. został 19 października 1953 r. osadzony w tamtejszym więzieniu i rozpoczął odbywanie kary 10 lat więzienia, której bieg rozpoczął się 3 września 1945 r. zaś koniec przypadał 3 września 1955 r.⁹³⁶¹ Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania w Poznaniu 8 grudnia 1954 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary więzienia areszt tymczasowy od 3 września 1945 r. w całości.⁹³⁶² Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 22 kwietnia 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Antoniego Daierlinga, przebywającego w więzieniu w Potulicach,

---

⁹³⁵⁴ AIPN Po 791/627 (K. spec. 196/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Daierlingowi*; zob.: *Słuszne kary dla służalców okupanta*, „Głos Wielkopolski”, 10 IX 1946; zob.: *Daierling nie zostanie stracony*, „Głos Wielkopolski”, 1 X 1946.

⁹³⁵⁵ AIPN Po 791/627, s. 5.

⁹³⁵⁶ AIPN Po 791/627, s. 41, 43+v. i 107.

⁹³⁵⁷ AIPN Po 791/627, s. 41.

⁹³⁵⁸ AIPN Po 791/627, s. 77-78v.

⁹³⁵⁹ AIPN Po 791/627, s. 89.

⁹³⁶⁰ AIPN Po 791/627, s. 96.

⁹³⁶¹ AIPN Po 791/627, s. 113.

⁹³⁶² AIPN Po 791/627, s. 107.

warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary 10 lat więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionego stanowił czas pozostały do odbycia kary tj. do 3 września 1955 r.⁹³⁶³ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 4 lipca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż Antoni Daierling został 14 maja 1955 r. zwolniony warunkowo z więzienia w Potulicach (na poczet orzeczonej kary zaliczono mu areszt tymczasowy od 3 września 1945 r. do 6 września 1946 r.).⁹³⁶⁴

Dopieralski Walerian⁹³⁶⁵ s. Marcina i Teresy z d. Marcinkowskiej ur. 7 kwietnia 1893 r. w Osiecznej pow. leszczyński, zam. Poznań ul. Chwaliszewo 8/9.⁹³⁶⁶ Aresztowany od 3 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³⁶⁷ SSK w Poznaniu 5 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁶⁸

Kowalak Antoni⁹³⁶⁹ s. Tomasza i Katarzyny z d. Giełdy ur. 11 stycznia 1900 r. w Drzazgowie pow. średzki, zam. Poznań-Winiary ul. Krzysztofa Żegockiego 29/2.⁹³⁷⁰ Aresztowany od 29 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.⁹³⁷¹ SSK w Poznaniu 4 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁷²

Kowalak z d. Cegielska Józefa⁹³⁷³ c. Jana i Stanisławy z d. Cegielskiej ur. 7 marca 1913 r. w Glince Duchownej pow. średzki, zam. Poznań-Winiary ul. Krzysztofa Żegockiego 29/2.⁹³⁷⁴ Aresztowana od 29 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.⁹³⁷⁵ SSK w Poznaniu 4 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31

---

⁹³⁶³ AIPN Po 791/627, s. 114+v.

⁹³⁶⁴ AIPN Po 791/627, s. 116.

⁹³⁶⁵ AIPN Po 791/636 (K. spec. 209/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walerianowi Dopieralskiemu*.

⁹³⁶⁶ AIPN Po 791/636, s. 14+v.

⁹³⁶⁷ AIPN Po 791/636, s. 63+v. i 158-160.

⁹³⁶⁸ AIPN Po 791/636, s. 158-160.

⁹³⁶⁹ AIPN Po 791/644 (K. spec. 222/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Kowalakowi i Józefie Kowalak*.

⁹³⁷⁰ AIPN Po 791/644, s. 13+v.

⁹³⁷¹ AIPN Po 791/644, s. 102-103 i 188-190.

⁹³⁷² AIPN Po 791/644, s. 188-190.

⁹³⁷³ AIPN Po 791/644 (K. spec. 222/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Kowalakowi i Józefie Kowalak*.

⁹³⁷⁴ AIPN Po 791/644, s. 12+v., 55-57v., 102-103 i 188-190.

⁹³⁷⁵ AIPN Po 791/644, s. 102-103 i 188-190.

sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁷⁶

Krajewska z d. Wiśniewska Anna⁹³⁷⁷ c. Jana i Katarzyny z d. Lompy ur. 27 października 1883 r. w Brendinken (Prusy Wsch.), zam. Poznań ul. Marszałka Focha 39/11.⁹³⁷⁸ Zatrzymana od 25 lutego 1946 r., aresztowana od 4 marca 1946 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹³⁷⁹ SSK w Poznaniu 17 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁸⁰

Zacharek Franciszek⁹³⁸¹ s. Antoniego i Marii z d. Brodowskiej ur. 7 marca 1897 r. w Kornatowie pow. chełmiński, zam. Poznań ul. Pat[rona] Jackowskiego 3. Był członkiem DAF (Betriebsobmann) w Poznaniu.⁹³⁸² Zatrzymany od 24 stycznia 1946 r., aresztowany od 10 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.⁹³⁸³ SSK w Poznaniu 17 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁸⁴

Korcz Stefan⁹³⁸⁵ s. Walentego i Barbary z d. Tomalak ur. 21 sierpnia 1896 r. w Kórniku pow. śremski, zam. Poznań ul. Fabryczna 37/24.⁹³⁸⁶ Zatrzymany od 22 czerwca 1945 r., aresztowany od 31 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹³⁸⁷ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 24 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia we Wrześni.⁹³⁸⁸ SSK w Poznaniu 30 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania

---

⁹³⁷⁶ AIPN Po 791/644, s. 188-190.

⁹³⁷⁷ AIPN Po 791/651 (K. spec. 240/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Krajewskiej*.

⁹³⁷⁸ AIPN Po 791/651, s. 20+v.

⁹³⁷⁹ AIPN Po 791/651, s. 32+v., 72+v. i 119+v.

⁹³⁸⁰ AIPN Po 791/651, s. 119+v.

⁹³⁸¹ AIPN Po 791/653 (K. spec. 242/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Zacharkowi*.

⁹³⁸² AIPN Po 791/653, s. 33-34 i 37+v.

⁹³⁸³ AIPN Po 791/653, s. 37+v. i 69-70v.

⁹³⁸⁴ AIPN Po 791/653, s. 69-70v.

⁹³⁸⁵ AIPN Po 791/661 (K. spec. 256/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Korczowi*; zob.: *Denuncjator posiedzi w więzieniu*, „Głos Wielkopolski”, 3 X 1946.

⁹³⁸⁶ AIPN Po 791/661, s. 14.

⁹³⁸⁷ AIPN Po 791/661, s. 118, 133+v. i 190-192.

⁹³⁸⁸ AIPN Po 791/661, s. 118.

karnego.⁹³⁸⁹ Naczelnik Centralnego Więzienia w Warszawie 22 czerwca 1950 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż Stefan Korcz, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹³⁹⁰

Koszcząb Henryk⁹³⁹¹ s. Leona i Stefanii z d. Smoradzkiej ur. 21 sierpnia 1899 r. w Żernikach pow. żniński, zam. Szubin ul. Kościuszki 1.⁹³⁹² Był funkcjonariuszem w obozie pracy w Poznaniu. Zatrzymany od 15 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Inowrocławiu.⁹³⁹³ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu Bolesław Pietrewicz 27 lutego 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Toruniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony przez funkcjonariuszy PUBP w Szubinie w więzieniu w Inowrocławiu. Ww. pozostawał wówczas do dyspozycji Prokuratora SSK w Toruniu.⁹³⁹⁴ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 6 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został 19 czerwca 1946 r. przeniesiony z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Żninie.⁹³⁹⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Żninie 18 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹³⁹⁶ Naczelnik aresztu w Żninie 24 września 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o zwolnieniu 18 września 1946 r. Henryka Koszcząba z tamtejszego aresztu.⁹³⁹⁷

Welke z d. Węgier Stanisława⁹³⁹⁸ c. NN i Marii Węgier ur. 11 lutego 1903 r. w Poznaniu, zam. Poznań ul. Opalenicka 32.⁹³⁹⁹ Aresztowana od 5 lutego 1946 r. i osadzona w więzieniu we Wrześni.⁹⁴⁰⁰ SSK w Poznaniu 30 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁴⁰¹

Szyfter Zofia⁹⁴⁰² c. Michała i Małgorzaty z d. Banaszak ur. 3 lipca 1918 r. w Essen, zam. Szczecin.⁹⁴⁰³ Aresztowana od 20 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁰⁴ SSK

---

⁹³⁸⁹ AIPN Po 791/661, s. 190-192.

⁹³⁹⁰ AIPN Po 791/661, s. 202.

⁹³⁹¹ AIPN Po 791/675 (K. spec. 283/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Koszcząbowi*.

⁹³⁹² AIPN Po 791/675, s. 4-5 i 15.

⁹³⁹³ AIPN Po 791/675, s. 30+v.

⁹³⁹⁴ AIPN Po 791/675, s. 23.

⁹³⁹⁵ AIPN Po 791/675, s. 95.

⁹³⁹⁶ AIPN Po 791/675, s. 85-87v.

⁹³⁹⁷ AIPN Po 791/675, s. 91.

⁹³⁹⁸ AIPN Po 791/677 (K. spec. 287/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Welke*.

⁹³⁹⁹ AIPN Po 791/677, s. 47+v.

⁹⁴⁰⁰ AIPN Po 791/677, s. 47+v. i 101-102v.

⁹⁴⁰¹ AIPN Po 791/677, s. 101-102v.

⁹⁴⁰² AIPN Po 791/678 (K. spec. 289/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Szyfter*; zob.: *Kara śmierci dla denuncjatorki*, „Głos Wielkopolski”, 8 VIII 1946; zob.: *Kara śmierci zamieniona na więzienie*, „Głos Wielkopolski”, 11 IX 1946.

w Poznaniu 5 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 1 §2 oraz art. 3 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 33 §2 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁴⁰⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 31 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Zofii Szyfter, zamieniając jej karę śmierci na karę dożywotniego więzienia, utrzymując w mocy utratę praw i konfiskatę mienia.⁹⁴⁰⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 14 listopada 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 8 listopada 1946 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹⁴⁰⁷ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 30 czerwca 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - zważywszy, że czyny inkryminowane ww. zostały popełnione przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegały wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii - na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 3, 10 ust. 2 oraz 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. złagodzić karę dożywotniego więzienia do kary 12 lat pozbawienia wolności, licząc początek tej kary od 20 grudnia 1945 r.⁹⁴⁰⁸ Sekretarz Prokuratora Powiatowego Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 22 kwietnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż Zofia Szyfter została 22 marca 1954 r. zwolniona warunkowo z więzienia.⁹⁴⁰⁹

Strączyński Franciszek⁹⁴¹⁰ s. Pawła i Józefy z d. Schab ur. 4 września 1915 r. w Olsztynie, zam. Olsztyn ul. Polna 8.⁹⁴¹¹ Był kapo w obozie pracy w Poznaniu-Dębcu.⁹⁴¹² Aresztowany od 24 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrocławiu.⁹⁴¹³ W/z Kierownika Wydz. Śledczego KMMO we Wrocławiu 23 sierpnia 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż ww. został wysłany na rozprawę główną, która miała się odbyć 24 sierpnia 1946 r. w Poznaniu.⁹⁴¹⁴ SSK w Poznaniu 27 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia na

---

⁹⁴⁰³ AIPN Po 791/678, s. 6+v.

⁹⁴⁰⁴ AIPN Po 791/678, s. 75+v. i 109-112v.

⁹⁴⁰⁵ AIPN Po 791/678, s. 109-112v.

⁹⁴⁰⁶ AIPN Po 791/678, s. 128.

⁹⁴⁰⁷ AIPN Po 791/678, s. 133.

⁹⁴⁰⁸ AIPN Po 791/678, s. 144.

⁹⁴⁰⁹ AIPN Po 791/678, s. 153.

⁹⁴¹⁰ AIPN Po 791/680 (K. spec. 291/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Strączyńskiemu*.

⁹⁴¹¹ AIPN Po 791/680, s. 10.

⁹⁴¹² AIPN Po 791/680, s. 43+v.

⁹⁴¹³ AIPN Po 791/680, s. 43+v. i 92+v.

⁹⁴¹⁴ AIPN Po 791/680, s. 84.

koszt Skarbu Państwa.⁹⁴¹⁵ Naczelnik więzienia w Poznaniu 7 października 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹⁴¹⁶

Fromm Jan⁹⁴¹⁷ s. Leopolda i Anastazji z d. Kowalskiej ur. 23 grudnia 1886 r. w Obornikach, zam. Poznań ul. Wierzbicice 39/16.⁹⁴¹⁸ Aresztowany od 28 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴¹⁹ SSK w Poznaniu 30 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, sprowadzić orzeczone w ten sposób kary - na zasadzie art. 31 kk - do kary łącznej 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego majątku oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁴²⁰ Naczelnik więzienia w Poznaniu 18 listopada 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został 8 listopada 1946 r. przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Wartemborku [obecnie: Barczewo].⁹⁴²¹ Naczelnik więzienia karnego w Rawiczu 19 lipca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony - przez funkcjonariuszy KBW w Olsztynie - w tamtejszym więzieniu.⁹⁴²² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator E. Łyskowski 20 kwietnia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Jan Fromm zmarł 31 marca 1949 r. w więzieniu, po częściowo odbytej karze.⁹⁴²³

Ojster Piotr⁹⁴²⁴ s. Ignacego i Antoniny z d. Marnochy ur. 27 czerwca 1901 r. w Dąbrówce pow. szubiński, zam. Poznań-Starołęka Wielka. Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Poznaniu.⁹⁴²⁵ Zatrzymany od 3 października 1945 r., aresztowany od 23 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴²⁶ SSK w Poznaniu 25 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu

---

⁹⁴¹⁵ AIPN Po 791/680, s. 92+v.

⁹⁴¹⁶ AIPN Po 791/680, s. 106.

⁹⁴¹⁷ AIPN Po 791/681 (K. spec. 293/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Frommowi*; por.: *Skazany za współpracę z Niemcami*, „Głos Wielkopolski”, 5 IX 1946, gdzie podano, że ww. działał również w Janowcu w pow. żnińskim.

⁹⁴¹⁸ AIPN Po 791/681, s. 52.

⁹⁴¹⁹ AIPN Po 791/681, s. 75+v.

⁹⁴²⁰ AIPN Po 791/681, s. 110-114.

⁹⁴²¹ AIPN Po 791/681, s. 152.

⁹⁴²² AIPN Po 791/681, s. 162.

⁹⁴²³ AIPN Po 791/681, s. 198.

⁹⁴²⁴ AIPN Po 791/685 (K. spec. 298/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Ojsterowi*.

⁹⁴²⁵ AIPN Po 791/685, s. 21+v.

⁹⁴²⁶ AIPN Po 791/685, s. 55+v. i 128-129.

noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁴²⁷

Rogowska Gabriela⁹⁴²⁸ c. Edmunda i Stanisławy z d. Schwacher ur. 23 lutego 1921 r. w Poznaniu, zam. Poznań Pl. Bernardyński 2.⁹⁴²⁹ Zatrzymana od 28 lutego 1945 r., aresztowana od 13 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu. Tam, ww. 2 sierpnia 1945 r. urodziła dziecko.⁹⁴³⁰ SSK w Poznaniu 4 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jej majątku, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów oskarżenia.⁹⁴³¹ Sąd Okręgowy Wydz. VIII Karny w Poznaniu 22 lutego 1947 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił wstrzymać - na zasadzie art. 569 §2 kpk - wykonanie kary w stosunku do ww., aż do uzyskania odpowiedzi na wniosek o ułaskawienie.⁹⁴³² Urzędnik USC na miasto Poznań sporządził, na podstawie rejestru zgonów, wyciąg dot. Gabrieli Rogowskiej, która zmarła 21 kwietnia 1947 r.⁹⁴³³ Jak wynika z odpisu skróconego aktu zejścia, sporządzonego przez USC w Poznaniu, ww. zmarła 21 kwietnia 1947 r. przy ul. Szamarzewskiego 62 w Poznaniu.⁹⁴³⁴

Kosicki Maksymilian⁹⁴³⁵ s. Pawła i Heleny z d. Urbaniak ur. 10 października 1893 r. w Poznaniu, zam. Koszalin ul. Matejki 10.⁹⁴³⁶ Aresztowany od 28 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Koszalinie.⁹⁴³⁷ SSK w Poznaniu 16 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów

---

⁹⁴²⁷ AIPN Po 791/685, s. 128-129.

⁹⁴²⁸ AIPN Po 791/693 (K. spec. 312/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gabrieli Rogowskiej*; zob.: *Śluzna kara dla renegatki*, „Głos Wielkopolski”, 8 X 1946.

⁹⁴²⁹ AIPN Po 791/693, s. 1-2.

⁹⁴³⁰ AIPN Po 791/693, s. 21, 33, 50+v. i 79-80v.

⁹⁴³¹ AIPN Po 791/693, s. 79-80v.

⁹⁴³² AIPN Po 791/693, s. 102.

⁹⁴³³ AIPN Po 791/693, s. 114.

⁹⁴³⁴ AIPN Po 791/693, s. 117, gdzie podano błędną datę urodzenia ww.

⁹⁴³⁵ AIPN Po 791/697 (K. spec. 318/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Maksymilianowi Kosickiemu*; zob.: *Przyjaciel Niemców skazany na 3 lata więzienia*, „Głos Wielkopolski”, 22 IX 1946.

⁹⁴³⁶ AIPN Po 791/697, s. 20-22.

⁹⁴³⁷ AIPN Po 791/697, s. 81+v. i 123-125v.

postępowania karnego.⁹⁴³⁸ Naczelnik więzienia w Poznaniu 19 września 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu, po tym jak Naczelnik więzienia w Koszalinie nie przyjął ww. więźnia po zakończonej w Poznaniu rozprawie.⁹⁴³⁹ 11 listopada 1948 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Rawiczu.⁹⁴⁴⁰

Zugehoer Luise⁹⁴⁴¹ c. Wilhelma i Idy z d. Dachert ur. 25 lutego 1901 r. w Kościanie, zam. Poznań ul. Szamarzewskiego 14/7.⁹⁴⁴² Zatrzymana od 3 sierpnia 1945 r., aresztowana od 7 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu. Była oskarżona z art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁹⁴⁴³ Naczelnik więzienia w Poznaniu 30 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźniarki. Wg opinii lekarza więziennego dr. Potyrały, Luise Zugehoer zmarła śmiercią naturalną 30 lipca 1946 r. w więzieniu w Poznaniu wskutek wady niewyrównanej serca. Ww. leczyła się w szpitalu więziennym od 1 lipca 1946 r. do 30 lipca 1946 r.⁹⁴⁴⁴ SSK w Poznaniu 3 sierpnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - w trybie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Luise Zugehoer wskutek jej śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁴⁴⁵

Smoczyński Wojciech⁹⁴⁴⁶ s. Nikodema i Eleonory z d. Nędzewicz ur. 17 kwietnia 1884 r. w Krzywiniu pow. kościański, zam. Poznań ul. Kolejowa 52/3.⁹⁴⁴⁷ Aresztowany od 21 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁴⁸ SSK w Poznaniu 23 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. odnośnie części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁴⁴⁹

Wojciechowski Piotr⁹⁴⁵⁰ s. Michała i Józefy z d. Roszak ur. 11 czerwca 1906 r. w Brodnicy pow. śremski, zam. Żabikowo ul. Kolejowa pow. poznański.⁹⁴⁵¹ Zatrzymany od 29 stycznia

---

⁹⁴³⁸ AIPN Po 791/697, s. 123-125v.

⁹⁴³⁹ AIPN Po 791/697, s. 129 i 134.

⁹⁴⁴⁰ AIPN Po 791/697, s. 154.

⁹⁴⁴¹ AIPN Po 791/702 (K. spec. 327/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Luise Zugehoer*.

⁹⁴⁴² AIPN Po 791/702, s. 15+v.

⁹⁴⁴³ AIPN Po 791/702, s. 9, 12 i 38+v.

⁹⁴⁴⁴ AIPN Po 791/702, s. 41+v.

⁹⁴⁴⁵ AIPN Po 791/702, s. 42.

⁹⁴⁴⁶ AIPN Po 791/708 (K. spec. 336/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wojciechowi Smoczyńskiemu*.

⁹⁴⁴⁷ AIPN Po 791/708, s. 38-40v.

⁹⁴⁴⁸ AIPN Po 791/708, s. 44+v. i 79-80v.

⁹⁴⁴⁹ AIPN Po 791/708, s. 79-80v.

⁹⁴⁵⁰ AIPN Po 791/730 (K. spec. 390/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Wojciechowskiemu*.

⁹⁴⁵¹ AIPN Po 791/730, s. 20+v.

1946 r., aresztowany od 19 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁵² SSK w Poznaniu 6 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁴⁵³

Schwarz Richard⁹⁴⁵⁴ s. Jana i Anny z d. Trenkler ur. 19 czerwca 1888 r. w Łodzi, zam. Poznań ul. Świerczewska 4a (baraki).⁹⁴⁵⁵ Aresztowany od 4 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁵⁶ SSK w Poznaniu 15 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego majątku oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁴⁵⁷ Kanclerz więzienia karno-śledczego w Poznaniu 1 marca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Lesznie, iż ww. przebywał od 5 lutego 1947 r. w więzieniu w Nowowiejsku w pow. olsztyńskim.⁹⁴⁵⁸ 25 marca 1947 r. przebywał w Centralnym Więzieniu Karnym w Barczewie.⁹⁴⁵⁹ Naczelnik więzienia karnego w Rawiczu 19 lipca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu przez funkcjonariuszy KBW w Olsztynie.⁹⁴⁶⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Warszawie 4 sierpnia 1950 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż Richard Schwarz został tego samego dnia, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹⁴⁶¹

Andrè Maria⁹⁴⁶² c. Stanisława i Julianny z d. Żurkiewicz ur. 4 czerwca 1894 r. w Berlinie, zam. Poznań ul. Generała Kosińskiego 25/5.⁹⁴⁶³ Aresztowana od 23 marca 1946 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁶⁴ SSK w Poznaniu 11 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art.

---

⁹⁴⁵² AIPN Po 791/730, s. 73+v. i 95+v.

⁹⁴⁵³ AIPN Po 791/730, s. 95+v.

⁹⁴⁵⁴ AIPN Po 791/752 (K. spec. 452/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Richardowi Schwarzowi*; zob.: *Więzienie za oszukiwanie i bicie Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 18 XI 1946.

⁹⁴⁵⁵ AIPN Po 791/752, s. 5.

⁹⁴⁵⁶ AIPN Po 791/752, s. 33+v.

⁹⁴⁵⁷ AIPN Po 791/752, s. 55-56v.

⁹⁴⁵⁸ AIPN Po 791/752, s. 61.

⁹⁴⁵⁹ AIPN Po 791/752, s. 62.

⁹⁴⁶⁰ AIPN Po 791/752, s. 60.

⁹⁴⁶¹ AIPN Po 791/752, s. 67+v.

⁹⁴⁶² AIPN Po 791/755 (K. spec. 467/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Andrè*.

⁹⁴⁶³ AIPN Po 791/755, s. 9-10.

⁹⁴⁶⁴ AIPN Po 791/755, s. 99+v.

2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁴⁶⁵

Beychler z d. Baumert Jadwiga⁹⁴⁶⁶ c. Jana i Agnieszki z d. Święcichowskiej ur. 24 września 1905 r. w Kłecku pow. gnieźnieński, zam. Dębno pow. poznański.⁹⁴⁶⁷ Zatrzymana od 31 grudnia 1945 r., aresztowana od 2 stycznia 1946 r. i osadzona w więzieniu w Gnieźnie.⁹⁴⁶⁸ W/z Naczelnika więzienia w Gnieźnie 2 października 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu że - jak wynika z zawiadomienia z 24 lipca 1946 r. - ww. została przetransportowana z więzienia w Gnieźnie do WUBP w Poznaniu.⁹⁴⁶⁹ SSK w Poznaniu 15 listopada 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 7 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jej majątku oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁴⁷⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 10 lutego 1947 r. zakomunikował Prokuraturze Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została 5 lutego 1947 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹⁴⁷¹ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 11 stycznia 1952 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1, 2, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Jadwigę Beychler warunkowo od odbycia reszty kary 7 lat więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionej stanowił czas pozostały do odbycia kary tj. do 31 grudnia 1953 r.⁹⁴⁷² W/z Prokuratora Miasta i Powiatu Poznańskiego w Poznaniu 29 stycznia 1952 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż Jadwiga Beychler została 21 stycznia 1952 r. zwolniona warunkowo z więzienia w Grudziądzu, na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z 11 stycznia 1952 r.⁹⁴⁷³

---

⁹⁴⁶⁵ AIPN Po 791/755, s. 164-165.

⁹⁴⁶⁶ AIPN Po 791/764 (K. spec. 518/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jadwidze Beychler*; zob.: *Ostatnia sesja Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu*, „Głos Wielkopolski”, 17 XI 1946; zob.: *Więzienie za oszukiwanie i bicie Polaków*, „Głos Wielkopolski”, 18 XI 1946.

⁹⁴⁶⁷ AIPN Po 791/764, s. 6-7v.

⁹⁴⁶⁸ AIPN Po 791/764, s. 32+v. i 67-70.

⁹⁴⁶⁹ AIPN Po 791/764, s. 37.

⁹⁴⁷⁰ AIPN Po 791/764, s. 67-70.

⁹⁴⁷¹ AIPN Po 791/764, s. 78.

⁹⁴⁷² AIPN Po 791/764, s. 83+v.

⁹⁴⁷³ AIPN Po 791/764, s. 79.

Nowicki Jan⁹⁴⁷⁴ s. Józefa i Józefy z d. Ruchaj ur. 25 marca 1875 r. w Niestronnie pow. mogileński, zam. Poznań ul. Łęczycka 5/2.⁹⁴⁷⁵ Aresztowany od 17 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁷⁶ SSK w Poznaniu 22 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁴⁷⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Nowickiego, zamieniając mu karę śmierci na karę dożywotniego więzienia.⁹⁴⁷⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 20 lutego 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Jan Nowicki zmarł 10 lutego 1947 r. w więzieniu w Nowowiejsku.⁹⁴⁷⁹

Stein z d. Matkowska Walentyna⁹⁴⁸⁰ c. Romana i Praskowii ur. 9 lipca 1898 r. w Sankt Petersburgu, zam. Poznań Pl. Asnyka 2/3.⁹⁴⁸¹ Zatrzymana od 29 sierpnia 1945 r., aresztowana od 15 marca 1946 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁸² SSK w Poznaniu 18 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 29 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁴⁸³ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 10 lutego 1947 r. zakomunikował Prokuraturze Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została 5 lutego 1947 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹⁴⁸⁴ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 8 września 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy

---

⁹⁴⁷⁴ AIPN Po 791/765 (K. spec. 519/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Nowickiemu*; zob.: *Służalec niemiecki skazany na śmierć*, „Głos Wielkopolski”, 26 X 1946, gdzie podano, że ww. był dozorcą Ogrodów Miejskich w Poznaniu; zob.: *Prezydent ulaskawił*, „Głos Wielkopolski”, 12 XI 1946.

⁹⁴⁷⁵ AIPN Po 791/765, s. 6+v.

⁹⁴⁷⁶ AIPN Po 791/765, s. 39+v. i 61-62.

⁹⁴⁷⁷ AIPN Po 791/765, s. 61-62.

⁹⁴⁷⁸ AIPN Po 791/765, s. 71.

⁹⁴⁷⁹ AIPN Po 791/765, s. 81, prawdopodobnie chodzi o więzienie w Sztumie przy ul. Nowowiejskiego.

⁹⁴⁸⁰ AIPN Po 791/766 (K. spec. 523/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentynie Stein*; zob.: *Sąd Karny wymierza sprawiedliwość dla brutalnych Niemców i zdrajców narodu*, „Głos Wielkopolski”, 23 X 1946.

⁹⁴⁸¹ AIPN Po 791/766, s. 12-13v.

⁹⁴⁸² AIPN Po 791/766, s. 42+v. i 74-75v.

⁹⁴⁸³ AIPN Po 791/766, s. 74-75v.

⁹⁴⁸⁴ AIPN Po 791/766, s. 101.

Wydz. Karny w Poznaniu, iż Walentyna Stein 29 sierpnia 1949 r. odcierpiała karę 4 lat więzienia.⁹⁴⁸⁵

Głowacki Robert Wiktor⁹⁴⁸⁶ s. Władysława i Heleny z d. Perschel ur. 16 czerwca 1920 r. w Gdańsku, zam. Poznań ul. Poznańska 50.⁹⁴⁸⁷ Aresztowany od 17 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁸⁸ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁹⁴⁸⁹ SSK w Poznaniu 12 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 4 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. w związku z art. 36 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁴⁹⁰ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Lesznie do więzienia w Poznaniu.⁹⁴⁹¹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 30 listopada 1946 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Roberta Wiktora Głowackiego, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia.⁹⁴⁹² Naczelnik więzienia karnego w Rawiczu 19 lipca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony, przez funkcjonariuszy KBW w Olsztynie, w tamtejszym więzieniu.⁹⁴⁹³ Naczelnik więzienia we Wronkach 5 grudnia 1953 r. zakomunikował Sądowi Powiatowemu dla Miasta Poznania w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Rawiczu do więzienia we Wronkach.⁹⁴⁹⁴ Naczelnik więzienia w Sieradzu 22 maja 1954 r. zakomunikował Sądowi Powiatowemu dla Miasta Poznania w Poznaniu, iż ww. został 21 maja 1954 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁹⁴⁹⁵ Sąd Wojewódzki Wyd. IV Karny w Poznaniu 12 lipca 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę

---

⁹⁴⁸⁵ AIPN Po 791/766, s. 127.

⁹⁴⁸⁶ AIPN Po 791/768 (K. spec. 544/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Robertowi Wiktorowi Głowackiemu*; zob.: *Znów wyrok śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 15 XI 1946.

⁹⁴⁸⁷ AIPN Po 791/768, s. 11-13.

⁹⁴⁸⁸ AIPN Po 791/768, s. 34-35, 61+v. i 83-85v.

⁹⁴⁸⁹ AIPN Po 791/768, s. 34-35.

⁹⁴⁹⁰ AIPN Po 791/768, s. 83-85v.

⁹⁴⁹¹ AIPN Po 791/768, s. 94.

⁹⁴⁹² AIPN Po 791/768, s. 100.

⁹⁴⁹³ AIPN Po 791/768, s. 106.

⁹⁴⁹⁴ AIPN Po 791/768, s. 132.

⁹⁴⁹⁵ AIPN Po 791/768, s. 133.

pozbawienia wolności (Dz. U. RP Nr 58, poz. 399) - zwolnić Roberta Wiktora Głowackiego warunkowo od odbycia reszty kary 15 lat więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionego wynosił 5 lat i rozpoczynał się od chwili zwolnienia go z więzienia.⁹⁴⁹⁶

Sobkowiak Edmund⁹⁴⁹⁷ s. Józefa i Julii z d. Grabus ur. 16 października 1911 r. w Ryczywole pow. obornicki, zam. Poznań ul. Matejki 36.⁹⁴⁹⁸ Zatrzymany od 7 lipca 1945 r., aresztowany od 9 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁴⁹⁹ SSK w Poznaniu 2 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć - w myśl art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁰⁰

Frost Franciszek⁹⁵⁰¹ s. Wincentego i Pauliny z d. Łangowskiej ur. 20 lutego 1899 r. w Wielkim Bukówcu pow. starogardzki, zam. Poznań ul. Górna Wilda 54/9. Był członkiem SA, SS i Volkssturm w Poznaniu.⁹⁵⁰² Zatrzymany od 13 lutego 1945 r., aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁰³ SSK w Poznaniu 12 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 17 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.⁹⁵⁰⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, Łyskowski 23 marca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Franciszek Frost, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 17 marca 1948 r. zwolniony z więzienia w Koronowie.⁹⁵⁰⁵

Tomasek Karol⁹⁵⁰⁶ s. Franciszka i Jadwigi z d. Reich ur. 2 kwietnia 1904 r. w Brzostowie pow. głogowski, zam. Poznań ul. Górna Wilda 33/22. Był członkiem Selbstschutz i SA w

---

⁹⁴⁹⁶ AIPN Po 791/768, s. 126+v.

⁹⁴⁹⁷ AIPN Po 791/776 (K. spec. 379/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Sobkowiakowi*.

⁹⁴⁹⁸ AIPN Po 791/776, s. 11+v. i 53-57v.

⁹⁴⁹⁹ AIPN Po 791/776, s. 21+v. i 58-59.

⁹⁵⁰⁰ AIPN Po 791/776, s. 58-59.

⁹⁵⁰¹ AIPN Po 791/797 (K. spec. 196/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Frostowi*.

⁹⁵⁰² AIPN Po 791/797, s. 1+v., 16+v. i 51-54v.

⁹⁵⁰³ AIPN Po 791/797, s. 16+v. i 57-58v.

⁹⁵⁰⁴ AIPN Po 791/797, s. 57-58v.

⁹⁵⁰⁵ AIPN Po 791/797, s. 85.

⁹⁵⁰⁶ AIPN Po 791/800 (K. spec. 116/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Tomaskowi*.

Poznaniu.⁹⁵⁰⁷ Aresztowany od 22 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁰⁸ SSK w Poznaniu 17 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia i na karę 3 lat więzienia, złączyć - w myśl art. 31 kk - powyższe kary i wymierzyć karę łączną 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁵⁰⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Szamotułach.⁹⁵¹⁰ Naczelnik więzienia w Rawiczu 19 czerwca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, iż ww. został 19 lipca 1947 r. osadzony przez funkcjonariuszy KBW w Olsztynie w więzieniu w Rawiczu.⁹⁵¹¹ Naczelnik więzienia we Wronkach 13 lipca 1948 r. zakomunikował SSK [winno być: Sądowi Okręgowemu] w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia we Wronkach.⁹⁵¹² Naczelnik więzienia we Wronkach 11 kwietnia 1949 r. zawiadomił SSK [winno być: Sąd Okręgowy] w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia we Wronkach do więzienia w Rawiczu.⁹⁵¹³ Naczelnik więzienia we Wronkach 3 czerwca 1949 r. zawiadomił SSK [winno być: Sąd Okręgowy] w Poznaniu, iż ww. został 2 czerwca 1949 r. przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia we Wronkach.⁹⁵¹⁴ Naczelnik więzienia we Wronkach 17 września 1950 r. zawiadomił SSK [winno być: Sąd Okręgowy] w Poznaniu, iż ww. został, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹⁵¹⁵ Sekretarz Prokuratora Powiatowego w Poznaniu 19 października 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Karol Tomasek odcierpiał od 17 września 1945 r. do 17 września 1950 r. karę 5 lat więzienia.⁹⁵¹⁶

---

⁹⁵⁰⁷ AIPN Po 791/800, s. 5+v. i 16+v.

⁹⁵⁰⁸ AIPN Po 791/800, s. 16+v. i 55-57.

⁹⁵⁰⁹ AIPN Po 791/800, s. 55-57.

⁹⁵¹⁰ AIPN Po 791/800, s. 66.

⁹⁵¹¹ AIPN Po 791/800, s. 91, w piśmie występuje błędna data miesięczna, zapewne powinno być, że albo pismo sporządzono w lipcu, a nie w czerwcu, albo druga możliwość, że więzień został osadzony w czerwcu, a nie w lipcu.

⁹⁵¹² AIPN Po 791/800, s. 92.

⁹⁵¹³ AIPN Po 791/800, s. 105.

⁹⁵¹⁴ AIPN Po 791/800, s. 106.

⁹⁵¹⁵ AIPN Po 791/800, s. 107.

⁹⁵¹⁶ AIPN Po 791/800, s. 110.

Golaski Wincenty⁹⁵¹⁷ s. Wojciecha i Anastazji z d. Laskowskiej ur. 2 kwietnia 1902 r. w Pawłowicach pow. poznański, zam. Żabikowo ul. Parcela Anioły 22 pow. poznański.⁹⁵¹⁸ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Poznaniu.⁹⁵¹⁹ Aresztowany od 24 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵²⁰ SSK w Poznaniu 4 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵²¹

Schultz Edward (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Radke Helmut (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Łodzi).

Maas Edmund (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wiejskiego łódzkiego).

Ritz Heinrich (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. miejskiego wrocławskiego).

Kamieńska z d. Herder Linda (brak dalszych danych).⁹⁵²² 15 lipca 1946 r. sprawa karna ww. została zarejestrowana w Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu. Rozprawę główną wyznaczono na 27 września 1946 r. SSK w Poznaniu 31 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na podstawie art. 3 kpk - postępowanie przeciwko Lindzie Kamieńskiej, na koszt Skarbu Państwa. 19 lutego 1947 r. prokurator Sądu Okręgowego odłożył sprawę do archiwum.⁹⁵²³

Kamieński Łucjan prof. dr hab.,⁹⁵²⁴ ur. 7 stycznia 1885 r. w Gnieźnie, był VD.⁹⁵²⁵ 15 lipca 1946 r. sprawa karna ww. została zarejestrowana w Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu. Rozprawę główną wyznaczono na 28 września 1946 r. SSK w Poznaniu 28 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata oraz konfiskatę całego jego mienia.⁹⁵²⁶ 2

---

⁹⁵¹⁷ AIPN Po 791/807 (K. spec. 219/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wincentemu Golaskiemu*.

⁹⁵¹⁸ AIPN Po 791/807, s. 16+v.

⁹⁵¹⁹ AIPN Po 791/807, s. 17+v. i 38+v.

⁹⁵²⁰ AIPN Po 791/807, s. 38+v. i 211-213.

⁹⁵²¹ AIPN Po 791/807, s. 211-213.

⁹⁵²² APP 3149, *Zespół Sąd Okręgowy w Poznaniu 1945-1950, Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu 1945-1946*, poz. 356, s. 14.

⁹⁵²³ *Tamże*.

⁹⁵²⁴ APP 3149, *Zespół Sąd Okręgowy w Poznaniu 1945-1950, Repertorium K. spec. Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu 1945-1946*, poz. 356, s. 14.

⁹⁵²⁵ Zob.: L. Bielawski, *Kamieński Łucjan*, [w:] E. Dziębowska, *Encyklopedia muzyczna PWM*, Kraków 1997, t. 5, s. 18.

⁹⁵²⁶ APP 3149, s. 14; zob.: *Łucjan Kamieński przed sądem. Dziś rozpoczyna się proces profesora - germanofila*, „Głos Wielkopolski”, 27 IX 1946, gdzie podano jako datę rozpoczęcia procesu 27 września 1946 r., w rzeczywistości tego dnia rozpoczynał się proces żony profesora Lindy, natomiast rozprawa główna w sprawie

października 1946 r. ww. skierował do Prezydenta KRN prośbę o łaskę oraz jednocześnie o przerwanie odsiadki kary ze względu na zły stan zdrowia.⁹⁵²⁷ W repertorium znajduje się również dopisek, że 9 października 1946 r. akta zwrócono z wyższej instancji.⁹⁵²⁸ SSK w Poznaniu 12 października 1946 r. na posiedzeniu niejawnym zarządził ww. skazanemu przerwę w wykonywaniu kary, gdyż - jak wynikało z oświadczenia lekarskiego - pobyt w więzieniu zagrażał jego życiu.⁹⁵²⁹ W 1960 r. sąd zarządził zatarcie skazania. Zm. 29 lipca 1964 r. w Toruniu.⁹⁵³⁰

Steuer Albert ks. dr⁹⁵³¹ ur. 3 czerwca 1874 r.⁹⁵³² w Lesznie, był kanonikiem gremialnym Kapituły Metropolitalnej, sędzią prosynodalnym Metropolitalnego Sądu Duchownego, cenzorem ksiąg treści religijnych Kurii Metropolitalnej oraz wykładowcą Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu, VD aresztowany od 3 lipca 1945 r. Rozprawę przeciwko ww., przebywającego w więzieniu we Wrześni, oskarżonemu z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., wyznaczono na 31 maja 1946 r.⁹⁵³³ SSK w Poznaniu 31 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵³⁴

---

karnej dotyczącej jego samego miała się rozpocząć następnego dnia tzn. 28 września 1946 r.; zob.: *Oskarżony prof. Kamiński zeznaje w pierwszym dniu procesu*, „Głos Wielkopolski”, 28 IX 1946; zob.: *Co wykazał drugi dzień procesu! Kamiński skazany na 3 lata więzienia*, „Głos Wielkopolski”, 29 IX 1946.

⁹⁵²⁷ Zob.: *Kamiński prosi o ulaskawienie*, „Głos Wielkopolski”, 4 X 1946; zob.: *Kamiński pragnie wyjść z więzienia*, „Głos Wielkopolski”, 5 X 1946.

⁹⁵²⁸ APP 3149, s. 14.

⁹⁵²⁹ Zob.: *Prof. Kamiński przerwał odsiadki kary*, „Głos Wielkopolski”, 17 X 1946.

⁹⁵³⁰ Zob.: L. Bielawski, *Kamiński...*, s. 18.

⁹⁵³¹ Zob.: Ł. Jastrząb, *Archidiecezja Poznańska w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945*, Poznań 2012, s. 36, 534, 787, 1047 i 1090-1092.

⁹⁵³² Zob.: *Kanonik Steuer uniewinniony*, „Głos Wielkopolski”, 3 VI 1946.

⁹⁵³³ Zob.: *Kanonik - Niemiec stanie przed Sądem Specjalnym*, „Głos Wielkopolski”, 1 IV 1946.

⁹⁵³⁴ Zob.: *Kanonik Steuer uniewinniony*, „Głos Wielkopolski”, 3 VI 1946.

12. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wiejskiego poznańskiego.

Poznań pow. wiejski (Landkreis Posen)

Głogowski Stanisław⁹⁵³⁵ s. Juliana i Marianny ur. 5 kwietnia 1881 r. w Raszkowie pow. ostrowski, zam. Stęszewko pow. poznański.⁹⁵³⁶ Był administratorem majątku we Wronczynie w pow. poznańskim. Aresztowany od 6 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁹⁵³⁷ SSK w Poznaniu 27 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. oraz uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵³⁸

Grochowski Kazimierz⁹⁵³⁹ s. Stanisława i Marii z d. Kiernikowskiej ur. 22 stycznia 1901 r. we Wrześni, zam. Promno pow. poznański.⁹⁵⁴⁰ Aresztowany od 9 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁴¹ SSK w Poznaniu 27 kwietnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres aresztowania tymczasowego od 15 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz poniesienie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁵⁴² Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 stycznia 1947 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Kazimierza Grochowskiego, darując mu resztę pozostałej i nie odbytej części kary więzienia zachowując w mocy utratę praw i konfiskatę mienia.⁹⁵⁴³ 9 lutego 1947 r. przebywał w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁹⁵⁴⁴

Bartkowiak z d. Kamińska Marta⁹⁵⁴⁵ c. Kazimierza i Franciszki z d. Gęzikiewicz ur. 29 marca 1911 r. w Żabikowie pow. poznański, zam. Żabikowo ul. Polna 13 pow. poznański.⁹⁵⁴⁶

---

⁹⁵³⁵ AIPN Po 791/16 (K. spec. 21/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Głogowskiemu*.

⁹⁵³⁶ AIPN Po 791/16, s. 24.

⁹⁵³⁷ AIPN Po 791/16, s. 25 i 77+v.

⁹⁵³⁸ AIPN Po 791/16, s. 77+v.

⁹⁵³⁹ AIPN Po 791/17 (K. spec. 22/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Grochowskiemu*.

⁹⁵⁴⁰ AIPN Po 791/17, s. 8.

⁹⁵⁴¹ AIPN Po 791/17, s. 19+v.

⁹⁵⁴² AIPN Po 791/17, s. 41-42.

⁹⁵⁴³ AIPN Po 791/17, s. 77.

⁹⁵⁴⁴ AIPN Po 791/17, s. 78.

⁹⁵⁴⁵ AIPN Po 791/23 (K. spec. 30/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcie Bartkowiak*.

Aresztowana od 6 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁹⁵⁴⁷ SSK w Poznaniu 4 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 4 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁵⁴⁸ 20 sierpnia 1948 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.⁹⁵⁴⁹

Wieczorek Jan⁹⁵⁵⁰ s. Michała i Katarzyny z d. Dzitkowiak ur. 22 sierpnia 1888 r. w Rogaczewie Wielkim pow. kościański, zam. Trzebow pow. poznański.⁹⁵⁵¹ Był włodarzem majątku w Trzebawiu w pow. poznańskim; aresztowany od 6 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁹⁵⁵² SSK w Poznaniu 5 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko Janowi Wieczorkowi, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁵³

Szajkowski Piotr⁹⁵⁵⁴ s. Piotra i Marianny z d. Wiciak ur. 11 lutego 1886 r. w Konarzewie pow. poznański, zam. Konarzewo pow. poznański.⁹⁵⁵⁵ Aresztowany od 22 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁵⁶ SSK w Poznaniu 7 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁵⁷

Boiński Jan⁹⁵⁵⁸ s. Józefa i Antoniny z d. Kaminczak ur. 7 czerwca 1897 r. w Rożnowie pow. obornicki, zam. Kobylepole-Las pow. poznański.⁹⁵⁵⁹ Aresztowany od 24 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁹⁵⁶⁰ SSK w Poznaniu 22 czerwca 1945 r.

---

⁹⁵⁴⁶ AIPN Po 791/23, s. 2.

⁹⁵⁴⁷ AIPN Po 791/23, s. 23.

⁹⁵⁴⁸ AIPN Po 791/23, s. 46-47v.

⁹⁵⁴⁹ AIPN Po 791/23, s. 69.

⁹⁵⁵⁰ AIPN Po 791/24 (K. spec. 31/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Wieczorkowi*.

⁹⁵⁵¹ AIPN Po 791/24, s. 7.

⁹⁵⁵² AIPN Po 791/24, s. 20.

⁹⁵⁵³ AIPN Po 791/24, s. 45+v.

⁹⁵⁵⁴ AIPN Po 791/28 (K. spec. 35/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Szajkowskiemu*.

⁹⁵⁵⁵ AIPN Po 791/28, s. 40.

⁹⁵⁵⁶ AIPN Po 791/28, s. 59+v.

⁹⁵⁵⁷ AIPN Po 791/28, s. 59+v.

⁹⁵⁵⁸ AIPN Po 791/50 (K. spec. 60/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Boińskiemu*.

⁹⁵⁵⁹ AIPN Po 791/50, s. 8-9.

⁹⁵⁶⁰ AIPN Po 791/50, s. 39.

na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁶¹

Katafiasz Franciszek⁹⁵⁶² s. Antoniego i Marii z d. Modrzyk ur. 1 kwietnia 1891 r. w Niegolewie pow. nowotomyski, zam. Jelonek pow. poznański.⁹⁵⁶³ Aresztowany od 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu karno-śledczym w Poznaniu.⁹⁵⁶⁴ SSK w Poznaniu 1 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁶⁵

Tylska Teresa⁹⁵⁶⁶ c. Józefa i Pelagii ur. 5 października 1919 r. w Podstolicach pow. średzki, zam. Swarzędz ul. Wrzesińska pow. poznański.⁹⁵⁶⁷ Aresztowana od 24 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu przy ul. Młyńskiej 1 w Poznaniu.⁹⁵⁶⁸ SSK w Poznaniu 2 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁶⁹

Bogacki Zbigniew⁹⁵⁷⁰ s. Stanisława i Marii z d. Maszewskiej ur. 13 stycznia 1896 r. w Ostrowie Wielkopolskim, zam. Puszczykowo pow. poznański.⁹⁵⁷¹ Był zastępcą wójta gminy Puszczykowo w pow. poznańskim.⁹⁵⁷² Zatrzymany od 13 kwietnia 1945 r., aresztowany od 19 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁷³ SSK w Poznaniu 27 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁷⁴

Szymkowska z d. Witlieb Jadwiga⁹⁵⁷⁵ c. NN i Marianny Witlieb ur. 29 września 1900 r. w Owińskach pow. poznański, zam. Bolechowo Osiedle pow. poznański.⁹⁵⁷⁶ Aresztowana od 18 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁷⁷ SSK w Poznaniu 7 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z

---

⁹⁵⁶¹ AIPN Po 791/50, s. 106-107.

⁹⁵⁶² AIPN Po 791/54 (K. spec. 64/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Katafiaszowi*.

⁹⁵⁶³ AIPN Po 791/54, s. 35.

⁹⁵⁶⁴ AIPN Po 791/54, s. 35 i 71-72.

⁹⁵⁶⁵ AIPN Po 791/54, s. 71-72.

⁹⁵⁶⁶ AIPN Po 791/56 (K. spec. 66/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Teresie Tylskiej*.

⁹⁵⁶⁷ AIPN Po 791/56, s. 7.

⁹⁵⁶⁸ AIPN Po 791/56, s. 19+v.

⁹⁵⁶⁹ AIPN Po 791/56, s. 53-54.

⁹⁵⁷⁰ AIPN Po 791/65 (K. spec. 77/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zbigniewowi Bogackiemu*.

⁹⁵⁷¹ AIPN Po 791/65, s. 12 i 65-70v.

⁹⁵⁷² AIPN Po 791/65, s. 73-74.

⁹⁵⁷³ AIPN Po 791/65, s. 31 i 73-74.

⁹⁵⁷⁴ AIPN Po 791/65, s. 73-74.

⁹⁵⁷⁵ AIPN Po 791/97 (K. spec. 112/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jadwidze Szymkowskiej*.

⁹⁵⁷⁶ AIPN Po 791/97, s. 12 i 37-40v.

⁹⁵⁷⁷ AIPN Po 791/97, s. 20+v. i 44+v.

16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁹⁵⁷⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 24 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia we Wrześni do więzienia w Fordonie.⁹⁵⁷⁹ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 14 lipca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Jadwiga Szymkowska odcierpiała 7 lipca 1948 r. całą karę pozbawienia wolności.⁹⁵⁸⁰

Ogór z d. Rybicka Franciszka⁹⁵⁸¹ c. Michała i Petroneli ur. 6 października 1903 r. w Przyprostyni pow. nowotomyski, zam. Żabikowo ul. Mościckiego 3 pow. poznański.⁹⁵⁸² Aresztowana od 28 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁸³ SSK w Poznaniu 26 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 28 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ją od reszty zarzutów.⁹⁵⁸⁴ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 kwietnia 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu o przeniesieniu 30 marca 1946 r. ww. z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹⁵⁸⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Franciszki Ogór i zmniejszył jej karę do 1 roku, utrzymując w mocy utratę praw na okres 5 lat i konfiskatę mienia.⁹⁵⁸⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 3 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu o tym, że Franciszka Ogór, po odbyciu 1 roku i 1 miesiąca kary pozbawienia wolności, 1 czerwca 1946 r. opuściła tamtejsze więzienie wskutek darowania reszty kary.⁹⁵⁸⁷

---

⁹⁵⁷⁸ AIPN Po 791/97, s. 44+v.

⁹⁵⁷⁹ AIPN Po 791/97, s. 71.

⁹⁵⁸⁰ AIPN Po 791/97, s. 84.

⁹⁵⁸¹ AIPN Po 791/98 (K. spec. 114/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszce Ogór i Walentemu Ogórowi*.

⁹⁵⁸² AIPN Po 791/98, s. 13.

⁹⁵⁸³ AIPN Po 791/98, s. 34.

⁹⁵⁸⁴ AIPN Po 791/98, s. 143-144v.

⁹⁵⁸⁵ AIPN Po 791/98, s. 125.

⁹⁵⁸⁶ AIPN Po 791/98, s. 127.

⁹⁵⁸⁷ AIPN Po 791/98, s. 128.

Ogór Walenty⁹⁵⁸⁸ s. Wawrzyna i Weroniki ur. 30 stycznia 1893 r. w Koninie pow. szamotulski, zam. Żabikowo ul. Mościckiego 3 pow. poznański.⁹⁵⁸⁹ Aresztowany od 28 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁹⁰ SSK w Poznaniu 26 lipca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹⁵⁹¹

Ristau Franciszek⁹⁵⁹² s. Karola i Katarzyny ur. 28 października 1907 r. w Górnych Strzelcach pow. bydgoski, zam. Suchy Las pow. poznański.⁹⁵⁹³ Aresztowany od 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁵⁹⁴ SSK w Poznaniu 14 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁵⁹⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹⁵⁹⁶ 1 kwietnia 1947 r. przebywał w Centralnym Więzieniu Karnym w Strzelcach Opolskich i nadal tamże 29 czerwca 1948 r.⁹⁵⁹⁷ Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 maja 1948 r. postanowił - w myśl art. 65 kk - zwolnić warunkowo Franciszka Ristaua od odbycia reszty kary z uwagi na dobre zachowanie.⁹⁵⁹⁸ Wcześniejsze zwolnienie ww. musiało się nie odbyć, gdyż - jak wynika z dalszej części zachowanej dokumentacji - Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 21 września 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Franciszek Ristau 14 września 1948 r. odcierpiał karę 3 lat więzienia.⁹⁵⁹⁹

Ristau z d. Stańska Władysława⁹⁶⁰⁰ c. Jana i Marii ur. 12 czerwca 1912 r. w Poznaniu, zam. Suchy Las pow. poznański.⁹⁶⁰¹ Aresztowana od 14 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w

---

⁹⁵⁸⁸ AIPN Po 791/98 (K. spec. 114/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszce Ogór i Walentemu Ogórowi*.

⁹⁵⁸⁹ AIPN Po 791/98, s. 13.

⁹⁵⁹⁰ AIPN Po 791/98, s. 34.

⁹⁵⁹¹ AIPN Po 791/98, s. 143-144v.

⁹⁵⁹² AIPN Po 791/100 (K. spec. 118/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Ristau i Władysławie Ristau*.

⁹⁵⁹³ AIPN Po 791/100, s. 18.

⁹⁵⁹⁴ AIPN Po 791/100, s. 27 i 81-82v.

⁹⁵⁹⁵ AIPN Po 791/100, s. 81-82v.

⁹⁵⁹⁶ AIPN Po 791/100, s. 90.

⁹⁵⁹⁷ AIPN Po 791/100, s. 101+v., 106, 114+v. i 125+v.

⁹⁵⁹⁸ AIPN Po 791/100, s. 122.

⁹⁵⁹⁹ AIPN Po 791/100, s. 124.

⁹⁶⁰⁰ AIPN Po 791/100 (K. spec. 118/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Ristau i Władysławie Ristau*.

Poznaniu.⁹⁶⁰² SSK w Poznaniu 14 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁰³

Andrys Alojzy⁹⁶⁰⁴ s. Konstantego i Józefy ur. 16 czerwca 1902 r. w Chobienicach pow. wolsztyński, zam. Mosina ul. Krótka pow. śremski.⁹⁶⁰⁵ Aresztowany od 25 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁰⁶ SSK w Poznaniu 6 września 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁰⁷

Czerniewicz Edmund⁹⁶⁰⁸ s. Stanisława i Józefy z d. Bąk ur. 22 października 1878 r. w Czempiniu pow. kościański, zam. Poznań Al. Wielkopolska 7.⁹⁶⁰⁹ Aresztowany i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁹⁶¹⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu, przodownik Straży Więziennej Fr. Roszak 10 lipca 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. więzień zmarł tego samego dnia w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu. Jednocześnie Naczelnik zapytywał Prezesa gdzie należało dostarczyć zwłoki więźnia.⁹⁶¹¹ Wg orzeczenia lekarza więzienia karno-śledczego przy ul. Młyńskiej w Poznaniu dr. Bednarka, Edmund Czerniewicz zmarł 10 lipca 1945 r. w tamtejszym więzieniu wskutek flegmony lewej górnej kończyny i wynikłego stąd ogólnego zakażenia.⁹⁶¹² Przewodniczący SSK w Poznaniu 11 lipca 1945 r. poinformował Naczelnika więzienia w Poznaniu, że SSK w Poznaniu zgadza się na wydanie zwłok Edmunda Czerniewicza, znajdujących się w przechowaniu w więzieniu, córce Jadwidze.⁹⁶¹³ SSK w Poznaniu 20 lipca 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Edmundowi Czerniewiczowi wskutek jego śmierci.⁹⁶¹⁴

---

⁹⁶⁰¹ AIPN Po 791/100, s. 9.

⁹⁶⁰² AIPN Po 791/100, s. 27 i 81-82v.

⁹⁶⁰³ AIPN Po 791/100, s. 81-82v.

⁹⁶⁰⁴ AIPN Po 791/108 (K. spec. 129/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alojzemu Andrysowi*.

⁹⁶⁰⁵ AIPN Po 791/108, s. 25.

⁹⁶⁰⁶ AIPN Po 791/108, s. 28 i 126-127.

⁹⁶⁰⁷ AIPN Po 791/108, s. 126-127.

⁹⁶⁰⁸ AIPN Po 791/120 (K. spec. 146/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Edmundowi Czerniewiczowi*.

⁹⁶⁰⁹ AIPN Po 791/120, s. 5.

⁹⁶¹⁰ AIPN Po 791/120, s. 38.

⁹⁶¹¹ AIPN Po 791/120, s. 58.

⁹⁶¹² AIPN Po 791/120, s. 59.

⁹⁶¹³ AIPN Po 791/120, s. 61.

⁹⁶¹⁴ AIPN Po 791/120, s. 93.

Kamiński Ignacy⁹⁶¹⁵ s. Władysława i Anny z d. Szymaś ur. 18 września 1893 r. w Starym Oskoniu pow. obornicki, zam. Poznań ul. Starołęcka 53.⁹⁶¹⁶ Aresztowany od 25 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu.⁹⁶¹⁷ SSK w Poznaniu 6 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶¹⁸

Pluta Józef (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. nowotomyskiego).

Witt Władysław⁹⁶¹⁹ s. Szczepana i Franciszki z d. Żurowskiej ur. 6 czerwca 1900 r. w Budzynie pow. chodzieski, zam. Bolechowo pow. poznański.⁹⁶²⁰ Aresztowany od 26 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶²¹ SSK w Poznaniu 10 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć - na podstawie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶²²

Matuszczak Katarzyna⁹⁶²³ c. Antoniego i Jadwigi z d. Balcerek ur. 12 kwietnia 1912 r. w Poznaniu, zam. Konarzewo pow. poznański.⁹⁶²⁴ Aresztowana od 22 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶²⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁶²⁶ SSK w Poznaniu 6 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶²⁷

Matecki Franciszek⁹⁶²⁸ s. Sylwestra i Marii z d. Bukiewicz ur. 3 października 1897 r. w Poznaniu, zam. Żabikowo ul. Graniczna 2/4 pow. poznański.⁹⁶²⁹ Był dozorcą w obozie

---

⁹⁶¹⁵ AIPN Po 791/125 (K. spec. 153/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Kamińskiemu*.

⁹⁶¹⁶ AIPN Po 791/125, s. 5 i 10.

⁹⁶¹⁷ AIPN Po 791/125, s. 26 i 62-63.

⁹⁶¹⁸ AIPN Po 791/125, s. 62-63.

⁹⁶¹⁹ AIPN Po 791/174 (K. spec. 226/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Wittowi*.

⁹⁶²⁰ AIPN Po 791/174, s. 11, 33 i 72-78v.

⁹⁶²¹ AIPN Po 791/174, s. 33 i 82+v.

⁹⁶²² AIPN Po 791/174, s. 82+v.

⁹⁶²³ AIPN Po 791/188 (K. spec. 243/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Katarzynie Matuszczak*.

⁹⁶²⁴ AIPN Po 791/188, s. 13 i 37-38.

⁹⁶²⁵ AIPN Po 791/188, s. 42 i 97+v.

⁹⁶²⁶ AIPN Po 791/188, s. 81.

⁹⁶²⁷ AIPN Po 791/188, s. 97+v.

⁹⁶²⁸ AIPN Po 791/238 (K. spec. 298/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Mateckiemu*.

⁹⁶²⁹ AIPN Po 791/238, s. 2.

(Reichsautobahnlager) w Żabikowie.⁹⁶³⁰ Aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶³¹ SSK w Poznaniu 16 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶³²

Schöneich Gertrud⁹⁶³³ c. Karla i Agnes z d. Rylke ur. 23 lutego 1878 r. w Stęszewie pow. poznański, zam. Stęszew ul. Poznańska 26/1 pow. poznański.⁹⁶³⁴ Zatrzymana od 10 maja 1945 r., aresztowana od 25 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶³⁵ SSK w Poznaniu 19 października 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶³⁶

Brandt Zofia⁹⁶³⁷ c. Michała i Heleny z d. Piniarskiej ur. 14 kwietnia 1925 r. w Bednarach pow. poznański, zam. Pobiedziska ul. Ślusarska 12 pow. poznański.⁹⁶³⁸ Aresztowana od 6 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶³⁹ SSK w Poznaniu 16 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁴⁰

Kucz Ludwik⁹⁶⁴¹ s. Piotra i Marii z d. Fąki ur. 25 lipca 1905 r. w Wolsdorf pow. helmstedcki, zam. Żabikowo ul. Długa 49 pow. poznański.⁹⁶⁴² Aresztowany od 26 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁴³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹⁶⁴⁴ SSK w Poznaniu 27 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁴⁵

---

⁹⁶³⁰ AIPN Po 791/238, s. 3.

⁹⁶³¹ AIPN Po 791/238, s. 31 i 66+v.

⁹⁶³² AIPN Po 791/238, s. 66+v.

⁹⁶³³ AIPN Po 791/245 (K. spec. 307/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gertud Schöneich*.

⁹⁶³⁴ AIPN Po 791/245, s. 3.

⁹⁶³⁵ AIPN Po 791/245, s. 23 i 50-51v.

⁹⁶³⁶ AIPN Po 791/245, s. 50-51v.

⁹⁶³⁷ AIPN Po 791/263 (K. spec. 327/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Brandt*.

⁹⁶³⁸ AIPN Po 791/263, s. 11 82-86.

⁹⁶³⁹ AIPN Po 791/263, s. 32 i 137-138v.

⁹⁶⁴⁰ AIPN Po 791/263, s. 137-138v.

⁹⁶⁴¹ AIPN Po 791/282 (K. spec. 353/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Kuczowi*.

⁹⁶⁴² AIPN Po 791/282, s. 36.

⁹⁶⁴³ AIPN Po 791/282, s. 69 i 187-190.

⁹⁶⁴⁴ AIPN Po 791/282, s. 141.

⁹⁶⁴⁵ AIPN Po 791/282, s. 187-190.

Schulz Gustaw⁹⁶⁴⁶ s. Gustawa i Pauliny z d. Kutschke ur. 25 lipca 1888 r. w Nowej Wsi pow. krośnieński, zam. Góra pow. poznański.⁹⁶⁴⁷ Był członkiem NSDAP i NSV w Tarnowie Podgórnym w pow. poznańskim.⁹⁶⁴⁸ Aresztowany od 6 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁴⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹⁶⁵⁰ SSK w Poznaniu 26 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia za każdą część zarzutów, łącznie zaś na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uwolnić ww. od reszty zarzutów.⁹⁶⁵¹

Schmidt Ernst⁹⁶⁵² s. Henryka i Julii z d. Krüger ur. 5 kwietnia 1889 r. w Rożnowie pow. obornicki, zam. Rabowice pow. poznański.⁹⁶⁵³ Był członkiem SA i SD w pow. poznańskim; zatrzymany od 15 czerwca 1945 r., aresztowany od 3 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁵⁴ Naczelnik więzienia w Szamotułach 15 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w więzieniu w Szamotułach,⁹⁶⁵⁵ dokąd to został przeniesiony z więzienia w Poznaniu.⁹⁶⁵⁶ SSK w Poznaniu 8 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b, art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na łączną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁶⁵⁷ Kierownik Nadzoru Sądowego, Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ernsta Schmidta.⁹⁶⁵⁸ P. o. Wiceprokuratora SSK w Poznaniu, dr Michalski 7

---

⁹⁶⁴⁶ AIPN Po 791/312 (K. spec. 388/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Gustawowi Schulzowi*.

⁹⁶⁴⁷ AIPN Po 791/312, s. 3, 14+v., 27-28v., 34 i 61, dot. Krosna Odrzańskiego.

⁹⁶⁴⁸ AIPN Po 791/312, s. 14+v.

⁹⁶⁴⁹ AIPN Po 791/312, s. 14+v., 21 i 42-43v.

⁹⁶⁵⁰ AIPN Po 791/312, s. 21.

⁹⁶⁵¹ AIPN Po 791/312, s. 42-43v.

⁹⁶⁵² AIPN Po 791/313 (K. spec. 389/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ernstowi Schmidtowi*.

⁹⁶⁵³ AIPN Po 791/313, s. 10.

⁹⁶⁵⁴ AIPN Po 791/313, s. 11, 17+v., 32-33 i 91-93.

⁹⁶⁵⁵ AIPN Po 791/313, s. 32.

⁹⁶⁵⁶ AIPN Po 791/313, s. 33.

⁹⁶⁵⁷ AIPN Po 791/313, s. 91-93.

⁹⁶⁵⁸ AIPN Po 791/313, s. 104.

września 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż 14 sierpnia 1946 r. został wykonany wyrok śmierci w stosunku do Ernsta Schmidta.⁹⁶⁵⁹

Klarczyk Elżbieta⁹⁶⁶⁰ c. Antoniego i Karoliny z d. Noske ur. 17 października 1916 r. w Sulechowie pow. świebodziński (Schwiebus), zam. Zbąszyń ul. Wolsztyńska 12 pow. nowotomyski.⁹⁶⁶¹ Zatrzymana od 9 lipca 1945 r., aresztowana od 23 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu. Była aktywna w Czerwonaku w pow. poznańskim.⁹⁶⁶² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹⁶⁶³ SSK w Poznaniu 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 6 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 lipca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej majątku, zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁶⁴ 21 lipca 1947 r. ww. uzyskała przerwę w odbywaniu kary, a przebywała wówczas w więzieniu w Śremie.⁹⁶⁶⁵ W/z Prokuratora Miasta Poznania w Poznaniu 12 czerwca 1956 r. postanowił - na mocy art. 3 ust. 1 pkt 2, art. 4 ust. 2 lit. a, art. 8 ust. 3 i art. 12 ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o amnestii – złagodzić ww. karę 6 lat więzienia o połowę tj. do 3 lat więzienia, a utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych o połowę tj. do 2 lat i 6 miesięcy.⁹⁶⁶⁶ Sąd Wojewódzki Wydz. Penitencjarny w Poznaniu 13 stycznia 1965 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 1 §1, art. 2 §1 oraz art. 8 §1 i 3 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o warunkowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. z 1961 r., Nr 58, poz. 321) – zwolnić warunkowo ww. od odbycia reszty kary 3 lat więzienia (po zastosowaniu amnestii) i na zasadzie art. 3 §1 ww. ustawy wyznaczyć jej jako okres próby 1 rok. W uzasadnieniu tego

---

⁹⁶⁵⁹ AIPN Po 791/313, s. 108.

⁹⁶⁶⁰ AIPN Po 791/316 (K. spec. 393/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Elżbiecie Klarczyk*.

⁹⁶⁶¹ AIPN Po 791/316, s. 4 i 6; w aktach sprawy przeciwko Elżbiecie Klarczyk Sulechów figuruje jako Cylichów vel Cylichów, a Świebodziń jako Świbus (spolszczona wersja niem. Schwiebus). Odpowiedź na powyższe wątpliwości można odnaleźć np. [w:] Dz. U. Nr 33, poz. 196, *Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej z dnia 21 sierpnia 1945 r. o utworzeniu nowych, o zmianach istniejących dotychczas rejonowych komend uzupełnień i o ustaleniu ich zasięgu terytorialnego*, w którym to rozporządzeniu występuje pow. cylichowsko-świebodziński w woj. poznańskim.

⁹⁶⁶² AIPN Po 791/316, s. 27 i 127-128v.

⁹⁶⁶³ AIPN Po 791/316, s. 51.

⁹⁶⁶⁴ AIPN Po 791/316, s. 127-128v.

⁹⁶⁶⁵ AIPN Po 791/316, s. 156.

⁹⁶⁶⁶ AIPN Po 791/316, s. 172.

postanowienia podano, iż ww. odbyła ponad dwie trzecie orzeczonej kary (ale po zastosowaniu amnestii) w okresie od 9 lipca 1945 r. do 31 lipca 1947 r. tj. do czasu zwolnienia jej z więzienia na przerwę w odbywaniu kary.⁹⁶⁶⁷

Tefs Paweł⁹⁶⁶⁸ s. Wilhelma i Ewy z d. Stebner ur. 12 czerwca 1868 r. w Stęszewku pow. poznański, zam. Promienko pow. poznański.⁹⁶⁶⁹ Aresztowany od 13 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu. Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.⁹⁶⁷⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁶⁷¹ Naczelnik więzienia w Szamotułach, Fr. Brambor 15 listopada 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia 15 listopada 1945 r. Wg opinii lekarza więziennego dr. Michała Sitowskiego, Paweł Tefs zmarł wskutek zapalenia opłucnej, niewydolności mięśnia sercowego oraz uwiędu starczego. Więzień był leczony ambulatoryjnie w szpitalu więziennym od 15 października 1945 r. w wyniku ostrego zapalenia prawostronnego opłucnej.⁹⁶⁷² SSK w Poznaniu 24 listopada 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Pawłowi Tefsi wskutek jego śmierci, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁷³

Stasiński Franciszek⁹⁶⁷⁴ s. Michała i Zofii z d. Jankowskiej ur. 26 września 1904 r. w Recklinghausen pow. gelsenkirchenski, zam. Żabikowo ul. Fabryczna 7 pow. poznański.⁹⁶⁷⁵ Zatrzymany od 17 marca 1945 r., aresztowany od 6 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁷⁶ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁶⁷⁷ SSK w Poznaniu 2 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁷⁸

---

⁹⁶⁶⁷ AIPN Po 791/316, s. 171+v.

⁹⁶⁶⁸ AIPN Po 791/345 (K. spec. 441/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Tefsi*.

⁹⁶⁶⁹ AIPN Po 791/345, s. 1.

⁹⁶⁷⁰ AIPN Po 791/345, s. 8 i 31+v.

⁹⁶⁷¹ AIPN Po 791/345, s. 37.

⁹⁶⁷² AIPN Po 791/345, s. 42-43v.

⁹⁶⁷³ AIPN Po 791/345, s. 44.

⁹⁶⁷⁴ AIPN Po 791/353 (K. spec. 450/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Stasińskiemu i Zofii Stasińskiej*.

⁹⁶⁷⁵ AIPN Po 791/353, s. 7.

⁹⁶⁷⁶ AIPN Po 791/353, s. 47-48.

⁹⁶⁷⁷ AIPN Po 791/353, s. 55.

⁹⁶⁷⁸ AIPN Po 791/353, s. 47-48.

Stasińska z d. Pokorska Zofia⁹⁶⁷⁹ c. Marcelego i Tekli z d. Spornej ur. 5 maja 1899 r. w Łopiennie pow. wągrowiecki, zam. Żabikowo ul. Fabryczna 7 pow. poznański.⁹⁶⁸⁰ Zatrzymana od 17 marca 1945 r., aresztowana od 7 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu. SSK w Poznaniu 2 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁸¹

Piechowiak Stanisława⁹⁶⁸² c. Jana i Józefy z d. Ciesielskiej ur. 4 marca 1897 r. w Grzybowie pow. wągrowiecki, zam. Przybrody pow. poznański.⁹⁶⁸³ Aresztowana od 19 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁸⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁶⁸⁵ SSK w Poznaniu 14 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁸⁶

Piechowiak Jakub⁹⁶⁸⁷ s. NN i Michaliny Piechowiak ur. 21 czerwca 1890 r. w Żernikach pow. obornicki, zam. Przybrody pow. poznański.⁹⁶⁸⁸ Aresztowany od 19 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁸⁹ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁹⁶⁹⁰ SSK w Poznaniu 14 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁹¹

---

⁹⁶⁷⁹ AIPN Po 791/353 (K. spec. 450/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Stasińskiemu i Zofii Stasińskiej*.

⁹⁶⁸⁰ AIPN Po 791/353, s. 47+v.

⁹⁶⁸¹ AIPN Po 791/353, s. 47-48.

⁹⁶⁸² AIPN Po 791/391 (K. spec. 496/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Piechowiak i Jakubowi Piechowiakowi*.

⁹⁶⁸³ AIPN Po 791/391, s. 7.

⁹⁶⁸⁴ AIPN Po 791/391, s. 5, 59 i 61+v.

⁹⁶⁸⁵ AIPN Po 791/391, s. 59.

⁹⁶⁸⁶ AIPN Po 791/391, s. 100-102.

⁹⁶⁸⁷ AIPN Po 791/391 (K. spec. 496/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Piechowiak i Jakubowi Piechowiakowi*.

⁹⁶⁸⁸ AIPN Po 791/391, s. 9.

⁹⁶⁸⁹ AIPN Po 791/391, s. 5, 57 i 61+v.

⁹⁶⁹⁰ AIPN Po 791/391, s. 57.

⁹⁶⁹¹ AIPN Po 791/391, s. 100-102.

Antkowski Tadeusz⁹⁶⁹² s. Stanisława i Marii z d. Janiszewskiej ur. 28 października 1891 r. w Płaskowie pow. wągrowiecki, zam. Słonawy pow. obornicki.⁹⁶⁹³ Zatrzymany od 16 października 1945 r., aresztowany od 6 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁶⁹⁴ 12 listopada 1945 r. przebywał w więzieniu w Rogoźnie.⁹⁶⁹⁵ SSK w Poznaniu 7 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁶⁹⁶ Naczelnik więzienia w Rogoźnie 29 czerwca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹⁶⁹⁷

Rybacki Ignacy⁹⁶⁹⁸ s. Michała i Marii z d. Gutowskiej ur. 28 stycznia 1899 r. w Mieczkowie pow. szubiński, zam. Wiry pow. poznański.⁹⁶⁹⁹ Aresztowany od 3 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁰⁰ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Lesznie.⁹⁷⁰¹ SSK w Poznaniu 8 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁰²

Przybył Ignacy⁹⁷⁰³ s. Franciszka i Marii z d. Paszkiewicz ur. 31 lipca 1887 r. w Sypniewie pow. poznański, zam. Ławica Działki Miejskie 53 pow. poznański.⁹⁷⁰⁴ Aresztowany od 18 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁰⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.⁹⁷⁰⁶ SSK w Poznaniu 28 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw

---

⁹⁶⁹² AIPN Po 791/400 (K. spec. 508/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Tadeuszowi Antkowskiemu*.

⁹⁶⁹³ AIPN Po 791/400, s. 13 i 48.

⁹⁶⁹⁴ AIPN Po 791/400, s. 65+v. i 179-180.

⁹⁶⁹⁵ AIPN Po 791/400, s. 69.

⁹⁶⁹⁶ AIPN Po 791/400, s. 179-180.

⁹⁶⁹⁷ AIPN Po 791/400, s. 182.

⁹⁶⁹⁸ AIPN Po 791/409 (K. spec. 520/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Rybackiemu*.

⁹⁶⁹⁹ AIPN Po 791/409, s. 2.

⁹⁷⁰⁰ AIPN Po 791/409, s. 89, 93+v. i 122-123.

⁹⁷⁰¹ AIPN Po 791/409, s. 89.

⁹⁷⁰² AIPN Po 791/409, s. 122-123.

⁹⁷⁰³ AIPN Po 791/411 (K. spec. 522/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Przybyłowi*.

⁹⁷⁰⁴ AIPN Po 791/411, s. 57+v. i 79.

⁹⁷⁰⁵ AIPN Po 791/411, s. 52, 57+v. i 73+v.

⁹⁷⁰⁶ AIPN Po 791/411, s. 52.

publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁷⁰⁷

Nikowska z d. Fręsko Maria⁹⁷⁰⁸ c. Jana i Magdaleny z d. Chudej ur. 22 stycznia 1908 r. w Rauxel (Westfalia), zam. Promnice 6 pow. poznański.⁹⁷⁰⁹ Zatrzymana od 17 lipca 1945 r., aresztowana od 16 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷¹⁰ SSK w Poznaniu 31 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷¹¹

Schmidt Stefan⁹⁷¹² s. Stanisława i Stanisławy z d. Kurkiewicz ur. 26 lipca 1896 r. w Lipnicy pow. szamotulski, zam. Lasocice pow. leszczyński. Był „przywódcą miejscowych chłopów” (Ortsbauernführer) w Naramowicach w pow. poznańskim.⁹⁷¹³ Aresztowany od 29 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Lesznie.⁹⁷¹⁴ Naczelnik więzienia w Lesznie 15 lipca 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zabrany przez funkcjonariuszy PUBP w Lesznie w celu przetransportowania do Poznania.⁹⁷¹⁵ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu, Nadkomisarz Straży Więziennej 19 lipca 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 16 lipca 1945 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.⁹⁷¹⁶ Naczelnik więzienia w Szamotułach 15 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.⁹⁷¹⁷ SSK w Poznaniu 7 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷¹⁸

---

⁹⁷⁰⁷ AIPN Po 791/411, s. 73+v.

⁹⁷⁰⁸ AIPN Po 791/441 (K. spec. 564/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Nikowskiej*.

⁹⁷⁰⁹ AIPN Po 791/441, s. 24.

⁹⁷¹⁰ AIPN Po 791/441, s. 42+v. i 53-54v.

⁹⁷¹¹ AIPN Po 791/441, s. 53-54v.

⁹⁷¹² AIPN Po 791/452 (K. spec. 590/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Schmidtowi*.

⁹⁷¹³ AIPN Po 791/452, s. 4, 75 i 95+v.

⁹⁷¹⁴ AIPN Po 791/452, s. 40 i 123-124.

⁹⁷¹⁵ AIPN Po 791/452, s. 40.

⁹⁷¹⁶ AIPN Po 791/452, s. 41.

⁹⁷¹⁷ AIPN Po 791/452, s. 93.

⁹⁷¹⁸ AIPN Po 791/452, s. 123-124.

Smyczek z d. Straszewska Franciszka⁹⁷¹⁹ c. Marcina i Julii ur. 9 maja 1897 r. w Zielonce (Prusy Wsch.), zam. Piątkowo pow. poznański.⁹⁷²⁰ Aresztowana od 3 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷²¹ SSK w Poznaniu 21 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego jej aktem oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷²²

Smoczyk Ryszard⁹⁷²³ s. Maksymiliana i Wilhelminy ur. 21 sierpnia 1897 r. w Strykowie pow. poznański, zam. Dębienko pow. poznański.⁹⁷²⁴ Aresztowany od 29 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷²⁵ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁹⁷²⁶ SSK w Poznaniu 21 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia przestępstwa, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷²⁷

Szymankiewicz Walenty⁹⁷²⁸ s. Stefana i Stanisławy z d. Piotrowskiej ur. 11 lutego 1909 r. w Kołacinie pow. śremski, zam. Mieścisko pow. wągrowiecki.⁹⁷²⁹ Aresztowany od 30 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu, a następnie w Gnieźnie.⁹⁷³⁰ SSK w Poznaniu 8 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷³¹ Naczelnik więzienia w Gnieźnie 9 kwietnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹⁷³²

---

⁹⁷¹⁹ AIPN Po 791/455 (K. spec. 593/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszce Smyczek*.

⁹⁷²⁰ AIPN Po 791/455, s. 3-4 i 13.

⁹⁷²¹ AIPN Po 791/455, s. 68+v. i 108-109.

⁹⁷²² AIPN Po 791/455, s. 108-109.

⁹⁷²³ AIPN Po 791/485 (K. spec. 634/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ryszardowi Smoczykowi*.

⁹⁷²⁴ AIPN Po 791/485, s. 7.

⁹⁷²⁵ AIPN Po 791/485, s. 35, 43+v. i 59-60v.

⁹⁷²⁶ AIPN Po 791/485, s. 35.

⁹⁷²⁷ AIPN Po 791/485, s. 59-60v.

⁹⁷²⁸ AIPN Po 791/517 (K. spec. 25/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentemu Szymankiewiczowi*.

⁹⁷²⁹ AIPN Po 791/517, s. 42.

⁹⁷³⁰ AIPN Po 791/517, s. 66+v. i 145-148v.

⁹⁷³¹ AIPN Po 791/517, s. 145-148v.

⁹⁷³² AIPN Po 791/517, s. 173.

Kryszka Florian⁹⁷³³ s. Józefa i Zofii z d. Jarockiej ur. 25 maja 1905 r. w Berlinie, zam. Poznań ul. Długa 10/8.⁹⁷³⁴ Aresztowany od 23 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu, a następnie w Gnieźnie.⁹⁷³⁵ SSK w Poznaniu 26 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷³⁶

Szczęśny Marcin⁹⁷³⁷ s. Jakuba i Katarzyny z d. Jankowiak ur. 10 września 1909 r. w Swarzędzu pow. poznański, zam. Antoninek pow. poznański.⁹⁷³⁸ Zatrzymany od 30 października 1945 r., aresztowany od 7 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷³⁹ SSK w Poznaniu 17 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁴⁰

Mazurek Marcin⁹⁷⁴¹ s. Franciszka i Marianny z d. Kucharzewskiej ur. 20 października 1899 r. w Skrzynkach pow. poznański, zam. Skrzynki pow. poznański.⁹⁷⁴² Był włodarzem majątku w Skrzynkach w pow. poznańskim.⁹⁷⁴³ Aresztowany od 25 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁴⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 24 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia we Wrześni.⁹⁷⁴⁵ SSK w Poznaniu 24 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁴⁶

Boińska Maria⁹⁷⁴⁷ c. Józefa i Antoniny ur. 8 sierpnia 1902 r. w Naramowicach pow. poznański, zam. Chartowo ul. Owocowa 8 pow. poznański.⁹⁷⁴⁸ Aresztowana od 12 września

---

⁹⁷³³ AIPN Po 791/531 (K. spec. 50/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Florianowi Kryszce*.

⁹⁷³⁴ AIPN Po 791/531, s. 5.

⁹⁷³⁵ AIPN Po 791/531, s. 20+v. i 52-53v.

⁹⁷³⁶ AIPN Po 791/531, s. 52-53v.

⁹⁷³⁷ AIPN Po 791/550 (K. spec. 78/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Szczęsnemu*.

⁹⁷³⁸ AIPN Po 791/550, s. 19.

⁹⁷³⁹ AIPN Po 791/550, s. 45+v. i 80+v.

⁹⁷⁴⁰ AIPN Po 791/550, s. 80+v.

⁹⁷⁴¹ AIPN Po 791/553 (K. spec. 81/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Mazurkowi*.

⁹⁷⁴² AIPN Po 791/553, s. 19 i 65+v.

⁹⁷⁴³ AIPN Po 791/553, s. 65+v.

⁹⁷⁴⁴ AIPN Po 791/553, s. 63, 65+v. i 97-98v.

⁹⁷⁴⁵ AIPN Po 791/553, s. 63.

⁹⁷⁴⁶ AIPN Po 791/553, s. 97-98v.

⁹⁷⁴⁷ AIPN Po 791/562 (K. spec. 94/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Boińskiej*.

1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁴⁹ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została 11 października 1945 r. przetransportowana z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁹⁷⁵⁰ SSK w Poznaniu 27 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁵¹

Franek Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. śremskiego).

Suchy Stanisław⁹⁷⁵² s. Piotra i Julianny z d. Śmigiel ur. 17 października 1887 r. w Czastarach pow. wieluński, zam. Kiekrz pow. poznański.⁹⁷⁵³ Aresztowany od 2 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁵⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.⁹⁷⁵⁵ SSK w Poznaniu 31 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁵⁶

Sawicka z d. Häusler Helena⁹⁷⁵⁷ c. Bronisława i Antoniny z d. Wechterowicz ur. 9 maja 1908 r. w Starych Drzewcach pow. wschowski, zam. Poznań-Malta ul. Wołkowyska 31.⁹⁷⁵⁸ Aresztowana od 28 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁵⁹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 15 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Szamotułach.⁹⁷⁶⁰ SSK w Poznaniu 1 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁶¹

---

⁹⁷⁴⁸ AIPN Po 791/562, s. 3+v., 22 i 31+v., luźna karteczka b/p i 54.

⁹⁷⁴⁹ AIPN Po 791/562, s. 22 i 31+v.

⁹⁷⁵⁰ AIPN Po 791/562, s. 22.

⁹⁷⁵¹ AIPN Po 791/562, s. 51+v.

⁹⁷⁵² AIPN Po 791/617 (K. spec. 185/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Suchemu*.

⁹⁷⁵³ AIPN Po 791/617, s. 2.

⁹⁷⁵⁴ AIPN Po 791/617, s. 31, 36+v. i 57+v.

⁹⁷⁵⁵ AIPN Po 791/617, s. 31.

⁹⁷⁵⁶ AIPN Po 791/617, s. 57+v.

⁹⁷⁵⁷ AIPN Po 791/638 (K. spec. 212/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Helenie Sawickiej*.

⁹⁷⁵⁸ AIPN Po 791/638, s. 10.

⁹⁷⁵⁹ AIPN Po 791/638, s. 33, 64+v. i 90-91v.

⁹⁷⁶⁰ AIPN Po 791/638, s. 33.

⁹⁷⁶¹ AIPN Po 791/638, s. 90-91v.

Haet Rudolf⁹⁷⁶² s. Adolfa i Emilii z d. Ton ur. 14 maja 1906 r. w Janowie pow. chełmski, zam. Konarzewo pow. poznański. Był członkiem SA w Konarzewie w pow. poznańskim.⁹⁷⁶³ Aresztowany od 22 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁶⁴ SSK w Poznaniu 29 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na łączną karę 8 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁷⁶⁵ Naczelnik więzienia karnego w Rawiczu 19 lipca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu przez funkcjonariuszy KBW w Olsztynie.⁹⁷⁶⁶ Naczelnik więzienia w Rawiczu 6 września 1949 r. zawiadomił Naczelnika Wydz. I Dep. II MBP w Warszawie, iż Rudolf Haet zmarł w tamtejszym więzieniu.⁹⁷⁶⁷

Szyfter Zofia (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Poznania).

Forszpaniak Władysław⁹⁷⁶⁸ s. Józefa i Marii z d. Skotarczak ur. 3 marca 1920 r. w Berlinie, zam. Poznań ul. Gąsiorowskich 9.⁹⁷⁶⁹ Aresztowany od 27 kwietnia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.⁹⁷⁷⁰ SSK w Poznaniu 20 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁷¹

Schulz Heinrich⁹⁷⁷² s. Ottona i Marty Strzech ur. 10 marca 1908 r. w Pobiedziskach pow. poznański, zam. Iwno pow. średzki. Był członkiem SA w Kostrzynie w pow. poznańskim.⁹⁷⁷³ Aresztowany od 5 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku.⁹⁷⁷⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu

---

⁹⁷⁶² AIPN Po 791/654 (K. spec. 243/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Rudolfowi Haetowi*; zob.: *Sprawiedliwość dosięgnęła brutalnych Niemców*, „Głos Wielkopolski”, 31 VII 1946.

⁹⁷⁶³ AIPN Po 791/654, s. 15-16v. i 26+v.

⁹⁷⁶⁴ AIPN Po 791/654, s. 26+v. i 55-56v.

⁹⁷⁶⁵ AIPN Po 791/654, s. 55-56v.

⁹⁷⁶⁶ AIPN Po 791/654, s. 67.

⁹⁷⁶⁷ AIPN Po 791/654, s. 65+v.

⁹⁷⁶⁸ AIPN Po 791/686 (K. spec. 299/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Forszpaniakowi*.

⁹⁷⁶⁹ AIPN Po 791/686, s. 27+v.

⁹⁷⁷⁰ AIPN Po 791/686, s. 32+v. i 80-82v.

⁹⁷⁷¹ AIPN Po 791/686, s. 80-82v.

⁹⁷⁷² AIPN Po 791/751 (K. spec. 451/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Heinrichowi Schulzowi*.

⁹⁷⁷³ AIPN Po 791/751, s. 48+v. i 58+v.

⁹⁷⁷⁴ AIPN Po 791/751, s. 42, 58+v. i 71-72.

PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁷⁵

Biernat Stefan⁹⁷⁷⁶ s. Tomasza i Stanisławy z d. Walczak ur. 30 sierpnia 1889 r. w Grabowie pow. kępiński, zam. Dopiewo pow. poznański.⁹⁷⁷⁷ Aresztowany od 2 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁷⁸ SSK w Poznaniu 11 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁷⁹

Schultz Friedrich⁹⁷⁸⁰ s. Heinricha i Zuzanny z d. Fürst ur. 2 września 1894 r. w Wandebakus pow. chełmski, zam. Lusówko pow. poznański. Był członkiem SA w Lusówku w pow. poznańskim.⁹⁷⁸¹ Aresztowany od 30 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Gnieźnie.⁹⁷⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 30 stycznia 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁷⁸³ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 26 marca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Friedrich Schultz 30 stycznia 1949 r. odcierpiał karę 3 lat więzienia.⁹⁷⁸⁴

Janiak Stanisław⁹⁷⁸⁵ s. Ignacego i Władysławy z d. Rankowskiej ur. 20 maja 1897 r. w Zygmuntowie pow. rawicki, zam. Wronczyn pow. poznański.⁹⁷⁸⁶ Aresztowany od 28 czerwca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁸⁷ SSK w Poznaniu 12 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.

---

⁹⁷⁷⁵ AIPN Po 791/751, s. 71-72.

⁹⁷⁷⁶ AIPN Po 791/753 (K. spec. 453/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Biernatowi*.

⁹⁷⁷⁷ AIPN Po 791/753, s. 25+v.

⁹⁷⁷⁸ AIPN Po 791/753, s. 35+v.

⁹⁷⁷⁹ AIPN Po 791/753, s. 62+v.

⁹⁷⁸⁰ AIPN Po 791/763 (K. spec. 517/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Friedrichowi Schultzowi*.

⁹⁷⁸¹ AIPN Po 791/763, s. 5-6 i 22+v.

⁹⁷⁸² AIPN Po 791/763, s. 22+v.

⁹⁷⁸³ AIPN Po 791/763, s. 31+v.

⁹⁷⁸⁴ AIPN Po 791/763, s. 37.

⁹⁷⁸⁵ AIPN Po 791/772 (K. spec. 592/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Janiakowi*; por.: *Adwokat Janiak uniewinniony*, „Głos Wielkopolski”, 15 XI 1946, gdzie podano, że ww. był kasjerem i sekretarzem niemieckiego właściciela majątku w Marcelinie w pow. poznańskim.

⁹⁷⁸⁶ AIPN Po 791/772, s. 21-22v.

⁹⁷⁸⁷ AIPN Po 791/772, s. 50+v.

orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁷⁸⁸

Tholen Karol⁹⁷⁸⁹ s. Heinricha i Anny z d. Schohaus ur. 24 kwietnia 1907 r. w Kostrzynie pow. średzki, zam. Pobiedziska ul. Kostrzyńska 8/1 pow. poznański. Był członkiem SS (SS-Sturm 109) w Pobiedziskach w pow. poznańskim.⁹⁷⁹⁰ Zatrzymany od 30 maja 1945 r., aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁹¹ SSK w Poznaniu 29 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁷⁹²

Netz Herbert⁹⁷⁹³ s. Emila i Otylii z d. Liedtke ur. 12 września 1922 r. w Różyszczu pow. łucki (Wołyń), zam. Antoninek ul. Droga Granitowa 15 pow. poznański.⁹⁷⁹⁴ Był członkiem SS w pow. poznańskim.⁹⁷⁹⁵ Zatrzymany od 2 maja 1945 r., aresztowany od 16 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁷⁹⁶ SSK w Poznaniu 17 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁷⁹⁷ W/z Prokuratora, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 19 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Herberta Netza, zamieniając mu karę śmierci na karę 15 lat więzienia z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz konfiskatą mienia.⁹⁷⁹⁸ W/z Prokuratora Wojewódzkiego w Poznaniu, wiceprokurator St. Kliszczyński 20 kwietnia 1954 r., wykonując postanowienie Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z 9 kwietnia 1954 r., postanowił - zgodnie z przepisem art. 6 i 10 ustawy z dnia 31 października 1951 r. - zarządzić warunkowe zwolnienie Herberta Netza o ile nie jest osadzony w więzieniu w innej sprawie.

---

⁹⁷⁸⁸ AIPN Po 791/772, s. 96-99.

⁹⁷⁸⁹ AIPN Po 791/805 (K. spec. 208/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Karolowi Tholenowi*.

⁹⁷⁹⁰ AIPN Po 791/805, s. 1-3 i 64+v.

⁹⁷⁹¹ AIPN Po 791/805, s. 15+v. i 61-63.

⁹⁷⁹² AIPN Po 791/805, s. 61-63.

⁹⁷⁹³ AIPN Po 791/807 (K. spec. 117/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Herbertowi Netzowi*.

⁹⁷⁹⁴ AIPN Po 791/807, s. 2+v. i 17+v.

⁹⁷⁹⁵ AIPN Po 791/807, s. 8-9 i 24+v.

⁹⁷⁹⁶ AIPN Po 791/807, s. 13, 20 i 24+v.

⁹⁷⁹⁷ AIPN Po 791/807, s. 49-50v.

⁹⁷⁹⁸ AIPN Po 791/807, s. 65.

Nieodbyta przez niego część kary miała zostać uznana za odbytą jeżeli w okresie próby tj. do 17 września 1959 r. nie spowodowałby odwołania zarządzonego zwolnienia i zgodnie ze zobowiązaniem nałożonym na niego, w okresie próby, natychmiastowego informowania najbliższego posterunku/komisariatu MO o każdorazowej zmianie miejsca pobytu.⁹⁷⁹⁹ Naczelnik więzienia w Barczewie 10 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta i Powiatu w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia warunkowo zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹⁸⁰⁰ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 24 maja 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż Herbert Netz został 10 maja 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia. Karę odbywał od 17 września 1945 r.⁹⁸⁰¹

---

⁹⁷⁹⁹ AIPN Po 791/807, brak paginacji, luźna karta pod koniec teczeki.

⁹⁸⁰⁰ AIPN Po 791/807, brak paginacji, luźna karta pod koniec teczeki.

⁹⁸⁰¹ AIPN Po 791/807, brak paginacji, luźna karta pod koniec teczeki.

13. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu rawickiego.

Rawicz (Rawitsch)

Przybylak Jan⁹⁸⁰² s. Ignacego i Katarzyny z d. Serwatki ur. 6 grudnia 1898 r. w Czajkowie pow. gostyński, zam. Sarnowa ul. Rawicka 17 pow. rawicki.⁹⁸⁰³ Aresztowany od 9 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 24 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁰⁵

Smit Dirk⁹⁸⁰⁶ s. Dirka i Alidy Katarzyny z d. Walleweing ur. 15 lipca 1882 r. w Haarlemie (Holandia), zam. Rawicz ul. 17 Stycznia 15. Zatrzymany od 20 lutego 1945 r., aresztowany od 27 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁰⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 14 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 lutego 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁸⁰⁸ W piśmie podp. Wołyńskiego z Ministerstwa Sprawiedliwości RP w Warszawie z 13 grudnia 1945 r. do Naczelnika Więzienia w Rawiczu znajduje się nakaz zwolnienia ww. z więzienia.⁹⁸⁰⁹ Dyspozycje co do Dirka Smita zostały zapewne zmienione skoro Naczelnik Więzienia w Rawiczu 2 listopada 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu o przeniesieniu ww. tego samego dnia z tamtejszego więzienia do więzienia w Sieradzu.⁹⁸¹⁰ Kierownik Nadzoru Prokuratorskiego Ministerstwa Sprawiedliwości RP w Warszawie, wiceprokurator S. O. I. Chamczyk 4 grudnia 1947 r. poinformował Prokuratora Sądu Okręgowego w Lesznie o wyrażeniu zgody przez Ministerstwo Sprawiedliwości na wydalenie Dirka Smita do

---

⁹⁸⁰² AIPN Po 791/13 (K. spec. 17/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Przybylakowi*.

⁹⁸⁰³ AIPN Po 791/13, s. 7 i 18.

⁹⁸⁰⁴ AIPN Po 791/13, s. 18-19 i 36+v.

⁹⁸⁰⁵ AIPN Po 791/13, s. 36+v.

⁹⁸⁰⁶ AIPN Po 791/53 (K. spec. 63/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Dirkowi Smitowi*.

⁹⁸⁰⁷ AIPN Po 791/53, s. 41 i 58-59v.

⁹⁸⁰⁸ AIPN Po 791/53, s. 58-59v.

⁹⁸⁰⁹ AIPN Po 791/53, s. 82.

⁹⁸¹⁰ AIPN Po 791/53, s. 66.

Holandii.⁹⁸¹¹ Procedura ekstradycyjna w stosunku do ww. została wstrzymana 13 stycznia 1948 r.⁹⁸¹² 23 czerwca 1949 r. przebywał w więzieniu w Warszawie-Mokotowie I.⁹⁸¹³ 14 sierpnia 1950 r. i nadal 13 września 1950 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.⁹⁸¹⁴

Szczurek Antoni⁹⁸¹⁵ s. Jana i Marii z d. Kazubek ur. 5 stycznia 1897 r. w Perzycach pow. krotoszyński, zam. leśnictwo Halin pow. rawicki.⁹⁸¹⁶ Aresztowany od 2 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸¹⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 14 czerwca 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸¹⁸

Maciejak Anna⁹⁸¹⁹ c. Władysława i Ludwiki Grocholskiej ur. 15 maja 1899 r. w Recklinghausen (Niemcy), zam. Białka pow. rawicki.⁹⁸²⁰ Aresztowana od 10 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸²¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 7 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁸²² Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 21 września 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Anny Maciejak, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia z pozbawieniem praw obywatelskich i honorowych na 5 lat po odbyciu kary.⁹⁸²³ Jak wynika z korespondencji Naczelnika Centralnego Więzienia w Rawiczu, kpt. L. Rokickiego do Naczelnika więzienia w Fordonie z 23 kwietnia 1948 r., ww. została 14 października 1947 r. przetransportowana z więzienia w Rawiczu do więzienia w Fordonie.⁹⁸²⁴ Prokurator Sądu Powiatowego w Lesznie 5 maja 1955 r. zawiadomił Sad Powiatowy w

---

⁹⁸¹¹ AIPN Po 791/53, s. 80.

⁹⁸¹² AIPN Po 791/53, s. 84.

⁹⁸¹³ AIPN Po 791/53, s. 95-96.

⁹⁸¹⁴ AIPN Po 791/53, s. 101 i 104.

⁹⁸¹⁵ AIPN Po 791/61 (K. spec. 72/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Szczurkowi*.

⁹⁸¹⁶ AIPN Po 791/61, s. 8-13.

⁹⁸¹⁷ AIPN Po 791/61, s. 34 i 88+v.

⁹⁸¹⁸ AIPN Po 791/61, s. 88+v.

⁹⁸¹⁹ AIPN Po 791/92 (K. spec. 107/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Maciejak*.

⁹⁸²⁰ AIPN Po 791/92, s. 38.

⁹⁸²¹ AIPN Po 791/92, s. 38 i 84-85v.

⁹⁸²² AIPN Po 791/92, s. 84-85v.

⁹⁸²³ AIPN Po 791/92, s. 99.

⁹⁸²⁴ AIPN Po 791/92, s. 109.

Lesznie, iż Anna Maciejak odbyła karę 10 lat pozbawienia wolności (po zastosowaniu prawa łaski) i została zwolniona z więzienia.⁹⁸²⁵

Naskręt Andrzej⁹⁸²⁶ s. Jana i Marianny z d. Waszyńskiej ur. 26 listopada 1887 r. w Kołaczkowicach pow. gostyński, zam. Jutrosin ul. Wrocławska 50 pow. rawicki.⁹⁸²⁷ Aresztowany od 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸²⁸ Komendant Powiatowy MO, W. Kopiejkin 9 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Rawiczu do więzienia w Poznaniu.⁹⁸²⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 18 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od popełnienia zarzucanego mu czynu, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸³⁰

Stefaniak Franciszek⁹⁸³¹ s. Antoniego i Józefy z d. Krysztofiak ur. 30 listopada 1893 r. w Piekarzewie pow. jarociński, zam. Rawicz ul. Mickiewicza 11.⁹⁸³² Zatrzymany od 9 kwietnia 1945 r., aresztowany od 11 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸³³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 23 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. w części zarzutów aktu oskarżenia oraz uniewinnić ww. odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa. Sprawę fałszywego oskarżenia przez ww. SSK w Poznaniu postanowił przekazać Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do dalszego rozpatrzenia.⁹⁸³⁴

Dudziak Jan⁹⁸³⁵ s. Michała i Rozalii z d. Zmysłowskiej ur. 15 czerwca 1900 r. w Słupii Kapitulnej pow. rawicki, zam. Sarnówka 17 pow. rawicki.⁹⁸³⁶ Aresztowany od 12 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸³⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 24 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów oraz umorzyć

---

⁹⁸²⁵ AIPN Po 791/92, s. 131.

⁹⁸²⁶ AIPN Po 791/194 (K. spec. 249/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Naskrętowi*.

⁹⁸²⁷ AIPN Po 791/194, s. 11.

⁹⁸²⁸ AIPN Po 791/194, s. 28 i 84-85.

⁹⁸²⁹ AIPN Po 791/194, s. 44.

⁹⁸³⁰ AIPN Po 791/194, s. 84-85.

⁹⁸³¹ AIPN Po 791/220 (K. spec. 278/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Stefaniakowi*.

⁹⁸³² AIPN Po 791/220, s. 34.

⁹⁸³³ AIPN Po 791/220, s. 34 i 60+v.

⁹⁸³⁴ AIPN Po 791/220, s. 60+v.

⁹⁸³⁵ AIPN Po 791/222 (K. spec. 280/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Dudziakowi*.

⁹⁸³⁶ AIPN Po 791/222, s. 39.

⁹⁸³⁷ AIPN Po 791/222, s. 39 i 71-72.

postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸³⁸

Mańka vel Manke Andrzej⁹⁸³⁹ s. Walentego i Antoniny z d. Przybylak ur. 26 listopada 1883 r. w Wojnowicach pow. nowotomyski, zam. Rawicz ul. Piotra Skargi 3. Był strażnikiem w więzieniu karnym w Rawiczu.⁹⁸⁴⁰ Aresztowany od 15 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁴¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 18 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁸⁴² W/z Kierownika Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 17 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Andrzeja Mańki vel Manke.⁹⁸⁴³

Krawczyk Jadwiga⁹⁸⁴⁴ c. Michała i Marianny z d. Wawrzyniak ur. 9 września 1900 r. w Góreczkach Wielkich pow. rawicki, zam. Rawicz ul. Kowalska 9.⁹⁸⁴⁵ Zatrzymana od 10 lipca 1945 r., aresztowana od 16 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁴⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 14 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁴⁷

Gerold Henryk⁹⁸⁴⁸ s. Gottfrieda Wilhelma i Natalii z d. Daab ur. 17 sierpnia 1904 r. w Warszawie, zam. Rawicz ul. 3 Maja 47.⁹⁸⁴⁹ W pierwszych miesiącach 1945 r. w Rawiczu ww. uchylał się od ujęcia względnie przytrzymania. Aresztowany od 28 lipca 1945 r. i osadzony w Obozie Pracy w Gronowie k. Leszna.⁹⁸⁵⁰ Naczelnik Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna, ppor. J. Staniszewski 9 września 1945 r. poinformował Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. od

---

⁹⁸³⁸ AIPN Po 791/222, s. 71-72.

⁹⁸³⁹ AIPN Po 791/267 (K. spec. 332/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Andrzejowi Mańce vel Manke; Życia Wielkopolski. Rawicz*, „Głos Wielkopolski”, 2 I 1946.

⁹⁸⁴⁰ AIPN Po 791/267, s. 9 i 16.

⁹⁸⁴¹ AIPN Po 791/267, s. 30.

⁹⁸⁴² AIPN Po 791/267, s. 69-71v.

⁹⁸⁴³ AIPN Po 791/267, s. 85.

⁹⁸⁴⁴ AIPN Po 791/281 (K. spec. 352/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Jadwidze Krawczyk*.

⁹⁸⁴⁵ AIPN Po 791/281, s. 4.

⁹⁸⁴⁶ AIPN Po 791/281, s. 23 i 44+v.

⁹⁸⁴⁷ AIPN Po 791/281, s. 44+v.

⁹⁸⁴⁸ AIPN Po 791/294 t. 1-2 (K. spec. 365/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi Geroldowi*.

⁹⁸⁴⁹ AIPN Po 791/294 t. 1, s. 3 i 17.

⁹⁸⁵⁰ AIPN Po 791/294 t. 1, s. 55 i 86+v.

28 sierpnia 1945 r. znajduje się na robotach przy oddziale budowy lotnisk WP w Łodzi.⁹⁸⁵¹ W/z Naczelnika Obozu Pracy w Sikawie k. Łodzi 21 sierpnia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. więzień 12 listopada 1945 r. zbiegł z tamtejszego Obozu.⁹⁸⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 12 września 1946 r. na mocy art. 7 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., nieznanego miejsca pobytu, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁵³ W nr 87 „Gazetki Poszukiwanych” KGMO w Warszawie z 15 października 1947 r. znajduje się zapissek, że w razie schwytania ww. należy go odstawić do Prokuratora Sadu Okręgowego w Warszawie, na podstawie jego decyzji z 2 września 1947 r.⁹⁸⁵⁴ Kierownik „Gazetki Poszukiwanych” WUBP w Warszawie 17 listopada 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Dzielnicy Warszawa-Śródmieście w Warszawie, że Henryk Gerold zam. wówczas w Katowicach i pracował jako inżynier na Energobudowie. Wobec ustalenia pobytu ww., Kierownik prosił o nadesłanie odwołania jego poszukiwań.⁹⁸⁵⁵

Metzner Maria⁹⁸⁵⁶ c. Hermanna i Julianny z d. Schwarz ur. 23 stycznia 1876 r. w Miejskiej Górcie pow. rawicki, zam. Rawicz ul. Mickiewicza 4.⁹⁸⁵⁷ Zatrzymana od 8 kwietnia 1945 r., aresztowana od 6 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁵⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 22 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁵⁹

Krzyżaniak z d. Koppe Maria⁹⁸⁶⁰ c. Karola i Anny z d. Kürste ur. 6 listopada 1902 r. w Krobii pow. gostyński, zam. Rawicz ul. Grunwaldzka 12. Aresztowany od 7 marca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁶¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 19 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat,

---

⁹⁸⁵¹ AIPN Po 791/294 t. 1, s. 60.

⁹⁸⁵² AIPN Po 791/294 t. 1, s. 77.

⁹⁸⁵³ AIPN Po 791/294 t. 1, s. 55 i 86+v.

⁹⁸⁵⁴ AIPN Po 791/294 t. 1, s. 97.

⁹⁸⁵⁵ AIPN Po 791/294 t. 1, s. 98.

⁹⁸⁵⁶ AIPN Po 791/314 (K. spec. 391/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Metzner*.

⁹⁸⁵⁷ AIPN Po 791/314, s. 6 i 25.

⁹⁸⁵⁸ AIPN Po 791/314, s. 29+v. i 57-58.

⁹⁸⁵⁹ AIPN Po 791/314, s. 57-58.

⁹⁸⁶⁰ AIPN Po 791/355 (K. spec. 452/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Krzyżaniak*.

⁹⁸⁶¹ AIPN Po 791/355, s. 55+v.

konfiskatę całego jej mienia, ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego, umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie dalszej części zarzutów oraz uniewinnić ww. odnośnie pozostałych zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁶² 21 lutego 1951 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie.⁹⁸⁶³ Sąd Wojewódzki w Poznaniu 16 maja 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – zważywszy, że popełnione przez ww. zbrodnie zostały dokonane przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegały wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii – na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2, 10 ust. 2 i 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Marii Krzyżaniak orzeczoną karę 10 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 6 lat i 8 miesięcy więzienia.⁹⁸⁶⁴ Prokurator Powiatowy w Lesznie 25 czerwca 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż wyrok więzienia wobec Marii Krzyżaniak - przez zastosowanie ustawy amnestyjnej z 1952 r. - został całkowicie wykonany.⁹⁸⁶⁵

Górski Marcin⁹⁸⁶⁶ s. Marcina i Marii z d. Tschuschke ur. 6 kwietnia 1921 r. w Sułowie pow. milicki, zam. Jutrosin pow. rawicki.⁹⁸⁶⁷ Był dozorcą w obozach żydowskich w Łącku i w Pawłowie w pow. rawickim.⁹⁸⁶⁸ Zatrzymany od 15 maja 1945 r., aresztowany od 18 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁶⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 22 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁹⁸⁷⁰ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Marcina Górskiego.⁹⁸⁷¹

Kabisch Hermann⁹⁸⁷² z. Reinholda i Berty z d. Gregor ur. 29 września 1907 r. w Sierakowie pow. rawicki, zam. Sieraków pow. rawicki.⁹⁸⁷³ Był kierownikiem politycznym NSDAP

---

⁹⁸⁶² AIPN Po 791/355, s. 108-116v.

⁹⁸⁶³ AIPN Po 791/355, s. 126.

⁹⁸⁶⁴ AIPN Po 791/355, s. 137.

⁹⁸⁶⁵ AIPN Po 791/355, s. 139.

⁹⁸⁶⁶ AIPN Po 791/365 (K. spec. 465/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Górskiemu*; por.: *Wyrok śmierci w Rawiczu*, „Głos Wielkopolski”, 4 XII 1945.

⁹⁸⁶⁷ AIPN Po 791/365, s. 10.

⁹⁸⁶⁸ AIPN Po 791/365, s. 38+v.

⁹⁸⁶⁹ AIPN Po 791/365, s. 38+v. i 55-57.

⁹⁸⁷⁰ AIPN Po 791/365, s. 55-57.

⁹⁸⁷¹ AIPN Po 791/365, s. 66.

⁹⁸⁷² AIPN Po 791/368 (K. spec. 468/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hermannowi Kabischowi*.

⁹⁸⁷³ AIPN Po 791/368, s. 12 i 39+v.

(Politischeleiter der NSDAP), setnikiem partii (Blockleiter der NSDAP), zastępcą kierownika obwodu partii (Vertreter der NSDAP Zellenleiter) i członkiem NSKK w Sierakowie w pow. rawickim.⁹⁸⁷⁴ Aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁷⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 23 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 15 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 15 lat, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 7 czerwca 1945 r., konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.⁹⁸⁷⁶ 31 marca 1951 r. przebywał w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁷⁷ Sąd Wojewódzki w Poznaniu 3 kwietnia 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił – zważywszy, że czyny inkryminowane ww. popełnione zostały przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegały wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii – na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2, art. 10 pkt 2 i art. 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. - złagodzić Hermannowi Kabischowi orzeczoną karę 15 lat więzienia o trzecią część tj. do kary 10 lat więzienia. Na mocy art. 4 ust. 2 tejże ustawy nie wykonana kara dodatkowa przepadku mienia nie podlegała wykonaniu.⁹⁸⁷⁸ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 30 października 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił zwolnić Hermanna Kabischa warunkowo przedterminowo od odbycia reszty kary więzienia. Okres próby dla warunkowo zwolnionego stanowił czas pozostały do odbycia kary tj. do 7 czerwca 1955 r.⁹⁸⁷⁹ Prokurator Powiatowy w Lesznie 7 czerwca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż wyrok więzienia w stosunku do Hermanna Kabischa został całkowicie wykonany.⁹⁸⁸⁰

Sędłak z d. Specht Michalina⁹⁸⁸¹ c. Romana i Marianny z d. Olejniczak ur. 24 marca 1898 r. w Bartoszewicach pow. rawicki, zam. Oczkowice pow. rawicki.⁹⁸⁸² Aresztowana od 22 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁸³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej

---

⁹⁸⁷⁴ AIPN Po 791/368, s. 15 i 62-64v.

⁹⁸⁷⁵ AIPN Po 791/368, s. 39+v.

⁹⁸⁷⁶ AIPN Po 791/368, s. 62-64v.

⁹⁸⁷⁷ AIPN Po 791/368, s. 82.

⁹⁸⁷⁸ AIPN Po 791/368, s. 78.

⁹⁸⁷⁹ AIPN Po 791/368, s. 85+v.

⁹⁸⁸⁰ AIPN Po 791/368, s. 81.

⁹⁸⁸¹ AIPN Po 791/382 (K. spec. 486/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michalinie Sędłak*.

⁹⁸⁸² AIPN Po 791/382, s. 5.

⁹⁸⁸³ AIPN Po 791/382, s. 25+v. i 60-61.

w Rawiczu 14 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁸⁴

Jarysiak Jan⁹⁸⁸⁵ s. Tomasza i Apolonii z d. Wiśniewskiej ur. 24 września 1883 r. w Kobylnicy pow. poznański, zam. Rawicz ul. Ratuszowa 14.⁹⁸⁸⁶ Aresztowany od 22 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 22 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁸⁸⁸ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Lesznie 28 marca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Lesznie, iż wyrok 3 lat więzienia wobec Jana Jarysiaka został całkowicie wykonany.⁹⁸⁸⁹

Kaźmierczak z d. Wleklik Maria⁹⁸⁹⁰ c. Władysława i Jadwigi z d. Kmiec ur. 11 kwietnia 1924 r. w Rawiczu, zam. Masłowo 43 pow. rawicki.⁹⁸⁹¹ Aresztowana od 23 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁹² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 14 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁹³

Chudzińska Kazimiera⁹⁸⁹⁴ c. Tomasza i Cecylii z d. Olejniczak ur. 10 stycznia 1925 r. w Masłowie pow. rawicki, zam. Masłowo 20a pow. rawicki.⁹⁸⁹⁵ Aresztowana od 23 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁸⁹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 14 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁸⁹⁷

---

⁹⁸⁸⁴ AIPN Po 791/382, s. 60-61.

⁹⁸⁸⁵ AIPN Po 791/420 (K. spec. 534/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Jarysiakowi*.

⁹⁸⁸⁶ AIPN Po 791/420, s. 6.

⁹⁸⁸⁷ AIPN Po 791/420, s. 46+v. i 101-104.

⁹⁸⁸⁸ AIPN Po 791/420, s. 101-104.

⁹⁸⁸⁹ AIPN Po 791/420, s. 112.

⁹⁸⁹⁰ AIPN Po 791/421 (K. spec. 535/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Kaźmierczak*.

⁹⁸⁹¹ AIPN Po 791/421, s. 6 i 27.

⁹⁸⁹² AIPN Po 791/421, s. 37+v. i 58+v.

⁹⁸⁹³ AIPN Po 791/421, s. 58+v.

⁹⁸⁹⁴ AIPN Po 791/423 (K. spec. 537/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierze Chudzińskiej*.

⁹⁸⁹⁵ AIPN Po 791/423, s. 6.

⁹⁸⁹⁶ AIPN Po 791/423, s. 43+v. i 68-69.

⁹⁸⁹⁷ AIPN Po 791/423, s. 68-69.

Uhlke Zygmunt⁹⁸⁹⁸ s. Gottfrieda i Fryderyki z d. Jäger ur. 15 grudnia 1925 r. Nosoczu pow. łucki (Wołyń), zam. Roszkowo pow. rawicki.⁹⁸⁹⁹ Był drużynowym Hitlerjugend (Hitlerjugend-Kameradschaftführer) w Roszkowie w pow. rawickim.⁹⁹⁰⁰ Aresztowany od 25 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁹⁰¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 15 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁹⁰² Prokurator Powiatowy w Lesznie 31 sierpnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż wyrok więzienia w stosunku do Zygmunta Uhlke został całkowicie wykonany, przy częściowym zastosowaniu ustawy amnestyjnej z 1952 r.⁹⁹⁰³

Grabsch Fritz⁹⁹⁰⁴ s. Paula i Fridy z d. Schulz ur. 13 marca 1929 r. w Płaczkowie pow. rawicki, zam. Płaczkowo pow. rawicki.⁹⁹⁰⁵ Zatrzymany od 31 marca 1945 r., aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁹⁰⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu popełnienia czynu zarzucanego mu w akcie oskarżenia.⁹⁹⁰⁷

Fremdling Kazimierz⁹⁹⁰⁸ s. Augustyna i Wiktorii z d. Stagraczyńskiej ur. 2 marca 1925 r. w Rawiczu, zam. Rawicz ul. Lipowa 1. Był członkiem SS w Rawiczu.⁹⁹⁰⁹ Aresztowany od 11 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁹¹⁰ Prokurator SSK w Poznaniu, Jonsik 22 lutego 1946 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 7 lutego 1946 r. - pomimo polecenia osadzenia go w Poznaniu - przeniesiony do więzienia w Gnieźnie.⁹⁹¹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Gnieźnie 19 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł

---

⁹⁸⁹⁸ AIPN Po 791/433 (K. spec. 551/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zygmuntowi Uhlke*.

⁹⁸⁹⁹ AIPN Po 791/433, s. 6.

⁹⁹⁰⁰ AIPN Po 791/433, s. 15 i 41+v.

⁹⁹⁰¹ AIPN Po 791/433, s. 41+v. i 59-61.

⁹⁹⁰² AIPN Po 791/433, s. 59-61.

⁹⁹⁰³ AIPN Po 791/433, s. 66.

⁹⁹⁰⁴ AIPN Po 791/467 (K. spec. 608/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Fritzowi Grabschowi*.

⁹⁹⁰⁵ AIPN Po 791/467, s. 9.

⁹⁹⁰⁶ AIPN Po 791/467, s. 32+v. i 49-50v.

⁹⁹⁰⁷ AIPN Po 791/467, s. 49-50v.

⁹⁹⁰⁸ AIPN Po 791/542 (K. spec. 68/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Fremdlingowi*.

⁹⁹⁰⁹ AIPN Po 791/542, s. 3-4.

⁹⁹¹⁰ AIPN Po 791/542, s. 8+v.

⁹⁹¹¹ AIPN Po 791/542, s. 15.

uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹¹² P. o. Naczelnika więzienia śledczego w Gnieźnie 15 lipca 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 16 lipca 1946 r. przetransportowany z więzienia w Gnieźnie do Obozu Pracy w Gronowie k. Leszna.⁹⁹¹³

Richter z d. Zaremba Anna⁹⁹¹⁴ c. Karola i Michaliny z d. Michalak ur. 28 maja 1887 r. w Sarnowie pow. rawicki, zam. Sarnowa ul. Kolejowa 65 pow. rawicki.⁹⁹¹⁵ Zatrzymana od 26 maja 1945 r., aresztowana od 25 czerwca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁹¹⁶ Naczelnik więzienia w Rawiczu 20 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przetransportowana z tamtejszego więzienia do więzienia w Poznaniu.⁹⁹¹⁷ SSK w Poznaniu 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. przy zastosowaniu art. 18 §1 i art. 59 §1 lit. a kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁹¹⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 9 października 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została 1 października 1946 r. przeniesiona z więzienia w Poznaniu do więzienia w Fordonie.⁹⁹¹⁹ 26 lipca 1949 r. przebywała w więzieniu w Inowrocławiu.⁹⁹²⁰

Ofiarkiewicz z d. Patrias Pelagia⁹⁹²¹ c. Wojciecha i Marii z d. Dudek ur. 10 lipca 1910 r. w Smolicach pow. gostyński, zam. Sarnowa pow. rawicki.⁹⁹²² Aresztowana od 24 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Rawiczu.⁹⁹²³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 12 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹²⁴

---

⁹⁹¹² AIPN Po 791/542, s. 43-44.

⁹⁹¹³ AIPN Po 791/542, s. 48.

⁹⁹¹⁴ AIPN Po 791/605 (K. spec. 157/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Richter*; zob.: *Mordercy Polaków i zdrajcy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 27 VI 1946.

⁹⁹¹⁵ AIPN Po 791/605, s. 6.

⁹⁹¹⁶ AIPN Po 791/605, s. 34, 52+v. i 67-68v.

⁹⁹¹⁷ AIPN Po 791/605, s. 34.

⁹⁹¹⁸ AIPN Po 791/605, s. 67-68v.

⁹⁹¹⁹ AIPN Po 791/605, s. 82.

⁹⁹²⁰ AIPN Po 791/605, s. 97.

⁹⁹²¹ AIPN Po 791/698 (K. spec. 319/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pelagii Ofiarkiewicz*.

⁹⁹²² AIPN Po 791/698, s. 6.

⁹⁹²³ AIPN Po 791/698, s. 48+v.

⁹⁹²⁴ AIPN Po 791/698, s. 78-79.

Tichter Albert⁹⁹²⁵ s. Ludwiga i Auguste z d. Weiss ur. 16 sierpnia 1874 r. w Berlinie, zam. Jutrosin pow. rawicki.⁹⁹²⁶ Był kierownikiem obozów (Lagerführer) dla Żydów w Piskornie, w Nadstawinie i w Śląskowie w pow. rawickim.⁹⁹²⁷ Aresztowany od 3 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Rawiczu.⁹⁹²⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Rawiczu 12 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁹²⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 28 września 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Alberta Tichtera.⁹⁹³⁰

Kędzierski Jan (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. krotoszyńskiego).

---

⁹⁹²⁵ AIPN Po 791/717 (K. spec. 355/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Albertowi Tichterowi*; por.: *Kazał wieszać - sam będzie wisiał*, „Głos Wielkopolski”, 20 IX 1946, gdzie występuje pisownia nazwiska: Pichter; zob.: *Szubienice w Grodzisku, Poznaniu i Lesznie*, „Głos Wielkopolski”, 8 X 1946, gdzie podano, że ww. miał zawisnąć na szubienicy w najbliższych dniach.

⁹⁹²⁶ AIPN Po 791/717, s. 7 i 34-37v.

⁹⁹²⁷ AIPN Po 791/717, s. 9-12.

⁹⁹²⁸ AIPN Po 791/717, s. 23+v. i 42-43.

⁹⁹²⁹ AIPN Po 791/717, s. 42-43.

⁹⁹³⁰ AIPN Po 791/717, s. 55.

14. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu szamotulskiego.

Szamotuły (Samter)

Kühn Wilhelm⁹⁹³¹ s. Ottona i Heleny z d. Nöhring ur. 11 marca 1916 r. w Rzecinie pow. szamotulski, zam. Rzecin pow. szamotulski.⁹⁹³² Był członkiem SA; zatrzymany 5 maja 1945 r., aresztowany 7 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wronkach.⁹⁹³³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wronkach 28 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 maja 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia, zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹³⁴ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 27 marca 1953 r. postanowił - na zasadzie art. 2, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP nr 58, poz. 399) – zwolnić ww. 5 kwietnia 1953 r. warunkowo od odbycia reszty kary. Ignacy Kamiński przebywał wówczas w Ośrodku Pracy w Sośnicy. Jako okres próby dla warunkowo zwolnionego Sąd określił 1 rok, który rozpoczął się od chwili zwolnienia ww. z więzienia.⁹⁹³⁵ Sekretarz Prokuratury Miasta i Powiatu Poznańskiego 20 kwietnia 1953 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż ww. został 8 kwietnia 1953 r. zwolniony warunkowo z więzienia.⁹⁹³⁶

Jurdzińska Cecylia⁹⁹³⁷ c. Stanisława i Agnieszki z d. Rogalskiej ur. 10 listopada 1900 r. w Kaźmierzu pow. szamotulski, zam. Kaźmierz ul. Chlewiska pow. szamotulski.⁹⁹³⁸ Aresztowana od 15 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹³⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz

---

⁹⁹³¹ AIPN Po 791/126 (K. spec. 154/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wilhelmowi Kühnowi*.

⁹⁹³² AIPN Po 791/126, s. 1.

⁹⁹³³ AIPN Po 791/126, s. 6, 13 i 30-31v.

⁹⁹³⁴ AIPN Po 791/126, s. 30-31v.

⁹⁹³⁵ AIPN Po 791/126, s. 41+v.

⁹⁹³⁶ AIPN Po 791/126, s. 42.

⁹⁹³⁷ AIPN Po 791/149 (K. spec. 189/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Cecylii Jurdzińskiej*; zob.: *Z życia Wielkopolski. Szamotuły*, „Głos Wielkopolski”, 25 IV 1946.

⁹⁹³⁸ AIPN Po 791/149, s. 9 i 31.

⁹⁹³⁹ AIPN Po 791/149, s. 31.

art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 8 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 15 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.⁹⁹⁴⁰ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 13 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Szamotułach do więzienia w Fordonie.⁹⁹⁴¹ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 13 listopada 1953 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - zważywszy, że czyny inkryminowane zostały popełnione przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegają wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii, na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2, 10 pkt 2 i 16 ustawy o amnestii z dnia 22 stycznia 1952 r. – złagodzić Cecylii Jurdzińskiej orzeczoną karę 8 lat więzienia o trzecią część tj. do 5 lat i 4 miesięcy więzienia. Na mocy art. 4 pkt 2 ustawy o amnestii niewykonana kara dodatkowa przepadku mienia nie podlegała wykonaniu.⁹⁹⁴² Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 2 lutego 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż ww., po zastosowaniu amnestii z 1952 r., została 29 grudnia 1953 r. zwolniona z więzienia.⁹⁹⁴³

Kwiatecki Antoni⁹⁹⁴⁴ s. Michała i Marianny z d. Sarny ur. 12 marca 1885 r. we Wróblewie pow. szamotulski, zam. majątek Sycyn pow. szamotulski.⁹⁹⁴⁵ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole); zatrzymany od 22 marca 1945 r., aresztowany od 30 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹⁴⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 6 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹⁴⁷

Kubiak Stanisław⁹⁹⁴⁸ s. Piotra i Stanisławy ur. 7 maja 1881 r. w Kobylempolu pow. poznański, zam. Sycyn pow. szamotulski.⁹⁹⁴⁹ Aresztowany od 9 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹⁵⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 6 maja

---

⁹⁹⁴⁰ AIPN Po 791/149, s. 129-130.

⁹⁹⁴¹ AIPN Po 791/149, s. 131.

⁹⁹⁴² AIPN Po 791/149, s. 140.

⁹⁹⁴³ AIPN Po 791/149, s. 144.

⁹⁹⁴⁴ AIPN Po 791/197 (K. spec. 252/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Kwiateckiemu i Stanisławowi Kubiakowi*.

⁹⁹⁴⁵ AIPN Po 791/197, s. 15.

⁹⁹⁴⁶ AIPN Po 791/197, s. 29 i 113-117.

⁹⁹⁴⁷ AIPN Po 791/197, s. 113-117.

⁹⁹⁴⁸ AIPN Po 791/197 (K. spec. 252/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Kwiateckiemu i Stanisławowi Kubiakowi*.

⁹⁹⁴⁹ AIPN Po 791/197, s. 78.

⁹⁹⁵⁰ AIPN Po 791/197, s. 78 i 113-117.

1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹⁵¹

Sommerfeld Oskar⁹⁹⁵² s. Friedricha i Wilhelmine z d. Röhr ur. 15 lipca 1900 r. w Chojnie pow. szamotulski, zam. Orle pow. międzychodzki. Był członkiem SA w Wierzchocinie w pow. szamotulskim.⁹⁹⁵³ Zatrzymany od 24 marca 1945 r., aresztowany od 7 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁹⁵⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wronkach 28 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, policzyć ww. na poczet kary okres tymczasowego aresztowania od 24 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁹⁵⁵ Naczelnik więzienia w Lesznie 13 października 1945 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Lesznie.⁹⁹⁵⁶ Naczelnik więzienia w Rawiczu 30 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został doprowadzony z więzienia w Lesznie do więzienia w Rawiczu.⁹⁹⁵⁷ Naczelnik więzienia w Potulicach 31 sierpnia 1951 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Potulicach do więzienia w Strzelcach Opolskich.⁹⁹⁵⁸ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 6 listopada 1953 r. postanowił - zważywszy, że czyn inkryminowany został popełniony przed 20 listopada 1952 r. i nie podlegał wyłączeniom przewidzianym w art. 9 ustawy o amnestii – na podstawie art. 1, 4 ust. 1 pkt 2, 10 pkt 2, 16 ustawy o amnestii z dnia 22 listopada 1952 r. złagodzić Oskarowi Sommerfeldowi karę 10 lat więzienia o trzecią część tj. do 6 lat i 8 miesięcy. Na mocy art. 4 ust. 2 tejże ustawy o amnestii nie wykonana do tego czasu kara dodatkowa przepadku mienia nie podlegała wykonaniu.⁹⁹⁵⁹ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 12 stycznia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż ww. odcierpiał 12 grudnia 1953 r. karę więzienia.⁹⁹⁶⁰

---

⁹⁹⁵¹ AIPN Po 791/197, s. 113-117.

⁹⁹⁵² AIPN Po 791/214 (K. spec. 271/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Oskarowi Sommerfeldowi*.

⁹⁹⁵³ AIPN Po 791/214, s. 4 i 54-55.

⁹⁹⁵⁴ AIPN Po 791/214, s. 33 i 54-55.

⁹⁹⁵⁵ AIPN Po 791/214, s. 54-55.

⁹⁹⁵⁶ AIPN Po 791/214, s. 59.

⁹⁹⁵⁷ AIPN Po 791/214, s. 73.

⁹⁹⁵⁸ AIPN Po 791/214, s. 63.

⁹⁹⁵⁹ AIPN Po 791/214, s. 65.

⁹⁹⁶⁰ AIPN Po 791/214, s. 76.

Rotnicki Wincenty⁹⁹⁶¹ s. Jana i Teodozji z d. Pietraszewskiej ur. 20 stycznia 1877 r. w Chojnie pow. poznański, zam. Szamotuły ul. Sądowa 3.⁹⁹⁶² Zatrzymany od 4 marca 1945 r., aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹⁶³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 4 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁹⁶⁴ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wincentego Rotnickiego.⁹⁹⁶⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż wyrok śmierci na ww. został wykonany 4 lutego 1946 r.⁹⁹⁶⁶ Naczelnik więzienia w Szamotułach, Wł. Kosmański 19 marca 1948 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż wyrok śmierci na ww. został wykonany.⁹⁹⁶⁷

Ramm Hermann⁹⁹⁶⁸ s. Friedricha i Emilii z d. Knoll ur. 22 stycznia 1873 r. w Lubocieńnicy pow. szamotulski, zam. Szamotuły ul. Wroniecka 20.⁹⁹⁶⁹ Był członkiem NSDAP i Schupo w pow. szamotulskim.⁹⁹⁷⁰ Zatrzymany od 4 marca 1945 r., aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹⁷¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 4 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁹⁷² W/z Kierownika Nadzoru Sądowego nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie

---

⁹⁹⁶¹ AIPN Po 791/242 (K. spec. 304/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wincentemu Rotnickiemu i Hermannowi Rammowi*; zob.: *Cztery wyroki śmierci Sądu Specjalnego*, „Głos Wielkopolski”, 12 XII 1945.

⁹⁹⁶² AIPN Po 791/242, s. 31

⁹⁹⁶³ AIPN Po 791/242, s. 58 i 89-90.

⁹⁹⁶⁴ AIPN Po 791/242, s. 89-90.

⁹⁹⁶⁵ AIPN Po 791/242, s. 104.

⁹⁹⁶⁶ AIPN Po 791/242, s. 112.

⁹⁹⁶⁷ AIPN Po 791/242, s. 109.

⁹⁹⁶⁸ AIPN Po 791/242 (K. spec. 304/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wincentemu Rotnickiemu i Hermannowi Rammowi*; zob.: *Cztery wyroki śmierci Sądu Specjalnego*, „Głos Wielkopolski”, 12 XII 1945.

⁹⁹⁶⁹ AIPN Po 791/242, s. 6.

⁹⁹⁷⁰ AIPN Po 791/242, s. 2.

⁹⁹⁷¹ AIPN Po 791/242, s. 58 i 89-90.

⁹⁹⁷² AIPN Po 791/242, s. 89-90.

skorzystał z prawa łaski w stosunku do Wincentego Rotnickiego.⁹⁹⁷³ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż wyrok śmierci na ww. został wykonany 4 lutego 1946 r.⁹⁹⁷⁴ Naczelnik więzienia w Szamotułach, Wł. Kosmański 19 marca 1948 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż wyrok śmierci w stosunku do Hermanna Ramma został wykonany.⁹⁹⁷⁵

Czeszak Stanisław⁹⁹⁷⁶ s. Władysława i Antoniny z d. Kasperskiej ur. 19 października 1915 r. w Witkóvkach pow. kościański, zam. Gołębin Stary pow. kościański.⁹⁹⁷⁷ Był kalifaktorem w więzieniu we Wronkach w pow. szamotulskim.⁹⁹⁷⁸ Aresztowany od 26 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.⁹⁹⁷⁹ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. przeniesiony z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.⁹⁹⁸⁰ SSK w Poznaniu 3 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 6 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 6 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.⁹⁹⁸¹ 8 kwietnia 1947 r. przebywał w Centralnym Więzieniu w Barczewie.⁹⁹⁸² Naczelnik więzienia karnego w Rawiczu 19 lipca 1947 r. zakomunikował Sądowi Okręgowemu Wydz. VIII Karny w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia doprowadzony przez KBW w Olsztynie i osadzony w tamtejszym więzieniu.⁹⁹⁸³ Naczelnik Centralnego Więzienia w Warszawie 26 czerwca 1951 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu [winno być: Sądu Okręgowego w Poznaniu], iż ww., po odbyciu kary 6 lat więzienia, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.⁹⁹⁸⁴

Pietraszewska z d. Konieczna Joanna⁹⁹⁸⁵ c. Stanisława i Agnieszki z d. Bączyk ur. 17 czerwca 1902 r. w Kaźmierzu pow. szamotulski, zam. Kaźmierz pow. szamotulski.⁹⁹⁸⁶

---

⁹⁹⁷³ AIPN Po 791/242, s. 104.

⁹⁹⁷⁴ AIPN Po 791/242, s. 112.

⁹⁹⁷⁵ AIPN Po 791/242, s. 109.

⁹⁹⁷⁶ AIPN Po 791/250 (K. spec. 312/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Czeszakowi*.

⁹⁹⁷⁷ AIPN Po 791/250, s. 20.

⁹⁹⁷⁸ AIPN Po 791/250, s. 1.

⁹⁹⁷⁹ AIPN Po 791/250, s. 20 i 113-114v.

⁹⁹⁸⁰ AIPN Po 791/250, s. 32.

⁹⁹⁸¹ AIPN Po 791/250, s. 113-114v.

⁹⁹⁸² AIPN Po 791/250, s. 126.

⁹⁹⁸³ AIPN Po 791/250, s. 131.

⁹⁹⁸⁴ AIPN Po 791/250, s. 139.

⁹⁹⁸⁵ AIPN Po 791/372 (K. spec. 474/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Joannie Pietraszewskiej*.

⁹⁹⁸⁶ AIPN Po 791/372, s. 11.

Zatrzymana od 14 marca 1945 r., aresztowana od 10 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 4 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹⁸⁸

Sawala Anna⁹⁹⁸⁹ c. Melchiora i Józefy z d. Adamskiej ur. 23 czerwca 1895 r. w Orliczku pow. szamotulski, zam. Orliczko pow. szamotulski.⁹⁹⁹⁰ Zatrzymana od 17 lipca 1945 r., aresztowana od 29 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹⁹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 5 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹⁹²

Rataj z d. Rzepecka Anna⁹⁹⁹³ c. Stanisława i Stanisławy z d. Kapłan ur. 25 marca 1907 r. w Lutteran (Niemcy), zam. Ostroróg pow. szamotulski.⁹⁹⁹⁴ Aresztowana od 16 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szamotułach.⁹⁹⁹⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 15 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.⁹⁹⁹⁶

Kriese Hermann⁹⁹⁹⁷ s. Juliana i Agnieszki z d. Schulz ur. 12 czerwca 1906 r. w Wielkiej Lipce pow. nowotomyski, zam. Pniewy pow. szamotulski.⁹⁹⁹⁸ Był członkiem NSKK i Volkssturm w Pniewach w pow. szamotulskim.⁹⁹⁹⁹ Zatrzymany od 3 maja 1945 r., aresztowany od 15 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰⁰⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 16 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 maja 1945 r. do 16 września 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty

⁹⁹⁸⁷ AIPN Po 791/372, s. 40+v. i 76-77.

⁹⁹⁸⁸ AIPN Po 791/372, s. 76-77.

⁹⁹⁸⁹ AIPN Po 791/437 (K. spec. 560/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Sawali*.

⁹⁹⁹⁰ AIPN Po 791/437, s. 8.

⁹⁹⁹¹ AIPN Po 791/437, s. 43+v. i 68-69.

⁹⁹⁹² AIPN Po 791/437, s. 68-69.

⁹⁹⁹³ AIPN Po 791/449 (K. spec. 586/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Annie Rataj*.

⁹⁹⁹⁴ AIPN Po 791/449, s. 15.

⁹⁹⁹⁵ AIPN Po 791/449, s. 22+v. i 47-48.

⁹⁹⁹⁶ AIPN Po 791/449, s. 47-48.

⁹⁹⁹⁷ AIPN Po 791/484 (K. spec. 633/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hermannowi Kriese*.

⁹⁹⁹⁸ AIPN Po 791/484, s. 3.

⁹⁹⁹⁹ AIPN Po 791/484, s. 3-4.

¹⁰⁰⁰⁰ AIPN Po 791/484, s. 30+v. i 116-119v.

oskarżenia na koszt Skarbu Państwa w myśl art. 581 lit. d kpk.¹⁰⁰⁰¹ Naczelnik więzienia w Szamotułach 3 kwietnia 1948 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Szamotułach do Obozu Pracy w Jaworznie.¹⁰⁰⁰² Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 11 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż ww. 3 maja 1948 r. odcierpiał karę 3 lat więzienia.¹⁰⁰⁰³

Hossa Leon¹⁰⁰⁰⁴ s. Jana i Stanisławy z d. Cypel ur. 18 kwietnia 1909 r. we Wronkach pow. szamotulski, zam. Wronki ul. Poznańska 14 pow. szamotulski.¹⁰⁰⁰⁵ Zatrzymany od 17 grudnia 1945 r., aresztowany od 17 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Wronkach.¹⁰⁰⁰⁶ Naczelnik więzienia w Szamotułach 26 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.¹⁰⁰⁰⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów aktu oskarżenia na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁰⁸

Kamiński Albert¹⁰⁰⁰⁹ s. Antoniego i Emmy z d. Milbradt ur. 23 lutego 1901 r. w Trojanowie pow. obornicki, zam. Ruks (młyn) pow. obornicki.¹⁰⁰¹⁰ Zatrzymany od 10 kwietnia 1945 r., aresztowany od 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.¹⁰⁰¹¹ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.¹⁰⁰¹² Ww. był oskarżony z art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁰⁰¹³ Lekarz więzienny więzienia w Śremie dr Jerzycki 9 kwietnia 1946 r. wysłał do Szpitala Powiatowego w Śremie zaświadczenie, że Wojciech [sic!] Kamiński powinien być

---

¹⁰⁰⁰¹ AIPN Po 791/484, s. 116-119v.

¹⁰⁰⁰² AIPN Po 791/484, s. 138.

¹⁰⁰⁰³ AIPN Po 791/484, s. 140.

¹⁰⁰⁰⁴ AIPN Po 791/573 (K. spec. 112/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Leonowi Hossie*.

¹⁰⁰⁰⁵ AIPN Po 791/573, s. 8 i 16+v.

¹⁰⁰⁰⁶ AIPN Po 791/573, s. 52, 55+v. i 84-85.

¹⁰⁰⁰⁷ AIPN Po 791/573, s. 53.

¹⁰⁰⁰⁸ AIPN Po 791/573, s. 84-85.

¹⁰⁰⁰⁹ AIPN Po 791/573 (K. spec. 115/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Albertowi Kamińskiemu i Margarecie Kamińskiej*.

¹⁰⁰¹⁰ AIPN Po 791/575, s. 1.

¹⁰⁰¹¹ AIPN Po 791/575, s. 19, 25, 68 i 82+v.

¹⁰⁰¹² AIPN Po 791/575, s. 68.

¹⁰⁰¹³ AIPN Po 791/575, s. 82+v.

przekazany do Szpitala w celu poddania leczeniu zapalenia nerek i wady serca.¹⁰⁰¹⁴ Naczelnik więzienia w Śremie Michał Andrzejewski 14 kwietnia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. zmarł 14 kwietnia 1946 r. w więzieniu w Śremie. Wg opinii lekarza więziennego dr. St. Jerzyckiego zgon więźnia nastąpił w sposób naturalny wskutek zapalenia nerek i wady serca, który to fakt komisyjnie stwierdzono.¹⁰⁰¹⁵ SSK w Poznaniu 27 kwietnia 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - w myśl art. 3 i 581 kpk - postępowanie karne przeciwko Albertowi Kamińskiemu wskutek jego śmierci.¹⁰⁰¹⁶

Kamińska z d. Düsterhöff Margarete¹⁰⁰¹⁷ c. Hugona i Adolfiny z d. Schmidt ur. 26 maja 1920 r. w Smolarkach pow. obornicki, zam. Ruks pow. obornicki.¹⁰⁰¹⁸ Aresztowana od 14 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Poznaniu.¹⁰⁰¹⁹ Kierownik PUBP w Szamotułach por. Jaskólski 23 sierpnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia odstawiona do więzienia w Poznaniu.¹⁰⁰²⁰ Naczelnik więzienia karno-słedczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. miała zostać 11 października 1945 r. przeniesiona z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.¹⁰⁰²¹ SSK w Poznaniu 25 października 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰²²

Nawrocki Feliks¹⁰⁰²³ s. Józefa i Marii z d. Kaczmarek ur. 13 maja 1910 r. w Karolewku pow. szamotulski, zam. Karolewko pow. szamotulski.¹⁰⁰²⁴ Aresztowany od 10 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰²⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 6 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww.

---

¹⁰⁰¹⁴ AIPN Po 791/575, s. 102.

¹⁰⁰¹⁵ AIPN Po 791/575, s. 112+v.

¹⁰⁰¹⁶ AIPN Po 791/575, s. 114.

¹⁰⁰¹⁷ AIPN Po 791/575 (K. spec. 115/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Albertowi Kamińskiemu i Margarecie Kamińskiej*.

¹⁰⁰¹⁸ AIPN Po 791/575, s. 37.

¹⁰⁰¹⁹ AIPN Po 791/575, s. 69, 82+v. i 152-153.

¹⁰⁰²⁰ AIPN Po 791/575, s. 64.

¹⁰⁰²¹ AIPN Po 791/575, s. 69.

¹⁰⁰²² AIPN Po 791/575, s. 152-153.

¹⁰⁰²³ AIPN Po 791/576 (K. spec. 116/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Feliksowi Nawrockiemu*.

¹⁰⁰²⁴ AIPN Po 791/576, s. 23.

¹⁰⁰²⁵ AIPN Po 791/576, s. 101+v. i 180-184v.

odnośnie części zarzutów oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰²⁶

Bogalski Henryk vel Tillo¹⁰⁰²⁷ s. NN i Marii Bogalskiej ur. 6 lipca 1925 r. w Otorowie pow. szamotulski, zam. Otorowo pow. szamotulski. Był członkiem HJ i Waffen SS oraz Arbeitsdienst w pow. szamotulskim.¹⁰⁰²⁸ Aresztowany od 14 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰²⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 7 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę po 3 lata więzienia za każdą z obu części aktu oskarżenia, wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰⁰³⁰ 6 lutego 1947 r. przebywał w więzieniu w Wartemborku [obecnie: Barczewo].¹⁰⁰³¹ Naczelnik OPW w Jaworznie 2 czerwca 1951 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu o zwolnieniu 7 maja 1951 r. ww. z tamtejszego obozu, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności.¹⁰⁰³²

Holl Richard¹⁰⁰³³ s. Richarda i Emmy z d. Fehlberg ur. 23 lipca 1902 r. w Rzecinie pow. szamotulski, zam. Marianowo pow. szamotulski. Był członkiem SA w pow. szamotulskim.¹⁰⁰³⁴ Aresztowany od 24 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰³⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 8 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia oraz na karę 3 lat więzienia, połączyć obie kary i wymierzyć ww. jako karę łączną - karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰⁰³⁶ 25 stycznia 1947 r. przebywał w więzieniu w Wartemborku [obecnie: Barczewo].¹⁰⁰³⁷ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 25 lutego 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V

---

¹⁰⁰²⁶ AIPN Po 791/576, s. 180-184v.

¹⁰⁰²⁷ AIPN Po 791/610 (K. spec. 170/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Henrykowi vel Tillonowi Bogalskiemu*.

¹⁰⁰²⁸ AIPN Po 791/610, s. 2+v.

¹⁰⁰²⁹ AIPN Po 791/610, s. 27+v. i 44-47.

¹⁰⁰³⁰ AIPN Po 791/610, s. 44-47.

¹⁰⁰³¹ AIPN Po 791/610, s. 58.

¹⁰⁰³² AIPN Po 791/610, s. 60.

¹⁰⁰³³ AIPN Po 791/611 (K. spec. 171/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Richardowi Hollowi*.

¹⁰⁰³⁴ AIPN Po 791/611, s. 13+v.

¹⁰⁰³⁵ AIPN Po 791/611, s. 19+v. i 61-62v.

¹⁰⁰³⁶ AIPN Po 791/611, s. 61-62v.

¹⁰⁰³⁷ AIPN Po 791/611, s. 74.

Karny w Poznaniu, iż ww. odcierpiał karę 5 lat więzienia od 8 lipca 1946 r. do 8 lipca 1951 r.¹⁰⁰³⁸

Szczechowiak Władysław¹⁰⁰³⁹ s. Wincentego i Marianny z d. Florek ur. 25 czerwca 1906 r. w Lipnicy pow. szamotulski, zam. Jastrowo pow. szamotulski.¹⁰⁰⁴⁰ Aresztowany od 1 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰⁴¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 7 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁴²

Kmiecinski Władysław¹⁰⁰⁴³ s. Józefa i Agnieszki ur. 1 września 1885 r. w Ostrolesiu pow. szamotulski, zam. Ostrolesie pow. szamotulski.¹⁰⁰⁴⁴ Aresztowany od 1 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰⁴⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 7 maja 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁴⁶

Perski Józef Lambert¹⁰⁰⁴⁷ s. Jakuba i Weroniki z d. Szulkiewicz ur. 20 lutego 1895 r. we Wronkach pow. szamotulski, zam. Wronki ul. Poznańska 66 pow. szamotulski.¹⁰⁰⁴⁸ Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w pow. szamotulskim. Aresztowany od 5 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰⁴⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wronkach 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.¹⁰⁰⁵⁰ Naczelnik więzienia w Rawiczu 22 grudnia 1948 r. zawiadomił Prokuratora Sądu

---

¹⁰⁰³⁸ AIPN Po 791/611, s. 77.

¹⁰⁰³⁹ AIPN Po 791/630 (K. spec. 201/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Szczechowiakowi i Władysławowi Kmiecinskiemu*.

¹⁰⁰⁴⁰ AIPN Po 791/630, s. 9.

¹⁰⁰⁴¹ AIPN Po 791/630, s. 58+v. i 109-113.

¹⁰⁰⁴² AIPN Po 791/630, s. 109-113.

¹⁰⁰⁴³ AIPN Po 791/630 (K. spec. 201/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Szczechowiakowi i Władysławowi Kmiecinskiemu*.

¹⁰⁰⁴⁴ AIPN Po 791/630, s. 8.

¹⁰⁰⁴⁵ AIPN Po 791/630, s. 58+v. i 109-113.

¹⁰⁰⁴⁶ AIPN Po 791/630, s. 109-113.

¹⁰⁰⁴⁷ AIPN Po 791/640 (K. spec. 217/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Lambertowi Perskiemu*; zob.: *Mordercy Polaków i zdrajcy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 27 VI 1946.

¹⁰⁰⁴⁸ AIPN Po 791/640, s. 12.

¹⁰⁰⁴⁹ AIPN Po 791/640, s. 52+v. i 91-93v.

¹⁰⁰⁵⁰ AIPN Po 791/640, s. 91-93v.

Okręgowego w Poznaniu, iż ww., po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, został 5 grudnia 1948 r. zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁰⁰⁵¹

Napierała Jan¹⁰⁰⁵² s. Józefa i Franciszki z d. Kaczmarek ur. 11 grudnia 1891 r. w Kaźmierzu pow. szamotulski, zam. Wronki ul. Rynek 8 pow. szamotulski.¹⁰⁰⁵³ Aresztowany od 17 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wronkach.¹⁰⁰⁵⁴ Naczelnik więzienia we Wronkach 26 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia we Wronkach do więzienia w Szamotułach.¹⁰⁰⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wronkach 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁵⁶

Wachholz Bruno¹⁰⁰⁵⁷ s. Józefa i Wilhelminy z d. Rekowskiej ur. 7 stycznia 1909 r. w Rytlu pow. chojnicki, zam. Piotrowo pow. szamotulski.¹⁰⁰⁵⁸ Aresztowany od 16 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 16 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od części zarzutów aktu oskarżenia oraz umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie reszty zarzutów na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁶⁰

Matthess Julius¹⁰⁰⁶¹ s. Heinricha i Pauliny z d. Konkel ur. 20 kwietnia 1878 r. w Nowejwsi pow. szamotulski, zam. Nowawieś pow. szamotulski.¹⁰⁰⁶² Był członkiem SA w Strózkach w pow. szamotulskim.¹⁰⁰⁶³ Aresztowany od 14 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotułach 10 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres

---

¹⁰⁰⁵¹ AIPN Po 791/640, s. 50+v.

¹⁰⁰⁵² AIPN Po 791/673 (K. spec. 281/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Napierale*.

¹⁰⁰⁵³ AIPN Po 791/673, s. 12+v.

¹⁰⁰⁵⁴ AIPN Po 791/673, s. 57, 74+v. i 87-89v.

¹⁰⁰⁵⁵ AIPN Po 791/673, s. 57.

¹⁰⁰⁵⁶ AIPN Po 791/673, s. 87-89v.

¹⁰⁰⁵⁷ AIPN Po 791/682 (K. spec. 294/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Brunonowi Wachholzowi*.

¹⁰⁰⁵⁸ AIPN Po 791/682, s. 24.

¹⁰⁰⁵⁹ AIPN Po 791/682, s. 56+v. i 121-123.

¹⁰⁰⁶⁰ AIPN Po 791/682, s. 121-123.

¹⁰⁰⁶¹ AIPN Po 791/689 (K. spec. 308/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Juliusowi Matthessowi i Marcie Matthess*; zob.: *Przed spec. Sądem Karnym w Poznaniu*, „Głos Wielkopolski”, 15 VII 1946.

¹⁰⁰⁶² AIPN Po 791/689, s. 17+v.

¹⁰⁰⁶³ AIPN Po 791/689, s. 37+v. i 40+v.

¹⁰⁰⁶⁴ AIPN Po 791/689, s. 40+v. i 56-57.

tymczasowego aresztowania od 14 września 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰⁰⁶⁵ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 27 sierpnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Julius Matthes zmarł 13 sierpnia 1947 r.¹⁰⁰⁶⁶

Matthes z d. Bensch Martha¹⁰⁰⁶⁷ c. Hermanna i Wilhelmine z d. Reisch ur. 6 maja 1883 r. w Borku pow. śremski, zam. Nowawieś pow. szamotulski.¹⁰⁰⁶⁸ Była członkinią Deutsche Frauenwerk w Strózkach w pow. szamotulskim.¹⁰⁰⁶⁹ Aresztowana od 14 września 1945 r. i osadzona w więzieniu w Szamotulach.¹⁰⁰⁷⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotulach 10 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁷¹

Balcer Władysław¹⁰⁰⁷² s. Wawrzyna i Franciszki z d. Maćkowiak ur. 30 września 1905 r. w Podrzewiu pow. szamotulski, zam. Pniewy pow. szamotulski.¹⁰⁰⁷³ Aresztowany od 14 stycznia 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szamotulach.¹⁰⁰⁷⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Szamotulach 9 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁷⁵

Przybylski Szczepan¹⁰⁰⁷⁶ s. Jakuba i Marii z d. Spychały ur. 16 października 1898 r. w Jasionnej pow. szamotulski, zam. Jasionna pow. szamotulski.¹⁰⁰⁷⁷ Aresztowany od 14 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szamotulach.¹⁰⁰⁷⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wronkach 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁷⁹

---

¹⁰⁰⁶⁵ AIPN Po 791/689, s. 56-57.

¹⁰⁰⁶⁶ AIPN Po 791/689, s. 66.

¹⁰⁰⁶⁷ AIPN Po 791/689 (K. spec. 308/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Juliusowi Matthesowi i Marcie Matthes*; zob.: *Przed spec. Sądem Karnym w Poznaniu*, „Głos Wielkopolski”, 15 VII 1946.

¹⁰⁰⁶⁸ AIPN Po 791/689, s. 16+v.

¹⁰⁰⁶⁹ AIPN Po 791/689, s. 16+v. i 40+v.

¹⁰⁰⁷⁰ AIPN Po 791/689, s. 40+v. i 56-57.

¹⁰⁰⁷¹ AIPN Po 791/689, s. 56-57.

¹⁰⁰⁷² AIPN Po 791/690 (K. spec. 309/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Balcerowi*.

¹⁰⁰⁷³ AIPN Po 791/690, s. 82+v.

¹⁰⁰⁷⁴ AIPN Po 791/690, s. 84+v. i 125-126v.

¹⁰⁰⁷⁵ AIPN Po 791/690, s. 125-126v.

¹⁰⁰⁷⁶ AIPN Po 791/694 (K. spec. 314/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Szczepanowi Przybylskiemu i Edwardowi Wachowiakowi*.

¹⁰⁰⁷⁷ AIPN Po 791/694, s. 1.

¹⁰⁰⁷⁸ AIPN Po 791/694, s. 45+v. i 47-49.

¹⁰⁰⁷⁹ AIPN Po 791/694, s. 47-49.

Wachowiak Edward¹⁰⁰⁸⁰ s. Jana i Stanisławy z d. Nowak ur. 28 lutego 1909 r. w Jasionnej pow. szamotulski, zam. Jasionna pow. szamotulski.¹⁰⁰⁸¹ Aresztowany od 14 maja 1946 r. i osadzony w więzieniu w Szamotułach.¹⁰⁰⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wronkach 21 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁸³

---

¹⁰⁰⁸⁰ AIPN Po 791/694 (K. spec. 314/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Szczepanowi Przybylskiemu i Edwardowi Wachowiakowi*.

¹⁰⁰⁸¹ AIPN Po 791/694, s. 8.

¹⁰⁰⁸² AIPN Po 791/694, s. 25 i 45+v.

¹⁰⁰⁸³ AIPN Po 791/694, s. 47-49.

15. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu śremskiego.

Śrem (Schrimm)

Gadomski Stanisław¹⁰⁰⁸⁴ s. Urbana i Katarzyny z d. Tilgner ur. 17 października 1877 r. w Donatowie pow. kościański, zam. Śrem ul. Fabryczna 2.¹⁰⁰⁸⁵ Aresztowany od 9 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰⁰⁸⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 11 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁰⁸⁷

Pietrzak Stefan¹⁰⁰⁸⁸ s. Adama i Marianny ur. 19 sierpnia 1903 r. w Ługach pow. śremski, zam. Śrem ul. Młyńska 8.¹⁰⁰⁸⁹ Aresztowany od 10 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰⁰⁹⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 11 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰⁰⁹¹ 15 czerwca 1945 r. Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Stefana Pietrzaka.¹⁰⁰⁹² W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu o wykonaniu 22 czerwca 1945 r. kary śmierci w stosunku do Stefana Pietrzaka.¹⁰⁰⁹³

Heinrich z d. Matuszczak Maria¹⁰⁰⁹⁴ c. Józefa i Michaliny ur. 10 września 1900 r. w Zbrudzewie pow. śremski, zam. Zbrudzewo pow. śremski.¹⁰⁰⁹⁵ Aresztowana od 7 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu śledczym w Śremie.¹⁰⁰⁹⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 11 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

---

¹⁰⁰⁸⁴ AIPN Po 791/11 (K. spec. 15/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Gadomskiemu*.

¹⁰⁰⁸⁵ AIPN Po 791/11, s. 5.

¹⁰⁰⁸⁶ AIPN Po 791/11, s. 11-12.

¹⁰⁰⁸⁷ AIPN Po 791/11, s. 22+v.

¹⁰⁰⁸⁸ AIPN Po 791/19 (K. spec. 24/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stefanowi Pietrzakowi*; zob.: *Konfident niemiecki skazany na śmierć*, „Głos Wielkopolski”, 26 V 1945; *Kara śmierci nie minie zdrajcy*, „Głos Wielkopolski”, 16 VI 1945.

¹⁰⁰⁸⁹ AIPN Po 791/19, s. 21 i 26.

¹⁰⁰⁹⁰ AIPN Po 791/19, s. 26 i 52-53.

¹⁰⁰⁹¹ AIPN Po 791/19, s. 52-53.

¹⁰⁰⁹² *Kara śmierci nie minie zdrajcy*, „Głos Wielkopolski”, 16 VI 1945.

¹⁰⁰⁹³ AIPN Po 791/19, s. 61.

¹⁰⁰⁹⁴ AIPN Po 791/21 (K. spec. 27/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Heinrich*.

¹⁰⁰⁹⁵ AIPN Po 791/21, s. 1 i 8.

¹⁰⁰⁹⁶ AIPN Po 791/21, s. 13 i 26-27.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁰⁰⁹⁷ 28 maja 1946 r. ww. została przeniesiona z więzienia w Śremie do więzienia w Fordonie.¹⁰⁰⁹⁸ Prokurator Sądu Okręgowego w Poznaniu 19 maja 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Maria Heinrich zakończyła odbywanie kary więzienia 11 maja 1948 r.¹⁰⁰⁹⁹

Lampasiak Michalina¹⁰¹⁰⁰ c. Michała i Marii ur. 20 września 1900 r. w Nowieczku pow. śremski, zam. Śrem ul. Pofranciszkańska 11.¹⁰¹⁰¹ Aresztowana od 19 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁰² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 11 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, zaliczyć skazanej na poczet kary okres tymczasowego aresztowania od 19 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁰¹⁰³ Naczelnik Centralnego Wiezienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu, że Michalina Lampasiak została przeniesiona 28 maja 1946 r. z więzienia w Śremie do więzienia w Fordonie.¹⁰¹⁰⁴

Chraplewski Kazimierz¹⁰¹⁰⁵ s. Józefa i Marii z d. Lojek ur. 13 lutego 1912 r. w Separowie pow. nowotomyski, zam. majątek w Kadzewie pow. śremski.¹⁰¹⁰⁶ Aresztowany od 7 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁰⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 28 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁰⁸

Kiel Ignacy¹⁰¹⁰⁹ s. Wawrzyna i Małgorzaty ur. 8 lipca 1913 r. w Międzychodzie pow. śremski, zam. Międzychód pow. śremski.¹⁰¹¹⁰ Był włodarzem majątku w Kadzewie w pow.

---

¹⁰⁰⁹⁷ AIPN Po 791/21, s. 26-27.

¹⁰⁰⁹⁸ AIPN Po 791/21, s. 36.

¹⁰⁰⁹⁹ AIPN Po 791/21, s. 37.

¹⁰¹⁰⁰ AIPN Po 791/29 (K. spec. 36/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michalinie Lampasiak*.

¹⁰¹⁰¹ AIPN Po 791/29, s. 28.

¹⁰¹⁰² AIPN Po 791/29, s. 28-30.

¹⁰¹⁰³ AIPN Po 791/29, s. 29-30.

¹⁰¹⁰⁴ AIPN Po 791/29, s. 46.

¹⁰¹⁰⁵ AIPN Po 791/118 (K. spec. 144/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Chraplewskiemu i Ignacemu Kielu*.

¹⁰¹⁰⁶ AIPN Po 791/118, s. 1+v.

¹⁰¹⁰⁷ AIPN Po 791/118, s. 53+v. i 122-123v.

¹⁰¹⁰⁸ AIPN Po 791/118, s. 119-121v.

¹⁰¹⁰⁹ AIPN Po 791/118 (K. spec. 144/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Chraplewskiemu i Ignacemu Kielu*.

¹⁰¹¹⁰ AIPN Po 791/118, s. 53+v.

śremskim; aresztowany od 20 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹¹¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 28 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹¹²

Sosna Aleksander¹⁰¹¹³ s. Juliusa i Emilii z d. Weniger ur. 9 lutego 1874 r. we Wronkach pow. szamotulski, zam. Śrem ul. Ogrodowa 8.¹⁰¹¹⁴ Aresztowany od 18 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹¹⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 29 sierpnia 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹¹⁶

Szymkowiak Antoni¹⁰¹¹⁷ s. Andrzeja i Stanisławy z d. Kruczyńskiej ur. 11 czerwca 1905 r. w Castorp pow. dortmundzki, zam. Książ Wielkopolski ul. Młyńska 13 pow. śremski.¹⁰¹¹⁸ Zatrzymany od 6 marca 1945 r., aresztowany od 11 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹¹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 23 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹²⁰

Paniączyk z d. Koperska Antonina¹⁰¹²¹ c. Józefa i Franciszki z d. Jędrzejczak ur. 3 czerwca 1909 r. w Bninie pow. śremski, zam. Ludwikowo pow. śremski.¹⁰¹²² Aresztowana od 10 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹²³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 13 października 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹²⁴

---

¹⁰¹¹¹ AIPN Po 791/118, s. 53+v. i 122-123v.

¹⁰¹¹² AIPN Po 791/118, s. 119-121v.

¹⁰¹¹³ AIPN Po 791/132 (K. spec. 163/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Aleksandrowi Sośnie*.

¹⁰¹¹⁴ AIPN Po 791/132, s. 2.

¹⁰¹¹⁵ AIPN Po 791/132, s. 15 i 32+v.

¹⁰¹¹⁶ AIPN Po 791/132, s. 32+v.

¹⁰¹¹⁷ AIPN Po 791/172 (K. spec. 224/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Szymkowiakowi*.

¹⁰¹¹⁸ AIPN Po 791/172, s. 9.

¹⁰¹¹⁹ AIPN Po 791/172, s. 9-10v., 15 i 27.

¹⁰¹²⁰ AIPN Po 791/172, s. 86+v.

¹⁰¹²¹ AIPN Po 791/177 (K. spec. 230/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoninie Paniączyk*.

¹⁰¹²² AIPN Po 791/177, s. 14 i 17.

¹⁰¹²³ AIPN Po 791/177, s. 24.

¹⁰¹²⁴ AIPN Po 791/177, s. 60+v.

Kleczewski Franciszek¹⁰¹²⁵ s. Franciszka i Marianny z d. Kaczmarek ur. 28 września 1912 r. w Śremie, zam. Śrem ul. Franciszkańska 9.¹⁰¹²⁶ Aresztowany od 18 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹²⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 23 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹²⁸

Tomczak Walentyna¹⁰¹²⁹ c. Marcelego i Marii z d. Adamskiej ur. 5 lutego 1887 r. w Śremie, zam. Śrem ul. Młyńska 6.¹⁰¹³⁰ Aresztowana od 20 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹³¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 21 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹³²

Wawrzyniak Ignacy¹⁰¹³³ s. Antoniego i Agnieszki z d. Jędrzejak ur. 9 lipca 1898 r. w Nassenheide pow. randowski, zam. Dolsk ul. Garczary 9 pow. śremski. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁰¹³⁴ Naczelnik więzienia w Śremie 21 kwietnia 1945 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został zwolniony z tamtejszego więzienia na podstawie orzeczenia lekarza więziennego z 26 marca 1945 r. wskutek choroby raka żołądka.¹⁰¹³⁵ Naczelnik więzienia w Śremie 11 lipca 1945 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia osadzony w tamtejszym więzieniu.¹⁰¹³⁶ Kierownik służby śledczej zewnętrznej KPMO w Śremie, Pawlak 30 sierpnia 1945 r. nadał telefonogram do Prokuratora SSK w Poznaniu zawiadamiający, iż Ignacy Wawrzyniak zmarł 29 sierpnia 1945 r. podczas transportu z więzienia w Śremie do szpitala więziennego w Poznaniu. Zgon ww. został stwierdzony tego samego dnia przez dr Jasińską z Kórniku. Jednocześnie KPMO w Śremie zapytywało, czy zwłoki, znajdujące się w kostnicy aresztu miejskiego w Kórniku, mają być pochowane w Kórniku, czy też mają zostać wydane rodzinie zam. w Dolsku.¹⁰¹³⁷ Komendant

---

¹⁰¹²⁵ AIPN Po 791/193 (K. spec. 248/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Kleczewskiemu*.

¹⁰¹²⁶ AIPN Po 791/193, s. 3.

¹⁰¹²⁷ AIPN Po 791/193, s. 32+v. i 81-82v.

¹⁰¹²⁸ AIPN Po 791/193, s. 81-82v.

¹⁰¹²⁹ AIPN Po 791/221 (K. spec. 279/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walentynie Tomczak*.

¹⁰¹³⁰ AIPN Po 791/221, s. 3.

¹⁰¹³¹ AIPN Po 791/221, s. 23 i 42+v.

¹⁰¹³² AIPN Po 791/221, s. 42+v.

¹⁰¹³³ AIPN Po 791/228 (K. spec. 287/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ignacemu Wawrzyniakowi*.

¹⁰¹³⁴ AIPN Po 791/228, s. 6.

¹⁰¹³⁵ AIPN Po 791/228, s. 32.

¹⁰¹³⁶ AIPN Po 791/228, s. 35.

¹⁰¹³⁷ AIPN Po 791/228, s. 49.

Powiatowy MO w Śremie, kpt. E. Gering zarządził wydanie zwłok - przez Zarząd Miejski w Kórniku - rodzinie zmarłego.¹⁰¹³⁸ SSK w Poznaniu 10 września 1945 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Ignacemu Wawrzyniakowi z powodu jego śmierci 29 sierpnia 1945 r.¹⁰¹³⁹

Koschnik Rudolf¹⁰¹⁴⁰ s. Ferdynanda i Renaty z d. Jahnke ur. 8 kwietnia 1864 r. w Oberhütten pow. kartuski, zam. Śrem ul. Szkolna 9.¹⁰¹⁴¹ Aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁴² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 22 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰¹⁴³ Kierownik Nadzoru nad Prokuraturą i Sądownictwem Specjalnym Prokurator dr J. Sawicki, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 grudnia 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Rudolfa Koschnika, zamieniając mu karę śmierci na karę 5 lat więzienia z pozbawieniem praw na zawsze.¹⁰¹⁴⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 6 sierpnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Rudolf Koschnik zmarł w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁴⁵

Franzke Emma¹⁰¹⁴⁶ c. Ferdynanda i Rozalii ur. 18 marca 1873 r. w Iłowcu pow. śremski, zam. Krosno pow. śremski.¹⁰¹⁴⁷ Aresztowana od 17 sierpnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁴⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 20 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁰¹⁴⁹ Kierownik Działu Administracyjnego więzienia w Śremie, I. Hoffer 31 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci Emmy

---

¹⁰¹³⁸ AIPN Po 791/228, s. 53.

¹⁰¹³⁹ AIPN Po 791/228, s. 61.

¹⁰¹⁴⁰ AIPN Po 791/252 (K. spec. 314/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Rudolfowi Koschnikowi*.

¹⁰¹⁴¹ AIPN Po 791/252, s. 3.

¹⁰¹⁴² AIPN Po 791/252, s. 42 i 59-60.

¹⁰¹⁴³ AIPN Po 791/252, s. 59-60.

¹⁰¹⁴⁴ AIPN Po 791/252, s. 69.

¹⁰¹⁴⁵ AIPN Po 791/252, s. 79.

¹⁰¹⁴⁶ AIPN Po 791/303 (K. spec. 378/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Emmie Franzke*.

¹⁰¹⁴⁷ AIPN Po 791/303, s. 10 i 20.

¹⁰¹⁴⁸ AIPN Po 791/303, s. 20 i 36-37v.

¹⁰¹⁴⁹ AIPN Po 791/303, s. 36-37v.

Franzke.¹⁰¹⁵⁰ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, wiceprokurator K. Elznerowicz 28 kwietnia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Emma Franzke zmarła 29 grudnia 1945 r.¹⁰¹⁵¹

Grzelak Jan¹⁰¹⁵² s. Wojciecha i Franciszki z d. Guzek ur. 24 stycznia 1896 r. w Kądziaku pow. jarociński, zam. Rogalin pow. śremski.¹⁰¹⁵³ Aresztowany od 13 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.¹⁰¹⁵⁴ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 17 października 1945 r. zawiadomił Prezesa SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Rogoźnie.¹⁰¹⁵⁵ SSK w Poznaniu 17 grudnia 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁵⁶

Kasprzak Stanisław¹⁰¹⁵⁷ s. Jana i Katarzyny z d. Krawczyk ur. 6 listopada 1906 r. w Jaszkanie pow. śremski, zam. Psarskie pow. śremski.¹⁰¹⁵⁸ Aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁵⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 20 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁶⁰

Niewręda z d. Stachowiak Aniela¹⁰¹⁶¹ c. Maksymiliana i Michaliny z d. Skrzypczak ur. 11 stycznia 1918 r. w Chrzastowie pow. śremski, zam. Śrem ul. Poznańska 8.¹⁰¹⁶² Aresztowana od 23 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁶³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁶⁴

---

¹⁰¹⁵⁰ AIPN Po 791/303, s. 41.

¹⁰¹⁵¹ AIPN Po 791/303, s. 46.

¹⁰¹⁵² AIPN Po 791/338 (K. spec. 432/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Grzelakowi*.

¹⁰¹⁵³ AIPN Po 791/338, s. 47.

¹⁰¹⁵⁴ AIPN Po 791/338, s. 187+v. i 248-249.

¹⁰¹⁵⁵ AIPN Po 791/338, s. 192.

¹⁰¹⁵⁶ AIPN Po 791/338, s. 248-249.

¹⁰¹⁵⁷ AIPN Po 791/341 (K. spec. 435/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Kasprzakowi*.

¹⁰¹⁵⁸ AIPN Po 791/341, s. 8.

¹⁰¹⁵⁹ AIPN Po 791/341, s. 74+v. i 126-127v.

¹⁰¹⁶⁰ AIPN Po 791/341, s. 126-127v.

¹⁰¹⁶¹ AIPN Po 791/393 (K. spec. 498/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anieli Niewrędzie, Stanisławie Jakubiak i Michalinie Stachowiak*.

¹⁰¹⁶² AIPN Po 791/393, s. 17.

¹⁰¹⁶³ AIPN Po 791/393, s. 60+v. i 116-118.

¹⁰¹⁶⁴ AIPN Po 791/393, s. 116-118.

Jakubiak z d. Liskowiak Stanisława¹⁰¹⁶⁵ c. Franciszka i Agnieszki z d. Lange ur. 27 kwietnia 1906 r. w Łuszkowie pow. kościański, zam. Śrem ul. Tylina 5.¹⁰¹⁶⁶ Aresztowana od 23 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁶⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁶⁸

Stachowiak z d. Skrzypczak Michalina¹⁰¹⁶⁹ c. Antoniego i Katarzyny z d. Urbańskiej ur. 10 września 1895 r. we Włoskiejewcu pow. śremski, zam. Śrem ul. Poznańska 8.¹⁰¹⁷⁰ Aresztowana od 23 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁷¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁷²

Baraniak Józef¹⁰¹⁷³ s. Marcelego i Magdaleny z d. Baraniak ur. 26 lutego 1895 r. w Śremie, zam. Śrem ul. Mickiewicza 20.¹⁰¹⁷⁴ Aresztowany od 16 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁷⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia przestępstwa i uwolnić od winy i kary, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁷⁶

Nowicki Ignacy¹⁰¹⁷⁷ s. Franciszka i Michaliny ur. 17 stycznia 1884 r. w Śremie, zam. Śrem ul. Rynek 1.¹⁰¹⁷⁸ Aresztowany od 30 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁷⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 24 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł

---

¹⁰¹⁶⁵ AIPN Po 791/393 (K. spec. 498/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anieli Niewrzędzie, Stanisławie Jakubiak i Michalinie Stachowiak*.

¹⁰¹⁶⁶ AIPN Po 791/393, s. 5.

¹⁰¹⁶⁷ AIPN Po 791/393, s. 60+v. i 116-118.

¹⁰¹⁶⁸ AIPN Po 791/393, s. 116-118.

¹⁰¹⁶⁹ AIPN Po 791/393 (K. spec. 498/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Anieli Niewrzędzie, Stanisławie Jakubiak i Michalinie Stachowiak*.

¹⁰¹⁷⁰ AIPN Po 791/393, s. 26.

¹⁰¹⁷¹ AIPN Po 791/393, s. 60+v. i 116-118.

¹⁰¹⁷² AIPN Po 791/393, s. 116-118.

¹⁰¹⁷³ AIPN Po 791/434 (K. spec. 553/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Baraniakowi i Ignacemu Nowickiemu*.

¹⁰¹⁷⁴ AIPN Po 791/434, s. 9.

¹⁰¹⁷⁵ AIPN Po 791/434, s. 26+v. i 63-64.

¹⁰¹⁷⁶ AIPN Po 791/434, s. 63-64.

¹⁰¹⁷⁷ AIPN Po 791/434 (K. spec. 553/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Baraniakowi i Ignacemu Nowickiemu*.

¹⁰¹⁷⁸ AIPN Po 791/434, s. 7.

¹⁰¹⁷⁹ AIPN Po 791/434, s. 26+v. i 63-64.

uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia przestępstwa i uwolnić od winy i kary, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁸⁰

Ćwiklik Józef¹⁰¹⁸¹ s. Wojciecha i Józefy z d. Mugali ur. 18 września 1890 r. w Krakowie, zam. Mchy pow. śremski.¹⁰¹⁸² Zatrzymany od 30 lipca 1945 r., aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁸³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 23 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu i uwolnić od winy i kary, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁸⁴

Radke z d. Rinas Lidia¹⁰¹⁸⁵ c. Ludwika i Emilii z d. Gatzke ur. 8 sierpnia 1909 r. w Cichosławiu pow. radzyński, zam. Dolsk pow. śremski.¹⁰¹⁸⁶ Zatrzymana od 29 marca 1945 r., aresztowana od 18 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁸⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 20 marca 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰¹⁸⁸

Pikosz Franciszek¹⁰¹⁸⁹ s. Mariana i Elżbiety z d. Ogryczak ur. 20 stycznia 1899 r. w Bonikowie pow. kościański, zam. Mosina ul. Kościuszki 6 pow. śremski. Był „wydajnie pracującym Polakiem” (Leistungspole) w Mosinie w pow. śremskim.¹⁰¹⁹⁰ Zatrzymany od 1 marca 1945 r., aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁹¹ SSK w Poznaniu 28 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 4 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 3 kwietnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰¹⁹² Naczelnik więzienia w Strzelcach Opolskich, ppor. Matusiewicz 7 marca 1947 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. odbywał w tamtejszym więzieniu karę 4 lat

---

¹⁰¹⁸⁰ AIPN Po 791/434, s. 63-64.

¹⁰¹⁸¹ AIPN Po 791/459 (K. spec. 598/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Ćwiklikowi*.

¹⁰¹⁸² AIPN Po 791/459, s. 11 i 34+v.

¹⁰¹⁸³ AIPN Po 791/459, s. 1, 17 i 34+v.

¹⁰¹⁸⁴ AIPN Po 791/459, s. 70-71v.

¹⁰¹⁸⁵ AIPN Po 791/483 (K. spec. 632/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Lidii Radke*.

¹⁰¹⁸⁶ AIPN Po 791/483, s. 6.

¹⁰¹⁸⁷ AIPN Po 791/483, s. 36+v. i 61-62.

¹⁰¹⁸⁸ AIPN Po 791/483, s. 61-62.

¹⁰¹⁸⁹ AIPN Po 791/495 (K. spec. 648/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Pikoszowi i Józefie Pikosz*.

¹⁰¹⁹⁰ AIPN Po 791/495, s. 9 i 55+v.

¹⁰¹⁹¹ AIPN Po 791/495, s. 55+v. i 94-96.

¹⁰¹⁹² AIPN Po 791/495, s. 94-96.

pozbawienia wolności, której początek przypadał 28 stycznia 1946 r., koniec zaś 3 kwietnia 1949 r.¹⁰¹⁹³ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 9 lutego 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Franciszek Pikosz odcierpiał karę 4 lat więzienia i 9 grudnia 1948 r. został zwolniony.¹⁰¹⁹⁴

Pikosz z d. Poznaniak Józefa¹⁰¹⁹⁵ c. Michała i Józefy z d. Bączyk ur. 13 marca 1906 r. w Kielczewie pow. kościański, zam. Mosina ul. Kościuszki 6 pow. śremski.¹⁰¹⁹⁶ Zatrzymana od 3 grudnia 1945 r., aresztowana od 13 grudnia 1945 r. i osadzona w więzieniu w Śremie.¹⁰¹⁹⁷ SSK w Poznaniu 28 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 grudnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej mienia oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁰¹⁹⁸ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 8 czerwca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. została 28 maja 1946 r. przeniesiona z więzienia w Śremie do więzienia w Fordonie.¹⁰¹⁹⁹ 27 marca 1947 r. przebywała w Centralnym Więzieniu w Fordonie.¹⁰²⁰⁰ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 31 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Józefa Pikosz odcierpiała karę 3 lat więzienia i 9 grudnia 1948 r. została zwolniona.¹⁰²⁰¹

Zajac Marcin¹⁰²⁰² s. Bartłomieja i Franciszki z d. Joachimiak ur. 10 października 1868 r. w Śremie, zam. Śrem ul. Zielona 9.¹⁰²⁰³ Zatrzymany od 1 sierpnia 1945 r., aresztowany od 16 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰²⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 1 sierpnia 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, przepadek całego

---

¹⁰¹⁹³ AIPN Po 791/495, s. 132.

¹⁰¹⁹⁴ AIPN Po 791/495, s. 158, musiał zostać zwolniony z więzienia przed czasem.

¹⁰¹⁹⁵ AIPN Po 791/495 (K. spec. 648/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Pikoszowi i Józefie Pikosz.*

¹⁰¹⁹⁶ AIPN Po 791/495, s. 41 i 87.

¹⁰¹⁹⁷ AIPN Po 791/495, s. 55+v. i 94-96.

¹⁰¹⁹⁸ AIPN Po 791/495, s. 94-96.

¹⁰¹⁹⁹ AIPN Po 791/495, s. 124.

¹⁰²⁰⁰ AIPN Po 791/495, s. 140.

¹⁰²⁰¹ AIPN Po 791/495, s. 158.

¹⁰²⁰² AIPN Po 791/533 (K. spec. 53/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Zajacowi*; zob.: *Z życia Wielkopolski i Ziemi Odzyskanych. Śrem*, „Głos Wielkopolski”, 27 III 1946.

¹⁰²⁰³ AIPN Po 791/533, s. 10.

¹⁰²⁰⁴ AIPN Po 791/533, s. 25+v. i 37-38v.

jego majątku oraz zapłacenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰²⁰⁵ P. o. Wiceprokuratora SSK w Poznaniu, dr Michalski 27 lipca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Marcin Zając zmarł 25 czerwca 1946 r. w więzieniu w Śremie.¹⁰²⁰⁶

Dworczyński Wojciech¹⁰²⁰⁷ s. Antoniego i Katarzyny z d. Romaniak ur. 11 kwietnia 1900 r. w Bieży pow. kościański, zam. Konarzyce pow. śremski.¹⁰²⁰⁸ Zatrzymany od 3 marca 1945 r., aresztowany od 17 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰²⁰⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 20 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²¹⁰

Franek Jan¹⁰²¹¹ s. Teofila i Agnieszki z d. Bolewskiej ur. 20 czerwca 1899 r. w Mosinie pow. śremski, zam. Mosina ul. Pożegowska 5 pow. śremski.¹⁰²¹² Aresztowany od 18 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰²¹³ SSK w Poznaniu 29 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰²¹⁴ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 14 maja 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Jana Franka.¹⁰²¹⁵ Kierownik Działu Administracyjnego więzienia w Śremie 8 lipca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż 1 czerwca 1946 r. został wykonany wyrok śmierci w stosunku do Jana Franka.¹⁰²¹⁶

Stelmaszyk Wawrzyn¹⁰²¹⁷ s. Stanisława i Stanisławy z d. Kowalskiej ur. 9 sierpnia 1921 r. w Lipówce pow. śremski, zam. Lipówka pow. śremski.¹⁰²¹⁸ Aresztowany od 12 kwietnia 1945 r.

---

¹⁰²⁰⁵ AIPN Po 791/533, s. 37-38v.

¹⁰²⁰⁶ AIPN Po 791/533, s. 48.

¹⁰²⁰⁷ AIPN Po 791/557 (K. spec. 89/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wojciechowi Dworczyńskiemu*.

¹⁰²⁰⁸ AIPN Po 791/557, s. 6.

¹⁰²⁰⁹ AIPN Po 791/557, s. 36+v. i 59-60v.

¹⁰²¹⁰ AIPN Po 791/557, s. 59-60v.

¹⁰²¹¹ AIPN Po 791/581 (K. spec. 123/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Frankowi*.

¹⁰²¹² AIPN Po 791/581, s. 2.

¹⁰²¹³ AIPN Po 791/581, s. 78+v. i 115-117.

¹⁰²¹⁴ AIPN Po 791/581, s. 115-117.

¹⁰²¹⁵ AIPN Po 791/581, s. 126.

¹⁰²¹⁶ AIPN Po 791/581, s. 130.

¹⁰²¹⁷ AIPN Po 791/592 (K. spec. 136/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Wawrzynowi Stelmaszykowi*.

¹⁰²¹⁸ AIPN Po 791/592, s. 6.

i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰²¹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 25 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²²⁰

Szymanowski Piotr¹⁰²²¹ s. Tomasz i Marii z d. Olejnik ur. 25 lipca 1896 r. w Grzybnie, zam. Matuszewo pow. Śrem.¹⁰²²² Aresztowany od 3 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰²²³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 16 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww. odnośnie części zarzutów, na koszt Skarbu Państwa oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²²⁴

Schloderbach Władysław¹⁰²²⁵ s. Józefa i Anny z d. Adamskiej ur. 9 czerwca 1908 r. w Mosinie pow. śremski, zam. Mosina ul. Rynek 5 pow. śremski.¹⁰²²⁶ Aresztowany od 14 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰²²⁷ SSK w Poznaniu 12 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²²⁸

Rozmiarek Konstanty¹⁰²²⁹ s. Ignacego i Franciszki z d. Stanisławskiej ur. 27 października 1904 r. w Radzewie pow. śremski, zam. Radzewo pow. śremski.¹⁰²³⁰ Aresztowany od 22 czerwca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Śremie.¹⁰²³¹ Naczelnik więzienia w Śremie, M. Andrzejewski 23 września 1946 r. skierował do Prokuratora SSK w Poznaniu pismo, w którym poinformował, że Konstanty Rozmiarek - ze względu na objawy choroby umysłowej - został przez lekarza więziennego dr. Stanisława Jerzyckiego umieszczony w szpitalu więziennym na oddziale dla umysłowo chorych. Jednocześnie Naczelnik prosił Prokuratora o decyzję w sprawie umieszczenia ww. więźnia.¹⁰²³² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Śremie 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w

¹⁰²¹⁹ AIPN Po 791/592, s. 160+v. i 197+v.

¹⁰²²⁰ AIPN Po 791/592, s. 197+v.

¹⁰²²¹ AIPN Po 791/628 (K. spec. 198/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Szymanowskiemu*.

¹⁰²²² AIPN Po 791/628, s. 12.

¹⁰²²³ AIPN Po 791/628, s. 35+v. i 62-64v.

¹⁰²²⁴ AIPN Po 791/628, s. 62-64v.

¹⁰²²⁵ AIPN Po 791/652 (K. spec. 241/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Schloderbachowi*.

¹⁰²²⁶ AIPN Po 791/652, s. 15+v.

¹⁰²²⁷ AIPN Po 791/652, s. 78+v.

¹⁰²²⁸ AIPN Po 791/652, s. 102-103v.

¹⁰²²⁹ AIPN Po 791/761 (K. spec. 515/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Konstantemu Rozmiarkowi*.

¹⁰²³⁰ AIPN Po 791/761, s. 12+v.

¹⁰²³¹ AIPN Po 791/761, s. 23+v. i 60-61v.

¹⁰²³² AIPN Po 791/761, s. 24.

brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić Konstantego Rozmiarka od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²³³

---

¹⁰²³³ AIPN Po 791/761, s. 60-61v.

16. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu średzkiego.

Środa Wielkopolska (Schroda)

Karsten Maks¹⁰²³⁴ s. Willego i Gertrudy z d. Kadau ur. 9 lutego 1923 r. w Osinach pow. świecki, zam. Berlin ul. Sikingen 71. Ukrywał się jako Czesław Cholewski.¹⁰²³⁵ Był pracownikiem Urzędu Pracy (Arbeitsamt), członkiem NSV i SA w Środzie Wielkopolskiej. Aresztowany od 6 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 2 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 15 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 15 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰²³⁷ 22 listopada 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich.¹⁰²³⁸ 30 stycznia 1950 r. przebywał w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej 31 we Wrocławiu.¹⁰²³⁹ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 21 maja 1954 r. postanowił - na zasadzie art. 2, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP nr 58, poz. 399) – zwolnić Maksa Karstena, przebywającego w więzieniu w Goleniowie. Okres próby dla warunkowo zwolnionego miał stanowić czas pozostały do odbycia kary w wymiarze 5 lat tj. do 6 czerwca 1959 r.¹⁰²⁴⁰ Sekretarz Prokuratury Miasta Poznania w Poznaniu 7 sierpnia 1954 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania Wydz. V Karny w Poznaniu, iż Maks Karsten został 5 czerwca 1954 r. zwolniony warunkowo przedterminowo z więzienia.¹⁰²⁴¹

Dreger Ida¹⁰²⁴² c. Gottlieba i Wandy z d. Bloch ur. 6 maja 1922 r. w Bekesze pow. chełmski, zam. Trzebieszawki pow. średzki.¹⁰²⁴³ Członkini BDM; aresztowana od 29 maja 1945 r. i

---

¹⁰²³⁴ AIPN Po 791/176 (K. spec. 229/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Maksowi Karstenowi*.

¹⁰²³⁵ AIPN Po 791/176, s. 5-6.

¹⁰²³⁶ AIPN Po 791/176, s. 6-7, 18 i 48-50.

¹⁰²³⁷ AIPN Po 791/176, s. 48-50.

¹⁰²³⁸ AIPN Po 791/176, s. 70.

¹⁰²³⁹ AIPN Po 791/176, s. 73.

¹⁰²⁴⁰ AIPN Po 791/176, s. 103+v.

¹⁰²⁴¹ AIPN Po 791/176, s. 100.

¹⁰²⁴² AIPN Po 791/239 (K. spec. 299/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Idzie Dreger*.

¹⁰²⁴³ AIPN Po 791/239, s. 2.

osadzona w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁴⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 2 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁴⁵

Gawlak Stanisław¹⁰²⁴⁶ s. Franciszka i Zofii Tabaki ur. 11 listopada 1872 r. w Gozdowie pow. wrzesiński, zam. Zaniemyśl ul. Poznańska 2 pow. średzki.¹⁰²⁴⁷ Aresztowany od 5 września 1945 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁴⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 18 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁴⁹

Gawlak Adam¹⁰²⁵⁰ s. Stanisława i Stanisławy z d. Walczak ur. 19 grudnia 1914 r. w Śmieciakach pow. średzki, zam. Zaniemyśl ul. Poznańska 2 pow. średzki.¹⁰²⁵¹ Aresztowany od 19 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁵² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 18 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁵³

Rostalska z d. Refermat Stanisława¹⁰²⁵⁴ c. Stanisława i Marii z d. Kure ur. 17 marca 1888 r. w Środzie Wielkopolskiej, zam. Środa Wielkopolska ul. Ogrodowa 4.¹⁰²⁵⁵ Zatrzymana od 8 marca 1945 r., aresztowana od 11 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁵⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 27 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁵⁷

---

¹⁰²⁴⁴ AIPN Po 791/239, s. 20 i 39.

¹⁰²⁴⁵ AIPN Po 791/239, s. 39.

¹⁰²⁴⁶ AIPN Po 791/325 (K. spec. 414/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Gawlakowi i Adamowi Gawlakowi*.

¹⁰²⁴⁷ AIPN Po 791/325, s. 35.

¹⁰²⁴⁸ AIPN Po 791/325, s. 41+v. i 90-92v.

¹⁰²⁴⁹ AIPN Po 791/325, s. 90-92v.

¹⁰²⁵⁰ AIPN Po 791/325 (K. spec. 414/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Gawlakowi i Adamowi Gawlakowi*.

¹⁰²⁵¹ AIPN Po 791/325, s. 10.

¹⁰²⁵² AIPN Po 791/325, s. 41+v. i 90-92v.

¹⁰²⁵³ AIPN Po 791/325, s. 90-92v.

¹⁰²⁵⁴ AIPN Po 791/351 (K. spec. 448/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławie Rostalskiej*.

¹⁰²⁵⁵ AIPN Po 791/351, s. 5.

¹⁰²⁵⁶ AIPN Po 791/351, s. 29+v. i 63-65.

¹⁰²⁵⁷ AIPN Po 791/351, s. 63-65.

Majewska z d. Rychlewska Maria¹⁰²⁵⁸ c. Stanisława i Stanisławy z d. Kowalskiej ur. 23 lipca 1900 r. w Sarbinowie pow. poznański, zam. Środa Wielkopolska ul. Górki 16.¹⁰²⁵⁹ Zatrzymana od 19 lutego 1945 r., aresztowana od 11 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁶⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 27 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁶¹

Szalaty Władysław (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej pow. wrzesińskiego).

Olejniczak z d. Oliszewska Janina¹⁰²⁶² c. Mariana i Johanny ur. 16 lipca 1904 r. w Owieczkach pow. gnieźnieński, zam. Nekiłka pow. średzki.¹⁰²⁶³ Aresztowana od 3 marca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁶⁴ SSK w Poznaniu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. wraz z art. 33 §2 kk orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁰²⁶⁵ W/z Kierownika Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniaka Sędziego Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 6 marca 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Janiny Olejniczak.¹⁰²⁶⁶

Dudziński Leon¹⁰²⁶⁷ s. Józefa i Heleny primo voto: Dudzińskiej, secundo voto: Jasińskiej ur. 2 czerwca 1919 r. w Święciechowie pow. leszczyński, zam. Grodzisk Wielkopolski ul. Nowy Rynek 11.¹⁰²⁶⁸ Aresztowany od 9 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Grodzisku.¹⁰²⁶⁹ SSK w Poznaniu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 4 oraz art. 6 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 27, art. 30 §2 i art. 59 §1 lit. a kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na mocy art. 58 kk - na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 grudnia 1945 r. do 22 lutego

---

¹⁰²⁵⁸ AIPN Po 791/371 (K. spec. 473/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marii Majewskiej*.

¹⁰²⁵⁹ AIPN Po 791/371, s. 6 i 28.

¹⁰²⁶⁰ AIPN Po 791/371, s. 41+v. i 80-82.

¹⁰²⁶¹ AIPN Po 791/371, s. 80-82.

¹⁰²⁶² AIPN Po 791/494 (K. spec. 647/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Olejniczak, Leonowi Dudzińskiemu, Józefowi Paruchale i Rochowi Domowiczowi*; zob.: *Polka skazana na karę śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 5 III 1946.

¹⁰²⁶³ AIPN Po 791/494, s. 7.

¹⁰²⁶⁴ AIPN Po 791/494, s. 64+v.

¹⁰²⁶⁵ AIPN Po 791/494, s. 122-126v.

¹⁰²⁶⁶ AIPN Po 791/494, s. 146.

¹⁰²⁶⁷ AIPN Po 791/494 (K. spec. 647/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Olejniczak, Leonowi Dudzińskiemu, Józefowi Paruchale i Rochowi Domowiczowi*; zob.: *Polka skazana na karę śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 5 III 1946.

¹⁰²⁶⁸ AIPN Po 791/494, s. 41+v., 64+v. i 84+v.

¹⁰²⁶⁹ AIPN Po 791/494, s. 64+v. i 122-126v.

1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰²⁷⁰

Naczelnik Centralnego Więzienia w Warszawie 9 grudnia 1950 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż Leon Dudziński, po odbyciu kary 5 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁰²⁷¹

Paruchała Józef¹⁰²⁷² s. Franciszka i Władysławy z d. Lewandowskiej ur. 7 maja 1920 r. w Żdżarach pow. koniński, zam. Nekiłka pow. średzki.¹⁰²⁷³ Aresztowany od 13 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁷⁴ SSK w Poznaniu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b, art. 4 oraz art. 6 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także art. 27, art. 30 §2 i art. 59 §1 lit. a kk orzekł skazać ww. na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww., na mocy art. 58 kk, na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 13 listopada 1945 r. do 22 lutego 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰²⁷⁵ SSK w Poznaniu 22 czerwca 1946 r. poinformował Naczelnika Więzienia w Środzie Wielkopolskiej, iż ww. udzielono trzymiesięcznej przerwy w odbywaniu kary 5 lat więzienia tzn. od 1 lipca 1946 r. do 30 września 1946 r. Po upływie ww. terminu skazany powinien zgłosić się do Więzienia w Środzie Wielkopolskiej, w przeciwnym wypadku miało nastąpić jego natychmiastowe aresztowanie. O zmianie miejsca pobytu w czasie przerwy w odbywaniu kary Józef Paruchała miał każdorazowo zawiadomić SSK w Poznaniu.¹⁰²⁷⁶ Naczelnik więzienia w Środzie Wielkopolskiej, Jerzy Derliński 8 października 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż więzień karny Józef Paruchała, którego przerwa w odbywaniu kary od 1 lipca 1946 r. do 30 września 1946 r. zakończyła się dotychczas nie zgłosił się w tamtejszym więzieniu.¹⁰²⁷⁷ Naczelnik więzienia w Warszawie III 25 sierpnia 1949 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż Józef Paruchała odbywał wówczas w tamtejszym więzieniu karę, której początek przypadał 13 listopada 1945 r., koniec zaś 8 sierpnia 1951 r.¹⁰²⁷⁸

---

¹⁰²⁷⁰ AIPN Po 791/494, s. 122-126v.

¹⁰²⁷¹ AIPN Po 791/494, s. 268.

¹⁰²⁷² AIPN Po 791/494 (K. spec. 647/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Olejniczak, Leonowi Dudzińskiemu, Józefowi Paruchale i Rochowi Domowiczowi*; zob.: *Polka skazana na karę śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 5 III 1946.

¹⁰²⁷³ AIPN Po 791/494, s. 64+v.

¹⁰²⁷⁴ AIPN Po 791/494, s. 64+v. i 122-126v.

¹⁰²⁷⁵ AIPN Po 791/494, s. 122-126v.

¹⁰²⁷⁶ AIPN Po 791/494, s. 190.

¹⁰²⁷⁷ AIPN Po 791/494, s. 208.

¹⁰²⁷⁸ AIPN Po 791/494, s. 261.

Domowicz Roch¹⁰²⁷⁹ s. Michała i Apolonii ur. 16 września 1899 r. w Rzuchowie pow. kolski, zam. Nekiłka pow. średzki. Aresztowany od 13 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁸⁰ SSK w Poznaniu 22 lutego 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r., a także na zasadzie art. 581 lit. d kpk orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁸¹

Lis Zofia¹⁰²⁸² c. NN i Walerii Kominowskiej ur. 29 marca 1921 r. w Poznaniu, zam. Glinka Szlachetna pow. średzki.¹⁰²⁸³ Aresztowana od 24 października 1945 r. i osadzona w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁸⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 27 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁸⁵

Kominowska z d. Lis Waleria¹⁰²⁸⁶ c. Jakuba i Michaliny z d. Szymańskiej ur. 6 czerwca 1889 r. w Czernielinie pow. średzki, zam. Glinka Szlachetna pow. średzki.¹⁰²⁸⁷ Zatrzymana od 2 lipca 1945 r., aresztowana od 12 lipca 1945 r. i osadzona w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁸⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 12 lipca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 2 lata, konfiskatę całego jej majątku, zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁸⁹ 2 września 1947 r. przebywała w więzieniu w Fordonie.¹⁰²⁹⁰ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 20 lipca 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Waleria

---

¹⁰²⁷⁹ AIPN Po 791/494 (K. spec. 647/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janinie Olejniczak, Leonowi Dudzińskiemu, Józefowi Paruchale i Rochowi Domowiczowi*; zob.: *Polka skazana na karę śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 5 III 1946.

¹⁰²⁸⁰ AIPN Po 791/494, s. 64+v.

¹⁰²⁸¹ AIPN Po 791/494, s. 122-126v.

¹⁰²⁸² AIPN Po 791/509 (K. spec. 11/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Lis i Walerii Kominowskiej*.

¹⁰²⁸³ AIPN Po 791/509, s. 16.

¹⁰²⁸⁴ AIPN Po 791/509, s. 48 i 56+v.

¹⁰²⁸⁵ AIPN Po 791/509, s. 94-95.

¹⁰²⁸⁶ AIPN Po 791/509 (K. spec. 11/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Zofii Lis i Walerii Kominowskiej*.

¹⁰²⁸⁷ AIPN Po 791/509, s. 17.

¹⁰²⁸⁸ AIPN Po 791/509, s. 56+v. i 151-153.

¹⁰²⁸⁹ AIPN Po 791/509, s. 151-153.

¹⁰²⁹⁰ AIPN Po 791/509, s. 175.

Kominowska 12 lipca 1948 r. odcierpiała karę 3 lat pozbawienia wolności i została zwolniona z więzienia.¹⁰²⁹¹

Bianek Stanisław¹⁰²⁹² s. Piotra i Katarzyny z d. Stefańskiej ur. 8 listopada 1919 r. w Kuszewie pow. wągrowiecki, zam. Januszewo pow. średzki.¹⁰²⁹³ Aresztowany od 9 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 25 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutu zawartego w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰²⁹⁵

Perkiewicz Antoni¹⁰²⁹⁶ s. Józefa i Franciszki z d. Lesińskiej ur. 17 maja 1903 r. w Biechówku pow. wrzesiński, zam. Luboń pow. poznański.¹⁰²⁹⁷ Aresztowany od 26 marca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰²⁹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 27 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 26 marca 1946 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, przepadek całego jego mienia na rzecz Skarbu Państwa oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰²⁹⁹ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 20 stycznia 1947 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Poznaniu, iż Prezydent KRN nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do Antoniego Perkiewicza.¹⁰³⁰⁰ 3 maja 1948 r. przebywał w więzieniu w Strzelcach.¹⁰³⁰¹ Naczelnik Centralnego Więzienia Karnego w Strzelcach 26 marca 1949 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż Antoni Perkiewicz został, po odbyciu kary 3 lat pozbawienia wolności, zwolniony tego samego dnia z tamtejszego więzienia.¹⁰³⁰²

---

¹⁰²⁹¹ AIPN Po 791/509, s. 181.

¹⁰²⁹² AIPN Po 791/639 (K. spec. 213/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Biankowi*.

¹⁰²⁹³ AIPN Po 791/639, s. 5.

¹⁰²⁹⁴ AIPN Po 791/639, s. 48+v.

¹⁰²⁹⁵ AIPN Po 791/639, s. 80-83.

¹⁰²⁹⁶ AIPN Po 791/676 (K. spec. 284/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Perkiewiczowi i Bronisławie Budzyńskiej*.

¹⁰²⁹⁷ AIPN Po 791/676, s. 2.

¹⁰²⁹⁸ AIPN Po 791/676, s. 37+v.

¹⁰²⁹⁹ AIPN Po 791/676, s. 68-71.

¹⁰³⁰⁰ AIPN Po 791/676, s. 86.

¹⁰³⁰¹ AIPN Po 791/676, s. 102.

¹⁰³⁰² AIPN Po 791/676, s. 119.

Budzyńska Bronisława¹⁰³⁰³ c. Andrzeja i Karoliny z d. Grobliniak ur. 7 września 1897 r. w Nieświastowie pow. koniński, zam. Skotniki pow. wrzesiński.¹⁰³⁰⁴ Aresztowana od 5 kwietnia 1946 r. i osadzona w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰³⁰⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 27 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁰⁶

Binek Jan¹⁰³⁰⁷ s. Andrzeja i Julianny z d. Lewek ur. 19 czerwca 1896 r. w Górze pow. kępiński, zam. Witowo pow. średzki.¹⁰³⁰⁸ Aresztowany od 20 października 1945 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰³⁰⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 26 września 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 20 października 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰³¹⁰ Sekretarz Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu 4 grudnia 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Poznaniu, iż Jan Binek 20 października 1948 r. odcierpiął karę 3 lat więzienia.¹⁰³¹¹

Andrysiak Franciszek¹⁰³¹² s. Michała i Marii z d. Rucińskiej ur. 16 listopada 1883 r. w Środzie Wielkopolskiej, zam. Środa Wielkopolska ul. Kościuszki 21.¹⁰³¹³ Zatrzymany od 19 czerwca 1946 r., aresztowany od 2 lipca 1946 r. i osadzony w więzieniu w Środzie Wielkopolskiej.¹⁰³¹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Środzie Wielkopolskiej 13 listopada 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³¹⁵

---

¹⁰³⁰³ AIPN Po 791/676 (K. spec. 284/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Perkiewiczowi i Bronisławie Budzyńskiej*.

¹⁰³⁰⁴ AIPN Po 791/676, s. 2.

¹⁰³⁰⁵ AIPN Po 791/676, s. 37+v.

¹⁰³⁰⁶ AIPN Po 791/676, s. 68-71.

¹⁰³⁰⁷ AIPN Po 791/699 (K. spec. 324/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Binkowi*; zob.: *B. powstaniec wielkopolski współpracował z Niemcami*, „Głos Wielkopolski”, 18 X 1946, gdzie podano, że ww. był listonoszem i tłumaczem wojsk hitlerowskich.

¹⁰³⁰⁸ AIPN Po 791/699, s. 12-13.

¹⁰³⁰⁹ AIPN Po 791/699, s. 52+v.

¹⁰³¹⁰ AIPN Po 791/699, s. 83-85.

¹⁰³¹¹ AIPN Po 791/699, s. 106.

¹⁰³¹² AIPN Po 791/762 (K. spec. 516/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Andrysiakowi*.

¹⁰³¹³ AIPN Po 791/762, s. 11+v.

¹⁰³¹⁴ AIPN Po 791/762, s. 42+v. i 70-71.

¹⁰³¹⁵ AIPN Po 791/762, s. 70-71.

Weiss Otto¹⁰³¹⁶ s. Franciszka i Pauliny z d. Pytt ur. 25 czerwca 1897 r. w Biskupicach pow. poznański, zam. Szlachcin pow. średzki. Był członkiem SA i NSKK w Szlachcinie w pow. średzkim.¹⁰³¹⁷ Zatrzymany od 12 grudnia 1945 r., aresztowany od 4 lutego 1946 r. i osadzony w więzieniu w Bielsku. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁰³¹⁸ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Bielsku, Jan Zasiadczuk 14 października 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu o śmierci ww. więźnia. Wg opinii lekarza więziennego dr. E. Tramera, Otto Weiss zmarł 10 października 1946 r. w Szpitalu w Bielsku (poza więzieniem) na czerwonkę (dysenterię). W izbie chorych w więzieniu był leczony od 26 września 1946 r. do 4 października 1946 r., a w szpitalu poza więzieniem od 4 października 1946 r. do 10 października 1946 r.¹⁰³¹⁹ SSK w Poznaniu 9 listopada 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Ottonowi Weissowi wskutek jego śmierci 10 października 1946 r.¹⁰³²⁰

---

¹⁰³¹⁶ AIPN Po 791/771 (K. spec. 567/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ottonowi Weissowi*.

¹⁰³¹⁷ AIPN Po 791/771, s. 5+v. i 10+v.

¹⁰³¹⁸ AIPN Po 791/771, s. 2-3 i 10+v.

¹⁰³¹⁹ AIPN Po 791/771, s. 16+v.

¹⁰³²⁰ AIPN Po 791/771, s. 19.

17. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wolsztyńskiego.

Wolsztyn (Wollstein)

Pawliczak Paweł¹⁰³²¹ s. NN i Michaliny Pawliczak ur. 18 października 1912 r. w Kolonii (Niemcy), zam. Jabłonna 112 pow. wolsztyński.¹⁰³²² Zatrzymany od 14 kwietnia 1945 r., aresztowany od 5 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.¹⁰³²³ Naczelnik więzienia w Śremie 12 października 1945 r. zakomunikował Prezesowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 11 października 1945 r. przetransportowany z więzienia w Poznaniu do więzienia w Śremie.¹⁰³²⁴ SSK w Poznaniu 15 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części oskarżenia - na karę 8 lat więzienia, policzyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 5 czerwca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 8 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia.¹⁰³²⁵ 29 października 1948 r. przebywał w Centralnym Więzieniu Karnym w Strzelcach.¹⁰³²⁶ Komendant Ośrodka Pracy w Strzelcach Opolskich 23 października 1951 r. poinformował Sąd Powiatowy w Lesznie, iż ww. został – na mocy decyzji Prokuratora Powiatowego w Poznaniu z 25 września 1951 r. – zwolniony warunkowo z tamtejszego Ośrodka Pracy.¹⁰³²⁷ W/z Prokuratora Miasta i Powiatu Poznańskiego w Poznaniu, Andrzejewski 23 listopada 1951 r. zawiadomił Sąd Powiatowy dla Miasta Poznania w Poznaniu, iż Paweł Pawliczak został zwolniony warunkowo 5 października 1951 r.¹⁰³²⁸

Sarbak Stanisław¹⁰³²⁹ s. Antoniego i Franciszki z d. Dubert ur. 26 września 1900 r. w Obrze pow. wolsztyński, zam. Obra pow. wolsztyński.¹⁰³³⁰ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i

---

¹⁰³²¹ AIPN Po 791/152 t. 1-2 (K. spec. 193/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Pawłowi Pawliczakowi*.

¹⁰³²² AIPN Po 791/152 t. 1, s. 4 i 11.

¹⁰³²³ AIPN Po 791/152 t. 1, s. 19 i 102-103.

¹⁰³²⁴ AIPN Po 791/152 t. 1, s. 62.

¹⁰³²⁵ AIPN Po 791/152 t. 1, s. 102-103.

¹⁰³²⁶ AIPN Po 791/152 t. 1, s. 108.

¹⁰³²⁷ AIPN Po 791/152 t. 1, s. 113.

¹⁰³²⁸ AIPN Po 791/152 t. 1, s. 122.

¹⁰³²⁹ AIPN Po 791/216 (K. spec. 273/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Sarbakowi*.

¹⁰³³⁰ AIPN Po 791/216, s. 21.

osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³³¹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 9 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 10 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 10 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego.¹⁰³³² Naczelnik więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim 28 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do tamtejszego więzienia.¹⁰³³³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim 9 września 1946 r. poinformował SSK w Poznaniu, iż ww. został 5 marca 1946 r. przetransportowany z tamtejszego więzienia do więzienia w Strzelcach Wielkich.¹⁰³³⁴ 2 grudnia 1952 r. przebywał w więzieniu w Bytomiu.¹⁰³³⁵ Sekretarz Prokuratora Powiatowego w Lesznie 23 czerwca 1953 r. poinformował Sekretariat Sądu Powiatowego w Lesznie, iż na mocy postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Poznaniu z 16 maja 1953 r. została Stanisławowi Sarbakowi złagodzona kara 10 lat więzienia o trzecią część, w związku z tym miał on zostać zwolniony z więzienia 27 czerwca 1953 r., po odbyciu reszty kary.¹⁰³³⁶ Prokurator Powiatowy w Lesznie 5 maja 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy w Lesznie, iż kara w stosunku do Stanisława Sarbaka została całkowicie wykonana.¹⁰³³⁷

Jaskulski Hipolit¹⁰³³⁸ s. Ludwika i Barbary z d. Paulus ur. 10 sierpnia 1879 r. w Kębłowie pow. wolsztyński, zam. Kębłowo pow. wolsztyński.¹⁰³³⁹ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁴⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁴¹ Do sentencji wyroku z 4 stycznia 1946 r. zostało dołączone zdanie odrębne Przewodniczącego SSK w Poznaniu dr. Henryka Stachowskiego, iż Hipolit Jaskulski powinien zostać skazany na karę więzienia, a nie zostać zwolniony.¹⁰³⁴²

---

¹⁰³³¹ AIPN Po 791/216, s. 21 i 52-53.

¹⁰³³² AIPN Po 791/216, s. 52-53.

¹⁰³³³ AIPN Po 791/216, s. 61.

¹⁰³³⁴ AIPN Po 791/216, s. 85.

¹⁰³³⁵ AIPN Po 791/216, s. 118.

¹⁰³³⁶ AIPN Po 791/216, s. 122.

¹⁰³³⁷ AIPN Po 791/216, s. 123.

¹⁰³³⁸ AIPN Po 791/332 (K. spec. 424/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hipolitowi Jaskulskiemu*.

¹⁰³³⁹ AIPN Po 791/332, s. 15.

¹⁰³⁴⁰ AIPN Po 791/332, s. 30 i 66+v.

¹⁰³⁴¹ AIPN Po 791/332, s. 66+v.

¹⁰³⁴² AIPN Po 791/332, s. 67.

Jaskulski Stanisław¹⁰³⁴³ s. Hipolita i Anny z d. Pawlik ur. 13 listopada 1906 r. w Kębłowie pow. wolsztyński, zam. Kobylin ul. Dworcowa 18 pow. krotoszyński.¹⁰³⁴⁴ Aresztowany od 7 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁴⁵ W/z Naczelnika więzienia karnościowego w Grodzisku Wielkopolskim 28 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰³⁴⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 14 marca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁴⁷

Kaczmarek Władysław¹⁰³⁴⁸ s. Walentego i Agnieszki z d. Stachowiak ur. 3 lutego 1897 r. w Wolsztynie, zam. Wolsztyn ul. Kocha 5.¹⁰³⁴⁹ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁵⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 10 listopada 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁵¹

Sandner Rudolf¹⁰³⁵² s. Rudolfa i Marii z d. Richter ur. 20 kwietnia 1881 r. w Gubinie, zam. Wolsztyn ul. Kościelna 12.¹⁰³⁵³ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁵⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁵⁵

Gertner Bolesław¹⁰³⁵⁶ s. Kaspra i Michaliny z d. Kaczmarek ur. 29 października 1890 r. w Obrze pow. wolsztyński, zam. Obrza 58 pow. wolsztyński.¹⁰³⁵⁷ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁵⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w

---

¹⁰³⁴³ AIPN Po 791/333 (K. spec. 9/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Stanisławowi Jaskulskiemu*.

¹⁰³⁴⁴ AIPN Po 791/333, s. 26.

¹⁰³⁴⁵ AIPN Po 791/333, s. 50+v.

¹⁰³⁴⁶ AIPN Po 791/333, s. 55.

¹⁰³⁴⁷ AIPN Po 791/333, s. 92-93.

¹⁰³⁴⁸ AIPN Po 791/360 (K. spec. 456/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Kaczmarkowi*.

¹⁰³⁴⁹ AIPN Po 791/360, s. 8 i 10.

¹⁰³⁵⁰ AIPN Po 791/360, s. 23+v. i 48-50v.

¹⁰³⁵¹ AIPN Po 791/360, s. 48-50v.

¹⁰³⁵² AIPN Po 791/373 (K. spec. 475/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Rudolfowi Sandnerowi*.

¹⁰³⁵³ AIPN Po 791/373, s. 15.

¹⁰³⁵⁴ AIPN Po 791/373, s. 53+v. i 71-72.

¹⁰³⁵⁵ AIPN Po 791/373, s. 71-72.

¹⁰³⁵⁶ AIPN Po 791/374 (K. spec. 476/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bolesławowi Gertnerowi*.

¹⁰³⁵⁷ AIPN Po 791/374, s. 10.

¹⁰³⁵⁸ AIPN Po 791/374, s. 44+v. i 86-87.

Wolsztynie 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁵⁹

Rosenau Bernhard¹⁰³⁶⁰ s. Wilhelma i Wandy ur. 25 sierpnia 1902 r. w Jabłońskiej Woli pow. wolsztyński, zam. Jabłońska Wola pow. wolsztyński.¹⁰³⁶¹ Był członkiem SA w pow. wolsztyńskim; aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁶² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę 3 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁶³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim, Fr. Zapiec 28 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰³⁶⁴ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Lesznie 13 stycznia 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Lesznie, iż wyrok 3 lat więzienia został w stosunku do Bernharda Rosenaua całkowicie wykonany.¹⁰³⁶⁵

Joksche Ludwik¹⁰³⁶⁶ s. Stefana i Marianny z d. Szymańskiej ur. 18 listopada 1924 r. w Rostarzewie pow. wolsztyński, zam. Rostarzewo 7 pow. wolsztyński.¹⁰³⁶⁷ Aresztowany od 1 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁶⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁶⁹

Dzioch Franciszek¹⁰³⁷⁰ s. Melchiora i Marianny z d. Tumińskiej ur. 23 listopada 1891 r. w Siedlcu pow. wolsztyński, zam. Żodyń pow. wolsztyński.¹⁰³⁷¹ Aresztowany od 11 sierpnia

---

¹⁰³⁵⁹ AIPN Po 791/374, s. 86-87.

¹⁰³⁶⁰ AIPN Po 791/418 (K. spec. 531/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Bernhardowi Rosenau.*

¹⁰³⁶¹ AIPN Po 791/418, s. 5.

¹⁰³⁶² AIPN Po 791/418, s. 21+v. i 35-36v.

¹⁰³⁶³ AIPN Po 791/418, s. 35-36v.

¹⁰³⁶⁴ AIPN Po 791/418, s. 40.

¹⁰³⁶⁵ AIPN Po 791/418, s. 43.

¹⁰³⁶⁶ AIPN Po 791/460 (K. spec. 600/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwikowi Jokschi.*

¹⁰³⁶⁷ AIPN Po 791/460, s. 8.

¹⁰³⁶⁸ AIPN Po 791/460, s. 31+v. i 50-51.

¹⁰³⁶⁹ AIPN Po 791/460, s. 50-51.

¹⁰³⁷⁰ AIPN Po 791/461 (K. spec. 601/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Franciszkowi Dziochowi.*

¹⁰³⁷¹ AIPN Po 791/461, s. 15.

1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁷² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 4 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁷³

Hübner z d. Woyth Otylia¹⁰³⁷⁴ c. Wilhelma i Berty ur. 13 września 1884 r. w Pruszkowie pow. kościański, zam. Wolsztyn ul. Wschowska 1.¹⁰³⁷⁵ Aresztowana od 30 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁷⁶ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰³⁷⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 24 lipca 1946 r. na mocy art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁷⁸

Marko Kurt¹⁰³⁷⁹ s. Adolfa i Huldy z d. Holsch ur. 29 grudnia 1878 r. w Wolsztynie, zam. Wolsztyn ul. Łąkowa 5. Był członkiem NSDAP w Wolsztynie.¹⁰³⁸⁰ Aresztowany od 9 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁸¹ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰³⁸² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 3 stycznia 1946 r. na mocy art. 1 §2 oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. – odnośnie części zarzutów - na karę 4 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 9 lipca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów aktu oskarżenia.¹⁰³⁸³ Naczelnik więzienia w Rawiczu 9 lipca 1949 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w Lesznie, iż Kurt Marko,

---

¹⁰³⁷² AIPN Po 791/461, s. 20+v. i 34-36.

¹⁰³⁷³ AIPN Po 791/461, s. 34-36.

¹⁰³⁷⁴ AIPN Po 791/478 (K. spec. 626/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Otylii Hübner*.

¹⁰³⁷⁵ AIPN Po 791/478, s. 15.

¹⁰³⁷⁶ AIPN Po 791/478, s. 30+v. i 69+v.

¹⁰³⁷⁷ AIPN Po 791/478, s. 37.

¹⁰³⁷⁸ AIPN Po 791/478, s. 69+v.

¹⁰³⁷⁹ AIPN Po 791/498 (K. spec. 654/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kurtowi Marko*; zob.: *Sprawiedliwość dosięgnęła brutalnych Niemców*, „Głos Wielkopolski”, 31 VII 1946.

¹⁰³⁸⁰ AIPN Po 791/498, s. 13-14.

¹⁰³⁸¹ AIPN Po 791/498, s. 33+v. i 86-87.

¹⁰³⁸² AIPN Po 791/498, s. 41.

¹⁰³⁸³ AIPN Po 791/498, s. 86-87.

po odbyciu kary 4 lat pozbawienia wolności, został tego samego dnia zwolniony z tamtejszego więzienia.¹⁰³⁸⁴

Steinborn Konrad¹⁰³⁸⁵ s. Augusta i Matyldy z d. Raut ur. 15 marca 1903 r. w Jabłońskiej Woli pow. wolsztyński, zam. Jabłońska Wola pow. wolsztyński. Był członkiem SA w pow. wolsztyńskim.¹⁰³⁸⁶ Zatrzymany od 2 marca 1945 r., aresztowany od 2 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁸⁷ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim 28 stycznia 1946 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰³⁸⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 9 kwietnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 3 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 2 marca 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty oskarżenia.¹⁰³⁸⁹ W/z Prokuratora Sądu Okręgowego w Lesznie 12 listopada 1948 r. zawiadomił Sąd Okręgowy w Lesznie, iż wyrok 3 lat więzienia w stosunku do Konrada Steinborna został całkowicie wykonany.¹⁰³⁹⁰

Galus Konstanty¹⁰³⁹¹ s. Antoniego i Józefy z d. Ojczek ur. 23 maja 1883 r. w Poberschau pow. kozielski, zam. Błotnica pow. wolsztyński. Był sołtysem (Bürgermeister) Błotnicy w pow. wolsztyńskim.¹⁰³⁹² Aresztowany od 7 lipca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁹³ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim Fr. Zapieca 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰³⁹⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 25 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić Konstantego Galusa od części zarzutów aktu oskarżenia oraz

---

¹⁰³⁸⁴ AIPN Po 791/498, s. 94.

¹⁰³⁸⁵ AIPN Po 791/501 (K. spec. 657/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Konradowi Steinbornowi*.

¹⁰³⁸⁶ AIPN Po 791/501, s. 12+v. i 26+v.

¹⁰³⁸⁷ AIPN Po 791/501, s. 26+v. i 49-51.

¹⁰³⁸⁸ AIPN Po 791/501, s. 35.

¹⁰³⁸⁹ AIPN Po 791/501, s. 49-51.

¹⁰³⁹⁰ AIPN Po 791/501, s. 61.

¹⁰³⁹¹ AIPN Po 791/511 (K. spec. 13/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Konstantemu Galusowi*.

¹⁰³⁹² AIPN Po 791/511, s. 2 i 34-35.

¹⁰³⁹³ AIPN Po 791/511, s. 37+v., 48 i 96-97.

¹⁰³⁹⁴ AIPN Po 791/511, s. 48.

umorzyć postępowanie karne przeciwko niemu odnośnie reszty zarzutów, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰³⁹⁵

Schulz Hermann¹⁰³⁹⁶ s. Wilhelma i Emmy z d. Schefler ur. 15 stycznia 1898 r. w Jabłońskiej Woli pow. wolsztyński, zam. Tuchorza pow. wolsztyński. Był członkiem SA w Tuchorzy w pow. wolsztyńskim.¹⁰³⁹⁷ Aresztowany od 6 listopada 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰³⁹⁸ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim Fr. Zapieca 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰³⁹⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 25 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. - odnośnie części zarzutów - na karę 5 lat więzienia, zaliczyć ww. na poczet orzeczonej kary okres tymczasowego aresztowania od 6 listopada 1945 r., utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat, konfiskatę całego jego mienia, ponoszenie przez niego kosztów postępowania karnego oraz uniewinnić ww. od reszty zarzutów.¹⁰⁴⁰⁰

Tomys Józef¹⁰⁴⁰¹ s. Łukasza i Katarzyny z d. Janik ur. 13 marca 1896 r. w Mościskach pow. wolsztyński, zam. Wolsztyn.¹⁰⁴⁰² Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰⁴⁰³ W/z Naczelnika więzienia [karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim] Fr. Zapieca 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰⁴⁰⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 20 maja 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić Józefa Tomysa, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁰⁵

---

¹⁰³⁹⁵ AIPN Po 791/511, s. 96-97.

¹⁰³⁹⁶ AIPN Po 791/527 (K. spec. 43/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Hermannowi Schulzowi*; zob.: *Sprawiedliwość osiągnęła brutalnych Niemców*, „Głos Wielkopolski”, 31 VII 1946.

¹⁰³⁹⁷ AIPN Po 791/527, s. 7.

¹⁰³⁹⁸ AIPN Po 791/527, s. 17+v. i 55-56.

¹⁰³⁹⁹ AIPN Po 791/527, s. 22.

¹⁰⁴⁰⁰ AIPN Po 791/527, s. 55-56.

¹⁰⁴⁰¹ AIPN Po 791/603 (K. spec. 153/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Józefowi Tomysowi*; zob.: *Życia Wielkopolski i Ziem Odzyskanych. Grodzisk*, „Głos Wielkopolski”, 7 VI 1946.

¹⁰⁴⁰² AIPN Po 791/603, s. 13.

¹⁰⁴⁰³ AIPN Po 791/603, s. 62, 92-93 i 124-126.

¹⁰⁴⁰⁴ AIPN Po 791/603, s. 62.

¹⁰⁴⁰⁵ AIPN Po 791/603, s. 124-126.

Hrab Piotr¹⁰⁴⁰⁶ s. Grzegorza i Marii z d. Sałdak ur. 21 czerwca 1900 r. w Zaszkwie pow. lwowski, zam. Krutla pow. wolsztyński.¹⁰⁴⁰⁷ Aresztowany od 9 czerwca 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰⁴⁰⁸ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim Fr. Zapieca 28 stycznia 1946 r. zakomunikował do Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰⁴⁰⁹ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 2 lipca 1946 r. na mocy art. art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć postępowanie karne przeciwko ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴¹⁰

Czarnecki Marian¹⁰⁴¹¹ s. Kazimierza i Władysławy z d. Kozłowskiej ur. 26 stycznia 1893 r. w Zaniemyślu pow. średzki, zam. Wolsztyn.¹⁰⁴¹² Aresztowany od 2 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰⁴¹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Grodzisku Wielkopolskim 24 września 1946 r. na mocy art. art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł umorzyć - na zasadzie art. 3 kpk - postępowanie karne przeciwko Marianowi Czarneckiemu, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴¹⁴

Rybarczyk Walerian¹⁰⁴¹⁵ s. Andrzeja i Marii z d. Ptak ur. 27 lutego 1910 r. w Nowej Dąbrowie pow. wolsztyński, zam. Kębłowo pow. wolsztyński.¹⁰⁴¹⁶ Aresztowany od 15 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰⁴¹⁷ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim Fr. Zapieca 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰⁴¹⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 25 lipca 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia

---

¹⁰⁴⁰⁶ AIPN Po 791/632 (K. spec. 205/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Piotrowi Hrabowi*.

¹⁰⁴⁰⁷ AIPN Po 791/632, s. 19.

¹⁰⁴⁰⁸ AIPN Po 791/632, s. 34 i 66+v.

¹⁰⁴⁰⁹ AIPN Po 791/632, s. 34.

¹⁰⁴¹⁰ AIPN Po 791/632, s. 107-109v.

¹⁰⁴¹¹ AIPN Po 791/642 (K. spec. 219/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marianowi Czarneckiemu*.

¹⁰⁴¹² AIPN Po 791/642, s. 14.

¹⁰⁴¹³ AIPN Po 791/642, s. 27+v.

¹⁰⁴¹⁴ AIPN Po 791/642, s. 64-65.

¹⁰⁴¹⁵ AIPN Po 791/714 (K. spec. 352/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Walerianowi Rybarczykowi*.

¹⁰⁴¹⁶ AIPN Po 791/714, s. 18+v.

¹⁰⁴¹⁷ AIPN Po 791/714, s. 24, 31+v. i 48+v.

¹⁰⁴¹⁸ AIPN Po 791/714, s. 24.

1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴¹⁹

Biedrowski Kazimierz¹⁰⁴²⁰ s. Pawła i Marianny z d. Koterby ur. 18 stycznia 1884 r. w Pieruszcach pow. jarociński, zam. Rakoniewice pow. wolsztyński.¹⁰⁴²¹ Aresztowany od 14 sierpnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰⁴²² W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim Fr. Zapięca 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż Kazimierz Biedrowski został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰⁴²³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 23 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić Kazimierza Biedrowskiego od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴²⁴

Falak Antoni¹⁰⁴²⁵ s. Józefa i Marianny z d. Peissert ur. 29 marca 1908 r. w Herne (Niemcy), zam. Rostarzewo pow. wolsztyński.¹⁰⁴²⁶ Aresztowany od 19 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Grodzisku Wielkopolskim.¹⁰⁴²⁷ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 23 września 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b oraz art. 2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić Antoniego Falaka od zarzutów aktu oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴²⁸

Patalas Jan¹⁰⁴²⁹ s. Józefa i Anny z d. Żurek ur. 11 stycznia 1892 r. w Wolsztynie, zam. Wolsztyn ul. 5 Stycznia 17.¹⁰⁴³⁰ Aresztowany od 30 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu w Wolsztynie.¹⁰⁴³¹ W/z Naczelnika więzienia karno-śledczego w Grodzisku Wielkopolskim 28 stycznia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż Jan Patalas został tego samego dnia przeniesiony z więzienia w Wolsztynie do więzienia w Grodzisku

---

¹⁰⁴¹⁹ AIPN Po 791/714, s. 48+v.

¹⁰⁴²⁰ AIPN Po 791/728 (K. spec. 384/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Kazimierzowi Biedrowskiemu*.

¹⁰⁴²¹ AIPN Po 791/728, s. 14+v.

¹⁰⁴²² AIPN Po 791/728, s. 20, 36, 44+v. i 63-64.

¹⁰⁴²³ AIPN Po 791/728, s. 36.

¹⁰⁴²⁴ AIPN Po 791/728, s. 63-64.

¹⁰⁴²⁵ AIPN Po 791/748 (K. spec. 439/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Antoniemu Falakowi*.

¹⁰⁴²⁶ AIPN Po 791/748, s. 43+v.

¹⁰⁴²⁷ AIPN Po 791/748, s. 51+v.

¹⁰⁴²⁸ AIPN Po 791/748, s. 81+v.

¹⁰⁴²⁹ AIPN Po 791/767 (K. spec. 524/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Janowi Patalasowi*.

¹⁰⁴³⁰ AIPN Po 791/767, s. 59-61.

¹⁰⁴³¹ AIPN Po 791/767, s. 164, 199-200 i 249-251v.

Wielkopolskim.¹⁰⁴³² SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej w Wolsztynie 28 października 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić Jana Patalasa, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴³³

---

¹⁰⁴³² AIPN Po 791/767, s. 164.

¹⁰⁴³³ AIPN Po 791/767, s. 249-251v.

18. Biogramy osób, które zostały oskarżone o dokonanie zbrodni nazistowskich na terenie powiatu wrzesińskiego.

Września (Wreschen)

Simińska Michalina¹⁰⁴³⁴ c. Walentego i Marianny z d. Błaszczynskiej ur. 19 września 1896 r. w Barczygowie pow. koniński, zam. Sokolniki pow. wrzesiński.¹⁰⁴³⁵ Aresztowana od 24 lutego 1945 r. i osadzona w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴³⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 29 maja 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. a Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww., a kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.¹⁰⁴³⁷

Marszalska z d. Rachul Otylia¹⁰⁴³⁸ c. Rudolfa i Marii z d. Pohlei ur. 18 maja 1918 r. w Berlinie-Charlottenburgu, zam. Września ul. Dzieci Wrzesińskich 3.¹⁰⁴³⁹ Zatrzymana od 3 marca 1945 r., aresztowana od 19 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu Sądu Grodzkiego we Wrześni.¹⁰⁴⁴⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 26 września 1945 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej majątku oraz zapłacenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁰⁴⁴¹ Naczelnik więzienia we Wrześni, J. Chałabis 2 października 1945 r. poinformował Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. urodziła 18 września 1945 r. dziecko w tamtejszym więzieniu.¹⁰⁴⁴² Prokurator, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 27 października 1945 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Otylii Marszalskiej, zamieniając jej karę śmierci na karę 15 lat więzienia z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, przy utrzymaniu konfiskaty całego mienia.¹⁰⁴⁴³ Naczelnik Centralnego więzienia w Fordonie, Michał Kozicz 19 stycznia 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. została 18 stycznia 1946 r.

---

¹⁰⁴³⁴ AIPN Po 791/8 (K. spec. 10/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michalinie Simińskiej*.

¹⁰⁴³⁵ AIPN Po 791/8, s. 18-19.

¹⁰⁴³⁶ AIPN Po 791/8, s. 18-19 i 22.

¹⁰⁴³⁷ AIPN Po 791/8, s. 145-149.

¹⁰⁴³⁸ AIPN Po 791/224 (K. spec. 282/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Otylii Marszalskiej*; zob.: *Zdraycy narodu przed sądem*, „Głos Wielkopolski”, 3 X 1945.

¹⁰⁴³⁹ AIPN Po 791/224, s. 29.

¹⁰⁴⁴⁰ AIPN Po 791/224, s. 31+v., 56-57v. i 88+v.

¹⁰⁴⁴¹ AIPN Po 791/224, s. 56-57v.

¹⁰⁴⁴² AIPN Po 791/224, s. 64.

¹⁰⁴⁴³ AIPN Po 791/224, s. 67.

przetransportowana z więzienia we Wrześni do więzienia w Fordonie.¹⁰⁴⁴⁴ Dyrektor Biura Ułaskawień Generalnej Prokuratury PRL w Warszawie, podp. B. Kowalewska 4 listopada 1954 r. zawiadomiła Sąd Powiatowy w Gnieźnie, iż Rada Państwa - decyzją z 28 października 1954 r. - skorzystała z prawa łaski w stosunku do Otylii Marszałskiej, łagodząc jej orzeczoną karę 15 lat więzienia do kary 10 lat więzienia, licząc początek tej kary od 3 marca 1945 r. oraz łagodząc karę utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych do 5 lat.¹⁰⁴⁴⁵ Sąd Wojewódzki Wydz. IV Karny w Poznaniu 25 lutego 1955 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił - na zasadzie art. 2, 4 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. RP nr 58, poz. 399) - zwolnić Otylię Marszałską, przebywającą w więzieniu w Grudziądzu, od odbycia reszty kary. Okres próby dla warunkowo zwolnionej miał wynosić 1 rok i miał się rozpocząć z chwilą zwolnienia jej z więzienia.¹⁰⁴⁴⁶ W/z Prokuratora Powiatowego Prokuratury Miasta i Powiatu Gnieźnieńskiego w Gnieźnie 29 marca 1955 r. zawiadomił Sąd Powiatowy Wydz. Karny w Gnieźnie, iż Otylia Marszałska została 23 lutego 1955 r. zwolniona z więzienia w Grudziądzu I, na przerwę w odbywaniu kary, na mocy postanowienia Prokuratora Wojewódzkiego w Poznaniu z 15 marca 1955 r. Okresem próby miał być 1 rok.¹⁰⁴⁴⁷

Griko August¹⁰⁴⁴⁸ s. Karola i Otylii z d. Jordan ur. 7 lipca 1880 r. w Rydze (Łotwa), zam. Tadeuszewo pow. średzki.¹⁰⁴⁴⁹ Był członkiem NSDAP i SA w pow. wrzesińskim; aresztowany od 7 maja 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni. Ww. był oskarżony z art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r.¹⁰⁴⁵⁰ W/z Naczelnika więzienia we Wrześni E. Rudzińskiego 15 grudnia 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. więzień zmarł tego samego dnia w tamtejszym więzieniu. Rozprawa Augusta Griko miała się odbyć 19 grudnia 1945 r. w Sądzie Grodzkim we Wrześni.¹⁰⁴⁵¹ SSK w Poznaniu 1 lutego 1946 r. na posiedzeniu niejawnym postanowił umorzyć postępowanie karne przeciwko Augustowi Griko wskutek jego śmierci.¹⁰⁴⁵²

---

¹⁰⁴⁴⁴ AIPN Po 791/224, s. 77.

¹⁰⁴⁴⁵ AIPN Po 791/224, s. 88+v.

¹⁰⁴⁴⁶ AIPN Po 791/224, s. 93+v.

¹⁰⁴⁴⁷ AIPN Po 791/224, s. 96.

¹⁰⁴⁴⁸ AIPN Po 791/265 (K. spec. 329/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Augustowi Griko*.

¹⁰⁴⁴⁹ AIPN Po 791/265, s. 1 i 11.

¹⁰⁴⁵⁰ AIPN Po 791/265, s. 20, 26 i 53.

¹⁰⁴⁵¹ AIPN Po 791/265, s. 53.

¹⁰⁴⁵² AIPN Po 791/265, s. 54.

Szalaty Władysław¹⁰⁴⁵³ s. Michała i Agnieszki z d. Kistowskiej ur. 13 maja 1890 r. w Oborze pow. gnieźnieński, zam. Bierzglinek pow. wrzesiński.¹⁰⁴⁵⁴ Był dozorcą w obozie pracy dla Żydów we Wrześni oraz w Nekli i w Otoczni w pow. średzkim. Aresztowany od 28 lutego 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴⁵⁵ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 20 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁵⁶

Szalaty z d. Mojewska Franciszka¹⁰⁴⁵⁷ c. Józefa i Cecylii z d. Mikołajczak ur. 24 stycznia 1891 r. w Borzykowie pow. wrzesiński, zam. Bierzglinek pow. wrzesiński. Aresztowana od 7 listopada 1945 r. i osadzona w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴⁵⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 20 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁵⁹

Kłosowski Michał¹⁰⁴⁶⁰ s. Marcina i Marianny z d. Marcinkowskiej ur. 11 września 1904 r. w Chwalibogowie pow. wrzesiński, zam. Chwalibogowo pow. wrzesiński.¹⁰⁴⁶¹ Aresztowany od 25 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu w Poznaniu.¹⁰⁴⁶² 4 sierpnia 1945 r. został osadzony w więzieniu w Poznaniu.¹⁰⁴⁶³ Naczelnik więzienia karno-śledczego w Poznaniu 10 października 1945 r. zawiadomił Prokuratora SSK w Poznaniu, iż ww. miał zostać 11 października 1945 r. przeniesiony z tamtejszego więzienia do więzienia w Śremie.¹⁰⁴⁶⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 1 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów zawartych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁶⁵

---

¹⁰⁴⁵³ AIPN Po 791/465 (K. spec. 606/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Szalatemu i Franciszce Szalaty*.

¹⁰⁴⁵⁴ AIPN Po 791/465, s. 14 i 37.

¹⁰⁴⁵⁵ AIPN Po 791/465, s. 49+v. i 83.

¹⁰⁴⁵⁶ AIPN Po 791/465, s. 102-105v.

¹⁰⁴⁵⁷ AIPN Po 791/465 (K. spec. 606/45), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Władysławowi Szalatemu i Franciszce Szalaty*.

¹⁰⁴⁵⁸ AIPN Po 791/465, s. 49+v.

¹⁰⁴⁵⁹ AIPN Po 791/465, s. 102-105v.

¹⁰⁴⁶⁰ AIPN Po 791/526 (K. spec. 39/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Kłosowskiemu, Katarzynie Kłosowskiej i Mikołajowi Czerniakowi*.

¹⁰⁴⁶¹ AIPN Po 791/526, s. 12 i 173-181v.

¹⁰⁴⁶² AIPN Po 791/526, s. 38 i 73-74.

¹⁰⁴⁶³ AIPN Po 791/526, s. 32.

¹⁰⁴⁶⁴ AIPN Po 791/526, s. 38.

¹⁰⁴⁶⁵ AIPN Po 791/526, s. 182-185v.

Kłosowska z d. Parzęczewska Katarzyna¹⁰⁴⁶⁶ c. Stanisława i Marianny z d. Dopieralskiej ur. 18 października 1907 r. w Chociczy Wielkiej pow. wrzesiński, zam. Chwalibogowo pow. wrzesiński.¹⁰⁴⁶⁷ Aresztowana od 25 kwietnia 1945 r. i osadzona w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴⁶⁸ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 1 czerwca 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. a i b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uniewinnić ww. od zarzutów zawartych w akcie oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁶⁹

Czeriak Mikołaj¹⁰⁴⁷⁰ s. Piotra i Stanisławy z d. Marcinkowskiej ur. 18 października 1905 r. w Chwalibogowie pow. wrzesiński, zam. Chwalibogowo pow. wrzesiński. Zatrzymany od 22 grudnia 1945 r., aresztowany od 9 kwietnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴⁷¹ P. o. Wiceprokuratora SSK w Poznaniu, Wroński 7 lutego 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż ww. zbiegł, a próby ujęcia go przez funkcjonariuszy PUBP we Wrześni nie dały dotychczas pozytywnych rezultatów.¹⁰⁴⁷² Naczelnik więzienia we Wrześni, J. Chałabis 28 lutego 1946 r. wyjaśniał SSK w Poznaniu, że ww. przebywał w tamtejszym więzieniu od 9 kwietnia 1945 r. do 25 kwietnia 1945 r., a następnie został zwolniony do dyspozycji władz radzieckich i odtąd nie znajdował się w tamtejszym więzieniu.¹⁰⁴⁷³ Kierownik Ref. Śledczego PUBP we Wrześni 10 lipca 1946 r. zawiadomił Prokuraturę SSK w Poznaniu, iż ww. został 1 lipca 1946 r. ujęty i osadzony w areszcie PUBP we Wrześni.¹⁰⁴⁷⁴ Naczelnik więzienia we Wrześni, Fl. Sadowski 24 lipca 1946 r. zakomunikował SSK w Poznaniu, iż ww. nie przebywał wówczas w tamtejszym więzieniu i jemu nie było wiadomo o ujęciu zbiega.¹⁰⁴⁷⁵ Naczelnik więzienia we Wrześni 2 sierpnia 1946 r. zakomunikował Prokuratorowi SSK w Poznaniu, iż ww. został 1 sierpnia 1946 r. osadzony w tamtejszym więzieniu.¹⁰⁴⁷⁶ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 22 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁷⁷

---

¹⁰⁴⁶⁶ AIPN Po 791/526 (K. spec. 39/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Kłosowskiemu, Katarzynie Kłosowskiej i Mikołajowi Czerniakowi*.

¹⁰⁴⁶⁷ AIPN Po 791/526, s. 73-74.

¹⁰⁴⁶⁸ AIPN Po 791/526, s. 73-74 i 182-185v.

¹⁰⁴⁶⁹ AIPN Po 791/526, s. 182-185v.

¹⁰⁴⁷⁰ AIPN Po 791/526 (K. spec. 39/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Michałowi Kłosowskiemu, Katarzynie Kłosowskiej i Mikołajowi Czerniakowi*.

¹⁰⁴⁷¹ AIPN Po 791/526, s. 73-74, 114 i 211+v..

¹⁰⁴⁷² AIPN Po 791/526, s. 91.

¹⁰⁴⁷³ AIPN Po 791/526, s. 114.

¹⁰⁴⁷⁴ AIPN Po 791/526, s. 191.

¹⁰⁴⁷⁵ AIPN Po 791/526, s. 194.

¹⁰⁴⁷⁶ AIPN Po 791/526, s. 205.

¹⁰⁴⁷⁷ AIPN Po 791/526, s. 211+v.

Szafranek Alfons¹⁰⁴⁷⁸ s. Wojciecha i Marii z d. Wielickiej ur. 20 maja 1905 r. w Bierzglinie pow. wrzesiński, zam. Września ul. Sądowa 3.¹⁰⁴⁷⁹ Aresztowany od 17 grudnia 1945 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴⁸⁰ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 22 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁸¹

Zimmer z d. Steicer Ludwika¹⁰⁴⁸² c. Chrystiana i Anny ur. 26 lutego 1887 r. w Krzewie (Galicja), zam. Mikuszewo pow. wrzesiński.¹⁰⁴⁸³ Aresztowana od 5 maja 1945 r. i osadzona w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴⁸⁴ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 20 sierpnia 1946 r. na mocy art. 4 w związku z art. 1 §1 lit. a oraz art. 1 §1 lit. b Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł skazać ww. na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, konfiskatę całego jej mienia i mienia jej męża oraz ponoszenie przez nią kosztów postępowania karnego.¹⁰⁴⁸⁵ Kierownik Nadzoru Sądowego Z. Kapitaniak Sędzia Sądu Apelacyjnego, z polecenia Ministra Sprawiedliwości RP 24 września 1946 r. zawiadomił SSK w Poznaniu, iż Prezydent KRN skorzystał z prawa łaski w stosunku do Ludwiki Zimmer, zamieniając jej karę śmierci na karę 10 lat więzienia, utrzymując w mocy karę utraty praw oraz karę konfiskaty całego mienia jej i jej męża.¹⁰⁴⁸⁶ Naczelnik Centralnego Więzienia w Fordonie 17 lutego 1947 r. zakomunikował Prokuraturze Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została 15 lutego 1947 r. przeniesiona z więzienia we Wrześni do więzienia w Fordonie.¹⁰⁴⁸⁷ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 22 października 1948 r. zawiadomił Prokuratora Sądu Okręgowego w Poznaniu, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Grudziądzu I.¹⁰⁴⁸⁸ Naczelnik więzienia w Inowrocławiu 16 września 1949 r. zakomunikował Prokuratorowi Sądu Okręgowego w Gnieźnie, iż ww. została tego samego dnia przeniesiona z więzienia w Inowrocławiu do więzienia w Grudziądzu.¹⁰⁴⁸⁹ P. o. Prokuratora Sądu Okręgowego w Gnieźnie, wiceprokurator Oleś 6 marca 1950 r. zawiadomił Sąd Okręgowy Wydz. Karny w

---

¹⁰⁴⁷⁸ AIPN Po 791/583 (K. spec. 126/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Alfonsowi Szafrankowi*.

¹⁰⁴⁷⁹ AIPN Po 791/583, s. 29.

¹⁰⁴⁸⁰ AIPN Po 791/583, s. 57+v.

¹⁰⁴⁸¹ AIPN Po 791/583, s. 107 i 111-113.

¹⁰⁴⁸² AIPN Po 791/663 (K. spec. 258/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Ludwice Zimmer*; zob.: *Trzy wyroki śmierci*, „Głos Wielkopolski”, 24 IX 1946.

¹⁰⁴⁸³ AIPN Po 791/663, s. 11.

¹⁰⁴⁸⁴ AIPN Po 791/663, s. 101-102.

¹⁰⁴⁸⁵ AIPN Po 791/663, s. 119-121.

¹⁰⁴⁸⁶ AIPN Po 791/663, s. 132.

¹⁰⁴⁸⁷ AIPN Po 791/663, s. 139.

¹⁰⁴⁸⁸ AIPN Po 791/663, s. 146.

¹⁰⁴⁸⁹ AIPN Po 791/663, s. 145.

Gnieźnie, iż Ludwika Zimmer zmarła 28 lutego 1950 r. w więzieniu karnym w Grudziądzu.¹⁰⁴⁹⁰

Wojciechowski Piotr (dalsze dane znajdują się w części dotyczącej miasta Poznania).

Szarzyński Marcin¹⁰⁴⁹¹ s. Ignacego i Katarzyny ur. 12 października 1893 r. w Bieganowie pow. wrzesiński, zam. Twardy Staw 21 pow. koźuchowski.¹⁰⁴⁹² Zatrzymany od 17 lutego 1946 r., aresztowany od 14 kwietnia 1946 r. i osadzony w więzieniu we Wrześni.¹⁰⁴⁹³ SSK w Poznaniu na sesji wyjazdowej we Wrześni 22 sierpnia 1946 r. na mocy art. 1 §2 Dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r. w brzmieniu noweli z 16 lutego 1945 r. orzekł uwolnić ww. od oskarżenia, na koszt Skarbu Państwa.¹⁰⁴⁹⁴

---

¹⁰⁴⁹⁰ AIPN Po 791/663, s. 147.

¹⁰⁴⁹¹ AIPN Po 791/732 (K. spec. 395/46), *Akta Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu przeciwko Marcinowi Szarzyńskiemu*.

¹⁰⁴⁹² AIPN Po 791/732, s. 20+v.

¹⁰⁴⁹³ AIPN Po 791/732, s. 67+v. i 85+v.

¹⁰⁴⁹⁴ AIPN Po 791/732, s. 85+v.

Wykaz skrótów

AIPN - Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
AIPN By Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy
AIPN Po Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu
APP - Archiwum Państwowe w Poznaniu
BBWR - Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem
BDM - Bund Deutscher Mädel (Związek Niemieckich Dziewcząt)
BU - Biuro Udostępniania
BZW - Biuro ds. Zbrodni Wojennych
chor. - chorąży
COP - Centralny Urząd Pracy
CROWCASS - Central Registry of War Criminals and Security Suspects (Centralny Rejestr Zbrodniarzy Wojennych i Podejrzanych)
CW - Centralne Więzienie
DAF - Deutsche Arbeitsfront (Niemiecki Front Pracy)
DV - Deutsche Vereinigung (Niemieckie Zjednoczenie)
DVL - Deutsche Volksliste (Niemiecka Lista Narodowościowa)
DWM - Deutsche Waffen- und Munitionsfabrik (Niemiecka Fabryka Broni i Amunicji)
Dz. U. R. P. - Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
EG - Einsatzgruppe (Grupa Operacyjna)
EK - Einsatzkommando (Oddział Operacyjny)
EWZ - Einwandererzentralstelle (Centralna Placówka Imigracyjna)
gen. - generał
Gestapo - Geheime Staatspolizei (Tajna Policja Państwowa)
GG - Generalne Gubernatorstwo
GK - Główna Komisja
GKBZHwP - Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce
GKBZNwP - Główna Komisja Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce
GKŚZpNP - Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
GmbH - Gesellschaft mit beschränkter Haftung (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością)
Hipo - Hilfspolizei (Policja Pomocnicza)
HJ - Hitler Jugend (Młodzież Hitlera)

HTO - Haupttreuhandstelle-Ost (Główny Urząd Powierniczy Wschodu)
IPN - Instytut Pamięci Narodowej
JDP - Jungdeutsche Partei (Partia Młodziemiecka)
KBW - Korpus Bezpieczeństwa Publicznego
Kds.BP - Komitet do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
kk - kodeks karny
kpk - kodeks postępowania karnego
KPMO - Komenda Powiatowa Milicji Obywatelskiej
kpt. - kapitan
Kripo - Kriminalpolizei (Policja Kryminalna)
KRN - Krajowa Rada Narodowa
KWMO - Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej
LP - Leisunspole (wydajnie pracujący Polak)
MBP - Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego
mjr - major
MSW - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
MSZ - Ministerstwo Spraw Zagranicznych
MTW - Międzynarodowy Trybunał Wojskowy
MUBP - Miejski Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
NKWD - Narodnyj Komissariat Wnutriennich Del (Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych)
NN - non notus (nieznany)
NSDAP - Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Narodowosocjalistyczna Partia Niemieckich Robotników)
NSF - Nationalsozialistische-Frauenschaft (Narodowosocjalistyczny Związek Kobiet)
NSFK - Nationalsozialistische Fliegerkorps (Narodowosocjalistyczny Korpus Lotników)
NSKK - Nationalsozialistische Kraftfahrerkorps (Narodowosocjalistyczny Korpus Kierowców)
NSV - Nationalsozialistische Volkswohlfahrt (Narodowosocjalistyczna Ludowa Opieka Społeczna)
NTN - Najwyższy Trybunał Narodowy
NZ - Narody Zjednoczone
OKBZH - Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich
OKBZN - Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Niemieckich

OKH - Oberkommando des Heeres (Naczelne Dowództwo Wojsk Lądowych)
OKW - Oberkommando der Wehrmacht (Naczelne Dowództwo Wehrmachtu)
ONZ - Organizacja Narodów Zjednoczonych
OPW - Obóz Pracy Wychowawczej
Orpo - Ordnungspolizei (Policja Porządkowa)
Ostland - Ostdeutsche Landbewirtschaftungsgesellschaft (Wschodnioniemieckie Towarzystwo Gospodarowania Ziemią)
PKWN - Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego
płk - pułkownik
PMW - Polska Misja Wojskowa
p. o k. s. - przepisy o kosztach sądowych
por. - porucznik
ppłk - podpułkownik
ppor. - podporucznik
PRL - Polska Rzeczpospolita Ludowa
PUBP - Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
PUR - Państwowy Urząd Repatriacyjny
RAD - Reichsarbeitsdienst (Służba Pracy Rzeszy)
Reichsland - Reichsgesellschaft für Landbewirtschaftung (Towarzystwo Rzeszy Gospodarowania Ziemią)
RGO - Rada Główna Opiekuńcza
RNS - Reichsnährstand (Stan Żywcielei Rzeszy)
RP - Rzeczpospolita Polska
RSHA - Reichssicherheitshauptamt (Główny Urząd Bezpieczeństwa Rzeszy)
RuSHA - Rasse- und Siedlungshauptamt (Główny Urząd Rasy i Osadnictwa)
SA - Sturmabteilungen (Oddziały Szturmowe)
Schupo - Schutzpolizei (Policja Ochronna)
SD - Sicherheitsdienst (Służba Bezpieczeństwa)
sierż. - sierżant
Sipo - Sicherheitspolizei (Policja Bezpieczeństwa)
SN - Sąd Najwyższy
SO - Sąd Okręgowy
SS - Schutzstaffeln (Sztafety Ochronne)
SSK - Specjalny Sąd Karny

UNWCC - United Nations War Crimes Commission (Komisja Narodów Zjednoczonych ds. Zbrodni Wojennych)

UWZ - Umwandererzentralstelle (Centrala Przesiedleńcza)

VD - Volksdeutsch (Niemiec Etniczny)

VoMi - Volksdeutsche Mittelstelle (Placówka Pośrednictwa dla Niemców Etnicznych)

WP - Wojsko Polskie

WRN - Wojewódzka Rada Narodowa

WUBP - Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego

ZK - Zakład Karny

ZSRR - Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

Bibliografia

Źródła archiwalne:

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Delegatura w Bydgoszczy

Prokuratura Specjalnego Sądu Karnego w Toruniu

Specjalny Sąd Karny w Toruniu

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu

Kolekcja rodziny Hejmowskich

Prokuratura Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu

Specjalny Sąd Karny w Poznaniu

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie

Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie

Najwyższy Trybunał Narodowy

Prokuratura Najwyższego Trybunału Narodowego

Prokuratura Specjalnego Sądu Karnego dla Okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi

Specjalny Sąd Karny dla Okręgu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z siedzibą w Łodzi

Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej w Poznaniu

Archiwum Państwowe w Poznaniu

Akta personalne pracowników Specjalnego Sądu Karnego w Poznaniu

Sąd Okręgowy w Poznaniu

Zarząd Miejski Stołecznego Miasta Poznania - Urząd Rejestracji Szkód Wojennych

Dokumenty i wydawnictwa źródłowe:

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości z lat 1928-1939 i 1945-1946.

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z lat 1928-1946.

Fall 9. Das Urteil im SS-Einsatzgruppenprozeß gefällt am 10. April 1948 in Nürnberg vom Militärgerichtshof II der Vereinigten Staaten von Amerika, herausgegeben von Kazimierz Leszczyński mit Einleitung von Dr. Siegmur Quilitsch, Berlin 1963.

Kochański A., *Polska 1944-1991. Informator historyczny, t. 1, Podział administracyjny. Ważniejsze akty prawne, decyzje i enuncjacje państwowe (1944-1956)*, Warszawa 1996.

Kurpias Cz., *Wspomnienia 1944-1946*. Wydawnictwo Biura Historycznego MSW, Warszawa 1981.

Lewiński J., *Proces Hansa Biebow. Zagłada getta łódzkiego (Akta i stenogramy sądowe)*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce – Instytut Pamięci Narodowej”, nr 91, Warszawa 1987.

Niemcy w Polsce 1945-1950. Wybór dokumentów, t. 3: Województwo poznańskie i szczecińskie, red.: W. Borodziej, H. Lemberg, wybór i oprac. dokumentów: S. Jankowiak, K. Steffen, Warszawa 2001.

Pospieszalski K. M., *Hitlerowskie „prawo” okupacyjne. Wybór dokumentów, cz. I, ziemie „wcielone”*, [w:] *Documenta Occupationis*, t. V, Poznań 1952.

Prawdziwa historia Polaków. Ilustrowane wypisy źródłowe 1939-1945, oprac.: D. Baliszewski, A. K. Kunert, t. 1, Warszawa 1999.

Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów, wstęp i oprac. L. Gelberga, t. 3, Warszawa 1960.

Proces Artura Greisera przed Najwyższym Trybunałem Narodowym, Warszawa 1946.

Proces Greisera w świetle prawa międzynarodowego (opinia przedłożona NTN w procesie Greisera), [w:] „Przegląd Zachodni” 1946, nr 2.

Reichsgesetzblatt. Jahrgang 1939, zweites Halbjahr, Berlin 1939.

Rzeczpospolita Polska czasu wojny. Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945, red. nauk. A. K. Kunert, Warszawa 1995.

Sawicki J., Walawski J., *Zbiór przepisów specjalnych przeciwko zbrodniarzom hitlerowskim i zdrajcom narodu polskiego. Z komentarzem*, Warszawa 1945.

Sprawa polska w czasie drugiej wojny światowej na arenie międzynarodowej. Zbiór dokumentów, red.: T. Cieślak, J. Jurkiewicz, W. Kowalski, S. Stanisławska, S. Zabiello, Warszawa 1965.

Ściganie i karanie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości (Wybór dokumentów), „Informacja wewnętrzna nr 47 Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, red. Cz. Pilichowski, Warszawa 1978.

Urzednicy partyjni NSDAP w Okręgu „Kraj Warty”. Gau-Amtsblatt [do użytku wewnętrznego], Posen 1940.

Zbiór dokumentów. Seria II, red. J. Makowskiego, Nr 3-4, listopad-grudzień 1945.

Opracowania i artykuły:

Abramowicz S., Wicińska-Ambrożek B., *Śledztwo w sprawie zbrodni zgierskiej 20 marca 1942 r.*, [w:] *„Dziś za jednego Niemca, śmierć poniesie 50 Polaków”. Materiały konferencji popularnonaukowej w Zgierzu 20 III 2012 r.*, red. J. Wróbla, Łódź 2013.

Alberti M., *Die Verfolgung und Vernichtung der Juden im Reichsgau Wartheland 1939-1945*, Wiesbaden 2006.

Aleksiejew N. S., *Odpowiedzialność przestępców hitlerowskich*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, nr 9, Warszawa 1969.

Bartoszkiewicz M., *Arthur Greiser*, [w:] „Przegląd Zachodni” 1946, nr 2.

Böhler J., Mallmann K. M., Matthäus J., *Einsatzgruppen w Polsce*, Warszawa 2009.

Bojanowski T., *Łódź pod okupacją niemiecką w latach II wojny światowej (1939-1945)*, Łódź 1992.

Bojarska B., *Obóz w Żabikowie pod Poznaniem*, „Przegląd Zachodni” 1965, nr 2.

Berenstein T., Rutkowski A., *Niemiecka administracja wojskowa na okupowanych ziemiach polskich (od 1 września - 25 października 1939 r.)*, „Najnowsze Dzieje Polski. Materiały i studia z okresu II wojny światowej” 1962, t. VI.

Braunbuch. Kriegs- und Naziverbrecher in der Bundesrepublik Staat, Wirtschaft, Verwaltung, Armee, Justiz, Wissenschaft, Staatsverlag der Deutschen Demokratischen Republik, Berlin 1965.

Chinciński T., *Niemiecka dywersja w Polsce w 1939 r. w świetle dokumentów policyjnych i wojskowych II Rzeczypospolitej oraz służb specjalnych III Rzeszy, cz. 2 (sierpień - wrzesień 1939 r.)*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2006, nr 1.

Chrzanowski B., Niwiński P., *Okupacja niemiecka i sowiecka - próba analizy porównawczej (wybrane zagadnienia)*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2008, nr 1.

Cieślak T., *Wokół zbrodni niemieckich w Pleszewie w 1939 roku*, „Rocznik Pleszewski” 2013.

Cygański M., *Centralny Urząd Imigracyjny Reichsführera SS Himmlera jako komisarza Rzeszy do umocnienia niemczyzny z siedzibą w Łodzi (1939-1945)*, „Rocznik Łódzki” 1969, t. XIII (XVI).

Cygański M., *Działalność urzędu rejencji w Łodzi pod kierownictwem F. Übelhöra i W. Mosera w latach 1939-1942*, „Rocznik Łódzki” 1973, t. XVII (XX).

Cygański M., *Policja kryminalna i porządkowa III Rzeszy w Łodzi i Rejencji Łódzkiej (1939-1945)*, „Rocznik Łódzki” 1972, t. XVI (XIX).

Cygański M., *Powiat sieradzki w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945*, „Rocznik Łódzki” 1970, t. XIV (XVII).

Cygański M., *Z dziejów okupacji hitlerowskiej w Łodzi 1939-45*, Łódź 1965.

Cyprian T., Sawicki J., *Ludzie i sprawy Norymbergi*, Poznań 1967.

Cyprian T., Sawicki J., *Nieznana Norymberga. Dwanaście procesów norymberskich*, Warszawa 1965.

Cyprian T., Sawicki J., *Siedem procesów przed Najwyższym Trybunałem Narodowym*, Poznań 1962.

Cyprian T., *Wehrmacht. Zbrodnia i kara*, Warszawa 1971.

Czerkawski A., Dunin-Wąsowicz M., *Fort VII w Poznaniu*, Warszawa 1969.

Czubiński A., *Dzieje najnowsze Polski. Tom II: Polska Ludowa (1944-1989)*, Poznań 1992.

Czubiński A., *Polska i Polacy po II wojnie światowej (1945-1989)*, Poznań 1998.

Daszkiewicz K., *Niemieckie ludobójstwo na narodzie polskim (1939-1945)*, cz. I-cz. II *Aneks*, Toruń 2009.

Datner Sz., *55 dni Wehrmachtu w Polsce (1.9 - 25.10.1939)*, Warszawa 1967.

Datner Sz., Gumkowski J., Leszczyński K., *Wysiedlanie ludności z ziem polskich wcielonych do Rzeszy*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” 1960, t. XII.

Deresiewicz J., *Okupacja niemiecka na ziemiach polskich włączonych do Rzeszy 1939-1945*, Poznań 1950.

Domeracki L., *W 40-lecie wymiaru sprawiedliwości PRL*, [w:] *40 lat wymiaru sprawiedliwości PRL*, oprac. I. Kleniewskiej, Warszawa 1988.

Dominiczak H., *Organy bezpieczeństwa PRL 1944-1990*, Warszawa 1997.

Eisler J., *Zarys dziejów politycznych Polski 1944-1989*, Warszawa 1992.

Epstein C., *Wzorcowy nazista. Arthur Greiser i okupacja Kraju Warty*, Wrocław 2010.

Fest J. C., *Oblicze Trzeciej Rzeszy*, Warszawa 1970.

Frei N., *Polityka wobec przeszłości. Początki Republiki Federalnej i przeszłość nazistowska*, Warszawa 1999.

Friszke A., *Polityka wobec historii, historiografia wobec polityki: PRL i III Rzeczpospolita*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2002, nr 1.

Friszke A., *Polska. Losy państwa i narodu 1939-1989*, Warszawa 2003.

Friszke A., *Spór o PRL w III Rzeczypospolitej (1989-2001)*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2002, nr 1.

Gałąj, Abramowicz S., *Bombardowanie Wielunia 1 września 1939 r. Rozważania na podstawie śledztwa OKŚZpNP w Łodzi*, [w:] *Zbrodnie przeszłości. Opracowania i materiały prokuratorów IPN*, t. 3: *Nazizm*, red.: Ignatiew R., Kura A., Warszawa 2009.

Gładysiak Ł., *Zabijajcie wszystkich. Einsatzgruppen 1938-1941*, Warszawa 2012.

Głos ma prokurator..., red.: Cyprian T., Sawicki J., Siewierski M., Warszawa 1962.

Grünberg K., *SS - czarna gwardia Hitlera*, Warszawa 1984.

Gomolec L., *Fort VII - hitlerowskie miejsce kaźni*, Poznań 1963.

Gomolec L., Kubiak S., *Terror hitlerowski w Wielkopolsce*, Poznań 1962.

Gondek L., *Polska karząca 1939-1945. Polski podziemny wymiar sprawiedliwości w okresie okupacji niemieckiej*, Warszawa 1988.

Gulczyński J., *Obóz śmierci w Chełmnie nad Nerem*, Konin 1995.

Gumkowski J., *Proces Artura Greisera, namiestnika Rzeszy w Poznaniu*, [w:] Gumkowski J., Kułakowski T., *Zbrodniarze hitlerowscy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym*, Warszawa 1961.

Hirsz Z. J., *Historia polityczna Polski 1939-1998*, Białystok 1998.

Hojan A., *Nazistowska pseudoeutanazja w Krajowym Zakładzie Psychiatrycznym w Kościanie (1939-1940)*, Kościan 2004.

Hrabar R., *„Lebensborn” czyli źródło życia*, Bytom 1980.

Ingrao Ch., *Wierzyć i niszczyć. Intelktualiści w maszynie wojennej SS*, Wołowiec 2013.

Informator. Główna Komisja Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 1997.

Informator o zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej (stan na dzień 31 grudnia 2008 roku), red. nauk.: J. Bednarek, R. Leśkiewicz, Warszawa 2009.

Janicki T., *Wieża w Kraju Warty (1939-1945)*, Poznań 1996.

Jankiewicz A., *Przygotowania Rządu RP w latach II wojny światowej do procesu zbrodniarzy hitlerowskich. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1997-1998, nr XL.

Janowicz Z., *Ustrój administracyjny ziem polskich wcielonych do Rzeszy Niemieckiej 1939-1945*, Poznań 1951.

Janowicz Z., *Ustrój policji na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy Niemieckiej 1939-1945*, „Przegląd Zachodni” 1950, nr 11-12.

Jakubowski G., *Sądownictwo powszechne w Polsce w latach 1944-1950*, Warszawa 2002.

Jankowiak S., *Wysiedlenia Niemców z Polski po II wojnie światowej*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 2.

Jankowiak S., *Wysiedlenie i emigracja ludności niemieckiej w polityce władz polskich w latach 1945-1970*, Warszawa 2005.

Jastrząb Ł., *Archidiecezja Poznańska w latach okupacji hitlerowskiej 1939-1945*, Poznań 2012.

Jastrzębski W., *Hitlerowskie wysiedlenie z ziem polskich wcielonych do Rzeszy w latach 1939-45*, Poznań 1968.

Kaczmarek M., *Organizacja poznańskiego Gestapo (1939-1945)*, Poznań 1985.

Kaczmarek R., *Kolaboracja na terenach wcielonych do Rzeszy Niemieckiej*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2008, nr 1.

Kershaw I., *Arthur Greiser – Ein Motor der „Endlösung”*, [w:] *Die Braune Elite II: weitere biographische Skizzen*, red.: R. Smelzer, E. Syring, R. Zitelmann, Darmstadt 1993.

Kersten K., *Narodziny systemu władzy. Polska 1943-1948*, Poznań 1990.

Klaffkowski A., *Ściganie zbrodniarzy wojennych w Niemieckiej Republice Federalnej w świetle prawa międzynarodowego*, Poznań 1968.

Knopp G., *Wehrmacht. Od inwazji na Polskę do kapitulacji*, Warszawa 2009.

Kobierska-Motas E., *Ekstradycje przestępców wojennych do Polski z czterech stref okupacyjnych Niemiec 1946-1950*, cz. II, Warszawa 1992.

Kobierska Motas E., *Międzynarodowe listy przestępców wojennych sporządzone przez United Nations War Crimes Commission (UNWCC)*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1997-1998, nr XL.

Kobierska-Motas E., *Rząd Polski na Emigracji wobec problemu dokumentowania niemieckich przestępstw wojennych*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1995, nr XXXVIII.

Kochanowski J., *W polskiej niewoli. Niemieccy jeńcy wojenni w Polsce 1945-1950*, Warszawa 2001.

Kopka B., *Obozy pracy w Polsce 1944-1950. Przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 2002.

Kopydłowski R., *Zakres odpowiedzialności karnej za zbrodnie popełnione w czasie II wojny światowej na gruncie prawa polskiego (artykuł polemiczny)*, [w:] *Zbrodnie przeszłości. Opracowania i materiały prokuratorów IPN*, t. 3: Nazizm, red.: Ignatiew R., Kura A., Warszawa 2009.

- Krasuski J., *Historia Niemiec*, Wrocław 1998.
- Krasuski J., *Polityka czterech mocarstw wobec Niemiec 1945-1949*, Poznań 1967.
- Kubicki L., *Hitlerowskie zbrodnie wojenne w świetle prawa polskiego*, Warszawa 1973.
- Latocha K. G., Ossowski A., Spodenkiewicz P., Zapolska-Downar M., *Najdłuższe pół wieku. Kalendarium Łodzi 1939-1989*, Łódź 2013.
- Leszczyński K., *Eksterminacja ludności na ziemiach polskich w latach 1939-1945. Opracowanie materiałów ankiety z 1945 roku (woj. łódzkie, pomorskie i rzeszowskie)*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” 1958, nr X.
- Lewicki S., *Radogoszcz*, Warszawa 1971.
- Lityński A., *Historia prawa Polski Ludowej*, Warszawa 2007.
- Lubecka J., *Unde malum? Badania psychologiczne zbrodniarzy niemieckich po 1945 r.*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2013, nr 37.
- Łódź. *Monografia miasta*, red. S. Liszewskiego, Łódź 2009.
- Łuczak A., Pietrowicz A., *Polityczne oczyszczanie gruntu. Zagłada polskich elit w Wielkopolsce (1939-1941)*, Poznań 2009.
- Łuczak Cz., *Arthur Greiser, hitlerowski władca w Wolnym Mieście Gdańsku i w Kraju Warty*, Poznań 1997.
- Łuczak Cz., *Dzień po dniu w okupowanej Wielkopolsce i Ziemi Łódzkiej (Kraj Warty)*, Poznań 1993.
- Łuczak Cz., „Kraj Warty” 1939-1945. *Studium historyczno-gospodarcze okupacji hitlerowskiej*, Poznań 1972.
- Łuczak Cz., *Pod niemieckim jarzmem (Kraj Warty 1939-1945)*, Poznań 1996.
- Łuczak Cz., *Przeobrażenia demograficzne w Poznaniu w okresie okupacji niemieckiej (1939-1945)*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej” 1995, nr XXXVIII.
- Madajczyk Cz., *Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce*, t. 1-2, Warszawa 1970.
- Madajczyk P., *Mniejszości narodowe w Polsce po II wojnie światowej*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 2.
- Mallmann K. M., „Rozwiązać przez jakikolwiek szybko działający środek”. *Policja Bezpieczeństwa w Łodzi a Shoah w Kraju Warty*, [w:] *Zagłada Żydów na polskich terenach wcielonych do Rzeszy*, red. A. Namysło, Warszawa 2008.
- Manvell R., Fraenkel H., *Himmler*, Warszawa 1971.
- Maranda M., *Nazistowskie obozy zagłady. Opis i próba analizy zjawiska*, Warszawa 2002.
- Matelski D., *Niemcy w Polsce w XX wieku*, Warszawa-Poznań 1999.

- Matzek T., *Zamek śmierci Hartheim. Eutanazja w III Rzeszy*, Warszawa 2004.
- Meissner B., *Ewakuacja niemieckich władz administracyjnych i niemieckiej ludności z okupowanych ziem polskich w latach 1944-1945*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce – Instytut Pamięci Narodowej”, nr 93, Warszawa 1987.
- Młynarczyk J. A., *Wpływ inicjatyw oddolnych Arthura Greisera i Odilona Globocnika na decyzję o wymordowaniu Żydów*, [w:] *Zagłada Żydów na polskich terenach wcielonych do Rzeszy*, red. A. Namysło, Warszawa 2008.
- Mołdawa T., *Ludzie władzy 1944-1991. Władze państwowe i polityczne Polski według stanu na dzień 28 II 1991*, Warszawa 1991.
- Motyka G., *Problemy narodowościowe na ziemiach polskich w latach 1939-1989* [dyskusja], „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 2.
- Musiał B., *Niemiecka polityka narodowościowa w okupowanej Polsce w latach 1939-1945*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2004, nr 2.
- Musiał F., „Rehabilitacje” - wspomnienia Józefa Waszkiewicza, sędziego NSW, „Aparat represji w Polsce Ludowej 1944-1989” 2005, nr 1.
- Nawrocki S., *Hitlerowska okupacja Wielkopolski w okresie zarządu wojskowego. Wrzesień-październik 1939 r.*, Poznań 1966.
- Nawrocki S., *Policja hitlerowska w tzw. Kraju Warty w latach 1939-1945*, Poznań 1970.
- Nawrocki S., *Terror policyjny w „Kraju Warty” 1939-1945*, Poznań 1973.
- Nitschke B., *Wysiedlenie ludności niemieckiej z Polski w latach 1945-1949*, Zielona Góra 1999.
- Nowakowski L., *Zakres obowiązywania dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*, [w:] *Zbrodnie przeszłości. Opracowania i materiały prokuratorów IPN*, t. 3: Nazizm, red.: Ignatiew R., Kura A., Warszawa 2009.
- O karach śmierci w latach 1944-1956 z Krzysztofem Szwagrzykiem i Janem Żarynem rozmawia Barbara Polak*, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej” 2002, nr 11(22).
- Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989*, red.: A. Dziurok, M. Gałęzowski, Ł. Kamiński, F. Musiała, Warszawa 2010.
- Okniński W., Sowińska D., *Sędziowie i prokuratorzy Siedleckiego Okręgu Sądowego w latach 1917-1950*, Siedlce 2013.
- Olszewski M., *Fort VII w Poznaniu*, Poznań 1971.

Olszewski M., *Straty i martyrologia ludności polskiej w Poznaniu 1939-1945*, Poznań 1973.

Paczkowski A., *Pół wieku dziejów Polski 1939-1989*, Warszawa 1998.

Padfield P., *Himmler. Reichsführer SS*, Warszawa 2002.

Pawlicki A., *Koncepcja Heinricha Himmlera stworzenia „zakonu SS”*, [w:] *Biblioteka Poznańskiego Humanistycznego Towarzystwa Naukowego*, red. A. Czabańskiego, t. III, Poznań 2005.

Peretiatkowicz A., *Proces Greisera w świetle prawa międzynarodowego*, „Przegląd Zachodni” 1946, nr 7/8.

Piątkowski S., *Okupacja niemiecka ziem polskich (1939-1945) w historiografii polskiej i niemieckiej* [dyskusja], „Pamięć i Sprawiedliwość” 2009, nr 1.

Pilichowski Cz., *Badanie i ściganie zbrodni hitlerowskich 1944-1974*, Warszawa 1975.

Pilichowski Cz., *Hitlerowskie zbrodnie na dzieciach i młodzieży polskiej*, Warszawa 1972.

Pilichowski Cz., *Prawda o zbrodniach hitlerowskich w Polsce*, Warszawa 1968.

Pilichowski Cz., *Stan i perspektywy badań w zakresie zbrodni hitlerowskich*, t. 1, Warszawa 1973.

Porzycki W., *Posłuszni aż do śmierci (niemieccy urzędnicy w Kraju Warty 1939-1945)*, Poznań 1997.

Pospieszalski K. M., *Odpowiedzialność naczelników zwierzchników administracji terenowej za zbrodnie wojenne w okupowanej Polsce*, „Przegląd Zachodni” 1962, nr 3.

Pospieszalski K. M., *Polska pod niemieckim „prawem” 1939-1945 (ziemie zachodnie)*, Poznań 1946.

Pospieszalski K. M., *Poznań pod okupacją hitlerowską*, „Przegląd Zachodni” 1953, nr 6/8.

Pospieszalski K. M., Serwański E., *Materiały do sprawy eksterminacji w tzw. Kraju Warty*, „Przegląd Zachodni” 1955, nr 1/2.

Pospieszalski K. M., *Właściwość wyższego dowódcy SS i policji na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy*, „Przegląd Zachodni” 1949, nr 9-10.

Rabant T., *Współdziałanie niemieckich placówek dyplomatycznych i konsularnych w przygotowywaniu agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku oraz ich późniejsza ewakuacja i likwidacja*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2006, nr 1.

Radziwończyk K., *„Akcja Tannenberg” grup operacyjnych Sipo i SD w Polsce jesienią 1939 r.*, „Przegląd Zachodni” 1966, nr 5.

Roszkowski W., *Historia Polski 1914-2005 (nowe uaktualnione wydanie)*, Warszawa 2007.

Rückerl A., *Ściganie karne zbrodni hitlerowskich 1945-1978*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, nr 64, Warszawa 1980.

Rüping H., *Wpływ zasad procesów norymberskich na niemieckie prawo karne*, „Pamięć i Sprawiedliwość. Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu - Instytutu Pamięci Narodowej" 1997-1998, nr XL.

Rutowska M., *Nazistowski terror w Kraju Warty (1939-1945)*, [w:] „Dziś za jednego Niemca, śmierć poniesie 50 Polaków". *Materiały konferencji popularnonaukowej w Zgierzu 20 III 2012 r.*, red. J. Wróbla, Łódź 2013.

Rutowska M., *Skazani na tułaczkę. Wysiedlenia ludności polskiej z Kraju Warty do Generalnego Gubernatorstwa 1939-1941*, Poznań 2003.

Ryszka F., *Norymberga. Prehistoria i ciąg dalszy*, Warszawa 1982.

Rzepliński A., *Sądownictwo w Polsce Ludowej. Między dyspozycyjnością a niezawisłością*, Warszawa 1989.

Sawicki T., *Niemieckie wojska lądowe na froncie wschodnim czerwiec 1944 - maj 1945 (struktura)*, Warszawa 1987.

Serwański E., *Obóz zagłady w Chełmnie nad Nerem 1941-45*, Poznań 1964.

Serwański E., *Wielkopolska w cieniu swastyki*, Warszawa 1970.

Serwański E., *Wrzesień 1939 r. w Wielkopolsce*, Poznań 1966.

Siepracka D., Wróbel J., *Litzmannstadt - nazistowski eksperyment narodowościowy na ziemiach polskich*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2008, nr 1.

Siepracka D., *Żydzi łódzcy po likwidacji getta (wrzesień 1944 - styczeń 1945)*, [w:] *Rok 1945 w Łodzi. Studia i szkice*, red. J. Żelazko, Łódź 2008.

Silberklang D., *Refleksje na temat losu Żydów w okupowanej Polsce 1939-1945*, „Pamięć i Sprawiedliwość" 2008, nr 1.

Skobelski R., *Ziemie Zachodnie i Północne Polski w okresie realizacji planu sześcioletniego 1950-1955*, Zielona Góra 2002.

Skorzyński J., *Selbstschutz - V Kolumna*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce" 1958, nr X.

Skóra T., *Sądownictwo i notariat w 40-leciu PRL*, [w:] *40 lat wymiaru sprawiedliwości PRL*, oprac. I. Kleniewskiej, Warszawa 1988.

Sosińska A., *Powstanie i działalność Najwyższego Trybunału Narodowego*, [w:] *W czterdziestolecie powołania Najwyższego Trybunału Narodowego. Materiały z posiedzenia naukowego w dniu 20 stycznia 1986 r.*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce – Instytut Pamięci Narodowej", nr 89, Warszawa 1986.

Sowa A. L., *Od Drugiej do Trzeciej Rzeczypospolitej (1945-2001)*, Kraków 2001.

Stanowska M., Strzembosz A., *Sędziowie warszawscy w czasie próby 1981-1988*, Warszawa 2005.

Stępnia M., *Zbrodnie hitlerowskiego oddziału policji bezpieczeństwa w Lesznie, Włoszakowicach i Osiecznej w dniu 21 października 1939*, „Rocznik Leszczyński” 1985, t. 7.

Strykowski K., *Położenie osób wpisanych w Wielkopolsce na niemiecką listę narodowościową w latach 1945-1950*, Poznań 2004.

Strykowski K., *Położenie Polaków „wydajnie pracujących” (Leistungspolen) w Wielkopolsce w latach 1945-1946*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 2001/2002, r. VIII/IX.

Sula D., *Działalność przesiedleńczo-repatriacyjna Państwowego Urzędu Repatriacyjnego w latach 1944-1951*, Lublin 2002.

Sylwetki zbrodniarzy - funkcjonariuszy hitlerowskich obozów koncentracyjnych, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, nr 49, Warszawa 1978.

Szarycz J., *Sędziowie i sądy w Polsce w latach 1918-1988*, Warszawa 1988.

Sziling J., *Polityka okupanta hitlerowskiego wobec Kościoła katolickiego 1939-1945*. Tzw. *Okręgi Rzeszy: Gdańsk-Prusy Zachodnie, Kraj Warty i Regencja Katowicka*, Poznań 1970.

Sziling J., *W latach okupacji hitlerowskiej (1939-1945)*, [w:] *Dzieje Inowrocławia*, red. M. Biskupa, t. 2, Warszawa-Poznań-Toruń 1982.

Szpak L., *Ekstradycja hitlerowskich zbrodniarzy wojennych ze szczególnym uwzględnieniem praktyki polskiej*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, nr 57, Warszawa 1979.

Szulc W., *Hitlerowski aparat wysiedleńczy w Polsce. Sylwetki głównych jego „działaczy”*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, nr 26, Warszawa 1973.

Szulc W., *Wysiedlanie ludności polskiej w tzw. „Kraju Warty” i na Zamojszczyźnie oraz popełnione przy tym zbrodnie*, „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” 1970, nr XXI.

Szwagrzyk K., *Straceni na Dolnym Śląsku 1945-1956*, Wrocław-Rzeszów 2002.

Tarkowski M., *Rada Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (1919-1939)*, „Studia Iuridica Toruniensia” 2006, t. VII.

Turlejska M., *Te pokolenia żałobami czarne... Skazani na śmierć i ich sędziowie*, Warszawa 1990.

Wardzyńska M., *Był rok 1939. Operacja niemieckiej policji bezpieczeństwa w Polsce. Intelligenzaktion*, Warszawa 2009.

Waszak S., *Bilans walki narodowościowej rządów Greisera*, [w:] „Przegląd Zachodni” 1946.

Weale A., SS. *Historia pisana na nowo*, Wrocław 2010.

Wieczorkiewicz P. P., *Kampania 1939 roku*, Warszawa 2001.

Wieluń 1 IX 1939 r., red.: Żelazko J., Ossowski A., Łódź 2009.

Wietrzykowski A., *Powrót Arthura Greisera*, Poznań 1946.

Wietrzykowski A., *Zbrodnie niemieckie w Żabikowie. Zeznania i dokumenty*, Poznań 1949.

Witkowski W., *Hitlerowski obóz koncentracyjny dla małoletnich w Łodzi*, Warszawa 1975.

Wnuk J., Radomska-Stremecka H., *Dzieci polskie oskarżają*, Warszawa 1961.

Wojciechowska J., *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu (1945-1946)*, Toruń 1965.

Wróbel J., *Bilans okupacji niemieckiej w Łodzi 1939-1945*, [w:] *Rok 1945 w Łodzi. Studia i szkice*, red. J. Żelazko, Łódź 2008.

Wróbel J., *Kwestie narodowościowe na terenie powiatu kępińskiego w latach 1945-1947*, [w:] *Kępno i Ziemia Kępińska w latach 1945-1956. Studia i szkice*, red.: Bednarek J., Żelazko J., Łódź 2007.

„Z największą brutalnością...” *Zbrodnie Wehrmachtu w Polsce, wrzesień-październik 1939 r.*, katalog wystawy zorganizowanej w Warszawie przez Biuro Edukacji Publicznej IPN-GKŚZpNP oraz Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie, Warszawa 2004.

Zaborski M., *Czy bronić „zdrajców narodu”, „zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich” i „volksdeutschów”? Uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 25 maja 1946 r. w sprawie udziału adwokatów w procesach o zdradę narodu lub o rehabilitację wyłączonych ze społeczeństwa*, „Palestra” 2013, nr 1-2.

Zajęcki M., *Album Academicorum. Biogramy członków Korporacji Akademickiej Chrobria (1921-1939)*, Zakrzewo 2011.

Zbrodnie i sprawcy. Ludobójstwo hitlerowskie przed sądem ludzkości i historii, red. Cz. Pilichowskiego, Warszawa 1980.

Ziegler A., *Posen. Januar 1945. Evakuierung und Flucht der deutschen Zivilbevölkerung der Stadt Posen im Januar 1945*, Schönaich 1989.

Zieliński W., *Wkład Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce i polskiego wymiaru sprawiedliwości w ściganiu zbrodniarzy hitlerowskich*, [w:] *40 lat wymiaru sprawiedliwości PRL*, oprac. I. Kleniewskiej, Warszawa 1988.

Ziomba Z. A., *Prawo przeciwko społeczeństwu. Polskie prawo karne w latach 1944-1956*, Warszawa 1997.

Zimniak H., *Wartheland - kraj niespełnionych nadziei. Niemcy bałtyccy w „Kraju Warty” w okresie II wojny światowej*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 2001/2002, r. VIII/IX.

Ziółkowska A., *Obozy pracy przymusowej dla Żydów w Kraju Warty*, [w:] *Zagłada Żydów na polskich terenach wcielonych do Rzeszy*, red. A. Namysło, Warszawa 2008.

Ziółkowska A., *Obozy pracy przymusowej dla Żydów w Wielkopolsce w latach okupacji hitlerowskiej (1941-1943)*, Poznań 2005.

Zwolski M., *Wykonywanie wyroków kary śmierci w polskich więzieniach grudzień 1954 - kwiecień 1956*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2003, nr 1.

Żaryn J., *Dzieje Kościoła katolickiego w Polsce (1944-1989)*, Warszawa 2003.

Żelazko J., *Organizacja aparatu przymusu i pierwsza fala represji*, [w:] *Rok 1945 w Łodzi. Studia i szkice*, red. J. Żelazko, Łódź 2008.

Czasopisma:

„Biuletyn Inowrocławski”. Inowrocław. Roczniki 1945-1946

„Dziennik Łódzki”. Łódź. Roczniki 1945-1946.

„Dziennik Zachodni”. Katowice. Roczniki 1945-1946.

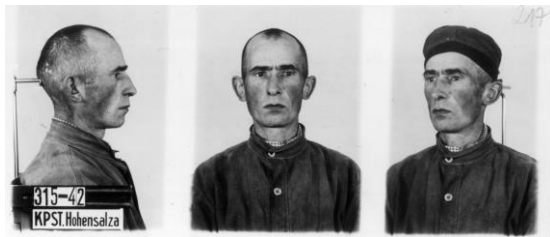
„Głos Wielkopolski”. Poznań. Roczniki 1945-1946.

„Ilustracja Tygodniowa”. Rocznik 1946.

„Robotnik Kujawski”. Inowrocław. Roczniki 1945-1946.

„Żołnierz Polski”. Warszawa 1945-1946.

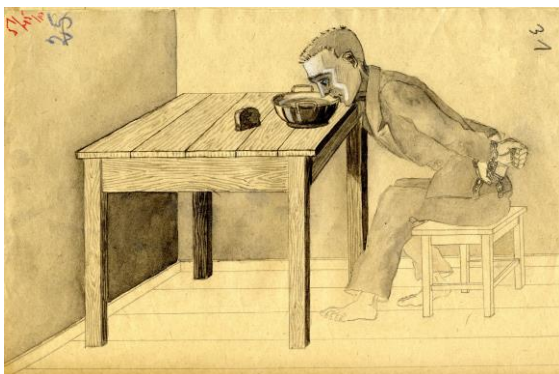
Fotografie

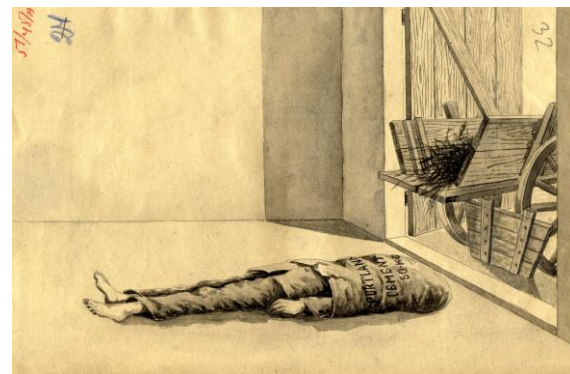
Fot. 1. Franciszek Serwach (zob. biogram).

Fot. 2. Rysunek wykonany przez Franciszka Dziarnowskiego w więzieniu (zob. biogram).

Fot. 3. Rysunek wykonany przez Franciszka Dziarnowskiego w więzieniu (zob. biogram).

Fot. 4. Rysunek wykonany przez Franciszka Dziarnowskiego w więzieniu (zob. biogram).

Fot. 5. Leokadia Pruss vel Preiss (zob. biogram).

Fot. 6. Małgorzata Feiner (zob. biogram)

Fot. 7. Ludwik Malcan (zob. biogram).

Fot. 8. Emil Gahr (zob. biogram).

Fot. 9. Aleksander Matz
(zob. biogram).

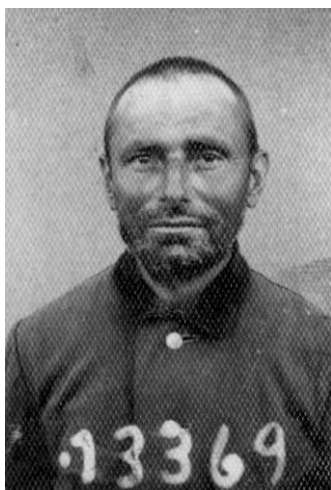
Fot. 10. Ludwik Arndt
(zob. biogram).

Fot. 11. Józef Kubiak (zob. biogram).

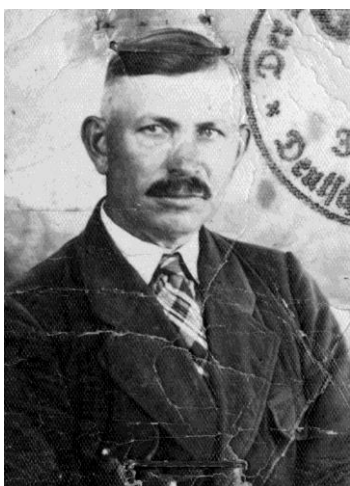
Fot. 12. Edward Wieser (zob. biogram).

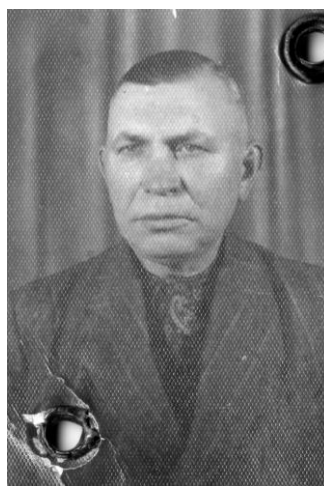
Fot. 13. Oskar Barke
(zob. biogram).

Fot. 14. Filip Bauer (zob. biogram).

Fot. 15. Juliusz Hoffmann
(zob. biogram).

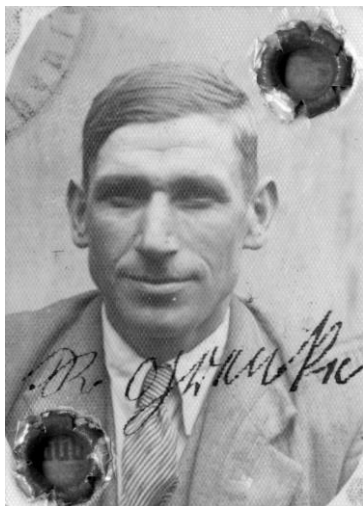
Fot. 16. Juliusz Hoffmann
(zob. biogram).

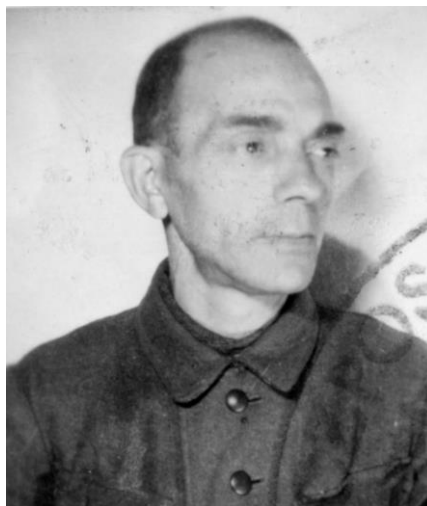
Fot. 17. Otto Hoffmann
(zob. biogram).

Fot. 18. Rudolf Grenke
(zob. biogram).

Fot. 19. Rudolf Grenke
(zob. biogram).

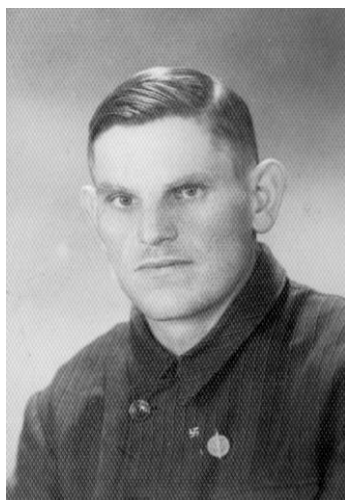
Fot. 20. Alfred Jerke (zob. biogram).

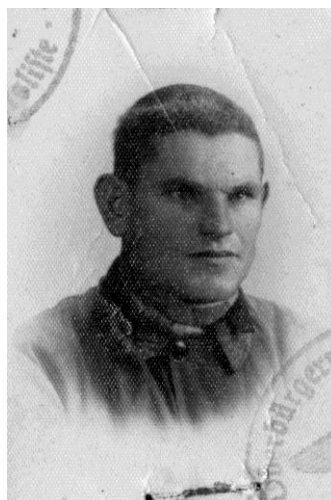
Fot. 21. Albert Janke (zob. biogram).

Fot. 22. Robert Hausler w okresie
przedwojennym (zob. biogram).

Fot. 23. Jan Genert (zob. biogram).

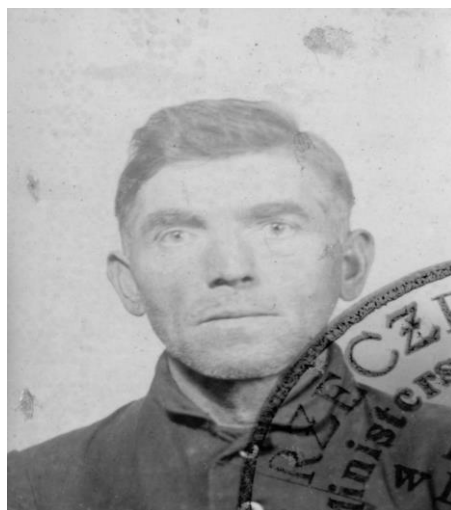

Fot. 24. Jan Genert (zob. biogram).

Fot. 25. Pelagia Lidia Miziolek
(zob. biogram).

Fot. 26. Ludwik Jabs (zob. biogram).

Fot. 27. Oswald Heimann (zob. biogram).

Fot. 28. Helena Lindemann
(zob. biogram).

Fot. 29. Helena Lindemann
(zob. biogram).

Fot. 30. Emil Steinke (zob. biogram).

Fot. 31. Reinhold Sentz
(zob. biogram).

Fot. 32. Reinhold Sentz
(zob. biogram).

Fot. 33. Otto Jabs (zob. biogram).

Fot. 34. Theodor Nodorft
(zob. biogram).

Fot. 35. Theodor Nodorft
(zob. biogram).

Fot. 36. Leopold Steinke
(zob. biogram).

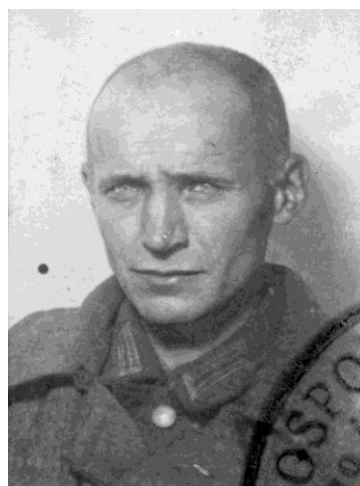
Fot. 37. Erich Setny (zob. biogram).

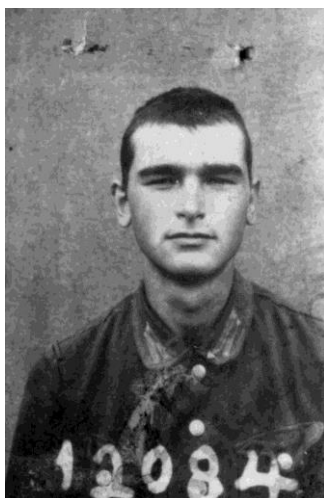
Fot. 38. Albert Stek (zob. biogram).

Fot. 39. Małgorzata Schilling
(zob. biogram).

Fot. 40. Wilhelm Walter
(zob. biogram).

Fot. 41. Michał Dyngler
(zob. biogram).

Fot. 42. Willi Nessler (zob. biogram).

Fot. 43. Konrad Feldt
(zob. biogram).

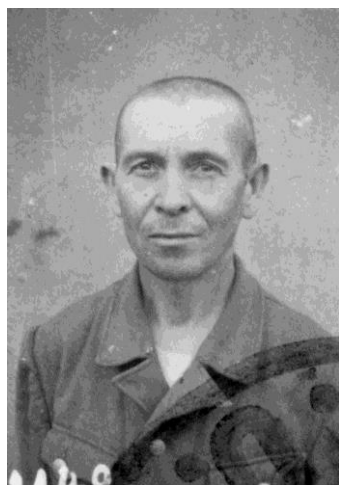
Fot. 44. Leopold Woltersdorf
(zob. biogram).

Fot. 45. Friedrich Schendel
(zob. biogram).

Fot. 46. Albert Friedrich
(zob. biogram).

Fot. 47. Teofil Haisler
(zob. biogram).

Fot. 48. Hugo Schwarzrock
(zob. biogram).

Fot. 49. Jan Sommerfeld
(zob. biogram).

Fot. 50. Stefan Wolter
(zob. biogram).

Fot. 51. Stefan Wolter (zob. biogram).

Fot. 52. Jan Buttner
(zob. biogram).

Fot. 53. Jan Buttner
(zob. biogram).

Fot. 54. Wojciech Rasmus
(zob. biogram).

Fot. 55. Wojciech Rasmus
(zob. biogram).

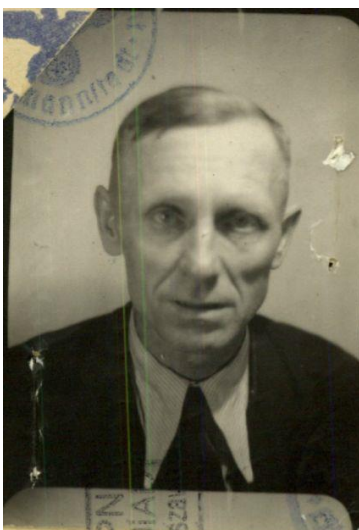
Fot. 56. Wincenty Jaszczyra
(zob. biogram).

Fot. 57. Wincenty Jaszczyra
(zob. biogram).

Fot. 58. Władysław Bal (zob. biogram).

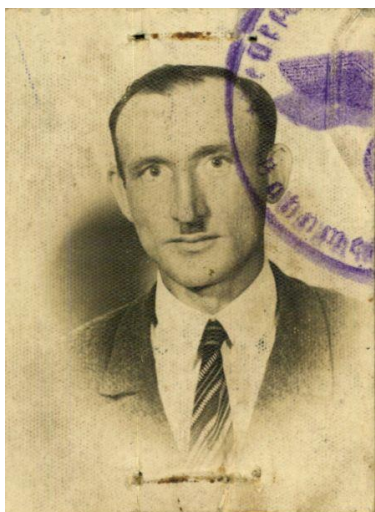

Fot. 58a. Władysław Pirek
(zob. biogram).

Fot. 59. Jan Figur (zob. biogram).

Fot. 60. Konstanty Danielak
(zob. biogram).

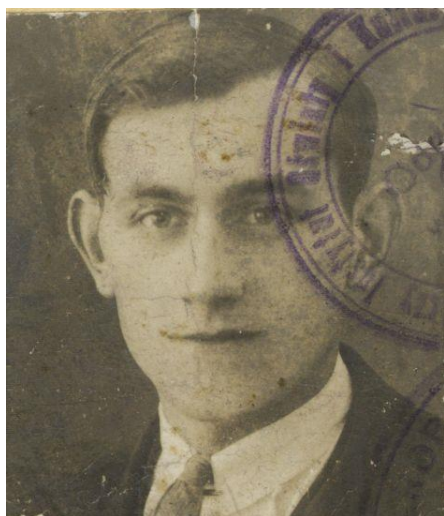
Fot. 61. Juliusz Heinzel (zob. biogram).

Fot. 62. Juliusz Heinzel
(zob. biogram).

Fot. 63. Otto Albrecht (zob. biogram).

Fot. 64. Marian Walczak (zob. biogram).

Fot. 65. Alfreda Baranowska vel Baron
(zob. biogram).

Fot. 66. Alfreda Baranowska vel Baron
(zob. biogram).

Fot. 67. Olga Sztelzer
(zob. biogram).

Fot. 68. Klara Tasch
(zob. biogram).

Fot. 69. Henryk Radke (zob. biogram).

Fot. 70. Henryk Radke
(zob. biogram).

Fot. 71. Alfons Tebus
(zob. biogram).

Fot. 72. Gustaw Schulz
(zob. biogram).

Fot. 73. Feliks Beroba
(zob. biogram).

Fot. 74. Karol Apolinary Marchewczyński
(zob. biogram).

Fot. 75. Adolf Ender (zob. biogram).

Fot. 76. Melania Platz
(zob. biogram).

Fot. 77. Edward Rode (zob. biogram).

Fot. 78. Edward Rode w okresie przedwojennym (zob. biogram).

Fot. 79. Otto Reinsch (zob. biogram).

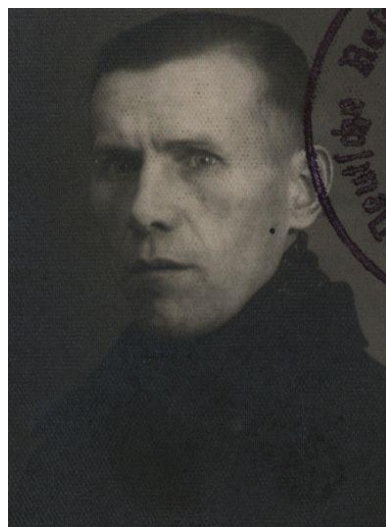
Fot. 80. Juliusz Koht (zob. biogram).

Fot. 81. Jerzy Delik (zob. biogram).

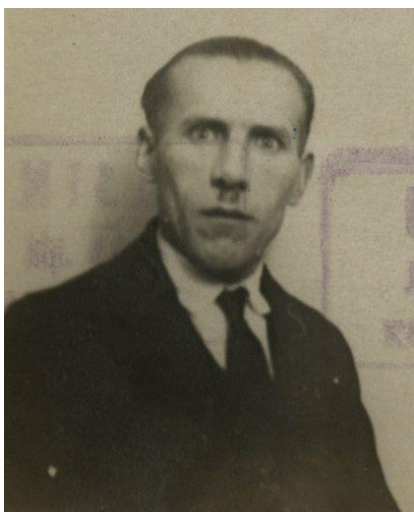

Fot. 82. Jerzy Delik (zob. biogram).

Fot. 83. Jan Kruczkowski (zob. biogram).

Fot. 84. Jan Kruczkowski (zob. biogram).

Fot. 85. Jan Kruczkowski
(zob. biogram).

Fot. 86. Jan Kruczkowski
(zob. biogram).

Fot. 87. Juliusz Kadach
(zob. biogram).

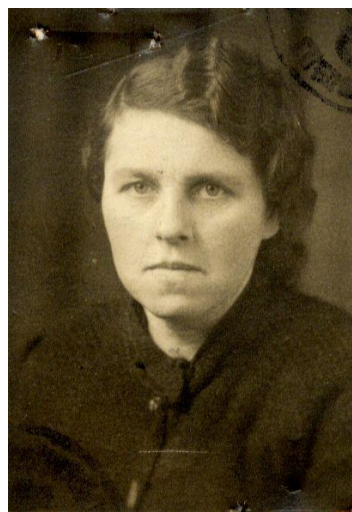
Fot. 88. Władysław Kujawiński
(zob. biogram).

Fot. 89. Marian Gierbich
(zob. biogram).

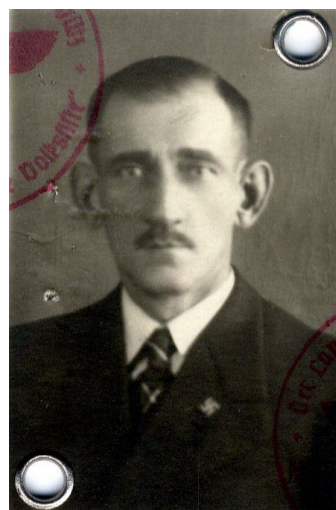
Fot. 90. Jan Sulejewicz
(zob. biogram).

Fot. 91. Helena Krawczyk
(zob. biogram).

Fot. 92. Laura Radke
(zob. biogram).

Fot. 93. Reinhold Heilmann
(zob. biogram).

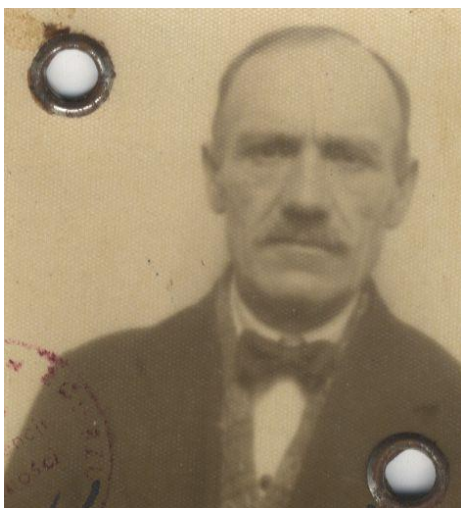

Fot. 94. Artur Edward Reich
(zob. biogram).

Fot. 95. Artur Edward Reich
(zob. biogram).

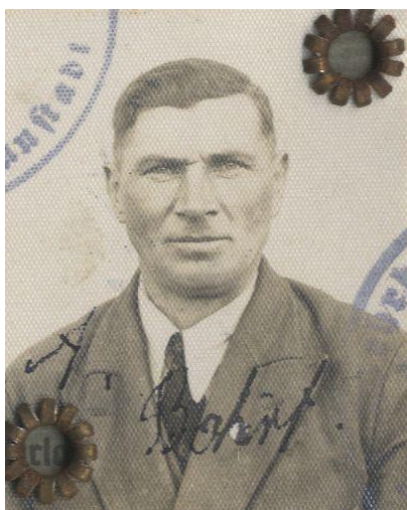

Fot. 96. Karol Szulc (zob. biogram).

Fot. 97. Gustaw Pubans
(zob. biogram).

Fot. 98. August Bohrt (zob. biogram).

Fot. 99. Waldemar Andrejew
(zob. biogram).

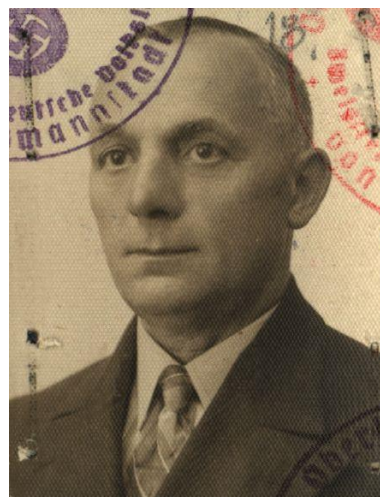
Fot. 100. Rudolf Weber (zob. biogram).

Fot. 101. Adolf Hoffmann
(zob. biogram).

Fot. 102. Stanisława Freier
(zob. biogram).

Fot. 103. Jan Graumann
(zob. biogram).

Fot. 104. Edward Sokół
(zob. biogram).

Fot. 105. Edward Sokół
(zob. biogram).

Fot. 106. Edward Sokół
(zob. biogram).

Fot. 107. Erika Stelzig
(zob. biogram).

Fot. 108. Erika Stelzig
(zob. biogram).

Fot. 109. Władysław Stankiewicz
(zob. biogram).

Fot. 110. Józef Wojtasik
(zob. biogram).

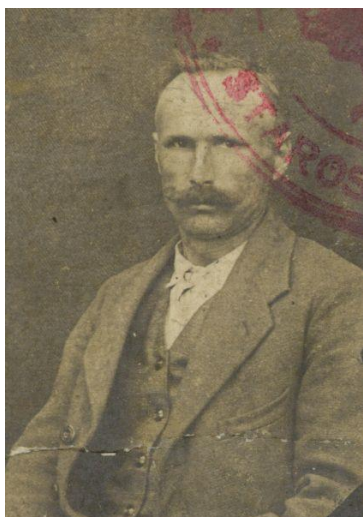
Fot. 111. Bruno Józef Lichtner
(zob. biogram).

Fot. 112. Alfred Hubert
(zob. biogram).

Fot. 113. Hugo Stibban
(zob. biogram).

Fot. 114. Michał Rode (zob. biogram).

Fot. 115. Michał Rode
(zob. biogram).

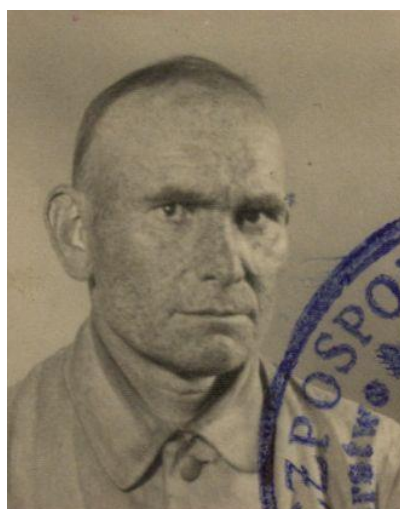
Fot. 116. Zofia Gunther
(zob. biogram).

Fot. 117. Marta Tebus
(zob. biogram).

Fot. 118. Kazimierz Strzelecki
(zob. biogram).

Fot. 119. Edmund Gulitz
(zob. biogram).

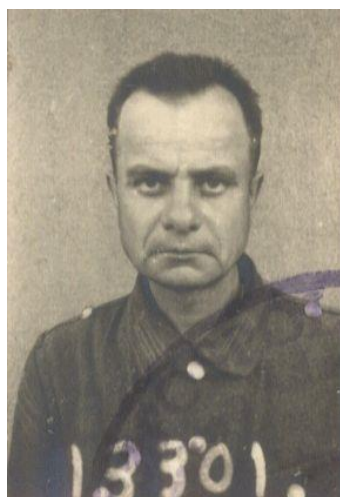

Fot. 120. Edmund Gulitz
(zob. biogram).

Fot. 121. Rudolf Strohschein
(zob. biogram).

Fot. 122. Zygmunt Gelert
(zob. biogram).

Fot. 123. Robert Lehmann
(zob. biogram).

Fot. 124. Oskar Pidde
(zob. biogram).

Fot. 125. Oskar Pidde
(zob. biogram).

Fot. 126. Martin Schick
(zob. biogram).

Fot. 127. Adela Schultz
(zob. biogram)

Fot. 128. Otto Mitsch vel Micz
(zob. biogram).

Fot. 129. Marceli Rodak
(zob. biogram).

Fot. 130. Friedrich Weber
(zob. biogram).

Fot. 131. Bolesław Skopiński
(zob. biogram).

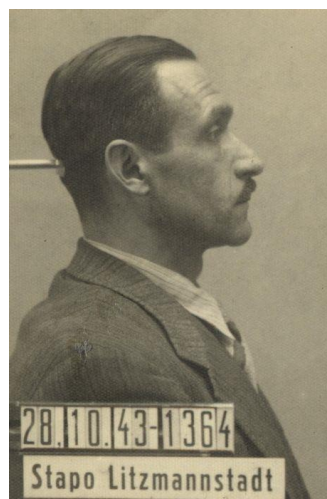
Fot. 132. Hedwig Hoffmann
(zob. biogram).

Fot. 133. Edward Łagiewczyk (zob. biogram).

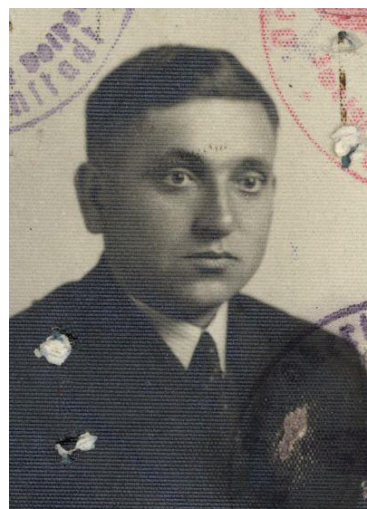
Fot. 134. Alfons Caesar Maier
(zob. biogram).

Fot. 135. Alfons Zajac
(zob. biogram).

Fot. 136. Alfons Zajac
(zob. biogram).

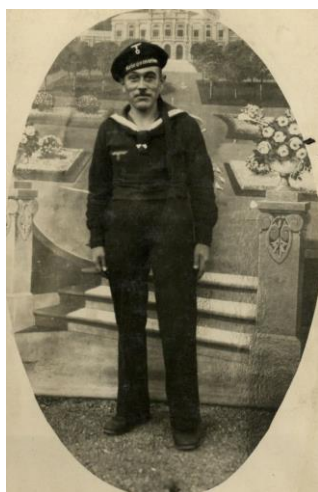
Fot. 137. Teodor Berg vel Góra
(zob. biogram).

Fot. 138. Władysław Hekert
(zob. biogram).

Fot. 139. Johann Kroll
(zob. biogram).

Fot. 140. Johann Kroll
(zob. biogram).

Fot. 141. Johann Kroll
(zob. biogram).

Fot. 142. Józef Cypel
(zob. biogram).

Fot. 143. Józef Cieciorowski
(zob. biogram).

Fot. 144. Stanisława Bielawska
(zob. biogram).

Fot. 145. Stanisław Trębacki
(zob. biogram).

Fot. 146. Hugo Kernich
(zob. biogram).

Fot. 147. Tabea Mitke
(zob. biogram).

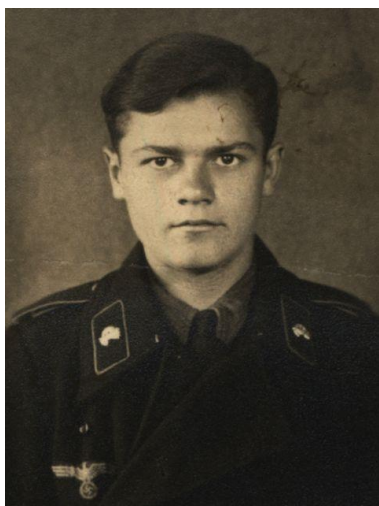

Fot. 148. Bronisław Sobczyk
(zob. biogram).

Fot. 149. Mikołaj Zekało
(zob. biogram).

Fot. 150. Ewald Link
(zob. biogram).

Fot. 151. Konstanty Glaser
(zob. biogram).

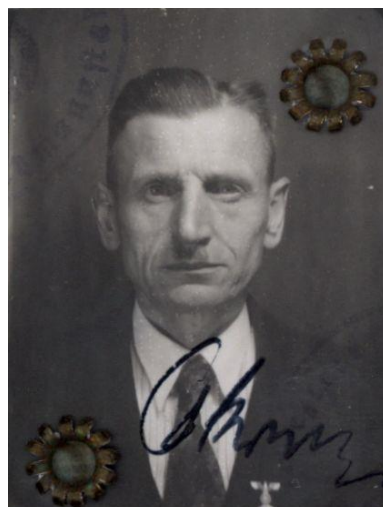
Fot. 152. Konstanty Glaser
(zob. biogram).

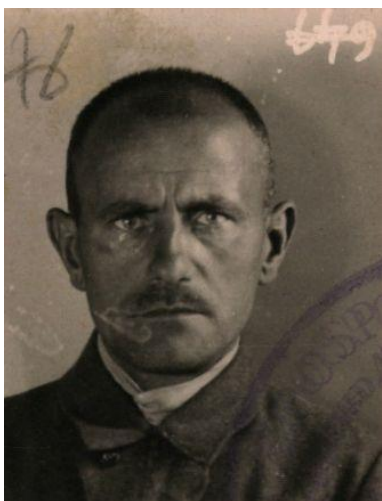
Fot. 153. Leon Okrój (zob. biogram).

Fot. 154. Leon Okrój
(zob. biogram).

Fot. 155. Leon Okrój
(zob. biogram).

Fot. 156. Henryk Koch
(zob. biogram).

Fot. 157. Reinhold Jende
(zob. biogram).

Fot. 158. Jerzy Koch (zob. biogram).

Fot. 159. Kurt Stuwe (zob. biogram).

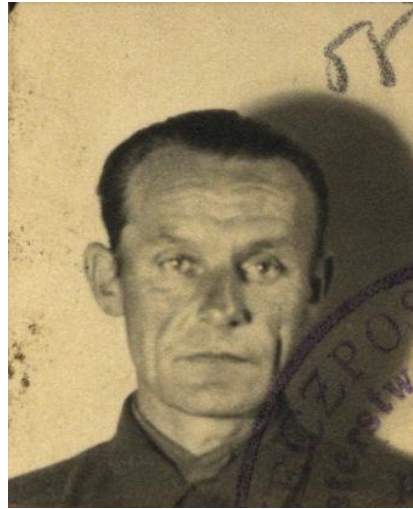
Fot. 160. Kurt Stuwe
(zob. biogram).

Fot. 161. Kurt Stuwe
(zob. biogram).

Fot. 162. Julian Ressel
(zob. biogram).

Fot. 163. Julian Ressel
(zob. biogram).

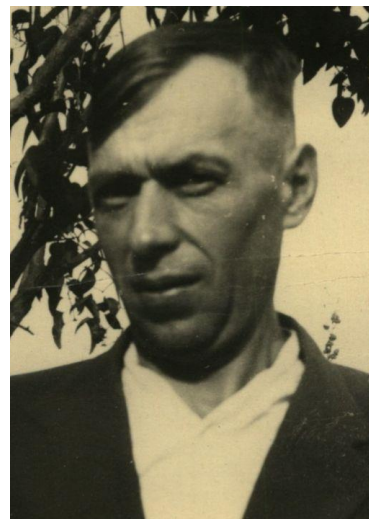
Fot. 164. Julian Ressel
(zob. biogram).

Fot. 165. Julian Ressel w okresie
przedwojennym (zob. biogram).

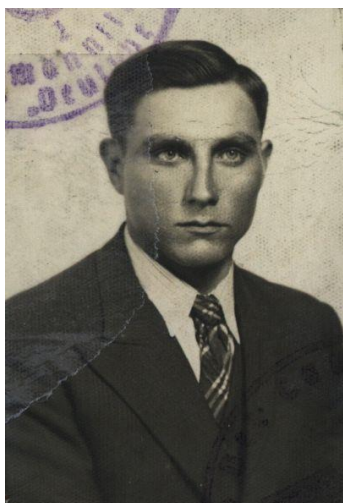

Fot. 166. Maria Ruscher
(zob. biogram).

Fot. 167. Feliks Bartłomiejczyk
(zob. biogram).

Fot. 168. Otto Dreger
(zob. biogram).

Fot. 169. Bolesław Olejniczak vel Oehler
(zob. biogram)

Fot. 170. Helena Isabella Schwarz
(zob. biogram).

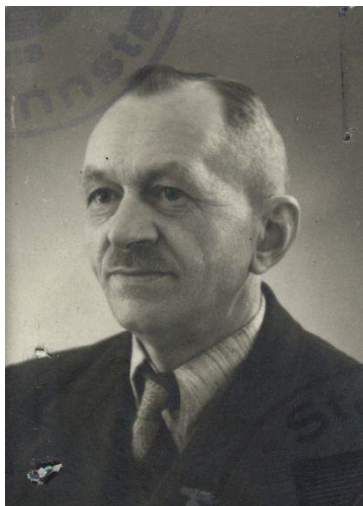
Fot. 171. Paul Baron (zob. biogram).

Fot. 172. Paul Baron (zob. biogram).

Fot. 173. Maksymilian Czerniak
(zob. biogram).

Fot. 174. Hermann Schultz
(zob. biogram).

Fot. 175. Hermann Schultz
(zob. biogram).

Fot. 176. Hermann Schultz
(zob. biogram).

Fot. 177. Rudolf Falker
(zob. biogram).

Fot. 178. Karol Robert Pydde
(zob. biogram).

Fot. 179. Karol Robert Pydde
(zob. biogram).

Fot. 180. Karol Robert Pydde
(zob. biogram).

Fot. 181. Karol Robert Pydde
(zob. biogram).

Fot. 182. Karol Robert Pydde
(zob. biogram).

Fot. 183. Walentyna Gielicz
(zob. biogram).

Fot. 184. Robert Zerfass
(zob. biogram).

Fot. 185. Aleksander Ketter
(zob. biogram).

Fot. 186. Marianna Knyspel
(zob. biogram).

Fot. 187. Marianna Knyspel
(zob. biogram).

Fot. 188. Edward Neumann
(zob. biogram).

Fot. 189. Alojzy Piltz
(zob. biogram).

Fot. 190. Ludwig Seidel
(zob. biogram).

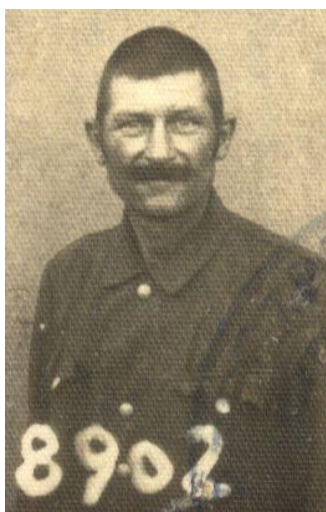
Fot. 191. Józef Wendland
(zob. biogram).

Fot. 192. Czesław Taborek (zob. biogram).

Fot. 193. Waldemar Plagens (zob. biogram).

Fot. 194. Wilhelm Glass (zob. biogram).

Fot. 195. Wilhelm Glass (zob. biogram).

Fot. 196. Wilhelm Glass (zob. biogram).

Fot. 197. Stanisław Starczyński (zob. biogram).

Fot. 198. Rudolf Kramp
(zob. biogram).

Fot. 199. Adam Klink
(zob. biogram).

Fot. 200. Adam Klink
(zob. biogram).

Fot. 201. Aleksander Sączawa
(zob. biogram).

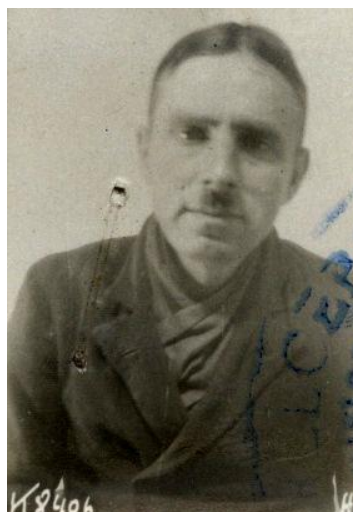
Fot. 202. Elisabeth Lazis
(zob. biogram).

Fot. 203. Elisabeth Lazis
(zob. biogram).

Fot. 204. Adolf Orłowski vel Adler
(zob. biogram).

Fot. 205. Edmund Wolski
(zob. biogram).

Fot. 206. Józef Bauer
(zob. biogram).

Fot. 207. Józef Bauer
(zob. biogram).

Fot. 208. Jan Sadzak
(zob. biogram).

Fot. 209. Jan Sadzak
(zob. biogram).

Fot. 210. Jan Sadzak
(zob. biogram).

Fot. 211. Jan Sadzak
(zob. biogram).

Fot. 212. Jan Sadzak
(zob. biogram).

Fot. 213. Stanisław Pawlikowski
(zob. biogram).

Fot. 214. Zofia Jadwiga Bańkowska
(zob. biogram).

Fot. 215. Oskar Bertold Figur
(zob. biogram).

Fot. 216. Oskar Bertold Figur
(zob. biogram).

Fot. 217. Teodor Busch
(zob. biogram).

Fot. 218. Alfred Wilhelms (zob. biogram).

Fot. 219. Alfred Wilhelms stojący nad ekshumowanym
ciałem swojej ofiary, Stanisława Śniecia
(zob. biogram).

Fot. 220. Ekshumowane zwłoki Stanisława
Śniecia, zamordowanego przez Alfreda
Wilhelmsa (zob. biogram).

Fot. 221. Ekshumowane zwłoki Stanisława
Śniecia, zamordowanego przez Alfreda
Wilhelmsa (zob. biogram).

Fot. 222. Czaszka Stanisława Śniecia, zamordowanego przez Alfreda Wilhelmsa, z widocznymi obrażeniami (zob. biogram).

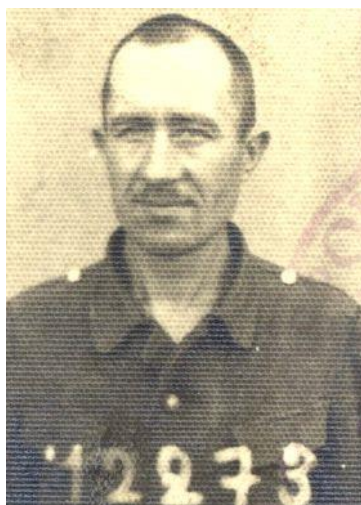
Fot. 223. Czaszka Stanisława Śniecia, zamordowanego przez Alfreda Wilhelmsa, z widocznymi obrażeniami (zob. biogram).

Fot. 224. Stefan Skrzętownski (zob. biogram).

Fot. 225. Gustaw Hausmann (zob. biogram).

Fot. 226. Erwin Tursz (zob. biogram).

Fot. 227. Halina Frąckiewicz (zob. biogram).

Fot. 228. Karol Krampitz
(zob. biogram).

Fot. 229. Gustaw Arndt
(zob. biogram).

Fot. 230. Zenon Pustelnik
(zob. biogram).

Fot. 231. Artur Teodor Kirschtein
(zob. biogram).

Fot. 232. Artur Teodor Kirschtein
(zob. biogram).

Fot. 233. Władysław Jędrykowski
(zob. biogram).

Fot. 234. Władysław Jędrykowski
(zob. biogram).

Fot. 235. Erwin Bernstein
(zob. biogram).

Fot. 236. Tatiana Łubisz
(zob. biogram).

Fot. 237. Tatiana Łubisz
(zob. biogram).

Fot. 238. Alfons Hoff
(zob. biogram).

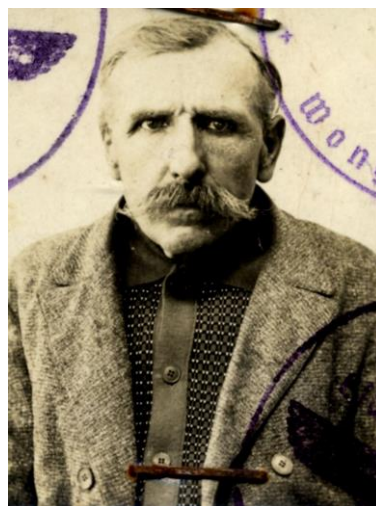

Fot. 239. Helena Marcinkowska
(zob. biogram).

Fot. 240. Helena Marcinkowska
(zob. biogram).

Fot. 241. Ryszard Rade
(zob. biogram).

Fot. 242. Adelheide Gebert
(zob. biogram).

Fot. 243. Ludwik Brychey
(zob. biogram).

Fot. 244. Józef Sikorzyński (zob. biogram).

Fot. 245. Józef Sikorzyński
(zob. biogram).

Fot. 246. Józef Sikorzyński (zob. biogram).

Fot. 247. Roman Bączkowski (zob. biogram).

Fot. 248. Wawrzyniec Kubiak (zob. biogram).

Fot. 249. Anna Struck (zob. biogram).

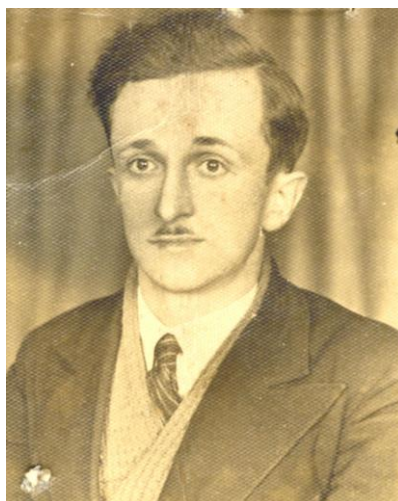
Fot. 250. Stefan Jahnz (zob. biogram).

Fot. 251. Kazimierz Łabojewski (zob. biogram).

Fot. 252. Otto Munz
(zob. biogram).

Fot. 253. Antoni Szymkowiak
(zob. biogram).

Fot. 254. Antonina Paniączyk
(zob. biogram).

Fot. 255. Antonina Paniączyk
(zob. biogram).

Fot. 256. Filip Strauss (zob. biogram).

Fot. 257. Aniela Andrzejak
(zob. biogram).

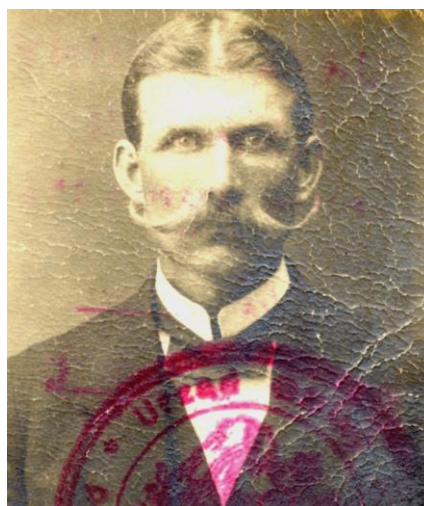
Fot. 258. Stanisław Janiszewski
(zob. biogram).

Fot. 259. Gustaw Wegner
(zob. biogram).

Fot. 260. Adolf Stewin
(zob. biogram).

Fot. 261. Adolf Stewin (zob. biogram)

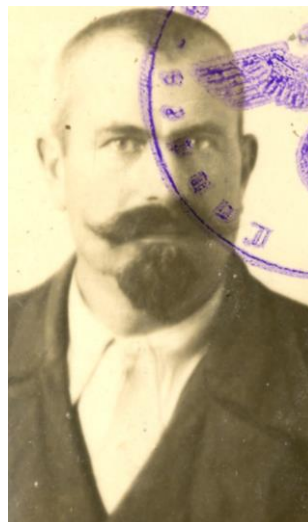
Fot. 262. Jadwiga Wierschke
(zob. biogram).

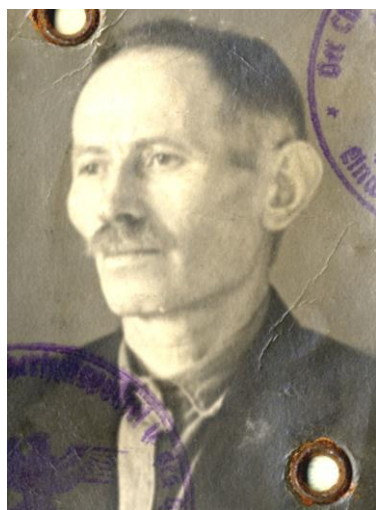
Fot. 263. Franciszek Matecki
(zob. biogram).

Fot. 264. Stanisław Jasiński
(zob. biogram).

Fot. 265. Stanisław Jasiński
(zob. biogram).

Fot. 266. Andreas Quast
(zob. biogram).

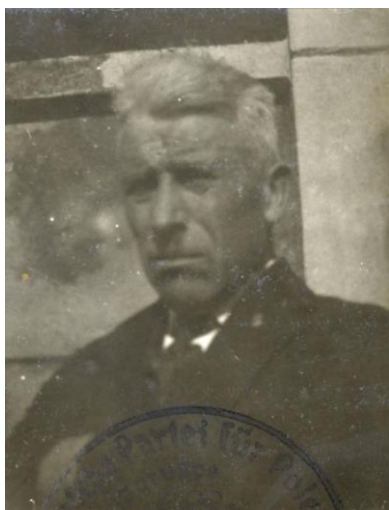
Fot. 267. Stanisław Maniszewski
(zob. biogram).

Fot. 268. Stanisław Maniszewski
(zob. biogram).

Fot. 269. Marcin Górski
(zob. biogram).

Fot. 270. Edward Bielawski vel Bilawsky
(zob. biogram).

Fot. 271. Edward Bielawski vel Bilawsky
(zob. biogram).

Fot. 272. Wanda Schreckenschlaeger
(zob. biogram).

Fot. 273. Ignacy Rybacki
(zob. biogram).

Fot. 274. Justyna Dotzlaw
(zob. biogram).

Fot. 275. Zygmunt Uhlke
(zob. biogram).

Fot. 276. Zygmunt Uhlke
(zob. biogram).

Fot. 277. Maria Mańczyńska
(zob. biogram).

Fot. 278. Małżonkowie Franciszka
Cecylia i Wilhelm Emil Reppekusowie
(zob. biogramy).

Fot. 279. Albert Marschel vel Merszel
(zob. biogram).

Fot. 280. Halina Walkowska
(zob. biogram).

Fot. 281. Ernst Jaensch
(zob. biogram).

Fot. 282. Józef Olejnik
(zob. biogram).

Fot. 283. Stefan August Fieske
w okresie przedwojennym (zob. biogram).

Fot. 284. Józef Wolny
(zob. biogram).

Fot. 285. Friedrich Josef Tiedemann
(zob. biogram).

Fot. 286. Karol Stach (zob. biogram).

Fot. 287. Karol Stach (zob. biogram).

Fot. 288. Ignacy Moździerz
(zob. biogram).

Fot. 289. Antoni Miller
(zob. biogram).

Fot. 290. Feliks Nawrocki
(zob. biogram).

Fot. 291. Feliks Nawrocki (zob. biogram).

Fot. 292. Feliks Nawrocki
(zob. biogram).

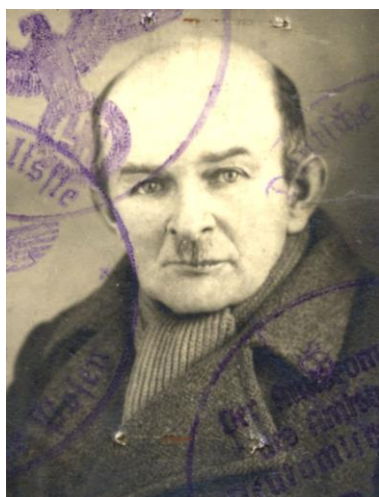
Fot. 293. Feliks Nawrocki
(zob. biogram).

Fot. 294. Feliks Nawrocki
(zob. biogram).

Fot. 295. Marta Wadepohl
(zob. biogram).

Fot. 296. Berthold Ortlieb
(zob. biogram).

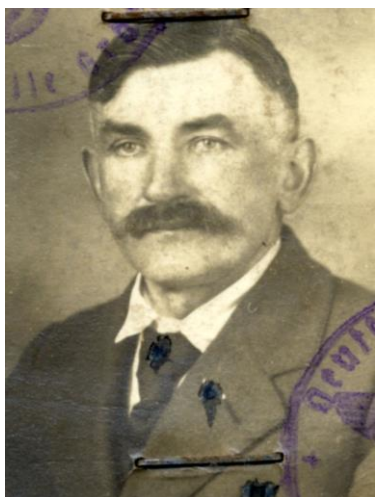
Fot. 297. Stefan Karbowski
(zob. biogram).

Fot. 298. Helena Sawicka
(zob. biogram).

Fot. 299. Antoni Bocer
(zob. biogram)

Fot. 300. Heinrich Otto Fechner
(zob. biogram).

Fot. 301. Teofil Miesiąc
(zob. biogram).

Fot. 302. Wojciech Kania
(zob. biogram).

Fot. 303. Maks Otto Paul Zeinert
(zob. biogram).

Fot. 304. Maks Otto Paul Zeinert
(zob. biogram).

Fot. 305. Adolf Schultze
(zob. biogram).

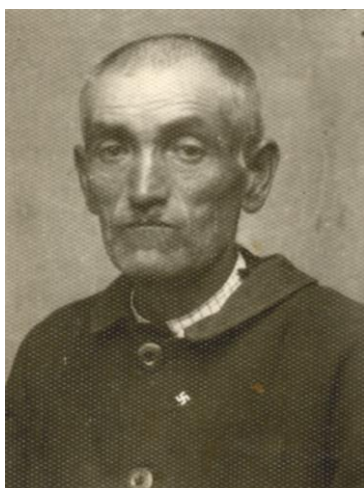

Fot. 306. Hugo Engelbrecht
(zob. biogram).

Fot. 307. Bruno Janotte
(zob. biogram).

Fot. 308. Heinrich Schulz
(zob. biogram).

Fot. 309. Heinrich Schulz
(zob. biogram).

Fot. 310. Heinrich Schulz
(zob. biogram).

Fot. 311. Heinrich Schulz
(zob. biogram).

Fot. 312. Heinrich Schulz
(zob. biogram).

Fot. 313. Robert Wiktor Głowacki
(zob. biogram).

Fot. 314. Otto Weiss (zob. biogram).

Fot. 315. Edmund Sobkowiak
(zob. biogram).

Aneksy

„Deklaracja krajów sojusznicznych okupowanych przez Niemcy w sprawie ukarania hitlerowców i ich wspólników za popełnione przestępstwa”^a podpisana w Londynie 13 stycznia 1943 r.

Biorąc pod uwagę, że Niemcy - od początku obecnego konfliktu wywołanego ich agresywną polityką - ustanowiły w krajach przez siebie okupowanych system terroru polegający na przeprowadzaniu masowych aresztowań i deportacji, traceniu zakładników i dokonywaniu masowych egzekucji;

Że podobnych gwałtów dopuszczają się również sojusznicy i wspólnicy Niemiec, a w niektórych krajach także zwolennicy okupantów;

Że niezbędna jest solidarność międzynarodowa, aby wyżej wymienione gwałty nie spowodowały wystąpień odwetowych ze strony ludności cywilnej stanowiących po prostu akty zemsty, a także w celu zadośćuczynienia poczuciu sprawiedliwości świata cywilizowanego;

Przypominając, że prawo międzynarodowe, a w szczególności Konwencja Haska z 1907 dotycząca praw i zwyczajów wojny lądowej nie zezwala stronom wojującym dokonywać w krajach okupowanych aktów gwałtu nad ludnością cywilną, uchylać działania praw lub znosić ustrój państwowy i zwyczaje tych krajów;

Niżej podpisani przedstawiciele Rządów Belgii, Czechosłowacji, Narodowego Komitetu Wolnej Francji, Rządów Grecji, Holandii, Jugosławii, Luksemburga, Norwegii i Polski oświadczają, że:

1. Gwałty dokonywane na ludności cywilnej pozostają w sprzeczności z powszechnie przyjętymi poglądami narodów cywilizowanych dotyczących prowadzenia działań wojennych i przestępstw politycznych;
2. Przyjmują do wiadomości deklaracje ogłoszone w tej kwestii przez Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki i Premiera Wielkiej Brytanii dnia 25 października 1941 r.
3. Ogłaszają jako jeden z podstawowych celów wojny ukaranie drogą zorganizowanego wymiaru sprawiedliwości tych, którzy są winni przestępstw i za nie odpowiedzialni -

---

^a *Deklaracja krajów sojusznicznych okupowanych przez Niemcy w sprawie ukarania hitlerowców i ich wspólników za popełnione przestępstwa* [nr 26], Londyn 13 stycznia 1943 r. [w:] *Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów. Wstęp i oprac. L. Gelberga*, t. 3, Warszawa 1960, s. 45-46.

niezależnie od tego, czy przestępstwa te zostały dokonane na ich rozkaz, przez nich osobiście lub przy ich udziale w jakiegokolwiek formie.

4. Są zdecydowani w duchu solidarności międzynarodowej dopilnować, aby winni i odpowiedzialni - niezależnie od ich narodowości - zostali wykryci, oddani w ręce sprawiedliwości i osądzeni, a wyroki na nich wykonane.

Niniejszą deklarację podpisali przedstawiciele wyżej wymienionych krajów wyposażeni w należyte pełnomocnictwa.

„Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 marca 1943 r. o odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne.”^b

Na podstawie art. 79 ust. (2) ustawy konstytucyjnej stanowią co następuje:

Art. 1. Odpowiedzialności karnej z mocy dekretu niniejszego podlegają osoby, przynależne do Rzeszy Niemieckiej lub państw z nią sprzymierzonych bądź współdziałających, jako też inne osoby działające w interesie Rzeszy Niemieckiej lub rzeczonych państw, za przestępstwa popełnione po dniu 31 sierpnia 1939 r., bez względu na miejsce popełnienia czynu.

Art. 2. Kto wbrew normom prawa międzynarodowego dopuszcza się czynu na szkodę Państwa Polskiego, polskiej osoby prawnej lub obywatela polskiego, podlega karze więzienia.

Art. 3. Jeżeli czyn wymieniony w art. 2 spowodował śmierć, szczególne udręczenie, kalectwo, trwałą chorobę fizyczną lub psychiczną, trwałą niezdolność do pracy zawodowej, poddanie czynowi nierządnemu lub wysiedlenie obywatela polskiego, sprawca podlega karze więzienia dożywotnio lub karze śmierci.

Art. 4. Jeżeli czyn wymieniony w art. 2 spowodował w Polsce niebezpieczeństwo powszechne dla życia lub zdrowia ludzkiego, sprawca podlega karze więzienia dożywotnio lub karze śmierci.

Art. 5. Kto zmusza obywatela polskiego do wstąpienia do wojska obcego lub, wbrew normom prawa międzynarodowego, do pracy dla nieprzyjaciela, podlega karze więzienia dożywotnio lub karze śmierci.

Art. 6. (1) Kto orzekając w imieniu władz okupacyjnych na podstawie przepisów prawnych, wydanych wbrew normom prawa międzynarodowego wyrządza krzywdę obywatelowi polskiemu, podlega karze więzienia;

(2) Jeżeli tego rodzaju orzeczenie spowodowało jeden ze skutków wymienionych w art. 3, sprawca podlega karze więzienia dożywotnio lub karze śmierci.

Art. 7. Kto wbrew normom prawa międzynarodowego dokonywa rabunku, kradzieży, zniszczenia lub istotnego uszkodzenia mienia publicznego lub prywatnego, jeżeli mienie to stanowi wartość ogólnonarodową, podlega karze więzienia dożywotnio lub karze śmierci.

---

^b Dz. U. R. P. Londyn, dnia 31 marca 1943 r., Nr 3, Cz. I, poz. 6, *Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 marca 1943 r. o odpowiedzialności karnej za zbrodnie wojenne* [w:] *Rzeczpospolita Polska czasu wojny* (Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945), red. nauk. A. K. Kunert, Warszawa 1995.

Art. 8. W razie skazania za czyn, przewidziany w dekrete niniejszym, sąd może orzec karę dodatkową przepadku majątku i utraty zdolności do dziedziczenia.

Art. 9. Kto pomaga sprawcy przestępstwa, objętego dekretem niniejszym, do uchylenia się od odpowiedzialności lub nie zapobiega takiemu uchyleniu się, mogąc to uczynić, podlega karze więzienia, karze więzienia dożywotnio lub karze śmierci.

Art. 10. Karom z art. 2-9 dekretu niniejszego podlega zarówno ten, kto zarządza dokonanie czynu przewidzianego w dekrete niniejszym, jak i ten, kto zarządzenie takie wykonywa.

Art. 11. W sprawach o przestępstwa, objęte dekretem niniejszym, bieg terminów przedawnienia, przewidziany w art. 86 kodeksu karnego rozpoczyna się z upływem 6 miesięcy po wznowieniu czynności Sądu Najwyższego.

Art. 12. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 13. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

[Podpisano:] Prezydent Rzeczypospolitej: Władysław Raczkiewicz, Prezes Rady Ministrów: Władysław E. Sikorski [oraz] Minister Sprawiedliwości: Wacław Komarnicki.

„Deklaracja trzech mocarstw o okrucieństwach”^c ogłoszona w Moskwie 1 listopada 1943 r.

Zjednoczone Królestwo, Stany Zjednoczone i Związek Radziecki otrzymały z wielu stron dowody o okrucieństwach, morderstwach i przeprowadzanych z zimną krwią masowych egzekucjach, których dopuszczają się siły hitlerowskie w zajętych przez siebie wielu krajach, z których są oni obecnie bez przerwy wypędzani. Brutalność władztwa hitlerowskiego nie jest rzeczą nową i wszystkie znajdujące się w ich kleszczach ludy lub obszary ucierpiały od najgorszej formy rządu - terroru.

Ale rzeczą nową jest to, że posuwające się naprzód armie mocarstw oswobodzicielskich wyzwalają od wroga wiele z tych terytoriów i że doprowadzeni do rozpaczki Hunnowie hitlerowscy zdwajają swoje bezwzględne okrucieństwa. Udowodniono to ze szczególną oczywistością wobec potwornych zbrodni popełnionych przez hitlerowców na terytorium Związku Radzieckiego uwolnionego niedawno od nich, oraz na terytorium francuskim i włoskim.

Zgodnie z powyższym i przemawiając w interesie 32 Narodów Zjednoczonych, trzy mocarstwa sprzymierzone oświadczają niniejszym uroczyscie i w tej deklaracji podają następujące ostrzeżenie: w chwili zawieszenia broni przyznanego jakiemu bądź rządowi, któryby mógł powstać w Niemczech, ci oficerowie i żołnierze niemieccy, oraz członkowie partii narodowosocjalistycznej, którzy albo są odpowiedzialni za wymienione wyżej okrucieństwa, morderstwa i egzekucje, albo dobrowolnie brali w nich udział, będą odesłani do kraju, gdzie dopuścili się tych wstrętnych czynów, w tym celu, żeby mogli być osądzeni i ukarani stosownie do praw tych oswobodzonych krajów i wolnych rządów, które tam będą utworzone. Listy przestępców będą zebrane z wszelką możliwą dokładnością w tych wszystkich krajach ze szczególnym uwzględnieniem części Związku Radzieckiego, która uległa najazdowi, Polski i Czechosłowacji, Jugosławii i Grecji, włączając w to Kretę i inne wyspy, Norwegię, Danię, Holandię, Belgię, Luksemburg, Francję i Włochy.

W ten sposób ci Niemcy, którzy biorą udział w masowych rozstrzeliwaniach oficerów polskich, w dokonywanych egzekucjach na zakładnikach francuskich, holenderskich, belgijskich lub norweskich, albo na chłopach kretańskich, albo którzy uczestniczyli w mordowaniu ludu polskiego lub ludności tych obszarów Związku Radzieckiego, który

---

^c *Deklaracje moskiewskie (Moskwa, 1 listopada 1943 r.)* [nr 16], *Deklaracja trzech mocarstw o okrucieństwach*, [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II, red. J. Makowskiego*, Nr 3-4, listopad-grudzień 1945, s. 83-86.

obecnie oczyszcza się od nieprzyjaciela, będą wiedzieli, że zostaną odstawieni na miejsce, gdzie popełnili swe zbrodnie i tam osądzeni przez ludy, które skrzywdzili. Niechaj ci, którzy dotychczas nie zbroczyli swych rąk krwią niewinnych ofiar, mają się na baczności, żeby nie znaleźć się w gronie winowajców; bowiem trzy mocarstwa sprzymierzone z największą pewnością będą ich ścigały do najdalszych krańców ziemi i wydadzą ich oskarżycielom, żeby sprawiedliwości stało się zadość.

Powyższa deklaracja nie dotyczy w niczym sprawy tych zbrodniarzy niemieckich, których przestępstwa nie są związane specjalnie z żadną określoną miejscowością geograficzną i którzy będą ukarani na podstawie wspólnej decyzji rządów sojusznicznych.

„Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów z dnia 3 maja 1944 r. o sądach karnych specjalnych”.^d

Na podstawie art. 7 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1944 r. o tymczasowej organizacji władz na terytorium Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. cz. III Nr 1, poz. 1) zarządzam co następuje:

Rozdział I.

Ustrój.

Art. 1. Do czasu wznowienia w pełni działalności sądów powszechnych wymiar sprawiedliwości karnej sprawują w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej niezależnie od tych sądów powszechnych sądy karne specjalne, stosownie do przepisów prawa niniejszego.

Art. 2. 1. W każdym województwie tworzy się sąd specjalny. Siedzibę sądu oznacza wojewoda.

2. Przy sądzie specjalnym istnieje prokuratura.

Art. 3. 1. Sędziów, asesorów i prokuratorów powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości po wysłuchaniu wniosku wojewody. W razie pilnej potrzeby obsadzenia stanowiska, i niemożliwości uzyskania na czas decyzji Ministra Sprawiedliwości, wojewoda tymczasowo powoła sędziego, asesora lub prokuratora i niezwłocznie doniesie o tym Ministrowi Sprawiedliwości. Personel pomocniczy sądu specjalnego i prokuratury powołuje i odwołuje wojewoda.

2. Sędziowie i prokuratorzy posiadać muszą kwalifikacje do sprawowania urzędu sędziowskiego w sądach powszechnych; asesorem może być obywatel polski, nieposzlakowany, który ukończył lat 30, korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

3. Powołanie nie wymaga zgody powołanego; pełnienie obowiązków jest obowiązkiem obywatelskim.

4. Powołani składają na ręce wojewody przysięgę w rocie następującej: „Przysięgam Bogu wszechmogącemu i wszechwiedzącemu, że wierny Rzeczypospolitej Polskiej obowiązki mego urzędu (sędziego, prokuratora i t. p.) spełniać będę gorliwie i sumiennie”.

---

^d Dz. U. R. P., Część III, Warszawa, dnia 20 lipca 1944 r., Nr 1, poz. 6, *Rozporządzenie Tymczasowe Krajowej Rady Ministrów z dnia 3 maja 1944 r. o sądach karnych specjalnych*, [w:] *Rzeczpospolita Polska czasu wojny (Dziennik Ustaw RP i Monitor Polski 1939-1945)*, red. nauk. A. K. Kunert, Warszawa 1995.

5. Do powołanych stosuje się przepisy prawa karnego o ochronie i odpowiedzialności urzędników; powołanie nie stwarza jednak praw wynikających z przepisów o stosunku służbowym do Państwa.

6. Minister Sprawiedliwości ustanawia z pośród sędziów i prokuratorów sądu specjalnego kierowników sądów i prokuratur oraz ich zastępców.

Art. 4. 1. Sędziowie i asesorowie są w zakresie orzecznictwa w sądzie specjalnym niezawisli i podlegają tylko ustawom; prokuratorzy są obowiązani wypełniać ściśle polecenia swej zwierzchności.

2. Naczelny nadzór służbowy nad wszystkimi sądami specjalnymi i prokuratorami tych sądów sprawuje Minister Sprawiedliwości, nad sądami specjalnymi i prokuratorami swego okręgu - wojewoda, nad danym sądem lub prokuraturą - kierownik sądu lub prokuratury.

3. W zakresie nadzoru służbowego stosowane będą odpowiednie przepisy prawa o ustroju sądów powszechnych.

4. Kierownik sądu rozstrzyga o podziale czynności i ustala starszeństwo służbowe sędziów; o starszeństwie służbowym asesorów rozstrzyga wiek; sędziemu służy zawsze pierwszeństwo przed asesorem.

Art. 5. Sąd specjalny orzeka na rozprawie i poza rozprawą w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch asesorów, o ile przepis szczególny inaczej nie stanowi; w razie nagłej potrzeby można w miejsce asesorów powołać sędziów.

Rozdział II.

Właściwość.

Art. 6. Sąd specjalny jest właściwy do rozpoznawania spraw o zbrodnie i umyślne występki, nie należące do właściwości sądów wojskowych, popełnione po 31.8.1939 r., jeśli prokurator sądu specjalnego obejmie ściganie.

Art. 7. Prokurator sądu specjalnego obejmie ściganie, jeżeli uzna, że natychmiastowe ukaranie jest wskazane ze względu na szczególną szkodliwość czynu dla interesu publicznego lub prywatnego, zwłaszcza dla zapobieżenia szerzeniu się przestępstw pewnego rodzaju.

Art. 8. Sąd specjalny może orzec swą niewłaściwość miejscową jedynie na wniosek prokuratora, jeżeli uzna to za celowe.

Rozdział III.

Kary.

Art. 9. 1. Sąd specjalny wymierza za zbrodnie i występki karę śmierci w miejsce innych kar zasadniczych przewidzianych w ustawach.

2. Sąd specjalny może wymierzyć karę więzienia dożywotniego lub więzienia od lat 10 do lat 15, a za występki nawet karę więzienia nie niżej lat 5, jeżeli zachodzą ważne okoliczności łagodzące.

3. Do nieletnich, którzy w czasie popełnienia czynu nie ukończyli lat 17 można, w razie stwierdzenia winy, zastosować zawsze złagodzenie przewidziane w ust. 2 niniejszego artykułu, sąd może też ze względu na szczególne ważne okoliczności łagodzące uznać umieszczenie w zakładzie poprawczym za wystarczające.

4. Przepis niniejszego artykułu stosuje się również do czynów, popełnionych przed wejściem w życie prawa niniejszego.

Rozdział IV.

Postępowanie.

Art. 10. 1. O ile prawo niniejsze inaczej nie stanowi, stosować należy przepisy kodeksu postępowania karnego, dotyczące postępowania przed sądem okręgowym orzekającym w pierwszej instancji.

2. Sąd specjalny może jednak odstąpić od stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego i zastosować tryb odmienny, jeżeli to nie utrudni wykrycia prawdy.

Art. 11. 1. Postępowanie toczy się bez śledztwa.

2. Czynności sądowe w toku dochodzenia spełniać może także sędzia sądu specjalnego.

3. Sędzia jest związany wnioskami prokuratora sądu specjalnego w zakresie stosowania środków zabezpieczenia uchylenia się od sądu, złożonymi w toku dochodzenia.

4. Jeżeli prokurator uzna, że nie należy składać aktu oskarżenia sądowi specjalnemu, przekaze sprawę właściwemu prokuratorowi, zwracając się w miarę potrzeby do sądu specjalnego o zastosowanie środków zapobieżenia uchylenia się od sądu, aż do czasu przejęcia sprawy przez sąd powszechny lub wojskowy.

5. Prokurator sądu specjalnego może zażądać przekazania sobie każdej sprawy toczącej się według przepisów kodeksu postępowania karnego, o ile nie złożono jeszcze sądowi aktu oskarżenia.

6. Władze państwowe cywilne i wojskowe oraz władze samorządowe są obowiązane do udzielenia pomocy sądom specjalnym i prokuratorom tych sądów: sędziowie śledczy, grodzczy oraz prokuratorzy sądów okręgowych są obowiązani spełniać poszczególne czynności na żądanie sądów specjalnych i prokuratorów sądów specjalnych.

Art. 12. Oskarżonemu należy ustanowić obrońcę z urzędu w miarę potrzeby i możliwości: każdą osobę godną zaufania można za jej zgodą ustanowić obrońcą z urzędu, chociażby według przepisów kodeksu postępowania karnego nie mogła wykonywać obrony.

Art. 13. 1. Akt oskarżenia w miarę możliwości powinien zawierać zwięzłe uzasadnienie.

2. Nie ma sprzeciwu przeciwko aktowi oskarżenia.

3. Powództwo cywilne jest niedopuszczalne.

4. O dopuszczeniu dowodów w toku czynności przygotowawczych przed rozprawą orzeka sędzia bez udziału asesorów.

5. Rozprawa może odbyć się niezwłocznie po doręczeniu aktu oskarżenia.

6. Sąd specjalny może na rozprawie przekazać sprawę do postępowania przed sądem powszechnym, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na zawiłe okoliczności sprawy lub z innych ważnych przyczyn, wydając w miarę potrzeby postanowienie o zapobieżeniu uchyleniu się od sądu.

7. Wyroki i postanowienia wydane w sprawach toczących się w myśl przepisów niniejszego prawa nie ulegają zaskarżeniu i nie wymagają uzasadnienia na piśmie. Zawierać jednak winny oznaczenie czynu zarzuconego i przypisanego.

Art. 14. 1. Sąd specjalny może wznowić postępowanie, zakończone prawomocnym wyrokiem sądu specjalnego, jedynie na wniosek prokuratora tak na korzyść jak i na niekorzyść oskarżonego, niezależnie od ustawowych warunków wznowienia, jeżeli uzna, że podstawy faktyczne wyroku budzą poważne wątpliwości lub przepis prawa, który nie dotyczy jedynie postępowania, wadliwie zastosowano.

2. W składzie orzekającym o wznowienie oraz rozpoznającym sprawę po wznowieniu nie może brać udziału sędzia lub asesor, który brał udział w wydaniu danego wyroku.

Art. 15. 1. Wyrok śmierci staje się prawomocny, jeżeli wojewoda w ciągu dni 3 po przedstawieniu mu akt sprawy nie oświadczy, że zarządza wstrzymanie wykonania wyroku, lub jeżeli w ciągu tychże dni 3 oświadczy, że wykonania wyroku nie wstrzyma.

2. W razie wstrzymania wykonania wyroku sąd specjalny rozpoznaje sprawę ponownie w innym składzie, a wydając wyrok ponowny utrzymuje w mocy lub uchyla wyrok poprzedni i wydaje nowe orzeczenie.

3. Ponowny wyrok staje się prawomocny z chwilą jego wydania.

Art. 16. 1. Do wykonania orzeczeń stosować należy odpowiednio przepisy dotyczące wykonania orzeczeń sądów powszechnych.

2. Przepis art. 541 postępowania karnego nie będzie stosowany.

3. Gdy zachodzą trudności w wykonaniu wyroku śmierci przez powieszenie prokurator sądu specjalnego może zarządzić wykonanie wyroku przez rozstrzelanie przez oddział służby bezpieczeństwa publicznego lub, w porozumieniu z dowódcą wojskowym, przez oddział wojskowy.

4. Prokurator sądu specjalnego może zarządzić krótkie ogłoszenie treści wyroku w pismach lub przez rozplakatowanie.

Rozdział V.

Przepisy końcowe.

Art. 17. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego prawa istniejące przy delegatach okręgowych sądy specjalne stają się sądami specjalnymi według prawa niniejszego.

2. Sędziowie i prokuratorzy dotychczasowych sądów specjalnych stają się sędziami i prokuratorami sądów specjalnych, opierających się na przepisach prawa niniejszego, chociażby nie posiadali kwalifikacji do sprawowania urzędu sędziowskiego w sądach powszechnych, jeżeli posiadają wyższe wykształcenie prawnicze; sędziowie nie posiadający wyższego wykształcenia prawniczego stają się asesorami.

3. Orzekające karę śmierci wyroki dotychczasowych sądów specjalnych, istniejących przy delegatach okręgowych posiadają moc i znaczenie orzeczeń wydanych według prawa niniejszego.

Art. 18. Zarządzenia w przedmiocie wydatków związanych z działalnością sądów specjalnych wydaje Minister Sprawiedliwości, który może swe uprawnienia w tym zakresie przelać na wojewodów; do tych wydatków należą w szczególności wynagrodzenia sędziów, asesorów, prokuratorów i personelu pomocniczego, które mogą być określone ryczałtowo.

Art. 19. Termin uchylenia działalności sądów specjalnych na całym obszarze Państwa lub na poszczególnych obszarach ustali Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Art. 20. 1. Po uchyleniu działalności sądów specjalnych sprawy prawomocnie nie ukończone przechodzą do sądów właściwych, a wykonanie kary przejmują władze właściwe.

2. Uchylenie działalności sądów specjalnych nie stoi na przeszkodzie ukończeniu rozprawy rozpoczętej przed terminem uchylenia, a w razie wydania wyroku śmierci dalszemu stosowaniu art. 15 ust. 1 niniejszego prawa; w razie wstrzymania wykonania wyroku śmierci sprawę należy przekazać właściwemu sądowi, który stosuje odpowiednio art. 15 ust. 2 prawa niniejszego.

Art. 21. 1 Po uchyleniu działalności sądów specjalnych o wznowieniu postępowania w myśl art. 14 prawa niniejszego orzeka sąd apelacyjny, w którego okręgu wyrok wydano.

2. Prokurator Sądu Najwyższego może wyrok sądu specjalnego zaskarżyć kasacją przewidzianą w art. 538 kodeksu postępowania karnego, a uchylenie wyroku może nastąpić również na niekorzyść oskarżonego.

Art. 22. 1. Prawo niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. Wykonanie niniejszego prawa porucza się Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Delegat na Kraj - Wicepremier: Klonowski

Ministrowie dla spraw Kraju: Walkowicz

Traugutt

Opolski

„Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego.”^e

Na podstawie ustawy Krajowej Rady Narodowej z dnia 15 sierpnia 1944 r. o tymczasowym trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 3) Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego postanawia a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Kto, działając na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej:

- a) brał lub bierze udział w dokonywaniu zabójstw osób z pośród ludności cywilnej lub jeńców wojennych, w znęcaniu się nad nimi albo ich prześladowaniu,
  - b) działał lub działa na szkodę osób przebywających na obszarze Państwa Polskiego, w szczególności przez ujęcie lub wywożenie osób poszukiwanych albo prześladowanych przez władzę okupacyjną z jakichkolwiek przyczyn (z wyłączeniem ścigania za dokonanie przestępstw pospolitych),
- podlega karze śmierci.

Art. 2. Kto wymuszał lub wymusza świadczenia od takich osób lub im bliskich pod groźbą ujęcia tych osób i oddania w ręce władz okupacyjnych, podlega karze więzienia do lat 15 lub dożywotnio.

Art. 3. Nie zwalnia od odpowiedzialności karnej dokonywanie zbrodni w art. 1 i 2 przewidzianych w służbie wrogiej władzy okupacyjnej lub z jej nakazu lub przymusu.

Art. 4. Narówni z dokonaniem przestępstw, przewidzianych niniejszym dekretem, ulegają ukaraniu: usiłowanie, podżeganie i pomoc.

Art. 5 §1. W razie skazania za przestępstwa przewidziane w art. 1, 2 i 4 niniejszego dekretu sąd ponadto orzeka:

- a) utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych,
- b) konfiskatę całego mienia skazanego, a ponadto może orzec konfiskatę mienia małżonka oskarżonego i dzieci jego z wyłączeniem jednak mienia tych ostatnich, pochodzącego z ich

---

^e Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944 r., Nr 4, poz. 16, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko- hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego.*

dorobku własnego lub ze spadkobrania względnie darowizny, o ile spadkodawca lub darczyńca nie popełnił czynów, podlegających ukaraniu w myśl niniejszego dekretu.

§ 2. O wyłączeniu od konfiskaty w myśl § 1 p. b orzekać będą powszechne sądy cywilne, w myśl przepisów kodeksu postępowania cywilnego, o zwolnieniu z pod egzekucji (art. 567 kpc i nast.).

Art. 6. Do przestępstw, przewidzianych niniejszym dekretem, mają zastosowanie przepisy części ogólnej kodeksu karnego.

Art. 7. Przestępstwa, przewidziane w niniejszym dekrete, podlegają właściwości specjalnych sądów karnych.

Art. 8. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Kierownikowi Resortu Sprawiedliwości.

Art. 9. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma zastosowanie do wszystkich przestępstw, przewidzianych niniejszym dekretem popełnionych w czasie po 31 sierpnia 1939 r.

[Podpisano:] Przewodniczący Krajowej Rady Narodowej Bolesław Bierut, Przewodniczący Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego Edward Bolesław Osóbka-Morawski [oraz] Kierownik Resortu Sprawiedliwości Jan Czechowski.

„Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.”^f

Na podstawie ustawy Krajowej Rady Narodowej z dnia 15 sierpnia 1944 r. o tymczasowym trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 3) Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego postanawia a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Dla osądzenia przestępstw, przewidzianych art. 1, 2, 3 i 4 dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 16) tworzy się specjalne sądy karne.

Art. 2. Dla każdego okręgu sądu apelacyjnego tworzy się jeden specjalny sąd karny.

Art. 3. Specjalny sąd karny orzeka w składzie jednego sędziego mianowanego w myśl art. 4 §1 oraz dwóch ławników powołanych w trybie art. 4 §2.

Art. 4 §1. Prezydium Krajowej Rady Narodowej, na wniosek Kierownika Resortu Sprawiedliwości, powołuje z pośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie:

a) przewodniczącego i 3 sędziów specjalnych sądów karnych dla każdego sądu, przy czym ilość sędziów może być powiększona w razie potrzeby,

b) prokuratorów i odpowiednią ilość wiceprokuratorów specjalnych sądów karnych.

§2. Listę ławników ustala Prezydium Krajowej Rady Narodowej z pośród kandydatów przedstawionych przez wojewódzkie rady narodowe. Kandydaci ci winni odpowiadać warunkom z art. 7 ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych.

Art. 5. Przewodniczący, sędziowie, prokuratorzy i wiceprokuratorzy specjalnych sądów karnych zrównani są w prawach swych i obowiązkach z prezesami, sędziami, prokuratorami i wiceprokuratorami sądów apelacyjnych, ławnicy zaś z przysięgłymi. Przewodniczący specjalnych sądów karnych podlegają służbowo bezpośrednio Kierownikowi Resortu Sprawiedliwości Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego.

Art. 6. Postępowanie przed specjalnym sądem karnym odbywa się według przepisów kodeksu postępowania karnego, o ile przepisy dalsze nie zawierają odmiennych postanowień.

---

^f Dz. U. R. P. Lublin, dnia 13 września 1944, Nr 4, poz. 21, *Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.*

Art. 7. O każdym czynie zawierającym cechy przestępstwa, podlegającego właściwości specjalnego sądu karnego - władze bezpieczeństwa niezwłocznie zawiadamiają prokuratora tegoż sądu, przesyłając mu zebrane wiadomości i dowody. Jednocześnie należy niezwłocznie zatrzymać podejrzanego.

Art. 8. Śledztwa w sprawach podlegających właściwości specjalnego sądu karnego nie prowadzi się. Prokurator może przeprowadzić dochodzenie bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem organów bezpieczeństwa publicznego, bądź też zwrócić się o dokonanie poszczególnych czynności sądowych do sędziów śledczych lub sądów grodzkich.

Art. 9. Prokurator zarządzi niezwłocznie aresztowanie osoby zatrzymanej pod zarzutem popełnienia przestępstwa, podlegającego właściwości specjalnego sądu karnego.

Art. 10. Prokurator może i w toku dochodzenia w celu zabezpieczenia żądać zajęcia w całości lub w części mienia podejrzanego, jego małżonka i dzieci. W przedmiocie zajęcia rozstrzyga specjalny sąd karny na posiedzeniu niejawnym.

Art. 11. Od postanowienia prokuratora umarzającego dochodzenie przysługuje pokrzywdzonym przez czyn oskarżonego lub ich następcom zażalenie do specjalnego sądu karnego, który rozstrzyga ostatecznie. Przepisy (kpk) o kaucji i przymusie adwokackim nie obowiązują.

Art. 12. Akt oskarżenia nie wymaga uzasadnienia i winien być wniesiony najpóźniej w ciągu dni 14-tu od daty ujęcia podejrzanego. Uchybienie powyższego terminu nie stoi na przeszkodzie wniesieniu aktu oskarżenia, a tylko powoduje odpowiedzialność dyscyplinarną prokuratora.

Art. 13. Ucieczka oskarżonego nie stoi na przeszkodzie wniesieniu aktu oskarżenia i rozpoznaniu sprawy pod jego nieobecność. Zapadłego wyroku nie uważa się za zaoczny.

Art. 14 §1. Przewodniczący specjalnego sądu karnego wyznacza termin rozprawy głównej w ciągu 48 godzin po otrzymaniu aktu oskarżenia i zarządzi potrzebne doręczenia i wezwania. Przepisu art. 293 kpk nie stosuje się.

§2. Specjalny sąd karny na posiedzeniu niejawnym postanawia o wezwaniu świadków i biegłych oraz o sprawdzeniu innych dowodów, powołanych przez oskarżonego.

§3. Sprzeciw przeciwko aktowi oskarżenia jest niedopuszczalny.

Art. 15. Udział obrońcy w rozprawie głównej jest konieczny. O ile oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, przewodniczący wyznacza mu obrońcę z urzędu.

Art. 16. Dopuszczalne jest odczytywanie na rozprawie wszelkich zapisków dochodzenia oraz wszelkich pism prywatnych i urzędowych.

Art. 17. Wyrok z uzasadnieniem na piśmie ogłasza się natychmiast po naradzie. Odroczenie ogłoszenia wyroku jest niedopuszczalne.

Art. 18. Wyroki specjalnego sądu karnego są ostateczne i prawomocne.

Art. 19. Skazanemu na śmierć przysługuje prawo wniesienia prośby o ułaskawienie do Przewodniczącego Krajowej Rady Narodowej.

Art. 20. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Kierownikowi Resortu Sprawiedliwości i Kierownikowi Resortu Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 21. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

[Podpisano:] Przewodniczący Krajowej Rady Narodowej Bolesław Bierut, Przewodniczący PKWN Edward Bolesław Osóbka-Morawski, Kierownik Resortu Sprawiedliwości Jan Czechowski [oraz] Kierownik Resortu Bezpieczeństwa Publicznego Stanisław Radkiewicz.

„Rozporządzenie z dnia 3 października 1944 r. Kierowników Resortu Sprawiedliwości i Resortu Bezpieczeństwa Publicznego w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.”^g

Na podstawie art. 20 dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 21) o specjalnych sądach karnych zarządza się co następuje:

§1. Powołuje się specjalne sądy karne dla okręgów sądów apelacyjnych:

- a) w Warszawie - z siedzibą tymczasową w Siedlcach;
- b) w Krakowie - z siedzibą tymczasową w Rzeszowie;
- c) w Lublinie - z siedzibą w Lublinie.

Zarządzenie Kierownika Resortu Sprawiedliwości określi terminy przeniesienia specjalnych sądów karnych, pod a) i b) wymienionych, do miejsc ich stałych siedzib.

Specjalne sądy karne w pozostałych okręgach sądów apelacyjnych zostaną powołane do życia po wyzwoleniu dalszych obszarów Państwa Polskiego.

§2. Urzędowanie specjalnych sądów karnych oraz prokuratur tychże sądów odbywać się będzie według regulaminów:

- a) ogólnego wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich z dnia 1 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 905 z 1932 r.),
- b) wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach karnych z dnia 1 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 909 z 1932 r.),
- c) urzędowania prokuratur sądów apelacyjnych i okręgowych z dnia 20 lipca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 357 z 1935 r. i Nr 59, poz. 386), przy czym w zasadzie stosuje się przepisy, odnoszące się do sądów apelacyjnych i prokuratur sądów apelacyjnych, o ile przepisy dalsze nie zawierają odmiennych postanowień.

§3. Specjalne sądy karne prowadzą repertoria (§208 regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach karnych);

---

^g Dz. U. R. P. Lublin, dnia 12 października 1944 r., Nr 7, poz. 35, *Rozporządzenie z dnia 3 października 1944 r. Kierowników Resortu Sprawiedliwości i Resortu Bezpieczeństwa Publicznego w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich.*

„Kspec” - repertorium spraw karnych, w których wniesiono akt oskarżenia do specjalnego sądu karnego.

„Kzspec” - repertorium zażaleń w sprawach karnych specjalnego sądu karnego.

„Kospec” - repertorium karne ogólne specjalnego sądu karnego, do którego wnoszone są między innymi wnioski prokuratora o zarządzenie zabezpieczenia grożącej oskarżonemu konfiskaty przez zajęcie jego mienia, wnioski o wydanie listu żelaznego itp.

§4. W prokuraturze specjalnego sądu karnego prowadzi się księgi i repertorium (§161 regulaminu urzędowania prokuratur sądów apelacyjnych i okręgowych) z dopiskiem „spec” np. (Dsspec).

§5. Przewodniczący specjalnego sądu karnego jest kierownikiem tego sądu w rozumieniu art. 66 prawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 6 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 863 z 1932 r.).

§6. W razie przerwy w urzędowaniu przewodniczącego specjalnego sądu karnego, Kierownik Resortu Sprawiedliwości wyznaczy zastępcę z pośród sędziów tego sądu.

§7. Na wniosek przewodniczącego specjalnego sądu karnego, Kierownik Resortu Sprawiedliwości może wyznaczyć stałego zastępcę przewodniczącego spośród sędziów tego sądu, o ile dobro wymiaru sprawiedliwości tego wymaga.

§8. Przewodniczący specjalnego sądu karnego lub jego zastępca wyznacza sędziego zawodowego (art. 4 §1 dekretu), który przewodniczy na rozprawie lub na posiedzeniu niejawnym. Referentem spraw jest w zasadzie sędzia zawodowy, przewodniczący sądu, lub jego zastępca mocen jest jednak powierzyć referowanie spraw również ławnikom.

§9. Przepisanego rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 15.IX.1932 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 104, poz. 872) stroju urzędowego: togi i biretu używają jedynie sędziowie zawodowi, mianowani w myśl art. 4 §1 dekretu o specjalnych sądach karnych.

§10. Z chwilą rozpoczęcia działalności specjalnych sądów karnych na terenach poszczególnych okręgów - wszelkie sprawy należące do właściwości specjalnych sądów karnych, prowadzone przez inne organy sądowe - winny być natychmiast przekazane prokuraturze specjalnego sądu karnego według właściwości terytorialnej.

§11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

[Podpisano:] Kierownik Resortu Sprawiedliwości Jan Czechowski [i] Kierownik Resortu Bezpieczeństwa Publicznego Stanisław Radkiewicz.

„Komunikat z Konferencji Krymskiej”^h, Jalta 11 lutego 1945 r.

(...) Premier Wielkiej Brytanii, Prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz Przewodniczący Rady Komisarzy Ludowych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich złożyli następujące oświadczenie, dotyczące wyników Konferencji Krymskiej (...).ⁱ

(...) II. Okupacja i kontrola Niemiec.

Osiągnęliśmy porozumienie w sprawie wspólnych planów i polityki, mających na celu wymuszenie bezwarunkowej kapitulacji, którą wszyscy razem narzucimy Niemcom narodowo-socjalistycznym po ostatecznym złamaniu zbrojnego oporu niemieckiego. Warunki tej kapitulacji nie zostaną ujawnione, zanim ostateczna klęska Niemiec nie stanie się faktem dokonanym. Stosownie do uzgodnionego planu, siły każdego z trzech mocarstw będą okupowały oddzielne strefy Niemiec. Zgodnie z tym planem przewidziano utworzenie skoordynowanej administracji i kontroli za pośrednictwem Centralnej Komisji Kontroli, złożonej z naczelnych dowódców trzech mocarstw z siedzibą w Berlinie. Uzgodniono, że Francja, jeżeli tego zapragnie, będzie zaproszona do objęcia jednej strefy okupacyjnej i do wzięcia udziału w Komisji Kontroli jako czwarty jej członek. Granice strefy francuskiej będą ustalone przez cztery zainteresowane rządy za pośrednictwem ich przedstawicieli zasiadających w Europejskiej Komisji Doradczej.

Jest naszym niezłomnym zamiarem zniszczenie niemieckiego militarystyki i narodowego socjalizmu i stworzenie gwarancji, że Niemcy już nigdy więcej nie będą w możności zakłócić pokoju świata.

Jesteśmy zdecydowani rozbroić i rozwiązać wszystkie niemieckie siły zbrojne; raz na zawsze zniszczyć niemiecki sztab generalny, który wielokrotnie doprowadzał do wskrzeszenia militarystyki niemieckiego; usunąć lub zniszczyć wszelkie niemieckie urządzenia wojskowe; znieść lub poddać kontroli wszelkiego rodzaju przemysł niemiecki, który mógłby być użyty do produkcji wojennej, ukarać sprawiedliwie i szybko wszystkich zbrodniarzy wojennych oraz wyegzekwować odszkodowania w naturze za zniszczenia

---

^h *Sprawozdanie z Konferencji Krymskiej (Jalta, 11 lutego 1945)* [nr 18], [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, red. J. Makowskiego, Nr 3-4, listopad-grudzień 1945, s. 92-106; *Komunikat z Konferencji Krymskiej, Jalta, 11 lutego 1945 r.*, [w:] *Ściganie i karanie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości (Wybór dokumentów)*, „Informacja Wewnętrzna Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce” 1978, nr 47, red. Cz. Pilichowskiego, s. 138-139.

ⁱ *Sprawozdanie...*, s. 92-106.

dokonane przez Niemców; unicestwić narodowo-socjalistyczną partię, narodowo-socjalistyczne ustawy, organizacje i instytucje; usunąć wszelkie wpływy narodowo-socjalistyczne i militarystyczne z urzędów publicznych i z życia kulturalnego i gospodarczego narodu niemieckiego; oraz podjąć wspólnie w Niemczech inne tego rodzaju środki, jakie mogłyby okazać się konieczne dla przyszłego pokoju i bezpieczeństwa całego świata. Nie leży w naszym zamiarze zniszczenie narodu niemieckiego; jednak wtedy tylko, gdy narodowy socjalizm i militarizm zostaną wykorzenione, będzie nadzieja na stworzenie warunków przyzwoitego życia dla Niemców i danie im miejsca w społeczności narodów. (...).^j

---

^j *Komunikat...*, s. 138-139.

„Dekret z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego.”^k

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) Rada Ministrów postanawia a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. W dekreście Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 16) wprowadza się zmiany następujące:

1) art. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1 §1. Kto, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej:

a) brał lub bierze udział w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej lub jeńców wojennych, w znęcaniu się nad nimi albo w ich prześladowaniu,

b) działał lub działa na szkodę osób poszukiwanych albo prześladowanych przez władzę okupacyjną z jakichkolwiek przyczyn (z wyłączeniem ścigania za przestępstwa pospolite) przez ich wskazanie, ujęcie lub wywożenie
podlega karze śmierci.

§2. Kto, idąc na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej, działał lub działa w inny sposób, niż przewidziany w §1, na szkodę Państwa Polskiego albo osób spośród ludności cywilnej lub jeńców wojennych podlega karze więzienia do lat 15 lecz na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio albo karze śmierci”.

2) Art. 2 otrzymuje brzmienie:

„Art. 2. Kto wymuszał lub wymusza świadczenia od takich osób (art. 1) lub im bliskich pod groźbą ich ujęcia lub oddania w ręce władzy okupacyjnej albo w inny sposób działał lub działa na szkodę tych osób, wyzyskując ich położenie, wytworzone przez okupację, podlega karze więzienia do lat 15 lecz na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio”.

---

^k Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 10 marca 1945 r., Nr 7, poz. 29, *Dekret z dnia 16 lutego 1945 r. o zmianie dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego.*

Art. 2. Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu dekretu PKWN z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 16) z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów wydanych do dnia ogłoszenia jednolitego tekstu.

Art. 3. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma zastosowanie do przestępstw, przewidzianych w tym dekrete, a popełnionych po 31 sierpnia 1939 r.

[Podpisano:] Prezydent Krajowej Rady Narodowej Bolesław Bierut, Prezes Rady Ministrów Edward Osóbka-Morawski [oraz] Minister Sprawiedliwości Edmund Zalewski.

„Deklaracja czterech głównych mocarstw w sprawie objęcia najwyższej władzy w Niemczech” podpisana w Berlinie 8 czerwca 1945 r.¹

Deklaracja dotycząca porażki Niemiec i objęcia nad Niemcami najwyższej władzy przez rządy Zjednoczonego Królestwa, Stanów Zjednoczonych Ameryki i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich oraz Rząd Tymczasowy Republiki Francuskiej.

(...) Artykuł 11.

(a) Główni przywódcy narodowosocjalistyczni wyszczególnieni przez Przedstawicieli Sojuszników, oraz inne osoby wskazane od czasu do czasu przez Przedstawicieli Sojuszników imiennie lub przez podanie ich rangi, urzędu lub zatrudnienia, jako podejrzane o popełnienie, nakazanie lub podżeganie do popełnienia zbrodni wojennych lub innych przestępstw analogicznych, będą przytrzymane i wydane Przedstawicielom Sojuszników.

(b) Tak samo będzie się postępowało w przypadku jakiego bądź obywatela jednego z Narodów Zjednoczonych, pomawianego o popełnienie przestępstwa przeciwko prawom swojego kraju, którego od czasu do czasu mogą wskazać Przedstawiciele Sojuszników imiennie lub przez podanie jego rangi, urzędu lub zatrudnienia.

(c) Władze i lud niemiecki mają zastosować się do wszelkich instrukcyj wydanych przez Przedstawicieli Sojuszników w celu przytrzymania i wydania takich osób.

---

¹ *Deklaracja czterech głównych mocarstw w sprawie objęcia najwyższej władzy w Niemczech (Berlin, 8 czerwca 1945)*, [nr 35], [w:] *Zbiór dokumentów*, red. J. Makowskiego, Nr 10 (25), październik 1947 r., s. 202-217.

„*Uchwały Poczdamskie*”¹ podpisane w Berlinie 2 sierpnia 1945 r.

(...) Rozdział III.

O Niemczech.

IV (...) 5. Przestępcy wojenni oraz te osoby, które brały udział w planowaniu lub wykonywaniu przedsięwzięć narodowo-socjalistycznych, które pociągnęły za sobą lub wyraziły się w okrucieństwach albo zbrodniach wojennych, będą aresztowane i oddane pod sąd. Będą zaaresztowani i internowani przywódcy narodowo-socjalistyczni, wpływowi zwolennicy nazizmu, oraz wysocy urzędnicy organizacji i instytucji nazistowskich, jak również wszystkie inne osoby niebezpieczne dla okupacji lub jej celów.

6. Wszyscy członkowie partii narodowo-socjalistycznej, którzy byli czymś więcej niż nominalnymi tylko uczestnikami, jak również inne osoby wrogo nastawione do celów Sprzymierzeńców, będą usunięte z urzędów publicznych i półpublicznych oraz ze stanowisk odpowiedzialnych w ważnych przedsiębiorstwach prywatnych (...).

VII. Przestępcy wojenni.

Trzy rządy wzięły pod uwagę rozmowy, które w ostatnich tygodniach toczyły się w Londynie pomiędzy przedstawicielami brytyjskimi, amerykańskimi, radzieckimi i francuskimi w celu osiągnięcia porozumienia co do metod sądenia tych głównych przestępców wojennych, których zbrodni, zgodnie z Deklaracją Moskiewską z października 1943 r., nie można związać z określoną miejscowością geograficzną. Trzy rządy ponownie stwierdzają swój zamiar przekazania tych przestępców szybkiemu wymiarowi sprawiedliwości. Spodziewają się one, że rokowania w Londynie doprowadzą szybko do zawarcia odpowiedniego porozumienia i uważają one za rzecz wielkiej wagi, żeby proces tych głównych przestępców rozpoczął się jak można najprędzej. Pierwsza lista oskarżonych będzie ogłoszona przed pierwszym września bieżącego roku.

---

¹ *Uchwały Poczdamskie (Berlin, dnia 2 sierpnia 1945)*, [nr 1], [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, red. J. Makowskiego, Nr 1(4), styczeń 1946 r., s. 12-24; *Uchwały Poczdamskie, Berlin, 2 sierpnia 1945 r.*, [nr 68], [w:] *Prawo międzynarodowe i historia dyplomatyczna. Wybór dokumentów, Wstęp i oprac. L. Gelberga*, t. 3, Warszawa 1960, s. 186-196.

„Porozumienie pomiędzy Rządem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki, Rządem Tymczasowym Republiki Francuskiej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w przedmiocie ścigania i karania głównych przestępców wojennych Osi europejskiej.”^m

Wobec tego, że Narody Zjednoczone kilkakrotnie oświadczały, że leży w ich zamiarach pociągnięcie przestępców wojennych do odpowiedzialności;
i wobec tego, że Deklaracja Moskiewska z dn. 30 października 1943, mówiąc o okrucieństwach niemieckich w okupowanej Europie, stwierdziła, że ci oficerowie i żołnierze niemieccy oraz członkowie partii narodowosocjalistycznej, którzy ponoszą odpowiedzialność za okrucieństwa i zbrodnie, albo którzy brali w nich udział za swą zgodą, będą odesłani do krajów, gdzie popełnili swoje wstrętne czyny, żeby być osądzonymi i ukaranymi stosownie do ustaw tych oswobodzonych krajów i wolnych rządów, które tam będą utworzone;
i wobec tego, że ta Deklaracja została wydana bez przesądzania sprawy głównych przestępców, których czyny przestępne nie dadzą się powiązać z żadną określoną miejscowością i którzy ulegną karze na podstawie wspólnej decyzji rządów sprzymierzonych; otóż więc rząd Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, rząd Stanów Zjednoczonych Ameryki, rząd tymczasowy Republiki Francuskiej i rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (w dalszym ciągu oznaczani jako „sygnatariusze”), działający w interesie wszystkich Narodów Zjednoczonych, za pośrednictwem swych przedstawicieli, należycie w tym celu upoważnionych, podpisały niniejsze Porozumienie.

Artykuł 1.

Po naradzeniu się z Radą Kontroli w Niemczech, utworzy się Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla sądenia przestępców wojennych, których czyny przestępne nie dadzą się powiązać z żadną określoną miejscowością, niezależnie od tego, czy będą oni oskarżeni indywidualnie, albo w ich charakterze jako członkowie organizacji lub grup, albo w jednym i drugim charakterze.

Artykuł 2.

---

^m *Porozumienie pomiędzy Rządem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki, Rządem Tymczasowym Republiki Francuskiej i Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich w przedmiocie ścigania i karania głównych przestępców wojennych Osi europejskiej* [w:] *Zbiór dokumentów. Seria II*, red. J. Makowskiego, Nr 4(7), kwiecień 1946 r., s. 79-83.

Ustrój, kompetencje i działalność Międzynarodowego Trybunału Wojskowego będą ustalone w Karcie dołączonej do niniejszego Porozumienia i będącej jego częścią nieodłączną.

Artykuł 3.

Każdy z sygnatariuszy poczyni niezbędne kroki, żeby oddać do dyspozycji w celu zbadania zarzutów i osądzenia tych głównych przestępców wojennych, którzy są w jego rękach i mają być sądzeni przez Międzynarodowy Trybunał Wojskowy. Sygnatariusze uczynią również wszystko, co będą mogli, żeby oddać do dyspozycji w celu zbadania zarzutów i osądzenia przez Międzynarodowy Trybunał Wojskowy tych spośród głównych przestępców wojennych, którzy nie znajdują się na terytorium żadnego z sygnatariuszy.

Artykuł 4.

Nic w niniejszym porozumieniu nie uchybia postanowieniom, zawartym w Deklaracji Moskiewskiej, dotyczącym odesłania przestępców wojennych do krajów, gdzie popełnili swoje zbrodnie.

Artykuł 5.

Każdy z Rządów Narodów Zjednoczonych może przystąpić do niniejszego porozumienia, zawiadamiając o tym drogą dyplomatyczną Rząd Zjednoczonego Królestwa, który powiadomi o takim przystąpieniu inne rządy podpisujące i przystępujące.

Artykuł 6.

Nic w niniejszym Porozumieniu nie uchybia jurysdykcji lub władzy jakiegokolwiek sądu narodowego lub okupacyjnego, który już istnieje, albo może być w przyszłości utworzony na jakim bądź terytorium sojuszniczym lub w Niemczech w celu sądenia przestępców wojennych.

Artykuł 7.

Porozumienie niniejsze wejdzie w życie w dniu podpisania i pozostanie w mocy w ciągu jednego roku; później będzie obowiązywało w dalszym ciągu dopóty, dopóki którykolwiek z sygnatariuszy nie skorzysta ze swego prawa i nie zawiadomi w drodze dyplomatycznej na miesiąc naprzód o swym zamiarze położenia mu kresu. Wygaśnięcie Porozumienia nie unieważnia żadnych czynności już dokonanych ani już osiągniętych wyników na podstawie niniejszego Porozumienia.

Na dowód czego niżej wymienieni podpisali niniejsze porozumienie.

Sporządzono w czterech egzemplarzach w Londynie dnia 8 sierpnia 1945, każdy w języku angielskim, francuskim i rosyjskim, przy czym każdy tekst jest jednakowo miarodajny.

[Podpisano:]

Za Rząd Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej: (-) Jowitt

Za Rząd Stanów Zjednoczonych Ameryki: (-) Robert H. Jackson

Za Rząd tymczasowy Republiki Francuskiej: (-) Robert Falco

Za Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich: (-) I. Nikiczenko, (-) A. Trainin.

„Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o Głównej i Okręgowych Komisjach Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce.”ⁿ

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1), Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Tworzy się przy Ministerstwie Sprawiedliwości Główną Komisję Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce i Okręgowe Komisje Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce.

Art. 2. Przewodniczącym Głównej Komisji jest Minister Sprawiedliwości, który powołuje członków Głównej Komisji oraz przewodniczących Okręgowych Komisji. Członków Okręgowej Komisji powołuje przewodniczący Okręgowej Komisji.

Minister Bezpieczeństwa Publicznego może delegować do głównej Komisji i do Okręgowych Komisji przedstawicieli władz bezpieczeństwa celem współdziałania.

Art. 3. Do zakresu działania Głównej Komisji należy:

a) badanie i zbieranie materiałów dotyczących zbrodni niemieckich, popełnionych w latach 1939-1945 w Polsce lub poza jej granicami w stosunku do obywateli polskich lub osób narodowości polskiej oraz w stosunku do cudzoziemców, którzy w tym czasie przebywali w Polsce,

b) kierownictwo i uzgadnianie prac Okręgowych Komisji oraz wszystkich instytucji o pokrewnym zakresie działania i współpraca z Instytutem Pamięci Narodowej przy Prezydium Rady Ministrów,

c) ogłaszanie materiałów i wyników badań dotyczących zbrodni niemieckich i rozpowszechnianie ich w kraju i za granicą oraz udostępnianie materiałów pokrewnym instytucjom zagranicznym.

Art. 4. Główna Komisja i Okręgowe Komisje oraz delegowane przez nie organy mają prawo prowadzenia dochodzeń oraz badania świadków i stosują odpowiednie przepisy kodeksu postępowania karnego. Przy wykonywaniu tych czynności korzystają z uprawnień władz sądowych. Czynności podjęte przez członków Głównej Komisji i Okręgowych Komisji posiadających kwalifikacje sędziowskie lub prokuratorskie, mają moc czynności sądowych, a protokoły - moc protokołów sądowych.

ⁿ Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 27 listopada 1945 r., Nr 51, poz. 293, *Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o Głównej i Okręgowych Komisjach Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce.*

Art. 5. Organy bezpieczeństwa publicznego i milicji oraz administracji państwowej i samorządowej obowiązane są do wykonywania zleceń, wydanych we właściwym zakresie działania przez Główną Komisję, Okręgowe Komisje i ich organy.

Art. 6. Wszystkie instytucje i osoby prywatne obowiązane są do przekazania Głównej Komisji względnie Okręgowym Komisjom posiadanych przez nie materiałów, dotyczących zbrodni niemieckich.

Art. 7. Członkowie Głównej Komisji przy wykonywaniu czynności urzędowych mają prawo do bezpłatnego korzystania z państwowych i samorządowych środków przewozowych na terenie całego Państwa.

Art. 8. Organizację Głównej Komisji i Okręgowych Komisji określa statut zatwierdzony przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrami: Informacji i Propagandy, Spraw Zagranicznych oraz Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 9. Budżet Głównej Komisji i Okręgowych Komisji wchodzi jako dział odrębny do budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Art. 10. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami.

Art. 11. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

[Podpisano:] Prezydent Krajowej Rady Narodowej Bolesław Bierut, Prezes Rady Ministrów Edward Osóbka-Morawski [oraz] Minister Sprawiedliwości Henryk Świątkowski.

„Ustawa nr 10 Rady Kontroli z dnia 20 grudnia 1945 r.”^o

Dla realizacji postanowień Deklaracji Moskiewskiej z dnia 30 października 1943 r. oraz Umowy Londyńskiej z dnia 8 sierpnia 1945 r., jak również ustanowienia jednolitej prawnej zasady ścigania w Niemczech zbrodniarzy wojennych i innych podobnych przestępców prócz tych, którzy podpadają pod kompetencję Międzynarodowego Trybunału Wojskowego, Rada Kontroli postanawia, co następuje:

Art. I. Deklaracja Moskiewska z dnia 30 października 1943 r. dotycząca odpowiedzialności hitlerowców za popełnione zbrodnie oraz Umowa Londyńska z dnia 8 sierpnia 1945 r. dotycząca ścigania i karania głównych przestępców wojennych europejskiej osi stają się integralną częścią tej ustawy. Przystąpienie do Umowy Londyńskiej ze strony któregośkolwiek ze Zjednoczonych Narodów, przewidziane w art. 5 tej umowy, nie upoważnia tego narodu do udziału lub ingerencji w wykonanie tej ustawy na terenie, na którym władzę sprawuje Rada Kontroli.

Art. II. 1. Każde z następujących działań uważane jest za zbrodnię:

- a). Zbrodnie przeciwko pokojowi: Wszczynanie inwazji na inne kraje lub wojen agresywnych z naruszeniem międzynarodowego prawa i traktatów; należą tu-choć nie wyłącznie-planowanie, przygotowywanie, wszczynanie lub prowadzenie wojen agresywnych lub wojen naruszających traktaty międzynarodowe, umowy lub gwarancje oraz udział we wspólnym planie lub spisku mającym na celu popełnienie wymienionych przestępstw.
- b). Zbrodnie wojenne. Okrucieństwa i przestępstwa przeciwko osobom lub własności; należą tu-choć nie wyłącznie-morderstwa, maltretowanie, deportacja ludności cywilnej z okupowanych terytoriów na pracę przymusową lub w jakimkolwiek innym celu, mordowanie lub maltretowanie jeńców wojennych lub osób znajdujących się na morzu, zbijanie zakładników, grabież własności publicznej lub prywatnej, bezcelowe niszczenie miast, osiedli i wsi, bądź spustoszenia nie usprawiedliwione koniecznością wojenną.
- c). Zbrodnie przeciw ludzkości. Okrucieństwa i przestępstwa; należą tu-choć nie wyłącznie-morderstwa, eksterminacje, obrócenie ludzi w niewolników, deportacje, wtrącanie do więzienia, tortury, zgwałcenia lub inne nieludzkie działania popełniane na jakiejkolwiek ludności cywilnej, bądź prześladowania z przyczyn politycznych, rasowych lub religijnych

---

^o *Ustawa Nr 10 Rady Kontroli z dnia 20 grudnia 1945 r.*, [w:] T. Cyprian, J. Sawicki, *Nieznana Norymberga. Dwanaście procesów norymberskich*, Warszawa 1965, s. 331-338.

bez względu na to, czy połączone są z naruszeniem krajowego prawa kraju, w którym je popełniono.

d). Przynależność do grup lub organizacji uznanych za przestępcze przez Międzynarodowy Trybunał Wojskowy.

2. Za sprawcę wyżej określonych przestępstw będzie uważany - bez względu na narodowość lub stanowisko - każdy, kto był (a) osobą kierowniczą, bądź (b) uczestnikiem przy popełnieniu takiego przestępstwa, jego popełnienie nakazał lub je ułatwiał, bądź (c) uczestniczył w nim przez wyrażenie swej zgody, bądź (d) uczestniczył w planach lub przedsięwzięciach zmierzających do popełnienia tych czynów, bądź (e) był członkiem jakiegokolwiek organizacji lub grupy mającej związek z popełnieniem jakiegokolwiek z tych przestępstw, bądź (f) - z powołaniem się na paragraf 1a - jeżeli zajmował wysokie polityczne, cywilne lub wojskowe stanowisko (łącznie ze Sztabem Generalnym) w Niemczech lub w jednym z krajów z nimi sprzymierzonych, walczących z nimi razem lub ich satelitów, albo też zajmował wysokie stanowisko w życiu finansowym, przemysłowym lub gospodarczym takiego kraju.

3. Kto zostanie uznany za winnego jakiegokolwiek z wyżej wymienionych przestępstw może zostać ukarany przez Trybunał w sposób uznany za słuszny. Skazanie takie może polegać na jednej lub więcej z pośród następujących kar:

- a) śmierć;
- b) więzienie dożywotnie lub czasowe, połączone z pracą przymusową lub bez niej;
- c) grzywna i uwięzienie połączone z pracą przymusową lub bez niej;
- d) konfiskata majątku;
- e) zwrot bezprawnie nabytego mienia;
- f) pozbawienie niektórych lub wszystkich praw obywatelskich;

Jeżeli Trybunał orzekł konfiskatę majątku lub jego zwrot, mienie to winno być przekazane Radzie Kontroli Niemiec, która poweźmie decyzję, co do jego losu.

4. a) Oficjalne stanowisko jakiegokolwiek osoby niezależnie od tego, czy jest ona głową państwa, czy odpowiedzialnym urzędnikiem w którymś z resortów rządowych nie zwalnia tej osoby od odpowiedzialności za zbrodnię ani nie uprawnia jej do złagodzenia kary.

b) Okoliczność, że dana osoba działała w wykonaniu rozkazów rządu lub przełożonych nie zwalnia jej od odpowiedzialności za zbrodnię, może jednak stanowić okoliczność łagodzącą.

5. W żadnym procesie ani ściganiu za przestępstwa, o których mowa, oskarżony nie może korzystać z jakichkolwiek ograniczeń odpowiedzialności pochodzących z okresu od 30

stycznia 1933 r. do 1 lipca 1945. Przeszkodą do jego ukarania nie może być jakikolwiek immunitet, amnestia lub łaska przyznane w czasie rządów hitlerowskich.

Art. III. Każda władza okupacyjna w swojej strefie:

a) jest upoważniona do aresztowania osób znajdujących się w tej strefie, podejrzanych o popełnienie zbrodni, łącznie z oskarżonymi o popełnienie zbrodni przez jeden ze Zjednoczonych Narodów; uprawniona jest również do sekwestru majątku ruchomego i nieruchomego będącego własnością tych osób lub znajdującego się w ich dyspozycji, a to aż do chwili powzięcia decyzji co do losów tego majątku.

b) winna zgłosić do dyrektoriatu prawnego nazwiska wszystkich podejrzanych przestępców, przyczyny ich aresztowania i miejsce, gdzie znajdują się w areszcie, jeśli zostali zatrzymani, jak również nazwiska i adresy świadków.

c) winna poczynić kroki, by świadkowie i dowody były do dyspozycji, gdy będą potrzebne.

d) jest uprawniona do spowodowania postawienia przed właściwy trybunał wszystkich aresztowanych i oskarżonych osób, jeśli nie zostaną wydane innej władzy, niż tu przewidziane, albo zwolnione z aresztu. Trybunałem tym może być sąd niemiecki upoważniony przez władze okupacyjne, jeżeli przestępstwa zostały popełnione przez osoby niemieckiego obywatelstwa lub niemieckiej narodowości przeciwko osobie niemieckiego obywatelstwa lub niemieckiej narodowości albo przeciwko osobie bez przynależności państwowej.

2. Każdy komendant strefy okupacyjnej winien wyznaczyć trybunał właściwy do sądzenia ludzi oskarżonych o zbrodnie tu wymienione, jak również określić lub ustalić zasady procedury trybunału. Żadne z tych postanowień nie może ograniczać lub utrudniać jurysdykcji bądź władzy jakiegokolwiek sądu lub trybunału już powołanego do życia lub mającego dopiero powstać w jakiegokolwiek strefie okupacyjnej przez jej komendanta, ani też ograniczać lub utrudniać jurysdykcję lub władzę Międzynarodowego Trybunału Wojskowego utworzonego na podstawie Umowy Londyńskiej z dnia 8 sierpnia 1945 r.

3. Osoby mające stanąć przed jakimś Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym nie mogą być sądzone bez zgody Komisji Głównych Oskarżycieli. Każdy komendant strefy okupacyjnej odda na żądanie Komisji do jej dyspozycji takie osoby znajdujące się w jego strefie, jak również świadków i dowody.

4. Osoby, o których wiadomo, że są poszukiwane celem stwierdzenia przed sądem w innej strefie lub poza Niemcami, nie mogą być sądzone przed podjęciem decyzji w myśl art. IV, chyba że o ich ujęciu nastąpiło zgłoszenie zgodnie z punktem 1b) niniejszego artykułu,

upłynęły trzy miesiące, a komendant danej strefy nie otrzymał przewidzianego w art. IV żądania wydania.

5. Wykonanie wyroku śmierci może być odroczone na czas nie przekraczający jednego miesiąca, licząc od chwili prawomocności wyroku, jeśli komendant właściwej strefy ma podstawę do przyjęcia, że świadectwo skazanych może być przydatne w śledztwie i procesie o zbrodnie toczące się w jego strefie lub poza nią.

6. Każdy komendant strefy dołoży starań, by orzeczenia właściwych sądów dotyczące majątku znajdującego się pod jego sekwestrem były wykonane w sposób, jaki uzna za odpowiadający wymaganiom sprawiedliwości.

Art. IV. 1. Jeżeli jakaś osoba w jednej ze stref okupacyjnych w Niemczech, jest podejrzana o popełnienie przewidzianego w art. II przestępstwa w kraju innym niż Niemcy lub w innej strefie, rząd tego kraju lub komendant tej strefy może zażądać od komendanta tej strefy, w której osobę tę odnaleziono, by zarządził jej aresztowanie i odesłanie celem osądzenia do kraju lub strefy, w której popełniono przestępstwo. Takie żądanie wydania winno być uwzględnione przez komendanta, który je otrzymał, chyba że ma podstawy do przyjęcia, że osoba ta jest poszukiwana jako oskarżony lub świadek przez jakiś Międzynarodowy Trybunał Wojskowy, zarówno w Niemczech, jak i w innym kraju niż żądający wydania, bądź wreszcie jeżeli komendant uważa, że należy odmówić wydania. W każdym z tych przypadków będzie on miał prawo przekazać żądanie wydania dyrektoriatowi prawnemu Alianckiej Władzy Kontrolnej. Ta sama procedura winna być stosowana do świadków, materiałów dowodowych oraz innych dowodów.

2. Dyrektoriat prawny winien rozważyć wszelkie otrzymane żądania i powziąć co do nich decyzję zgodnie z następującymi zasadami, podając decyzję do wiadomości komendanta strefy.

a) Osoba mająca stanąć przed jednym z Międzynarodowych Trybunałów Wojskowych jako oskarżony lub jako świadek nie powinna być wydana celem stawienia przed sąd lub celem złożenia zeznań w charakterze świadka poza terytorium Niemiec, jeżeli nie wyrazi na to zgody Komisja Głównych Oskarżycieli działająca w oparciu o Umowę Londyńską z dnia 8 sierpnia 1945 r.

b) Osoba poszukiwana celem stawienia przed sąd przez kilka władz (poza Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym) winna być wydana w myśl następujących zasad:

(1). Jeśli ma być postawiona przed sądem w strefie, w której się znajduje, nie powinna być wydana bez zapewnienia jej powrotu po osądzeniu poza terenem strefy;

(2). Jeśli ma być postawiona przed sądem w innej strefie niż ta, w której się znajduje, powinna być wydana władzom tej strefy, zanim zostanie wydana poza terytorium Niemiec, chyba że uzyskano gwarancję powrotu po osądzeniu, które nastąpiło poza terytorium Niemiec;

(3). Jeśli ma być postawiona przed sądem poza terytorium Niemiec w dwóch lub więcej krajach Zjednoczonych Narodów, jest zaś obywatelem jednego z tych krajów, kraj ten winien mieć pierwszeństwo.

(4). Jeśli ma być postawiona przed sądem w większej ilości krajów poza Niemcami, a nie wszystkie te kraje należą do Zjednoczonych Narodów, pierwszeństwo będą miały Zjednoczone Narody.

(5). Jeśli ma być postawiona przed sądem poza terytorium Niemiec w dwóch lub więcej krajach należących do Zjednoczonych Narodów, wówczas zgodnie z zasadą art. IV 2(b) 3 kraj, który podnosi najcięższe zarzuty, należycie udokumentowane dowodami, będzie miał pierwszeństwo.

Art. V. Wydanie osób celem postawienia przed sądem, zgodnie z art. IV tej ustawy, winno nastąpić na żądanie rządów lub komendantów stref okupacyjnych w taki sposób, by wydanie przestępców jednej władzy nie było sposobem udaremnienia lub przewlekania wymiaru sprawiedliwości przez inną władzę. Jeśli w ciągu sześciu miesięcy osoba wydana nie zostanie skazana przez sąd strefy lub kraju dokąd została wydana, winna być odesłana z powrotem na żądanie komendanta strefy, w której osobę tę odnaleziono przed jej wydaniem.

Berlin, dnia 20 grudnia 1945 r.

[Podpisano:] (-) Joseph T. McNarney, generał, (-) B. L. Montgomery, feldmarszałek, (-) L. Koeltz, generał, w zastępstwie gen. P. Koeniga, generała armii [oraz] (-) G. Żukow, marszałek Związku Radzieckiego.

„Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym.”^p

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) - Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Tworzy się Najwyższy Trybunał Narodowy oraz Prokuraturę Najwyższego Trybunału Narodowego z siedzibą w miejscu siedziby Sądu Najwyższego.

Art. 2. 1. Najwyższy Trybunał Narodowy składa się z Prezesa i sędziów.

2. Prokuratura Najwyższego Trybunału Narodowego składa się z Pierwszego Prokuratora i prokuratorów Najwyższego Trybunału Narodowego.

Art. 3. 1. Najwyższy Trybunał Narodowy orzeka w składzie 3 sędziów mianowanych w myśl art. 4 ust. 2 oraz 4 ławników powołanych w trybie art. 4 ust. 5.

2. Ławnicy w sprawowaniu swego urzędu są niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 4. 1. Prezesem Najwyższego Trybunału Narodowego jest Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.

2. Prezydium Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Sprawiedliwości powołuje spośród osób posiadających kwalifikacje sędziowskie:

a) sędziów Najwyższego Trybunału Narodowego,

b) Pierwszego Prokuratora i prokuratorów Najwyższego Trybunału Narodowego.

3. Sprawowanie funkcji sędziego, orzekającego w sądach powszechnych lub specjalnych, nie jest przeszkodą do powołania na stanowisko sędziego Najwyższego Trybunału Narodowego.

4. Sprawowanie funkcji prokuratorskich w sądownictwie powszechnym lub specjalnym nie jest przeszkodą do sprawowania funkcji prokuratorskich w Najwyższym Trybunale Narodowym.

5. Listę ławników ustala Prezydium Krajowej Rady Narodowej spośród posłów Krajowej Rady Narodowej.

Art. 5. Prezes, sędziowie, Pierwszy Prokurator i prokuratorzy Najwyższego Trybunału Narodowego zrównani są w prawach i obowiązkach z Pierwszym Prezesem, sędziami, Pierwszym Prokuratorem i prokuratorami Sądu Najwyższego.

---

^p Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 18 lutego 1946 r. Nr 5, poz. 45, *Dekret z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym*.

Art. 6. Postępowanie przed Najwyższym Trybunałem Narodowym odbywa się według przepisów kodeksu postępowania karnego, o ile przepisy dalsze nie stanowią inaczej.

Art. 7. 1. W sprawach podlegających właściwości Najwyższego Trybunału Narodowego prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może zarządzić tymczasowe aresztowanie.

2. Art. 164, 165, 168, 169 i 171 kodeksu postępowania karnego nie mają w tych przypadkach zastosowania.

3. Prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może przeprowadzić dochodzenie bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem prokuratora sądu specjalnego lub prokuratora sądu okręgowego, organów bezpieczeństwa publicznego lub Milicji Obywatelskiej, bądź też zwrócić się o dokonanie poszczególnych czynności sądowych do sędziów śledczych lub sądów grodzkich.

4. Na wniosek prokuratora Najwyższego Trybunału Narodowego prowadzi się śledztwo. Wniosek prokuratora Najwyższego Trybunału Narodowego wiąże sędziego śledczego. Na postanowienie sędziego śledczego w przedmiocie wszczęcia śledztwa nie służy zażalenie.

5. Na postanowienie prokuratora, umarzające dochodzenie, lub sędziego śledczego, umarzające śledztwo, pokrzywdzonemu nie służy zażalenie.

6. Prokurator może w toku dochodzenia lub śledztwa zarządzić zajęcie w części lub w całości mienia podejrzanego, jego małżonka i dzieci, z wyjątkiem mienia tych ostatnich, pochodzącego z ich dorobku własnego. Zażalenie na postanowienie prokuratora w przedmiocie zajęcia rozstrzyga Najwyższy Trybunał Narodowy na posiedzeniu niejawnym.

Art. 8. 1. Przepisów art. 74-78 kodeksu postępowania karnego nie stosuje się.

2. Termin przewidziany w art. 296 kodeksu postępowania karnego wynosi 5 dni.

3. Sprzeciw przeciwko aktowi oskarżenia jest niedopuszczalny.

Art. 9. 1. Udział obrońcy w rozprawie głównej jest konieczny. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, Prezes Najwyższego Trybunału Narodowego wyznacza mu obrońcę z urzędu.

2. Obrońcą z wyboru może być każdy obywatel polski dopuszczony w tym charakterze przez Prezesa Najwyższego Trybunału Narodowego.

3. Wolno odczytać na rozprawie zapiski dochodzenia oraz wszelkie pisma prywatne i urzędowe.

Art. 10. 1. Nieujęcie oskarżonego nie stoi na przeszkodzie wniesieniu aktu oskarżenia i rozpoznaniu sprawy pod jego nieobecność. Zapadłego wyroku nie uważa się za zaoczny.

2. W przypadku określonym w ust. 1:

a) prawo wyboru obrońcy służy także ojcu, matce, opiekunowi, małżonkowi, dzieciom i rodzeństwu oskarżonego,

b) wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem może nastąpić na korzyść oskarżonego również w przypadku przytoczenia takich nowych faktów i dowodów nieznanych przedtem sądowi, które bądź same, bądź w związku z innymi stwierdzają, że oskarżony jest niewinny albo że skazano go za przestępstwo cięższe niż to, które popełnił.

Art. 11. 1. Sąd zawsze sporządza na piśmie wyrok z uzasadnieniem.

2. Ogłoszenie sentencji wyroku następuje po sporządzeniu na piśmie wyroku z uzasadnieniem. Termin przewidziany w art. 367 kodeksu postępowania karnego wynosi 7 dni.

Art. 12. 1. Wyroki i postanowienia Najwyższego Trybunału Narodowego są ostateczne.

2. Skazanemu przysługuje prawo wniesienia prośby o ułaskawienie do Prezydenta Krajowej Rady Narodowej, a w sprawach, w których zapadł wyrok śmierci Prezes Najwyższego Trybunału Narodowego przesyła niezwłocznie akta sprawy Ministrowi Sprawiedliwości celem przedstawienia do decyzji Prezydentowi Krajowej Rady Narodowej, załączając opinię Najwyższego Trybunału Narodowego.

Art. 13. 1. Do właściwości Najwyższego Trybunału Narodowego należą:

1) sprawy o przestępstwa osób, które zgodnie z deklaracją moskiewską trzech mocarstw sprzymierzonych: Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Związku Socjalistycznych Republik Rad i Wielkiej Brytanii o odpowiedzialności hitlerowców za popełnione bestialstwa oddane będą do dyspozycji organom prokuratury Rzeczypospolitej Polskiej za zbrodnie dokonane na obszarze Państwa Polskiego w czasie okupacji;

2) sprawy o przestępstwa przewidziane w dekrete z dnia 22 stycznia 1946 r. o odpowiedzialności za klęskę wrześniową i faszyzację życia państwowego (Dz.U.R.P. Nr 5, poz. 46).

2. Prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może każdą sprawę wszczętą w prokuraturze specjalnego sądu karnego lub toczącą się w specjalnym sądzie karnym w zakresie właściwości tego sądu przekazać Najwyższemu Trybunałowi Narodowemu i w tym przypadku prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego składa nowy akt oskarżenia i zawiadamia o tym właściwy sąd i prokuraturę. Wnioski prokuratora Najwyższego Trybunału Narodowego są wiążące.

Art. 14. 1. Uprawnienia specjalnego sądu karnego i prokuratury specjalnego sądu karnego przewidziane w art. 19 dekretu z dnia 6 maja 1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 96) przysługują także Najwyższemu Trybunałowi Narodowemu i prokuratorowi Najwyższego Trybunału Narodowego.

2. W razie rozstrzygnięcia sprawy przez Najwyższy Trybunał Narodowy ponownego rozpoznania w trybie art. 19 dekretu z dnia 6 maja 1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 96) może żądać tylko prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego.

Art. 15. 1. Pierwszy Prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może w ciągu 3 miesięcy od dnia wydania wyroku zaskarżyć każdy wyrok specjalnego sądu karnego, o ile zachodzą podstawy kasacji przewidziane w art. 510, 514, 515 i 516 kodeksu postępowania karnego lub jeżeli zachodzą podstawy do wznowienia postępowania (art. 600 i 602 kodeksu postępowania karnego). Przepisy art. 608 kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

2. Najwyższy Trybunał Narodowy rozpoznaje kasację złożoną w myśl ust. 1 na posiedzeniu niejawnym; udział obrońcy na posiedzeniu jest dopuszczalny.

3. Uwzględniając kasację, określoną w ust. 1, Najwyższy Trybunał Narodowy, uchyla zaskarżony wyrok. W tym przypadku postępowanie toczy się od początku przed Najwyższym Trybunałem Narodowym według przepisów przewidzianych w dekrete niniejszym.

Art. 16. Najwyższy Trybunał Narodowy i prokuratura Najwyższego Trybunału Narodowego sprawują nadzór nad specjalnymi sądami karnymi i prokuraturą specjalnych sądów karnych.

Art. 17. O wznowieniu postępowania w sprawach, w których Najwyższy Trybunał Narodowy wydał wyrok co do istoty sprawy, orzeka tenże Trybunał.

Art. 18. Trzymiesięczny termin przewidziany w art. 15 ust. 1 liczy się co do wyroków specjalnych sądów karnych wydanych przed wejściem w życie dekretu niniejszego od dnia ogłoszenia niniejszego dekretu

Art. 19. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 20. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

[Podpisano:] Prezydent Krajowej Rady Narodowej Bolesław Bierut, Minister Sprawiedliwości Henryk Świątkowski [oraz] Minister Bezpieczeństwa Publicznego Stanisław Radkiewicz.

„Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych.”^q

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) - Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Znosi się specjalne sądy karne wprowadzone dekretem z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 21).

Art. 2. 1. Dla spraw i czynności, w których według dotychczasowych przepisów właściwy był specjalny sąd karny lub prokurator specjalnego sądu karnego, właściwym staje się sąd okręgowy w składzie określonym w dekrete z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 192) lub prokurator sądu okręgowego.

2. W sprawach o przestępstwa, dotychczas rozpoznawane przez specjalne sądy karne, stosuje się przepisy o postępowaniu określone w rozdziale V dekretu o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa z następującymi uzupełnieniami:

1) Nieujęcie sprawcy nie stanowi przeszkody do wszczęcia i dalszego prowadzenia postępowania z tym, że:

a) udział obrońcy w toku całego postępowania sądowego jest konieczny,

b) obrońcy służą prawa strony,

c) prawo wyboru obrońcy służy oskarżonemu oraz jego ojcu, matce, opiekunowi, małżonkowi, dzieciom i rodzeństwu,

d) jeżeli nie ma obrońcy z wyboru, należy wyznaczyć obrońcę z urzędu,

e) wznowienie postępowania zakończonych wyrokiem prawomocnym może nastąpić na korzyść oskarżonego również w przypadku przytoczenia takich nowych faktów lub dowodów nieznanymi przedtem sądowi, które bądź same, bądź w związku z innymi stwierdzają okoliczności według ustawy wyłączające lub zmniejszające przestępczość albo karalność czynu,

f) sąd ogłasza o wszczęciu postępowania sądowego w czasopiśmie według swego wyboru; sąd może również zarządzić ogłoszenie w gminie ostatniego miejsca zamieszkania lub pobytu

---

^q Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r. Nr 59, poz. 324, *Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych.*

oskarżonego; rozprawa nie może odbyć się wcześniej niż po upływie 60 dni po dniu ogłoszenia w czasopiśmie; przepisu tego nie stosuje się, jeżeli oskarżony uchylił się od sądu po otrzymaniu odpisu aktu oskarżenia.

2) Jeżeli po dokonaniu przestępstwa sprawca zapadł na chorobę psychiczną lub zmarł, sąd może tytułem środka zabezpieczającego orzec przepadek całego lub części jego majątku; w razie śmierci przypadkowi ulega majątek, który należał do sprawcy w chwili zgonu.

3) Postanowienia sądu o zabezpieczeniu grożącego przypadku oraz orzeczenia sądu o przypadku majątku wykonują na zarządzenie prokuratora urzędy likwidacyjne, wprowadzone dekretem z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 87).

Art. 3. Przepisy art. 2 stosuje się do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie niniejszego dekretu z zastrzeżeniami wskazanymi w art. 4 i 5.

Art. 4. 1. Sprawy, w których przed wejściem w życie niniejszego dekretu rozpoczęto w specjalnym sądzie karnym rozprawę główną, toczą się w tym sądzie według przepisów dotychczasowych.

2. W tych przypadkach prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może w ciągu 2 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku specjalnego sądu karnego wnieść kasację bezpośrednio do Sądu Najwyższego na zasadach przewidzianych w dekrete o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa.

3. W razie odroczenia rozprawy, uchylenia lub unieważnienia wyroku lub wznowienia postępowania dalsze postępowanie odbywa się z zachowaniem przepisu art. 2.

Art. 5. W przypadkach, w których dalsze postępowanie toczy się w sądzie okręgowym, sprawę przekazuje się prokuratorowi właściwego sądu okręgowego.

Art. 6. 1. Uchyla się przepis art. 6 §2 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 237).

2. Przepisy niniejszego dekretu nie naruszają w niczym pozostałych przepisów dekretu określonego w ust. 1 z tym, że ilekroć w dekrete tym powołany jest specjalny sąd karny lub prokurator specjalnego sądu karnego, właściwym staje się sąd okręgowy w składzie określonym w art. 2 niniejszego dekretu lub prokurator sądu okręgowego.

Art. 7. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom: Sprawiedliwości, Bezpieczeństwa Publicznego i Skarbu.

Art. 8. 1. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

2. Równocześnie tracą moc obowiązującą:

- a) dekret z dnia 12 września 1944 r. o specjalnych sądach karnych dla spraw zbrodniarzy faszystowsko-hitlerowskich (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 21),
- b) dekret z dnia 4 listopada 1944 r. o środkach zabezpieczających w stosunku do zdrajców Narodu (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 54),
- c) ustawa z dnia 6 maja 1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 96) wraz z późniejszymi zmianami (Dz. U. R. P. z 1945 r. Nr 34, poz. 203 i Nr 55 poz. 307 oraz z 1946 r. Nr 11, poz. 73).

[Podpisano:] Prezydent Krajowej Rady Narodowej: Bolesław Bierut, Prezes Rady Ministrów: Edward Osóbka-Morawski, Minister Sprawiedliwości: Henryk Świątkowski, Minister Bezpieczeństwa Publicznego: Stanisław Radkiewicz [oraz] w/z Ministra Skarbu: Leon Kurowski.

„Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym.”^r

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) - Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. W dekreście z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 45) wprowadza się zmiany następujące:

1. Art. 3 otrzymuje brzmienie:

„Art. 3. 1. Prezesem Najwyższego Trybunału Narodowego jest Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.

2. Prezydium Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Sprawiedliwości powołuje spośród osób, posiadających kwalifikacje sędziowskie, sędziów, Pierwszego Prokuratora i prokuratorów Najwyższego Trybunału Narodowego.

3. Sprawowanie czynności sędziego orzekającego w sądach powszechnych nie jest przeszkodą do sprawowania czynności sędziego Najwyższego Trybunału Narodowego.

4. Sprawowanie czynności prokuratora sądu powszechnego nie jest przeszkodą do sprawowania czynności prokuratora Najwyższego Trybunału Narodowego.

5. Listę ławników ustala Prezydium Krajowej Rady Narodowej spośród posłów.

6. Prezydium Krajowej Rady Narodowej może odwołać sędziego, prokuratora lub ławnika; odwołanie sędziego lub ławnika może nastąpić jedynie na wniosek Prezesa Najwyższego Trybunału Narodowego.

7. Urzędników sekretariatów powołuje bądź Prezes, bądź Pierwszy Prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego.”

II. Art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. Najwyższy Trybunał Narodowy orzeka na rozprawie w składzie trzech sędziów i czterech ławników, na posiedzeniach niejawnych - w składzie trzech sędziów bez udziału ławników.

---

^r Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r., Nr 59, poz. 325, Dekret z dnia 17 października 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym; tekst jednolity Dekretu o Najwyższym Trybunale Narodowym ukazał się jako załącznik do Obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 1946 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o Najwyższym Trybunale Narodowym [w:] Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 17 listopada 1946 r., Nr 59, poz. 327.

2. Na posiedzeniu Najwyższego Trybunału Narodowego przewodniczy bądź Prezes Najwyższego Trybunału Narodowego, bądź wyznaczony przez niego sędzia.

3. Przy głosowaniu przewodniczący zbiera głosy, poczynając od najmłodszego wiekiem, a sam głosuje ostatni.”

III. Art. 5 otrzymuje brzmienie:

„Art. 5. 1. Sędziowie, Pierwszy Prokurator i prokuratorzy Najwyższego Trybunału Narodowego w sprawowaniu czynności, określonych w niniejszym dekreście, zrównani są w prawach i obowiązkach z sędziami, Pierwszym Prokuratorem i prokuratorami Sądu Najwyższego.

2. Ławnicy w sprawowaniu czynności są niezawisli i podlegają tylko ustawom; podczas pełnienia czynności na rozprawie mają prawa i obowiązki sędziego, należące do składu orzekającego.”

IV. Po art. 5 wprowadza się art. 5¹ i 5² w brzmieniu:

„Art. 5¹. Najwyższy Trybunał Narodowy rozpoznaje:

1) sprawy o przestępstwa, przewidziane w dekrecie z dnia 22 stycznia 1946 r. o odpowiedzialności za klęskę wrześniową i faszyzację życia państwowego (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 46);

2) sprawy o przestępstwa, dokonane przez osoby, które za popełnione przez nie zbrodnie wydane będą zgodnie z deklaracją moskiewską Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i Wielkiej Brytanii władzom Rzeczypospolitej Polskiej - z wyłączeniem spraw, które prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego przekaze prokuratorowi sądu okręgowego, uwzględniając w miarę możliwości właściwość miejscową.

Art. 5². Sprawy, przekazane na podstawie art. 5¹ pkt 2 rozpoznaje sąd okręgowy w składzie określonym w dekrecie z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 192); postępowanie odbywa się według przepisów tego dekretu z tym, że przepis art. 8¹ niniejszego dekretu stosuje się odpowiednio.”

V. Art. 6, 7 i 8 otrzymują brzmienie:

„Art. 6. W postępowaniu przed Najwyższym Trybunałem Narodowym stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego, o ile przepisy niniejszego dekretu nie stanowią inaczej.

Art. 7. 1. W sprawach, należących do właściwości Najwyższego Trybunału Narodowego, prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może zastosować środki zapobiegające

uchylaniu się od sądu. Na postanowienie prokuratora służy zażalenie do Najwyższego Trybunału Narodowego.

2. Prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może przeprowadzić dochodzenie bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem prokuratora sądu okręgowego, organów bezpieczeństwa publicznego lub Milicji Obywatelskiej, bądź też zwrócić się o dokonanie poszczególnych czynności sądowych do sędziów śledczych lub sądów grodzkich.

3. Na wniosek prokuratora Najwyższego Trybunału Narodowego prowadzi się śledztwo. Właściwy jest sędzia śledczy, do którego prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego skieruje wniosek o wszczęcie śledztwa.

4. Nie stosuje się przepisów art. 164 §1, 169, 171 i 172 kodeksu postępowania karnego oraz przepisów o sprzeciwie przeciwko aktowi oskarżenia.

Art. 8. Celem zabezpieczenia grożącej oskarżonemu konfiskaty lub grzywny prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może już w toku dochodzenia zarządzić zajęcie w całości lub w części majątku oskarżonego. Na postanowienie prokuratora służy zażalenie do Najwyższego Trybunału Narodowego.”

VI. Po art. 8 wprowadza się art. 8¹:

„Art. 8¹. Wolno odczytywać na rozprawie zapiski dochodzenia oraz wszelkie dokumenty urzędowe lub prywatne.”

VII. Art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. 1. Udział obrońcy w rozprawie głównej jest konieczny; jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, Prezes Najwyższego Trybunału Narodowego wyznacza mu obrońcę z urzędu spośród adwokatów, zamieszkałych na terenie Państwa Polskiego.

2. Obrońcą z wyboru może być każdy obywatel polski; jeżeli obrońcą jest osoba, nie wymieniona w art. 86 kodeksu postępowania karnego, wymagane jest dopuszczenie jej do obrony przez Prezesa Najwyższego Trybunału Narodowego.

3. Osoba powołana do obrony z urzędu otrzymuje za swe czynności i za stracony czas wynagrodzenie, którego wysokość oznacza Najwyższy Trybunał Narodowy według słusznego uznania.”

VIII. Art. 13, 14 i 15 uchyla się.

IX. Art. 16 otrzymuje brzmienie:

„Art. 16. Orzeczenia Najwyższego Trybunału Narodowego wykonuje prokurator sądu okręgowego na zlecenie prokuratora Najwyższego Trybunału Narodowego.”

X. Art. 17 otrzymuje brzmienie:

„Art. 17. Najwyższy Trybunał Narodowy orzeka o wznowieniu postępowania w sprawie, w której wydał wyrok.”

XI. Art. 18 uchyla się.

Art. 2. 1. Kasacje, wniesione do Najwyższego Trybunału Narodowego do dnia wejścia w życie niniejszego dekretu na podstawie dotychczasowych przepisów a jeszcze nie rozpoznane, rozpoznaje Sąd Najwyższy, stosując odpowiednio przepisy, wprowadzone dekretem o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa.

2. Kasacje te należy rozpoznać choćby nawet wpłynęły do Najwyższego Trybunału Narodowego bez zachowania terminu, wskazanego w przepisach dotychczasowych.

3. Jeżeli przed wejściem w życie niniejszego dekretu nie upłynął jeszcze termin trzymiesięczny do zaskarżenia wyroku specjalnego sądu karnego, prokurator Najwyższego Trybunału Narodowego może przed upływem powyższego terminu wnieść kasację bezpośrednio do Sądu Najwyższego na zasadach przewidzianych w dekrete o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa.

4. Jeżeli Sąd Najwyższy uchyli wyrok specjalnego sądu karnego, a nie orzeknie sam co do istoty sprawy, to przekazuje sprawę do rozpoznania sądowi okręgowemu; sąd ten orzeka w składzie i w trybie, określonych w dekrete o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa.

Art. 3. Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu dekretu o Najwyższym Trybunale Narodowym z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu, z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów.

Art. 4. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 5. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

[Podpisano:] Prezydent Krajowej Rady Narodowej: Bolesław Bierut, Prezes Rady Ministrów: Edward Osóbka-Morawski, Minister Sprawiedliwości: Henryk Świątkowski [oraz] Minister Bezpieczeństwa Publicznego: Stanisław Radkiewicz.

„Dekret z dnia 10 grudnia 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego.”^s

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) - Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. W dekreście z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 16), zmienionym dekretem z dnia 16 lutego 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 29), wprowadza się następujące zmiany:

I. Art. 1-7 otrzymują brzmienie:

„Art. 1. Kto, idąc na rękę władzy państwa niemieckiego lub z nim sprzymierzonego:

1. brał udział w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej albo osób wojskowych lub jeńców wojennych,
  2. przez wskazanie lub ujęcie działań na szkodę osób ze względów politycznych, narodowościowych, wyznaniowych lub rasowych poszukiwanych lub prześladowanych przez władze,
- podlega karze śmierci.

Art. 2. Kto, idąc na rękę władzy państwa niemieckiego lub z nim sprzymierzonego, działał w inny sposób lub w innych okolicznościach niż przewidziane w art. 1 na szkodę Państwa Polskiego, polskiej osoby prawnej, osób spośród ludności cywilnej lub osób wojskowych albo jeńców wojennych,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Art. 3. Kto, wyzyskując warunki wytworzone przez wojnę, wymuszał świadczenia pod groźbą wywołania prześladowań przez władze państwa niemieckiego lub z nim sprzymierzonego,

---

^s Dz. U. R. P. Warszawa, dnia 15 grudnia 1946 r., Nr 69, poz. 376, *Dekret z dnia 10 grudnia 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*; tekst jednolity Dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego ukazał się jako załącznik do *Obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 grudnia 1946 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 r. o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego*, [w:] Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 377.

albo w inny sposób działał na szkodę osób poszukiwanych lub prześladowanych przez te władze, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub więzienia dożywotniego.

Art. 4 §1. Kto brał udział w organizacji przestępczej, powołanej lub uznanej przez władze państwa niemieckiego lub z nim sprzymierzonego albo przez zrzeszenie polityczne, które działało w interesie państwa niemieckiego lub z nim sprzymierzonego, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio albo karze śmierci.

§2. Za organizację przestępczą w rozumieniu §1 uważa się grupę lub organizację:

- a) która ma na celu zbrodnie przeciwko pokojowi, zbrodnie wojenne lub zbrodnie przeciwko ludzkości,
- b) która, mając inny cel, zdąża do osiągnięcia go przez popełnianie zbrodni, określonych w pkt a).

§3. Przestępnym jest zwłaszcza udział:

- a) w niemieckiej narodowo-socjalistycznej partii robotniczej (National Sozialistische Deutsche Arbeiter Partei - NSDAP) na wszelkich stanowiskach kierowniczych,
- b) w sztafetach ochronnych (Schutzstaffeln - SS),
- c) w tajnej policji państwowej (Geheime Staats-Polizei - Gestapo),
- d) w służbie bezpieczeństwa (Sicherheits Dienst - SD).

Art. 5 §1. Działanie lub zaniechanie pod wpływem groźby, rozkazu lub nakazu nie zwalnia od odpowiedzialności karnej.

§2. W tym przypadku sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary ze względu na osobę sprawcy lub okoliczności czynu.

Art. 6. Wskazanie lub wydanie władzom państwa niemieckiego lub z nim sprzymierzonego osób, ściganych za przestępstwo pospolite nie podlega karze, jeżeli sprawca wskazania lub wydania działał w przeważającym interesie publicznym lub prywatnym.

Art. 7. W razie skazania za przestępstwo, określone w niniejszym dekrete, sąd orzeka:

- a) utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych,
- b) przepadek całego mienia skazanego; przypadły majątek przechodzi na własność Skarbu Państwa z zastrzeżeniem praw osób trzecich, nie przenoszących wartości przypadłego majątku; nie uwzględnia się jednak praw wynikających ze spadkobrania ustawowego i z testamentu lub z dokonanej po popełnieniu przestępstwa darowizny; przepadek nie dotyczy przedmiotów wyłączonych z mocy prawa spod egzekucji; nieważne z mocy samego prawa są czynności prawne zdziałane w celu uchronienia majątku od przepadku.”

II. Po art. 7 wprowadza się art. 7¹, 7², 7³ i 7⁴ w brzmieniu:

Art. 7¹. Do czynów, określonych w niniejszym dekrete, nie stosuje się przepisów art. 6 i 61 kodeksu karnego z 1932 r. oraz art. 57 i 185 kodeksu karnego Wojska Polskiego.

Art. 7². Przepisy dekretu niniejszego stosuje się do czynów, popełnionych w czasie od 1 września 1939 r. do 9 maja 1945 r.

Art. 7³. Do czynów określonych w niniejszym dekrete, stosuje się przepisy dekretu z dnia 17 października 1946 r. o zniesieniu specjalnych sądów karnych (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 324).

Art. 7⁴. Przepisy art. 1-7² stosuje się również do osób podlegających właściwości sądów wojskowych.”

III. Art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego.”

IV. W art. 9 skreśla się końcową część zdania, poczynawszy od wyrazów: „i ma zastosowanie...”

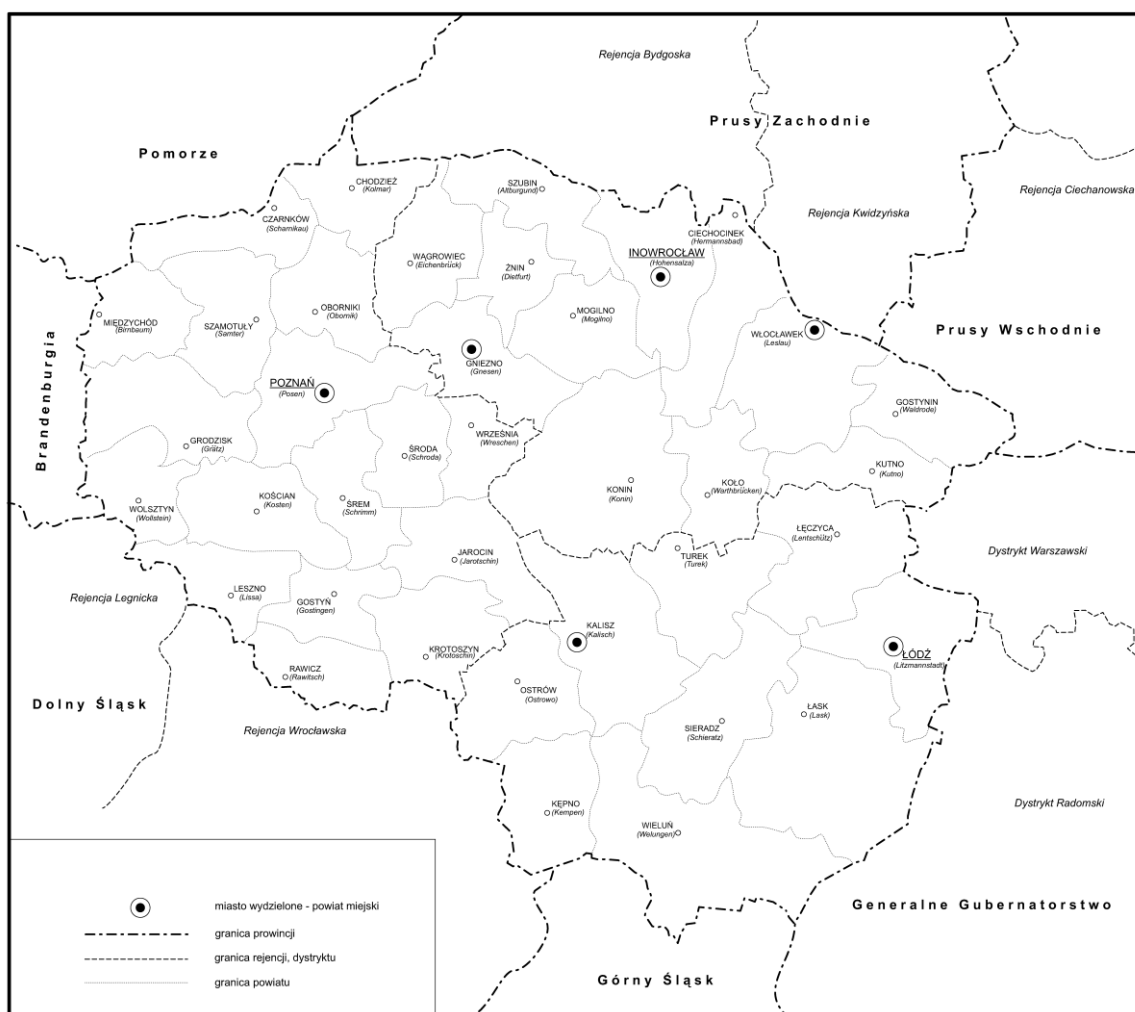
Art. 2. Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej jednolitego tekstu dekretu o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów, ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu, i z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów.

Art. 3. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

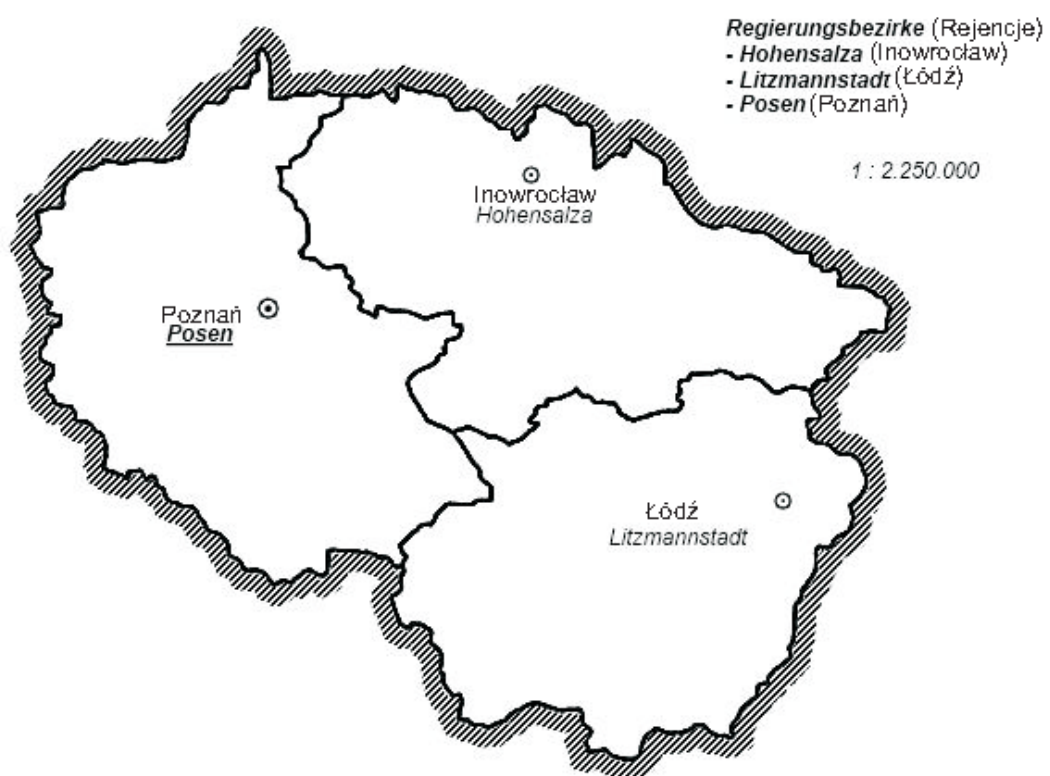
[Podpisano:] Prezydent Krajowej Rady Narodowej: Bolesław Bierut, Prezes Rady Ministrów: Edward Osóbka-Morawski, Minister Sprawiedliwości: Henryk Świątkowski, Minister Obrony Narodowej: Michał Żymierski Marszałek Polski [oraz] Minister Bezpieczeństwa Publicznego: Stanisław Radkiewicz.

Mapy

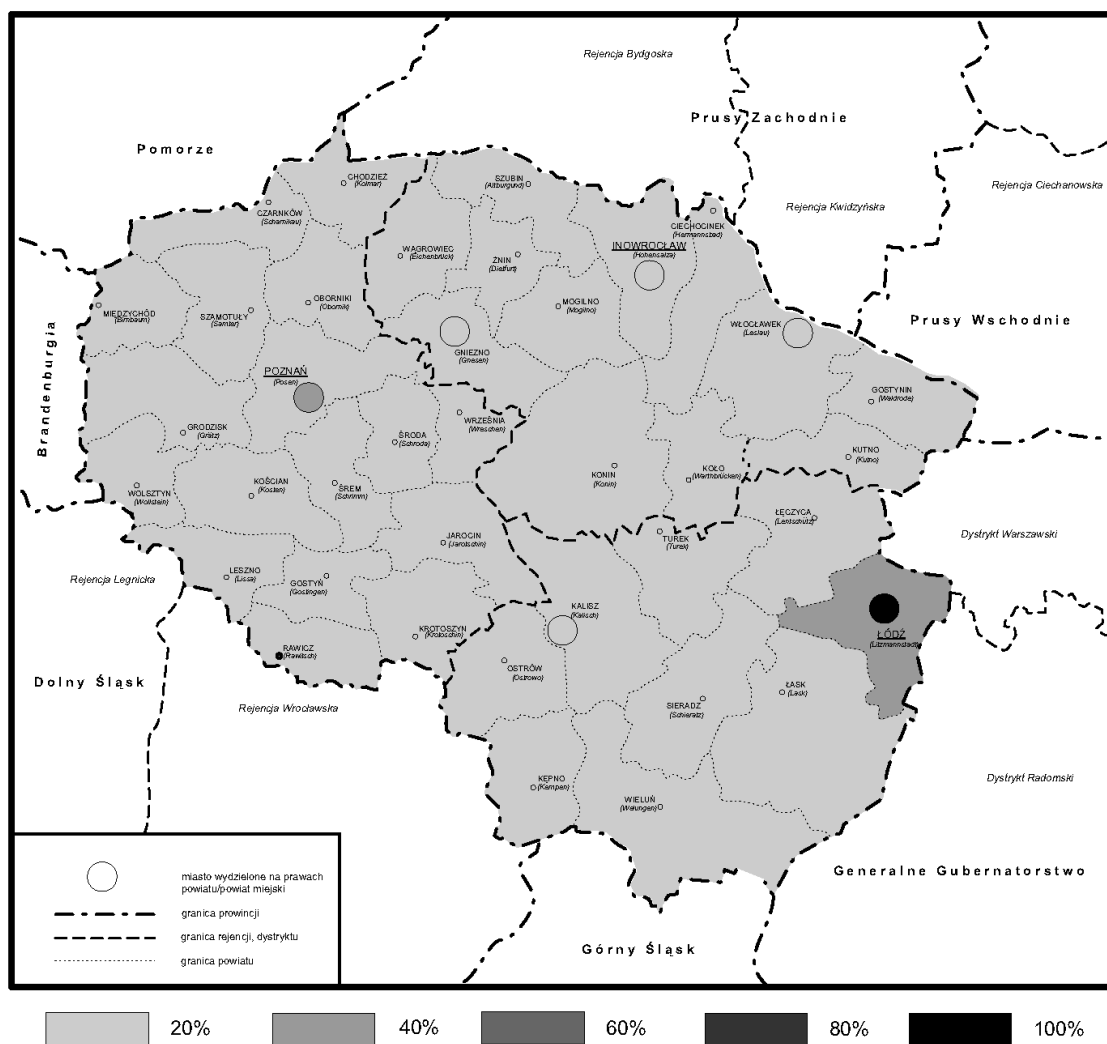
Mapa nr 1: "Kraj Warty" z podziałem na rejencje i powiaty

Okręg Rzeszy "Kraj Warty" 1945 *Reichsgau Wartheland 1945*

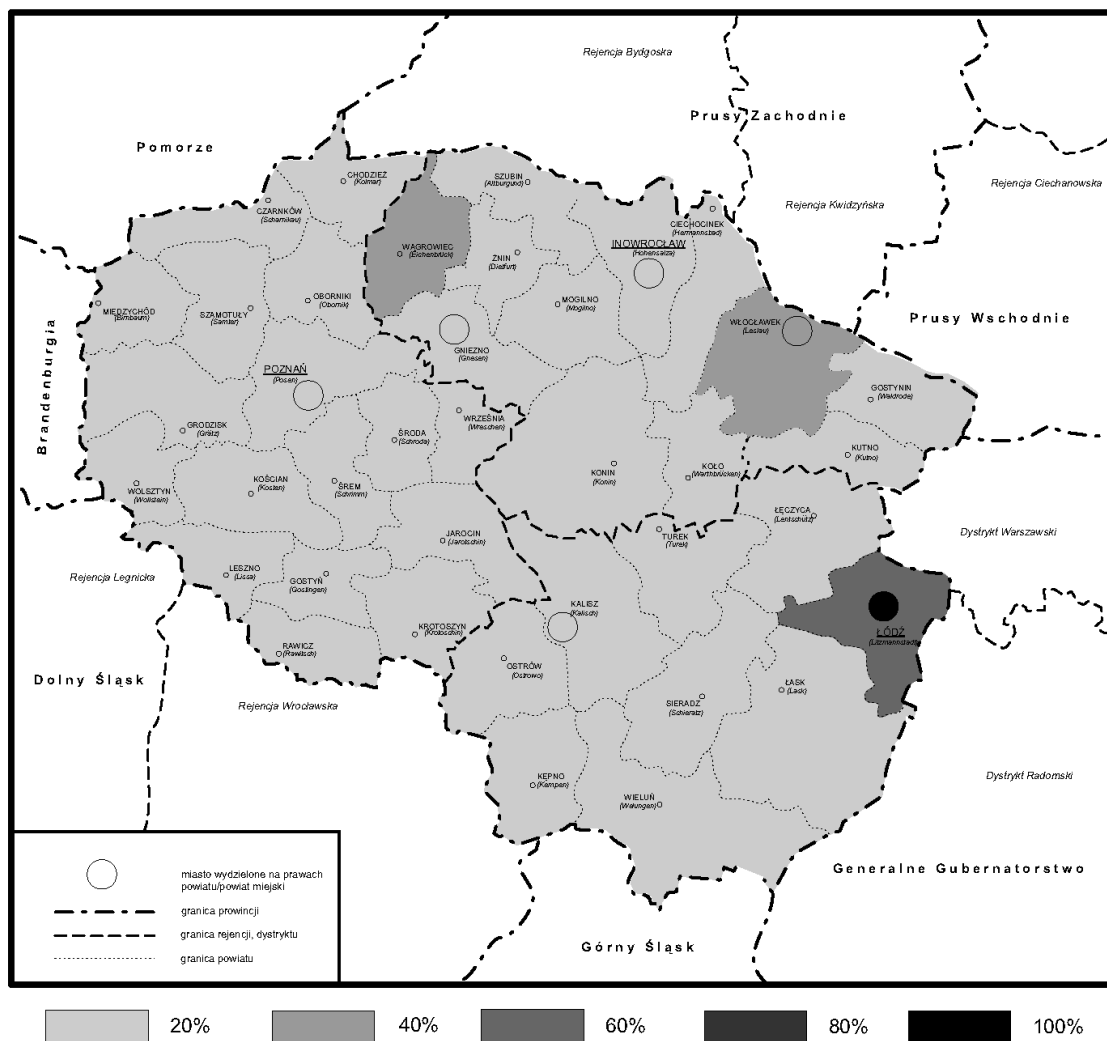

Mapa nr 2: Okręg Rzeszy "Kraj Warty"

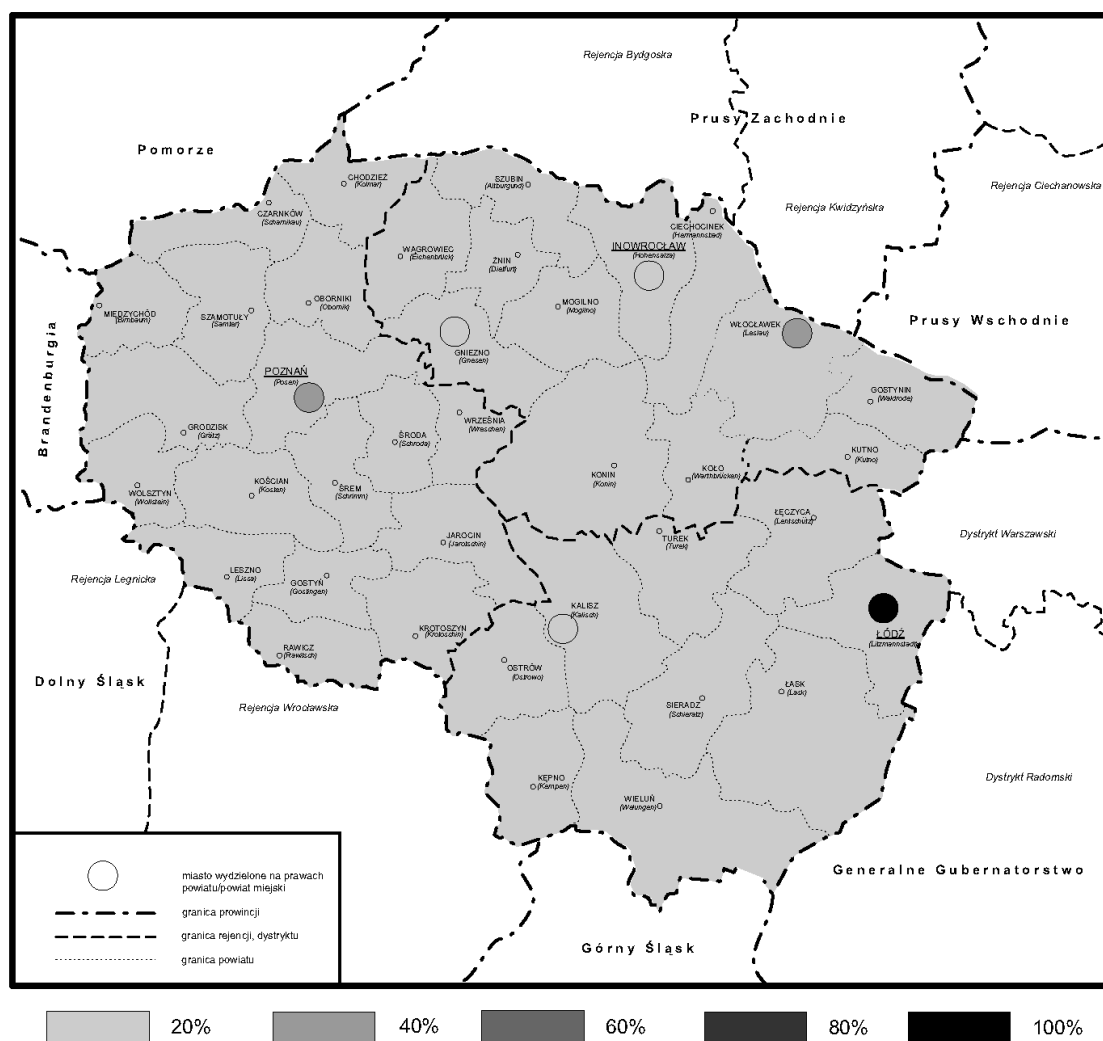
Mapa nr 3. Rozmieszczenie liczby osób oskarżonych o zbrodnie nazistowskie wg powiatów wiejskich i miejskich (przy czym 100% stanowi 436 osób dla najliczniejszego z powiatów)

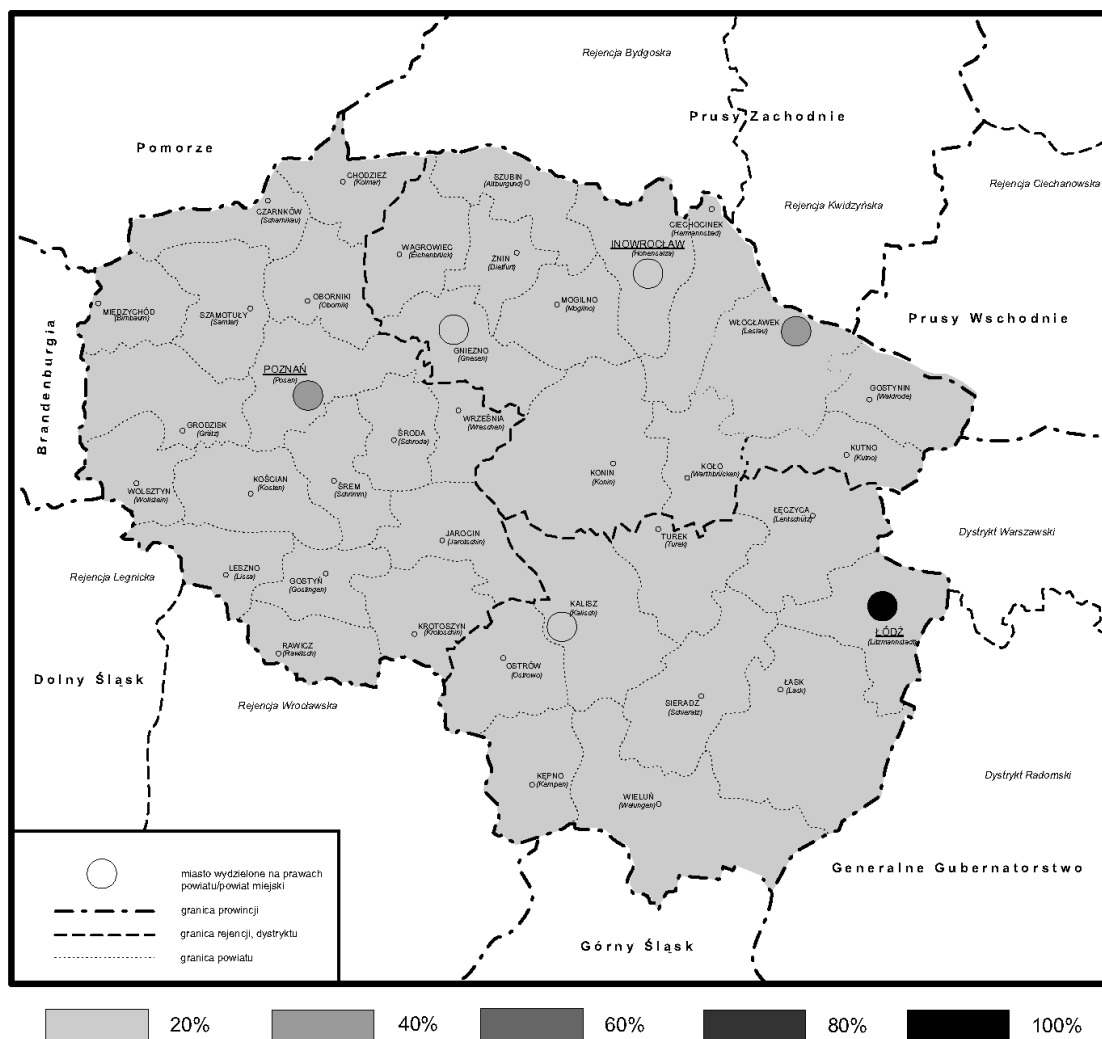
Mapa nr 4. Rozmieszczenie liczby osób skazanych na karę więzienia do 3 lat wg powiatów wiejskich i miejskich (przy czym 100% stanowi 75 osób dla najliczniejszego z powiatów)

Mapa nr 5. Rozmieszczenie liczby osób skazanych na karę więzienia powyżej 3 lat do 6 lat wg powiatów wiejskich i miejskich (przy czym 100% stanowią 64 osoby dla najliczniejszego z powiatów)

Mapa nr 5. Rozmieszczenie liczby osób skazanych na karę więzienia powyżej 3 lat do 6 lat wg powiatów wiejskich i miejskich (przy czym 100% stanowią 64 osoby dla najliczniejszego z powiatów)

Map of Greater Poland Voivodeship showing the percentage of urban population in 1939. The map is divided into counties, with some cities marked as separate urban districts. A legend indicates that circles represent cities with separate urban districts. The percentage scale ranges from 20% to 100%.

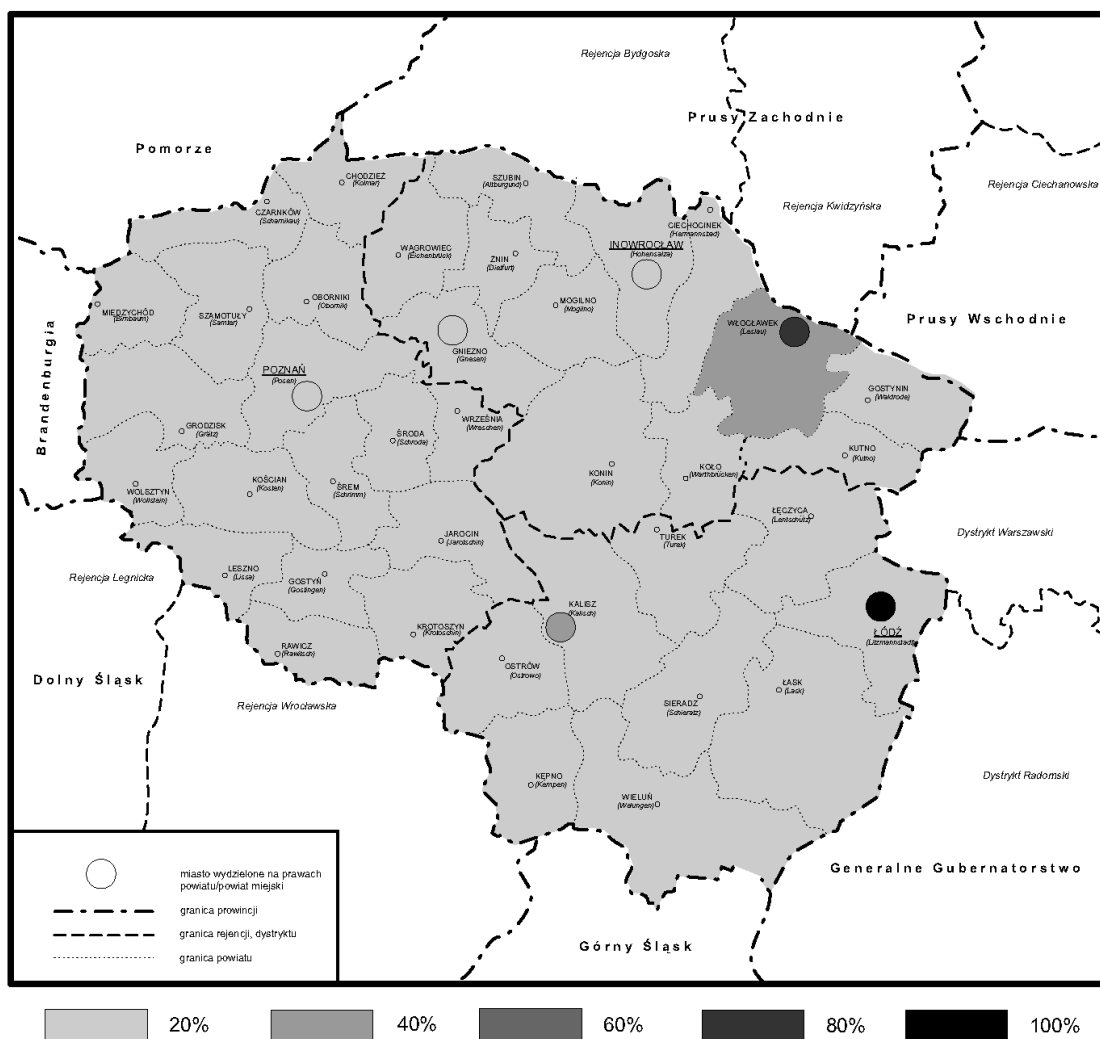
Legend:

- miasto wydzielone na prawach powiatu/powiat miejski
- granica powiatu
- granica rejencji, dystryktu
- granica państwa

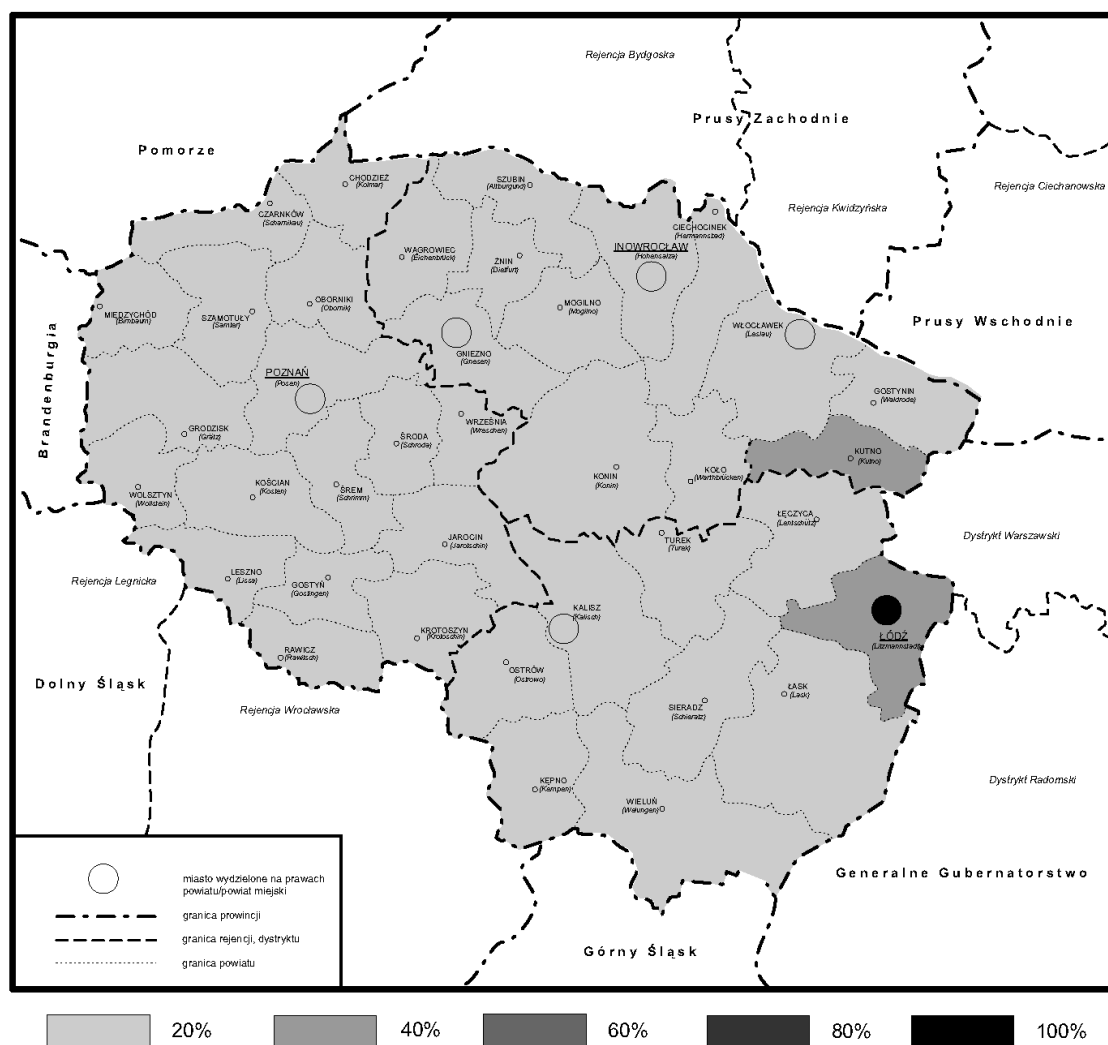
Percentage scale:

- 20%
- 40%
- 60%
- 80%
- 100%

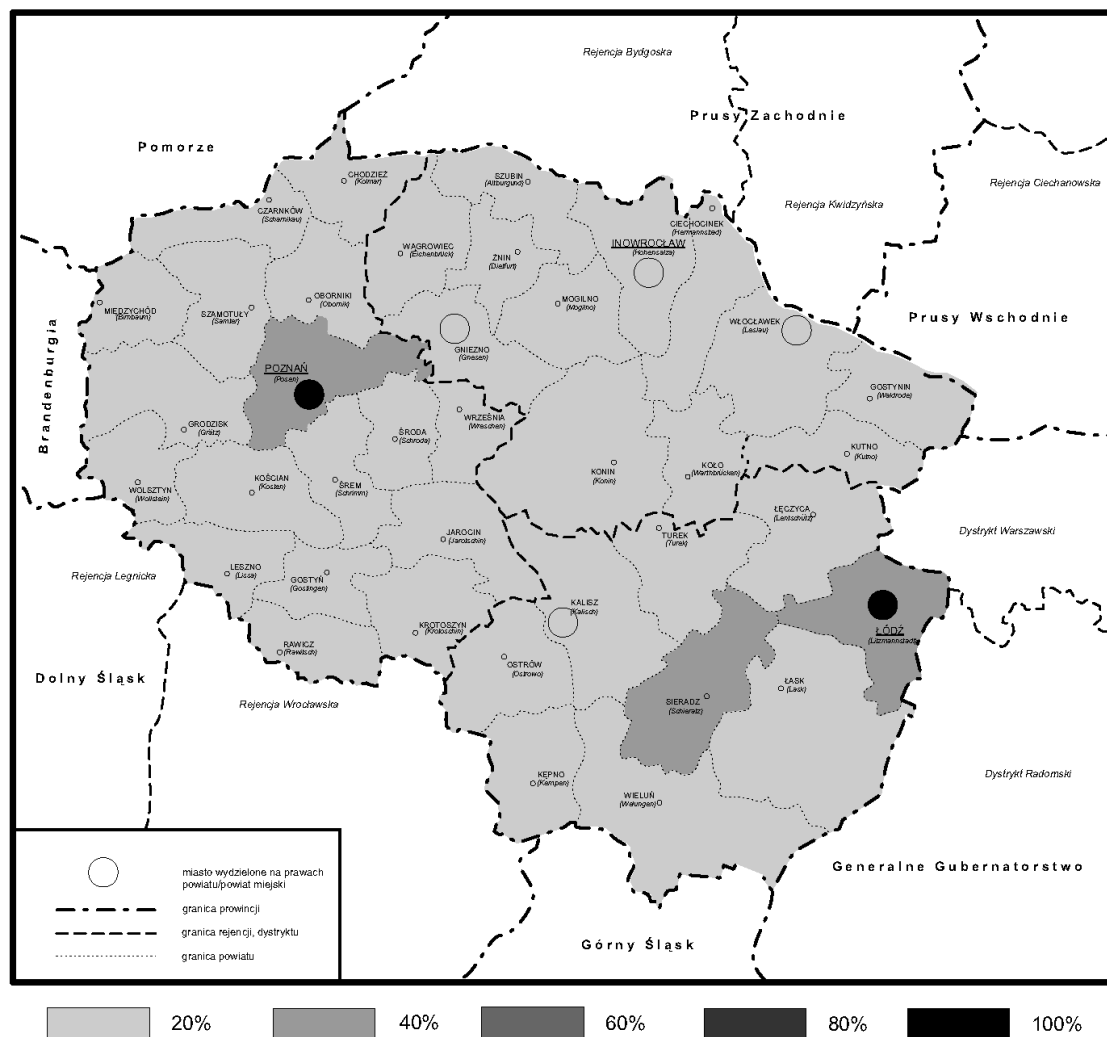
Mapa nr 8. Rozmieszczenie liczby osób skazanych na karę więzienia powyżej 15 lat dożywotniego więzienia wg powiatów wiejskich i miejskich (przy czym 100% stanowi 5 przypadków dla najliczniejszego z powiatów)

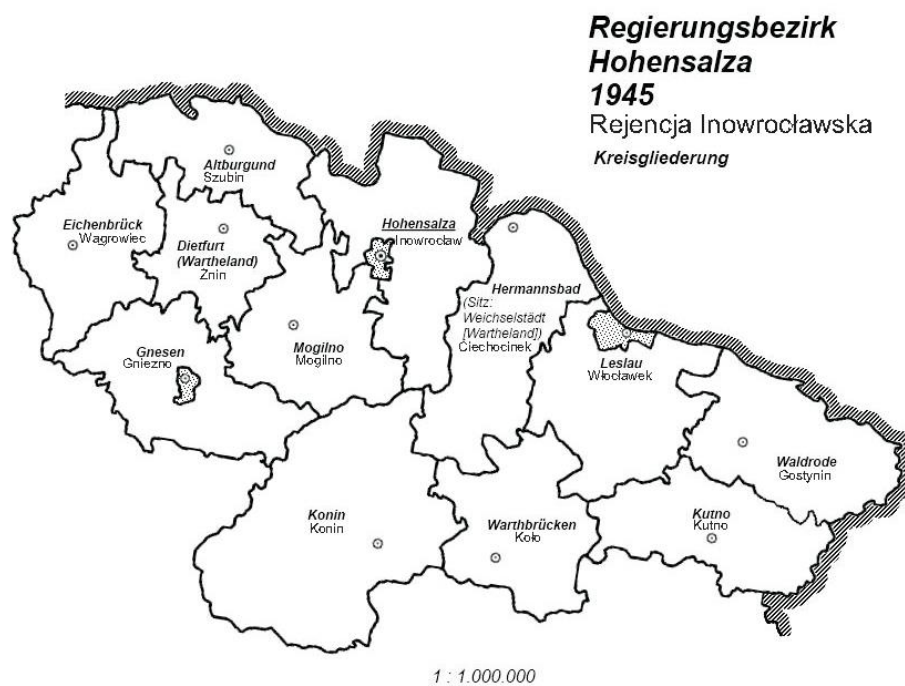

Mapa nr 9. Rozmieszczenie liczby osób skazanych na karę śmierci wg powiatów wiejskich i miejskich (przy czym 100% stanowi 100 osób dla najliczniejszego z powiatów)

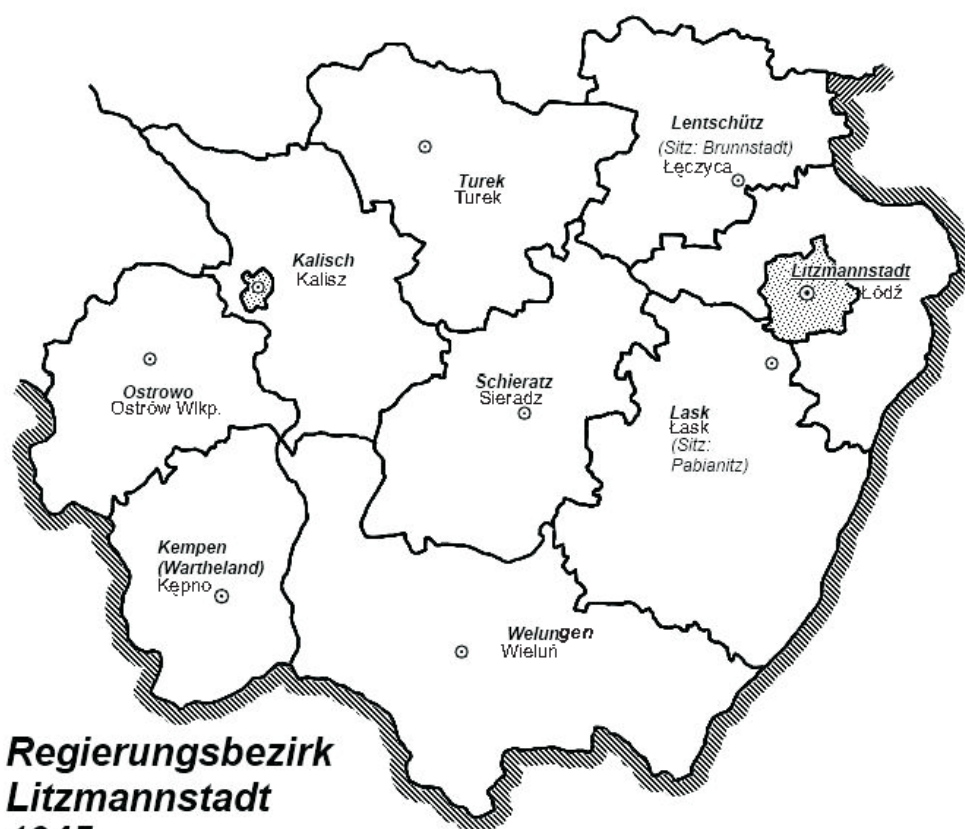

Mapa nr 10. Rozmieszczenie liczby osób które zostały uniewinnione lub postępowanie przeciwko nim zostało umorzone wg powiatów wiejskich i miejskich (przy czym 100% stanowi 121 osób dla najliczniejszego z powiatów)

Mapa nr 11: Rejencja Inowrocławska
z podziałem na powiaty

**Regierungsbezirk
Litzmannstadt
1945**
Rejencja Łódzka
Kreisgliederung

1 : 1.000.000

Mapa nr 12: Rejencja Łódzka
z podziałem na powiaty

Mapa nr 13: Rejencja Poznańska
z podziałem na powiaty